J. DE GERSON

OPERA

II

(ARGENTORATI)

1489

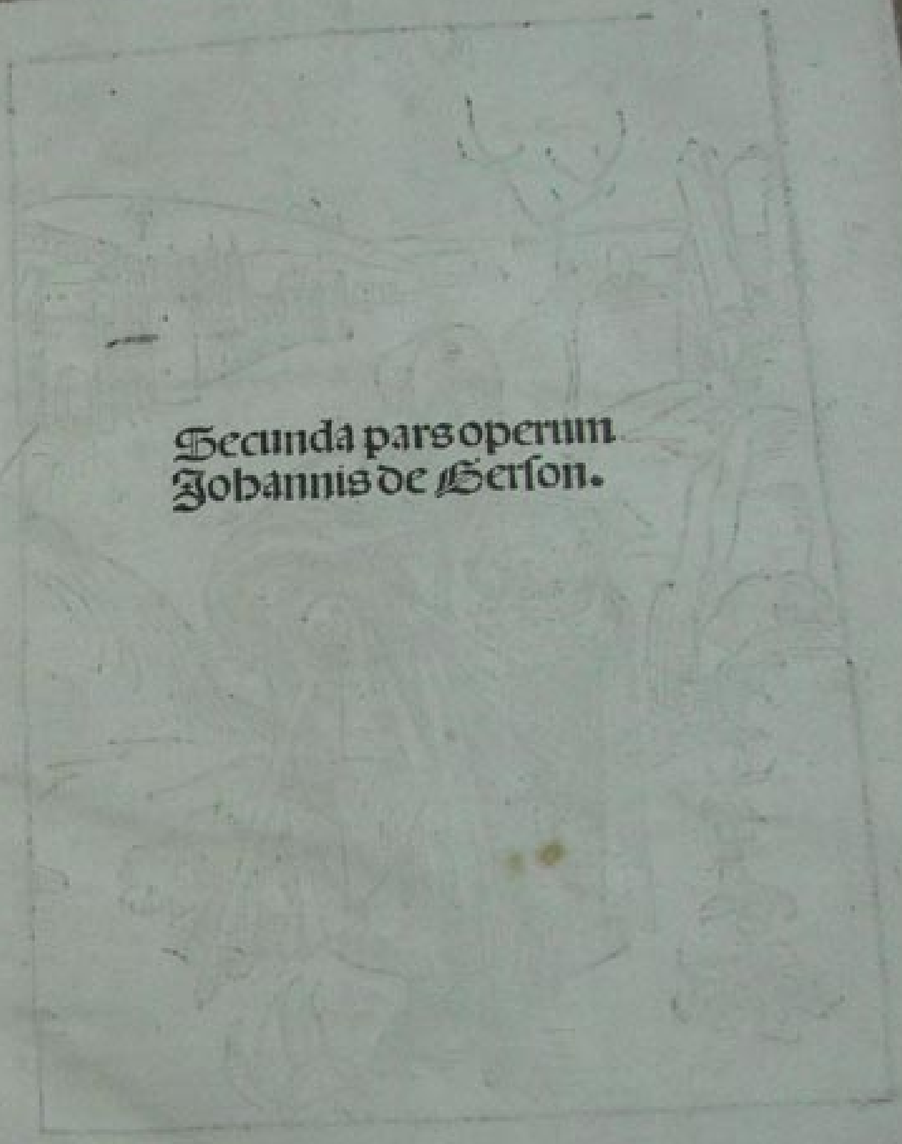

Secunda pars operum
Johannis de Gerson.

Secunda pars operum
Johannis de Gerson.

Tituli librorum secunde

partis doctoris christianissimi Johannis de Gerson, cancellarius parisiensis, in qua locata sunt precipue opuscula ad mores accomodata.

Egule moralis 24 A
Compendium theologie 25 M
Tripartitum de decem preceptis, de confessione, et de arte moriendi 31 Q
De cognitione venialium peccatorum et mortalium 32 J
De arte audiendi confessiones 32 X
De confessione molliciei 33 A
De remedio contra recidivum 33 C
De statu carthusien. quod in mortali certo confessus remittatur 33 E
Avisamentum pro modo confessionis in religionibus non lapsis audiendi 33 E
De modis excommunicationum et irregularitatum et absolutionis ab eis 33 F
Notabile de forma absolutionis 33 G
Nobile de primis motibus et de consensu 33 H
De absolutione confessionis sacerdotalis 33 J
De absolutione defuncti carthus. 33 M
De moderata casuum reservatione 33 N
Epistola super eodem ad quendam episcopum 33 O
De potestate ligandi atque solvendi 33 P
Resolutio super casu quodam de irregularitate 33 U
De contemptu clavium et materia excommunicationum et irregularitatum 33 Z
De cordis induratione 33 T
De indulgentijs 33 S
Multarum brevium et utilium questionum resolutiones 34 E
De delectatione in servitio dei habenda 34 L
De peccato veniali duplici 34 T
De correctione proximi 34 T
De parvulis ad xpm trahendis 34 U
De contractibus 35 G
De symonia 36 H
De solicitudine ecclesiasticorum 36 Q
De testamento condendo 37 R
Epistola super testamento librorum suorum 37 L
Epistola ad carthusienses super acceleratione suffragiorum post obitum oblatorum 37 L
De anniversario quod sibi procuravit in ecclesia sancti pauli in lugduno 37 L
Testamentum quotidianum peregrini 37 M
Testamentum peregrini metricum 37 P
Epistola consolatoria super morte fratris ad fratrem 37 Q
De preparatione ad missam et pollutione nocturna 37 R
De pollutione diurna 38 A
Dialogus de celibatu ecclesiasticorum 38 R
Carmen contra pulchritudinem corporis 38 S
Contra impugnantes ordinem carthusiensem propter paucitatem miraculorum et non confirmationem 39 A
De non esu carnium carthusiensium 39 E
An liceat gravato debitis intrare religionem 39 T
De temperantia in cibo et potu et vestibus prelatorum 40 A
Sermo de vita clericorum 40 F
Sermo in cena domini pro humilitate 40 P
Carmen contra tumidum cor 40 S
Sermo de penitentia 41 A
Sermo de dominio evangelico 41 L
Carmen de voluntaria paupertate 41 Y
Sermo ad ecclesiasticorum cautelam et eruditionem 41 Z
Sermo de resurrectione xpi 42 N
Sermo in concilio remensi dominica secunda post pasca Bonus pastor 42 Q
De visitatione prelatorum vel cura curatorum 43 M
Sermo de quattuor domibus et potest dici in dedicatione ecclesie 43 U
Sermo de omnibus sanctis. Exultabunt sancti in gloria 44 S
Sermo de omnibus sanctis Beati qui lugent 45 N
Sermo de omnibus sanctis. Exultate quoniam merces vestra 46 C
Sermo de omnibus sanctis. Videns ihesus turbas 46 P
Sermo in die nativitatis domini 46 U
Sermo in dominica in septuagesima 46 T
Sermo de conceptione beate virginis 47 L
Sermo de beato Bernardo 47 T
Sermo in die sancti Ludovici francorum regis 48 L
Carmen optativum ut lilia crescant 48 S
Sermo de oratione in concilio constantiensi 49 A
Sermo de spiritu sancto 49 G

De verbis dñi Venite ad me oēs 50 A
Lanseppter quas voluit dumittere canc
tanam 51 P
Recōmēdatio liēciādoz i decret 51 L
Tractatus de nobilitate 52 E
De consideratiombus quas debet habere
panceps 52 L
Dialogus franci z angli 52 R
De puella olim in francia equitate in ar
mis 53 O
De mirabili victoria puelle de pditoribz
eo recepte in ouem bella contra anglicos 53 L

Explicit tabula generalis
operꝫ huius secunde ptis.

Epitaphium magistri Johannis de Gerson: sacrarum litterarum doctoris christianissimi cancellarij parisiēsis. scriptum in arcuāfactia sepulcri in Lugduno In ecclesia sancti Pauli. z in tabula muro appensa iuxta arma sua.

Magnum parua tenet virtutibus vrna iohannem
Precellum merito Gerson cognomine dictum
Pansius iacet professor theologie
Clarus ecclesie qui cancellarius. anno
Milleno domini centum quater atq vigeno
Nono luce perit superos Julij duodena.

Secunda pars complectens opa moralia 24

Incipiūt regule mo rales eiusdem

Prologus.

Gamus nūc interim qđ natura z ratio ait. Atq; nāle aro solent noe ab ipfecto sumam⁹ exordiū. et inde (si dēs annuerit) ad perfectionē surgamus. Itaq; videre est naturā in floribus apibus; pamū ex apibus loculo: materiā fauoz colligere. debinc collectam digerere in alīā formā; qđ vñ sumpta est. vertiū in alueolo z stipare miro ordinis artificio pteo singulos. Quid vo aro. nōne pcellus in ea similis agnoscāt z prouidet sibi in primis de materia copiose. qđ am deinceps in ptes pmider. Pouro dat pamb⁹ formā. pamū rudem. deinde politorem. Postremo (qđ est omniū difficilimū) partibus sparsim positis z politis ordinē collocationemq; tribuit. p qđ tandē operi suo pfectio z summata donat. Segregemus hūc modū pteo aliquas; velut e silua grandi z pduite; minera sacre scripture; quibꝫ formā aliquā addamus. Hoc igit lectoz (si quio forte occurreris) despicere. si iacentur interes he ptes absq; ordine. sine vinculis z calce. quas dum sic erūt: regulas aut vocamus aut considerationes appellare potemus. ¶ Fortassis domino ppitio; poterit et eis in posterū. ex decoro ordine; libelli pulchritudo donari. Qđ si datū non fuerit nihilomin⁹ arbitramur nos nō nihil pfecisse. si materiam pparauerimus alijs ad ea que libuerit fabricanda; aut sub alio tropo. nō frustra sudauerimus; si ex agro floridissimo sacre scripture apes cogitatiue nūrāq; collegerint. digesserintq; bucellas quasdā suū mellis; ad lumē cognitionis z ad deuotionis dulcorē. atq; p medicamento desiderioz infirmoz. quas partes tuto liceat postmodū i alueolo libri vnifluo; decoro artificio speciosius ordinare.

Explicit prologus.

¶ Incipiunt regule Morales.

Aque tibi pcepit deus; cogita semper. Cuiꝰ quilibet obligat facere illud; absq; cuius notitia nō pt culpe carere. ¶ Culpabilis ignorantia iuris est; nō cadit in facente illud qđ in sacrāmēto spūssancto; talē bonum de necessitate ad salutē que vires suas excedunt docere imediate; mediate patuo est. ¶ Ignorātia inuincibilis excusat; in eo pticulari q̄ fiunt facti. nō alit crassa vel supina; q̄ pueniat ex negligētia sciēdi z faciēdi qđ in se est. Dicit aūt inuincibilis nō qđ vinci possit. aut q̄ ex ea necesse sit cū opari. sed qđ operans; sufficienter Fm casus eueniū diligētia apposita sciendi illud qđ nescit. ¶ Ignorātia iuris humani sufficienter promulgati nō liberat subditos a pena in foro exteriori licq; frequēter quo ad deū excuset a culpa quoscūq; ignorātes. ¶ Nō quilibz tenetur scire ꝺ quolibz pcō mortali an sit tale. licq; expediat illud inquirere z scire in⁊ vniuscuiusq; vires z statū. et plus ecclesiasticos q̄ laicos. Et inē ecclesiasticos; plati et officiato tenēt q̄ sint parati officii posco reddere rationē de ea q̄ in eo ē fide z spe. ¶ Hemo veteno rōne; diu ab ignorātia principio; moralū excusat. forte cū moralū ad cōsiderādū apponere nō habz. ¶ Dis doctrina z ostie studiū. debēt de cuiostate vana aut noxia culpaliq; non ordinanē actu vel habitu. mediate vel imediate; ad bene morales gratuitaq; studiū. ¶ Dare studiū summi rebus inutilibus aut noxijs. vanitatibus sacer omissio cuiositas ē damnabilis. ¶ Vtile z inutile noxiū z innoxiū. dicunē in moralibus nō absolute. sed per respectū ad noscēs circūstantias finis; loci z tpis; officij atq; ceteroz. ¶ Dis obligatio finalis reducitur ad dictamē libeti arbitrij diuini; sic volētis obligare creaturā. qđ dictamen nobis innotescit; vel in lumine fidei vel gre infusarū. vel in lumine naturali illuminato sup nos. Vñ practica iudicia rationis habemus. aut p lumina scientiarū vel principiū q̄ humanaq; ex duplici lumine principiū emanātiū. aut postremo p experiēne mul-

ēplā luminosum ocamāā. per qđ fit vt vinū q̄ nocuus ꝓpt. ꝓt qđ vnus filius bene iudicat de oībus. ꝛ suo iudicio Deus medijs assumēdus. ¶ In ꝓpōsito moderatus assignādus sit pcessus q̄ntū a nouellis et quasi a posteriorib⁹. vt et bn ꝑ vehemēs in bonitatis policia: assurgendo ad virtutē legē. q̄nq̄ sit ecōtra a pōri ꝑ sidē fidē eius legēs q̄ nature sūt nouo rerequales ēlet etnā. ¶ Exēplo qđ nosat ꝑbus Ezechiam ꝓponerat iuuis nigoris Est aūt ecōtra iudicij pessimus obtus ac cōtūax̄ p̄cularib⁹ oculos ne misericordie tempora. Doc intellecto dicit. Ipse etiā leges cupiat et iure regāt. Et sapiēs. Nolī ē iustus nimis. alioq̄n sūma iustitia sua ma iniustitia sit. Oīa mādata dei ēsuo. i. eū ēsentire pēsanda. ¶ Bonar mētū ē ibi agnoscere culpā vbi culpa nō ē. agnoscere inq̄ nō ꝑ assensū firmū. hoc em̄ stultū ꝓcipiū sumq̄ fieret. sed sic vt doleat aut pe nitear bō posīmodū quasi veracit̄ i culpa fuerit. ¶ Nullū ē pcm mortale actuale absq̄ ꝓsensu libero rōnis vo vel interp̄tatiuo. Interp̄tatiuū ꝓsensū q̄ce ē dicimus oū habeat rō ꝑpus suffiçēs deliberandi et fugiēdi ea circa q̄ virtūs ē puigil tenebaē qualit̄ dicat lex forensis. Quāq̄ ꝓsentire videaē. oū vtiq̄ repugnare debeaē. ¶ Cōsensus in actū solū venialit̄ malū ē nūmō venialis. loq̄ndo de veniali ex genere suo. vt ē verbū odiosū. ¶ Nullū pcm est adeo venniale ḋn ipm vel sibi filē fiat mortale ouz placet. hoc est oū ꝓsensus addiē. si nō illud veniale esset actus mortalis ex genere suo. ꝛ ex eo q̄ nō fiebat ex ꝓsensu libero ꝛ perfecto/venialis redderet. ¶ Nullus ē actus adeo mortalis ḋn ipe vel sibi filis. sit non mortalis oū displiceret vel si nō placet/ꝓsensu ꝑfecto deliberatoq̄. ¶ Nihil ē adeo cōsilij i lege euāgelica. ḋn i casu posset ee obligatorū. Et ira q̄libz vtiōe rōne/remedij ꝑm ꝓperationē animi ad quodlibz ꝓsilium vt puta matrimonij vel oimissionē oīm suoꝝ ꝛ similiū. si ꝛ vbi necessitas imineret hōagendi. Obligat insup q̄libet ꝓsiliū q̄ nō cōtemnit. tūq̄ nō sit salubrius obligatio eius q̄ oppositū. ¶ Nullus ita ꝓsilijs fuandis astringit. ḋn ab eo aut posset aut ꝛ debeat in casu cozobfuatio vbalis q̄ꝛ ꝑmitt. vt de nō habendo duas tunicas. de ꝑbendo pallio/nunicā aufe ēnt: ꝛ similibus. ¶ Oīs⁹ agens ꝓ ꝓsciam edificat ad gēhennā. Qui mortaliē si ꝓsciēa sit erra-q̄ illud qđ agit/ē mortale. Ad venialē solū. q̄tū est ex pte huius arctāt anneq̄ est facere ꝓ ꝓsciam: si ꝓscia iudicet illud ee solum venniale ¶ In nullo casu ē aliquis ꝓbatus inf̄ duo pcā. q̄n ei pareat eximo absq̄ nouo pcō. Nāz si iuraret quispiā se occisur Petrū immo ē. ꝛ nō occidat eū ipse nō peccauit nocenter. ꝛ nō occidat eū ipse nō peccauit nocenter/sed iā peccauerat in iurādo. Si aut̄ diceret sibi ꝓscia erones/q̄ Petrus in oēa ē statim occidēdus ab eo: dimittat hāc cōfessionē ꝛ liberatus ē. Si postremo incidāt duo ꝓcepta incompossibilia ex culpa sua/agat illud qđ de se magis ē obligatorium. ꝛ a nouo pcō immunis exist. ¶ Exponere se ꝓcalo peccati mortalis/est pcm mortale. Ad sic agere incertū et dimittere certū in matēria moralī ē pcm mortale. si tale sit incertū q̄ sit mortale/nō solū per coniecturas leues: aut ex suspitione trepida et scrupulosa: puciente et nimio timore cadendi in via dei. Sz intelligē. dum tale ē vehemēter ꝛ ꝓbabiliē incertū. eq̄ sicut oppositū vel magis. nūc em̄ illud qđ agit nō carebit mortali culpa. aliter non oporteret. ¶ Consiliū salubre est frequenter agere ꝓ scrupulos leues ꝛ trepidos. vitādo eos ad alioꝝ inchoatiōnē. quatinus ex cōsuetudine/fiat bō robustus solidus ꝛ nō quillus in exercitio spūali. Exemplū in domificatoribus ꝛ funabulanjs. ¶ Bonus operā rei illicite/aut ad se nō spectantis non excusaē per ignorantiā de peccato segnitī ꝑsertim q̄ ad pnā in foro exteriori nō rigore solvendam/sed apud deū sepe nō imputaē ad nouum aut maius peccatū. Sicut interfectō hominis dei ebrij nō vtentē rationē/nō habet culpā maioꝝ q̄ fuerit talis ebrietas. Dicaliq̄ dicerent de peccato dōnatoꝝ. ¶ Ambulandū est in virtutū doctrina via regia vt nec strictius fiat dei mādatū nec latius q̄ ipe mandauerat. q̄nio inde sumere possint aliqui aut malitiae vel amē libertatem. aut ecōtra in desperationē cōmere. Non tamen oīnibus/ꝑ oīni tempe ꝛ loco ꝑdicandā asserimus quālibz veritatē. ¶ Homo qui scit̄ ꝛ potest reprimere illecebrā ante q̄ sit

mortalis/primo omisit reprimere et cuitare. ꝛ hoc imputabile ad culpā mortalem in primo instanti nō ē grane. ꝛ ē peccati mortalis. ꝛ ante nūq̄ fuit verū dicere iste mortaliter omittit. ¶ Peccatū venniale magis posset dici cohibitū q̄ phibitū. ꝛ esse contra inhibitionē seu monitionē quasi medium inter ꝓceptū ꝛ consiliū: q̄ absolute ꝓ ꝓceptū. cōmunius tamē dicit̄ ē extra aut ꝑter ꝓceptū ꝛ ꝑter dilectionē dei ꝛ non ꝓ ¶ Omnes primi motus qui apti sunt insequi rationē ꝛ per eā regulari si eam ꝓ uenerint/dici ꝑnt peccata. etiā in parvulis et fatuis. quia sunt ꝑter ordinē nature ꝓmissus inf̄inite. Tamē rectius hoc dicit̄ de adultis/rōne vigentibus. Jn eis insuper circa q̄ne ratio ꝓuigil ee debet. ¶ Omnis infidelitas vita/peccatū est: si et oū ex infidelitate operant̄. aliter nō oportz ḋn possint bene mortaliē operari. sicut ō fidelibus ex gratia/sentētia recta: tenet. ¶ Qui minima negligit/paulatim decidit. Hā venialē peccatū/si nō permittō per se vitā gratie/infirmat tamē operationē eius que est vita secunda. ꝛ ad mortē si multiplicat̄ disponit. retardatq̄ a ꝓfectu meriti. ꝛ ab acceleratione visionis dei. Jn via q̄n dei nō ꝓgredi/regredi est. ꝑfac interim (sz oū ex in peccato mortali) quicq̄d boni potes vt deus illustret cor tuū. Piam bonū opus ō genere ꝛ morale/etiā factū extra charitatez vtilitatē affert multā. sicut nocet veniale. quoniā per tale opus disponit̄ homo ad opera virtutū. ꝛ ad facilius resurgendum trahit̄/seu per aduersa seu per ꝓspera iuuē qđ expedire nosat deus ¶ Nullus actus ō genere moris an habente vsum rationis/est simpliciter indifferens. neq̄ quo ad bonitatē moris. neq̄ quo ad meritū et demeritum. saltem boni templis. ¶ Quantuz obligamur ꝛ quoties ex diuina autoritate quarere salutē nostrā eternā: tantū ꝛ toties obligamur bene opari ex gratia. Et q: nō ꝑ quolibz momēto tenemur actualit̄ rendere ad beatitudinē eternā Caim hoc sit ꝓceptum affirmatiuū) idcirco nō semp cū pabiliē omittimus/ouz extra gratiā aliq̄d operamur. ¶ Solus deus ꝛ nullus alius absq̄ eius cōmissione/ꝓt directe et per se obligare quemcūq̄ hominē/etiā sibi ꝑ-

ditum/absq̄ eius cōsensu libero/ad actus interiores ꝛ latētes habēdos. Solus quippe deus pōt de talibus iudicare. aliq̄ aute nō nisi ō eius mādato ꝛ reuelatiōe. sed nūm de exterioribus. Notanē vo dī directe et p se ꝛ absq̄ cōsensu libero. q: indirecte ꝑ accidens: vl̄ ex cōsensu subditi. hoc ꝑtigit. ouz vicz iubet actus exterior. q̄ nō ꝑt fieri nisi ab interiori ꝓcedat. ¶ Nemo absq̄ culpa sua aut cōsensu suo libero/pōt de p se obligari ad ea q̄ sibi alias ēent licita vel ꝓsilia. Pōt aūt hoc fieri de p accidēs. ꝑ mālitia vtilitate reipublice. cuius ē po. vel ex eius culpa. saltē q̄ ad sol̄ exterius ¶ Oīs rōnabile ē vt nullus hō aliq̄d ꝑsumat/nisi illud de q̄ ꝑ cognoscere indicialit̄ ꝑm modū suum in foro suo. Idcirco finis et intentio legislatoris/nō cadit sub obligatōe subditoꝝ. sz unūmō opatiōes exteriores ꝓceptorū. Et ita dicēs horas aut ieiunās i peccato mortali/aut intentiōe sinistra. vel absq̄ attentiōe/absolvit se a ꝓcepto eccliē. sed nō apud deū: nō negligētia: aut puersa intentiōe sepius excusaē. ¶ Precepta dei affirmativa. q: obligēt ad sp. sz nō ꝑ sp: eoꝝ obligatio ē sub q̄dā diuisiōe ad hoc ꝑpus vel ad illud. ꝛ ad hanc specialē operatiōis vel ad illā. Diaz colere deū lamia exteriori/nō plus se obligat ad hanc specialē cultū exteriorē: ꝛ ad hāc dicē q̄ ad illā. ¶ Ad eruditōez: atq̄ certificatōz fideliū: ꝛ vt ꝓsonnio sit i ecclesiastica policia cultus diuinus/plani ecclesiastici tā q̄ sapientes statuti sūt. ꝑ q̄s expedit illud qđ ē sub diuisiōe ad aliq̄d vnū certum et cō ꝓpriamis limitari. sicut q̄ dei cultus exteriorī die dñico ꝛ p cessatiōez ab opib⁹ seruilib⁹ exoluat. ¶ Ecclesiastica plani respectu ꝓceptoꝝ diuinoꝝ ꝛ regula euāgelice/nihil mō ꝓditoꝛes sūt. sz dūtaxat q̄dā interp̄tatores expositores. ꝓcones. doctores. ¶ Interp̄tatio ꝛ limitatio vel exposino plationis in lege diua/q̄ diu plati nō cognoscāē abuti sua ptāte/sua sapiēda ē reuerēē tanq̄ lex dei Abutereē aūt si mani esse imponeret onera nimis grauia cruciab⁹ ꝓximis ꝓpriam. et si ad festinādū q̄ndie eut ad statuta q̄a religiosi hōnt/oēs passim astringi q̄reat ¶ Dispensatio platoꝝ/q̄ ē immo cessatio q̄dā relaxatio seu mitigatio/locū hz ꝓpue circa ꝓpriatos cal⁹ ꝛ ꝓsonas singulares. q̄n aliq̄ta

De superbia ⁊ vana gloria.

Septimo gloie si est de vera gloria ⁊ ꝑ deū ꝓuenit ē. Si de vana/ citra deū ⁊ nō ꝫ deum vt si bonis fortūe nature vel ꝑe venialis ē/ tū ex genere ꝙ ex motu/ si sit ad finē bonū. vel ꝑ evitatōe infamie. aut ꝑ magno bono edificatiōis alterius. ille appetit⁹ diserit⁹ ē ⁊ meritoꝛ⁹. Si gloꝛia sit falsa/ ⁊ ꝑ dō mortali: aut ꝑ finē malū ꝓximū ꝓxime et vltimate/ tūc mortalis ē. ¶ Decuꝑtiocar rogātia: ostātia: ⁊ hypocrisis/ generalit̄ et ꝑ prie sunt ꝺ illis q̄ nō ꝓuenīūt boi taliter se habēti: si illa bīe vel credit vel inordinate appetit. ꝑ tertia sp̄ fit error⁹ vel malicia in voluntate. qñq; venialē. et sepe mortalē. ex genere obiecti. ⁊ finis. atq; ceteroꝝ. ¶ Presumptio ꝺ dei misericordia q̄ saluabit̄ q̄ucūq; peccauerit ⁊ in peccō ꝑseuerauerit/ erat in fide si hoc indicet ꝑ intellectū ⁊ l mouēs mortalit̄/ si tabit̄ afficit ꝑ voluntatē absolutā. q; ꝺ ditionata nō oꝑtet. Et ita distingui posset in valde multis ꝺ intellectu et affectu. q; ex hoc/ peccā vanā naturā sortit̄. vt dicit̄ vt errores. vel mali mores. vel utrūq;. ¶ Presumptio ꝺ multis meritis et gratijs/ falsa ē ⁊ temeraria/ si nō insit. Si autē credat et sentiat̄ q̄ ex se sit ꝓcipalit̄/ impia ē. q̄ totaliter ꝓtus bīent. Et si singularit̄ esset ꝺ gloriet/ pharisaica esset atq; pharisaica presumptio. ¶ Credere ⁊ sentire qđ ex meritis ꝓcedentibus aliqꝺ bonū aut ꝓmiū ꝓsequatur/ nō ē ꝓsumptio vel error⁹ ad deū tāq; ad originale ꝓncipiū/ actu vel habitu solū referat̄. Deus enī miseret/ cuius miseret⁹ hoc ē gratis dat. et ex illa/ alia gratia largiatur. ¶ Celare petā suaꝫ ē ex se hypocrisis

[illegible] sunt ꝑ celare. q̄ hoc ꝓcione vel illi. ⁊ illo cultu vel illo. nō ita sicut sūt posita cōgruere videat̄. ¶ Pene sūt reuocanda hic q̄ ab ecclīa valutare reipublice vel eius cui infligunt̄ nequ; inflictiones inflictiue ecclīe deberēt; peccāt oppositū facētes vel eas hoc relaxantes nō vellētes. ¶ In ol republica tolerari pōt aut debet vicia. q̄ absq; grauiori malo. nequ; corrigi nequ; extirpari valent. Sīc ita illud ē ⁊ qñ nō. difficile ē ⁊ sepe ipossibile gliaī definire. nisi ꝑ circūstātias gliaī. ꝺ uisperis. plan/ supiores ⁊ sapientes determinabūt. Et ꝓlū ē de mensiab⁹ ⁊ vsurarijs. ⁊ illudus. q̄ qñq; ꝓmittūt̄. Et ita ꝺ sabbatarijs sacerdotib⁹. ꝑ loco et ꝛe stare forte ecclīa cēdā. ¶ Cōmunis error sciat⁹ ad hūc sensū vel intellectū. ⁊ silentiū plan⁹ ⁊ ꝓnapes/ sepe aliq̄ faciunt aut ꝓmittūt iniustissime. ob errorē subditoꝝ eōrū q̄ aliter si sciret aut ꝓmitteret nō ad culpā eoꝝ obligarēt. ¶ Cōmunio in obediēte culpa/ qñq; absoluit ꝺ ꝑ cādēs ab obedientia ⁊ a culpa ꝑ futuro. ⁊ hoc loquitur positivis. et raleo sūt. alioq̄n nō videt in multis. quō lex lata ⁊ iurata posset ꝑ nō obseruationē abolei. ¶ Cōsuetudo est optima legū interpres. si de positivis ꝛmo fiat. ¶ Cōsuetudo sit alēa natura/ legeꝫ assistens/ ⁊ q̄n ill̄ in naturalēs vse. nō debent absq; manifesta utilitate vel necessitate/ vel tolli vel mutari. ¶ Cōsentire censendi sūt sapientes (salte interpretatiue) i abolitōe legū suoꝝ positiuaꝝ. q̄n ꝑtim eas dim non obseruari pūt/ ⁊ nec ꝺbo nec facto reclamāt. ¶ Et nō inferiuē nisi dū ꝑmulgat̄ neq; vigoꝛē habuit cū mouēs ⁊ vetus approbat. ⁊ hoc si sit lex pure positiua ad populi regimen. Secus ꝺ diuina atq; naturali dicere tur. ℨ quas nō ē ꝓsumptio. vel ad oppositū ꝓsuetudo sed ītp corrupela. ¶ In ol lege q̄n cūq; positiua dū instituta. aliq̄d est de iure naturali ⁊ diuino. vt q̄ expedit boles legib⁹ regulari. q̄ ꝓtūn reflexit. dei ordinatiōni relabit ⁊ silex. ¶ De cetere iuris ꝺiuū ⁊ naturale a positiuis. sicut est difficile ita magne necessariū est vt ecclie in ol doctrina moꝛali ⁊ politica. ⁊ hoc fieri ꝓfecte nequit absq; sacra sapientia. q̄ legib⁹ etnio innitit atq; fidat. ¶ Cōpatio ꝑtōꝝ ad inuicē ℨm grauitatē maioꝛē ⁊ minoꝛē. generalit̄ ℨ

sumi nequit̄ competēt in genere suo. ⁊ ē tenio gradus. quō ℨm alios circūstātias ꝑticulares/ se habet plumbum vt excedēs ⁊ excessa. ¶ Qualificatio pēaꝝ a posteriori sūt̄ u penalitas nō sufficāt/ vt ꝙq; q̄. et a posteriori gravius obiecta. ⁊ intentionē finis. et libidine seu conatū voluntat̄ maioꝛē vl minoꝛē. ⁊ causā mouēs. ꝙuo ⁊ loco. ⁊ pericula inde sequentia/ q̄ peccāo ꝓuidebat aut ꝓuidere tenebat. ¶ Dio actus/ aut⁹ finis intrinsecus ē penā mortale mortalis ē. sine intendat actu sive habitu qđ sat⁹ si opans in terrogatus. aut hoc facit⁹ et ad nutū/ tam dē nidebit. ad hūc finē fecī. ¶ Actus q̄ alitinde nō ēet mortalis: ⁊ fit ꝓpē finē solū venialē/ videt ee solū venialem. nisi forte ꝓximate finis ille et vltim⁹ ⁊ q̄etās. et nō solū vt indices ⁊ minus ꝓncipalis/ actu vel habitu ¶ Nō ois actus pēalis ē finitus creature. vel visus ab⁹. ℨ q̄q; ē abusus solū venialis. q̄q; mortal⁹. Nō aīt oportz/ vt in ol pēā creatura ꝓximatē finis vltimatus adueniens ea. ¶ Si qđ mouet occasionaliē solū/ ex pēā mortali ad aliquē actū faciendū nō oportz illū actum ee pēm mortale. Secus si cā ꝓncipalis hui⁹ actus/ ēet mortale deliciū. ¶ Diligi ꝑ deum ꝓpē finē meretricis q̄ ipsee. vel ꝑ ut liz ꝓpē dicere finez subordinatū sub vltimo fine. aut ꝑ ut causam motiuā min⁹ ꝓncipalē ponoret. alias nō. Sīc de caulone dānatōis dicerat̄.

¶ Bonitas naturalis ꝓfect ad esse. ⁊ hec nō hz oppositā malicā. Bonitas ℨ ꝺo ⁊ malicia moꝛalis de genere sumit̄ ex obiecto. Sz totalis bonitas moꝛalis specialiē pēdet ex circūstātijs finis ⁊ aliorum sit adiunctis. Malicia ꝺo/ ex vnius illaꝝ circūstāiaꝝ carētia ponim⁹ resultare. Cetez bonitate gratuita ⁊ meritoꝛia/ gra gratum facīēs opat̄. ¶ Circūstātiaꝝ alie nō sūt solū ꝑ comitātes actū. ⁊ he nec addūt nec diminuūt ad pēm. Alie dicūt̄ informantes q: ad actus vt moralis ē/ integrationē ⁊ informationē exigūt̄ et innāt. ¶ Multa ex genere mortalia sunt/ q̄ filia pēt effici bona: ꝺū trahunt̄ ex rōne suā. Quēadmodū dolere de libitare ꝺ bono alteri⁹/ ē mortale deliciū. Si ꝺo hoc fiat ꝑ zelo inflictē boni ꝺo/ cui ℨ ē tale bonū: ille dolor: virtuosus erit. ¶ Plerūq; multa ex genere bona cēntque ex aliqua circūstantia pueria fiūt mala/ ⁊ speciē moralē mutāa. ¶ Nō ois deliberatio/ agit ex deliberatōe. sicut nec ois ignoās agit ex ignorātia. aut ꝓtemnēs ex ꝓtēptu. Pōt ēñ aliq̄s ꝓgredi in actū primo ꝛ motū. dū actu deliberat qđ agēdū/ nō tū ex deliberatōe agat. Si ex eiusmodi appetitu/ ⁊ motu passiōis. Dicit ⁊ aliq̄s agere ex aliq̄ cā qñ/ si nō ēet illa cā/ ipe ab agendo cessaret. ℨ capiendo large agere ꝑt ad omittere ꝓtēdit̄. ¶ Duob⁹ bonis ꝓpositis q̄q; ad nullū obligor. q̄q; ad vtrū illoꝝ nō ad aliud. q̄q; ad ambo/ sub disiūctiōe solū. In q̄ casu nō teneor: simpliciē eligere tm⁹ bonus si sit mihi difficilis⁹. negz etiā si sit facilis⁹. ⁊ habeaz rōnabiles causas illud diuitedi. ⁊ aliud agēdi. Excepti gra ad experiēdā ꝑtā libertatē. Cūm ars ꝑfecta nō deliberat. sicut ex ꝑtute agit aliq̄s bñ/ quasi subito: sic ex puersa assuefactōe vitiosus q̄ si repente ꝓpriusq; i culpā. Et ita male habituat⁹ i viaꝝ/ vt in turbido: ꝛapiendo: odiēdo: inidēdo: ⁊ sibi⁹/ fere demereē ꝓtinue. sicut ex t

sed cautela pudens ⁊ debita. Secus si fiat hoc ex appetitu laudis vane aut alterius malum principaliter, vel si ad malū finem vel pinaliter referat. Secus enim si p̄ media aspera vel pigra vel obscura, talia abscondo quasi sua, quēadmodū si ad celandū peccata sine lumine fingat se aliqd ope signo aut verbo in ruinā morale operari ⁊ caueat ne placeat. cū sufficere debeat, vt illi nō ostendat. Ita de superbia et ceteris posset dici.

¶ Blasphemo, amicitia, ira, ⁊ hypocrisis, circa deū in natura aut fortune, minus bene peccant ⁊ pcalius q̄ circa bona gr̄e, placentia gr̄e gratis facientia. cū illa minus ⁊ gnosci possint esse.

¶ Peccata in oplonib⁹ ⁊ scandalū p̄ceptū p quā do nō ē pcepta contingēs dānabilia ⁊ vix sanabilia ē p̄sumptio. ⁊ dū in rectoribus aliorū: aut apud religiosum ē cūcta turbat ⁊ pdit.

¶ Hō ē seruitus ⁊ libertas, parere legib⁹ q̄n obligatio p votū aut p̄ceptū: ceteris pibus augeri vtunq; meritū nouū, vtrobiq; eū additur circūstātia bona. in voto, latrie, in p̄cepto, obedientie.

¶ Subdin obligāt obedire superiorib⁹ in bis sūt⁹ extra respectu quox sunt superiores. ⁊ dū regulas sue dānationis nō excedūt.

¶ Nullus actus dz ab hoie p hberi sub pena pcī mortalis abeni suito: etiā subdito nūl ad illud tā sit obligatus p legē diuinā explicite vel implicite. vtualiē vel in forma. Hā solus deus ē q̄ hz imperiū circe vite ⁊ mortis.

¶ Statuti ⁊ immunitates p superioribus ē credere, ocō institutiones factas q̄les videmus respectu subditox obligare ad pcīm mortale. sz sūt multe cōpiēde vt cōminationes, multe vt monitiones, multe vt p̄silia, multe vt q̄dā decentie ⁊ honestates ⁊ facētes ad finē consequendū. multe vt tpales hāc vitā solū regulantes. ⁊ ad pēnā tpalē si trāsgrediāt ē solū obligāt.

¶ Jurāto vel vouēto in alīq religione vel coitate, adimplere ois q̄ p̄to regimine talis religiōis aut coitatis ordinata sunt aut erūtno p hoc censendus ē ee obligatus sub pena pcī mortalis ad obtuationē illox ad q̄ primo lex nō vult tale obligare. q̄ nec humana lex tale obligare intendebat. si vero (vt sz̄ ponit) intēdebat.

¶ Displicere deo, infidelio ⁊ stulta p̄missio Judaidis q̄ nō seruat. Stulta q̄ offensiōis sale nō condit. Propterea stulti est dicere q̄ de ingrediendo religione p̄silādū nō sit, sed ad primā inspirationē ingrediendum.

¶ Pōt sincere recto p̄silio, religionis ingressus dissuaderi, qbusdā ad tpo. aliqs in eternū. Sic de planxit suscepnōe: aut sancti ygnatius diceret. Attamē modestissima cautela in dissuadēdo, famus exhibenda.

¶ Omne votū ⁊ iuramētū, ad hoc q̄ obligatoriū sit ⁊ discretū hz p̄ditiones implicitas, quarū aliquas inutile, aliqs vtile ēt i iurādo p expressum apponere. Una conditio ē, q̄ reseruet supiox autoritatē. Secunda q̄ iuramētū nō sit aut vergat in deteriorem statū. s. ad mortale vel veniale peiūne aut in posterx. Tertia q̄ nō sit saltē dispendiū. hoc ē in p̄fectiōis impedimētū vt ēt vouere nō intrare religionē. nūq̄ sit sapere p̄latum aut nō loqui cum parentibus. ⁊ similia. q̄ licet possint dici q̄q; dimitta. nō tñ passim iuramēto aut voto valent.

¶ Dū aliqs nec actu nec habitu p verba sua intēdit iurare. nō ē reus pcīi aps deū, nec etiā apud homines: si sufficāēr hoc cōstiterit. pōt tñ de incauto mō loquēdi, vel scandalisandi vel afferēdi, vel de intentiōe fallēdi culpari. Nec facit p religiosis, et q̄ busdā alijs, q̄ iurant p bonis suis: ⁊ p animam cuiuscūnsonie. Et p burgūdis ⁊ asserentibus iuratos duos p̄ter omnē intentionem obligādi se iuramēto.

¶ Instituētes humane, nō debēt tales interp̄tationes aspernari quales iuramēta et vota, sm̄ p̄cepta doctox sententiā recipiūt. etiā dū facit absolute. alioqn in laqueū et magnū salutis dispendiū veniret.

¶ Di cōtemnere aliquā rē vt autoritatē superiox, est ipsā vere vel interp̄tative, nullā: aut vile aut minus iusto reputare. Dico peccō etiā venialiter p̄temnit: q̄uis nō ois talis agat ex cōtemptu. sicut nec ois superbus agit ex superbia ⁊ ita in alijs multis.

¶ Contemnēs autoritatē superiox, nō ex passione vel singularitate vel ex ignorātia. sz ex p̄cepto q̄ ē p̄ncipalis causa aut finis trāsgressiōis sue, reus pcī mortalis existit. Ut dū do dicit superiori in eo q̄ superior. ego in despectū vr̄i hoc agam q̄ nō inhibetis: aliter nō actus.

¶ Ad euitandū pcī nō sufficit dū sentire et iudicare p agendo, nūl voluntas ⁊ affectus tali iudicio

conformet. Affectus enī sepius voluntas ad aliqua, ⁊ illa tale exequit, ac si simo intellectus tale q̄dū diceret. Dico hoc, intellectus tale q̄dū diceret. Dico hoc, intellectus tale q̄dū diceret. Dico hoc,

pliabundo laute conferet in adorationibus imaginū. omne pulchre q̄ turpiū. et veteris q̄ nouę nomine aliquo illę magis. q̄ illę placet.

De inuidia

Inuidia q̄ est dolor ꝛ alieno bono nouel gaudiū ꝑ malo/ ex genere suo mortalis ē q̄ ꝛ charitatē. ꝛ plerum ꝑ dolor sit ꝛ bonis spūalibus. Sz ex defectu deliberationis vt in pēnis mondꝫ vel ex malicia completionis melioꝝ obiect. aut q̄ dolor illa tristitia ex genere suo mortalis ē. pt nō ē mortalis. et dolet aliqs et iusta causa et fine bono.

¶ Detractio q̄ ē diminutio fame alteri⁹ occulta. vel diffamatio q̄ ē publica. vel cōtumelia ꝛ exprobratio q̄ fit in facie eius q̄ lędit sūt ex genere suo mortalia/ si damnum vel dedecus sit notabile. et si nō ꝛ hanc ex ꝓpā rōne. vt si fiat ad cautelā aliox ne seducāt. aut ꝑ bono reipublice vel cohibitio alicuius. aut ꝑ correctōe fraterna. Sz apud imperfectos illa bñ agere. saltem recreare parcendo. sicut ꝛ se oīgne laudare difficillimū ē.

De ira

Ira zelum q̄ ē de malo culpe: dū ex se laudabilis. sz ex nō pleq̄di pt fieri vituperabilis. dum nec tpe nec loco nec modū nouit obseruare. pfm q̄ principale ꝓiecta ē/ ꝛ turbātū sedationi magis aduersatur: q̄ sedatiua. ¶ Ira q̄ ē motus ꝓcitatus ad inferendū vindictā ꝑ malo sibi vere illato. si sit fm ordinē rōnis. nō ē de se vituperabilis. sz reducāt ad irā zeli. vt in iudice vel ꝓiudicem. Sed si ex libidine. ppie vindicte ꝓcipaliter. vel si iuria nō fuerit vere facta. sed ita sentit ꝛ irrōnabiliter estimat. ¶ Ira est q̄q; naturalis passio vt i melācolicis ꝛ colericis q̄q; ꝑnus motus. q̄q; sola impatientia. absq; appetitu vltionis vindicte. q̄q; refugientis q̄dā charitatis ordā ꝑ primū. circa odiū. In q̄bus casibus aut nullū ē ꝺ sit aut veniale peccatū. ¶ Ira que est appetitus deliberatus vindicte ppie. ꝑter aut ꝛ ratiōis ordinem. ex se ꝛ vt hic/ est mortalis. ꝑ se. nam si vindicta sit notabilis detrimentum.

De accidia

Accidiam dicimus esse tedium interni boni. Que ex genere suo venialis ē. q; ꝛ nō charitatem. sz eundē fauorē. pt si mortalis dum ꝑ eā aut ex ea mortale crimē incurrit vel omissio eox q̄ sūt ꝺ necessitate salutis. aut despectio de diuino auxilio. aut suppleti⁹ vsque ad ꝺ ¶ Sola negligētia mortalē ē ꝑ q̄ā id q̄ sūt ꝑcepto cadit omittē. q̄uis culpabiliter. et ceteris spūalib⁹ et hierarchicis vel missa. q̄ ꝓhatio. ¶ Oāū sanctorū ꝑfectiue ꝛ studiose. Sz dō q̄tū ex se ē magis appetere q̄ officia vite actiue. ꝑ tū cū obligatōe imminēte tū mādati. necessitate aut suppleti ꝓcepto rōnabiliter accedēte diminutū ē oāū ꝑ caritate ꝓlox. ¶ Inhabilio ꝓpriꝰ ad oāū ꝓplanue laborat ipe ex tū ad sui alioꝝq; ꝓfectū. Et si aliqs ad vtrūq; valeat vt ambidexter. magna plectio ē. ꝛ minuta hāc i statu pfectiōis. idigētie. optimā iudicam⁹.

¶ Euagatio mētis ipe oratōnis ex ꝓcepto debite. si fiat ex deliberato ꝓfectu. atz teneat illa sola intērupit intēnōz debitā orōnis. ꝛ facit vt ꝓceptū nō sufficienter adimplet. si si multo itere. qd ꝑ euagatōz hāc infectū ē Sed tū fieri aliqn negz oz negz expedit. neq; pt vt i missa. autoū bona ꝑtinet. Vbi dū euagatōz: q̄tūcūq; multa sit/ ex deliberatōe tenere nō volum⁹/ tūc habitualis prima ꝛ virtualis intētio ꝓhabita de orādo. et debemus/ iugiter vna manet. Exemplū ē ꝺ peregrinatōe. ¶ Cōuersio cordis ad deū ipe oratiōis/ q̄uis sit laudabilior ceteris panibus: si fm vba ꝛ sensū orōnis fiat: attamē istud nō ē necessitatis. qd de illitteratis ꝓbat ꝛ in plecte ꝓplanius etiā nō raro ē. ¶ Impatientia ꝛ lāgnida mollicies/ et effeminata cōpassio/ ꝛ mutabilitas ad omne vētū sūt ex se vituperabiles ꝛ in culpā mortale vgūt/ dū exinde ea que iusta sunt fieri vel exequi. et veritas vite doctrine stq; discipline/ relinquunt. ¶ Tedium boni ꝓuentōe et difficultate opis. aut ex malicia cōpletionis absq; culpa/ plus in iohāne q̄ in petro auget meritū ꝛ laudē iohānis. si ꝛ dum in ceteris ipe cū petro cōplet opet. ¶ Difficultas in ope vtutis ex assuetatōe vicioꝝ pueritio/ plus ꝺ se diminuit rōz laudis ꝛ mer-

riti. q̄ augmētet. Tamē male habemus q̄n iuste ex maiori consumopus sūt ad bene habitandū ꝓficere nedū magis inde redire habitandi. ꝓficere nedū magis inde redire. dicit inadequate cōmēdatiue. ¶ Pusillanimitas qua q̄s ꝛ indignū sūpsisse sui pusillanimitas qua q̄s ꝛ indignū sūpsisse sui dentionis reputat se minus iusto obligari ad aliqua facienda. ꝛ penas aterna refugit officia a superiore imposita. ad obedientiā sūpsibam impetrat. q̄ indicium sui minus ꝑfecti. ꝛ immūt pudentię ꝓprie. Beatus si quis ꝑ ꝓria lege spūalem/ de qua debz ē certus. Beatus ꝑterea si sciat peculiū suū emendare de q̄ fide facere suptori satis nequit.

De auaricia

Auaricie obiectū est immoderata possessio. Sz ex genere suo nō videt ē mortale veniet saltē. Sz in mortale trāsit/ dum ex deliberatōe efficaci ꝛ absoluta/ appetitū vel ꝛapiūt. aut retinent aliena: inuitis dñis. quacūq; mō fiat. dam vl palam. vi vel fraude. ꝑsilio vel auxilio. ꝑsertim si res sit notabilis de emineti. ¶ Dum appetitus suffocante rōne. ꝛ dei ꝓuisio petitus impedīte etiā licita vel ꝓpria nimis libidine vel solicitudine appetitū. q̄ ꝛapiūt seu retinēt quasi in eis spes tot⁹ auxilii vel ut in deo ponere. mortale ē. Quā auaricie speciē aplꝰ ab hoc appellauit idolox fuisse. ¶ Nō debz aliqs dicere tenere rē alienā inuito dño/ q̄uis nesciente q̄ dño ꝑsumit rōnabilit ꝛ sensurus ex familiaritate vel aliūde dū fauerit. Aut si iuste dicam recte rōnis/ ita dz ꝛsentire. quemadmodū in extrema necessitate: aut dū cū notabili detrimēto reddētis. ꝛ aut modica voluntate recipientis/ alienū tunc reddere q̄ dānū sub pena expectatōe potest euitari. Nullus ꝓterea gladiū arreptū diceret reddendū in manus dñi dū furit. q̄ q̄ illū instantius repeteret. ¶ Sub furibus aut sacrilegis aut raptoribus comꝓbendunt/ q̄ ad criminis equalitatē. quicqd sit de restitutōe faciēda. ipi aduocati fouētes causā qua credt debēt iusta aut ꝑ culpā ꝓcures iusta. Et mechi infideles. Et iudices mali Et plan q̄ ꝓficiūt officijs publicis ꝛ beneficijs ꝑsertim curanis illos q̄s fare debent et raptores ꝛ alios delinquentes. homicidas

rini. q̄ augmētet. Tamē male habemus q̄n iuste ex maiori consumopus sūt ad bene habitandū ꝓficere nedū magis inde redire habitandi. ꝓficere nedū magis inde redire. dicit inadequate cōmēdatiue. ¶ Pusillanimitas qua q̄s ꝛ indignū sūpsisse sui pusillanimitas qua q̄s ꝛ indignū sūpsisse sui dentionis reputat se minus iusto obligari ad aliqua facienda. ꝛ penas aterna refugit officia a superiore imposita. ad obedientiā sūpsibam impetrat. q̄ indicium sui minus ꝑfecti. ꝛ immūt pudentię ꝓprie. Beatus si quis ꝑ ꝓria lege spūalem/ de qua debz ē certus. Beatus ꝑterea si sciat peculiū suū emendare de q̄ fide facere suptori satis nequit.

De auaricia

Auaricie obiectū est immoderata possessio. Sz ex genere suo nō videt ē mortale veniet saltē. Sz in mortale trāsit/ dum ex deliberatōe efficaci ꝛ absoluta/ appetitū vel ꝛapiūt. aut retinent aliena: inuitis dñis. quacūq; mō fiat. dam vl palam. vi vel fraude. ꝑsilio vel auxilio. ꝑsertim si res sit notabilis de emineti. ¶ Dum appetitus suffocante rōne. ꝛ dei ꝓuisio petitus impedīte etiā licita vel ꝓpria nimis libidine vel solicitudine appetitū. q̄ ꝛapiūt seu retinēt quasi in eis spes tot⁹ auxilii vel ut in deo ponere. mortale ē. Quā auaricie speciē aplꝰ ab hoc appellauit idolox fuisse. ¶ Nō debz aliqs dicere tenere rē alienā inuito dño/ q̄uis nesciente q̄ dño ꝑsumit rōnabilit ꝛ sensurus ex familiaritate vel aliūde dū fauerit. Aut si iuste dicam recte rōnis/ ita dz ꝛsentire. quemadmodū in extrema necessitate: aut dū cū notabili detrimēto reddētis. ꝛ aut modica voluntate recipientis/ alienū tunc reddere q̄ dānū sub pena expectatōe potest euitari. Nullus ꝓterea gladiū arreptū diceret reddendū in manus dñi dū furit. q̄ q̄ illū instantius repeteret. ¶ Sub furibus aut sacrilegis aut raptoribus comꝓbendunt/ q̄ ad criminis equalitatē. quicqd sit de restitutōe faciēda. ipi aduocati fouētes causā qua credt debēt iusta aut ꝑ culpā ꝓcures iusta. Et mechi infideles. Et iudices mali Et plan q̄ ꝓficiūt officijs publicis ꝛ beneficijs ꝑsertim curanis illos q̄s fare debent et raptores ꝛ alios delinquentes. homicidas

ctū fr̄m illo sui beneficij / ⁊ se suos / in foro
exteriori. imo ⁊ q̄ restituere nō teneant̄ / q̄
diu ⁊ pōt moraliter non liberāt. vt innuere
videt̄ eccl̄a bonis ad eccl̄iā. ⁊ intēde sa
lū q̄tuosa ⁊ utilia. ¶ Si certa bona būficia
ntis habeat in futuru / p̄ pauper̄ / nulla cō
sumit ad alios⁹ usus / q̄ ad restitutionē ob
ligat. Secus si eorū sit cōmissum fidei sue
vbi ⁊ si peccet graue ⁊ contra legē q̄ agit abu
tēdo bonis illis immoderate / nō restituere nō
tenet. ¶ Si teneat q̄s plura būficia ex do
no sapientie / in casib⁹ nō exceptandis / habe
pluralitatē peccare pt̄ vtrq; conferēs p in
discretionē. Recipiēs p ambitionē. Vbi
homin⁹ occupās restituere propria nō tenet̄
Sed nil peniteat ⁊ p futuro prudeat / non
ent in salus. ¶ Quātumcūq; multa bene
ficia alicui conferat auctoritate superioris / illa
pōt ocia q̄ui beneficiū. sicut plēs tunice in
magnis frigorib⁹ vna tunica ⁊ hoc vnita
de morali. si illa ocia nō sint nisi ad sufficien
tē decentē statum occupātis / excluso scādalo
et impossibilitate officiādi p se vel aliū / nō
existēte. ¶ Beneficiū dat̄ pt̄ officiū. nō q̄
dē in diēcesi bonis solū alioq̄n duplex of
ficiū / ad duplices bonos obligaret. Si offi
ciū ē defect⁹ eccl̄e ⁊ p primo pdelict⁹ / m q̄ ma
gis beneficiat⁹ ē magis obligat⁹. ¶ Si

Regule circūstātijs bināde pēsatis / au
dicare debeat plātus petr̄ ē sufficiēntiose
notabilē ⁊ simplicit̄ / ad hāc aūa obtinen
dā ⁊ de facē insufficiēs / peccat mortaliter.
q: nō hz rectū oculū. Secus si nō sit nota
bilis differētia. ¶ In collatōe beneficij / p
sertim nō curati / bñi pt̄ respectus licite ad
obsequia licita ⁊ honesta aliar⁹. ⁊ ad gen⁹
⁊ ad spēm. pficēdi in futuro. ⁊ alia multa
dū tñ intētio p̄napalio: ⁊ finis / sit deus. et
vtilitas eccl̄e. ⁊ scādalū euitet̄. ¶ Insuffi
ciens ad obsequiū eccl̄ie (p̄sertim de q̄ nō
ē spes de bene pficiendo q̄nq;) si p̄moueri
ḡt peccat mortalit̄. ⁊ eū p̄mouēs sit r. si
hoc scire tenebat̄. ¶ In moralibus id q̄
modicū est: p nullo reputat̄. tñ diuini mo
dici est q̄ paupi nō paz. Nec insup mo
dicū dicēdū ē apud deū. illud q̄ efficacit̄
⁊ p̄napalit̄ inducit aut induci q̄rit̄ ad ali
ud q̄ debet. Deo si parui sit inaīmici.
⁊ velut occasionalis in intētōe recipientis ⁊
pauus. Sed m hoc quātūcūq; numeq; rece

ptio in iudicibus ⁊ flatio. ¶ Raro licet aliq̄
aui q̄rere plātus. sicut raro p̄cipit: vt ali
q̄s possit absq; plumptiōe indicare se talē
qualē dicat aptus oportere ēpm ee. Tūm
cessatus eccl̄es eccl̄e. ⁊ p̄babilis cōiectura
fidē facāo de sufficiēntia sua: pūt appetitus
talē. aut excusabilē aut laudabilem efficere
¶ Liberius pt̄ hō litteratus licētiā in sua
facūtia / q̄ plātus appetere. Sed m itaq; et
igit pfectionē in gratuitis / de q̄ nō ita licet
plumere. sicut de eruditiōe q̄litate. ¶ Dū
curatus bapt̄sare puerū sine peccatis: aut
sepelire mortuū nollet / liceret alicui graue
periculū in mora videri dare peccatū. nō vt
pāū. Sz intētiōe vexationē sibi redimendi
peccatū tñ iret eū curatus / nō in dominiz
⁊ ius tāq̄ vere data sit. Sz in petitionē. debe
ret̄ ipa restitui. Sicle de prelato et iudice
damnus iudiciū in eis q̄ gratis mistrare de
berēt. ¶ Studiū lr̄ar̄ / p̄sertim auctoritate
superioris / ⁊ ad pfectū p se ⁊ alios in poste
rū nō ad oīum vel cuiuslibet susceptum
eccl̄asare potest prelatum vel curatum a re
sidētia p̄sonali p tpe vbi de vicario sufficiē
ter puisum ē. Alioq̄n studere / ē se mercē
narū. ⁊ lupū ouibus exhibere. ¶ Ad vigi
lias mortuoz / ⁊ alia suffragia / q̄ i ecclesia
rum distributiōes q̄tidianas instituta sunt
bñficiatus studeos: aut legitime absens / nō
tenet̄. ¶ Horas canonicas adaptare ho
rio dieī. vt p̄mā p̄meteriā tertie. q̄uis sin
gularibus plonis sit p̄cipiū: nō tñ necessa
riū. Horas eñ quasdā p̄uenire vel subseq
pia intētiōe seu vtilitate fas est. vt ō sero di
cere matutinas. p mane seq̄nti. ¶ Usum
eccl̄e sue animo suum ē p̄napalio: titulus /
aut q̄ actualiē incolit bñficiat⁹. regulariter
inseq̄ oz nisi dispēset. vel superioris autoritas
vel pauptas. vel pia p̄miūtū caritas atq;
vtilitas. ¶ Usura ꝓpria dicta. q̄ fit di
uino ⁊ naturali ꝑcept̄: ⁊ ō se mortalē cul
pā hz. ē aliq̄d recipere ex pacto / vltra sortem.
Horē ꝺo ekinamus appellatam. ius q̄
habet in re / p̄ vendicionē ⁊ emptionē. aut
aliū modū. fm quē transit dominiū rei in
ementē / ⁊ fit sua. ¶ Quia ius vtendi pecu
nia ad tpus vel p̄ semp: nō trāsit in aliquē
absq; eius dominio: ꝓterea in materia pe
cunie / cōmodatio / ⁊ creditio coincidūt. et si
lic sepius usura collocat̄. Ibi q̄n aliq̄s pro

re sua aliq̄d dare compellit̄. ¶ Recipies
re sua aliq̄d dare compellit̄. ¶ Recipies
ex vsurario necessitate compulsus / sub in
tentione dandi illud q̄ est vltra sortē tāq̄
suū. ⁊ ad redimēdū vexatiōes suas ⁊ dam
na: non videt̄ mortaliter delinquere. quia
nec ꝓpie cum vsurario damnabiliter exer
cere / ꝓpie cum vsurario damnabiliter exer
cet / participat in crimine. Sed nec p hoc
iuo habz vsurarius in dato. obstante eccl̄e
siastica autoritate. que receptionē hanc ir
ritat. ¶ Oīno fere contractus vsurarius
ex genere / potest per piam intentionē dan
tis ⁊ recipientis transferri a suo genere / in
opus pīcarū. et si causa succurrendi pīn
cipaliter inditi gentie ꝓximi ex vna parte. et
p̄seruandi se indemnē ex altera. petat aliq̄s
vltra sortē. nisi infra tale tpus sua sors ei
dē. sic q̄ maller teste conscientia / suā sortē
apud se manere nunc. sine illo p̄cio. q̄ tūc
cum tali p̄cio eandē recipere. ob damnum
certū vel ꝓbabile q̄ ex solutionis dilatio
ne sortis. Sicut in redditibus censualib⁹
recipiendis per dnos certis terminis q̄libz
pena pecuniaria imponit̄ nō solventibus
die assignata: ita potest aliquis recta inten
tione ⁊ p̄ securitate solutionis / taliter sta
tuere in particulari cōtractu vel concessiōe
ad tempus. Est aut̄ pie intentionis illius
signū. si maller creditor id q̄ concessum ē
pie statuto vel prius recipere / q̄ terminus
elabi et emendam lucrarē. Sic de emen
tibus redditus sub libertate redimendi in
dicamus. ¶ Vendiciones ad terminū et
ad tpus / carōn precio. Similiter cōmuta
tiones in quibus per diligentiā vendēs / re
res in nullo meliorat̄ / aut tamen certū lu
crum affert / absq; periculo damni. sunt sic
quantitive peccata mortalia. q̄uis nō sem
per vsura ꝓprie dicta. ¶ In guerris faci
endis q̄ malis immunere plene sunt: nunc
ad illos innocentes / nūc ad illos / sola vti
litas reipublice ea excusat a mortali. que
vtilitas est vnio animū cum principe et ad
inuicem et conservatio patrie. aut euita
tio damni publici notabiliter peioris q̄ sit
damnū particulare ex guerra proueniens.
¶ Si vere inutile / sciat̄ esse tales: aut que ma
leo debent iudicari / non excusant a furto.
ab homicidio ⁊ rapina / quin restitutiōes
aut emendas fieri necesse sit / q̄ tū erit pos
sibile. ¶ Seruitutes pplox̄ / eo q̄ nō sūt ꝑ

legē dei ⁊ nāe potestates et suis l̄ p̄tz demeri
mentes p̄ spiritualib⁹ ⁊ rebellionib⁹ rōnabi
liter inmoduci. et tallie quedā: angarias no
nes ⁊ similia. sicut indictis populis reb⁹
gē dño imposuisse videt̄. ¶ Acceptio
personarū in gubernatiōe reipublice ⁊
generalit̄ apud omnē iudicē ⁊ p̄napē de
se illicita est: nāe mortalit̄: nūc venialit̄. ex
circūstātijs ⁊ abiecto. ⁊ potide cuilibet ꝓ
maxime turbatina. Nō est aūt acceptio p̄
sonaz. nisi vbi debitis ē ⁊ paritas vtrobiq;
Qz in granijs facādis. ennz capē. aliud di
mittē nō ē acceptō p̄sonaz. aut si reo nō ex
pteo. ¶ Retinere mbuta ⁊ subsidia rōna
bilit̄ introducta: peius est furto simplici in
subditz. Et exigere violēt̄ aut fraudulent̄
subsidia indebita a subditis p̄ p̄ncipem / ru
pina vocata ē. Qñ aūt hoc ē et qñ nō / ge
nerali regula tradi nequit. ¶ Mutatio mo
netarū pt̄ ee par aut maius delictū ex se q̄
est in casu falsam aliquā fabricare. qñ fm
damnū reipublice / opus tale quodlibz as
sumit modū culpe. Qz si princeps dicat se
dñm monete ee. sit q̄ dño bonus dispēsa
tor. nō tyrannus dissipator. ¶ Dia sunt p̄n
cipis. nō quidē ꝓprietario iure. nec p se. Sz
p̄ necessitate reipublice. Et qd mirū. cum
necessitas facit / plone etiā singulari / aliena
est sua. ¶ Dia beneficia sunt pape tāq̄ or
dinatoris supmo. nō tanq̄ dño aut posses
sori. imo nec tāq̄ imediato dispēsatori. re
gulariter ⁊ vniuersalit̄. nisi p̄latos inferio
rū iniqtas: aut manifesta eccl̄e vtilitas. cas
tibus certis illud exigeret. ¶ Ab vsurarijs
⁊ raptoribus quos cōstat et alio iusto mo
bili hāe: licipēdia seruitioz̄ suscipe nō lz sub
pena restitutiōis faciēde. ⁊ participationis in
crimine. ¶ Ab vsurarijs ⁊ raptorib⁹ q̄s ha
bere cōstat aliud ab vsurio ⁊ rapinis suffi
cienē ꝓ sustētatiōe tor seruitoz̄ / vtputa q̄t
tuor: ⁊ nō plurib⁹ / pōt seruitor: sibi necessa
rius vnus ex illis quatuor / stipendia ob
sequij sui recipe aliter nō. ¶ Nō omnimē
penā / nisi restituāt ablatū. hoc ē nisi volū
tas efficax restituēdi assit⁹ possibilitas ⁊
opportunitas accesserit. ⁊ p̄ut sapiēs p̄sert
confessor: prelatus / determinabit. vt q̄ ve
nis dominis si supsunt aut heredib⁹ suis /
aut si fieri nequeat. q: nō sūt aut ignorāt /
sup̄ios vsus reseruāt̄ ablata. ¶ Hanuit̄ pe

bonis alterius ipso inuito licz ducere illa ad vsus pcā necessitate sui et suoz. maxime vbi posset laborare. aut etiā in casu mendicare. ppter hoc bonoz omniū cessionē. p finali remedio iura constituūt. ¶ Qui aut sunt rapto: nō solū tenēt restituē ablata. ſz dāna unde sequuntur oibus rite cōpēsatio. Dixit retentores teneri amētoz. aut plus iusto dilatores coz cōplementē in graue iacturā alterius.

D ¶ Nemo de ncessitate sua simplicē tenēt elargiri/imo nec de ncessitate sm statū suū. ſz nec de superfluis suis vt sua ſt sub pena pcti mortalis. nisi vbi grauis ncessitas circa alterū ipo pximere debēte q alius nō inueniret/imineret. Necessitas enim extrema. primi/plerūq̄ ē soli decētie. ppriq̄ status. quāto magis superfluitas. ¶ Scienter omittere superflua sua/notabilē cōsumi q putrefactionē aut alias/ponere q in vsus pios ipa largiane: vitia culpa mortali aut nūq̄ pōt excusari. ¶ Dilatare ō sen ē illicitū ſz punctū. q̄ sine ex circūstātijs pt fieri criminale. vt si sit ex alieno. aut desperādo de diuino auxilio. aut in grāde pindicū reipublice. aut si alijs pannū nō sufficit. ¶ Vēdere rē dan⁹ q̄ empta ē. si notabiliter sit excessus in lucro: oibus miserijs t periculis t undiqz hūi inde cōpēsatio. ē regulariē de se malū. t peius si ppē indigentiā pxmi hoc fiat. Et si res vendita ex sua industria meliorē p̄ditione nullā adepta ē nec in se nec extrinseca p̄sideratōe. vt qz ppinqor. t ad vsum fr alioz. et similia. ¶ Delectatio rez vendēdaz/quos q̄libz ad extra pxmē cognoscere de facili: sicut nec obscōdēdi sunt falsa cautelis: sic nec eos dicā necesse ē. pserim q̄ ad forū extrinsecū iudiciū. t quo ad deū etiā si pāj quantitas. pportionabiliē ad delectum minuat.

¶ Damna q̄ alicui nō ex culpa t negligentia sua mercādo incurrit/pt vendendo deducere. p̄sertim si dānū sit pximum de se t quasi regulariē ad mercaturā. alioquin nō oportz. vt si vēditor merces/ignio forte sint assumpserit. Secus pterz vbi ex culpa vel spē/alicui merces delectabiles conducunt. vt in cēpo et multis fieri solet. ſz nūquid vt vendēs p integris. negz deus imdetur. ¶ Cū deceptiōe vsura medijs nullis pactis nūq̄ licita legis interimit. In aliquibus casibus etiā si peccent vendentes rei sue emptoribus. nō tenēt restituere nō tenēt emptores q̄ nō regulariē occurunt iudicādū. ¶ Regulariē p̄sūdēs in re pxmi aliena/illā nec p̄ quā ad forū externū nec quo ad deū reddere p̄stringit. Secus si fraus in p̄scribēdo fuit. vt delectus bone fidei. q̄ fraus si pateat in iudicio exteriori ad reddēdum p̄scribēs impellit quanto magis apud deū si lateat aut pateat. ¶ Mercatores carundē rez si ꝛspirēt ad inuicē q̄ nō nisi p tali pāo notabiliter excessuro merces suas tradēt: ipsi q̄ ad forū externū si sāē. t q̄ ad intēm⁹/damnandi sūt. ¶ Soluūs debitū sacerdotibus/ē de iure diuino. quāmꝰ inde sustentent. ſz quotā hāc vel illā assignare aut in alios reddītus cōmutare/posse nisi iuſ exhibit. ¶ In reddītibus ad vitā emēdis/aut gregibus ouiū p̄stādis ad medium lucri. sic in mercaturis. sic in similibus regulariē pticipātibus q̄ non peritus ex vno latere claudicāt qui vix ad vtrūq̄ liber nūc lucrz/nūc damnū inuiter/nūc videt/nūc emēt/nulla videt ee malicia de genere. ſz de circūstātijs alijs vehemēt male posse/nullū nesat ¶ Campsores/p centū francos reddētes certā q̄tā in fine anni/cū integra pecunia. t sit mercatores. difficile est ab illicito ꝛcu liberare nisi bonificauerit hos ꝛcus causa pia. q̄d fieri nō nūq̄ posse non negamus. ſz secus⁹ est oppositū. ¶ A rebus q̄ vsu peiorant: a rebus inſup quaz vsus absq̄ transfatōe dominij fructū affert certū. licitū ē p̄cū locationis adipisci. ¶ Emptione decē solidoꝝ ad ppetuū supra fundū aliquē centum libraz/aut sub obligatōe tot⁹ magne hereditatis/dicitur ee dicit aliq̄ p directum iusticiare. p indirectū aūt/posse alicui totū fundū vēdere p vilioꝛ p̄cio. Postea ipsum canonē recipere. vsq̄ ad deductionem illoz decem solidoz.

De gula

X Ule que est appetitus inordinatus comedēdi nō competit ex suo genere q̄ sit mortalis. nec etiā delectationi inde ꝛsequēti.

6

¶ fit aūt mortalis tripliciter. Aut si comestio est cōtra p̄hibitionē vel votū. sine hoc fit rōne abi. seu tempio. seu loci. Aut scdo

quando aliqua que fieri p̄cepta sunt/obmittant fiāt/vere vel interpretatiue. omittunt l'ppetrāt p̄hibita. Aut tercio denq̄ qñ copius aut ratio notabili detrimēto/p gulā/fiāt vere vel interpretatiue/pgraue ¶ In mortalibus ille vī interpretatiue facere aliquid. qñ/et si actu sare negligāt: sare tamē debz. ꝛoisentimini nō sanet obijcere. Vocamus insup sanitā/nō p demōstrationē. sed p vehementē t p̄babilē p̄iecturam ¶ Pximijs ecclesie vl'alteri abstinentie/nemo cū notabili t p̄cognito granamine sui corpis t vsus rōnis obligāt. seduso scandalo. Nemo tñ leuiter sibi fingat grauamina et iaunij abstinentia. qñ ex ipa/paucioꝛes pereunt q̄ ex gula. ¶ Puer senex et p̄gnantes et nutrices et infirmi. et pauper nō habētes vnde semel refici possint. t laborātes nō habētes alunde statū competentē. t infirmantes autoritate p̄lati t alij cōsuetudine dioc̄esis in qua sunt insequentes ab ecclesie iaunijs regulare inuocāpit. ¶ Votū cartusiēn. de nō esu carnū. votū insup alioꝛ religiosoꝛ de multis obseruationibus ouis alias licitis. votū denq̄ particularū personaꝛ de certis cibis nō edendis in eternū vt de capite. t certis casibus necessitatis extreme. p̄babiliter si vota hec tenerēt imineret/deberent immutare Non etiā licz aliū contra dei preceptum accidere: quāto minus scām secundum tamē in oibus scandalū pusillorum. ¶ Deteriꝰ atq̄ periculosiꝰ est abstinentia immoderata. q̄ vehemitas aut ebrietas. si dicta abstinentia vsq̄ ad turbationē cerebri t vsus rōnis/notabiliē t scienē vergat t adducat. ¶ Peccata regulariē quanto sunt spāliora/t quāto sunt sub maiore specie boni palliata: tanto periculosiora sūt t a sanatōe magis distant. ¶ Habentes impedimētū de nō iaunādo legitimū. q̄ nō est exceptū a iunibus p expōsum: securius agunt q̄ q̄ nō sit necesse/si dispensationem p̄lati quesierint. et q̄ secrete agāt id q̄ agunt. ne alij scādalisent. ¶ Ebrietas frangere p̄cedit cōmestionē alias illicitam q̄q̄ ppter hospitē. q̄q̄ ppter infirmi cōsolationē. q̄q̄ ppter obsequiū p̄standum. vt in Fratribus monachoꝝ. t etiā panapanum. p̄gustādo. t epā p̄gustādus abboꝝ eoꝝ esus ꝛcedit. ¶ P̄ceptū de iaunio ecclie. pōt aliqñ seruari/ubi contra deum mortalis gula cōmittē. Sic in multis p̄cedū ē. ¶ Ebrietas tūc mortalis est t generaliē ois delectatio abi et potus/quādo aliqs tāta libidine comedit t bibit/q̄ postponit deum. sic q̄/vbi etiā dei p̄ceptū vnū mō vel alio deberet a se violari: nihilominus a tali delectatiōe nō cessaret. Secus si delectet etiā ex cōsensu libero/citra deum. nō hoc facturus si deus p̄hiberet. tūc enim vel nullū est. vel vñ veniale delictū. Et hz hec regula in multis alijs materijs/valet locū suū. ¶ P̄babile ē comedentē ter in die iaunij sine causa/nō ei p̄uaricatorē p̄cepti in tercia comestiōe sicut in scda q̄q̄ oppositū tenere sit securius. ¶ De comestionibus specierū t similibus cōsuendo teneāt t delectatiōis nimia libido vitetur ¶ Inebriare aliū sacē vt esu careat rōnis t⁹ notabile detrimētū p̄cti mortale est.

De luxuria.

L Uxuriam ex genere suo mortalem dicimus/ꝑpē corruptionez generatiue vtutis maioꝛē q̄ nutritiue. ac miserie eius necessitatē t q̄ ꝛtrariaē huic p̄cepto. Nō mechabeꝝ t vt p bona matrimonij/actus iste queret excusari. ¶ Consensus in delectionē luxurie circa obiectū sibi p̄hibitum: est mortale p̄cti. sine sit in cogitatōne. sine in verbis. aut in vsu. aut tactu. aut nutib⁹. aut operatiōe. Quādoq̄ familiaritas magna hoim cum alijs mutuo. p̄sertim ad nutū q̄ tumcūq̄ sint eusdē generis aut sex⁹ aut diuersi se tangunt. periculo. prima ē ideoq̄ vitanda est ¶ Grauitas petit luxurie ex genere sic ordinat. Fm grauius t minus graue. q̄q̄ ex circūstātijs possit ee grauius aliē varijari. Bestialitas cū bruto. Sodomia cū eodem sexu. aut in vase nō ordinato. Adulteria. Sacrilegiū virginū. Incestus parentū. Stupꝝ virginū. Adulteriū ligatoꝝ. fornicatio solutoꝝ. Luxuria generalis ¶ Licitū ē sua castitatē sicut ppriā vitā defendere vim vi repellendo. ¶ Delectatio vsus cū vxore/licita ē causa. p̄ter. causa reddē debitū. causa p̄servatiōis ab incōtinentia p̄hibita. Et si sola delectatio quereꝰ.

[illegible]

De preceptis decalogi.

Diligere deum super omnia ex toto corde, ex tota anima, et ex tota virtute, quantum sufficit viatori ad salutem, est tamen affectus ad deum, actu vel habitu, quod dei amicitiam cuiuslibet alterius rei dilectioni anteponit. Sic quod per nulla dilectione sui vel alterius charitatem dei vellet deserere per transgressionem cuiuscumque precepti divini. Nemo enim legem tenetur potius eligere annihilationem seu damnationem eternam, quam peccare mortaliter. Neuter quippe potest eligi licite. Stante lege de precepto habende caritatis cum qua neque annihilatio stat neque damnatio. Proposita alicui viatori ista questione et similibus an citius pateretur esse in igne per unum diem, quam peccato mortali consentire non tenetur circa hoc deliberare absolute de altera partium. Sed teneat suspensum iudicium considerando fragilitatem suam et fidendo in divina misericordia, quod vel non patietur eum in talem temptationem incidere, aut si patietur, dei faciet cum temptatione proventum, ut possit sustinere. Propositis huiusmodi questionibus, quid homo faceret, temptatione forti presente? Aliud est optare et deliberare illud quod est melius, et iudicare illud esse eligibilius aut minus fugibile altero, aliud deliberare absolute, quod ipse

[illegible]

De sacramentis.

In omni sacramento, si desit intentio actualis vel habitualis faciendi illud quod christus instituit, et ecclesia intendit, nihil agatur. Similiter si forma omittitur aut corrumpitur. Et si materia debita, aut si minister ydoneus defuerit. Ex hoc precise quod aliquis scismaticus est, vel hereticus, vel precisus et excommunicatus, vel degradatus, non redditur impotens ad efficiendum vel conferendum sacramenta nisi desit aliunde, vel potestas ordinis, vel intentio debita, vel materia, vel forma, quamvis exercendo talia in

[illegible]

cuidam. phibuisse/grauiq; delicti reus tenetur. ¶ Hac semp qđ melius erit de possibilibus: od circa sacramentoꝝ ministrationem subtrahi aliqua cōtingat aut suppleatur quare id qđ omissum fuerit. et ſb quadam conditiōe si nō erat illud necessū. ¶ Cerimoniales seu figuratiue legis antique ante xpi passionē erāt iudeis necessarie. postmodū p abusū qđ iniuncta sūt. tandē et nūc obseruantibus ſpem in eis ponentib' mortifera nec ab eis funditus ē efficax argumēti q; mō talia in aliquo casu agere debeamus. ¶ In casu dubio vehementer an alicui fuerit nō sit baptisatus: et ſ sit expositus vel baptisatus in nomie xpi nūq; aut alio tali dubio stet baptism' sub hac cōditione Si tu es baptisatus/ ego non te baptiso. ſ si nō es baptisatus/ ego te baptiso: In nomie patris ⁊ filij ⁊ ſpūſancti. ¶ Baptismū sanguis dat martyrū. ⁊ flāminis contritio de peccō aut sanctificatio gratuita. Panis nō recreat. alter ab obligatione baptismi fluminis si facultas affuerit: nō excusat. ¶ Ea q̄ sunt ſ vocāa sacramētoꝝ notabiliter instituta ⁊ p̄mulgata ab ecclia nec abolita sunt p nō vsum. ⁊ſi non sint ſ necessitate sacramēti ad faciendū id qđ intendit. sunt tñ de necessitate p̄cepti ad obseruādū ne sacē ⁊ negligenē absq; rōnabili causa diminūt. ¶ Forma in oi sacramento pōt corrūpi. aut p addītionē. aut p subtractionē. aut p variationē. aut interruptionem notabilē. qđ modica nō impedit. Similiter additio. subtractio ⁊ variatio. si negatiua hanc formā ad sensum alium/ negat intelligibilem reddāt. licq; indecenter et culpabiliter fiant sacramētū tñ nō annullāt.

De sacramento baptismi.

b Aptismo sunt ſ necessitate sacramēti. Differentia materia q̄ ē aqua elementaris fluida. ad differentiā lutī ⁊ aquarum q̄ sunt artificiales. Intētio actualis vel habitualis tradēdi qđ ecclesia intendit. Innutrītio nō submergēdo et aqua illa baptismalis/ aut eius parte principaliter mutā. Et q̄ aliqualiter consentiat. actu vel habitu vel in parentibus. Dicēdo simul hāc formā Ego baptiso te in nomine patris et filij et ſpūſancti Amē. ¶ Minister idoneus baptismū regulariter ⁊ q̄ casum necessitatis est et ecclesie p̄cepto sacerdos. q̄ primitere habet exorcismos. ⁊ catechizationē. ⁊ alia observare q̄ in libris p̄mittē. Ex de necessitate sacramenti requirit q; mitta sit viatoꝝ ad excludendū angelos vel demones. qui simul possit iungere ⁊ verba pferre. ad excludendū mancā ⁊ mutū. Aliū a se. q; nemo sēp̄ baptisat. Et intendēo dare actu aliter vel habitualiter qđ ecclesia intēdit. etiam si mihil credat de effectu. ¶ Baptisandus idoneus ē qlibet viator nō baptisat. qui ſ sensu interrogatus baptisari. vel in fide parentū. vel offerentiū eū. vel ecclesie. si nūq̄ fuerit capax rōnis vt parvuli. Si aūt fuerit aliqñ capax rōnis ⁊ dissenserit cōtinue baptisari. aut si nullo mō ſsentiat; dūmodē rōne baptismi nō dix. Secus si perante consensit nec revocavit. qr p̄sumit ab ecclesia nūc cōsentiri. si rōne nō careret. ¶ Baptisandū non est suo consilio sacramentaliter. cum baptismus sit ianua sacramentoꝝ. ⁊ de originali contritio actualis/ nequaq̄ exigit. ō actualibus ēo sufficit dispicientia in generali. absq; obice male voluntatis. ꝓponendo actualiter se peccaturum. quo obice posita cessāte. baptismus efficaciam suam capit. ¶ Baptismus dimittit penam ⁊ culpam et integro. loquendo ō pena debita peccatis/ non ex ciuili institutione. vt sunt irregularitates ⁊ mortes p̄ delictis certis. loquendo p̄terea ō pena debita per se. quia penalitates huius vite debite originali per accidēs/ manent vt sitis fames ⁊c. quoꝝ causa est peccatū originale. sine quo non venissent. ¶ Si parvuli infidelium baptisent minus parentibus in fide ecclesie. illi sūt vere baptisati. nec debent reddi parentibus si periculum timeatur. Similiter illi qui metu inducūtur ad interius consentiendū baptismo. Quāq̄ talia agere cōmunis vsus ecclesie non approbet. ¶ Baptismū fluminis differre licet. quando ⁊ vbi nō apparet fm verisimiles cōiecturas/ prima mors. ⁊ spes possibilitas seu cōiunctas maior reapiendi in posterū. quo casu ⁊ si subito baptisandus moreret/ saluus esset.

De sacramento confirmationis.

f Acramētū ꝓfirmatiōis ad robur institutū/ tenet qlibz christianus bīs vsum rationis non ptemnere ꝑsertim imminente periculo confessionis christi/ coram infidelibus faciende.

De sacramento eucharistie.

e Ucharistie sacramētū/ supliem habz formā ⁊ materiā/ ō necessitate sacramēti. Forma consecrationis corpis xpi ē ista. Hoc est corpus meū. Et forma sanguis. Hic ē calix sanguis mei. aut huic equivalēs. qđ dicit greccos. Materia corpis xpi/ ē panis de tritico. p maiori pte. Materia sanguis vīnū de vite nō trāsiit substantiatū in aliaz speciē. vel in acetū. ¶ Celebris cōsuetudo/ ⁊ ordinatio supioꝝ in eis q̄ ad solennitatē misse ⁊ generalē omniū sacramentoꝝ ꝓpertant. obligāt ad nō ꝓtemnēdū hmōi consuetudinē ⁊ ordinationē quas libz solent hīe. obligāt ꝓterea. et negligētia frequēs ⁊ crassa fugiat. ¶ Facta diligētia solita fieri ī talibus circa materiā corpis et sanguis. si p malitiā aut negligētiā ministri aliē oblatū fuerit q̄ debeat/ vtputa aqua pro vino/ pueniat in omnē eucīū sacerdos: ⁊ſi reuocō sit. ⁊ qđ omissum ē/ suppleat vel emendet. p̄sertim vt integritas in ꝓfectōe ⁊ perfectōe sacramēti: ꝓseruet. ¶ Discrimē notabile in celebrādo vitat: ſi post ni pari mortalis in celebrādo vitat: ſi post discussionē ꝓfectē/ q̄ regulariter ī talib⁹ habere solet celebrantis non habeat ꝓfectā firmā/ aut eque firmā. sicut ō opposito q̄ sit in peccato mortali vel alio legitimo impedimento vt est irregularitas. Et hec vocat certitudo moralis vel ciuilis q̄ hō sufficienter ꝓbarius ē. ¶ Existēte casu q̄ hō pōt celebrare licite/ ⁊ a celebratiōe licite desistere. laudabilius ē ceteris pribus celebrare. tum qr opus de se p̄legiatū ē ꝑfructuosius. tū qr a nobilion vente ꝓcedit celebratio q̄ fit ex amore q̄ omissio q̄ ex timore generatur. ¶ Laudabilius ē q̄ oppositū ceteris paribus/ ⁊ cessante legitimo impedimēto. quo tidie celebrare. ¶ Pollutio nocturna tollens sufficientē deuotionē recollectionē et reuerentiā ad sacramētum/ eo q̄ alia magis inde habeo ⁊ carnalio effecta eius impedit a celebratiōe q̄diu talis carnalitas ⁊ habenda regnauerit/ nisi casu necessitatis vigēte vt si sacerdos sit vnicus/ ⁊ missa p̄cipialis fuerit celebrāda. ¶ Homo q̄ ꝓpter habitus virtutū ⁊ facilē in recollectione vel aliūde manet deuotus ad sacramētū ⁊ reuerens/ post nocturnā pollutionē: nō videt ꝑ eam impediri qn celebret die seqnti. ꝓfectō et tūc in omnē eventū p̄cedēte. qm̄ nulle sordes corpales impediūt nisi ꝓ quāto: vel sunt peccata: vel sunt in horrorē ⁊ scandalū assistentiū/ vel deuotionē debitā tollunt. Vir lepros⁹ ⁊ vir menstrua patiens a celebratiōe secreta nō arcent. ¶ In oi adoratiōe sacramēti altaris/ subintelligit cōdītio ista vel similis/ si cōsecratio hīc et debite fm institutionē xpi fuerit celebrata. ac pinde adoratio alienus est ab idolatria: q̄ vis celebrās ⁊ nō ꝓsecrās/ ēet in culpa. ¶ Apparente figura circa sacramētū/ alia a figura solita panis ⁊ vini: nō ꝓsumit sacramentū sumi sub illa forma. neq; sine ꝓditione implicita vel explicita debz adorari. ¶ Posit plurib⁹ hostijs sup altare/ si sacerdos intēdit generalē oēs ꝓsecrare/ ille ꝓsecrate erūt. Si tñ duas ex illis quas determinate signat/ ille due sunt tñmodo ꝓsecrate. Si illas duas/ intentio sua nō determinat/ nihil ibi consecrat. obstante confusiōe intentionis. ꝓpter quā ista non magis q̄ illa pōt dici cōsecrari. ¶ Regulariter vituperabile ē ⁊ sepe criminale/ q̄ sacerdos a celebratiōe ⁊ catholicus habeo vsus rationis ab eucharistie susceptiōe/ totaliter abstineat. ¶ Illi pueri sunt idonei susipe eucharistiā/ et ad hoc ligari videnē semel in anno. qui fm legem censent abilem ad nubendum. Pōt q̄s devotio etatem hanc ꝓuenire/ sicut in quibusdam etatē supplet malicia. ¶ Audire missam integrā/ est de observatiōe sabbati hoc est diem festum ꝓ tempe legis euangelice. nisi per impedimentū legitimū/ aliqs se tueat. Tale vero impedimentū fm locā ⁊ tempa ⁊ etates ⁊ cōsuetudines/ vane iudicat. ¶ Obligatum celebrare ꝓ quolibz duoꝝ vnā missam/ non absoluit vna celebratio

benio. vna quippe missa vtute opis operantis quo fuit valoris etiam non tantundē solui de pena. nec tantū redimit quantuz vult. ¶ In ammonendo ecclesiaz et recipiendo missaz p vno peccato sine sufficientia/ et in similibus antepatano vni sapientis locū dz. alioqn nō videt. quō sec aut septem ammonendo ecclesiaz cathedralibz simul esset die iungere. ¶ Obligatū ad subsidia spūalia: nūq est dingere intentionē sua ad deū. ille q viget disparitate valoris sacramentoz vel fructuū beneficiorz/ qualiē et quantū videt se apud hec sacerdotes ee constituī. ¶ Charitatis maioris ē spūalia dona/ q̄z grauia distribuere merita sua sanctissima/ ad liberationē animaz/ q̄ dona sua corporalia. Et q̄ q̄ talia nō inde minus habituru sit de premio eternali. tardius tamē inde de pena peccatis ceteris paribus satisfaciet. ¶ fallunt plurimū hi. qui putāt se aliūde viuere: obligant se ex bonis ecclesiasticis vel alijs/ ad satisfaciendū pro alienis delictis. aut hoc eedat in retardationē satisfaciendi pro p̄pria. hec sola ratio improbare beneficiorum pluralitatē sufficeret. ¶ Expedit eos videre. et nulla excōmunicatōis sententia ferret de facto a iure vel iudice: nec pro presenti nec pro futuro nisi p manifesta contumacia: qua se monstrauit aliquis non parere audire ecclesiā. alioquin haberet sicut ethnicus et publicanus si audire ecclesiā paratus est. ¶ Expedit videt. vt nullus teneret alium vitare q̄ nō esset excōmunicatus a iure. nisi p̄sq̄ a suo iudice fuerit denūciatus ee talis. Siquidem in omni casu alio/ videt possibilis excusatio et interpretatio eoz q̄ aliquis omittit vnde excōmunicari dignus est: q̄ non debeat euitari a priuilegiata psona. Et hec tolleret magnā in politica conuersatiōe confusionē. ¶ Expedit videt. vt omnis sententie excōmunicationis late sententie et iure scripto/ quaz vnus nullus est. aut plus obest q̄ prosit/ expressa reuocatio etiam in principio et in singulis. et in ecclia vniuersali/ callaretur. ¶ Expedit videretur institutio aut nā institutoris talis interpretatio: vt solus excōmunicatus aut suspensus et indicat: pro tali denūciatus/ comprabere dicere irregularitatem. miscendo se sacramento. et q̄ solus talis a potestate absoluendi in foro consciē spoliatus censeretur. Scrupulose em a subditis vix aliē audirebeo. p̄sertim in materia sacramētalis confessionis/ hoc auferet. ¶ Expedit videret. vt nulla sententia excōmunicationis fieret. nisi pro cōtumacia facta in reb⁹ pure spūalibus. vt vbi transgressio veret manifeste in dissipatione fidei et rue spūalis libertatis. Non nā debet (vt videt) grauiori ee in foro exteriori punitio trāsgressionis q̄ eorum fuerit illatū. ¶ Expedientius ē in multis dissimulare/ illos vel tolerare/ vel ad bonū finē ordinare/ q̄ p fulminationes sniaz et denūtiationū/ aut p̄dicationē eos rigorosas/ eos conari funditus extirpare. vt de cinerijs prima die anni de capellanis mercenarijs. et similibus.

De penitentia

¶ Prima lex et nō solū ecclie constitutio/ obligat ad cōfessionem sacramentalē post penā actuale vt fiat semel ante mortē. ¶ Nec concurrere simul tpe ad iustificationē impij. necesse est. q̄ sunt. Infusio charitatis. expulsio culpe cōversio liberi arbitrij in deū et peccati detestatio. ¶ Homo nō semp tenet immediate cōfiteri peccati. imo nec confiteri. sub pena noui peccati mortalis. dat em spaciū prie deuo. quale sat fragilitati nostre sufficere. nullus q̄ sit in omnibus/ generalis regula diffinire nulla pōt. ¶ Omissio in concernendis confessione/ sicut et alie actibus p̄ceptoz non vocat omissio nisi sit respectu actus principalis: q̄ deberet fieri. et non respectu circūstantiarū. que vel antecedūt/ vel cōcomitant/ vel subsequūt alioqn omissiōes in vna omissione nomen rationē infinite. ¶ Omnis continuo incidit confessionē in actu vel in habitu/ aut in ppōsito vel i voto. Eam vo sien actu/ cessante impedimēto alio quadruplex casus constringit. Primus institutio ecclesie sel in anno. Secundus susceptio eucharistie vel celebratio/ et sacramentoz alioz susceptio fm quosdā. Tercius periculū mortis verisimiliter imminens. Quartus placentia q̄ alio non habebit oportunitas peccatū confitendi. ¶ In recordatione peccati mortalis/ dum missa iam pueneri vsq ad hoc vt cōmode sine scandalo deseri/ vel interrumpi nō valeat. aut dum sacerdos alius nō deest et vrget necessitas/ sufficit cōtritio includens ppositū confitendi. ¶ Circumstantiarū quadruplex est differētia. quedā importūnes. quedā nimientes. quedam augentes. quedā peccatū in aliam speciē transmutātes. Et he vltimenon solū sunt circūstantie. sed peccata. ideo sunt ō necessario exprimende. Primas sufficiat sub expressione confitende. p̄mas nō expedit dicere. nec secūdas regulariter. tercias exprimere sepius vtile est. et quandoq fm quosdā necesse. ¶ Circūstantiarum expressio in confessiōe talis et talibus verboz circūlocutionibus expressa sufficiat/ per quā confessor de magnitudine peccatoz: eius qui confitet pro absolutionē et penitentia discrete cōsilio/ instruat. ¶ Expedit nōnunq circūstantias particulatius vel inquirere vel dicere. nam ad verecundā humiliationē confitētis. tum ad eius quietationem postmodū magis habendā q̄ omnia dicant. tum quia circūstātie multe ēo ee nullus aut oeniales arbitrabat p̄fitens peccata sunt mortalia. nū veniaz ex hoc q̄ vna circūstantia habita/ confessor de alijs cōiecturat quas confitēs pudore p̄ssus celat. ¶ Cognito statu eius qui confitetur/ qlitaz nocet plurimū/ minimū sup circūstantiarū particularitate interrogatō/ p̄sertim in peccatis carnalibus. nū ne confitēs verecundia motus qlitaz mentiat vt pueri et puelle et hoc in his q̄ non eent necessaria dicū. tuz ne scandalisent et inflammentē in nomiatiōe peccatoz primo incognitoz. Propterea discrete interrogatiōibus ad specialiores gradus et singulas circūstantias descendere cōueniet. Inuocandaq ē manus eius quo obstetricā te educet celuberrimo suo. ¶ Secretū/ commissum fidei siue nāle. celare ē de iure naturali. hoc etiā rōnabiliter q̄bz sibi vellet fieri. et aliē socialis quietus depiret. Multo amplius/ sigillū cōfessiōis/ celare ē debet et nullo casu signo aut verbo reserandum. ¶ Confitens oz reuelare in pena suoru explicatiōe/ celare complices suos. nisi ou aliter confiteri nō pōt. sicut in actu oz manere vel vnies sorore. Aut nisi sic dicat et apud talē/ q̄ reuelatio nō habeat p̄dere non obellet eis qui detegunt. Quo casu nihilominus magna cautela requirit apud confitentē et confessorē ne zelo p̄ficiendi inducto falsa. ¶ Omnia ad confessionē pertinentia. vt pena iniūcta/ et interrogatiōes facte/ et cetera nō inducētia ad malū/ sunt ō confessionis secreto. p̄pter q̄ peccāt (si nō ex culpa eos ignorāt) illi qui penas suas et culpas eos ignorāt. illi qui penas suas et culpas eorum ignorāt. passim dicunt. et ea que sacerdos eis dixit/ passim dicunt. et qui etiā sup hoc inquirūt. q̄n talia/ p̄ ire dicendi causant aliq̄n inuisione sacerdotis aut cōfessi culpā. ¶ Qui seducit alios ad penā/ tenet p̄ posse eos postmodū ad virtutis reducere. nō minus q̄ ō damnum virtutis reducere. nō minus q̄ ō damno tpali illate. Sic ō infamatōe et similibus tpali illate. Sic ō infamatōe et similibus. Et ad hoc debz confessor inducere p̄fitentem. ¶ Confessus volēs p̄nā sui reuelatem. ¶ Confessus volēs p̄nā sui reuelatem. ri p̄ confessorē si petat oz illud ex cōfessione deregere. Nec ñ adhuc ē tutū confessori illud onus assumere/ si remediū possit aliē incōmodis adhiberi. ¶ Nullus semel mite sacramētaliē absolutus sup vno crimine/ pōt: nisi de cōsensu suo libero obligari ad amplius cōfitendū. Si fit oppositū in dubiis religiosibus aut casibus institutiones posinue q̄bus nō spōte se subdidit: nec facit. ¶ Si confessor p̄sumat veriūmiliē solicitare aut solicitari ad petā. vtputa ad lubricitatē/ p̄sona hoc timēs/ debz ab illo si fit suus curatus petere licētiā alteri p̄fitendi. qua nō obtēta/ pōt nihilominus alteri confiteri et absolui. ¶ De statu eoz qui cōfessi sūt turpi ē vt p̄fessor: nihil dicat. nec ad vituperiū fiant p̄fitentes. nec ad laudē/ ne inde p̄fessi superbiāt. ne p̄tereā ipi et alij in ypocrisim ficte cōfitēdi dilabāt. ¶ Iudex cogere volēs ad reuelationē p̄fessionis peccati et nec p̄sbyter sibi nō rūdere. aut dicere h⁹ nō ee de foro suo. Et si opponat q̄n tacendo et nō negando/ notare videt q̄ cōfessus sit in culpa. Rndēdū est/ q̄ sacerdos aliē agere non pōt. Ideo nullū scandalū/ suo vicio nō pōt. ¶ Peccatori q̄uis nō sufficienter penitenti (vt quia p̄positum habet actuale peccandi in futurum) vtile est confiteri et abstinentias certas reapere. Cui tamen confessor expresse iterum et iterum protestetur. q̄ nec absoluitur. nec

poteſt. nisi penitēcie tales aut talio confeſſio eundē habeāt. q̄n nec eadē pēā p̄fiteri teneāt. ¶ Vnde ē opinio p̄ petōnibus ordinis ſufficere ad abſolutionē ſacramētalis ſuccurriſſe ſuſceptionē q̄ p̄ſeſſus nō habeat actuale p̄poſitū peccādi. hoc aūt dicūt ēē non ponere obicē. Ex alia ſnīa q̄ regulē actuale p̄poſitū poſitiuū nō peccādi in futurū. p̄babilior ē aliq̄ ſecunda. ¶ Tertie claudit q̄ntū ex ꝓ̄ſſi ordē in quibꝫ p̄ſeſſiōe ſacramētali indulgēte. ſi quāte nouit deꝰ fit emā. vt animo minus ſufficiēs fiat in p̄ſeſſiōe ꝓxīo. ¶ Soli actu p̄ſeſſi de peccatis ſuis capacēs ſūt indulgēciaꝝ illaꝝ q̄ dant vere penitēdibus ꝛ p̄ſeſſis. Alii dicūt ſufficere ēē in gr̄a ꝛ mandꝫ eccleſie. ꝛ ita ly p̄ſeſſus dicēt ſumit̄ p̄ p̄ſeſſione in ꝓpoſito vel in voto. ¶ Dies indulgēciaꝝ referunt̄ ad penitētias p̄ vita hanc iniunctas. ſic em̄ terminꝰ ſonat. Videt̄ tñ q̄ iniūctio ḡtalis q̄ dñs fieri ſolet vt ola bona facēda cedāt l remiſſionē. p̄ſt in hoc ſufficiat. vbi etiaꝫ pena ſpālis. tandē dies q̄ſonāt indulgentie nequaq̄ imūtiſſet. ¶ Indulgēcias nō recipit ille q̄ nō ponit manus adiutrices ipſi ſcīo bullaꝝ. ꝛ ita diues melioꝝ ꝑditionis ē q̄ ad aliquā q̄ religioſus ꝛ mendicans. ¶ Dant ſacramētali nō notabiliē errante in impoſitiōe pne. p̄ſſus p illā penitētiā ſi fecerit abſolutus ēt pena ꝛ culpa vtute compunctionis cuiuſcūq̄ liberalius ꝛ arbitrarie dei ꝛ peōnē in p̄ſonā ſacerdotꝭ ¶ Tutius ē casꝰ qua pna q̄ ſpōte ſuſcipiē ꝛ verſimiliē adimpleēt. vocare cōfeſſoꝝ i purgatoriū. q̄ cū magna nō implēda ꝑpetare in infernū. ¶ Remoꝝ pnam i hac vita ſtultū facit. nihilominꝰ abſolutū deꝰ ē. ſi hoc nō ex infidelitate qua credit nō ēē purgatoriū aliud hoc faciat. ſi vel ꝓpē temerariāmē corpis aut infirmitatē aut paupt̄ē. vel aliud ſilē. ¶ Nulli inuito iniungenda ē pna publica p peō ſecreto. ſecus ō publico. Sūt nullus p caſtigationē ſcādaliſandus ē publice p peō occulto. ſecus p publico. vbi ſi ſcādaliſet peōr. ſcādalus illud nō imponēti ſi ſibi q̄ meruit imputetur. ¶ Dimiſſo confeſſiōis ſi ad ypocriſim ſuit p nimio pudore fiat impedit vtrūm abſolutionis. Secus vbi autoritas ſuperiorꝭ in caſibus rñ uāis ꝛ bona fides ſimpliciū hoc faciunt ꝛ excuſant. Aut vbi confeſſor forte p̄ſumeret ſcādaliſari ex peō p̄ſſi. et nō haberet p nunc cōfeſſor aliuꝰ diſcretus cui abſq̄ p̄babili ſcādalo. pēā oīa reuelarī poſſent. aliqua tñ poſſent. Videat tamē q̄libꝫ q̄ rōnabiliē p̄ſciam ſcandali ſibi fingat. ¶ Dū nesat p̄fiteo de q̄buſdā actibus an fecerit illos. aut qua intētiōe ꝛ quō fecerit (vt ſepe ꝓtingit) dicat ſub ꝺubio ſcrupulos ſuos. vt ſic neq̄ mēiat neq̄ abſolutiōe defraudet. ¶ Curatus obligatus p̄ochianos ſeꝰ in āno ꝺare euchariſtie ſacramētū. tenet̄ ei ꝺare ſi petat publice q̄ tunc̄q̄ ſcāē non penitere. Niſi cauſa rationabilis fuerit nota. vtpote excoicatio publica. vel pena notorii de q̄buſ nō ſatisfecit publice. Secus ꝑterea ō ſacerdote i ſecreto. vel q̄ non tenet̄ miſtrare. vel p̄ce tpe q̄ ad hoc nequaq̄ obligat̄. ¶ Forma abſolutionis excoicationis eſt q̄ ꝺr primo fieri. Ego abſoluo te a ſnīa excoicationis. ꝛ reſtituo te ſacramētis eccle. In nomie p̄tis ꝛ filij ꝛ ſpūſancti. Deinde ſeq̄t abſolutio p̄ peōe. ſi in excoicatiōe pena includit̄ neceſſario p̄ſitēdū ſacramētalit̄. Ego abſoluo te a peccatis tuis. In nomie p̄tis ꝛ filij ꝛ ſpūſancti Amē. Tutiusq̄ ē in iſtis formis nihil immiſcere. ¶ Materia ſufficiēs in ſacramēto p̄ſſionis ē hō peōr. contritus ō peccatis. ſpōte ſubijcies ſe ſuo ſacerdoti. q̄ ſubiectio nō eſt ꝓprie iuriſdictionis. alioqn papa nulli cōfiteret. ſi eſt voluntaria. q̄ poteſt nihilominꝰ impediri vel arctari p ſuperiorē vt nō q̄libet peōr cuilibꝫ ſacerdoti poſſit ſe ſubijcere p peō. ¶ Epūs nō minus hꝫ autoritatē inſtituēdi coadiutores confeſſores in ſua dioceſi q̄ curatus in ſua parochia. Laueat tñ epūs ꝓturbare eccleſiaſticam hierarchiā. tollēdo directe vel indirecte ptātē curatoꝝ abſq̄ culpa eoꝝ vel cauſa māifeſta. ¶ Cōfeſſio facta. reiteranda ex integro ō ſm̄ p̄babiliorem opinionē q̄ ſuo tanore. q̄ nō hꝫ effectū ſuū poſtmodū eſſante facto ēē ſicut baptiſm⁹. et hoc q̄ pna reiterabilis ē nō ſic baptiſmus. tum etiam q̄ nulla abſolutio ſacramētalis fuit. ſi poſtmodū nouū peōr addiderit. ¶ Non eſt facto ſi peōr dicat oīa quoꝝ actu recordat. q̄ nō omniū recordet. ſi ē facto dū ſcienter celat aliquid aut in ꝓpoſito peccādi perſeuerat. aut ſcit ꝛ ſcire debꝫ q̄ talī non p̄t abſolui. ¶ Penitentiaꝝ alia ē recoſalis qua ſolui nequit niſi in gr̄a. Alia eſt ſanctificatiua vel exoletis qualis fieri p̄t extra gratiam. ſic q̄ illi⁹ iteratio neceſſaria nō exiſtit. Imo ꝛ talis ſolutio reſpectu quarūdā penarum tempaliū debitaꝝ forte poneret in infernū. ¶ Satiſfactionē ꝓprie vt talis eſt opaneſ ſola opa penalia. q̄ ſcī voluntas naturalit̄ refugit. ꝛ hinc penā hꝫ. iuſte equidē vt peccatū voluntariū inuoluntaria pena redimat. ¶ Per opa ſpūalia qualia ſūt oratio templatio ꝛ amor dei. p̄t fieri ſatiſfactio. tum q̄ amara ē. p ſtatu iſto. fatigatio coporis. tum q̄ ꝑ ꝓpriā indinationē cōmodi. intellectus ꝛ voluntas abnegat ſe in obſequiū fidei ꝛ charitatis. ¶ Anū p altero poſſe ſatiſfacere. p̄cedit liberalitas dei. ouꝫ cauſa ſubeſt. vel ex impotētia illius p quo fit ſatiſfactio. vel de mādato ſuo ꝛ charitate ſatiſfacientis. vel ſupioris autoritate taliter ordinātis.

De matrimonio

Onſenſus mutuus / expſſus p verba de p̄ſenti / quo tranſfert̄ ꝓpetuo corpus viri in poteſtatē mulieris ꝛ cōtra in eos ꝓpter q̄ cōiunctio talis ordinat̄ cauſat matrimoniū de iure naturali ꝛ diuino. nihilominꝰ limitat̄ cōſenſus ad certas p̄ſonas. cū certis arctāt̄ijs. Et quicq̄d aliter fuerit attentatū. p̄t illud inualidare ſuperioris autoritas. ¶ Dotū ſolennisatū p ſuſceptionem ordinis vel religiōis. nō magē ex natura ſua videt̄ dirimere matrimoniū iam cōtractū. q̄ ſimpler. ſi hoc p̄mittit ex eccleſie cōſtituto. maxime cū in illo diſpenſare poſſe papā p̄babilis ſit opinio. ¶ Matrimonialis cōmunicatio viri⁹ mulieriſ cū plurimis viris. repugnat iuri naturali. nō ecōtra. q̄a corpus viri plus valet. p quanto plures ſecūdare ſufficiāt. Et ita olim. pluribus licebat fungi vxoribus. Prima tamē in hoc cōſentiēte. cui corpus virile ceſſerat in ſuū ius. Hūc aūt ad ſtatū p̄me vel inſtitutionis reduxit xp̄c matrimoniū vnꝰ cū vna. ¶ Dotū ſimplex caſtitatis. non dirimit matrimoniū iam contractū. peccat tñ q̄ vouit dū primo cōtrahēdi voluptatē habuit voto ꝛ tranſā. nō aūt poſtea dū reddit debitū. vt ē ꝓpoſito ſnīa iuniſpitor. ſi negāti petitionē debitī poſſe fieri ſine tranſōe voti. Cuius oppoſitū ex eo videt̄ vez. q̄ votus nō cadebat directe niſi ſup hoc. q̄ eſt nūq̄ ꝺbare. ꝛ nō ſup hoc q̄ ē nūq̄ commiſceri carnalit̄ alteri. Alioqn dū nūc cōmiſcetur carnalit̄ alteri. Alioqn dū nūc cōmiſcetur carnalit̄ alteri. Alioqn dū nūc cōmiſcetur

beñ in sentimenti notabile ꝛ certū sui ordinis, vel ferme nationis. Et fm b' 2gmo libz qñ leprosi vel pgnātibus aut mēstruatis aut fluxū sanguinis ꝛ filiab' cāli duc redīti vel nō redīti debitum opoꝛteat. ¶ Tpus ꝛ locus sacer, nō videt exclusiue q̄n alter contingū tenaci alteri petenti reddere, puta cū quādā amicabili monitōe p̄ non exigendo.

De extrema vnctōe

Extrema vnctio hz materiā ꝛ formā ꝛ libruꝫ suis expssā. Et eligit nō teñere dū finis vite fm pbabiles cōiecturas p̄ infirmitatē expectat. Que pterea reiterari p̄t silī ci rursus venīte. ¶ Extrema vnctione suscepta, delet venialia, imo videt q̄ absoluit ab oī culpa, p̄iūcta penitōe reapiens. ita q̄ digne reapiēs, exīt ab oī pena liberat. tum vtute sacri. tum q̄ petit pie p seueranter p se ꝛ iuste.

De sacramento ordinis.

Ordinis sacm plures fouat hz plēq; matias. imo ꝛ sacerdotiū duab' formis cōplet vna q̄ dat sibi p̄tās sup corp' xp̄i verū. Altera q̄ dat p̄tās sup mysticū. Q̄si fuerit defect' l'oubuū l aliq̄ p̄t illud sine ordine cante supplere. ¶ Plenitudo iurisdictōis residet apō papā ꝛ alios fm ei' determinatōz diuinā. Attēdē tñ oz sibi cē ille ptāte nō in determinatōz ecclē ꝛ ad edificatōz. ¶ Si papa dicēt oīa oim i spūalib' q̄d ꝛ licat. et i spūalib' q̄d alij negāt. nihilomin' votatio ecclē in unischiatōib' ꝛ oīnjo ꝓpetanjs tpalib' ꝛ eternā i illo negocē nire nūli negocē repugnāre videt. Nam xp̄c negocē exercuit dia oīa. neq; p exēplū successoꝝ' phibuit. hz relict ptāte, eoꝝ discretiōi p̄ temtate tpis ꝛ deuotōe xp̄ianoꝝ, sic vel sic exercēdi. ¶ Papa nō p̄t quenē ordinē bñ ꝛ debite edificatiōis ecclē. sic dñs i multis casib' licenter edificē i hac ꝛ dicē. cur ita facio ꝛ potest exemplis ab' mīscelle noīa. Et si p̄latus ꝛ ecclia sibi subdita oneraret supab' intollerabilib' libertatib' ꝛ penis spoliare possēt.

¶ Finiūt regule morales.

Incipit compendiū

bene ꝛ vtile aliquaꝝ materiarū cōmuniū ad fidem ꝛ doctrinam catholicā spectantiū, q̄s eidem cancellario asscribit. sed non apparet esse suum.

Ad isto libello

est q̄dā breuis ꝛ summaria vtilis tñ exposito. Primo ē articulis fidei. Secdo decē p̄ceptoꝝ legi. Tercio septē sacramētoꝝ ecclē. Quarto septē virtutum. Quinto de septē penitōibus p̄teris in oōne dñica. Sexto de septē donis spūscti. Septimo ō octo beatitudinib'. Octauo ō vi ejs, tam nature q̄ voluntatis.

Tractatus primus de

articulis fidei. Et primo quid sit symbolum et vnde dicatur.

Symbolum ē

omniū credendoꝝ ad salutē spectantiū, compēdiosa collectio. Quē vt ait Cassianus li. vj. q̄d p̄ vniuersū diuinoꝝ voluminū corpus immēsa diffusē copia, totū in symbolo colligit, breuitate pfecta. Dē ut symbolū a syn q̄d ē con. ꝛ bole q̄d ē iniia. q̄si collectio iniiarū. Vel vt alij volūt a syn q̄d ē con ꝛ bolū q̄d ē fructū. q̄si fructoꝝ. i. capitoꝝ vel principaliū fidei collectio. Scdm papiā symbolū est collectio aut pactū vel placitū q̄d fit homini cum deo.

Quid sit articulus fidei ꝛ vnde dicatur.

Articulus fm Richardū de sancto victore indiuisibilis vitas de deo. artans nos ad credendū. ¶ Dī in dicta descriptione vitas indiuisibilis. q̄ articulus nō diuidit. hz stat in eo indiuisio credibilium. Articulus enī de se inquātū articulus nō ē resolubilis in articulos siue incredibilia puersitate nī hereſū inualescente, quedā q̄ p̄iungebant in symbolo apl̄oꝝ posteri oportuit diuidi. Verbi gra. Dicebant quidā christū non vere esse hominē neq; vere natū hz nō vere natum. Alij aut dicebāt vere natū hz nō vere conceptū de virgine, sed corpus assumpsisse de celo. Ut sancti p̄res vnū articulum in duos diuiserūt. vt vnus esset articul' de conceptiōe. alius de vera eius natiuitate. Et consimiliter in alijs q̄ alia causa diuisio. Et ita ly indiuisibilis, in q̄busdā articulis p̄uat actū diuisionis ꝛ possibilitatē. in q̄busdā p̄uat solū actū sic. s. q̄ sunt q̄dā articuli q̄ fm assignationē apostolicā nō diuiduntur, p̄t tamē diuidi. Et sunt q̄dā articuli q̄ neq; diuiduntur neq; diuidi p̄t. ¶ Et nō. q̄ in dicta descriptiōe vi de deo. cuius tñ articulus alijs p̄ma facie videatur esse de creatura. Verbi gra. Carnis resurrectionē. Verū tamē oīnis articulus principaliter de deo est. vñ respectu articuli immediate tacti dicat Damas. Nō credimus resurrectionē futurā, nisi diuina vtute. s. cooperante. Vñ ꝛ hoc credit fides catholica. s. p̄missam resurrectionē diuina efficiendā vtute. Et sic p̄z q̄ iste articulus de deo est. q̄ de diuina vtute, nr̄am resurrectionem operāte. Isto mō octo articulos q̄ videntur esse de creatura, facile conningit reducere ad diuinā vtutez vita ad deū. ¶ Itē in dicta descriptiōe dicitur nos ad credēdū. Et tñ voluntas libera ē, nec pōt cogi vel artari. Sed q̄uis ī volēdo ꝛ consentēdo nō possit voluntas cogi, q̄ quo ad hoc libera ēpōt tñ allici et trahi in cognoscendo. quīn si intellectui bñ disposito, infundat se vitas ip̄m intellectū illuminās: nec̄e est veritatē cognoscere. et p̄ consequēs allicere. ꝛ tñ trahit ad cōsentiendū agnite veritati. Vñ Aug'. Verba trahit ouem. Hoc mō artat nos articulus ad credendū. Unde quidam artans. id est trahens.

Diuisio et expositio

articulorum fidei. Et primo primi.

Iuidit aut ꝛ distinguit symbolū p̄apue apostoloꝝ in duodecim articulos. Fm numerum duodecim apostoloꝝ. q̄ contulerunt credēda. q̄ ipsi hoc symbolū cōposuerunt. Scdm alios vo diuidit in quatuordecim, vt patebit infra. ¶ Unus articulus ꝛ primus attribuit patri fm p̄ioꝝ modū. sex attribuunt filio. ꝛ quinq; spiritui sancto. ¶ Primus aut q̄ attribuit patri est iste. Credo in deū patrē oīnipotentē creatoꝝ celi ꝛ terre. Ubi primo nota differentiā inter credere deū et credere deo et credere in deū. Quia fm Aug'. credere deo, ē vbis ei' siue scripture sacre fidē adhibere. Credere deū est credere deū ēē. s. q̄ est. Credere in deū ē credendo deuz fide ꝛ affectōne, siue fide operāte p dilectionē, tēdere i ip̄m. ¶ Ista expone sic. Credo in deū. s. singulariter q̄ in vnū deū. Vñ Deut. vj. Audi israel dñs deus tuus deus vnus ē. ¶ Patrem. q̄d hic p̄sonaliter tenet. q̄ subiūgit filium eius. In oōne vo dñica tenet ly pater cōmuniter vbi agit de paternitate, vel ad optionis qua paternitate ipa trinitas ē pater bonoꝝ, vel creationis, qua paternitate tota trinitas pater est tā bonoꝝ q̄ malorum. Fm illud Deut. xxxij. Nūquid nō ipe est pater tuus qui possedit te ꝛ fecit ꝛ creauit te. ¶ Omnipotentē appropriate. q̄uis enī filius sit omnipotens ꝛ spiritussanctus, omnipotēs tamē q̄n ponit appropriate, attribuit patri. sicut sapiētia filio. ꝛ bonitas spūscto. ¶ Creatorem celi ꝛ terre. Ad litterā summe naturē, quā designat nomē celi, ꝛ infime. quā designat nomē terre, ꝛ sic exinde colligē creatorem mediorū. Positis enī extremis colligunt media. Vel per celū ꝛ terrā intelligatur tā spūalis q̄ corpalis creatura perfecte formata, vt celū sit inuisibilis ꝛ spiritualis creatura, terra aut oīne corporeū ꝛ visibile. Unde aliud symbolū exponens dicit factorem celi ꝛ terre, visibiliū omniū et inuisibilium. Et nō. q̄ creare siue creatorem ēē, potius sonat potentiam q̄ sapientiam vel bonitatem. quia operatio egredit a potentia et maxime virtuosa. Unde Psal. j. Oīnia per ip̄m facta sunt. Et in pō. Omnia in sapiētia fecisti. Deo appropriate attribuit creare patri sicut ꝛ potentia, cum tamen pater oīnia creet per filiū cooperante spiritusancto, q̄ indiuisa sunt opa trinitatis, ꝛ tote tres p̄sone vnus sunt creator. ¶ Et aduertēdū hic q̄ p hoc q̄ dicat deus singulariter, destruit errores q̄rūdā gentiliū q̄ fingūt plures ēē deos q̄s maxime fm eorū q̄rorē q̄ illo posito, clare p̄z q̄ nullus eoꝝ sit deus. Si enī plures sunt, differunt inter

sic p̄ aliquid qđ baby vnus qđ non habet alius. Sic nullus eoz est summū bonuz qz sic nullus eoz by alia bona. 7 sic nullus eoz est deus. qz deus ē summū bonū qđ cōnet alia bona. Ad roma. 11. ¶ Item p hoc q̄ dicit p̄em destruit oblīnationē ido. q̄ nō attribuit voluntatē p̄onalem deoz. q nō attribuit voluntatē p̄onalem filio 7 filij. ¶ Item p hoc q̄ dicit creatorem ecclē tres destruit errorē p̄oz dicentiū mūdū fuisse ab etno 7 deo coeternū, sicut dicūt Aug⁹. arrianē posuisse et platonē. Item p illud idē destruit errorē manicheoz qui dicunt ola corpalia creata a deo renebrauuz. ¶ Si et illo oak dubitauo. Si enī credē in deū ē tenere in eā fide quante p dilectionē. vt sit fructus, eā in peā mortali existēte nō habēt rectā fidē sicī deū tenere debet q̄ nō credāt in deū. 7 ita mēbūt et peccant qđ dicit symbolū. qđ graue ē dicere. Ad qđ dī fm ḡlām. q̄ ipe peā: dicit credo ē. nō in p̄sona sua sz in p̄sona ecclē. Sicut et illud. Laudabo p singulas noctes lectū meū ē. qđ nūl in p̄sona ecclē q̄n aliqđ⁹ membro p singulas noctes. Lachrymē dicere ecclē mēdacū in ore malozz. imo enī 7 multoz malor. Et sibi cū mulier dicāt pō. Lens ego sū in bis q̄ dicta sūt mihi ē. nō grua ecclē locutio. nisi in p̄sona iusti generalē loquēt sūt ecclē. Sibi dicī p̄sona ecclē dī credo in deū ē. et sic nō peccat nec mentitur Alij dicūt q̄ cathōs in peā mortali nō dicit q̄ credat in deū cū dicāt credo ē. sz p̄fitēt articulos fidē. Et est sensus. Credo in deū. i. p̄fitor credēdo ee deū. Erim large sumē hic credere. Aug⁹. vo supra sumit magis stricte.

Expositio secundi ar

ticuli fidei.

Secundus articulus p̄incipalis est patrus eoz qui attribuit filio ē ille. Et in ihesum christū filiū eius ē. Et supple. Credo in ihesum christū ē. Que duo nomia hec quinq̄ in nouo testamēto p iungūt. Quia vnū eoz sq̄ ihesus expimit eius oriatez. inspat cū saluatoz. 7 inquātū deus spe cialē saluatoz ē. Et reliquū nomē. i. christ⁹ expimit humanitatē. qz interp̄at vnctus 7 inquātū hō vnctus ē p̄ p̄sortibus suis.

¶ Filiū eius vnicū. i. naturalē nō adoptiuum. Aīs aliud symbolū determinando dicat. Et ex p̄e nati ē. Sed vnicum dicat q̄ nō ē vnus filius inquātū deus. 7 alius filius inquātū hō. Sz idē xp̄s in duabus turis. s. deitate 7 humanitate. 7 tribus substantijs. s. deitate anīa 7 carne vnicus ē filius. Aīs aug⁹. in ecle. dogma. Non duos filios fatemur sic separando naturas nec nouas tradit. sz deū 7 hominē vnū filium credimus. manentē in duab⁹ substantijs. nō tñ p̄fusis naturis. qđ⁹ enī duas habē ar naturatco. vnā qua nascāt de matre. et vnā qua nascāt ex deo p̄e/tñ ē vnicus filius nō duo filij. Aīs ego/in p̄ceptiōe 7 p vīā generationis p̄cessi a p̄e/ 7 sic quadā natūnitate natus sum in vtero. Sc̄do natus sū de mēre ex vtero. nec tñ p̄ illas duas natūnitates/dicēdus sum duo filij sed vnicus.

¶ Sedē dñm nr̄m. Aīs ipe dicit Abatū. vl. Data ē mihi oīs ptās in celo et in terra ē. ¶ Per hoc enī q̄ dicit theūs xp̄m qđ interp̄at saluator 7 vnctus/ datū ē bene tudo indeoz q̄ suū messiā. i. saluatoz ad huc futuz expectāt. ¶ Per hoc enī q̄ dicē filiū vnicū/destruit heresim sabellianoz dicēntiū eūdē p̄sonā ee p̄em 7 filiū. qđ apostli mū apparet mēdacū. qz fm decursuz naturalē/oportz q̄ inē p̄em 7 filiū p̄sonalis sit distinctio. licz cōis omnia sit nature 7 substantia. Quales enī sumus nos. tales q̄ a nob generāt. Aīs de ipa dīna filiatōe dī ad Ro. viij. Accepistis spm adoptiōis filiorū ē. Et post pauca. Si ēt filij/ 7 heredes, heredes qđē dei: coheredes aūt xp̄i. Et ad Eph̄. j. Predestinauit nos in adoptionē filioz p ihesū xp̄m. Null⁹ enī seipm gignit. Aīs cū sit pat qđ filiū in substa. oportz q̄ alietas sit p̄sonarū. ¶ Per hoc enī q̄ dī dñm nr̄m/destruit hereē arianoz. q̄ posuūt inequalitatē p̄sonarū. Aīs Joh. x. Ego 7 pater vnuz sumus. Et ad Hebr. j. Qui cū sit splēdor glie 7 figura substē ei⁹. Et fm scām. Eglio p̄ū fm diuinitatē ē. Sic enī p̄ dño ē olim 7 opo: ita ē et filiū. Qđ et p̄dictus determinat in alio symbolo vbi dī omipotens pater. omipotēs filius. qđ tamen sic intelligat fm diuinitatē. Quāuis enī humanitati xp̄i collata sit oīs sciēcia, non tamen omipotentia.

Expositio tercij arti/

culi fidei.

Tercius articulus p̄incipalis est 7 secūdus eoz q̄ p̄tinet ad filiuz q̄ determinat vtrāq; eī⁹ naturaz. ē. Lin vtero 7 ex vtero. 7 est sic.

Qui cōceptus ē de spū sācto nat⁹ ex Maria vgine. ¶ Dic ḡ. q̄ sez xp̄s 7 ceptus ē de spū sācto. i. operatōe spūs sancti. vno etiā eodēq; momēto/segregata fuit illa caro assumpta a relīq; carne vginis/operatōe spūs sācti. 7 alia ta alia rōnali. 7 deitas ea vnita. Aīs nō est putādū q̄ sit 7 ceptus 7 spūs sācto sicut pleo 7 sanie patno 7 ap̄it. qz sic transisset spūs sācto oino: mutatis q̄ fuisz i carnē. sic pat nū sanē māsit i carne plio/amittens p̄tiā speciē/qđ ē etiā solo cogitatu abhominādū mū. Aīs ly de/nō denotat aīs cāusāna causa materialis/ sed potius causē efficientis. Quāuis enī incarnatio filij dei/sit op⁹ totius trinitatis/qz qđ opat vna p̄sona/operant oēs (eo q̄ indiuisa sunt trinitat) ipa tñ grana/mediante qua natura humana vnit diuine/est donū appropriatū spiritui sancto/ qz hec grana appropriate p̄cedit a charitate seu a benignitate dei/q̄ spūs sācto appropriat. Nō enī deus inquātū potēs vel inquātū sapiēs sz inquātū bon⁹ 7 benignus infam redemptōnē opat⁹ ē p incarnationē filij dei. ¶ Dicē igitē. q̄ 7ceptus ē de spūsancto. nō naturaliē. sz opatōe spūs sancti 7 q̄si fm appropriationē cause efficientis. In q̄ vbo q̄ntē nanitas ei⁹ in vtero. s. q̄ nat⁹ ē de p̄e veniēs. nec tñ recedēs. De q̄ Matth. j. Qđ in ea natū est/de spū sancto ē. Filio. natū. i. 7ceptū ē. ¶ Dicitur postea. Natus ex Maria vgine. s. natiuitate ex vtero. De qua Luc. ij. Et peperit filiū suū primogenitū ē. ¶ Per hoc aūt q̄ dicit qui cōceptus est de spūsancto. i. operatōe spūsancti 7 nō operatiōe vnius destruitur hereis hebeonitarū. qui asserunt christuz ex Maria 7 Joseph nuptiali coitu ee conceptum. ¶ Per hoc enī qđ subdit: natus ex Maria virgine, vt sez de vera matre de qua materiā corpis assumpsit/ destruit errorem valentinianoz dicentiū de vgie christū nihil corpis assumpsisse, sed p eā quasi per fistulam transisse.

Expositio quarti ar/

ticuli fidei.

Quartus articulus p̄incipalis 7 tercius eoz q̄ p̄tinet ad filium 7 ddē describit passionis eius sacramentū fm ola q̄ circūstāt mortem eius. vt ē flagellatio. crucifixio. sepultura 7 hmōi. 7 ille. Passus sub pontio pilato: crucifixus mortuus 7 sepult⁹. ¶ Qui supple xp̄s passus ē sub pilato. i. sub potestate pilati. Pilato dicto pontio sez genere quasi dicat nō romano. qđ forte. dicat ad differentiā alicuius alterius pilati. ¶ Crucifixus in quo distinguit passionē suam a passiōe alioz q̄ suspendūt in patibulo. Et fm Jsid. patibulū p̄prie dī vbi hō suffocat 7 stantiū moūt. Crux vo vbi diu torquēt 7 stantiū moūt. vbi mors grauiter inducit. Tñ multotiēs vnū pro alio ponit. ¶ Sequit mortuus vera mortē. p dissolutionē sez aīe a corpe. diuisitas tñ semp p̄iūcta mānt vtrobiq;. Tñ aug⁹. sup Job. Verbū diuinū ex quo homine. id est carnē 7 animā suscepit/nūq̄ deposuit. Mors ḡ/ad xp̄um carnē 7 aiam separauit nequ tñ a verbo. ¶ Et sepultus. nō tamē vt alij corruptus 7 incineratus. Tñ in ps. Nō dabis sanctū tuū videre corruptionē. ¶ Per hoc aūt q̄ dicit passus crucifixus mortuus/ostendit veram carnē vtpote sensibilē 7 passibilē habuisse. In quo errauit apollinaristaz. q̄ dicunt eū sensu et carne sensibili carnisse. cū tñ verissimā carnez habuerit. 7 optime cōplexionatā. 7 iō maxime passibilē. Hec absolpta fuit illa passio p vnionē deitatis. qz in illa vnione (vt dicit Damascenus) fuata fuit vtriusq; nature ppietas. Aīs qđ passibile/māsit passibile sicut humanitas. et qđ impassibile/ māsit impassibile sicut diuinitas. Quinimo incomparabilē penā 7 grauitatē sustinuit. q̄ posset purus hō sustinere. eo q̄ p̄debat ei illa vnio robur 7 vires ad sustinendā tam amarā passionē/in qua purus hō q̄ audē temeritatis esset (vt dicunt) in tanto passionis defecisset. Destruit in hoc enī errorē illoz q̄ dicunt carnē illā in naturā deitatis transisse. 7 iō impassibilē fuisse. Quos 7 Nicē. in epla ad Damasū papā.

Expositio quinti articuli fidei.

Quintus articul⁹ principalis in numero, et quartus eoꝝ qui spectat ad filiū patet ad rediꝫ p̄cio⁹ sacramenti eoꝝ q̄ erāt in limbo inferni conclusi p̄m q̄ ꝓphetauerat Zacharias. ix. cap. Tu quoq; in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in q̄ nō est aq̄. Et ite. Descēdit ad infernā tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Descēdit aūt sc̄z in ala deitate tenta. q. coep⁹ i sepulchro clausi. t dextra vbiq; erat. Vñ sine ea poterāt ꝺ ponit ad infernū. i. ad limbū patrū s. Inferni sup̄ioꝝ. q̄ detinebāt saluādi. Quisq; debitū p̄ni parētis p̄ morte xp̄i soluēt. q. aūt dicit ꝺ. Eruisti animā meā ex inferno inferiori. nō est ꝺ. Dī enī ibi limbū infernū inferiorē respectu aeris caliginosi in q̄ vt in suo ifemo affligūt mō maligni spūs. Vñ respectu illi⁹ ifemi q̄ ad sensū. limbus hoc est supior⁹ ꝓ inferni dicit infernus inferior. ¶ Tertia die resurrexit a mortuis. vt per synodochen ꝓ ponit ꝓ toto. vt viꝫ ꝓ illis duobus dicit galathenses q̄ mortuus est. p̄ vna die cōputat. t nos sc̄z nō dicit. cuius numerus sumpsit. p die tertio. ¶ Per hec aūt verba destruit error eoꝝ q̄ negāt resurrectionem nr̄am. Negare enī nr̄am resurrectionē. est quodāmō negare resurrectionem xp̄i. Sic enī arguit apl⁹. j. ad Cor. xv. Si xp̄s resurrexit. t nos resurgem⁹. Cū aūt ad destructionē ꝛ sequitis sequē destructio antecedēt. si nos nō resurgem⁹ neq; xp̄s resurrexit. ¶ Et nō. q. p̄m illā distinctionē articuloꝝ/ hec duo ꝓtinguūt. s. ad celū. et inferos et resurrectio a mortuis. quāte articulus dicit totū q̄ xp̄s nobis ꝓ suā morte meruit. hoc aūt redemptio in tria. q̄ cōplexa est ꝓ sacrificiū infernū in descēsu ad inferos. et redemptio in corpe q̄ cōpleta ē in resurrectione et gloriā corpis.

Expositō sexti articuli fidei.

Sextus articulus principalis in numero: t quintus eoꝝ qui spectant ad filiū. pertinet ad spōsionem beatitudinis. vbi ꝓ nobis precursor factus christus ascēdit. pandens iter ante nos. Et ē ille. Ascēdit ad celos sedet ad dexterā dei p̄tis omnipotentis. Ascendit igit ad celos. p̄m humanitatem/ vel inquantū hō qui vtiq; ē p̄m deitatem. Ascendit inquā nō itanm post resurrectionem. sed post quadraginta dies: quib⁹ apparuit ꝓ multos dies/ discipulis suis. vt fidē eoꝝ roboraret apparitionib⁹ tuo. t probaret gloriosam resurrectionē sui corpis. q̄s oculis suis paulo ante discipuli viderant crucifixū. ¶ Sequit sedet ad dexteram dei p̄tis omnipotētis. hoc ē in eterna beatitudine. ad quā dexterā positurus ē electos suos vt dī Matth. xxv. Et statuet oues quidē a dex. sc̄. Vel ad dexterā dei p̄tis. i. in diuina potestate. q. vt dī Joh. v. Pater omne iudiciū dedit filio. Et virtuose notat cū dicat sedet. q. sedere ē dēscētiū t iudicantiū. quasi dicat. pacifice gloriat. t ola quiete t pacifice cū pie iudicat et disponit. Et iste articul⁹ destruit illā heresim que negat equalitatē p̄tis t filij. Et sic illam q̄ dubitat⁹ ascēsiōe eius i celū. et ꝓ sequitur negat nr̄am q̄ causat⁹ ex sua. sicut erectio membroꝝ sequit ad erectionē capitis. Unde Aug⁹. Vis ascendere ad celū. ascendente tene. etenī p̄ reip̄m leuari nō potens. Si ergo vis ascēdere. tu debes illuc esse q̄ solus ascendit Joh. iij. Nemo ascēdit in celū nisi qui descendit ꝺ celo filius hois qui ē in celo.

Expositio septimi articuli fidei.

Septimus articulus principalis in numero. sextus ꝺo et vltimus eoꝝ/ q̄ fm istā assignatōez pertinent ad filiū est de reditu ad iudiciū. qm̄ vt dī Joh. v. Pater omne iudicium dedit filio. vt sc̄z ille qui venit iudicatus ē t exinde mortuus. iudicet vivos t mortuos. Et ē ille. Inde venturus ē iudicare vivos t mortuos. Inde sc̄z. i. postmodum. Vel inde. i. ꝺ celo q̄ ascēdit. venturus ē. i. die iudicij. iudicare vivos t mortuos. Ad iram. q. tunc q̄dam t mortui resurgent ad iudicandi. vt innuit apostolus. j. Thessa. iij. Et mortui qui in xp̄o sunt resurgēt primi. deinde nos qui vivimus relinquimur simul rapiemur cū illis in nubibus obuiā christo in aera ꝛc. Illi tamē vivi qui repente morient. sed statim in momēto resurgēt. iudiciū cum resipiscentis receptum. vbi non potest p̄ tractū et morosum tempis singulos examinationē fieri. sed vno eodēq; momēto/ t merita singulorum discutiet et discussis iudicabit. Unde Aug⁹. Non ē in illo iudicio singulos hominū vitallium operanda discussio. sed momentaneo discussu simul ola sicut et facies t iudicabit. Vel aliter. Venturus ē iudicare vivos. s. vita gratie. t mortuos. s. mortē culpe. ¶ Ubi nō. q. aliud symbolū addit ista verba cum gloria. quia hoc christus in forma serui/ in qua iudicatus sit ipse iudicaturus. tamē in forma gloriosa apparebit. t in carne glorificata. Vel cū gloria. id est cum societate gloriosa electoꝝ simul iudicantiū. quia vt dicit Sā. iij. Dño ad iudicium veniet cū senioribus ppli sui et ꝓcipibus eius. ¶ Et quo patz q̄ quidā ibi iudicabunt t nō iudicabunt. vt pleni qui oīb⁹ ꝓpter christū reliquerūt t secuti sūt eum qui xp̄i in iudicādo assessores erunt. alij nō iudicabunt sed iudicabunt. sc̄z fideles/ qui fm opera sua reapiēt iuxta discussionē/ de qua habet Matth. xxv. Esturiui t dedistis mihi mādūcare ꝛc. cū aliis ibidem tam respectu electorum q̄ respectu reprobōrum exposit̄. Judicabunt enī quidam eorum ad gloriam/ t quidam eorum ad penam. alij nec iudicabunt nec iudicabunt. sc̄z infideles. quia iam iudicati sunt. Unde Joh. iij. Qui non credit/ iam iudicatus est.

Expositio octaui articuli fidei.

Octauus autē articuli sequentes pertinent ad spiritū sanctum/ tam in se q̄ in donis suis. In se dicis. quia in octauo articulo in ordine omniū duodecim articuloꝝ. p̄mo ꝺo in ordine istoꝝ quinq;/ exprimit̄ personalitas sua. Et ē iste. Credo in spiritū sanctum. Et circūlocutiue loq̄t. Quando enī hec vox spiritus sanctus/ capiat̄ dictionaliter tunc solā tertiam personam in trinitate designat. Quando aūt vt substātiue t essentialiter sumit̄. t conuenit toti trinitati sc̄z deo. ¶ Et nō. q. in alio symbolo/ ad maiorem expressionē istius articuli. addit̄ unus plus. sc̄z in spiritū sanctū dñm t viuificantē. qui ex patre filioq; ꝓcedit. qui cū patre t filio simul adorat̄ t conglorificat̄. qui locutus est per ꝓphetas. Et hoc ꝓpter quasdā hereses que postea pullulauerunt/ Impiissimi enī nestorius t eutichius dixerunt spiritū sanctū esse seruū patris et filij. t eis obedire/ sicut virtus quedā aliena ab eēntia eoꝝ. nec dare vitā gratie. nec inspirationē. t ideo additum est dñm t viuificantē. Et ad equalitatē significandam appositū est/ qui ex patre filioq; ꝓcedit. qui cū patre t filio simul adorat̄ t conglorificatur. Montanus aūt quidā hereticus. et porphirius quidā alius post eum discipulis suis dixerunt. ꝓphetas nō diuino spiritu: sed tanq̄ ꝓphanaticos locutos fuisse. sicut loquunt̄ energumini et arreptitij. Et vt eoꝝ error ex cludere t addiderūt/ qui locutus ē per ꝓphetas. q. cū spūsancto inspirante locuti sunt sancti dei hoies.

Expositio noni articuli fidei.

Nonus articulus in ordine principalis/ t secūdus eorum qui spectant ad spiritum sanctum. Fm sanz q̄ signat et venit generaliter ecclesiam. Et ek iste. Sanctam ecclesiam catholicam. ¶ Et nota. q̄ illud quod sequitur. sanz sanctorum cōmunionem. adiungunt aliqui isti articulo. Alij vero adiungunt articulo sequenti. ¶ Secūm primum modum exprimitur sic. Credo. Supple sanctam ecclesiam catholicam. sine militantem triumphantem esse cōmunionem. id est congregationem vel societatem sanctorum. Alius sic. Credo sanctam ecclesiam catholicam adhuc in terris militantes. t credo sanctorum cōmunionem. id est sanctorum societatem in celo sc̄z esse. hoc est ecclesiam triumphantem. quasi diceret. vtranq; ecclesiam credo. Vel credo sanctam ecclesiam catholicam. hoc est sine militantem sine triumphantem. et credo sanctorum cōmunionem. id est suffragia ipius ecclesie que colamus. Vel communionē. i. eucharistiā esse. s. in altaris

hoīnē albigenses. ¶Dicūt ēo eos qui eiusmodi ponunt illud p articulo sanctam ecclīā catholicā exponūt sic.i. ecclesiam vniuersaliē. Catholicos ēn grece latine signat vniuersale. vñ ecclīa vniuersalis fm Boecīū ornatus de cunctis partibus q̄ē vniuersalitē fidelis q̄ q̄ntumcūq; partes rare. Dñs in pō. In omnē trā exiuit sonus eoꝝ. Sola cā q̄ articulos hz vniuersalitē verōs. q̄bus sz nullis falsis pt subesse.

Expositio decimi ar

ticuli fidei.

Sanctorum articulus in ordine
p principali⁹ et quintus eoꝝ q̄ spectant ad spiritumsanctū. fm sz effectuz gr̄e z principalē illē. Remissiōem peccatoꝝ sz credo. Et intelligat generaliter de remissione peccatoꝝ. siue de illa q̄ fit in baptismo: siue de illa q̄ fit ex baptismo: sic in pula. Tamē alicui symbolū nō videt loq̄ nisi de remissione peccatoꝝ q̄ fit in baptismo. Dicat ēn contra eos vnū baptisma in remissionē peccatorum. sed hoc q̄ specialiter ibi dicat de baptismo sui⁹ tra hereticos eorum impugnātes sacramentū baptismi. Est ergo sensus. Credo remissiōem peccatoꝝ fieri. supplet deum. siue in baptismo triplici. sz fluminis. flūminis ⁊ sāguinis. siue post baptismum in penitentia. ¶Secundū alios autē (qui et stupa tacta est) istud adiungūt cum articulo precedenti. vt sz sit vnus articulus. ecclesiam sanctā catholicā. sanctorum cōmunionē. remissiōem peccatorum. sicut infra⁹ latius dicet. sic exponē. Credo ecclesiam catholicā. id est vniuersalem ecclesiam habentē modo vel habitūrum in futuro. cōmunionē sanctoꝝ. id est omnē vnionem vel societatem sanctoꝝ. quando sz regnū militans veniet ad regnum triumphāns. Et credo supplet hanc consecutam vel consecuturam remissionē peccatoꝝ. salutiferā per ecclesiastica sacramenta ⁊ bona opera. quasi dicat. Credo peccata omnia hīs qui sunt in ecclīa fidelium et nō alijs. Quātis ēn deus per se dimittat peccata. non tamen dimittit nisi per ꝓsentiam sacramentoꝝ. nisi necessitas excuset baptismū sacrāmēn. Patet tamē istō deum exponendi ꝙ incongruo: apparet.

Expositio vndecimi

articuli fidei.

Fidei⁹ articulus in ordine
p principali⁹ et quartus eoꝝ qui spectant ad spiritumsanctū: est de spū insufflante super intellectoꝝ nr̄oꝝ ⁊ reuiuiscāt. Et est iste. Carnis resurrectiōz. ⁊ sēm⁹. Credo spiritum p reductiōz ipse creati ad corp⁹ facietē sua virtute carnis resurrectiōz. Qđ ēn inuit pō. cū dicat. Emitte spūm tuū et creabūtē. ⁊ renouabis facieē terre. ¶In q̄ resurrectiōe credēdū ē idē corp⁹ qđ p mortē ceciderit. ad eūdē spūm. i. ad eandē aiam redituz siue ad illud membri materia ad idē membrū in q̄ erat redeat. vt exponūt alīq; siue eadē materia tota corpis redeat ad totū corp⁹. non tñ necessario matia cuiuslibz membri ad idē membr̄ fm exēplū qđ pōit Aug⁹. Qñ ō statua enea fusa fit malfa. vitez de eadē massa fit statua. vbi ē oīmoda identitas materialis ⁊ numeralis inē statuā posteriorem et posteriorē. q̄ materia ē eadē numero ⁊ forma naturalis sz ei⁹ata. ⁊ tñ forte qđ puluis fuit materia pedis in statua poni infusa. erit matēria brachij i statua posteriori. Et sīl⁹ in ꝓposito. ¶Argumētū autē infallibile q̄ resurrectio erit ꝙ die habem⁹. Qñ dicit Petrus ranēnas. Credo te hō in morte posse resurgere. q̄ autē ꝙ viueres nihil fuisti. aut q̄re oīb⁹ ꝙ resurgas. cū tot⁹ qđ in reb⁹ est cōtinue sic resurgat? Sol ēn occidit et resurgit. dies sepelit ⁊ redit. menses anni. fructus. rp⁹. semina cū trāseāt ipa mouēē cū redeāt ipa sua morte vivificāt. Et tu erum q̄ dormis et dormiēdo euigilas. te cū quasi morieris ⁊ resurgis.

Expositio duodeci

mi articuli fidei.

Duodecimus et vltimus articulus in ordine principaliu⁹ et quintus eorum qui spectant ad spiritumsanctum. est de spiritualis vite eternaliter electos premiante. ⁊ est iste. Vitam eternā. et est sensus. Credo vitam eternā a spūsancto in p̄miū electis collatā

¶In hoc cūi articulo mors eterna damnatōr debere credi reprobis futura. q. d. Credo vitā eternā p̄miū bonoꝝ. ⁊ mortē eternā supplicū malorū. ¶Dicit aūt vita eterna. cōtinuit in duobus scilicet. i. in manifesta cognitiōne sūme trinitatis q̄ succedit fidei. Joh̄. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solūz deū ⁊ quē misisti ihm xp̄m. Jte i pfecta eius dilectione. q̄ nō euacuabit sed pficiet charitas ipi⁹ dei. Stola aūt corpis in quatuor cōsistit. scilicet. in agilitate. subtilitate. claritate. impassibilitate. De qb⁹ dr Sap̄. iij. fulgebūt iusti ⁊ tanq̄ scintille i arundineto discurrēt. Si igit fulgebūt q̄ habebūt claritatē. Si iusti ergo habebūt immortalitatē scilicet. Si iusti ergo habebūt impassibilitatē. q̄ Sap̄. j. Justicia ꝓpetua est ⁊ immortalis. Si sint scintille ergo habebunt subtilitatē. Si discurrēt q̄ habebūt agilitatē. Per hunc articulū destruit hereticos ponentiū deū nō curare facta hoīm. et hereticos ponentiū aiam interire cū corpe.

¶Amen. Iste terminus amē q̄nq; tangit aduerbialiter. ⁊ sic interp̄tat fideliter. sed m aquilaz. ⁊ sonat tñ sicut rita fiat. ⁊ ponitur Deut. xxvij. Et dicet omnis popul⁹ amen. Aliq̄n nōaliter. aliq̄n verbaliter. vt dare pt exemplū Apoc. iij. Hec dicit amen. i. veritas. Vel amen. i. veritatē annunciās. Et pōt hic sumi primo vel secundo modo.

An sint alia credēda

vltra articulos.

Jam̄ querat an teneamur aliq̄
credere que nō sūt articuli. sicut verbi grā. fornicationē esse peccatū mortale ⁊ consimilia? Dicendet q̄ sic. Oportet ēn multa credere q̄ nō sunt articuli. maxime ea que articulos precedunt. Credere ēn deo nō est articul⁹ sed articulos precedit. ⁊ tñ oportet deo credere. q̄ antecedit articulos. Unde cū credere deo sit credere verbis eius siue sacre scripture q̄ dicat fornicationē esse mortale peccatū. Patz q̄ fmo nō sit articulus. propter illud credere. Et sicut qui negaret primapia alicui⁹ artis. diceret hereticus in illa arte. sic q̄ negaret fornicationē esse peccatū mortale. vel aliquid quod asserit sacra scriptura. q̄ quidem articulo⁹ fidei antecedit. hereticus in fide deberet reputari.

Vnde sumitur nume

rus ⁊ distinctio articuloꝝ fidei.

Amen autē articuloꝝ ⁊ distinction̄ fm ꝓtractum modum exponendi sic accipe. Cū ēn credere habeamus q̄ deꝰ in sua essentia vnus ⁊ simplex. tamen sit in ꝑsonis quibus q̄dem ꝑsonis ingesta suas ꝓpietates ꝑsonales certe erga nos ⁊ nostrā salutē attribuunē operationes priculares. quas etiā credere habemus. inde insurgit numerus ⁊ distinctio duodecim articuloꝝ fidei. tuē duodecim que sic nobis de ipso ꝑsonis diuinis credenda incumbūt. Et q̄ iuxta ipsum modū exponendi. vnū attribuē ꝑsone patris. ser vo ꝑsone filij. ⁊ quinq; ꝑsone spūssancti. ideo duodecim articuli fidei assignātur. vnus respectu patris. ser respectu filij. ⁊ quinq; respectu spūssancti. ¶De vnico articulo qui attribuē ꝑsone patris.

¶Primus ēn articulus qui vt tactus est attribuitur patri. exprimit eius ꝑsonalitatē ⁊ omnipotentiā. cum dicat. Credo in deum patrem omnipotentē creatorē celi ⁊ terre. ⁊ hunc articulum posuit Petrus. ¶De primo ser articuloꝝ attributoꝝ ꝑsone filij.

¶Primus vo ser articuloꝝ q̄ attribuitē filio exprimit eius ꝑsonalitatē. cū dicat. Et in ihesum xp̄m filium eius vnicū dñm nr̄m. Et hūc posuit Andreas. ¶De secūdo ⁊ tertio

¶Secūdus exprimit veritatē eius nātiuitatē cū dicat. Qui conceptus est de spūsancto natus ex maria virgine. ⁊ hunc posuit hieronymus. ¶Tertius exprimit passiōis sue sacrificiū cū dicat. Passus sub pontio pylato crucifixus mortuus ⁊ sepultus. ⁊ hunc posuit Jacobus maior. ¶De quarto. Quartus exprimit eius descensum ad inferos ⁊ ꝑfectā resurrectionē: cuz dicat. Descendit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. ⁊ hūc posuit Thomas. ¶De quinto. Quintus exprimit ascensum suum ad supos ⁊ tanq̄ celestis aptionem: cum dicat. Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei patris omnipotentis. ⁊ hunc posuit Jacobus minor. ¶De sexto. Sextus exprimit eius iudiciariā potestatē cū dicat. Inde venturus est iudicare vivos

t mortuos. et hunc posuit philippus.
¶ De quinq articulis attributis ꝓprie spiritui sancto. ¶ Primus eo quinq articuli qui attribuit spiritui sancto expressius personaliter, ea dicit. Credo in spiritum sanctum. et hunc posuit Bartholomeus. ¶ Secundus exprimit eius sanctificationem et vivificationem quia in eo vult ecclesia ea esse. Sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem. et hunc posuit Barbeus. ¶ Tertius exprimit eius remissionem siue iustificationem ꝑ generalem remissionem ea dicit. Remissionem peccatorum. et hunc posuit Symon Cananeus.
¶ Quartus exprimit eius vivificationem ꝑ generalem resurrectionem ea dicit. Carnis resurrectionem. et hunc posuit Judas thadeus.
¶ Quintus et ultimus exprimit eternam eius permansionem ea dicit. Vitam eternam. et hunc posuit Matthias. Et dantur hec patet in figura sequenti.

De quadam alia distinctione articulorum fidei.

¶ Sed alia distinctio quorundam modernorum qui symbolum in quatuor articulos dividunt articulos.

Dividit enim primum et tertium cum tribus articulos supra positos, quamlibet in duos. nona vo et decimum reducunt in unum. qui videt distinguere symbolum nicenum qd exponatur in missa. ¶ Et fm hanc distinctionem ponunt septimum articuli pertinentes ad divinitatem et alios septem pertinentes ad humanitatem. sic. f. Hic symbolum aut est de deitate aut de humanitate.

De septem articulis

pertinentibus ad deitatem. Et primo de primo
¶ Si aut est de deitate. tunc primus articulus est unum deum esse. Et est iste. Credo in deum. Secundus articulus est patrem esse unum deum creatorem celi et terre. Et ut supra tactum est ibi duo articuli fm assignationem precedentem non sunt nisi unus articulus. ¶ Tertius articul' est filium eius equalem esse unum sui equalem. Et est iste. Et in unum dominum ihesum christum filium dei unicum. Quartus articulus est spiritum sanctum esse unum deum ab utroque procedentem. Et est iste. Credo in spiritum sanctum.

¶ Quintus articul' est deum posse dimittere peccata quia est ecclesia. et hoc ideo ecclesie non aliis est iste. Sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem remissionem peccatorum. Sic ut tactum est quinque articuli in unum. Unus et deum.
¶ Sextus articulus est deum suscitaturum mortuos. et est iste carnis resurrectionem. ¶ Septimus articulus est deum remuneratorem bonorum. et est iste. Vitam eternam. Sub quo etiam comprehenditur deum esse punitorem malorum.

De septem articulis

pertinentibus ad humanitatem. ¶ Si autem symbolum sit de humanitate. tunc articulus primus est quo ipse procreatus est de spiritu sancto. et est iste Qui conceptus est de spiritu sancto. ¶ Secundus articulus est filium dei natum esse de virgine maria. et iste, Natus ex maria virgine. Et ut supra tactum est ibi duo articuli fm assignationem precedentem non sunt nisi unus articulus.
¶ Tertius articulus est filium dei esse passum quasitum mortuum et sepultum. et est iste, Passus sub pontio pylato crucifixus mortuus et sepultus. ¶ Quartus articulus est filium dei descendisse ad inferos. et est iste, Descendit ad infera. ¶ Quintus articulus est filium dei resurrexisse a mortuis. et est iste, Tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Sextus articulus est filium dei ascendisse ad celos sedereq; ad dexteram patris. et iste. Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. ¶ Septimus articulus est filium dei iudicaturum bonos et malos. et iste. Inde venturus est iudicare vivos et mortuos.

Explicit tractatus primus huius libelli q est de expositione articulorum fidei.

Incipit tractatus secundus de decem preceptis legis et eorum expositione.

Arca tractatus

de preceptis legis summatim tangenda sunt. qd est preceptum. Qualiter precepta distinguant. Expositio preceptorum De numero et sufficientia preceptorum. Qualiter in ipsis preceptis septem capitalia. pinde alia peccata prohibeant.

De diffinitione precepti et eius expositione.

Diffinitur aut preceptum ab aliquibus sic. Preceptum est imperium obligans ad observationem rei vel actus imperati. Extrabit radicaliter hec diffinitio a diffinitione precepti quam dat Aug. lib. de spiritu. Preceptum est cui non obedire pena est. ¶ Dicit in dicta diffinitione obligans ad observationem ad differentiam filii. qd ꝑ se nullum obligat. vt dicit Aug⁹. qd nec ꝑ accidens id qd filium videtur obligare. vtpote si in casu preceptum sit impleri nisi fiat a filio. vt si non possim sustentare patrem. f. patrem meum nisi vendam ea tunc teneor ea vendere. Non dico ꝑ accidens. a filio. nec obligat nisi in casu ꝑ accidens. vt explicatum est. ¶ Et si obiciatur q similiter obligat votum ad observationem. et sic convenit ei precepti diffinitio. Patet. Licet votum sit a filio. nec quicq obligat. nullus enim ex sua voluntate obligat ad vovendum sed qui vovet. obligat necessario ad reddendum. Et hoc ideo est q reddere votum est precepti. sed vovere est a filio

De varia distinctione

variaq; assignatione preceptorum in tabulis legis

Diffinitio aut ponit varia preceptorum. Josephus enim dicit decem mandata esse scripta in una tabula et decem alia. Origi. aut ponit quatuor in una et sex in alia. Aug. aut ponit tria in una et septem in alia. utpote tria que tinent ad deum in prima tabula. et septem q pertinent ad primum in secunda. Et hoc modo augustini. sequit eorum opinio. q enim Aug⁹. posuit tria esse in una tabula et septem in alia. hoc magis dicere videtur pro dignitate q pro scriptura. eo q tria pertinent ad dilectionem dei et septem ad dilectionem primi. Unde si considerentur ipse tabule et earum scriptura in se sicut considerat hebrei et ioseph⁹ sic utraq; tabula continebat quinq mandata seu precepta. Si aut consideretur fm respectum et relationem eorum ad que dicta mandata ordinabant. cum tria ordinentur ad deum et septem ad proximum. potest tali fine considerato. dicatur tria esse in una et septem in alia.

Expositio preceptorum

legis. Et primo primi.

Sunt aut secundum hoc est expositione singulorum preceptorum. Et cum lex preceptorum posita sit ꝓpter malitiam eorum cohibendam. vt patet ad Gal. iij. et triplex malitia fiat. f. cor. ore et ope. hoc quidem ut q ad deum q pertinet ad primum. vt ꝓcessu malitie cohibendo et sic ponitur lex prohibitiua et sic mandatorum seu preceptorum subsequit mentio. Et primo q ad deum prohibet primum precepti cor ab idolatria. vt deus. f. diligatur toto corde. Est enim de colendo deo et colere deum. et dicit glosa est sese toto animo assentiri illi manipere. et est illud. Non habebis deos alienos coram me. q. d. Deo habebis deum non alienum. Exponens q dixit deos subdit. Non facies tibi sculptile. imaginem sculptam. qd vocat Aug⁹. idolum neq; similitudinem omnium que in celo sunt desuper et que in terra deorsum. ¶ Sed et hoc videtur q prohibeantur imagines que ad literam sculptilia sunt. qz sculpunt. Sed respondet q ante incarnationem qm data fuit hec lex. nulla in ligno vel in lapide sculpi potuit imago dei imago. qz imago spiritus fingi non pot. et ꝓptera ante incarnationem reprobande erant imagines. Sed quia hoc fieri potuit post incarnationem filij dei. ꝓpter hoc ecclesia fieri concedunt. et ab ipso quidem q legem tulit et dispensare potuit. f. xpo. Unde refert Damas. q xpo abgaro regi misit in panno imaginem suam. Eo q pictor ab eodem rege missus ad depingendam imaginem christi non poterat vultum eius ꝑ diutinum intuitum. vt ei singula lineamenta et membra ꝓpria describeret. Sed qz hec responsio nihil omnino apud vnum ꝑpulit. unde valeret qm nunc imagines non habent. nō aliquid pot. q nō simpliciter ꝓhi

benire omino fieri imagines. Ūñ beda. Imagines fieri nulla lex prohibuit. Verū cum ad peccata multū cōpunctionis solet ꝓuocare ꝓ membris, et eo qui lras ignorant quasi viua de xpi passione exhibet recordationē. Salomon ēñ instructu diuino eas fecit in templo dei. Dz omino phibētur hic ad hunc vsū fieri vt adorent ꝛ colāt. Unū sequit. Nec adorare nec colere. Ad adorādū igit ꝛ colendū phibētur imagines hic. Hoc aūt nō adorant ꝛ una ginco. Dz refert bonos ꝛ adoratio ad imaginatū. Ad deū vl ad sanctū q̄ animo ē imago vt dr. Aug. li. iij. de doctrina xp̄iana.

¶ Sequit. Nō adorabis nec colēs. Inē que sic distinguit. Nō adorabis. s. veneranē corpis, vt inclinādo eis vel genuflectēdo. Nec colēs. s. affectiōe mentis. Unde glo. Aliud ē colere, aliud ē adorare. Ꝑ dr quis inquieto vel adulando regib⁹ idolatre: vel tormento victus: adorare. cum ñ sit idolum mhil esse. et sic nulla mētis affectione ad idolum moueri. ꝛ p cōsequēs nec colere. Colere ēñ ē toto mentis affectu ꝛ studio manapari. ¶ Sequitur. ego ēñ dñs deus tuus. q. d. Ego non ait⁹. Ūñ dominus ꝛ ideo ūmendus. Deus tuus. ꝛ ideo diligendus. Fortis zelotes. s. diligens amator. Unde Deut. v. Deus tuus deus emulator existens. Sciens puniendo iniquitates patrum. s. non custodientium precepta data in filios. s. puniens enim ipōs filios si patres illa nō custodierunt. Punit̄ aūt quandoq; filij ꝓ peccato patris tēporaliter nō eternaliter. Et sic intelligit illd Ezech. xviij. Filius nō portabit iniquitatē patris. s. eternaliter. Sil' visitās pcā patrū i filios ētā eternāliter. Nō aūt q; sunt pcā patrū. sed q; sunt peccata filioꝝ imitānū pcā patrū. Usq; in tertā ꝛ quartā generationem. Hoc dicit, qz qñq; solent patres in tertaz ꝛ quartā generationē viuere. ꝛ plerūq; filioꝝ vel nepotū suoꝝ molestus ferre animos ꝙ ꝓuos. Soz qui oderit me. i. peccatoꝝ ꝛ malo. ꝛ cōtra faciens misericordiā i multa milia. i. in ōēs. Et ponit ibi finalē numez ꝓ infinito. Diligentib⁹ me et custodientibus ꝓcpta mea. Iste terminꝰ ꝛ ponit ibi exponit id est ꝓ custodientibus. Qui ēñ obligit deū ꝓcpta quo fiunt Ūñ Job. xiij. Licet occidet me. Ino. meū sustinebit. ¶ Sed qñq; quidē illud posset dici primū ꝓceptū, qz dilecto dei dicat ꝓmū mandatū ꝛ Matth. xxij. Hoc est (inquies) mandatū ꝛ maximū mandatū. Rñdet ꝙ illud mandatū de dilectione dei ē cū hoc primo ꝓcepto decalogi. Habet aūt primū ꝓceptū decalogi vnū deum colū ꝛ nihil ei in amore ꝓferri. ꝛ sic idē ē vel equipollet primo mandato. iuxta illegatū. Mat. xxij. ca. Vel pōt dici ꝙ dilectō ipse mandatū nō est, sed radix ꝛ ipetus ceteroꝝ. ad qz. s. cetera mandata reducuntur Ūñ primū mādatū dr nō ordine sed dignitate. i. inter cetera ꝓceptū ꝛ maximū. cū omnia comprehendat.

Expositio secūdi pre cepti.

2 ¶ Secūdū ꝓceptuz cohibet os a ꝓiurio. a blasphemia. ꝛ mēdacio ꝛ est illud. Nō assumes inanū nomē dei tui. s. Ille vel ille. vl' dolose, vl' ꝙ nomē dei iurādo vel mentiendo. vel ipz nomē blasphemādo. vl' puerse ꝛ deo seruiendo. ¶ Et si obijcaē ꝙ Ern istā expositō nō illud ponet ad qntū ꝓceptū sedet tabule sez ad illud. Nō loquaris ꝑ primū mandatū falsū testimoniū, vbi agit̄ ꝛ ꝓiurio? Dicꝙ iurāo falsū duplr peccat. Ꝑdo. s. ꝑ primū suū ex deapiendo. ꝛ isto mō ex parte vbi qz ordinatū est ad primū. ꝛ quo ad hoc cadit sub dicto quinto mandato seu ꝓcepto sedē tabule. Ite sacerdos peccat innocādo ad cōfirmationē falsitatis vel deceptionis testē divinā veritatē ꝛ isto mō peccat i deū. ꝛ quo ad hoc cadit sub isto sedo mādato seu ꝓcepto ꝑme tabule. Lin isto loco ¶ Nec ēñ habebit dñs nolem insontez. i. nō cētē. s. qn apd deū nocentis penas exoluat. s. qui assumpsent nomen dr frustra. Ūñ Deut. v. Non vsurpabis nomen dei frustra. qz nō erit impunitus ꝙ sup re vana nomen dei assūpserit. Vel nō habebit dñs insontē. i. innocētē hoc est a culpa immunem cū ꝙ assumpsit nomen dei frustra. qz vt hēt Eccl. xxij. Vir multū iurans replebit iniquitate. ꝛ nō discedet a domo eius plaga. ¶ Sed quid dicetur de istis magnatis ꝛ seculanb⁹, ꝙ consuetudinē hñt iurādi. nūqd trāsgrediunt̄

illud ꝓceptū seu mandatū ꝛ peccāt mortaliter? Aliq; dicunt distinguendo. dicentes ꝙ ꝓiurio multiplr dr. s. indiscreta iuratio. vtpote qñ ꝙ ignarus iurat verū, vel qñ sine deliberatione iurat. ꝛ tūc nō creditur esse mortale pcm. Hā tūc nō ꝑter ꝓceptū. sed non cōtra ꝓceptū, mīi forsan minus cēt satisfactio. Alio mō sumit ꝓiurium vbi vl' qñ ꝙ iurat cū deliberatione illud ꝙ iuramento nō est asserēdum. sīmo nec simplr docendum seu loquendū. sed pōt oppositū. ꝛ tunc credit ee mortale pcm. Alij distinguunt dicētes, ꝙ ꝓiurium multiplr dr. Alio mō falsa iuratio. ꝙ si fiat ex ignorantia, adhibita tñ prius diligētia debita nō est pcm. Dz si fiat nō adhibita diligētia debita. peccatū quidē est sed veniale. Si aūt falsa iuratio fiat sciēter. vtpote cū mendacio iuramento ꝛ firmat. tunc nisi dñs ex dono dispensat. sp est pcm mortale. Alio mō dr ꝙ iurium trāsgressio iuramēti ita facti ꝙ si fuit licitū sp est ipa trāsgressio mortale pcm. Si vo illiciti, trāsgressio illi⁹ nō ē pcm. Iz illud illicitū sciēter iurasse fuit pcm. Tertio mō dr ꝓiurium indiscreti iuramēti. qđ ponunt (nisi alia aggravaret circumstantia) veniale pcm. ¶ Ite nomen dei pīs ēnib⁹ qz ipm pcm nonīcat Nomē ꝙ dei i vanū assumit q ipm ipm pro creatura ponit se asserit qz licite posit ipm ee vanū vel vanitatē. Ūñ ad Ro. viij. Vanitati subiecta est oīs creatura. sed cum xp̄s veritas sit. vñ Joh. xiij. Ego sum via veritas ꝛ vita. nullatenꝰ potest ee vanitas. ꝛ sic nec pura creatura. Quid ergo absurdius ꝙ illā fumisumā vanitatē. ꝛ illud vbū virtuosum sustētāo oīa vt hī ad Heb. j. i. ponere vanū ꝛ sufficientiaz. ¶ Tertia ratio mō nomē dei assumit ille in anū q nomen xp̄i. vñ dr xp̄ianus. ꝑ pcm vanū reddit ꝛ mortuū. Nomē quippe sup hoīes scriptū vt viuant ipi. iuxta ꝙ loquit xp̄s Apoca. iij. Et scribaz sup eum nomen dei mei ꝛ nomen ciuitatis dei mei noue hierlm, que descēdit ō celo a deo meo ꝛ nomē meū nouū. (ti.

Expositō tertij ꝓcep

Ertiū ꝓceptū primum ad de B
e tum cohibēs trāsgressionē in
opē est. Memento vt diem sab-
bati sanctifices id est sanctum et feriatum habeas. cessando ab omni opere seruili.

¶ Ubi nota ꝙ in ꝓceptū sabbatū designat determinatiōē a primo affectibus ꝛ exteriorem ab oībus seruilibus ꝓtinus illius dieī determinationē, mortale est hoc ꝓceptuz et scriptū in corde humano. sicut alia decalogi mandata seu ꝓcepta. Natura ēñ dictat esse vacandū aliqñ quiet. ꝛ orationi. ꝛ diuine laudi. Sed qz tali die. s. sabbato. ꝛ a talibus rebus grossioribus abstinere, nō dictat ꝑ scia, sed sola exterior ipsius diuia quā tū ad hoc fuit cerimoniale hoc mandatuz ꝛ soluendū. i. solui poterat. ¶ Circa qđ est aduertendū. ꝙ in ōnica resurrectiōe dñi. ee ex hinc inde ecclie nuzanū est sabbatuz in vbicunq; videremur iudaizare. Quia ex quo veritas luxit, trāsit legis vmbra, ꝛ hoc qđ ad cerimonialia. ¶ Et si querat quare alie indecentes festiuitates nō ꝓcipiebantur in decalogo. Dic ꝙ cetere ecclie festiuitates fuerunt ēñ cerimoniales. nec ab oībus sūt obseruāde. hoc aūt ꝓceptū magis morale est ꝙ cerimoniale. ideo in decalogo ad qđ oēs tenent sp ꝓcipiendū erat. Sed ꝛ Deus. vñ sumit hoc ꝓceptū. Sex ēñ diebus facies opa tua. septimo aūt die q est dies sabbati nō facies in ea quicq; opis. Et subdit rōnem ꝓcepti. Sex ēñ diebus fecit dns celū ꝛ terrā. vt patet Gen. j. ꝛ requeuit die septimo. nō quasi lassus. Sed ponit ibi req̄euit, pro cessauit. sicut dr Apoc. xiij. Requiez nō habent die ac nocte dicentes sctus sctus sctus. i. dicere nō cessabant. Ita sumit in dato passu requeuit ꝙ cessauit. Nihil ēñ vitemus fecat nouū aut⁹ nō fecerit prius mām. vtpote corpalii, vl' spalitudinē. vtpote pūa lia. Opat tñ adhuc q̄die creata gubernādo vt dr Joh. v. Pat mr vsq; mō opat̄ ꝛ ego operor. Circa ꝙ dr. Et requieuit die septimo. Sic requieuit vt nouā creaturā vlent̄ condere nullā. non vt quē ꝛ dicerat ꝛ tenere ꝛ gubernare cessaret. ꝛ hinc dr dies septimo q ē dies sabbati ꝛ p id est sanctificauit eum. s. sanctū et celebrem eū habere voluit. vt. s. ñ fieret opus seruile in eo. ꝛ sic nō intendit opus creationis nec necessitatis. Ūñ patz ꝙ poterunt ecclie habitus sacra. sicut ēñ poterant creāre sabbato. ꝛ non omnem die dictos sacra posse unus exhibere. et

opa dimittę. et elemosynas. q opa necessitatem egentę. vt debeat comedere.

Expositio quarti pcepti

D Je quo ad dei tria petiuntur pcepta. Sequũ aũt ad primũ ponunt septẽ sequentia. quoꝝ vnum est aduersantiũ ꝙ sex sunt negatiua. Affirmatiuũ aũt est ꝗ tã in ordine principali. sed primus in hac q respicit patrem. ẽ illud. Honora patrem tuum ꝙ matrẽ tuã. Per qđ mandatũ natura que corrupta est ad ordinẽ naturalem reducit. Hec fuit necesse hmõi pceptum dari parentibus respectu suoꝝ filiorũ. Creãte aũ virtute in filijs. occasionat virtus ꝑ parandas. Vñ naturã. et ocham virtutẽ. debetur iuste subsidiũ. Unde q; minorat patris / eis vigor in parentibus ꝙ augeat in filijs. datur pceptum vt filij subueniant parentibus. Hec fuit necesse dari huiusmodi pceptum parẽbus de filijs. q̃ uis primo ipsi filij fuerũt impotentes. quia natura etã corrupta ad id cogit. eo q̃ naturaliter sucus ascendit a radice ad ramos. ꝙ non ecõuerso. Et Ihũs. Poc est amor in hominibus quod est humor ꝗ arboribus. ¶ Aut ergo. Honora patrem tuum dupliciter. honore. ꝙ reuerendo ꝙ necessaria prębendo. Patrem tam spiritualẽ q̃ carnalem. Jntelligitur etiam ꝺ parendeo qui possime est honorandus. Unde Abdias. j. filius honorat patrem ꝙ seruus dñm. Si ergo pater ego sum vbi est honor meus. ꝙ Et matrem tuã carnalem. necnõ ꝙ spiritualem. ſ. ecclesiam. De qua ad Gal. iij. Illa autem que sursum est ierusalẽ liberа est que est mr̃ nra. Honore etiã patris ꝙ matris omnes ꝙ tam intelligunt. ꝙ roi. Aug. Uñ fm ipsum omnia exhibenda sunt ꝙ danda parentibus in extrema necessitate qđ si non fit transgreditur illud mandatũ. Si ergo nunc patris ꝙ matris omnis pritus intelligẽ. ꝙ nobilissimã inter primos ponit pro omnibus. scilicet patrem ꝙ matrẽ. datum est qđ illis precipue honor debetur et subsidium. ¶ Et vt firmius obseruẽ ad hoc hoc pceptum subiungit pmium dicens. vt sis longeuus sup terram. Uã Ecclesiastici. ij. Qui honorificat patrẽ ꝙ matrem vita viuet longeua. Justũ efficit vt qui alterius vitã sustentat. vita illius ꝓlongẽ. Sup terram inquit. ſ. tã mortalẽ ꝙ viuẽ tem. eo ꝙ pictas ad oia vtilis est. Promissionẽ hũs vite ꝺ nũcẽ ꝙ futurę. j. ad Thi. iij.

Expositio quinti pcepti

Q Uintũ aũt pceptũ principale. et secundũ in ordine eorum q respiciunt primũ ꝙ primũ negatiuum. est istud. Non occides. Ubi precipitur q̃ non lędatur primus in sua persona. ¶ Nõ occides. igitur supple hominẽ tamen vicꝫ. vel alium. ꝙ dupliciter. videlicet anima ꝙ corpe. ¶ Sed cõtrarium huic pcepto videt̃ habere. Exo. xxij. Et maleficos nõ patiens viuere. Jn quo verbo precipit dñs fieri occisionem. hic vero ꝓhibet. vnde cõtrarius sibiꝑ videtur in legislatione Sed ad hoc ꝺ q̃ persone priuate que nullam habet iurisdictionem vel auctoritatem hic ꝓ hibet occidere legi autem vel ministro iuſtitiæ ꝑcipit occidere. Exo. xxj. ꝙ sic nõ est cõtrarietas. quia nõ est eadem ide seu respectu eiusdem Sed nũquid aliquo mõ priuate plone licet absq; transgressione occidere. Uidet̃ q̃ sic. ad minus in sui defensione. hoc enim iura permittunt. ſ. inimicum ꝑpulsare. et temporate vim vi repellere. Jtẽ et ordine charitatis debeo potius subuenire vite ꝓprie q̃ vite alicne. Uñ volentẽ me primere potius occidere debeo q̃ ꝑmittere me occidi. ¶ Sed contra hoc videt̃ esse illud Matthei. v. Si quis te percusserit i vnam maxillã / ꝑbe ei ꝙ aliã. Et ideo dicũt quidã q̃ nullo mõ licet occidere etiam defendendo / maxime aũt viro pfecto. Et hec videt̃ esse opinio Anselmi. Hec fm eos debeo opinari q̃ me occasurus sit. si cum nõ occidero. sed q̃ deus ꝓstabit mihi auxilium vel euasionis aut fuge beneficium Alij volũt q̃ in sua defensione licet occidere. eo q̃ lex occidere inbendo vel saltẽ ꝑmittendo talẽ defendentem se / in dicto casu iudicem constituit in aduersarium. Unde ipm vice legis interficit. vnde lex prębendo auctoritatem / excusat a peccato. Hoc tamen intellige Si necessitas est inuitabilis quoniam si te posset aduersarius ꝙfugere vel per

tere desistere / cum repertere non licet. vel se qui fugiente. quia hoc nõ licet ad ꝓpulsationem iniurie. sed ad vltionem. que spectat ad solum iudicem. Ere spondetur vñ ad illud Matthei. v. Si quis te percusserit i vnã maxillã. ꝙ. q̃ illud continet consiliũ nõ ꝑceptum. ¶ Et nota hic q̃ homicidiũ multis modis fieri ꝺt. ſ. fit enim quãdoq; ſolamente p odium fraternum. Unde Jobie epla. j. c. iij. Omis odit fratrem suũ homicida est. Item prauũ exemplum relinquẽdo Ut cũ dicit Grego. Tot moribus digni sunt quot prauitatis exempla reliquerunt Item lingua et hoc tripliciter. vel. ſ. cõtra legẽ quẽq; morti adiudicando. Unde ij. Reg. xij. dicitur. Dauid etiam peccasse glatio. q̃ morti dolose ꝙ iniuste adiudicauit. Item mentiendo. Uñ Sap. j. Os qđ mẽtitur occidit animã. Item cui q̃ detrahendo. vt dicit Bern. q̃ detractor vno ictu tres animas interficit. suã. ſ. alterius quẽ sua detractione inficit. ꝙ illius de quo detrahit. q̃ sibi forsan preiudicium mortis vel damni irrepabilis sua detractione parat ꝙ acquirit Item fit homicidiũ manu qualicunq; ſcz pemptione exteriori. siue ꝑ gladiũ siue per venenũ. siue ꝑ aliam penam. Item fit homicidium ꝑ subtractionem victus ſcz corporis. Unde Ambro. Pasce fame morientem. q̃ si non pasis occidis. Sine victus subtractione. ſ. verbi dei. Unde Ezech. iij Si loquente me ad impiũ ꝛc. Non annũciauero a ꝛc. vt auertatur impius a via sua impia ꝛc. ꝙ ipe impius in iniquitate sua morietur. sanguinem eius de manu tua requiram. vnde Ysus. Exemplum. mẽo. lingua. manus subtractio victus. Corpore ꝙ anime, dicũt homicidam.

Expositó sexti pcepti

E Rtũ pceptum in ordine principali. ꝙ tertium eorum que respiciunt ꝓximum est istud Non mechaberis vbi precipit̃ vt nõ ledat̃ ꝓximus in re sibi coniuncta p legẽ ſcz in vxore. ꝙ accipitur hic sub nomine mechie omnis illicitus concubitus / ꝙ quicũq; coitus fornicarius. q̃ uis medio magis ꝓprie adulterium dicatur. Adechoo ei grece / adulterũ ꝺicatur latine. Et ad hanc reducit potest fornicatio spiritualis sicut idolatria. De qua Ezechiẽ. Adechata est cum lapide ꝙ ligno. Põt etiam ad hanc reduci expositio ꝓprie sacre scripture. Unde. ij. ad Thessa. ij. Non sumus sicut plurimi adulterantes verbũ dei. ¶ Unde hic nota q̃ fornicatio est mortale pctũ. Uidet̃ tamen contrarium eo q̃ actus naturalis. Actus naturalis nõ est peccatum. Jnsuper cum coitus sit necessarium ad conseruationem speciei. sicut comedere ad conſeruationem individui. ꝙ in necessitate et fame licet etiã nõ sua rapere et comedere, quia tẽpore necessitatis omnia sunt communia videtur similiter q̃ in femina videndo cognoscendi, possẽdo non sua rapere ꝙ cum ea coire. Ad quod ꝺicitur q̃ actus fornicationis dupliciter ꝺicitur. Uno modo ꝺicitur naturalis eo scilicet quia naturaliter fit. Alio modo ꝺicit contra naturam. Et iuxta istum ſcõm modum dupliciter adhuc ꝺicitur contra naturam. Uno modo quando fit contra naturalem concubitum qui est mas cum femina. ꝙ isto modo potest ꝺici actus innaturalis quia contra naturalem commixtionem. Alio modo ꝺicitur contra naturã quia ſcz naturam in suis naturalibus vulnerat et spoliat gratuitis. ſ. bono gratie et virtutis. Et isto vltimo modo / omnis fornicatio ẽ contra naturam sicut omne peccatum mortale. Corrũpit enim naturalia ꝙ destruit omnia gratuita. ꝙ q̃ isti sunt effectus mortalis peccati / ꝓpter hoc patet fornicationem esse peccatum mortale. ꝙ sic patet ſolutio argumenti / quia licet fornicatio ſit actus naturalis / quia ſcz naturaliter fit. est tamen innaturalis. q̃ naturaz corrumpit. Hec sequit̃ q̃ ſit actus naturalis q̃ naturaliter fit. qđ ꝓterea nõ ſit pctũ. vbi nõ debito mõ fit. Et intellige q̃ coitus ꝺ̃ se naturalẽ / post ꝓtractã ꝑ petã primi parẽtis concupiscentiam. est licat ciuis coniugio. q̃ ſi quis ꝺ̃ se naturalis ſit. nõ ꝓpter veneni admixtiõ̃ interficit. nisi bibitio tyriace / comedens subtenuat. Pari mõ ꝙ aliam cõcupia camal in ordinata interficit. nisi debito matrimonij ꝙ honestate nuptiaz interuenit. ¶ Hec ſilẽ de extrema necessitate famis / dicerio seruẽ coitũ q̃ si necessitate famis nõ ſubueniat̃ ꝑ alienũ cibum / perire indicitur

Nā sic aūt pōit species generis humani/ si nō sinistrat p cōtū alicui⁹ cū alteri⁹. Nā saluat in alio. Etiā ip̄e posset aliter saluare sic cognoscendo suā ḡiā et oīe. ¶ Os q̄ re ponunt duo p̄cepta circa. phibitionem illicitoꝝ cōtus. ℔. Nō mechabēris nō cōmi ties et oīem. primū mi. cui⁹ vnū sub alio potest subintelligi. Et similit̄ ꝺ istis duob⁹ Non furtū facies. et nō cōcupisces rē. primi tui. cum omnis qui furatr rē primi cōcupiscat. et sic possit primū continere sub se cundo. Aug⁹. soluit q̄ in duobus p̄ceptis sic nō mechandi et nō furandi. oia opa mē dicta sunt. in alijs aūt duob⁹ intendit ip̄e oia cupiscentia. Et q̄ vtrobiq; est pec catum. vtrobiq; est mandatū phibitoriū. Dicit siluit sit phibitio de voluptate ocādē di sed nō de actu q̄ naturaliter sunt p̄ponī homines ad velle luxuriari et ad actū luxuriā di. Similiter ad voluptatem habendi alie nū et ad actū. sicut ad rapinam et furtum. Et ideo dicit sunt phibitiones et data duo p̄ cepta phibitoria. vnū cohibens ipsam vo luntatē aliud cohibens ipm actū. Non sic aūt est in occidere. q̄ hō naturaliter abhor ret tam voluntatē occidendi q̄ actū. Quelibet enī creatura suā speciem amat et nitē eam seruare nō destruere. nisi cū extra se ex it p̄ furorē aīe vel temere cōcupiscentie,

Expositio septimi p̄/ cepti.

Septimū p̄ceptum in ordine p̄napali et quintū secundine co rum q̄ respiciunt primū q̄. s. p̄ hibet ledi ipe primo in rebus sibi non p legē ꝺiunctis sed fortuito. et est illud. Nō furtū facies. Est aūt furtū ꝺcō rei alicui⁹ inuito ꝺño animo lucrādi. Ho. Hinc dicit ꝺ actō. q̄ quis furtū non facit nisi oꝝ ꝺtrahere. Dicit ēpā rei alicui⁹. ꝺa in re ꝺ plenissime mea est nō facio furtū. Sed aūt ꝺa habeat mecū rē cōem. Dicit inuito ꝺño. q̄ si crederet oīm p̄missum et subsit talis cā sic credendi. cessā si ꝺño nō erat ꝺcessurus. nō tenetur furto. Si autem nō subsistit talis cā sic credendi. tenet furto. Scō ma si credat ꝺtrahere rē ꝺño inuito. Is enī cōtrahit ꝺño volente peccat tñ mortaliter et tantum facit. q̄ in pacto p̄tendit et cō mittendo intento p̄napaliē attenditur.

¶ Dicat enī aliq̄s lucrandi. q̄ si ḡo anellaz alienā in meretrīcē rapuerit. nō lucri sed lu bidinis causa. furtū ḡpe nō facit. sciens ꝺ si eā rapiat vt vendat. ¶ Et nota q̄ extre ma necessitate excusat⁹ fur q̄ rapit ꝺ istis necessitatis oīa sunt cōia. ¶ Et intelligē q̄ sub noie furti intelligit̄ phibita oīa vsurpatā illicita rei alicui⁹ animo dico lucrandi. qua lis est rapina. vsura. negotiatio fraudulen ta et hmōi. ¶ Et nota q̄ nō dicat. Non fa cies rapinā. q̄uis rapere sit generaliter q̄ fu rari. Nā oīs q̄ furatr rapit et nō econtra. Ideo dicit ideo. q̄ iudex quib⁹ hmōi p̄cepta data sunt. p̄mittes sunt ad furtū q̄ est oc cultū. q̄ ad rapinā vbi tertius adest. et iō oc currendo magis periculoso furtū in phibi tione noluerunt nō rapinā. Dicit tñ a par te tortū intelligi. vtpote p furtū ocm rei alie ne vsurpanē. ¶ Per hoc etiaz p̄hibet videt ne fiant violentie et nimie exactiones et tallie p̄napium et militū in populū suū q̄ hoc videt rapina ee. et spēs furti. Propē q̄ dicat Esa. j. Principes tui infideles so cij furū. sz arca hoc distinguit ab aliqb⁹. ꝺa aut talibe ille fiūt sup suos aut sup colonos etc. si sup suos cū nihil bēat nisi noie ꝺñi sui. videt q̄ ꝺño suū suū tallare possit. et onerare q̄ tūcunq; velit. Potest tñ ꝺmnus nimis anganando seruū suū. nimisq; exi gendo et opprimendo eū ita grauiter sic cō tra istud p̄ceptū facēdo peccare. q̄ iustitia ꝺi exigit. vt vnusq̄sq; re sua ꝺbite vtatur. Nō tñ vt sit rapina dicunt. nec oportz ꝺ necessitate restituere. Is pietas hoc exigat si aūt fiat sup colonos terre siue inhabitato rem. tunc taxanda est illaz tallia. seu exac tionū acceptatio p̄m laborē p̄napis et mi litis quē biūt in defensione illi⁹ terre. q̄ ipsi coloni sic tallian⁹ inhabitāt. et cōtā p̄m ꝺpē sas quas necesse est p̄napi vel milites faceē p̄m suā moderatā et honestā familiā. et si vltē exigant rapina est et p istud p̄ceptū inhibet

Expositio octaui pre cepti.

Octauum p̄ceptū in ordine p̄napali et quintum in or ꝺine eoz que respiciunt primū quo. s. phibet quis ꝺ primum tran gredi

ꝺit. Haendo falsum testimonium. Et est illud. Nō loquaris ꝺ primū tuum falsū testimoniū. ¶ In quo et primū et menda cia phibent. q̄ vt dicat Aug⁹. li. de mēda cio. Omne mendacium hoc genere vbi cō placet. Quisq; enī aliq̄d enūciat phibz te stimoniū animo suo. vel ꝺ mente ꝺalitz te stimoniū animo suo phibet. ¶ Per hoc au tē q̄ hic ꝺicat ꝺ primū. vt ꝺi. Aug. de que stionibus etodi. nō vult phibere menda cia q̄ ꝺ ꝺest alicui. et nihil obest ei cui mē tit. Est argumentū q̄ est aliq̄ genus mē dacij q̄ nō est mortale pcm. illud. s. q̄ fit cū libidine decipiendi vel nocendi. Hec enī omnis intentio vel libido fallendi effi cit mortale pcm. Predicat enī hoc cōplec tim intentio fallendi et de mendacio pernī cioso. et de mendatio iocoso. et de mēdatio officioso sed tñ p primo et p postremo. et de se fin suā p̄priā intentionez nō ꝺ. nisi de mendacio pernicioso. Et ideo solū fm se p̄ nicioſuz a multis reputat esse mortale pec catum. vt videt velle ꝑposinnus et magr Guilhelmus antisiodorensis. et alij magri magni decreto. Sunt aūt fm Aug. octo genera mendaciorꝝ. quoz suffigemus sic scripe. Tria enī in genē sunt mouentia ad mendaciū. s. nocumtum. libido mentiendi et vtilitas. Si aūt nocumtum sit in causa. hoc est sicꝺ mēdaciū vt nocet. Aut ergo intēn dit inferre alicui nocumentū spūale. s. sub uertere a fide catholica aut a regulis bono rū moꝝ. vt sunt q̄ ꝺicūt xp̄m nō incarnatū vel incertū nō esse pcm mortale hmōi. et tūc est primus modus seu p̄mū genus mē dacij. s. mentiri in doctrina pietatis et religi onis. et hoc est mortale pcm. Aut intendit nocumentum tortus hois q̄ tangat ꝺ ple. Aut monet ex intentione mouendi audi torē ad cōplacentiā vel vtilm. et est quin tus modus seu quintū genus mēdacij q̄ vocat mendacium iocosum. quod ponit vt cōtinuz veniale pcm. ¶ Aut vtilitas alī qua est in causa. hoc est si ḡo mentiat et si bi vel alteri. p̄ut. et tunc aut vtilitas ista cō sistit in bono fortune que ꝺi p̄t. et si ḡo mentiat̄ me p raptores suā pecuniaz amit tat. et est seruus modus seu seruū genus men ꝺacij. Aut illa vtilitas ꝑsistit in bonis cor poris. vt cū ḡo mentit̄ p saluando vitā ho minis et si hō queratr. p eum occidēdo aut ad mortē ducendo. et mentiendo ꝺicat se nō vidisse vel nescire vbi sit. et ē septimus mod⁹ seu septimū genus mēdacij. Aut illa vtilitas ꝑsistit in bonis animę. que tamē sic sunt in anima vt quodāmō ea habeant esse in cor pore. et cum quis mentit̄ p sua aut alteri⁹ pudicitia vel virginitate seruanda. et est octauus modus seu octauū genus mēda cij fm ꝺctā assignationē augustī. Et co ctur quodlibet istoꝝ nisi vltimoꝝ genez mendaciū officiosum. et de se ponit̄ ee ale pcm venialis.

De triplici genere

mendacij. ¶ In summa nota q̄ in genere est triplex mēdaciū. s. pniciosuz libidino sum. et officiosuz ¶ Primum. s. pniciosum continet sub se ma prima genera supra po sita et declarata. et est semp mortale peccatū ¶ Secm. s. libidinosum cōtinet sub se q̄r tum genus supra positū et declaratum q̄ ponit mortale. Et quantum quod ꝺicit tocosum et ab omnibus ponit veniale. ¶ Tertium solet officiosum cōtinere sub se septem. Septimum et octauum genera etiam supra posita et declarata. Et est sem per venialē. nisi ex occasione efficiatur mor tale.

Expositio nomi et de/ cimi p̄cepti legis.

Deū ꝛ decimū mādata l ordine principali ꝛ sertū ꝛ septimū in ordine eoꝝ q̄ respiciūt primū. eo q̄ diuerso mō ordinē fm ordinē texꝰ exodi et deuteronomy sit practenē. in qb⁹ p̄hibēt trāsgressio in corde ꝛ primū. ſm̄ trāsgressio in corde ꝛ plicē vtq; q̄tū ad ꝛcupiam carnis ꝛtra q̄ ponit nonū mādatū qđ est Nō desiderabis vroꝛē proximi tui. Qđ ponit nonū p̄ceptū fm mgrm i ii. ſntiar. ꝛ fm Aug. ꝛ fm libꝝ decanonum. li alit ordinē in exodo. Itez fit trāsgressio ꝛtra primū in corde q̄tum ad ꝛcupiam oculoꝝ ꝛ quā ponit decimū mandatū qđ est. Nō ꝛcupisces domū proximi tui. qđ ponit in exodo nonū. ¶ Jn q̄ hoc notandū q̄ p̄hibet spūli mādato concupia carnis ꝛ ꝛcupia oculoꝝ potius quā ꝛcupia aliox malox actuū. qz ille due cōcupiscētie bñt delectatōem sine actu cū ñ opus ꝛ nā ñ cōiunctas opi. vt dr. Aug. Et cū hoc etiā bñt in ope nocumentū primi. qđ nō sic est in ꝛcupiscentijs aliox actuū. Et ideo ꝓpter istā turpitudinē illaꝝ ꝛcupiscentiarū: que sic sunt ab opere/remouenda dicta sunt ista mādata que p̄hibēt cordis cogitatū. Vel ꝓpter causaꝝ supra in fine tertij mādati assignatā. ¶ Porro q̄ subdit. nō fiuꝰ nō anallā ꝛē. q̄ annexit nono mandato fm ordinē Exodi. ꝛ decimo. ſ. de nō ꝛcupiscādo domū primi. fm ordinē deuē. v. spāli ad decimū primi mandatū. Dicit enim ibi ad nonū fm dictū ordine Exodi eo forte q̄ ea q̄ ibi enumerat sunt res mobiles sicut vxor de qua est nonū mandatum

Vnde sumitur nume

rus seu sufficientia ꝓceptoꝝ legis.

II Vnerelat videre numeꝝ ꝛ sufficientiā illoꝝ decē ꝓceptoꝝ seu mādatoꝝ legis. Circa q̄ nō q̄ sicut supra dictū est/ lex ꝓceptorū posita est ꝓpter trāsgressionē. Trāsgressio aūt ih primo suo genere q̄tū ad materiā p̄te attingit dupliciter bz fieri. ſ. directe cōtra deū. vel directe ꝛtra primum.

De triplici mō transgressionis cōtra deum.

¶ Cōtra deū aūt cōtingit directe trāsgredi fionē fieri triplicē. ſ. corde ore ꝛ opē. Corde aūt fit cōtra deū transgressio. cū q̄s. ſ. a deo auertē ꝓ idolatriā vel hmōi. q̄d ꝑ primus ꝓceptū seu mandatū. p̄hibēt in q̄ dr. Nō habebis deos alienos coram me ꝛē. Ore fit ꝛtra deū transgressio p nomen. ſ. tuū mentiendo. blasphemando. ꝑiurando ꝛē. Qđ ꝑ scōm ꝓceptū seu mādatū. p̄hibēt. in q̄ dicitur. Nō assumes nomen dei tui in vanū ꝛē. Ope aūt fit cōtra deū trāsgressio q̄n. ſ. nō debito ꝛdo deo cultum principali deputato. fit opatio nō iuxta/vel illi cultui seu illi tpi nō cōuenies. Qđ ꝑ tertiū ꝓceptū seu mādatum p̄hibēt in quo dr. Memētoto diē sabbati sanctifices ꝛē. ¶ Cōtra primū cōtingit directe transgressionē fieri dupliciter. Vel omissione. ſboni ad qđ ds erga primū tenēt/datur quartū ꝓceptū seu mādatū qđ ē. Honora patrē tuū ꝛ matrē tuā ꝛē. ¶ Illatiōe vo mali ꝛtingit triplicē ꝛtra primum trāsgressionē fien. ſ. ope ore ꝛ corde. ¶ Ope quidē dupliciter. Vel ſ. malū primo inferendo ſe ipō. i. in sua ꝓpa psona. Qđ ꝑ quintū ꝓceptum/seu mādatū p̄hibēt in quo dicitur. Nō occides. Vel primo inferendo in re sua. ꝛ hoc iteꝝ dupliciter. Vel ſin re sua si bi ꝑ legem coniuncta et est vxor. Quod p sertū ꝓceptū seu mandatum p̄hibetur. in quo dicit Non mechaberis Vel in re sua nō sibi per legem coniuncta sed omnino separata. qualia sunt bona fortuita. Quod p septimum ꝓceptum seu mandatū p̄hibēt in quo dicit. Nō furtum facies ¶ Ore fit ꝛ proximum transgressio sibi mentiendo. fallendo. decipiendo. falsum testificando. Qđ ꝑ octauum ꝓceptū seu mandati prohibetur in quo dr. Non loquaris ꝛtra proximū tuū falsum testimoniū ꝛē. ¶ Corde denīq; fit ꝛ proximū transgressio dupliciter. Vel ſ. q̄tū ad ꝛcupiam carnis. Contra qđ datum est nonū ꝓceptum seu mandatum in quo dicitur. Nō desiderabis vroꝛē proximi tui. Vel q̄tum ad ꝛcupiam oculoꝝ Contra qđ datum est decimū ꝛ vltimum ꝓceptum seu mandatū. in quo dr. Nō ꝛcupisces domum proximi tui. non seruū. nō ancillam ꝛē.

Qualiter ꝑ decem p̄

cepta legis omne ꝑn̄ mortale p̄hibet

P Ostremo notandū est qualiter in decalogo. fit virtualiter ꝛ effectiue omnis peccati mortalis ꝑ hibitio ꝓhibenē. cū ibi septē capitalia peccata. ¶ Jn primo quippe ꝓcepto seu mandato ꝓhibetur superbia. Jpa etenī orationi. intimo ꝏbitoq; cultui contrariatur. Unde Eccl. x. Jnitium superbie hominis apostatare a deo. ¶ Jnuidia aūt ꝓhibetur in quarto ꝓcepto seu mandato. Jbi enī et a parte totum intelligatur ꝓcipitur vnicuiq; honorē debitū impendere quod facere non sinit inuidia. ¶ Ira autem ꝓhibetur in quinto ꝓcepto seu mandato. Jbi enī ꝑcepte intelligendo ꝓhibētur occisio seu homicidiū omēq; nocumentū in ꝑsona proximi adque inducat ira. ¶ Luxuria ꝛo tam corꝑalis q̄s mentalis ꝓhibēt in sexto ꝓcepto seu mandato ſ ꝛ in nono. Jbi enī p̄hibēt mechia omnisq; illiatus cōcubitus. ꝛ etiā omnis illiata carnis ꝛcupia. ¶ Gula aūt que deficit luxurie in eisdem quoꝝ ꝓcepto effectualiter ꝓhibetur. sicut enī in naturis/nutritiua deficit generatiue. ita in viaio gula deficit luxurie. vel fm alios. Gula in ꝓmo mādato ꝓhibēt. Gulosi enī vt cōmuniꝰ dicunt nō colunt sed ventrē suū. Aīs ad phīl iij. Quorū deus venter est ꝛē. ¶ Accidia ꝛo in tertio ꝓcepto seu mandato p̄hibetur Jbi ei ꝓpiē debita sabbati sctificatio. qđ ꝛpetit ꝑ spīntalē animi quietē in deū. ferentemq; ꝛ diligentē laudē dei. Cuius cōtrarium ofino efficat accidia. q̄ in seipa quietem ex deū q̄reno/tabefat et a laude diuina ꝛpet. ¶ Auaritia tam realis seu exterior q̄ enaꝝ mentalē. p̄hibēt in septimo ꝓcepto seu mandato ꝛ in decimo Jbi enī ꝓhibēt furtū omnisq; rei aliene vsurpatio indebitaq; detentio. Et etiā omnis mentalis boni rū ꝛ rerū illiata ꝛcupiscentia.

Qđ effectualiter i pri

mo ꝓcepto ꝓhibēt omne ꝑn̄. pōt etiā ꝛ aliē dici. q̄. ſ. in primo ꝓcepto seu mādato/prohibēt nō tm omne capitale peccatum qđ nā oē ꝑn̄ mortale. Tunc enī est peccatum mortale cū hō plus vel eque aliqm creaturā diligit siue deum. Qđ plane in ꝓmo ꝓcepto seu mādato q̄s est ꝛ no ꝛ deo ꝑ omnia diligendo ꝛ colendo ꝓhibetur ꝛ sic ex consequenti omne mortale peccatū in illo primo precepto effectualiter cēsetur ꝓhibitum.

Alius modus ponen

di ꝓhibitionem septem peccatoꝝ mortalium ꝑ decem precepta legis.

O Unt et alij aliter imaginantes q̄ adhuc amplius ipa septem peccata capitalia ꝑ decem legis precepta seu mandata prohiberi conāpiunt ꝛ ponunt considerando solū plenariam ipsorum preceptorum seu mandatorum intentionem. finem et effectum. Dicunt enim superbiam prohiberi per primum preceptum.

De ꝓhibitione sup

bie per primum ꝑ secundum ꝑ tertium per quartum. Etenim vt dicunt ultra quod supra tactū est superbia facit apostatare a deo superbia proditio est ad contemnendum blasphemandūq; nomen dei. Superbia nō se ꝛaliter ad debitam sabbati sanctificationem deuotumq; cultum deo exhibendū disponit. Superbia non libenter debitum patrē ꝛ matrem ac alijs quibus conuenit honorem impendit.

De ꝓhibitione in

¶ Dicunt enī vt supra inuidi- Quidem ꝓhibēt per quintum ꝓceptum per quintum per octauum. Etenim inuidia nō facilius ad debitum tam patrē ꝛ matrem quā alijs quibus conuenit honorem impendē dum animum inclinat. Jnuidia sepe proximum animo et interdū verbo nōnat. imq; mortem optari in ea emittat. Jnuidia libenter proximo denegabit falsumq; ꝛ falsimonium perhibet.

De ꝓhibitione ire.

¶ Item dicunt ꝛē. per secundum ꝓceptum per quintum et octauum. Quidem ira facilius est ad nomen dei in vanum assumendum ꝛ blasphemandū. Per primum est ad eoꝝ

onem seu lectionē primo in sua ppria pso
na intendā. Ira enā inclinata est ad pri
mū vbo inanandū z damnificandū.

De phibitione diu-

¶ Per sextū pce- (plicis luxurie
ptum z nonum dicunt phiberi duplicē
luxuriem. actualem. s. z mentalem. Luxu
ria etenī pot in nomen transire vicij capita
lis/dicit omnes illicitos z indebitos actus
ad cōcubitum. Dicit enim omnis illicita
z supiscentia carnalis.

De phibitiōe gule.

¶ Dicunt gulam phiberi p primū pceptum. p tertiū. p sextum. p nonū. Per primū quidē eo respectu quo supra declaratū est. Etenī gulosi et cōmunius deū non debite colunt sed ventrem suum. Sub respectu tertij pcepti nō facilius inducit ad debite sanctificandū sabbatū. eaq; supportandus que ad dictā sanctificationē spectant. Per sextū vo z nonū pceptū eo respectu vt sup declaratū ē phibēt oi q luxuria cui dē sit

De phibitōe accidie

¶ Dicit accidiā phiberi p tertiū pceptū q̄nā. Per tertiū qdē eo respectu q̄ impia de claratū est. Respectu vo quarti pcepti. q; ac cidia q̄ de se negligēs in anima z corpōe ē. ob no impedimentū z oppositū vidz debite ho norationis. p̄sticiōis z sustentatiōis penitz contrariū ḡbz. Cas auantie.

De phibitiōe dupli

¶ Dupliciter auaritia. exteriorē. s. z mentalez dicunt phiberi p primū pceptū. p quartū. p septimū. p decimū. Etenī respectu primi pcepti auaritia q̄ inz dicū aph ad Epb. v. ppe idolorū fructus ē/dei nō debite colit. Respectu quarti pcepti manifestū est auaritiā debite honorationis subuentiōi z p̄sticiōi parentū z aliorū ḡbus p̄stant. Respectu vo septimi pcepti z decimi satisfactā est ī declaratio. ¶ Possent z alijs modis alijs; respectib⁹ z rōnibus ista septē peccata capitalia p dicta decē legis pcepta z mā data phibita dici z assignari/iuxta varios pceptus varias; imaginatiōes hominū.

¶ Explicit lectio tractat⁹ b⁹ libelli q̄ est ī ex positiōe decē pceptorū seu mādatorū legis.

Tractatus tertius ō septē sacramētis ecclie z eorū declaratione.

D cōpendio

Sam sacrorū nouī testi no
R
tiā videndū est summa
rie. s. genē. qd sit sacrm. Qui
bus ō causis instituta sūt sac
menta. In qb⁹ ꝓsistāt. an alia
q̄ possint iterari. q̄t sunt. z qlē ad vitā ad
vtutem z tutē z ordinē habēt. Deinde ō
quolibet sacro tractandū ē aliqd in speciali.

Diffinitio sacramen

ti z eius expositio.

Ffimo sūt sacri et vbis mgī
D in quanto sniārū dicāt que ē ista
Sacrm est inuisibilis gre visibi
lis forma/imaginē ipius gerēs z
eā existēs. ¶ Quā sic intellige. Sacrm ē for
ma nō intrinseca qdē vt ē accidēs vel forma est
sensibil exterior. Nō intrinseca qdē vt ē forma
essentialis. sed exterior vt ē accidēs. Visibil
sic. s. vt fiat visus p q̄libz sensu/ita visibi
le p quolibet sensibili. q. dī. Sacramentuz
est sensibile signū vel sensibile signatuz sal
figuratū. Inuisibilis gre. i. gre q̄ non vidz
vel nō sentiē sensu exteriori. et hoc dicit ad
differentiā decoris corpis z hmōi. que sunt
gratie visibiles. Imaginem gerens. id est
similitudinem ipius. s. gratie. Verbi gra
tia. Proprietas quedam naturalis/connexa
est aque que in sacramēto baptismi/gra
tiam representat inuisibilem. veputa refri
gerium quod est in aqua/representat refri
gerium gratie ab incendio fomitis. Etenim
ablutiua que est in aqua. Representat ab
lutionez a macula originali. ¶ Sequitur
et causā existens. salicet ipius gratie. com
municitet z large sumendo causam sic. sali
cet q̄ illud dicatur esse causa alicuius rei/
sine quo res ipsa non fit. quāuis sine eo fie
ri posset. Deus enim propie z per se causa
est remissionis peccati z collationis gratie
Quia tamen hoc cōmuniter non facit. nisi
ad existentiā sacramenti vbi sacramentū
habet potestā/ideo dr cōmunit/sacramētū
ipoz causa quasi illud sine q̄ hec nō fiunt.

¶ Et si obijciat de corpe xpi vo/qđ est sac
mentū corpis mystici vt infra dicē. qđ ēs
nō ē signū sensibile. nec forma visibil. Dic
q̄ corpus illud est sensibile z forma visibil
in actu eo lz in se nō sit. lz enī in sua ra z p
pria natura nō sit visibile aut sensibile. ē tñ
visibile z sensibile in forma vt species panis
annexa. Vñ cū dr. Sacramentū est inuisi
bilis gre visibilis forma. intellige. s. in se vt
habens annexā visibile vt sensibile.

Quibus de causis in

stituta sunt sacramenta.

Secundō ingrm in. iiij. sniaz in
D stituta sunt sacra ꝓpter humilia
tionē. ꝓpter eruditionē. ꝓpter ex
ercitiū. ¶ Propter humiliatiōz
vidz vt ꝓpter deū subijciat̄ peccator curan
dus creature. q̄ p auersionē a deo p inordi
natū amorē creature subiectus est. Equū
enī esset vbi culpā ibi z penā. ¶ De
eruditione. Propter eruditionē vo/vt per
ipa exteriora sacramēta/ad aliq̄ spūalia co
gitanda z considerāda eruditamur z exci
temur. Excitamur etenī vt aduertam⁹ per
ea q̄ exterius vident/purgationē anime in
trinseca in sacramento fieri. Si enī deus aui
mam curaret nulla exterius dū purgat̄ esset
ante vel post cōposita species/nunq̄ cogita
ret rudis homo de aliqua intentiōne purga
tione. sed p hec que exterius fieri videt/in
struitur z excitatur ad recogitandū purga
tionem fieri interius.

De exercitio.

¶ Propē exercitiū vo vt
scz hō in his exerceat. et pricula ociositatis
deuiter. qđ nō ēt hic ad actū sacri. qui in
pluribus iterari nō pt/sed ad actū gre sac
mental. q̄ frequenter iterandus est. ¶ Alius
modus. Vel p dicta Fm quosdā distingue
q̄. s. sacra data sunt denias in exercitatione
siue exercitiū. Di enī exercitiū būt in ipsa
scz sacra ministrando vt celebrando pnias
iungendo. infirmos vngendo z ti ipsos
q̄ sanos cōicando z alia sacra exhibendo.
In quib⁹ sufficienter poterūt occupari tā sa
cerdotes q̄ alij denias/q̄ tenent eoz esse mi
nistri z coadiutores. Dicendo data sūt ipa
sacra denijs in exercitatione. Laicis aūt da
ta sunt i eruditionē. vt ō monstratum est.

Uerisq; aūt tā denijs q̄ laicis data sunt
humiliationem. q; etiaz sacra suscipiunt.
In quibus ꝓpter deum se exaltare subija
unt. cui ante immoderate amando contra
deum se subiecerant.

In quibus cōsistunt

sacramenta.

Onsistūt aūt sacra (vt dicit
L
mgr in. iiij. sniaz) in duob⁹. s.
in reb⁹ z vbis. z p res intellige
ōia sensibilia ad sacrā necessaria
ꝓter vba. vt aq̄. oleū linitionē panē. cinis
impositionē manuū. z cetera hmōi. In sa
cramento tñ in q̄ necessaria sunt. Per vba
aūt intellige ola vba necessaria ad sacrm. si
ne sint inuocatiō trinitatis. sine alia quecū
q; verba ad ipm sacrm necessaria. ¶ Unde
p aquā z oleū q̄ hic quasi causa exempli posit
intellige ōes res necessarias in ommb⁹ sac
mentis. Et p nomen trinitatis ōia vba ne
cessaria ad sacra. ¶ Hoc enī scias q̄ non in
omnibus sacris equaliter sunt hec duo ne
cessaria. Pōt enī mirimodis cōtrahi nutu
vel signis. que succedunt loco verboz vt
in mutis. Potest etiā vera pnia/sine cōfessi
one z sanctificatiōe in aliquo casu hīi. Ve
rūtamē de pnia dicūt aliqui q̄ tota virtus
pnie/pōt haberi sine cōfessione z satisfactiō
ne sed nō sacrm pnie ingrīū sacrum q̄ sic. a.
ingrīū pnia est sacrm omnio cōfessio et sa
tisfactio ad esse suū exigunt/vt ptes sue in
tegrales. Et sic in casu ꝓdicto habet̄ virtus
sacramenti sed nō sacrm ingrīum sacramē
tum. Unde si homo sic contritus sine con
fessione et sanctificatione decederet/et post re
surgeret/ipe teneret ad confessionem z
sanctificationem.

In quibus differunt

sacra noue legis a sacris veteris legis.

Pnotandū venit quoliē z in q̄
b
bus differant sacra noue legis a
sacramentis veteris testi. Et m
Aug⁹. tota diuersitas est amoris amo
q; veteres. sua sacramenta adimplebant ti
more. nos vero sacramenta euangelica ex
amore. Et ad litteram patet veteris legis tota
fuit in timore z ame z fructu. z aliqua scribi
tur hodie/sed nouā lex tota i dilectione et

gratia. ¶ Dicit de sancto victore inter sacramenta nouæ legis et sacramenta veteris legis ponit triplicem differentiam. Prima est q̄ nostra sacramenta sunt immediate signa gratie, sed illa nō sic immediate sunt signa gratie sicut nostra. Secunda differentia ē q̄ nostra sacramenta sunt signa et causa; illa vō sunt signa tm. Tertia differentia est q̄ illa sacramenta veteris legis nō promittunt gratiam quā nō cōferunt; nostra aūt dant gratiā quā cōferunt. (ta iterē.

Quot mōis sacramē

Rubus autem modo dicitur sacramentum iterari ¶ Uno modo accepte efficientis vtpote cōferendo. et sic omne sacramētū est iterabile, q̄m idē ep̄us frequenter p̄sumit frequenter ordinat, idem cui sacerdos frequenter baptizat; cōfecrat corpus christi et huiusmodi. ¶ Alio mō dicit sacramenta iterari respectu suscipientis, vt cum ab eodem idem sacramentū nō numero, sed spēe suscipitur. Et hec iteratio est in quibusdam sacramentis, et in quibusdā nō. Sūt enim aliqua sacramenta instituta in remedium malorum que frequenter p̄sone accidere solent, et in quibus nō imprimitur character sicut penitentia in remedium mortalium actuum, et eucharistia in remedium venialium, et extrema vnctio in remedium vestigiorum et etiam corporalis morbi. Et hec sacramenta sicut multa in quorum remedium multiplicata sunt frequenter accidūt, ita frequenter cōferri et iterari possunt. Sunt et alia sacramenta in quibus imprimitur character et hec sacramenta propter dignitatem caracteris quē sic imprimunt qui semel impressus indelebilis est iterari nō p̄t. ¶ Tertio mō iterari dr sacm sic. l. q̄ eadē forma et eadē materia numero sup̄ eundem materiā numero ad eandē significandā p̄feruntur. Et illo mō nullū sacramentum iterat̄ q̄a sic verba sanctificā seu sanctificantia, videretur institutio efficaciā respectu sanctificatōis illius materie. Sed si obijciat de extrema vnctōe q̄ videt eadē forma verboz iterari sup eādē infirmū. Dic q̄ nō iterat̄ illa forma verboz sup eādē infirmū nisi se aliter habente; sic aliquis. puta est infirmitas numero superueniat, vel eiusdem infirmitatis magna fiat immutatio, et sic p̄sona videt sup eundem fieri.

Assignatō numeri sa

cramentoz p̄m septem virtutes.

D Et numero sacramentorum dicendum est q̄ septem sunt scz baptismus, confirmatio, eucharistia, penitentia, extrema vnctio, ordo, matrimonium. que continentur in hoc versu, Abluo firmo cibo piget vngier et ordinat vxor. Que conueniēt septē assignant p̄m septem virtutes, vt viz baptismus sit sacramentū fidei. In ipso enī imitatur ipsa fides. Extrema vnctio sit sacramentum spei. Qui enī inungitur spat specialiter de venia ecclesie vel de misericordia dei. Eucharistia sit sacramentum charitatis. Unde Hilarius li. viij. de trinitate dicit sacramentum esse amoris. Cōfirmatio sit sacramentum fortitudinis, qua necessaria est ad pugnā spiritualē ad quā quis cōfirmatur. Penitentia sit sacramentum iustitie propter satisfactionem in qua vnicuique reddere debet, quod suum est. Ordo sit sacm prudentie p̄pter clauem sciē que cōferuntur ordinato. Matrimonium sit sacm temperantie, eo q̄ libido in illo sacro honestate excipit nuptiarū. ¶ Alia assignatio p̄ contrarietatem ad septē peccata capitalia. Potest et aliter numerus ipoz sacramentoz assignari p̄m contrarietatem quā hūt ad vicia capitalia. Videlicet baptismus sit p̄ra superbiā eo q̄ homo ibi se maxime humiliat cōmunissimo elemento. l. aque. Eucharistia cōtra invidiam que cōtrariat charitati, et ita eucharistie que est sacm amoris. Cōfirmatio p̄ accidiam, eo q̄ hō cōfirmat̄ vt fortiter exerceatur in spiritualibus in quibus deliberē accidiosus. Extrema vnctio p̄ iram. Ira enī tumore facit, et tumoris mitigatio est subventio. Ordo p̄ auaritiā q̄ ordinans, deus est sua possessione p̄tenti, nō aliqs mundanus. Uel in susceptione clericatus q̄ olim inter ordines dr illud psal. Dñs pars hereditatis mee tc. Penia p̄ gulā q̄ indicat abstinentiam et carnis macerationē. Matrimonium p̄ luxuriā vbi turpis voluptas honestate q̄ritur nuptiarum.

Particularis dclara

tio sacramentoz. et primo d baptismo.

P Est hec accedendū est ad ipsoz sacramentoz declarationē. et primo de baptismo. Ubi primo videndū est quid sit. l. quid sit nosse tratione. Quot modis sit seu dr̄i pler est. Que sit p̄pria eius materia. Que sit eius p̄pria forma. Quis sit eius effectus. Quis minister. Que conditiones p̄cedentium ad baptismum. De patrinis. et quod est eoz̄ officium.

Quid sit baptismus

nomine et tratione.

V Dicetur aūt baptism⁹ quo ad nomen idem esse qd lauacrū sicut baptizare idē est qd lauare. Unde Ianuēsis. xiij. Baptismus et lauacrū sunt eiusdē rei nomen. sed vnū latinum est, alterum grecum. ¶ Sic ergo baptismus dū generaliter sumit idem est qd lauacrū. Specialiter vō aliqn ipm designat sacramentū. Aliquādo aūt ipam actionem scz ipam lotionem. Unde dr baptism⁹ Jo. j. Abluens qua ablnebat iosbeo. Aliquando vō designat ipam passionem seu susceptionem lotionis, vnde Mar. xij. Relinquentes enī mandatū dei, tenetis traditiones hominū. baptismata vrcoz et calicuz id est quibus lauāt vrcei et calices. Aliqn aūt nominat seu designat ablutionē sacramentalem. vt cū dr baptismus est tinctio. vt in subiuncta diffinitione exprimitur. ¶ Uñ baptism⁹ ab Aug. sic diffinit. Baptismus est tinctio in aqua, verbo vite sanctificata. Et intelligit tinctionez passiuā. l. q̄ tingit baptizatus, sicut vult magr in sentētijs et multi alij. Et si obijciat q̄ baptismus manet in baptizato, tinctio aute illa transit, quā vt videt nō p̄t dici baptism⁹. Unde q̄ q̄uis tinctio illa in se trāsire videatur, manet tn in suo effectu. l. in caractere quē imprimit, q̄ qdē indelebilis est. et tō nō oīno transit illa tinctio, cū i suo effectu maneat. Et in dicta diffinitione dū dr tinctio supple facta in aqua verbo vite sanctificata. i. in aqua que p̄ vbū vite. i. p̄ invocationē sancte trinitatis sanctificata est.

Quotuplex sit baptis

mus.

C Est aūt triplex baptismus. l. fluminis flamis et sanguis. ¶ Baptismus quidē fluminis ē q̄ fit in aq̄ d̄m modū ecclie sanctum. Qui omnino a culpa liberat. tā. l. peccatum alis si ip̄m inuenerit sicut iacultū. q̄ originalis sicut in paruulis q̄ tm originale culpā hūt. Lib erat etiā a pena debita. Insup imprimit caracterē. ¶ Baptism⁹ flaminis est cū q̄s hūs fidē, volēs baptizari caret baptismo aque, nō qdē p negligentiā vel cōtemptū. sed p̄pter impotentiam. q. l. hīe nō p̄t. Ubi defectū supplet gra spūs sancti. Et ista liberat a culpa et pena debita. ¶ Baptism⁹ sanguinis est i martyribus. q̄ nō valentes habere baptismū aque, p̄pter hoc sanguine baptizantur. vel potius merito p̄ciosissimi sanguinis in cruce effusi. Et hic sūt liberat a pena et culpa. ¶ Uel dr vno vltimo modo, extenso nomine dicūtur baptismi, quia quo ad euacuationem culpe et pene supplēt locum baptismi fluminis, sed tn nō imprimunt caracterē. Uñ erat opinio q̄ si contingeret aliquē taliū sic baptizatoz resuscitari, teneret denuo baptizari baptismo aq̄. Nec tā diceret baptism⁹ iterari q̄ non eadem spēcies iteraretur.

Que sit p̄pria mate

ria in sacramento baptismi

P Propria materia i sacramēto baptismi est sola aqua. eo q̄ vt dicit magister. iiij. sententiarum Hoc sacramentū nō in aqua celebratur, Cuius cause et rōnes sunt multe et assignant̄. ¶ Una q̄ aqua vim refrigerandi habet et abluendi. Et ideo signat gratiam abluentē culpe macularz et refrigerantem incendium, quod est in estu fomitis et cōcupiscentie. q̄ duo sunt p̄cipales effectus baptismi. Et ideo ad designationē huius duplicis gre, fit in aqua. ¶ Secunda cā est cōmunitas huius elementi et facilitas habendi. q̄ nullus enī inopū p̄hibetur ab aq̄. Et ideo q̄ sacm necessitatis est, fit in p̄monitissimo elemento. vt nulli sit fuga piedo cessēt. ¶ Tertia causa ē p̄ mundaq̄

gratia. ¶ Dño de tacto vicio e inter sacramenta nove legis 7 sacramēta veteris legis ponit triplicem differentiam. Prima est q̄ nostra sacramēta sunt immediate signa gratie. sed illa nō sic immediate sunt signa gratie sicut nostra. Secūda differētia ē q̄ nostra sacramenta sunt signa et cause/ illa vo sunt signa tñ. Tertia differētia est q̄ illa sacramenta veteris legis nō poterant gratiam quā nō cōferunt/ nostra aūt dant gratiā qui cōtinent. (ta iterē.

Quot móis sacramē

t Ribus autem modis dicitur sacramentum iterari ¶ Uno modo ex pte efficientis vtpote cōferentis. 7 sic omne sacramentū est iterabile qñ idē ejus frequenter p firmat frequenter ordinat/ idem etiā sacerdos frequenter baptizat/ cōferat corpus christi et hoc̄modi. ¶ Alio mō dicit sacramenti iterari respectu susceptionis/ vel cum ab eodem idem sacramentū nō numero/ sp̄ecie suscipitur. Et hec iteratio est in quibusdam sacramentis/ 7 in quibusdā nō. Sūt enim aliqua sacramenta instituta in remedium malorum que frequenter ḡ one accidere solent/ et in quibus nō imprimitur character sicut penitentia in remedium mortalium actuum/ 7 eucharistia in remedium venialium/ 7 extrema vnctio in remedium utriusq; 7 etiam corporalis morbi. Et hec sacramenta sicut mala in quorum remedium instituta sunt frequenter accidūt/ ita frequēter cōferri et iterari possunt. Sunt 7 alia sacramenta in quibus imprimitur character et hec sacramenta propter dignitatem characteris quē sic imprimunt qui semel impressus indelebilis est iterari nō p̄sit. ¶ Tertio nō iterari dr sacrām sic. l. q̄ eadē forma verbor numero sup eandem materiā numero ad eandē significandā/ pferatur. Et isto mō nulla sacramentum iterat. q; sic verba sanctifica seu sanctificantis/ videret institutionis efficacie respectu sanctificatiōis illius materie. Sed si obijcias de extrema vnctione/ q̄ videt esse forma verbor iterari sup eūdē infirmū. Dic q̄ nō iterat illa forma v̄bor sup eūdē infirmū nisi se aliter habente/ 7 sic alleviatus. hoc est nisi aliq; ei infirmitas numero superveniat/ vel eiusdem infirmitatis magna fiat immutatio/ 7 sic apparuit videl. sup eundem fieri.

Assignatō numeri sa

cramentor̄ p̄m septem virtutes.

¶ Numero sacramentorum

D faciendum est q̄ septem sunt sc̄z baptismus. confirmatio. eucharistia. penitentia. extrema vnctio. ordo. matrimonium. que continentur in hoc versu. Ablua firmo ado piget vngit et ordinat vxor. Que conueniēt septē assignatē p̄m septem virtutes. vt viz̄ baptismus sit sacramentū fidei. In ipso em̄ imaginatur ipsa fides. Extrema vnctio sit sacramentum spei. Qui em̄ ungitur spat specialiter de meritis ecclesie/ de misericordia dei. Eucharistia sit sacramentum charitatis. Unde Dilanus li. viij. de trinitate dicit sacramentum esse amoris. Cōfirmatio sit sacramentum fortitudinis. qua necessaria est ad pugnā spiritualē ad quā quis confirmatur. Penitentia sit sacramentum iustitie propter satisfactionem in qua vnicuiq; reddere debet. quod suum est. Ordo sit sacrām prudentie p̄ter clavem sc̄ie que cōferitur ordinato. Matrimonium sit sacrām temperantie. eo q̄ libido in illo sacro honestate coopit̄ nuptiarū. ¶ Alia assignatio p̄ contrarietatem ad septe peccata capitalia. Potest 7 aliter numerus ipor sacramentor̄ assignari p̄m contrarietatem quā hūt ad vicia capitalia. Videlicet baptismus sit p̄ra superbiā eo q̄ homo ibi se maxime humiliet cōmunissimo elemento. s. aque. Eucharistia cōtra invidiam que cōtrariat charitati. et ita eucharistie que est sacrām amor̄. Cōfirmatio p̄ accidiam. eo q̄ hō cōfirmat̄ vt fortis efficiatur in spiritualibus in quibus debuerē accidioso. Extrema vnctio p̄ iram. Ira em̄ tumefacit. 7 tumoris mitigatio est alleviatio. Ordo p̄ avaritiā q̄ ordinati/ deus et sua portionē p̄tiunt/ nō aliqd̄ mundanū. Uñ in suscepione clericatus q̄ olim inuitā est ordinā d̄ illud psal. Dñs pars hereditatis mee rē. P̄nio p̄ gulā. q̄ indicat abstinentiam 7 carnis macerationē. Matrimoniū p̄ luxuriā vbi turpis voluptas honestate ejus operit̄ nuptiarū.

Particularis dēclara/

tio sacramentor̄ 7 primo d̄ Baptismo. 7

P Est hec accedendū est ad ip̄or sacramentor̄ declarationē. 7 primo de baptismo. Ubi p̄mo videndū est quid sit. s. quid sit nosse tratione. Quot modis sit seu q̄ntuplex est. Que sit p̄pria eius materia. Que sit eius p̄pria forma. Quis sit eius effectus. Quis minister. Que conditiones accedentium ad baptismum. De patrinis. et quod est eor̄ officium.

Quid sit baptismus

nomine 7 ratione.

V Dcitur aūt baptism⁹ quo ad nomen idem esse qd̄ lauacrū sicut baptizare idē est qd̄ lauare. Uñ glo. Cauti. viij. Baptismus 7 lauacrū/ sunt eiusdē rei nomen. sed vnū latinum est. alterum grecum. ¶ Sic ergo baptismus dū generaliter sumit idem est qd̄ lauacrū. Specialiē vo aliqñ ip̄m designat sacramentū. Aliquādo aūt ipam actionem sc̄z ipam lotionem. Unde dr baptism⁹ Jo. j. Abluio qua ablue bat iohēs. Aliquando vo designat ipam passionem seu susceptionem lotionis. vnde Mar. viij. Relinquentes em̄ mandatū dei/ tenetis traditiones hominū. baptismata vrceor̄ 7 calicū id est quibus lauāt vrcei et calices. Aliqñ aūt nominat seu designat ablutionē sacramentalem. vt cū dr baptismus est tinctio. vt in subiunctis diffinitione exprimitur.

¶ Uñ baptism⁹ ab Aug. sic diffinit. Baptismus est tinctio in aqua. verbo vite sanctificata Et intelligit tinctionem passiuā. s. q̄ tingit̄ baptizatus/ sicut vult mḡr in sen. 7 multi alij. Et si obijciat q̄ baptismus manet in baptizato. tunc̄io ante illa transit. quasi vt videt nō p̄t dici baptism⁹ Unde q̄ ejus tinctio illa in se trāsire videatur. manet tñ in suo effectu. s. in caractere qui imprimit. q̄ qdē indelebilis est. 7 tñ nō oīno transit illa tinctio/ cū i suo effectu maneat. Et in dicta diffinitione dū dr tinctio supple facta in aqua/ verbo vite sanctificata. i. in aqua que p̄ v̄bū vite. i. p̄ invocationē sancte trinitatis sanctificata est.

Quotuplex sit baptis

mus.

C St aūt triplex baptismus. s. flaminis flamlo 7 sanguis. ¶ Baptismus quidē flaminis ē q̄ fit in aq̄ p̄m modū ecclie 7 suetum Qui omnino a culpa liberat. tā. s. peri actu alio si ip̄m inuenerit sicut iadultos: q̄ originalis sicut in puero q̄ tñ originale culpā hūt. Liberat etiā a pena debita. Insup imprimit caracterē. ¶ Baptism⁹ flaminis est cū d̄o hīs fidē. volēs baptizari caret baptismo aque/ nō q̄dē p̄ negligentiā vl cōtemptū/ 7 p̄pter impotentiam. q. s. hīe nō p̄t. Ubi defectū supplet gr̄a/ p̄uffanci. Et sic liberat a culpa 7 pena debita. ¶ Baptism⁹ sanguinis est i martyribus. q̄ nō valentes habere baptismū aque/ p̄ius sanguine baptizantur. vel poti⁹ merito p̄ciosissimi sanguinis in cruce effusi. Et hic sic liberat a pena 7 culpa. ¶ Jste vno vltimo modo/ extenso nomine dicūtur baptismi. quia quo ad ejus actuationem culpe 7 pene supplet locum baptismi flaminis/ sed tñ nō imprimunt caracterē. Uñ erat opinio q̄ si contingeret aliquē taliū sic baptizator̄ resuscitari/ teneret̄ denuo baptizari baptismo aq̄. Electū cōcedet̄ baptism⁹ iterari q̄ non eadem species iteraretur.

Que sit ꝓpria mate

ria in sacramento baptismi

Ropria materia i sacrām̄to

P baptismi/ est sola aqua. eo q̄ vt dicat magister. iij. sententiarum Hoc sacramentū nō in aqua celebratur. Cuius cause 7 rōnes sunt multe 7 assignari p̄nt. ¶ Una q̄ aqua vim refrigerandi habet et abluendi. Et ideo significat gratiam abluentē culpe macilay 7 refrigerantem incendium/ quod est in actu fomitis et cōcupiscentie. q̄ duo sunt p̄cipales effectus baptismi. Et ideo ad designandū hunc duplicem gr̄e fit in aqua. ¶ Secunda est cōmunitas huius elementi 7 facilitas habendi. q̄ nullus etiā inopū p̄hibetur ab aq̄. Et ideo q̄ sacrām necessitatis est/ fit in p̄monissimo elemēto. vt nulla fiat piēdo cesset. ¶ Tertia causa ē ꝓmunitas

¶ Hodie aquam in nauigio. q; vbiq; est. q; in omni pene nauiculo. vbi bibunt homines. q; doctorū optant hanc facto fieri necessario. ¶ Quarto ca est q; nouerūt vel olim sed aqua d; latere Salvatoris fluxit. vbi Fm quosdā initiū sumpsit b; ecclām ¶ Quinto ca est q; spūssāti in columbā supuenit. Ut. Gen. j. Spūs dei ferebat sup aquas. ¶ Sexta ca est q; saluator in nauiculo sua multitudinem docuit. ecclesiam designauit. Ut. Luce. v. Ascendens in vnā nauiculā. ¶ Septima ca est q; virtute vt sanctificato aquas facere possit. vt dicit Chrys. ¶ Sed nūqd in quolibet aqueo liceat baptizare? Nūquid p̄mo i aqua maritima q; nō videt aqua simpliciter q; h; animantū aduersū terrestre ob quā cām est falsa. Et nūquid in brodio vel cerusia vel medone? Et nūqd aq; calida vel balneo. ¶ Circa hec ab aliquib⁹ sic distinguit̄ q; vel illa cōmixtio aque tollit spēm vel ppietatē elementi/ vel ipm trahit in aliā spēm aut nō. Si aūt tollit. tūc in illa cōmixtione nō p̄t fieri baptismus. sicut nec in medone. nec in cerusia nec in licorio. vnica. nec i aqua quā alchimiste fecerūt ad mutanda metalla. q; vehementissimā vim h; purgandi. vel dissoluēdi. Si aūt nō tollit. puretas. vel species aque quin ipsa aqua remaneat i virtute refrigerādi. vel abluendi. tūc nō dissoluendi ad modū aquaz aceti. nunc in illis p̄t fieri baptismus. vñ in mari. vel in aqueo turbido p̄t fieri baptismus. vel in brodio si non sit remotū et alteratū in specie elementi. p illud q; coctū est in eo. ¶ Unde adhuc queritur vtrū in aqua calida sicut i balneo possit fieri baptismus? Dicit q; sic. eo q; illa aq; p accidentale caliditatē nō amisit suā naturalem frigiditatē quamuis cōsultius faceret sacerdotes/ vt dicunt aliqui si in tepe frigido faceret aquam. p baptizando calefieri quia aliquando paruū baptizandi adeo frigore aque penetrant/ q; inde contrahūt mortales infirmitates. vel mortē. ¶ Sed quid si aliquis liquor admisceatur aque. vt pote cerusia vel vinum. nū quid i illa aqua fit baptismus? Dicit q; sic. si aqua illa cōtinue p̄dominet. alioquin nō.

De forma p̄scripta

sacramenti baptismi.

¶ Forma p̄scripta huius sacri dicē dum est q̄d sit quo ad verba p̄ferenda. Quo ad immersiones faciendas. Quo ad quedam p̄ paratoria q; de huius fit solemnitate sacri.

De forma sacramen

ti baptismi quo ad verba.

¶ Forma aūt verboz talis est. ℣ Ego baptizo te in nōe p̄tis ℟ filij ℟ spūssancti. Ubi nota q; hoc p̄nomē ego Fm oēs fere doctores etiam de ecclia/ nō est de necessitate sacramenti. ℟ pōt omitti sine magna culpa cuius est tamē apponere. sed reliqua verba sunt de forma quo ad necessitatē adeo q; si aliquid eoz omittatur non fiat baptismus. ¶ Qui aūt apostoli baptizauerūt in nomine xpi ℟ nō exp̄sse innocando trinitatem triplex causa assignat. Una q; illo tpe odiosum erat illud nomen saluatore. ℟ pro vt horum videntes spūm visibiliter ad eius inuocationē descendere. magis illud nomen reciperet/ cautū fuit ad tpos apud eos donec illud nomen ampliꝰ publicaret ipso inuocato baptizare. Alia cā fuit significatiua nostre impliate exp̄mit trinitatē. q; i hoc nōie xp̄o q; interpretat̄ unctus/ intelligit̄ ungentia p̄. unctus filius. unctio spūssancti. Tertia cā fuit reuelatio diuina eis facta. q; hz nō legit. nō putat̄ tñ aplos hoc p̄sumpsisse nisi spūssancti inspiratu. ℟ instinctu monerentur. ¶ Sz q̄d si mō in nōe xp̄i baptizaret? Dicunt q̄dā magri doctoꝝ/ q; nō dz in nomine xp̄i baptizari. si tñ baptizatus fuerit valet baptismus. Ambro. Hugo de san. vict. li. de sacramētis. ℟ magister in li. iij. sentētiarū vident idē sentire. ℟ etiā modernoz aliqui. ¶ Alij quidā licet pauci quoꝝ videri sententiunt contrarium. eo q; Fm ipsos nō fit baptismus hic dicēdus nisi p̄ invocationem trinitatis explicite. ¶ Sed q̄d si ex turbatō ne animi vna tñ p̄sona nōiaret. vt si diceret solum baptizo te in nōe patris. Itez q̄d si fiat aliqua transpositio aliquarū dictionū vt baptizo te in nomine filij et patris ꝛc. Item quid si fiat appositio aliarū dictionum. vt baptizo te in nōe patris ℟ b̄te marie. Itez quid si planōe verboz fiat aliq̄ interpositio. vt puta baptizo te in nōe p̄tis et interponat̄ veni huc ℟ ponta sal ℟ hmōi et postea dī. filij ꝛc. Quid si fiat corruptō verboꝝ vt baptizo te in nōe patris ℟ filia ℟ hmōi? ¶ Rñdē in primo casu Hugo de sanc. vic. baptismū dicit. Ait enī. Ideo q; aliter in fide trinitatis solo p̄re. filio nūcupato plenū sit baptismatis sacm. Alij vo lunt q; non sit baptismus sicut plene vult Hugutinus i apparatu suo sup decretales. Adq; etiā Albertus idē dicit. ℟ plene cōtradicit in libro suarū in hac pte. vbi p vnius p̄sone nomen intelligi dicit trinitatem. in q; nōe apli baptizauerunt rōne iam dicta. s. q; cuiuslibet istoꝝ trium nominū significatio impliciter exprimit trinitatem. ¶ In scō casu cum fit aliqua trāspositio dictionū Fm Hugutinū ℟ Fm alios modernoꝝ magistrorum qui volūt q; ipse ordo verboꝝ sit de forma baptismi nō est baptizatus. Alij dicūt q; peccat qui trāsponit. tū si nihil aliud faciat nisi transpositionē/ nec intēdit decidere vt hereticum inducere baptizatus est q̄d ego melius credo. ¶ In tertio casu. s. cū aliquid apponit̄ distinguūt aliq; q; aut appositū aliq̄d nō corruptū. vt pz in exemplo supius posito vbi addit. et beate marie. Et tunc dicunt esse petitū in appositione. sed q; baptizatus est. Aut ut apponitur aliquid corruptū. et si dicat. Non baptizo te in nōe patris ꝛc. Vel baptizo te in nōe patris ꝛc. et dyaboli. Et tunc dicūt nō esse baptizatū nec aliquid fieri. ¶ Et eodē mō in quarto casu cum fit interpositio aliqua maxime si casu vel aliqua necessitate aliquid interponat̄ q̄d nō corrumpit. vt pz in dicto exemplo. Et istam opinionē videtur cōfirmare Aug. in de vnico baptismo li. vj. Alij volunt q; in isto q̄rto casu nō sit baptizatus marie interposito aliq̄ q̄d sit p̄ter vel cōtra formā. ¶ In vltimo casu dī q; si dicant corrupte verba ex ignorantia vel impotētia recte sonādi. tūc nō intēdit baptizans hereticum sequi vel inducere baptizatū est. Secus si esset si fieret corruptio in p̄ncipio dictōis. q; corruptio in p̄ncipio dictionis variat ℟ aufert significatū ipsius dictōis nec sic est dū corruptō fit in fine. Cū verbi gra. Ille dicēdo sortes sortis sortē eandē p̄sonā significat ℟ repūtant. non sic aūt iste dicēdo sortes ℟ mortes. Et ideo dicunt q; corruptio in p̄ncipio dictōis tollit formā baptismi. nō aūt corruptio in fine.

De forma baptismi

quo ad immersiones.

¶ Forma aūt baptismi q; ad immersionē hec est. vt accipiat̄ puer p latera facie eius versa. capite etiā ad orientē verso. ℟ mergat̄ et sit mergēdo dicat. Ego te baptizo in nomine p̄tis. Secūdo capite ad aquilonē verso et filij. Tertio capite ad austrum verso/ dicat ℟ spūssancti. Ut sic pedibus semp versus orientē tentio fornet cum xp̄i in cuius morte baptizamur. Dicit̄ aūto q; si p̄ma mersione oia verba p̄ferant̄ cōpletum est sacm. ℟ p̄fecte baptizatū. ¶ Sed q̄d si moriat̄ puer in prima mersione p̄te nōiato. vel in scōa p̄te ℟ filio nōiatis? credit̄ q; baptizatus sit plene/ q; tunc summus sacerdos supplet q̄d minister supplere non potuit. Idē dī si sacerdos vel quicūq; baptizans vna mersione facta vel vna p̄sona nōiata moriat̄. ¶ Sed quid si fiat mersio nihil dicendo p̄ turbatōe/ vel ignorātia. vel si mutus sit qui baptizat? Dicit̄ ab oībus q; nihil tunc fit. cum ipsa trinitas nec explicite nec impliciter nominet. ¶ Sed quid si nō affuit tātū de aqua vt infans ex toto mergi possit? Dic q; tunc illud q̄d est principalior pōs vtpote caput vel mergat̄ vel aqua p fundat̄. Si aūt vna extremitatum/ vtpote manus vel pes immergat̄ dicunt quidaz q; nō baptizatum est. Aliqui alij decreuisse dicunt. q; si aqua in quacūq; p̄te corpis cadat baptizatū est. Et ponūt argumentū p silē. Sicut sufficit possidere p̄tē agri ad hoc vt quis totū possidere videat. dum tā ei⁹ sit animi vt totum possidere intēdat. Idē sentiunt quidam de hiis qui non totaliter egressi sunt eterum maternū. vicz q; si principalior pōs egressa fuerit potent baptizari. Sed verum verum sit nescio. p̄certum cum oporteat quēlibet nasa ad hoc exire.

De forma aliquoꝝ

que sunt de solemnitate baptismi.

¶ Forma aūt que seruari debet in baptismo que p̄cepit aliqui sunt de solemnitate baptismi ut

ꝛ baptisma aquarum in nomine. qꝛ vbiq; est. ꝛ in omni pre mōdi necessitate. vbi habitus bo nus. ꝛ hoc certū cōpetit huic sacro sic ge neri necessario. ¶ Quarta cā est qꝛ nō ni vel olei sed aqua ꝺ intere salutes fluxu. vbi fm quosdā unctū sumpsit baptis fm ¶ Quinta cā est qꝛ spūssanctus venit ꝺ passionis apparitionē. Un. Gen. 1. Spūs eius ferebat sup aquas. ¶ Sexta cā est qꝛ saluator ni in nūe iordanis sua mūdissima ac san ctissima carne hoc elementū tetigit ꝺ ei virtutē vt spūsanctus ad hoc facere possit. vt dicit Chrys. ¶ Sed nūqd in ꝺcipe aqueo fuerat baptizatus? Ñūquid ꝺmo aqua ma nus q nō videt aqua sampler qꝛ hominis ad salū remittit ob quā cām est salsa. Jē nūquid in brodio vel cerussa vel medone Jē nūqd ꝺ cabda vt i balneo. ¶ Circa hec ab aliquib⁹ sic distinguit / qꝛ vel illa cō mixtio aque tollit spām ꝛ ꝓpriatē elemē ti / ꝛ ipm trahit in alią spēm aut nō. Si aūt tollit. nūc in illa cōmixtione nō ꝑficit bap tismus. sicut nec in medone. nec in cerussa nec in licanio ꝛ vina. nec i aqua quā alchi miste fecit ad mutanda metalla. q̄ vehe mentissimū vim hz purgandi ꝛ dissoluēdi. Si aūt nō tollit ꝓpriatez ꝛ speciem aque quin ipa aqua remaneat i virtute refrigerā di ꝛ abluendi ꝛ nō dissoluendi ad modū aquaz aceti. tunc in illis pōt fieri baptis mus. cū in mari ꝛ in aquis turbidis pōt fieri baptismus. ꝛ etiā in brodio si non sit re motū et alteratū in specie elementi. p illud qđ coctū est in eo. ¶ Unde adhuc queritur in aqua calida sicut i balneo possit fie ri baptismus? Ꝛ̄ndet q̄ sic. eo q illa aq̄ p accidentale calidatē nō amisit suā naturā sem frigidā et humidā. quamuis cōsulnus faceremus / et dicunt aliqui si in tepe frigi do faceret aquam ꝑ baptizando calchieri quia aliquando parum baptizandi adeo frigore aque penetrant. qđ inde contrahūt mortales infirmitates ꝛ moriunt. ¶ Sed quid si aliquis liquor admisceatur aque. vt puta cerussa vel vinum nūquid ille aqua sit baptismus? Dicit q̄ sic si aqua illa cō mixtione ꝑdominet alias nō.

De forma ꝑscripta sacramenti baptismi.

D E forma ꝑscripta huius sacri dicē dum est qđ sit quo ad verba ꝑ ferenda. Quo ad immersiones faciendas. Quo ad quedam pre paratoria q̄ de huius fit solemnitate sacri.

De forma sacramen ti baptismi quo ad verba.

f Duma aūt verboꝝ talis est. ℗ Ego baptizo te in nōe ꝑris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. Ubi nota q̄ hoc ꝓnomē ego fm ꝺcm sere doctores etiam de ecclesia / nō est de necessitate sacramenti. ꝛ pōt omitti sine magna culpa eius est tamē apponere. sed reliqua verba sunt de forma quo ad necessitatē adeo q̄ si aliquid eoꝝ omittatur non fiat baptis mus. ¶ Qđ aūt apostoli baptizauerūt in nomine xpi ꝛ nō expresse invocando trinita tem triplex causa assignat. Una q̄ illo tpe odiosum erat illud nomen saluator. ꝛ nō vt doloses videntes spiritualiter ad eos sine canone descendere magis illud nomen re uerenter / cautū fuit ad tpo apud eos donec illud nomen amplius publicaretur ipo invoca to baptizare. Alia cā fuit significatio nostre que implicate exprimit trinitatē. qꝛ hoc nōie xpo q interpretatur unctus / intelligit vnguen ꝑ. vnctio filius. unctio spūssancto Terna cā fuit revelatio divina eio facta. q̄ hz nō legit. nō putat cā apostoli hoc ꝑ simpliciter fuisse ni si spūssancti instinctu ꝛ missione moverentur. ¶ Dz qđ si nō in nōe xpi baptizaret? Dicunt qđā magri doctorū / q̄ nō dz in nōie xpi baptizari. si tū baptizatū fuerit valz baptismus. Ambro. Hugo de san. vict. li. de sacramētis. ꝛ magister in li. iiij. sentētiarum vident idē sentire. ꝛ etiā moderni aliqui. ¶ Alij tñ dicūt parua quoscunq; sentiunt contrarium. eo q̄ fm ipos nō fit baptismus nisi ꝑ invocationem trinitatis expliate. ¶ Sed qđ si ex turbatō animi vna nā ꝑsona noiaret. vt si dicēt solum baptizo te in nōe patris. Jtez qđ si fiat aliqua transpositio aliquarū dictionū vt baptizo te in nomine filij et patris ꝛc. Jtem quid si fiat appositio aliarū dictionum. vt baptizo te in nōe patris ꝛ ꝺte ma rie. Jtez quid si ꝑ plures verboꝝ fiat alią interpositio. vt puta baptizo te in nōe ꝑris et interponat. veni huc ꝛ porta sal ꝛ hmōi et postea dz. filij ꝛc. Quid si fiat corruptio verborū vt baptizo te in nōe patris ꝛ filiaꝝ hmōi. ¶ Ridet in primo casu Hugo de sanc. vic. baptizatū dicat. Aut est. Credo q̄ sūliter in fide mittatis solo pie / filio nūcu pato plenū fit baptismatis sacm. Alij vo lunt q̄ non sit baptismus sicut plene vult Hugelinus i apparatu suo sup decretā leo. Ad q̄ etiā Albertus idē dicit. ꝛ plene cōtradicit in libro suaru in hac pte. vbi p vnius ꝑsone nomen intelligi dicit trinitatem. in q̄ nōie apli baptizauerunt rōne iaz dicta. s. q̄ cuiuslibet istorū trium nominū significatio impliciter exprimit trinitatem. ¶ In secō casu cum sit aliqua trāspositio dictionū fm Hugelinū ꝛ fm alios modernos nigromantici qui volūt q̄ ipse ordo verboꝝ sit de forma baptismi nō est baptismus. Alij dicūt q̄ peccat qui trāsponit. tū si nihil aliud faciat nisi transpositionē / nec intēdit pervertere vel heresim inducere baptismus est qđ ego melius credo. ¶ In tercio casu. s. cū aliquid apponit distinguūt aliq̄ q̄ aut apponit aliqđ nō corruptū. vt ꝑz in exemplo supius posito vbi addit. et beate marie. Et tunc dicunt esse petrū in appositione, sed q̄ baptizatus est. Aut apponitur aliquid corruptū et si dicat. Non baptizo te in nōe patris ꝛc. Vel baptizo te in nōe patris ꝛc. et dyaboli. Et tunc dicūt nō esse baptizatū nec aliquid fieri. ¶ Et eodē mō in quarto casu cum fit interpositio aliqua materie si casu vel aliqua necessitate aliquid interponat qđ nō corrumpit. vt ꝑz in dicto exemplo. Et istam opinionē videtur cōfirmare Aug. in de vnico baptismo li. vj. Alij volunt q̄ in isto ḡto casu nō sit baptizatus materie interposito aliq̄ qđ sit preter vel cōtra formā. ¶ In vltimo casu dz q̄ si dicant corrupte verba ex ignorantia vel impotētia recte sonādi. tū nō intēdit baptizare heresim sequi vel inducere baptizatus est. Secus si esset si fieret corruptio in principio dictōis. qꝛ corruptio in principio dictionis variat ꝛ aufert significatū ipsius dictōis nec sic est dū corruptō fit in fine. Ubi verbi gra. Jste dictō eo sortes sorte sortē eandē ꝑsonā signāt ꝛ representant. non sic aūt iste dictō eo sortes ꝛ mortes. Et ideo dicunt q̄ corruptio in principio dictōis tollit formā baptismi. nō aūt corruptio in fine.

De forma baptismi quo ad immersiones.

f Duma ꝑtinet baptismi q̄ ad immersionē hec est. vt scapiat ꝑ manū et ꝑ latera facie eius versa. capite etiā ad orientē verso. ꝛ mergat et sil mergēdo dicat. Ego te baptizo in nomine ꝑris. Secūdo capite ad aquilonē verso et filij. Tercio capite ad austrum verso. dicat ꝛ spūssancti. Ut sic pedibus semper versus orientē tentio formet⁹ cum xpi in cruce mortem baptizamur. Hoc tñ sato q̄ si prima mersione oīa verba ꝓferant cōpletum est sacm. ꝛ ꝑfecte baptizatū. ¶ Sed qđ si mo riat puer in prima mersione ꝑte notato. vt in secūda ꝑte / filio notato / credit q̄ baptizatus sit plene / qꝛ tunc summus sacerdos suppleret qđ minister supplere non potuit. Jdē dz si sacerdos vel quicūq; baptizans vna mersione facta vel vna ꝑsona noiata moriat. ¶ Sed quid si fiat mersio nihil dicendo ꝑ turbatōē / vel ignorātia / vel si mutus sit qui baptizat? Dicit ab oībus q̄ nihil tunc fit. cum ipsa trinitas nec expliate nec impliciter nominet. ¶ Sed quid si nō aliquis tātū de aqua vt infans et toto mergi possit? Dic q̄ tunc illud qđ est principalius ꝑ ꝑtem caput / vel mergat vel aqua q̄ fundat. Si aūt una extremitatum / vt ꝑtem manus vel pes immergat dicunt quidaz q̄ nō baptizatum est. Aliqui alij decernit dicunt. q̄ si aqua in quacūq; ꝑte corpis cadat baptizatū est. Et ponūt argumentū ꝑ fide. Dicunt fidelē possidere ꝑtē agri ad hoc vt quis totū possidere videat. dum tā ei⁹ sit animi et totum possidere intēdat. Jdē sentiunt quidam de his qui non totaliter egressi sunt eternum matrimoniū. licz q̄ si ꝑ apostolos egressa fuerit potent baptizari. Qđ etenim verum sit nescio. ꝑsertim cum oporteat quēlibet nasa ad hoc esse renatū.

De forma aliquoꝝ que sunt de solemnitate baptismi.

f Duma aūt que seruari debet in baptismo que ꝓcedūt aliqua ¶ sunt de solemnitate baptismi ꝛ

bio conflat. Et primo. f. catheçizet baptizandus. ¶ Cura qđ multa diuersimode fiunt ẽm diuersos cõsuetudines ecclesiarũ. Sed vt frequentius primo exuitat. vt vir ad demonis exercitu expellat. ¶ Sexto si quem crucis fit enim peccatis plenum. vt dr idolum se cognoscat pelli ab illo tam in oleo quo chrisma in apto cõfessionis. ¶ Tertio accipiat sal in ore vt sapor sapientie pepuerit. & sensus hominis reflungat. ¶ Deinde fit linipo aurium & narium cum sputo vt discretionẽ bñ habeat & gratiam q̃ per sũctum a capite descendentem signat. vt sic sensus eius quo ad doctrinã fidei & auditu & discretio in singulos significata, apeiantẽ ipo. ¶ Deinde fit renuntio in pectore. prter eos deo p̃parandum & in spatulis vt fortitudinẽ acopiat ad portandũ onus dñi. ¶ Post baptismũ aũt sit inunctio crismatis in vertice, vt appareat mens imputribilis deo. vel vt spiritui xpi prticipando/ mentis dignitas xpianus appellaretur/ heres tam regni celestis. ¶ Deinde fit vestitio de veste candidissima in signũ immortalitatis, que accipit in baptismo & gloriã quam expectat in resurrectione. ¶ Tandẽ cereum accensus sibi ponit in manu/ vt sic luceat vita eius coram hominibus/ vt glorificet patrem qui in celis est. ¶ Et ñ adest ep̃s cõfirmet. ¶ Et si adultus est dr ei eucharistia post confirmationem.

Quis sit effectus sacramenti baptismi.

Hic aũt sit effectus baptismi. hi
q quat ex dictis mgrorum qui ponũt implicẽ eius effectũ. Primus effectus est oĩmoda euacuatio culpe originalis in puncto & tam originalis q̃ actualis in adultis, prter exceptionem primam. ¶ Secũdo est debilitatio hominis. ¶ Tertius est collatio gratie.

Quis sit idoneus minister sacri baptismi.

Videt aũt in hoc sacro quo R
m ad dei & ecclesiã est habenda audiencia sacerdotalis iurisdictionẽ & laudabilis vita. Tpe ñ necessitatis est vel esse pot quilibet nec sexũ virilem nec ordinem, nec iurisdictionẽ habens, nec laudabilẽ vitam imo etiã vetula. Largissima etenim pietas dei qui neminem vult perire facit ad hoc sacrm tam necessariũ, prout dr cõem materiam q̃ ab oĩbus pot haberi & vbiq; inuenit, ita etiam in casu necessitatis de generali ministro, puta de/ voluntate ipsius necessitatis tpe quilibet alium possit baptizare. Ñ q̃uis talis non habeat ptãtem ex ordine, habet tñ ptãtem ex tpe. ¶ Sed nunquid licet aliquẽ in necessitate, a sacerdote symoniace recipe baptismũ, maxime cum aquã ad se vel gnalium suũ baptizandũ aliter habere non possit nisi eam emat? Item nunquid ebrius qui iam amisit vsum lingue possit baptizare? Item nunquid hereticus põt baptizare. Nunquid põt vnus duos baptizare dicendo. Ego baptizo vos ⁊c. Et cõtrario plures vnum dicendo. Nos baptizamus te ⁊c. Item põne aliquis in vltima necessitate cum nõ est alius p̃s baptizare sapiens. Item quid si locose vel ioculatorie quis aliquẽ baptizet. nunqđ baptizatus est? ¶ Ridet in primo casu ẽm quosdã. q̃ si sacerdos nõ vult te baptizare vel gnalium nisi deo p̃mium, nõ obstes. sed hoc facies q̃ si sacerdos p̃s non esset faciens esses. eo q̃ nullo modo facienda sunt mala vt eueniant bona. Sed plures alij dicũt q̃ in dicto casu possit ab eo baptizari. eo q̃ quereno baptismum, nõ emit aquam nõ emit actum baptismi sed tpe necessitatis potest redimere vexationem sui nunc & p se ipse baptizandus est, & p paruulo si quẽ habeat baptizandum. Et tunc non fiunt mala vt eueniãt bona. i. ec cõmunẽ symonia recipiẽdo baptismũ, nec etiã cõmunicat se delinquendi p salute sua vel alterius. ¶ In sexto casu. f. in ebrio. aut i tali ebrio suffocatur oleo nõ. aut nõ suffocat. sed tñ patẽ impedimentum lingue. Si aũt omnino suffocat nõ. dicũ q̃ baptizare non potest. Si aũt impedimentum tñ lingue patitur habetq; discretionem, potest nisi ad formãdum dictionẽ eo cum studio. Ñ si nõ esset alius p̃s talis baptizare. Sed si nullam posset dictionẽ expedire, secus esset. Sed nõ videt q̃ ebrietas q̃ non ligat rationem, tñ impedimentũ p̃stet vt cõ obligan

ri studio nõ posset expedire verbũ. ¶ In tertio casu. f. de hereticis dr q̃ hereticus baptizans in forma hereticã nõ baptizat. sed hereticus baptizans in forma ecclesie. dummodo habeat intentionẽ baptizandi baptizat in fide ecclesie. & baptizatum est. Et ponit de hoc Aug⁹. contra donatum hereticum comentẽ exemplum. Quia sicut iacob semen bñdictum, nõ tñ genuit p̃ veterum liberarum. sed etiam p̃ veterum ancillarum. ita ep̃s non tñ spũaliter regenerat ministerio fidelium sed etiã ministerio infidelium. eo q̃ actus sanus sit nõ hominis. ¶ In quarto casu dicẽ q̃ vnus potest tot baptizare quot potest simul mergere vel p fundere p necessitate. Dico q̃ ꝓter necessitatem nullatenus est hoc faciendum, nec est lyte in tali casu de necessitate forme. q̃ dñs tradẽs formam baptizandi dixit eos. qui tantũ consonat vos quantũ te. Sed si eas est si duo baptizent vnum, dicendo baptizamus te. q̃ ẽm Hugucionem in apparatu suo super decret. non est baptizatus. Sed si plures simul mergant puerum p̃o ferentes singuli formam ecclesiasticã, ego baptizo te ⁊c, conferur baptismus. Nec ẽ iteratum sacramentum ꝓter illam verborum iterationem seu multiplicationem vt dicunt. nisi cum hoc etiam iteraret & mersio simul. ¶ Sed esto q̃ duo sint baptizãtes aliquem. quorũ vnus sit manens & dicat verba. & alius mutus mergat puerũ/ nunquid est baptizatus? Dicẽ q̃ non. q̃ in omni sacramento habente p̃scriptam formam illud quod solẽnitatis est bene dicẽ. sed illud qđ est necessitatis nequaq̃ Et ideo q̃ vtrunq; f. forma verborum et mersio sint de necessitate sacramenti/ dicit non possunt. vnde non est baptizatus. ¶ In quinto casu. f. vtrum aliquis possit seipsum baptizare. Sed in canonẽ cõstat q̃ non. & ratione ideo quia sub hac spe possit numis biffam baptismus. eo q̃ quãdo vel let posset seipsum baptizare. Et insuper sicut contra naturam est q̃ quis seipsum generet. ita contra rõnem videt esse q̃ quis seipsum posset regenerare. Dicunt tñ si desideret baptismum. & nõ sit alius qui seipm possit baptizare. si in illo stanti moreret/ saluaret. eo q̃ esset baptizatus baptismo flaminis. qui supplet in necessitate baptismus fluminis. ¶ In vltimo casu dr q̃ si iocose cũ intẽtõe tñ faciẽdi qđ facit ecclesia/ sup nõ baptizatũ. ꝓferat verborũ formã/ mergendo in aquã. ipso tũc vel añ nõ reclamãte baptizatus est. q̃ tũc nõ totũ fuit iocosũ vel ioculatorũ. eo q̃ intẽto faciẽdi qđ facit ecclesia ioculatoria nõ fuit. Si aũt totũ fuit ioculatorũ vel ipse reclamasset. tũc nihil fieret. Et ponũt unus periti exẽplũ p̃sẽ in stipulatiõe. Nam cũ ludẽdo dicũt hec vba spõdeo spõdeo nõ inducũt obligatio.

De qualitatibus seu conditionibus accedentibus ad baptismũ.

Hic dicendũ est de cõditionibus accedentibus ad baptismũ. Et
n primo q̃rit de fide accedente ante baptismũ reapiat. Itẽ vtrũ dormientes possint baptizari. Itẽ an amentes. Itẽ an unus? ¶ Ad p̃mũ dr q̃ fictus suscipit baptismũ sacrm. sz nõ rem sacri vel effectum. eo q̃ ponat obicem spũi sctõ? & gre sacrali. Vult enim aliqđ/ qđ stare nõ põt cũ gra sacrali. sz cessante fictõe susc̃pit effectũ. Quis aũt dicat fictus? & qđ fict reapiat caracterẽ? quis nõ. Dicit in effectu post Raymundũ in summa. q̃ ille fictus q̃ se simulat velle suscipe baptismũ & oĩno suscipere nõ intẽdit. nõ reapit sacrm nec rem sacri. Sed q̃ exterius suscipiẽs/ se simulat interius dispositũ cui nõ sit vel q̃ nõ credit. vel q̃ in peccatis. i. cũ ꝓposito peccandi accedit vt cõtemnit sacrm. i. nõ reuereat/ ille nõ suscipit rem sacri. i. gratiã. caracterem tñ suscipit ¶ In sexto casu. f. de dormientibus distinguit. Aut q̃ añ dormitionẽ habebant voluntatẽ oĩno ẽnãs repugnantẽ/ & in ipa ꝑdictione placuerũt aut nõ. Si sic, tunc dormientes si baptizent/ nihil reapiũt nec sacrm nec rem sacri. vt p̃z extra de bap. c. Adaones. in fi. in antiquis. Si aũt non apparuerit talis voluntas eorũ. sed vigilãtes instituunt baptizari. tunc si nmeat de piculo/ possit dormientes baptizari. ¶ Idẽ dicendũ est de letargico & de amẽbus. De amẽbus tñ dubitauũt aliqui. Aut furiosa ẽ ppetua. aut nõ. Si sic p̃ infantibus habẽda sunt. q̃ & si nunq̃ voluerint baptizari. nũq̃ tñ eis nocebunt. qđ sufficiat ad baptismale caracterẽ

bie conflat. Et primo. f. catheizet baptizandus. ¶ Circa q̄ multa dubitanda fiunt. Vtrū ecclesiastica cōsuetudo ecclesiarū dederit frequentius primo exuflare. vt vitando demonis exercitū expellat. ¶ Scdo si quis aliquo fit exiit peccato rubore. vt dubitando se cognoscat pelli ab illo tam in occulto cordis q̄ in apto celebrando. ¶ Tertio accipiat sal in ore vt sapor sapientie prepareť. z fiat formato rellingať. ¶ Deinde fit lumino ante z manum cum ipsuto vt discernendo habeat z gratiam q̄ per salutem a capite descendentem significat. vt sic sentire eum quo ad doctrinā habeat z audiendi z loquendi in auribus significata/ apertam ēpō. ¶ Deinde fit munctio in pectore. propter cor deo ꝓparandum/ z in spatulis vt fortitudinē accipiat ad portandū omne onus. ¶ Post baptismū aūt sit immunctio crismate in vertice/ vt appareat mens imputribilis deo/ vel vt spiritu xpi principando/ ipsum domicoe xpianus appellaretur/ heres tam regni celestis. ¶ Deinde fit vestimento de velle candidissima in signū innocētie que accepit in baptismo z gloriē quam expectat in resurrectione. ¶ Tandē cereus accensus sibi ponit in manu/ vt sic lucent vita eius coram hominibus/ vt glorificet patrem qui in celis est. ¶ Et sic adest ego cōsummat. ¶ Et si adultus est dat ei eucharistia post confirmationem.

Quis sit effectus sacramenti baptismi.

Quo aūt sit effectus baptismi. dicit q̄ ex doctrina magistrorum qui ponūt multiplicē eius effectū. Primus effectus est omnoda emundatio culpe originalis in puncto/ z tam originalis q̄ actualis in adultis/ ꝓter exteriorem primam. ¶ Secūs est debitorum fomitis. ¶ Tertius est collatio gratie.

Quis sit idoneus minister sacri baptismi.

Minister aūt in hoc sacro quo ad deū z ecclesiā est habenda ordinem sacerdotalē iurisdictionē z laudabilē vitā. Tpe cū necessitatis est vel esse pōt quilibet nec sexū virilem nec ordinem/ nec iurisdictionē habens. nec laudabilē vitam imo etiā vetula. Langmā etenim pietas dei qui neminem vult perire sicut ad hoc sacrm tam necessarium/ prouidit cōem materiam q̄ ab oibus pōt haberi z ubiq̄ inuenim. ita etiam in casu necessitatis de generali ministro ꝓuidet/ voluitq̄ vt ipsius necessitatis tpe quilibet aliquem possit baptizare. Vñ q̄uis talis non habeat ptātem ex ordine/ habet tñ ptātem ex tpe. ¶ Sed nunquid licet aliquē in necessitate/ a sacerdote symoniace recipe baptismū/ maxime cum aquā ad se vel puerum suū baptizandū aliter habere non possit nisi cum emat? Item nunquid ebrius qui iam amisit vsum lingue possit baptizare? Item nunquid hereticus pōt baptizare. Nunquid pt vnus duos baptizare dicendo. Ego baptizo vos ꝛc. Et cōuerso plures vnum dicendo. Vos baptizamini te ꝛc. Item pōt ne aliquis in vltima necessitate cum nō est alius pīus baptizare seipsum. Item quid si iocose vel ioculatorie quis aliquē baptizet. nunqd baptizatus est? ¶ Ridet in primo casu f̄m quosdā. q̄ si sacerdos nō vult te baptizare vel paululum nisi deo ꝓpitio/ nō debes. sed hoc facias q̄ si sacerdos pīus non esset faciendus esses. eo q̄ nullo modo facienda sunt mala vt eueniant bona. Sed plures alij dicūt q̄ in dicto casu possit ab eo baptizari. eo q̄ querens baptismum/ nō emit aquam nō emit actum baptismi sed tpe necessitatis potest redimere exercitionem sui muneris z p se ipse baptizandus est/ z ꝓ paululo si quē habeat baptizandum. Et tunc non fiunt mala vt eueniāt bona. i. cc cōmittē symoniā recipiendo baptismū. nec etiā cōmittunt se discrimini p salute sua vel alterius. ¶ In scdo casu. f. in ebrio. aut ebrius talis suffocatur vino nō. aut nō suffocat. sed nīl patet impedimentum lingue. Si aūt omnino suffocat nō. dicit q̄ baptizare non potest. Si aūt impedimentum nīl lingue patitur/ habetq̄ discretionem/ potest niti ad formādum dictā eo cum studio. Vñ si nō assit aliud. pōt talis baptizare. Sed si nullam possit dictionē exprimere/ secus esset. Sed nō videt q̄ ebrietas q̄ non ligat ratiōnem/ nīl impedimentū ꝓbet vt cū diligen

ti studio nō possit exprimere verbū. ¶ In tercio casu. f. de heretico vt q̄ hereticus baptizans in forma hereticā nō baptizat. sed hereticus baptizans in forma ecclesie. dūmodo habeat intentionē baptizandi baptizat in fide ecclesie. z baptizatum est. Et ponit de hoc Aug⁹. contra donatum hereticum cum conuenīēo exemplum. Quia sicut iacob sanctus benedixit/ nō nīl genuit q̄ veterum liberorum. sed etiam p veterum malarum. ita ꝓpo non nīl spūaliter regenerat ministerio fidelium sed etiaz ministerio infidelium. eo q̄ actus sunus sit nō hominis. ¶ In quarto casu dicit q̄ vnus potest tot baptizare quot potest simul mergere vel perfundere ꝓ necessitate. Dico q̄ ꝓter necessitatem nullatenus est hoc faciendum. nec est ly te in tali casu de necessitate forme. q̄ dīo tradit formam baptizandi dicit eos. eui tantū consonat vos quantū te. Sed secus est si duos baptizet vnum/ dicendo baptizamus te. q̄ f̄m Hugucionem in apparatu suo super decret. non est baptizatus. Sed si plures simul mergant puerum proferentes singuli formam ecclesiasticam/ ego baptizo te ꝛc. conferūt baptismus. Nec ē iteratum sacramentum ꝓter illam verborum iterationem seu multiplicationem vt dicunt. nisi cum hoc etiam iterarēt z mersio simul. ¶ Sed esto q̄ duo sint baptizātes aliquem. quorū vnus sit manens z dicat verba. z alius mutus z mergat puerū/ nunquid est baptizatus? Dicit q̄ non. q̄ in omni sacramento habente prescriptam formam illud quod solēnitatis est bene dicit. sed illud q̄ est necessitatis nequaq̄ dicit. Et ideo q̄ vtrunq̄. f. forma verborum et mersio sint de necessitate sacramenti/ dicit non possunt. vnde non est baptizatus. ¶ In quinto casu. f. vtrum aliquis possit seipsum baptizare. Decm canones cōstat q̄ non. z forte ideo quia sub hac spe possit nimis biffem baptismus. eo q̄ quādo vel let posset seipsum baptizare. Insuper sicut contra naturam est q̄ quis seipsum generet. ita contra rōnem videt esse q̄ quis seipsum posset regenerare. Ceterum si desideret baptismum. z nō sit alius qui seipm possit baptizare. si in illo statu moreret/ saluaret. eo q̄ esset baptizatus baptismo flaminis. qui supplet in necessitate baptismū fluminis. ¶ In vltimo casu dī q̄ si iocose ei intēdo nī facēdi q̄d facit ecclesia/ suppono baptizatū ꝓferat verborū formā/ mergendo in aquā. ipso tūc vel aīa nō redarguente baptizatus est. q̄ tūc nō tenū fuit iocosū vel ioculatorū. eo q̄ intētio faciēdi q̄d facit ecclesia iocularoria nō fuit. Si aūt tota ecclesia iocularoria nō fuit. Si aūt totū fuit ioculatorū vel ipse reclamasset. tūc nō fuit baptizatus. Et ponit unū/ penā exēplū ꝓpter hoc fieret. Et ponit unū/ penā exēplū ꝓpter in stipulando. Nam cū ludendo dicūt hec verba ꝓdeo ꝓdeo nō inducāt obligatio.

De qualitatibus seu cōditionibus accedentiū ad baptismū.

Hic dicendū est de cōditionibus accedentiū ad baptismū. Et primo q̄rit de hoc accedente ad baptismū recipit. Item ecclesia baptismū recipit. Item dormientes possint baptizari. Item an amentes. Item an muti? ¶ Ad primū dī q̄ fictus suscipit baptismū sacrm. f. nō rem sacri vel effectum. eo q̄ ponat obicem spūsctōi gre sacrali. Vult enī aliq̄d/ q̄s stare nō pōt cū gra sacrali. f. cessante fictōe susapit effectū. Quis aūt dicat fictus/ z ꝓ hoc recipiat ca racterē z quis nō. Dicit effectu post Raymundū in summa. q̄ ille fictus q̄ se simulat velle susapere baptismū z oīno susapere nō intēdit. nō recipit sacrm nec rem sacri. Sed q̄ extrinsecus susapiēs/ se simulat intentū dispositū eā nō sit vt q̄ nō credit. vel q̄ indevotus. i. cū ꝓposito peccandi accedit vt cōtemnit sacrm. i. nō reuerēt/ ille nō susapit rem sacri. i. gratiā. caracterem tñ susapit. ¶ In scdo casu. f. de dormientibus distinguit. Aut q̄ aīa dormitionē habebant voluntatē oīno aīa repugnante. z in ipa ꝓfectione pluerūt aut nō. Si sic, tunc dormientes si baptizent/ nihil recipiūt nec sacrm nec rem sacri. vt ptz extra de bap. c. Adoptos. in fi. in antiquis. Si aūt non apparuit talis voluntas eorū/ sed vigilātes instituunt baptizari. tunc si timent de periculo/ pīe dormientes baptizant. ¶ Idē dicendū est de lethargico z de amēnibus. De amēnibus tñ distinguit aliqui. Aut furia ē ꝓpetua aut nō. Si sic. ꝓ infantibus habēda sunt. q̄ si unq̄ voluerint baptizari. nō q̄ tñ emā nocturnā. q̄ sufficiat ad baptismale caracterē

simpamendū. Di aūt sunt nō est ppetua. vepuus qñ aliqs incidit in furorē vel amē tiam, nunc emendādus est. sicut supra di ctum est de oīmēdato. ¶ Ad aliud aūt qđ queritē de infantis differendū est qđ aut adsunt ita sanū nolētes baptizari vt p̄ posse suo reluctarent vel reluctarent aut vsu rōnis. qđ circa ꝓna intendes. et tales nul lo mō recipiunt sacm. nec vt pauci sunt rebaptizandi.

De patrinis et ad qđ teneant.

P Ostremo de patrinis tangēdus est qui sint. ad quid teneātur. In cuius ꝑsona stent. An eciā sene. a medario. ¶ Soluno Fm Hugonē de sanctovic. patrini vocant̄ qui pueros ad baptismū offerunt et regenerē tur ad vitā nouam. ¶ Et sciāo q̄ patrini idonei nō p̄nt esse infideles. eū teneant̄ in structe puelli in fide catholica qđ nō p̄t in fidelis. ¶ Item nec religiose ꝑsone. ꝓpter suspectā familiaritatē q̄ generat̄ p talē ge neralē cōpaternitatē. ¶ Ad quid aūt patri ni teneant̄? dicas q̄ Fm Aug. maxie teneē ad duo. s. monere ad vtutes. et docere sym bolū et oōnē oīcā. Dicat aūt mḡr Alber tus q̄ patrini ad illā obligatiā obligant̄. si tū alter nō instruaē puelli. Sed q̄ pen tes sunt cōtēr in illo circa pueros obligē tes. Credo eciā et p̄ nī, cantant̄ in eccl̄ia et mores ꝑdicant̄. ac in bonis operibus oī dunt. in magna ꝑte excusant̄ nō patrini. Secus aūt fuit in primitiua eccl̄sia. qñ p̄ pueli inter infideles nutriebant̄. ¶ Deinde patrini in ꝑsona pueloꝝ rñdēt. et nō valet eis ipsi patrini dicant credo. ac si pueli me dicerēt. facio fidei patres sum fusque. Sō verū videt. eis nō habēt obicē cōtra eccle siasticū vel silentiū. et ad credendū ista. nō repiāt in eis vsus liberi arbitrij. Patet ergo q̄ patrini ita p pueris rñdentes non mentiunt.

De sacraméto cōfir matiōis et ꝑtinentibus ad ipm.

T Ā materia aūt sacri olimus I nonis videndū est primo. Vnū istud sacm sit necessariū ad sa lutem. Que sit ꝓpria materia in hoc sacdō. Que sit ꝓpria forma. Quis minister. Qui nus effectus. Qualis ad cōfirmationē ac cedere debeat. Et an aliquis possit seip̄m rep̄sentare?

An sacramentum cōfirmatiōis sit necessariū ad salutem.

P Ā aūt cōfirmatio sit necessaria a ad salutē dubitari pōt? Et vide tur q̄ sic. loquendo eciā nō quo ad effectū institutū sed q̄ ad esse necessariū. maxime cū dicat Hugo de sanc vic. Quid ꝑdest si q̄ baptismū a lapsu em gatio nisi eciā p cōfirmationē ad statū cō firmatus. Ad qđ dicā pōt q̄ vno mō loquē do cōfirmatio necessaria est. alio modo nō. Necessitas eū duplex intelligē. quedā abso luta. et quedā cōdicionata. Absoluta est. q̄ illud sine q̄ reo esse nō pōt. necessariū dē. Sic baptismus necessarius est ad salutem q̄ sine eo nō est salus. nisi eū necessitas ex cluderet sacm. Di eciā ꝓna necessaria est ad salutē post lapsum in mortalē culpam. Et isto modo cōfirmatio nō est ad salutē necessaria. Alio modo dī necessitas cōdi tionata. i. Fm quid vt si homo nō deberet debilitari necesse est bñ confiteri. Et isto mō dicā pōt q̄ cōfirmatio ad salutē est ne cessaria. Nam ad hoc q̄ debeat vita spūalis et salus in baptismo adepta. robuste cō tra hostes spūales custodiri necesse habet hoc sacdō cōfirmari et confortari. Dat eū hoc sacramētū ad robur. Eū dicat Hugo de sanc. vic. illud qđ supra allegatum est. Quid ꝑdest ē. Non q̄ sine confirmatōe nō valeret baptismus ad salutem. q̄ hoc falsum est. sed q̄ frequanter in pugna spūa li ex debilitate vtuno spūalis. accideret ei am facilitas cadendi. et pinde damnatio. nisi esset confirmatio.

Que sit ꝓpria materia in sacdō confirmatōis.

M Ateria aūt huius sacri debitē m cūsina. qđ cōficit ex oleo olīua rum et balsamo q̄ consecratōnē et sanctificationem ꝓmittit. ¶ Rabanus de naturis rerum. Balsam in crismate confectione. liquoꝝ olive cō

misceri. et pontificali benedictōe solet con fecari. Unde aliud oleū q̄ oleum olivarū vt cōiter dī. vel oleum et balsamum nō cō fecata. nō sūt. nec esse possunt materia hu ius sacri. ¶ Nec est simile de baptismo. in quo in necessitate potest esse materia aq̄ nō cōsecrata. q̄ baptismus sacramētū est necessitatis. et ideo in necessitate sine mora benedictionis. cum forma ecclesiastica bapti zatur. Confirmatio aūt nō est sacm necessi tatis. eo q̄ multi nō confirmati salvantur. quāmodo cōtemptus sacri nō intercedat. Ideo eciā in necessitate oleo non cōsecra to. non pōt quis confirmari.

Que sit forma in sacramento cōfirmationis.

F Orma eū verborū quibus vtī tur epūs duplex est. Et Fm quos dam talis est. Signo te signo cru cis. et cōfirmo te crismate salutis in nōe patris. et. Sed Fm alios talis est. Fir mo te signo crucis et crismate salutis in no mine patris. et. Sed primus modus gene ralior est. eo q̄ generalius dicit ꝓprietē ba in cōsecratōne. ¶ Et nota cū hoc sacm ordinatum. sit contra debilitatem ex fomi te surgentem. q̄ non tota purgat̄ in baptis mo. sed remanet debilitas ad certamen. sit duplex debilitas in nobis. Interior et exterior. Indigemus primo et tollit̄ a nobis interior. q̄ est verecundia nocua. confitendi nomen xp̄i. q̄ tollit̄ de fronte in consignatio ne et impressione crucis in fronte. in qua cō scribunt̄ vexillo summi imperatoris in quo ipse de hoste triumphauit q̄ ocm pudorē debet exuere. et gloriā suspinduere multi formem. Et emplum de portantibus in signia regio in armis suis. Eū dicat ꝑ aulus ad Galath. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi nostri ihesu xp̄i. Ad absolutio nem ergo huius verecūdie fit in confirma tione. cōsignatio crucis in fronte. ubi locus est verecūdie. et dī cōsigno te signo crucis. ¶ Indigemus eciā vt tollat̄ a nobis de bilitas exterior. q̄ est flexibilitas seu infla bilitas ad standum exterius in cōfessione nois xp̄i. coram regibus et principibus mūdi. Ad hoc fit cōfirmatio crismate salutis qđ designat ipsa inunctio. vt sicut mūdo ꝑ subsistentiē in substantia corpis mini strat ei fomentū humoris ne deficcet et ri gescat in pugna ita ipsa inunctio crismatis robustos et intrepidos nos efficat ad resistē dum cōtra principes huius mūdi. hoc est cōtra peccata et cōtra principes tenebraꝝ. hoc est cōtra demones. Et ad istud robur cōferendū dicit. Confirmo te crismate sa lutis. ¶ Et notandū q̄ Fm nulla forma verboꝝ legit̄ quibus cōfirmabant apli. imo et videt Act. viij. tñ vsi sunt ꝑ cō firmatōe imposite manuū. tñ credūt ma iores. eos nunc̄ sine verbis nec sine mate ria crismatis. determinata. cōfirmasse. Cu ius argumentū est in ti. de eccl̄sia. hierar chia beati Dyonisij. qui cum apls fuit. ha bet ēpm capm de ꝓficiendis et in tem plo offerendis. ubi loquit̄ de sanctificatōe crismatis. ¶ Possunt hic multa queri et so liter solui. vt supra queritū est in tracta tu de baptismo.

Quis sit minister sacramenti cōfirmatōis.

D Ē aūt minister in hoc sacdō e solus epūs cuius nō assignatur. Nam rem aliquam statuere vel facere minoris est. sed sacm cō firmare est maioꝝ. Et ita baptizare omniū sacerdotū minoris est. confirmare vo post baptismū maioris est. s. epōrum. Insuper tres huius sacri. spūs sanctus est. vel gra ei collata ad robur cōtra debilitatē et timidi tatem ex fomite ꝓcedentē. et ideo conueni ens q̄ quo ad signū sacrale ab eo qui ple nitudinē pōtis et vigoris habet dēcendat. ¶ Si aūt obiciatis. si solus epūs hoc facere pōt. aut ergo hoc habz ex ordine aut ex mi nisterio? Si ex ordine. ergo hoc eciā pote rit simplex sacerdos. q̄ epūs nullū habet or dinē quem nō habeat sacerdos ad minus Fm eos qui epatum nō ponūt esse ordinē Si aūt epūs hoc habet ex minister̄ sequit̄ q̄ electus cōfirmatus ante cōsecrationē ob medā habeat iurisdictionem. ¶ Tu dic q̄ hoc. s. q̄ solus epūs pōt cōfirmare nec ex or dine nec ex ministerio nec habet. sed ex vtroq; sit. Eū hoc annexa est officio epali sicut cōsecratio ecclesiarū et ordinatio dea conū. vestium virginū et viduaꝝ. ¶ Ad qđ

si aliquis ejus confirmet crismate nondum baptizatum sive nondum xpianum. et sunt omnia que congruunt ad collationes huius sacri. numquid sacrm tale est vbi non baptizato collatum? Dicunt fere omnes q̄ non eo q̄ baptismus sit ianua et fundamentum oim sacrorum. Et sic vbi nō nisi q̄ baptizatum potest ad alia sacra uti habeat. sic nec ad alia sacra potest sine baptismo suppediti cin. Sunt alij qui videnē modo contrario sentire.

Quis sit effect⁹ sacra

menti confirmatōis.

Eiusq effectus huius sacrip ſtpz dicta in ptepz. Sacm enim
b Rabanū effectus huius sacrē roboratio p spūsanctū. vt. s. intrepide cōfiteat aliquis q̄ ipse accepit. Et dicit mgr in. iiij. sniarum q̄ effectus eius est donatio spūsancti ad robur. s. cōtra debilitatem vel instabilitatē a fomite procedentē. ¶ Si quis aūt obmiserit dicēdo q̄ idē est effectus eucharistie. s. robur spūsancti. q̄ panis eos roborat confirmet. et q̄ ita superfluit illud vel illud sacm. Dico q̄ nō est robur et effectus ipius et illius sacri. q̄ esse eius confirmatōis est p se effectus vo eucharistie p accīs. Vel dic quo ad duo tenemur. s. ad credendum articulos fidei firmiter. et cōfitendum exterius audaciter. ita illud ad Rom. x. Corde creditē ad iustitiam. ore aūt cōfessio fit ad salutē. Et ideo duplici indigemus roboratōne. Una que intus nutriat nos et cōfirmet ad credendū et est panis vite qui cor hominis confirmat Et alia q̄ confortet et confirmet nos ad audaciā cōfitendum nomen xpi exterius. et hec est confirmatio. Ad quorum ad hunc respectum recte reapte eucharistia interius et cōfirmatio exterius.

De qualitate accedē

tium ad sacm confirmatōis.

Et qualitate accedentiū quantē
b primo. qua etate accedere debāt. Item an ieiunus vel prandi. q̄ de conse. dist. v. dī. vt iaūi veniāt plene etatis et moneant confessionē prius facere. vt mundi domū spūsancti. et alcant aceipe. ¶ Sed dic q̄ vtrūq; etatis homines q̄ puerilis et juuenilis simul accedere pōt Et medius ac secundus est. q̄ puer confirmandē. q̄ q̄uis etas immatura. tempta nes et fortes motus concupiscētie nō sentiat. pparandē tñ ad pugnam spūalem cū ipo temptatōis aduenerit. et bonū ac securum est. semp paratū esse. Decretū aūt illud alle gatum. de adultis loquit. qui tenentē ad illa q̄ tangit. ¶ Ad aliud dī q̄ pter sacri reuerentiā decet vt iuuenis reapiat et a iciunio cōfrāt. si tñ aliter pter ruinatem et ca ramū ciborum fiat nō nocet. medius est et etiam post prandium cōfirmari dum pōt haberi epm. q̄ ipso recedente sacri pati dilationem. ¶ Sed nūquid aliquis ad hoc sacramentū suscipiendū posset sufficiēter pparare epm? Dicit q̄ nō. q̄ cōfirmandus debet significari seu pparari tangē nō habens pria virtutē ad standum sed indigēs vt ab illo statuat̄ seu stabiliat̄. videlicet ab alio est pparandus. ¶ Ju hac nota q̄ cōfirmatus frontem oēm se debet p septem dies observare a lotiōe capitis et frontis. pter iuuenem crismatis et dignitatē huius sacri Insup vt dicit Hugo de sanc. vict. tanto tpe debet cōfirmatus vnctionē conservare in capite. vt. s. caput nō lauet. quāto aduentus spūsancti celebrat̄. hoc est diebus septē vt aduentū spūsancti ad se totidē diebus agat quot agit vniuersalis ecclesia aduentum spūsancti sup apl̄os. s. in penthecoste ¶ Quid aūt sit hic res et quid sacrm? Dic q̄ sacrm est ipsa cōsignatio q̄ p manus epi fit in fronte cōfirmati ex crismate vt supius tactum est sanctisco. Res vo sacri est ipsa gratie spūalis datio ad robur. cōtra debilitatem seu instabilitatem ex fomite procedentem.

De sacramento eu/

charistie et primordiis ad ipm.

Ordo loco se offert tractatus
X
c de corpe xpi seu de eucharistia. Ubi primo tangendū venit tpo institutōis eius. Que vilitas eius. Ju qua materia celebret. Que in ea sit pfa forma vbox. Quis ei effectus. De inde tanguntē aliqua de vero corpe xpi. De cōdītōe recipientiū. De cōdītōe ministri.

De tpe institutionis

sacri eucharistie.

De sacrm vt plures volunt in
b die cene plene institutum fuit. et habuerunt verba cōsecrationis plenam efficaciam a tpe illo. esq; nunc. quantā mō habent. ¶ Alij volunt q̄ tunc forma verborū plecte tradita fuerit sed q̄ virtus verborum vsq; ad pasca suspensa est. Unde sm eos nō potuit corpus xpi confici in illo triduo eo q̄ verba illa virtutem suam ex passione. sepultura. latericiōne. et resurrectōne xpi cōtraxerunt. q̄ oia repsentant̄ p signacula q̄ in missa fiūt. ¶ Sed credo q̄ paucissima vera sit. Alio quin si xpus vltius p decem annos post cenam illam vixisset. non confecisset apl̄i virtute illorum verborum q̄s nō reputat̄ verum.

Que sit vtilitas

Significant̄ hic plures vtilitates
g que cause sunt quare institutus est hoc sacm. ¶ Est aūt prima et principalis. vt sicut homo per esum ligni vetiti pdidit vitam. ita recuperet p esum ligni vite. ¶ Secūda causa proxima huic est. vt hic sit aliqd numinētus hominis spūale. sm illud pī. Panem angelorum manducauit homo. ¶ Tertia vniāt membra corpis xpi suo capiti. Nic enī cibus conuertit cibantem in se vnitq; sibi membra cibantia. Unde Aug⁹. in lib. confessionum loquēs sub nōie xpi. Non me mutabis in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis in me. ¶ Quarta causa est. vt augeat meritum fidei quem in hoc sacramento maxime meret̄. quā causam tangit mgr in. iiij. sniarum. dis. xij. ¶ Quinta est sublevatio spei. vt reapiamus in celo sua. q̄ hic recipimus semen pm. quā causā tangit Lyr. sup Job. ¶ Sexta est dilatatio caritatis q̄ hui sacri sūptōe auget̄. eo q̄ sit sacm amoris. vt dicit Milanus. ¶ Septima diminutio vitiorum. sicut infra tangetur.

De materia sacramē

ti.

Materia huius sacri nō est res
m una sed triplex. s. panis triticeus et vinū aqua mixtū. quibus xpus ea in carnē et sanguinē suū conuertendo contulit eum talem vt esset materia huius sacri. Unde Alexander papa. de conse. di. ij. In sacrorum oblatōibus q̄ inter missarum solemnia dño offerunt. panis vīn et vinū aqua permixtū. in sacrificium offerant̄. Unde q̄uis nō legat̄ in euangelio. estimat̄ tñ aqua sit cum vino in calice dñi fuisse. Unde Damasce. Capiens calicem ex vino et aqua. tradidit eis dicens. hi bite ex hoc omnes. Item de conse. di. ij. A dño admoniti et instructi sumus. vt calicē dñi cum aq̄ mixtū. sm q̄s dños obtulit. offeramus. ¶ Sed hic pla scire oportet. An sex primo deficiente aliquo istorū. cōficiat? Item an possit confici de pane siliginoso? Item an de azimo tñ. vel de aliq̄ mō fermentato? Item an confici posset si vinū tam modicū fuerit. vt olno sit ab aqua absorptū? Item an sine aqua possit quis cōficere. Et quātū de aqua in calice sit opponendū. Item an panis transeat in carnem et sanguinē et animā et deitatē. et sibi vinum in hec etiā oia. Item an aqua transeat tñ in sanguinē. vel primo trāseat in vinū et deinde illud vinū in sanguinē? Jtē an in alio liqre liceret hoc sacm celebrare? ¶ Ribillones. ¶ Ad primū dī sm opinionē eorū q̄ dicūt q̄ in vltimo instanti platōnis panis clausule. Hoc est corpus meū. fit transubstantiatio panis in carnē xpi. et est ibi xpus plectus sub spē panis. Unde plantis verbis sup vinū fit tibi sanguis xpi p cōuersionem. et est ibi totus xpus. Sm hanc inq̄ opinionē q̄ probabilior apud multos bī dicendū est q̄ aliq̄ aliqd dicat sup vinū. est facta panis trāsubstantiatio in corpus xpi. Alioquin deficet ecclesia adoratio illam hostiā in elevatōe. Jtē q̄uis vinū desiderio facta tñ esset illa transubstantiatio panis in corpus xpi. Unde rōne dicit q̄ dicta verbis sup vinum ebū absente pane haberet sanguis xpi. et totus xpus ea sub spē vini. Peccaret tñ mortaliter qui sciēter ptermitteret alterō cōsecrare. nisi forte ab infidelibus ipe consecratōis impediret. Si aūt alio et alio pctorum alicuius p dicto q̄ missa una

si aliquis ipo confirmet crismate nõdum baptismum hñe nõdum xpianum. t sunt omnia que cuncte ad collationem huius sacri. nisi quid sacm tale est vbi non bapti fito collatum? Dicunt fere omnes q non eo q baptismus sit summa t fundamentum oim sacrorum. Et sic vbi nõ nulli q baptismum potest ad alia sacra ire habenti. sic nec ad alia sacra potest sine baptismo supediri. Sunt alij qui videãt modo contrario sentire.

Quis sit effect⁹ sacramenti confirmatõis.

Sniq effectus huius sacri p scripturas dicta in pte pz. Scim enim Rabanũ effectus huius sacri ẽ roboratio p spũm sanctũ. vt. Sine trepidẽ dicat aliquis q ipse accepit. Et dicat mgr in. iiij. sñiarum q effectus eius est donatio spũs sancti ad robur. s. cõtra debilitatem vel instabilitatẽ a fomite procedentẽ. ¶ Si quis aũt obiciat oicto q idẽ est effectus eucharistie. s. robur spũs sancti. q panis eo⁹ holo confirmet. t q ita supflue illud vel illud sacm. Dico q vano mõ est robur t effectus illius vel illius sacri. q esse eius confirmatõis est p se. effectus vo eucharistie p accñs. Vel dicq quo ad duo tenentur. s. ad credendum articulos fidei firmiter. t cõfitendum exterius audaciter. iuxta illud ad Rom. x. Corde creditur ad iusticiam. ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Et ideo duplici indigemus roboratõne. Una que animos nutriat nos t cõfirmet ad credendũ et est panis vite qui cor hominis confirmat. Et alia q confortet t confirmet nos ad audaciam cõfitendum nomen xpi exterius. t hec est confirmatio. Vñ q̃ntum ad hunc respectum recte reapte eucharistia intenitur et cõfirmatio exterius.

De qualitate accedẽtium ad sacm confirmatõis.

Et qualitate accedentiũ quere
o pimo. qua etate accedere debeat.

Item an iuuenis vel puer. q vide conse. dis. v. di. vt iuuenis venire debeat ratio t monentẽ confessione prius facta. vt munda bonũ spũs sancti. q̃ valeant accipe. ¶ Sed dic q vtrusq; etatis homo scz puerilis t iuuenilis simul accedere potest. Et ordinis ac secundus est. q̃ pueri confirmari. q̃ quis etas immatura. temptationes t fortes motus concupiscẽtie nõ sentiat. q̃ parati sit ad pugnam spũalem cũ xpo temptatõis aduenerit. t bonũ ac secundum est. semp paratũ esse. De cretũ aũt illud alle gatum. de adulto loquit. qui tenerã ad ill la q̃ tangit. ¶ Ad aliud dr q̃ propter sacri reuerentiã decet vt iuuenis reapiat t ratione cõferat. si nõ aliter propter rantatem t ceremoniã eporum fiat nõ nocet. melius est et etiam post prandium cõfirmari quam pot habere epo. q̃ ipso recedente sacri pati dilationem. ¶ Sed nũquid aliquis ad hoc sacramentũ iuste sapiendũ posset sepm pñtare epo? Dicit q nõ. q confirmandus debet significari seu pñtari tanq̃ nõ habens xpiani virtutẽ ad standum sed indigẽs vt ab illo statuat seu stabiliat. t ideo ab alio est pñtandus. ¶ Ju sine nota q cõfirmatus fm morem cõem se debet p septem dies observare a lonõe capitis t frontis. propter unum monẽ crismatis t dignitatẽ huius sacri Juxta vt dicit Hugo de sanc. vict. tanto tpe debet cõfirmatus vnctionẽ conservare in capite. vt. s. caput nõ lauet. quãto adueniente spũs sancti celebrat. hoc ẽ diebus septẽ vt aduentũ spũs sancti ad se tonidẽ diebus agat quot agit vniuersalis ecclesia aduentum spũs sancti sup apłos. s. in pentecoste. ¶ Quid aũt sit hic res t quid sacm? Dic q sacm est ipsa cõsignatio q̃ p manus epi fit in fronte cõfirmati et crismate vt supra tactum est sanctifico. Res vo sacri est ipsa gratia spũalis data ad robur. cõtra debilitatem seu instabilitatem ex fomite procedentem.

De sacramento eucharistie t premissis ad ipm.

Ercio loco se offert tractatus
t de corpe xpi seu de eucharistia.
Ubi primo tangendũ venit tpo institutõnis eius. Que utilitas eius. Jn qua materia celebret. Que in ea sit pcia forma vbor. Quis ei effectus. Deinde tanguntur aliqua de vero corpe xpi. De cõsumẽ recipientiũ. De cõsumẽtibus.

De tpe institutionis sacri eucharistie.

Oc sacm vt plures volunt fin
b die cene plene institutum fuit. t habuerunt verba cõsecrationis plenam efficaciam a tpe illo vsq; nunc. quantũ mõ habent. ¶ Alij volunt q̃ tunc forma verborũ pferre tradita fuerit sed q̃ virtus verborum vsq; ad pasca suspensa est. Unde fin eos nõ potuit corpus xpi confici in illo triduo eo q eorũ illa veritatem suam ex passione. sepultura. latericione. t resurrectõne xpi cõtrahunt. q̃ ola repsentanẽ p signacula q̃ in missa fiũt. ¶ Sed credo q puor: sñia verio: sit. Alio quin si xpus vltra q decem annos post cenam illam vixisset non confecisset apłi virtute illorum verborum qs nõ reputat ferum.

Que sit vtilitas

Osignanẽ hic plures vtilitates
a que cause sunt quare institutus est hoc sacm. ¶ Est aũt prima t principalis. vt sicut homo per esum ligni vetiti perdidit vitam. ita recuperet p esum ligni vite. ¶ Secda causa propinqua huic est. vt hic scz sit aliqs nutrimẽtum hominis spũale. fm illud pb. Panem angelorum manducauit homo. ¶ Tercia vt membra corpis xpi suo capiti. Hic enim abus conuertit abantem in se vnitq; sibi membra abanna. Unde Aug⁹ in lib. confessionum loquẽs sub nole xpi. Non me mutabis in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis in me. ¶ Quarta causa est. vt augeat meritum fidei que in hoc sacramento maxime meret. quã causam tangit mgr in. iiij. sñiarum. dis. xij. ¶ Quinta est subleuatio spei. vt recipiamus in celo sua. q̃ hic recipimus sementem. quã causã tangit Chrs. sup Job. ¶ Septa e dilatatio caritatis q̃ hui sacri suppõe amplex. eo q̃ sit sacm amoris. vt dicit Hilarius. ¶ Septima diminutio venialium. sicut infra tangetur.

De materia sacramẽti.

Materia huius sacri nõ est res
m una sz triplex. s. panis triticeus t vinũ aqua mixtũ. quibus xpus ea in carnẽ t sanguinẽ suũ conuertendo contulit. vt talem vt esset materia huius sacri. Unde Alexander papa. de cons. di. ij. Jn sacrorum oblationibus q̃ inter missarum solemnia dño offerunt. panis tñ t vinũ aqua permixtũ. in sacrificium offerant. Unde quia nõ legit in euangelio. fuisse aquã sñ cum vino in calice dñi fusse. Unde Damasc. Capiens calicem ex vino t aqua. tradidit eis dicens. bibite ex hoc omnes. Item de cons. di. ij. Apłus admonuit t instruxit nos. vt calicẽ dñi cum aq̃ mixtũ. fm q̃ dño obtulit. offeramus. ¶ Sed hic pla sare oportet. Utrum sez primo de hiacẽte aliquo istorũ. cõficiat? Item an possit confici de pane siliginoso? Item an de azimo trũ. vel de aliq̃ mõ fermentato? Item an confici posset si vinũ tam modicũ fuerit. vt olno sit ab aqua absorptũ? Item an sine aqua possit quis cõficere. Et quãtũ de aqua in calice sit oportendũ. Item an panis transeat in carnem t sanguinẽ t aiam t deitatẽ. t sñs vinum in hec eiã oia. Item an aqua transeat dñi in sanguinẽ. vel primo trãseat in vinũ t deinde illud vinũ in sanguinẽ? Itẽ an in alio liceat hoc sacm celebrare? ¶ Ratiocineo. ¶ Ad primũ dr fm opinionẽ eorũ q̃ dicũt q̃ in vltimo instãti. platõnis primẽ clausule. s. hoc est corpus meũ. fit transubstantiatio panis in carnẽ xpi. et est ibi xpus effectus sub spẽ panis. Deinde plano verbis sup vinũ fit ibi sanguis xpi p cõuersionem. t est ibi totus xpus. Scim hanc inq̃ opinionẽ q̃ probabilior apud multos bñ dicendũ est q̃ fñs q̃ aliq̃d dicat sup vinũ. est facta panis trãsubstãtiatio in corpus xpi. Aliquam deceret ecclesia adoriõ illam hostiã in elevatõe. Uñ q̃uis vinũ deesset facta tñ esset illa transubstãtiatio panis in corpus xpi. Eadẽ rõne dicit q̃ dicto verbo sup vinum etiã absente pane fieret sanguis xpi. t totus xpus cũ sub spẽ vini. Peccaret tñ mortaliter qui scienter pretermitto alterio cõsecraret. nisi forte ab infidelibus. tpe consecratõis impediret. Si aũt alio. t aliquo delectum aliquis pdictorũ omissa cum

Modo q̄ aqua non transit in sanguinem. seq̄ immediate. qua non transit nisi postq̄ sit absorpta a vino ꝛ quasi facta vinum. et sic non contradicat priori opinioni. ¶ Ad vltimum sc̄m an de aliquo alio liquore liceret cōficere. Dic q̄ non. Sed numquid cōstat possit in aggrekka? Jte numquid de aceto? Ad primum vtrūq; dic q̄ nō. nisi tunc cum visibilita in ipso aspectu incepit vinum apparere. ꝛ gustuo iudicet vinum esse vel vim saporem habere. Ad sc̄m istorum dicendum. q̄ si acetum fuit de vino. tunc potest de eo confici. aliter nō. quibus ego nō credo. eo q̄ (vt vult p̄bus in metaphisica sua) acetum nō est vinum. neq; potest fieri vinum. ꝛ ideo de aceto non potest fieri confectio. sed de vino acido potest licet nō sit vinum de vino acido cōficere p̄ter reverentiam sacramenti. Et ita sentiunt doctores ꝛ theologi. priori vō cōsentiunt quidā decretiste.

Que sit forma verborum pasis in sacro eucharistie.

Forma aūt verborum que pertinent ad cōsecrationem hec est. Hoc est corpus meum, et nihil amplius, et volunt fere omnes. Q; eñ addit. Accipite ꝛ comedite ad vsū pertinet sacramenti. ꝛ non ad cōsectionem. et ideo non dicit esse de forma. Hec etiaz est forma verborum in cōsecratiōe sanguinis. Hic est calix sanguinis mei. nouī et eterni testamenti. mysterium fidei. qui pro vobis ꝛ p multis effundet in remissionē peccatorū. Unde q̄dā nō leganē ista verba hec seriatim in euāgelio. credendum tñ est q̄ illa habeat ecclesia ex spāli traditione dñi. Sō pr̄ ex verbis apli. j. ad Chor. xi. ca. Ego eñ accepi a dño qđ ꝛ tradidi vobis q; dñs ꝛc. Et q; forma verborū illorū vehementer impōlla fuit cordibus discipulorum. in quotidiano vsu. ideo nō est adeo diligenter ab apostolis scriptum. sicut fuit a xp̄o factum ꝛ dictum. vt videt velle Damas. ¶ Sed tunc quereo an solis his verbis possit nunc confici. non additis oratiōibus precedēbus? Item an immutata in aliquo ista forma possit verbis illis confici corpus xp̄i. vtpote si addretur aliquid vel minueret. vel mutaret. vel quo pacto permutaret? ¶ Ad primum dicitur sm multos ꝛ magnos. q̄ possit confici solis illis verbis sōm. plano a sacerdote. nō cum apparatu conueniente. sm cōstitutionem apostolorum ꝛ ecclesie. Cum his solis verbis in primis institutōe facta benedictione hoc sacramentum complete cōsecratum sit. Quod confirmare videt sententia Alberti in suo libro de sacramentis qui sit. Quō potest qui panis est. corpus xp̄i esse. Conficitur quidem verbis ꝛ sermonibus dñi ihesu. Nam p omnia alia q̄ dicant. laus deo debet. Verumtñ grauiter peccaret qui aliter faceret. etiam in qua cunq; necessitate. hoc est qui verba predicta sciente omitteret. Eo q̄ hō sacramētū non est simplicis necessitatis. vnde sic non posset eū necessitas excusare. Aliq; etiam dicit q̄ sine precedentibus que dicunt in secreto misse. non fieret confectio. Et hoc propter statutum ecclesie. Primum tñ videtur aliquibus verius. ¶ In scō casu supra posito principali distinguit. q; in tali trāsmutatione vel corruptione verborum. aut intendit heresim aut non. Si sic credit q̄ illis verbis non conficit. et supra dictum est in consimili de baptismo. Si autem non intendit heresim. adhuc distinguitur. quia aut tali facta mutatione seu corruptione seu addatōe. stat adhuc sufficienter in suo verborum. aut non. Si nō stat. credit q̄ non conficit. et ī dicatur. Non est hoc corpus meum. vel hoc est corpus meum. seq; Thome vel bonā. Si aūt sensus verborum stat. creditur q̄ plane verbis quacunq; etiā transpositōe vel corruptōe. etiā in quocunq; vulgari stat confici sacramētum. qñ (vt dicit Durandus) nō multum curādum est de modo sermonis. dūmodo res integra sit. Aliqui videntur opponere. quos nō videt movere statuta ecclesie. q̄ nec addendo vel minuēdo nec transponēdo priorum imitare.

Quis sit effectus sacramenti eucharistie.

Effectus aūt huius sacri ponit duplex sm magis in sententia. Scilicet ipm cum quo efficit. scilicet

hoc pane nō habeant nō debent consecrare: nisi ante planum verbum dicendo/ posse offerri cante suppliere. Si aūt pane oblato. vt ab infidelibus aut aliquo vel in tempestate. vinū consecrare impediret ante vinū aliud succedat/ ad verba sequenta debent incipere. I. ad ea q̄ pertinet ad cōsecrationē sanguinis. i. pficere. Si vo nō verterit aqua. sicut q̄ omnium grauius peccauerit. grauissime si faceret cōsecraret. conficeret tñ. Quinto nō aqua sit de necessitate sacramenti: non tñ adeo est de necessitate: quin nunc sine ea haberi sacrm in specie vini Christi nō ex hoc habetur. q̄ si aqua vino admisceat ad hoc q̄ inde conficiat oportet ita modicam esse vt absorbeat aqua a vino vt totum sit vinum. i. tunc inde conficit. vnde patio transit aqua in vinum & inde conficit. Quare ergo ex hoc vino nō conficit sicut ex illo musto cum euidēter species sint. conficit nō potest nō video? Certum decretum quoddā de consecr. dist. ij. videt velle prantum. vbi apparatus dicat q̄ fm aliquorum opinionē in fabrica calix nō sit consecratio. ¶ In secūdo casu. 5 vero. Hoc pane siligineo si possit conficit dicit q̄ nō. Sicut enī non potest baptizari nisi in aqua. animo mentione facta in vino etenim enī omnibus aliis nō est baptismus. Dicit propter institutionem primam huius sacri. que tenuit fieri in pane tritico non potest confici de pane alio. Sed quid si triticeo fuerit siligo admixta? Dic q̄ dummodo maior pars sit frumenti. sufficiat. Et sic maiorem partem in quantitate: virtute. vt sic a frumento absorbeat quicquid est ibi de nō frumento. aliquam nō esse partis triticee. et inde in eo conficit nō posset. ¶ In tercio casu quādo. Conficit de pane fermentato sicut cōficiunt greci. dicunt fere omnes. q̄ non sine gravi peccato conficit de fermentato. Quia ut fermenti admixtio species virtutem fermenti sine panis tritici non destruit. dicunt q̄ si conficit de fermento. q̄ celebratum est. Et ponit exemplum de baptismo. qui nō bene fieri in pura aqua. tamen fm eos si aliquid de alio liquore admisceat: quod possit ab aqua vino absorbari. sita aliquis baptizatus fuerit. q̄ vere baptizatus est. eo q̄ adhuc remaneat aqua in specie et virtute illa. Dicūt ni Duguelli num in apparentia suo. qui de fermentato cōficiat nihil agit. Puto tñ opinio est probabilior. ¶ In quarto casu dicit a magno. q̄ ex quo tam modicum apponitur de vino. vt omnino ab aqua absorbeatur. cum aqua tunc magis colorata dici debeat. et si ex vinum / et de aqua conficit non posset/ p cōsequens nec de tali mixtura cōficit potest. Unde fm illorū opinionē illi non conficiunt qui paruum lineū in vino immictum p totum annū conservāt. et in tpe sacrificij priculum eius in aqua calicis abluunt. vt legit de cōsecra. dist. ij. c. Cum omne. Opinio quorundam decretistarum tenet contrariū. s. q̄ cōficit cum vino ab aqua absorpto. sicut recitat mgr Gal. in summa. Quo ad quintū vo/ scz an sine aqua possit cōficī. et quanta sit apponenda de aqua patet p̄ antecedentia ridendo ad primū/ et ad hoc p̄cedens. i. q̄ tam modicum q̄ a vino absorberi possit. ¶ Ad sextum aūt in quo queritur an panis transeat in carnē sanguinem alium a nostrum. et sit vinum. Dicendum q̄ totus ipse est sub utraq; specie. sed fm panis transit in carnem xpi et vinum in sanguinē. Sed q̄ totus xps in sacrificio. ideo sub specie panis est caro p̄ concomitantiā. eo q̄ caro est sine sanguine sic et econtra. nunq̄ sit virtute aīe verborū est panis aliter ibi caro et cōsequenter cetera ola xpi. Unde xps totus est ibi verborū virtute. sed fm caro principaliter et cetera cōsequenter. Et sub specie vini fm est sanguis xpi p̄ conversionem et trāsubstantiationē. reliqua aūt xpi ola p̄ concomitantiam. ¶ Ad septimū vo quo queritur an aqua transeat in sanguinem vel fm in vinum. dupliciter rndet fm duplicem opinionē. Ponit ei quedā opinio q̄ aqua nō transeat in sanguinem xpi verum. sed fm est ibi ad significandum pplm fm q̄ dicatur de consec. dist. ij. ca. Cum omne. Cum in calice xpi aqua vino misceat. xps pplm significat. i. admixtam significat. Alia opinio est magis credere possibile. ponit q̄ aqua transeat in sanguinem. sed hoc cum prius ē a vino absorpta. et ita verum est quodammodo q̄ aqua non transit in sanguinem. sed immediate. quia non transit nisi prius sit absorpta a vino et quasi facta vinum. et sic non contradicit priori opinioni. ¶ Ad vltimum scz an de aliquo alio liquore liceret cōficere. Dicq̄ non. Sed nunquid cōficiā possit in aggrestā? Ité nunquid de acetō? Ad primum istorū dicq̄ nō. nisi tunc cum visibiliter in ipso aspectu incepit vinum apparere. et quibus inducit vinum esse vel vim saporem habere. Ad secūm istorum dicendum. q̄ si acetum fuit de vino. nunc potest de eo confici. aliter nō. quibus ego nō credo. eo q̄ (vt vult Plus in metaphisica sua) acetum nō est vinum. nec potest fieri vinum. et ideo de aceto non potest fieri consecratio. sed de vino acido potest licet nō sit naturam de vino acido cōficere p̄ter rationem sacramenti. Et ita sentiunt doctores et theologi. prioris vo cōsentiunt quidā decretiste.

Quē sit forma verbo

rum pās in sacro eucharistie.

¶ Forma aūt verborum que pertinet ad cōsecrationem hec est. Hoc est corpus meum. et nihil amplius. vt volunt fere omnes. Qui enī addit. A capite et comedite ad vsū pertinet sacramenti. et non ad cōsecrationem. et ideo non dicit esse de forma. Hec enī est forma verborum in cōsecratione sanguinis. Hic est calix sanguinis mei. noui et eterni testamenti. mysterium fidei. qui pro vobis et p̄ multis effundet in remissionē peccatorū. Unde q̄dā nō legunt ola verba hec seriatim in euāgelio. credendum tñ est q̄ illa habeat ecclia ex spūli traditione dñi. Hō pz ex verbis apli. i. ad Chor. xi. ca. Ego enī accepi a dño q̄ et tradidi vobis q̄ dño &c. Et q̄ forma verborū illorum vehementer impressa fuit cordibus discipulorum in quotidiano vsu. ideo nō est adeo diligenter ab apostolis sanctum. sicut fuit a xpo factum et dictum. et videt velle Damas. ¶ Sed nunc queres an solis his verbis possit nunc confici. non addens omnibus precedentibus? Item an immutata in aliquo ista forma possit verbis illis confici corpus xpi. vtpote si addaretur aliquid vel minueret. vel mutaret. vel omnino penitus. pmutaret? ¶ Ad primum dicatur fm multos et magnos. q̄ possit confici solis illis verbis dñi. plano a sacerdote. tñ cum apparatu continente. fm cōtinuationem apostolorum et ecclie. Cum his solis verbis in primaria institutione facta benedictione hoc sacramentum complete cōsecratum sit. Quod confirmatur videt sententia Alberti in suo libro de sacramentis qui sit. Quō potest qui panis est. corpus xpi esse. Consecratione quidem. verbis et sermonibus dñi iesu. Item p̄ omnia alia q̄ dicunt sanctos deos deferē. Graviter graviter peccaret qui aliter faceret. etiam in qua cunq; necessitate. hoc est qui verba predicta sacrata omitteret. Eo q̄ p̄ sacramentū non est simplicis necessitatis. vnde sic non posset eū necessitas excusare. Aliq; etiam sit q̄ sine p̄cedentibus que dicunt in secreto misse non fieret consecratio. Et hoc propter statutum ecclie. Primum tñ videtur aliquibus verius. ¶ In secūdo casu supra posito panāpali distinguit. q̄ in tali trāsmutatione vel corruptione verborum. aut intendit hereticis aut non. Si sic credit q̄ illis verbis non conficit. et superius est dictum in consimili de baptismo. Si autem non intendit hereticis. adhuc distinguitur. quia aut tali facta mutatione seu corruptione seu additōe. stat adhuc sufficienter sensus verborum. aut non. Quo nō stat. credit q̄ non conficit. et ita dicatur. Non est hoc corpus meum. vel hoc est corpus meum. scz Thome vel bnō. Si aūt sensus verborum stat. credimus q̄ plano verbis quacunq; etiā transpositione vel corruptōe. etiā in quocunq; vulgari fiat: conficit sacramentum. qđ (vt dicit Duguelinus) nō multum curādum est de modo sermonis. dūmodo res integra sit. Aliqui videntur opponitur sentire. quos tñ videt movere statutū ecclie. q̄ nec addendo vel minuendo nec transponendo penitus mutare.

Quis sit effectus sa-

cramenti eucharistie.

¶ Effectus aūt huius sacri ponit duplex fm magistrum in sententijs. Dicit ipse enim quo effici. i.

dantie magnificam. et infirmitate hoc efficaciter peccatum dimittitur. Possunt et alii effectus huius dari. effectus tamen eius ligna tactus et declarata videantur. Deo aut effectus seu virtutes. de recitat q illi sunt notabiliores. ¶ Dicit ex quo patet q valet ad remissionem venialis. Quia no in eius tempore. in aliquo casu deleat venialia. Item in aliquo casu valet ad delendum peccatum mortale. Item an si deleat venialia deleat et debitus pene? Ad patrum ai Fm illos q dicit. Quicquid nō potest hic quis venire q nō deleat omne venialia quin aliquid relinquat. Dig ait relinquit in alis nisi amor dei q esse debeat. Ego in via Fm Aug. nō impedit q teneo hoc preceptum. Diligeo deum meū ex toto corde no. Et minor amor dei. est peccatum veniale Fm Augu. ¶ Ad sexti. Can deleat mortale peccatum dicit q non. q illud facim nō odinat cō mortale peccatum. Cum enī triplex sit culpa. s. originalis eōra quā spāliter baptismo odinat. et actualis. que duplex est. s. mortalis cōtra quā spāliter odinat penitentia. venialis cōtra quam ordinat eucharistia. Patet q de se nō venialia delet. ¶ Ad rationem dr. q deleremiale. et pena ei debitam hoc nō intelligit Fm maiora et minora. Fm. s. q magis aut minus dicit confitemo vel recipiens hoc facim ad mortem et ad passionem xpi. que in ipsius eucharistie sacramēto.

Aliqua de vero corpore xpi.

b Secundo tangunt aliqua de ipso corpe xpi. Primo. s. qualiter post fractionem facā in specibus panis totus xpūs sit sub qualibet parcula. qui panis totus fuit sub rasa hostia. Item an corpus xpi veniens intret. et si sic. quō sit ibi exillat? ¶ Ad intellectum sciendum sunt qualiter totus xpūs est sub qualibet parte hostie qui primo fuit totus sub tota hostia. dicit aliquale exemplum de speculo. In speculo enī integro apparet vnius imago. s. vultus eius. si ni sit solum vnus vultus. sed quot speculi in quibus ita fuerunt vultus eadē apparebit imago. si ni speculo integro. sed speculo fracto alii speculo. in quibus ita fuerunt vultus eadē apparebit imago. si ni speculo eidem particulas inspiciat. Ita xpūs qui est imago dei patris. sub hostia integra totus est. et post fractionem hostie imago eadem idemq; xpūs. sub qualibet fractionū parcula remanet. ¶ Ad secundum. s. verum in ventre cadat. Dicit Fm quosdam q verum est in ore adhuc pāis est sub illis speciebus. sed statim cum glutit corpus xpi transit in ventrem. et species illae panis verti desinunt ibi esse panis et vinū desinet etiā ibi esse caro et sanguis xpi. Quod enīz contingeret in puncto si primā cōservationem corrumperet. et parit ille species. Nec obstat verbū Augustini qū videt mouere eos q sunt in prīa opinione. s. q Christus est in ore tandiu est in mente. nec dat in secessum. sed rapit in cessum. Per hoc enī nō negat Augustinus quin cadat in ventrē. sed negat q transeat in alimentum corpis. et q digerat in stomacho. et q postea cadat ad epar. et fiat in sanguinem quo reficiatur deperdita corpis. et post in membra: in secessum vadat. sicut est videre in cibo corporali. Nec ei nefas esse dicere. immo etiam cum affectione cogitare.

De qualitate seu cōditione recipientium.

A Hinc de conditōe recipientiū restat aliquid tangendum. Et primo quaeritur. An possit sumi ab illo qui est in peccato mortali. Item an existens in peccato mortali possit loco eucharistie dari hostia nō consecrata. Item an possit sumi ab eo qui nocturna illusione pollutus est. Et an a menstruata? Item an ab eo qui nocte precedente cognouit uxorem suam? Item an licet cognoscere uxorem suam: dee receptōis? Item quaeritur quare non dat eucharistia pplo sub vtraq; specie? ¶ Respōdet in primo casu et dicitur q aut aliquis scit se esse in peccō mortali aut nō. Si scit. peccat mortaliter sumēdo nec debet aliquo modo sumere. Si nō scit se esse in peccato mortali sic tñ sed postea sumendo cōsecrationē huius sacramēti debet sumptionem. vitare si potest. multo magis conficiendi. ¶ Certum menstruata non est munda a communione. eo q pallio sit. et pena sit hoc peccatum. et non culpa. Et pro pena quis aut deus non est. ¶ Ad aliud sequitur quod est quaestum. An sacerdos ab eo qui nocte precedente cognouit uxorem suam. sibi possit eucharistia? Dicit q reddēs debeat pro sibi tam vasculū vel emā exigens pro bonum. plus. nō debet prohibere a cōmunione. sed suo iudicio est aut hoc relinquendus. An velit. sacerdos abstinere et humiliter vel accipere et deuotōne. Decus aūt est si ex infirmitate carnis hoc exigat. qui ille monendus est ne accipiat. et non est suo iudicio q ad hoc relinquendus. Si aūt alius modo et deuotione se ingerat. non est prohibendus. ¶ Hoc etiam secundum est respectum quam. q dicit. s. «Sacramento» causa reuerentie nullo modo reddēdum est debitum. nisi forte aliter contingat infamiam patiat. Si enīz aliter reddat. vel etiam si peccat quidem sed nō mortaliter. ¶ Ad illud vō secundum quare non dat populo sub vtraq; specie? Dicit q triplex est rō. Una q nō legit xpūs corpus suum sanguini immixtū prouisse. Nec est contrarium de iuda qui videtur dīs immixtus panē porrexisse. Quia Fm Aug. prius verum corpus vidit. et postea panem visualem immixtum. Alia causa est imminens periculum. q sic fidelium effunderet quam sanguinis. q mixta hostie. qui hostia partes cohērent sibi. non sic in sanguine. Tertia ci est prohibitio figuē. q in lege qua in sacrificio offerebāt libamina. de libamine nihil habebant offerentes. sed sacerdotes tñ. licet de alijs haberent. Sic ergo congruat veritas signo nō dat pplo eucharistia cum sanguine.

De qualitate seu cōditione ministri sacri.

B Primo restat videre de ministro sacrificet quis posset consecrare. Et sciō q habens ordinem sacerdotalem et solus talis potest consecrare eucharistiam. et corpus christi conficere. Quamuis et si

sit se esse in peccato mortali sic tñ sed postea sumendo cōsecrationē huius sacramēti debet sumptionem. vitare si potest. multo magis conficiendi. ¶ Certum menstruata non est munda a communione. eo q pallio sit. et pena sit hoc peccatum. et non culpa. Et pro pena quis aut deus non est. ¶ Ad aliud sequitur quod est quaestum. An sacerdos ab eo qui nocte precedente cognouit uxorem suam. sibi possit eucharistia? Dicit q reddēs debeat pro sibi tam vasculū vel emā exigens pro bonum. plus. nō debet prohibere a cōmunione. sed suo iudicio est aut hoc relinquendus. An velit. sacerdos abstinere et humiliter vel accipere et deuotōne. Decus aūt est si ex infirmitate carnis hoc exigat. qui ille monendus est ne accipiat. et non est suo iudicio q ad hoc relinquendus. Si aūt alius modo et deuotione se ingerat. non est prohibendus. ¶ Hoc etiam secundum est respectum quam. q dicit. s. «Sacramento» causa reuerentie nullo modo reddēdum est debitum. nisi forte aliter contingat infamiam patiat. Si enīz aliter reddat. vel etiam si peccat quidem sed nō mortaliter. ¶ Ad illud vō secundum quare non dat populo sub vtraq; specie? Dicit q triplex est rō. Una q nō legit xpūs corpus suum sanguini immixtū prouisse. Nec est contrarium de iuda qui videtur dīs immixtus panē porrexisse. Quia Fm Aug. prius verum corpus vidit. et postea panem visualem immixtum. Alia causa est imminens periculum. q sic fidelium effunderet quam sanguinis. q mixta hostie. qui hostia partes cohērent sibi. non sic in sanguine. Tertia ci est prohibitio figuē. q in lege qua in sacrificio offerebāt libamina. de libamine nihil habebant offerentes. sed sacerdotes tñ. licet de alijs haberent. Sic ergo congruat veritas signo nō dat pplo eucharistia cum sanguine.

De qualitate seu cōditione ministri sacri.

B Primo restat videre de ministro sacrificet quis posset consecrare. Et sciō q habens ordinem sacerdotalem et solus talis potest consecrare eucharistiam. et corpus christi conficere. Quamuis et si

male vite fuerit: hereticus alio modo fo-
mam ecclesie tenet. 7 intentionem habet
cōficiendi conficere pōt corpus xpi. dum
modo in forma verbi teneat sentire cōmunem
intelligat de hoc qui preest ab ecclia
nō obstante si nisi celebrandi ab ecclia ma-
nerum, q: tunc cōstat q nō cōficit. Hec
obstat q fm canones prohibet / q missa aut
aliqua sacra recipiant ab hereticis, sym-
bola, salinas, fermenta. q: p hoc nō
vitiat quin conficiant. Solus ergo ydiot
habens ordinē sacerdotalē cōficere potest.
¶ Sed queritur utrum nō idiota possit cō-
ficere fm an post sumptionem medici
nalium vel potum aque. Item si non de-
bito loco, vbpote in altari non consecrato.
vel sine sacris vestibus celebrare? ¶ Ad primū di
cendum est q pter institutionem ecclesie
aplice peccat mortaliter qui pumptus cele-
brat confidit tñ, nūmodo intentionem ha-
beat sentiendi formam 7 debitam materiā
Et ad 2 dicendū confidit non est de sacra
mēti essentia. ¶ Ad 3m dicit q post me
dicinalium sumptionem vel aquē potum
aque nō est celebrandum. eo q omnia ā-
bus quem visualiter abūe contingit hoc est
qui transit in ventrem, si non convertat in
corpus frangit ieiunii. 7 impedit celebra-
tionem. Similiter medicinalia in hoc
impediunt. q: frequenter inducūt abomi-
nationē. Si tñ illi de facto cōfecerint. con-
secrati est sed graviter peccāt. ¶ In tercio
articulo sine casu dicitur q bmōi. si tñ ha-
bent intentionem cōficiendi conficiūt. sed
mortaliter. l. qui non in debito loco vel
sine sacris vestibus celebrat. Et si possit in
manieri foret degradandus.

De sacramēto peni

tentie 7 penitentibus ad ipm.

Quia de sacro penitentie sufficienter in summa Raymundi tractat que passim apud fratres habet / nō pauca hic de hoc pnie sacro dicēda sūt. Et primo de ipso sacro in genere aliq dicēt. Scdo aliqua de eius partibus tangent. In genere ergo primo videndum venit / Quid est pnia. Quot 7 q sint ei⁹. Quid in ea sit sacrm. Et quid res. Et quid sit eius effectus. An necesse sit q fiat in charitate 7 voluntarie. Et an qs possit p vno pcō mortali penitere. nō penitendo de oibus. An pniam pro se factā teneat quis dum cōsuluerit iterū facere. An pnie bis diminute a cōfessore iniūcte supadder deat qd deest in purgatorio. Que sunt pnie regulares 7 canonice. Et quare p pcō mortali teneat quis ad septennē pniam. An penitētie sint arbitrarie. Quis sit minister in hoc sacramento.

Quid est penitētia in

generali.

Set aūt pnia fm Amb. mala p-
terita plangere 7 iterum plangē-
da nō cōmittere. i. nō habere p-
positum iterum cōmittendi. Et
nota q fm mgrm in li. iij. sniarum. est pe
nitentia interior. s. contritio. 7 exterior. s. cō
fessio 7 satisfactio. Interior vo pnia quod-
ammodo radicaliter omnia est. Ipse
enī volor: credit se in ore p confessionem ac
credit etiam se in ope p satisfactionez. Et hec
interior pnia. i. cōtritio habet spāliter fm
Amb. q: ipsa pena pāli est pnia radi
cabiliter vo ois pnia.

Quot et que sunt pe

nitentie species.

Distinguūt aūt tres species peni
tentie. s. solemnis que fit in capi-
te ieiunij cū illa solēnitate. de q
habet de pen. dis. v. c. In capi-
te. Item publica cum iniungit. s. alicui pe
regrinatio p mūdum cum baculo cubitali. 7 cum aliqua veste religiosa / tali peniten
tie apta. Item privata. que quotidie impo
nitur his qui secretius sua confitentē pec-
cata. Latius ista hec queres i summa Ray
mundi ti. de penitentijs.

Quid in penitētia sit

reo 7 quid sacrm. 7 de eius effectu.

Quid aūtē in ea sit reo. 7 quid sa-
cramentum. Dicit q sicut in sa-
cramēto eucharistie / species pa-
nis 7 vini sunt sacramentum ge
minē rei. s. corporis xpi vere 7 mystice. ita
hic contritio 7 satisfactio / sunt sacramentū

contritio 7 remissionis peccati. Cū vir tu
te cōtritionis efficiunt qd figurāt. s. remissi
onem peccati. Dic ergo intelligendo ps q
cōtritio diuersis respectibus / 7 reo est. 7 sa-
cramentū. Reo. s. cōfessionis 7 satisfactionis
q sūt eius sacrm. Et sacrm remissionis pec
cati q est eius reo. ¶ Ex quo in pte patz qd
sit effectus pnie. s. remissio peccatorū. 7 cō-
mutatio pene eterne in pēnē. Et ex cōsequē
ti collatio vite eterne.

An qs possit de vno

pcō penitere 7 nō penitendo de oibus.

Haūt existens in vno mortali
peccato possit agere pniam fru-
ctuosam de alijs. patet ē inquis
rendum. Et dic q nō. Quia eti-
am apud hominem remanentibus in inimi-
citijs, nō recipit satisfactio ledentis. Unde
cum recto vno mortali peccato inimicus
dei fiat peccator 7 ab eo aversus / patz q va
lere non potest penitētia p pluribus com-
missis. vno tñ retento. q: in illo vno inimi
catur deo. Et hoc satis clamat aplus. 1.
ad Cor. xiij. dicens. Si habuero fidē ta-
lē. et corpus meum tradidero ita vt ardeā
charitatem aūt nō habuero / nihil mihi p
dest. Unde opinio que in. iij. sententiarum
ponit contrarium manifeste hereticā est.
¶ Si iterū hoc queras. an oporteat q pe-
nitentia sit voluntaria ad hoc q satisfacti
at? Dic q sic. Distingue tñ q aliquid dici
tur voluntarium dupliciter. Aut pter se.
vt sanum esse / est voluntarium pter se. i.
pter ipsam sanitatem. q: enī bonū est sa-
nū m esse. ideo sanari volo. Aut pter ali-
ud. s. pter bonum exinde sequens. sicut se
cari voluntariū m est. nō quidē pter se sz
pter cōsequentem sanitatē. Sic ad pōsi
tum dico penam q est in pnia oportere vo
luntariam esse. nō quidem pter se. q: nul
lus pter se. i. pter ipsam pniam vel penā
eam vult aut libenter accipit. sed bñ ex cō-
sequenti. s. pter salutē ale cōsequendā.

An pniam p se factā

teneat bō dum cōsuluerit iterare.

Iterum aūt queritur an penitē
tiam p alios factā / teneat quis
dum consuluerit iterum facere
p vita egrotus aliquis dum adhuc sanus
erat. puniam condignā suscepit a sacerdote
Deinde de vita sua desperans. ipsam omi
sit imponit qui eam pagunt antequ plene
cōsuluerit. Queritur utrum ille post suā cō-
valentiam. ad priam iniunctam sic q omi
sso suos pactus / teneat? Rūdetur q qz
potest apud talem dubium esse utrum ili
ius amici / ipsam pniam ex charitate fecerit
que talis nō sufficeret. Insup q: non tam
efficaciter satisfaciat pnia ab alijs facta sicut
illa que ab ipsomet penitente fit. Ideo se-
curum est q ille de ea iterū satisfaciat. post
q fuerit redditus sanitati. immo 7 eam fa
cere tenet. ne incerto se discrimini committat
Et expedit quidē. qm si prior pnia p alios
facta satisfaciat p culpa sōa. quā ipse facit.
cedit ei in augmentū glorie.

An penitentie dimi

nute addet deus in purgatorio qd deest.

Queritur vo articulo questionis
sex. An pnie diminute inflicte /
addet deus qd deest in purgato
rio? Dicit mgr in lib. sen. q sic.
Ait enī. Si interior pnia. s. cōtritio in vin-
dicta peccati nō sufficiat nec exterior pnia ip
impleat. Deus qui modos 7 mensuras pec
catorū novit penā sufficientē addet. Unde
qm condignā penā non iniungit sacerdos
vel si iniungit. nō tñ implet. non absolui
penitens a cōdigna vel tota pena correspō
dente. sed a tanta. s. q tam facit hic. Unde
de tanta erit absolutus nō aūt de residua.
quin. s. in purgatorio cōpleat. Et si magnitu
dō contritionis 7 fervoris implendi qd iniū
git multū potest facere ad hoc q condigna
reputet. Unde dicit Hugo de sancto vic. li.
suo. de sacrīs. Sepe q minus forte agitur
efficatiue unus opat. In aliquo enī ope
apparēna exterior magna pt devotio esse

Que sunt pnie cano

nice et quare p peccato mortali agi debeat
pnia septennalis.

Ue autem pnie canonice sint et
hoc accipe q regulariter p pcō
mortali debet agi septēnis pnia.
vt dicit canon. xxxij. q. ij. Cui
dicti multiplex potest cō pter eam quā po-

nū canon de Maria ſcz ſorore moyſi que
rubeū exclusa p ſeptē dies extra castra. Ob
deliceret ꝓpter ſeptemplicē grauam ſpūalm
ei recuperandam quā peccando pdidimus
Item ꝓpter ſeptemplicem cōtritionem
cleroꝝ. qz vno peccato ꝓpetrato, conci
runt ola ſeptem capitalia. Fm opinionē di
centium q̄ habito vno habentē oia. Juxta
illud. p ſcelerē ſepredeam nequitie in
corde meo. Item ꝓpter recuperationē ſeptē
donum q: p pniam ſeptem vtutes recupa
mus. quatuor. ſ. corpis. z tres aie. De qui
bus ſupra in fine tractatus de ſymbolo fi
dei. in declaratione. ſ. duodecim articuli.
Item ꝓpter recuperationē ſeptē illoꝝ et
quibus conſtat hō. ſ. quatuor elementoꝝ.
quo ad corpus. z trium virtū ſcz rōnabilis
irraſibilis z cōcupiſcibilis q̄ ad ſpūm. Pro
enormitate tū criminis debet q̄lib maior
pnia q̄ ſeptenio infligi. De qua materia
require in ſumma Raymundi ti. de pnia.

Utrum pnie ſint ar

bitrarie vel non.

¶ Utrum eiaz pnie arbitrarie ſint
p nec ne. Et qualiter ſic z qualiter
nō. Diat idem Raymundus eo
dem ti. de pnia. Nota tū circa
hoc duplex eſt opinio. Una ponit q̄ om
nes pnie arbitrarie ſunt. i. q: in voluntate
ſacerdotis eſt. dare. vel plus vel minus. et
hoc ex ꝓtate vel vi dictorum. Et hanc opini
onem fere oēs confeſſores imitantē. Alia po
nit q̄ ita arbitrarie ſunt q̄ ſacerdotū eſt in
dicare de omnibus circūſtantijs cōtingē
tibus. z tū a canonibus nō recedere. i. a pe
nitentijs a canone iniunctis. Conſideratis
tū circūſtantijs ſi graniores fuerint penā
canonicā aggrauare poſſunt. Si vo leuio
res fuerint ſic. ſ. q̄ facilius diminuant. tūc
de pena canonica poterūt diminuere. Et
hec eſt opinio ſecunda.

Quis ſit idoneus mi

niſter in ſacō pnie.

¶ Iſte aūt huius ſacramēti eſt
m ſacerdos. Nam ſolis ſacerdoti
bus dedit dīs potestatem ligā
di z ſolvēdi. Et licet quilibet ſa
cerdos q̄ vi ordinis huius ſacri miniſter
ſit. non tū cuilibet ſacerdoti indiſtincte p̄
miſſum eſt illa ꝓtate vti. immo reſpectu
quoꝝ eſt hmōi ptās ligatae et tangit. Ray
mundus in ſumma ſua ti. de pnia. diſ. q̄
que eſt de cōfeſſione. §. tenet penitēs. Et
plumbus pagraphis ſequētibus vſq in fi
nem dicte ſcē diſtinctionis. Et infra etiam
aliqualiter tangēt vbi de ipſa confeſſione
agetur.

De ptibus ſacramē

ti pnie in generali.

¶ Circa ad ptes pnie attendendū £
n est q̄ ſunt tres. Fm triplex ptēm
cordis. oris z operis. Vel Fm tri
plex affectuū ad peccatū. ſ. con
cupiſcentiā carnis. concupiam oculoꝝ. et
ſuperbiam vite. Et ſunt iſte. cōtritio confeſ
ſio z ſatisfactio. Hec eſt triplex dicta. qua
dicenē in celum. De qua Exodi. xix. Ibi
mus z iam mum dierū ꝛc. De pma. ſ. de
contritione tangendus eſt primo quid ſit.
An dolor minimus ſufficiat ad hoc q̄ ha
virtutē habeat contritōnis. An oporteat
contritionē cum tota vita ꝓtendi.

De pma parte pe

nitentie. Quid ſit contritio.

¶ Iſtimē aūt contritio ab aliqui
o bus ſic. Contritio eſt dolor vo
luntarius p peccatis. ſemp in ſe
primendo quod dolet admiſiſſe.
Que diffinitio licet generaliter pnie cōue
nire videat. tū maxime cōuenit ꝓpter con
tritionē. In contritōe eiaz eſſe ipius pnie
maxime ſalutē. eo q̄ oportet ſemper illam
actu eſſe cum pnia eſſe. Alias aūt ptes pnie in
caſu ſufficiat vt aſſint Fm votū z voluntatē
¶ Diffinit eiaz ab alijs ſic. Contritio eſt
dolor p peccatis aſſumptus cum ꝓpoſito
cōfitendi z ſatisfaciendi. Qđ niſi aſſit ꝓpo
ſitum confitendi z ſatisfaciendi nō eſt con
tritio. ſed ponius attritio noīē. Et ſi obij
cias q̄ in valida contritōe delet culpa z pe
na. Unde cum confeſſio et ſatisfactio pene
ſint tam intenſa potent eſſe cōtritio. q̄ ne
q̄ oportebat adeſſe confeſſione ne quā ſa
tisfactionē. Ad quod dicta poteſt q̄ nemo
nouit ſe talem contritionē habere que de
te poſſit vtrunq̄. Unde et non cōmittat ſe

quis diſcrimini. opter q̄ quis habeat va
lidam cōtritionē. habeat nihilominus ꝓ
poſitum cōfitendi z ſatisfaciendi. maxime
cum iſta ſint in ꝓcepto eccleſie. z nō parere
ꝓcepto. tranſgreſſio z peccatū mortale ſit.
Hoc tū ſalto q̄ contritio ſola in articulo
mortis vbi nō apparet cui poſſit hen cōfeſ
ſio. ſufficiat ad ſalutem. ſed quū incertum ē
vtrum tunc contritio poſſit haberi. ſtultus
eſt illud ꝓs expectare. z tanto ſe diſcrimi
ni reſcrare.

An minimus dolor

ſufficiat ad habendū virtutē cōtritōis.

¶ Dolor minimus poſſit ee cō
p tritio vel ſufficiat ad deletionē
culpe ꝓpter cum dicat Thom.
ergo. Magna velut mare cōtri
tio tua. dubitari pōt. Sed dicunt magiſtri q̄
minimus dolor ſufficiat ad deletionem cul
pe. dūmodo informatus fuerit charitate.
vtpote qui eſſet a ſe ꝓpoſitum cōfitendi z
ſatisfaciendi. q: talis dolor contritio dī. Eſt
ergo talis dolor cōtritio minima. z hec de
let tū culpam z reatum ſeu debitum pene
eterne. Qui ſi maior fuerit delet ꝓtem pene
tpalis debite. Si vo maxim⁹ fuerit. totā pe
nā z totā culpā delet. Que aūt tal⁹ ſit meſuo
do ſat. Et dī magna vel maior vel maxi
ma cōtritio Fm q̄ ad maiorē dolorē move
mur. Eo q̄ ꝓpoſitum ad dolorē minorē
debito q̄ nō liberat a gehēna. Et q: ꝓ maio
rē dolorem euadat culpa. et tota pena.
hinc contio dī minor. z maior et maxima.
¶ Sed nunquid oportet q̄ tantus ſit do
lor vel pigēna vt nollet homo ꝓ toto mū
do vel ꝓpria obſeruanda iterū mortaliter
peccare? Plane dī q̄ ſic. eo q̄ minus bo
num ſemp debet velle amittere ne maius
amittat. Bonū eſt in infinitū maius bonū
eſt toto mūdo. qui tū amittē in pctō mor
tali. Unde ſi penitēs ꝓpriē ſe ee in tali ꝓ
poſito. amplectendus eſt. q: bene valida ha
bet cōtritionē. Si aūt ꝓpriē ſe in ambi
guo eēt. vtrum cederet vel ſuſtineret mortē
anteq̄ peccaret mortaliter adhuc fouēdus
eſt nō abijciendus. Sufficit eiaz aliquo mō
iſtud ambiguum. Eo q̄ nullus certus eſt
vtrum cederet vel ſuſtineret. Ut dicat Au
gu. in li. de virginitate. Sed ſi ex deliberā
ta conſcientia dicat ſe certum eſſe q̄ prius
peccaret q̄ cederet toti mūdo. vel mortem
pateret. Iſtum dicūt non eſſe cōtritū. nec
illam recipe remiſſionē peccatorum. eo q̄
nullā habet cōtritionē. Hanc ti q̄ritur
cōtritōio nō debet cōfeſſor exigere vt cōſi
ſe cōfiteat penitēs. Sed ꝓ ſigna debet eam
in ipſo ſupponere. Si ita tū de facto ꝓfite
atur. tenendū eſt q̄ dicit.

An contritionē opor

teat cum tota vita ꝓtendi.

¶ Ecceſſione contritōis vtrū vi
d delicet oporteat ipſam cum to
ta vita ꝓtendi maxime eū medi
cina nō ꝓtendat vltra morbus
dubitari pōt. Sed dic q̄ dolor contritōis
nō finiē nec finiri debet in hac vita. immo
ſicut infinita eſt offenſa in peccando. q: in
deū qui eſt infinitus. ita exigit vt dolor de
offenſa ꝓ mō poſſibili ſit infinitus. vt ſcz
eternitatē ſalte vite habeat. cū eternū
tatem ſimplr habere non poſſit. Eo q̄ ne
mo ſit qui ſemp viuat. Hoc eſt ſi ineternū
in hac vita viuere. ineternū de peccato do
lere deberet. Inſup morbus peccati q̄nto
cuacuatus ſit q̄tum ad culpā z reatū. ſem
per tū manet z manere debet q̄tum ad de
letionē in manoniꝰ ꝓpriam. delicti. et
dicat Augo de ſanctoꝛie. Cum quo mor
bo ꝓtēdit dolor. et eius medicina. qui nō
eſt curando morbū ꝓteritum. ſed ꝓſeruās a
futuro. ¶ De effectu ſo cōtritōis. z an in
contritōe delent peccatū anteq̄ deueniat
ad cōfeſſionem vnanimes in ſumma Ray
mundi ti. de pe. di. j. que eſt de cōtritōe. §.
Sequit quis ſit effectus. Et. §. Quiter aūt
hoc ſit intelligendum.

De ſecūda parte pe

nitentie. ſ. de confeſſione in generali. §.

¶ Ecōfeſſione z ſatisfactiōe nō
d eſt opus multa tangere eo q̄ diſ
fuſe de his tractetur in ſumma
Raymundi. Nota tamen quid
ſit confeſſio an ſit neceſſaria ad ſalutem.
Et an cadat ſub ꝓcepto. Et ſub q̄. Cui
facienda eſt. Quantum vtilem poſſit.

Quid sit confessio in speciali.

D Diffinit aūt sic cōfessio. Confessio est legitima eorum sacerdote peccatorum declaratio. Dicit in ulta diffinitōe peccatorū declaratio. cū tra illos qui peccata sua celando vel excusando occultant. Dicit peccatorū ex excusando occultant. Dicit peccatorū ex cōtra eos qui credunt bona sua in cōfessione. vel qui confitent p abnegationē peccatorum. non sum adulter. nō sum homicida. Dicit coram sacerdote. s. qui dare habet ptātem soluendi. nō coram q̄libet pplo. Potest tñ in necessitate. vt in periculo mortis. coram nō sacerdote fieri. Legitima dicit q̄ importat oēs conditiones que exiguntur ad veram cōfessionem. quas quere in sum. Raymundi tit. de peni. dis. q. que est de confessione. §. sequit que sunt necessaria ad veram cōfessionem.

An cōfessio sit necessaria ad salutem.

P Propter eos qui dicunt cōfessionem nō esse necessariā ad salutē eo q nō cadat sub aliquo precepto diuino. Ut patet discurrendo p̄cepta decalogi. Exodi. xx. Notandū est z iniuiolabiliter obseruandum. q̄ absq; vocali confessione vel signo q̄ loco vocis sufficiat. nō est salus. dūmodo cōfessor haberi possit. Eo q dicit Ambr. Non potest quis a peccato iustificari. nisi peccatū fuerit confessum. Et cōcedendum est q sub p̄cepto cadat sicut omne necessarium ad salutem. ¶ Sed attendendū est aliquid sub p̄cepto cadere tripliciter. s. vt panapaliter expliciter. vel secundum z implicite. Primo modo confessio non cadit sub p̄cepto. Eo q nō inuenit expresse in aliquo decem māndatorum seu p̄ceptorum. Cadit tñ secūdario implicite sub p̄cepto. z dicā pōt q sub illo p̄cepto. Honora patrem tuum z matrem tuam. Vbi p̄cipit honor z obediēcia facienda matri ecclie. Quia ipse ecclia statuit z p̄cepit confessionem homini fieri Et consequenter in mandato illo p̄cipitur. vt homini fiat confessio. ¶ Vbi aūt confessio instituta fit z p̄cipit ab ecclia. Require in summa Raymundi tit. de peni. di. q. est de cōfessione. §. Cui fit.

Cui sit facienda confessio.

C Ui aūt facienda sit cōfessio in summa p̄dicta Raymūdi dicit. Generaliter breuiter dicā pōt q soli p̄lato sacerdoti est facienda. q̄ solus habet ptātem absoluēdi suos subditos. p̄terq; in casibus sp̄alibus. s. cū dño papa vel ep̄o in p̄cessu suo. dat p̄lato sacerdoti aditores. licet facit cum transferat potestatem suam in penitentiarios suos. vel ordinat aliquos qui p̄dicando z exemplum bone vite dando. moneant populū et eos quos monuerint audiat z absoluat. Vel cum plebs multa est. z nō sufficiat prelatus oēs audire. tunc potest ep̄s dare coaditores. ¶ Sunt z alij casus. s. cum sacerdos licentiat suum subditum vt alij cōfiteat. Et credit q tenet licentiare in sex casibus subditos. Et si non licentiauerit. potest sub randabitione alicuius peti. scz cum quis habet indiscretum sacerdotem. Item cum p̄babiliter credit q reuelet cōfessionem suam. Item cum quis fornicatus fuerit cū filia sororis matre vel cognata p̄sbi sacerdotis p̄ter quod inarrere credit eius odium si cōfiteat ei. Item cum p̄babiliter credit q velit inclinare animum confitentis ad consensum mortalis peccati. Item cum quis occultus hereticus deprehenditur. Item ex aliquo cum prelatus quem cognouerit. In hmōi casibus peti potest licentia p̄sbi sacerdotis. ne contemni videatur. Et si non dederit. creditur vel q maior adeundus sit. vel aliquibus illorum qui a supiore suo vel dño papa potestatem absoluendi acceperunt. confiteri possit. Eo q fatuitas indicaret committere se discrimini. p̄sertim cum omnibus cōfidentibus possim euere periculum in corpe. Et fatuum esse diceret q aliquo casu teneat sequi eum qui me vult p̄cipitare in mēte. ¶ Sunt z alij casus in quibus nō oportet expectare nec adire p̄latum sacerdotem. Vt cum quis peccauerit in parochia alterius. vbi rōne delicti efficit de iurisdictōe eius in cuius parochia peccauit

Item cum quis mutauerit domicilium. et in alterius parochia habitat. Item si ē vagabundus per terras. Item cum est in articulo mortis. In quo casu sine habē ti claues ligatas. siue solutas licet cōfiteri. ¶ Sed hic attende q Raymundus z alij valde magni dicunt. q cum p̄latus sacerdos dat suo parochiano licentiā vbi voluerit cōfitendi. oportet illū parochianum aliquē adire habentem generalem ptātem confessionis audiēdi. Eo q ipse p̄latus sacerdos parochianū suum licet possit confitendo alteri licētiare. Non pōt tñ illū alienum sacerdotem licentiare q talem possit confessionem audire. nisi a cepta ab ordinario ptāte. Et tñ nos passim videmus. q plebani assumūt sibi in adiutorium multos qui nunq̄ licētiati fuerūt ab aliquo ordinario. Unde vultr scribit mḡr. vj. de trano in sūma sua de triulio. q a iure in ordinatione data est eis ptās absoluēdi. z hāc recipit quilibet in sui ordinatōe. Ut cum assumunt̄ a plebanis in adiutorium p̄ter Em ip̄m confessiones audire. Nam cum a iure licētiam habeant. nō egent licētia ordinationum. ¶ Ceterum de verbo quod dā qđ dicit ipse. vide trano. ti. de pniā

de gradibus peccatorū. videlz q vnus cōtra naturam execrabiliter fit in meretrice sed execrabilius in vxore. Dubitatio oritur apud magnos eo q ipse vi. p verbum p̄dictum videt velle. q ille vsus etiam cū vxore p̄pria. semper mortale sit qđ aliquibus nō placet. Dicunt enī quidā q p̄ter necessitatem vtpote p̄ter nimiam pinguedinē vel apostema vel vulnus in ventre dūmodo fieret in debito vase si cognosceret vir vxorem modo inconsueto. excusabile vir a peccato. dūmodo causa p̄bis hoc fieret Et eo cant illi vsum contra naturam solum quādo quis nō ea pte corpis vtitur q ad generandū instituta est sed alia. Ad q̄st er Alexander de Ales dicit q peccat vir vxorem suam modo brutali cognoscendo. nec necessitas excusat a toto. licet diminuat quātitatem peccati. Unde graviter peccaret et vt credit mortaliter Em ip̄m qui sic cognosceret. nulla existēte necessitate. Ad q̄st er Alberti dicit q nihil eorum q̄ facit maritus cum vxore seruato vase debito. est Em sic mortale peccatum. sed potest esse signum concupiscentie mortalis. s. q̄n non seruat modum quem natura determinat. sed habent modos brutorū animaliū. nulla existente necessitate. Unde Em ip̄m q̄n aliter eorum nimis pinguis est. vel q̄n contingit ventrem mulieris apostemari vel impregnari. ita q anterius non est membrum applicabile. tunc causa p̄bis habende. vel causa reddendi debitum. vel cū fornicatōe vitā de. nō est p̄hibendum aliter contingere. nec si dūraret vbi nulla p̄cedente necessitate. s. tñ ex libidine fieret. Istud tñ nō expedit pplō scire.

Quantū possit cōfessio differri.

Quantū aūt differri possit cōfessio. post aliqđ dubitat. Dicit enī aliqui q confessio differri p̄t sine peccato vsq; in tp̄s determinatum. Et q cōfessionem facere nō sit ex p̄cepto q oporteat quolibet tempe fieri Dunt qui distinguunt. Quia aut ille qui peccauit nondum est contritus sed manet adhuc in mortali peccato. Et tunc nō confitere data oportunitate. sicut nō conteri. vel nō conteri. est ei omni hora peccatum. Sed non nouum peccatum. immo aggrauatio prioris. Eo q diuturnitas sit circūstantia aggrauans peccatum. Si aut ille qui peccauit iam contritus est. Dic q tenetur confiteri aliq̄n. sed non tunc vel tunc. Et ex p̄cepto ecclie infra annū iuxta formā decretalis. Omnis vtriusq; Et si non confiteat peccat mortaliter. p̄ter inobedētiam factam matris ecclie. Unde illud p̄ceptum de confitēdo nō obligat sub pena mortalis. dūmodo fiat infra tp̄us statutū si tñ homo semp conteat. Sed quid si ante tp̄us sic ad confitendum statutum. contingat aliquem anteq̄ cōfiteat subito mori. nec habuerit tp̄s contrēdi de transgressione diuini p̄cepti. quo iubet aliq̄n cōfessionem facere. Eo q sit morte p̄uentus. Puta q dimat tanq̄ legis diuine trāsgressor. Eo q in quo instanti quis hūa soluendo id est potens soluere confessionē. q̄ potuit confiteri vel dolere q non fuit confessus. Sed in primo instanti iam factus est mor-

gratiam. Doctū nō intelligāt de eo qui ex causa cōfessionem differt. vel. s. habeat confessorē ydoneū. vel alias nisi cū nimodo diligentiā apponat vt habeat.

De tercia pte penitē

tie. s. sanctificatione.

D Est sanctificatō bonitas dicēdum est. Et primo quid sit. Que eius pres. An necesse sit ipsā fieri in charitate.

Quid sit sanctificatio in

speciali.

D Sanctificatiō autē sic sanctificatio fm Gregoriū a magro in. my. li. sententiarum. Sanctificare est causas peccatorū euadere. et nīū suggestionibus aduersarii nō indulgere. Et eo erat cautior peccati occasiones allicientes ad peccandum. Quarū quedā. quinque sūt peccata Et de sunt in nostra pte vt eas possimus amouere vel euadere. Verbi gratia. Cena splendida cū quinque est lumine. vt Dicere. vj. Septuaginta eos et mechantes sūt. Et hāc cēnā seu occasionē possumus amouere et euadere. Sunt et alie cause seu occasiones peccati. remotiones. q̄ in nra pte nō sūt vtpote oblatio talis cene. vel aliquātus rei delectabilis oculo cordio nostri vel suggestio ydolatrica de tali splēdida cena. Non est enī in nra pte accere ydolum. quin talia oculis mentis nostre offerat. Occasiones ergo peccatorū quinque debemus euadere. q̄ in nōstra pte sunt. Sed occasionibus peccatorum remotionibus si venerint a pte ydoli. vel camis vel mundi. nō debemus cōsentēdo eorum indulgere eo q̄ in nostra pte sit eas non recipere. ¶ Aliter autē diffinit sic. Sanctificatio est donum celitus infuse illatē cooperātio fm iudicium et ordinē iuste.

Quot et que sint par

tes sanctificationis.

I Sanctificationis sūt ponūt tres pres. s. olei. elemosyna. et unctio. Que generaliora sunt in sanctificatiōe cuiuslibet. Cum enī quis peccat. delinquit in deum. et si no hoc specialiter sanctificat oleo. Item delinquit et desiū hoc ecclī in primum. et contra hoc specialiter sanctificat elemosyna. Item delinquit in sapiām. et contra hoc spāliter sanctificat unctio. De quibus illud dī. Bona est oratio cum ieunio et elemosyna.

An necesse sit confes

sionem et sanctificationē fieri in charitate.

V Primo queriē cū beatitudo de cōfessione et sanctificatione sit vnū necesse sit q̄ fiat in charitate. Et an qui confitet et sanctificat extra charitatem teneat iterum cōfiteri. et sanctificare? ¶ Et dicūt hic plures q̄ vtrūq; debz fieri in charitate. Et repetit si fiat extra charitatem. ¶ Alij circa vtrūq; distinguunt. Et primo de confessione dicunt q̄ oportet q̄ fiat in charitate. et quodā mō consequenter. ita q̄ oportet q̄ fiat illud q̄ statutum est ab ecclesia. Et oportet etiam q̄ dum fit q̄ charitas habeatur. q̄ semp sine confitemur sine nō. nos tenemur habere charitatez. Et sic vt tactū est. nos tenemur et quodā consequēti confiteri in charitate Deō si fiat extra charitatez nō oportet (vt dicunt) eam repetere. sed solū sanctificare et cōfiteri q̄ cōfitēdo prius fieri fuerimus. i. extra charitatem. dum tñ idē sit prior et posterior confessor et memoriā habeat peccatorū confitendo. Alioquin oporteret repetere. q̄ integra debet esse confessio. Et isti dicūt sūm ponunt rōnem q̄. s. ad hec duo. s. confiteri et charitatē habere. teneamur diuisim. Nam ꝓpter statutū ecclesie tenemur cōfiteri sine habeamus charitatē sine non. Et sīlr tenemur habere charitatem sine confiteamur sine nō. Et ideo p̄t vnū solum sine alio. Ut gratia exempli. Si teneor ire ad ecclesiā. et cum hoc teneor tota die esse capituo in ecclesia. Si vado ad ecclesiā sine capa non oportet me iterato ire ad ecclesiā. sed solum sanctificare de eo q̄ non fui tota die in ecclesia capanio. Consliter in proposito ¶ De sanctificatione aūt dicunt q̄ in sanctificatione duo sunt cōsiderāda. s. ipsa solutio debiti. et ipse modus soluendi. ita vt ꝓpter hoc sine faciam fiat solutio debiti. et primo soluendi placeat solutio. Si aūt ꝓpter aliquem fiat extra charitatē solutio debiti

pinta pene tantē a sacerdote. sicut ieiunare ꝓ annum et binōi. vt q̄ de integre nō exigit q̄ iterato reddat cum charitatem et grauā adeptus fuerit. Sed solum q̄ illud qđ defuerit in modo. ipse penitendo soluat. Cū qui tenebāt deo iniunctam pniam facere qđ recipiat debitum et cum hoc in charitate et bene ordinata voluntate facere. qđ restat modum soluendi debitum soluet sz nō modo debito. oportebit talem cōtineri et sanctificare de indebito modo soluēdi. Et tunc erit debita sanctificatio. Quia. s. ejcit sanctificatum prius q̄ tum ad debitum. Huc vo posterius sanctificatum ad debitū modum. ¶ Reliqua plene tractāt in summa Raymundi ti. de pnia. ꝓpter qđ multa cā breuitatis transeo.

De sacrāmēto extre

me vnctōnis et principibus ad ipm.

R Equiē aliqua tangere de sacramento vltime vnctionis. Et primo quid sit. De eius institutōne. Quid sit eī materia. Que forma. Quis debitus minister. Quis eius effectus. Quid hic reo. et quid sacramentū Quis sit preparatus huius sacri. Et q̄ ad modū. Et q̄ ad etatē. De loco vnctōis.

Quid sit extrema vn

ctio.

D Diffinit aūt sic extrema vnctio a quibusdaz. Extrema vnctio est linitio olei sanctificati. facta ad relevationē vtriusq; infirmitatis. s. mentis et corpis. Et potē vnctio extrema ꝓ nole vnico diffiniri. qđ qz non habemus: caro loquimur ꝓ vno. Iste vo terminus linitio qui ponit in diffinitōne sonat in actum vel in passionem q̄ est in suscipiente ipm sacrm. sicut cum dī. baptism est tinctio &c. Deliquiē tinctio passiua. qz inungit baptisatus. Verūm si quis totuz esse extreme vnctōis vellet diffinire. posset ita notificare. Extrema vnctio est sacrm ex vnctione infirmoꝝ ꝓ oleum sanctificatū facta cōferens infirmis remediū cōtra peccati reliquias. et si expedit alleuiationē ſtis corpis infirmitatis.

De eius institutione

Q Uando aūt et vbi sit hoc sacrm institutū ē dupliciter opinio. Quidam ab apīlo hoc sacrm esse institutum. que videt confirmari ꝑ glosam sup illud Mare. vj. Ungebant oleo multos egrotos et sanabantur. Que glosa sic dicit. Ab apostolis patet hūc modum esse traditū vt enormium et aliis egrotis certo loco vngant. oleo a pontifice consecrato. Sacrm hoc ergo dicendum est q̄ apostoli a deo inspirati. diuina autoritate et voluntate instituere potuerunt istud sacramentum. immo ipse deus in ipsis. licet forsan tunc non vngerent modo et forma qua nunc fit ordinationem ecclesie fit vnctio. Sed forsan ad tempus istam formaz et causa nō seruauerūt. sicut ipsi (et supiacentium est) ad tpus ex causa rōnabili formam baptismi mutauerunt. vt. s. baptisarent in nole xpi. Alij volūt q̄ istud sacrm xp̄s ꝑ se instituerit quoniam in tra prealligatum capitulū. vj. Mare. Vocato quo modo xp̄s suos misit discipulos ad predicandum statim sequiē. Et exeuntes predicabant vt pniam agerent et demonia multa ejciebāt et vngebāt oleo multos egros. et sanabāt. qđ nō credit sine institutōne dīi fuisse. Hec simile est de immutatōe baptismi. quia aliud est mutare formam sacri. et aliud instituere totum sacramentum. de nouo celebrandum. Nam et forte nunc ꝑ ecclesie autoritatem aut aliquam sibi datz inspiratiōnē sicut apostoli habuerunt. possent aliqua ad tpus iusta de causa circa formam alicuius sacramēti immutare. sed totum sacrm instituere nullus posset vt credit. nisi solus deus.

Que sit materia sacra

menti extreme vnctionis.

M Teria huius sacramēti est oleum simplex ab epo bñdictum sine alterius rei admixtione. Cū aūt oleum signficet nitorem cōscientie balsamū suauitate fame. et monstrum marie indiget nitore gracie et nō multi fragrantie fame. apparet q̄ mouetur simplici oleo cōuenienter ungitur. Non autem

quod compositum est ex balsamo ⁊ oleo. ¶ Et qñ in eunu cōsumitur indiget gña sanitatis, non tñ cōfert sed etiā alia mēbra quibus abscisus est indiget nō tñ vnctiōe cordis sed etiā aliorū membroꝝ quibus mancipatus peccauit. vt sicut vnica morsio in baptismo signat submersionē totū peccatoꝝ q̄ in mūdo regnat. ſ. concupiscie carnis. concupiscie oculoꝝ ⁊ superbie vite. Sic hic multiplex vnctio signat eliminationē ex omnia malicia membroꝝ singuloꝝ.

Quis sit forma huius

sacramenti.

¶ Forma aūt sciendū est q̄ sicut forma aliorū sacrōrum cōsistit in sermone ⁊ ope vt baptiso te in verbis illis. baptiso te ⁊c. Et in ope. ſ. in mersione baptizari. et sic de aliis sacris. Sic huius sacri forma consistit in ope ⁊ sermone. In ope quidem in illa ſ. signatione membroꝝ in forma crucis. In sermone vo in oratione bonū verborum. Peritiam sumam vnctionē ⁊ suā pestilentiam misericors dominus tibi deus quicquid per visum peccauit. Et sic de ceteris mēbris. Hec autē ista forma sup eandē materiā p replicationē verboꝝ. q̄ non oino sunt eadem verba. vt patz licet in pte eadē esse videant. ¶ Sed cum multiplex sit vnctio ⁊ multiplex verboꝝ oratio q̄ ad singula mēbra singule fiunt vnctiones. ⁊ ppria verba dicunt. Numquid ad inunctionez oculoꝝ dimittunt eorum peccā. Et silr ad alias inunctiones aliorū membroꝝ. alia eorum peccā. vel an ola peccata sil dimittunt. Dicē q̄ oēs alie ille inunctiones licet fiant diuersis ipsius tñ p eadem tpe. ſ. p vltimo instanti oratiōis ⁊ cōplete inunctiōis fiunt effectus sicut in sili dictum est supra in consecratione eucharistie. Nam sic hic est tunc eiū ola peccata sil dimittunt. ſ. in vltimo instanti totius inunctiōis ⁊ orationis verborum p quos fiunt omnes inunctiones.

Quis sit debitus mi

nister in sacro extreme vnctionis

¶ Ministro aūt hoc est tenendū q̄ solus sacerdos ꝑt hoc sacrm conferre. ⁊ solus epūs hoc oleum consecrare. Quod patet tum q̄ auctoritate beati Jacobi q̄ in sua canonica ca. vltō. dicit. Infirmat aliqs in vobis inducat ꝓsbiteros ecclie. ⁊ orent sup eum. ungētes eum oleo in nole dñi ⁊c. Tum q̄ illud sacrm consummatiuū est pnie. Et ideo pūnet ad dantes q̄ solis sacerdotibus conferunt.

Quis sit effectus isti

us sacramenti.

¶ Effectus aūt huius sacri vm ma gistrum in li. sent. ponit duplex scz sanatō corpis ⁊ spūs. vt sicut homo ex duobus constat. scz ex corpe ⁊ aīa. Ita sit effectus huius sacri sanando vtriusq̄. sed principalius mentis. q̄ iste effectus semp sequit in vere penitente. Et ista sanitas mentis fit in duobus consistit. scz in peccatoꝝ remissione. ⁊ in virtutum ampliatione.

Quid hic res et quid

sacramentum sit.

¶ Enicz vt sciatis quid sit hic res et quid sacramentum. Notandum q̄ vm quosdam sacrm hic est ipse cursus olei. siue cōsignatio cum oleo. Res aūt est ipsa gratia spūsancti. q̄ dico modo efficit sanationē mentis. et eam q̄nq̄ corpis. qñ. ſ. expediēs fuerit. ¶ Sacrm alios aūt sacrm est ipm oleum. Res aūt gratia spūsancti ⁊c. Est aūt timere inter illa plurima silitudinem. q̄ gña spūsancti ad modū olei lenitiua est morbi spūalis. lenificat enī et consolat ab hac vita exanimē. Unde in pā. Ut exhilaret faciem in oleo. i. mentem quelacea interior est in oleo extrane vnctiō. Et panis. i. eucharistia. q̄ inunctis exhibet cor bene confirmat.

Quis sit ꝓceptibilis

huius sacri.

¶ Ubi aūt ꝓceptibilis sit huius sacramēti. Dicē q̄ nō omni morbo vexatus sed solū morbo grauiori in quo timet periculū mortis. Tamen q̄ oleo egritudo corpis crescēdo pōt reduci ad obitum. in eo

ni morbo cum cepit imminere periculum mortis potest illud sacrm dari. ¶ Sz numquid parvuli ⁊ ignorātes ⁊ amentes pūt inungi? Dicitur q̄ nō. Cum eis hoc sacrm nō debeat dari nō cognoscentibus. ⁊ non postulantibus ipm. Talem aūt sunt pueri ⁊ ignorantes. qui oino vsum rōnis amiserunt. Et furiosi nisi habuerint lucida intervalla. Dicē q̄ hmōi inungendi non sunt. Posset eis esse periculū tam in irrenerēna q̄ etiā in immundicia q̄ hmōi boles cōmitanē. Si tñ furiosi habuerint lucida intervalla possent in illis intervallis inungi si immineret periculū mortis.

De loco vnctionis.

¶ Locus aūt vnctionis est vanatio apud diuersas ecclias. Hoc tñ semp tenendū est q̄ loca quibus sensuum principalit inungenda sunt sicut oculi. aures. nares. pedes. et manus. Quidā aūt addūt pectus ⁊ renes. ⁊ umbilicū in quibus delectatio est venerea scz nō oporteat. ¶ Sed vbi inūgēdi sunt mutilati? Dicē q̄ in loco mutilationis. q̄ licet mēbro careant. non tñ carent potētia qua complet actus peccati ab intra. licet nō ab extra. Et iō vt expiet pnā cū mēbris nō suppsit. in loco inasionis vel in loco illi mēbro maxime vicino inungendus est.

De sacramento ordi

nis ⁊ pnēnibus ad ipm in generali.

¶ Sacro ordinis primo occurrit dicendū. Quid sit ordo. Quid dī. ꝑ materia. ⁊ quid ꝑ forma. Quot sunt gradus et sufficientia eoꝝ. Quot sunt de necessitate huius sacri. Qui ordines sacri. ⁊ quare sic dicant?

Quid sit ordo et quō

dicitur.

¶ Dicitur aūt sic a mgro in li. sen. Ordo est signaculū quoddā sacrū. q̄ spūalis ptās tradit ordinato ⁊ officiō. Jtē quidā antiqui mgroum ita diffinit. Ordo est sacrm spūalis ptās ad aliqd officium in ecclia ordinatum.

Quid in sacramento

ordinis sit materia. Et quid res sacri.

¶ Dicit aūt sic hic ꝑ materia et qd ꝑ re sacri? ⁊ a quibusdā dī q̄ sicut in baptismo tria sunt. Unda scz qd tñ est sacrm. ſ. aqua vel tinctio cū verbo. Et aliud qd est res tñ. ſ. remissio peccati. vel collatio grē. Et tertiū qd est res et sacrm. ſ. caracter baptismalis. Sic hic est aliquid qd est sacrm tñ. Illa signa visibilia cum verbis. quibus spūalis ptās traditur dicit. Ut in hostiariatu traditur illis cū verbis ad hoc ptinentibus. Jn lectoratu traditio libri. ꝓberatū cum verbis ad hoc instituto. ⁊ sic de alijs. Et aliquid qd est res tñ. ſ. gña spūsancti infusa vel ptās spūalis. Est ⁊ aliquid qd est sacrm et res. ſ. caracter qui imprimit. Alij ponūt duo ꝓcipua ꝑ sacro ⁊c. ¶ Sed tunc arcta hoc onē dabiū cū dicat q̄ b⁹ sacrm sit aliqd sacratū signū ex tenuis cū verbis ad b⁹ ordinat. Et in quibusdā ordinibus sicut in sacerdotio sit ꝑ sacro impositio manuum cū forma verboꝝ. An si ab vno orabatur ꝓferat et ab alio manus imponat ordo conferat. Et pater q̄ nō. Ut in decreto di. xxij. c. q̄rūdā clericoꝝ ⁊ ceteris et glosa.

Quot sunt ordinum

gradus ⁊ vñ eoꝝ numerus ⁊ sufficientia.

¶ Quot aūt sunt ordinū gradus dicit mgr in iiij. sen. q̄ sunt septē. scz hostiariatus. lectoratus. exorcistatus. acoliti. subdyaconi. diaconi et ꝓsbyteri. Quoꝝ est cōficere corpus xpi qd est excellentissimū officioꝝ humanoꝝ. Et ideo supra sacerdotū nō est ordo superior nec epūs nec archiepiscopatus. ¶ Quoꝝ numeri ⁊ sufficientia sic potest accipe. Ordinū vnus est supremus ⁊ principalis. ſ. sacerdotū. Alij secūdarij ⁊ huic deseruientes. Supremus ordo duos habet actus. ſ. principales qui est cōficere corpus xpi. Et secūdarij qui est ꝓpin ꝑparare et idonee cōficere. Secundarij aūt ordines vt huic supremo ordini deseruientes. Aut deseruiunt ei q̄ ad actū suū principalē aut q̄ ad actū suū secūdarium. Si quo ad actum suū principalē qui est cōficere corpus xpi tunc

est pāo sup hostiaꝫ et quibus cōstat corpus xpi. sit hoc pōt esse ouphare. Quia aut in cōgrue ꝙ ad ppm qui eas offert repio. Sit hic ordo subdiaconatus. Subdiaconi aūt interest accipe hostias a ppio et ponere in pid pmo. et ipsū ministra re et ponit ornamenta. vt ostiat ꝑis. Aut est potest sup hostias in cōpatione quas ad altare sup hostias in cōpatione quas ad altare ducūt et in amonēdo matū. aut in ordine ad bonū. Si primo mō intelligat cōtingit hoc supplere. l. aut amonēdo malū qd est ab extra. Hic est ordo hostiarū quorū officiū est indignos et viles excludere. ne violent locū cōsortis fidelium. aut amonēdo malū qd est ab intra. Tunc est ordo exorcistarū quorū est arcere vim demonis p adiurationes ne impediat perceptionē sacrorum Si aūt ordo deseruit sacerdotio in ordine ad bonū. tunc pōt esse duplex. Aut accipere intellectus. et tunc est ordo lectorū quoꝝ officiū est legere aptē et distincte ad illuminationē intellectus. Aut ex parte affectus. et tunc est ordo ceroferariorū qui in signum ignis spūalis accendendi in cordibus nostris cereos flammeos deferūt. Et hi sunt acolyti. Acolitus aīt grece ceroferarius dē lumine. ¶ Alij volūt ꝙ nouē sūt ordines ecclesie militāte sicut sūt nouē ordines angelorū in ecclesia triumphante. Et sm quosdam illos. epūs. archiepūs cōstituunt duos gradus. qui addūt septē p̄cedentibus sicut nouē. Sed sm alios corona est primus ordo. et epūs vltimus. et sic sunt nouē cū septē planis. Sed prior sūta potior est in cōperatione moderniꝝ.

Quot et que sunt de

necessitate huius sacri.

A

Equē dicere quot et q̄ sūt de
f necessitate huius sacri. Et dicē ꝙ sex. papue. l. mas virilis. Ut mulier nō est suscepibilis ordinis. Ité pueritia baptizatus qui etas est fundamentū cetere sūt quoꝝ excepto contugio. Ut si aliquis non bapt̄ sanus ordinaret nihil recipet. vnde oportet posse primū si vellet aliquē ordinē recipere ordinari. ¶ Item pāo ordinans. q. qui nō ē ep̄s ordines cōferre nō p̄t. Ité intentio recta. vt. l. ordinādus intēdat facere qd facit ecclesia et filij ordinādus p̄m ḡsēā similiū cū forma verboꝝ. Ité tpo seu etas p̄m aliqs qm si puerulus ordinet etā p̄cedētibus aliis gradibus nihil recipet cuz p̄m eos in hoc facto agat tam intētio recipiētis ordinē ꝙ cōferentis. Parvulus aūt q nō habet vsum liberi arbitrij nō habz intentionē. Alij volūt ꝙ etas sit de cōgruitate nō de necessitate huius sacri. Et hō in pueris casu puerulus p̄m eos recipit caracterz nec p̄m eos efficit ordinād⁹. frater Albertus vult ꝙ in aliis ordinibus etas sit de ꝑgruitate. Iz ꝙ in vltimo ordine qui est sacerdotij nō ē de necessitate. Uñ plane vult ꝙ ordo sacerdotij nō possit puerulo cōferi. Ité ieiunij p̄m aliqs. eo ꝙ p̄m eos p̄ās sus nō ꝑferret ordinē nec suscaper. Alij fere oēs volūt cōtrariū. ¶ Adulta p̄terea sūt de honestate ꝑgruitate tam ex pte cōferentiū ordinis ꝙ ex pte tpis. que repies expōsse in summa Ray. li. iij. in pnā. et cōsequenter.

Qui ordines sunt sa-

cri et quare sacri dicant.

Ultimo notandū ꝙ licet oēs
p p̄dicti septē gradus sacri sint. ꝙtuor tū primi minores ordines nō dicūt sacri. Iz solū tres maiores. l. ordo subdyaconatus. ordo dyaconatus. et ordo p̄sbyteratus. Et hoc ꝓpter dignitatē q̄ induāt ministrātibus in tribus maioribus ordinibus oportet eīs vouere cōtinentiā vel simpl̄ vel sm tpo. Simpliciter in tota ecclesia occidētali. vbi non danē illi tres ordines. nisi vouētibus ipso facto ꝓpriā caritatē. Sic̄ in tpo vtrinq; orientali ecclesia. vbi qui in matrimonio ordinem recipiūt in matrimonio manēt. Sed tū. cū numerāt. abstinēt ab vxoribus. In sup illis mortuis. alio uocere nō p̄nt.

De sacramento con

iugij et ꝓmissionibus ad ip̄m.

Et hic o ꝑ nō multa ne-
esse ē hic dicere eo ꝙ in tertia Ray. li. iiij. de hoc sacō sufficienter tractat. Sunt ḡdaz tū q̄ libēnō tangunt de q̄bus hic aliq̄ breuiter memorāda sunt. Et. An ritus sacm sicut alia sacra ꝙferat gratiā et efficiat qd figurat. Quis sit eius effectus. An opus cōiugale possit fieri sine pcō. An debeat reddi debiti ꝑ iugale tpe ip̄gnatōis. Ité an debeat reddi tpe et loco sacro. Ité an semp debeat reddi cū pnt. Quid hic sit materia et forma. et quis reus in sacm.

An sacramentū cōiu

gij cōferat gratiā et efficiat qd figurat.

Resuppōsito ꝙ matrimoniū est
p p̄ viri et mulieris ꝑiūctio legitima indiuiduā vite ꝑsuetudinē retinēs. q̄ diffinitio datē sm naturā optime inst̄uitā. qz tunc vna et pura fuit. Pretermisso etiā tractatu de eā instituōis huius sacri. et vbi instituū fuit. et q̄ p̄ncōtrahere et q̄ nō oī aliquibus aliis circa hoc sacm necessarijs. que expōsse li. iiij. summe Ray. inuenies. nunc q̄rendū venit an hoc sacm sicut alia cōferat gratiā et efficiat qd figurat. Ubi triplex cadit opinio. ¶ Prima dicat ꝙ nō ꝙferat aliquā gratiā sed cum alia sacra significet gratiā et ꝙferāt. istud tū significat gratiā sed non ꝙfert. Hec est opinio magri in li. sen. et p̄positi antiquoꝝ. ¶ Secunda opinio dicat ꝙ ꝙfert gratiā. l. necessitatē ꝙ pcō. nō tū in ordine ad bonū. Et dicūt ꝙ ḡra illa ē ꝙ virtute huius sacri mitigat ꝙcupia. ne feruent vlna nuptiarū honestatē. Et hec opinio ꝑbabilior videt. ¶ Tercia et satis pitorū opinio ē ꝙ ꝙfert gratiā et in ordine ad bonū. Nō qdē generaliter se ad bonū hoc tū. qd̄ dz facere cōiugatus. Et istud bonū ē vt fideliter ꝑiugi assistat. opa sua illi cōicet. plen suscepta religiose nutriat et hmōi. Et sm hoc ꝑz ꝙ efficat gratiā qua figurat. sed non oēm qua figurat sicut nec oportet. figurat quippe cōmunionez fidelis alie cū xpo. et quide est effectus eius nō contentus quidē sed significatus.

Quid sit eius effectus

c Ad ꝓmissio sciē habes ꝙ duplex est effectus mrimonij. Unus. l. nō ꝓtractus sed tū significat. l. ꝑiunctio fidelis alie cū xpo. Alius cōtentus et significatus. gra. l. q̄ mitigat fomes et qua fideliter cōiugi assistat.

An amplexus matri

monialis possit fieri sine peccato.

Tū autē fieri possit amplexus
p mrimonialis sine pcō vel meritorie post hec venit dicēdū. Et dī ꝙ circūstantie sunt ꝓpē q̄s sit ꝑmixtio ꝑiugalis. Aut nō sit cā sufficiēs ꝓpter plus. et hoc dupl̄. Aut. l. ad cultū diuinū ampliādū. et hec cā sic cogitēdo pro rem. ab oi pcō excusat et reddat opus meritorū. dūmō ista intentio aī finē opis per delectationē nō corrūpat. Vel sit cā plus. vt. l. habeat successor hereditatis. et hec cā nō excusat a veniali sed a mortali. Aut sit cā reddēdi debitū. et hec cā excusat a culpa et sm aliqs meretē sic facies. dū tñ ista intentio ꝑ inordinatā voluptatē ante finē opis nō supplātet. Aut sit cā fornicatōis vitandē. et hec cā excusat a mortali. Aut sit cā extirpāde libidis. et hec cā nō excusat a mortali. Vel sm alios in hoc vltio casu distinguē. qz aut illa libido cā cui⁹ extirpande sit ꝑmixtio cōiugalis. tū repūta erat ꝙ cā nolet alter ꝑiugū cū alio vl alia explere. et hic dicūt ꝙ adhuc ē pcm veniale. Aut intēdit euenire illa libido vt indifferēter vellet eā sine cū sua sine cū non sua explere. Et tunc dicunt esse mortale peccatū.

An tpe impgnatōis

debeat reddi debitū cōiugale.

Et tpe impgnatōis dī ꝙ ꝓp
p ter periculū nō dz i tpe impgnationis vxor cognosci. Uñ si vir eo tpe moueat ad coitū. dz nō ex tali motū ꝓpter timorē p̄dicti periculi refrenare. maxime q̄nto ꝑmixtio mensibus. Si tū vir vxorē dicto tpe cognoueret nō ꝓpter hoc peccat mortaliter. Uerū etiā q̄ mulier illo tpe maxime coīmouet frequēter appetit si ipla petat ipse vir exactus reddat sic reddendo leuius peccat. exigendo vo grauius. vterq; tū venialiter tū.

An tpe ⁊ loco sacris

pecet nubi debitum.

D Et tpe sacro fuit dō/ q tēpe ḡdragesime ⁊ quatuor tēporū ⁊ rogationū ⁊ papauarū solemitatū nō debet alter coniugū debitū petere. Si tñ petat cum pigritia tñ animi q sine cōiugij vīu esse nō possit, venialiter peccat. Si aūt alter petenti reddat, excusatū tñ iudicat hoc excusāt a peccato nisi in his casibus p̄ter temporis hmōi solēnitatē aliquid iuxta dispensatiōem supra positas grauius inualesceret qō petēs aggrauaret. ¶ Sed secus est de loco vt volūt alij q. ſ. nō teneāt in loco sacro reddere debitum si aliquis alius locus haberi possit. Si autem alius locus non possit haberi, vt cōtingit in tpe guare vbi multis nocturnis in locis sacris nūcēt viri cum uxoribus suis, tunc si alter coniugū soluat exactus, habens de hoc dolorem cordis, peccat tñ venialiter: immo si exigat cum planctu et pigritia qđ sine vīu cōiugij esse nō potest, nō credūt multi q̄ peccet mortaliter. ¶ Nec credas q̄ tunc cōtaminet locus ita q̄ recōciliatōe indigeat. qz cōtaminatio sacri loci distinguit duplr. Una q̄ p̄cedit ex incongruitate operis qđ fit in ipo respectu dicti opis in se. Et alia q̄ p̄cedit ex incōgruitate opis nō quo ad se, sed quo ad cōsecrationem seu actum ipsius loci in quo fit. Nazilla q̄ p̄cedit ex incōgruitate respectu loci tñ ⁊ nō opis in se nō cōtaminat locū intantū q̄ indigeat recōciliatōe. Sed illa vo q̄ p̄cedit ex incongruitate ad sanctificationem loci respectu operis in se vt est in magnis fœnoribus, sicut in stupro adulterio homicidio ⁊ hmōi, et hec locū cōtaminat intantū q̄ recōciliatōe indiget maxime respectu aliqrū fœnorū vbi sunt manifesta.

An semp debeat red

di debitum cōiugale cum petit.

D Et solutiōe sūt debiti cōiugalis hoc tenēt aliqui q̄ omni tpe petenti debitū est reddendum fm opportunitatē loci. Sī ideo dī ille actus, vt euadū quandā habeat sobrietatē. Unde tñ dicit q̄ soluāt in publico. sed in omni hora omniq; diuino negotio. si sit alterū esse in pericula, p̄cipue nocturna, tenēt captare secretū cubile ⁊ debitum reddere. ¶ Alij distinguūt q̄ sicut in precepto affirmatiuo semp ad ea tenēt sed nō p̄ semp. vt verbi gratia. Semp tenet⁹ honorare parentes meos/ sed nō p̄ semp sed solum p̄ loco ⁊ tpe. Ita hic vt dicit quis ad semp tenēt reddere debitū. sed nō tenetur p̄ semp. sed solū q̄ opportunitas loci ⁊ tpis hoc exigent. ¶ Et nota duo versus qui determināt quīq; casus. in quibus debet reddere debitū sine peccato sed nō petere. ffesta sacerq; locus ieiunia menstrua partus. Si petis his peccas reddis q̄q; licenter.

Quid sit materia ⁊ qđ

forma in sacro coniugij.

Q Quid aūt sit materia ⁊ quid forma, dī q̄ materia sunt/ legitime psone in potētia cōmixtionis seruū existētes. ¶ Circa qđ multi difficiles et diuersi casus occurrunt hoc sacrm matrimonij impedientes qui suffician ter in summa Raymūdi determinant. q̄re hic cā brevitatis nō exprimunt. sed solū p̄ quadā cōpendiosa annotatōe. ponunt sex versus sequentes. Ecclesie votū neq; tpa/ eriatū. Impediunt fieri, p̄mittunt facta teneri. Error. condito. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo. ligamen. honestas. Si sis affinis si forte cognita nequibis. Nec sociāda vetant connubia iuncta retractant. ¶ Forma aūt est consensus p̄ verba exp̄ssus. vt accipio te in meam ⁊c. vel hmōi. Sed m alios cōsensus animorū est materia in cōiugio, forma autem est debita verborū p̄latorū forma. scz Accipio te in meā ⁊c. ¶ Sed nunquid et ille cōsensus debeat fieri ⁊ esse ad carnales copulā. Et dicat mgr̄ in libro sniarū q̄ nō in carnalē copulā nec in cohabitationē cōtrahūt p̄zalē sed in sacietatē cōiugalem. qđ sic exponit hoc est in carnale debitum. nō in carnalem actum. ¶ Nec obstat illud de matrimonio beate virginis q̄ fm beatū Augustī. ita in matrimonio cōsensit q̄ nisi alter eorum uberet, debitū cōiugale nō redderet. Aliter aūt sic. Commixtio aūt virginum

tem suam diuine dispensationi/ consensit in carnalem copulam nō illam appetendo sed diuine inspirationi in vtroq; sexu virginitate ⁊ cōmixtione obediendo. Sed virginitatem quā nondū vouerat, in desiderio habuit ⁊ cum firmo p̄posito. p̄mixtionem vo illam nisi deus aliter disponeret in sua sanctia. ¶ Et his satis p̄z quid ſ sit sacrm et quid rei. Plam sacrm est consensus animorum ⁊ communio corporum. Res aūt duplex est. s. vnio xpi ⁊ ecclesie. Item vnio duarū naturarū in xpo. Plam sicut in matrimonio cōmixtio est animorū vnitas cū vnitate cōmixtionis corporum. Ita vnio xpi cum ecclesia q̄ vna est et vna. ita vnio xpi cum ecclesia mea ⁊c. Secunda etiā vnione dī. j. ad Cor. vj. Qui adheret deo vnus spūs est cum eo. Item sicut in matrimonio est cōmixtio diuersorum sexuum. ita in xpo est vnio duarū diuersarū naturarū. s. diuine ⁊ humane. ¶ Explicit tractat⁹ tercius de expositiōe septē sacrorū.

Incipit tractatus

eiusdem quartus de septē virtutibus ⁊ earum declaratione.

Q Unc aliqua tangēda sūt de virtutibus. Et p̄mo quid sit virtus in genere. Quot sunt in numero. ⁊ de earū sufficientia. Deinde de singulis in spāli erit aliquid dicendum.

Quid sit virtus in ge

nerali.

Q Et aūt virtus fm Aug̃. bona qualitas mētis qua recte vivit̄ et qua nullus male vtit̄. quā solus deus in homine opat̄. Nota inter dī bona qualitas. ad dīam malaꝫ qualitatū cuiusmodi sunt p̄digalitas auaricia. Addit mentis ad dīam corpalium qualitatum. quales sunt albedo. ītegredo. Et subiungit q̄. ſ. vtūte. recte vivit̄ ad differentiā scie q̄ quis sit bona qualitas mentis, nō tñ necessario ea recte vtit̄ sed potētia ea recte intelligit̄. Et additur. qua nullus male utit̄ ad dīam potentiarū naturalium quibus cōtingit ⁊ bñ vti ⁊ male uti cuiusmodi sunt rōnabilitas ⁊ cōapt̄abilitas, ⁊ irascibilitas. q̄ p̄cipue potētie dicūt̄. Dicit etiā quā solus deus opat̄ in hominē. qđ ponit̄ ad dīam virtutū politicarū. que (vt vult plus in ethicis) generant̄ ex frequenti bñ agere cum virtutes theologice a deo infundant̄. Ex quo apparet q̄ precedens diffinitio est p̄pie virtutis theologice. ¶ Sed put virtus p̄hēdit tam quattuor virtutes cardinales q̄ tres theologicas sic pōt diffiniri. Virtus est amor habendi se ad ea et debet. Unde Aug. in li. de moribus ecclesie. singulas diffinitōes virtutes. in omnibus diffinitōibus ponit amorem tanq̄ genus. ⁊ addungit diuersos actus q̄ diuersas differentias.

Quot sunt virtutes ⁊

de earum sufficientia.

C Dicta aūt diffinitiōe/ restabi p̄t numerus septē virtutū. scz quattuor cardinalū ⁊ trīū theologicarum. Cum cū virtus sit amor habēdi se ad ea vt debetur. aut erit amor habendi se vt debet ad creatorē aut ad creaturas. ¶ Si p̄mo modo tunc vel erit amor ad creatorē vt recognoscat et sic erit fides q̄ est illuminatio mentis ad cognoscendū deū. Aut erit amor ad creatorē vt possideat. ⁊ hic dupliciter. ſ. Uel vt habēdus in futuro. ⁊ sic est spes. Uel vt quō ḡ iam habitus ⁊ detentus. ⁊ sic est charitas qua quis licet p̄ quandā modū imperfectus habet hic deū. Quia qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. ſ. Joh. iiij. Si aūt sit amor habēdi se vt debet ad creaturā. tunc vel ad creaturā q̄ sub nobis est ⁊ talis amor sic habendi se ad eas vt caro. ⁊ talis amor sic habendi se ad eas vt debet: est temperantia. Aut ad creaturā que iuxta nos est. sicut est primus. ⁊ talis amor sic se recte habēdi ad eum/ est iusticia. Aut ad creaturā q̄ contra nos est. ⁊ tunc aut illa creatura est nobis insidians. et talis amor sic se habendi ad eam vt debet/ est prudentia. Aut illa creatura est nos molestans. ⁊ talis amor sic se habendi ad eam vt debet est fortitudo.

De tribus virtutib⁹

theologicis. Et primo de fide.

C I Specali tangendū de virtutibus theologicis. Et primo de

An tpe ⁊ loco sacris

debeat redd debitum.

D Etpe loco sit oī q tpe ḡrā-
gelime ⁊ quatuor tempoīb ⁊ ie-
junijs ⁊ papisarū solemitatū
nō debet alter coniugū debitū
petere. Si ū petierit cum pigenia tñ amo-
re q sine cōiugij vīu esse nō possit/venia-
liter peccat. Si aūt aliter petierit reddat et
sanctificē ⁊ hide thoā creaūē a pecca-
to mūm in his casibus ꝓter tempoīs hmōi
solēnitatē aliquid nutra dilpnatōem supra
posita grauius incideret qā pēnā aggra-
uaret. ¶ Sed secus est de loco vt volūt ali
qui q. Lnō teneē in loco sacro reddere de
bitum ſi aliquis alius locus haberi posset
Si aūtem alius locus non posset haberi,
vt cōingat in tpe guerre vbi multos nocti
bus in locis sacris iacēt viri cum coniugibus
suis, tunc ſi aliter coniugij soluat exactus,
habens de hoc dolorem cordis peccat nīl
venialiter. imo ſi exigat cum plancta et
pigenia qd sine vīu cōiugij esse nō potest,
nō reddit mulr q peccat mortaliter. ¶ Hec
dicta q tunc cōtrahēē locus ita q recō
ciliatōe indigeat. qr cōtaminato sacro loco
distingūit duplr. Una q̄ pōdit ex in con
gruitate operis qō fit in tpo respectu dicti
opis in se. Exalia q̄ pōdit ex cōgruita-
te opis nō quo ad se. sed quo ad cōtamo
nem seu actum ipsius loci in quo fit. Hac
illa q̄ pōdit ex incōgruitate respectu loca
ti ⁊ nō opis in se/nō cōtaminat loci in-
trinsecū q indigeat recō ciliatōe. Sed illa/so
q̄ pōdit ex incongruitate ad sanctificatio
nem loci respectu operis in se vt est in ma
gno sacramento. sicut in stupro adulterio
homicidio ⁊ hmōi. et hec loca cōtaminat
intrinsecū q recō ciliatōe indigent maxime re
spectu alterius ꝓut in canonū vbi sunt manifesta.

An semp debeat red

di debitum cōingale cum petēē.

D Esolutōe aūt debiti cōingalis
hoc tenēt aliqui q omni tpe pe-
tenti debitū est reddendum Fm
opportunitatē loci. Sō ideo dī
q ille actus est recondū quandā habenā-
di amicū. Undecūq̄ oriat q̄ soluat in pu-
blico sed in omni hora omnigq̄ diuito re-
gnato. si sit alterū esse in periculo ꝓpria-
na. teneē capture secretū cubile ⁊ debitum
reddere. ¶ Alij distinguūt q̄ sicut in ſpe-
ptis affirmatiuis semp ad ea teneē sed nō
ꝓ semp. vt verbi gratia. Semp tenet ho-
norare parentes meos/sed nō ꝓ semp sed
solum ꝓ loco ⁊ tpe. Ita hic vt dicāt quia
ad semp teneē reddere debitū. sed nō tene-
tur ꝓ semp. sed solū cū opportunitas loci ⁊
tpis hoc exegerit. ¶ Et nota duos versus
qui determinat quibq casus. in quibus q̄
pōt reddere debitū sine peccato sed nō pe-
tere. ffesta sacerdos locus infirma menstrua
partus. Si petis his peccas reddis q̄q̄ li
cenia.

Quid sit materia ⁊ qd

forma in sacō coniugij.

Q Uid aūt sit materia ⁊ quid for-
ma. dī q̄ materia sunt. legitime
ꝓsone in potēa cōmixtionis se
xuū exister. ¶ Circa qō mul-
ti difficiles et diuersi casus occurrunt hoc
sacm matrimonij impedientes qui sufficiē
ter in summa Raymūdi determinant. q̄
re hic cā brevitatis nō expaimunē. sed solū
ꝓ quadā cōpendiosa annotatōe ponunē
ser versus sequētes. Ecclesie vetitū neqō
tpus/erratū. Impediunt fieri. ꝓmittunt fa
cta tenere. Error. conditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo.
ligamen. honestas. Si sis affinis si forte
coire nequibis. Hec sequenda vetant con
nubia iuncta retractant. ¶ forma aūt est
consensus ꝓ verba expssus. vt accipio te in
meum ⁊c. vl hmōi. Sed nī aliqo cōsensus
animorū est materia in cōiugio, forma au
tem est debita verborū ꝓlatorū forma. sc̄z
Accipio te in meā ⁊c. ¶ Sed nunquid et
iste cōsensus debeat fieri ⁊ esse ad carnales
copulā. Et dicat mgr in libro sniarū q̄ nō
in carnalē copulā nec in cohabitationē cor
porale sed in sociatē cōingalem. qō sic ex
ponit hoc est in carnale debitum. nō in car
nalem actum. ¶ Hec obstat illud de ma-
trimonio beate virginis q̄ fm beatū Au-
gustī. ita in hoc matrimonio cōsensit q̄ nisi ali
ter deus voluerat. debitū cōingale nō reddē
ra. Aut ēt sic. Committēs aūt virginita-

tem suam diuine dispensationi/ consensit
in carnalem copulam nō illam appetēdo
sed diuine inspirationi in ventoq̄ sex virgi
nitate ⁊ cōmixtione obediendo. Sed virgi
nitatem quā nondū voverat. in desiderio
habuit ⁊ cum firmo ꝓposito. si occasionem
sibi illam nisi deus aliter disponeret in suc-
cessionē. ¶ Et hic sanc pz quid b sit sacm
et quid res. Fam sacm est consensus ani
morum ⁊ communio corporum. Res aūt
duplex est. Semio xpi ⁊ ecclesie. Item vnio
diuinā naturaū in xpo. Fam sicut in ma-
trimonio cōiunctio est animorū vnitas cā
vna. ita vnit xpo cum ecclesia q̄ vna est et
dicit Cañ. vj. vna est columba mea ⁊c. De
qua cā vnione dī. j. ad Cor. vj. Qui ad-
heret deo vnus spūs est cum eo. Itē sicut
in matrimonio est cōmixtio diuersoū se-
xuum. ita in xpo est vnio diuersoū sc̄z
naturaū. i. diuine ⁊ humane. ¶ Explicit
tractat' tercius de expositōe septē sacō ꝓ.

Incipit tractatus

eiusdem quartus de septē virtutibus ⁊ Q
earum declaratione.

D Uncaliqua tangēda sūt de
virtutibus. Et primo quid
sit virtus in genere. Quot
sunt in numero. ⁊ de earuꝫ
suffragijs. Deinde de singulis in ſpāli erit aliquid dicendum.

Quid sit virtus in ge

nerali.

S Et aūt virtus fm Augī. bona
qualitas mētis qua recte vīmē
et qua nullus male vtī. quā so-
lus deus in homine opat. Ha-
ec inter dī bona qualitas. ad dīam mala
qualitatū cuiuslibet sunt pdigalitas ama
cia. Addit mentis ad dīam corpalium
qualitatum. quales sunt albedo. nigredo.
Et subungit q̄. s. mētē. recte vīmē. ad dif
ferentiā fidei q̄ dicit sit bona qualitas men
tis. nō tñ necessario ea recte vīmē sed pōt
nō ea recte intelligē. Et additur. qua nul
lus male vtī ad dīam potentiarū natu-
ralium quibus cōmunit ⁊ bñ vtī ⁊ male vti
cuiuslibet sunt rōnabilitas ⁊ cōcupiscibi-
litas. ⁊ irascibilitas. q̄ ꝓprie poſēne dicūē.
Dicāt ēt quā solus deus operāt in homi-
qō ponit ad diam virtutū politicarū que
(vt vult ꝓbus in ethicis) generāt ex he-
quem bñ agere cum virtutes theologice a
deo infundunt. Et quo apparet q̄ prece-
dens diffinitio est ꝓprie virtutis theologi-
ce. ¶ Sed putet virtus ꝓbēdit tam quam
o: virtutes cardinales q̄ vere theologicas
sic pōt diffiniri. Virtus est amor: habendi
se ad oia vt debet. Aut ita. Virtus est amor:
habendi se ad oia vt debeē. Unde Aug. in li. de mo
ribus ecclesie. singulas diffinīēs virtutes.
in omnibus diffinitiuis ponit amorem
tanq̄ genus. ⁊ adungit diuersos actus q̄
diuersas differentias.

Quot sunt virtutes ⁊

de earum sufficientia.

E dicta aūt diffinitiōe/ extrahi
pōt numerus septē virtutū. sc̄z
quatuor cardinaliū ⁊ trīū theo-
logicarum. Cum eīm virtus sit
amor: habēdi se ad oia vt debetur. aut erit
amor: habendi se vt debeē ad creatorē. aut
ad creaturā. ¶ Si primo modo tunc vel
erit amor: ad creatorē vt recognoscat et sic
erit fides q̄ est illuminatio mentis ad cog
scendū deū. Aut erit amor: ad creatorē vt
possideat. ⁊ hic dupliciter. s. Uel vt habē
dus in futuro. ⁊ sic est spes. Uel vt quō ha
bitus ⁊ detentus. ⁊ sic est charitas
qua quis licet ꝓ quandā modū imperfectuꝫ
habet hic deū. Unde qui manet in chari-
tate in deo manet ⁊ deus in eo. j. Joh. iij.
Si aūt sit amor: habēdi se vt debeē ad cre
aturā. tunc vel ad creaturā q̄ sub nobis est
vt caro. ⁊ talis amor: sic habendi se ad eaꝫ
vt debeē est ꝓpria. Aut ad creaturā que
iuncta nobis existit est. primo. ⁊ talis amor:
sic se recte habēdi ad eam. est iustitia. Aut
ad creaturā q̄ contra nos est. ⁊ tunc aut il-
la creatura ē nobis inferior. et talis amor:
sic se habendi ad eam vt debeē/ est prudē
tia. Aut illa creatura est nos molestans. ⁊
talis amor: sic se habendi ad eam vt debeē
est fortitudo.

De tribus virtutb9

theologicis. Et primo de fide.
i Ñ specali tangendū de virtuti-
bus theologicis. Et primo de

fide. De quo primo dicendū quid sit. Quot modis dicat. Que sit fides informis et q formata. Et vtr vna sit alia. Et an demones habeāt fidē. Vtrū puuli baptizati habeāt fidē. Vtrū in aliq casu liceat formare fidē. Vtrū in aliq casu liceat deficere ore. Vtrū fides possit fabelle falsum. An oēs teneant ad fidē explicitam.

Quid sit fides et quō

diffinit.

f Candū aūt aplm ad Heb. xi. Fides est rerū sperandarū substantia. argumentū nō apparentiū. Et diuisit hic fidē. put est fundamentum in etānis spūalis. Substitit et oibus aliis virtutibus reas collocat in nobis. i. facit eas in nobis collocari. Et hanc sic intelligit diffinitionē. Fides est spārdarum rerū substantia. fides facit mō res speratas substitere in nobis spē. q tandē subsistēt re. Fides est argumentū. i. oīsio vel pnōstratio nō apparentiū rerū. ¶ Sed nōne xpūs credidit q̄m possum? ergo q? in eo? symbolo hoc p articulo ponit. et tū apparuit eis passio sua. Sed aio q aliud viderunt aliud credidērūt q: hoiem passum viderūt et deū passum credidērūt. Deū aūt passuz esse, est articulus fidei fm Aug. Non hominē illū passum esse. Quia hoc credidērunt indo q̄ fidē non habent catholicam. ¶ Scim aūt Aug. fides est illuminatio mētis ad videndū deum.

Quot modis fides di

citur.

D Ad aūt fides multipliciter. Aliqñ em̄ accipit p habitu fidei informis. Unde Jaco. ii. Fides sine operibus mortua est. Aliqñ accipit p habitu fidei formate. Vñ ad Heb. xi. Sancti per fidē vicerūt regna. Aliqñ pro ipsa fide formate fm q̄ dicit Aug. Fides est credere q̄d nō fides. Aliqñ p facultate credēdi. Vñ Matth. viij. Non inueni tantam fidē in isrl. Aliqñ p obiecto fidei. scz p ea q̄d creditur. quia sicut fides est habitus ita et obiectū. Vñ in symbolo athanasij dr. Hec est fides catholica. q̄ nisi diligenter et fideliter ibi posita.

Quid sit formata et

q̄d informis, vtrū vna possit fieri sine alia

f Fides aūt formata est fides que operat p dilectionē q̄. s. informata gra et charitate. Fides aūt informis est huic cōtraria vtraq̄ formabilitate priuata qualē habēt existentes in pcō mortali. q̄ nihil aliud est q̄ potētia naturalis assentiēdi veritati vtili. ¶ Utrū autē fides informis fiat q̄nq̄ formata vel nō? an quotiēs peccat mortaliter? Quo opere at fides formata? cum ad statū gre p penitētiā redit? vtrū nova fides creat. ¶ Multi vident dubitare. Dicunt em̄ aliqui q̄ fides informis eadē ē in essentia cū fide formata. sed differūt fm intentionē maiorē et minorē. et assensus veritati aliqua illustratione gre immediatus sit fides informis. assensus aūt precedentes. multa illustratōe gre illuminante, sit fides formata. Et volunt isti q̄ fides informis b fieri possit, formata vo nō. ¶ Alij dicūt q̄ nō sunt in eadē in substātia sed equalitate sine recedēte fide formata totū perit. Et relinquit tm̄ modica quedā lux in ratione q̄ nō sciat hoiem gratiā q̄ dr fides informis. ¶ Alij diffinguūt q̄ duplex dr fides informis. Uno mō p privationē actualē forme debite. Et p hunc modum dr fides informis ee in peccatoribus q̄nō est in eis gra gratificās vel charitas. Alio mō dr fides informis pprietatōem possibilitatis ad formā debitā. et hec fides informis est in demonibus qui nō hūt possibilitatē ad gratiā. Et primo mō dicta fides informis sic differt a formata, q̄ tm̄ formata fieri possit. s. q̄ illis q̄ fidei informi subtracta p̄t formari. Uñ materialiter loq̄ndo hec p̄t fieri illa sic ceatas i oculo p̄t fieri visus p miraculū. Dz scdo mō dicta fides informis oīno differt a fide formata sic q̄ nullo mō p̄t fieri formata. Et illo placz aliqbus ¶ Et dicit pz an demones habeāt fidem. Habent em̄ fidē informē et dicunt sancti. Sed et dim multo aliter q̄ peccatores. q̄m fides informis demonuz nō est possibilis ad formā debitā sicut fides peccatorū in q̄ est aliqua q̄dam modica illustratio gre. Jō fide sc̄ demonū nulla sed tm̄ credulitas q̄dam q̄ cogitatione naturali exorta,

Utrū parvuli bapti

zati habeant fidem.

a Dicit q̄ quidē vtrū parvuli baptizati fidē habeāt? Dicunt q̄dam q̄ nec fidē habeāt. nec ceteras virtutes. eo q̄ he nō conferunt eis in baptismo sed tm̄ purgatio ab originali pcō. Dicunt tm̄ q̄ si ita puuli p̄ baptismū separēt. in illa separatōe illi infudi fidē. ceteras q̄ virtutes ab ipso deo. Et sic cū adultus efficax. si tm̄ retineat innocētiā baptismalē. ¶ Be hac opinione est Hug. q̄ fecit apparatū sup decretū. ¶ Alij dicunt puuli plene fidē et ceteras virtutes in baptismo infundi sz nō vsus earū. Quā opinionem tenet mr̄ in li. sen. et alij plēs. ¶ Est et alia opinio inter has duas media. q̄ ponit q̄ puuli nec hūt cōpletū habitū virtutū. nec actū. qui nondū sunt capaces virtutū cōplete. vt est habitus vel actus. Sed accipiūt virtutes ad potētiā. q̄ potētia aliq̄d hz de natura habitus. et fit habitus cōpletus si alia separēt vel cū venīūt ad etatē adultā

Utruz in aliquo casu

sufficiat corde seruare fidē et ore differi.

v Trū aūt in aliq̄ casu sufficiat vera fidē corde tenere. et p vita saluāda, ore negare. nullo discretiue dubitat. Plegans em̄ fidem ore, q̄tum cū q̄ retineat fm̄uter corde, peccat mortaliter. Corde enim (vt ait aplūs) creditur ad iusticiā. ore aūt cōfessio fit ad salutē. Uñ sine cōfessione fidei nō videt esse salus. q̄ dominus cū negatōe Judap talio impugnat fidei veritatē agnitam. Et sic videt q̄dammō peccare in spūm sanctū. Uñ hec est heresio pusillanimū. q̄ dicāt q̄ p vita saluanda licet fidē ore negare si tū vere teneat in corde.

Utrum falsum possit

fabelle fidei.

b Je dubitat vtruz falsum possit fabelle fidei. Hoc est vtrū falsū possit credi, vel id q̄d nō est. puta cū sacerdos elevat hostiā nō cōsecratā, vtrū sit vera fides q̄ a toto pplo credit ibi esse vel illud esse corpus xp̄i? Et dicit ad hoc, q̄ fidei nunq̄ p̄t subesse falsum nec oībus. imo nec etiā p̄t quicq̄ credi. nisi sit infallibiliter verū. Uñ in p̄dicto casu credere q̄ illud sive illa hostia, sit corpus xp̄i, nō est fides sed opinio tm̄ que p̄t esse de falso. Dz credere sub illa hostia si in forma debita p̄secrata fuerit, sit corp̄s xp̄i est fides. et hoc semp infallibiliter est verum. Uñ illa cōditio semp apponenda vel ad minus supponenda est. q̄n hostia adoratur vel sumit. s. si rite p̄secrata fuerit. Hostia rite consecrata infallibiliter est corpus christi.

An oēs teneātur ad

fidem explicite credendā.

p Emagan oēs teneant ad fidē explicitam. s. ad credēdum articulos fidei explicite dubiū est apd quosdā. Dicāt em̄ aliqui q̄ nec ante aduentum nec post aduentum xp̄i tenebant homines scire oēs articulos fidei explicite. nec etiam oēs explicite credere nisi in q̄tum docti erant a maioribus. Et illā doctrinā intellectu capere poterant. Sed tm̄ adhuc illi qui p̄cesserunt minus tenebant p̄pter umbram q̄ tunc erat. Isti aūt plus p̄pter doctrinam veritatez expressam. Unde nunc quilibet q̄tumcunq̄ simpliciter qui humanam habet discretionē, tenet ad minus explicite scire et credere primum articulum. Et reliquos nullatenus dubitare. sed in generali credere quicquid sancta et vniuersalis credit ecclesia. Et tenet preterea se paratū exhibere ad amplius discendum, cum doctorem catholicum habuerit. Et q̄n obtusum sensum habent simplices nō credo q̄ teneant ita explicite scire sicut explanatē eis, q̄ fuerit q̄ ipsi accipiāt explanatōnem fm̄ suam potentiam aut intelligendi, et non fm̄ voluntatem aut facultatem explanatoris. Si aūt primum articulum vel plures etiam alios explicite crederent. vnu tm̄ primarem cōtradicerent. hereticarent. vnu tm̄ primarem cōtradicerent. hereticarent. Quia hoc fieri nō posset, nisi egressi iudicium ecclesie, pueruli hereticorum tam p doctrinam puerilem esse incipiunt. Scalo tm̄ est de sapientioribus qui tenent explicite omnes articulos scire. Et maxime plati aut quicūq̄ alij qui se sciri

tur doctoren. cum ignorantia iuris nō ca-
dat in puerū aut doctorem.

De virtute spei ⁊ ꝑti

Tractandus ad ipsam.

f Equē aliquid dicere de spe
Primo. Quid sit spes. An spes
possit esse malarū rerū. Quorū
sit spem habē. An ipsa sit caus fi-
de caritatis. Et quid succedat eis.

Quid sit spes et quō

diffinit.

D Ffinit autem sic spes ab Aug.
Spes est certa expectatio futu-
re beatitudinis proueniens er
gra ⁊ meritis ꝑcedentibus. Qui
sic dicit. Spes est certa qđ dicat ꝑter he
sitationē. Nam spes vtqđq; absq; fluc-
tuatiōe deliberatōis est. Expectatio qđ dicat
ad vitam cōpbensionis q̄ erit in patria.
vbi nihil expectabile sed oīa p̄sentialiter ha-
bebunt. future beatitudinis qđ dicat ad
vitam timoris seruilis qui ē expectatio fu-
ture misere. Expectatio dico puenies ex
gra ⁊ benignitate dei cōsiderata. Q̄ em dē
et benignitate dei cōsiderata dī ad vitam
desperatōis q̄ seueritatē trīs dei ꝓsiderat. Et
ex meritis ꝑcedentibus. qđ dī ad vitam p̄
sumptōis. q̄ ex dei benignitate trīs cōside-
rata ⁊ nō cum hoc ex meritis beatitudinē
adipisci credit. Et sic diffinitur hic motus
spei. ¶ Aliter sic a magro cōter diffinitur
Spes ē audacia mētis de largitate dei cō-
cepta, habendi vitam eternam ꝑ bona me-
rita.

An spes possit cē ma

larum rerum.

R Ndē spes possit esse malarū
rerum. Dicat magr iuij. sent. q̄
spes est trīs bonorū rerū ⁊ earū
q̄ ad eā spectant qui earū spem
gerit videl. qr ꝓprie spem habemus de
bonis nīris. nō de alienis. Unde ad hoc q̄
sit ꝓprie spes tria cōcurrere debent. s. q̄ sit
respectu boni ⁊ ꝓpij ⁊ futuri. Trīa si aliqñ
legit spes dica malorū, sicut apud poetas.
Dunc ego si ponti trīs spem rere labore. Vel
etiā bonorū ⁊ cōmuniū. sicut speramus salu-
tem bonorū qui sunt in via. vel etiā bonī
primis, intelligem talibus spem non ꝓprie
accipi sed largo modo.

Quorum sit habere

spem seu sperare.

D E eo aūt q̄ dñē q̄z sit sperare.
an sit angelor. an aiaz beatarz i
celo. Et an xpō spez būerit. Et
etiā an antiqui ꝓtes in lymbo.
aie nunc dete in purgatorio spem habu-
erunt aut habeant? ¶ Dicendū est ad ma
priora q̄ ꝓprie sumpto nole spei. neq; an-
geli neq; aie beate neq; xpō spem habue-
runt. Cuius rō est quia ꝓprie nō est nisi de
subali beatitudine quā nunc bīt angeli ⁊
aie beate. eo q̄ stola corpis non sit ꝑs vo-
catoes de subali ꝓmio ipsarū. sed trīs ipsa
cōtēplatio diuinitatis ⁊ humanitatis xpi.
Quia vt habet Joh. xvij. Hec est vita eter
na vt cognoscāt te solū verū deū. ⁊ quem
misisti iesum xpm. Et qm xpus beatitudi
nē substantialē in via habuit. q̄ cōprehen
sor fuit nō spem ꝓprie nō habuit. Et si ali-
qñ legit ipm spem habuisse intelligendū
est decimoprime dicta. s. de alīq̄ spe de cō
dentali beatitudine. vtpote de glorificatōe
corpis sui. cuius nō est spes nisi ꝑ posteri⁹
vel de ipso loquit scriptura gra mētonī.
¶ De patribus aūt in lymbo. ⁊ de aiabus
in purgatorio existentibus dī q̄ spem ha-
buerūt ⁊ habēt aliquantulū extenso nole.
Cum em spes sit boni futuri expectatio. sit
ē expectatio cū oīmoda hesitatōe. Et tūc
nō est spes. vel cum certitudine opinionis
et tunc ꝓprie est spes. qualē habēt electi in
via. Vel pōt esse cum certitudine scie. q̄. s.
scit se bonū eternū adepturos. Et sic mi-
nus ꝓprie dī spes. Et isto modo sumendo
spem dī q̄ patres in lymbo et purgatorio
aie spem habuerunt ⁊ habent.

An fides et spes eua

cuabunt ⁊ quid eis succedet.

D E vltimo quod ponebatur in
questione scilicet an spes ⁊ fides
euacuabuntur. Et quid ipsis
succedet? Dicitur q̄ vtraq; eua-
cuabit. Cum em venerit qđ ꝓfectū est eua
cuabit qđ ex parte est. Et ideo quia fides et

spes imꝑfectionem habent/euacuabunt.
nec erunt sanctis in celo. sed loco fidei suc-
cedet visio. loco aūt spei. succedet amplex⁹
vbi videbit ⁊ gustabit q̄ bonus est dns.

De virtute caritatis

et ꝓtinentibus ad ipsam.

D Icit de charitate aliquid di-
cē. Et primo quid sit charitas
Que sint diligēda charitate. Et
quis ordo sit obseruādus in di-
ligendis. An oēs teneant ad dilectionem
inimicorum. Et iterum de quodam alio
ordine diligendorum.

Quid est charitas.

C Haritas ꝑm magrm in. iij. sent.
est dilectio qua diligit deus ꝓ
pter se. ⁊ primus ꝓpter deū vel
in deo. Hec hic diffinit idem ꝑ
scipm. s. charitas ꝑ dilectionē. q̄ dilectio
quodāmodo genus est ad charitatē. et ea
quidem cōior. q̄uis in frequenti vsu scri-
pture/vnum ꝓ alio aliquotiens ponatur
¶ Alia dat ab Aug. in li. de moribus ec-
clesie. Charitas est affectio animi recta/cō
iungens nos deo ¶ Et sciendū q̄ruz in
priorem diffinitionē/eadē est dilectio qua
deus ⁊ ꝓximus diligit q̄ vnū ꝓpter aliud ama
tur vnico vtrūq; amore amat. Sicidē est
amor. q̄ amat vinū ⁊ dilectio vini. Semi
nata dicit hec dilectio ꝓpter duo dilecta. s.
deū ⁊ ꝓximū. ꝓpter qđ etiā dicit duo mā
data de dilectione. Primū de dilectiōe dei
qđ continet ma prima ꝑcepta seu manda-
ta decalogi ꝓtinentia ad deum/vel quibus
ordinamur ad deum. Secm est de dilecti-
one ꝓximi: cōtinens septem alia decalogi
ꝑcepta seu mandata q̄ nos ordinant ad ꝓ
ximū. sicut in supioribus declaratū est.

Que charitate diligē

da sint ⁊ quo ordine.

E Tenim vt sciamus q̄ charitate
diligenda sunt. Attēdamus do
ctrinam Aug. lib. j. de doctrina
xpiana. Quatuor em sūt q̄ dili
genda sunt. Unum qđ supra nos est. s. de⁹
Alterum qđ nos sumus. s. aīa. Tertium
qđ iuxta nos est. s. ꝓximus. Quartum qđ
infra nos est. s. corpus. ¶ De facto aūt et
quarto nulla ꝑcepta spālia data sūt. Quā-
tūcunq; em homo erudiat a charitate, tam
per tm illi remanet affectio ad seipsum ⁊ ad
carnē suam. ¶ Sed quis ordo seruandus
est in his diligēdis. Unum videtur in ali
quo casu/extraneis ꝓponendi sint cōsangui
neis? Item an filij parētibus. Dñi an ꝓxi
mis? ¶ In primo quidē casu distin
guāt quidā. qr aut būficia sensibilia/est spā
ialia aut tpalia. Si est spāle cū būficia spā
ale ad neminē iure ꝓ sanguinitatis devotiōa
tur/debet extraneus melior ꝑsona consan
guineo minus bono. Si aūt sit tpale/pu-
ta de bonis acquisitis vel iure hereditario
possessis. Dicunt q̄ consanguineo pariter
indigēti etiā minus bono/primo est subue
niēdum q̄ extraneo. Tm si vtrq; esset cō sangui
neus ⁊ alter nō/⁊ vtriq; ꝓbandum nō suffi-
ceret. tunc ꝓbādum est cōsanguineo. Si vo
vtriq; sufficiat. vterq; accipiat. sed consan-
guineus ꝓior. ¶ Respectu vo scdi. s. an fi
lij ꝓponendi sint parēntibus. s. patri ⁊ matri
Dicunt plures. q̄ parentes ⁊ filio in equali
necessitate constitutis/primo est subueniē-
dum parēti q̄ filio cum ad hoc nos cogat
tam lex nature q̄ oīcum ꝑceptum. Uidi
aliquos sentire cōtrariū. Jta alīa distinguē
do dilectōe affectuali ⁊ effectuali. Dicēdo q̄
dilectōe affectuali. primo diligēdi sunt pa-
rentes ꝓpter ꝑfecta beneficia. Effectualiter
plus diligendi sunt filij. qr et plurimum
plus indigent. Sed pone equalem vtrobi
q̄ indigentiam. tunc puto plus subueniē
dum esse parentibus. s. patri ⁊ matri q̄ filijs
¶ De vtore aūt qđ erat tercium dicē q̄ ꝑ
ferenda est parentibus q̄ tum ad cohabita
tionem. non q̄ tum ad dilectōnem. Unde
illud. Relinquet homo patrem ⁊ matrem
suam ⁊ adherebit vxori sue tē. Intelligen-
dum est q̄ magis adherēdum est eis q̄ pa
rentibus/cohabitatione/non tm magis or
dinatione. eo q̄ multa plura bñficia a paren
tibus exhibita sunt q̄ ab vxore.

An omnes teneātur

ad dilectionē inimicorū.

D E dilectione aūt inimicorū. an
teneamur omnes ad eorum di
lectionē? ⁊ an teneantur eis om

hēs offendet signa familiaritatis? Et dī q̄ sic. s. q̄ oēs tenent inimicos diligere. eo q̄ sup hoc erat p̄cptū diuinū. Matth. v. Ego aūt dico vobis diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos. Sed hoc q̄ ad affectum dilectionis quo simpliciter tenent omnes inimicos diligere. q̄ do ad signa dilectionis et ad effectū, non tenent oēs quia videndo et ad effectū inimicū diligere. nūq̄ videret cū vtiq̄ inimicū diligere. nūq̄ videret cū necessitate patiente vel veniā non petente seu utilitate sed vere et pure potius autē. vel si saltem nō utilitate saluti dūs est. Perfecti vo salē religiosi ad amplius tenent. Propter scādalū aūt euitandū. cōtra hos p̄cepta qui fecerūt q̄ offensi sunt. tenent offerre signū dilectionis. Hactēus intelligas de talibus inimicis qui sūt ēpiani fidē catholicā impugnant q̄ sic impugnant nisi in vltima necessitate. tenēs est subueniendum.

De quodā alio ordine diligendorum.

i Hī sūma nota fm Aug. et Ambro. et alios expositores q̄ primo diligendus est deus. deinde alia p̄ma. deinde alia primi. deinde corpus p̄pīi. et postea corpus primi. Inter primos aūt patrio patres. s. pī et mr. sicco filij. deinde alij cognati. ¶ Inter aūt veros sit plenū filios. cārū nō habeo. postea fratres et sorores. domestici. s. non. deinde extranei non inimici. deinde inimici. ¶ Et aūt inbemur diligere p̄ios sicut nosmetipsos sic intelligendū est q̄. s. eque optādū est eis bonū eternū sicut nobis. Non ei tenemur talia equaliter eis vt nobis ministrare. sed nobis primo postea aūt ipsis.

De quatuor virtutibus cardinalibus.

X

f Equū breuiter aliquid dicere de quatuor cardinalibus. s. de iusticia q̄ fm Aug. est in subueniēdo miseris. de prudētia q̄ est in cauēdis insidijs. de fortitudine q̄ est in p̄ferēdis molestijs. et de tpantia q̄ est in p̄mis delectationibus coercēdis. De quibus primo dicendū est quare dicāt cardinales et oales et polinee. Deinde de singulis q̄ singulis virtus in se. Et qui sūt p̄cipij earū actus tam in via q̄ in patria. Postremo de ordine earum ad septē vicia capitalia.

Quare dicte virtutes dicant cardines cardinales et polinee.

Jeme aūt fm quosdam virtutes cardinales q̄si cardinales ad o diam virtutū corpaliū. Cardo enī fm Jsid. a corde derivatē. q̄ a cordian grece q̄ est cor latine. Velut alij volūt dicunt cardinales. q̄ in eis sicut in cardinibus omnis alia virtus maxime cardinalis voluit. Sed m aūt pbos qui de ipsis tractauerūt dicunt cardinales. q̄ in his sicut in cardine est revolutio totius vite humane fm statū honestū et similē. ¶ Cardines aūt dicunt q̄ cōstituunt bonū statum vnius cū altero in ordine autū. his enim virtutibus fm Plotinū pōm et macrobiū boni viri rei publice cōsulunt. vebes tuentur. pentes venerāntur. proximos amant. ¶ Polinee aūt dicunt eadem de cā q̄ idē est polis grece q̄ est ciuitas latine. vel eo polinee dicunt quasi ciuales.

De virtute iusticie in speali.

Et aūt iusticia fm Augu. virtus tribuēs vnicuiq̄ q̄ suū est c Que diffinitio cōuenit iusticie tam fm statū vie q̄ fm statū patrie. ¶ Alia aūt diffinitio q̄ ponit q̄ iusticia est subuenire miseris. conuenit iusticie tm fm statū vie ¶ Ponit aūt fm mgr̄m in. vj. li. sent. duo esse actus. s. actus cuis in patria. qui est deo regēs subesse. et actus eius in via qui est miseris subuenire. Dicunt actus generales ad q̄s tenent omnes ¶ Sunt aūt alij actus eius spāles ad q̄s nō ita indifferēter oēs tenent. qui sic (q̄ tā ad ꝓpositū pōs sufficere pōt) distinguunt. Jam tactū est q̄ actus generalis iusticie est vnicuiq̄ tribuere q̄ suū est. hoc est superioribus paribus et inferioribus. Superiorib⁹ quidē ꝑeminentiā et hoc dupliciter. Quia vel generaliter. et sic dī actus eius inferiora posse subdere. quā ponit Aug. de libero ar. li. vj. Vel spāliter. et sic dī actus eius soli deo debitus. De quo Aug. li. vj. sue mu-

sice. Dicit aūt sit in tribuendo q̄ suū est pariter. sic est triplex actus eius. Unus pariter sibimet copulare. de quo Augu. de libero ar. li. j. Alius nullio coequari. nisi purificatio animio. Terrenus nullis oīan appetere. nisi nature corpali vel bestiali. de quibus duobus Augu. in. vj. sue musice. Si aūt in tribuendo q̄s suū est inferioribus hoc est duplicater. Vel quo ad penam sublevandam. et sic eius actus est misericordiam fm mgr̄m in. iij. li. sen. Vel quo ad culpas corrigendas. et sic eius actus est vitia mouibus corrigere et punire. De quo Aug⁹. sup Gen. li. xij. ad lram.

De virtute prudētie in speali.

Prudentia fm mgr̄m in. iij. sen. est in p̄cauendis insidijs. vbi sic apertius diffinit. Prudentia est virtus rerū bonarum vel malarum neutrarūq̄ discretio: cuius fuga malitia electio bonī. Et dī neutrarumq̄ hoc est indifferentium. q̄ scz neq̄ bone neq̄ male sunt. quale est frangere festucam vel hmōi. Et trahit diffinitio ꝑ̄ ex verbis Augu. li vbi dicit. q̄ prudentia est bonarum rerum et neutrarum scia. ¶ Ponunt aūt plures prudētie actus. Actus eius in patria triplex ē. Unus. nullam bonū deo ꝑponere vel equare. qui ponit p mgr̄m in iij. li. sen. Alius ipsam concupiscere veritatem. de q̄ Aug. in. vj. sue musice ¶ Actus prudētie vie ponunt quinq̄. s. ꝑcauere insidias q̄ ponunt p mgr̄m in. iij. li. sen. Itē mala deuitare. de quo Aug. sup Gen. li. xij. ad lram. Item incorruptionē corrupti oni ꝑponere. de quo Aug. de libero ar. li. j. Item discernere bonū a malo. de q̄ Augu. de ā. et. lib. xiv. Item eterna ꝑponere temporalibus. de quo Aug. in. vj. sue musice.

De virtute fortitudinis.

Y

f Fortitudo aūt est in p̄ferēdis molestijs. Unde fm quosdā sic apertius diffinit. fortitudo est immobilis animi inter aduersa libertum et p̄cipuorū equa sustinentia. ¶ Cuius quadruplex assignat actus vic. Unus firmare animum contra tales molestias de quo Aug. Alius nō aduersitatem nec mortem tpalem formidare. de q̄ Aug. in. vj. sue musice. Alius a sapienter electo. nullis terroribus nullaq̄ pena depelli. de quo Aug. de libero arbitrio. lib. j. Alius p̄ electo habendo aduersa tolerare. de quo Aug. sup Gen. li. xij. ¶ Actus patrie triplex ē. Unus tumultuose deo adherere. qui ponit p mgr̄m in. iij. sententiarum Alius nihil molestē pati. qui ponit p Augu. in. vj. sue musice.

De virtute tpantie in speali.

Tpantia est in p̄mis delectationibus coercēdis. Diffinitur aūt sic ab Aug. in lib. de libero arbitrio. Tpantia est affectio coercens appetitū ab his rebus que turpiter delectant ¶ Cuius actus assignantur in via. Sub trahere se ab amore inferioris pulchritudinis. de quo Augu. in. vj. sue musice. Itē coercere cogitationes p̄auas. de quo in. iij. sen. Item libidinez refrenare. de quo Augu. sup Gen. xij. Item refrenare cupiditates abhis que temporaliter delectant. de quo Aug. de libero arbitrio. ¶ Actus autem patrie ē nullo respectu nono delectari. De quo in. iij. sententiarum. Item immaculatum manere. de quo Aug⁹. in. vj. sue musice.

De effectu dictarum virtutum. tan sint in patria.

Ste quatuor virtutes homini ad virtutes theologicas habendas habilitāt. Dio nihil vtilius est inuenta dummodo informent charitate. Tunc eīn eque meritorie sunt vite eterne sicut theologice. ¶ Alii autem de virtutes future sint ī patria. dicat magister. iij. lib. sententiarum. q̄ sic. Im alīq̄ eorum actus. vt patet p singulas inuita supra tacta.

De ordine dictarum virtutum ad septem vicia capitalia.

Latmo dicendū qualiter p has septē virtutes septē vicia capitalia expellant. Fides enī q̄ mentem illuminat expellit stultiā q̄ eos excecat. Spes q̄ gaudio futurorum cor lenificat expellit iram q̄ pena miseria mentem cōturbat. Charitas q̄ succedit de proximi p̄speritate/de miseria q̄ est odiū/letitia. p̄speritate/de miseria q̄ est odiū/letitia. p̄spentate/de miseria q̄ est odiū/letitia. p̄spentate/de miseria q̄ est odiū/letitia. p̄spent

v Ltimo dicendũ qualiter p has septē virtutes septē vicia capitalia expellant. Fides enī q memoria expellant. Fides eni q illuminat expellit superbiã q tem illuminat expellit superbiã q tem illuminat expellit superbiã que gaudio futurorum cor erexerat. Spes que gaudio futurorum cor letificat/expellit irã q pñti miseria mentem cõturbat. Charitas q gaudet de prosperitate/odit inuidiã q est odiũ felicis prosperitatis. Fortitudo p quã in actio vi ctimus aliene. Fortitudo p quã de viles cõtingimus expellit accidiã p quã de sidia tabescimus. Iusticia q sua vnicuiq reddit eliminat auariciã q aliena retinere et rapit. Temperantia q excessum reprimit expellit gulam q modum excedit. Prudentia q singulam q modum excedit. Prudentia q Aug. in corruptiõe corruptioni spō pm Augu. in corruptiõe corruptioni spō nit. eradicat luxuriã qua corrupit corpus et animã.

Explicit quartus tractatus huius libelli qui est de explanatione virtutum.

Incipit tractatus quintus de septē petitionibus cõtentis in orõne dñica et earum expositione.

T Ractatum de septem petitionibus q in orõne dñica cõtinent. aliqui fm ordinē huius libelli ponunt. s. immediate post tractatum de articulis fidei. et ante tractatum de decem pceptis legis. Nobis quinto loco poni placuit. s. inter tractatū de septem virtutibus. et tractatū de septē donis spūssancti. ex. sc3 cõsideratiõe q in ipsis septem petitiõibus sicut in ipsa orõne dñica cõtentis effectualiter/ipse septē virtutes/ipsa q septem dona spūssancti peti videantur. ¶ Circa quē tractatū primo videndū venit de efficacia modi petendi qui describit in pmio dicte orõnis dñice. De distinctione et expositiõe ipsarū petitionū particulariter. De numero et sufficientia earū. De oppositione earū ad septem vicia capitalia.

De efficacia modi petendi cõtenti in pmio dicte orõnis.

P Ater noster. Cum hec orõ a sapientissimo vtpote ab eo qui ē ipsa sapia infinita/ et verissimo vtpote ab eo qui est fons et origo totius veritatis/ cõdita sit. Patet q nihil ei deesse poterit. sine quo ad petendum modus sine q ad sufficientiã bonorū petendorum. Modus aūt petendi efficacissimus ostendit in tribus primis verbis petiõe pcedentibus quibus ad misericordiã flectit animus pijs misericordiarū. ideoq ea his septem petitionibus pmisit qui quodam petitiõnum quo ostendit orantē in cõsequēter petendis fore exaudiendū. ¶ Cum enī ad sufficientē agentē tria cõcurrere debeāt. s. q sit sciens volēs et potēs. in hoc q dicit pr. ostendit eū scire et adiuuare nostrā. i. filiorū suorū indigentiā. iuxta illud Math. vj. Scit enī pr vester. q his oībus indigetis. In hoc aūt q dicit nr. ostendit eum subuenire volentem. filiis enī oēs boni diligēter subueniūt aliquin boni nō essent. Vñ. j. ad Cor. v. Si quis aūt suorū et maxime domesticorū curam nō habet fidē negauit. et est infideli deterior. In hoc etiã q dicit. qui es in celis. ostēdit ipm potentē. Quia vt hr. j. Mach. iij. De celo fortitudo est. ¶ Cum igit his verbis ostēderimus ipm scientē nostrā indigentiã/ et subuenire potentem. necessario flectemus ipm ad misericordiam. ¶ Ait ergo: Pater noster. Et hic stat hoc nomen pr essentialiter siue p essentia. et non psonaliter siue p psona. Dicit eī isto modo deus pater oim. Quod et adhuc pōt tripliciter dici sc3 cõiter. pprie et magis pprie. Cõiter per creationē. et sic nō tm̄ psona patris sed tota trinitas dr pater oim. et non tm̄ electorum sed etiã puersorum. Unde Deut. xxxij. Popule stulte et insipiens. nunquid nō ipse est pater tuus qui possedit te. fecit te et creauit te: Proprie aūt dr pater p adoptionē. et sic tm̄ dicit pater bonorū. Unde ad Roma. viij. Accepistis spm adoptionis filiorū in quo clamatis abba pater. Proprijssime autem dicit pater p generationē et sic persona patris tm̄ dicit pater vnigeniti filij sui. Duobus primis modis dicit pater noster tota trinitas. sed tercio modo nō dicit pater noster deus. sed tm̄ filij sui. Ex quo patz q hec oratio non dirigitur ad patris psonã tm̄. sed ad totam trinitatem. ¶ Sequitur qui es in celis. Non excluditur tamen per hoc quin sit vbiq. Et quis vbi sit essentialiter potentialiter et presentialiter. magis tamen in celis pr esse. q vbi magis se

det relucere vtus sua et opatio. ibi dr poni: ē q alibi. Sicut aīa lz vbiq sit in corpe. tñ magis dr eē in corde fm aliq. vel i capite fm alios. q ibi nobiliores apparet opatiões sue. Et hoc ē qd dicit aug. de spū et aīa. Dicit deus vbiq totus ē in toto mūdo et in omni creatura sua/sic tota aīa i toto corpe suo tãq in quodã mūdo suo ē et in oībi eius parte. Intētius tñ in corde et cerebro. quēadmodū deus ē et dicit pcipue esse in celo. ¶ In his aūt septē petitionib⁹/oīa bonã generi humano necessariū petit. Vt enim dicit glo. aug. Nihil boni deest qd his septem petitionib⁹ nō cõtineat siue ad psentem siue ad futurã ptineat vitã. Petit enī in eis accessus oīs boni. tã creati q increati. Itē recessus oīs mali. tam. s. psentis/pteriti q futuri. vt patebit inferius.

De effectu prime petitionis.

P Rima ergo petitio ē vt cõfirmetur in nobis noticia siue cognitio veri dei. que habet p fidē orthodoxam. Et hoc ē q dicit Nomē tuū. i. noticia tua vel notamē tuū/sanctificet. i. confirmet in nobis. Sanctū enī idē qd firmū. et sanctificare idē qd cõfirmare ē. Scdm Pap. ei dicitur sanctum a sancio sancis qd idē est qd cõfirmare. Quasi diceret firmet in nobis p fidē verã/noticia tua. vt sicut tu sp in te firmus es. q eternus et incõmutabil: ita da q te firmiter cognoscam⁹. ¶ Vel nomē tuū. s. paternitatis quo pr nr diceris. sanctificet. id est firmet in nobis. s. vt filij tui p gratiã sp maneam⁹. Vñ Glo. Oramus ne a sanctificatõe nõis in aliq oīsi cepim⁹. ne patris nomē i filijs/moribus et vita offendat. ¶ Vel nomē tuū qd in se venerabile et sanctū est. sanctificet. i. sanctū in nobis ostēdat. sic q sicut sanctū est in se ita nos sanctificet. Vñ glo. Nomē pris petim⁹ sanctificari in nobis nō vt ipm sanctius sit. sed vt in nobis augmentū sue sanctificatõis opet.

De effectu secunde petitionis.

S Ecūda petitio ē qua petit regnum seu gaudiū futurū. siue etiã spāle dīi regimē q ad psentē statū qū ait Adueniat regnū tuū. s. in nobis. i. ad nos veniat. Vñ aug. Per hoc desideriū nrm excitam⁹ vt regnū suū nob veniat et i eo regnare mereamur. Et signant dicit adueniat. i. ad nos veniat. q: vtute meritoq nroq ex cõdigno ad ipm puenire nō possum⁹. sz opz vt gratuito ad nos accedat. Vñ ad Ro. vj Grã dei vita etna. Vñ Mat. iij. Penitentiã agite appropinqbit enī regnū celorum. ¶ Vel sic regnū tuū. i. ecclia tua adhuc in terris militans. De q regno Lu. xvij. Ecce regnū dei intra vos ē. Adueniat. i. ad aliud regnū tuū veniat. s. ad ecclias triūphantē. Vel adueniat. i. ad te veniat. s. vt te videat p speciē sicut nūc videt p fidē. ¶ Vel regnū tuū. i. spūale vel spāle regnū tuū adueniat nobis. vt. s. in nobis p specialē effectū regiminis cognoscaris et papieris. Vñ glo. Regnū dei sp pñtō ē. sed petim⁹ vt veniat. i. vt manifestetur hominibus a qbus velut lux a cecis non videtur.

De effectu tertie petitionis.

T Ertia petitio ē q petim⁹ vt pformis fiat volūtas nrã/voluntati diuine. Et ē hec. Fiat volūtas tua sicut i celo et in tra. Sicut supple fit i celo ab electis. Hoc ē. da vt pformes tibi fiam⁹ in tris. sic pformes tibi facti sūt sci in cel. ¶ Vl' fm alios. Volūtas. i. volitū tuū. s. illud quod vis fieri circa nos/qd spāliē est iustificatio nrã. Vñ. j. ad Thessa. iiij. Hec ē enī volūtas dei sanctificatio vrã. Fiat. i. adimpleat. Nō volūtas quidez in se q fieri vis. q: illa eterna ē. nec in se alit' fieri pōt. sed fiat p executionem et effectus adhibitioq. fienq cognoscat. ¶ Vel sic. Fiat volūtas tua in terra. i. in hoie q terra ē. Vñ Gen. ij. Formauit igit dñs deus hoiez de limo terre. Et Eccl. xvij. Deus creauit hoiez de terra. Et iterum. Oīs homo terra et cinis. Qd proprie potest intelligi in hoie peccatore cõuertendo. sicut supple fit in celo. i. in homine sancto iam cõuerso et iustificato. quasi dicat. Cõuertant mali et faciant q tibi placita sūt. s. iusta et bona opa. sicut faciūt boni iam cõuersi. Que tamen intelligēda sunt de volitis que pcedunt a volūtate beneplaciti q semper bona sunt. et non de his que proce-

ff

sunt de voluntate permissionis que multa plerūq; fiunt. Hec enim est malum in desiderio quod nomina non frenat. Almosius. ¶ Expositor etiam sic. fiat voluntas tua in terra. i. in ecclia sicut fit in celo. i. in ipso qui celum dicit quia in eo deus celsus est. Dri Eto. xlv. Quere in eo deū obloquentium.

De effectu quarte ℣ petitionis.

q Quarta petitio est qua petit temporale subsidiū ad sustentatōez vite. Et est hec. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Qd sūt hec petitio pertinet ad corporalem necessitatem specialiē tangitur. Qui⁹. super Matth. ita inquiens. Quia homines loquebantur carne indutis t necessitati nature seruitutis nomine subsidiū pene nature infirmitati. Dicit igit̄ Panē nostrū quotidianum id est corporale vel visibile. i. nobis quotidie necessarium. Unde Actū. vi. loco quo ordinati habet supplebat mensē. Ante enim peccatū fuit panis. i. cibus hominī substātialis. sed post peccatū factus est sibi superfluus mālis. i. necessarius ad hoc vt sustētetur in vigore. Unde nec per diem naturalem sine laborioso victu potest homo esse. Et ideo subdit. da nobis hodie. Et potest hic panis p omni genere sustētamēti corporis. vnde panis dr a pan qđ est totū. Vn Iudo. ¶ Exponit enī de pane spāli. i. de corpore xpi seu de eucharistia. sic. i. panem nostrū xp̄m. i. vel eucharistiā qui vere nostrum panis est. t est necessarius animabus. Joh. vi. Ego sum panis vite q de celo descendi. quotidianum. i. quotidie necessariū. da nobis hodie. ¶ Sed numqd per hoc debet quilibet pe ecclia quotidie cōmunicare? Dic q̄ triplr cōtingit cōmunicare. i. corporaliē seu sacramētaliē tm. tripliciter cōmunicat multi quādo i peccato mortali sumunt corpus xpi. Iuniuriōsiter nūc sic; credendo sacramentū. Credere enī est spāliter mandūcare. Vn illud Aug. Crede t māducasti. Et isto mō cōmunicāt quotidie omnes boni. Item contemptuose seu seruiliter t spāliter. tripliciter cōmunicāt quotidie boni sacerdotes q̄ celebrāt. t alij boni de ecclia dum ad mūnicā. Qđ debet ip̄ianus debite exercere sacere ad minus semel in anno. Lyra. ¶ Sed cū cōplex refectōe corporalis et spāliis habeam⁹ qđ in ista petitōe petimus vt qđ post prandiū ista oratiōe iteranimus. Ad qđ dicit q̄ sensus huius petitōis duplex ē. s. vt panis dē t vt in comedēdo nutrimentū nō sūt in detrimētū nr̄i. Et idē petitio habet locū hec oīo ātē susceptōez. abu. Ratione vo sedet hz locū post susceptōez.

De effectu quinte petitionis oratōis p̄dicte.

r Pro quinta igit̄ precedētibus petitōibus penē accessus ostēsus boni. In istius vo sequētibus ponit amotio oīs mali. In hac igitur quinta petitōe petim⁹ absolui a malo p̄terito. Et est hec. Dimitte nobis debita nostra. i. peccata q̄ nos pene debitores ostituāt. Sicut t nos dimittim⁹ debitoribus nostris. Quasi dicat. Sicte velis habere ad nos in debita nostra dimittēdo. sicut nos habem⁹ ergo debitores nostros q̄ntū debita dimittimus. ¶ Et intelligas q̄ hec oīo p̄tenditur in p̄sona totius ecclesie q̄ in bonis stat qui peccātibus in se debita dimittunt. Aliocīn si in persona sua intentionē imputando dicat peccator in se peccātibus nō dimittēs mentitur. sibimet impēsa maluz. Vn qđ dicit Augu⁹. Si nō dimittis mentiris. t ei mentis quē non fallis. ¶ Sed vn aliqs illud in peccatore videt posse saluari ostendo intra p̄oxem modū. per hoc q̄ ly nos t ly nobis supponant p diuersis. Et hic sit sensus. Dimitte nobis inimico debita nostra. sicut t nos boni t p̄fecti dimittam⁹ debitoribus nostris. ¶ Sed istam expositionem et nimis errorē credo derelinquēdam. Expone sic igit̄. Dimitte nobis debita nostra. i. peccata que nos constituunt debitores. Qđ debita nostra. id ē penas nobis p̄o predictis peccatis nostris debitas. cōmutando saltem eternas quas peccando meruimus. in temporales. sicut et nos dimittimus. id est iuste dimittere debem⁹ debitoribus nostris. vt saltem eos nolim⁹ vel hic vel in futuro obligari. ei aliquid. s. fecerint quare obligare deberent. vtpote ei

satisfecerint si possint. vt saltem cum petierint venū. si non possint. ¶ Unde bicōrta q̄ dupliciter contingit aliqui dimittere. Uno modo diminuendo rancorem. sic. s. q̄ nec malum mutuū velis p̄cauri. nec eius bonū minui. bene tamen velis illud qđ in te deliquit aliqūmodo sanctificari. Et ad hāc tenēt omnes indifferēter. q̄ hoc oīno precepti est saltem sub intellectu. Alio modo dimittere cōtingit. non solū dimittēdo rancorem sed oīno sine satisfactione inuriarū sine q̄z refutatōe rerū. necnō sine interuētu p̄cam omnia dimittere ac ex p̄rio corde obligare. t ad hoc tenēt tantū p̄fecti. quia isto modo solū consiliū est.

De effectu sexte petitionis.

s Sexta petitio est repetitu amotōis mali futuri. in qđ̄ eamus tribus ex carnis mūdi t demonis tēptatōnibus incidere formidamus. Et ē hec. Et ne nos inducas in temptatōez. Qđ intellige permittas. i. nō induci sinas in temptatōez. hoc est ne permittas nos succūbere temptationi. Aliud est enī in temptatōnez duci. t aliud induci. In temptatōnez enī ducit q̄ a temptatōe pulsat. sed nō deijcit. In tentatione vo induit qui a temptatōe pulsatur eo q̄ a gr̄a non suppositat sed sibi relinquit. a temptatōe frangit t absorbetur. ¶ Quia ergo nō ē malū a temptatōe p̄ba nomio vel aīa suggestionis ouā animo ē occasio exercende virtutis. qz beat⁹ vir q̄ sustinet tēptatōez. Jaco. i. Nō petim⁹ vt non ducamur in tēptatōz. sed ne inducamur. i. ne autem inducamur t succūbam⁹. Unde glo. Nō p̄camur nō tēptari. sed nec etiam modicā a tēptatōib⁹ vinci. Tēptatio et necessaria est ad coronā. ¶ Et cū duplex sit temptatio. s. p̄batōia t suggestionis. non dicit deus p̄ne inducere in tēptatōez suggestionis. qz vt dicit Jac. i. P̄ se ei demone nunez tentat. Sed ideo (vt dicit Aug⁹) dicit aliquē inducere in tēptatōez. nō quia ip̄e induat. sed qz aliqū induca permittat. vel saltē qđ inducatur non impedit.

De effectu septime petitionis.

s Septima t vltima petitio est respectu amotionis mali p̄sentis siue instantis. Unde glosa ordinaria sup illo passu Actū. vi. Sed libera nos a malo. In illam que nondum est sapple temptatōnez ne nos sinas indui. quod intellige petitōe p̄cedenti petitum est. t ab ea in qua induci nos libera nos. Et hoc ē qđ dicit. Libera nos a malo. tam. s. visibili t invisibili. t tam pene q̄ culpe. Unde simpliciter dicit a malo nihil determinādo. vnde hoc de omni malo intelligi posse t debere. Unde sic intelligēdo petit amotionē omnis mali instantis. Est autem quadruplex malū. Unū originale. aliud actuale. quod est duplex. Nam aliud est mortale. aliud venale. Quartū malum est pena peccati cōsequens. Parū autez malum est innatū. duo sequencia sunt malum additū. Quartū est malum inflictum. Et ab oībus hic petimus liberari. Duz in p̄sona ecclie oātes t loquētes dicim⁹. Libera nos a malo ꝛc.

De numero t suffi B cientia p̄dictarū petitionū.

n Numerus vero t sufficientia predictarum petitionū sic accipitur. Omne quod rationabiliter peti potest. aut est collatio boni aut amotio mali. ¶ Si est collatio boni. aut boni incrēa. s. dei. aut boni creati. Si est collatio boni increati. hoc potest esse dupliciter. Uel. s. vt per earum fidem confirmetur cius notitia in nostro aspectu. t hoc petitur ibi. Sanctificetur nomen tuum. Uel vt sua voluntas confirmet in nostro affectu. t hoc petitur ibi. fiat voluntas tua ꝛc. Si vero petatur collatio boni creati h⁹ iterum potest esse dupliciter. Uel. s. vt conferatur bonum eternū vt est regnum celorū. Et hoc petitur ibi. Adueniat regnū tuum. Uel vt conferat bonū temporale ad sustētationem. Et hoc petitur ibi. P̄ne nostrū quotidianū. ¶ Si aut̄ fiat petitio p̄ amotione mali. hoc potest esse triplr. Uel. s. vt amoueatur malum p̄teritum siue in p̄terito cōmissum. Et hoc petitur ibi. Et dimitte nobis debita nostra. Uel petitur vt amoueat̄ malum futurū. Et hoc petit ibi

Et ne nos inducas in tentatiōē. Hoc petimus vt admoneat malū fugere. vt hoc petere sit nolle malum facere.

De ordine ipsarum

petitionū ad septē vicia capitalia.

n Hanc videndū venit qualiter in his septem petitionib⁹ oībus penitē septem capitalia vicia.

¶ In prima igit petitiōe cohibet superbia. Dicēdo cū nō sanctificāt nomē dī sed nomē suū. p̄cipue qñ dicat pl̄m. Ho est nolle sua in tanto finio. ¶ In scā petitiōe elidit invidia q̄ est dolor alieni boni. Unde nō deliberat vt primo advenias bonū sed potius malū. et contrario in ista petitiōe petit cōmune omniū bonū. ¶ In tertia petitiōe reseat ira. que voluntatē dei nō sequit sed p̄priā imperū. et ecōtrario in ista petitiōe petit voluntatē dei fieri. Vel aliter fm aliquos dicā pōt q̄ in scā petitiōe elidit ira que bonū homini non parit euenire. Ibi nō advenire petit. Et tunc in tertia resecat invidia. que specialiter sanctam dei p̄sequit voluntatē. vt dicat Piero. Cui⁹ cōtraria in dicta petitiōe orat. Et fm istum modū ponēdi. ordinant petitiōes ad vicia. in scā tabula q̄ aliquos circa hec cōfecta. ¶ In quarta aūt petitiōe expellit acedia. Ibi nō petit robur tam spūale q̄ corporale qđ confert in pane corpali spirituali. qđ quidē euacuat acediā q̄ est ignauia et tediū vite. ¶ In quinta petitiōe elidit auaritia q̄ est inordinat⁹ amor cōsequendi et retinendi temporalia. Unde debita semp exigit nec dimittit. Cui⁹ oppositū ibi petit. et offertur. ¶ In sexta petitiōe extirpat gula. et q̄ntū habet de materia hominis temptatio. cuius ibi petit amotio tēptationis future. ¶ In vltima petitiōe resecat luxuria q̄ specialiter semp habet secū malū tam corpis qđ ipsa debilitat. et qui formicat in corpus suū peccat. q̄ erit spūs cui⁹ vires euertat. Cuius ibi petit amotio oīs mali p̄sentis.

finit.

Incipit tractatus

De septem donis spūssancti et eorum declaratione.

p Ostmodū de donis spūssancti sub ꝓpōsito agendū ē. Ubi primo videndū erit. vtrū idē sint q̄ septē virtutes theologice. Et si nō. in q̄ ab eis differūt. Deinde quot sint dona. et q̄ sint. Deinde de singulis donis unde aliqua tangēda erunt. Postremo quis ꝑ ipsa dona excludunt septem peccata capitalia.

Utrum septē dona

spūssancti sint idem q̄ septem virtutes. Et in quo differunt.

o Dnūm aūt fore opīo q̄ ē dona nō sunt virtutes. Sed differūt inter virtutes et dona assignādo. magē ē diuersitas. ¶ Quidam enī dicunt q̄ virtutes ꝓpāpalit sūt ad agendū et q̄ ideo vocantur ꝑ actus et operationes suos. Dona vo ꝓpāpalit sūt ad resistendū temptatōibus. q̄ vis iam habite virtutes impugnāt. ¶ Alij sic dicūt et melius q̄ virtutes simpliciat sunt ad agendū. sed dona sunt ipaz expeditōes virtutū. et sic sunt ad magis expedite agendū. ¶ Dūr alij q̄ distinguūt dicētes q̄ in donis illa q̄ ponunt ad affectū sunt virtutes. Illa vo q̄ pūnēt ad aspectū rep̄ sunt ꝑpria dona. Et hi solebāt facile que ex vtraq̄ parte obijci possunt. s. vtrum sint virtutes vel non. Et q̄ opinio media. minime sententie beati Greg. a pluribus ꝓbabilior habet.

Quot sint dona spūs/

sancti et que sint.

q Uot et q̄ dona sint ꝑz ꝑ Ysaiaz xi. ca. vbi tāguntur septē dona spūs sancti hoc ordine. Requiescet sup eū. s. spūs dñi. spūs sapiēie et intellectus. spūs cōsilij et fortitudinis. spūs scīe et pietatis. et replebit eū spūs timoris dñi. Duo aūt prima dignioza sunt que dant vitā ꝓtemplatiuā. s. sapiēcia et intellectus. Alia aūt q̄nq; sufficienter regunt vitam actiuā. Et fm hoc sumit ab aliquib⁹ numero et sufficācia ipsoz septē donorum sic. s. Nā aut ipa dona q̄ (vt dictū est) sunt quedā ipsaz expansiones seu ꝓfectiones virtutū ipsam virtutem perficiunt respectu vite cōtemplatiue vel respectu vite actiue. Dicit respectu vite ꝓtemplatiue que circa diuina et celestia vſat. aut ipsam virtutē ꝓficiūt q̄ nōdum cognitā experiēie et gustus. et hoc fit q̄ donū cognitā sapie. aut q̄ modū cognitā imitationem intelligatōis et speculatōis. et hoc fit q̄ donū intellectus. Dicit respectu vite actiue que circa agibilia versat. aut ꝓficiūt ipsam virtutē q̄ntum ad recessum a malo. et hoc fit per donum timoris. aut ipsam virtutē ꝓficiunt q̄ntum ad operatōē boni. et tūc vel boni ad qđ omnes tenent et quod est in cōmuni operatione. Vel boni ad quod nō omnes tenentur vt est bonū arduū. Dicit quātuz ad operationem boni ad quod omnes tenent. hoc cōtingit dupliciter. Uam vel donū in tali cognitione virtutē ꝓficit tanq̄ ipm opus exequens. Et tunc est donū pietatis. vel tanq̄ ipm opus regens et dirigens. et tunc est donum scientie. Dicit quātuz ad operatōē boni qđ nō omnes tenent. hoc iterū ꝓtingit dupliciter. nā vel donū in tali operatōe virtutem ꝓficit tanq̄ ipm opus exequens et tūc est donū fortitudinis. Vel tanq̄ ipm opus arduū regens et dirigens. et tunc ē donum cōsilij. ¶ Aliter ꝑ alios sumit iste numerus et sufficientia ꝓpter hoc. quia fm aliquos ipsoz donoz ratiōes. et hic inferere visum est causa brevitatis non expedire.

¶ Nota insup q̄ illud donū qđ in predicta Esa. assignatōne. vltimo loco ponit. s. donum timoris. est primū in ascendendo. iuxta illud pl̄m. Principiū sapiēie timor dñi. A quo timoris dono. fit quidaz ꝑ alia dona grādalis ascensus. Hic ei timor cōceptus ꝑ delictus foret aut audito. sequit donū pietatis que ad omnia vtilis est. Et ne pietas ipa. nimis remissa aut nimis prodiga aut aliquo mō inordinata cēt adiūgitur ei donum cōsilij quo regi possit opus fortitudinis et debito modo compleri. quia fm Greg. fortitudo sine cōsilio ꝓcipitat. Et ne cōsilū incautū foret. adiungit ei donū intellectus. qui est cognitio bonoz spūaliū. quo cōsilium in ipa spūalia dirigi possit. Et vt intellectus mō debito tenget et ordinet. dat ei sapientia q̄ est cognitio ꝑ gustū diuine dulcedis. Unde sapientia a sapore nō a sage dicta est.

De dictis septē do D

nis in speciali. Et primo de dono timoris.

n Unc breviter de singulis donis in se aliqua tangēda sunt. Et primo de dono timoris. vbi primo dicetur. Quid sit timor. Deinde quot sunt eius species. Et que earū sit donū.

Quid sit timor et quot

sunt eius species.

t Imor fm Aug. sup Johan. sic diffinitur. Timor est fuga animi ne perdat quod diligit. Idē in li. de ciu. dei. Timor est affectio vel amor fugiens quod ei aduersatur.

¶ Species autez timoris ponunt. vi. Est enim timor mundanus. humanus. naturalis. seruilis. initialis. filialis. Timor mundanus est quo quis timet amittere ea mundi sunt. et ideo nō peccat si ea amittat. Humanus est quo quis ex deliberatōe tantuz timet penā sui corporis. Naturalis ē quo quis naturaliter timet mortem sine horribile aliquid ante deliberatōez rationis. q̄ timor vicaſus nō est sicut duo pones. Dicit nihil est q̄ quis offendere timet nō ne incurrat penam gehēne. Ille aliquantulū habet vtilitatem. q̄ frequēter introducit chantatem sicut sera introduciat filium futorum. vt phibet angustia. Initialis est qui quasi duplicem habet oculū seu respectum. vnū ad fugam pene. alium ad amorem glorie. Dicit tāt deo ꝓtinz timore gehēne. ꝓtinz amore glorie vel iustitie. filialis siue castus est quo timem⁹ ne xp̄s anime nr̄e responsus aut tardet aut discedat. aut aliqđ offendatur. hic ē timor sanctus q̄ manet in seculum seculi. qui alio nomine dicit reuerentialis. Unde aūt timor iste oz sit donū spūs sancti patet q̄ nec timor mundanus. nec timor humanus q̄ simpliciter mala habent. nec naturalis. quia donū est quidē diuinum ꝓ influxum. non humanū. timor vo naturalis immanus est. Hec seruilis timor ꝓpie tamē sumēdo donū nisi generaliter sumeret. sicut generaliter dicitur donū de omnibus que dant a deo. et sup natūrā ad

De dictis septē do D

nis in speciali. Et primo de dono timoris.

n Unc breviter de singulis donis in se aliqua tangēda sunt. Et primo de dono timoris. vbi primo dicetur. Quid sit timor. Deinde quot sunt eius species. Et que earū sit donū.

Quid sit timor et quot

sunt eius species.

t Imor fm Aug. sup Johan. sic diffinitur. Timor est fuga animi ne perdat quod diligit. Idē in li. de ciu. dei. Timor est affectio vel amor fugiens quod ei aduersatur.

¶ Species autez timoris ponunt. vi. Est enim timor mundanus. humanus. naturalis. seruilis. initialis. filialis. Timor mundanus est quo quis timet amittere ea mundi sunt. et ideo nō peccat si ea amittat. Humanus est quo quis ex deliberatōe tantuz timet penā sui corporis. Naturalis ē quo quis naturaliter timet mortem sine horribile aliquid ante deliberatōez rationis. q̄ timor vicaſus nō est sicut duo pones. Dicit nihil est q̄ quis offendere timet nō ne incurrat penam gehēne. Ille aliquantulū habet vtilitatem. q̄ frequēter introducit chantatem sicut sera introduciat filium futorum. vt phibet angustia. Initialis est qui quasi duplicem habet oculū seu respectum. vnū ad fugam pene. alium ad amorem glorie. Dicit tāt deo ꝓtinz timore gehēne. ꝓtinz amore glorie vel iustitie. filialis siue castus est quo timem⁹ ne xp̄s anime nr̄e responsus aut tardet aut discedat. aut aliqđ offendatur. hic ē timor sanctus q̄ manet in seculum seculi. qui alio nomine dicit reuerentialis. Unde aūt timor iste oz sit donū spūs sancti patet q̄ nec timor mundanus. nec timor humanus q̄ simpliciter mala habent. nec naturalis. quia donū est quidē diuinum ꝓ influxum. non humanū. timor vo naturalis immanus est. Hec seruilis timor ꝓpie tamē sumēdo donū nisi generaliter sumeret. sicut generaliter dicitur donū de omnibus que dant a deo. et sup natūrā ad

ctificandū aliquo mō vītā in donū gratie
ficut a fide informis ordinat p̄t donū ca. ij.
spualis amor. a cultus ille reuerētialis p̄tē
dicit donū spūssancti. Colendit ei aliq
simplicē q timor. Pietas ille sit donū spūssan
ci vtī negāt q timor. Pietas ille sit donū spūssan
ci q̄ntū ē possit nō video.

De secūdo dono spi

ritussancti. s. dono pietatis.

f Sequit de dono .p̄rio q̄ē in ascē
dendo. s. o dono pietatis. Ubi p̄rio
videndū q̄d sit. q̄t modis dicat. et
fm q̄ē modū sit donū spūssan
ci. Differt aūt sic pietas ab aug. Pietas ē
cultus dei q̄ā grēca eusebiā vocat. Item
greg. sup Job. Pietas ē q̄ docet op̄ misereri
cordie. Sēm tullii i fine p̄mi sue rhetori
ce. Pietas ē benivolētia in parētes. Ad agi
cultū vo differitō hec ē pietas ē ex benigne
mētis oblectāte exhibitiue affectio.

Quot modis dicatur

pietas.

D Dicit aūt pietas multis modis.
Quīq mot⁹ ipius affectōnis ten
dēs in deū. a sic dr pietas cultus
a sic in genere virtus q̄ē latria. Quīq dici
tur mot⁹ affectōis tēdens in ei⁹ imaginē. s.
in hoīem. a hoc pōt ē implicē. vel ille mot⁹
affectōis tēdit in imaginē dei q̄ē sibi ip̄i p
sanguinē ꝛ̄iūcta. a sic ē benivolētia in pa
rētes. a ē spēs iustīe naturalis. Quīq etiam
dicit affectio tēdēs in imaginē dei. i. in ho
minē tāq̄ miseriis oppressū. a sic pietas ē q̄
docet opa misericordie. vt dicat Greg. a sic pot⁹
ētas ē q̄ donū. Quīq etiā ē affectio tēdēs
in imaginē dei nō q̄dē ingenuū ē sanguine cō
iūcta vel miseriis oppressa vt sic. sed motu q̄
dem generis. s. ingenui ē imago dei. hoc ē
ingenuū ē rōnalis creatura. Et tāc ppie dr
donū spūssancti q̄ habilitat a expeditū red
dit hoīem ad habendū se benivolēter seu beni
uolū ad rōnalē creaturā. s. ad quēlibet ho
minē sine indigētē siue nō indigētē. Et sic
marie a cūctis ita diffinitio magistralis
p̄ponit. Sēm primū modū diffinit ab
Aug. tracta sēm modū diffinit a Tullio
Sēm tertiū modū diffinit a Greg. Et ꝛ
quarū modus diffinit a magistro. q̄ illo
mō est ppie donū spūssancti.

De tertio dono spiri

ritussancti. s. de dono scie.

Q Dono aūt scie duo videnda
sunt. s. q̄d sit. Et in q̄ differt a do
no sapie. a q̄ fm Aug. dicitur nō
videt. Dñi scia ppie donū est sic
diffinit. Scientia ē lumē spūale acceptum a
deo an q̄ videat rōnes opabiliū p̄ueniū
ad vītā. p q̄s sancte a mentorie viuamus.
sicut dicit aplus ad Titū. ij. Abnegantes
omnē impietatem a secularia desideria so
bne a iuste viuam⁹ in hoc seculo. Uñ sicut
fides ē illuminatio q̄dā ad credibilia. ita do
nū scie ē illuminatio q̄dā ad opabilia.

In quo differt donū

scientie a dono sapie ie.

D Dicit aūt in hoc a dono sapiētie
differre quoniā sapiētia ē cogni
tio quedā diuina p gustū. scientia
aūt est lumē quoddā diuinū ad
opabilia p̄tinēs ad hāc vītā. Unde sicut
dicat magister in li. sententiarū. Scientia do
cet bene versari in medio huius p̄sentis ꝛ p̄
sentis nationis. Et hoc satis videt p̄sonare
verbis Aug. q̄ dicit q̄ sapiētia est ō eter
nis. Scientia vo de temporalibus.

De quarto dono spi

ritussancti. s. de dono fortitudinis.

P Ost hec de dono fortitudinis duo
etiam dicenda sunt. s. quid sit ꝛ q̄li
ter differt a fortitudine p̄tūt fortī
tudo est virtus.

Quid sit fortitudo et

quomō differt a fortitudine p̄t est virtus.

f Secundū aūt q̄ fortitudo est do
num sic notificat. Fortitudo est
affectio animi qua cupiditas ter
rena depimit. nullaq̄ aduersitas
formidat. Et videtur hec notificatio sumi
ex verbis aug. in li. de spū ꝛ anima. ꝛ in. v.
li. sue magne. ¶ Differt aūt a fortitudine p
vt est virtus. licet vtraq̄ sit circa ardua et
arduū. Quoniam fortitudo p̄t est virtus
sustinet p̄cipuꝫ. quando. s. necesse pati vel
a bono virtutis cedere. sicut quādo quis

fides vel iustitia. vel libertas patrie vel hu
iusmodi. Sed fortitudo p̄t est donum. se
gratis ꝛ ex abūdantia illi⁹ status offert. i quo
talia sepe queunt. vt est status p̄fectionis
consilioꝝ. Dicit aūt q̄ fm hoc nō habe
rent donū fortitudinis nisi tantū p̄fecti. et
q̄ sic habita vna gratia gratificāte nō om
nes haberent. Dico q̄ nō est verū nec ex p̄
dictis sequit. quoniā p̄fecti istud donū ha
bent in actu. omnes vo in charitate existen
tes habent in habitu. Unde q̄ imperfectus ē
habet in habitu. Unde opus p̄fectionis fa
cere potest qui vult.

De quinto dono

spūssancti. s. de dono p̄silij. ꝛ q̄d sit.

P Ostremo de dono p̄silij duo si
militer videnda sunt. s. q̄d sit. Et
qualiter sit donū cū in xp̄o nō vi
deat fuisse. in q̄ tñ sunt ꝛ fuerūt
omnia dona. ¶ Differt aūt sic a Tullio i
rhetorica sua. Consiliū est facēdi vel non
faciēdi vere cogitata ratio. Sed hec diffini
tio nō videt cōuenire cōsilio p̄t est donū
ideo aliqui comgūt eū sic. Consiliū est fa
ciendi vel nō faciēdi vere excogitata ratio.
cum. s. rerum in dubio p̄pter arduitatē indi
get q̄s adiutorio. Unde cōsiliū p̄t hic sū
matur. nō est de dubio sed de arduo ad q̄s
p̄pter difficultatē nō omnes tenent. Dicit
liquo dic q̄ isto mō vltimo cōsiliū ē donū
ꝛ q̄s verissime hoc donū fuit in xp̄o sicut ꝛ
cetera dona fuerūt ꝛ semp erūt. Unde cōsi
liū fm q̄ ponit dubitatōez ꝛ circa eam que
rit ab alijs certificatōez nō fuit in xp̄o q̄ cer
tissime oia nouit q̄ nec sic ē donū spūssan
ci. Sed p̄silium q̄s est lumē immissum a spū
sancto. ois dubia dissolues. et indubitater
in aggressionē arduoꝝ dirigēs. q̄ deus ad
statum p̄fectionis p̄tinere p̄palauit. sic est
donū. Et isto mō fuit in xp̄o.

De sexto dono spiri

tussancti. s. intellectus.

f Sequit de dono intellectus. Circa
quod arrēde. ꝛ primo quid sit
deinde qualiter differt a sapien
tia. Diffinit aūt sic ab Augu. in
sermone quodaꝫ suo de timore. Intellectus
vocatur quo ab omni infirmitate carnali
corda mūdant. vt pura intentio dirigatur
in finez suū. s. dei. Et intellectus quoddā
lumen spūale infusum ad cognitōez dei in
creatum. Differt aūt a dono sapiētie. quia
sapientia est cognitio p gustum. Est enim
quoddā lumen sub quo vel in quo vident
ꝛ gustant diuina p experimentū. Unde sa
pientia p̄t est donū est p̄pter gustus dei
in donis suis. Intellectus aūt nō est p gu
stum. sed potius est lumē quoddā datum
a deo ad cognitōez dei in creatura illius in
quib⁹ resultat deus p gratiā. Uel in illis in q̄
bus habet resultare p gratiā ꝛ gloriā. Unde
intellectus est donū quo gratuite cognosci
mus dispositōes electiū. p eas q̄ tendim⁹ ꝛ
deum sic disponentē.

De septimo dono

spūssancti sapie. ꝛ q̄d sit.

D Enigr de dono sapiētie dicēduꝫ
est. Et quoniā ex supius dictis ꝛ
parte patet quid sit. ꝛ qualiter se
habet ad donū scientie ꝛ ad do
num intellectus ideo sufficiat hic ponere ei⁹
notificatōez. Sēm aūt aug. sic diffinit. Sa
pientia est cognitio rerū diuinaꝝ. ¶ Item
ex litteris. iij. li. sententiaꝝ. Sapientia ad so
lius eterne veritatis cōtemplatōez ꝛ dele
ctationem p̄tinet. ipaq̄ tantū creator con
spicitur. ꝛ q̄ semp ꝛ incōmutabiliter ma
net quod verum est. Greg. sic diffinit. Sapi
entia est donū ispe ꝛ caritudine eternoꝝ
mentē reficiens. Que diffinitio dicit opatō
nem eius p̄priā. que est mentē p gustū re
ficere. quod sonat nomē eius. Sapientia enī
a sapore dicta est.

Quō p septem dona

spūssancti excludūt septē vicia capitalia.

V Ltimo dicendū est qualiter p se
ptem dona excludant septē pec
cata capitalia. Et sciendū est q̄
primo q̄ per eū quis se depimit
ne super alīū se extollat. excludit superbiaꝫ
que sup alios se extollit. p̄ietas q̄ sibi illa
tas remittit iniurias. expellit iram que vin
dictam querit. Scientia que mentez illumi
nat. euacuat inuidiam. que mentē excecat.
Fortitudo q̄ excellit in arduis. pellit acedi
am. q̄ torpet in ardu. Consiliū quod docet

Primitivoꝝ ⁊ma mercatur remouet ama
ritiā q̄ in mundo ⁊p terrenis emitti quent
ergo⁊. Intellect q̄ vere delectamur in
bonis spūalib⁹, eruditi gnā. q̄ vane tñi
sic delectāt in carnalib⁹. Quinta p quā
parte delectamur in deo antequā lumina q̄
de imperfecto i suo statu erit delectāt.
¶ Explicit tractatus sextus huius compē
dij de septem donis spūscanct.

Incipit tractatus B

de octo beatitudinibus ⁊ earum
explanatione.

Circa beatitudines octo primo
de ipsis beatitudinibus di-
cere. Et primo quid dicat
a beatitudo. s. an pro ⁊mo ac
id quod punitur? vel gratia
cōsequi respectu eius qđ di-
citur? 2o. Beati pauperes spū
quoniā ipsoꝝ est regnum celoꝝ. an beatitu
do sit ipa paupertas vel premium regni? Qua
liter se habeant ad dona ⁊ ad virtutes. Quā
re vltime beatitudini idem premiū reddat si
cut prime. Deinde de qualibet beatitudine l
se dā est ⁊ circa ⁊ cū quo dono conuenit ⁊
an vicio capitali cōtrarietur.

Quid dicatur beati/

tudo. an. s. ipa virtus vel qđ premiū.

Circa ꝫmū aūt q̄ beatitudo dū
f plene ē s. vie ⁊ patrie. ¶ Beatitu-
do aūt vie pōnit i p̄cōrū euacua
tione vel miserie. s. culpe. ⁊ quo
ad eternā ⁊ quo ad occasiones. Unde q̄ ille
virtutes de q̄bus infra, euacuāt culpam et
culpe occasiones. disponitq̄ ad beatitudi-
nem patrie. ideo deo possunt ⁊ dicunt̄ beā
tudines. Beatitudo aūt patrie cōsistit in
eternoꝝ euacuatōe vtriusq̄ miserie. s. et
culpe ⁊ pene. Et isto mō dicunt̄ q̄rie bea-
titudines premia fidelium vnde⁹ respōdētia
Sicut ē illud ipoꝝ est regnū celoꝝ. Et illud
ipi saturabunt̄ ⁊c. Et sic vanis rōnē ⁊ cō
fabulationē, patens dicere q̄ virtutes ille sint
beatitudines. Et q̄ sibi pena eis correspō
dentia premia eis sint.

Qualiter se habeant

beatitudines ad dona ⁊ ad virtutes.

Qualiter aūt se habeāt ille beati-
q tudines ad dona ⁊ ad virtutes?
hoc satis q̄ fm glosaꝫ super 30
passu Dat. v. q̄ ⁊ tuteo ad dona
⁊ p dona ad beatitudines pueniē. Unde⁹
tuteo, dicunt tribus operationib⁹ dona ⁊ exa-
cuationē culpe q̄ ad essentiā. Dona aūt de
cant bonū ⁊ expeditū p̄fectum. q̄ bonū
expeditū reddit actum virtutis vt expedite
operetur. Beatitudines aūt dicunt cōsum-
mationes sine terminū quarum virtus ha
beri potest. ita vt omnē culpam euacuet et
omnē culpe delectationē. Et bonū delecta
biliter operetur fm quod fieri possibile est via
tori. Et ideo dicunt ille beatitudines, virtu
tes purgati animi. Quia. s. animā purgāt
vltima purgatione viatori possibili.

Quare vltie beatitu

dini idem reddit ꝫmiū sicut prime.

Ultime aūt beatitudini idem pre
v miuꝫ reddit quod ⁊ prime sed
nō eadem ratōe. Quia regnū ce
lorum duo in se cōprehendit. s.
exaltationē ⁊ abūdantiaꝫ. In beatitudine
autē q̄ prima ponit, q̄ est paupertas spūs est
summa rerū abdicatio sine abiectio ⁊ ideo
ꝫmittit regnū inq̄tuꝫ dicit abūdantiā.
In beatitudine vo q̄ vltima ponit, q̄ est p
secutionē pati ꝓpter iusticiā. est sūma dete
ctio ⁊ ideo ꝫmittit regnū inq̄tuꝫ notat
exaltationē. Unde q̄uis regnū celoꝝ omni-
bus beatitudinibus debeat. ultio tamē so-
lum ꝫmittit, quia p quandam appropria
tionē ultio magis debet.

De beatitudinib⁹ in

speciali. Et cum quo dono conueniāt. Et
primo de prima.

Circa attendendum est ad ali
n qualē singularē determina-
tionem. Prima igitur virtus seu
beatitudo est paupertas spūs que
adaptat dono timoris. Et expellit superbiā
cui cōtrariat. eo q̄ paupertas spūs, vera hu
militas sit. Hec beatitudini in ꝫmiū ꝫ-
mittit regnū celoꝝ. ¶ Et nota q̄ paupertas
hic dicit abdicatio temporaliuꝫ fm rem ⁊
fm voluntatē. Quia cū beatitudines p̄ce-
ptum dicant peccati exclusionem. tam quo

ad peccati essentiā q̄ ōne ad peccati occa-
sionem cū abdicatio solū fm voluntatem
nō sit exactuatio p̄cti occasionis peccati.
quia est alia valiot quemagis occasionem
peccati euacuat, scilicet illa que est fm rem
et fm voluntatem. patet q̄ illa prima est ꝓ
prie beatitudo.

De secunda

f Secūda virtus seu beatitudo ē mi
tigatio siue mansuetudo q̄ ꝓgnit
dono pietatis ⁊ expellit iram. q̄
mittis est quez ira vel rancor nō
afficit. Cui respondet in premiuꝫ possessio
rere viventium.

De tertia

t Tertia virtus seu beatitudo est lu-
ctus, q̄ est dolor animi charitate
informati. q̄ fiat cognoscere mi-
seriā ꝓpriā ⁊ lachrymabilē ꝓtis
vite statū ⁊ delectatōes future glie q̄ suffi-
cientis causā lucti sunt. quē dolorem inducit
scientie donū. Qui eñ addit scientiā iſis. s.
addit ⁊ dolorē. Cui ꝓ ꝫmio respōdet eterna
cōsolatio in q̄ absterget deꝰ oēm lachryma
nam ab oculis sanctoruꝫ. Et tam non erit
amplius neq̄ luctus neq̄ clamor ⁊c. Et
hec euacuat invidiam q̄ dolet de bono alie
no ⁊ letat de malo. hec aūt beatitudo econ
uerso. ¶ Et q̄uis lucti ipe miseria q̄dā vi-
deatur cōgnet tamen beatitudo ꝓpter sibi
annexā dulcedinē dicat, eo vt dicat Greg⁹.
Dulciores sunt lachrymie penitentiū q̄ de
licie regū. Et aug. li. 9 Conf. Currebāt lachry
me ⁊ bene mihi erat cū illis.

De quarta

q Quarta virtus seu beatitudo ē esu
ries ⁊ sitis iusticie, q̄ dono fortitu-
dinis adaptat. q̄ est i iusticiādis
piculo ꝓ iusticia ⁊ fide. Que ex
pellit tediū boni boc est acadiā. Cui respō
det ꝓ ꝫmio eterna saturitas.

De quinta

q Quinta virtus seu beatitudo ē mi-
sericordia. Que appropriat̄ do-
no cōsilij. q̄ docet alijs ōia mittē
misera, et nobis ꝫmittit̄ mala:
ra. vt ꝓsequ⁹ reuaret obtinentes celestia. hec
expellit auaritiā cui ꝓpriū ē ꝓgregare nō
remittere vel ꝓferre. Premiū aūt huic beati
tudini rñdens ē ꝓsecutio misericie.

De sexta

s Sexta virtus seu beatitudo ē mūdicia
cordis, cui ꝓuenit donū intellectus q̄
est cogitatō celestiū: oculos cordis
mūdāns illuminās. Hec eliminat̄ gula q̄
corrūpit ⁊ excecat cor. vñ Osee. iij. Fornī-
catio ⁊ vinū ⁊ ebrietas auferūt cor. Premiū
huic beatitudini rñdens ē visio dei.

De septima

s Septima virtus seu beatitudo ē pax
seu cē pacificū. Cui rñdet donū sa-
pientie q̄ ē delectari in deo q̄ est pax
nra. Hec repellit luxuriā q̄ animū nō pacē
ficat sed vagū reddit ⁊ instabilē. Cui corre
sponder ꝫmiū esse filiū dei.

De octaua

o Octaua virtus seu beatitudo q̄ ē pati p
secutōes ꝓpter iusticiā dantes et
ostendit quoddā factuꝫ. hūo respe-
ctum ad singula p̄cedētia. Et p quod oēs
alie beatitudines ab vltima vsq̄ ad primā
ꝓbant̄ si vere sunt. vnde Greg⁹. Qualis
vnusq̄sq̄ apud se latenter allata cōtumelia ꝓ
bat. Et hinc ē q̄ beatitudo ipa sacro ꝓ pre
mio rñdens q̄s idē est cū ꝓmio prime bea-
titudinis ꝓmittit redire dicat ad caput tan
q̄ circuli ꝓtēcta ⁊ octo beatitudines ambi-
tus ⁊ cōprehendēs. De virtutes seu beati-
tudines tangunt̄ Dat. v. Beati pauperes
spū q̄n ipoꝝ est regnū celoꝝ ⁊c.

Vnde accipitur nu?

merus seu sufficientia beatitudinū.

Arū ꝙo beatitudinū numerus
b ⁊ sufficētia fm integritatē perfe
ctionis hominis accipit. Ad q̄
fectionis aūt integritatem requi
runt̄ tria. s. recessus a malo. ꝓfectus seu p
gressus in bono. ⁊ ꝓfectus statuꝫ in optio
Bene respectu primi malum, p̄cedit aut ex
tumore superbie. aut ex rancore malicie. et ex
langnore ydolio seu concupiscētia. Contra q̄
tria sunt seu sumunt̄ tres prime beatitudi

tes. Superbia ḡdo contra malū tumo-
re superbie. Ventus contra malū languore libi-
dinis. Tuxus contra malū languore libi-
dinis seu cōcupiscētie. Respectu vo secūdi
effectus seu p̄ceptus in bono attendimur
circa diuinā imitationē, que est duplex fm
duas vias q̄bus intendi pōt. s. misericordiam t
veritatem. De q̄bus in p̄lā. Vniuersi vie
dominū misericordia t veritas. Et fm has du-
as vias sumūtur due alie beatitudines. s.
respectu veritatis. Gustus iustitie. et respe-
ctu misericordie affectus misericordie. Respectu au-
tem terni effectus sumus in optimo attendi
mur in mundicia. s. in lampadis cognitōne t in
pace in quiete. s. in tranquilla affectione. Et fm hoc sumūtur
duo alie vie inter beatitudines. s. respectu lim
pidē cognitionis. munditia cordis ad deum
videndū. Et respectu tranquille affectionis
pacifici mentis ad deo placete fruendū. ¶ Et
adhuc q̄ sicut in enumeratōne donorū
iuxta quod supra in tractatu de donis de-
clarātū est. est ordo q̄dam attendabilis quo
primo loco ponūtur t enumerant dignio
res. ita in enumeratōe beatitudinū est ordo
quidam naturalis quo digniores vltimo
loco ponūtur.

Ex supdictis colligit q̄ habit⁹ vir
tutū cardinaliū, p̄cipaliter dispo
nūt ad exercitū vite actiue. Habi
tus vo donoꝝ maxime disponūt ad actus
vite contemplatiue. Habemus aūt beatitudi
nū disponūt ad p̄fectōez vtrouiq;.

Finis tractatus p̄cedentis

Incipit tractatus

Octauus et finalis de vicijs tam nature q̄
voluntatis.

Finalibus aliqua de vicijs hu
manis tangere conuenit. Et q̄
sunt vicia nature. t vicia volun
tatis. tangit̄ primo aliqualiter
de vicijs nature. Et deinde de
vicijs voluntatis.

De numero t suffi

cientia vicioꝝ nature.

Dās aūt nature, q̄ruz ad bonū
cōpendiū attinet, satis erit enu-
merare q̄ sunt septē. s. Extollēs
seu p̄sumptio. cupiditas. ignoran-
tia. pigritia. libidinosa. malitia. fra-
gilitas. Quorum numerus sine sufficientia licet de se sa
tis clarear. nam repibile non videt vicium
nature. aliud a p̄dictis vel quod saltem ad
aliqd similiꝝ non sit reducibile. p oppositi
onem tamen ad septē dona spūs sancti in
munt aliqui numerū t sufficientiā ipsorum
vitiorum nature. Eteni tres alie sunt vires
seu potentie. s. concupiscibilis. irascibilis t
rationalis. que quasi cōtinue in suis vtibus
sic actibus t operationibus, ipsa vicia que
nature ex sua corruptione insunt, variis mo
dis impugnāt t impediunt. contra q̄ cuz
septem sint. data sunt in adiutoriū septem
dona spūs sancti que lumina quedam sint
lux diuinitus inspirata t infusa ad efficac
cius tam contra ipa septem vicia nature q̄
vicia alia voluntatis t temptatōes. viam
iam habite virtutis impugnātes, resisten
dum. libentiꝰ t expeditius ipos actus v
tutum exequēdum. ¶ De vicijs nature ar
ca vim concupiscibilē. ¶ Circa igitur vim
seu potentiā concupiscibilē repiēt vicium
nature retrahens a debite compatiendo et
subueniendo p̄mo. quod vocatur duri
cia. Contra quod disponit donum pietat⁹
¶ De vicijs nature circa vim irascibilem.
¶ Circa vero vim seu potentiam irascibi
lem, duplex repiēt vicium nature. Unuz
immoderate retrahens ab agendis q̄ vo
catur timiditas. cōtra quod disponit donū
fortitudinis. Aliud inmoderate accedens
quod vocatur p̄sumptio. Contra quod di
sponit donuz timoris. ¶ De vicijs nature
contra vim rationalez. ¶ Contra vim au-
tem seu potentiā rationalē, duplex cōtingit
vicium nature. s. vel respectu finis. vel respe
ctu eorum que sunt ad finem. Si respectu
finis. duplex repiēt nature vicium. Unum
impediens ne cognoscat q̄d vocat debita
do contra q̄d disponit donum intellectus
Aliud retrahēs ne animus adipim finem
debite afficiat̄ quod vocat stultitia. cōtra
quod disponit donum sapientie. Si respe
ctu eorū que sunt ad finē duplex silr natu
re vicium repiēt. Unū impediens ne sci
tur quid ad p̄fectionez finis expediat q̄d
est ignorantia. contra quod disponit donū
scientie. Aliud quo ḡdo in his q̄ agēda sunt
magis ex pallionis impetu q̄ ex debita de

ctione ducit̄ quod est p̄cipitio. cōtra q̄d
disponit donum consilij. ¶ Sunbus cōtra
ctatur ipa nature. Contrariant etiam iste
septem nature vicia singula. s. singulis vir
tutibus. singulis exactibus dominice pe
titionibus t singulis beatitudinibus t cō
ueniunt cum septem principalibus seu ca
pitalibus vicijs voluntatis. Quod clarius
ex tabula in fine hui⁹ tractatus posita con
cipi potent t ppendi.

De vicijs volūtatis R

tio seu de malo culpe in generali.

De vicijs volūtatis. id est de ma
lo culpe seu de peccato, opposito
rum sortet t vsle, specialē t lon
gum tractū subiungere. sed cū
planibus notabilibus hec sint diffuse expla
nata, sufficiet interim ad p̄sentis compen
dij p̄ocessum continuandū, cuiusq; cōple
mentum summatim dicere. quid sit pecca
tum in genere. Quotiens sit siue quot sūt
eius genera. Deinde vequent aliqua de q̄li
bet genere explanāda.

Quid est peccatū i ge

nere t quomodo diffinit̄.

Peccatū aūt in genere sic diffinit̄
Peccatū est auersio ab incōmu
tabili bono ad bonū cōmutabi
le. Quā diffinitōnez sic intellige
Peccatū est auersio. s. volūtatis. q̄ ppter
per se talis auersio est peccatū. ab incōmu
tabili bono. s. eo q̄ omo incōmutabilis ē.
Nec ē auersio aliud q̄ disconformitas vo
lūtatis create a volūtate diuina. q̄d ē in ol
peccato vbi aliqd vult voluntas creata qd
nō vult deus. Sequit̄: ad bonū cōmutabi
le. supple cōuersio. s. ad bonū creatū qd cō
tinue mutat̄ vel saltē mutabile est. ¶ Et li
cet peccatū in sui diffinitōne duo cōtineat
s. auersionē ab incōmutabili bono. t con
uersionem ad cōmutabile bonum. essentia
liter tamē peccato est, primū q̄ secundum.
Si enī fuerit cōuersio ad creaturam ita ta
men q̄ non fieret auersio a creatore. sic cō
tingit quādo quis amat creaturam ppter
deum tantū. tunc nō fieret peccatū imo in
isto casu meritorie fieret. ¶ Circa plures alie
sunt diffinitōnes peccati, non tractē nisi q̄
vna. Plures alie a doctoribus assignātur
peccati diffinitōnes fm causas efficientem
materialem t formalem ipsius peccati. Sz
quantū ad p̄sentem tractatum attinet, su
pradicta diffinitō que fm causam finalem
peccati sumit̄, sufficiat.

De duplici diuisione

peccati in genere.

Plures enim a doctoribus assi-
gnant peccati diuisiones fm di
uersas peccati causas t origines
Quātum vo ad p̄sentem tracta-
tum sufficiat de duabus peccati diuisioni-
bus principaliter tanget̄. Et primo d vna
que sumitur fm quādam peccati qualita-
tem t quantitatē. Secūdo de vna que su-
mitur ratione peccati causaz materialē. ¶ Re
spectu prime diuisionis tria principalia re
perimit̄ genera peccatoꝝ. quia omne pec
catū aut ē originale aut actuale. Si actuā
le. hoc iterū est dupliciter. Quia aut ē mor-
tale aut veniale.

De peccato origi L

nali t quid est.

Riginale aūt peccatū ē illud qd
a nostra viciosa origine trahim⁹
Et est auersio quedā habitualis
a deo quo anima p̄na effecta est
non reddere iusticiā quā debet. Unde om
nes fere doctores respectu effectus ipsi⁹ pec
cati originalis consonant in ipam auersio
nem habitualē fm Augustin. ¶ Hugo de
sancto vic. dicit q̄ originalis culpa, est cor-
ruptio seu vicū quod nascendo contrahi-
mus per ignorantiā in mente t cōcupisce-
tiam in carne. ¶ Alij volunt q̄ originalis
culpa, sit necessitas cōcupiscēdi cuz debito
nō concupiscēdi. Et ponūt exemplum de ra-
dio cōiugato aque. qui mouet aquā mo-
ta t quiescēte quiescit. Et hoc patet ex cō
iugatione sui ad aquā. Unde cuz maior sit
vnio ale t carnis, q̄ in casu p̄dicto radij et
aque. cū caro de se valde mobilis sit ad cō-
cupiscendū: anima coipso q̄ tali carni vnita
est habere statim talē quādam necessitatem
cōcupiscēdi. Cū igit̄ caro pueri cum infun-
ditur alia, p̄ peccatū primi hois ad cōcupi-
scendū sit mobilis. inest ipi ale tam illi cui

bi nisi necessitas ḡdā cōpellēdi. nec potest anima ipa illā carnē seu sensualitatē cohibere. sicut anima adē aute peccatum potuit ḡ habuit potestatē sup sensualitatē ḡ eā libertatē ꝛ capiscendi vel nō ꝛcupiscēdi. ¶ Patet igit ḡ p peccatū ꝓ peccatum ꝓmi hoīs incēt aīme cupiat necessitare. Una nō possendi sensualitatē retinere seu cohibere. ꝛ alia necessitas ꝛcupiscendi. Et prima est defectus necessitatis nō valendi facere quod debet. ꝛ secūda est ḡdus necessitatis faciendi quod nō debet. Et ita incēt ei carnalia vitiosa ḡ ipsa iustitiae quae sunt debitae a malo ꝛ facere bonū. ¶ Itaque patet ḡ peccatū originale. ꝛ est in carne ꝛ est i anima. sed in carne originaliter ꝛ materialiter. In alia vo formaliter ꝛ tāq in subiecto. Sō in alia ē ipsa cupiditas vetus ꝛ vitiosa. ꝛ tā sicut dictū est ex cōiunctōe ipsius ad corp̄ cōtrahit vitiū illud. sicut qñ ḡs cadit in lutum sedat ꝛ maculat. ¶ Talis aūt sic infecta nō tantū est pena sed est etiam culpa ipa vo culpe ꝙ macula est delet in baptismo. Pena aūt ꝙ fomes sive peccandi ꝓmptus appellat. remanet post baptismū. Sic enī in baptizato curat culpa ꝙtum ad reatum damnatōis eterne. sed nō quin remaneat ipa pena ḡtuz ad motū ꝛ actū cognoscentie cum ꝙ oporet nos ḡdiu vitiū pugnare. nisi extinguat ꝛcupiscia p spālem gratiā sicut in beatissima virgine in ꝛceptione filij dei. ¶ Originale etiā peccatū sic in bole p baptismū curat ꝙ nihilominus abest ꝙ cantus ē trāsmittat in ꝓlem quā generat. sicut indeus circūcisus generat filiū cum ꝓputio. ꝛ granū nudū ꝛ putū semina tum ꝓducit granū cū pala. Ō hinc ē ꝙ homo nō generat filiū fm ꝙ in mente curatus est sed fm ꝙd in carne.

De nominibus peccati originalis fm ꝙ opat ad aiam.

a Riginale peccatū diversis in sacra scriptura nobis. multiplicabilibus de causis noiat. ¶ Dicit aūt ꝙ originale peccatū compat ad aiam. vocat ḡtuz inclinatus. ꝙ reddit eam impotentē ad resistendū malis. Ō ḡ vocat fedatus. ꝙ p ipm aia maculatur. Vocat ḡtuz pactus. ꝓter cōtractū appetitus inordinatōes ad malum. Vocat ḡtuz corruptus ꝙ ad nihilū ducat ꝛ peccatū. Consequitur ḡtuz vitiū. ꝙ est diminutio bonoꝝ naturaliū. Vocat ḡtuz languor nature. ꝙ durat in natura corrupta. ¶ Habet etiam noīa fm ꝙd compat ad corpus. Vocat ei ḡtuz lex carnis. eo ꝙ lēge diuina sit carni ꝛ dicta. Unde ḡtuz lex membroꝝ vocat. quia mouet organa ad opatōes ꝛcupie. Vocat ḡtuz tyrannus. ꝓter dominatōes ḡtuz violētam in ipa ꝛcupia. Vocat ḡtuz fomes. ꝙ sicut ignis fouet ignem. ita p ipm fouet in carne peccatū fm actus generatiue ꝛ nutritiue. Vocat ḡtuz stimul⁹ carnis. ꝙ stimulat carnē ad ꝑmos motus. ꝛ animū ad cōsensum. ¶ Habet ḡtuz noīa fm ꝙd compat ad actus delectabiles. Et fm hoc vocatur ꝛcupia ꝙ sonat vitiū in actu ꝓtē in aditis. Item ꝛcupiscibilitas ꝙ sonat vitiū in potentia ꝓut est in ꝓnlio. ¶ Habet etiā nomen fm quod compatur ad primū hominē a quo contrahit. ꝛ sic vocat originale ꝙd est carētia debite iustitiae.

De pctō actuali mortali ꝛ circa ipm in generali occurrēdā

c Ira peccatū aūt actuale mortale ꝙd sit. Dcō de diuersis eius noibus seu appellatōib⁹. Tertio de bus peccati effectib⁹. Quarto de diuersis aggenerib⁹ seu diuisionib⁹. Quinto de ḡdibus ptem peccatoꝝ capitaliuz ac coꝝ filiab⁹ seu ꝙcedb⁹. aliqd in ꝙcialī declarabit.

Quid sit peccatum actuale mortale in ꝙciali. ꝛ qnō differat.

p Ccatuz igit actuale mortale sic differt fm Augus. Peccatū est dictū vel factū vel ꝛcupitū cōtra legē dei. Et ponit in dicta diffinitōe. dictū ꝓter petīn otio. factū ꝓt peccatum opis. ꝛcupitū ꝓter peccatū cordis ¶ Differt ꝛ aliter fm eundē Aug. Peccatum est voluntas retinendi faciendi vel cōsentiendi qd iustitia vetat. ¶ Insup sciendum ꝙ peccatū ꝓprie nō est substantia vel res aliqua sed defectus ꝛ corruptela. ¶ Circa qd tn aduertēdū est. ꝙ aliud est peccati actus. aliud est peccati habitus. aliud peccati reatus. Peccati actus aliqd est. sed qd nō amplius fit. desinit ee cū fine ḡs. Sz peccati habitus ꝙ ex malis actibus relinq tur. etiā aliqd est ꝛ remanet interdū cessantibus etiā ipis actibus. ac etiā post infusaz ḡm pctōz remissionē. Peccati vo reatus siue macula fm rem nihil est. deformat tn aīmā nō p modū positōis sed p modū privatōis sicut trīcans membr̄ p modū ꝓuationis coꝝ deformat ꝛ maculat. Dicit aūg. ꝙ sicut abstinētia nulla substātia vel res ē. ꝛ tn ex ea corp̄ lāgueſcat. ita peccū nō ē aliqd substātia vel res. ex eo tn natura minuit et corrūpit. delet tn semp p ḡtam. ¶ Notandū preterea ꝙ peccū. qñq trāsit actu ꝛ remanet reatu. sicut peccū actuale actu cōpleto sū ꝓnz. Qñq ecōtra peccū transit reatu et remanet actu. sicut in pctō originali p baptismū. Qñq trāsit peccū actu simul ꝛ reatu sicut peccū actuale actu cōpleto ꝛ ꝓpanitētiam. Qñq peccū remanet actu ꝛ reatu sic peccū originale aū baptismū. ¶

De diuersis nominibus peccati actualis mortalis.

d Iuersis frequēter noībus peccū fm ipm mortale p doctores nomiatur fm diuersas eius ꝓprietates et opatōes ꝛ effectus. Vocat ei qñq macula. ꝛ b⁹ ideo ꝙ imaginē dei deformat ꝛ maculat. Vocat ḡtuz reatus. qm ad ēnam pēnā obligat. Vocat ḡtuz pollutio. ꝛ hoc ḡtuz ad contagionē ꝛtractā. ex terrena delectatōne. Vocat qñq delictū. ꝛ hoc fm ꝙ ē recessus a dignitate ḡtis habite. Vocat ḡtuz culpa. ꝛ hoc ꝓut respicit penam quā meret ꝛ inuit. Vocat qñq offensa ꝛ hoc est ꝙ ꝝ deū est ꝛ deus fiat. Vocat ḡtuz ꝓuaricatio. ꝛ hoc inquātuz mādatū dei respicit qd trāsgredicdo ꝓuaricat. Vocatur qñq peccatū ꝓut cōuersio fit ad bonum cōmutabile cū auersione a bono incōmutabili. Vocat qñq scelus ꝓter magnam iniuriā que peccādo deo fit. Vocat etiā qñq nefas ꝓut est illicitū persone perpetrans. Vocat etiā qñq crimen ꝓut est dignū accusatōe ꝛ pena.

De diuersis effectibus peccati actualis mortalis.

b Uiusmodi aūt peccati multiplices fm doctores repent effectus. Sz quātuz ꝓsentē ꝛcernit tractatum sanis ent aliōs enumerare. Unus effect⁹. ¶ Et ꝑmo naturalis vulneratio. qd ē ḡnat in illo ꝙ incurrit cuidā latroni discēdens ab hierlm i hiericho incidit i latrones. ¶ Alius ē in intellectū obscuratio in cognitōe veri. ꝛ affectū tepescere facit in ope boni ¶ Alius Stamina spoliat. ne tn bonū aliqd pereat bona opa ꝙ de peccādo mortificat. aliis in ista dispensatōnem dei elargiendi salutē. ¶ Alius Aiam maculat. ad pēnā eternaz obligat. ꝛ scientiam amaricat. cor indurat. ¶ Alius Nolez ḡsi insensibilē reddit. Exemplo canis submergēdi ꝙ lapidē in collo suo nō sentit. donec ab eo in fundū aq̄ trahit. ¶ Alius Aiam occidit. qz deo ꝙ vera vita ē priuat. ¶ Alius Ad alia pēa trahit Unde Ezech. Peccatū qd ꝓ pānitētiā non diluitur. mox suo pōdere ad aliud trahit. ¶ Alius Bona ꝙ in peccatis fiunt. infructuosa ꝛ ḡtuz ad mentū. ꝛ ḡtuz ad ꝑmiū reddit. ¶ Alius Et bole quandā effective infirmū facit. Hā in peccatore ē ignis auaricie. feto⁹ luxurie. tenebe ignorātie. vermis ꝛscie. situs ꝛcupie. ꝛ demones per effectum ꝛ hmōi. ¶ Alius Uacuū bolem tādem relinqt. ꝛ merito qz mūdo adherētia. fugunt verba arentia. fallēdo decipit sicut esca in hamo vel ligno putridum de nocte lucēo. ¶ Alius Nolez vere stultū demonstrat. Funēdo scz illi ꝙ ipm torqueri qnit ꝛ tādem torqbit. Componēdoqz ꝛ congregādo supra se vñ torqueaē ꝛ cremet. Un aug. li. de ciuitate dei. Peccatū adimit integritatē. pulchritudinē. salutē. virtutē ꝛ ḡqd boni ꝓ vitiū detrahi seu minui ꝛsuevit.

In quo peccatū habet esse ꝛ oriū.

¶ Notādū est vlter ꝙ quia peccatū ipo bono ḡtuz sit. nō tn habet esse nisi in bono nec oriū nisi a bono. qđ ꝓdem bonū est liberū arbitriū ac voluntas. a qua peccatū est sicut a ꝑma origine ꝛ in q̄ est sicut in ꝓprio subiecto. Voluntas igit ē causa pcti. cām dico nō efficiāt sed deficiēte. Voluntas aūt fm ꝙ hz respectū ad suū ꝓmcipiū a q̄ est. sz ad deū non est nata ducere ex se nisi bonū. Sed fm ꝙ hz respectuz ad

principiū ergo est, qđ est oino nihil. cum ipa voluntas & nihilo sit, semp tendit ad esse. Si ergo volumus fore vnde malū oriat. Si ergo volumus fore vnde sit materialiter. dicendū q & a nihilo vel ipe sit materialiter. dicendū q & a nihilo Si vo volumus fore vnde sit terminaliter. dicendū q & ab esse vnde sit terminaliter. sperāt debita ordinis. Sed si velim fore vnde sit originaliter. dicendū q a voluntate sine a libero arbitrio

De progressu pecca

n ¶ Hora q̄ peccati initiat in cogitatōe. p̄cedit & ordit in delectatōe. p̄fic in assen su. ¶ Circa possiz aūt peccati notandū ē q̄ aliqua ipm peccati antecedūt. aliqua ipz subsequūtur. aliqua ipm concomitantur. ¶ Ite respectu pēne. Aliqua peccati antecedūt ex pte auersionis. Et aliqua aūcedūt ex pte conversionis. Ex pte aūt auersionis. i. q̄ fit a bono incōmutabili qđ de se tauert & semp incipit. aūcedūt peccatū. s. tempt tatio. ingratitudo. inobedientia. Ex pte vo conversionis. s. q̄ homo se in peccatū cōuertit. aūcedit peccatū. cogitatio. libido cōcupiscētia. delectatio. pensa intrio. cōsensus. Peccatū aūt subsequitur macula. id ē deformatio ymaginis dei. reatus. & obligatio ad pēnā eternā. ¶ Peccatū cōcomitantur circūstantie que ipm vel aggrauant vel minuūt. & sunt octo q̄ ex versu sequēti notabiliā pollent. vnde Vbi. Quis. qđ vbi per quos. quotiēs. cur quomō quādo.

De mbus actionem

perantibus. ¶ Pter tria etiam principalia ter depurari solet actus. etiā illa que est de genere bonoz. Quandoq; in sui principio quādoq; in sui medio. quādoq; in sui fine scilicet per malam intentionē. per negligentiam. per vanā gloriā.

Quibus causis vnum

peccatū dicit multa. ¶ Multis etiaz causis seu respectibus vnū peccatū dicit multa seu grauius altero. Videlicz causalitate vt peccati luxurie. Generalitate vt peccatum primi hominis. Deformitate vt peccatū inde p̄dictos. Remissione seu venie difficultate. sicut peccatū in spūm sanctū. Periculo sicut peccatuz ignorantie. Insuperabilitate vt peccatū cupiditatis. Proximitate vt peccatū carnis. Offensione vt peccatū idolatrie. ex pugnādi difficultate vt superbia. vana gloria. Dentio creaturet peccatū ire.

De quinq; operum

generibus. ¶ Notandū est etiā q̄ inter cetera quinq; reperiūt genera operuz. Nam quidā sunt mala in se vt illa que de sui natura seu in suo genere mala sunt. sed nō per aliquas circūstantias bona fieri p̄nt. vt homicidiū qđ in se malū est. sed p circūstantiam aliquā pōt esse bonuz. vtputa cū fit p debitam iusticiā. vel se legitime defendendo. cum morte pcussum euadi nō possit. & hmōi. Quedā sunt mala fm se vt illa que fm totū suū esse mala sunt. nec p circūstantias aliquas bona effici p̄nt. sicut est odire deū vel fornicari & hmōi. Quedā ecōtrario sunt bona in se. vt illa q̄ de sui natura sunt bona ex genere. sed tñ p aliquas circūstantias p̄t fieri mala. Sicut ē dare elymosynaz qđ in se bonū est. sed p circūstantiā aliquā pōt fieri malū. vtputa si daret p sola vana hominū laude acquirēda vel hmōi. Quedaz sunt bona fm se. vt illa q̄ fm totuz suū esse bona sunt. nec p circūstantias aliquas possunt fieri mala. sicut est diligere deū ex caritate. Quedā sunt indifferēta. s. q̄ suo esse nec bona nec mala sunt. possunt tñ fm circūstantias bona vel mala fieri. sicut mouere pedē sine deliberatōe. vel q̄z comedere. qđ fm circūstantiā aliquā bonum fieri potest. vtputa in necessitate. corpus suū debite sustentādi. et efficaciuo deo fruiē possit. Et ecōtrario malū. vtputa si ad superfluitatē. & ex sola libidine vel volūtate p̄cepta ecclie transgrediēdo fiat.

De quatuor gene

nibus seu diuisionib⁹ peccati mortalis.

I Ter plures peccati mortalis diuersis respectib⁹ causis possent assignari diuisiones seu genera. quātuz tñ ad p̄sentiā tractat⁹ cōpendiū attinet. quatuo: solūmodo tangentur. Circa quarū adhuc solam quartā delusse insistet. quia per eius declaratōez alie tres clare & facilius poterunt intelligi. imo ipse ueo effectualius comp̄hēdit.

De prima diuisione

P Prima igit diuisio huius est q̄ peccatoz mortaliū aliq̄ sunt camalia alia spūalia. Carnalia aūt maioris sunt infamie. Spūalia vo maioris culpe.

De secūda diuisione

Secūda diuisio est q̄ peccatoz mortaliū aliq̄ sunt cōmissi alia delicti. Qđ in effectu est dicere. Aliq̄ p̄mittunt in faciēdo. alia i omittendo. Prima peccata sunt p̄uaricatio seu transgressio legis quo ad p̄cepta negatiua. vtputa. Nō occides nō mechaberis. Secunda sunt p̄uaricatio seu trāsgressio legis quo ad p̄cepta affirmatiua. sicut sunt. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo &c. honora patrē tuū &c. Et fm hanc etiā diuisionem ōt peccatū mortale esse a fieri z duas partes iusticie. Quarū vna est declinatio a malo. Alia est facere bonū.

De tertia diuisione

T Ertia diuisio est q̄ peccatorum mortaliū aliqua directe p̄mittūtur in deū alia in p̄ximū alia in seipm. Peccatū aūt in deū iterū subdiuidit. Nā q̄q peccat in patrē q̄q in filiū. q̄q in spūm sanctū. De q̄bus latius fiet speculatio infra in fine declaratōis q̄rte diuisionis. ¶ Peccat el alio respectu in deū quadruplicat. primo male de ipo p infidelitatē seminēdo. secūdo ipm blasphemādo. tertio eius sacramēta indigne ministrādo & tractādo. quarto eū tēptando. ¶ Rursus deū tēptādo peccat triplicat. Nā tēptatur vel eius potētia. signa. s. ab eo petendo. Vel tēptat eius iusticia. p̄uationes. s. probationes. vtputa p exactōez fructuū vel duelluz. vel silicia. iudiciū ei⁹ exq̄rēdo. Vel tēptat eius misericordia. quā. s. quasi examinādo bonitatē. se fructus pietatis cōmittēdo. In primum vo peccat etiā triplicat. vel bona sua ei indebite auferēdo. vel bona p̄pria sibi in sua necessitate nō cōmunicādo. vel mala p̄suasione aut malo exēplo eū in peccatū inducēdo. ¶ In secundum aūt peccat qđ etiā triplicat. Vel abnegādi necessaria subtrahendo. vel superflua sumendo. vel sine virtute ac debitum moderamen quippiam aggrediendo.

De quarta diuisione

Quarta diuisio peccati mortalis sumit p septē vicia capitalia. Que sūt superbia. inuidia. ira. accidia. auaricia. gula. luxuria. Et q: et supra tactū est de ista q̄rta diuisione expedito eius diffusiozē hic facere declaratōez. tū q: per eā supradicte tres alie diuisiones clarius intelligi potērūt imo eas effectualiē comprehendit. tum q: p̄prie loquendo in ipa & ipa p̄ncipalis effectus principalisq; intētio huius octaue tractatuli iste libelli p̄sistit & dependet. Ideo de ipis septē peccatis capitalibus hic fiet quoddā spēale capitulū. & in quarta diuisione in principio huius principalis capituli qđ est de peccato actuali posita de his. s. que in eo videnda sunt.

Aliq̄ circa materiā p

septē vicioz capitaliū p̄notanda.

I Interim anteqū ad specialez seu particularē declaratōez ipoz septem vicioz capitaliū veniamus aliqua sunt circa ipa aduertēda ¶ Et primo notandū venit q: peccū veniale. sive sit q̄tū ad actū sive q̄tū ad maculā nullo mō p̄t fieri mortale sicq; illō idez fm substātiā qđ p̄fuit veniale fieret mortale. Et rō est. q: nulla res p̄t mutare spēz suā. Peccatū aūt mortale & veniale sūt due diuerse peccati spēs. Verūtamen aliquis actus q̄ de sui natura ē de genere peccati venialis. p̄t fieri mortal. & hoc q̄tuor modis. ¶ Primo mō rōne finis q̄ de illo actu fieri p̄t. q: quicqd sit extra finem formatā edificat ad gehennā. etiā si sit extra finem intentum erroneū. Et hec est rō. q: cū in peccato duo sunt. Auersio & conuersio. Penes primū iudicat qualitas sive grauitas peccati q̄n auersio a deo est in peccato quasi formale. & conuersio ad creaturam quasi materiale. Quātio ergo leuare festucā de terra videat leue vel indifferēs. si tamē fiat fm cōscientiā est peccatū. q: tū ex animo spernit realiē bonū incōmutabile. & ipa fit auersio a creatore. ¶ Secūdo mō ex cōplacentia

ipse in illo sem possit capi ⁊ caperet. Unde augst. Nullū peccatū adeo venale est qđ non fiat mortale dū placet. ¶ Tertio modo do ex dispositione seu pdimitate ⁊ fomite ex quo ebullit ⁊ ebullire querit lapidem in venabulo. quia p̄ frequentem lapidem in venabulo. ponit dō ad mortale. Et hoc intelligit illud dictū Sapi. Custodi gradiere de me obscuris arcana. Hoc aūt dicat qđ fere de minimis peccatis dū frequēter fiunt ⁊ sic quasi p̄ tempus venit ad magna. Sicut de modica fanilla surgit qđq magnus ignis. ¶ Quarto modo ex progressu. qđ qñ transgit venale si non pbabē possit pgre di vsq; ad mortale. Non q̄ ipm venialiter fingens tale sit in sua substātia fieret mortale sed q̄ ex ipso occasionaliter fieret pgredi ad mortale. vt patet in primis motibus qui inter venialia cōputant. Sed quando delectatio cōsūmat intantū q̄ consensus accedit iam est peccatū mortale.

Vnde sumatur nu/

mer⁹ sufficiēs septē viaꝝ capitaliū.

Ostendū insup q̄ vt aliqualiter sa/
n pra tactū est septē sunt peccata seu
vicia capitalia. s. superbia. invidia. ira. accidia. auaricia. gula. luxuria. quoruꝫ sufficiens seu numerus pōt colligi. Voluntarie ēn humanā frequēter cōtingit deeadere. Aut ergo deordinatur q̄ appetit qđ nō est appetendū. aut deordinat q̄ refugit qđ non est refugiendū. ¶ Si primo modo aut appetit qđ nō est appetendū interius. ⁊ tunc peccat peccato superbie seu vane glorie. Aut appetit qđ nō est appetendū exterius. ⁊ tunc peccat pcō auaricie. Aut appetit qđ nō est appetendū inferius ⁊ est corpori delectabile. Et illud iterꝫ est in duplici vita. Quia aut illud delectabile qđ sic nociua appetit tūdit ad p̄servatōꝫ individui ⁊ tūc peccat peccato gule. Aut tēdit ad cōservatōꝫ speciei vt coitus ⁊ tunc peccatur peccato luxurie. ¶ Si secūdo modo. qđ. s. voluntas deordinat refugiendo qđ nō est refugiendū. Aut illud nō refugiendū refugit fm quosdā instinctū potentie rationalis. ⁊ tunc peccat peccato invidie. Aut illud refugit fm quosdā instinctū potentie irascibilis. ⁊ tunc peccatur peccato ire. Aut illud refugit fm quosdā instinctuꝫ potentie cōcupiscibilis. ⁊ tunc peccat peccato accidie. ¶ Et sic patet qđ quia sunt quatuor principalia appendicia in quibus volūtas humana deordinari ⁊ tingit. ⁊ tres solum sunt vires seu potētie anime fm quarū instinctū est fuga. ideo tantūmodo sūt septem peccata seu vicia capitalia.

Duplici modo septē

vicia capitalia se ostendunt nunc palā: nūc palliate.

Ostendū insup q̄ ista vicia septem
n seu peccata capitalia/qđq; palam ⁊
publice se ondūt. vt qñ directe fūt qđq; vō sub quadaꝫ specie boni pallianter se ingerūt ⁊ decipiūt. Unde superbia qđq; sibi psuadet. Dolo pōsse vt possim. pdesse Invidia sic sibi psuadet: bona alijs nō cupio nec opto ne eis. p̄speritate successuū minus extollant. Ira vō sic psuadet. Nō debeo mala mihi illata tolerare ne mihi inferri cōsueſcit. Accidia sic sibi persuadet. Ad hoc mihi in laborib⁹ parco ne indiscrete aliquid aggrediēs dehiā ⁊ indiscretōis arguar. Auaricia sic sibi psuadet. mihi multa ad hoc congreganda venūt ne p̄ casus fortuitos qui supuenire p̄t in inopiā inedā. ⁊ sic furtū rapinā vel aliud iniustū cōmittam. Gula sic sibi psuadet. Corp⁹ meū debio ⁊ potibus delicatis nutrio. quatin⁹ sanitate cōseruet fortiusq; efficiat. vt sic aptius sit ⁊ valentius ad deo seruiendū. Luxuria sic sibi psuadet non est malū aliquanto tempore ad libitum ⁊ cōplacentiā vivere. ⁊ postea fortiter penitere.

Septē vicia capitalia

Q. lia septē sero abusio bestijs compare.

Ostendū p̄terea q̄ p̄dicta septē vi/
n cia seu pcā capitalia septē tam sero abusq; immūdis bestijs p̄ari cō sueuerūt. Superbia seu vana gloria p̄pat leoni. Invidia p̄pat cani. Ira compat lupo. Accidia compat asino. Gula compat ursо. Luxuria compat porco. Auaricia comparatur erico. ¶ Similiter etiam comparari confueuerūt septem grauibus infirmitatibus. Superbia seu vana gloria comparatur corpis inflationi. Invidia compat lepre. Ira compat frenesi. Accidia comparatur lethargie. Auaricia compat hydropisi. Gula compat epilepsie. Luxuria comparatur febri. ¶ Est insup notandū ⁊ bene cōsiderādum q̄ ista septem peccata seu vicia capitalia accrescunt assequenti passionis xpi meditatione/amant. Etiam q̄ debite ea q̄ ipse dño noster ihc xp̄s in sua sacratissima passione expt ⁊ sustinuit cōtemplat/reperiet q̄ he septem mortifere pestes ibidē mirabiliter carnantur. Eteni sui sacri capitis in cruce burantur. Gula sui sacri capitis in cruce buinillima indignatio/carnat superbia. Qui sacri lateris aperto curat invidiam. Qui manū sua. p̄ inimicos curat ira. Portatio crucis curat accidiā. Traditio sui spiritus patris. sui corporis cruci. sue matris discipulo. et suarū vestiū sue crucifixorib⁹ curat auaritiam. Potatio aceti ⁊ fellis curat gulam. Et sua flagellatio curat luxuriā. ¶ Notandum insup q̄ p̄dictoꝝ peccatoꝝ/ vnum ex alio nascatur. qđ sic apparet. Superbia ēn quia omnes p̄cellere vult ⁊ appetit: statim quādo aliquez sibi equari videt aut timet. in se dolere ⁊ cōturbari incipit. ac exinde cōtra illum ad ip̄m suū bonū quo sic eum sibi equari timet/impediendū ac diminuendum mouet. ⁊ sic ex superbia nascatur invidia. Invidus vō quia dehiali ei cui sic invidet ira fatur ⁊ cōtra eum quasi toto spiritu cōmouet. ideo ex invidia nascatur ira. Cum aūt sic contra aliū cōmotus ⁊ iratus vindictā de illo appetat/⁊ se vindicari queratur in quo si eū deficere cōtingat/in animo suo cōtabescat ⁊ cōtristat. ideo ex ira nascatur quedā mentalis tristicia que a doctoribus accidia nuncupat. Cuz vō sic animo tristis ⁊ cōtabescēs consolationē ⁊ quādaꝫ sui exaltationē quaz in seipo non habet/in rebus exterioribus querat. ⁊ quāto plura cōgregare potent/maiorē se habiturū sperat. ideo ex accidia nascat auaricia. Auarus autem qui bonis temporalibus abundat. et sic ea que ad delectationē in cibis ⁊ potib⁹ faciunt facilius compare ⁊ ad sui libitū habere potest. ideo ex auaricia nascatur gula. Gula vō propter ventris repletionē varias q; aboꝝ ⁊ potuū delectabiliū speciem quibus refici/facillime despumat in libidinē ideo ex gula nascat luxuria. ¶ Notandum insup q̄ plura p̄dictoꝝ septem viciorū seu peccatoꝝ capitaliū dicunt radices ⁊ origines seu cause alio⁹ diuersis tm respectibus. ¶ Superbia ēn primo dicat radix ⁊ initiū omnis peccati p̄ter tres causas seu rationes. Primo p̄ter causam q̄ in omni peccato inuenitur scz p̄temptus dei q̄ est quedam causa omnis peccati. Iste aūt p̄temptus ē auersio a creatore. que in omni peccato est. q̄ in omni peccato. p̄ponit bonum cōmutabile bono incōmutabili. Iste ⁊ temptus nō nisi ex superbia perdit. ⁊ ex ea fm maxime. Et iō dicat q̄ sicut sine charitate alie virtutes nihil sunt/ita sine superbia alia vicia nihil sunt Abstrahe superbiam ⁊ habebis gratiaz. Quia superbis deus resistit. humilib⁹ aūt dat gratiaz ¶ Secūdo dicat superbia radix ⁊ initiū omnis peccati. quia sunt primū peccatoꝝ. Hoc ēn peccato peccauit primo diabolus in celo ⁊ primus hō in paradiso. Tertio dr superbia radix ⁊ initiū omnis peccati/ qz ex ea fm p̄ius ⁊ posterius hoc ē mediate vel immediate nascuntur alia vicia ⁊ peccata. vt aliqualiter supra ostensum est in notabili immediate p̄cedenti. ¶ Libido etiam. prout Augus. ponit dicitur causa omnis peccati. sed alio respectu. p̄ter scilicet inordinatam delectationem que ex ipa libidine haberi in creatura. que delectatio inordinate afficit et attrahit animā ⁊ auertit a summo bono. Est enim libido voluntas impetuosa qua mouetur anima rationalis ad hoc q̄ inordinate delectē in creatura. Et ex hac libidine oīa alia peccata fm prius ⁊ posterius. hoc est mediate vel immediate. alia tamen via seu ordine q̄ a superbia insurgunt. ¶ Cupiditas etiam sicut ponit apostolus radix diaꝫ omniū malorum. quasi eodem respectu iuxta suum esse sicut dicat libido iuxta suū. Nā sicut libido vt sepius dictum est dicat causa omnis peccati. p̄ter inordinatā delectationem que ex ipa libidine habet in creatura que delectatio inordinate afficit ⁊ attrahit animā ⁊ auertit a summo bono. sic cupiditas in suo esse dicat radix omniū malorum/ex inordinato amore. qui ex ipa cupiditate habet ad creaturā. qui inordinatus amor similiter afficit ⁊ attrahit animam ⁊ a summo bono auertit. Ex quo inordinato amore omnia alia peccata fm prius ⁊ posterius hoc ē mediate vel immediate. alia tamen via seu ordine q̄ a superbia ⁊ q̄ a libidine

habuĝt t ornatŭ. ¶ Tuitio enī fm Lactantiū dicit tradit omnia peccata. quia carnalia delectationes sunt nobis naturales t ad naturalia ponit humana tendimur. ac ea ē difficultate relictumus. Arrogantia ipius t affecta per laudes animā in ordinata vita facilius t sine cōsideratōe ac moderamine. fm tamē primo hoc est medante vel timēte deum. s. in aliud p̄habē. alia tamen via t ordine q̄ per superbiam t q̄ per blasphemiā t q̄ per cupiditatem. ¶ Possent ista pluribus declarari sed q̄m ad presentē huius tractatulū cōnexū. finis fiat que tres sunt. qui amplioza videre voluerit doctores habeat solennes. t inter alios beatū Thomā scīa scīe. et summā de vicijs t virtutibus.

De septem vicijs capitalibus in speciali.

R

Et primo differentia inter superbiā t inanē gloriā.

Sne sic p̄notatis dicendum venit de quolibet p̄dictorum septem vitiorum capitalium in specie seu in particulari. Et primo de superbia. Circa quam notandū est q̄ licet cōmuniter non fiat distinctio inter superbiā t inanē gloriā imo ponūt manus gloria filia superbie. Gregorius tamē inter eas differentiā ponit. Imo superbia dicat regnā t mater omniū vitiorū. Quod intelligendū est Gregorium accepisse p superbia cōsiderat secm quādam reductionem t generalitatē quam habet in alia peccata ingressum. Cuius ōia peccata oriri possunt. Et hoc duplicit via seu ratione. Uno modo per se t directe ingressum. Talia peccata ordinant ad finē superbie que est p̄pria excellentia ad quā potest ordinari quicquid bō indebite t inordinate appetit. alio modo indirecte t quasi p accēns removendo. p̄hibendo. ingressum. s. per superbiā: bō legem divinā premit per quā p̄hibentur a peccatis t mādata. Intelliguntur tamē hec quādo illa trāsgressio mādatorū fiunt ex tempta. Tam hīm possit ex ignorantia vel infirmitate. q̄ sibi nō esse superbia. Dicit igitur semper natura ipōrum vitiorum duplex ēsse. p̄cedentur hic opinionem Gregorii intelligende. ¶ Differentia aūt que ē inter inanē gloriā t superbiā. quia hec in vanū sit inordinatus appetitus t inordinatus p̄pria excellentie appetitus. qui ea non est fm rectam t debitā rationem in hoc tamen differunt. quia superbia excellentiā p̄priam inordinate appetit. Inanis vo gloria excellentie p̄prie manifestationē. ita q̄ superbia p̄prie consideratur ingressum ille inordinatus p̄prie excellentie appetitus habet ab intra ēmā si nō ab extra p̄cedat. Inanis gloria nāsit ab extra. q̄ illa excellentiā appetit ab extra apparere. t in ore aliōr apparere t manifestari.

De superbia in parti/

Et primo de superbia in parti/

Circa quā p̄mittit quīe ab inani gloria t ponit quasi regina aliōr vitiorū.

D

Jcturi ergo primo de superbia que sicut aliqualiter tactum est fm Augustīnum diffinitur. Superbia est perversus proprie excellentie appetitus. Dicit enī Augustīnus q̄ superbia omnibus hominibus invidet. s. superioribus. quia eis non equat. Paribus. quia sibi equātur. Inferioribus ne sibi equētur ¶ Dicit enī superbia omnis peccati radix t inimicum propter tres rationes supra in pmulti. capi. immediate precedenti tactas. Gregorius. xxj. li. moral. quatuor species superbie assignat. Prima est cū homo bonū q̄d habet. estimat se a seipso habere. Secunda species est cū homo bonū quod habet, sibi q̄dē datum credit, sed tamen se reputat illud p̄ suis meritis accepisse. Tertia species est cū homo tactat se habere bonum q̄d non habet. Quarta species est cū hō despectis ceteris appetit singulariter videri habē bonum q̄d habet. ¶ Et est aduertendū q̄ hic tactantia accipit q̄ntum ad interiorem codicionem arrogantiā. Quia si caperet tactantiam q̄ntum ad exteriorem actum quo quis falsē se diceret vel laudaret habere bonum quod non habet magis p̄prie pertineret ad peccatū inanis glorie t etiam ad peccatum mendacij q̄ ad peccatū superbie put sumitur hic t a beato Greg. ¶ Istarū aūt quatuor specierū t sufficientia sic sumit. Dicitur est superbiā esse inordinatū p̄prie excellentie appetitum. Omnis aūt excellentia accedit homini ratōe alicuius boni quod habet. Bonum aūt quod habet hō, implicatur

potest cōsiderari. Uno mōdo fm se. Alio modo ex parte cause qua habet. tertio modo ex parte modi ipm̄ bonum habendi. Respectu primi certum est q̄ quanto bonum quod quis habet maius est: tanto per hoc maiorem excellentiam consequit. Et quo contingit q̄ homo cuius appetitus inordinate vel ultra modū sibi cōuenientē in suā propriam excellentiā tendit, sibi in animo suo attribuit bonum quod non habet vel maius q̄ habet. t tunc est tertia species superbie supra posita. que est. s. cum q̄s iactat se habere bonum quod non habet. Respectu secundi certum est q̄ quādo homo bonum quod habet. habet ex seipso. ipse excellentem habet q̄ si haberet ab alio. Et ex hinc procedit. q̄ homo cuius appetitus inordinate t ultra modum debitum t sibi conuenientem in suam propriam excellentiā tendit. illud bonum quod habet ab alio/ estimat in suo animo t sibi attribuit habere a seipso. Et quia dupliciter aliquis potest ē causa boni sui. Uno modo efficienter. alio modo meritorie. fm hoc sumūtur due prime species superbie supra posite. Nā si homo illud bonum quod a deo habet/ estimet t reputet se a semetipso habere t sic estimanter/ tūc est prima species superbie supra posite. Si vero illud bonum quod a deo habet, estimet se t reputet a deo habere/ ex suis meritis. t sic mentitore t tunc est secūda species. Respectu tertij certum est q̄ quāto aliquis bonum quod habet excellentiori modo q̄ alij possidet. tanto per hoc maiorem excellentiam consequitur. Et hinc ē q̄ homo cuius appetitus inordinate t ultra modum debitum t sibi conuenientem in suam propriam excellentiam tendit, illud bonum quod habet. estimat in suo animo et sibi attribuit excellentius habere q̄ ceteri t tunc est quarta species superbie supra posita. scilicet cum quis despecto ceteros appetit singulariter videri habere bonum quod habet. ¶ Et quibus apparet clara sufficientia specierum superbie per Gregorium assignata. ¶ Est tamen aduertendū q̄ secm diversos doctores. plures t alie assignantur superbie species. Hieronymus assignat ingratitudinem speciē superbie. Augustinus q̄at q̄ se excusare de peccato cō-

misso/ad superbiā pertinet. Etiam presumptio qua quis tendit ad assequendum aliquid quod est supra se ad superbiā pertinere videtur. Bernardus etiam duodecim gradus ponit superbie. qui sunt curiositas mentis leuitas. inepta letitia. iactantia singularitas. arrogantia. presumptō. defensio peccatorum. simulata confessio. rebellio. libertas. peccandi consuetudo. Sed qui de hac cōsiderat omnes hmōi spēs seu gradus ad quatuor spēs p Greg. vt dictū ē assignata reduci possunt/ t sub eis p̄hēdūtur. ¶ Jam p̄ma ingratitudo de qua loquit Bern. reducit ad primā speciē. q̄ ingratus sibi, p̄prie t in effectu attribuere videt bonū q̄d habet/ cū illud recognoscere nolit. Excusatio de peccatis de qua loquit aug. p̄prie pertinet ad tertiā speciē. q̄ sic se excusans videt se iactare habere bonū q̄d non habet. s. bonum iuno culpe. Presumptio aūt qua q̄s tēdit in id quod supra ipm̄ est p̄prie ad quartā speciē pertinet. fm quā q̄s appetit p̄ alijs singulariter videri. ¶ Duodecim vo gradus superbie quos ponit Bern. licet fm q̄d t fm modū accipiendi ipius Bern. ad superbiam pertinent. nō oēs tamē accipiunt fm ipsam p̄priā naturā seu essentiā superbie cui assignant. Sed sumūt aliq̄ tam fm diversas hoīm conditiones q̄ fm cōparationes ad q̄dos hoīm q̄ vel sunt maiores vel equales vel minores. Non solū enī in dicto duodecim gradū bernardi ponūt species aliquē superbie sed etiā quedā ipam superbiā antecedentia et quedā consequentia. ¶ Dumunt enī p̄dicti duodecim gradus superbie a Bern. assignati per oppositū ad duodecim gradus humilitatis. q̄s beatus Benedictus in sua regula ponit. ¶ Primus gradus humilitatis ab ipo bō benedicto assignat est corde t ope superbiam humilitatē ostendere oculos in terrā dispendo. Contra quē ponit Bernardus gradū superbie. curiositatem. Hanc intra quod dicit. Demo hoīs superbus inquirit, sola, q̄ ex proprio mentis vana estimatōe p̄cedit. aliorū. cāue curiosa eloquia vel ad ea q̄ ipsa ñ speculatione considerate cognoscēda. vel mores viasq; aliōr ignorāda se ñ̄ferre blande oculos vagari. capitegi erecto ac humano spectu incedere incipit. ¶ Secūdus gra-

pus dilatatis a dicto Bñdicto assignat' est
et parca vba tribulatis q̃ loquat' et non
clamosa voce. Cōtra quā ponit Bern. se-
cundū gradū superbie. leuitate mētis quam
et gradu precedenti omi ponit. Hā et dicat.
animus bois nulla sui cura aggranatus.
dum verba et vitas alioz curiose circuspi-
cit et in quibz leuitat' et inutilitate trāsit.
Plam eum nūc aliquos sibi supiores assi-
cit tam se fingere volet et per insidias tibe
fert. Dum vo nunc alios sibi inferiores cer
mit per quandā vanā excellentiā puerilit
bilarescit. Hunc parca et modesta loquē
nunc multa et magna. nunc risu. nūc luctu
plena. ¶ Tertius gradus hūilitatis a bea
to Benedicto assignatus. vt quis nō sit fa
cilis aut pmptus in risum. Contra quem
ponit Bern. tertiū gradū superbie ineptaz
lenā. quā et duobus gradibus imediate
precedentibus oīi dicat. Plam dum per ca
chinatē ad animi seu mentis leuitatez q̃s
pducit et gaudiū quod ex ini pūmptōne
concepit pro trifcam quam interdum de
alicuius homis contrahit interpolari metuit
flatum ad remedia falsē consolationis con
fugit. ita vt bene sibi consans. vel sui obli
tus. vel ab omni culpa absolutus putetur
Hunc apparet in fronte hilaritas. nunc in
signis scurrilitas. nunc ad iocum promtus
non vanitas in mēssu. nunc risibilis in ri
su. ¶ Quartus gradus hūilitatis a dicto
beato Benedicto assignatus est q̃ natur-
tus vlq; ad interrogationē. Contra quē
ponit Bernardus quartū gradum superbie. arrogantiā. quam et precedenti gradu oīi
dicat. Plam dum mente in inceptam leti-
am relabat. vanitas crescere et grossesce-
re incepit. iam accesse ether lapso sinu ab
ema erumpat. queritq; hinc quibus omne
quod fronte effudat pertinet interrogan-
tem. non quorum respondet. Hunc que-
rit et soluit. nunc iamnia laudat. commen-
dat vigilias. somnia profert et vilipendo.
¶ Quintus gradus hūilitatis a beato
Benedicto assignatus est tenere quod ba-
bet cōmunis obseruātie. Contra quē beā-
tus Bernardus quintū gradū superbie po-
nit singularitatē quaz et precedenti gradu
oīi dicat. Tanq̃ enī esset ei qui se supra
ceteros extollit et iactat. nisi plus vel aliter
q̃ ceteri. aliquid speciale ageret. quis vera
eos apparere posset. Talio plus sibi de ali-
quo pculari bono quod se facere ethimat
blanditur. q̃ si deceā plus in cōmunitate
faceret. Pallorem sumz in vultu. et madem
in manibus. et talia que in fratre videre po
test. speculatur. ad sua particularia strennu
us ad cōmunia piger. vigilat in lectio et ora
tionē in choro et huiusmodi. ¶ Sextus gra-
dus humilitatis a dicto beato Benedicto
assignatus est credere et pronūciare se cō-
nibus viliorem. Contra quem ponit Bern.
hardus sextum gradum superbie arrogan
tiam. quam et precedenti gradu oīi dicat
Plam cum quo talia opera sic singulari-
ter agit. iam apud simpliciores eius fama
seu opinio crescere incipit qui ipa eius ope
ra que vident probant. qua discernere ne-
sciunt qua intentione procedant. sicq; duz
miser ille ab alijs beatificatur. apud se in ar
rorem inducitur. Credit enim quod audit
sed quid intendat non attendit. et dū plus
de se ipso alijs q̃ sibi credit. non solum ver
bo aut operum ostentatione probitatē de-
monstrat. sed interno etiam sui cordis affe
ctu se alijs sanctiorem credit et reputat.
¶ Septimus gradus humilitatis ab ipso
beato Benedicto assignatus est se ad om-
nia indignum et inutilem credere et confite
ri. Contra quez ponit beatus Bernardus
septimum gradum superbie. pūmptionez
quam et precedenti gradu oīi dicat. Plam
qui se in animo alios precellere putat. quo
modo esse potest quin plus de se quam de
alijs pūmat. Talio primus in conventi-
bus residet. primus in consilijs respondet.
Non vocatus accedit. nō iussus se intro-
mittit. quicqd ipe fecerit recte factum. quic
quid ab nō fecerit inordinate factum repu
tat. si vt optat nō promoueat. superiorē suum
aut invidā aut decepti iudicat. in minori-
bus obedire indignat. et ad maiora se re-
putat idoneū. ¶ Octauus gradus humili-
tatis a dicto beato Bñdicto assignat' cō-
fessio peccatoz. Contra quem ponit Bern.
octauū gradū superbie. defensionē peccatoz
quā et precedēti gradu oīi dicat. Eteni q̃s
se soluere ad ola ingerit. impossibile q̃ sit q̃
aliq̃ debeat. cui ergo tale a suo superiore co-
rigi cepit culpā suā q̃ habere nō putat. nō

agnoscit et cū in varias peccatoz suoz ex-
cusatōes se ponit. aut eā se fecisse negat. aut
se fecisse confitet. sed q̃ bñ fecit. aut si male se
fecisse fatet. dicat tñ q̃ nō multū male. et
si multū male. q̃ nō mala intentōe. et si ite-
rum de mala intentōe q̃ incaū aliena se di
cit stationē peccasse. Et q̃cūq; talio q̃ aperta
defendit. malas suu cordis cogitatōes rene
lauet. ¶ Nonus gradus hūilitatis a dicto bea
to Bñdicto assignat' est. Pro obedientia in
ouuio et aspero patientiā ampleca. Cōtra quē
ponit Bernard' nonū gradū superbie. simu
latā cōfessionē quā ex precedenti gradu oīi
dicat. Hā q̃ vt tacitū est. sic ex arrogantia et
pūmptōe peccata sua ecclant. si vt inter-
dum cōtingere pōt de manifestionib' cul-
pis arguant' sactos q̃ si defenderet nō cre-
derēt eis. ad subtiliora se cōuertūt argumē
ta defensiōis verba respōdendo dolose cō
fessionis. Nūc enī vultū demittūt. corp'
pterquūt. lachrymas sibi si pñt extorquēt
suspina et gemit' emittunt. Sed si eis leuis
aliqua pstumelia aut arguta pena inferat.
iam suā simulatōez dissimulare nō valen-
tes. murmurare frendere irasci et cōturba-
ri incipiūt. ¶ Decimus gradus humilita-
tis a dicto beato Bñdicto assignat' est Ut
aī obedientia quis se subijciat maiori. Con
tra quē ponit Bern. decimū gradū super-
bie. rebellionē quā ex precedenti gradu oīi
dicat. Cū aī sic simulate suam culpā confi
tens penā sibi impositā impatiēter sustinet
sicq; iam ab alijs notat: ac suā falsitatē con
spici. et inde suaz opinionē et laudē dimi-
nui videt. grandē in corde suo superbo cōfu
sionē habet valde tūc difficile est talē hmōi
vnicersoz iudicijs tacitū acquiescere. q̃ mor
frontosus impudēs. et q̃si desperat' in rebel
lionē cozuit. Et qui prius solū fratres cō-
tempserat. iam impudēter et potēter inobe
dientia etiā cōtempnit magistrū. ¶ Undec-
imus grad' humilitatis a dicto beato Bñ-
dicto assignat' est. Ut q̃ voluntatē ppriaz
nō deleatur implere. Cōtra quem ponit
Bern. vndecimū gradū superbie libertatez
peccandi quam ex precedēti gradu oīi dicat
Hā aī subdit' magistrū vel superiorē non ti
mere incipit. nec primos seu frēs. aut socia
les habet q̃s verē in q̃dā securitate maio-
rq; libertate ad sua vicidena implēda pro-
fluit in ipsisq; adimplēdis delectat. et q̃ tue
fortitan nō penit' in principio dei formidine
abiecta q̃ frequēs tepitās illicita aī quodā ti
more ppellat. postmodū tñ pedetentim in vi
cioz gurgite intrat. ¶ Duodecim' gradus
humilitatis a dicto beato Benedicto assi-
gnatus est. vt quis deuz timeat. et memor sit
omniū que pcepit. Cōtra quē ponit bñ.
duodecimū gradū superbie. pfuetudinē pec-
candi quā ex precēdēti gradu oīi dicat. Hā
postq̃ terribili dei iudicio pena flagicia im
punitas sequit. tūc p quādam frequētiam
malox actuū. homo in quādaz peccādi cō
suetudinē trahit. Et hinc̄z carnalibus de
siderijs absorptus rationisq; ac timoris bi
oblitus. indifferēter suis libitis vtit. Nec
ab illicitis cogitādis et pagēdis refrēgit.
sed quicqd sibi in corde. in ore. in manu oc
currit. machinat. gerit. et opat malignus
quidē magnaloqu'. facinorosus. ¶ Ista
duodecim graduū numer' ex hoc accipit.
qz homo p superbiam cōtra inimicat. Ad
deo. vel homini cui debet cē inferior vel bo
mini cui debet cē par. Septimi gradus de
minat' fm iniuriā que p superbiam fit
homini cui q̃s debet cē par. Quatuor alij
sequētes gradus determinat' fm iniuriā
que p superbiā fit homini cui q̃s debet esse
inferior. Duo vero vltimi gradus determi
nant' q̃tuz ad iniuriā que p superbiā ime-
diate deo fit. Et notāter dicat imediate. q̃a
etiā alij gradus reducant in deuz: sed non
imediate imo mediante primo. ¶ Sicut
aūt dicūt' q̃ a minori ad maiorē fit pgres-
sus. Etiā ppter gradinez peccatoz. que
iuxta illoz gradū cōmittunt. Primus em gra
duo malus est. sed peior. et sic ascēdēdo vsq;
ad vltimū qui repiet cē pessimus omniuz.
Unde iniuria q̃ fit respectu parī est minor.
illa q̃ fit respectu superioris ē maior. sed illa q̃
fit respectu dei est maxima ppterq̃ pdicti
gradus taliter ordinant'.

De vicio seu pecca T

to inanis glorie.

Unc dicendū est de inani gloria
quā Greg. ponit cē primū vicioz
capitale. Que sic describit. Ina-
nis glia ē inordinatus appetitus laudis. q̃ie
z bonozis. siue aī pncipalis inanis glie

De vicio seu pecca

Obliquāter de invidia tractandum venit. Quia ut Aug. ait
dolor seu odiū felicitatis alterius.
Sciendo Joh. damascenus. ait
tristicia de alterius bonis. Et dicit invidia
nō videndo aliq; bona alioꝝ videre non
potest seu nō libenter videt. Et q; displicet
ei boni alterius q; interius habetur potest
quodlibet p̄ actū vitiosus exterius ma-
notari seu palpabile ppter quod invidus
nō videbit. i. nō libēter videndo. Vñ sum
dicit Genesis. Suffodiēbant illi fratres ei
ūs oculos ne videret. Et ideo illa interior
suffocatio. ppter invidiā est.

Ppter aūt
invidie finē p̄ Greg. assignant filiū exp.
moral. scz odiū. sublimatō. oēmalo. exulta
tio in aduersis primi. afflictio in ꝙ pspa

Quarti numer⁹ seu multiplicitas sic accipit
In ornatu enī invidie. qñ scz aliq; contra
alīū invidus in alio motus ipsum ad effectū
ducere nititur. aliqd est tanq; principiū ali-
quid tanq; medium. aliqd tanq; terminus seu
finis. Illud aūt qd est tanq; principiū est pri-
mo invidus apud alios verbo diminuat
gloriā seu famā boni. Et hoc pōt contingere
dupliciter. Vel in occulto. et tūc est subur-
rando. que est qñ aliquis malum occulte de
suo primo dicat. eius famā denigrādo Et
inuria Isido. dicit a sono locutionis. quia p
que fit in aures secrete. nō in facie hominū

Ad tōtē invidus gloriam alterius dimi-
nuere in manifesto seu in apto. et tūc est de
tractio q̄ est qñ aliquis apte malum de suo
primo dicat. eiusq; famā denigrat. ledit et
diminuit. Et tū arca ista duo petā aduer-
tendū. q; sm Thomā ipa in materia pue-
nūt et etiā in forma siue mō loquēdi. quia
vtrobiq; malū de primo occulte dr. Et in
telligē hic occulte. i. nō audiēte eo de q̄ sic
malū dicat. Et hinc est q; ppter istā simili-
tudinē vnū p alio sepe sumit. Differūt ta-
men in speciē respectu finis ad quē fit in-
tentio. Nā principalis intētio detractoris
est famā primi denigrare. Vñ illa p̄que
mala de primo pfert. et q̄bus ipe primi
infamari possit vel ei⁹ fama diminui. Su-
surronis vo intētio p̄ncipalis ē illū cui sic
invidet p̄ mala de eo dicat ab iimicicia alio
rum separe. Detractor etiā ppriē ē q; aperte
in facie hominū mala de aliquo loquitur
Susurro aūt ad ptē et secrete et quasi in au-
re vtriusq; est. Illud aūt qd est tanq̄
medium. est q̄ invidus facto p se nec p alios
cōmodū et vtilitatē seu pfectū alterius im-
pedit seu diminuat. Et tūc aut illū facē et
adimplere pōt. Et tunc exinde venit et oriē
exultatio in aduersis primi. aut nō. et tunc
exinde venit et oriē afflictio in pspais pri

mi. Illud aūt qd in invidia i tanq; termi-
nus seu finis cōsistit in ipo odio qd invi-
dus de pxīo cui invidet habet. Vñ sicut
bonū qd delectat causat amorem. sic illud
qd cōtristat causat odiū. Est nō p daria
vi penitet. meliora adquirēdū q̄ afflictō
in pspera primi. augmentat pōt cōfundi.
Uno mō fm quādā generalitatē quan-
do scz aliq; de pspero alicui⁹ ingressum ha-
bet aliquā gloriā seu famā mittat. Et tunc
afflictio in pspero primi nō est filia invi-
die. imo est ipa invidia mer. Alio mō ma-
gis peculiariter ingressū scz quo de pspero
primi que ipe minebat impedire tristat. in-
gressum scz contra suū cogitū euenit. et tūc
est ppria filia invidie. Exultatio aūt in ad
uersis primi nō ē oriunde ab⁹ qd invidia. sz
ex ea sequit et nascit exultatio de malo eius
dem. Est etiā notandū q; ē quedā invidia
que inter grauissima petā ꝓputat. scz invidē
tia fraterne gre. qñ scz aliq; nō solū de bo-
no primi dolet. sed etiā de ipo augmento
gratie dei qd ipe primus habet. Et hmōi
invidia ponit pena extra spūsanctū. Quia
per hmōi invidiaz. hō quodāmodo videt
spūsancto invidere. eo q; in suis operibus
glorificat. Et ideo ponitur hmōi invidia
species peccati in spūsanctū vt latius infra
videbit vbi de peccō in spūsanctū agetur.

Potādū etiā q; licet interdū invidia ze-
lus noīet. et interdū p zelo accipiat. est tū
inter ea realis dīa. p̄o q̄ faciendus q; tristi-
cia de alterius bonis pōt ḡtuor modis seu
causis cōtingere. Uno mō qñ aliquis do-
let de bono alicui⁹ ingressum ex eo timet sibi
ipi vel alijs bonis vitio nocumētum p̄ue-
nire. et talis tristicia nō ē invidia et pōt esse
ne petō. Secō mō qñ aliq; dolet de bono
alterius nō ingressū ille alter illud bonū hz. sed
ex eo ingressū ipe q̄ invidet sibi bonū in se nō
habet. imo sibi deest p vtēdo tū ad bonuz
finē. et ista tristicia nō ē invidia. sed ē ppriē
zelus. et si iste zel sit circa bona virtuosa seu
honesta. laudabilis ē. Iuxta illud. j. ad Co
rin. xiij. Emulami ipūalia. Si aūt sit ō bo
nis spalibus pōt esse et aī petō et sine peccā
to iuxta hoīs sic zelātis intētionē. Tertio
modo qñ aliquis de bono alterius do
let seu tristat ingressum ille cui illud bonū ac
cidit ex ipo bono indignus. Et ista tristicia
non pōt ppriē esse ex bonis virtuosis seu
honestis ex quibus aliqs iustus p̄tentiā
essā pōt quodāmodo liberaliter repe-
rire. Si vo esset et veniat ex bonis spa-
libus. cū fm doctrinā fidei irregulata bonis
que indigne pmittit ex iusta dei ordina-
tione dispensāt. vel ad eoꝝ dānationem.
et hmōi bona spalia ḡs nihil sunt in ordi-
natione ad bona futura q̄ habent homi-
nes hmōi tristicia pbebet. Iusta illud pō. Pig-
li emulan in malignantibus. neq; zelaueris
facientes iniquitatē. Et alibi p̄ceps filij
gressus mei. q; zelauit sup iniquos pec-
catores vidēs. Quarto mō qñ aliquis de-
let seu tristat de bonis alterius ingressū scz al-
le alteri ipm in actis bonis exaltari seu ex-
dit. Et hec tristicia est ppriē invidia et sp
pria et pcctā. quia dolet de eo de q̄ gau-
dendū est. s. de bono primi. et sic ppriē ac-
cipiam hic.

De vicio seu pec

cato ire.

Jcādū inde venit ō ira q̄ fra Au
gu. sic describit. Ira ē vindictē li
bido. Sciēm vo actionē q̄ sic de
finiē. Ira ē motus animi ad ꝓpulsā
ad penā seu vindictā. Et intelligē hec de
finitio. nō de ira q̄ peccat scz de ira q̄ est
in ipo qui ē qñ ds ꝓpria ipius vindicta mouet fm or
dinē rōnis ad bonū finē. q; etiā interdū bō
sibi ipi. ppter sua pcā et vitia irascit. sed in
telligit de ira q̄ peccat et nocet p viaz. de
qua etiā solū hic agendū est. Ira aūt du
plicē habet cē. s. nature et motus. Quo ad cē
nature nō est ppriē nisi passio quedā. rōne
cui⁹ passionis sic pure seu absolute conside
rate ira nō ē pcm. imo magis ē pena. quo
vo adesse motus seu motale ingressū illa pas
sio deordinat a debito ordine rōnis debito
q; fine. tūc dicat et importat vitiuz et pcm.
Nam ira isto mō nō dicat puram passionem
imo quādā actionē. qua deordinat homo et
q̄tum ad deū et q̄tū ad primā. Vult aūt
a secundicta exigere quā nō debet nisi a dō
vel a iudice cōstituto exigere. Vel illā vin
dictā exercere appent⁹ alīū qui nō meruit.
vel vltra id quod meruit. vel nō fm legitimā modū et ordinē. vel nō ppter debitū fi
nem. Dicit xxij. lib. moral. Ira aliquando ire

filias. que sunt ira. tumor mētis. clamor indignatiō blasphemia. ¶ Qua ra. clamor indignatiō blasphemia. ¶ Qua rū numer⁹ seu suffi cētia sic accipit. Triplex ēt pōt ira p̄siderari. vno mō f̄m qđ est in ente seu locutōne corde. scilo mō p̄ut est in ore seu locutōne tertio mō p̄ut ē in facto seu ope. Quo ad p̄mus modū sic ingr̄ius ira ē in corde nascēs tm duo vitia. Unū in respectu ad illū cōtra quē hō irascit. q. sc. eius quodāmō abhorret. vindictā reputat vt sibi tale vel tale ḡd fecerit. tūc ē indignatio. Aliud vitiū qđ incidit ē in respectu ad ipm hoīem qui irascit. ingr̄ius sc. in alio suo/diuerso vindictē vult excogitat. t talib⁹ cogitationib⁹ animū suū replet. tūc est rancor mētis. Quo vo ad scm modū. s. in quātū ira offendit in ore seu locutōe h⁹ contingit pōt dupl̄r. Uno mō qñ homo suā dēmōstrat rā p verba inordinata. ꝯfusa alta. t indignātia. t tunc ē clamor. Alio mō qñ suā dēmōstrat rā in vba inimicosa. prūpendo. Et hoc dupl̄r. Aut vel illud fit in deū aut sanctos. Et tūc est blasphemia. aut fit in p̄mū. t tunc est cōtumelia. Quo ad tertiū medū. s. ingr̄ius ira offendit in opē. s. qñ p̄cedit vsq; ad factū. t tunc oritur nr̄e per dō hic intelligunt. t accipiunt ōia noxia mēta q̄ facta occasione nr̄e primis infert n solēt. vt sint pulsatōes. p̄cussiones. t huiusmodi. ¶ Et insuper adnēduz q̄ (vt supra aliqliter tactū est) aliqđ viciū pōt ē filia vni⁹ vicij capitalis. t nihilomin⁹ interdū ex alio vicio capitali p̄cedere. t h⁹ oriuntur respectib⁹ t cōsiderationib⁹ diuersis in hoc ꝑticulo. ꝯsuetā blasphemia ingr̄ius alicui⁹ in ei ex deliberata mēte p̄rūpit. tūc p̄cedit ex superbia hoīs cōtra deum se erigētis. Unde Eccl. 1. Initiū ꝯsuphie hominis apostatare a deo. i. ab eius veneratōe seu honoratōe recedere. Ingr̄ius hō nō ex deliberata mēte. sed ex quadā p̄motōe seu furore animi/in blasphemiaz prūpit. sic p̄cedit ex ira ē filia ire. ¶ Silr tumor mētis nō accipiē h⁹ p vana. t superba excogitatōe ḡdie excellentē q̄ quis animū suū implet. q. tunc idem esset ira et qđ superbia. sed accipiē hic p quodā errore in conatu siue excogitatione boni vindictā. t ira appetentia. t in alio ex cogitatiua. Silr posset dici ḡ odia qđ ex ira nata pōt. cum tñ ponat ex iniuria nata. t eius filia sit. sicut supra declaratū est capō immediate p̄cedēn. ¶ Utrum aūt teneat dō iniuriā sibi factā inimico rep̄rēi remittere distinguēdū est. Ex iniuria enī tria oriri solent. P̄mū ē rancor in affectu. Secm rancoris signū in effectu. Tertiū ē actio ꝯ iniuriantē. P̄mū tenet qlibz statim remittere etiā si nō rogetur. Secm tenet dō remittē si rogetur. s. venia petēti. t iuxta suā facultatem ēdere pato. Tertiū nō tenet dō remittē ēdere pato. ¶ An aūt ille cui facta ē iniuria debeat amicā rep̄rere. Sciēdū ē q̄ dupl̄r ē debitū. p̄mū ē necessitatis. secm ē p̄fectōis. Quātuz ad p̄mū. s. debitū necessitatis sine q̄. s. nō ē sal⁹. iniuriat⁹ nō tenet recō aliatōez t amicā rep̄rere. Quātuz vo ad secūdū debitum dicit Lhryf. q̄ talis iniuriat⁹ debet recōciliatōez t amicā rep̄rere. t hoc maxie vt exinde ouplicē eor⁹ cōmā accipiat. Una q̄ iniuriā passus ē. alterā q̄ pet⁹ rogauit. ¶ Notādū postremo q̄ ad hoc capitulū. q. reddere malū p malo/ē fragilitat⁹. reddē malū p bono ē p̄uersitat⁹. reddē bonū p bono est ex tantis. reddē bonū p malo ē charitatis.

De vicio seu pecca y

to accidie.

Absequēter dicēdū venit de accidia. q̄ f̄m aliq̄s sic describitur. Accidia ē de ꝑtutū laudabili exercitio vtriusq; hoīs lāguida delectio. Aliter sic describit. Accidia ē diffidētia de propio vinb⁹. t dei auxilio q̄ ad ardua bona implēda. Secm alios sic. Accidia ē torpor mētis bona inchoare aut plicere negligenter. ¶ Notādū aūt q. Ysidor⁹ accidiā a tristicia distinguit dicēs tristiā ee ingr̄ū hō recedit a bono ad qđ tenet tanq̄ a graui et laborioso. Accidiā vo dicit ee ingr̄um hō ab illo bono diuino seu spūali/se ꝯuertit ad quiet̄ indebitā. Greg. vo accidiā tristicia nolat. t vt videt ꝯuenien⁹. q. tristicia de se: f̄m quā aliq̄s a graui laborioso ope recedit vel f̄m quā aliq̄bus aliis causis tristat/nō est viciū speciale ab alijs distinctū. Sz tūc solū speciale viciū dicit/ingr̄ius hō ꝯtristatur de bono diuino seu spūali. t tūc claru est ad ratōez accidie ptinere q̄ se ex eo ad q̄etz indebitā ꝯuertit. ingr̄ius. s. bonū diuinum seu spūale assumit. Et f̄m hec duo nota habentur ꝑ quē accidie. q. ingr̄ius auersio a bono diuino ex eo q̄ graue estimat tunc dicit tristicia. sed ingr̄ius ē spreto ipso bono diuino cōuersio ad creaturā. s. ad quietē indebitam. ex eo q. leuis estimat. t placēs/ratione huius dicit accidia. Ex dictis ꝑz q̄ hoc viciū ingr̄ius ē vel dicit tristicia opponit letiae spirituali. Sed ꝑut ē vocat accidia opponit ꝑtui fortitudini. q̄ cōsistit in arduis aggrediēdis. t in sustinēdis aduersis. Et denotatur accidia ab acedine. q. ē ala quādā bz acedinē quādāq; gust⁹ spūalis indispositō nē de bono diuino seu spūali difficili. ¶ Sz f̄m buñ. Greg. xxx. li. moral. ser assignant accidie filie. s. malicia. rācor. pusillanimitas. desperatio. torpor circa p̄cepta. euagatio mētis circa illicita. Quarū numer⁹ seu sufficētia sic accipi pōt. Cū enī iuxta pbm in Ethi. nullus voluntarie absq; delectatōe possit cū tristicia manere. t vt tactū ē accidia sit tristicia de bono diuino tanq̄ de graui t laborioso. cuenit q̄ accidiosus tēdit t laborat ad hoc q̄ a sua tristicia se eximat t liberet seu recedat. Duplicī aūt via pōt aliq̄s a tristicia recedē Uno mō vt a cōtristātib⁹ recedat. Secūdo mō vt ad alia in q̄bus delectari possit trāseat. Siant f̄m eūdē pbm cōiter videt q̄ illi boles q̄ nō pōt in delectatōnibus spūalib⁹ gaudere. se trāsferūt ad delectatōnes corpales. Respectu p̄mi mēbri. in recessu seu fuga a tristātib⁹. talis p̄cessus attēdit. Hā primo hō ipa cōtristāna fugit. Secō interdum vltra p̄gredit ita vt ipa que tristiciaz ingerūt impugnet. Respectu iterum primi istoz duoz. s. fuge cōtristantiū bona spūalia de q̄bus accidia tristat: sunt vel ipe finis s. deus. vel ea bona q̄ ordinant ad ipm finem. fuga aūt ipius finis fit p desperatōez. Eoz aūt bonoz q̄ sunt ad ipm finē: q̄dā sunt ardua. vtputa ea q̄ subsunt ꝯsilio euāgelico. fuga fit p pusillanimitatē. Si vero nō sunt ardua sed solū que p̄nēt ad cōem salutē. fuga fit per torporem circa p̄cepta. ¶ Respectu secūdi istoz duoz dupliciter fit ipsoz bonoz spūaliuz impugnatio. Q̄nq; enī fit indirecte. cōtra ea boles qui ad ipsa bona spūalia inducūt. t tūc ē rancor. Q̄nq; vo vltra se extēdit directe ea ad ipa eiā spūalia bona q̄ committunt. In quoz detestatiōnē aliq̄s ex ipa tristicia adducit. t tūc est ꝑpria malicia. ¶ Respectu secūdi membri principalis ingr̄ius ea aliquo ꝑpria tristicia de bonoz spūaliū se ab ipis bonis spiritualib⁹ ad delectabilia exteriora transferūt ponit filia accidie/euagatio mētis circa illicita. ¶ Est aūt hic aduertēdū vt dictis p̄dicta intelligant q̄ malicia nō capit hic in sua generali acceptōe. f̄m q̄m ē quoddā genus oīm viciorū. sed capit ꝑ qđā p̄cipuam malicia q̄ quis vt tactū ē bona spūalia impugnat ingr̄ius ex ipis ꝑ tristat. Silr rancor nō accipit hic vt cōit accipit. s. p odio/sed ꝑ qđā animi radicata indignatōe/qua quis ꝑ boles ipm ad bona spūalia inducētes movetur/ingr̄ium ea illa bona spūalia ipm cōtristāt. ¶ Est aūt notādū q̄ Ysidorus aliā differētiā quā vt supra tactū est ponit seu assignat inter tristiciaz seu accidiam. Alias aūt ipius tristicie. t accidie filias assignat. Hā tristiciae ponit ḡuoz esse filias/q̄ sūt rācor. pusillanimitas. amaritudo. desperatio. Accidie vo septē ponit ee filias q̄ sunt. otiositas. somnolētia. importunitas mētis curiositas. vbositas. inq̄etudo. corpis instabilitas. Sz iste filie sic p Ysidoz assignare reducunt. t in effectu idē sunt cū illis q̄s Grego. assignat. Hā p̄ut Greg. ponit tristicie esse filiā accidie quaz t tristiciā notat. t sic q̄ ad hoc Ysido. cū eo ꝑ cordat. Silr t respectu amaritudinis. q. ē ꝑpria qđā effectus rancoris. Quo vo ad pusillanimitatē Ysido. silr q̄ Grego. in effectu ꝑ cordat licet no mō. Otiositas aūt t somnolēta q̄s assignat Ysido. filias accidie cōprehēdunt. t reducunt ad torporē circa p̄cepta. quā assignat Grego. filiā accidie. Hā otiosus in bono spūali p̄cepta ptermittit. somnolēt⁹ vero ea negligēter implet. Alie vo q̄nq; filie q̄s assignat Ysid. ex accidia oriri ptinet. t reducunt ad euagatōez mētis circa illicita quā ponit Grego. filiā accidie. q̄ qđē euagatio f̄m q̄s in ipa arce mentis residet. volentis se importune ad diuersa diffundere vocatur importunitas mētis. Secundū aūt q̄ illa euagatio mentis ptinet ad vim cognitiuam dicit curiositas. Inquātum autem se vagando diffundit ad locutionem dicitur verbositas. Inquātum vero respicit vagationem corporis/per quā cō muniter indicit vagitas mentis hoc contingit

duplicater. Vel respectu corpis in eode lo co manēdo, sed per varios ⁊ inordinatos motus se vage ⁊ instabiliter agen tis ⁊ nunc est inquietando corpus. Vel respectu corpis se per diuersa loca vage agitātis seu discurrentis, ⁊ nunc est instabilitas licet eriam instabilitas possit fm vagā ⁊ inconstantem mutabilitatē ⁊ variationē ppositam accipi. Et sic patet q̄ Grego. ⁊ Jsidorus in effectu cōcordant. ¶ Et tamē p dicta ri dictoꝝ intellectu aduertēdū q̄ nō omnis motus accidie est peccatū. imo frequēter in vtus sanctis inuenitur aliqui impfecti motus accidie. Bonus enī accidie quādoq; est in sola sensualitate ppter repugnantiā carnis ad spūm, ⁊ tūc est solū peccatū venialē. Quādoq; vo pungit vsq; ad rationem que cōsentit in fugā ⁊ in hororē. ⁊ detestationem boni diuini. tunc vitio cōtra spiritum pugnante. ⁊ tūc accidia est peccatū mortale. ¶ Est etiā aduertendū q̄ vbi in supernoribus dictū est accidiā esse emissiā de bono spūali. non est accipiendū bonū spūale cōmune. q̄ tunc accidia nō haberet rationem specialis vicij. cū omne vicij refugium spūale bonū virtutis sibi oppositū. Sil'r etiā inf̄mum accidia refugit bonū spūale p̄ quod est laboriosum, vel molestū corpi, aut detestationis impeditiuū. non distinguēdo ab alijs vicijs carnalibus. q̄bus aliquis quietem ⁊ delectationē corpis quaerit. Sed ppie accidia. dum vicij specialē ponēdi. p̄ut hic est emissio mētis circa bonū spūale diuinum. vel in bonū diuinū ordinato. ea solā ratione q̄ in bonū diuinū ordinatē. cū consensu rationis tū ipsius boni fuga horrore ⁊ detestatione. Nam mentes bonis adeo opertet bono diuino de necessitate inhere re. vt nō contristēt fugiat. horreat. seu detestetur ea q̄ sibi ppē deū imminēt facēda.

De vicio seu pecca 5

to auaricie. Et quare dicāt idolorū seruitus.

B Unc transeundū est ad declarationem auaricie que sic fm Tullium describit. Auaricia est immoderatus amor habendi. Secundū vo Boēi. sic describit. Auaricia est quorūlibet rerum insatiabilis ⁊ inhonesta cupido. Auaricia fm apm dicāt idolorū seruitus. q̄ auarus ppie in effectu ⁊ opere exhibet et creature seu pecunie illud q̄ debetur creatori. ⁊ precipue fidem spem ⁊ dilectionē. Nam ibidē tanq̄ in eo vnde sibi speciale auxiliū. quantū credit sua pecunia liter spem cōstituit. exinde in ardore dilectionis trāsit. Et in hoc specialiter reprehenditur auari q̄ rē vilissime. s. pecunie que de terra venit ⁊ accipit ⁊ ppie terra est. quaz natura infimā ordinauit. tantū amorē suū exhibent ⁊ impendunt. Et hinc in Eccl. dicitur q̄ auaro nihil est sceleratius. Et hoc propter quatuor causas. Prima quia vitē sceleris seruicia ad q̄ ppetrandū auaricia nō inducat. vt sunt furta. homicidia. ꝑiuria. nes. pugna. ⁊ cetera hmōi. ¶ Secunda q̄ est contra legez nature seu humanitatis q̄ q̄sq̄ alteri tenet̄ q̄ sibi vellet fieri. ¶ Tertia q̄ est contra legē vniuersalez in omnibus rebus existentē. per quā se dant ⁊ cōmunicari volunt. immo quodāmodo cōpellunt. Auari vero eas captiuas detinēt ne cōmunicari possint. Quarta est cōtra legem diuinam scriptā. Unde Luc. vj. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est.

¶ Utrū aūt liceat cuiq̄ thesauros condere. Notandū q̄ dupliciter thesaurisari potest. Uno modo ex affectu auaricie. absq̄ omni intentione necessitatis ꝑpie vel alterius. ⁊ hoc modo thesaurisare omnibus ē ꝑhibitū Alio modo thesaurisari potest ex prudentia. ⁊ hoc iterū dupliciter. Uno modo vel cōsideratione necessitatis ⁊ sic cōceditur parentibus secularibus. ob necessitatē filioꝝ educandoꝝ. vel filiarum coniugio tradendarū nō tamen ditandarū. sed debito seruato modo iuxta statuz psone. Alio modo ex consideratione publice vtilitatis. vtputa regni defendēdi, vel cultus dei ampliandi. ⁊ sic cōcessum est regibus ⁊ dominis temporalibus thesaurisare. Personis vero ecclesiasticis priculanbus propriē nunq̄ thesaurisare licet. nec etiam pecuniā tenere intentione seruandi. Unde Amb. Auru habet ecclesia nō vt seruet sed vt eroget. ¶ Ex dictis patet q̄ duplex est amor pecunie temporalis. Unus respectu necessitatis. Alius respectu superflui. Contra primum ꝑhibet dominus ꝑ locantē solicitudinem. Contra secm ꝑhibet thesaurisare

nem. ¶ Auaricie aūt per Greg. xxxj. lib. moral. septem assignanē filie. que sunt ꝑiuria. fraus. fallacia. pugnum. inquietudo violentia. contra misericordiā obdurātio. Quarū numerus siue sufficientia sic sumi potest. Auaricia vt dictuz est. est superfluus amor habendi diuitias. Ista ergo superfluitas seu excessus. aut est in ipso diuitias retinendo. ⁊ ex hoc oriē obdurātio cōtra misericordiā. qua. s. cor hois misericors nō emolitur vt de diuitijs suis subueniat miserijs ⁊ indigētibus. Aut iste excessus seu superabundantia est in acquirēdo seu in acquirendo pecunias. Quod iterū potest considerari dupliciter. Uel. s. inf̄tum est in affectu vel inf̄tum est in ope seu effectu. Si ꝑmo modo. s. inf̄tum est in affectu. sic ex auaricia oritur inquietudo. in q̄ruz. s. auaricia ingerit homini nimiā solicitudinē curasq̄ superfluas. Auarus enī vt dicāt Sect. v. nō impletur pecunia. Si vo secō modo sc̄z inf̄tus est in ope seu effectu. ⁊ hoc iterū dupliciter cōtingere potest. Uel enī in ista inmoderata ⁊ indebita acquisitione etiē quis vi vel dolo. Si etiē vi tūc est violentia. Si etiē dolo hoc iterūz tripliciter fieri potest. Uel enī fit ipse dolus in verbo. Et siquidē verbum sit simpler tūc est fallacia. Si aūt ipi verbo addaē cōfirmatio iuramēti tunc est ꝑiurū Si autem cōmittē ipse dolus in ope tunc vel erit quātum ad res. ⁊ sic est fraus. Uel erit quātum ad psonas ⁊ sic est ꝑditio. vt patet de inda qui per auaricia ꝑdidit xp̄m

¶ Jsidorus autem nouē ponit filias auaricie. que sunt mēdacū. fraus. furtum. ꝑiurium. turpis lucri appetitus. fallum testimoniū. violentia inhumanitas. rapacitas Et sic apparet q̄ Jsidorus tres ponit filias auaricie quas etiā Grego. ponit. ⁊ ser ō q̄ bus Grego. nullā facit mentionē. Sz qui debite considerat iste ser filie quas sic assignat Jsidorus. reducunē ⁊ cōphendūtur sub illis quas assignat Grego. Nam mendacū ⁊ falsum testimoniū que ppie non differunt ab invicē nisi sicut genus et species. eteni falsum testimoniū nihil aliud est q̄ quedā specificatio mēdacij. cōtinenē sub fallacia. sicut ⁊ furtū que est quedā species fraudis continet sub fraude. Appetitus aūt turpis lucri ptinet ad inhonestatem. ⁊ sub ea cōphendit. Rapacitas autem cū sit species violentie sub violentia continet. Inhumanitas vo idem est propie q̄ indurātio contra misericordiaz. ¶ Est etiam notandū q̄ auaricia que ppie dicit moderata cupido circa diuitias ⁊ specialiter pecunie. ex eo q̄ per pecuniā omnia alia habent̄ ⁊ recupant̄ iuxta q̄ dicāt. pecunie obediūt omnia. dupliciter pōt considerari Uno modo circa acceptionē ⁊ acquisitionē pecunie. s. inf̄tum. s. aliquis pecuniā acquirit vltra vel iuxta alienā surripiendo vel indebite retinendo. Et hoc modo opponit̄ auaricie iustitie. Alio modo cōsideran potest circa interiorem affectionem. ⁊ ꝑ. puta cum quis nimis amat vel desiderat diuitias aut nimio delectat̄ in eis. etiā si forsan nō velit capere aut retinere aliena. Et hoc mō auaricia opponit̄ liberalitati que hmōi affectiones moderat. Et licet vterq̄ istoꝝ modoꝝ hic accipitur. magis ꝑpie tñ auaricia secō modo accipit̄. ¶ Est etiā notādū q̄ ꝑbs in Ecclesiastico ponit genera hominū viciosorū vicijs ad auaricia spectātibus. que sub filiabus supra enumeratis nō videnē cōprehēdi. videlicet. parcos tenaces. timibiles. illiberales opatōes opantes. de meretricio pastos. usurarios. aleatores. mortuoꝝ spoliatores. latrones. Sed circa hoc tā p̄ dictā q̄ p dicēdis ē aduertēdū q̄ licet in cōi vsu loquēdi idē reputet̄ aliqs peccatū esse filiū alicui⁹ alteri⁹ vicij seu peccati. ⁊ ē ei⁹ speciēs est tamē magna dīa. ita q̄ aliud ē peccatū habere filias ⁊ aliꝰ peccatū habere ipeccatum. Spēs enī alicui⁹ peccati seu vicij capitalis oportet sp ad idē genus vicij ptinē. filias vo ei⁹ imo ad finē alicui⁹ vicij ꝑt etiā peccatū alteri⁹ generis ordinari. ⁊ ex eo oriri. Illa aūt peccatū q̄ sic ex alio oriē. ⁊ ad ip̄m ordinat̄ fm apm penitū finis. ꝑpe dicūē ei⁹ filie. hē ꝑa exemplū in materia ꝑti. Ꝑ proditio ⁊ fallacia pronunē ⁊ debito filie auaricie. q̄ ex ipa oriē Papue fm appetitū finis vt q̄n. s. ht ꝑditō vel fallacia ad pecunias ⁊ diuitias acquirendas. Et tū ꝑditio ⁊ fallacia p se cōsiderate nō sūt ꝑpe spēs auaricie nec ꝑpe ad genus auaricie ptinet. Ad ꝓpositū igit reuerēdo illa q̄ (vt tactū ē) ponit ꝑbo sūt magis spēs auaricie q̄m illiberalitatis vel cat q̄ sunt ei⁹

hec fuerit aliqui cōq possint ad filias superbie reduci. vt sub quib⁹ effectualit̄ cupiditate vsq; turpitudinē luxurie filii inducāt̄ p̄ncipaliter ē tm̄ ad quartā principalē p̄ncipalē. Et sic ad quartā principalē p̄ncipalē. Et sic ad quartā principalē p̄ncipalē. Et sic

ta. Et hoc iterū ꝓ tangere pōt copule. p̄ quodq; mō ea pte ipsius materie. i. femine. ea alia cōmisceat. q. d. nō seruat ordinē mō ꝛ grauis bonor. ꝛ hic ē alia spēs luxurie. Luxuriosus q̄ ē ꝛ cubitus ad cōiugalem vel affine. in q̄ ipsius femine ē respectu iuris sanguinitatis ꝛ cognōis. q̄ in respectu huc ꝓge nitus bonestatis q̄ p̄dictū fuit. ex quo patet q̄ grauius ē peccatū incestus q̄ pec catū simplicis fornicatōis. Alio mō ea pte illius in cui⁹ pte ē ipa femina. Et b⁹ ite rum mō dicit. Vel respectu femine q̄ ē in pte pōis. Aut respectu femine q̄ ē in pte pōis. et hic ē sensus q̄ cōmittit in defloratio ne ꝛ corrūpendo virgine ē que cōtra in pte p̄ mitis dicit. Aut respectu sensū in specali. vt ita dicā dei pte cōis tang̃. i. suo cul tui ꝛ usui specialē deputate ꝛ dedicate. ꝛ hic ē alia spēs luxurie. i. sacrilegiū q̄ cō mittit cum p̄sona religiosa ꝛ deo sacrata.

¶ Et aduertē hic ꝓ intellectu p̄missoꝝ q̄ spēs supradicte luxurie magis ꝛ B
minus remote dimensiuam ponūt. q̄ ea pte ren. quia actus venereus simila se habet qua si potentie ꝛ modū materie. vt aūt ꝓ mo dum agentis. Et vt supra tactū ē. species luxurie nō ꝓmiscue nec nisi fm diuersa principia materie assignāt. Quia diuersi tas materialis, causā diuersitatis forma lem. diuersa q̄ scipit fm diuersos modos

¶ Et etiā aduertēdus q̄ licet in supra scripta penitus luxurie assignatōe matrimonij nō videat⁹ ingredi. ipm tñ intelligē sub simplici fornicatōe comprehensū. aliqui tñ vna cū alia vtile arbitrant assignāt. putantes fornicatōē simplicē ei solum cui soluta q̄dā modo sibi iuncta. accumulate alloquuntur ap pellatione. Mentendū vo sophiste fieri di cunt. Vno mō ꝓ regā ibidem bmōdē ea dentio. nūc cū illa nūc cū alia peccādo. Alio mō cum publice venali cōcubendo.

¶ Et etiā aduertēdus q̄ aliqui nō ponūt sacrilegiū de p̄le q̄ sit spēs luxurie. q̄ vt dicūt non grauit se ipsum ad luxuriā fm ipsum. Sed falsū pōt ea poni cum species ideo tam ordinent ad finē ipsius. Sed nec

adhuc ponūt tūc ipm sacrilegiū speciē de terminatā luxurie q̄ vt dicūt potest cōcur rere cū diuersis aliarū specierū luxurie su pra tactarū vt grana exempli. Si quis alq̄ tatus gloria sibi fm spūale cognatōes ꝛ affi nes. cōmittat sacrilegiū ꝓ modum incestus seu quēdam spūale incestū. Si aūt alq̄ta tus deo sacrata nūc eo respectu q̄ est sponsa xpi cōmittat sacrilegiū per modū adulterij seu quoddā spūale adulterū. Eo vero re spectu q̄ est sub spūalis patris cura ꝛ pote state cōmittat sacrilegiū per modum stupri seu quoddā spūale stupri. Et si violentia inferat, cōmittet sacrilegiū per modū ra ptus seu quidā spūalis raptus. qui grauis sime etiā in solo conatu per leges ciules punitur. Cōmunior tamen vsus ꝛ opinio habet q̄ sacrilegiū ponit determinata spē cies luxurie ꝛ cōmittit vt supra declaratū est. ¶ Est etiā aduertēdus q̄ peccati cōtra naturā quatuor cōiter species seu modi as signātur. Primus ē quādo absq; omni cō cubitu causa delectatōis veneree, pollutio ꝓcurat. Et vocat ꝓprie mollicies. ꝓtinet q̄ ad peccatū imūdicie veneree seu lubrico se. Secūdus mod⁹ est si fiat ꝛ cubitus ad rem nō eiusdē speciei. Et vocat ꝓprie bestialitas. Tertius mod⁹ est si fiat ꝛ cubitus ad rem eiusdē speciei sed nō ad debitū sexū vtputa masculi ad masculū vel femine ad feminā. Et vocat ꝓprie peccatū zodomi ticum. Quartus modus est si fiat concubi tus ad rem eiusdē speciei ꝛ debiti sexus. sed non fiat in debito instrumēto, vel alio⁹ si t monstruosa quedā deordinatio ꝛ vilitas in modo cōcubendi. ¶ Est etiaz aduertē dum q̄ cōcubitus cōiugalis fm aliq̄s ac cidentaliter potest fieri cū peccato vel mor tali vel venali. Et cōmuniter dicūt cōcubi tus assignāt triplex modus. s. liatus fragi lis, impetuosus. Liatus iterū fit tripliciter vel. s. causa ꝓpter suscipiēde ad bonos sexū dei ꝛ culti. Vel causa reddendi debitū. ad exi gitur. Vel causa formatōis vitande. non quidē in se sed in cōiuge. Primus ē pietas secūdus est iusticie. tertius ē cautele. Et in his nullū diaē esse potū. fragilis ē q̄n fit causa delectatōis. Et tūc dicit quidā. Quia si adhortillius delectatōis sit ita seruēs q̄ ꝓ ponat deo. tūc est peccatū mortale. Si vo

nō ꝓponatur deo. tunc est peccatū venialē

¶ Quinq; modis fit ꝛ cubitus impetuo sus. ¶ Impetuosus est qui ex sola libidine p̄ tinente motus rationis ꝛ honestatis tran scendit. q̄ fit quinq; modis. Primo mō per quādā mentis blanditiā. ad magis exacerbandam libidinē. Secundo mō quan do fit extra naturalē modū. Tertio mō q̄n fit tempore ꝓhibito vt magnarū solemni tatum ecclie ꝛ vigiliaꝝ. Quarto mō quā do fit in loco ꝓhibito ꝛ reputa ecclia vel a miteria. Quinto modo cū ad pregnantem partu viciatā. vel ad eā que in fluxu men struoso est accedit⁹.

Quomodo ex specie

L buus ꝛ filiabus septē vicioꝝ capitaliū alia eiū peccata oriunt.

6 Generaliter aūt circa ꝓdictas tres filiaꝝ q̄ species oim supradictoꝝ rum septē viciorū seu petōꝝ capi talium assignatōes ꝛ declaratōes

Notandū est q̄ licet quilibet ꝓdictoꝝ vitō rum nō sint assignate nisi filie ꝛ spēs supra dicte declarate. q̄s nō aliter fieri debuit q̄a vt sepe supra tactū ē nulli vitio capitali de bent petā alia quecunq; ꝓ filiabus aut spe ciebus assignari nisi illa q̄ fm ꝓpriū appe titū finis quilibz vitij ꝓmane ꝛ magis ꝓ pinquiter ex eo oriunt ꝛ descendūt. vel que ad ipsius vitij genus ꝛ naturā magis im mediate ꝓtinent. Sunt aūt alia petā ex ꝓpis septē vitijs capitalibus orienda. et ad gen⁹ seu naturā eoꝝ ꝓtinentia. que tñ nec tang̃ filie. nec tang̃ spes eoꝝ assignant. ex eo q̄a nō ꝓmane ꝛ principaliē ex eis oriuntur ꝛ descendūt. nec ita immediate ad ea ꝓtinēt. imo magis ꝓprie ex ipsis filiabus vt spe ciebus suis oriunt ꝛ descendūt. Ita q̄ ꝓ prie loquēdo, pōt magis dici ramusculi oriē tes ex principalibus ramis ipoꝝ septem viciorū capitaliū. ex quibus iterū ramusculi qui debite acquirere voluerit reperiet virgu las alias seu folia iterū nascentia fm qua litates ꝓsonaꝝ circūstantiaꝝq; modoꝝ fa ciendi necnō tēporꝝ ac locoꝝ. Ut grana exē pli. Ex inobedientia que pōt prima filia superbie gloriē nasci seu ꝓcedit rebellio. Ex iactantia que pōt alia ipsius inanis glie filia, nasci seu ꝓcedit factus ꝛ pompositas tam gestuum q̄ vestiū q̄ hmōi plurimū Ex discordia que pōt alia filia inanis glorie nasci seu ꝓcedit alma ꝛ bellū. Et iterum ex bello homicidia. mutilationes incarce rationes ꝛ hmōi. Ex stumelia que pōt filia ire nasci seu ꝓcedit subsannatio. de risio maledictio. ꝛ sic de plurimis alijs que ꝓptum est repire. que omnia cognoscere nō est inutile. imo expediens ꝓ maxime cura animarū habentibus ac alijs viris li teratis. vt magis ꝓpenderet attenderet pos sint ꝓpinquas radices et origines singulo⁹ peccatorum. Et sic facilius et melius tam in respectu sui q̄ respectu eoꝝ quos in con fessionibus audiūt possint temptationib⁹ resistere. radicesq; eaꝝ principales ac fome ta enellere ꝛ dissipare. Et ista hic ad longū declarare nō patet inuenta huius tractatu li cōpendiosa brevitas. Qui vo ampliora ac magis priculania videre voluerit recur rat vt ꝛas supra tactū est. ad sedam sce bti Tho. necnō ad illā summā notabilē doctoris que a nōnullis summa legis nuncupatur.

Quod nō semp vitia

seu petā capitalia, eorūq; filie ꝛ species, pec cata mortalia existunt.

Et tñ circa supradictā septē pec e catoꝝ seu viciorū capitaliū decla rationem aduertendū. q̄ ꝛ ipsa septē vitia capitalia cū suis filia buus ꝛ speciebus supra enā specificat⁹ ꝓ pec catis mortalibus assignenē. ꝛ frequentius in natura ꝛ istū peti mortalis transeunt.

Nō tñ sp petā mortalia existūt. imo nō nunq̄ fm aliquas circūstantias ꝛ qualita tes cōmitti pōt q̄ nō nisi petā venialia sūt Et ꝛ ꝓ nōnullos istud ample declaratum sit. ꝛ specialiē bñ. diffuse. ꝛ elegantē p d. tho. ij. sce sue summe. ex qua multa in hoc oc tauo tractatulo dictoꝝ sumpta sunt. ac eti am bene ꝛ sufficere in quodā solemni trac tatu. q̄ cōpendiū theologie nuncupat. ca pimus inuitū viratis theologie sublimitas ad quos attenta brevitate huius dicti tractatu li, rōnabiliter venebat faciēda remissio.

Tñ q; nō oēs libros habūt interdūq; nō fa cile ab aliquib⁹ reperiunt. ne oino istud q̄d potenter ꝛ sciās plurimoꝝ a multiplicib⁹ seru pulo relevare, ꝓ indeterminatū ꝓtemporis

speciebꝰ vitiꝝ est a dño nrõ hic aliꝫ mõ exp
plicare. z p multos per euangelꝫ iuxta ea
sicut ego ꝙ arca hoc in tractatu cõpa
uo theologie ponunt. Et qui in sũ vt sa
pientes et amplioꝛes z specialioꝛes vide
bunt. ad alios doctoꝛes specialiꝰ ad ipam
sedem sibi debitã Tho. recurrat.

Quando superbia sit peccatũ mortale.

Dicendo igit iuxta ordi
nẽ epistole hꝰ tractandũ fm quẽ in
sequendo hñt Greg. sit dicendũ
inter singula et vana gloria est scienduz
ꝙ superbia pot accipi bz pout regula z mꝛ
ris vitiꝝ. cũ sint quattuoꝛ species quibus
euitetur tacũ est ponit Greg. est ꝺ suo
genere peccũ mortale. qz est inordinatus et
peruersus appetitus ppꝛie creatiue sibi in
debite attribuẽs quẽ nõ habet. vt alio mo
do z intentione ꝙ habeat Que ola tñ intel
ligẽda sunt qñ ex deliberato iudicio seu cõ
sensu rationis procedunt.

Quando vana gloria sit peccũ mortale.

Vana gloria ex suo genere est ve
niale peccũ. da genus opis salz
mortale fuerit ex obiecto. Va
nũ aũt fm se non est obiectũ mortale pec
cati sed veniale. Vñ ei vana laus sit bui⁹ pec
cati species patet ꝙ nõ sp vana gloria est
mortale peccũ. sed aliqꝫ respectibus est va
na gloria mortale peccatũ. qđ exꝑiabitur cõ
sequenter pot. Duo mõ rõne sunt ꝙre
laus ipa appetit. opus aliqꝫ tale est. quale
est illud ꝓter qđ appetit. Alio mõ rõne
opis in seipo laus ipa quert. ¶ Circa
primũ modũ aduertendũ est ꝙ quadrupli
citer laus appetꝫ pot. Primo ad vitandũ
malũ infamie. qđ pot dño p suspitionez vel
detractionẽ aliozꝫ aut alias incurrere. sicut
Samuel se hñdauit. j. Regũ Deo ꝓter
vitandũ aliquã spiritualẽ. et esse gloria di
vel cõfessio primoꝝ. sicut paulus se cõ
mendauit. Tertio ꝓter lucrũ temporale. vel
aliqđ alii finem seu actũ peccũ mortalis si
cut phariseꝰ qui despiciebat homines vidu
arum simulantes longã orationẽ. et habe
tur Matth. xxiij. Quarto ꝓter aliquez fi
nẽ seu actũ venialis peccũ sicut qñ quis lau
dari appetit eo ꝙ vane in laude delectat.
Primum est prudentie. secũm est charitati
tertiũ est mortale peccũ. Et idẽ intelligẽdũ
est de omni ope et actu cuius finis ꝺ pri⁹
ꝯpaliter intenditur est mortale peccũ. quamꝝ
est venialis illa delectatio que in laude ha
bet sit venialis. ¶ Circa secũm modũ ratio
ne. s. opis ꝓter qđ ipa laus quert est ad
uertendũ ꝙ tria sunt genera opũ ꝙ laua
ipa queri pot. Dei aũ sunt opa illicita vel
sunt opa virtuosa. vel sunt opa indifferen
tia. Si ꝙ prima opa. s. illicita quert laus.
tũc vana gloria est tale peccũ quale est illud
opus illicitũ ꝙ qđ quert. Vñ si illud opus
illicitũ sit mortale. tũc vana gloria erit mor
talis. Si sit veniale. tũc vana gloria erit ve
nialis. Si quert laus ꝙ secũ opa. s. virtuo
sa hoc itez pot ꝛtingere dupliciter. Quia vl
appetitus laudis ꝙdũ gitur seu supuenit
opi virtuoso tangẽ inadens z nõ principa
liter intẽtus. sicut sepe in cantu z aliqñ im
mo frequenter in ꝓdicatione aliozꝫ sancto
rum operibus. Et tũc vana gloria nõ est nisi pec
catũ veniale. Vel ipa laus est finis principa
liter intẽtus in ope virtuoso ꝓcluens. ita
ꝙ illud opus virtuosum opans ibi consti
tuit finem vltimũ sui opis. Et sic est vana
gloria peccatũ mortale. qz tũc inheret ei vt
fini vl. Circa qđ adhuc aduertẽdũ ẽ ꝙ ma
ius est peccũ gloriari ꝺ bonis spualibus qꝫ
de bonis tpalibus. qz bona spiritualia ma
gis habent motiuũ vanitatis z vane dele
ctationis eo ꝙ minus apparet ab extra qꝫ
tpalia. Si quert laus ꝓ tema opa. s. iudi
cij seueritatis. vt est habere diuinũ vel vestes ꝓ
fessꝰ. tunc si illa opa vltius nõ ꝓgrediã
tur in detrimus nisi in solam laudẽ habẽ
dam. vana gloria nõ erit nisi veniale pec
catuz. Si aũt talia opa vltra in detrimus ꝓ
grediantꝰ sẽg ordinata vt sint occasio mor
talis peccati. vtputa qñ multi⁹ ornatus me
retricio ad alliciendos hominꝫ animas
accipiendus se ꝓparat. vel sint illa opa ꝺ se
indifferentia exhibitiõe supfluꝰ effecta il
licita vt torneamenta z hmõi. z tunc vana
gloria est peccatũ mortale.

Quãdo inuidia sit peccatum mortale. z qñ non.

Inuidia ex suo genere est pec
catũ mortale. Cũ enim inuidia
pur in supioribus pcipiatz est. sit
dolor de felicitate seu bono alte
rius. gaudiũ qꝫ de malo alieno. clarũ est ꝙ
directe ꝙtrariatur charitati. vt j. ad Cor. xiij
Charitas aũ nr̃a bil est ꝙtra qđ nõ sit pec
mortale. ¶ Sit tñ aduertendũ ꝙ interduz
illud peccũ qđ ex suo genere est mortale. pt
fm aliquas sui qualitates solũ ee veniale.
vtputa qñ in solo primo motu ꝓsistit. Vl
ꝓter aliquã aliã intentionẽ extra suã rõnẽ
tradit. ¶ Pro quo sciẽdũ est ꝙ quadrupli
citer pot dolor de alieno bono ꝙboi accidẽ.
¶ Primo mõ ꝓut est primo primus mo
tus ex natura ꝓuenies. q interdũ eniaz ex
ipius nature corruptione. in aliquib⁹ plus
z frequentius ꝓuenit. Sunt eñ aliqui ex
sue complexiõe inordinate nature. magis ꝓ
ni ad motus inuidie qꝫ alij. vt in sũ est ei
dere inter diuersos canes. Et ille dolor seu
motus inuidie nullo mõ est peccũ. qz talis
motus primo primi. nõ sunt in ptate nostra
Et ita intelligendũ est respectu quoꝝcũqꝫ
alioꝝ vitioꝝ seu petioꝝ de oibus primo pri
mis motibus naturalibus. vbi tñ delectatio
seu ꝙsensus nõ se adiũxerit. qz tũc possz
in peccũ vel veniale vel mortale trãsire.
¶ Secõ mõ ꝓt ille dolor seu mestitia ꝺ bo
no alieno esse. sc̃õ primus motus. qñ scz
fit i sensualitate. sine tñ cõpleta deliberatõe
eiã si tali dolore seu passione afficiat. qđ ꝓ
prie ꝛtingit qñ ille sc̃õ primꝰ motꝰ nõ ira
cito ab animo remouet sicut possz. remoue
retur tñ añ plenã cõsensum. imo ꝺ dãmõ dis
plicere incipit. Et tũc inuidia nõ ẽ nisi ve
niale peccũ. Et ita (qđ bñ aduertẽ) intelligẽ
dũ ẽ eiã generaliter oiꝺ⁹ alijs vitijs seu pec
catis. Qui aũt dicant primo ꝓmi motꝰ z se
cũdo ꝓmi motꝰ occiantur aliqliter infra. vbi
de peccõ veniali ageꝝ. ¶ Tertio pot ille do
lor seu illa passio in alio accidere ꝙ nihilo
minus ꝓter aliquã aliã intentionẽ trahit
extra suã ꝓpriã rationẽ. suãqꝫ ꝓpriam natu
ram. vtputa qñ dolor ille seu mestitia ꝺ alie
no bono. insurgit aliqñ ex bona rõne seu
causa. sicut qñ aliquis de bono seu ꝓspita
te alterius dolet. vt qz efficaciꝰ potens vl ali
as. qz illud videt in alterius detrimentũ et
ꝓdiciũ redundare. vel. s. amie ꝓprie mer
illius ꝙ illud bonũ habet vel reipublice. vl
aliquarũ bonarꝫ ꝑsonarꝫ que affligi nõ me
renꝰ. Et talis dolor seu motus bonus est.
nec pccũ est eũ maius bonũ magis sit ap
petendus. ¶ Quanto mõ potest ille dolor
seu tristicia de bono alterius accidere. bũ
ex certa scia ꝙ sensuqꝫ deliberato voluntaꝝ
z sine iusta ac rationabili causa. et tũc mõ
inuidia est ꝙ peccatũ mortale. ¶ Et ꝙ ista
pot etiã dare videri qñ detractio est pecca
tum mortale vel veniale. Nã si malum ꝺ
aliquo dicat ad bonũ finẽ ꝓ impediendo
sz ꝙ malũ alteri faciat. vel ꝓ sua correctio
ne. vel rõne officij qđ incũbit. vel ꝓhibẽdo
testimoniũ veritati vel hmõi. z tunc detra
ctio nõ est peccatũ. dũ tñ ꝙersa voluntaꝝ
ex deliberato ꝓposito non se adiungit. Si
vo dicat malũ de alio ex quadã soluz leui
tate loquẽdi. sicut sepe ꝛtingit. et malũ qđ
ꝺ nõ vergat in magnũ damnũ seu ꝓiudi
cium illius de quo dicat aut sue fame. z tũc
detractio est peccatũ veniale. ꝓ ⁊ tamẽ
illud damnũ seu ꝓiudicium tã graue ee ꝙ
illa leuitas loquẽdi non excusaret. qz omnꝫ
quisqꝫ maxime in talibus grauibus z ꝛspe
ctu alioꝝ debet ponere custodiã oris suo.

Quãdo ira sit peccatum mortale z quando non.

Ra ex suo genere est peccatũ
mortale. quia ira supius vbi
de ira actum est. Ira est immo
deratus animi motus. cõatus
ad penã ꝓuocanti inferendã. Dicit aũt mo
tus ꝙtrariat charitati. que vt habet. j. Ad
Cor. xiij. Non irritat. nõ cogitat malum.
¶ Ira tñ vt etiã supra aliqualiter tactũ est
multipliciter ꝛsideran potest. Uno mõ ꝓ
ut importat seu denominat ꝓximum ꝙ qđ
contra vitia mouet z ipa detestat. Et hec
ira nõ est peccatum sed magis est pfectio
immo ꝓprijũ modũ pot etiã sibimet dici ira
sa. Quid enim (vt dicit glo. super illud psal.
Irascimini z nolite peccare) ẽ hõ penitẽs. ni
si sibipi irascẽs. Alio mõ ꝓt ira ꝛsideran ꝓ
ut dicit z importat qndã ergã primũ affe
ctus remissionẽ ꝓ qua. s. hõ nec ꝺ malo ꝓ
prii dolet nec de eius bono gaudet. Iz etiã
non doleat ꝺ bono. nec gaudeat ꝺ malo ei⁹ tñ
ẽ ei z erga eũ idifferẽs. Et hec ꝓpõ ire nõ ẽ

mortale peccatum sed est impetus quedā cha
mus. Pōt ni vōl p amius esse in eter
na nocētate q nūc sub pena peril mortal
nunc bō sibi succurrere ipotēt. Also mo
do pōt ira cōsiderari, put dicit t importat
quendā impetum actualē absq; ni realī
appetitu vindicte. Et tales motus etiā de
liberatos est forte peccatū veniale. Quia
sicut p ut et superius remotum ire. Also mō
nō habet ofpicuum remotum ire. Also mō
ste in plicenti, put dicit t importat actua
lem impetum, etiam cum appetitu vl
lam impetuosam, etiam cum appetitu vl
tione. Et hoc aplīter contingere potest.
Sīgn ab hoc a naturali complexione seu
despositione, put dicit est in melancoli
cis cum timore. In quibus fm pōm con
tingit motū naturā ppter q̄ semp turbu
lenti exhibent. Et talis ira nullū est peccatū
ei sit motus naturalis. Sīgn etiā est hoc
cordie et appetitu subito t nō gliscit deli
berato. Et talis ira nō est nisi venialē peccā
sicut alij primi motus. Sīgn autē est hoc
t predicit et voluntarie delectata p̄cessīgn
plētō. Et talis ira est semp peccā mortale

Quando accidia sit peccatum mortale t quando non.

Accidia est tristitia de spūali bono
3 peccatū. Quia fm supius tacta
accidia i effectu nō est nisi redi
tum de bono spūali laborioso. Hoc aut de ipa nō opponitur charitati
sic fides nec quidē temporo charitatē aut
mutuo excludit de peccā veniale. ¶ Ad ni
plendū pōt redimi de bono spūali cō
tristitie. Also mō gaudū solius motus na
turalis habet obiectum, t talis motus nul
lum est peccatū, q̄ talis motus nō est no
stre potestatis. Also mō, put est motus sp
pontus ac spe spūali laborioso contra
rius. Et talis motus etiā si appetitus illius
deliberatus, nō est nisi peccatū veniale,
q̄ contrarius illud, q̄d fm naturā non
est nisi venialē peccā nō est nisi venialē. Also
mō potest illud tedium de bono spūali la
borioso tale esse, talemq; vitia mortū natu
ralem naturaliq; appetitum transire, q̄ p illū
homo illa adimplere dimittit que sine fatu
re vel q̄ sepe vel ea necessaria sunt. et
tunc est peccatum mortale. Potest adhuc
illud tedium in gram transire et tanta es
se q̄ ex omissione ipius boni spūalis la
borioſi difficultatēq; ipm aggrediendi bo
mo in quandā fuge vite displicentiā induci
tur t eandem desperationem cadit. Et tale
tedium est peccatū mortale accedēsq; ad pec
catum in spūm sanctum. Et adhuc grani
us animo grauissimū si illud tedium illaq; di
splicentia vite intantū excrescat t predat, q̄
quis sibi ipi manus inijciat ac se occidat. nā
time talis similis est iude qui se p desperā
tionem laqueo suspendit.

Quando auaricia sit peccatum mortale

Auaritia autē, que in
4 ta supius dicta, est immodera
tus modus habendi. Est consi
derandum, q̄ iste immoderatus
amor cōsistere potest. vel in appetendo, vel
in acquirendo, vel in retinendo. Si in ap
petendo, hoc ieiū quinq; modis cōtingere
potest. Vel ex̄ appetunt aliena appeti
tu completo t deliberato ac absoluto q̄ ea
am in actum t opus si adesset facultas trā
sire t perdere, t tunc est mortale peccatū.
Vl appetunt appetitu similiter completo
deliberato t absoluto illicita, vtputa hō se
indignū beneficio aliquo ecclesiastico vel
officio sentiens t cognoscens, vel sentire t
cognoscere debens illud beneficiū ecclesia
sticū vel illud officiū sacer appetitusq; de
liberato et absoluto appetit, et tunc etiā est
peccatū mortale. Vel appetunt p̄dicta sc
aliena vel illicita appetitu etiā completo t
deliberato, sed nō tū puro et absoluto, sed
condionatu, vtputa si talia sine dei offen
sa ac iniuria primi haberi possent. Et tūc
vel nullum est peccatū vel est veniale, siue
talis condino actualiter expresse addat siue
habitualiter intendat. Nō tū intelligendū
est. oūmodo. f. p talem appetitum seu desi
deriū hō nō se vane pascat ac pdat seu inēmit
tat facere illō bonū ad quod aliūde tenet.
Vel nō generet in corde suo aliquos ma
los motus seu habitus, quos qn̄ voluerit
removere non possit. q: tūc posset esse mor
tale peccatū. Vel appetunt nō necessaria t sū
perflua, etiā q̄ uis nō aliena nec de iuri na

tura illicita, appetitu nimio ardenti, et tali
q̄ mens ex hoc quodāmō suffocata, impe
ditur omnino a cōsideratione diuinoꝝ, ac
eoꝝ que ad suā salutē spectant. Et hec est il
la primosa cura seu solicitudo que in euan
gelio p̄hibet. t est peccatū mortale. Vl appe
tunt seu desiderāt nō necessaria t superflua
nimio appetitu sed nō tali que est infra dei
amorē t amorē q: talia sic appetens nec p
terea deo displiceret et esset. nec etiā impedi
tur a consideratione eoꝝque ad suā salutē
pertinēt. t hoc est nisi peccatū veniale. Quinimo
possit talis amor seu appetitus ita mo
deratus esse q̄ nō esset peccatū. imo tale pūm
aliqualiter finē t intentionē habere q̄ esset me
ritorius. ¶ Si vō respectu facti medii pūcipa
lis ille immoderatus amor habendi nō
solū p̄sistat in appetitu sed vltra trāseat ꝛ
in acquirendo. Et hoc nec pōt p̄tingere tri
pliciter. Vel ex̄ acquirūt res iniuste t in
debite indifferenter a quocunq; t quocunq;
mō fieri pōt, vt p furta, rapinas ministrias
extorsiones, aliasq; fraudes t vias illicitas
t tunc est peccatū mortale. Vel acquirunt
res respectu acquirentis t illius a q̄ acqui
runt de suo esse nō illicite. nisi q: p artē seu
officium aut aliud opus illicitū acquirūt.
qō de p se etiā sine acquisitione alterius est
peccatū mortale, vt est i meretricibus. i fal
sis mercatiis scienter vendentibus. t vsurari
is. t hmōi. t tūc est peccatū mortale. Vel acq
runt p artē aut officiū seu opus qō licet o
se sit illicitū, nō est tū de p se nisi peccatū ven
iale. Et est in istis ioculatoribus, q̄ p com
placentia pūcipum vel populi ad lucrū
habendū, o ciosa iocosa, t interdū mendo
sa, salua tū aliqua honestate dicunt. vel di
uersas corpm gesticulationes faciūt. et tūc
nō est nisi veniale peccatū. Nisi tū ppter so
lam tal' dissolutōis delectatiōne hō se ex to
to talib' daret, tūc ei esset peccatū mortale. et
notanter dī ppter solā talis dissolutōis dele
ctationē. q: si qs ppter necessitatē se etiā ex
toto talibus daret t applicaret, suā p talia
sustentatione quereret. cū aliā artē seu aliū
modū lucrandi nesciret vel nō haberet nō
esset talis in statu damnandoꝝ reputādus.
¶ Si vō respectu terti membri pūcipalis
amor ille habendi immoderatus consistat
in retinendo. hoc itēq; pōt quinq; mōis cō

tingere. Vel enī scienter t animo retinendi
retinentur ea que quis restituere tenet. et
puta. q: cōtra voluntatē eius ad quem spe
ctat, detinere se scit vel credit, t tūc est pec
catū mortale. Et intelligit q̄ animū reti
nendi habere q: nō habet ꝓpositum t vo
luntatē restituendi vel cōcordandi tpe ꝛ lo
co. Iꝝ facultas sibi suppetat vel q̄n sibi sup
peret. Vel retinent illa que ad necessitatē
alicui' t suoꝝ sine pfectam sine fm sui stat⁹
vel dignitatis vel facti qō iuste manutenet
ꝛ gruentiā et decentiā facūt t spectant. et
tūc nullū est peccatū. Vel retinent superflua si
ue sit respectu necessitatis pfecte retinentis
sive necessitatis cōgruentie sui status t di
gnitatis rē. et supra tactū est. Et hoc tempo
re extreme necessitatis alicui' de qua no
tīa hī. et cui de pdictis superfluis succurri
pōt t nō succurrit. t tūc etiā est peccatū mor
tale. q: homini in tali necessitate cōstituto
tenet homo succurrere nō solū de sibi sup
fluis, verūm etiā de sibi necessariis, respectu
quidē manutentionis sui status vel dignita
tis rē. Sed nō de his que simpliciter t pfecte
sunt pfecte p sua vita necessaria sunt. q: in tali ca
su hō magis tenet ꝓprie sue vite succurre
re q̄ alicne. Vel retinent superflua nō stan
declarato supra. declarato etiā extra vel ex
extremā necessitatē alterius cuiuscūq; Sz
hoc fit et quadā insatiabili cupiditate t ar
dore habendi. Qui' insatiabilitatis seu ardo
ris signū eundēs est. q: qo res potius pauc
se putrescere t depire diuitit. q̄ q: vnīter
alijs liberaliter distribuit t dispēsat. t tūc etiā
ē peccatū mortale. Vel retinent superflua
ex immoderato seu inordinato amore hā
bendi. Nō tū ita irascibili t ardēti sicut statum
q̄ tactū est. Iꝝ solū quadā inmoderātia seu in
ordinatē. q̄ modicū nō tū in totum a me
dio virtutis. f. largitatis deficit t declinat. t
tūc est peccatū veniale. Nisi tū vt q̄ statum di
gnitatis tūc est appareret hō i extrema necessitate ꝛ
stitutus cui succurri possz t debēt. ¶ Et p
missio apparet q: auaritia ex suo genere est
peccatū mortale. Et nā et in suprioribus tactū
est ab aplo idolatrie cōparē. Nō q: sit ō spē
cialis peccati, cū nō habeat aliquē actū cuius. sed q:
ab q̄d idolatrie sibi facit. f. creature t malo.
ponus q̄ creatoꝝ. et hanno q̄ vbi de auari
cia agit declaratum est.

Quando gula est pec

catum mortale ⁊ quādo non.

Gula ex suo genere ꝑcati mortale. q: appetitus comedēdi vel bibendi. ⁊ sua ratione nō habuit debitū. ⁊ sine ratione voluntarie. Circa ꝫ istud

gule peccū q̄dā sunt in ꝯsuetudine siue ex immoderatus edendi appetitus seu immoderata edendi quātitate. Est aduertendum q̄ quinq; modis pōt esse immoderatus appetitus comedendi seu cōsiderati. ¶ Uno mō ꝑt esse immoderatus naturalis. sicut naturali ter dō comedere et bibere appetit dū famelicus ⁊ sitiens. Et hoc est appetitus nō est peccatū. ⁊ hoc ideo q̄ appetitus naturalis qui ipsum appetit in ipsa sibi sumptione consequitur se cōmunē est peccatū. ⁊ hoc inq̄rū subtrahit supra defectū nature cōtrariū. q̄a hec naturalia sunt. nec in ꝓtate nostra consistunt. Et ideo nec in talibus est meritum vel demeritū. ¶ Uel ille appetitus seu desiderio naturali qui quodāmodo necessitatio est. ligationi ꝗē quidā appetitus delectationis ⁊ voluptatis in cibo. ⁊ tunc est solum peccū veniale. ¶ Et hoc vez est nisi ille appetitus edendi vltra ꝓgrederet. sicq; ꝓter illā delectationem seu voluptatez quā sic sibi ꝓpōnit ꝗē fieret siue quicquā q̄ necessitate translatitio ꝓcipi ecclesie vel statuto. vtputa q̄ solueret iuniū ꝓcclesiam indicū. Uel religiosus cōtra ꝓhibitionem in sue ordinis sub ꝓcepto facta cōmederet carnes vel bonū. nō tunc esset peccatum mortale. Et notanter dr. sine necessitate q̄ si ꝓuēta manducatione et necessitatis fames. Gignata mirie imediate vel nimis immoderata. vel infirmitatis. vel labor nis nocīti aut huiusmodi. tūc non esset peccatū istimo posse alia necessitas talis el̄ q̄ quis bonū ꝓpter alia obseruando peccaret. In talibus ni obseruantie ad quas homo ex ecclesie ꝓcepto vel voto vel iniuncto ꝓ penitentiā teneat. ⁊ ꝓter necessitatem aliquam eas adimplere nō pōt. bonū est patere licentiam a suo ꝓlato. vel a suo curato. vel a suo ꝓsbitero. ¶ Uel nisi ille appetitus edendi esset cum tanta libidine ⁊ ardore q̄ homo mente ⁊ sensū alteri illi delectationi ubi inhaereret. ita ꝙ ꝓpositum amoueret ⁊ timore dei

⁊ tūc est peccū mortale. ¶ Uel nisi quādo ille appetitus vel illa delectatio in talē ⁊ tuo tudinem duaret. q̄ ꝓhiberet tota vitā hominis ta libus delectationibus occupari ⁊ deputari Et hic posset ē peccū mortale. Primo sūt talia ita peccō mortali vicina q̄ ebrietas ab aplō inter mortalia peccā cōputat. ¶ Ebrietas tñ quādoq; est peccū veniale. vt quādo vltra necessitatez quas accipit sed hoc ē ex mēsurā impeccibilē. Nō vo egredit ꝗa mensura ꝓcepti bilē. q̄. s. ex rōnem bñ ordinata discerni pōt. Et hoc ex tali mensura et q̄ exactē status mēt. hoc̄ effrenata quā dā libidine fit. vt. ex hoc dei amoris et timoris ꝓponē. tūc ebrietas est peccū mortale. Sicq; alīc aliq̄ inebriat ita. s. ex ad potū inuitatus. vt intēdat statū mentis ex exercē ⁊ hoc fiat in eius nocumentū. peccat mortaliter. q: tunc magis sibi aufert q̄ si auferet aliq̄s tpale. q: vsum rōnis ei tollit.

Quando luxuria sit

peccatum mortale. ⁊ quādo nō.

Luxuria ex suo genere est peccatū mortale. q: est ꝫ illud ꝓcceptū decalogi. Nō mechabens.

Circa tñ istō peccū luxurie/ q̄ intra in ꝰpiorib⁹ tacta/ est libidinosa q̄dā circa actus venereosos voluptatis concupiscentia/ est aduertendū q̄ ꝫcupita ipsa luxurie ꝰpliat cōtingere seu considerari ꝓt Uno mō ꝓut est ꝰsus in corde. Alio mō ꝓut etiā ab extra cōsistit in ope. Quātū ad ꝓmum modū ꝓt hoc itez cōtingere tripliciter. Primo mō ꝓut ipsa cōcupiscentia in solo primo motu cōsistit. ⁊ tūc non est nisi venialepeccū. Pro quo itez sciendū est. q̄ differentia est inter primos motus virtutez generatiue. ⁊ primos motus virtutis nutritiue. Nā primus motus in virtute generatiua est semp peccū. nō aūt sic est in virtute nutritiua. q̄n potentia cōcupiscibilis non bñ corrupta est in virtute nutritiua sicut in virtute generatiua. Secdo mō ꝓtipsa cōcupiscentia ꝫsideran. ꝓut ipsum motū naturalem sequit̄ sensus in delectatione licet non in opus. et sic est peccū mortale. ⁊ intelligitur hoc siue ille consensus in delectatione sit respectū sumpti⁹ met. siue sit respectu alioꝝ ꝓpter q̄s bō cogitando ⁊ intendū cōmi

gere ꝓt ad delectationē quā aliquis alijs ex tū venereo habet/ delectat̄ in se. ⁊ in illa delectatione habēda/ ex deliberatōe ꝓsentit. etiā si forsan ex se nō vellet illū actū venereū exercere. Et notanter dr cōsensus in delectatione. q: si delectatio vt q̄sq; sit/ insurgeret. et in illā delectationē hō ex deliberatōe non ꝓsentiret. nō esset tūc nisi venialepeccū. Tertio mō ipsa cōcupla cōsideran ꝓt ꝓut etiā ex deliberatione cōsentit̄ in op⁹. et tūc est mortale peccū. etiā si ꝓtunc nō trāseat i actū ab extra. ¶ Respectu vo secundi mōdi principal. s. ꝓut cōcupiscentia luxurie cōsistit ab extra i ope. hoc itez ꝓtingere ꝓt dupliciter. Uno mō ꝓut esse cōcupiscentia trāsit ⁊ ꝓgredit in actus dispōnētes ad ipsum actū venereū. vel ipm circūstantes seu cōsistantes. ⁊ hoc itez ꝓtingere ꝓt tripliciter vel ex hoc sit ꝓ visum. vel ꝓ linguā. vel ꝓ tactū. Si ꝓmo mō vt q̄n. s. ipa cōcupia ab extra visu ꝓsequit. vt q̄n ꝺs aſo ⁊ fine cōcupiscendi mulierē/ in ipam ꝓspicit ⁊ attendit. ⁊ tūc est peccū mortale Nā illud vt di. Augu. non est ullam. sed plene libidini ꝫsentire. iuxta illō matth. v. Qui viderit mulierem ad ꝫcupiscēdū eā iā mechat̄ē eā i corde suo Et notanter dicit ad ꝫcupiscēdū eā q̄n si aliquis mulierē inspiceret vt rē pulcrā ⁊ nō in deterius ꝓcederet. tūc ꝓtus vel nullū esset peccū. vel solū esset peccū curiositatis. Si vo secdo istoꝝ trium vltimoꝝ modoꝝ fieret. vt q̄s quis mulierem ꝓter libidinē ꝓtaretur vel colloqa familiaria secū habet. vel ꝓba adulatoria ⁊ deceptiua attrahere conat̄/ ⁊ tūc est peccū mortale. Si vo tertio istoꝝ trium modoꝝ vltimoꝝ fieret q̄s fit ꝓ oscula amplexus/ hmōi q̄ mulier cōtrectationes. Et tunc etiā est peccū mortale. et tanto graui⁹ q̄to magis ꝓ talia libido accendit̄ ꝓter ni miam approximationē ad ignē. Et vocat̄ ab aplō turpitudo. Qs tñ ita accipi debet si ꝓmissa ex libidine seu ꝓter libidinē fiāt Nā tangere mulierē/ imo ⁊ osculari nō libidinis intētione. sed ex necessitate seu quā dā honestate vel interdū fit. nō esset peccū dūmō nihil sit l̄ intentiōe corruptū. ¶ Pre missa etiā omnia intellige. nisi ꝓ sacm matrimonij cū debita moderatione. debitisq; circūstantijs. Supra vbi d̄ peccō luxurie actū est aliqualiter declaratio. ꝫ exclarenē.

De peccato in spiri-

tūsanctū ⁊ diuersis ipius peccatis acceptionibus.

Expedita igit̄ tanta ordinē in hoc tractatulo exponendoꝝ declaratione quanti diuisionis peccatorum mortalis. que (vt supra tactū est) ꝓ septē vitia capitalia fluunt̄. ipoꝝq; septez vitioꝝ capitaliū explicata natura. venit nūc aliqualiter circa vnā ꝓticulam tertie diuisionis peccī mortalis supra etiā posite tangēdū. s. in spiritūsanctū. ¶ Circa qd sciendū est. q̄ ly omnia essentialia. ois duo tribus ꝓsonis sanctissime trinitatis equaliter cōueniant cōmuniter tñ attribuit̄ seu appropriatur ꝓsone patris potentia. ꝓsone filij sapientia ⁊ ꝓsone spiritussancti bonitas. Et ex hūc insurgit. q̄ illi qui peccant ex infirmitate q̄ ꝓprie contrariatur potentie/ dicuntur peccare in patrem. id est contra patrez. Qui ex peccant ex ignorantia que ꝓprie contrariatur sapientie. dicuntur peccare in filium. Qui enim peccat ex ꝓpria malicia que ꝓprie opponitur bonitati/ dicuntur peccare in spiritumsanctū. et est ꝓpe peccare ex ꝓpria malicia quando voluntas sāt et potest alicui malo resistere. et tamen ex sola malicia illud eligit. Et quo clare apparet peccatum in spiritumsanctū grauius esse alijs peccatis. que in patrem ⁊ filium committunt̄ cū maius sit ⁊ grauius peccare ex ꝓpria malicia q̄ ex infirmitate vel ignorantia. De q̄ ꝓius peccati in spiritūsanctū grauitate/ latius fiet infra declaratio. Et quia generaliter oia peccata tam in ꝰpiorib⁹ declarata quā alia vel ex infirmitate. vel ex ignorantia. vel ex ꝓpria malicia committūtur non fuit necessē specialē de ipis qualitatibus peccatorum tractatum facere. nisi solum d̄ illo peccato in spiritumsanctum/ quod vltra alia peccata quandam specialitatem quandā grauitatem importat. ¶ Circa quod peccatū ꝓclarandū est de delectatione ⁊ intellectu ⁊ eo primarie q̄ multa frequēter de ipso loquunt̄ q̄ ꝓpriā eius nām nō intelligūt. Et aduertendū/ q̄ triplex est ictus ꝓcessus l̄ spūscti

Quando gula est pec

camm mortale ⁊ quādo non.

Alia ex suo genere ⁊ peccā ve
niale. qz appetitus comedēdi vel
bibendi ex sua nōne nō subiacet
dīsio voluntatis. Circa ni ifrad
gule pcm qd iuxta in scripturis dicta. est
immoderatus edendi appetitus seu imo
derata ebi anditas. Est aduertendum q
quinq; modis pōt esse immoderatus appe
titus. Sm̄ genera cōsideran. ¶ Uno mō
p̄ut est solummō naturalis. sicut naturali
ter hō comedere et bibere appetit dū fame
scit ⁊ sitit. Et hic est appetitus nō est pcm
simo nec etiā delectatio naturalis que ip
sum appetitū in ipa ebi sumptione conse
quitur le cōmitt est peccū. ⁊ hoc ipm̄ tū
quia sunt hec naturalia sunt necia pēne nostre con
ditionis. Sic deo nec in talibus est meritz
vel demeritū. ¶ Uel ille appetitus seu deli
derio naturali qui quodāmodo necessita
tus est. sīgnanter qnāō appetitus dele
tationis ⁊ voluptatis in ebo. ⁊ tunc est so
lum pcm venale. ¶ Et hoc vez est nisi il
le appetitus edendi vltra p̄gredaret. sicl.
q; pter illā delectationem seu voluptatez
quā sibi sapidum ⁊ fieret sine qua cau
sa nocumēti ⁊ transgressionis p̄cepti ecclesie
sīgnāter. vpota q; solueret iaunij pcepte
sum indictū. Uel rōne ordinis cōtra p̄hibi
tionem in suo ordine sub p̄cepto facti. co
medere carnes vel bibere. nā tunc esset pec
catum mortale. Et notanter dī sine necessi
tate q; si bonā transgressionis ex necessita
te fieret. Utpota nimie infirmitatis. vel ni
mis ieiunantis. vel infirmitatis. vel labo
ris nimij ⁊ hmōi. tūc non esset peccatū
simo posset illa necessitas talis ei q; quis
bonā partis obseruando peccaret. In ta
libus ei obseruantijs ad quas homo ex re
dditis pcepto vel voto vel alia causa pēni
tentie inct. ⁊ pter necessitatem aliquam
ria adimplere nō pōt. bonū est peccē licen
tiam a suo sīmo. vel a suo confessore. ¶ Uel nisi ille appetitus edendi es
sit cum tanta libidine ⁊ ardore q; homo ni
mio ⁊ nimis illecte. illi delectationi ebi in
hereat. ut p̄ponat animam ⁊ timorem dei
⁊ tūc est pcm mortale. ¶ Ut nisi quādo il
le appetitus vel illa delectatio in tale ⁊ tue
ndinem duxit. q; tota vita hominis ta
libus delectationibus occupari ⁊ deputari
Et hic posset ee pcm mortale. Primo sūt
talia ita pcā mortali vicina q; ebrietas ab
aplo inter mortalia pcā cōputat. ¶ Ebri
etas tñ quādoq; est pcm venale. vt quādo
vina necessitatez quis accipit sed hoc ee fm
mensurā imperpetuabile. Sīn vo egredit q; a
mensura recipibili. q. s. fm rōnem bñ ordi
nata discretis pōt. Et hoc ī tali mensura et
q; eueniat status mētis. hoc; effrenata qua
dā libidine fit. vt. s. qñ hoc ex amore et mo
mori p̄ponit. tūc ebrietas est pcm morta
le. Sicq; alī aliq; inebriatus. s. ex ad potū
inuitans. vt intendat statū mentis et euer
⁊ hoc facit in eius nocumentū. peccat mor
taliter. qz tunc magis sibi aufert q; si aufer
et aliq; tpale. qz vsum rōnis ei tollit.

Quando luxuria sit

peccatum mortale. ⁊ quādo nō.

Luxuria ex suo genere est pec
catū mortale. qz est ī illud pcep
tū decalogi. Nō mechabens.
Circa tñ ifrā pcm luxurie. q; iux
ta in scripturis tacta. est libidinosa q̄dz
circa actus venereosos voluptatis concu
piscentia. est aduertendū q; ī cupia ipa lu
xurie vitiare cōtingere seu considerari pōt
Uno mō. p̄ut est solus in corde. Alio mō
p̄ut etiā ab extra cōsistit in ope. Quātū ad
primum modū pōt hoc citez cōtingere tripli
citer. Primo mō. p̄ut ipa cōcupiscentia in
solo primo motu cōsistit. ⁊ tūc non est nisi
venale pcm. Pro quo itez sciendū est. q;
differentia est inter primos motus virtutz
generatiue. ⁊ primos motus vtutis nutri
tiue. Nā primus motus in virtute genera
tiua est semp pcm. nō aūt sic est in virtute
nutritiua. quia potentia cōcupiscibilis non
ibi corrupta est in virtute nutritiua sicut in
virtute generatiua. Secō mō pōt ipa cōcu
piscentia ꝯsideran. p̄ut ipm motū naturā
lem sequit sensus in delectatione licet non
in opus. et sic est pcm mortale. ⁊ intelligi
tur hoc siue ille consensus in delectatione
sit respectu sumpti met. siue sit respectu alio
rum qui bō cogitando (vt intendū cōpu

tare pōt) ad delectationē quā aliqui alij ī ac
tu venereo habūt. desiderat in se. ⁊ in illa dele
tatione habēda. et deliberatōe p̄sentie. etiā
si forsan ex se nō vellet illū actū venereū ex
ercere. Et notanter dī cōsensus in delectatio
ne. qz si delectatio vt qñq; fit. insurgeret. et
in illā delectationē hō ex deliberatione non
p̄sentiret. nō esset tūc nisi venialē peccatū.
Tertio mō ipa cōcupta cōsideran pōt. put
etiā ex deliberatione cōsentit in op̄. et tūc
est mortale pcm. etiā si p̄tunc nō trāseat ī
actū ab extra. ¶ Respectu vo secundi mē
bri principal. s. put cōcupiscentia luxurie cō
sistit ab extra in ope. hoc citez ꝯtingere pōt du
pliciter. Uno mō. put esse cōcupiscētia trā
sit ⁊ p̄gredit in actū venereū cōpletū ⁊ cō
summatū. et tunc cōstat esse pcm mortale
Alio mō. p̄ut ipa cōcupiscentia trāsit ⁊ p
gredit in aliquos actus dispositiues ad ipz
actū venereū. vel ipm circūstantes seu con
comitantes. ⁊ hoc itez ꝯtingere pōt triplicit
vel cum hoc sit p̄ visum. vel p̄ linguā. vel p̄
tactū. Si primo mō vt qñ. s. ipa cōcupia ab
extra visu pasat. vt qñ ex alio ⁊ fine cōcupi
scendi mulierē in ipam p̄spiciat ⁊ attendit.
⁊ tūc est pcm mortale Nā illud vt dī. Aug.
non est nullum. sed plene libidini ꝯsen
tire. cuī illō matth. v. Qui viderit mulierez
ad ꝯcupiscēdū eā iā mechat'ē eā I cordo suo
Et notanter dicat ad ꝯcupiscēdū eā qñ. si ali
quis mulierē inspiceret vt rē pulcrā. nō in
deceritio p̄cedera. tūc pūz vel nullū esset
pcm. vel solū esset pcm curiositatis. Si vo
sciō istoz triū vltimoz modoz fierz. vt qñ
quis mulierem p̄ter libidinē pareret vl̄
colloqa familiaria secū habet. vel p̄ba ad
ulatoria ⁊ deceptiua attrahere conat'. ⁊ tūc
est pcm mortale. Si vo tertio istoz trium
modoz vltimoz fieret qō fit p̄ oscula am
plexus hmōiq; mulierū cōtrectationes. Et
tunc etiā est pcm mortale. et tanto grauī⁹
q̄to magis p̄ talia libido accendit̄ p̄ter ni
miam approximationē ad ignē. Et vocat̄
ab aplo turpitudo. Qd̄ tñ ita accipi debet
si p̄missa ex libidine seu p̄ter libidinē fiāt
Nā tangere mulierē. imo ⁊ osculari. nō li
bidinis intentione. sed ex necessitate seu qua
dā honestate. et interdū fit. nō esset peccatū
dūmō mihil sit ī mente corruptū. ¶ Pre
multa etiā omnia intelligenda si sacra ma
trimonij cū debita moderatione. debeāq;
circūstantij. supra vbi dī pcō luxurie acti
est aliqualiter declaratio. exulare.

De peccato in spiri-

tūsanctū ⁊ diuers' ipius pcti acceptiōib'.

Expedita igit̄ iuxta ordinē in
hoc tractatulo exponendoz de
claratione quarti diuisiōis pcī
mortalis. que (vt supra tactū est)
p̄ septē vitia capitalia sumit̄. ipoz; septez
vitioz capitaliū explicata natura. restat nūc
aliqualiter circa vnā pticulam tertie diuisi
onis pcī mortalis supra etiā posite tangē
dū. Lin spiritūsanctū. ¶ Circa qd̄ sciendū
est. q; ls omnia essentialia. oīdno tribus p̄
sonis sanctissime trinitatis equaliter cōue
niant cōmuniter tñ attribuit seu appropa
tur p̄sone patris potentia. p̄sone filij sapiē
tia ⁊ p̄sone spiritussancti boitas. Et ex hūc
insurgit. q; illi qui peccant ex infirmitate q̄
p̄prie contrariatur potentie. dicuntur pec
care in patrem. id est contra patrez. Qui ex
peccant ex ignorantia que p̄prie contraria
tur sapientie. dicuntur peccare in filium.
Qui enim peccat ex p̄pria malicia que pro
prie opponitur bonitati. dicuntur peccare
in spiritumsanctū. et est p̄pe peccare ex pro
pria malicia quando voluntas sat et potest
alicui malo resistere. et tamen ex sola mali
cia illud eligit. Exquo clare apparet pecca
tum in spiritumsanctū grauī⁹ esse alijs pec
catis. que in patrem ⁊ filium committunt̄
cū maī⁹ sit ⁊ grauī⁹ peccare ex p̄pa malicia
q̄ ex infirmitate vl ignorantia. De q̄ ipius pec
cati in spiritūsanctū grauitate. latius fiet in
fra declaratio. Et quia generaliter oīa pec
cata tam in scripturis declarata quā alia
vel ex infirmitate. vel ex ignorantia. vel ex
p̄pria malicia committūtur non fuit neces
se specialē de ipso qualitatibus peccatoriz
tractatum facere. nisi solum d̄ illo peccato
in spiritumsanctum. quod vltra alia pecca
ta quandam specialitatem quandā gravi
tatem importat. ¶ Circa quod peccatū p̄
clarioī nature et̄ delectatione ⁊ intellectu
⁊ eo primarie qz multi frequēter de ipso lo
quunt̄ q̄ p̄pria eius nām nō intelligūt. ē ad
uertendū. q; triplex est ipius pcti spūssanc

ptō positio seu acceptio. Aliq̄ ei vt Pilla
tus Amb. Piero. z Chrysost ponūt z docūt
penā nō ēternā esse. q̄ aūt ītēr aliq̄
blasphemia ℈ spūmscī dicāt esse spūssūs
sceptū fm q̄s est nomē effectuale vel in
dicans z notās. Aliter ei pōna spēs est. z ſ
tatus, sine qua nō ē nomē speciale eius in tali
tate plone. Et fm hāc acceptōnē dr̄ negāre i
tate plone. Et fm hāc acceptōnē dr̄ negāre i
eram, cito. Dicō. q̄ blasphemia in spū
sanctū. ℈ blasphemia i filiū hois, vbi eram
plū ē alia blasphemia dr̄ de indeis q̄ illa q̄
xpō irrōnē spūssī, q̄ abdēē attribuebant
principi demoniorū. z ideo dicunt in spiri
tū immūdū blasphemasse. ¶ Augustin⁹ ali
qui eū sequentes dicūt z ponunt peccatū i
spūssūm ēē finalē impenitētiā q̄s. ſ. aliq̄s
patō mortali vsq; ad mortē idurat siue pseue
rat. q; vt dicunt talis in spūm sanctū blas
phemare videt. qō quidā dicunt nō solū
verbo eius fieri posse. sed etiā verbo cordis
z verbo operis. Nec eno solū. imo multi ex
malitiōnes. Et dicūt q̄ verba z acceptū dr̄
esse blasphemia ℈ spūmsanctū. q; est ℈ remis
sionē peccō z q̄ fit p spūmsanctū qui est cha
ritas patris z filij. ¶ Alij z tertij putant z
dicunt peccatū in spūmsanctum esse. quā
do ex certa malitia ſ. ex ipsa deliberata elec
tione mali peccatur. qō ex impio habitu volun
tatis liberi arbitrij procedit. qnēt tactū est pec
catum ex ipsa boni tate que attribuitur z
approbat spūmsanctō. ¶ Et in ꝓposito p̄
sentis fm eōem vsum loquendi z ponendi
accipit illo tertio mō seu fm istam tertiā
acceptionē. Quia capiendo iuxta primam
acceptionem seu primū modū ponendi. ma
gis ꝓprie est peccatū speciale ad misericordia
tem grauius q̄ opponit cōfessionī fidei. iu
xta vo secundam acceptionem seu secm modū
ponendi. pōt ad omnia vitia panare. z sic
genere peccī intelligere. etiā in patre a principio
et infirmitate vel ignorātia cōmissis im
mo pōt contingere hoīem in peccato mor
tali mori vel ex inanitia. vel negligētia pēni
tendi. vel subito. vel ex impotētia. Et isto
modo hāc tertiā acceptionē seu ꝑm tertiū
modū ponendi fiet hic declaratio de ipso
patō in spūmsanctū. ¶ Circa q̄s ītēr. p
positum vndecimo. est aduertendū q̄ non
oī peccatō q̄s ex certa malitia cōmittit. dr̄
esse peccō in spūmsanctū p ut ō ēōiter ac
cipit. Dupliciter ei ꝓtingere ꝑt aliquē ex certa
malitia. ſ. ex ipsa electione mali peccare.
Uno mō ex inclinatōe habitus vitiosi seu
affectiōe. immo fm aliquā circūstantiam
am ex ꝓpria scia z deliberatōe q̄ tñ nō pec
carēt in spūmsanctū. immo illud (vt tactū
est) in quolibet genere peccī ꝓtingere potest
Alio mō ꝑt quis ex ꝓpria malicia peccare
ex eo. q̄ ipse sciāt z p contemptū abijciat z
remouet a se illud q̄d in eo poterat electio
nē seu ꝓtinuationē peccati impedire. Et cuz
oia que peccī electionē seu ꝓtinuationē im
pedire ꝑnt z impediunt. sint ꝓprie effectus
spūssancti in hoīe. ideo ille qui vt tactū est
ipa sic peccī electionē seu ꝓtinuationē impe
dientia a se sciēter z p cōtemptū abijcit z re
mouet. ō: ex ꝓpria malicia z in spūmsanctū
peccare. Et ita ꝓprie accipit in hoc ꝓposi
to ēē fm cōem acceptionē ex ꝓpria malicia
peccare. put adhuc infrā lar⁹ declarabit.

¶ Dupl⁹ aūt peccī in spūmsanctū fm Aug.
z cōem acceptionē ponunt esse ex spēs.
ſ. desperatio. ꝓsumptio. impenitētia. obstinatio
impugnatio veritatis agnite. inuidētia fra
terne grē. Quar numero seu sufficientia
sic sumit. Peccatū in spūmsanctū put (inter
supra tactā) hic z cōiter accipit. fit z cōmit
tit p remotionē seu cōtemptū eoz p q̄ ho
mo ab electōe peccī seu ꝓtinuatōe q̄s idē
est in effectu pōt impediri. Illa aūt que sic
hoīem ab electōe peccati impedire seu re
here pōt ꝓcedunt seu oriunt vel ex ꝑte di
uini iudicij. vel ex ꝑte bonoz dei. vel ex p
te ipius peccī inet. In iudicio aūt dei duo
insunt. ſ. iustitia z misericordia. Respectu mise
ricordie ex q̄ ꝓsurgere dr̄ spes ex cōsidera
tione. ſ. diuine misericordie peccā remittentis z bo
na ꝓmittentis. Qui hāc spem q̄ hoīem ab e
lectione peccī retrahere z impedire dr̄ a se p
cōtemptū remouet z abijcit nō sperando. ſ.
deū peccā debite penitendo remittere velle. pec
cat p primā spēm peccī in spūmsanctū q̄ est de
sperare. Respectu vo iustitie ex qua cōsur
gere dr̄ timor ex cōsideratione. ſ. diuine iu
stitie recte z rigide peccā punientis. Qui hic
timorem q̄ merito hoīem ab electōe et cō
tinuatione peccī impedire z retrahere habz
a se p cōtemptū remouet z abijcit sperando
scz seu ꝓmerendo gloriā sempiternā siue me
rito vel ipā siue ꝓprie adipisci. peccat p se

cundā spēm peccati in spūmsanctū q̄ est ꝓsum
ptio. Et intelligantē hec sane iuxta declara
tionē stari tacta. Hā penā desperatiōis z ꝓ
sumptiōis put hic sumit. nō ꝓsistit in hoc
q̄ do dei misericordiam vel iustitiā non credat
q; tūc nō ponet ad penā in spūmsanctū. put
hic sumit. ſz ponet ponere ad penā nimō
litanō. Dz cōsistit in hoc q̄ ipa dei misericor
dia vel iustitia contēnit seu vilipendit. ¶ Re
spectu aūt sci membri principalis. ſ. bonō
rū dei q̄bus hō a patō retrahit ipa duo ꝓn
cipaliter sunt. Primum est agnitio veritā
tis fidei q̄ maxime hoīem habz ab electōe
peccī retrahere seu impedire. quā qui a se si
ciēter z p contemptum abijcit veritatē. scz
agnitā impugnando vt licentiō peccare vea
leat. peccat p quintā spēm peccī in spiritum
sanctum q̄ est impugnatio veritatis agnite.
Aliud donuz dei ab electōe peccī impe
diens seu retrahens est auxilium interioris
gratie diuinitus collate. ℈ quā ponit sexta
spēs peccī in spiritū sanctū. ſ. inuidētia fratēr
ne grē. dō. ſ. aliquis nō solū ꝑsone frīs seu
primi inuidet. q̄mo inuidz etiam gratie
dei crescenti et apparēti i mūdo. ¶ Respec
tu vo tertij medij principalis. i. peccati in se
duo sūt ꝓncipalia que hoīem peccādo im
pedire seu retrahere pōt z dōt. Primuz est
inordinatio. turpitudo ac vilitas actus peccī
in se. Cuius debita cōsideratio: solet in ho
mine pniam inducere de patō cōmisso. Et
cōtra hoc hō peccat p tertiā spēm peccī i spi
ritum sanctū. ſ. impenitentiā. Sciēm est p
ritas z bonitas boni seu delectatiōis quā
aliqs in patō querit et inuenit. Cuius con
sideratio ducere solet hoīem ad hoc q̄ ei
voluntas in patō nō firmet. Et ℈ hoc pec
cat hō p quartā spēm peccī in spūmsanctū scz p
obstinatiōnē. Et intelligantē ista duo sane
Nō ei ō sumit impenitentia put dicit perse
tarantia in patō mortali vsq; ad mortē in
clusiue. q; ita nō ēet speciale peccō. ſz quedā
peccī circūstantia q̄ esset z contingere posset
in quolibet patō vt aliqualiter supra in se
cunda acceptione peccī in spūmsanctū tactū ē
Sed accipit hic impenitentia fm q̄s ipor
tat ꝓpositum nō penitendi vel ꝓpe respe
ctu preteritoz. Dr̄ obstinatio non capitur
hic p perseuerantia seu continuatione peccō
sed q̄n homo suum ꝓpositū in hoc firmat
q̄ vult patō inherere z est ꝓpe respectu fu
turoz. Juxta illud Hiere. viij. Nullus est
q̄ agat pniam. Lagere velut sup patō suo si
cenō dō sed q̄ sum ad ꝓmum. Deō cōuer
si sunt ad cursum quasi equus impetu va
dens ad ꝓlium q̄ ad scōm. ¶ Est etiam
aduertendum q̄ Bernardus. de ꝑcepto z di
spensatiōe ponit q̄ nolle obedire. est resiste
re spūmsancto. Glosa etiā ordinaria Le
vitici. vij. dicit q̄ simulata pnia. est blasphe
mia spūssci. Sūma etiā recte ℈ spūmsctm
committi videt. nāq; per eum ecclia vnitur
Que tria non videnē sub sex spēbus pecca
ti in spūmsctm supra declaratis cōpē
hendi. Sed qui hō cōsiderat p̄dicta tria sb
ipis speciebus effectualiter continēē z cō
phēdunē. z ad ipa reduci pōt. Utputa nol
le obedire ptinet z reducit ad obstinatiōez
Dilatio pniē ptinet z reducit ad ipenitētia
am z sub ea continet. Sūma panet et re
duc ad inuidentiā fraternē grē. p quā gra
tiam membra ecclesie vniuntur.

Quare irremissibile.

¶ Est etiam notandum q̄ peccatum 95
in spūmsanctum dr̄ cōiter irremissi
bile iuxta illud verbum xpi. Qui peccave
rit in spūmsanctū. nō remittet ei in hoc seculo.
neq; in futuro. Quod sic pōt intelligi. Et
fm omnes tres acceptiones peccī in spiritum
sanctum supra positas. Juxta eāz sextaz ac
ceptionem. que est Aug. dicū est q̄ finalis
impenitentia quā ponit peccō in spūmsctm realiter
est irremissibile. q; nullo mō remittē. Quō
eām remitteret peccatū mortale in quo vsq;
ad mortē pseverat. Non ei bicin hac vita
cū ō eo nulla pnia habita z facta sit. nec etiā
am in vita futura. vbi nullus locus est mi
sericordie. sed pure iustitie. vbi etiā ꝙ me
ritorie penitere nō pōt. Secundū aute alias
duas acceptiones. ſ. primā z tertiā dr̄ etiam
peccatū in spūmsanctū irremissibile. Nō
q; nullo modo remittē. sed q̄tuz est de se
z sui natura. habet meritum non remissio
nis. meretur q̄ non remittat. Et hoc du
pliciter. Uno mō q̄tuz ad penā. Alio mō
q̄tum ad culpam. Quātum enim ad penā
certum est. q̄ qui ex ignorantia vel infirmi
tate peccat minorem penā meretur maio
rem q̄ qui dāmodo ex malitiosa cōtemptu habet vñ

ctus penā minui debent. ꝙ qui ex certa ma
lia peccat. Ut gratia exempli. ad ꝓpositū
vel ꝙ ipse iuxta primā acceptionē ipsi
us blasphemabit
ipm tang in filiū hominis vocando eū va
nam vitā potestas. ꝙ publicanos arguto
rem maiorē remissionē habere potuisse
dat. ꝙ infirmitatē carnis ꝙ in ipso ꝛpo ostē
dant. ꝙ ille mansuetudinē circa hoc penā mi
nuit. ideo dicit sancti a ꝛpo blasphemasse
in filiū ꝙs remissibile est. Sed q̄ ipsum di
cunt. qui erā erat ꝛpo blasphemabat.
ratione. Cōfirmatū. ex eodē patet om
nium. illorum rationes esse. ꝙ alios opa
mirabilia. que fiunt ꝓprie opa omnipotē
tie. ꝛ nō nisi p spūm sanctū hēri potuisse. attribu
endo diabolo. nullā excusationē habebāt
unde pena eorum minui meruit. Et ideo
dicit sancta ipso blasphemasse in spūm
sanctū. Quod peccatū nō sunt ad litte
ram eis remissum. neq; in hoc seculo neq;
in futuro. imo ꝛm apostolum Cōf. p illo
peccato penā passi sunt. ꝛ ꝑsentī vitā p Rbo
tanque ꝛm futura vita apud ihesum. Qui
tū sūt ad culpā dicāt peccatū in spūmsan
ctū irremissibile ex ipa dispositione remittē
tis. Sicut etiā alios modos ponūt. Alios ꝛm suā
naturā incurabiles. ꝙ. qui in se habet illud
q̄ de tollendo ex quibus morbi curan
tur. qui nollit virtutē nature vel inducat
impedīm. ꝙ. Iz deus sua gratia
ꝛ miracula posset illū morbū curare. ita suo
mō ille morbus spūmsancti. qui penā in spi
ritū sanctū dicit ꝛm suā naturā incurabilis
ꝛ irremissibilis dicit. ꝙ. ꝙ de ista nō credu
dit ꝛ abhorret ab hoc illa ꝙ que sit peccatorū
remissio. Nō ñ ꝓpria hoc intelligenda est
omnino falsa via sanandi ꝛ remittendi ꝛm
aperientē ꝛ misericordē dei ꝙ quā aliqñ
tales quasi mortaliter spūmsancte sanarē
ñ ita ꝛ difficiliter. De nullo enī ꝙ dici po
test hoc vita desperādi est. ꝓsiderata. ꝛ. com
ponenda ꝛ misericordia dei. Sed cōsiderata nō
ꝛ ordinē patri. alij filij difficulter dicūt et
habet ꝓ nullo ad Ephe. v. ¶ Dunt alij a
lio mō ista irremissibilitatē peccati in spū
tū sanctū opponentes sed efficaciter inten
ta ex quibus notata sunt. Notāt ꝙ hoc
nomen irremissibile impliciat. ꝛ. nō
mō negatiue. ꝙ. ꝙ illo mō recipit ꝓ. Et
isto mō peccatū angeli ꝛ dānatorū in eternū
bile dicunt. Alio modo privative. ꝙ. ꝙ ex
se ꝓ gruentia non hz ꝙ remitti debeat. licet
ex ꝓgruentia divine bonitatis remitti pos
sit. ꝛ hoc modo omne peccatū mortale irre
missibile dicunt. Tertio mō ꝛtie. ꝙ. ꝙ ex se
importat ꝛ includit dispositionē ꝛtra ad re
missionē. Et hoc mō peccatū in spūmsan
ctū irremissibile dicunt. ꝙ importat ex
se ꝛ includit dispositionē ꝛtrariā remitten
di penā. ꝓ desperationē. ꝙ. vel ꝑsumptionē aut
aliās eius spēs. ꝛ iuxta istū modū ponēdi ca
piunt etiā numerū seu sufficientiā ser spūs
peti in spūmsanctū supra enumeratorum
boc. ꝙ. mō. In remissione ei vt dicunt tria
ꝓcurere hz videlz. ipse remittens. ille cui re
mittit ꝛ dispositio remittendi in eo cui re
mittit. In ipso remittēte duo sunt. ꝙ misēri
cordia ꝛ iustitia. Cōtra primū quoꝝ pecca
tum ꝓ desperationē. ꝛtra secūm ꝓ ꝑsumptionē.
In eo cui remittēte duo cōsurgunt. ꝙ. dolor
ꝛ cōmissa. ꝛ positū ulteriꝰ ꝛ nō cōmittendo. ꝛ primū quoꝝ peccat ꝓ obstinationē.
Contra secūm ꝓ finalē impenitentia. Dispositio
vo remittendi i eo cui remittit duplex ē. ꝙ.
cognitio veri. ꝛ amor boni. Cōtra primū
ꝙ peccat ꝓ impugnationē vitatis agnite.
Contra secūm ꝓ invidentiā fraterne gratie.
Et accipit ꝛ finalē impenitentia. put in su
pioribus declaratū est. non quidē. put im
portat ꝛminuationē in peccō vsq; in finē. quia
sic in quolibet peccato mortali ꝛtingit pōt
sed negative. put. ꝙ. dicit seu importat ꝓpo
situ nō penitendi. Et isto mō est spēs pec
cati in spūmsanctū. ¶ Breviter veriaz tri
cum est ide vltimus modus ponendi i effec
tu reinadut in ea que supius dicta ꝛ decla
rata sunt. Sed ideo hic inseri placuit vt le
gentes capere possint quod eis magis sede
bit ꝛ placebit.

De peccato actuali venali. Et circa ipm i generali occurrēdū

Expedita igit. iuxta inceptū b⁹
tem tractat⁹ presentis libel
li ordine. declarationē duorum
principaliū membroꝝ primi divi
sionis peti supra tacte ꝛ posite. ꝙ. peti originā
lis. ꝛ peti actualis mortalis. Hūc de alio tertio
membro principali et ultimo divisionis. ꝙ. de peto

actuali venali. aliq; dicēda veniūt. ꝛ primo dicā
sit ꝛ unde dicatur. Secūdo de diversis eius
nominibus seu appellationib⁹. Tertio ō ali
quibus ipsius peccati effectibus.

Quid sit peccatū venale ꝛ unde dicat.

Peccatū venale ꝛm Aug⁹. est q̄
li: penā mereat. nō tñ hominem vi
ad reatū ꝑpetue mortis. grauat
seu obligat. sed facile ꝺlgeat. ¶ Ꝓ ꝺo quo
ad maiorē declarationē sciendū est q̄ hz diffi
nitio Aug. i supioꝝ⁹ peccō mortali attribu
ta. ꝙ. qđ est dictū vel factū vel cōcupitus
ꝛ lege dei seu lege eterna. peccō actuali ꝙ. ge
nerali seu tanq̄ generi ab aliq⁹ attribuat
ꝛ sic ꝛm eos possz etiā peccō venali ꝛm ta
mē maius ꝛ minꝰ cōperere seu ꝓvenire. Se
cūdū tñ b. Tho. prima secē sue sūme. illa
diffinitō sic supi peccō mortali attributa ma
gis ꝓprie ipi peccō mortali ꝓvenit. Nā in eo
est ꝓfecta rō peti. quā ꝓprie dicta diffinitō
ipoitat. Nā vt dicit ide doctor q̄ penā ve
niale dicāt penā. hoc solū est ꝛm imperfectā
rōnē peti. imo in ordine ac ꝛspectu ad penā
mortale ꝑt eo mō penā veniale dicā penā
sicut accidēs i ordine ac respectu ad subam
dicto. i. ꝛm imperfectā rōnē entis. Penā ēt
veniale est se nō fit seu cōmittit ꝛ lege. Nā
hō ingerūt venialiē peccās. nō facē qđ lex ꝓ
hibet. nec ꝑmittit illud ad qđ lex ex ꝑce
pto obligat. quia nō peccatz venialiē hz mor
taliē. Sz facit ꝑter legē. q. ꝛ. ñ obtinet mo
dū rōnis quē lex intēdit. ꝛ nō vt dicit ide btus
Tho. divisio peti i mortale ꝛ veniale. nō ē
divisio generis i spēs. q̄ eqliē rōne ipm gene
ris ꝓvenīt. hz solū ē divisio analogi i spē
cies. ꝛ rōnē generis ꝛm ꝓpriū ꝛ posteriꝰ ꝓ
priꝰ. ¶ Ꝓ ꝺo q̄ adhuc notādū q̄ duplex
est regula humane voluntatis. Una ꝓpin
qua q̄ est ipa humana rō. Alia est prima re
gula. ꝙ. lex eterna que est quasi rō dei. Et
ꝓ cōparatione ad istas regulas sumitur ꝛ atte
ditur rectitudo voluntatis. ꝛ ois cōmensu
ratio cuiuscūq; actus. q̄ talis hz esse. vt vo
luntas nō deficiat a suis extremis. ꝙ. a deo
principio. ꝛ a deo fine. Ut videlz omnia a
deo se bñ cognoscat. ꝛ in deū oia referat. a
qua rectitudine. ꝛ cōmensuratione si deficiat
tat inconmensurata. ꝛ deordinata erit. Et
ex hoc hz actus humanꝰ q̄ sit bonꝰ vel ma
lus. ex eo. ꝙ. q̄ debitā hz cōmensurationē vel
ea caret. ꝛ q̄ toplus recedit ille actꝰ a debita
ꝓmensurato erit ꝛo eius ꝓpriꝰ defectꝰ ꝛ ble
(vt tactum est) summē rō peti mortal. ꝛ peti
venialis ꝛm. ꝙ. diversitatē inordinationis q̄
cōplet rationē peti. Duplex ei est inordina
tio. Una ꝓ subtractionē principij ꝛ finis or
dinis. ꝙ. dei. ꝛ hec inordinatio facit peccatū
mortale. qđ. ꝙ. aia ꝓ penā deordinatē vsz ad
aversionē ab vltimo fine. q̄ etiā principiꝰ
ordinis est. ꝛ cui ꝓ charitatē vniri debem⁹.
Alia inordinatio est. qua saluato ipo prin
cipio ꝛ fine ordinis: fit inordinatio solū ci
ca ea que sunt circa ipm principiū ꝛ finem
Et hec inordinatio facit solū peccatum ve
niale. qz tunc anima non deordinatē ꝓ pec
catum vsq; ad aversionē ab vltimo fine. q̄
vt iam victum est etiam ipm principiū ipi
us ordinis est. ꝛ dat ipe beatus Tho. exē
plum de inordinatione complexionis que
ꝓvingit in aliquo animali. Nā si illa inor
dinatio ꝓcedat vsq; ad destructionē vitalis
principij. tunc sequit mors. Si vo salvo
principio vitali fit solū quedā inordinatio
humorū. cūe solum quedam est egritudo.
¶ Dicit aūt penā venialē a venia. ex quo in
surgit q̄ aliq; rōnem huius imponēdo di
cunt. triplicia ꝓsideratione seu respectu aliqđ
peccatū dicit venialē. ꝙ. ex eventu. ex causa. ex
genere. Ex eventu quidē quia realiter ve
niam consequitur est. Et hinc est q̄ dicit
Ambro. q̄ omne peccatū intelligendo etiā
de mortali. ꝓ penitentiam fit venialē.
Sed ista consideratio seu acceptio peccati
venialis larga ē. nec ꝓpositō cepto bene
conveniens. Ex causa vero. quia illud pec
catum licet forsan ex suo esse mortale existat
habet tamen in se seu importat aliquid ex
de veniam consequi possit. Non quidem
ex se simpliciter. sed ex quadam causa indi
recte. Quia scilicet habet in se seu importat
aliquid. suā culpā diminuens. et sunt pec
cata qui infirmitate vel ignorantia cōmit
tuntur respectu eorum que cōmittunt ex
ꝓpria malicia. Et ista adhuc consideratio
seu acceptio non cōgruit nostro ꝓposito.
Ex genere aūt q̄ illud penā ꝺese nō tollit
ordinē ad vltimū finē. ꝛ sic nō meret penā
eternā. hz q̄ aliq̄ inordinatiōz ꝛ obliquitatē a re

ſpūs impetuose mouet pena ſed reali. vt in ſuis ſupra expoſitū eſt. ¶ Et ſm iſtā acceptionē intelligunt ea q̄ ſū dicte de pcō venie q̄ non ſunt. z tacta ſunt. Pōt ſm q̄ſdā conſideratiōē ſeu acceptionē poſſe gigni vel obtineri ex q̄ pcō ē actuale/aliud ē mor tale aliud veniale. Que cā/ſm ultimum vel pcm mortale z veniale ſumpſ ex obie cto ſm ex q̄ obiectū. Cū enī vtūq̄ ſupra a bſolute dictū ſit. voluntas peccatrix ſeruī ſligēdi q̄ ſm ſe repugnat charitati q̄ eſt p̄n cipiū vite ſpūalis. z p q̄d bō redditur ad vl timū finē. f. dei. nō illud pcm ex ſuo

De sensualitate.

Sensualitas est vis apprehensiua sensibilium materialium. Et dicitur sensualitas a sensu. Sensus autem est potentia passiua immutata a sensibili. Vnde sensus est quasi medium inter sensibile et animam. Sensibile autem est quod potest immutare sensum. Sensus autem est duplex, scilicet exterior et interior. Exteriores sensus sunt quinque, scilicet visus, auditus, olfactus, gustus et tactus. Interiores sensus sunt quatuor, scilicet sensus communis, imaginatio, estimatiua et memoriua. Sensus communis est potentia apprehendens omnia sensibilia exteriorum sensuum. Imaginatio est potentia conseruans species sensibilium exteriorum sensuum. Estimatiua est potentia apprehendens intentiones insensibiles in sensibilibus. Memoriua est potentia conseruans intentiones insensibiles in sensibilibus.

De vi sensibili motiua spiritualiter.

Vis sensibilis motiua quoad spiritualitatem est vis appetitiua que etiam dicitur mouere. Est autem obligando aut educendo. Intendit quod inuenit in cognoscibile. Et est vis insensibilis per hoc ab appetitiua bonum vel fugit. Multi sunt exinde ortus quatuor affectiones. Quidam spes. De letitia.

De aliquibus potentijs anime rationalis.

Et insuper sciendum quod quidam ad quandam potentiam materialem spectant et sunt potentie sensitiue rationales secundum primam principalem seu primariam diuisionem inuentam in cognitiua quam theologi intellectiua vocant et in motiua quam theologi affectiua nominant. Tres sunt potentie, intellectus videlicet, intellectus dico, quod est apprehensiua. Et voluntas, id quod est motiua. Et sciendum quod alie quasdam vires habent separatas a corpore. Et licet anima non uniatur corpori, habet tamen vitam extra corpus. Et sunt velle et intelligere. Quasdam vero habent inseparabiles a corpore materie respectu hominis quod ad operationem quia est corpus existens operatione exercere non potest. Et sunt vires sensibiles de quibus supra. Habet etiam alias quas quod ad se dotatas et sunt rationales voluntas

libertas arbitrium. Aliquas vero habet quibus corpora ministrat. Et sunt vis naturalis, vitalis et animalis, de quibus supra tactum est.

Vis motiua animera tionalis diuiditur.

Et insuper sciendum quod vis motiua alie rationalis diuidit principaliter in superiorem et inferiorem. Et affectiuam et effectiuam. Et alteram horum subdividit. Prima est liberum arbitrium et synderesis. Secunda est ratio. Tertia est voluntas quarta vero ipse intellectus practicus. De tribus primis solum exigit materia presens facere mentionem.

De libero arbitrio.

Liberum arbitrium secundum Anselmum est facultas rationis et voluntatis quod eligitur bonum gratia existente et malum gratia destituente. In qua diffinitione ponit ratio et synderesis et voluntas et imperans. Ratio enim dicat aliquid esse bonum vel malum, et voluntas facere vel non facere imperat. Et qua etiam diffinitione ac etiam ipsa liberi arbitrii consideratione datur est quod liberum arbitrium rationem et voluntatem complectitur. Arbitrium est ipsius rationis, libertas autem est ipsius voluntatis. Est tamen circa hoc aduertendum quod liberum arbitrium dupliciter consideratur. Uno modo simpliciter secundum se et suam essentiam. Et tunc liberum arbitrium nihil addit supra rationem et voluntatem et isto modo considerando non proprie sibi competeret diffinitio supra posita. nec proprie tunc deberet dici vis alie rationalis impetus. Alio modo potest consideratur secundum quod dicit et secundum quod relationem. Et tunc aliquo modo addit vltra rationem et voluntatem non quidem quod in ratione et voluntate ponat aliquam nouam qualitatem esse, sed solum quandam liberam et naturalem aptitudinem et facultatem concurrentie rationis et voluntatis ad aliquem actum, et tunc proprie sibi competit diffinitio predicta. quod est facultas siue consensus voluntatis et rationis, et importat seu dicat illa facultas, quedam priuium ad aliquid disponendum et faciendum quod non est rationis nec voluntatis nisi alia concurrente et contradicente. Sicut patet quedam explicatum. et per cursum vtentis manus et vtrumque oculi, resultat ptas seu habitudo ad quod vna altera ipsarum virtutum per se non sufficeret. Sic et per cursum rationis et voluntatis resultat quedam libertas, siue quedam priuium ad aliquid disponendum et faciendum ad quod altera ipsarum per se non sufficeret. Et istud proprie dicitur liberum arbitrium, et tunc proprie dicitur vis motiua alie rationalis impetus.

De synderesi quid est

Synderesis est vis motiua seu potentia naturalis alie rationalis, que est nata esse in superioribus naturaliter motiua et stimulans ad bonum et abhorrens malum et in istis nunquam est errans, nec enim synderesim peccare. et dicit aliquid synderesim esse conscientiam vel scire iudicium. et dicit etiam vis impetus. quia semper se impetit et inclinat ad bonum.

De ratione quid est.

Alio modo ipsa vis motiua alie rationalis consiliatiue et discernitiue secundum inest bonum et malum, et inest bonum et melius. Cognitiue dicitur alteram, et dicit simul cognitiua et motiua. Cum enim iudicat aliquid esse bonum vel malum, et ibi sistit, tunc dicit cognitiua. Si vero vlterius procedat iudicando aliquid bonum vel fiat, et malum vel cauet, tunc dicitur esse motiua. Si vero adhuc amplius procedat et non solum iudicat aliquid esse bonum vel fiat, sed eciam illud fieri appetat, tunc iam transit in liberum arbitrium, quod complectitur rationem et voluntatem, et supra dictum est.

Hec vis anime, scz ratio dicitur in partem superiorem et in partem inferiorem. Pars superior communiter ratio superior nominatur. Et pars inferior ratio inferior. Et licet iste due partes idem sint in re et essentia, diuersificatur tamen secundum rationem suarum operationum seu officiorum ac etiam suarum dispositionum sicut dicetur de eodem oculo nunc sursum nunc deorsum aspiciente. Superior enim pars rationis seu superior ratio diuinis et eternis intendit. Inferior vero de transitorijs iudicat et ea disponit. Item superior pars rationis innititur et ratio innatur per legem seu per rationes diuinas et eternas. vtpote hoc est faciendum vel non faciendum quia deus precepit vel prohibet. Hec habet motum circa res transitorias et temporales, nisi in quantum ad eas per modum cuius rationes eternas

vtra mittendo. Et sunt ibi sensus solus p
apprehensi rez singularium. et nō vniuersa
lium. Et habent ocō vnā augmi sensus cō
munē a quo velut fontē a cetero exeūt. et
ad eūdē in eo ordinē sensificationem
quantuor opant p amere. Cohibent pdicto
modū deferens. ro positū expansum con
tinens. ro mollē. Et actualē anime intellē
tionem. ro mollē. Et actualē anime intellē
tionem. ro mollis cōmunicāt. ro differunt ad
mūdē. q p materiā pīa nō est necessarius
expansiue. ¶ Tuo aūt apphensiue ab in
tus sunt q̄dā potentie intrinseco ale sensi
bilia. q̄ sunt sensus cōis. imaginatio. estis
tio. fantasia. ro memoria. Et sunt ergo octo
ille quinq̄ potentie passiue q̄ ab ine' sensa
pendo apphendūt p actualē a formis re
rum singulariū. Et sunt eiā circa pticula
ria tri. ¶ Et est sensus cōis potentia q̄ oim
sensuū pticularū obiecta apphendit. Dīa
ubi sensus siluidueo suoz sensatoz ad se
sum cōem reducit. q̄ mediāte. ō singulos
p̄ceptibus iudicāt ro discernūt. q: p̄m ea
diuīa sensus cōis apphendim' nos videre
q̄n videm'. ro audire q̄n audim'. ro ces alia
tō. ¶ Ymo aūt imaginatiua. est potentia
apphensiua. in q̄ imaginatō ez rez sensibi
lium relatarē. Dita virtus plus abstrahit
q̄ sensus. q̄n sensus nō accipit formaz re
nisi ipa re p̄sente. ¶ Imaginatio vo formaz
rez retinet. re eiā ipsa absente. ro hō differt
a sensu cōi. q: sensus cōis indiget p̄sētia rei
exteriꝰ vt fiat sensus pticularis. imagina
tio vo nō. Dita virtus vocat thesaurus for
marū. q̄n licet dicta. est forme rez a pticu
laribus sensibus recepte in ea retinēte ro
seruante. Et de his duabus potentijs sufficiant q̄ dicta sunt summarie. p intellectu
ea quoz retigisse. Qui amplius ro eiā de
alijs vīs potentijs q̄ierit. ad p̄m recurrat

De vi sensibili motiua spiritualiter.

¶ Zo sensibile motiua q̄ q̄z mouz
spiritualiter. q̄ q̄z corpale. Cū
mouet spiritualiter. ō appetitiua
que eiā appetitus mouet. l. aut diligendo aut
odiendo. Zuxta que diuidit in cōcupisci
bilē. vn irascibilē p q̄e ala appetit bonum
vel refugit ꝫ malū. Et exinde oriūt quatuor affectiones. l. gaudiū. spes. dolor. ala

De sensualitate.

Sensualitas eiam est vis sensibilis motiua. ro ad idē mouet ad qđ vis ꝫcupisibilis ro irascibilis. sed ab eis differt. ¶ Primo q̄z appetit q̄ delectabilia sunt corpi. ro q̄ ea nociua sunt refugit. Cōcupisibilis vo ro irascibilis. bñ vtrūq; ro mouent. et circa bonū vt malū nō delectabile nec nociuū corpi. Secūdo q̄z sensualitas mouet corpi ꝫiūgit. eiusq; magis ad carnē deputata. Et licet i bruto ita i homine. suo ꝓpio motu moueat nec aliq̄ lege refrenet. dn̄s ip̄e in appetitu rez ad corpus pertinentiū moueatur. Rebelle' tñ est i homine q̄ i bruto. q: i homine ei paret aliquale subiectā est ro obediens voluntati ro rationi. Sz ꝫcupisibile ro irascibile iuxta rationem. ro put est homine ratione fremāt ac regūt vtrunq; q̄ i ipso fundāt. vt ꝓpatia q̄ est i ꝫcupisibili. et fortitudie q̄ est i irascibili. ¶ Dio sensibile motiua mouēo corpale diuidit i vtute nālē. i vitale. in alia. Prima. l. nālis motiua est humoz meditantiū arteriaꝫ q̄ radicant in epate. et hoc ꝓ spīm nālē. Secūda. l. vitalis est motiua pulsuum mediantiū arteriaꝫ q̄ radicant in corde ro hoc ꝓ spīm vitale. Tertia. l. animalis est motiua mediantiū neruoꝝ q̄ radicant i cerebro. ro hoc ꝓ spīm animale. Et p̄m istoz diuersitatē vt visū est ipso nālio. vitalē ro animalē quidē vnū ro idē in subiēto. Iz p̄m compatationē dictoz motuū diuersificet in ratione.

De aliquibus potentijs anime rationalis.

Et insup sciendū q̄ q̄nū ad p̄ncipiū materiā spectat ro suffic̄ potentie ale rationalē p̄m p̄ncipale seu ꝓmariā diuisiōe diuidūt i cognitiuā q̄ theologi intellectū vocāt ro i motiuā quā theologi affectū nolunt. Tū eiā potentia ale intellectū ō. q̄n est apphensiua. Et voluntas ō. q̄n est motiua. ¶ Ite sciēdū q̄ ala quedā vires bz. separatas a corpe. Et p̄m ea nō immisce corpi. Iz eis vtale vtente corpe. vt sunt velle ro intelligē. Quedā vo bz inseparabiles a corpe. scile respectu hominis q̄n ad operationē q̄. l. aia ē corpus. ex operatione exercere nō p̄t. vt sunt vires sensibiles de quibus supra. Habet etiam alias quas q̄ ad se dūtaxat vt sunt rō. voluntas

libez arbitriū. Aliquas vo bz quibus corpori p̄nsicē. vt sunt vis naturalis. vitalis et animalis. de quibus supra tactum est.

Vis motiua aīe rationalis diuiditur.

¶ Et insup sciendū. q̄ vis motiua ale rōnalis. diuidit̄ p̄ impatiuā l. ꝫsiliatricē. l. affectiuā. ro ꝫsiliatricē. ro affectiuā sil'. Prima est libez arbitriuz ro synderesis. Secūda est ratio. tertia. ē voluntas quarta ō. ipse intellect' practicus. De tribus p̄mis solū exigit materia p̄ns facē mētiōez

De libero arbitrio.

Liberū arbitriū ſm Aug'. ō. facultas rōnis ro voluntatis. q̄ eligitur bonū ex gra existēte. ro malū ex gra desistente. In qua diffinitiōe ponit ratio vt ꝫsiliatiua ro voluntas ro imperans. Ratio em dicit aliq̄d ē bonū vel malū. ro voluntas facere vel nō facere impat. Et qua eiā diffinitiōe ac eiā ipa liberi arbitrij denoiatione. claz est q̄ libez arbitriū rōnē ro voluntatē cōpbēdit. Arbitriū ē ipius rationis. libertas aūt est ipi' voluntatis ¶ Et nō circa hoc aduertēdū q̄ liberū arbitriū dupliciter ꝫsiderari p̄t. Uno mō simpliciter ſm se ro suā essentiā. ro tūc libez arbitriū nihil addit supra rationē ro voluntatē ro isto mō cōsiderādo non ꝓprie sibi cōpetet diffinitio p̄dicta. q. l. est facultas siue cōsensus voluntatis ro rationis. ro importat seu dicit illa facultas q̄dā p̄nium ad aliq̄d disponendū ro faciendū q̄n non est rōnis nñ nec voluntatis nñ. nisi alia cōmitate ro rōnis dicēte. Sicut p̄ q̄dā exēplū. ex ꝫsensu vtriusq; mariti ro vxoris ocisio reluctantis ptās sepelendi. ad q̄ nō altera ipaz virtutū p se nō sufficeret. Sic ex ꝫsensu rōnis ro voluntatis resultat quedā libertas. siue quoddā nñū ad aliq̄d disponendū ro faciendū. ad q̄d altera ipaz p se non sufficeret. Et istud ꝓprie ō. liberū arbitriū. ro tunc ꝓprie ō. vis motiua ale rationalis impatiua.

De synderesi quid est

Synderesis. est vis motiua seu potentia naturalis ale rationalis. q̄ sp nata est fugi insipientibus naturaliter mouēo et stimulāo ad bonum ro abhorrendo malum. ro in istis nūq̄ est erās. nec ſm synderesim ē peccare. et dicū aliq̄ synderesim ē conscientiā vel ꝫscientiā. ro ō. eiā vis impatiua. q: semp de se impat ro inclinat ad bonū.

De ratione quid est.

Ratio dicit ipa vis motiua ale ro rationalis constituta. ro discernit cōsideēdo inē bonū ro malū. ro inē bonū ro melꝰ. cōsīdo. l. eniū ad alterū. ro ō. simul cognitiua ro motiua. Cuz em iudicat aliquid ē bonū vel malum. et ibi sistit. tunc ō. cognitiua. Si vo vlterius ꝓcedat iudicando aliq̄d bonū vt. l. fiat. vel malum vt eueniat. tunc dicitur ē motiua. Si vero adhuc amplius ꝓcedat et non solum iudicat aliquid ē bonum vt fiat. ſs eiā hoc etiam illud fieri appetat. tunc iam trāsit in liberum arbitrium. quod cōpbendit rationē ro voluntatē. vt supra dictum ē.

¶ De vis anime. sez ratio diuiditur in ꝑtem superiorem et in ꝑtem inferiorem. Pars superior cōmuniter ratō superior nominatur. Et pars inferior ratō inferior. Et licet iste due ptes idem sint in re et essentia. diuersificātur tamen ſm rationē suarum operationum seu officiorum ac eiā suarum dispositionum. sicut dicerētur de eodem oculo nunc sursum nunc deorsum aspiciente. Superior enim pars rationis seu superior ratio diuinis et eternis intēdit. Inferior vero de transitorijs iudicat et ea disponit. Item superior pars rationis inuitatur et rationatur ꝑ legem seu p rationes diuinas ro eternas. vtputa hoc est faciēdum vel non faciendum quia deus precepit vel prohibet. Hec habet motum circa res transitorias et temporales. nisi inquātum ad eas ꝑ modū ꝫsiliū rōnes eternas ro

dūlcius sedeat. Inferior vo pe imiñt t
absint q legere vōeo bñanse. vigeat ta-
lēs studiū ēt vel nō facendū. q bñētū
vlūb oneūū ē. Qđ q requabūt expatit
nō expedit. Inferior vo regit t hinc vocat subo
stipior. inferior vo regit t hinc vocat subo
nat. Superior po adiuuat bñ ade. t alīs cō
muniat armonie gñalis. q dū nō ad supi
mum armonie pingit. illuminat. adeq; ratū
eius zoeme pingit. illuminat. adeq; ratū
nes eternas cōfert in bono semplicat rei
nes eternas cōfert in bono semplicat rei
gentes. Inferior vo pe cōgatur mulieri
gentes. Inferior vo pe cōgatur mulieri
ētē. q dū nō ad hāc inferiora zoemē. t ar
ētē. q dū nō ad hāc inferiora zoemē. t ar
ta rei angules verūt. nō p sensualitatē aut
ta rei angules verūt. nō p sensualitatē aut
zimiam ēt. mollim inapt. t sepe ab eis al
zimiam ēt. mollim inapt. t sepe ab eis al
lianz t rabē. Auter enī sibi semp ponū
lianz t rabē. Auter enī sibi semp ponū
pongz. Ulterius: que ēt causa cōcu
pongz. Ulterius: que ēt causa cōcu
piscentia t delectatio vicinam habet.

De voluntate t qua

dam eius diuisione.

¶ Quintus dr vis affectiua moti
ua animo inter motiuas q qua
dā se generalis motrix omnium
virtus. Cū enī intellectus apphēdat aliqđ
vt bonū. vel vt conueniens. voluntas vim
bus affectiuis ipius organo sensum impat. si
aut ē vtia advidendū studiosi ad studiosū
dū. et sic de alijs sensibus. Similit in mo
tu locali voluntas impat virtutē animali
motui membroz. et virtuti que ēt in ner
uis. et ex motet ad ambulandū et currendū
dum. et quibuscūq similia. ¶ Inter potē
tias animē nulla ēt libertor. quia nec obli
gatur organo. nec organū obiecto. ppter qđ
dicit Aug. q nihil adeo in nostra potestā
te ēt sicut voluntas. Et quidē in volun
tatem naturalem et in deliberatiuā. Pria
q; naturalis dr̄ p̄ libertatem. Secūda
vo. i. deliberatiua dr̄ p̄ rōnem. Et sūt
idē in eternis. sed differunt in modo appe
tendi seu volendi. Naturalis q̄ inclinat t
tendit ad bonū bonestū. t remurmurat
pra nulli q; ēt p̄ sindentiā dr̄ q̄t. immu
tabilem appetitū eius ad beatitudinē mi
dinat. ¶ Deliberatiua vo posit rōnis delibe
ratiōne aliqđ adhereat bono. aliqđ malo
t pot appetere vel nolle. illud vel illud dr̄ delibe
rare. Et p̄ motiuū rōnis q̄ qua dr̄ p̄
pōt ad malū inclinari. q; sepe p̄ ignē
rōnis deliberando deficit.

An primi motus sint peccata et que.

¶ Dno sic p̄ppositio videt̄ R
nūc occurrit de ipso primo mo
tibus an. i. sint peā t que. Qđ
effectu ēt querere. an in sensualitate possit
esse peccatū ipa sensualitas hmōi motuū
primoꝝ sit t subiectu. Circa quod vari
sunt modi dicendi. sed ē rum ad hunc tra
ctatū sufficiat. rigetur cōmunior. P̄o aut
declaratōe ēt adducenda supi⁹ notata sci
endum. q; sensualitas in hoc ppōsito du
pliciter considerari pōt. Uno modo in se
simpliciter. t isto modo sensualitas in sum
osio et inanimatis sicut t in alijs bolibus ef
sēs. inimo isto mō considerādo. in ea(vt
dicit Aug⁹. vtq; supra tactū ēt) t abusū cō
municamus. Et isto mō accipiēdo. i. sensu
alitate nullo mō pōt ee pcm. Alio modo
pōt sensualitas p̄sideran nō ita simpliciter
sed quodāmō respectiue. put. i. est quodā
modo ad rationē ordinabil⁹ t ab ea pfuabi
bilis. Et isto mō p̄siderando. qñ cōtingit
sensualitatē ad illicitū moueri. t sic quodā
modo a regula iustitie deordinari. tal⁹ eius
deordinatō. hz rōnē pcī. inq̄tū ēt pcm di
cit t ipōrtat q̄dā virtij. q̄dā q; deordinatē
nē. q̄ pt ee via ad op⁹ phibitū t vitupios
gnū. Nō ēt inq̄tū pcm dr̄ culpe. qđ act⁹
vitiosus ex sola rōne dr̄ d̄pa q̄ ē a voluntate
Et iuxta hūc modū p̄siderādi vitia
tur illud qđ a nōnulli dr̄. q; ē aliqđ act⁹ pri
us sensualitatis simplr̄ p̄siderate q̄ nō ē pō
sus act⁹ sensualitatis i ēt⁹ hūana. ¶ Est ēt
sciēdū q; vt ex ꝫ tactū(sūt dicta pt. explet i alia
ēt⁹ ad hāc mām spectat. repit ēt mot⁹ seu
appet⁹. i. nālis sensitiu⁹. rōnal⁹. Motus āt
sic. put b accipit. nihil aliud ē q; sic inclina
tio i aliqđ t tō illi⁹ sic vinb⁹ seu potētia. qđ
inclinatō n̄ quāt⁹ ñ attribuit ppe mot⁹. In
clinatio āt ēt appetitus. q; mouet i aliqđ agē
dū vel bñdū. t tō act⁹ appetitiuus vtutum
sic mot⁹ ppie vocāt. nō āt act⁹ vtutū appe
tibilium. ¶ Mot⁹ ēt seu appetit⁹ nālis ē quē
nō imaginatio gignit seu causat. ꝫ ipa q̄li
tatē nālē dispositio qbus nāles aime vi
res suas actōes exercit. Occurrit q; ille mo
tus repete t quasi subito. vtalis pare ex emplō in repetitiuo motu seu appetitu abi. sed

alterius delectabilis. Hic motus in nullo
rōni subiacet. nec obedit. ꝫ nec voluntas su
pe eo qđcūq; hz dñiū. cū naturalis sit. t sit
ēt gen⁹ motus seu motiale. t tō nec ē eo peri
cē pt. Et ꝫ esse formalē i sēsualitate sit. primo
nō p̄siderata. nō m̄ cōtē nolē mot⁹ sēsua
litat⁹. ꝫ motus nāl⁹ ex eo (qđ vt tactū ē) ad
naturalitū q̄tatū actionē p̄sequē. Et vocat
ille mot⁹ ab aliqbus p̄mo primus motus.
¶ Motus aūt seu appetitus sēsitiuus ē. q̄
ex p̄cedēti imaginatōe. i. p̄cedēti motu nā
li p̄sequē. t vocat ille motus secūdo p̄mus. qr
ē ille motus. q̄ prio post motū nālē. de q̄ fla
tim supi⁹ insurgit seu occurrit. Et attribuit
ille motus sēsualitati secūdo mō p̄siderate. i.
quātū. i. hūana t ad rōnē ordinabilis. Et
isto mō sumēdo sic describit. primus mot⁹ ē
motus sēsualitatis. ex impulsu fomitis. tendē
tis impetuose ad fruitōz creature delecta
bil. Nmō i primi motus sēsualitat⁹. q̄dāmō
ēt nra pāte sē. t q̄dāmō nō. Si ēt q̄libz eo
rū. singillatim p̄sideret. sic i pāte nra sē. qr
quālibz eoꝝ possum⁹ p̄udēdo declinare et
impedire ne ilurgat. Si āt oēs sil⁹ p̄sideret
nō sē in pāte nra. q; ꝫ impedire possumus
ne ille vel ille insurgat. nō ēt in pāte nra
facē q̄n aliqđ insurgat. imo oī vni obuiare
nitimur. et alēa pe p̄t aliqđ mot⁹ surrepe.
Nō ēt p̄ ee sil⁹ intētio volūtatis remitt⁹
ꝫ diuersa i actu. Ut dari p̄t exēplū. q̄ nauta
q̄ singula fortamia siue nantis obstruē p̄t ne
pilla ad int̄et. Sz nō p̄t oīa sil⁹ obstruē vt
ad nusq̄ int̄et. Et rō ē q⁹ hmōi p̄mi mot⁹
sēsualitat⁹ sicut sē pāta. ita sē pena pcī. i. ori
ginal⁹. t tō merito dicūt venialia. q⁹ hoc ip
so venia digna sūt. ¶ De ēcio motu seu ap
petitu. i. rōnali dicē infra. vbi d delectatō
ne t p̄sensu tāgē. ¶ Est insup notādū
q; tripler in respectu ad ipaz voluntatē
reperit differētia actuū. t intelligē siue inte
riorz siue exteriorz. vt etiā motus interiores
comprehendāt. ¶ Alij qui ēt sunt sup qui
bus ipa voluntas nullū hz dominiū. neq;
completū neq; incompletū. imo q̄ntū ad eos
singillatim considerādo. nullo mō sunt in
potestate nra. vt sint act⁹ quos voluntas
nō solū nō imperat. sed nec impedire aut
reprimere p̄t. vt sūt primi motus naturā
les. de q⁹ supra. Et in talibus nullus est
peccatū. nec veniale nec mortale. Et rō est
qr nullus actus ponit in genere motiō seu
motialis. nisi habitus p̄sideratōe ad volun
tatē q̄ est principiū omniū actuū motialiū.
Et hinc est. q; ibi dicit genus motus incē
pere. vbi primū dominiū voluntatis inuenī
tur. ¶ Alij sunt actus in quibus voluntas
dominiū quoddā habz. nō quidē complē
tum t perfectū sed incompletū t imperfectū
vt sunt actus q̄ nō per imperiū ipius ratio
nis procedūt. sed ēt p̄t eos voluntas si vo
luerit impedire t reprimere. nō quidē ne in
surgant. sed ne vlterius vsq; ꝫ ad delectatiō
nē t consensū procedāt. quales sūt actus
qui p̄cedant apphensionē rationis. Et isto
rum actuū dicē voluntas causa nō quidē p̄
per se. quia nō imperat. sed p̄ accidens
q̄a nō impedit cū impedire possit. Et isto
mō dicē voluntas causa primoꝝ motuum.
Et in talibus si deordinatio cōtingat. ratī
onem peccati habz. nō quidē peccati perfe
cti t completi. vt ē peccatū mortale. sed tm
incompleti t imperfecti quale ē peccatū ve
niale. ¶ Alij sūt actus in qbus voluntas com
pletum t plenū habz dominiū. vt sūt act⁹
qui ex eius imperio procedūt. t qui nō so
lum apphensionē. sed etiā deliberationem
rationis sequunt. Et in istis cōsistit actus
virtuosus vel peccati mortalis. nisi ex electiōe
procedat. Electio aūt nō nisi ex imperio vo
luntatis progredit. Et ideo nō p̄t esse vir
tus vel peccatū mortale. nisi in illis actib⁹
q̄ ex imperio volūtatis procedūt. Et hmōi
actuū dicē voluntas esse causa p̄ q̄ se ex sim
pliciter. q̄a vt tactū ēt ipos imperat. Et p̄
illos actibus latiōr inferiorbus vemt facē
dus. Primo. Et p̄m hāc distinctōz intelligi
t accipi oz. q̄ scriptū repit q; oīe pcm ē i
volūtate. nō aūt ē intelligendū q; sit in vo
luntate tanq̄ in subiecto. sed tanq̄ in causa
vt tactū ēt de per se t simpliciter vel de per
accidēs. ¶ Ex p̄cedētibus dare liquere
pōt. q̄ñ primi motus seu motus sēsuali
tatis peccata sūt. t que. ¶ Motus aūt seu
appetitus naturalis. q̄ dicē primo primitus
nullo mō ēt pcm. q̄a vt supra declaratū est. voluntas nullū super eū dominium habz. neq; completū neq; incōpletū
nec ē in potestate nra. ¶ Motus seu appe
titus sensitiuus q̄ secūdo primus dicē t p
pie sensualitati attribuit. cū alio mot⁹ vt

libertū. Et ista sensualitas se principiū ⁊ fab
bricā. Potest esse venale. Peccatū quidē
cum ppe quandā inordinationē qualitas
cuiuscūq; amicā q̄ in eo est. non quia
quodlibet voluntarie est. nō quidem
sensibiliter. sed q̄a voluntarie q̄ stupeo hominē
licz in completi habz. q̄ semp fm indica
tum rationis mouet. scz. ppter fm plenit
nō illatum reputat. Qui sic inquietum pōt
impetrando. vel nō sentire deliberādo. vel
cogitationem in aliud diuertēdo. Venia
le quidē. quia illud dominiū q̄ sic super
bendi primi sensualitatis motum ipsa vo
luntas ⁊ habz. nō est dominiū completum /
nec est in eius plenaria potestate. illud ad
quod sic ille motus seu appetitus sensualita
tis inclinat. a se ftinum abjicere. ⁊ ideo in eo
nullū pōt esse ratō peccati mortalis. sed solū
venialis. ¶ Aliam rationē quare in sensu
alitate nō quo supra cōsiderata. potest esse
peccatū. sed nō mortale assignant alij. que
licz in effectu in idem cum supra tacta rediat
re videat. ad maiorē tñ declarationē. et q̄a
frequēter diuersi intellectus diuersis rōnibus
mouent. visa est nō debere omitti. Est
ergo ista. q̄ aliter vidēt deordinatū mortale
peccatū. ⁊ aliter venale. Mortale enīm via
tur deordinatione pfecta ⁊ cōsummata
matis respectu finis vltimi. q̄ deordinatio
cōsistit in aversiōe ab ipō vltimo fine qui
est deus. ac eius cōtemptu cum deliberato
cōsensu. quæ omnia solēt esse ratiōia. cum
[ver sepe in supioribus dictū est]q̄ sit actus
humanus regulare. ⁊ in finem vltimū di
rigere. Deordinatio vo peccati venialis non
est deordinatio pfecta ⁊ cōsummata sed so
lum inchoata. nō tñ habz peccati deordi
natio in potentia inferiori cōsummari sed
solū inchoari ⁊ in potētia superiori esse ⁊ sum
matio. Et hinc ē q̄ in ratiōe quie ē potentia
superior. consistit peccatū mortale. In sen
sualitate q̄ ē potētia inferior. nō pōt esse nisi
venialē. ¶ Et intelligāt ꝑdicta etiā de pri
mis motibus actuū ꝓhibitorū quos ſ. de
lectatio ⁊ passio. ⁊ a fortiori actus exteri
ores qui sub gñe sūt aut ē pōt esse mortalia.
Vñ dicit. q̄ delectatio ꝓ se sola ⁊ actus
de sub gñe nō sūt nec ē pōt esse mortalia
licz ordinātū ēt grave. ⁊ nō bene sanū dice
re ⁊ ponere. q̄ primus motus q̄ in sensua

litate sunt. ꝑā mortalia esse. ¶ Et q̄
D bus oibus liquet q̄ ipse primus motus
sensualitatis. nō habeat rōnē mortalis pec
cati. pōt tñ ad peccatū mortale concurrere.
imo vt sine eo pōt pcēs mortale cōmitti.
Licet aliq̄ aliter ocurrere aūsi sint. diffinguēdo
circa hoc duo gña. pmo. ſ. spūalia. q̄ aliq̄
ꝓtingere dicūt circa obiectū appbensum a
sensualitate. ⁊ a talibus rōnē inferiorē sine
sensualitate nō peccare. vt exemplificāt in
odio feliciter alienē in se. Aliq̄ vo ꝓtinge
re dicūt. nō circa obiectū a sensualitate ap
pbensū. ⁊ in talibus rōnē inferiorē sine se
sualitate peccare posse vt in debita curiosi
tate sciēe. Cam alia aūt sp dicūt circa ob
iectū sensualitatis ꝓtingere. ⁊ iō in his rō
nē inferiorē nūq̄ sine sensualitate peccare.
sed q̄ bene radicē ⁊ originē cuiuslibet peti
inuestigare voluerit. reperiet nullū ēe pcēs
in q̄ ipius sensualitatis motus nō ꝓcurrat
imo q̄n in eo ꝓincipaliter vel remote inchoet.
Secundo aūt cōit assignāt rōnes seu causē. q̄
re hō ꝓnior ē ⁊ ꝓclivior ad malū q̄ ad bo
nū. ¶ Prīa cā ē. q̄ vt dicit sapiēs. corpus
qđ corrūpit aggraviat aīam. mēs. ſ. terrabēdus
ad malū. ⁊ nō sic erigēs ad bonū. ¶ Secūda
cā ē. q̄ vt dicit Aug⁹. plus valz malū inolitū
q̄ bonū insolitū. qđ sic exponi pōt. Plus
valet. i. fortē ē ad mouēdū. ſ. ⁊ attrahēdus
malū inolitū. i. māle ⁊ inmatū. q̄ bonū insoli
tū. i. nō assuetū ¶ Tercia cā ē. q̄ nāliter ha
bilē ē descēdere q̄ ascēdere. imo magis tradit
vnū ocursū q̄ decē sursū. ¶ Quarta cā est.
q̄ cōit ea q̄ nos ad malū incitāt ⁊ inducūt
nob⁹ ꝓnta sūt. ꝓinde vo ⁊ ꝓmta vent⁹ nob⁹
absentē. ¶ Quinta cā ē. q̄ ples circūstantie
ad bonū actū reḡrunt. q̄ ad malū. imo bo
nū fit nisi ex pcursu alicui circūstātie ad il
lud debitaz. malū vo ꝓtigit ex defectu vni
us. ¶ Sexta cā ē. q̄ ꝓnate ad nīm ꝓpriū
sez ad nihilū rēdim⁹. ¶ Septima cā ē. q̄ so
mes q̄ nos ad malū mouet. ⁊ ꝓnos facit. sp
intra nos ē. gloria vo quā querim⁹ ex nob⁹.
¶ Octava cā ē. q̄ vires aie ad diligendum
tpalia sunt actiue ad ea vo q̄ sūt gratie et
glorie sūt quodāmodo materiales ⁊ passi
bile. Virtutes etenīm p modū acquisitiōis hū
nō ꝓficiunt. sed solū p modū receptiōis. q̄ ma
lū et nobilissimo ⁊ pnos facē possum⁹. Bo
nū vo facē nō nisi gra dei adiuvante valem⁹

De natura delectati

onis ⁊ an sit peccatum. ⁊ qđ.

Expeditis his que circa ꝓmos
motus sensualitatis dicēda occur
rebant: venit aliq̄d de delectatiōe
tangendū an sez sit peccatū ⁊ qđ. Pro quo
intelligēdo expedit ēe aliqua ex multis
⁊ variis delectationū diuisiōibus ⁊ speciē
bus. q̄ per nōnullos assignari solēt. Quan
tum ad ꝑsentē materiā sufficiat declarare.
¶ Una igit inē ceteras diuisio ponitur. q̄
delectationū aliq̄e sunt corpales et sensi
tiue. aliē sunt spirituales seu intellectuales
¶ Delectationes corpales ⁊ sensitiue dicūt
q̄ in appetitu sensitiuo ⁊ de bono sensibili
seu bono fm sensum fiunt. Spūales vero
seu intellectuales sunt q̄ in appetitu intel
lectiuo ⁊ de bono intelligibili seu bono fm
intellectū consistunt. Certū est enīm. delecta
tionem frequēter appbēsionē rōnis sequi.
appbendentis. ſ. aliquid tanq̄ bonū ⁊ con
veniens ad quam rōnis appbensionē. nō
solum contingit cōmoueri appetitum sen
sitiuū per applicationē ad aliquā rem par
ticularem. verūetiā appetitum intellectiuū.
qui ꝓprie nihil aliud est q̄ volūtas per ap
plicationem ad aliquid intelligibile. ⁊ fm
hoc in appetitu intellectiuo ē delectatio. si
cut ⁊ esse potest in appetitu sensitiuo. Sed
inter hmōi ifrorū appetituū delectationes
multū interest. Nam delectatō appetitus
sensitiui. semp est cū aliqua transmutatiōe
corpali. ⁊ ifto respectu ꝓprie debet accipi et
intelligi. dum cōmuniē dicit delectatio q̄
dam passio esse. q̄uis etiā ⁊ de delectatiōi
bus intellectualibus ita intelligi possit. licz
nō ita ꝓprie. Nō tamē in veritate delectatō
nibus intelligendū est capiēdo passionem
nō ꝓprie ⁊ stricte. put scz cōuenit passioni
bus corruptis ⁊ in malū tendentib⁹. vt
egritudini. tristitie. timori ⁊ huiusmodi.
Sed large ⁊ quodāmodo improprie. put
sez dicit quandā corpalem alterationem seu
anime affectionē. Delectatio vo appetitus
intellectiui. de se semp est sine trāsmutatiōe
corpali. quia ꝓprie nihil aliud est. q̄ sim
plex motus voluntatis. se ad aliqđ compla
cenler applicantis. Et hinc dicit Aug⁹. q̄
cupiditas ⁊ lepicia. nihil aliud est q̄ volun
tas in eis consentiens q̄ volumus. ¶ Pre
me delectationes. scz corpales ⁊ sensitiue. licz
a corpe ⁊ sensu dependentē. sunt tamē de
lectationes totius compositi. Nam in eis
est tam corpis q̄ anime delectatio. Corpis
quidem ꝓpter appbensionē sensus qui est
virtus in organo corporis. ⁊ qui non nisi
mediante organo corpis appbendere pōt.
ex qua appbensione dum [vt tactū est] hꝫ
de bono ⁊ cōvenienti fm sensum. sequit q̄
dam virtutis appetitiue quies in eo quod
amat seu optat. ⁊ hinc creat illa delectatio
corpalis. Anime vo tam ex eo q̄ oīs hu
iusmodi vires appetitiue ⁊ appbensiue in
ea consistunt. q̄ tñ ꝓpter appbensionē ipi
us rōnis que similiter illud idem qđ p sensū
tanq̄ sibi bonū ⁊ cōveniens appbensū est
etiā tanq̄ bonū ⁊ cōveniens toti corpi ap
pbendit. Si enīm ratio nihil appbenderet.
tunc ꝓprie nō esset delectatio. vt ēt patet ex
emplū in infantibus ⁊ in insensatis. q̄uā
licz sensus sibi obiectū tanq̄ sibi bonum ⁊
cōveniens appbendere possit. ⁊ ex hinc [vt
tactum est]sequi qđā virtutis appetitive i
eo qđ amat et desiderat. quies. q̄ tñ in eo
rō nihil appbendit nec ꝓiudicat. ⁊ sic nec
se delectari intelligūt aut cognoscūt. ideo
ꝓprie delectatio nō dicūē. Et hoc in effe
ctu qđ p aliquos dicit. q̄ ad ꝓpriā delecta
tionem. tria hñt cōcurrere. ſ. duo. quoꝝ est
ꝓiunctio seu applicatio delectabilis. ⁊ pu
ta appetentis. ⁊ illius qđ appetit. ⁊ tertiuꝫ
est hmōi ꝓiunctiōis seu applicatiōis ꝓgni
tio. Ex quo insurgit. q̄ coiter dī delectatō
nem ꝓprie nō sine cognitiōe fieri. nec ꝓo
ꝓprie delectationē ēē. vt iam exemplificatuꝫ
est. Nec mirū si in hmōi delectationib⁹ to
tius compositi seu totius hominis. dicāē sen
sus ⁊ ratio q̄uis diuerse sint eoꝝ operatiōes
circa idē delectari. Nam certuꝫ est. q̄ sicut
idem pōt ꝑ sensum ⁊ ꝑ rationē appbendi.
ita cōtingere pōt illud idem fm sensum ⁊
rationē ꝓsiderari. ⁊ ex hinc ꝓuenire. q̄ sen
sus ⁊ ratio circa illud idem delectabiliter
sed non fit eodem modo. Nam sensus ī eo
in quo delectat. solum delectat inquantū
illud appbendit tanq̄ bonū ⁊ ꝓueniens. ⁊
sic delectabile in sensu. rō vo in illo eodem
delectat sed solum inquātū illud appben
dit in rōne boni vel ꝓuenientis ad regulā. ⁊

Ultimū est ipa sensualitas ē principiū ꝛ subiectū peccati est sed veniale. Peccatū quidē mortale primū est sed veniale. Peccatū quidē mortale primū est quando ꝛ quantū inordinatio ē qualitas actionis amota q̄ in eo est. Nam quia quodammodo voluntarium est. nō quidem quodammodo voluntarium q̄ sup eo dominiū habeat. ꝛ q̄ semp sit in nobis ut non fiant. Quia si impedimentum pōt nō fieri cum aduertimus. Quia si impedimentum pōt impediendo. vel nō instare deliberādo. vel cogitationem in aliud conuertendo. Omnia quidē. quia illud dominiū q̄ sic super le quidē. quia illud dominiū q̄ sic super hūmi primi sensualitatis motum ipa voluntas habet. nō est dominiū complenum ꝛ actus in eius primaria potestate. illud ad q̄ sic ille motus seu appetitus sensualitatis se habet. a se eum sequere. ꝛ ideo in eo nulla pōt ee ratio peccati mortalis. sed solū venialis. ¶ Aliam rationē quare in sensualitate nō q̄to supra cōsiderata. possit esse peccatū. sed nō mortale assignant alij. quia lex in effectu in idem cum supra tacta redire videtur. ad maiorē ni declarationē. et q̄a frequenter diuersi intellectus diuersis rōnibus nouent. ideo est nō debere omitti. Est ergo. q̄ aliter vicia ꝛ peccata dicūtur mortalia ꝛ aliter venialia. Mortalia enī vicia ꝛ peccata dicuntur secundū inordinatōe pfecta ꝛ cōsummata respectu finis vltimi. q̄ inordinatio cōsistit in auersōe ab ipo vltimo fine qui est deus. ac eius cōpetu cum deliberato cōsensu. que oīa solū sunt rationis. cum sit vt sepe in supioribus dictū est. ꝛ sit actus humanus regulare. tūm finem vltimū ordinare. Secundario vo peccata venialia non est secundū inordinatio pfecta ꝛ cōsummata sed solum inchoata. nō enī habz peccatū inordinatio in potentia inferiori cōsummari sed solū inchoari tm pōtia superioris sit ꝛ summatio. Et hinc ē q̄ in ratōe que ē potentia superior. consistit peccatū mortale. In sensualitate q̄ ē potentia inferior. nō ꝛsistit nisi venialē. ¶ Et intelligēdū pōtia enī de primis motibus actuū pbibitoꝛ quoꝛ. s. delectatio ꝛ pensatio. ꝛ a fortiori actuo exteriores sue ipe fieri aut ee pōt peccata mortalia. Vñ dicitur. q̄ delectatio ꝛ sensus ꝛ actus ipe sue q̄ nō sūt nec ee pōt nisi peccata venialia. Inordinata ea ꝛ ee. ꝛ nō bene sanū dicere ꝛ ponere. quoꝛ primos motus q̄ in sensualitate sunt peccata mortalia esse. ¶ Et q̄ huius ostensio liquet q̄ ipi primo motus sensualitatis nō habeat rōnē mortalis peccati. pōt eis ad peccatū mortale concurrere. imo vt sue eo pōt pcessū mortale cōmuni. Licet aliq̄ alij occurrant assi sint dissimiles circa hoc duo q̄ta pcōg. s. spūalia. q̄ aliq̄ pungere dicūt circa obiectū apprehensum a sensualitate. ꝛ a talibus rōnē inferiorē sine sensualitate nō peccare. vt exemplificāt in odio fratricidi ꝛ alene in se. Aliq̄ vo pungere dicūt. nō circa obiectū a sensualitate apprehensū. ꝛ in talibus rōnē inferiorē sine sensualitate peccare posse vt in debita curiositate scientie. Carnalia aūt sp dicūt circa obiectū sensualitatis pungere. ꝛ iō in his rōnē inferiorē nūq̄ sine sensualitate peccare. sed q̄ bene radicē tollit ignē cuiuslibet peccati intelligere volumus. repiet nullū ee peccatū in q̄ipius sensualitatis motus nō ꝛcurrat imo q̄n in eo ꝓpinque vel remote inchoet. Octo aūt cōit assignāt rōnes seu cause. q̄ere hō ꝓnior ē ꝛ pclinior ad malū q̄ ab bonū. ¶ Prima cā ē. q̄ vt dicit sapiēs. corpus q̄ corrūpit aggrauat aiam: mēā. s. tradens ad malū. ꝛ nō sic erigēs ad bonū. ¶ Secūda cā ē. q̄ vt dicit Aug⁹. plus valz malū inolitū q̄ bonū insolitū. q̄ sic exponi pōt. plus valet. i. fortiꝰ ē ad mouēdū. s. ꝛ attrahēdus malū inolitū. i. male ꝛ inmanū. q̄ bonū insolitū. i. nō ꝛsuetū ¶ Tercia cā ē. q̄ nālr facilius ē descēdere q̄ ascēdere. imo magz trahit vnū deorsū q̄ decē sursū. ¶ Quarta cā est. q̄ cōit ea q̄ noa ad malū inciāt ꝛ inducūt nos ꝓna sūt. finis vo ꝛ ꝓnū vtuz nos absens ē. ¶ Quinta cā ē. q̄ ples circūstantie ad bonū actū req̄runt. q̄ ad malū. imo bonū fit nisi ex ꝛcursu oīm circūstantiaꝝ ad illud debitaꝝ. malū vo ꝛtigit ex defectu vnius. ¶ Sexta cā ē. q̄ ꝛtingit ex defectu vnius ad nihilū tēdim⁹. ¶ Septima cā ē. q̄ homo q̄ nos ad malū mouet ꝛ ꝓnos facit. q̄ intra nos ē. gloria vo quā querim⁹ ex nob. ¶ Octava cā ē. q̄ vires sūt ad diligendum ꝛ alia. sunt actiue. ad ea vo q̄ sūt grauia et glose sūt quodāmodo materiales ꝛ passiue. Virtutes etenī p modū acquisitionis hūnō pōt. sed solū p modū receptionis. q̄ malū est nobilissimo ꝛ p nos facē possim⁹. Bonū vo facē nō nisi gra dei adiuuante valem⁹

De natura delectati

onis ꝛ an sit peccatum. ꝛ q̄s.

Expedito his que circa ꝓmos motus sensualitatis dicēda occurrebant: veniā aliq̄d de delectatiōe tangendū an sit peccatū ꝛ q̄s. Pro quo intelligēdo expediens ē aliqua ex multis ꝛ variis delectationū diuisiōibus ꝛ speciebus. q̄ per nōnullos assignari solēt. Quantum ad ꝓsentē materiā sufficiat declarare. ¶ Una igit inē ceteras diuisio ponitur. q̄ delectationū. aliq̄e sunt corpales et sensitiue. alie sunt spirituales seu intellectuales ¶ Delectationes corpales ꝛ sensitiue dicūt q̄ in appetitu sensitiuo ꝛ de bono sensibili seu bono f̄m sensum sunt. Spūales vero seu intellectuales sunt q̄ in appetitu intellectiuo ꝛ de bono intelligibili seu bono f̄m intellectū consistunt. Certū est enī. delectationem frequēter appēhēsionē rōnis sequi. appēhendentis. s. aliquid tanq̄ bonū ꝛ conueniens ad quam rōnis appēhensionē. nō solum contingit cōmonen appetitum sensitiuū per applicationē ad aliquā rem particularem. verūetiā appetitus intellectiuū. qui ꝓprie nihil aliud est q̄ volūtas per applicationem ad aliquid intelligibile. ꝛ f̄m hoc in appetitu intellectiuo ē delectatio. sicut ꝛ esse potest in appetito sensitiuo. Sed inter hmōi vtrūq̄ appetituū delectationes multū interest. Nam delectatō appetitus sensitiui semp est cū aliqua transmutatiōe corpali. ꝛ isto respectu ꝓprie debet accipi et intelligi. quum cōmuniē dicit delectatio q̄dam passio esse. q̄uis etiā ꝛ de delectatiōibus intellectualibus ita intelligi possit. sz nō ita ꝓprie. Ois tamē in veritate delectatiōibus intelligendū est capiēdo passionem nō ꝓprie ꝛ stricte. ꝓut sc̄z cōuenit passioni bus corruptionis ꝛ in malū tendentib⁹. vt egritudines. tristicia. timor ꝛ huiusmodi. Sed large ꝛ quodāmodo impropie. ꝓut sc̄z dicit quandā corpalem alterationem seu anime affectionē. Delectatio vo appetitus intellectiui. de se semp est sine trāsmutatiōe corpali. quia ꝓprie nihil aliud est. q̄ simpler motus volūtatis. se ad aliq̄d complacenter applicantis. Et hinc dicit Aug⁹. q̄ cupiditas ꝛ letitia. nihil aliud est q̄ volūtas in eis consentiens q̄ volumus. ¶ Inter delectationes corpales ꝛ sensitiue. sc̄z a corpe ꝛ sensu denominentē. sunt tamē delectationes totius compositi. Nam in ea est tam corpis q̄ anime delectatio. Corpis quidem ꝓpter apprehensionē sensus qui est virtus in organo corporis. ꝛ qui non nisi mediante organo corpis apprehendere pōt. et quia apprehensione dum ꝛ vt tactū est. ꝛ de bono ꝛ cōuenienti f̄m sensum. sequē q̄dam virtutis appetitiue quies in eo quod amat seu optat. ꝛ hinc erat illa delectatio corpalis. Anime vo tam ex eo q̄ oīno huiusmodi vires appetitiue ꝛ apprehensiue in ea consistunt. q̄ etiā ꝓpter apprehensionē ipius rōnis que similiter illud idem q̄d p sensū tanq̄ sibi bonū ꝛ cōueniens apprehensū est etiā tanq̄ bonū ꝛ cōueniens toti corpi apprehendit. Et enī ratio nihil apprehenderet. tunc ꝓprie nō eet delectatio. vt eet dare exemplū in infantibus ꝛ in insensatis. q̄uis licz sensus sibi obiectū tanq̄ sibi bonum ꝛ cōueniens apprehendere possit. ꝛ ex hinc. vt tactum est. sequa q̄dā virtutis appetitiue eo q̄d amat et desiderat. quies. q̄ tñ in eo rō nihil apprehendit nec diiudicat. ꝛ sic nec se delectari intelligūt aut cognoscūt. ideo ꝓprie delectatio nō dicūē. Et hoc ein effectu q̄d p aliquos dicit. q̄ ad ꝓtū delectationem. tria bñt cōcurrere. s. duo. quoꝝ est ꝓiunctio seu applicatio delectabilis. vt puta appetentis. ꝛ illius q̄d appetit. ꝛ tertiuz est hmōi ꝓiunctiōis seu applicatiōis ꝓgnitio. Et quo insurgit. q̄ cōiter dē delectatiōnem ꝓprie nō sine cognitiōe fieri. nec ꝓprie delectationē ee. vt iam exemplificatuz est. Nec mirū si in hmōi delectationib⁹ totius compositi seu totius hominis. dicāē sensus ꝛ ratio q̄uis diuerse sint coꝝ operatōes circa idē delectari. Nam certuz est. q̄ sicut idem pōt p sensum ꝛ p rationē apprehendi. ita cōtingere pōt illud idem f̄m sensum ꝛ rationē ꝛsiderari. ꝛ ex hinc pueniet. q̄ sensus ꝛ ratio circa illud idem delectabuntur sed non fit eodem modo. Nam sensus ī eo in quo delectat. solum delectat inquantū illud apprehendit tanq̄ bonū ꝛ cōueniens. ꝛ sic delectabile in sensu. rō vo in illo eodem delectat sed solum inquātū illud apprehendit in rōne boni vel ꝓuenientis ad rōnē. ꝛ

sibilitatē recipio corpis. Et intelligit p̄dictus de sensibili per rōnis sui differentiā ratiōale qd̄ sequitur rōnis. delectatio ē sensibilis cōsistens in sensu, q̄ deliberatio dicit. sc. latius infra. Ideo dicit. Et delectatio. Ibi. Videlicet. i. sensibilis delectatio cōsistens in sensu aliq̄ ē motus ad effectum applicabilis. sive ex quatio sensibus. vel ex aliq̄ sensibili cōsistens. Et considerare.

De alia diuisione de y

Secunda. ¶ Alia diuisio recipit. q̄ delectationis alia sit spiritualis. alia carnalis. Et hec accipit ex obiectis. Spiritualia enim sunt obiecta superiora. inquātū sc. sūt obiecta intellectus. Carnalia vero sunt obiecta inferiora. inquātū sc. sūt obiecta sensus. Et ideo delectatio spiritualis dicit. q̄ delectatio cadit sup̄ obiecta intellectus. Et carnalis. q̄ sup̄ obiecta sensus. Et hec diuisio ponit. Et ideo dicit. Et carnalis. Et ideo dicit. Et carnalis. Et ideo dicit. Et carnalis

Quia in effectu tactū est nō solū directiō circa singula h̄ etiā circa ois obiecta sensoꝝ ois virtutis que p eam agit̄ pōt. ¶ Quia est directionem turpitudinem. ¶ circa ei delectationē contingit. cum nō mīl rationi consona vel debita contingere possit. debet ei⁹ rationi imperari fuga peccati

T

delectandi in eo etc. ¶ Est insup ad manifestandū in quo ipsius opus delectationem consistat. ¶ Sciendū q̄ duplex delectatio. Quedā quasi mere sensibilis que tota in sensu est. q̄ nō consistit in delectatione rationis. Tum primo q̄ vt in supioribus sepe dictum est rationem supiorē nihil pertinere ad rationem supiorē nisi per accidens. Tum secundo q̄ vt in supioribus tactum est. ratio supior tripliciter in inferiorem ē. Uno modo ipsa ratio supior effectualiter currit. Tum quia ipsa ratio supior est iudex. ¶ regulans inferiorem. circa inductionem delectationis inferiorem. circa inductionem delectationis inferiorem. ¶ quia ipsa ratio supior est regulis legis supioris intēdit. ¶ dicere possit. de quo non erit ipsa ratio Iudex que regulis legis supioris. ¶ ad quam lege alie regule habēt immittendi care etiam valeat. Quicquid nāq̄ vt cōmuniter dicit. iudicio rationis inferioris fabricat. Iudicium enim iudicio superioris ¶ nō econtra. Et hinc vt iam tactum est. ipse consensus in delectationem sensibilem facta inquisitione circa ipsam p legem diuinam ¶ etiam homo in eo proprium ad ipsam rationē supiorem dicit posse generet. Tum propter delectatio ipsa in ipsam delectationem consensus soluit ratio inferior impedimentum. Consensus vo in actū seu actum executionis ipsi supiori rationi. Et⁹ est q̄ rationi supiori vt magis ordinate declarētur ¶ ppter supernaturalē legem diuinam. referat. iudicii finale ¶ suprēmū de eo q̄ in actibus humanis virtuū occurrit. quale est ipse actus seu ipsius actus effectus. Nam vtra actus seu actus completus. Nam vtra actus seu actus completus. ¶ Nam vtra actus seu actus completus. Nam vtra actus seu actus completus. ¶ mentū. nō est vltimus pgressus. Ipse vero mentū. nō est vltimus pgressus. Ipse vero rōnis inferior que non intendit nisi circa leges inferiores ¶ nemit etiam iudicii. sed nō finale. imo solū quoddā pambulum respectu aliquoꝝ que ad ipm actū seu ipius actus executionē ordinant. quales sunt ipa delectatio. ¶ in ipam delectationē p sensus. Et ipa ratio. ¶ in ipam delectationē p sensus. Et iō ipi rōni inferiori attribuit ¶ nō supiori iō ipi rōni inferiori attribuit. ¶ Et insup aduertendū q̄ magna respectu Etiā ipse delectatio ¶ sensus in delectatione sit possibilis. rationem ipam inferiorem vt possibilis. rationem ipam inferiorem vt rem circa aliquid et gīs materie de q̄ fit motus circa delectationes concurrat. quin etiam ipa ratio supior effectualiter currit. Tum secundo. q̄ ipa ratio supior que regulis legis superioris ¶ etiā que supior est iudex. regulans inferiorem. circa inductionem de lectationis delitie quam vere. f. imperādo vel interdicendo. f. reprimendo negligēdo ipa ratio supior consentire dicit. Tum tertio: q̄ nihil est de quo ratio inferior que (vt tactum est) regulis legis inferioris intēdit iudicare possit. de quo non erit ipa ratio Iudex que regulis legis superioris ¶ ad quam lege alie regule habēt immittendi care etiam valeat. Quicquid nāq̄ vt cōmuniter dicit. iudicio rationis inferioris fabricat. Iudicium enim iudicio superioris ¶ nō econtra. Et hinc vt iam tactum est ipse consensus in delectationem si facta inquisitione circa ipsam p legem diuinam ¶ etiam homo in eo proprium ad ipsam rationē supiorem dicit posse generet. Tum propter delectatio ipsa in ipsam delectationem consensus soluit ratio inferior impedimentum. Consensus vo in actū seu actum executionis ipsi supiori rationi. Et⁹ est q̄ rationi supiori vt magis ordinate declarētur ¶ ppter supernaturalē legem diuinam. referat. iudicii finale ¶ suprēmū de eo q̄ in actibus humanis virtuū occurrit.

actuū ¶ negociorū terrenorū ¶ humanorū sequit motus aliqs nisi deliberatus. Et non tamē dicit hic eum de ipa ratione supiori sit mentio/respectu obiectoꝝ inferioꝝ ante virium/ac negociorū terrenorū ¶ humanorū. Nam respectu impij obiecti aliqs bene baby subitū ¶ inordinatū motū. q̄ nō est prius speculatiōis declarare ¶ Quia etiā q̄ in supioribus dictum est. i subsequentibus forsan repetī contingit/ratione ipam ad aliquid moueri ¶ se applicare vel cōsentire. q̄ tamen ppium videt esse voluntatis est aduertendū. q̄ cum ipa ratio/vt supra tactum est/sit virtus nō solum cognitiua. et sic deliberatiua. verū etiā motiua. impare est eius actus nō tñ absolute. sed pīsumptō actu ipius voluntatis p modum cuiusdam motiōis. Hec enī cum iuxta supius tacta dicit ratio inferiorem positionem et inferiorem. accipit ratio/put distinguit ꝓtra voluntatem. sed pro tota pte anime intellectiua. que intellectū ¶ voluntatē compbendit. Imo amplius. illi duo actus. f. rōnis ¶ voluntatis (q̄ bñ notandū est) simul coexistere ac sup sciuicē fieri pōt. frequenter q̄ pueniūt ¶ seruntur. Aliqñ etenī in ipa ratio de volēdo ratiocinat ¶ deliberat. ¶ ipa etiā voluntas/aliquando de ratiocinando volitionem habz seu ratiocinari vult. Aliqñ etiam contingit motum voluntatis a motu rationis pueniri ¶ moueri. ¶ tunc motus ille voluntatis/dī motus rationalis. ¶ econuerso etiam motū rationis a motu voluntatis pueniri ¶ moueri. Et tunc motus ille rationis/dī motus voluntarius. Ideoq̄ autem sic in iltis casibus dicunt seu appellant illi motus. q̄ semp vltio priorio actus seu motꝰ/remanet in actu seu motu sequēti. Et ꝑm hoc in ratione inuenit peccatuz. vel put eius defectus est voluntarius. vel put actus eius est principiū actus voluntarii. Impare tamen est essentialiter actus ipius rationis. iuxta q̄d supra tactū ē. Duplicat autem hmōi impandi actum ipa ratio exercere potest ¶ solet. Uno mō absolute p modum cuiusdam inclinatiōis seu denūciatiōis. ¶ quasi p vbū indicatiui modi. vtputa tale quid faciendum est vel non faciendū. bonū est tale quid facere vel non facere ¶ hmōi. Alio mō p modū cuiusdā motionis seu incitationis. ¶ quasi per verbum impatiui modi. vtputa fac hoc vel nō fac hoc. Et sicz vt tam in supioribꝰ aliqualiter tactum est ipa ratio in ipso actibus humanis seu passionibus interioribus p diuersimodi modū directionis. inclinationis vel incitatiōis/sit impare ¶ primū motus ipa tamen voluntas quo ad exercitium et executionē actus/est primū mouens in verbis animē. ¶ Et sic ꝓnotatoꝝ seu ꝓsuppositoꝝ effectu colligi pōt. q̄ circa hmōi delectationum de quibus hic agit̄ que. f. circa illud sunt q̄d ex suo genere peccatū mortale exhibit directionē ipa ratio interdū superior. interdum inferior. et consequenter ad ea ipa voluntas seu voluntatis motus. sec modū seu sub sex qualitatibus hic pōt. Uno modo vt abijciens seu reuocans. Alio modo vt precepe vel iubens. Alio mō vt reprimens. Alio mō vt inaduertens. Alio mō vt negligens. Et alio modo vt expresse consentiens. Qui sex modi seu sex qualitates/applicari pōt/imo effectualiter correspondent tam principali distinctōi trimembri supius ad hoc ꝓpositum posite. q̄ etiam aliqbus positionibus ¶ distinctiōibus bene cōmunibus nōnullorū doctorū in hac materia loquentium. Ex quoꝝ omniū ad inuicē applicatione ¶ declaratione. sufficiēs ptū ad presentem tractatū spectat resultabit ipius materie declaratio ¶ intellectus. ¶ Hūc igitur ad ꝓpositum. cum sensualitas/id est

A

lecebra. id est carnali ¶ voluptuosa delectatione/rationem inferiorem tangere ¶ pulsare incipit. seu/q̄d idem est/illecebra ¶ appetitu sensitiuo vel pronitas interdum iuxta q̄d in supioribus monstratum est contingere potest in appetitu intellectiuo insurgere incipit.

Vt abijciēs seu reuocans. ¶ Aut rō ipa inferior ¶ anima q̄ huiusmodi sic insurgentē illecebrā seu carnalē ¶ voluptuosā delectationē ꝓcipit ¶ agnoscit ea ex p̄sideratiōe ¶ applicatiōe ad legem seu regulā humanā. vtputa q̄d est ꝓtra virtutē moralē. ¶ sic vitiosa vel inhonesta. vel hmōi olim a se abijcit ¶ repellit. vel faciat vtraq̄ ratio ꝓcurrat. f. inferior ex ipsis/vt statim tactū est/consideratiōe ¶ applicatiōe

...ad legem seu regulam humanā verā ...ue superiꝰ ex cōsideratione ꝛ applicatio ...ne ad legem ꝛ regulam diuinam eternā ...qđ cōsentiat fieri potest, cōmodabile ...reperiatur. Et tunc si verum sit modꝰ supꝰ ...dictum, dicē ratio primo ex qualitate q̄ habet ...mento sibi innate ꝛ modo seu ...q̄ cōmodo seu recedendo a bono ...qualitate q̄ habebit, ...ferueri attendatur, quia illud cōmodo seu ...ta mala cōtrarie se regula, illud malum ...lum est in natura peccatum. Imo nec tale ...lum est in natura peccatum. Sed potius quę ...gnę dici debz delectatio. seu potius quę ...dam delectabilis obiecta, ꝛ quedā passio ...sus potius peccati originalis. Et si peccatuꝫ ...aliqđ cōmittat, hoc solum est in primo motu ...sensualitatis, nec ꝙ sines in sequentibus ꝓnū ...ꝛ declarari est.

Vt pceps vel subita.

¶ Aut huiusmodi sic insurgēs illecebre seu carnalis ꝛ voluptuose delectationis ap ...prehensum, fouitur quidam pceps ꝛ ...libitus ꝛ ante quamcūq; perfecta ...liberationem ipsius rationis inferioris ...ipsam illecebram seu carnalem delectationē ...consensus. et ipsa rationis ꝓpter vnū ...mine corruptione peccatum, quo casu ꝓ ...pter hoc non dicitur ꝛ appellatur. Et ...tractim dicitur secundo sic modꝰ sup ...tactus seu sub secunda qualitate se habere ...sq; vt princeps vel subita. qui modus seu q̄ ...litas se habendi (vt dictum est) soli rationi ...inferiori attribuendus est. Correspōdetq; ...ille modus seu illa qualitas primo membro ...principalis diffinitionis trimembris supe ...rius ad hoc ꝓpositum ponit. ¶ Nam talis ...illecebra seu carnalis delectatio sic in se ꝛ ꝑm ...se cōsiderata nō est motosa nec mota tem ...porie nec mota cōsensus. Et ꝙ tunc pecca ...tum solum venile. ¶ Et quia primo ta ...lis illecebra seu carnalis delectatio sit non ...motosa mota tempoie, apparet, ꝓpter subi ...tum ꝛ precipitum ꝛ sic mentalē ꝑ dicti con ...sensum ipsius rationis inferioris durationē ...in eam. Nam si circa eam ratio ipsa inferi ...oris ꝓpendat suū subitaꝫ ꝛ precipitem ...consensum, vel ipsa forsan ratio superior aliter ...se haberet, ꝛpta vel magis motosa vel ...ꝙ sine ulla tarditate ad tūc expresso mo ...do seu illa secunda qualitate recederetur ꝛ ...ad aliquem alium quartum modum seu ali ...arium quartum; qualitatum trāsiretur. Et ...statim infra declarabitur. Et ideo hic no ...tanter addimus est, sic in se ꝛ ꝑm se conside ...rata. ¶ Et enim talis illecebra seu carnalis ...delectatio sit non motosa mota consensus ...capiendo tamē consensū ꝓpter unita duas ...diffinitiones supius in hac materia positas ...maxime iuxta primā capitur ꝛ capi debz. ...cum dicē consensus in delectationem pec ...catum mortale esse. s. ꝓ consensu deliera ...to) apparet respectu eiusdem vtriusq; rōnis, ...¶ Et primo respectu inferioris. ꝓpter talis ...sui consensus subitaneitatem ꝛ precipitationē ...quibus ipsa ratio inferior a recurrendo ad ...ꝓpriū suū actum qui est deliberare ecra ...tionari. ꝛ sic a debite in se circa talē sic in ...surgentē illecebrā seu carnalem delectati ...onem deliberādo legesq; ꝛ regulas huma ...nas quibus innitē consulendo impedit. ...Et sic ꝓpter ꝓsentire saltem deliberate con ...sentire dici nō debz. Imo q talis subitane ...us seu talis qualitas se habendi ipsius ...rationis inferioris consensus dicatur et ap ...pelletur: hoc est valde impropie ꝛ imperfe ...cte, ꝛ valde large. Sed ideo ita dicatur q̄ ...cum ipsa ratō (vt sepe tactum est) sit virtus ...cognitiua ꝛ sit deliberatiua. vix est possibi ...le ipsam rationem inferiorem sic circa talem ...illecebram seu carnalem delectationē quā ...tamcūq; subito ꝛ precipitanter cōmoueri ꝛ ...se applicare. q̄n aliqualiter (vt adhuc ma ...gis infra declarabitur) dijudicet. ꝓpter ipsā ...dijudicationem quodāmodo cōsentire di ...catur. licz impropie ꝛ imperfecte. vt supra ...declaratuꝫ est. Et ꝓpter istud dum vt pre ...fertur in supioribus de cōsensu in delecta ...tionem. put hic intelligitur peccatū mor ...tale esse notanter ꝛ expresse ad differentiā illi ...us subiti ꝛ precipitis rationis inferioris con ...sensus, additum est illud verbū deliberato

¶ Ꝺ̄ etiam secūdo talis illecebra seu car ...nalis delectatio, non motosa sit mota con ...sensus, respectu ipsi⁹ rationis superioris patz. ...qr cum ipsa rō inferior ꝓ ea que iā dicta sūt ...dicat a recurrendo ad suū ꝓpriū actum ...qui est deliberare ꝛ ratiocinari. ꝛ sit a debi ...te in se circa talē sic insurgentē illecebrā seu ...carnalē delectationē deliberando. legesq; ꝛ ...regulas humanas quibus innititur consu ...lendo per talem sui dicti consensus subitā ...taneitatem ꝛ precipitationem impedit. a fortiori ...ꝛ per amplius a recurrendo ad iudiciū rō ...nis superioris impedita. dici ꝛ reputari debz ...ꝛ ex consequenti etiam ipsa rō superior que ab ...inferiori rōe ꝓsulta nō fuit fact⁹ debite circa ...talē sic insurgentē illecebrā seu carnalē de ...lectationem deliberādi, ad legesq; ꝛ regulas ...eternas quibus innitē ꝛ q̄ alioquin fuit recur ...rendi ipso ꝛ occasionē seu motiū non ha ...buisse dici ꝛ reputari debz. Et sic ipsa rō su ...perior, nullo mō nec vere nec interpretative ...ꝓsentire dici ꝛ reputari debz.

Vt reprimens B

¶ Aut huiusmodi illecebram seu carnalē et vo ...luptuosam delectationem sic insurgentem ...ipsamq; rationem inferiorem pulsare, ꝛ iam ...forsan attrahere incipientē, ratio supior ex ...se: ex consideratiōe legis seu regule eterne, ...vtpote ꝓcepti diuini vel offense dei, statim ...reprimit. ꝛ tūc dicē ratio, tertio sex modo ...rum supra tactorū seu sub tercia qualitate ...se habere. scilicz vt reprimens. qui modus ...seu qualitas se habendi ipsi soli rōni supi ...ori attribuendus est. Correspondetq; etiā ...ille modus seu illa qualitas ꝙ primo mēbro ...ipsius principalis diffinitiōis trimem ...bris superius ad hoc ꝓpositū posite. Nam ...tunc talis illecebra seu carnalis delectatio, ...nō est motosa, nec mota ꝓpie. nec mota cō ...sensus. Est etiam solum peccatū veniale.

¶ Ꝺ̄ aūt talis illecbra seu carnalis delecta ...tio, nō sit motosa mota tempoie. patet de ...se ex dicto. quia statim a ratione superiore ...reprimitē. ¶ Ꝺ̄ aūt nō sit motosa mota cō ...sensus, capiendo tamē cōsensum, put sta ...tim supra tactū est. ꝓ cōsensu scilicet deli ...berato. ꝛ qui in hac materia mortale pecca ...tum dicē. patet quia licet ratio ipsa inferi ...oris, a tali sic insurgente illecebra seu carnali ...delectatiōe pulsata fuerit. ꝛ forsan vt cōtin ...gere potest, eam quodāmodo acceptauerit ...ꝛ retinuerit, nec restitere de sese disposuerit ...Et ꝓpterea quidā impfectus ꝛ in delibera ...tus eius consensus interuenisse dici potest, ...ꝓpter quod peccatū est venile. attamen ...quia regulatiōi superioris rationis sic (vt ...tactum est) talem insurgentē illecebraz seu ...carnalē delectationē statim reprimentis ilz ...co obedit. secūdū ea regulam primū, nō di ...citur ꝓprie ꝛ deliberate cōsentire. Etenim ...ratio inferior interdum statim ꝛ immedia ...te non recurrendo sed ꝓ tunc ad legem ꝛ re ...gulas humanas quibus innitit, potest a ...legibus seu regulis diuinis et eternis regu ...lari et cōseruari. Cum ea si eis principaliter ꝛ ...vt regulans nō intendat ꝙ directū cōtra eas ...ꝑm ea regulata intēdere pōt sepe intēdit

Vt expresse cōsentiēs.

¶ Aut huiusmodi sic insurgentē illecebrā ...seu carnalē ꝛ voluptuosaz delectatōz post ...ipsius rationis apprehensionē, ipsa ratio su ...perior nō solū nō reprimit. imo in eam ex ...presse consentit. Et tūc dicē ratio vltimo ...sex modoꝝ supra tactoꝝ seu sub vltima q̄ ...licate se habere. s. vt expresse cōsentiēs. Qui ...modus seu qualitas se habendi, vtpote rō ...nis diuersis in respectibus vt ex statim sequē ...tibus apparebit attribuēdus est. Ꝺ̄ finem ...etiā exinde causaē peccatū mortale, imputari ꝛ attribui debet rationi superiori. Ꝺ̄ finem ...vō iuxta materiaz ꝓsentē consensus ...in delectationē dicē. debet rationi inferio ...ri attribui. Correspondet ille modus seu ...illa qualitas tertio membro ipsius princi ...palis diffinitiōis trimēbris supius ad hoc ...ꝓpositum ponite. Nam tūc talis illecebra ...seu carnalis delectatio, q̄ tūcūq; modicuz ...teneaē, sicq; forsan nō motosa sit mota tē ...porie, est motosa mota cōsensus. Et ꝙ tūc ...peccatū mortale etiā si desit plena volūtas ...ꝓficiendi actū. imo vbi forsan expressa vo ...luntas nō ꝓficiendi adesset. Ꝺ̄ maxime si fe ...raē ille cōsensus in ipsam illecebrā seu carna ...lem delectationē, tanq; in rem aut operatio ...nem seu actū super quo vel circa quē illa il ...lecebra seu carnalis delectatio sic insurgit ...et versatur. ꝛ qui talis illecebre seu carnalis ...delectatio esset principale obiectum actuāē q̄ ...modicum infra, magis declarabitur. Nam ...tunc primo est verus et expressus rationis ...superioris in ipsam illecebram seu carnalē ...delectationem consensus qui semper in ta ...libus delectationibus que circa ea sūt, que ...ex suo genere mortalia existūt. iuxta tamē ...modificationem statim tactam est peccatū ...mortale. Nam semper in talibus ꝛ circa ea

lis. delectatio morosa. mora ratio cōsensus
rie peccati est qualis esset ipe realis actus
Quia nunc ratio superior sic expresse in talem
illecebram seu carnalem delectationē q est
in creatura consentiendo/ se a vera delecta-
tione que est in deo circa quam solū inten-
dere deberet iacet auertat. qō sine contem-
ptu facere non potest. cum nullus expresse
in superioribus monstratum est in aliquid
circa ea quo ea carnalem terrenam consen-
tire possit. consentiregz dicatur/ nisi delibe-
rata. Deliberata aūt facere non potest. qn
legis regulas humanas eternas quibus
innititur/ consuleret vel consulere omiserit
negligens. Et sic vere vel interpretative con-
tempserit. Et etiam tunc in talem illecebrā
seu carnalem delectationem ipius rationis
inferioris consensus expressus. quia in tali
bus carnalibus terrenis p ipam rationē
inferiorem apprehēsis. circa que se appli-
cat nullā ratio superior que vt supra dictū est
de se circa talia nō intendit ppie con-
sentire dicē. nec consentire potest: nisi ipsa
etiam ratione inferiori realiē deliberata et
consentiente. Sed bene econtra pōt. Imo
ppie loquendo talis expressus ipius ratō
superioris in talem illecebram seu carna
lem delectationem consensus/ nihil aliud
est. q ipa ratio superior dictam rationē in
feriorem in huiusmōi illecebrā seu carnalē
delectationem delectari acipiam ab ea non
reprimere seu retrahere. ac cū ea in tali de-
lectatione concurrere vere et expresse delibe
rata consentiat. Et hinc est q licet inter dū
pueriam in superioribus tactuz est/ ipa ratio
superior in illecebram seu carnalem delecta-
tionē vere et expresse seu interpretative con
sentiat. nūq talis illecebre seu carnalis de-
lectationis que tunc vere mora consensus
morosa est morosegz dicē peccatum possit
ad ipam rationem superiorem dici pinere.
quia tamen ipa superior non ppie et senec
ad se hoc facit. illudgz etiam non nisi ipa si
militer ratione inferiori deliberata et cōsen
tiente ppie facere possit. hinc est q pecca-
tum morose delectationis/ cōmuniter et p
prie dicē ad rationem inferiorem pinere.
prout iple in superioribus declaratum est.
Et hic est talis ppius et deliberatus con-
sensus. de quali tam supra sepe dictus pua

so distinctione in superioribus posita: q
etiam oīter intelligē dum dicē cōsensus
in delectationē peccati mortale esse.

Vt negligens L

¶ Aut hmōi sic insurgentem illecebrā seu
carnalem et voluptuosaz delectationē post
ipius rationis apprehensionem/ ipa ratio
superior non reprimit. sed non etiam expres-
se in eam cōsentit. Et respectu istius casus
potest se ratio duplici modo seu sub dupli-
citate habere. Uno modo seu sub una
qualitate qua talem illecebram seu carna-
lem delectationem quam sic ratio superi
nec reprimit. nec etiam in eam expresse con
sentit/ ratio inferior post sufficientem deli-
berationē debitamq animaduersionē pe-
riculi et peccati qō exinde imminet et incum-
bit/ retinet et circa eam immorē. nec eam ipa
ratio superior divine et eterne legis et regu
le consideratione est diligēs repumere. Et
sic dicē ratio quinto sexz modoz supra ta-
ctorum seu sub quinta qualitate se hīe. sexz
vt negligens. Qui modus seu qualitas se
habēdi. licet q plurimū et principaliter
et statim sequentibus apparebit. rationis
inferioris in eo consensus occurrat et opē
attribuendus est superiori rationi. qz p illuz
modum seu p istam qualitatem se habēdi
rationis superioris/ causaē peccatum morta
le. qō alias non esset. Correspondetgz enī
iste modus seu ista qualitas tercio mēbro
principalis distinctionis trimēbris supius
ad hoc ppositum posite. Nam tunc talis
illecebra seu carnalis delectatio quantūcūq
modicam forsan vt in simili supra dictū est
teneaē sicaz nō morosa sit mora tempis/ est
morosa mora consensus. Estgz tunc vt ibi
dictum est peccatum mortale etiam si de-
sit plena voluntas placiendi actū. imo put
supra in simili dictum est. vbi forsan expres
sa voluntas non placiendi adesset maxime
si vt ibi etiam dictum est/ talis retentio ipsi
us illecebre seu carnalis delectatōis in ipa
ratione inferioris/ et negligentia repumendi
in ipa ratōne superioris esset. tangē in rem aut
operationem seu actū/ sup quo vel circa quē
ipa illecebra seu carnalis delectatio insur-
gat et versaē. et talis illecebre seu carnalis de
lectatiōis esset principale obiectum iuxē qō

modicum infra magis declarabē. Tunc
enī est virtusgz rationis in talem illecebrā
seu carnalem delectationem consensus. sez
expressus ipius rationis inferioris. qō patet
de se ex dicto/ ipius etiam rationis superio-
ris. licz non verus et expressus. interpretati
uus tamen et equualens. attenta tali deli
beratione periculigz et peccati aduertentia
seu animaduersione. qz qui auisatus et deli
beratus phibere potest et non phibet/ con
sentire videē. Cui quidem cōsensui inter-
pretatiuus et equualēs ipius rōnis superio-
ris/ qī est circa ea vel sup eis q de suo gene
re peccata mortalia existunt/ est semp pecca
tum mortale. qz licz tunc non sit expressus
contemptiuus: tacitus. seu actiuus et po
sitiuus. est tñ interpretatiuus. permissiuus et
equualens. permittens sez post talem suffi-
cientem deliberationem. talemgz aduerten-
tiam seu animaduersionē periculi et pecca-
ti &c. teneri a ratione inferiori/ illa q statim
repui aut reprimi debuerant. Etenī ratio
superior/ quotiens nō dirigit seu cohibet ali
quem actum. vel aliquam passionem inte
riorē alicuius peccati mortalis. et hoc post
sufficientem deliberationem et aduertenti-
am talis periculi/ talisgz peccati qō sic imi-
net et incumbit. sive tunc de lege seu regula
divina et eterna actu cogitet sive non dicē
consentire et contemnere. sed diversimode
Nam cum de ipa lege seu regula divina et
eterna actu cogitat. tūc vere et realiter con-
temnere dicē. vereqz et realiter contemnit.
Cū vo de ipa lege seu regula divina et eter
na actu non cogitat. qz hoc non nisi ex sua
negligentia et omissione puenire pōt. cum
pe ea in tali casu cogitare debeat. p omissio-
nem et negligentiam cōtemnere cum talis
omissio et negligentia in ipa ratione supio
ris post sufficientem deliberationem/ nullo
modo/ sine vero et effectuali contemptu. li
cet interpretatiuo/ esse et contingere possit.
et hic etiam effective a interpretative est ta-
lis consensus de quali tā in xta sepe dictas
duas distinctiōes in superioribus positas
q etiam cōmuniter intelligē dum dicitur
pfensus in delectationē pūli mortale esse.

Vt inaduertens D

¶ Alio modo sub alia qualitate respectu

respondeng ille modus seu ista qualitas se
cundo mō principalio attingendo et
membra sup hoc ad ꝓpositum ponit. Vñ
nunc talis illecebra seu carnalis delectatio
ei motiua mota erroris. nō motiua mo
ri cōsentire. Ideo nec statim veniale pec
catū. ¶ Et cōsi motiua sit mota que parit
de facto actū. et natura talis qui ponit
hoc ꝓpter inconuenientia ipsius rationis infe
rioris circa eam. Nam si ipsa ratio inferior
circa ipsam non immoueret. sed eam ex se fo
ret sibi dominari cum rationē superiorē sta
tim a se abiceret. iam ipsa ratio. si non illo
quarto modo seu ab ista quarta qualitate
sibi primo mō seu sub prima qualitate sup
posita (vt dictū ibi declaratū est) se haberet
Qui si a ratione superiore sola talis illecebra
vel carnalis delectatio statim reprimeretur
tam ipsa ratio se non illo etiam quarto mō
seu sub ista quarta qualitate. Et ergo mo
do seu sub ista tertia qualitate supra tā po
sita (vt etiam ibi satis declaratū est) se ha
beret. ¶ Sed q talis illecebra seu carnalis
delectatio se nō motiue moueat ꝓ scitur ex
pendo eā ꝓ sensum. qui sepe supra tactū ē
in hac materia capi. sum scz ponit consen
sus in delectationē. peccatum in mortale esse.
Doc sus enī respectu veritatis rationis pz
ex dictis. et ēnī p aliqua eorū q
in supiorib⁹ in declaratōe secundi modi
seu sicūde qualitatis se habēdi ipius ratio
nis tacta sunt. Vñ primo respectu ipius in
ferioris rationis. licz p talē cōsēsū in dictam
illecebrā seu carnalē delectationē īmotiua
tem videat. et dici possit quidā eius impro
prius et impfectus in ipam illecebrā et cete
ra inferiorem ꝓsensus ꝓpter quē est pecca
tum veniale. nō tñ debz talis ꝓsensus ꝓpri
us ꝓprie ac deliberatus dici aut reputari
qz vt etiam dictus apparet ante sufficientē
deliberationē debitāq; pricli. et pōt aduer
tentiā seu animaduersionē. et sic ante q̄ (vt
dictū est) ipa rō inferior ad suū ꝓpriū
actū q̄ est deliberare. et ratiocinari debuit re
currat lex sacra seu regulae humanae q̄bus
uti et iuuari. vel forsan aliq; naturā et
gradum ipius pricli. et pōt plene cogna
scat. et aduertat. talis eius īmotiua ta
liq; impropria. et imperfecta cōsensus ꝓ
pter q̄ de ea dicit ipius rōnis ut
motionē dictū q; improprium et imperfectū
precedere debuisse. et olim necessaria fuit
ante q̄ talis eius īmotiua talisq; cōsensus
dici posset. quoq; deberet vertus et effectus ē
exinde peccū mortale ptingē posse. ¶ Nec
enī in isto casu respectu ipius supioris rō
nis ex tali illecebra seu delectatio motiua
mota cōsensus reputari. Quia vt sepe i hiis
supra tactū est. et quo ipa rō inferior q; hic
circa talē illecebrā seu carnalē delectationē
īmotā. facit quasi suspēsa. et nō bene aduer
tens nec debite ante talē īmotionē ad tu
tum ꝓ tuum actum qui est deliberare ratō
nari. recurrens seqz periculū seu peccā
qd̄ imminebat. et incumbebat considerando
et attendēdo. legesq; seu regulas humanas
quibus iuuaretur consulendo eleuās a mi
nori debz dici ad iudicium supioris rōnis
q̄ altior et sublimior est eam. s. consulēdo re
curisse et se eleuasse. Et sic non mirū si ipa
rō supior. que de se et per se circa tales actus
carnales et terrenos nō intendit. nec se ex
ipa circa eas leges seu regulas diuinas et
eternas consulendo applicat. quasi suspen
sa et non bene aduertens. et sic indeliberata
et per consequēs nec vere nec interpretative
consentiens debz in hoc casu dici et reputa
ri. Etiam vt iam tactū est natura istius quar
ti modi seu istius quarte qualitatis se ha
bendi rationis. et videre clarum est. hoc q̄
se habet et importat. cum expresse importz
rationem inferiorem circa talem illecebrā
seu carnalem delectationem ante sufficien
tem deliberationem debitamq; aduertentiam
seu animaduersionem periculi et pec
cati quod exinde imminet et incumbit im
motam esse. Nam si poneretur ipa ratio
inferior sic post sufficientem deliberationē
debitamq; aduertentiam periculi peccati
īmotam fuisse. iā vt in simili statim tactum
est. non iste quartus modus seu ista quar
ta qualitas se habendi ipius rationis esset
sed eius quartū modorū seu qualitatum
immediate explicatorium. scz vel sextus vel
quintus. ¶ Et intelligantur hec oīa hic
statim supra predictorum sex modorum sex
qualitatū se circa delectationē habēdi ipsi
us rōnis tractata principaliē de ꝓsensu in de
lectationē cogitationis. i. q̄ habet cogitādo
Vñ talis consensus (vt sepe supra tactū est)

principaliter ad rationem inferiorē pinet
ficiat ad ipsam primet cogitare. i. actus ipse
cogitatiōis. et ētiā ad ipm q̄ est cogitare vt
nō cogitare inquātū accipit vt ad illā actus
nem ordinat. Nō aliter dicit. Nam est
quandā aliū consensus in delectationē re
petere. s. in delectationē actus seu opis. ma
xime nō ille actus seu illud opus est in fieri
q̄ consensus in talē delectationē sicut et ipe
ꝓsensus ig illū actū seu opus ad solā ratio
nem superiorē spectat et nō ad inferiorē.

Vtrum consensus in

delectationē sit semp peccatū et q̄.

Dta in supiore tractatu et speciali
q ter modicū supra. in declaratōe
sex modoꝝ seu sex qualitatum. se
circa delectationē habēdi ipius rōnis. sepe
de consensu in delectationē facta ē mentio.
interdūq; tactū quō ꝓsensus etiā verus et
deliberatus. et etiā ipius rōnis supioris in
delectationē nō semp est peccatū mortale.
Pro huius necnō aliquoꝝ ex pcedēbus
maiori declaratiōe. dnqz rememoranda et
aduertēda veniūt. ¶ Primū q; omnis de
lectatio habz aliqd ꝓpriū et principale ob
iectum. circa qd̄ fit et versat. Hec enī alie
ve dax est possit delectatio causari et bti. si
nō circa aliqd principaliter terminet et ver
sāt. ¶ Secundū qd̄ etiā ex dictis philo
sophicis delectatio sine sit in appetitu sen
sitiuo. sive i appetitu intellectiuo. sive (vt
modicū supra tactū ē) sit in cogitatōe solū
sive in actu seu executōe actus. aliquā opa
tionē ꝓsequē. Etenī (vt in supioribus de
clarātū est) ois delectatio. ex rerum ꝓcurā
causari habz et causat. s. ex boni et ꝓuenien
tis p vīā appetitiuā adeptiōe. et ad eam ap
plicatiōe. put scz tale bonū et ꝓueniēs. sen
tiē vel qualitercūq; capiē. que duo sunt. s.
ipm bonū et ꝓueniēs qd̄ sic sentit et capit.
vīa appetitiua q̄ sic illud sentit et ap
petit et terat. s. cognitio talis adeptiōis et
applicatiōis. Hūc igit ad ꝓpositū clarum
ē illud fieri nō posse. q̄n primo (vt iam ta
ctum ē) ibi sit aliqd ꝓpriū et principale ob
iectum. s. illud bonū et ꝓueniēs qd̄ sic adi
pisci et applicat. q̄nētiā secūdo ibi sit aliq̄
opatio. s. cā illa ipius boni et conuenientis
adeptio et applicatio q̄ sine aliqua operā
tione fieri non potest. q̄ etiam ipius actus
lio talis adeptiōis et applicatiōis cognitio
q̄ etiā quedā opatio ē. imo ipa ꝓpria opa
tio etiā de se quoddā bonū et ꝓueniens est.
Exempli gra. Delectat aliqō in visione ali
cuius rei pulchre. vel in gustu alicuius rei
sapide seu saporose. vel in rememoratōe ali
cuius magni honoris habiti. vel aliqua si
milī cogitatōe dax ē in tali delectatōe tria
ꝓcurare. s. primo ipam rem q̄ sic delecta
biliter videt vel gustat vel rememorat. vel
cogitat. et illa ē illius delectatiōis ꝓpriū et
principale obiectū. Secūdo ipam vim ap
petitiuā. q̄ p quandā operationē vtputa ta
lem visionē. gustationē. rememorationem
vel cogitationē illā rem tanq; suū obiectū
complacētem adipiscit et sibi applicatū habz et
in eo quietat. Et tercio cognitionem illius
adeptiōis et applicatiōis. q̄ si nō interueni
ret nulla ꝓprie cēt delectatio vt satis i supio
ribus exemplificatū ē de infantib⁹ et insen
satis. Ex dictis iam videri pt. quō delecta
tio qualibet pōt ad duo compari seu refer
ri. vel scz ad illud ꝓpriū et principale obiectū
circa qd̄ vel in quo sic versat. vel ad illam
operationē quā sic ꝓsequit. ¶ Tertiū aduer
tendū. q; etiam ipe consensus in delectatio
nem. qui nullum amplius q̄ ipa sola dele
catio ponit et importat. dnqz (vt in supio
ribus pluries tactū est) ipi rationi semp at
tribuit. consequit etiā si interueniat quan
dam aliam ipius rationis operationem. scz
quandā dijudicationē seu ratiocinationem
Hec enī (vt clarum est) ratio ipa in dele
ctationem aliquā consentire posset. nisi ꝓ
tus eius apphensionē ō ea quodāmodo di
iudicare seu ratiocinare. Ista aūt dijudi
catio seu ratiocinatio. nō est aliud nisi qui
dam ipius rationis actus interior et in me
te existens. qui ꝓprie fieri non pōt nisi per
modum cuiusdā cogitationis seu medita
tionis. q̄ in hoc ꝓposito p eodem accipiūt
et reputāt. Et hinc est q̄ talis ipius rōnis
dijudicatio seu ratiocinatō. valde frequen
ter et quasi cōmuniter cogitatio dicit et ap
pellat. imo vt modicū supra tactum est. q̄n
consensus in delectationē primo et principaliter
tationi inferiori attribuit. intelligēdū est de
delectatione q̄ est in cogitatiōe et nō de illa
q̄ est in actu seu actus executiōe. ¶ Quar

tum aduertendum q̄ q̄dq̄ contingere po-
nit. q̄ aliqua operatio erit mortalis ppter
principale delectandū obiectū. fuit pos-
sibile esse aliqua alia rem ab extra. quia forsan
illa operatio (vt tum tantum est) accipitur
a tactibus vt bonum. et finis in aliquo aliq̄
delectando regulariat intra exemplū sum
positū. cogitabit aliquis de aliqua magna
complacentia quam alias habuerit vel in
victoria alicuius rei pulchre. vel in gustatū
alicuius rei liquide vel humi. tū illa co
gitatione sit remota actiue delectabile. tū
quia sic remota actiue delectabile. tū
quia de facto ipsa delectatio habet p
ppm̄ et clarum est q̄ illa delectatio habet p
ppm̄ principale obiectū illam operatio
nem q̄ sic cogitat et remorat. s. illā victo
riam vel illam gustationē vel huiusmodi.
¶ Animum aduertendū q̄ amplius con
tingere potest. s. q̄ illam et ppa operatio
nem de facto ipsa delectatio consequatur
et ppriam et principale illius inter delecta
tionis obiectum. s. vt sit anē operationē cui⁹
est ppa delectari in illam operationē sicut l
quodāmodo sibi bonū et conueniens complacen
do reflectat. de grata cumpli intra exēplū
ibm̄ supra tactū. Cogitabit aliquis nunc
morando de aliqua magna complacentia
quam alias in aliqua re vel in aliqua opa
tione habuerit. et in illa cogitatione seu re
memoratione delectabile non quidē q̄ illā
delectationē quam sic habebat reflectat in
illam rem seu in illam operationē de qua sic
cogitabat. sed in ipam ppriam met cogita
tionem quam sic habebat. veputa quia de
lectabile erat solum q̄ sic cogitat. vel q̄ sic
remorat. certum et clarum est. q̄ in illo
casu illa delectatio habz p suo ppio et pa
cipali obiecto ipsamet cogitationē circa quā
versat. ¶ Planeq̄ dicta ad ppositū
applicando. Triplex ergo cuiuslibet de-
lectationis ppriū et principale obiectum
Aut enī delectatio sic aliquā (vt semp fe-
ri iam tantum est) operationem sequens. Et
vt fiat p aliqd̄ peculare exemplū et q̄ inter
supra tacta cōmunio contingit. clarius pce-
dat ponat. iuxta casum iam planius supe-
natum. q̄ aliquam cogitationem con-
sequat. ¶ Aut ipē talis delectatio habz p
suo ppio et principali obiecto aliquā rē ab
extra q̄ tunc forsan cogitat. Aut habet pro
suo ppio et principali obiecto aliquā aliam

operationem quasi rem que cogitat. Anebā
bet p suo ppio et principali obiecto ipsamet
cogitationem circa quam actualiter versat.
¶ Si primo modo q̄. s. delectatio illa sic co
gitationem aliquam consequens p suo p
prio et principali obiecto habeat rem aliquā
ab extra q̄ cogitat. sic sez q̄ licet talis dele-
catio circa illam cogitationem versē. non
tamen ex principali ipius cogitatiōis intui
tu. nec in sola reflexione ad eam. sed prīci-
pali intuitu principaliq̄ reflexiōe in ipam
rem q̄ sic cogitat. Et tunc qñ talis delecta
tio veram consensum in actum sit et quale
sano exēplo q̄ modicum supra circa naturā
ipius delectatiōis tractata sūt. ppendi pōt
considerando. s. (vt ibi tactum est) an talis
delectatio sit naturalis. an voluntaria. tan
sit circa rem licitā aut illicitam. tan sit mo-
derata aut immoderata. tan talis consen
sus sit verus et expssus. aut interpretatiuus
et equipalens. tan sit ipius rationis supio
ris vel solum inferioris. et hmōi q̄ ibi diffu
se explicata sunt. ¶ Si vero secūdo mō. q̄
sez illa delectatio p suo ppio et principali
obiecto habeat aliquam aliam operationē q̄
cogitat. sic sez q̄ quis vt iam statim tactus
est talis delectatio circa talem cogitationē
versē. non tamen ex principali ipius cogi-
tationis intuitu. nec in sola reflexiōe ad eā
sed principali intuitu principaliq̄ reflexio
ne in ipam aliam operationem q̄ sic cogitat.
Et tunc si talis operatio sic cogitata q̄ est p-
priam et principale obiectum illius delecta
tionis. sit de se peccatum veniale. tunc con
sensus etiam verus et deliberatus in talem
delectatiōem que sic circa talem delectatio
nem versē non erit nisi veniale peccatum
Si aūt illa operatio sic cogitata que est ppri
um et principale obiectū illius delectatio-
nis. sit peccatum mortale. tunc etiam con-
sensus verus et deliberatus in delectationē
que sic circa talem cogitationem versatur.
etiam si tunc. iuxta qd̄ modicum supra de
claratum est. non assit voluntas delibera-
ta pficiendi actū si facultas adesset erit pec
catum mortale. quia q̄ homo in cogitatio
ne talis operationis principali eius intuitu.
principaliq̄ reflexione in eam delectet. nō
cōmittit nisi ex eo q̄ eius affectus seu appe-
titus est in illam operationem sic cogitatam

sic inclinatus. Et ideo etiam q̄ in talem dele-
ctationem ꝓsentiat. nihil aliud est q̄ q̄ ipse
ex deliberatione eligat seu in hoc ꝓsentiat
q̄ affectus suus seu appetitus in illam opa
tionem sic cogitatam inclinatus pmaneat
et pfistat. Nullus enī delectat nisi in eo qd̄
suo affectui seu appetitui est conforme. Si
autem aliquis ex deliberatione eligat seu
consentiat q̄ affectus suus seu appetitus
que peccata mortalia sunt conformentur. est
peccatum mortale. Et ideo talis cōsensus
in talem delectationem que circa cogitatō
nem operationis peccati mortalis tali respe
ctu versat. est peccatū mortale. ¶ Si vero
tercio modo q̄. s. illa delectatio p suo ppio
et principali obiecto. habeat ipsa met co
gitationem circa quam actualiter versatur
sic. s. q̄ ipa delectatio circa talem cogitatō
nem fertur in se principaliq̄ ipius cogitatō
nis intuitu principaliq̄ reflexione in eam
veputa iuxta supra tacta. q̄ quis in talē co
gitationem ex eo solum q̄ sic cogitat dele-
ctetur. Et tunc quis talis cogitatio etiam
si versetur circa rem aut operationem que ō
se peccatum mortale existat. non est tamen
de se peccatū mortale. imo vel veniale tm̄.
Veputa. cum aliquis vt interdum cōtin
git vane et inutiliter cogitat. vt olim sunt pec
tato. veputa cum aliquis veliter. sicut pro
ꝑdicando vel disputando de tali re vel opa
tione cogitat. ideo consensus etiam verus
et deliberatus in talem delectationem non
est peccatum mortale. sed solum iuxta qd̄ tā
tactum est. vel veniale tm̄ vel nullū. Quia
q̄ homo etiam ex deliberatiōe sui affectus
seu appetitus in his que de se peccata non
sunt. vel non nisi venialia eligat vel cōsen
tiat esse inclinatū. non potest esse peccatum
mortale de se. nisi alie circūstantie cōcurre
rent. quia cōgitatio quecūq̄ sit in seipsam
solum reflexa. nisi alia vetiam tactū est con
curreret. nūq̄ de se et ꝑm se est peccatū mor-
tale. ¶ Et quia istud nōnullis posset aliq̄
liter intricatum seu obscurum videri. Ad
clariorem intelligentiam euemplificando lo
quendo respectu duoꝝ vltimoꝝ numbroꝝ
istius distinctionis hic immediate supra po-
site de cogitatione fornicationis. Certū est
dicunt cogitatio de opatione seu actu for-
nicationis. sic cogitando. duobus ꝓcipa-
liter respectibus delectari potest. Aut enī
sic cogitando in ipa sua cogitatione dele-
catur in respectu et reflexione ad ipsum
actum seu ipam opationem fornicationis
quā sic cogitat. sic sez q̄ principali intuitu
talis opationis fornicationis principaliq̄
reflexione in eam in tali cogitatione dele-
ctatur. Aut sic cogitando in ipa cogitatio
ne. delectat. solo respectu solaq̄ reflexione
in ipam suam cogitationem met. ex eo solū
sez delectatus q̄ sic cogitat. Si primo mo-
do. tunc consensus deliberatus in talē de-
lectationem que sic sup tali cogitatiōe for-
nicationis versatur. etiam si desit voluntas
deliberata pficiendi actū. est pcm̄ mortale
qr talis cōsensus iuxta qd̄ statim supra de-
claratū est. nihil aliud est q̄ q̄ ex delibera-
tione q̄ eligat seu cōsentiat q̄ affectus su-
us seu appetitus pmaneat et pfistat inclina
tus in fornicationem. qd̄ est pcm̄ mortale
cum fornicatio de se peccatum mortale exi
stat. Ex deliberatione etenī (vt sepe supra
tactū est) eligere seu ꝓsentire q̄ affectus su
us seu appetitus pmaneat et pfistat inclina
tus in aliquid. seu ꝓformek aliqd̄ qd̄ de se
peccatū mortale existit. est peccatū mortale
Si secūdo mō delectet cum talis cogitatio ō
se et ꝑm se nō sit peccatū mortale. imo vel sit
pta. tactū est posse veliter et ꝑ ꝑdicādo vel
disputando de fornicatione haberi sic nec
etiam cōsensus deliberatus in talem dele-
ctationem. erit peccatum mortale. vel ve-
niale tm̄. vel forsan nullum. quia vt etiam
sepe supra tactum est. ex deliberatiōe eligē-
re seu consentire affectum suum seu appeti
tum esse inclinatum in aliqd̄ seu cōforme
alicui. qd̄ de se et ꝑm se peccatū mortale nō
existat. non est etiam mortale pcm̄. ¶ Et
ꝓpter ista in declaratiōe vltimi sex modo
rum seu sex qualitatū se circa delectationē
habendi ipius rationis supra positoꝝ no-
tanter addita est illa clausula. maxime si fe
ratur ille cōsensus in ipam illecebram seu
carnalem delectationem. tanq̄ in rem aut
operationem. seu actum supra quo vel cir-
ca quē ipam illecebra seu carnalis delecta-
tio sic insurgit et versatur. et qui talis illece
bre seu carnalis delectationis erit ꝓncipale
obiectū vt est tibi videre. Et intelligāt sem
per in oībus ꝑmissis iux̄ qd̄ late in mo-

dictum supra tactis declarati est. Ostenditur vere & deliberate esse qñ ex ratione superiore & habituali delectationis ita expleto ipsius pondere motus. vel actus post sufficienter deliberationem debitis adhibitam diligentiam circumstantiarum pertinentium. & peccans qñ inde limitet & incumbit rationem negligat. ¶ Et hec quo ad ea q circa materiā de tractatum tabulas in eam. an sit. & qualis peccatum sit. & quotuplex. & quid ad hūc circa actum & actus doctor. qui ad hūc tractatū spectant & ipsius veritatem elucidare volenti est recolligi tabula potuerunt.

De consensu in actū

an sit peccatum. tqs.

Hic vero post in superioribus vbi de hac proposita materia ex natura primo & motiū delectatio nis & cōsensus in actū peccati tractatum est. ita quidem ut ex eis iam prime monstrari & posse circa consensum deliberatū in delectationem peccati mortale formaliter incurrere & contingere. Imo cōmunis intra tamē modicum dies modicum supra positum incurrat & contingat. nō propterea in tali cōsensu in delectationē adeo est committa temptatio quin vehemēs progredi possit vsq; ad ipm consensum in actū exteriorem. sine in ipo solo consensu in actum exteriorē sua temptatio supplerī. vltra q progredi non posse. cum nō videat quid vltra consensum in actum exteriorē ipa temptatio operari posset. propter quod & cētā seruando ordinem & dispositum post expositionem & declarationē nature et qualitatis ipius primo motiū. ipiusq; delectationis venie singulariter & natura & qualitate ipius consensus in actū tractandū & declarandum. ¶ Circa qd primo reminiscendū est. q iam modicū supra scz de ipa delectatione & de ortu in eam. cui pars rationis attribuit tractatū est qualiter tangi incepit. scz q ipse consensus in actum seu actus executionem. semp rationis superioris attribuit. Ipm ēq ipa rōne voluntas includit. propter qd iuxta supius tacta ipse consensus ille voluntarius est. Et cautū est. q iam sibi cētā aliqualiter opus incepit. Cum cētā ipse consensus & aliquid. de se importet vel supponat qdam inclinatū & eo ipo qd sic ipse consentit. nec cētā aliter ipse consensus ppie in aliquid fieri posse. nisi p prius de illo in quo sic ipse consentit. cuius qualitate et natura quodāmodo indicatū esset. Et in ordinatio (qñ bene pleriq; venit) vltima sola ad supremū auditorium seu indicatorium spectet & pertineat. cui insup (vt cētā sepe supra tactū est) omniū negociorum seu operationū humanarū iudicium/ad rationē ipius superioris non spectet. Ipm tñ respectū ad quem dicē regula & mā quā oēs operatiōes humane (vt sepissime etiā dictum est) regulari debēt. & vel regulam legis humane q sumit ex rebus creatis quas naturaliter bono cognoscat. cui regule rō inferioris innitit. vel regulam legis diuine q sumit ex rebus eternis & increatis ad quas homo supernaturaliter inclinat. cui regule ratio superioris innitit. vnde sit q ipa regula legis diuine sit superior. imo suprema & p̄ q̄ sequens supremū auditoriū & iudicatoriū. vltima q sista ad illam partem rationis pertinet. q sic ipi regule legis diuine que suprema est innitit. que est pars superior seu ratio superior. Cum facta ꝫ pluribus scitu dicē ꝫsequentibus occurrit iudicandū. finale iudicium finalisq; sententia sit de illo qd in tali cōsecutione seu concursu est vltimū vltimoq; occurrit. Et in negociis humanis vltimū qd sequit & occurrit. sit ipe realis actus seu ipius actus executio. Et p ꝫsequēs iudicium de ipo actu. seu actus ipius executione. sit iudicii finale sententia finalis. & sic ad supremū auditoriū seu iudicatoriū pertinēs sequit manifeste q ad ipam rationē superiorem ad quam sic (vt tactum est) iudicium supremū finalisq; sententia negociorū seu operationū humanarū spectant iudicium de ipo actu seu ipius actus executione spectat & pertinet. & per ꝫsequens etiam cōsensus in ipm actum seu ipius actus executionem qñ intervenit. cum nō nisi vt tactum est post iudicium supremū ac finale. de ipo actu habitum. intervenire possit. Et quo iterum sequit q (vt cētā in superioribus sepe est tactum) quotiēscūq; talis ipius rationis superioris consensus. sive verus et expressus. sive equivalēs et interpretativus in actus aliquem qui ex suo genere vel aliqua circūstantia peccati mortale existit. interuenit. talis consensus est peccatum mortale.

Quia semp talis ipius rationis superioris in tale actū peccati cōsensus/cētā si ipse realis actus nūc tñ modificationē modicū infra tangendā/nō p̄cederet seu ꝫsequeretur est tale peccatū quale ēt ipe rō ipa act⁹. Et rō iam quodāmodo i superioribus tacta est & p̄missa sumi pōt. ¶ Et primo respectu cōsensus. seu ꝫsensus ipius rōnis superioris. Hā ipsa rō superior ad quam/ vt sic tactum tactū est/talis cōsensus in huiusmodi actūs de se & suo genere vel ex aliqua circūstantia peccatū mortale ē permanet. nullo mō in dictū vel & expressus consensum inclinari posset/ quin prius de ipo actu eiusq; natura & qualitate deliberauerit & iudicauerit. aliꝫ vt supra tactū est non esset verus & expressus cōsensus. Deliberare aūt & iudicare maxime circa tales actus humanos non pōt. nisi regulā legis diuine & eterne qui sic inniti cōsulat. Cōsulta aūt regula legis diuine & eterne/in tale actum qui sic de se ex suo genere vel ex circumstantia aliqua peccatū mortale existit/ consentire nō pōt. qñ ipam regulā & legē diuinam & eternā/actu & realiter contemnat et spernat. seq; ab ea totaliē & fm habitū auertat. Actu aūt et realiē/regulā legis diuine & eterne contemnere et spernere/ seq; ab ea totaliē & fm habitū auertere nō pōt quin peccatū mortale existat. Sequiē ꝫ p̄dicta simul adaptādo & applicando q ipa rō superior in tale actū peccati mortalis vere et expresse ꝫsentire nō pōt. qñ peccatū mortale existat. ¶ Respectu vo ꝫsensus ipius rationis superioris equivalēs & interpretativus hoc idē patz. qi talis actus qui sic de se/ ex suo genere vel aliqua circūstantia/peccatū mortale existit. cū de ipso supremū et finale iudicium vt sepe supra tactū est ad ipsam rationē superiorē spectet & pertineat. cōmitti nō pōt. nec in realē executionē duci. qñ ipsa rō superior/negligēs fuerit ipm impedire. voluntatēq; respectu illius regulare et reprimere & p̄ ꝫsequens/quin cētā regulā legis diuine & eterne actu & realiē si tūc de ea actu cogitabat. vel p modū cuiusdā inexcusabilis obmissionis & negligēte. si tūc de ea nō cogitabat. cū in tali actu cogitare debuisset. cōtempserit et spreuerit/ac se ab ea totaliē. et fm habitū auerterit. Et q hiis viat dictis Tho. prima secūde sue summe. q rō superior in ipm actū peccati consentire dicat/nō solū qr fm rationes eternas moueat ad agendū. sed etiā qr fm rationes eternas nō dissentit. ¶ Ad ꝫpositum etiā illoꝝ dicat Aug⁹. de trinitate. Non potest peccatū efficaciꝫ ꝓpetrandū mēte decerni. nisi illa mens interius penes quā summa potestas et mēbra in opus mouēdi vel ab opere cohibēdi (de quibus de ratione superioris p̄ius etiā voluntate inter qā iam dictū est includente) male actioni cedat vel sentiat. P̄ius dixi) male actioni cedat vel sentiat. P̄ius dixi hec latius modicū supra. & specialiē in declaratione quinti sex modoꝝ seu sex qualitatuꝫ se circa delectationē habendi ipius rationis declarata sūt. Que ibi tacta/pōt ad hoc ꝓpositū/respectu ꝫsensus ipius rōnis superioris in ipm actū applicari. Et adhuc per ampliora & efficacius. cū non tāta culpa ipsi rationi superiori imputari habeat. nec facileꝫ tā graue peccatū insurgat/ vū ipsa vere & expresse aut equivalēter & interptative in delectationē que in sola cogitatiōe consistit & versaē ꝫsentit. sicut qñ vere & expresse aut equivalēter & interptative in ipm actū peccati ꝫsentit ipsiusq; actus executionem.

¶ Notāter in p̄missis vbi respectu consensus ipius rationis superioris in id qd de se ex suo genere vel aliqua circūstantia est peccatū mortale. de auersiōe a regula legis diuine & eterne/facta ē mentia. addita sunt ista verba. totaliter et fm habitū. Et cētā auerti a regula legis diuine & eterne (ꝓ ut iam in superioribus vbi ꝑpue de hac ꝓsenti materia nature peccati venialis tractari incepit aliqualiter declaratū est) dupliciter ꝓtingere pōt. ¶ Vel sz totaliē. i. fm habitū. qui ꝓpie in hoc ꝓposito nihil aliud est/q̄ quedā inordinatio mētis & intentionis dispositio/ponēs seu constituēs alterum finē. Qd fit & contingit in omni actu qui de se suo genere aut aliqua circūstantia/habet & importat/qd peccatuꝫ mortale existat. licet forsan ꝓ tunc talis inordinata mētis ac intentionis dispositio/ non attenderē neq; occurreret. Et ex hinc etiam (vt iam satis declaratū est) consensus rationis superioris in talem actū/est mortale peccatū quia sine tali auersione/ non pōt in talem actuꝫ intervenire. ¶ Vel contingit talis

...ssse nō videtur fm̄ habitū ſi in actu
...ſolū. i. ꝓ illo actu qui ſit ſm̄ exercē reſpe-
...ctu cuius ē bene aliqualis a regula ipſi⁹ di
...ne ⁊ eterne legis moderatus. ſi. non tñ ita
...ne ⁊ eterne legis moderatus. ſi. non tñ ita
...nec talis mētis ⁊ intentōis inclinatiōis/ q⁹
...ntū finē ponat ſm̄ ꝓhibuit. Et ſic ē q⁹ con
...ingit in oī actu. q⁹ ſe ꝛ ſuoꝝ genere ſeu
...aliqua circūſtātia non bz q⁹ ſit
...petū mortale. ſi ſolū venale. non erit etiā
...ſm̄ petū mortale. ſi ſolū venale. non erit etiā
...nisi petū venale/ quia ſine illa tota ⁊ fm̄
...habitū mentis ē cū ſola quadā inordina-
...tione pōt in talē actū intervenire vt ſuſ ex
...dicto ꝓ patet. ¶ Et intelligāt ꝓmiſſa q. ſ.
...ſenſus rōnis ſupioris in actum q⁹ ſe ꝛ
...ſuoꝝ genere aut aliqua circūſtantia petū
...mortale exiſtit/ ē petū mortale. Etiā ſi (vt
...ſupra tactū ē) actus ille in quē ſic ipſa rō
...ſupior ⁊ ſentit realiē ad ē non ſubſequere
...tur ſeu adimpleret. Si tñ hoc non ē ꝓté
...ipſius rōnis ſupioris ipſiuſq; voluntatis
...vtpote ſe poſt dicta ⁊ ſenſum tā ſic in illuꝝ
...actū ſeu illius actus executionē ꝓſentū am
...plius conſentiat ⁊ immutāt. ſed ꝓter defe
...ctū poſſibilitatis ⁊ habilitatis vel alicuius al
...terius opportunitatis aut circūſtātie ꝓtin
...gere. Hāc igit tā realiē ⁊ effectu talis actꝰ
...non ſubſequeret ⁊ adimpleret. ꝓpoſito tñ
...et affectu q⁹ ad incurſum petī mortalis/
...ſubſecutus ſi ⁊ adimpleret. Et hinc colli-
...gitur q⁹ voluntas ꝓ facto reputat. Iuxtaq;
...illud ꝓpter intelligādū venit illud dictum
...chriſti. Mth. v. Dixi q⁹ videt mulierez
...ad ꝛ capiscādū eā iam mechatus ē eam in
...corde ſuo. ¶ Et oībus ſic ſupius ordi-
...natis ſequit̄ K
...bēpſiem materiā/ nature et qualitat̄
...primoꝝ motū. delectatiōis ⁊ conſenſus in
...actū petī tractatis/ ex quodāmodo epilo-
...gando habet̄ quā primus motus primo
...primus ipſius ſenſualitatis q⁹ naturalis di
...cit/ nullū ē petū. Dato vo primo mot⁹
...cuidā/ q⁹ ſequit̄ predictū petū venale
...exiſtit. Delectatio aūt ſiue motoſa ſiue nō
...motoſa motus ipſius. Dū tñ non ſit motoſa
...motus conſenſus/ ꝓ rationē ſcz ſupioris vere
...⁊ realiē/ aut interpretatiue ⁊ effectualiē deli-
...berati. qđ cōtingit in ſcdo tertio et quarto
...ſex modoꝝ ſeu ſex qualitatū ſe circa dele
...ctationē habēdi ipſius rōnis ſupioris ſu-
...perius declaratis etiā ſi dicta delectatio ſit
...⁊ ferāt circa ea q⁹ de ſe ex ſuoꝝ genere vel ex
...aliqua circūſtātia/ petā mortalia exiſtunt.
...ē ſolū petū venale. Delectatio vo motoſa
...motus cōſenſus/ ꝓ rationē ſcz ſupioris ve-
...re ⁊ explē. aut interpretatiue ⁊ effectualiē de-
...liberati qđ cōtingit in quinto ⁊ vltimo ꝓdi-
...ctoꝝ ſex modoꝝ ſeu ſex qualitatū ſe haben
...di ipſius rōnis ꝛc. Hēadē etiā ꝛſenſus in
...actū. qñ tñ (vt ſepe ſupra tactū ē) ſunt et ſe
...runt ſup his q⁹ de ſe ex ſuoꝝ genere aut ex
...aliqua circūſtātia petā mortalia exiſtunt
...ſunt etiā petā mortalia. Et ad iſtud ꝓpo-
...ſitum ꝓ modū exempli applicāt doctores
...licz diuerſimode. temptationē q⁹ ſuit in pri
...mis parētibus. ex quoꝝ dicto/ pōt ſenſua-
...litas ipſa/ ſerpēs compari. Rō vo inferior
...etiā in ſuppoſitis tactū ē. mulier eue. Et
...rō ſupior viro Gde. Cū igit in ipſa primo
...motu. ſcdo tñ primo/ ipſius ſenſualitat̄ il
...lecebra inſurgit. qđ non niſi ex fomite cō-
...cupiſcentie ꝓuenit. ⁊ quaſi eā ſerpēs/ come-
...ſtionē ꝓnit eue ſuggeſſit. ideoq; tūc petū
...ſolū venale eſt ⁊ leuiſſimū. ¶ In delecta-
...tione vo non motoſa motus cōſenſus/ qui
...ſex cōſenſus fit ꝓ rationē ſupioris vere ⁊ ex
...preſſe aut interpretatiue ⁊ effectualiē delibe-
...rat⁹. q⁹tumcūq; ipſa dicta delectatio ſit fo-
...ſan motoſa motus ipſius/ q⁹tumcūq; etiā ipſa
...rō inferior iuxē prēdictos ſecundū tertiū et
...quartū ſex modoꝝ ſeu ſex qualitatū ſe ha-
...bendi ꝛc. vel circa talē delectationē non be
...ne aduertat. vel ſubito aut improprie etiā
...in eā cōſentiat. tūc mulier ſiue viro/ ipſeq;
...ignoranter/ comedere dicāt. Ideoq; tunc ſo-
...lum petū venale eſt. q⁹ q⁹ in delectatione
...petū mortale inueniat̄/ a conſenſu veri
...ſcz rōnis ſupioris vero ⁊ expreſſe aut inter-
...pretatiuo ⁊ effectuali ⁊ non aliter procedit.
...¶ In delectatione vo motoſa motus ꝛſen-
...ſus interpretatiue ⁊ effectualis qñ ſcz rō ipſa
...ſupior iuxē quintū ſex modoꝝ ꝓdictoꝝ ſeu
...ſex qualitatū ſe habēdi ipſius rōnis ꝛc. ta-

...ſem delectationem repſſere negligit. tūc
...mulier ſola/ ſed tñ viro ſciente comedit. et
...tūc licz vir non comedat ꝓter illū tñ eius
...conſenſus interpretatiuū et effectualē petū
...mortale eſſicit. etiā ſi (vt ſepe dictū ē) deſit
...voluntas ꝓpriā delicti actū ꝛc. Quia mulier be
...ne pōt ſine viro comedere. mortaliter aūt
...ſine viri conſenſu vero ⁊ expreſſo/ aut inter-
...pretatiuo et effectuali non poteſt peccare.
...¶ In delectatione vo motoſa/ motus con-
...ſenſus veri ⁊ expreſſi. qñ ſcz rō ipſa ſupior/
...iuxē vltimū ſex modoꝝ ꝓdictoꝝ ſeu ſex qui-
...tatum ſe habēdi ipſius rōnis ꝛc. vere ⁊ ex
...preſſe conſentit. tunc vir non ſolū cōſentit
...ſed ſicut mulier comedit. ⁊ etiā ſi deſit vo-
...luntas ꝓpriā actū ꝛc. eſt petū ⁊ grauis
...q⁹ in caſu precedēti. Grauius etiā ē in ta
...lem illicitā delectationē vere ⁊ expreſſe cō-
...ſentire. q⁹ non repſſimēdo interpretatiue ⁊ ef
...fectualiter conſenſum ꝓbare. ¶ In ꝛſen-
...ſu vo in actū peccati ſeu ipſi⁹ actus exēcu-
...tionē/ qui vt late ſupra declaratū eſt ſoli
...rationi ſupiori attribuit eſt ac ſi vir nō ſo-
...lum ſicut ⁊ mulier comederet/ ſed quodā-
...modo ac ſi inberet ⁊ preceper. ⁊ tunc etiam
...ſi iuxē ſupius tacta. talis actus realiē ab ē
...non ꝓcederet ⁊ ſequeret/ eſt petū mortale
...Et adhuc grauius q⁹ in caſibus ꝓcedenti
...bus. inquātū ſcz vt etiā ſupra monſtratū
...eſt grauius ē in actū peccati ſeu ipſius actꝰ
...exēcutionē q⁹ in ſolā eius delectationē cō-
...ſentire. ¶ Vel aliter dicā poſſet q⁹ ſcz in dele
...ctatione motoſa motus cōſenſus veri et ex-
...preſſi ipſius rōnis ſupioris ſ. vt qua ſtatim
...ſupra ſ. vir non comedit ſicut mulier. ſz ſo-
...lum comeſtioni muliere ꝛſentit ſicut ſu-
...pra dictū eſt. ſtetit in delectatōe motoſa mo
...tus conſenſus interpretatiui ⁊ effectual⁹ eius-
...dem rōnis ſupioris. Et ita ꝓpter hmōi con
...ſenſum vere et expreſſum/ petū mortale ſz
...grauius vt etiā tactū eſt q⁹ in tali cōſenſu in-
...terpretatiuo ⁊ effectuali. inquātū ſcz grauius
...ē vere ⁊ expreſſe in aliq⁹ malū ꝛſentire
...q⁹ interpretatiue ⁊ effectualiē. Dz in cōſenſu
...ipſius rōnis ſupioris in actum peccati ſeu
...in ipſius actus exēcutionē. etiā ſi vt ſtatim
...dictū eſt talis actus realiter ab ē non ꝓce
...deret et ſequeret. vir non ſolū conſentit ſi
...cut ⁊ mulier comedit. ⁊ tunc ē temptatio
...per ſe ꝛſummata ⁊ pfecta. Et intelligāt de
...exemplificationes iuxta ſupius declarata
...qñ ſcz hmōi delectationes/ conſenſuſq; in
...actū ſunt ⁊ ferunt̄ ſup his que de ſe ex ſuo
...genere aut ex aliqua circūſtantia pecca-
...ta mortalia exiſtunt. ¶ Et hec quo ad ta
...lem materiā nature primoꝝ motuū dele-
...ctationis et conſenſus in actū. ordinisq; et
...progreſſus temptationis. inquātum ad ea
...ad ꝓpoſitū huius octaui tractatus vtilia
...libelli tractādū occurrebat. dicta ſufficāt.
...Cui latiora videre volenti habz vt in ſu-
...perioribus in ſimili tactū eſt/ doctores plu
...rimos. tam magiſtz in. ij. ſententiaꝝ q⁹ ali
...os ſup dicto paſſu tractātes. q⁹ etiā beatuz
...Thomam ꝑma ⁊ ſecunda ſecunde par-
...tis ſue ſumme.

De tribus ad grauita-

tem peccati conferentibus.

L

q Dia vo iam recenter/ ⁊ etiam in ſuperioribus maxime in decla-
ratione nature ⁊ qualitatis pec-
cati mortalis/ dictū ⁊ mōſtratū
eſt. quō nonnūq; actus aliquis qui de ſuꝝ
ſorſan natura ex ſuoꝝ genere peccatū non
eēt/ vel ſorſan veniale ſolum/ ex intentiōis
corruptione/ vel ratione remorſus conſci-
entie ſeu aliqua alia circūſtātia/ poteſt pec
catum mortale eſſica. Et propter et etiā ad
clariorem ſemper cognitionem diſtinctio-
nis ſeu nature peccati venialis a petō mor
tali/ circa cuius declarationem preſens ꝓ-
ſpaliter materia verſatur. vtilum eſt expe-
diens vt his tribus hic ſummatim aliqua
perſtringere. De intentione ac fine actiōis
ſeu operationis. De eſſe ſeu natura et qua
litate conſcientie. De natura qualitate ac
numero circūſtantiarum.

De intentiōe ac fine

actionis ſeu operationis.

C Circa primum eſt aduertendum.
q⁹ intentio in generali ꝓut hic
et in materia morali. ſalicz vir-
tutis ⁊ peccati ſumitur ſic deſcri
bitur. Intentio eſt actus voluntatis in ali
quem finem tendentis. per aliquid vel ali
qua ad illum finem ordinata. Dicitur aūt
intētio q⁹ in illud tentio. Nā intētio ſem-
per reſpicit aliquid vt finem ſm̄. ſ. q⁹ illud

est omnium voluntatis. Et quo clare apparet q intentio de se importat et denotat aliquid extraneū illius qđ sic intenditur. Ideo qñ volūtas ferē ꝛ intendit immediate in aliquid extra se ferat ꝛ intendat immediate in illud in qđ sic ferē ꝛ tendit nisi quatenus illud in qđ sic ferē ꝛ tendit mittit quandam ꝓportionem. Ut gr̄a abicuus exemplificet ꝛ tendat principaliter affectus alicuius seu volūtas in aliquid qđ sibi sit finale saltē. ꝛ ꝓpter ipsum facilius assequendū intendat corpus suum domare ꝛ ꝓmptum subijcere ꝛ hoc ꝓ quantitatem ꝛ cū famulos ꝛ filios ꝛ auxilio facere possit. intendit religionē aliquā intrare. ꝛ ꝓ hoc faciendo ad aliquē locum talis religiōis ire. Ille talis respectu salutis sue q̄ ē ultimus finis / quē tūc sibi ꝓponit. respectu etiā domationis sui corpis ac ingressus religiōis q̄ sunt fines medij ad illū. sez finē ultimum ordinatū / tūc ꝓprie dicē intentionē. Respectu vo additōis talis loci illius religiōis hic sit dđa volūtatis dispositio. nō tamē ꝓprie dicē ē intētio. ¶ Ex predēti intentionis in generali descriptiōe clare et facilius etiā pōt descriptio intentiōis recte ꝓ addita. sez ibor̄ vbor̄ debitus ꝛ debito mō. Et etiā intentiōis pueršē seu corrupte. ꝓ additionē oppositor̄ seu ꝑ aliquor̄ vbor̄. s. indebitus ꝛ indebito mō. Sicut q̄ in descriptione intentiōis recte illa duo vba. s. debitum ꝛ debito mō ꝓ singulis accipiantur. cuius ipsa duo ad hoc q̄ intentio sit recta necessario habēt ꝑ currere. In descriptione vero intentiōis pueršē seu corrupte illa duo vba opposita. s. indebitū ꝛ indebito modo / accipiantur similiter cū alterū eor̄ ad hoc q̄ intentio pueršē vel corrupta existat ꝓ se sufficiat. Etiā (et sepe dictū est) plura necessario ad vtutē ꝑ currere q̄ ad vtutē. imo per defectū vnius eor̄ q̄ necessarij ad vtutem redit ad malē in vtutē. ¶ Sup ꝗbus ꝗtū ad intelligētiā nature ꝛ effectus intentiōis respectu eor̄ q̄ ramen in hoc octauo tractatulo huius libelli circa materiā peccati mortalis et peccati venialis ponenda sūt et ostendenda videbuntur ꝑspectare et sufficere videbit. subijciūt hic alīq regule notabiles.

Prima regula est.

Ex fine ꝓncipaliter intento. i. respectu finis vltimi q̄ principaliter in aliq̄ actu intenditur. actus ille attēdu. ꝓsiderari ꝛ indicari bz. ad hoc. s. q̄ dicat ꝛ indicet bonus vel malus meritorius vel demeritorius. Juxta qđ intelligi ꝛ applicari pōt dictū xpi. Mat. vj. Si fuerit oculus tuus simplex totū corpus tuū lucidū erit. Ubi ait Augl. ꝙ oculū significat intētio. Et intelligit hec regula ꝑ hoc modū actibus / q̄ alias ex seipsis sūt indifferētes. i. q̄ de suo ꝓprio esse / ꝓpriaq̄ natura / sine ꝓcursu alterius cause seu alterius circūstantie non būr q̄ sint boni vel mali. Ut gr̄a exēpli leuare festucā de era vel mouere manū. Jtē si tales actus ꝑ ꝓprio suo exercitio nature bēant q̄ ēent boni vel mali: aliter ēet dicendū. vt clare per regulas sequentes videri poterit.

Secunda regula est.

Actus de seipso malus / ex fine bono ꝓncipaliter intēto nō efficit bon⁹. Ut gr̄a exēpli furari vel despdari q̄ sunt actus de se mali etiā ex ꝓncipaliter intentione adhibitā q̄ ꝓncipaliter finē fiāt. vt elemosynā. nō ꝓpter hoc boni efficiunt.

Tercia regula et op

posita. Actus ꝑ seipsum bonus / ex fine malo ꝓncipaliter intēto / efficit mal⁹. Ut gr̄a exēmpli. De elyna vel oratōe vel ꝓdicatōe q̄ ꝓncipaliter ꝓpter vanā gloriā. mundanā. l. ꝓpter lucrū tale vel babēdū. ꝛ adipiscēdū vbi modi fiunt. Et nō diuersitat̄ sic tres vnas regulas ex descriptiōe intentiōis recte ꝛ intentiōis pueršē seu corrupte supra posit̄ aliisq̄ etiā ibidē dictis clare apparet. Quia ad intentionē rectā / ordinatā requirit̄. sez q̄ tendentia volūtatis sit in finē debitū. ꝛ q̄ sit ꝓ media ad illū finē debito mō ordinata. Ad intentionez vo pueršam seu corruptā sufficit defectus vel malicia in vno istor̄. sez vel q̄ finis ꝓncipaliter intētus sit ꝑ se malus. vt ponit tercia regula. Vel q̄ media per que ad illum finem tenditur sint ꝑ se mala vt ponit secunda regula.

Quarta regula ē ista.

Una ꝛ eadē ꝓncipalis intētio finalis. i. in aliquē finē ꝓncipaliter tendēs pl̄es actus se inuicē ꝓsequentes etiā diuersimode ꝛ distanter ab inuicē factos / ꝓprium bonū ꝛ ad meritū. vel in malū et demeritū informare. Ut gr̄a exēpli. Respectu intentiōis recte intēdit gr̄a exēpli. Respectu intentiōis recte intēdit aliqs vnū solidū ꝑ deo in el̄ynā ꝑ duodecim eis sibi inuicē succedentes deo elargiri. et dare sicsez q̄ habet die dabit vnū denariū Si a casu cōtingat illū hoiem dationē aliquā vltra denariū ꝑ aliquos istor̄ duodecim eius vicē obliuisci ꝛ intermittere. et in aliquo dies repere ꝛ facere. donatō ista / nihilominus sic in aliis diebus factis ꝓpter ꝓmā principalē intentionē erit meritoria. de intētōe vō puersa / facilius ē oare exemplū cum facilius contingere possit.

Quinta regula ē ista.

Finē sub fine seu intentionē sub intentōe ꝓpter ad meritū vel demeritū seu meritorie aut demeritorie qđ idē est / ponere cōsentire ꝛ velle. dictosq̄ fines seu intentiōes sic sibi inuicē subordinatos / ꝑ vna ꝛ eadē ꝓncipalis ꝛ finalis intētio / in bonū vel malū meritū vel demeritū informare. Ut gr̄a exēpli. Respectu ꝓncipalis ꝛ finalis intentiōis recte. intēdit aliqs ire ad for̄ ad hunc finē / q̄ ibi emat medicinas. ipas ē ꝑ medicinas ad hūc finē emit / vt ab aliq̄ infirmitate curet. Ad hūc vo finē ab illa infirmitate curari desiderat. vt ap̄ius ꝙ melius deo fruatur. Ex quo ꝛ certū ē / q̄ i isto casu oēs iste ꝓcedētes volūtates ꝛ intentiones: q̄ sic circa istos diuersos fines ferē ꝛ tēdūt: ꝓ illā ꝓncipalē ꝛ finalē intentionē / ap̄ius ꝛ melius deo fruēdi. in bonū ꝛ ad meritū informant. et ꝓpter eā / bone ꝛ meritorie existūt. imo in tali casu qñ sez volūtates in aliqbus fines seu intentiones sic sibi inuicē ad aliquē ꝓncipalez ꝛ vltimū finē subordinatos principaliter ꝓpter ipsum ꝓncipalē ꝛ vltimū finē ferē ꝛ tēdit. licz illi fines seu intentiones / pl̄es sint ꝛ diuersi nō tm̄ ꝓprie dicā nec ꝓprie ē mīs vnus ꝛ idē ipsius volūtatis mot⁹. Et intelligūt hec ē ista regula dicta. etiā si tpe realis executionis seu ad implendū illos actus sup ꝗbus fit oriat̄ ꝓcedētes volūtates seu intentiones cessarent ꝛ tendūt ad illa principalis ꝛ finalis intentionē realiter ꝛ facto in mēte hītē. Ut puta q̄ ꝓ tūc / vel nō occurrat vel nō attēdat. sufficit etiā q̄ ꝓcesserit et in habitu habeat. Ut vbi gr̄a i exēplo ſtanim posito deū q̄ ille talis q̄ sic ab aliq̄ infirmitate curari desiderat. vt ap̄ius ꝛ melius deo fruat tpe q̄ emit medicinas ad hoc vt a dicta sua infirmitate curari possit. ꝛ tpe q̄ ꝑfectis medicinis ad dictā suā curationē emēdis ad for̄ vadit / ꝛ illā ꝓncipalē ꝛ finalē intentionē ap̄ius ꝛ melius deo fruēdi nō realiter ꝛ facto in mēte habeat. q̄ tūc forsan vt dictū ē vel nō sibi occurrit vel nō attēdit nihilominus tūc / eā ꝑ ꝓs habuerit ꝛ adhuc habitu (vt ꝓsupponit) habeat. illa ꝓncipalis ꝛ finalis intētio ap̄ius et melius deo fruēdi ꝑ istos actus emendi medicinas ꝛ eundi ad for̄ seu volūtates ꝛ intentiones q̄ sup hiis ferūt informabit ꝛ bonos ꝛ meritorios efficeret. si tūc illā ꝓncipalē ꝛ finalē intentionē actualiter ꝛ de facto haberēt. ¶ Respectu vo ꝓncipalis ꝛ finalis intentiōis pueršē seu corrupte / facilius (vt ſtanim ꝓ regula ꝓcedenti tactū ē) dari ꝓt exēplū. ¶ Intelligūt etiā ꝑ dicta / respectu tūs ꝓncipalis et finalis intentiōis recte actuum q̄ bonor̄ ꝛ meritoriorū tūs inf̄ dictos actus seu fines / sic sibi actualiter finē ꝓncipaliter intētū subordinatos. et sup ꝗbus bmōi ꝓcedētes volūtates seu intentiones sic ferūt ꝛ tēdūt nō inueniat seu intēdat aliqs actus seu finis ex seipso / suaq̄ ꝓpria nā / illi fini sic ꝓncipaliter intento q̄ ad meritū deformis ꝛ oppositus. ꝛ q̄ volūtatē seu intentionē q̄ sup ipm ferē ꝛ tēdit pueršē seu corrupte. ꝓ q̄ aptius declarando / ponē sexta regula.

Sexta regula est ista

Quotiēscūq̄ inf̄ pl̄es actus seu fines sibi inuicē ad aliquē finē vltimū aliqs ex se ipso bonū ꝛ meritorium ꝓncipaliter intētū subordinatos inuenit seu intendit aliqs actus seu finis ille fini sic ꝓncipaliter intēto ex seipso suaq̄ ꝓpria nā / q̄ ad meritū deformis ꝛ oppositus. volūtasq̄ seu intentiōs q̄ sup ipsis ferē ꝛ tēdit pueršs ꝛ corrupto. tal⁹ actus seu finis medij sic inuentus. nō informat ad meritū / illā ꝓncipaliter intētōz illi⁹ finis vl̄

...ni & de ista intentione. q̃n ponit ipam principale & finalē intentionē. scz aliquos fi... ...ne sui ordinis ꝓdicos. etiā aliquos ex... ...que honore & meritorio deformat & dā... ...mō sequunt. Dicit g̃a. Pueriles aliquis... ...ere ad aliquā domū & ad hāc finē. vltā do... ...mū vult ire. vt videl intuear. ad hunc aūt finē hūanū vult ire. vt videl amore dei. ...ad hāc vo finē vult amore dei. vt apt & melius deo ꝓsint. Ille finis vltim⁹ ꝓpin... ...quus. q̃ē & meta⁹ deo ꝓsiēdi q̃ ali... ...o et ista bonitas & meritū illi volun... ...tati seu intentioni q̃ sic sap illū actū hūa... ...nū seu intentionē q̃ sic sap illū actū hūa... ...nū sēp tēdit & tendit & mouet illū actū si a ca... ...su ol̃ mutet. cui⁹ et sepe fuit q̃ natura sit ...illi vltimo finiq̃ ꝓpinquū intento quo ad ...meritū. dēmeritū & oppositū ad ꝓdictā vo... ...luntē seu intentionē q̃ sic sap eū fert & ten... ...dit. quātūcūq; et corrūpōs. nullo mō ad me... ...ritum referre pt. q̃n ponit illa puersa ...corrupta voluntas & intentio. ipam vltimā & ꝓpinquā intentionē ac eōs alios fines & in... ...tentiones ꝓdictos delerat & ꝙmodo... ...cunq; pamphilus ac quicūq; faciat ac⁹ si a caſu ol̃ mutet. ¶ Et rō hui⁹ ē. q̃ vna ...voluntas seu intentio et sepe puersa seu cor... ...rupta. ples voluntates seu intentiones alias ...et sepe bonas depranare pt. & ḡ nō cōtra. ...Una enim bona voluntas seu intentio nō pt ...plures et sepe malas bonas efficere. imo ...nec plures bone etiā se inuicē ꝙsequtes. etiā ...et sepe q̃ malū. bonū efficere pt. Quia vt in ꝓpositis sepe dicti. ad bonitatē & re... ...ctitudinē actus voluntatis seu intentionis ...primo necesse hūt ꝙsurere. q̃ ad eius mali... ...am seu corruptionē. imo ad eius malitiā ...seu corruptionē sufficat defect⁹ eius. etiā ...q̃ ad bonitatē & rectitudinē ꝙsiderandā ne... ...cessario requīt. ¶ Intelligāt etiā ex q̃ ...sic dictum ꝓpterea de actu interiori ip... ...sius voluntatis. q̃ etiā actū exteriorē etiam ...ꝙsequtū ꝓpriū & ꝓpinquū & finalē intentionem quo ad meritū vel demeritū. informande dicta sunt. q̃ huiusmodi principalis & finalis intentio. talis actus interiores voluntatis. et ...ꝑ formas ipsos actus exteriores si quando con... ...sequī ꝓdicat vel ꝙsequat. Nā si huiusmodi ...principalis & finalis intentio talis actus sub ...sequī ꝓdicat vel ꝙsequat. ¶ Etenim vt iā ...dictum simul vltā ē. amplius q̃ ad hāc ma... ...teriam ꝙsequtū pōt ipsa intentio sine ꝑ recta ...sine de puersa & corrupta acqui velit. respe... ...ctu cuiuslibet actus exteriorꝭ. ita scz interioꝭ ipsa voluntas q̃ exteriorꝭ. unde ꝙsequtā. ꝙsideratione comprehendi. Quo mō vt eos ꝓcedēs. alio mō vt eos ꝙsequtos. alio mō vt eos ...subsequtos. ¶ De intentione actus ꝓcedentis actꝰ ...ꝓcedētis. quō & qñ eos q̃ ad meritū & demeritū informare habeant & informet. satis i ...ꝓpositis & tractatā & declaratū est. ¶ De intentione actus ꝙsequtis & ꝙsequentis. ...ꝙsequtis & ꝙsequentis. quō & qñ eos informare habeat & informet. Hoc idem scz quō & qñ eos informare habeat & informet. Et supius etiā tractatio clare elicit et ꝙcipi pt. Etenim si intentio talis actus ꝓcedens ipsos q̃ ad meritū & demeritū nō ꝑ modificationes & declarationes supra etiā tactas informare pt & q̃libz informet. hoc idem nō dubiū. nec esse et modificationes facere potest & valebit intentio ipsos actus realiter & de facto ꝙsequtos. ¶ Quo vo ad intentionē talem interiorem voluntatis actus. ac etiā exteriores exinde ꝓuenientes subsequentē seu ꝙsequentē. aduertēda sūt q̃ sequūt. Et primo q̃dū ad ipsos actus interiores voluntatis in se & absolute ꝙsideratos ꝙsequtos. q̃ intentio huiusmodi interiorꝭ actꝰ voluntatis. subsequtos seu ꝙsequentes. nullo mō ex sepa pōt eos q̃ ad meritū vel demeritū informare. i. meritorios vel demeritorios efficere. nisi quatenus illi actus interiores voluntatis. cū illa subsequtā seu ꝙsequentē intentione reiterāt. Ut gr̃a alicuius exempli ad clariorē sp intellectū. vt aliquo vult & in mente disponit ire de rhoma i hierusalē. & ꝓ hoc sibi equū & alia necessaria ꝓparat. nō dū ꝓprie nec ꝓ primo relatione seu reflectione q̃cūq; habita in deū. q̃ forsan (vt intendū cōtigit) sola causa societatis vel alia. vult pro modo ille dicta sua voluntatem seu ꝓpositū q̃ sic habuit. in deū referre. vt scz illud ꝓpositū & voluntatē quam sic de eundo in hierusalē simpliciter habuit. habuerit intentionē deo ꝓsiēdi & complacendi. Ista intentio sic sibi supueniens. nullo mō pōt ex sepa illū actū interiorē voluntatis seu illud ꝓpositum q̃ sic ꝓ primo de eundo in hierusalē habuit. informare. sic scz q̃ eius bonitas seu meritū. ex ista subsequenti & supaccedenti intentione dependere posset. quia tunc illa interior actū voluntatis seu ꝓpositum. cum ista intentione subsequenti. illā rēiterāret. sic scz q̃ illam vo... ...luntatē & ꝓpositū q̃ sic de eundo i hierusalē simpliciter habuit. rehaberet intentione deo ꝓsiendi & complacēdi q̃ si faceret. et ...a casu in dicto situ. ꝓposito sine sua culpa impederet. ille actus voluntatis sic cū ista intentione subsequte reiteratus. mentoꝝ. ex ...vbi prior & ꝓcedēs nō fuisset. Et rō dara ē. q̃ illa interior actus voluntatis seu illud ꝓpositū. sic ista intentione subsequte ꝓcedēs ꝓpositū. sic ista intentione accedit. & quasi i facto ē. & quodāmodo in ꝓsento et nō ee quare nisi reiteraret. nullo mō videt ꝙ subsequte intentōz informari posse. ¶ Quo vo ad ipsos actus exteriores. ex ipsis seq̃ intentionibus actibus volūtatis. puenientes huiusmodi actus. sub duplici specie. duplicēq; qualitate q̃tū ad hāc materiā pertinet considerationi occurrūt. Sunt etenim aliq̃ respectu primę speciei. simplices in se. i. q̃ ō sua natura etiā si quandā successum habeant. nō tñ ex pluribus & diuersis alijs actibus de se completis vel longo tractu tpis subsistere seu ꝙstare hūt. Ut gr̃a exempli. Dare etiā elemosynā celebrare etiā missam. & huiusmodi. Alij vo sunt & sūt de specie. compositi in se. i. qui de sui natura ex pluribus & diuersis alijs actibus de se completis. vel ex longo et in diuersa tpa tractu subsistere et ꝙstare hūt. Ut gr̃a exempli. Diu in religione viuere. in longā pegrinationē ire. et huiusmodi. ¶ Rursus pōt ꝑdictaꝝ duarum specieꝝ actus sub duabus diuersis qualitatibus (vt tactū est) ꝙsiderari. Vel scz ꝓut sunt in factū esse. i. ꝓfecti & completi. Vel ꝓut sunt adhuc in fieri. i. iam incepti et nondū ꝓfecti seu completi. De ḋbus magis ꝙ exempla subinserta liquere potent. ¶ Prę missa igit̃ ad ꝓpositū applicando dicā pōt ꝙ actus primę qualitatis. s. qui sunt in factum esse. i. ꝓfecti & completi. cuiuscūq; ꝑdictaꝝ specieꝝ existāt. siue scz simplices siue cōpositi. intentio subsequtis seu supaccedēs nullo mō pōt ex sepa quo ad meritum vel demeritū informare. Nec talium actuū bonitas seu malitia ex dicta subsequti seu supueniente intentione dependere. Rō dara est. q̃ tales actus cum ꝓfecti & completi et sic transacti sunt. nō sunt amplius in esse. q̃ autem amplius in esse non existit non potest amplius ꝙ aliud subsequtum informare nec ab eo quoquo modo dependere. Nec etiā iuxta modicū supius tacta. posset actꝰ interior voluntatis. respectu talium actuum exteriorum sic transactorum. cum illa subsequti seu post accedenti intentione reiterari. Ut gr̃a exempli. & primo de actu simplici. Dicat aliquis cuidam indigēti vnū florenū. nihil tunc nec ꝓ ante. respectu illius dationis ō deo cogitans. sed q̃ forsan ille indigens vicinus suus erat vel alias sibi gratus. Si supaccedat illi vel subsequtę intentio q̃ illum florenum voluerit dedisse ob dei reuerentiā & honorem. illa interius sic subsequēs seu supaccedens. nullo mō quo ad meritum potest ex sepa illum actū. illā dationem illius florenī informare. q̃ scz eā meritoriam faciat. quia iam illa datio ante accessum illius supueniētis intentionis transijt nec est amplius in esse sicut nec potest informari. Nec etiam respectu eius posset actus interior voluntatis cum illa subsequenti & supueniente intentione reiterari. De actu vero composito similiter exemplificari potest ō illo qui ō deo nihil tunc nec per antea respectu huius cogitans. nec tunc quicq̃ in deū deflectens seu referens iuerit de rhoma in hierusalem. Si enim talis. completo dicto suo viagio. vellit illud in deum referre intentionecq; dei honoris fecisse. illa intentio supueniens nullo modo posset illum actum sic completum. scz illud viagium quo ad meritum informare. Nec etiam posset actus interior ipsius voluntatis respectu eius cū illa subsequenti & supueniente intentione reiterari. q̃ supra declaratum est. ¶ Actus vero secunde qualitatis qui scz sunt adhuc in fieri. id est iam incepti & nondum completi. q̃ sic notanter dicitur. Etenim si nondum incepti essent. intentio tunc supueniens non posset respectu eorum dicta subsequtis seu post accedentis. Si etiam completi essent iam supra declaratum est. quid talis intentio operaret. Huiusmodi igit̃ actus prout in scipsis in suo q̃ē totali ꝙsiderandi. intentio subsequtis seu supaccedēs pōt ex sepa quo ad meritum vel demeritum. & quid informare. & quid etiā non informabit

finē illi⁹ de fine intentionis. ḋn potius ipam principali⁹ intentionē ocurrisse. ad hoc fuisse intentionē ponendam. etiā aliquo ex fine bonore. intentionis debeamus ⁊ ḋbeamus operari. Dicit ḡra. Puenire aliquid ire ad aliquid nomā ⁊ ad hāc finē illud. Dupliciter etiā vult ire. vt ḋdā intendat. ad hunc aliq̄d fine⁹ habeat⁹ vult vt finem inde efficiat. vt apa⁹ ⁊ medicina dei fiat. Ille finem habet⁹ principalē intentionē apa⁹ ⁊ medi⁹ deo placēdi ⁊ alios ex fine bonore ⁊ meritorios deo ⁊ illi⁹ acti. Si a⁹ illi⁹ actus intentionē ⁊ meritū ⁊ honorē illi⁹ actū. Si a⁹ illi⁹ actus cessaret. cessaret fructus naturā sit illi⁹ vltimo finē sic principalē intento quo ad meritū. debitū ⁊ oppositū ad p̄dictā voluntatē seu intentionē ḋ sic sāpe euenit ⁊ tendit. generāter et cōcipēs. nullo mō ad meritum referre p̄t. ḋn potius illa puersa cōpta voluntas intentio ipam vltimā ⁊ principalē intentionē ac ōcō alios fines ⁊ intentiones p̄cedēs deformat ⁊ ḋāmodo deprauat. pplusq̄ ac grauiter facit actū illa culpa cōmittet. ¶ Ex hoc hoc ē. q⁹ una voluntas seu intentio ex sāpa puersa seu corrupta. plures voluntates seu intentiones alias ex sāpe bonas depranare p̄t. ⁊ nō econtra. Una enim bona voluntas seu intentio nō p̄ plures ex sāpe malas. bonas efficere. Imo nec plus bene cū se inuicē ⁊ sequentes. vna ex sāpe malā. bonā efficere p̄t. Quia vt in sapientibus sepe dictū ē. ad bonitatē recte actionis alicuius voluntas seu intentionis plura necesse hīt ⁊ aduerte. q⁹ ad eius malitiam seu corruptionē. Imo ad eius malitiā seu corruptionē sufficit defectus vnius eoꝝ q̄ ad bonitatē ⁊ rectitudinē ⁊ debitā requirūt. ¶ Intelligē etiā ex ḋctis. q⁹ sic ⁊ fluxum superius de actu interiori ipsius voluntatis. q⁹ etiā actū exteriorē exinde ⁊ sequentē p̄ principalē ⁊ finalē intentionem quo ad meritū vel demeritū. informandū dicta sunt. q⁹ bonā principalis ⁊ finalis intentio. tales actus interiores voluntatis. et a fortiori ipsos actus exteriores si exinde consequāt. ḋcet vel ⁊ conuenit. Hā si bonā principalis ⁊ finalis intētio tales actus subsequēt. sāpe conuenit recte. ¶ Etenī vt ālibus innuī vltimo ē. implicā q̄dā ad hoc materiam ⁊ etiam ⁊ omnia p̄dicta intentionē finem ⁊ recta finem ⁊ compta accipi velit. respectu supra dictoꝝ actuū. tā interioꝝ ipsius voluntatis q̄ exteriorū inde ⁊ sequentū. ⁊ inde ratione complendi. Duo mō vt eos p̄cedēs alio mō vt eos ⁊ commitās. alio mō vt eos subsequens. ¶ De intentione actus p̄dicti eos p̄cedente. quo ⁊ qñ eos q̄ ad meritū ⁊ demeritū informare habeat ⁊ informet. satis i superioꝝ tractatū ⁊ declaratū est. ¶ De intentione eos hmōi actus ⁊ comitante. h⁹ idem q⁹ quo ⁊ qñ eos informare habeat ⁊ informet. Et supius etiā tractatū dare cliū et capi p̄t. Etenī si intentio tales actus precedens ipsos q̄ ad meritū ⁊ demeritū nō modificationes ⁊ declarationes supra etiā tactas informare p̄t ⁊ qñqz informet. hoc idem nō dubitā. nec ēt de modificationes facte repetit ⁊ celebrit intentio ipsos actus realiter ⁊ de facto ⁊ comitās. ¶ Quo vo ad intentionē tales interiores voluntatis actus. ac etiā exteriores exinde ⁊ euenientes subsequentē seu supaccedentē. aduertēda sūt q⁹ sequūt. Et primo q̄tū ad ipsos actus interiores voluntatis in se ⁊ absolute ⁊ ḋcratos ⁊ cernit. q⁹ intentio hmōi intentionis actus voluntatis subsequens seu supaccedēs. nullo mō ex sāpa p̄t eos q̄ ad meritū vel demeritū informare. i. meritorios vel demeritorios efficere nisi quatenus illi actus interiores voluntatis. cū illa subsequenti seu supaccedēti intentione reiterāt. Ut gra alicuius exēpli ad clariorē sp intellectū. vt aliqs vult ⁊ in mente disponit ire de roma i hierusalē ⁊ p hoc sibi equū ⁊ alia necessaria p̄parat. nō ḋcē p tūc nec p primo relatōe seu reflexione q̄cūqz habita in deū. si forsan (vt intendū cōingat) sola causa societatis vel alia. vult postmodū ille dicā suā voluntatem seu ꝓpositū q⁹ sic habuit in deū referre. vt sit illud ꝓpositū ⁊ voluntatē quam sic de eundo in hierusalē simpliciter habuit. habuerit intentionē deo ꝑplacēdi ⁊ complacendi. Ista intentio sic sibi supueniens nullo mō p̄t ex sāpa illū actū interiorē voluntatis seu illud ꝓpositum h⁹ sic p̄ primo de eundo in hierusalē habuit. informare. sic sit q⁹ eius bonitas seu meritū. ex illa subsequenti ⁊ supaccedenti intentione dependere possit. qui ita etiā interiorē actū voluntatis seu ꝓpositum cum illa intentione subsequenti ille hō retinere. sic sit q⁹ illum voluntarē ⁊ ꝓpositū q⁹ sic de eundo i hierusalē simpliciter habuit. habeat intentionē deo ꝑplacēdi ⁊ complacendi q⁹ si faceret. et a casu in dicto suo ꝓposito finē sua culpa impediret. ille actus voluntatis sic cū illa intentione subsequente reiterato mentis⁹ esset vbi p̄mo ⁊ p̄cedēs nō fuisset. Et nō dara ē. q⁹ ille interior actus voluntatis seu illud ꝓpositum sic illā intentionē subsequentē precedens tpe quo illa intētio accedit. ē quasi factū ē. ⁊ quodāmodo in ptō et nō ē quare nisi reiterare. nullo mō videt ꝙ subsequēte intentiōz informari posse. ¶ Quo vo ad ipos actus exteriores. ex ipsis sq̄ intentionibus actibus volūtatis p̄uenientes bonōi actus. sub duplici specie. duplicatq̄ qualitate q̄tū ad hāc materiā p̄tinet consideratione occurrūt. Sunt enim alij respectu p̄me speciei. simplices in se. i. q⁹ sua natura etiā si quendā successum habeant. nō tñ ex plurib⁹ ⁊ diuersis alijs actibus de se completis vel longo tractu tpis subsistere seu ⁊stare hīt. Ut gra exempli. Dare etiā elemosynā celebrare etiā missam. ⁊ hmōi. Alij vo sunt ⁊ sciē speciei. compositi in se. i. qui de sui natura ex pluribus ⁊ diuersis alijs actibus de se completis. vel ex longo et in diuersā tpa tractu subsistere et ⁊stare hīt. Ut gra exempli. Ire in religione viuere. in longā pegrinationē ire. et huiusmodi. ¶ Rursus p̄t p̄dictaz quarum specieꝝ actus sub duabus diuersis qualitatibus (vt tactū est) ⁊sideran. Vel sc. p̄ut sunt in factū ē. i. pfecti ⁊ completi. Vel p ut sunt adhuc in fieri. i. iam incepti et nondū pfecti seu completi. De q̄bus magis p exempla subinserta liquere potent. ¶ P̄ie milla igit̄ ad ꝓpositū applicando dica p̄t q⁹ actus p̄me qualitatis. i. qui sunt in factum ē. i. pfecti ⁊ completi. cuiuscūq; p̄dictaz specieꝝ existāt. siue sc. simplices siue cōpositi. intentio subsequēs seu supaccedēs nullo mō p̄t ex sāpa quo ad meritū vel demeritū informare. Nec etiā actū bonitas seu malicia ex dicta subsequenti seu supaccedenti intentiōe dependere. Nō dara est. q⁹ tales actus cum pfecti ⁊ completi et sic transacti sint. nō sunt amplius in esse. q⁹ autem amplius in esse non existāt non potest amplius q̄ aliud subsequens informari nec ab eo quoquo modo dependere. Nec etiā iuxta modicū supius tacta. posset actus interior voluntatis respectu talis actus exterioꝝ sic transactoꝝ. cum illa subsequenti seu post accedenti intentione reiterari. Ut gratia exēpli. ⁊ primo de actu simplici. Dicat aliquis audam indigēs vnū florenū. nihil tunc nec p ante respectu huius donationis ō deo cogitans. sed q⁹ forsan ille indigens vicinus suus erat vel alias sibi gratus. Si supueniat illi vel subsequat intentio q⁹ illum florenum voluerit dedisse ob dei reuerentiā ⁊ honorem. illa intentio sic subsequēs seu supaccedens. nullo mō quo ad meritum potest ex sāpa illum actū. illū donō em illius florenū informare. q⁹ sic ēt meritoriam facat. quia tam illa dano ante accessum istius supueniētis intentiōis ⁊ transijt nec est amplius in esse sicut nec potest informari. Nec etiam respectu eius posset actus interior voluntatis cum illa subsequenti ⁊ supueniēti intentione reiterari. De actu vero composito similiter exemplificari potest ō illo qui ō deo nihil tunc nec per antea respectu huius cogitans. nec tunc qui eā in deū deflectens seu referens iuerit de roma in hierusalem. Si em talis complexo dicto suo viagio recte illud in deum referre intentionem q⁹ dei honoris fecisse. ista intentio supueniens nullo modo potest illum actum sic completum. sc. illud viagium quo ad meritum informare. Nec etiam posset actus interior ipsius voluntatis respectu cuius cū illa subsequenti ⁊ supaccedenti intentione reiterari. q⁹ satis declaratum est. ¶ Actus vero secunde qualitatis qui sc. sunt adhuc in fieri. id est iam incepti ⁊ nondum completi. q⁹ sic notanter dicatur. Etenī si nondum inceptus esset. infinito tunc supueniens non posset respectu eoꝝ in dicta subsequēs seu post accedens. Si etiam completi essent iam supra declaratum est. quid talis intentio operaret. Ita nimirū igit̄ actus prout in sapiente in suo q⁹ ē totali ⁊sideranē. intentio subsequēs seu supaccedēs p̄t ex sāpa quo ad meritum vel demeritum. Imo quid informabit

hominem. ql facienti ql ego sine qua
cunq; rectitudine assentit. nec tunc erat.
Alius erat humān malicia. non ē error. sed
mor ostendit rō sub ista macula vnā misceri
ad aliq̄d agendum seu faciendum particulare delec
tando sic. Et hoc ē malum. Cui musca si
p̄scām se iuste secundū se imponendo
sem p̄ncipiorum ipōrum p̄cipuorum assentit
potest errare. p̄ se nō errare. Sicut dem
conscientia et illo dubius simplicio concu
sionē sic. Ergo hoc non est faciendū. Que
conclusio sīl est falsa vel vera. put. l. ipa
minor conscientia se illi p̄mīsse in illa mi
nore tenuit. ¶ Et ētā conscientia p̄ont
magis ppie. magis coiter sumit. sc. nū
magis rationi simplici p̄cepti dicat quā
dam applicationē seu ordinationē facte
ad aliq̄d. hoc magis actū quendā q̄ habi
tum seu potentiā importet. p̄ quo dicō q̄ ipsi
conscientie attribuāt. l. testificari. accusare.
remordere. reprehendere. excusare. iudicare
simulare. remurmurare. mutare. ligare. re
vrbere. Que oīa (vt clarū est) cōsequunt
quandā actualē applicationē alicui p̄cepto
seu facte ad ea q̄ agunt. Que q̄dē
applicatio emphatica dicitur fm diuersita
tem tuū tempoz. vica. p̄senti p̄sentis et fu
turi. Uno etiā nō. respectu p̄senti tpis
dicta applicatio fieri. nū sc. recognoscat
aliq̄d actū vel nō actū ē. Et fm hoc cō
scientia de hoc q̄ sibi vel in malo cōmisso
vel in bono omisso aut educēdo consa ē
contra mentē testificat. remordet. reprehendit. excusat. Alio
mō respectu p̄cepti tpis dicta applicatiō
fieri. nū sc. aliq̄d faciendū imminet vel occur
rit. Et fm hoc conscientia p̄cepto illo in bo
num vel malū fm iudicia rōnis p̄ applica
tionē facte seu cognitionis ad illud indi
cantis sibi consa. tenentē ipam facere vel
nō facere. instigat. stimulat. recalcitrat.
Alio mō et respectu futuri tempis dicta
applicatio fieri. nū sc. conscientia ad ali
qua in futuz faciēda vel nō faciēda. put si
bi de eis fm iudicium rōnis per applica
tionem famule seu cognitionis ad illa in
diuina. conscia est mentem ipam erectat
incitat. stigat vel retrahit. ¶ Plures a di
uersis doctoribus assignāt conscientie de
scriptiones. Unā a Johāne damasceno q̄

conscientia est lex intellectus nostri. Alia
a Basilio. q̄ conscientia ē rōnale iudicato
riū. Alia q̄ē cognitio sui ipsius. Alia q̄ cō
scientia ē habitus mētis. bonī. t mali discre
tiuus. Alia q̄ p̄scia ē credulitas inclinātis
ad aliq̄d faciēdū vel nō faciēdū. aut mi de
liberatōe firmata. Et vltio p̄scie diffinitio
nū seu determinātibus. q̄ in effectu bene
resoluēdo in idē coincidūt. colligi p̄t q̄ cō
scientia respiciat t p̄cipit. tā facta q̄ faciēda.
imo oia tpa respiciat. vt satis declarātū est.

De conscientia indi

T
Scretā. ¶ Potuit solēt aliq̄. p̄scientiam
nimis largā. t etiā nimis strictā cauen
dū esse aliquos rōnes assignātes. Unam
sc. q̄ p̄scia nimis larga generat p̄sumptio
nē. Primis vo strictā desperationē. Aliā q̄
p̄scia nimis larga reflnē illud q̄d ē malū
vidat bonū. Primis vo strictā econtrario se
pe dānat scrupulū. Sed nō put vba iacent
de se sic simpliciter accipiendū est. sz p quādā
denotationē. t maxime i indifferētibus. q̄
sc. vt sepe tactū ē. nō būt er se suoq; gene
re q̄ sint bona vel mala. mentoria vel de
mentoria. Etenī p̄scīa larga. coiter. t de
plumbus q̄ frequentissime occurrūt nullū re
morsum bz. t sic plura sepe facit q̄ sic faci
endo nō peccat. In q̄bus tñ si remorsum
bz. peccaret. Unde plume petā euitat q̄
alius incurreret. t cōmitteret. Conscientia
vo nimis stricta econtrario cōtra quā
de oībus. t frequentissime sine causa remor
sum bz. dubitat. Et cū pluria necessario
facere habeat. sc. si faciat q̄ sic cū remorsu
faciendo peccat. in q̄bus tñ si remorsum nō
būet. nō peccaret. Unde eq; plura petā in
curret. t cōmittet. q̄ alius nō incurreret nec
cōmitteret. ¶ Circa q̄ ac etiā circa pluria
tū ista dictoz q̄ dictoz bene notādo et ad
uertēdo venit. Et aliud est p̄scia. aliud ti
mor p̄scie. Ad in effectu ē dicere q̄ magna
ē conscientia inē hīe de aliq̄s facere p̄scien
tiā. t intelligat formatā. t hīe solū timorē
p̄scie q̄ē aliq̄. t bene cōit seruilis p̄scientie
vocāt. Cōscientia etenī pura dicit ē. f. for
mata ē rōnī finaliē. i. post discussionē et deli
berationē. et diffinitiua finis rōnis iudica
tur. t firmatē aliq̄d ē faciēdū aut p̄sequen
dū. vel nō faciēdū aut vitandū. Et p̄ talem

conscientiā formatā facere. etiā si erronea
sit. sic sc. q̄ rō in sic deliberādo deliberādo
ac diffinēdo errauerit est peccū. ¶ Timor
vo p̄scie seu scrupulus ē. q̄n nō sic finaliter.
i. post discussionē t deliberationē et diffi
nitiua sua iudicat. t firmatē aliq̄d ē faciēn
dū aut p̄sequendū. vel nō faciēdū aut vitā
dū. sed meius inē oubia vacillat. nescius
q̄d sit melius. nec ad q̄d ponī tenetur. Nō
tñ q̄ nō velit omnīno aliq̄d facere ē placi
tū sine voluntati. Et p̄ istū timorē seu scru
pulū p̄scie facē nō sp ē peccū. Iz periculosus
valde sit. t q̄tū sieri p̄t abiiciendus et extin
guendus. Cause istoz inferius subiungēt.
¶ Pro q̄ faciēdū q̄ inē octera q̄ sup pōn
tur p̄scie p doctores tractāt. duc so
lent Iz diuersimode formari t declinari q̄
stiones. Et quaz declinatiōes tā stati dicta.
q̄ adhuc inferī in hac eadē materia dicēda.
q̄ etiā pōt alia q̄ in hoc tractatu circa ma
teriā peccī mortalis t venialis tractata sūt
t adhuc forsan tractabūt. dari intelligi po
terūt. Prima igit̄ q̄stio sic tractari solita ē.
Utrū p̄scia errās obligat. Secūda vtrū p̄scien
tia erronea excusat. ¶ Circa primā istaruz
duarum questionū.

Utrum scz conscien

tia erās obligat. q̄ō vt ponit. b. Tho. prīa
scde sue sūme ē idē in effectu q̄ dicere. vtrū
voluntas a rōne errāte discordās sit mala t
pecca. Cōsonat ad aliq̄ supī tactoz tripli
cem distinxerūt nōnulli actuū q̄litatē. vidz
q̄ aliq̄ sūt de se ex suoq; genē seu nā. boni.
Aliq sūt de se ex suoq; genē seu natura ma
li. Aliq sūt indifferētes. f. q̄ de se ex suoq; ge
nere seu natura nō būt q̄ sint boni vel ma
li. vt leuare festucā ō terra vel mouere manū.
¶ Dicāt q̄ in effectu. q̄ respectu actuū du
arū primaz q̄litatū. si rō vel p̄scia de ipso iu
dicet t dicat fm vez eoz ē. sua. q̄ p̄ua
natura. vt puta q̄ aliq̄d q̄d de se ex suoq;
genere seu natura bonū ē rō iudicet vt bo
nū. t exinde p̄scia dicat hoiem tenere ad il
lud faciēdū. vel aliq̄d q̄d de se ex suoq; ge
nere seu natura malū ē rō iudicat vt malū.
t exinde p̄scia illud dictat ē. p̄hibitum. et
sic nō faciēdū. Nullus etiā ibi error. imo re
ctum iudicū. Unde etenī rōne p̄cipiēt bo
na t p̄hibēt mala. Sed si rō vel p̄scientia
de p̄dictis actibus indicet et dicet. fm vez
ē. sua q̄. p̄ua natura. vt puta q̄ aliq̄s
de se ex suoq; genere seu natura bonus est.
rō indicat vt malū. t exinde p̄scia illud di
cat et. p̄hibitū. t sic fugiendū. vel aliq̄d de
se ex suoq; genere seu natura malū rō iudi
cat vt bonū. t exinde p̄scia dicat hominez
teneri ad illud faciēdū. nō ibi ē manifestus
error. talisq; ratio t conscientia dicit errans
Et eodē mō respectu actuū tertie q̄litatis
dictis. si rō vel conscientia de eis dicet et iudi
cet. fm vez eoz ē suaq; p̄pria natura. vtpu
ta q̄ aliq̄d ō se ex suoq; genere seu natura
sit indifferēs. rō iudicet bonū vel malum. t
ē indifferēs. rō iudicet bonū vel malum. t
exinde p̄scia dicet hominē teneri ad illud
faciēdū vel. p̄hibitū. t sic nō faciendū. Est
etiā ibi error. sed nō tūtus. erit q̄ talis ratio
seu p̄scientia erās. sed nō tñ sic erit in casu p̄
cedēn. ¶ Iuxt̄ q̄ dicūt in sup p̄dicti q̄ ratō
vel conscientia circa actus tertie q̄litatis er
rans. sc. q̄n ō se ex suoq; genere seu natu
ra sunt indifferētes. siue sit in faciendo si
ue in p̄hibēdo obligat. ita q̄ voluntas a ta
li rōne taliq; conscientia sic errante discor
dans. i. contrariū illius q̄ sic iudicat t dic
tant facīe est mala t peccat. Sed ratō vt
conscientia circa actus duaz primaz quali
tatū errans iudicādo. f. t dictādo ea que ō
se ex suoq; genere seu natura bona sunt vt
necessaria ad salutem. mala esse t sic p̄hibi
bita t fugienda. vel ea que ō se ex suoq; ge
nere seu natura mala sunt bona ēē. t sic ex
debito facienda nō obligat. Uñ in talib⁹
voluntas a tali rōne taliq; conscientia sic er
rante discordans. contrariūq; illius q̄ sic
indicat t dictat faciēs. nō est mala nec pec
cat. Et ratio p̄t ēē. q̄ nullo mō videri po
test q̄ aliquis ad id q̄d de se ex suoq; gene
re seu natura malū est. possit t maxime ad
hoc p errorem rationis t conscientie teneri
seu obligari. cū illud ponat ex se ipso p̄
hibitum videat. Ergo cum ad tale quid
quis obligatus non existat. imo econtra
rio videat ab illo p̄hibitum videt q̄ illud
non faciendo nulla ratione peccare posset
imo potius mereatur. Similiter nec ab eo
q̄d de se ex suoq; genere seu natura bonus
est. posset quis t maxime adhuc p errorem
rōnis t conscientie vt tactū ē. p̄hiberi. cū ponā
tur ex se ipso faciēdū videat. Ergo cū a tali

Deus nō cessat. imo potius ad illud videat obligantur, videl q illud faciendo cessa rōne peccare possit. imo potius meret. Hō sic actꝰ ē in indifferentibus q̄ de se ex suoq genē seu natura nec bona nec mala existit. Et nō tantus ex obiō occasione seu circūstātia, q̄ppria ex radicali ratiōe sua dictamine ꝓhibet bona vel mala effica. ex eisdē ad talia q̄ de se non ex obligari vel abesse ꝓhiberi. vt iam declaratū ē. ¶ Sz

X

etiā positiuū obiōm modū dicēdi pāni approbat et grauī impugnat. b. Tho. ii. q̄ dono. Ingrediēdi est ꝑnt q rō vel ꝓscia erra actu ꝑ se ex suoq genere seu natura in differēs erāt obligat. volitas a tali rōne et tali ꝓscia sic errāte discordāte mala est ꝑ peccati ēt approbat. Sz inquātū do ponit q rō vel ꝓscia erra actu ꝑ se ex suoq genere seu natura bonos vel malos errās nō obligat. nec voluntas a tali rōne taliq ꝓscia sic errāte discordāte mala est ꝑ peccati ipsam impugnat. mō dicto q idē est dicendū de rōne vel ꝓscia erra actu ꝑ se ex suo q genere seu natura bonos ꝑ malos errāte. ꝙ obligat. ꝑ q volitas a tali rōne taliq ꝓscia sic errāte discordāte. mala ē et peccat. Sicut nō de illa q̄ erra actꝰ de se ex suo q genē seu natura indifferētes erat. ¶ Et eadem bonitas ex substantiales. effectualiē assignat. Certū est enī q ꝓpriū obiectū voluntatis ꝑ quo se ꝑfit qd ipsius volitatē bonitas et malicia dependet ꝑ accipi ꝑz ē illud qd sibi a rōne obijcit seu supponitur. Hō dicē ꝑfit q illud ex seipso de suoq natura ē. sed ꝑfit illā qualitatē in bonitate vel malicia ꝑfit qnā ab ipsa rōne apprehendit ꝑ ipsi volitati obijcit seu ꝓponit. Etenim (vt frequentius supra dictū ē) rō voluntatē mouere ꝑz et mouet ꝑfit sui obiecti apprehensionē ꝑfm illud qd apprehendit. Certū ē insup (vt iam modicū supra fuit declaratū est) q rō. enī qd bene notādū est. credendo fortiter se debite volitati diuine cōformare. hoc nō nisi error. potest q̄nq aliqd obiectū apprehendere ꝑ volitati obijcere seu ꝓponere ꝑfm aliā qualitatē quā illud qd ꝑ se ex suoq genere seu natura non ꝑz. sic q nō solū ꝓnūgere ꝑt in actibus de se ex suo q genere seu natura indifferētibus. sed etiā ꝑ ex suoq genere seu natura sunt boni et mali. Clarū est enī q eodem modo ꝑt nō aliqd qd de se ex suoq genere seu natura bonū ē apprehendere. ac voluntati obijcere seu ꝓponere vt malū ꝑ ex tra sunt illud qd de se ex suoq genere seu natura indifferēs est pōt vt bonū vel malū apprehendere. ac vt tale voluntati obijcere seu ꝓponere. Cū ergo ꝓdicta magis ad ꝓpositū applicādo ꝑ grata alicuius exēplū. ratio aliqd qd de se ex suoq genere seu natura bonū ē apprehendit vt malū. ꝑ sicut malū. ꝙ ꝓsequēs dictāte conscientia fugiendū ipsi volitati obijcit seu ꝓponit. tam illud efficāt et est ꝓpriū obiectum ipsius volitatis. Nō quidē sub rōne boni ꝑ tāq̄ bonū q̄tus ꝑ se ex suoq natura bonū existat. q̄ non est vt tale ab ipsa rōne apprehensum ꝑ vt tale ipsi volitati obiectum seu ꝓpositum. sed sub rōne mali et tanq̄ mali de q̄ accidēs. ꝑ sic fugiendum q̄ vt tale est ab ipsa rōne apprehensum. et vt tale dictāte enī ꝓscia ipsi voluntati obiectum seu ꝓpositū. ¶ Sic ergo vt videt in isto casu ꝓpriū obiectū volitatis ē malus ꝑ fugiendū. q̄tus vt tactū ē in illud vt tale apprehendendo ac vt tale ipsi volitati obijciendo seu ꝓponendo ipsa rō ipiusq̄ conscientie dictāme erranti. Si nāq ergo ipsa voluntas tali rationi taliq ꝓscientie dictamini q̄tus erranti cōtradicēdo in tale suū obiectū ferat ꝑ se applicet. certū est q ferē ꝑ se applicat in obiectū malū et dictante conscientia fugiendū. ꝙ ꝓsequēs est mala et peccat. nā volitatē ferri ꝑ se applicari ī malū ꝑ fugiendū: sic pcēs. Nec inspicit q vt sepe dictum est. illud in qd sic ipsa voluntas fertur sit de se ex suoq genere seu natura bonum. Quia vt in tali ipsa voluntas nō fertur nec ferri potest in ipm. quia vt tale non est suum ꝓprium obiectum. ꝑ per consequens etiam nec ab eo vt a tali potest aut debet ipsius voluntatis bonitas dependere ꝑ attendi. Cum in ꝓxta supra tacta ipsius voluntatis bonitas vel malicia a sui ꝓprij obiecti non quidem vera essentia seu natura sed qualitate sub qua a rōne ē siue recta siue errante apprehenditur. ipiusq̄ voluntati obijcit seu ꝓponit dependere habeat et attendi. Et sic hic cadit rōne dicī ꝑt ꝑ illo quod de se ex suoq genere seu natura mag

sunt ēt. Sed nō illud vt bonum apprehendat ꝑ vt bonū. ꝑ ꝙ sequēs ipsa dictāte ꝓscientia vt bonū. ꝑ ꝙ sequēs ipsa dictāte ꝓscientia debitū et facēdū ipsi volitati obijcit seu ꝓponat. Nā illud ꝓpriū ipsius volitatis obiectū. nō qdē sub rōne mali ꝑ tāq̄ malū q̄tus de se ex suoq natura malū existat. quia nō ē vt tale ab ipsa rōne apprehensus. nec vt tale ipsi volitati obiectū seu ꝓpositū. Sz sub rōne boni ꝑ tāq̄ bonū de q̄ accidēs. et ꝙ ꝓsequēs debitū et facēdū. q̄ vt tale ē ab ipsa rōne apprehensū. et vt tale dictante ꝓscia ipsi volitati obiectū seu ꝓpositum. Et iō si volitas tali rōni taliq̄ ꝓscie dictamini ꝓdicēdo. tale suū obiectū facere ꝑ ad implere recusat. dānū ē q̄ bonū et dictante ꝓscia debitū ꝑ facēdū recusat. q̄ vt tale est suū ꝓpriū obiectū. ꝑ sic ē mala ꝑ peccat. q̄ volitatē qd debitū ꝑ facēdū est. recusare peccatū est. ¶ Et si in casibus ꝓdictis opponendo dicerēt q̄ voluntas sic tali rōni ꝓscie dictamini errāti ꝓdicēdo bene moueat. q̄ ferē ꝑ se applicat in bonū ꝑ aufugit malum. ꝑ sic nō ē mala nec peccat. imo bona ē ꝑ bene facit. ꝓz clare rōnio ex ētanm dicta. Non enī sequit si volitas in illud qd de se ex suoq genere seu natura bonū ē ferat ꝑ se applicet. vel illud qd de se ex suoq genere seu natura malū est aufugiat. q̄ ꝓpterea bene faciat ꝑ bona sit. nūl illud faciat sub debita q̄litate ac debito mō. sic saltz q̄ si in illud qd bonū ē ferat ꝑ se applicet. hoc faciat sub rōne boni ꝑ tāq̄ in bonū. vel si illud qd malus ē aufugiat hoc faciat sub rōne mali et tāq̄ malū. nō enī q̄ ad deum seu q̄ ad meritū vel demeritū inspiciat oñ illud qd fit. sed sub q̄ qualitate et q̄ mō seu anio illud fit. ¶ Hinc ad ꝓpositū in casibus supra dictis. licz enī vt ibi fatio deductū ē volitas q̄ ad primū casū ferat ꝑ se applicet in illud qd de se ex suoq genere seu natura bonū est. nō tū hoc faciat ratione boni et tāq̄ in bonū. q̄ vt tale nō ē suū ꝓpriū obiectū nec sibi vt tale a rōne ꝓpositū. Sz ferat ꝑ se applicat in illud sub rōne mali et tāq̄ malū. Et vt tale ē suū ꝓpriū obiectū sibiq̄ vt tale a rōne ꝓpositū ꝛc. Et si Sz bonū ferat ꝑ se applicet. nō tū facit sub illa bona qualitate nec bono mō seu anio. Sz sub mala qlitate ꝑ malo mō malogz anio. ꝑ iō talis voluntas nō ē bona nec bñ facit. Sz ē mala et male facit et peccat. Et idē de secūdo casu rōnis. qō de se ex suoq ḡne seu natura malū ē. Sz rōe errāte apprehēdit ipsiq̄ vt bonū. Nā Sz volitati obijcit seu ꝓponit vt bonū. Nā Sz tūc volitas aufugiat illud qd de se ex suo q genere seu natura malū ē. nō tū illud facit qz vt tale nō est sub rōne mali ꝑ tāq̄ malū qz vt tale nō est suū ꝓpriū obiectū nec sibi vt tale a rōne ꝓpositū. Sz illud aufugit sub rōne boni et ꝓpositi. Sz illud aufugit sub rōne ꝓpriū obiectū tāq̄ bonū. qz vt tale est suū ꝓpriū obiectū sibiq̄ vt tale ab ipsa rōne ꝓpositū ꝛc. vt sa tis ibi deductum ē. Et iō talis voluntas nō ē bona nec bñ facit Sz mala ꝑ male facit ꝑ peccat. ¶ Ad ꝓpositū ꝓdictoꝝ duoꝝ ca ꝓ damoꝝ eoꝝ intellectu. ꝓnt iuꝝ esse. ctū dictoꝝ ipsiꝰ. b. Tho. pom duo exēpla ¶ Primū exēplū respectu ꝓmi casus. ac dere in christū ē ꝑ se bonū ꝑ necessariū ad salutē. Sz volitas in hoc bonū nō ferē. nisi ꝑfm qd sibi a rōne obijcit ꝑ ꝓponit. Si ꝙ ipsi volitati a rōne errante ꝓponat. et ma lū. ꝑ sic dicāte ꝓscia nō facēdū. ꝑ mbilominus ipsa volitas tali rōni taliq̄ ꝓscien dictamini ꝓdicēdo. in illud ferat ꝑ se applicet. dat ē q̄ in illud ferat ꝑ se applicabit sub rōne mali ꝑ tāq̄ malū. nō faciendum. Nō q̄ de se ipiusq̄ natura malū sit ꝛc. sed ē malū ꝛc. de ꝓ accidēs ex tali. ſ. apprehensiōe rōnis q̄ vt malū ꝛc. illud apprehendit. ꝑ vt malū ipsi volitati ꝓponit. Et sic talis volitas de se erit mala ꝑ peccabit qz volitas nie in malū ꝛc. ferri ꝑ se applicare malū est ꝓpriū. Et ad bm ꝓpositū dicat pbo. vij. etb. q̄ ꝓ se loqndo illa ignorātia ē q̄ nō sequit rō nē rectā Sz de ꝓ accidēs. Ille enī ignorātia est q̄ nō sequit rōnē salsam. i. erroneā. ¶ Secundū exēplū respectu sciti casus. fornicari de se ex suoq ḡne seu nā. ē qdā malū. Sz volitas ī illud malū nō ferē nisi ꝑfm q̄ sibi a rōne obijcit ꝑ ꝓponit. Si ꝙ a casu ipsi volitati a rōne errāte ꝓponat vt bonū et necessariū ad salutem. ꝑ sic dicāte ꝓscia vt debitū ꝑ necessario facēdū. ꝑ mbilominus ipsa volitas tali rōni taliq̄ ꝓscie dictamini ꝓdicēdo illud aufugiat facere q̄ recusat. dānū ē q̄ illud aufugiet et facere recusabit sub rōne boni et necessarij ad salutem ꝛc. ꝑ tāq̄ bonū ꝑ necessariū ad salutē. nō qz ꝑ se suiq̄ natura bonū sit ꝑ necessariū ꝛc. sed ē bonū ꝑ necessariū ꝛc. de ꝓ accidēs ex tali

ſit apprehenſione rationis, que vt bonū ꝛ
voluntati ꝛ ipſi voluntati ꝓponit. Et ſic
talis volūtas de ſe erit mala ꝛ peccabit: q̄
volūtate bonū ꝛ neceſſariū ad ſalutē ha
fugere ꝛ reuſtere facere malum ꝛ pcm̄ eſt
Nō vi, vt ola ſunt intelligēt, ſimm credūt
p ſdicta. q̄ volūtas in caſu illo vltimi ex
empli, tali rōne talīq; ratōne dictantis ſic
errāti ſe cōformādo bene faceret, ꝛ ſolū q̄
errāti ſcīēdo male faceret ꝛ peccaret. q̄d̄ q̄
en poſſit vnſen⁹ tan⁹ declarabit. ¶ Cōdu
cit igit finaliter ꝛ ſimpliciter ipe. b. Tho poſt
multa dicendo ꝓ eā allegata. q̄ ois volū
tas dicendo ꝓ rōne ſiue recta ſiue errāte pcordans
ſue a rōne ſiue recta ſiue errāte diſcordans
ſit in illis ſeu circa illa q̄ ſ ex ſuoq; genē
re ſeu natura indifferēta ſunt ſiue bona
circa ea q̄ de ſe ex ſuo genere ſeu natura bo
na vel mala exiſtūt. ſp mala ē ꝛ peccat. Et
ꝯ hoc ꝛ q̄ ſatio effectualiter ad pmā duarū
ꝓpoſitōnū q̄ thomū ſupra formatarū ꝓ affir
mātiuā rndere videt. q̄ ſcz ꝓ ſcīa errāte ob
ligat. Oſ tñ reſpectu volūtatis a rationē et
ſcīa errante ſeu erronea diſcordāte ſic in
telligēdū ē. q̄ licz talis volūtas ſp de ſe ſit
mala et peccat. nō ꝓpterea tñ vt ibidem ali
qualiter tactū ē ſequit. q̄ quotieſcūq; talis rō
ni et ſcīe ſic errāti: cōcordat ipſa volun
tas bona ſit et bene faciat. Eſt enim dare
caſum in quo volūtas rōni ꝛ conſcīe er
rāti ſeu erronee diſcordātis et ꝛ id q̄d̄ di
cerent faciendo eēt mala et peccaret. Et ni
hilominus eiā ei eis cōcordādo ꝛ faciendo
q̄d̄ dictarēt mala eēt ꝛ pcīs cōmitteret.
Utputa q̄ nō ꝛ cōſcīenā vt ē in vltimo ex
emplo ſtatim ſupra poſito errādo dictarēt
aliq̄d q̄d̄ eēt ꝛ deū aliq; legē ꝛ ꝓcepta. Diſ
cordādo vo faciat ꝛ dictamē rōnis ꝛ ſcīen
tie in quo ē ſpecialis interꝓtatiue dei ꝛtempo.
Et hic ē ꝓprie caſus in quo cadit ꝓpriꝑ
ſe, ꝛ vnde eiā dū ad dictā primā q̄
ſtionē ſupra poſitā rndēdo dr. q̄ cōſcīenā
eiā errāte ſp obligat. nō ē intelligēdū q̄ ſp
ſimpliciter obliget ad faciēdū et ſubſequen
dū illud q̄d̄ ipſa dictat. ꝛ ſub diſiunctione
ad faciēdū. ſ. et ſequēdum illud q̄d̄ ipſa di
cat. vel ad ſe deponēdū et damno inferiꝰ
et diūdo patī et ꝑtī. ¶ Ꝛo q̄ dan⁹
intelligēdo. et q̄ materia illa frequenter 3
occurrit. nec dare ab oībus ꝓpter bene ꝑpe
dita ꝓtelligi ꝓpoſitum ē ꝓpoſitionē ar

ea hoc domini Bonauenture q̄d̄ ad di
ctam primā q̄ſtionē effectualiter. licz ſub ali
is tamquis mlendo ponit hic applicare,
ſformat enī q̄ſtionē ſic. Utr teneamur ad
orthe id q̄d̄ cōſcīena dictat ee neceſſaria ad
ſalutem. Et ſub ꝑdicto titulo q̄ſtionis ſo
lent eiā treo alias q̄ſtōes quaſi ſubalter
nas. quas ꝓ idē quaſi medii ſoluit. Et ſūt
he in effectu. Utr oīs conſcīenna ligaret ꝛ
vtz liget ad oīe q̄d̄ dictat? Utrū hō ſit ꝑ
plexus q̄n cōſcīēna ſibi vnū dictat ꝛ lex di
uina dictat ꝛiū? Cui ſit magis ob tempe
randū. vel cōſcīēne dictamini. vel ꝑcepto
plan. cui ſibi immice obuiāt et ꝛiūē? ¶ Cir
ca quaꝛ quattuor q̄ſtionū diſſolutionem
ponit dictamē conſcīēne/triplicī reſpectu
ad tria genera actuū cōſiderari poſſe. ſatis
ad ꝓpoſitū diſtinctiōis ſupra poſite. licet
ſub alijs ꝛbis. Et intelligāt vt ponit ꝛ di
ctamine cōſcīēne ꝑ modū ꝑceptiōis vel ꝑ
hibitionis nō ꝑ modū cōſilij ſiue ꝓſuaſio
nis. q̄d̄ ꝓprie ē dicere q̄d̄ intelligēdū eſt de
cōſcīena formata et nō de ſolo timore ſeu
ſcrupulo conſcīēne. quoꝛ ſatis ſupra nota
ta ē differēna. ¶ Aliq̄n etiā conſcīēna di
cat ea q̄ ſunt ffm legē dei. aliq̄n dictat ea q̄
ſunt ꝛ legē dei. aliq̄n dictat ea q̄ ſunt ꝓter
legē dei. ¶ Q̄n autē cōſcīēna dictat ea que
ſunt ffm legē dei. ipſa ſimpliciter ligat ad faci
endū illud q̄d̄ ipſa dictat. imo cū in iſto ca
ſu hō ita ad ea q̄ ſic cōſcīēna dictat fit per le
gem diuinā ligatus et obligatus: cōſcīēna
q̄ ſic illi legi cōcordat. nō ſolū ligat imo et
ligatū oſtēdit. ita q̄ in effectu duo ligamī
na cōtinūt. Et talis conſcīēntia nullo mō
ē deponēda ſeu abijcēda. imo toto effectu
ſequēda. ¶ Q̄n vo cōſcīēna dictat ea que
ſunt ꝛ legē dei. ipſa etiā conſcīēntia ſimpliciter
ligat et obligat non quidē ad faciendū. q̄d̄
ipſa dictat ſz ad deponendū. Quia cū talis
cōſcīēntia erronea error repugnāte legi di
uine q̄diu ipſa manet/ponit ꝛ tenet homi
nem ex ſtatu ſalutis. et iō neceſſe ē eam de
ponere. q̄ ſiue nō/vo faciat q̄d̄ ipſa cōſcīen
tia dictat ſiue eius oppoſitū. peccat morta
liter. faciēdo etiā in iſto caſu q̄d̄ ipſa con
ſcīentia dictat. faciat ꝛ legē dei. q̄d̄ damū eſt
petīn mortale ē. faciēdo vo oppoſitū illi
us q̄d̄ ipſa conſcīentia dictat adhuc peccat
mortaliter. non rōne quidē ope q̄d̄ fiue fa

ciat. ſed quia malo modo faciat. faciat enī in
contemptum dei. q̄ licet illud q̄d̄ tūc faciat
de ſe non diſpliceat deo/faciat tñ ac ſi diſpli
ceret deo: ex quo faciat illud q̄d̄ ſua conſcīen
ſibi deo diſpliscere dictat. Dic ꝙ faciat quod
deo diſpliscere credit. faciendo autē q̄d̄ deo
diſpliscere credit. deum contemnit. q̄ deus
non tñ attendit q̄d̄ homo faciat. ſed quo
animo faciat. ꝛ ſic mortaliter peccat. ¶ Et
bene circa tā hic q̄ in ſupioꝛib⁹ dicta ꝛ tra
ctata aduertē. q̄ quotieſcūq; fit mentio
q̄ voluntas a rōne ꝓponēte ꝛ dictante ea
q̄ ſunt ꝛ legē ſeu ꝑceptū dei diſcordāte ma
la eſt ꝛ peccat. ꝛ intelligāt. put intelligēdū
eſt. q̄n non dare ꝛ euidēter cognoſcē verū
illa q̄ ſic ipa ratio ꝓponit et dictat ſunt ꝛ le
gem ſeu ꝑceptū dei. imo intelligi debz vbi
talia q̄ ſic ipa ratio ꝓponit et dictat credū
tur eē ffm legē et ꝑceptum dei. Nam ſi da
re cognoſcerē q̄ ratio humana ꝓponeret
ꝛ dictaret aliquid ꝛ legē ſeu ꝑceptū dei. ta
lem rationē nullus teneret ſequi. nec tunc
ratio eēt totaliter errāta. ſed potius q̄ſi ma
liciose a gene et corrupta. Sed q̄n ratio er
rans aliq̄d q̄d̄ eſt ꝛ legē et ꝑceptū dei. ꝓ
ponit et dictat vt dei ꝑceptū ac ſue legi cō
forme/tunc eſt vere errans. Et tunc dicta
men talis rationis cōtemnere. eſt idē q̄ dei
preceptū contemnere ſaltē interꝓtatiue vt
ſatis ſupra declaratū eſt. Item dum in ſu
perioribus fit frequēter mentio d̄ eis que
de ſe ex ſuoq; genere ſeu natura bona ſ. ma
la ſunt. et de eis que ſub ratione boni et ma
li apprehenduntē/intelligāt ſemp d̄ bonis
vel malis ffm legē et preceptū dei. Utputa
q̄ de ſe vel ex aliqua circūſtātia talia ſūt
vel' et talia apprehenduntē. Quia alias nec
virtutes nec peccata/ꝛ per conſequens nec
menta nec demenita eēnt. Et ſic non ꝓprie
ad materiā preſentē iactarēt ꝛ congruerēt.
¶ Q̄n autē conſcīēntia dictat ea que ſunt ꝑ
ter legem dei. ipſa conſcīēntia ligat ꝛ obligat
ſed nō ſimpliciter imo ffm quid ꝛ ſub quā
dam diſiunctiōe ſeu alternatiua. Secun
dum quid eñ ligat ꝛ obligat. q̄ q̄diu ma
net/ſub diſiunctiōe ſeu quadā alternatiua
ligat ꝛ obligat. q̄ ligat ꝛ obligat ad faciē
dum q̄d̄ ipa dictat vel ad ſe deponendum
Ita ꝙ homo in iſto caſu tenet talē conſci
entiam deponere. vel adimplere q̄d̄ ipſa di
cat. Utpote ſi conſcīentia dictat q̄d̄ ne
ceſſariū eſt ad ſalutē leuare feſtucā d̄ terra
vel non portare capuciū in eccleſia. oportz
vel iſtā conſcīennā deponere vel q̄diu ma
net feſtucā d̄ terra leuare aut capuciū in ec
leſia nō portare. Et ratio huius eſt. quia
cum talia ſint preter legem dei. nullus ad
ea faciēda vel non faciēda de coꝛ natu
ra obligāt. ſed coꝛ circa ea accedit dictamē
conſcīentie/tam homo ex tali dictamine ob
ligāt ad ea faciēda vel non faciēda. coꝛ
ꝓius non obligaret. quia cōtra dictamen
conſcīentie facere/eſt peccatum. Cum igit
q̄diu manet tale conſcīētie dictamen ma
neat talis obligatio. oportet eaꝛ neceſſaria
adimplere alias eſſet peccatum. Quando
vero tale conſcīentia dictamen depoſituz
eſt/tunc ſublata eſt illa obligatio que ad ta
lia faciendum vel non faciendum obligat
Et tunc illa talia ſunt vt prius de ſui natu
ra erant. ſaliz indifferentia. ꝛ tunc ea face
re vel non facere ſimiliter indifferens eſt. ꝛ
ſic non eſt aliquod peccatum. ¶ Hūc 95
ergo iuxta effectum dictoꝛuz ipſius do
mini Bonauenture predicta ad ſolutionē
ipſarum quattuor q̄ſtionum per modū
cuiuſdam epilogi applicādo. reſpectu pri
me ꝛ principalis q̄ſtionis/patet ex predi
ctis/q̄ non ſemper tenemur ad oīe id q̄d̄
cūq; q̄ non ſemper tenemur ad oīe id q̄d̄
conſcīentia dictat eſſe neceſſarium ad ſalu
tem. ꝛ tamen q̄diu manet peccam⁹ ſi non
faciamus illud q̄d̄ conſcīentia dictat. Ergo
non tenemur facere illud quod ipa dictat.
Quia (vt ex premiſſis patz) illam obliga
tionem alio modo euadere ſeu tollere poſ
ſumus. ſaliz talem conſcīennā deponen
do. ¶ Reſpectu vero ſecunde q̄ſtionis
patz ex predictis q̄ omnis conſcīētia ligat
ſed non ſemp ligat ad omne quod dictat.
In eis eñ que dictat ffm legem vel preter
legem ipa vt iam dictuz eſt ligat ad id q̄d̄
dictat. in primis quidem ſimpliciter in ſe
cundis vero ſub diſiunctione. ſcz ad id q̄d̄
dictat vel ad ſe deponendum. In eis vero
que dictat contra legē dei/ipa ligat ſed nul
lo modo ad ea que dictat. ſed ſimpliciter ad
deponendum. ¶ Reſpectu aūt tertie que
ſtionis patet ex premiſſis q̄ licet homo in
caſu dicte q̄ſtionis poſſit dici ꝑplex ad
ꝛpus q̄diu. ſ. talis ꝓſcīa ſibi manet. ſimpli

alio tamen loquendo non est nec debet dici et precepta. q. pōt ītimo venire talē p̄lumēdi deponere p aliquem modos infra tactos.
¶ Respectu vō ītre q̄ thōis p̄ et p̄mallis p̄ q̄n̄ plat' p̄cepit ea q̄ illi fm legē dei vel p̄ fm legē dei magis ē libi obediētia q̄ dicta mini p̄lētie. imo in hoc casu ēt alia p̄lia q̄ ēt in hoc casu p̄cepta plat simpliciter est opō ēt ea q̄ in hoc casu p̄cepit plat fm legē dei. Et sic intelligēdi sunt ea q̄ hic dicta sunt. De primo nō ē dubiū cum vbi fm legē dei p̄cepit. De secundo vō q̄ fit fm legē dei. hoc idē p̄z. q̄ p̄cepta plat tūc ea q̄ sic p̄cepit legē dei erāt fm legē dei. Sīn vō plato p̄cepit ea q̄ illi legi dei. magis ē obediēdū dictami nī q̄ dicte q̄ plato q̄ in hoc casu mānifestū ē p̄ fmū illius q̄ plato p̄cepit. Illud q̄ tūc p̄cepta dicta ē fm legē dei. Et sic intelligēda sunt ea q̄ hic dicta sunt. Et sic intelligenda tacta ad illud faciendū sunt q̄ duo bigamia. i. bigamē legis dei. et bigamē p̄lē. Et p̄ vō p̄cepti plati nulla ē in hoc casu bigamē. q. simpliciter nō obligat. q. p̄ legem dei p̄cepit. Et intelligit hoc īt̄ modū supra tactū dictamīe p̄lētie formate. q̄ scz clare et euidēt cognoscat. vel finaliē in anio iudicat et firmat tale p̄ceptū plati esse p̄ legē dei. q̄ si solū ēt timor vel scrupul' conscientie. necesse ēt aliā magis p̄plus cōsulere et discurrere. anteqū tale p̄ceptū plati cōtemnere. ¶ Triplex autē modus p̄lētie deponēdi repit̄. ¶ Primus ē ex simplo. p lenē scz et ferventē meditationē et discussionem cuius medū ētio. se rōnū circa ipsius occurrentiū. diligēter studiū opinionū ac sentētiarū doctor. Et hoc q̄n̄ hō notabiliter agit omne lumē gr̄ie ēt ex ipso habet.
¶ Secūs modus ē p discretā et diligentē inquisitionē et inuestigationē a viris et primo ipsius legis diuine. Et magne eis q̄s q̄s perito rōnis et magis ꝓbate vite. iudicio suo cōmode reperire potest. Et intendū īt̄ grauedinē casus. vehemētiā motus seu dictaminis ipsius p̄lētie plures ac frequēt. et hoc q̄n̄ hō de leui cadit ō dicta sua p̄lētia casu q̄ sibi inūbēte. iudicare. et puta q̄ notitiam legis diuine nō h̄z. In hoc duob' modis necessaria ōino ē humiliatio spūs. ac q̄dā sui intellectus captiuatio. vt scz pleneliter credat et p̄sentur obediat q̄ eis q̄ per legē vel ab alio audit. Juxt̄ dictum ap̄li. 2. Capientes omnē intellectū in obsequiū christi. Doce dicere q̄ quibz in credēdis plus debz p̄sumere fidei q̄ sibi. et in agēdis plus credere alijs q̄ sibi. ¶ Tercius modus ē p̄ questionē mētis et recursū ad deū cuius p̄silū q̄ humilē et deuotā ac frequentem orationē. vbi et q̄n̄ deest p̄silū humanū. Juxt̄ illud sacre scripture. Luz ignoramus q̄d agere debeamus/hoc solū habemus residui vt oculos nr̄os dirigamus ad te. q̄ mo et hic modus non debeat ab alijs duobus p̄cedēdus deesse. imo cū eis cōcurrere. ¶ Qui autē alio mō/vt frequēter apud plures p̄tingit p̄sciam suā deponit/ magna pericula et plus q̄ plures forsan credant incurrit. Tunc nō ē p̄cise p̄lētie deposito. sz p̄ceptus grauis/et supba p̄sumptio. Beatus enī hō q̄ sp̄ ē pauidus in eis scz q̄ ad salutē pertinēt. ¶ Tertio trib' modis cū nōnullis supius tractatoꝝ pōt notari octo ex quibus causari et prouenire solet ipsius p̄lētie error. ¶ Primū ē ignorantia. q̄n̄ scz ꝺo nescit q̄d sibi eligēdū vel declinādū sit. ¶ Scām est negligētia. cū ꝺo scz negligit p̄sciam suā discutere. vel si post discussionem se expedire nescit: negligit tūc ab alijs q̄rere. ¶ Tercū ē superbia. q̄n̄ scz ꝺo nō humiliat intellectū suum vt melioribus et sapiētioribꝰ se credere velit. ¶ Quartū ē singularitas. q̄n̄ scz hō suū ꝓprium sensū sequēs/nō vult se alijs p̄formare. nec se q̄ vias cōmunes bonoꝝ. p q̄s li. numerosum scribit. Extrema castroꝝ consumpsit ignis. ¶ Quintū est affectio inordinata. q̄ sepe inclinat p̄sciam ad id q̄d hō tūc appetit. et sic facit eā a sua rectitudine demare. Juxt̄ dictū Senece. Perit omne iudicium/ cū res trāsierit in affectū. ¶ Sextū ē pusillanimitas. ꝓpter quā scz ꝺo frequēter timet ea que fm rectū iudicū rationis timenda nō sunt. ¶ Septimū est perplexitas. q̄n̄. s. homo se inter duo peccata positū esse credit et vtrūq̄ declinare. quin scz in vnū incidat iudicat impossibile. Sed ad hec (vt ex supra tactis satis patz) perplexitas proprie loquendo nihil est simpliciter. sed fm quid. tamen potest esse aliquis perplexus fm scz cōsciētiā erroneā. sed statim vt est sup̄a tactum est/eam deponendo pōt liberari. ¶ Octauū est humilitas. cordis

q̄ puritas. Dīt Greg. Bonarū mentiū est ibi culpas aspicere vbi culpa nō est. ¶ Decem prima sunt mala trephēbūtia. terrorem ex eis q̄uenīēs valde periculosus. Octauum vō laudabile est. error q̄ ex q̄uentem ꝓpter meritorium. imo nec error ꝓprie dictus sed quedā humilis sui q̄ defectū sciēs fragilitatis recognitio. dū ēt nō sit nimius. ¶ Respectu sexte quartū q̄nū principaliū qua. s. querit.

A

Utrum conscientia erronea excuset.

rans seu erronea excuset. q̄ in pta eiusdem beatū Tho. vt de prima q̄ne principali in scō dictum est. est idem in effectu q̄ quere. vtrum voluntas rōni erranti seu erronee cōcordans/sit bona? veniūt in pta intentionē ipsius beati Tho. considerāda q̄ sequunt. ¶ Primo (vt frequenter in sup̄ oūibus dictum est) bonū et malum in moralibus et magis clare ad ꝓpositū recipz loquendo/q̄ ad meritum et demeritū/consistit in actu inquātum est voluntarius. ita q̄ bonitas vel malicia alicuius actus/ab ipsa volūtate seu voluntatis imperio dependet. q̄ si actus esset inuolūtarius nec meritorius nec demeritorius esset. Et hinc est illud sepe allegatū beati Aug. q̄ omne peccū voluntarium est adeo. q̄ si voluntariū nō esset peccū nō esset. ¶ Aduertendū est insup q̄ q̄d ꝓpositū/pōs ignorātia sub duplici q̄litate inuenit. Una est q̄ causat inuolūtarium. i. q̄ dum p̄tingit seu occurrit/reddit seu efficit actum inuoluntariū. et hoc ꝓprie et directe. q̄. s. ꝓuenit hoīem a cognitiōe q̄ p̄cipitē ad hoc q̄ aliquid voluntariū exstat. Alia est ignorantia q̄ nō causat inuoluntarium. i. q̄ dum contingit seu occurrit nō ꝓpterea actum inuolūtariū reddit seu efficit. q̄ inferius magis declarabunt. Ex quibus duobus clare sequit q̄ illa ignorantia q̄ dum cōtingit seu occurrit reddit seu efficit actum inuoluntariū. tollit a tali actu oēm rōnē boni et mali moralis/meritiq̄ et demeriti. Illa vō q̄ dum occurrit nō reddit seu efficit actū inuoluntariū. dicem rōnē boni et mali meritiq̄ et demeriti nō tollit. Patet ex p̄dictis q̄ vt iam statiz dictū est/talis rō boni et mali/meritiq̄ demeriti/a volūtate dep̄det. ¶ Est

B

ꝓterea p̄ p̄dictorū et aliquorū subsequēti um intellectu notandū q̄ ignorātia tripliciter mō seu sub triplici respectu se ꝓt ad actū volūtarie hīe. Uno mō antecedēter. Alio mō concomitāter. Et alio mō sequēter.
¶ Antecedēter aūt se habet ignorātia ad actū volūtarie/q̄n̄ nō est volita/seu vt ita dicat̄ volūtaria. et q̄n̄ est cā volēdi aliquid q̄d alias homo nō vellet. s. si talis ignorātia nō esset. vt puta q̄n̄ hō ignorat aliquas circūstantiā actus quā scire non tenebat̄/et hoc aliquid agit q̄d nō faceret si illā circūstantiā sciret. Ut ponit ipse be. Tho. ex emplū de illo qui diligentia de- bita inde circūspiciendo/adhibita/ignorāo aliquez transire p̄ viā/p̄cipit sagittā/q̄ transeuntē interfecit. In isto enī casu/ista ignorantia illius circūstantie/scz transitus illius hois nō est volita nec volūtaria/q̄ iste p̄cipitēr sagittā. bñ voluisset trāsitū illius hois scire/et tūc est cā volendi q̄ alias iste hō non voluisset. s. p̄cipitēdi illā sagittā/quā alias nō p̄cipisset. si. s. illam circūstantiā trāsitus illius hois sciuisset. Et ita de multis alijs q̄ frequētissime occurrūt. Et hec ignorātia sic antecedēs simplr causat inuolūtariū. i. dum contingit et occurrit actum inuoluntariū reddit seu efficit. ¶ Concomitanter aūt se habet ignorātia ad actum voluntatis/q̄n̄ est de comet q̄d agit. q̄d si enī sciretur/nihilominus ageret. ita q̄ ipsa ignorātia nō inducit ad volendū vt illud fiat. sz solum cum tali facto cōcurrit. ita q̄ sit cōtingit illud esse factum. et esse ignoratū. Ut in ista exemplum beati Tho. de illo qui q̄rit hostem occidere. et ipso suo occidere fortuito contingit q̄ casu vel in nemore vel alias istū hostē sagitta vel lancea occidit. sz dum eū occidit. credit occidere ceruū. In isto enī casu ista ignorātia q̄ tūc hostis ille ibi esset et q̄ tūc occidat. cōcurrit eū ipso facto. s. cū ipsa occasione. ita q̄ sic cōtingit illū hostē occidi et occidi ignotari. nec ipsa ignorātia q̄. s. ille hostis ibi esset/inducit istū occasionē ad eum occidendū. q̄ ita bñ eū occidisset. si ibi tūc eū esse sciuisset sicut occidit q̄n̄ ignorabat. Et talis ignorātia dum p̄tingit seu occurrit nō reddit seu efficit actū inuolūtariū. q̄ nō causat aliquā q̄d sit repugnās volūtati. i. p̄ q̄d voluntas

ri deret impediret facere qđ alie facit. vt ſi aurifex colludens in exemplo ſtatum ponit Deū talia ignorātiā ſi. bñ aduertat bene exercitica efficat actū p illo inſtans quo ſit nō voluntariū. ſic. ſ. p illo inſtans ꝙ ſit voluntarium habeat actual. ſm volitionē illum actū habitū. vt ēnā pcm in exemplo ſtati ponit. Clarū eſt enī q ille occidit p illa bona q illum beſtie ſic a cauſa occidit. nō habeat actualē voluntatē cum occidat qz tunc ibi nō eſſet ignorabat. imo actum occidere credebat. Hec ſegñ de effectu ſi ſolus ignorātia reddat ſeu efficiat actū nō voluntariū q pterea cum reddat involuntariū. Magna enī inter illa duo eſt diffa. Reddere enī ſm efficere actū nō voluntariū eſt facere q voluntas actum illum ſm habitualē volitionē habeat illum actū nō primendi. qđ eſt ide inter ſe differre. Magna enī diffa eſt inter nō velle facere et velle nō facere. Primū p dictorū vel tamen eſt dñs cauſe ſeu efficat ignorātia cōcomitās de qua nunc agit. Sed ſm nō cauſat nec efficat. Et rō eſt. quidem nō pt eodē inſtanti eſſe actualiter volitū et ignoratum. ſed bñ pōt eodem inſtāti eſſe habitualiter ſeu diſpoſitiue volitū et ignoratū.

¶ Conſequēter aūt ſe habet ignorātia ad voluntatē in ꝙm ipſa ignorātia eſt volita ſeu voluntaria. Sō duobus modis cōtingere pōt. Uno mō directe. Alio modo indirecte. Directe qñ actus voluntatis fertē in ipſam ignorantiā. ſicut cū aliquis vult ignorare. vt excusatiōnē peccati habeat. vt vere peccādo nō remordeatur. Juxta illud Job. xxj. Scientiā viarū tuarū nolumus Et hec dr ignorantia affectata. Indirecte vo iterum dupliciter cōtingere pōt. Uno mō cum aliquis actu nō conſiderat qđ conſiderare debet et pōt. Et hec dr ignorantia male electionis. vel expaſſione aliqua. vel emulo habitus pueniens. Alio mō cum aliquis non dat quā de aliquibus deberet habere curat acquirere. ꝓ fm bene modū ignorātia vincibilis dr ꝙ quis ſcire te netur volūtarie dr. qñ p negligentiam pcedens. Cum enī nō ſit pter negligentiam habeat. volūtarie haberi videt.

¶ Hucusqđ pdicta ad ꝓpoſitum ſolū. L
tionis pdicte ſcire qōnio primapalis intra intentionē cauſē beati Tho. applicādo.

¶ Et nō vel conſcia erret errore volūtario qui ſcz nō cauſat involūtarium. vtputa qz puenit ex ignorantia. vel cōcomitante. que ſcz eum actū concurrit nec ad ipſum pficiendū inducit. vel conſequente q ſcz volita ſeu volūtarie eſt. vel dicrete ꝓpter negligētiam. vtputa qz eſt error ſeu ignorātia circa id qđ quis ſcire tenet vel cōſiderare debet ꝛ pōt. tunc talis error rōnis vel cōſcie nō excuſat quin voluntas tali rōni vel cōſcie ſit erranti cōcordanter cauſat. vt non ſit mala. vtputa gñ alicuius erēpli. Juxta eundem be. Tho. ſirō ꝛ conſcia alicuius a deo errit q ſibi dicret q poſſit ad vxorē alicuius accedere. volūtas tali rōni ꝛ cōſcie ſic errāti cōcordā

tum cōmittamo de ꝺ nihil ad ꝓpo ꝓpoſi tum. ¶ Circa vo errāt ꝙ vltimꝰ ꝑdicarū mul qđcūq; nihil quēdo dicat ꝑſe? vocat. q̄ negare eſt ignorāre. ¶ Quarū eſt ſcia en ꝺđ eſt tuta. Ignorātia facti excuſat cōtingere põt. Aut. Laſcibuta diligēta, t hoc excuſat a toto. qđ exponit ꝛ ē. Et cū pli ſcat de ebrietate Jacob cū Lya primo genita filia laban. qđ ebriatꝰ talio ignā tia excuſat. Aut talis ignātia facti ꝓpter ſe ad vbitu debita diligēta. t hoc excuſat a toto. ꝺ nō a toto. qđ cūq; vt ē exponit ꝛ explicat de facto lamech dū occidit Caym. cū in ſilua putauit occidere. Sēd ſtultꝰ talis ignātia nō excuſat a toto ꝺ bet a tanto. ¶ Ignātia aūt iuris vt iam alibi hꝫ in ſuperioribus declaratū eſt ſub duplici q̄ſtate ꝛ ꝑit. vna vincibilis, alia inuincibilis. Vincibilis quā ſ. vt cū ſupra exponit quis vincere põt. iterū duplex ꝛ pertē. Una affectata. qñ. ſcientia cū ſuperioratꝰ aliquis ꝺ q̄ nō ſunt ꝺ ſcire tenet ꝛ ſcire põt. ſcire nō vult. imo aliam eorum ignorantiā qđammodo ꝛ ē a ꝓpō retrahāt ꝛ habere cōplacet. Et hec ignorantia in nullo excuſat. nec ſa toto nec a tāto. Alia dicit ſimplex. cum ſ. ſuperatia cūā ſcientie aliquis ꝺ q̄ iuris ſunt ꝺ ſcire tenet. nō ſcire vellet. ꝺ cū ſcire poſſit negligit. Et hec ignorātia excuſat a tāto ſed nō a toto. ¶ Ignorantia vo inuincibilis ſub duplici cūā qualitate reperit. Una innata. alia incidēs. Innata vinco excuſat. ꝛ a tanto. ꝛ a toto. et inſuperabus ꝛ a natura inſcitia. Incidēs vo iterū duplex eſt ſm. ſ. q̄ duplr cōtingere põt. Una nanq; inculpabilis ſine culpa. Alia vero incidit ex culpa. Prima ꝺ. ſine culpa incidit. vt q̄ ḡra exēpli homo dando opam rei licite efficaē furioſus. t hec q̄ totaliter ligat ſeu impoꝺ tētionem ſcientie vſum rōnis excuſat a toto. aliās nō. De ſcia vo incidenti. Lex culpa. vt q̄ homo ꝑſtitit cām ſine ignorantie ſoluꝫ plex eſt opinio. Una eſt q̄ ponit q̄ ſi talis ignorantia rōnem ſcientie vſum rōnis omo ligat ſeu impedit. tunc peccatum q̄ ſequit excuſat. Et ḡra exēpli. Luy furioſus qui ꝑ ebrietatem incidit in furiam. ꝛ vi linos furie occidit bolem. talis enī nō peccat. q: vt alia bestiam in ſolo impetu mouet ꝛ non rōne. Alia eſt opinio que ponit q̄ talis ignorantia non excuſat a toto. ſed bene a tanto. Qñ in caſu ꝓcedenti talis furioſus vt dicit minus peccat. q̄ ſi furioſus nō eſſet. peccat eñ. Prima opinio ꝓbabilior videt. Propter dubium eñ talibus ſi ſacerdōs debet ſm canones ꝓhibere ordines.

De natura qualitate

et numero circūſtantiarū.

Hic de natura ꝛ qualitate ⁊ numero circūſtantiarū aliq̄ dicēda veniunt. Etenī vt ſupra tactū eſt ad cognoſcendam dām naturē ꝛ qualitatis peccatorū tam mortalis q̄ venialis, non modicē confert hmōi circūſtantiarū naturā cognoſcere diligēter. quz caſus occurrit cōſiderare ac debite iudicare. Et hinc eſt q̄ cōiter ꝓdoctores tres aſſignant cauſe principales ꝓpter q̄s hmōi circūſtantiarū conſideratio nō ſolum ad ſciam moralē ſed valde principaliter ad ſciam theologicā ꝑtinet qualis nō dubiū eſt ſcia regiminis inſtructōis et directōnis aliarum maxime in foro penitentiali. ꝺ vt dicit Greg. in paſtorali. Ars eſt artium ſcia ſcientiarum. ¶ Prima cā eſt q̄ hmōi ſcientia theologica cōſiderare habz actus humanos. Fm q̄ p eos homo ad beatitudinem ſalutēq; eternā ordinat. Omne aūt q̄ ad aliquem finem ordinat oportet eſſe illi fini ꝓportionatū. Actus aūt humanus ꝓportionat̄ fm quandā commenſurationē q̄ fit ꝑ debitas circūſtātias. rōnabiliter ergo ad ꝓdictam ſciam theologicam ꝑtinet. ipſarū circūſtantiarū cōſideratio. Secūda cauſa eſt. q: ipſa etiam ſcientia theologica conſiderare habet actus humanos. Fm q̄s inuenit in eis bonū ꝛ malum. melius et petius. Nec aūt in ipſis ſicut bus humanis frequentiſſime ex circūſtantijs reperit. Fm q̄ ipſe circūſtātias vt infra declarabit diuerſificant. rōnabiliter ꝺ ipſarū circūſtantiarū conſideratio ad hmōi theologicam ſciam pertinere ꝺ ꝛ pertinet. ¶ Tercia cauſa q: ipſa cūā ſcia theologica conſiderat actus humanos fm q̄s ſunt meritorij vel demeritorij. q̄s quidē cōpetunt hic actibus hūanis ad q̄s requirit̄ q̄ ſint voluntarij. Actus aūt humani frequenter voluntarij. Actus aūt humani frequenter ſunt iudicari hīt voluntarij vel involuntarij fm cognitionē vel ignorantiā circumſtantiarū. Rōnabiliter igit̄ circūſtantiaꝫ cognitio ad hmōi ſciam theologicā pertinet ꝛ pertinet. ¶ Ad declarationē igit̄ materie ꝺ ꝛ primo. ſciendū. circūſtantia ſic deſcribit̄. q̄ eſt accidēs actus humani. Et intelligē iſta deſcriptio de nō accidenti q̄s ineſt rei vt ſua qualitas. ſicut albedo ꝺ accidens rei albe. ſed intelligat̄ accidens q̄s cum alio ſit in eodem ſubiecto cōcurrens ꝛ exiſtens. extra eū ſubſtantiam ipſius cū quo ſic cōcurrit ꝛ exiſtit. Sic eñ circūſtantia ꝺ accidens actus humani. q: cum actu humano ſit in eodē ſubiecto cōcurrit ꝛ exiſtere põt. Eſt eñ extra ſubſtantiam ipſius actus hūani nec eſt de eius ſubſtantia. Sēd ſatis nomen de ſe importat et cōnotat. Dicit eñ circūſtāna q̄ſi circū aliquid ſtans. ¶ Circūſtantie aūt fm q̄s vt ſupra tactū eſt actus hmōi iudicant̄ bñe bonive malī, meliores vel peiores, meritorij vel demeritorij ꝛc. et ꝑ ꝑſequens ad beatitudinē ſalutēq; eternā ordinati aſſignāt̄ a Tullio in ſua rhetorica ſeptez. q̄ cōtinēt̄ in iſto verſu. Quis. q̄d. vbi quibus auxilio. cur. quō. q̄n. Etenī iuxta q̄s ipſe Tullius dicit. Jn actib⁹ hūanis ad eoꝝ bonitatē ſeu malicia debite diſcernēdā ꝑ dictatē conſiderāda veniūt. ſ. q̄s eſt q̄ fecerit. q̄d fecerit. vbi fecerit. q̄bus auxilijs. inſtīs vel mediis fecerit. q̄re fecerit. quō fecerit. q̄n fecerit. Plō aūt iterato ethicoꝝ addit octauā circūſtantiā. ſ. circa q̄d. Sed Tullius eā ſub illa circūſtātia q̄d: cōprehendit. Dicit̄ ipſarū circūſtantiaꝝ fiet declaratio fm numerū ꝛ poſitionē ꝑbi. ¶ Plures aūt ſeu ſufficiētia iſtarū circūſtantiaꝝ ſic ſumi põt. Circūſtantia eñ vt iam dictū eſt ꝺ ꝙi ens ꝛa ſubſtātia actus exiſtēs. ſed tñ ipſum actū aliq̄ mō attingēs. Triplici aūt mō ſeu reſpectu põt circūſtāna actū ipſum humanuꝫ attingere. Uno mō in ſꝑtum attingit ipſum actū in ſe. Secūo mō in ſꝑtuꝫ attingit cām ipſius actus. Tercio mō in ſꝑtum attingit effectū ipſius actus. Reſpectu primi modi dupl̄r põt ipſa circūſtātia ipſum actū i ſe attingere. vel ꝑ modū. ſ. cuiuſdā meſure ſeu cōmenſuratōis ꝛ ſic erunt circūſtantie reſpicientes ſeu cōcernentes locū ꝛ tpo. q̄ denotant̄ ꝑ hec duo verba in ꝑdicto verſu poſita. ſ. vbi ꝛ q̄n. vel ꝑ modū qualitatis ipſius actus. ꝛ ſic erit circūſtantia reſpiciens ſeu cōcernens modū agendi quo. ſ. actus ipſe factus eſt. q̄ denotat̄ ꝑ hoc verbū quō. Reſpectu vo ſcdi modi. ſ. reſpectu cauſe ipſius actus. cum oīs actū ꝛ affectū humanorum quatuor ſint cauſe principales. ſ. efficiens. materialis. formalis. ꝛ finalis. q̄ dicuntur circa iſtas quatuor cās accipit̄ ſeu occurrit circūſtantia ipſius actus. Circa eñ cām efficientez, alias accipit̄ ſeu occurrit circumſtantia ipſius agentis que denotat̄ ꝑ hoc verbū quis. Circa cām materialem accipit̄ ſeu occurrit circumſtātia circa obiectum q̄ denotat̄ ꝑ hoc verbū q̄d addit ꝓba. ſ. circa quid. Circa cauſam formalem accipit̄ ſeu occurrit circumſtantia circa cām cōgentem ſeu cooperantē ſeu cōcurrentē. q̄ denotat̄ ꝑ hoc verbum quibus auxilijs. Et intellige vt iam tactum eſt. vel inſtīs ꝛc. vel hmōi que faciunt ad formā actus. Circa cām finalez accipit̄ ſeu occurrit circumſtantia circa ꝓpoſitū ꝛ intentionem agentis. q̄ denotat̄ ꝑ hoc verbum cur id eſt ꝓpter quid. qua de cā ꝛc. Reſpectu vo tertij modi. ſ. reſpectu effectus ipſius actus accipit̄ ſeu occurrit circūſtātia. circa illud q̄d ex tali actu contingit ſequtum eſt. que denotat̄ ꝑ hoc verbū quid. ¶ Poſſigit̄ ſūt circumſtantie ex quibus vt plurimū tactus eſt. actus humani quo ad bonitatē vel malitiam, meritum vel demeritū ꝛc. iudicant̄ habent nec plures reperiēt quin ad aliquā ꝑmillarū ſint reducibiles. ¶ Et ad maiorem inſtructionē mediocrium ꝛ ſimplicium quibus, vt ſupra tactū eſt non tanta ſcia vel libroꝝ facultas ſuppetit, expedit̄ indicatū eſt de ꝑdictis circūſtantijs aliq̄liter explicari. vt exinde in ſūa facili⁹ manuduci poſſint ꝛ ſeruādo ordinē verſus ſupra poſiti. ¶ Reſpectu igit̄ primi verbi. ſ. quis. certū eſt q̄ ceteris alijs paribus grauius peccat ſacerdos q̄ ſimplex clericus. et grauius clericus q̄ ſimplex laicus. et grauius vir q̄ femina. ¶ Reſpectu ſcdi. ſ. q̄d. certū eſt q̄ ceteris alijs paribus homicidium eſt grauius pcpn̄ q̄ furtū. ꝛ adulteriū q̄ ſtu-

plex homicidū. ¶ Respectu tertij. s. vbi. certum est q̄ ceteris alijs paribus furtū vel p̄cussio. vel fornicatio q̄ fieret in ecclesia vel alio loco sacro: aggrauat peccū q̄ si fieret extra ecclesiā vel loco nō sacro. ¶ Respectu quarti. s. quibus auxilijs auxilio vel mediis vt. certū est q̄ peccū ad p̄dandū intrare p̄ fenestram clausū. vel ferā aperire p̄ infractionē fori. vel p̄ subordinationē timoris aut amicitie ceteris alijs paribus est grauius peccū q̄ a cella materiali aperta vel p̄ foramen muri nō obstructū intrare. ¶ Respectu quinti. s. cur seu p̄ quid. certū est q̄ latrare in nemore vel alio loco suspecto seu cōdurare societatē aliquā intentōe aliquem vel aliquos occidēdi. ceteris alijs paribus est grauius peccū q̄ p̄dictā facere intentōe sola depēdendi. ¶ Respectu sexti. s. quō. certum est q̄ ceteris alijs paribus grauius est peccū dolenter. p̄posito deliberato. et p̄ insidias q̄ subito. mox subitoq; inaduertū occidere. Et grauius ceteris alijs paribus venenū in cōmune q̄ gladio aperte nudēdo occidere. ¶ Respectu septimi. s. q̄n. certum est q̄ domū p̄ dependendo de nocte intrare ceteris alijs paribus ē grauius peccū q̄ de die intrare. Et fornicari die festo pasche vel alio solēni. ceteris alijs paribus grauius ē peccū q̄ die nō solēni. ¶ Respectu octaui circūstātie p̄dm addute. s. circa q̄d. certum ē q̄ machinamēta et deceptōes inducere et parare vel ad inducendā mulierē religiosam vel virginē in fornicationem ceteris alijs paribus est grauius peccū q̄ machinari ad inducendā vnā aliā simplicē solutam. sic de silibus. ¶ Addunt aliqui vltra octo p̄dicta circūstantias vnā aliā. s. Quotiēs. Circa quā dupliciter pōt. Uno mō q̄ cū tanta primū eorum modorū actuum humanorum attingēdi supra tactorū. ipsa circumstantia. q̄uis. videlicet actum in se attingere p̄ modum causādi cōmensuratōis ipsa pōt nō minus inteligi et comprehendi sub illa circūstantia. q̄n. Nec ex̄ debite et sufficienter pōt sine in cōfessione sacramentali. quātitas seu grauitas peccati p̄ vllam circūstantiam. q̄n. p̄quiri et haberi. veluti. s. q̄ tepe. quis die. qua hora cū. peccū factū sit. Quia etiam effectualiter dicti peccati quātitas et grauitas p̄ dictā circūstantiā quotiēs perquirat et habeat. vt gratia exēmpli. Cōstat nāq; pōtimo frequenter cōtingit q̄ hō plures idem peccū. veluti fornicationes. vel furtum cōmittat. vna vice tpe quadragesimali et die solenni. Et alia vice. alio tpe. et die nō solenni. Et sic de silibus valde euidentia. Oportet igit debite et sufficienter ab isto p̄quirat et sciat q̄n tale peccatum cōmiserit. Sanctus etiam sacerdos quotiens ipe p̄miserit. Alio modo dicit q̄ p̄ter ista circumstantias quotiens. nō est necessaria debet circumstantia. q̄ p̄ter nec actum in se. nec causam ipsius actus. nec effectum ipsius actus respicit. imo nec peccatum in se quoquo modo aggrauat. sed solum et p̄ter quandam iterationem peccati pluralitatem peccatorum dicat. vt dare apparere pōt p̄ exēplum q̄d de ipsa iuxta filiationem p̄cedentium circumstantiarū poni pōt. Certum est enim q̄ ceteris alijs paribus grauius est peccatum ter aut quater mulierē de fornicatione vel adulterio solicitare q̄ semel. Et grauius errant quater insidias ad aliquē occidendum tendere et parare q̄ semel. Sed p̄ter ista nō venit eadem peccū fuit. imo plura. et p̄ter quedā reiteratio peccatorū. Hec tenter aūte in p̄missis exēplificatōibus addicta sunt illa verba. Ceteris alijs paribus. Nam circa casus p̄missos et silles possent etiā alie circūstantie cōtingere seu occurrere. q̄ de se aliter qualitatē et grauedinē peccatorū p̄dictorum disponerēt et causarent. Nam q̄d hō aduertendum est ex cōcursu plurium circūstantiarū circa aliquē actum pōt maior eius bonitas vel malicia. maius q; meritum vel demeritū causari. Per p̄dictas etiam explicatōes poterit facilius discretus et intelligēs de casibus qui sibi vel in p̄ter persona vel in persona aliorū. veluta in cōfessione aut alio cōtingere pōt diiudicare et discernere. Nam vt sepe in supioribus tactū est. p̄ hoc q̄dā clarius dā do intelligi hic de ipsarū natura et qualitate circūstantiarū principaliter actū est. Ex cōcursu aliquius aut aliquarū circūstantiarū actus qui alias de se et suo q; genere seu natura nō esset nisi venialis peccū. imo forsan actus meritorius. efficit peccū mortale vel pluries explicatū est de verbo odioso. de cauillone q; seu p̄ iocatōe risus. de detractōne

elemosyne q̄ de se et suo q; genere est actus meritorius. Cuibus si addat et cōcurrat circūstātia illa respectu cuius finalis seu intentōis actus de qua supra sup illo verbo Cur. Utputa q̄ fiat ad p̄uocandū seu inducendū mulierē in fornicationē efficiendū. Et sic de aliis iuxta suū genus et naturam. ¶ Et hec q̄ ad naturā. qualitatē. et numerū circūstantiarū. quantum huic tractatui cōgruere iudicatū est. dicta sufficiant.

De diuersis nominibus peccati actualis et venialis.

Quo ad diuersitatē nominum que peccō actuali veniali p̄ nōnullos fm diuersas eius p̄prietates. opationes et effectus attribui solent. est aduertēdum q̄ sicut in supioribus vbi de ipso peccato veniali agi incepit. dictum est. diffinitionē he. Aug. que peccato actuali mortali supra vbi etiā de ipso peccato mortali tractauit est. et eo q̄ in ipso est p̄fecta rō peccati attribuit solere p̄ aliquos peccato in generali et tanq̄ generi attribui. et sic q̄dammodo fm eti maius et minus. posse ipsi peccato veniali cōpetere et cōuenire. ita de nolibus nominū q; diuersitate dicā pōt. q̄. s. in supioribus peccato mortali in se plura et diuersa nōia attributa sunt q̄ bñ cōiter peccato in generali et tanq̄ generi attribui solet. et sic q̄dammodo fm eti maius et minus. possent etiam ipsi peccato veniali attribui et cōuenire. ¶ Ideo ad clarius semp naturam et qualitatem peccati venialis cognoscendū recitabunt hic aliqua nōia ipsi peccato veniali attribui solita. In quorū aliquibus cuz ipso peccō mortali cōuenit intelligant̄ per primo et principalibus ipsi peccō mortali cōpetere. cum in eo vt tactū est p̄fecta rō peccati cōsistat. et secundario ac minus principaliter. imo p̄ quandā largā acceptionē ipi peccō veniali. cum fm be. Tho. nō cōsistat in eo p̄fecta rō peccati. imo solū quedā imperfecta. ¶ Potest igit primo peccū veniale nōiari. et interdū ab aliquibus nōiat macula. et hoc q; maculat aiam. Nō quidē iuxta be. Thom intelligat nō p̄ter loquendo sed solū fm quid. in q̄tum. s. peccū veniale impedit nitorem qui est ex actibus virtutum. Quia nō diminuit nitorē habitualē nec eū habitum charitatis et aliarū virtutum diminuere habet. sicut facit peccatum mortale. ¶ Pōt etiam nōiari reatus ex eo q̄ ad penā obligat. sed hoc etiā et iam facit tactū est intelligat largo mō et q̄si improprie. q; ad penam eternā pōne nō obligat. vt faciat peccū mortale. sed solū sub disiunctōe. Vel. s. ad penā eternā vel ad penā purgatorii. vel ad penā p̄ticulariter sustinendā. Nō capitulo immediate sequenti vbi de dicti peccati venialis affectibus agetur. latius declarabit. ¶ Potest etiā nōiari. latius declarari. in q̄ntum. s. mandatum dei reiicit p̄uaricatio. in q̄ntum. s. mandatum dei reiicit p̄uaricat. Sed sic dicat q̄ transgredicēdo p̄uaricat. Sed sic dicat vt primo intelligat largo modo et quasi improprie. q̄n peccatum veniale nō. facit directe contra legem dei et mandatū. sed bñ p̄ter. vt late in supioribus expositum est. ¶ Potest etiam nōiari peccū. putet de facto nōiatur. in q̄ntum. s. est cōuersio ad bonum cōmutabile. sed vt etiā tactum est bñ largo modo et minus p̄ priuationē. Quia illa cōuersio ad bonū cōmutabile. nō est cū totali et habituali auersione a bono incōmutabili. sicut est in peccō mortali. Nam in isto peccō veniali. nec plus nec tantus diligit ipm bonū cōmutabile ad q̄d sit auersio. sic bonū incōmutabile a q̄ fit auersio. vt bñ amplius et pluries in supioribus declaratū est. ¶ Pōt etiā nōiari nebula in q̄ntum. s. est illicitū plone ppetrandi. Sed vt frequēter dictū est. hoc etiam est largo modo sumendo et quodammodo improprie. ¶ Plura alia possunt ipsi peccato veniali fm diuersas eius opationes et effectus nōia attribui. interdū etiā p̄ aliqua attribuunt. sed supra dicta satis sit tetigisse et declarasse. Sunt etiā ea q̄ magis p̄ter sibi cōuenire vident et cōius assignanda. ¶ Peccata venialia intelligi p̄ lignū fenū et stipulam aliqui volunt. inter q̄s sepe p̄fatus b. Tho. sup illo q̄. j. ad Cor. iij. dicit apostolus. Qui aliqui sup fundamentū spūale edificant auru. argentum lapides p̄ciosos. Alij vo superedificant lignū. fenum. et stipulā. Et q̄ ille q̄ sup fundamentū spūale sic lignum fenum et stipulam edificat saluus erit. sic tñ q̄si p̄ ignem. id est patiēdo penā. Et

nō eternam. imo lign̄ p̄ ista tria vlnera vo
lunt poenā venialē. Ego cū Fm eundem
doctorē ꝓpter intelligi habet de ipso peccā
venialibus q̄ admixtum ē p̄ciosissimo au
rum. Plam aliqua materialis pena venialis
inesse ipsis aliquibus admisceat. sed q̄ tenuis
ma sunt. nō purgant̄ p̄ ignem. sed frequē
tissime p̄ ipsum fervorē charitatis. Talia q̄
pena venialis sit eterna. p̄ceptibus admi
sceri. alicui p̄ lign̄ senū. i. ꝓpulā significā
cant. q̄ sicut p̄dicta ista in domo congre
gant̄ nec ea ad habitandū edificij pertinent
imo cōburi possent. edificio nihilominus in
tegro remanente ita etiā pena venialis mā
ifestum in dolore p̄ce manēte spūali officio
nō tollit. p̄ ipsa pena p̄ ignem. vel sic cum
gaudio tribulationis in hac vita. vel purga
torij. si ipsis nō dum purgatis occurrat. sed
ei salutem cōsequatur eternam. ¶ Dicit̄
aūt bonū peccata venialia superedificari
spūali fundamento non quasi directe sup
ipsum. cum sup bonum. i. spūale. malum
ꝓpe edificari nō possit sed sup. i. iuxta. Si
cut in simili ibi in p̄. dicit. Sup flumi
na babylonis. Id est iuxta flumina ba
bylonis. Hoc autem eam. i. bene ad ꝓpo
situm aliqui ostū infra tangendo dicuntur
bonā venialia peccā sic p̄ lignum fenum et
stipulā significata spūali edificio superedifi
cari. Plam si spūali edificio superedificata
essent. nō talia habentes non esset salvus sic
ēt̄ p̄ ignem. Unde cum peccō mortali ve
niali sit peccatum. habet quidē lignum fe
num. i. stipulam. sed non habet spūali fun
damento superedificata. Et ideo talis non
erit salvus sic ēt̄ p̄ ignem. q̄. sup. p̄lr. salvus
non erit. ¶ Et importantur tria p̄dicta tres
modos seu tres gradus adherentie. i. gra
vitatis ipsorū peccatorū venialium. tres q̄
modos seu gradus purgatorios eorū. ꝓpter
q̄s generaliter dicta peccata venialia cōplecti
tur. i. cōmunē q. nullū est q̄ nō sit alteri
us p̄dictorū. i. trium modorū seu graduū ad
herentie. i. gravitatis. Et q. nō p aliquē di
ctorū trium modorū seu graduū purgatorio
rum purgēt. Lignū etenim q. respectu istoꝝ
trium dicitur in igne manere significat ma
net. Stipula q. cōsistens cōburit̄ minima
Et fenū q. inter ista duo se ēt̄ mediocriter
habet. significat mediocria.

De diuersis affectibus peccati actualis venialis.

Q Uoꝝ possent peccati venialis alie effectus enumerari ꝓpter plures existunt. ex quibus tū q̄ doctores cōtra affligunt̄ qui sequunt̄. ¶ Unus quidē q. ad pena obligat. Non aūt̄ vt dictum supra tactū est q. ad aliquā tū penarū ꝓpter peccatum infligē solitarū. i. eterne vel purgatorie. vel in p̄senti seculo satisfactorie p̄cise. i. determinate obliget. sed hō sub dilunctōe ad alterā. s. earum. Plam de peccō veniali dico. i. in hoc seculo. vel satisfactōe hic nō facta in purgatorio si cum eo penā mortale nō existat. vel in inferno si cū eo etiam penā mortale existat. satisfari oportet. Et si hic in foro. s. ecclesie p̄nto dō satisfaciat. leniter satisfaciet. Si vo in foro purgatorij satisfacere expectet. graviter valde punietur. i. satisfaciet. Si vo in foro inferni eaz satisfacere optaret. ꝓpter ipso etiā veniali gravissime punietur. q. ēt̄ naliter. Si tū vt dictum est mortale cū ipso veniali existat. i. q. homo eaz ambobus decesserit. Et ad ꝓpositum istarum etiam punitionū seu satisfactionū dari solet exemplum de mensura vini q̄ in vno forsan loco valebit solidū vnū. si ꝓgrediat̄ ulterius replebitur valere solidos duos. si vo adhuc ulterius fiat ꝓgressus replebit̄ valere solidos tres. Pena tū in inferno ꝓ veniali illata. incomparabiliter minor est q̄ ibidē ꝓ mortali illata. Unde dicit solet q. pena in inferno ꝓ mortali illata. est sicut solicitus. Illata vo ibidem ꝓ veniali est sicut suspicio. In purgatorio aūt̄ ꝓ venali illata est sicut linea. In p̄senti vo seculo ꝓ venali illata est sicut puncture. Tū sicut ista quoꝝ sūt adinicē ipproportionabilia. ita inter quoꝝ pena supra dictas ipproportionabilis ē dicta. ¶ Sexto effectus peccati venialis est q. animam maculat. Quod sic (iuxta q̄ statim supra tractauimus) intelligit̄. q. s. ni torem illum alie qui ex caritatis virtutum habit̄ seu ꝓcedit respectu illius in q̄ incidit. impedit. Et sicp̄ indirecte: maculam quandaz in alia inducat. ꝓpter iuxta aliquos doctores potest exemplum poni de imagine picta. que aliqui dem gra

ri pōt intantū vt nullo modo videri possit. Aliqui vo sic solum obscurē vt videri de
bere possit. sed nō plene discerni. Propter
quā similitudinem dicit be. Greg. q̄ pecca
tum veniale obscurat mortale vo obtene
brat. Respectu aūt ultimo macule dici solet
q̄ in salutādis. i. omne penā venialē in p̄sti
tis a gratia finali. i. que in finem habetur
alīs saluandi nō essent. de quib̄. i. hoc Fm ali
quos ꝓtum ad culpam. sed nō ꝓtum ad
penā. imo pena illa in purgatorio solvet̄.
¶ Delet aūt gratia finalis. i. que in morte
habet̄ penā venialē in ipsa dissolutiōe ale
ri corpis. q̄nto etiam forsan nō sit ad illud
modus cōtritionis ꝓpter directus. i. hoc
ex virtute cōplectionis i. sui status. Et Fm
hoc intelligit̄ verbum Aug. qui dicit. q̄ in
purgatorio pōt esse absolutus a pena i. nō
a culpa. q̄s etiam forsan nō sit ad illud
modus cōtritionis ꝓpter directus. i. hoc
ex virtute cōplectionis i. sui status. Et Fm
hoc intelligit̄ verbum Aug. qui dicit. q̄ in
purgatorio pōt esse absolutus a pena i. nō
a culpa. q̄s etiam sit ab aliquibus doctori
bus dici solitum est. Sed modo cōiter te
net̄. cum penā venialē ab hinc deferatur a
multis. q̄s etiam q̄ntum ad culpam in pur
gatorio purgari possit. Unde exponendo
illud q̄ dño de quibusdaz peccatis dicit
q̄ non remittent̄ nec hic nec in futuro. di
cit Greg. q̄ venialia dimittent̄ in futuro
Dō si intelligat̄ q̄ remittent̄ q̄ntum ad pe
nam. tunc expositio sua in effectu nulla es
set. Plam cū mortalia q̄ntum ad penā q̄
ꝓ eis soluta non est ibidē purgant̄. Dō cla
rum est q̄ Greg. intelligere voluit q̄ veni
alia in purgatorio q̄ etiā ad culpā pur
gent̄. ¶ Decimo effectus peti venialis
est q̄ fervorē caritatis minuit. sicut videt̄
de aqua in igne. picta. q̄ is ignē nō extin
guat fervorē eī illius minuit i. temperat.
¶ Quartus effectus peti venialis est q̄ po
tentias alie in bono laxat. sicut p exemplū
q̄n imponit̄ onus sup equū. efficit̄ i. reddi
tur minus ꝓpitus i. expeditus ad ambu
landū. ¶ Quintus effectus peti venialis ē
q̄ retardat a gloria. Plam cū hō decedit
et posset si in eo non essent venialia. statim
ad celū evolare post mortē. ꝓpter ipsa veni
alia cogit̄ ad tps in purgatorio expectare.
Dum q̄ cū facies dei ab alīq̄ videbit̄. do
nec soluat minimū eaz peccatorū venialiū
quadrantē. Oportet eīm quēlibet intra
mundū ante introitū gaudij esse. sicut fuit
in innocētia baptismali. ¶ Sextus effect̄

peccati venialis est q̄ bona gloriē celestis
diminuit. Non quidē illa q̄ iam debent̄ i.
q̄ iam homo ibi habet ꝓ meritū reposita.
Sed illa q̄ deberent̄ si venialia nō fierent.
Plam illo medio tpe quo penā venialia fe
runt possent aliqua bona fieri. q̄ nūc nō fi
unt possent aliqua bona fieri. q̄ nūc nō fi
unt de tanto ipsa gloria ceteris effectualiter
q̄ est diminuta. Propter eaz illoꝝ venia
lium ꝓpetrationē oportet opa quedā bo
na ad solutionē i. purgationē hmōi venia
lium facere i. cōuertere q̄ valde accrescē
re possunt i. accrescere. deb̄ nullz cumulus
p̄mij eterni. ¶ Septimus effectus peccati
venialis est quia venialia sepe sunt occasio
mortaliū peccatorū. Et hoc inter alios q̄
tuor modos. qui in sup. i. supradictis vbi ō sepē
peccat̄ mortalibus tractari incepit. late ex
posita sunt. vbi monstratū est q̄ actus qui
de se ex sua natura est solū de genere pec
cati venialis. pōt vel ex consuetudine remotius vel
ex cōplacentia vel ex. pertinacitate. vel ex pro
gressu. penā mortale effici. ¶ Docuit eti
am singulariter aduertendū est q̄ sicut ad
remissionē peccati mortalis exigit̄ detestō
actus peccādi cum voluntate firmo q̄ ꝓ
posito in posterū abstinēdi. sic silr̄ pro venia
le in p̄senti vita nō dimittit̄. nisi etiā actus
et ꝓpositum deferat̄. ¶ Et hec quo ad totalē
materiā nature qualitatis i. effectus peccā
ti actualis venialis. ac circa eam occurren
tiū. quantū hunc p̄sentem istius libelli octa
uum tractatum cōcernere iudicatum est i.
dicta sufficiant.

De secunda. vltima

divisione peti in genere seu tanq̄ genere
q̄ sumit̄ Fm ipsius peccati cum ma
terialem.

E Xpedire hic q̄ respectu prime divisionis peti in genere seu tanq̄ generis q̄ sumit̄ Fm quandā peti qualitatē i. quantitatē sumebat̄ i. sumpta est dicēda occurrebant. Nunc de secūda i. q̄ ad hunc tractatū vltima ipsius peccati etiam in genere seu tanq̄ generis divisione. q̄ fit Fm ipsius peccati cum materialē sumitur. aliqua etiā dicēda venīūt. Hec hic ac
cipienda venit ipsa cū materialis ꝓprietas
in rebus corporalibus seu materialibus fieri
posset. sed solū g quādaz similitudinē. et

hic circa materialia dicaf illud in quo sit
fm aūtē ylem peccatum.

Prosecutio ꝛ decla-

ratio ipsius divisionis.

Dulio igit̄ est ista q̄ pdō alia
p sunt cordis. alia oris. alia opis.
vel fm alios alioq̄ fūr cogitatōis
aliqua locutōis. aliqua operatōis.

De peccatis cordis

seu cogitationis.

Ecata cogitatōnis seu cordis
p sūt hec. Cogitatō. delectatio. cō
sensus. desiderū mali. voluntas
pessima. infidelitas. superbia. inanis gl̄ia.
stimpidū. vanitas. incredulitas. blasphemia.
amor male humiliatus a
amore male accēsus p cupīa carnis. suspi
cio mendax. ira. odiū. timor seruilis. cruda
tas. inuidia. discordia. tristicia. accidia. rancor
tristicia. pusillanimitas. desperatio. ociū
pessimū. pigritia. torpor. remissio animi. ne
glectus. ignorātia. stupiditas. cecitas mētis.
obstinatio. malicia. rediū boni. acedia. incōstā
tia animi. pusillanimitas. dolor q̄ amplius nō ē male
facti. hypocrisis. amor inordinat̄ placēdi
timor displicēdi. verecundia de bono ope.
amor p̄uanus. fictus singularis. ambitio di
gnitatū. vana gl̄ia de bona natura. et fortu
na vel gr̄a. verecūdia de paupibus amī
cis. pigritia ammonitionū. inimicitia.

De peccatis oris seu

locutionis.

Ecata oris seu locutōis sunt
p hec. Crebra iuratio. periurū. blas
phemia. nomen dñi irreuerēter
assumere. veritatē impugnare. deū de aū
ra indicare. cōtra deū murmurare. irreue
rēter horas dicere. detractio. adulatio. mē
dacū. vanitas. maledicta. infamatio. cō
tentio. cōtumelia. impugnatio veritatis ag
nite. impugnatio charitatis fraterne. semi
natio discordie. p̄datio. falsus testimonii. ḡ
mala p̄fitia. derisio cōtra ductū obediēte.
tumultus facta bona in ecclesijs plactare.
ad irā bolem p̄uocare. reprehendere in alio
q̄ ipse facit. vaniloquiū. multiloquiū. stul
tiloquiū. verba otiosa vel superflua. vel cu-

riosa. pterue. lactātia. obtrectatio. detractio
defectio. damnatio. rixa. cachinn⁹. turpiloquiū
lenocinium. cātilena secularis. clerum in cā
tu divino magis studere. vocē frangere q̄ de
uote psallere. murmurare. verba secularia. p
ferre. inepta cū adiuocare. malū p̄mēdare.

De peccatis operis

seu operationis.

Ecata aūt opis seu operatōis sē
p hec. Gula. Luxuria. ebrietas. la
cinia. furtū. symonia. sortilegia. vi
olatio diei solemnis. indigne cōicare. votor
fractio. apostasia. dissolutio. officio divino.
scandalizare sub exemplo malo. primū cōtra
pe. ledere bolem. vel i rebꝰ vel i psona vel
fama. furtū. rapina. usura. deceptio. luc⁹
vetitus illicite. extractōes indebite. ac telo
nea iniusta. auscultatōr. mala. iocula torpiū va
re. nocēta sibi sub trahē. superflua sumē. vel
vires q̄ppiā aggredi. p̄suetudo peccādi. re
cidiuatō. simulatio. tenere offm̄ ad qđ nō
sufficiat vel qđ sine peto nō agit̄. exhortari.
nomina tacito inuenire. maiorib⁹ rebellare. mi
nores opprimere. delinq̄re visu. auditu ol
factu. tactu. gustu. lucta. osculio. mūerib⁹.
nuptijs. mādatis sp̄ntus. circūstantias ag
grauātes admittē. q̄ sunt tps. locus. mod⁹
numerus. psona mota. scia. etas. scipsum
ad peccandū cogere seu inducere.

De pctis omissionis

Ecata omissionis q̄ erūt ve
p facilius debite p̄sideratū ap
patē pōt. ad tria respectu q̄ p
cedēs divisio sumit̄. vel. s. ad cor seu cogi
tationē. vel oris seu locutōis. vel op⁹ seu ope
rationē ponēt sūt hec. ¶ De deo nō cogitare
ipm nō timē vel nō amare. gr̄as sibi de bñ
ficijs nō agere. opa q̄ fūt ad ipm nō referre.
de pctis sicut deberet nō dolere. ad gr̄as
recipiendā nō se p̄parare. gr̄a acceptā non
uti nec iā p̄seruare. ad inspirationē diuinā
nō se conuertere. voluntatē suā. voluntati dei
nō p̄formare. ad oīones dicēdas nō attē
dere. oīones debitas omittē. ea ad q̄ de vi
voto vel p̄cepto vel officio tenet̄ negligere
cōionē ꝛ p̄fessionē semel in anno nō expe
tere. penes nō honorare. sacerdotes nō cōfiteri
et reuerēter. p̄sciam suā negligere. ecclias

a p̄dicatōes fugere. ieiunationibus nō resi
stere. p̄lias multas negligenter facere. ea q̄
statim facēda fūt differre. bonis primi nō
gaudē. ꝛ malis alios nō dolere. iniurias nō
remittere. hdē. p̄ximo nō seruare. ꝛ bñficia
eis nō cōmendare. delinq̄entes nō corripe. li
tē nō sedare. ingratos nō instruere. afflictos
nō p̄solari. ammonitionib⁹ nō acquiescē. pau
ca ꝛ forsan nulla alia reperi posse credunt
pcā. q̄ nō sub p̄dicto effectu fr p̄dēdā
et indudan̄. vel ad ea reducibilia sint.

Q̄n peccata predicta

mortalia sint vel venialia.

Quando aūt pcā p̄dicta morta
q lia vel solū venialia existāt. facile
est ex supi⁹ tractatis cognoscere ex
aīmādo. s. sit apud se. sit apud alīū/mo
doo ea faciēdi ꝛ omittēdi. intentionē q̄ seu
finē. p̄pter quē sunt. ac remotis cōsciē. q̄
de ipsis bñ. cū alijs circūstātijs circa ea occ
currētib⁹. de q̄bus late supi⁹ actū ē. ¶ Et
hec q̄ ad sc̄am ꝛ veluti ipsi⁹ peti. I genere
seu rang̃ generis divisionē dicta sufficāt.

Quare multa in hoc

cōpendio p̄cipue in octauo tractatu/late ꝛ
plane dicta sint ꝛ exposita.

Quidam nōnulla i hoc libello
p ꝛ p̄cipue in octauo velamo tra
ctatu in mā. s. pcōr̄ tractata breuit⁹ ꝛ pen
diosius dicā. ꝛ vt frequēter in supiorib⁹ ta
ctū ē/libellus iste nō sciētificis. libriosq̄ fa
cilit̄ pauare valēnt ꝛ posit⁹ est. ꝛ medio
cribus ꝛ cōiorib⁹. ac eis q̄bus nō facilit̄ li
bri ꝛ copia suppetit. Quib⁹ expedīt ꝛ forsan necesse fuit ea q̄ hic dicta sūt. et maxie
circa difficiles materias. p tractatōes ꝛ la
tas repetitōes. necnō materialia q̄dā exē
pla ꝛ si palpādo ꝛ p quandā manuductōr
dare intelligi. Aliocīn nō facile forsan fuis
set plib⁹ p̄bēdere. Ducq̄ p̄dicta apō eos
nullū fructū nullūq̄ profectū afferri potuisset

Remissio ad docto-

res.

Ui tū ampliora videre voluerit
q vel clarius de p̄missis materijs in
formari. habeat frequenter allega
tos doctores hic. Thomā ꝛ alios supiori-

bus notatos. Et p̄cipue in eorum libris ꝛ
tractatibus supra eis assignatis.
¶ Explicit̄ opēdiū theologie.

Epistola dñi Johan

nis de Gerson ad quendaz cpm super
opusculo triginta plebibus publicādo.

Q

Uicūq̄ in xp̄o p̄r ac dñe
mendē. cōquerē dñs per
p̄phām Esaiā. Propterea
inquit populus meus in
captiuitatē. q̄ nō habuerit
scientiam. ꝛ nobiles eius interierūt fame ꝛ mul
titudo eius exusta ardore. Nec sciamus alia acci
pienda ē q̄ cognoscamus legis dei ꝛ suoz mādā
tōz ad salutē p̄sequēdā necessaria sine. p̄ti
tōz ad salutē p̄sequēdā necessaria sine. p̄ti
cāo. de q̄ inde ē scia vere ē illud applicū. igno
rās ignorabit̄. nā cū q̄libet alia ignorantia
p̄ se stare salua. Et q̄n multi sūt ex simplici
bus/q̄bus nō p̄dicat̄ verbū/aut nō talit̄ p̄
dicat̄ q̄ ad p̄fatā sciam deveniāt. agere b⁹
vel ignorāta vel negligēta p̄dicantiū. cō
modū fore existimauī. si velut in tabula q̄
dam tenorē nr̄e legis ꝛ suoz p̄ceptoz re
memorationē sentētiosa. p̄cidio depinge
ran. aut velut in brevi speculo cernentibus
obijcerē. q̄ tinus ipsi haberēt curati min⁹
instructi alīos solidū ꝛ aptum qđ in toto
vel p ptes diebus dñicis et festivis legere
possent suis plebibus vt scirent ꝛ intelligerent ad qđ ꝛ p̄ter quid ꝛ a quo facte sunt
quid insup credere. quid agere ꝛ quid ob
mittere diuina lege tenent̄ ꝛ quēadmodū
a peccato relurgere. Et forsan sūt opuscula
tempatū est iam a periculosis. ꝛ salubri
ori brevitate cōpositum. Si ita est certe
nō invideo. Imo do remerēde p̄ officium
tur alios ducere ex pastoralis solicitudo.
sive isto mō sive alio fiat. q̄ singulis diebꝰ
dñicis ꝛ festivis divine legis tenor p̄fatus
p vocem vel libet publicet̄. ne p ignorātiā ei⁹
plebs ex̄a pereat ꝛ ducat̄ in captiuitatē pec.
Ne p̄tea a speculatore q̄ nō denūciauerit
iterū vl̄ gladiū/sanguis requirat̄. si liberē
denūciatōe tali/et rebelles soli in suo san
guine depeāt. ¶ Mitte aūt mea devotio
opusculū p̄fatū. q̄s si dignū ad hoc putet
poterit ex ea liberalit̄ caritas cū pauco sp̄toz la
bore ꝛ lenib⁹ exp̄ssionib⁹ exponere. facē illū me
plicari teoz intentū ad singlos curatoz ꝛ oz

postmodū ad edictū de publicādo vt tenē
ēt in additione sermonū ꝙ ēt deo ex
aduerso expendēdo ¶ Denicq̄ si qd addē
dum aut reformendū aut corrigendū esse
dictarum vīa pandēs dilecto mee fidei
filij debet. Deo tri q̄ post multā a me
multis aliis promiss' cōtinēs nihil detrēdē
ti qd vicio sit posse a bonorio interpretā
ta fides mea possit iudicari ¶ Et ad
hec lōge ēplicius. potuerit si bonitas me
dericordia deifica fecunda ēt. Vbi valere
simpsum precium.

Opusculum tripartiti

ētis de sacro decalogi. De cōfessione
ac arte morendi.

Dilectissimi/sine dilectiōe ze
lator/ piserū ad veritatē/ viā/q
depulsis in erroneū. ¶ Salu
bre dūs sanctō opusculū tripar
tum de sacro. de confessione. de scia mori
endi q̄ plurī erudere. ¶ Timor p̄ seruus
xpianorū generibus p futurū. p anno si
credendus/ curatos illuerare in simpli
cibus qui cōfessiones audire debēt. Scio
indoctos qbusdā sp̄ionis secularibus aut
religiosis/ q̄ ecclesie salutis sermonibus aut
p̄dicationibus p̄ninerū sacrorū notitia
interesse nō pōt. Tercio patris ī iuuenib⁹
qui a rudimentis infancie circa fidei nostre
generalem tenorē ī principalia puncta pri
mum debent erudiri. Quarto sp̄ionis do
mos dei ī hospitalia loca frequētantibus
et infirmorū solicitudinem gerentibus.
¶ Duo circa ad huius doctrine publicati
onem quadruplex sp̄onū status debz vi
gilare. P̄mo qm̄ quo inferiorum cura
rū regimē de spūalio cōcernit/ quibus
insup curatorū ignorātia crassa diuine le
gis ī ecclesiōe eruditio simplicī pplī im
putabit in penā. Secio petro p filijs xp̄i
scholarū rectores instare debēt. Tercio
domorū dei ī locorū hospitalū guberna
tores ī magī. Illi q̄m generaliter qui inver
bis aut facto ī alijs signis/ aliosq̄ ad pecca
dum indocte. quicq̄ ex officio alios doce
re debent/ nichil agere negligāt. Diuinaq̄
sanctionis suis ī diligentius p bonos aut
filios doctrine publicationē debēt aliorum
correctorem gerere. hoc cū agere/ pola

quedam. hoc est sanctificatio. hoc opus mitij
deo accepti' q̄ clemosyna corpal. ¶ Tā gāt
ispū sanctū q̄ doctrina huius libri insti
buē tabellis affigāt vota vel p petro. in loc
cōbua vpore in parochialibus ecclesiis
in scholis in hospitalibus. in locis religio
osis. ¶ Denicq̄ expedito videret vt super
hoc fierent a panapantibus edictus/ aut q̄
ab ecclesie plano indulgētie cōferrentur/
Auctor vo seipm exonerat apud te xp̄ia
nitatē sanctissimā. agat quilibet q̄ in te et
ve te gloriat quod bonū esse cognouerit.
¶ Gloria sit altissimo deo in cuius nōie
pīo aggredior: opus. ad salutē fidelitū alia
rū ordinatū/ ad eruditionē papue rudio
idiote pplī ī ozū quibus cōsueto ecclesie
sermonibus ī p̄dicatōibus minus interes
se aut informari poterit. In q̄ veluti tabel
la quadā ī pendio bacui/ teno rē fidei xp̄i
ane/ lucide poterūt inspicere/ ī diuina pce
pta. p̄hibitōesq̄ et ex his q̄d agere q̄d ve
fugere debeāt possint distinctius agnosce
re. ¶ Continet aūt pīus tractatulus capl̄a
xv ij. quorum q̄libet/ in duos vel tres vel
q̄tuor puncta ī partes subdiuidi possz.

Primum capitulum

affirmat mūdus a deo fuisse creatū. Et
q̄ ipse deus vnus sit ī trinus. Cur eūa
aut ad quē finē homo creatus sit.

Primissime credendū est ī nul
latenus dubitandum/ q̄ solus
vnus est deus/ omnipotens/ om
nia sciens/ ī omnem p̄fectionē
habens in tribus p̄sonis distinctis/ q̄ sunt
pater ī filius ī spūs sanctus. Qui mundū
creauit ī creatus regit ī gubernat sola sua
liberrima voluntate ī dignantissima boni
tate. Specialī autē p̄uidentia humanam
gubernat ī dirigit. creaturam/ dans viris
et mulieribus animas immortales creās
eas q̄liter tunc cum eas corpibus infun
dit ī ad imaginē ī similitudinem suā for
mans eas. vt creatus homo/ suum cōditō
rem deus cognoscat diligat/ vereatur ī eius
p̄ceptis in hac mortali vita obediens/ p
opera bona ī merito ria/ vitam eandē im
mortalem beatitudinis plenaz/ in anima
ī corpore perpetuo cōsequatur. ī ita sit bo
nis angelis sociatus ī in loco maloz angē

lorū sine demonū substituatur. Qui dum
ueo p̄ter penā in hac inferiore pce terre
ī corruerūt/ dānatōis intam fuisse cōcē.
quibus eā iustissime damnabunt homes
iniqui/ diuinis p̄ceptis inobedientes/ ī mo
re bestiali q̄si nō habentes aiam rōnalem/
sūis voluptatibus seruientes.

Secūm capitulū ostē

dit humanū genus p̄ter primorū genitū
ram/ transgressionē ī penā multiplicē incurri
se miseriam.

Idei veritate credendū est/ pri
mos parentes nr̄os/ Adā ī Euā/
qui ad tam nobilē finē cōsecu
de beatitudinis creati fuerant/
elanguisse paradisi tanuā ī beatitudinis intro
itum/ tota sue posteritati generis humani.
Quā p̄ penā inobedientie/ domū iustitie ori
ginalis quadā hereditaria possessione p̄to
le ī suis posteris accepta a deo/ ipsi/ pdicto
res pdiderūt. Quo dono gratuito originā
lis iustitie cōseruato/ nos oēs a culpa immu
nes fuissemus. ī ab oī miseria famis ī sitis
aut infirmitatis absoluti et ab alia q̄libet
penalitate liberi/ adeo q̄ oīs alia corpalis
creatura nobis pacifice subiecta fuisset. et
tandē absq̄ mortis pena in paradisum trans
sensuo translati. Hoc aūt dono p̄ peccū p̄
mordi necessitatē ī vniuersam quā patimur pe
nam aīz miseriā incurrimus/ q̄ nascimur
in peccō originali. s. in p̄dicte originalis in
stitie carentia cōtra q̄d penā/ cāq̄ remediū
efficax a xp̄o institutū est bapt̄ismi sacm.

Tercium capitulum

declarat q̄liter a deo redēpti fuerimus q̄o
ad sit generalis tenor xp̄iane fidei ī credē
dorum a singulis.

Omnipotens ois ac pijssimus
pater/ nolēs humanum genus
tot ī tāne subiectū miserijs in
eternū p̄ire a regno paradisi ī p̄cepti emula
re/ p̄currēte iustitia sil' ī mia/ hoc remediū
decreuit adhibere. Voluit siquidē idē pijs
simus p̄ī vnigenitū filiū suū absq̄ corruptōe
carnis sumē ī hominem fieri ī intemerate v̄
ginis marie immaculatū vterū. Tāq̄ ī tā
mirabilis vnio facta ē quarū nārū diuine et
humane in vna p̄sona filij dei/ vt vere de
hō dicere ī de. Ipse ē iesus xp̄s salua
tor nr̄ p̄ter ī redēptor. Qui antea q̄dem a
p̄phetarū ī p̄cipue [illegible] denūciatus nouissime
in fine tēpoz in hac vltima mūdi etate/ eō
cepit ī natus a patriarchis ē cognitus/ a tribꝰ
regib⁹ oriūdis adoratus/ a symeone sene ī a
lijs q̄ plurimis p̄dicatus ī be. Jobe bap. di
gito demōstratus. Jdē deus ī hō nr̄ iesus
xp̄s circa anno q̄ trigesimū spacio/ legē diuinaz
xp̄ianā q̄ religionē p̄dicauit ī docuit/ ea
innumerabilibus miraculis p̄firmādo/ quā
et in scripturis q̄tuor euāgelioz nobis per
stros ministros exhibita obseruāda reliq̄t.
Ordinauit insup septez sacra ecclastica/ q̄
sunt baptis⁹/ confirmatio/ ordo/ eucharistia
penia/ matrimoniū/ vncio extrema. Ipse po
stremo vt nos redimeret ī saluaret/ ab pō
tio pylato/ supplicio crucis/ acerbissimā sū
sunxit passionē ī mortē. sepulc⁹ deinde/ ī
tercia die resurgēs/ spacio di. rū. tl. discipu
lis suis veritate sue resurrectōis declarans
frequēter apparuit/ ī tandē videntib⁹ apl'is
celos ascēdens/ sedet ad p̄tis dexterā in ex
celsis. venturꝰ est postremo idē dei filius ie
sus xp̄s in fine mūdi p̄ ignē finiēdi ī in me
lius innouādi. iudex generalis hoīm cūcto
rū in aīa ī corpe resuscitādoz. redditurus
singulis p̄mia meritorū/ bonis siquidē cele
ste regnū ēternis beatitudinis/ pcō⁹ib⁹
vo penale supplicū ignis eterni. ¶ Dic ē
generalis tenor orthodoxe fidei xp̄iane/ quā
firmē credere tenēt catholici q̄libet rōne
vtēs absq̄ curiositate/ pure atq̄ sincerē si
ne falsitate/ ī certitudinaliter recta dubieta
te/ ī nolēs plus sapē q̄ oportet sapere/ sz occur
rentib⁹ difficultatū dubijs/ humiliter se sū
mittat credulitas simplicium intemerate fi
dei sēcm̄is ecclie. sapientū platoz ī doctoꝝ
rū ac oīm ī sanctorū q̄ in testimoniū hui⁹
inuiolate fidei vsq̄ ad mortē dimicauerūt
¶ Contra hāc fidē illibatam/ grauissime
peccant hereticī scismatici. idolatre. sortile
gi. incātatores. ī magici. ceteriq̄ similib⁹ a le
ge diuina p̄hibitis vetitos. aut demonū cul
tatores. ī generaliter q̄ articulos fidei nr̄e/ to
taliter aut in pte palā vel occulte denegāt.
Illi p̄terea q̄ nō credūt deū oīa infallibilissime
regere sua liberrima voluntate/ sz penitꝰ affe
rentes oīa nature vel fortune vel fato subiici

Poterus malum quod dixi dñō dō bonitū fe-
cisse in hominē affligendo. Illi dicunt q
nisi ex causa impunibiliter ad meritū vel
demeritū irrogat q dei p̄destinatōis vel re
probationē dicūt operū nō esse nolle libar
rare. Dicūt filios ꝛ fidē ombedo tā sūt erro-
res imanes. Quōdō ex mā libera supbo
bibiare si deo resistente aut ex culpa p̄ce
dēte vel pōr̄ incōstātia fuerat libe. aut ocnū ex
voluptuosā carnis hāte rōnis iudiciū ꝛ af
fectus p̄ferentia subuertante.

Capitulum .4.

Manifestat q̄d de nobis observandū p̄
cepit cū dicit. no occīdes p̄cepta decalogi.

Jugē (vt Isidorus habuit ē)
deus optim⁹ atq; misericors nos
bonos extra sup̄ p̄ virtutales crea
turas adeo excellēt ꝛ diderit ad imaginē
sūā. ꝛ dōs memoriā intellectum atq; volū
tatē cōgruentes ei seruiam⁹ ꝛ amemus
Deū vt altissime p̄ceptū redemerit passio-
nē p nobis nālē p̄cepto q̄ē nec ipē p deli
cto suo sūm̄ce libertat⁹ p̄cepto in sūmā
sūm vt ipē deo fidēlē seruatum ꝛ q̄ sūm fecerit
sūm⁹ dñs. sicut sūm nāles p̄ legatio. ꝛ ve
lut seruū ex dñio pec. carcē. mortisq; redē
pti. sūmos ꝛ liberalissimo. Ancto q̄ nos
ei⁹ p̄cepta seruāb⁹ / gūa incogitabil' ab
eodē ꝓueniē. trāsgressoīb⁹ vo inestima-
bilia tormēta reddūt. Cōfessio nihilomi
nus ipē pijssim⁹ p̄ nostra fragilitate ei
gnā potestātē q̄ q̄ redeat a nobis oē seruitū
q̄d ē in malicia rigore exigere posset. de
dit q̄ pōr̄ ortū nouē p̄ceptor. q̄z observa
tio sibi sufficiēs ēet. q̄ enā legē decalogo
ꝓmisit. Quapp̄ ad hoc p̄cepto sacēda ꝛ in
tellīgēda erāt q̄libet p se vel alīū diligen
tiā apponē p̄ observatōe vite spūalis. q̄tū
pertinet ex quibus sufficatōe poterit. ꝛ eo ma
iori ꝑ mortalia alia ē corpe p̄sūmor. sine q̄
rū notitia nullus p̄t ꝓuenire ad veritatē
aut ab eis resurgere. ꝛ q̄z ignorantia et deli
cta ꝓmittē nō excusat sed accusat ꝛ dāp
nat. Sunt aūt hec decē p̄cepta bis mēmo
ꝓbenda. Unū crede deū. nec inanis vane
p̄ris. Sabbatū sanctifices ꝛ venerare pa
trem. Nō ſicīs occīdes fur. mechiaberis. testis ini
quus. Nō concupiscēs rem proximi tui.

Capitulum .5.

Est de explanatōe primi p̄cepti.

Primū p̄ceptū est. Diligēs dñm
deū tuū ex toto corde tuo ex tota
mēte tua ex tota vra mente tua. Hoc ē ñ volet
sūm̄ rē qualēcūq; amat⁹ p̄ p̄ deū. ꝛ p̄ q̄d ōi
sūm̄ rē quālēcūq; amat⁹ p̄ p̄ deū. ꝛ p̄ q̄d ōi
amor̄ pdat. Hoc aūt p̄ceptū ꝓuenit ab
hoc q̄ deus nō aliē / si legē dei ꝛ alia p̄cepta
opīb⁹ ipleat. Quisq; ei mortaliē peccat p̄ce
ptū hoc infringit. q̄ volūtatē sūā / dñe vo-
lūtati opponit. p̄ peccē / aūt ponit. Opūr
tūm oppositū p̄ peccē / aūt ponit. Opūr
aūt ꝑ hoc p̄ceptū a gūt bonē in gratiā dña
indicia ꝛ ordinatōes aut regimē erga seruī
alias creaturas murmurātes. q̄i nō cēt bo
dño iustus bon⁹ aūt misericors ꝛ tot⁹ ama
bilis aūt desiderabilis. Illi itē q̄ fouēā
despatōis scipsos p̄cipitāt p impatiētiam.
Illi p̄terea q̄ vrgēte infirmitate aut ne-
cessitate aliē sortilegos ꝓsulūt ꝛ diuinato-
res. vtētes pomis insepūtis. aut herbis car
nalis sine cedulis collo suspensis. aut cara
cteribus. ꝛ alijs q̄busliberamus credulitati
bus / q̄si deo ipse nō cēt vtiq; bon⁹ potēs
et sapiēs ad cius succurrēdū q̄tū sit cozne
cessitatib⁹ expedīēs. Fiecat igiē hō incūta
te ꝓhibit⁹ q̄tū p̄t. pariēs remediū nālī i-
firmitatis. nō reptādo deū q̄d graue peccē ē /
aut noua miracula expectādo odiderādo
q̄. Reliquiz vo q̄d nature vires excedat
deo plena fide ꝓmittat. ꝛ indubitanē ꝺo q̄
posite ois. q̄z opinā ē. illō q̄d opinū ē
ꝓmodissimū q̄z fuerit bō ꝓferat. sepe eēdē
infirmitas paupras aut alia q̄uis tribula-
tio ē bonis voluntatis q̄ nimia ꝓspitas q̄ fa
cilē aburimur. Sat nang; pr̄ q̄d filio ꝓ-
sit. nisi q̄d discipulo ꝓueniat. ꝛ medicus
patiēn de remedio ꝓpetēti nouit meli⁹ ꝓ-
uidere. Peccāt in sup̄ p̄ceptū hoc illi q̄
mādato q̄d ā nimote irrisor aut obloctato
rū vbā formidātes / alnis p̄ceptis obedire
verenē. Quapropē enā grauissime peccāt
hmōi irrisores. p̄sonas dño seruitio dedi-
tas in statu religionis ēginitatis aut vidu
itatis ꝓfitentes. aut studio theologie depu
tatas affectāe carnali a bono opere retrahēs
Hoc mrsus p̄cepto nobis p̄cipitur ho
nor ꝛ reuerētia sanctis exhiberi. sp̄aliter vī
gini matri. ꝛ bono angelo custodi. nō ve
nihi purpe ipso videte et pōte faciam⁹ q̄d

p̄hibus bolbitis agere recusaremus. q̄ de
nigq; sanctoq; relictas loca secā ꝛ beato ꝛ uma
ginēs debem⁹ venerari. nō p ipsis. sz q̄ vt
deudo eas / honorē spendim⁹ reb⁹ repūtat
p eas. iurta ritus sēcē matris ecclie. alio q̄n
petūt idolatrie ꝓmitē imaginē ꝑm sc ado
randos credēdo ipam imaginē pulerā sine
curpē nouā aut veterē / plus aliq̄d hīe bēu
tio ꝛ deq; numinis includere vel diuinita
tis. Hinc p̄cepto plurimū ꝛ iaknimus
honor dñio cpalib⁹ aut magnanib⁹ / adu
latōe sine malo alīq sine exhibit⁹ Dissimu
simulatio vel hypocrisis ad inanem hoīm
gloriā aut fallace decepciōz ordinata. Im
moderat⁹ itē amor penūt erga filios ꝛ ge
nerale auri ꝛ argēti aut alicuius creature.
sic q̄ hō ibi fixat. ꝛ in eis ꝓfidentiā ponat.
Nō enā hec oia ab infernali morte nos pa
terūt liberare. solus q̄ppe deus est ver⁹ ꝛ fide-
lis amic⁹. q̄ in extrema necessitate opē p̄sta
re pōt. vñ ꝛ sup oia ꝓfidēter eū cordis sin-
ceritate honorari debet ꝛ adorari ꝛ diligi.

Capitulum .6.

De sexto p̄cepto.

Secundū p̄ceptū est. Non iura
bis p nomen dei tui inanū ꝛ si
ne cā. Cōtra p̄ceptū hoc p̄n-
cipal⁹ agūt qui sacēter quod falsum est
vel falsum ee credunt / iurant: periurium
ꝓmittēdo. Valde nāq; hoc graue peccē ē.
cū deo assimilat⁹ tāq; testis falsitatis. ꝛ q̄ arti
ficiose iurat falsū artificiose deterat. q̄z q̄
rū ꝑ loco ꝛ tpe ꝓuenientē rerum possit
subtacere / nō tñ via falsum sacēter ꝛ periurū
ꝓmitti. Peccāt enā grauē ꝺ p̄ceptū h⁹
q̄ turpia facūt iuramēta. deū blasphemā
tes. ꝛ alios suos iurādo demonib⁹ deuouēn
tes. q̄ de humanitate xp̄i ꝛ sctis / inhoneste
loquunē. Contra q̄s ocō sic pīuros ꝛ blas
phemos / statute sunt leges puniūe. tam a
terrenis p̄cipib⁹ q̄ a platis eccīasticis. vñ
dolendū est q̄d ꝑter negligentiā ipsoz ad
q̄s penas exq̄ pueri / nō fortunē effectū.
Multū ꝺo diligentiz p̄missa deberēt
attēdere hi q̄ ēā iuri de facili inrāt. quēad
modū mercatores ꝛ mercatrices. Illi enā
q̄ absq; pri passione aut ebrietate i indie fre
quenē in honestis sine ꝓhibitis vt ē turpi-
loq̄i ludus q̄ornicē iurāt. ꝛ generali dēne
q̄ puersa ꝓsuetudīe aut inclinatōe puenīē
in iuramēta ermittit. In talib⁹ dppe sepe
piurū ꝓmittē. ꝑter q̄d enā tales aliqui
peiores sunt in hoc saracenis aut iudeis et
min⁹ deū honorātes. Ad hoc aūt gen⁹
peti piurij. s. reducē ꝺ toto ꝛ fractio. federis
et soluto fidei mrimonialis. Et generalr
in fidelitas. q̄ in alterius pdicta secreta ꝛ
illi⁹ reuelat. sine p̄ sessionē ipsi⁹ sine alio
mō secreto cognitū / lege nāq; diuina ꝛ nā
li / secretū teneri ꝺz q̄d in secreto accepū est
nisi alia via fuerit sibi detectū. Postre
mo ꝓ p̄ceptū hoc reductiue peccant. q̄ vo-
uent aut promittūtēa q̄ sunt de se illicita. q̄
si ꝓmissa talia / ope cōpleāt. grauius inde
et damnabilius peccant.

Capitulum .7.

De tercio p̄cepto.

Tertiū p̄ceptū est. Tu observa
bis dies dñicos ꝛ festiuos ab ec-
clesia tuari p̄ceptos. Hec ob-
seruatio aut veneratio multipr accipien-
da est. Primo quidē. vt q̄libet xp̄ianus
illo die dñico vel festiuo / legitio impedim⁹
eo cessante missaz audire teneat. Deīo
vt q̄libet / eo die abstineat ab oī labore aut
mercatōne. ꝛ alio q̄uis laborioso ope. p̄ m
ritū ꝛ cōsuetudinē patrie quaz inhabitat.
quā ꝓsuetudinē plamus spūalis loci illius
cognoscēs / nō p̄hibet. q̄ si apud aliquem
sup tali cōsuetudine seruāda. aut alijs casi
bus dubietas occurrat ꝓsulat ille superior
et p̄tos. ne p amplā nimio aut strictā cog
sciam in peri cadat. Tercio accipiēda est
hec observatio vt vnusq̄sq; illo die p̄ viaz
vitā ꝛ cōsciam disponat. de cōmissis crī
minib⁹. a deo venia petens. Reco q̄ficere ꝺz
tūc xp̄ianus multiplicā bñficia sibi a deo
p̄sticta. ñ in alīq murmurādo aut sibi guer
rā de bonis suis faciēdo. sz gr̄as referendo
Debet tūc audiri vbū diuinū ꝛ spūalis do
ctrina: pacifice atq; reuerenter / absq; irrisi
one aut impedimento quocunq;. Medi-
tetur preterea quilibet ꝛ coram oculis cor-
dis quantū potest consideret mortem sibi
de p̄pinquo imminentē. infernū atq; pa
dī sum. mortē enā priorū hoīm qui in bacci
ta p̄fuerūt. facta enā memorabilia sctōz ꝛ
sanctarū. Dicat p̄ nr̄. Ave Maria. Cre-

ro. t alios si ... iudicierit ... deuotas
... diligenter ... Ne
... amplius intermissione
... velut per
... demosynam spiritualem postulet. nisi
... habeo
ad vnu nunc ad aliud se ... bo
nu aliquod spirituale. in ... paruentis ca
... curam aliorum
gessent. Parentes docent ... ideo
... filios ... fa
... facere. hoc ...
bus ... filia facere. hoc em
... Predict
... culpabile est defectus. ¶ Predict
... licet post ... offi
cii nō ... recreatione et spaciamenta
et festiuitatibus aliqua recreatione et spaciamenta
vel ludi honesti cum solacio assumere possi
... ut ipe. dummodo peccati mortale non
... alio tpe. dummodo peccatum mortale non
... comedendo bibendo coream
... Quasi freque
... grauia peccata comitt
... in talibus ludis grauia peccata committ
... quemadmodum ... dessenso
... carnalia opera verba et carmi
na luxuriosa. contra deum et equitatem iustitie.
adeo ut saepius die dominico minus mali ... esset
arare ... talia perpetrare. ¶ Contra preceptu3
hoc peccant grauiter impedientes predicatores
aut diuinu seruitiu verbis aut factis intra
... ¶ Quinque circa euchari
stie sacrum ... sunt. aut erga alia ec
clesiastica sacra. sicut baptismi. et matrimo
nii celebrationem quidam sunt irridentes et
sacra confirmationis et unctionis extreme susci
pere contemnentes. ¶ Tertium contra idem prece
ptum. valde grauiter delinquunt hi qui in
... anni ... mul
tas et abominabiles perpetrant. Illi etiam qui talia
facientibus dant consensum illi presertim qui
ex officio possent et deberent talia impedire.
nec excusari possunt ludi ... Asserit namque
veridicum prouerbium. Non parit ludum. fa
ma. fides. oculus.

Capitulum .7.

De quarto loquitur precepto.

Onora parentes tuos est quartum preceptum. ¶ Hoc autem accipi
endum est non solum de parentibus car
nalibus. sed et de prelatis ecclesia
sticis et ministeriis. qui nos in christo regenera
uerunt. et generaliter de aliis prepositis et supi
oribus. ... et temporalibus pa
cipibus. Consistit enim de mortuis et defunctis

ens intelligendum est quod ad hoc et per ipsos deum
rogare tenemur. ¶ Contra preceptum hoc gra
uiter peccant hi qui sine causa rationabili suos su
periores spirituales ... detrahunt. aut maledicunt
et eos prodant. vel mortem eis optant. quemadmo
du mali filii parentu mortem frequenter deside
rant ut eorum hereditatem possideant. Transgre
diuntur etiam preceptum hoc qui contemnunt precepta
sancte matris ecclesie. velut excommunicationis sentias
parui pendentes. Et ieiunia indicta ab ecclesia
sine causa rationabili soluentes. cum tamen ea obserua
re possent sine sui corporis notabili grauami
ne. Sicut etiam libertatum ecclesie violatores.
que libertas ecclesie concessa est. non tam fauore
ministrorum ecclesie. sed in intuitu diuini ho
noris. non enim propter maliciam aliquorum mini
strorum ecclesie. debet a quoque fideli christiano
status prelaticus aut ecclesiasticus diffamari aut
ledi. nec per diuersitatem suam baptismus aut mis
sa celebrata sine alio sacrum/ propter malicia
ministrorum. ¶ Tenentur preterea hoc precepto
laicus fidelis (quicquid alii ecclesie ministri ma
li sint) debitum reddere. missam audire. de
cimas et oblationes et alia iura reddere/ ordi
nata pro sustentatione ecclesie ministrorum. qui
vacando diuino seruitio/ toti reipublice ser
uiunt. plurimis aliorum hominum. propter temporalia
et necessarias occupationes/ ab hoc ministe
rio prepeditis. quia sic ecclesie debitum reddit li
ber et immunis deo non hominibus seruit.
¶ Porro preceptum hoc infringunt qui leuitate ni
mis et insipienter redarguunt terrenos princi
pes super eorum actibus publicis siue constitutioni
bus et statutis/ non attendentes sepius eorum one
ra et sarcinas graues/ quibus subditus populo non
potest nec debet cognoscere/ quod propter nec eos de fa
cili iudicare debet. multa potius examini diuino
reseruantes coram quo sunt ipsi principes actiui
suorum ratione reddituri. ¶ Denique soluunt hoc
preceptum qui nolunt superiorum suorum aut sapientio
rum acquiescere consiliis propriis iudiciis innite
tes. Prouenit quippe graue peccatum hoc/ et inob
bedientia et dedignantia superbia. in errorem et de
ceptionem hominem inducens. Contingit namque sepe
ut aliquis homo taliter deceptus superbia/ tunc se
reputet sanctitatis/ vel humano consilio non in
digere se credat. fit proinde ut deceptus homo il
le, spem austeram nimis et indiscretam abstine
ntia/ quam bonam esse credit/ capiatur fumam aut aliam in
firmitatem incurabilem malo suo igitur ...

Capitulum .9.

De quinto precepto.

Quintum preceptum est. Non occi
des hominem. Et est intelligendum
quod non est interficiendus homo/ auctore
propria vel particulari et per viam facti. permissa
via iusticie et requisita. ¶ Hoc precepto distri
cte prohibetur omne peruersum odium et desiderium vin
dicte seu mortis aliene. malum item consilium. et
iniquus consensus. in alterius nocumentum lesio
nem vel mortem. Quod si persona lesa ecclesiastica
fuerit aut in statu clericali constituta grauius
est peccatum. et incurrunt eo facto sic agentes et con
sentientes/ excommunicationis sententiam. ¶ Contra pre
ceptum hoc/ grauiter delinquunt hi/ qui odio vel ra
core principaliter moti/ aut intuitu vindicte
aut alicuius grauaminis potius quam zelo iusticie
instigati/ proximos suos per placitatores et perse
cutores aut iudicia publica multipliciter vexant.
etiam quod suum est repetentes. Potest nihilominus homo
quod suum est in iudicio publico repetere. et ordine
iuris seruato/ emendam rationabilem sue damnifi
cationis requirere. absque hoc quod odiendo proximum
mortaliter peccet. Quinimmo sepe pro pace patria et tra
quillitate et attenta proximi indigentia/ eligi
bilius esset omnem emendam absque lite publica
remittere. Vulgo namque dicitur. In denario litis
non est obolus amoris. ¶ Multum vero is qui
ledit aliquem/ debet attendere quod ex alterius muti
latione vel occasione sue lesionis quacumque con
tingit interdum lesum cum suis heredibus de
pauperari. in quo casu ledens quemadmodum fur
aut latro. ad omnium bonorum perditorum restitutio
nem tenetur. ¶ Preterea contra preceptum hoc gra
uiter peccant qui quoquo modo impediunt ex con
mixtione viri et mulieris/ fetum nasci. aut abor
tiuum procurant/ seu percussione violenta veteri.
aut nimia ingluuie. aut propter angustiam ve
stimentorum ad lasciuiam ordinatam. aut aliam
quamcumque negligentem fetus custodiam. Quod si
fetus iam erat animatus/ grauius peccatum est tunc
enim vere homicidium perpetratur. ¶ Insuper contra pre
ceptum hoc specialiter peccant inuidi. detracto
res, odio pleni et iracundi. nunc precipue cum
inter affines et alios guerras aut discordi
as implacabiles excitant. ex quibus mala plu
rima oriuntur adeo ut is qui litem mouit/ eam cum
vellet non sciret aut valeret sedare. unde et apud
deum damnorum inde prouenientium/ reus consti
tuitur. ¶ Occurrit denique contra preceptum hoc dam
nabilis et horrenda consuetudo in aliquibus
obseruata prouinciis. qua pro vitiis delicto
tota ipsius progenies in mortem et persecutionem
prequiritur. ¶ Hoc tandem precepto interdicitur
omne duellum mortale. aut torneamentum.
quibus mortis periculum imminet periculum.

Capitulum .10.

De sexto loquitur precepto.

Extum preceptum est. Non furtum fa
cies. Et est furtum vel latrocinium
rem alienam rapere siue tenere. alio
inuito est/ ignorante. sic quod ipsi hoc cognoscere
ti displiceret. ¶ Hoc precepto districte pro
hibetur omnis iniusta mercatio. Cultura quoli
bet terre aut labor infidelis et fallax quolibet
aut mendosum artificium. fiet etiam dicte la
bor. Et rerum venalium inutilium quolibet
per vilibus venditio. siue venditor earum
cas emendo deceptus fuerit siue non. Non
enim quia deceptus sum/ licite possum alium
decipere. ¶ Prohibetur item hoc precepto omnis vsu
ra. falsa aduocatio aut patrocinatio. placi
tatioque vel lis/ non rite assumpta. fraudulen
ta procuratio aut iniustum iudicium. Et gene
raliter omnis deceptio manifesta aut falso co
lore velata qua quis alteri damnum facit quod
sibi nollet fieri. ¶ Aggrauatur autem peccatum hoc
furti vel latrocinii/ ex circumstantiis loci et
temporis. persone et similibus. quemadmodum si rem
sacram/ in loco sacro. aut tempore orationi deputa
to/ quis auferat. Si etiam persona damnifica
ta pauper fuerit et in se vel in suo statu aut in
suis heredibus ex hoc graue detrimentum
patiatur. ¶ Requiritur autem ad personam sic alius
damnificantis absolutionem/ ut ablata et dam
na/ ex integro/ damnificato restituat. secundum
iudicium boni viri quemadmodum citius et com
modius poterit. Quod si facultas non sit omnia
reddere. saltem quod poterit restituat. et si damni
ficatus ignoretur/ ablata nihilominus in pios
vsus et elemosynas distribuat/ secundum iudicium
superioris. ¶ Hoc etiam precepto prohibetur omnis
symonia. que est sacrorum venalitas. Plurali
tas item beneficiorum absque rationabili causa. Et for
matio vel vsus false monete. ¶ Item rem ali
quam ad certos terminos ad credentiam plus
iusto vendere. Et omnis contractus illicitus. ¶ Pre
terea prohibetur hoc precepto omnis detractio et dif
famatio qua alterius fama bona/ vel argentum ...

Ramice alteri inlicite tollit. Debet equidē sic defendi alteri domū alterā vel vitam ne ipe quidē pro vita eterna. Et hoc, si ma le fecisse affirmando. Et multo magis si cōtra iuste affirmando. Et multo magis si cōtra iuste aut eorū aliquē statū multe diffamauerit. ¶ Iuxta hoc ꝓceptū iungūt qui a libidine sine vera igne egritudine tangi bilioe necessitate equalia bona violēter ocupant. q̄ etiā mutuo lego aut ꝓcepto accipiunt. ¶ Amplius hoc trāsgrediunt ꝑ ceptū adulter mulierem alienam vel filiā ad legitimā hereditatē succedere facientes q̄ vere illoꝝ bona ex ignorātia sunt ꝓprie nimis ꝓsumūt. Comitti delinquūt filij pentū bona eo nescientes, inuitos et pendo. Genitores etiam ꝓdispensatores dānoꝝ suoꝝ aut mgrōꝝ bona infideliter ministrādo. Ecclesiastici viri, ecclie bona, luxurie se aut pōpatice, aut ea i thesauros cumulādo. Illi vē q̄ terminos agroꝝ dilatant, ꝓtios detrahēdo. Qui tributa in fe instituta soluere renuūt. Et hi, q̄bus cōmissa est vēdi eis executio, clamosynas recte legatas in punctali defunctoꝝ implere differētes aut soluere recusantes. ꝑ lunimi sunt hoc modoū filios, q̄ ex ꝓcedēdi immoderato impetū ꝓcumūt, cū q̄ multipli vtere rectitus ꝓ pueris ꝓnoꝝ sum ꝓnosum genit statū, sumptuosius nāq; status sumptuosius regrit expensas. ¶ Postremo ꝑ ꝓceptū hoc grauissime peccāt, hi q̄ pecunias aut ꝓe violēta, pactes, ꝓuisiō aut seruitoris, pl̄apāt intuitu seruitij, ecclie bona occupare parāt. cū plerūq; ecclesiastica bēficia vigilis ꝓ suffragantib⁹ debēt. ꝓ pure nō symoniace cōferri debent. Alioqn in brīuio nullo ius acquirit nec animae libe esse pōt, q̄sq; brīuiū simplr religiose symoniace ꝓmotus ꝛc.

Capitulum .11.

Septimum continet ꝓceptum.

Septimū ꝓceptū est. Non mechaberis, nec luxuriosus eris.

¶ Hoc ꝓcepto inhibet sub pena peccati mortalis, oīs societas carnalis matrimonij et mulieris excepta matrimonij lege. Huius nāq; oppositū afferre, est error cōtra fidē. ¶ Prohibet etiā ꝓcepto hoc ꝓ tam in matrimonialī cōiunctio q̄ in lōstris, oīs luxuriosus attactus mēbroꝝ genitalū: q̄ nō seruat naturalis ordo inditus a natura, vel nō rite copulat ꝓtra ad generandos a natura ocupatur. Et tāto ꝓcul h⁹ grauius est, q̄to a nāli ordine lōgius recedit. siue inter ꝓsonas solutas, siue (q̄d ois men aggrauat) cōiunctas matrimonialr. Oiue fuerit huiusmodi attactus i se vel in alia ꝓsona, aut respectu bestie in altera spē, ꝓ turpitudīe et illicitā cōplacentiā consummatus. Si denīq; spāliter attactus ipse in naturalib⁹ ꝓuenīat a fedissima vilissimaq; delectatōne q̄ molliacs vel pollutio dī. Si quis aūt in his vel aliquibus horū culpabilis ē, sufficāter intelligere pt̄ q̄d istis modi generales loquēdi significet. nec ea ꝑticularius extra confessionē est abominabiles hec immūdicias explicanda. nec casuares pure et innocētes horū prius ignotas nouāq; sequērāt et scādalisent. ¶ Sunt enīa casus isti enormiū ꝑ naturā peccatoꝝ ꝓpter maioribus, ep̄is. l. et suis penitentiarijs ad absoluendū reseruati. q̄bus aliqui fm legis ignis pena plectunt. Hec pōt aliquis q̄q; bona aut clamosynas opet, incertum saluari, si pudore motus, hec peccata reticeat. vel adeo celet vt nō possit ꝓfessor peccatū ꝑ sp̄m discretionis ꝓcipere. ¶ Peccati nāq; ꝓpetratio, debuit maiorē pudorē inferre q̄ eius reuelatio ꝓ sacrum in confessione. ¶ Incidit aūt hō in horrendū peccati hoc vanitate cautele. Aliq; quidē ex sola malicia alterius impedītio, sicut iuuenes aliq; puellas aliorū innocētes frequēter decapiūt. Aliq; ex animo odio, frequēter ex sumptōne nimia potus aut alicuius ꝑ sonum aut ciborum excessiue nimio superaleksi cruoris.

¶ Sepe ex inhonestio vbio, aut aspectu radicato autūno. Aliq; ex diuturna cogitatōe circa carnalē actū, vel cōmixtionē viri cū muliere, aut inordinato appetitu carnalis cōmixtōis cū tali vel tali ꝓsona. Interdū etiā ex poena dampni pentū seruitoꝝ aut annallarū, siue q̄d magnū sacrū est, mgrōꝝ: cū q̄bus iuuenis aliq; puellas aut mulier. Vel postremo ex sola peccatis malicia. ¶ Ceterū, ꝓpter detestādū pentū hoc olim mūdus cōsumptus ē vniuersali diluuio, et quinq; ciuitates sodome et gomorre igni celesti succense, et habitatores earū, viui descēderūt in infernū. Propter idē pentū hoc, q̄d diuinā ordinat vindictā vexauit sepi⁹ fames, guere, pestes, mortalitates, inundatōes aq̄r., pditōes regnoꝝ, et alie multiplices clades, ꝑut scripture testāt.

¶ Principale vō et efficax ꝓ pentū hoc et generali aduersus luxuriā remediū, ē sobrietas victus malos vitare ꝓsona et ocum. malas et noxias cogitatōes statim repellē ne figant in corde, et toto conatu ꝓces ad deū, vginē mariā, sanctos sanctasq; dirigere cogitatōes suas aliorum diuertere, inter deū corpalē pena libenter assumere, quēadmodū quidā pius lingua ꝓpria mordēs et temptationē alloqns spūcdo dicebat, phy phy, borrēda immūdicia, tu nec ipsum demon ausus es mihi hāc illusionem pōnere. ¶ Huius denīq; pentis luxurie ꝓsone sunt alie spēs fm varios horū status. quēadmodū camalis cōmixtio affinū parentū, aut aliarū religiosarū. Ita ē ꝓsonarū viduaꝝ aut vginū ꝓ stupratio, et q̄ꝛ rapes violētus, ex q̄bus infinite clades oriūt, vel q̄ ꝓsona aliq; i via pditōis cōstituit, aut ꝓpria fama in amittit infamiā, vel seipsam occidit aut infantē ex stupro natū cōtinuo nō baptizatū iugulabit, aut denīq; totus vnus status aut cōitas infamiā aut ruinā patiet.

¶ Sentimus postremo huius peccati in somno fantasias et illusiones, tunc tū est ꝑiculū cū q̄bus antea vel post in vigilia. in nocturna fantasia vel pollutōe delectet aut aliorū diffamatōibus famēs ereptas ꝓbent, occasionē inde ꝑsi allumētes, affectus nimia leuitate de proximis mala.

¶ Zelotipi ꝓterea vel suspiciosi, ꝓpios et actus eorū, male et sinistre iudicātes aut in tepstantes, adeoet ex hmōi credulitate falsa, iniusta bella, vel lites sepius mouēnt.

Capitulum .13.

Nonum ambit ꝓceptum.

Nonū ꝓceptū est. Non concupiscas vxorē primi tui, et consilium, nec femina virum concupiscat.

¶ Hoc ꝓcepto districte ꝓhibet oīs mortalis gestus exterior malus, q̄ trahit alium vel ad gestus exteriores malos, q̄ trahit alium vel ad solicitat ad pentū luxurie, siue ꝑ intemunciū. siue ꝑ missionē literarū, siue ꝑ minas vel dacia, aut ficta adulatōes, aut i supfluo ꝑ ekim ētoꝝ ornatu i ocolato aspectu vel incessu. Hēbis turpib⁹ aut denīq; attactu illiber luxurioso. sicut frequēt ꝓtingit in ap̄le osculis. ¶ Sciendū est nāq; q̄ oīs cōpiscentia camalis cōmixtōis ꝓter matrimoniale vinculum, etiā solo volūtatis cōsensu plenarie ꝓpetrata, est mortale peccatum, vbi camalis copula minime subsequet. Equidē vera est hec regula magistralis. Omnis cōpleta voluntas sine bona sine mala, ꝓ facto reputat. Mala volūtas ꝓ facto reputat. ¶ In q̄ pti genere, peccatre pōt ꝓsona matrimonialr alteri copulata, quēadmodū et soluta, vt si mulier alteri⁹ q̄ vir sui camalē societatē capiscat. ¶ Oīs etiā ꝓsensus plenarius deliberatus q̄ q̄s in turpibus et camalib⁹ cogitatōib⁹ delectat. vbi etiā deest volūtas actū exteriorē ꝓpetrandi, fm plēos doctores ē mortale pentū.

¶ Pater igitē ex pmissis q̄ oēs, amplexus, oscula et osculeo attactus, principalr ex luxuriosis cogitatōibus ꝓus enumeratis, peccantes sūt grauia delicta. tāto q̄ grauiora si ꝓsone fuerit affines, aut religiose, vel eiusdem sexus, et q̄d enormiꝰ? si in talib⁹ attactib⁹ vel oscul⁹ talis nō seruet honestas. q̄s i publico seruabit. Quāodrē si dol ꝓmissis attactib⁹ vellet alteri vim inferre, deberet ali⁹ ex aduerso quēadmodū ꝓ vite corpal⁹ tuitōe vim ei illatā. siue ēbis sine fa ctis aut alijs clamorib⁹ aut denīq; factū tal

Explosis igit in hoc imaginatiōib⁹ et ad p⁹ affectum reuocādo. Si hoc in tali q̄stōe ille ē nō sinceat ibi obligat caritatē ꝛ honestē.

Capitulum .14.

Decimū declarat ꝓceptum.

Anima ꝓcepti est. Hō ꝓcipi-
tur re⁹ primi mi. Hoc ē alteri⁹
amicicie. Et intelligāt hec pa-
pia ꝓbeberi quātūmodā supra in. vi. ꝓce-
pto de iusto ꝓximo explicatū ē. Pre-
hibet em hec ꝓcepta ꝛ volūtas mala. cum
mala volūtas (vt paulo ātea dictū ē) ꝓ fa-
cto reputat. Tali nāq; aspidestate cadit fre
quēt hō ī imundā ꝛ ī pniciā sui status ꝛ ōi
bi⁹ ꝓximā. apd deū recte cogitādo, bona
quālis ie nulla⁹ meruit. q̄ talis in⁹ viam⁹.
Q̄ idcirco deus imult⁹ ē ꝛ sibi non nisi fru
stra ꝛ unamē seruiendū ē. q̄ si incomodā alt
ra ꝛ unamē seruiendū ē. q̄ si incomodā alt
q̄ sut dānā alteri ingerit. stulte ille letat
ē gaudet alterius, q̄ sibi ꝓueniēt ꝛ occasi
ta malitiaz⁹ eide accidē. Contra ꝓceptū h⁹
reluctatur peccāt. opet mīe ītā coepulū q̄
spūalū seu demoniū. retēto reo, velut
pugnāt⁹ indigēnb⁹ cū facultas adest. ꝛ oc
currere cuident necessitate; nō subuenīēt et
spāb⁹ gentes ꝓpios ḡo pudēdū ē mēdi
care. aut delectantes cruciare aut tegere pe
mittēs. ¶ Cōsilr peccāt q̄ seruitoz suoz
salutē vel locū iustū, iniuste retinēt. q̄ cle
mosynaz ꝓcrtū aut fundatōis eccl̄ie oc
cupāt nisi alioz bona. dictes ꝓ arrios
ramis ountes ē ꝛ eide abūt. nec eis ꝓpte
res indulgēda sūt. Cōdenat eos nāq; ap
probata pauli regula, affirmāo nō ee facē
da mala vt inde bona eueniāt. Hec q̄ mō
p pauli offendēt ē deo. et trāsgredīendo ꝓ
ceptū, q̄cūq; bonū inde putarē ītigerit

Capitulum .15.

Ostendit q̄liter in his decē ꝓceptis velut in
mādo q̄dā speculo. facies ꝓsideri nr̄arum
debemus intpicere.

Et q̄ sunt decē legis dīne ꝓce
pta, scripta enarrata in q̄bus q̄
speculo q̄dā polito terso ꝛ mūdo relūgēs
ꝛpiane veritatē plegere. ꝛ tot⁹ vite nr̄e ac
tiaz ꝓsideranda sūt. Deus meli
us nob⁹, cognat hō vite sue decursus. q̄liq

diuina ꝓcepta seruauerit. q̄cūq; deuiatiōes
rīt. q̄b⁹ modis ī ea varias patōr spēs deuz
offenderit. q̄lia demū patōr ꝓfatio būda
sit. Si ꝓdictoz aliq̄ a q̄ nō plene intel-
ligāt. cōsulat sup his sapientes ponīsme
aut diuinos uros. Dīs nāq; psona posq̄
ad ānos discretiōis puenerit, si ꝓsensu va
literio plenario ꝛ deliberato hoz aliqui p
ceptoz p ptēptū inobediens extiterit. dile
ctōi dei, amoīē creature ꝓponēdo. eē salu
no statū efficāt. ꝛ dānatōis periculo statuīt
nec gratū aliq̄d deo dignū humilitāe opāt
Quāq; si ptēptatione grauē aut diuturnaz
ire siue luxurie vel alteri⁹ pcti q̄s incidat. si
ipsū ptēptatio hoc displicet. aut eidē hō re
sistat. vel non plene ꝛ deliberate ꝓsentiat
mortalr nō peccet. imo sepe nullo mō pec
cat. ꝙ magnū ergā deū ꝓmiū merēt ptēpta
tioni virīter resistēdo. ¶ Dicit ꝑ ꝓspicere
debz ē. q̄bus vijs ꝛ modis decē hec ꝓcepta
infringāt. septē mortalib⁹ ꝛ capitalib⁹ pctis
q̄ sūt superbia. invidia. ira. auaricia. gula. lu
xuria. ꝛ accidia. Quāq; itē exteriozꝫ sensuū
misterio. q̄ fūt visus audit⁹. olfact⁹. gust⁹ ꝛ
tact⁹. Sicq; dicta ī his decē ꝓceptis speculi
vite se diligēt intuet. recte se ꝓspiat. vere se
cognoscat. secq; puipendit. ꝛ his obediens
discrete sapit.

Capitulum .16.

Explicat q̄liter triplicem veritatē oīe vel
corde ꝓfitendo. a statu peccati mortalis
ad statum gratie resurgimus.

Licet nihilomin⁹ nr̄ misericor
dissimus p̄ deū, ꝛ cognīēs nr̄az
fragilitatē pnaz primā. ꝛ ad malū
pnitatez. multiplicibus vijs mortali vita
durāte paratissim⁹ ēt nobis delicta remit
rere ꝛ gratiā ꝓferre si oūtaret veracē et ex
corde sibi tres subscriptas veritates porrigi⁹. ¶ Prima veritas ē. Dīe sic vel sicꝫ
vestrā bonitatē peccaui. q̄ mihi displicet
rōne cui⁹ ꝛ pniam ago q⁹ vos offendi. qui
tor⁹ ē venerādus ꝛ colēdus q̄cq; mādatū
vīm trāsgressus sum. ¶ Secda veritas est.
Dīe bonū habeo ꝓpositū ꝛ desideriū vīo
tuamme mediāte. mihi ī futuz ꝓcauēdi
ne inadā in pnā. ꝛ occasiones petōr mē
possibilitatē viriū, euitādi. ¶ Tercia veri
tas ē. Dīe bonā habeo volūtatē petōr me

orū cōfessionē integraliter audēdi, ꝓ loco ꝛ
tpe, ī vīa ꝛ sancte mīe eccl̄ie mā datuz
et ꝓceptū. ¶ Has veritates quisq̄ q̄libz
q̄ loco ꝛ tpe sincerter nō ficte aut mēdaci
ter, ec corde, pnūciauerit, secur⁹ exultat se in
salutis ꝛ gr̄e statu ꝓsistere. vitā eternā me
reri. q̄uis ola enarrata puna crimina ꝛ mi
sisset. Si ētā talio absq; alia ꝓfessione cūti
nuo occederet in absentia sacerdotis. dot
mīēdo aut alio q̄uis mō, morte subita pre
uētus idē finalr saluarēt. acerbissima pur
gatorij pena mediāte. ¶ Et q̄ notādū ꝛ sa
lubre ꝓsiliū dicāt. vt ꝓtinus q̄libet, singu
lis diēb⁹ bis aut semel, sero ꝛ in mane. aut
saltē festiuis diēb⁹ redeat ad cor suū ꝓsciaz
examinādo. an treo ꝓmissas veritates ꝓfer
reualeat cū cordis sinceritate. sicq; intra sta
tū salutis se esse ꝓfidat. Ad si eas pura mē
te fateri nō valet, obstāte cōsuetudine peccādi
q̄ actualr delectat, aut inīq; ꝓposito q̄ quo
occasiones petōr vitare remittit, quēadmo
dū illi q̄ petīs carnalib⁹ mersi resurgere no
lunt. aut vsuras suas aut iniustas mercati
ones ꝛ lucra ꝓtinuāt. vel iniuste retinēt ali
enū. Quisq; alteri⁹ odio ꝛ vindicte desidē
rio flagrātes, in nocēdi ꝓposito pseuerant
certissime sciāt hi ꝛ psimēo, nō ēpm aut pa
pā, tales absoluere posse. Quāq; talib⁹ salu
tare ꝓsiliū dē, vt p seipsos vel alios, bona
q̄ poterint opēt, orādo vel elemosynas dā
do. q̄ de⁹ eoz corda illuminet, ꝛ ad bonuz
diriget ꝛ duertat. Nullū ē em bonū adeo
exiguū q̄ nō rādēdo ecna vel tpali merce
de remūeret. Multoq; meli⁹ ē tpale bonū
et minimū q̄ oīno nullū ꝓmereri. Salu
berrimū est etiā laudabile ꝓsuetudinē ille
sam seruare, ne eam semel dissoluēdo, nūq̄
q̄ incremū sorte resumat.

Capitulum 17

Ostēdit quis sit cōfessionis modus ꝛ tor
ca hoc enū breue documentū.

Vonīē q̄q; accedit hō ad ꝓfessi
onē petōr explanādā (hoc ē de ne-
cessitate semel in anno, circa solēni
tatē paschalē aut cū mortis imīnet periculum
aut in sacerdotis suscepiōe. Ad frequētiorē el
ꝓfessionē, regulariē nō tenemur, q̄q; sepi⁹
ꝓfiteri multū ꝓdest ad augmētū gr̄e. ꝛ di
scretiorē cognitionē. ꝛ explanatiōz petōr)

debet ꝓmeditari ꝓfessurus, q̄d aut in q̄ de
liquit. cū examīe diligēti ꝓsidans discretiōe.
ac si magnū inde tpale bonum reportaret.
Accuset se postmodū petōr būsilr, nō im
sonie, veracē nō ficte, vituperando se nō lau
dādo. pure recte atq; sincere. ffacta ꝑtinē
tia dimittēdo, discrete insup vt nō remedia
bi q̄ cōsortes ꝛ socios habuit in petō. De
bis el ꝓfessor inchrō, grauiter etiā peccaret
nisi forsan sodales hmōi, cū petendi cōsili
ad eoz pditā violentiā, ꝓfitēo detegeret.
aut fortallis ad explicādā pcti specie neces
sitas eos manifestari posceret si q̄s eī so
la sororie carnalr ꝓmixt⁹ fuerit. in q̄ casu q̄re
dno eēt ꝓfessor psonā ī ꝓfessione detegā⁹
rano. ¶ Sup casib⁹ aūt ad absolutēdū ep̄o
reseruatis aut supiori, remittat sacerdos i
feriori, ꝓfitēte ad ꝑlatū vel supiorē, eū potē
tē absoluere. Nisi forsitan ꝓfitēti mortis pi
culū imineret. aut magnū aliq̄s scandalū
ex hoc oboriri vel pcti reuelationē seq̄ pīe
tura, pbabili formidēt. ¶ Hoc ho ꝓ re
gula certa ꝛ documento salubri tenēt. ne
mīq; ꝓ petō secreto vel occulto, pnia pu
blica penitēt⁹ imūgāt. nec pnia iponāt
quā nequeāt aut nolint sufferre. ¶ Nō ob
mrsus ꝓfitēo iniunctā sibi pniam facilē re
uelare. q̄ stingit interdū, pcti suum ꝓdi
aut cōfessoris dicta aut interogata mīma
lenitate detegere. Nec eī oia secrete ꝓfes
sionis integritatē cōcernūt. nisi (q̄d absit)
petōr penitentē ad malū aliq̄d hortaretur.
¶ Est ꝓtereaenle ꝛ efficax remediū, diligē
tius retinendō ab his q̄ puersa inclinatiōe
vel ꝓsuetudine incidunt in aliq̄d enorme
pcti, a q̄ nō de facili retrahūt. q̄. f. sāpe in
ad penā aliquā pecuniarīā, vel alia, resq; ad
certū tpus ꝓfixū, cū certo rōnis moderamīe
ꝓstringāt. q̄ nēcessū q; in id pcti incidere ꝓ
gerit. Dicūt nāq; sepi⁹ insipientes aliq̄. se a
petō ire. luxurie. piuri. ꝛ siq̄d est sile absti
nere nō posse. q̄ tū hoc pacto salubri remedio
velut mēdaco facillime ꝓfutuē. cū vnius
albi vel franci, in emēda cuiuslibet trāsgres
sionis eis inflicta pena, ipsos a ꝓpetratiōe
iniusti opis retraheret. Cū manifeste co
rumpāt eos diuini ꝓcepti ꝛ ꝓpie salutis in
timitu, a ꝓsueq; viagio abstinere posse. nisi fi
cta ꝛ ꝓuersa haberet volūtatē. ꝛ tales velut

suppliciu[m] habent. ꝛ delictoꝝ suoꝝ serum et
ultionem poenam agit. ꝙ[ue] usq[ue] deꝰ
indicio vt qui penitere de cōmissis cū pñt
nō velint: cum velint nequeāt.

Capitulum 18

Cōdidit nō ec quēꝫ ab obio ad pēnā im
pellendū, ſi ad bonū ponit⁹ operandū.

Obremo quisq[ue] agat dū in p
p sona ista, in hāc me caueat: aliū ad
male agendū solicitare. aut ver
bis aut factis. exēplis vel zelijs
Aliq[ui]d agere q̄s de se sit occasio ruine pec
cādi, ſpāliter occā inuenibus aut psonis in
pcandis. ¶ Docendū ꝓuā est singulare
in demonū officiū. quēadmodū bonoruꝫ
angelorꝫ inuentū ſpāliter hoīes inducere
ad bonū. ¶ Comptū est enim frequenter
accidere. q̄ homes alioꝝ ad malū impulso
res vic aut nūq̄ odiendi sui cōdignā pñam
allecturāt̄ q̄ fugant. q̄ nequeūt eos corri
gere ad bonū, quos decepernt. iam forte
dānan sunt vindictā a deo postulātes. cer
tūmq̄ de maledictionē in gter imp̄catoꝝ
Sicut e opposito iam saluari alioꝝ doc
trinis ꝛ factis aut op̄ diligenti (qua nul
lum deo opus ad sanctiam acceptius esse
pōt. ꝛ ad peccata delenda valdius) p ſua
le admonitos pces indefactēr effundūt.
¶ Curet ergo ꝓcera fidelū q̄libet iuxta co
gnitōis ꝛ virtutis a deo sibi concessarū fa
cultatē: mōnitibus ꝛ exēplis aliū ad bñ
agendū mouere. pater filiū. doctor discipu
lum. ꝛ sapiēs instruat ignorantē. ¶ Rogemus tandē p mutua pace venturi mi inuicem cantare. q̄ possimus de corpis huius
pennis beatitudinis pcipes simul: quā
nobis ꝛ cedat de⁹ ens essentialit. ꝛ psona liē
min⁹ q̄ bñdict⁹ in secula seculoꝝ. Āmē. ꝛc.

Sēda ps huius opus

sculi. De confessione.

Quisquis a morte pēi ad sa
q lutē ꝛ gfectā volet resurgere
q̄q̄ vt actus sui ꝛ intentōes
ad viā eternā vtiles sint ꝛ me
ritorie necesse est. q̄ delicta sua recogitet et
cognoscat. doleat ꝛ cōmisso. atq̄ ꝓpter
emendatōem a pēo mortali sibi ꝓpterea ca
uēat in futurū. firmūq̄ ꝓpositū habeat: cōpetentibus locis ꝛ
tpe pēā sua sāte mortalia distincte ꝛ inte
graliter cōfiteri. ¶ Q̄ō vt cōmodius fiat
paucis q̄ cōfitēs cumma sua reuelaturus ac
cedat: ipsa arca ea matura mozosq̄ dili
gentia ꝓmeditari teneat: q̄li magnuꝫ aliq̄s
emolumentū sperande reportare se credat
ret. vt cōplete magis ipsa confessori suo ac
tui cadius exponat. ¶ Suia vo primi sim
plicitatē. ob negligentiā aut ignorantiā nō ex
cusante sed potius accusante. modos ꝛ spe
cies nesciunt peccatoꝝ. pñs cōfecta est ta
bula. quā inspiacētes confessuri. cogitatōe
ꝓua instruent sufficiēter ad saluatē potērūt
sua pcā cognoscere. memoriterq̄ tenere. ꝛ
cōfessoribus veraciter referre. ¶ Ꝓcedut
aūt tabula hec. Fm nūerū ꝛ ordinē. pcōꝝ
mortaliū. q̄ sūt. superbia. inuidia. ira. auari
cia. accidia. luxuria. gula. ¶ Cōfessurus q̄
tuā ꝓmittus ꝓscias examinās. ꝛ interroga te.

Circa pctiñ superbie

Ꝑ vanā tui laudē ꝛ ꝓpriā excellē
f tiam quesiuisti aut optasti. ꝓ
pter bona fortuita ꝛ caduca. di
uitias. ſ. aurū ꝛ argentū terrenas
q̄ possessiones. Et ut ꝓpter naturalia bona
sc̄z corpis pulcritudinē. fortitudinē. iuuen
tutē. ꝛ sitā. ¶ Seu etiā rōne gratuitoꝝ
donoꝝ. sicut est dei cognitio vel affectus
deuotio. ¶ Si alios cōtempsisti ꝓpter ali
cuius horū bonoꝝ p̄cedentiū defectum.
¶ Si aliqua opa fecisti: et inde mundanā
laudē acapeo. vel vt alij te meliorē q̄ ipse
sio reputarent ꝛ multo magis si hoc fecisti
ꝓtem hypocrisio ficte. q̄ vt alijs esses exēplar in bonum. vt eos a malo retraheres.
¶ Si nimiū ptinaciter inmissus eo opinio
ni ꝓprie vel credulitati. alterius cōsiliū cō
temnēdo. ſpāliter in materia fidei ꝛ xp̄iane
religionis. ex hac eīa radice pullulant here
ses. somnia. ꝛ false credulitates. ¶ Si per
iactantiā aut inanē gloriā opa bona reata
sti. vel te alijs pūtibus inculpasti. vt ob hāc
humilis ꝛ deuotus crederēris. ¶ Si gloriatus es corde aut ore de malo. vt qd̄ alius
dehandasti. vel ei iniuriā intulisti. qd̄ q̄q̄ p
te ꝛ tuos cōplices. ad male agendū potēs
extitis. ¶ Si superioribus tuis inobediens
extitisti. ꝛ eos ꝛtēsisti. ꝑ aput carnales per

tes ꝛ spūales. ¶ Si intra cōfessionē mentiris es. peiuriū tuū aut alius speciē mundane
pudoris celādo. talia aīi cōfessio inquinās ē
sed ꝛ nouū crimen inanius. ¶ Si pcōrū
tuoꝝ excusatōes q̄sisti. aut minuisti cul
pam tuā socijs aut cōplicibus imponēdo
¶ Si te p inobediēnā ꝛ cōtemptū excōi
cari pmisisti. aut leuiter nimis excōicatus
ptransisti. ¶ Si in iudicio publico vel alibi ob pudorē veritatis reuelāde. peiuriū cō
misisti. ¶ Si a bonis opibus aut verbis
abstinuisti. ꝑ obloquētiū ꝙrundā sanctorum timorē. ¶ Si indignādo cōtempsisti
pcōres. pauperes ignoratos. impotētes aut
infirmos. eos ꝑ aput qui tibi genere ꝓpinqui sunt. aut si eos dez irrisisti. ¶ Si signis
aut verbis. cōtempsisti eos qui studēt devotōi. ¶ Si ꝓsumptōe motus. aggressus
es ardua. scias tua aut potentiā excedētia
aut tuo statui vel studio indecētia.

Circa pctiñ inuidie.

Ꝑ de alterius incōmodo le
f tatus es. cū ei infortuniū ali
qd̄ cōtigerit. aut si diffamatiōez
seu psecutionē inamarent. ¶ Si
de bonis alterius doluisti. q: bñ famatus.
bonus. pulcer. sapiēs. eloquēs. devotꝰ. aut
religiosus existat. ¶ Si malū alteri ꝓpositi. vel bonā famā ipsius minorasti. verbis
iniquis de eo publice vel secrete manifeste
aut fraudulēter. platio. eius verba ꝛ opa
sinistre indicādo. aut in peiorē ptem frequēter interꝑtando.

Circa peccatum ire.

Ꝑ oim cū cōsensu iram ꝛtra ꝓxi
f mū tenuisti. cū defendendo vindi
cte vel appetitu nocēdi p te vel
p aliū vbis aut factis. ¶ Si ira
vel odio ꝛ quēcūq̄ contumelias ꝓtulisti.
aut in reb⁹ nocumentū pbuisti. vel irrisisti
¶ Si eūz pcussisti. vulnerasti occidisti. Et
attēdasē diligēter an lesus sacerdos aut cleric⁹ extitit. ¶ Si a lesio a te vel iniurias
passis. venia petite remisti cū ꝑsertim eīs
tibi foret. aut in nullo subiecti. ¶ Si
arma iniusta ad nocendū tulisti ¶ Si al
teri mortē sine lesionez ūliate minatus es
ex ꝓposito iuramēto. ¶ Si secretū alienū
reuelasti. ¶ Si ībūditer a te ēnia pcessa
indulgētiā denegasti. ¶ Si motus ire in
rasti nesciet vel plurū cōmisisti. aut si deū
blasphemasti. ludū alearū aut aliū exercēdo. ¶ Si odio vel rancore potius q̄ iustis
de zelo. pla atōibus vel libris. aliū vel
pasti. ¶ Si alteri maledixisti ꝑ sertim ꝓpinquis aut ꝓximis.

Circa pctiñ auaricie.

Ꝑ alio nolēte vel nolēte eius co
f tiuū qd̄ est suū. ¶ Si furtū rei
sacre aut ecclīastice vel alterius
cuiuscūq̄ intra ecclīa vel locū
sacratū ꝓmisisti. ¶ Si ꝓ deū ingratꝰ indi
gnatus q̄ nō tibi fiant ꝛ ceteris ꝓueniant
diuitie. nec ad votū ꝓspere succedant oia. ꝛ
si ob hoc immemor dei bñficioꝝ sibi seruire ꝛ tenis. ¶ Si cōia bona dñoꝝ vel pentialiaute nimis in vsus ꝓpios sumpsisti. aut
mercēnariorū ꝛ seruitoꝝ iustū lucrū. nō eis
dem tribuisti. ¶ Si falsas ꝛ iniustas mercaturas exercuisti ꝛ modum in dras. ¶ Si
falso ꝛ mēdaci artificio vsus es modū q̄re
¶ Si symoniā in te vel in alio ꝑpetrasti.
¶ Si ꝓmutatōe vsurariā cū alio ꝓsisti. aduersatē modus. ¶ Si sine lucri pīj⁹ fuisti
¶ Si ludis. pbibitis vt ē taxillorꝝ ludus. ꝓ
auaricia mot⁹ te inisceris. ¶ Si festiuis
diebꝰ sepe lucri manualē laborē aut mercationē p te vel aliū fieri ꝓcurasti ¶ Si ꝓmissa
tibi ī testō vel aliē legata vel elymas. pīcē ꝛ
distribuē neglexisti ¶ Si opa mīe ꝛ clerico
rum ocanter nō iuste oblatōes ꝛ oblatas
pficere aut soluē ꝓtēpsisti. ¶ Si ficta adulatōe vel intētōe. pecunias extorsisti aliū
decepisti aut etiā inuisti. ¶ Si pentū vel
manū bona eis insalo abstulisti. ¶ Si ꝓ
prias ꝛ alienas possessiones. inutiliē ꝓsumsisti. ¶ Si aliaꝝ dāni. vel occasiō volutarie ꝛ gaudēs extitisti. vt lucꝝ ide vel ꝓmodū
reportares. vt exēpli gra si ine duos rixam
mouens. vt ex eoꝝ mutua lite aut vbere vel
occasione. emēdā iudiciariā aut patrocinij lucrū seras. ¶ Si famē aut penitentiā optatus. vt p eā diteris. aut de pcuū mortē gaudes. vt suā hereditatē accipias. aut si pīus
tuus. aut aliū ad pīuādū spellis. vēdicto et
emēdo. ¶ Si artificia q̄cūq̄ inutiles ad
inuentis nouitatēs vt ditatus abūdes

ſupplicia ſunt. ꝛ delictoꝝ ſuoꝝ ſeram et intrinſecam puram agat. ſingulis dei iudicio vt qui penitere de cōmiſſis cū ꝓpo nō voluit cum velint nequeāt.

Capitulum 18

Cōſtudet nō ēt quēq; ab alio ad pen̄ im pellendū. ſi aſſiſtat ꝓnus ꝙ agendū.

P Extremo quenq; agat hō in p ſona ſua ſuꝑme cauent. aliū ad male agendū ſolicitare. aut verbis aut ſcripto. exēplo vel ſilicio aliquid agere q̄ de ſe ſit occaſio ruine pec cati. ſpēm̄ cordi inuentibus aut ꝓnis in nocentibus. ¶ Nocēti ꝙdā eſt ſingulare ꝛ demonū officiū. ꝙcūadmodū bonoꝝ angelorū interest ſpēm̄ bonōꝝ inducere ad bonū. ¶ Competū eſt eam frequenter accidere. q̄ bolēs alioꝝ ad malū impulſo reo vir aut nūq̄ delicti ſui cōdignā pnām ſecurusq; ꝓ fiant q̄ neq; ſcit eos corri gere ad bonū. quos deceperunt. iam ſorte dānati ſunt vindictā a deo poſtulātes. eter nāq; eis maledictionē ingiter imꝑcāt Sicut e oppoſito ſum ſaluari alioꝝ do ctrinis ꝛ facto aut opa diligenti (qua nul lum deo opus ad ſanctiaū acceptius eſſe pōt. ꝛ ad peccata delendū validius) ꝓ ſu bo adiutorio ꝑcat indeficiēter effundit. ¶ Curet ergo ſpēm̄ fidelis quo iuxta eo ꝓpoſitū ꝛ virtutes a deo ſibi conceſſas fa cultate monitibus ꝛ exēplis aliū ad bñ agendū inducere. pater filiū. doctor diſcipu lum. ꝛ ſapiēs inſtruat ignorantē. ¶ Roge mus itaq; ꝓ mutua pace nr̄am inui cem charitate. q̄ poſt mortē corpis huius gemis beatitudinis ꝓcipes ſimus: quā nobis ꝓcedat deus. cui eſt honor. ꝛ ꝓſonalit̄ nus ꝙ ē benedict⁹ in ſecula ſeculoꝝ ℣ Amē. ℟.

Scda ꝑs huius opuſcule. De confeſſione.

Liquis a morte ꝑpetua ad ſa q lutis ꝛ gr̄e ſtatū voleꝫ reuiſcere qd̄ vt actus ſui ꝛ intentōes ad vitā eternā vnles ſint ꝛ ne ceſſe ſit. q̄ delicta ſua recogitet et cognoſcat. doleat ꝛ cōmiſſa. atq; ꝓponat emendare deo ꝛ ꝓximo. ſibi ꝓcauere et abſtinere in futurū. ſtatuq; ꝓpria ac ſtipe num ꝓpoſitū habeat. cōpetentibus locis ꝛ tpe. pēā ſua ſalte mortalia diſtincte ꝛ inte graliter cōfiteri. ¶ Ad vt cōmodius ſtatu ꝓpoſitū cōfeſſo animus ſua reuelaturus ac cedat. ipſa arca ea. matura mozoſaq; dili gentia ꝑſcrutari tenet: q̄ſi magnus aliq̄ emolumentū ꝓcalende reportare ſe crede ret. vt cōpiēte magis ipſa confeſſoꝝ ſuo ac tradiuo exprimat. ¶ Quia vo ꝓmi ſimpli cia. ob negligentiā aut ignorantiā nō ex cuſante ſed potius accuſante. modos ꝛ ſpe cies nefandi peccatoꝝ. ꝓ⁹ cōfecta eſt ta bula. qua inſpiciēs confeſſuri. cogitatōe ꝓpria inſtruct ſufficiēter ad ſalutē poterūt ſua pēā cognoſcere. memoriterq; tenere. ꝛ cōfeſſoribus vtiliter referre. ¶ Procedit aūt tabula hec. Fm̄ nūeroꝝ ꝛ ordinē. peccō rum mortaliū. q̄ ſūt. ſuperbia. inuidia. ira. auari cia. acedia. luxuria. gula. ¶ Cōfeſſurus q̄ tuā penitus ꝓſciam examinēt ꝓ ſe. ꝛ ꝓ

Circa pctiñ ſuperbie

S Vana tui laudē ꝛ ꝓpriā excellē tiam queliſti aut optaſti. ꝓ⁹ pter bona fortuita ꝛ caduca. di uitias ſ. auri ꝛ argenti terrenaſq; poſſeſſiones. Aut ꝓter naturalia bona ſcī corpis pulcritudinē. fortitudinē. iuuen tutē. ꝛ ſilia. ¶ Seu etiā rōne gratuitorum donoꝝ. ſicut eſt dei cognitio vel affectus deuotio. ¶ Si alios cōtemſiſti ꝓter ali cuius bonī bonoꝝ ꝓcedentiū defectum. ¶ Si aliqua opa feciſti. et inde mundanā laudē acapes. vel vt alij te meliorē q̄ ipſe ſis reputarent. ꝛ multo magis ſi hoc feciſti ꝓtextu hypocriſis ficte. q̄ vt alios eſſes edi ficar in bonum. vt eos a malo retraheres. ¶ Si nimiū pinaciter inniſus es opinio ni ꝓprie vel credulitati. alterius cōſilij cō temnēdo. ſpēm̄ in materia fidei ꝛ ꝓpiane religionis et hac eiū radice pullulant here ſes ſomnia ꝛ falſe credulitates. ¶ Si per iactantiā aut inanē gloriā opa bona reca ſti. vel te alijs ꝓnibus inculpaſti. vt ob hū humilis ꝛ deuotus crederēs. ¶ Si glori atus es eode aut ore de malo. vt qd̄ aliuꝫ defraudaſti. vel ei inuriū intuliſti. qd̄q; p te ꝛ tuos cōplices. ad male agendū poteſ tis. ¶ Si ſuperioribus tuis inobediens ſtitiſti. ꝛ eos ꝓtriſti. ꝓpue camales qui

teos ꝛ ſpūales. ¶ Si intra cōfeſſionē menti tus es. pauꝫ tuū aut quo ſpeꝫ mundano pudore celādo. talia aſi cōfeſſio. inutilis ē ſed ꝛ nouū crimen incurris. ¶ Si pāoꝝ tuoꝝ ꝙualitāte eos ꝙſiſti. aut minuiſti cul pam tuā ſocijs aut cōplicibus imponēdo ¶ Si te ꝓ inobedientiā ꝛ cōtemptū excōi cari. genuiſti. aut leuiter nimis excōicatio ꝓnapaſti. ¶ Si in iudicio publico vel ali bi ob pudorē veritatis reuelāde. ꝓmū cō miſiſti. ¶ Si a bonis opibus aut verbis abſtinuiſti. ꝓpē obloquentiū ꝛ mundā famam rumoꝝ timore. ¶ Si indignū do cōtempſiſti pāores. pauꝑes ignorātes. impotētes aut infirmos. eoꝝ ꝑ apue qui tibi genere ꝓpin qui ſunt. aut ſi eoſdē irriſiſti. ¶ Si ſignis aut verbis. cōtempſiſti eos qui ſtudēt de notōi. ¶ Si ꝓmptōe motus. aggreſſus es arduā ſcām tuā aut potentiā excedētia ſut tuo ſtatui vel ſtudio indecēta.

Circa pctiñ inuidie.

D Olteriꝰ inōmodo le ſ tatus es. cū ei infortuniū ali qd̄ cōtigerit. aut ſi diffamatōes ſeu ꝓſecutionē inurrent. ¶ Si de bonis alterius doluiſti. q̄ bñ famatus. bonus. pulcer. ſapiēs. eloquēs. deuot⁹. aut religioſus eriſtat. ¶ Si malū alteri ꝓpera ſti. vel bonā famā ipſius minoraſti. verbis iniquis de eo publice vel ſecrete manifeſte aut fraudulēter. plano. aut verba tropa. ſiniſtre iudicādo. aut in peiorē ptem frequē ter interꝓtando.

Circa peccatum ire.

P Oſtu cū cōſenſu iram ꝓtra pri ſ mū tenuiſti. cū deſiderio vindi cte vel appetitu nocēdi ꝑ te vel ꝑ aliū verbū aut facto. ¶ Si ira vel odio ꝙcūq; contumelias ꝓtuliſti. aut in reb⁹ nocumentū ꝓbuiſti. vel imiſiſti ¶ Si eis parſiſti. vulnerāſti occidiſti. ¶ Et antēdas diligēter an ſeruo ſacerdos aut de ricus ardeat. ¶ Si a ſeruo a te vel iniurias paſſus. venā petere renuiſti cū ꝓfectum cō ſeo tibi ſoleat. aut in nullo ſubiecti. ¶ Si arma inuaſiua ad nocendū tuliſti ¶ Si al teri mortē ſine lesione illiate minatus es ex ꝓpoſito iuramēto. ¶ Si ſeruū aliquē vendaſti. ¶ Si bñuliter a te ꝑsonā petentis indulgētiā denegaſti. ¶ Si mortis ira vin raſti neqter vel quinū cōmiſiſti. aut ſi deū blaſphemaſti. ludū aleaꝝ aut aliū exercē do. ¶ Si odio vel rancore potius ꝙ iuſtis cie zelo. plas atatōibus vel linbus. aliq̄ ve raſti. ¶ Si alteri maledixiſti ꝓſertim pen tibus aut ꝓpinquis.

Circa pctiñ auaricie.

P alio negaciter vel nolēter retinen ſ tiſti qd̄ eſt ſuū. ¶ Si furtuꝫ re ſaue aut eccliaſtice vel alterius aſtuſq; intra eccliā vel locuꝫ ſacratū ꝓmiſiſti. ¶ Si ꝙ deū ingrat⁹ indi gnatio q̄ nō tibi ſicut ꝛ ceteris ꝓmeniēt diuitie. nec ad votū ꝓſpere ſuccedunt ope. ſi ob hoc immemor dei beneficioꝝ ſibi ſeruꝰ te ꝛtēnis. ¶ Si cōia bona dñoꝝ vel pentū laute nimis in vſus ꝓpaos ſumpſiſti. aut mercēnariorū ꝛ ſeruitoꝝ iuſtū lucrū. nō ei dem tribuiſti. ¶ Si falſa. ꝛ iniuſtas mer caturas exercuiſti ꝛ modum iuāras. ¶ Si falſo ꝛ mēdaci artificio vſus es modū q̄ſ ¶ Si ſymoniā in te vel in alio ꝓpetraſti. ¶ Si ꝓmutatōe vſurariā cū alio ꝙſti ad nertē modus. ¶ Si fine lucri ꝓpr⁹ fuiſti ¶ Si ludis. ꝓhibitis vt ē tarillo. ludus ꝙ auaricia mor⁹ te imſanſti. ¶ Si feſtiuis diebꝰ ſepe lucri manualē laborē aut mercā tionē ꝑ te vel aliū fieri ꝓcūſti ¶ Si ꝓmiſſa tibi i teſtō vel alie legata vel dynas. plicē ꝛ diſtribuē neglexiſti ¶ Si opa miſeꝝ cleno ſynas occurrere nēcitate oblatōes ꝛ debita ꝑficere aut ſoluē ꝓtēpſiſti. ¶ Si ficta ad ulatiōe vel imitatōe. pecunias erro. ſtuli aliū decepiſti aut etiā irriſiſti. ¶ Si pentū vel manu bona eis inſcio abſtuliſti. ¶ Si ꝓ pnas ꝛ alienas poſſeſſiones. inualiē ꝓſumſiſti. ¶ Si alienū dānī. cāvel occaſio voluta ne ꝛ gaudēt anniſti. vt lucꝝ ſi deo. ꝓmodū reportares. vt exēpli gra ſi iné ouos ꝛ cam mouēs. vt ex eoꝝ mutua lite aut vbere vel occaſione. emēdā indicanā aut patro cinū lucrū ferās. ¶ Si famē aut peſtilentiā op tas. vt ꝑ eā ditēris. aut de petū mortē gau deas. vt ſuā hereditatē acapias. aut ſi pau ras. aut aliū ad piratādū ꝑpellis. vēdēdo et emēdo. ¶ Si i artificio ſ cūq; inutiles ad iuuenis nouitates vt pitatus abſide

Circa peccatū accedie

Ꝑ mallem ⁊ horas vl aliud sanū offendi seu fuerim omissus celebrare, ad q̄ vocāda tenebar. ¶ Si in festis spāliter ab ecclia obseruan ꝓpter aut alia, p tristiā negligētiā vanitatē aut dēm, cōtra diuinū officiū peccauero ⁊ sermones audiere negleri. ¶ Si ꝓ cessum ipse vel alius ꝓximi sc̄tuus in vbo aut opere offendi mortaliter ꝑ negligētiā aut ecclīasticū officiū impedisti. ¶ Si idē ꝑsti mocādo vel alīē male occupasti. ¶ Si p negligētiā aut incurā, sacro hīe meditatōes monia audiere ⁊ diuinaꝝ dei ega te ꝑtermisisti. ¶ Si p būfactoib⁹ tuis, vnis ⁊ defunctis ꝓces fundere negligisti. ¶ Si ꝓximi tui regimini ⁊ cure, nō recte solicit⁹ extitisti. ¶ Si negligēt de patis ꝓximis aut ꝓfessus, vel aīe cōfessionē circa patā tua ꝓpe meditatōe hīe noluisti. ¶ Si patr̄ tuoꝝ obliti es, vel imāgā pulcrā minꝰ debite ꝓsecuti. ¶ Si gabet vota vel ꝓmissa infringendo trāgressus es ⁊ attēdāt mod⁹. ¶ Si aliq̄s ꝓceptoꝝ ecclīasticoꝝ trāgressor. et si publicā eucharistie sūptionē vel alioꝝ sacroꝝ suscepcionē subtulisti. ¶ Si nō recte ipa sacra suscepisti vt si nō ꝓmissa debita integrali confessione.

Circa pctū luxurie.

Ꝑ motiōes cogitatōes circa carnalē actū, eā ꝓplacētia ⁊ delectatōe noīa ⁊ consensisti. ¶ Si cogitationib⁹ talib⁹ vel aspectib⁹ aut vbis aut signis aliqb⁹ motū carnis excitasti, nec eidē sufficaciter restitisti. ¶ Si huiꝰ pctī occasiones nō fugisti. aut q̄s decens ⁊ euitāt ꝓcauisti. ¶ Si p tales tēptatōes vel motus luxuriosos ꝓsensum eoꝝdē affectādo exteri⁹ opus li posse vel audere ꝓficere. ¶ Si attactū aliq̄d inhonestū vel prauū in mēbris pudicis exercuisti, et q̄ carnalis delectatio secuta sit, ⁊ mod⁹ diligēt aduertat. ¶ Si aliū patr̄ ⁊ ergā alios cā vel rumie occasionē fuerio, vbis, osculāplexib⁹ aut aliis signis, vel forte picturis ⁊ figuratōib⁹ inhonestis. ¶ Si de mādo hāc carnalē delectationē ꝓlutionē inuenisti. Si cū alia ꝑsona carnalē cōmixtionē inuādisti. Et ātem vxat cui⁹ grad⁹ vel ꝓximitatis sortē ꝑsona, aut votū alteri⁹, aut ꝑpo, si generaliter q̄ gradū ti sanctimonialis religiosa, aut in sacro ordine ꝓstituta. si vbi ꝓfecit aut ei violētā intulisti. si deniq̄ ciuslde tecū sexus aut alterⁿ erat. ⁊ cuiusmāe modus. ¶ Si lumine pctī ope ꝓsumasti alio ordine q̄ nā dictauerit. ¶ Si mīmoniū legitimū bonestatē nō obseruasti. rōne copule ꝓximi ⁊ se vel cīrauītātē, q̄ magis i ꝓfessione certus sūt inter rogatōib⁹ cognōscēde q̄ vbis vel sc̄ptura q̄ busliber i publico referāde. ¶ Si diebꝰ festiuis minoꝝ aut minus solēnib⁹ talia pctā ꝑpetrasti. aut forsan in sacrario, loco. ¶ Si abomiū ꝑpetrasti. aut fetū ex vtero nasc̄ ipedisti aut ob strictura vestimētoꝝ aut ꝑgitatōꝝ corpis īmoderatā vel choree vel alijs plibus inusitatis nōibus modis. ¶ Si dissolute ⁊ inhoneste aspectib⁹ ⁊ dictis aut gestib⁹ i cōpositio, vel immoda pulcritudie, aut fuco mēdacē colorata, vel deniq̄ vestimēto superfluo alios ad malū allicere voluisti aut te ꝓcupisti ab eisdē affectari. ¶ Si nbi mīmoniali ꝓiūcte ꝑsone carnalis copule debitū, ifirmitate aut alio legitimo impedimēto cessante, denegasti.

Circa peccatū gule.

Ꝑ ieunia, ab ecclia obseruari mādata, trāgressus es. cessante infirmitate, impotētia vel alia rōnabili cā. ¶ Si ex nimia abi vel potꝰ sūptōe ebrietatē lucrūq̄ dissensiones aut corpis infirmitatē incurristi. ¶ Si ob eādē cām, studiuꝝ laboꝝ meoꝝ catoꝝ vel aliud opꝰ ad qđ agēdū tenebaris omisisti. ¶ Si p nimios sūptus in potib⁹ ⁊ cibis, te vel tuos heredes, indigere aut mēdicare coegisti. ¶ Si deniq̄ nimio auide, aut abūdanē, abū sūpsisti. vel delicata fercula curiose ꝓpetrasti. aut horā comedēdi ꝓuenisti. sic q̄ ex hoc ꝓceptū alīq̄s dei vel ecclie solueret vel grande aliq̄s corpis incōmoduꝝ sequeret. ¶ Per hec aut oīa q̄ de septē patis mortalib⁹ iā explicata sunt ꝑt hō cognōscere qb⁹ modis q̄nq̄ sēsuū exteriorꝝ misterio, ꝓ decē legi ꝓcepta, ꝓ mie opa, ⁊ duodecī mre fidei articulos, deliḡnt vt nō sit opꝰ hec posteriora ꝓbus addere nisi q̄s enumeratio ꝓbus specialiora et

ꝓticularioꝝ adiungere voluerit.

D plenarū aūt ꝓcedentū intellectū, et agnoscat q̄liter vte sit facienda ⁊ fessio notāda st aliq̄. ¶ Primo q̄ de cōi regula ē ⁊ eccle ꝓcepto tenet q̄libet ad minꝰ semel i āno circa pascha patā sua ꝓfiteri. cū ēt eucharistiā aut alīs sacrīs fuisse intēdit, tūc etiā cū mortē imminet pculū. Cū ꝑterea ipse q̄ peccatoꝝ absoluere pōt, adest cuius pñia nunq̄ ꝑ posterū bīi formidat. q̄uis sepius confiteri, ꝓfit, ālter vicz annuatim, vel mēlibus singulis, aut q̄libet solēni festo iuxta psone facultatē et statū. ¶ Secdo q̄ cōfessio in loco patēti vl publico fieri dz. ne occasione secreti loci et ꝑtertu deuotōis, ꝑdat diabolus ad malas cogitatōes. ⁊ iniqua vba vel opa, nūq̄ etiā cōfessor ꝓfitētis vultū aspiciat. ¶ Tercio q̄ multa sūt crimina, a q̄bus patōrē sacerdos simplex absoluere nō pōt. nisi penitētiarius fuerit. aut a ꝑlato superiori ptātem accepit. Quēadmodū sortilegiū. qđ aliq̄n p abusū sacrarū rerū cōmittē. aut ex aliqua rebus frivole cā queritē q̄ nō est in cā intēti effectus. q̄ p res sacras cōmittē. sacrilegiū q̄ est furtū rei sacre vel intra locū sacrum. Percussio violēta sacerdotis vl clerici. Symonia. hereſis, cetera q̄q̄ crimina q̄bus eo facto excōicatōis sñiam incurrūt delinq̄ntes. homicidiū. percussio p̄is aut mris. periurīū in iudicio publico cōmissum adulterū si gr̄ater notoriū. mulierū raptus violētus. defloratio vginū. corruptio sanctimonialiū. ⁊ incestus cū cōsanguineis intra q̄rtū gradū. votoꝝ fractio. oppressio pupilloꝝ infantiū ob negligentē custodiā. pctm̄ itē turpissimū ⁊ abominabile qđ ꝓ natura dī siue in ꝓpria psona p molliciē ꝑpetrātī sit. siue in alio ꝓmissum q̄ ciusdē sexus extitit vel in psona alterius sexus si fiat i alijs mēbris q̄ natura ad generationē deputantur vel si deniq̄ in alia spē admissus sit. Talia nanq̄ crimina graviora sunt q̄ sit esus carnū in sacrosctō die veneris. vñ ⁊ de eis tenet patōr expresse ꝓfiteri, sub pena eterne dānatōis. ¶ Quarto q̄ psona cōfitēs, dz hīe volūtatē ꝓpositū oīa patā sua intra vires integraliter explicādi. ⁊ ad interrogata veritate sine mēdacio mōdere nec ad sui excusationē quicq̄d celare. Ꝑ tē celare etiā debet peccatū alterius. nisi forte sic aliter sumꝰ pctm̄ revelare nō possit vel nisi ꝑsonā talem ad sui cōmodū spāle cōfessoꝝ detegeret ablq̄ ꝓuidio quusc̄q̄. Et si ꝓlatus superior vel penitētiarius nō singula patā cōfitentis integraliter sed soloꝝ casuū reseruatoꝝ audire voluerit reseruet patōr alia delicta minoꝝ sacerdoti ptātem sup hīs bñdi cōfitenda. ¶ Quinto q̄ nullius iniunctaꝝ pnam recipe dz, nisi quaꝝ ꝓficere voluerit, quā ⁊ celare tenet vna cuꝝ alijs a cōfessore ꝓlatis, aut interrogatio nisi forsan qđ absit idē cōfessor cōfitentē verbis aliq̄bus ad malū inducere vellet. ¶ Sexto q̄ si grāde qđ alicui restituendū sit, ⁊ is ignoret cui dz restitui. vel etiā si votoꝝ ꝓmutatio aut relaxatio facēda sit, consulat ꝓlatus superior vel alius horū ptātem hīs, non tñ sacerdos inferior. ¶ Septimo q̄ sup patis i generali supius numeratis, si casus spāles occurāt, vel nūerus delictoꝝ, tenet hoc cōfitens explicare. tūc ꝑsertim q̄n ꝓticularitas casus vel nūerus spālem haberet annexaꝝ malicīā mortalē. vt cū q̄s decē francos abstulit pauꝑi vxoꝛē ⁊ filios hīti, vel in loco sacro grauius pctm̄ est q̄ furtū ꝑaīe in generali ꝓmisisse. Et pariformiter in alijs casibus ꝓticularitas exp̄mat. put ꝓfitēs meminerit sīm hīplacitū ꝓfessoris. omissis circūstātijs aliis ad peti grauitatē ignōtib⁹. ¶ Octauo q̄ si ꝑsona ꝓfitēs in peccādi ꝓposito perseuerat vel de nouo pctm̄ iterare disposuit aut q̄ablatū alteri sīm facultatē suā nō vult dimittere vel restituere. aut q̄ a carnali pctō luxurie recusat abstinere vel q̄ nocēdi iniquū ꝓpositū retinet. null⁹ hāc ꝑsonā a patis ꝓfessio ꝑt aut dz absoluē. q̄a q̄ tali ꝑsone salubriꝰ cōsulat vt bona q̄ potest interi ꝓcuret q̄nꝰ eā dō inspirā recta dirigēt illustrare. ¶ Nono notēt q̄ pctm̄ q̄libet tāto peꝛ ac deterius ē. q̄to plibus intulit nocumentū. Propterea si q̄s fuerit allectus ruine cā ⁊ occasio, vt innocēs. ꝑsertim iuuenes aut puellas suo cōsilio hortatu vel alio quouis mō solicitādo ad pctm̄ agat huius rei distinctam pnam. ⁊ paret deceptoribus a se correctionē aut emēdationē totis viribus ꝑurando ⁊ p se ⁊ alios eos ad viā veritatis ⁊ sanā doctrinā reducēdo In hoc em̄ cōsistit portio principalis sue

Circa peccatū accidie

Si mollam ⁊ horas vel aliud aut
ſ nū ecclīā seu ſuum officiū omiſiſti co-
lebaturꝰ ad q̄ ducēda tenebaꝫ. ¶ Si
in feſtis ſpātor ab ecclia obſeruam pugne
aut alijs p̄ multā negligēs/nō ⁊ūmeraꝫ aut
boū/ecclīaſticū officiū ꝓbrando ⁊ firma
re nō curaſti. ¶ Si ꝓ accidiam q̄ſ/ꝑ
ebus ꝓpēs lectiones in vbis aut ꝓpēs oād
ſtio tumulē ꝓcipiſti. aut ecclīaſticū officiū
Fmonīb⁹ garrulis turbaſti. ¶ Si idē ꝑſti-
ni ipe ꝙtidie dormīdo in lecto tuo de-
mocloſor/celē male occupaſti. ¶ Si g ne
gligēs aut inuerē/ſtrāe hōe mechanicēs
mores indioꝝ ⁊ bēſtiaꝝ dei ergā te ꝓter
mittis. ¶ Si ꝑ hūtatēm tuā/vultū ⁊ de
ſtione ꝓcēs fundere negligēs. ¶ Si ꝓmiſ
ſor tuo regiminī ⁊ cure/nō recte ſoliatꝰ ex
ſtiſti. ¶ Si negligēr de ꝓcīs ꝓmiſſo aut
ꝓfeſſo. vel añ cōfeſſionē circa ꝑā tuā ꝓpe
mediatiōē bēe voluiſti. ¶ Si ꝓcōz tuoꝝ
obſtāc. vel imitatē pulam mutꝰ debite ꝓ
ſecuti. ¶ Si ſūbet vota vel ꝓmiſſa infrup
gido ꝓpoſito ecclīaſtici trāſgreſſor. et ſi
publicā ecclīaſticē ſāpionēr/aliozꝫ ſacro
rū ſuſceptionē ꝓtuliſti. ¶ Si nō recte ipa
ſacra ſuſcepiſti vtā nō ꝓmiſſa debita inte
grali confeſſione.

Circa pctū luxurie.

Si motꝰ cogitatōis circa carna
ſ lē actū. cū ꝓplacētia ⁊ delectatōe no
ata/l corde tenuiſti. ¶ Si cogita-
tōb⁹ talib⁹ vel aſpectib⁹ aut vbis aut ſigi
nis aliqb⁹/motū carnis excitaſti. nec cicez
ſtātiā reſtinxiſti. ¶ Si hui⁹ pcī occaſio-
nes nō fugiſti. aut q̄ ꝓtenꝰ ē cauēr ꝓ-
uaſti. ¶ Si ꝙ tales tēptatōes vel motꝰ in
ternos ꝓſēſum ceduiſti. affectādo exteꝝ
opus ſi poſſes/vel audendo ꝓficere. ¶ Si at
tactū aliquē inhoneſtū vel ꝓmissū in mē
bris ꝓdictis exercuiſti ex q̄ carnalis dele-
ctatio ſequta ſit. ⁊ mod⁹ obligēs aduertē.
¶ Si talē pcō ⁊ ex ea alios cā vel rume oc
caſio ſumis. vbio. oſcul. āplexib⁹ aut aliis
ſignis vel forte plurib⁹ ⁊ figuratōb⁹ ſibo
ſtis. ¶ Si de mūdo hāc carnalē delecta
tōez vel pollutionē incurriſti. Si cū alia ꝙ
ſona carnalē cōmixtionē īmaduſti. Et ſtem
dat cui⁹ grad⁹ vel ꝓditōis ſoret ꝑſona. aut
vxorata alteri. aut vḡo. ſi ſanare ꝓpinq. ⁊ i
q̄ gradū ſanāmonialis religioſa. aut in
ſacris ordinib⁹ ꝓſtituta. ſi tibi ꝓfēit aut ei
violētā intulīſti. ſi oāq; eiuſdē tecū ſecꝝ
aut alterꝰ erat. ⁊ q̄m modus. ¶ Si in
tūne pctū opē ꝓſumaſti alio ordine q̄ nā
dictauerit. ¶ Si mūmonij legitimā bone
ſtatē nō obſeruaſti. rōne opis i ſe vel circū
ſtātiaꝝ. q̄ magis i ꝓfeſſione certo ſūt inter
rogatōb⁹ cōfitēde q̄ vbis vel ſcīptis q̄-
buſlibet i publico referēde. ¶ Si diebꝰ fe
ſtiuis minoꝝb⁹ aut minus ſolēnib⁹ /talia
pctā ꝓpetraſti. aut forſan in ſacratis locis.
¶ Si abortiuū procraſti. aut fetū ex vtero
naſa ipediſti. aut ob ſtricturā veſtimētoꝝ
aut p agitatōz corpis īmoderatā vel chore
is vel alijs plūbus inuſitatis motibus modis
¶ Si vilſolutē ⁊ inhoneſtē aſpectib⁹ ⁊ cho
reis aut geſtib⁹ i cōpoſitis/vel immuta pul
critudie/aut fucis mēdacē colozata/vel de
nigz veſtimētis ſupfluis alios ad malū al-
licere voluiſti aut te ꝓcupiſti ab eiſdē aſſe-
ctari. ¶ Si nbi mūmonialē ⁊ ſūctē ꝑſone
carnalis copule debitū/ſirmitate aut alio
legitimo impedimēto ceſſante/ denegaſti.

Circa peccatū gule.

Si ieiunia/ab ecclia obſeruari mā
ſ data/nāgreſſus eo. ceſſante infirmi
tate. impotētia vel alia rōnabili cā.
¶ Si ex nimia abſtī vel potꝰ ſūptō ex ebrieta
tē luxuriā diſſenſiones aut corpis infirmi
tatē incurriſti. ¶ Si ob eādē cām/ſtudiuꝫ
laboꝛē mercatōz vel aliud opꝰ ad qđ agēdū
tenebaris omiſiſti. ¶ Si ꝓ nimios ſūptus
in potib⁹ ⁊ abiis/te vel tuos heredes/indi-
gere aut mēdicare coegiſti. ¶ Si deniq; ni
mis auide/aut abūdanē/abū ſūpſiſti. vel
delicata ſeraula curioſe ꝓpetraſti. aut horꝝ
comedēdi ꝓpoſuiſti. ſic q̄ ex hoc ꝓceptū ali
qđ dei vel ecclie ſoluere vel grande aliqđ
corpis incōmoduꝫ ſeq̄re. ¶ Per hec aut
oia q̄ de ſeptē pctis mortalib⁹ iā explicata
ſunt ꝑt hō cognoſcere qb⁹ modis q̄nq; ſēſuū
exteriorꝫ miſterio ꝑ decē legē ꝓcepta. ꝑ mie
opa. ⁊ vndecī nre fidei articulos/deliḡrit
vt nō ſit opꝰ hec poſteriora ꝓpriis addere
niſi qđ enumeratis ꝓpriis ſpecialiora et

ꝓticularioꝝ adiungere voluerit.

Si planarū aūt ꝓcedentiū intelle-
ctū et agnoſcat q̄liter vte ſit faci
enda ꝓfeſſio notāda ſt aliq. ¶ Pu
mo q̄ de cōi regula ē ⁊ ecclē ꝓcepto /tenet
q̄libet ad min⁹ ſemel i āno circa paſca petā
ſua ꝓfiteri. cū et euchariſtiā aut aliō ſacrm
ſuſape intēdit. tūc etiā cū mouꝫ imminet pe-
culū. Cū ꝓterea ipſe q̄ peccatoꝛ abſoluere
pōt/adeſt cuius pēna nunq̄ ī poſterū bū
formidat. q̄uis ſepius confiteri ꝓpoſit. q̄ter
vicz annuatim. vel mēſibus ſingulis. aut
q̄libet ſolēni feſto iuxta ꝑſone facultatē et
ſtatū. ¶ Secdo q̄ cōfeſſio in loco patēti vl
publico fieri dz. ne occaſione ſecreti loci et
ꝑtextu deuotōis. ſpellat drabolus ad ma-
las cogitatōes. ⁊ iniqua vba vel opa. nūq̄
etiā cōfeſſo: ſcītis vultū aſpiciat. ¶ Ter
cio q̄ multa ſūt crimina/a q̄bus petōz ſa-
cerdos ſimplex abſoluere nō pōt. niſi peni
tētiarius fuerit. aut a ꝑlato ſupioꝛi ptātem
accepit. Qđcūmodū ſortilegiū. q̄ aliq̄n
p abuſū ſacrarū rerū cōmittē. aut ex aliis
rebus friuole cā querē. q̄ nō eſt in cā intēti
effectus. q̄ p reo ſacras cōmittē. ſacrilegiū
q̄ eſt furtū rei ſacre vel intra locū ſacrum.
Percuſſio violēta ſacerdotis vl clerici. Sy
monia. hereſis. ceteraq; crimina q̄bus eo
facto excōicatōis ſnam incurrūt delinq̄n-
tes. homicidiū. percuſſio pōis aut mris. per
iuriū in iudicio publico cōmiſſum adulte
riū ſignāter notoriū. mulierū raptus violē
tus. deflorātio vḡinū. corruptio ſanctimo
maliū. ⁊ inceſtus cū cōſanguineis intra q̄r
nū gradū. votorū fractio. oppſſio puuloꝝ
infantiū ob negligentē cuſtodiā. petrū itē
turpiſſimū ⁊ abominabile q̄d ꝫ naturā dī
ſiue in ꝓpria ꝑſona p molliē ꝓpetrāū ſit.
ſiue in alio ꝓmiſſum q̄ eiuſdē ſexus exiſtit
vel in ꝑſona alterius ſexus ſi fiat ī alijs mē
bris q̄ natura ad generationē deputarit
vel ſi oēsq; in alia ſpē admiſſuꝫ ſit. Talia
nanq; crimina grauioꝝ ſunt q̄ ſit eſus car
nū in ſacroſctō die veneris. vñ ⁊ de eis te
neē petō: erpſſe ꝓfiteri. ſub pena eterne dā-
natōis. ¶ Quarto q̄ ꝑſona cōfitēs/ dz hāc
voluntatē ꝓpoſitū oīa petā ſua iuxta vires
integraliter explicādi. ⁊ ad interogata ve-
ritate ſine mēdacio rndere nec ad ſui ex-
cuſationē quicq̄d celare. Ī tē celare etiā debet
peccatū alterius. niſi forſtallis aliter ſuum
patī reuelare nō poſſit vel niſi ꝑſonā talēq;
ad ſuū cōmodū ſpuale cōfeſſoꝛ detegeret
abſq; ꝓiudicio cuiuſcūq;. Et ſi ꝓlatus ſu-
pior vel penitētiarius nō ſingula petā cōfi
tentis integraliter ſed ſoloꝫ caſus reſerua-
tos audire voluerit reſeruet petōz: alia deli
cta minoꝛi ſacerdoti ptātem ſup bis bīdi
cōfitenda. ¶ Quinto q̄ nullus inimicaꝫ
pniam recipe dz/niſi quaz ꝓfiteꝛe voluerit/
quā ⁊ celare tenet vna cuz alijs a cōfeſſore
plano/aut interogatis niſi forſan qđ ab-
ſit idē cōfeſſor: cōfitentē verbis aliqbus ad
malū inducere vellet. ¶ Sexto q̄ ſi grāde
qđ alicui reſtituendū ſit. ⁊ io ignoret cui dz
reſtitui. vel etiā ſi votoꝝ ꝓmutatio aut re
laratio faciēda ſit. conſulat ꝓlatus ſupioꝛ
vel alius horū ptātem hīs/non tīs ſacer-
dos inferior. ¶ Septimo q̄ ſup pctis ī ge
nerali ſupius numeratis /ſi caſus ſpāles oc
currāt. vel nūerus delictoꝝ. tenet hoc cōfi
tens explicare. tūc ꝑſertim q̄n ꝓticularitas
caſus vel nūerus/ſpālem haberet annexaꝫ
malicīā mortalē. vt cū q̄s decē francos ab-
ſtulit paupi/vxoꝛē ⁊ filios hīs/vel in loco
ſacro grauius petā eſt q̄ furtū ꝑſone in ge-
nerali ꝓmiſſe. Et pariſo: mſiter in alijs ca
ſibus ꝓticularitas exp̄mat. put ꝓfitēs me
minerit ſ̄m hīs placitū ꝓfeſſoꝛ. omiſſio cir
cūſtātijs alijs ad petā grauitatē ipmentib⁹.
¶ Octauo q̄ ſi ꝑſona ꝓfitēs in peccādi ꝓ-
poſito perſeuerat vel de nouo petā iterare
diſpoſuit aut q̄ablatū alteri ſ̄m facultatē
ſuā nō vult dimittere vel reſtituere. aut q̄
a carnali petō luxurie recuſat abſtinere vel
q̄ nocēdi iniquū ꝓpoſitū retinet. null hāc
ꝑſonā a pctis ꝓfeſſio ꝑt aut dz abſolue. q̄ſ
q̄ tali ꝑſone ſalubrē cōſulat. vt bona q̄ po
terit interi ꝓſiat q̄n⁹ cā dō inueiā recta dī
gnē illustrare. ¶ Nono notē q̄ petā q̄b
libet tāto pei⁹ ac deterius ē. q̄to plūbus in-
tulit nocumentū. Propterea ſi q̄s fuerit al
terius ruine cā ⁊ occaſio. vt inno cēs. ꝑſer-
tim iuuenes aut puellas ſuo cōſilio bona
tu vel alio quouis mō ſolicitādo ad petā
agat huius rei diſtrictam pniam. ⁊ paueat
deceptoꝝ a ſe correctionē aut emēdationē
totis viribus ꝓcurando. ⁊ ꝑ ſe ⁊ alios eos
ad vīā veritatis ⁊ ſanā doctrinā reducēdo
In hoc aūt cōſiſtit portio principalis ſue

hostiensis i pole. ¶ Decimo q̄ si quis post sumptā sue cōmunionis deligentiam ꝑfecte penitēcie / ꝙmodā etiā mortalia a se cōmissa no remanserit: nisi p̄ solā generalē confessionē de ipsis ablq; alia ꝑticulari / ꝓ oblita postmodū ad memoriā redierint / ea ꝑticulariter animo apto loco ac tpe fieri teneat. Quia in re ꝓcautissimū est ꝑ missoris a se delicta mortalia / p negligentiaz atq; defectum immemoriae fieri.

Absolutio

Ego absolutionis sufficiēcie rectitudo p̄ dō de ꝑbis cōfessoris pendet / ꝑ̄ absolvere cōtinuē

f Ego absolvo te a ꝑcto tuo. In nōie ꝑris et filij ⁊ ꝑspūsancti Amen. Et si cōsilio sit de excōicatiōe hūmodi. dicat sic. Ego absolvo te ab excōicatiōe tua. In nōie ꝑris ⁊ filij ⁊ ꝑspūsancti Amen. Et si cū hoc fiat absolutio de pēa ꝑter qs lata ē excōicatio vel de alijs / addat forma ꝑcedēs. Additiōes quatā alie cōmunes aut singulare / tutius ꝓmittunt.

Tercia pars huius opusculi de scā morte.

Frēres fidelesq; amici Gaudete cū ꝑspexeritis egrotū / cui dilectius agit ꝑ ipsius vita corpūli fragili et defectibili cōseruāda erigit a nobis / multo fortius pena ⁊ cruciatus ꝑ salute sue spūali solicitudinē gerere spūē. In hac ei extrema mortis necessitate fidelis ꝓbatur amicus. Quippe nullus est opus misericordie maius sine cōmodosi qs ⁊ tāi apud deū meriti ⁊ ampliorē hēre gēre estimaē. quez admodū plene nō saluatoris iesu xp̄i si in terris nobiscū degeret: impēsum seruitiū exigere. Quāobrē cum fuit ꝑtū scripto cōponere breuē quendā exhortatiōis modū habendi circa eos q̄ sunt in mortis articulo cōstituti. volentē etiā generalit oibus ca dubijs ad ānē ꝙmodā dū moriēdi cōgruendā. ¶ Continet aūt hoc opusculū bipartitū ꝙuor ꝑticulas. s. exhortatiōes inter rogatiōnes. oīones ⁊ obseruatiōes.

Prima pars cōtinet quatuor exhortatiōes.

Prima ex.

Dilecte aut dilecta. ꝑsidera nos oēs subiectos esse potētie manui dei et ipsi⁹ volūtati. oēa nos cuiuscūq; cōditiōis aut status / regēs principes / diuites / ⁊ pauperes / mortio tributū soluere necesse est / veniēdo in mundū peccatores mori. vt ex eo tēpore nō vt māsionē in eo stabilitamus. ꝺn potius vt bñ ⁊ meritorie viuētes / ꝺo seruiētes / horribiles vltricis penas euitemus. ⁊ gloriam eternā habeamus. ¶ Recogīte dili genter eā grāruāciōe / a deo tibi cōcessa bñficia. q̄ tibi etiā in hac extrema hora sui cognitiōz dederit. nec te morte subita ꝓoccupauerit. ꝙ eos ꝑ hec ⁊ alijs innumeris donis nunc eidē referad sūā infinitā misericordiā cōsequens. ⁊ de cōmissis a te criminibus veniā hūiliter poscens. Solicite cogita tecū vita tua plurima delicta ꝑpetrasse ꝙbus penas fore meruisti. vñ ⁊ huius infirmitates. et mortis penas patienter tolerare debes / rogās deū vt ꝑtio dolore / acerbitas / remissionē opēq; ꝑcōrū. ⁊ purgatorij bombilio euadatis / in hac afflictiōne tua / ꝑ sua misericordiā cōmutē. Tolerabili⁹ est namq; hic ꝑtialit̄ q̄ in futuro punir. Si sic corde cōtrito / patiēs penā necessariā tanq; voluntariā feres / poēm penā ⁊ culpā remittet deus. certusq; paditz introibis. Alioqn ꝑ impatientiā / eternā penā ⁊ dānationem incurres. ¶ Sup oīa in hac extrema hora cōstitutus / meditare circa tuā spūalē salutem. nunq; eā fortassis in futurum huius meditatiōis occurret opportunitas. oēm alia m solicitudinē / ⁊ rerū terrenarū curā relinque. ꝙs relinqui necesse est. q̄ etiā nec ab infirmi pēpitio cōuenīē emptor valēt. Plena fidere deo cōmittez ei qui oī potēo bonus et sapiēs est te ⁊ tua ⁊ mortem regēda ꝑbet. Oēm ꝑterea cogitatū tuū in eum dirigentes solūmodo ⁊ supplices rogano. vt ꝑ salute tua deū ꝑabus exorent.

Secūda ꝑticula sex habet interrogationes.

Dilecte aut dilecta. Dic tu mihi et cuncte in solicitate fidei xp̄iane

g respectu quē ⁊ dñi dñi iesu xp̄i

tanq; verus fidelis ⁊ obediēs sancte mris ecclie filius ⁊ Rūdeat volo. ¶ Primo a deo venīā ꝑctoz mortū / cōmissoz ⁊ omissoz. q̄ ꝑ eiusdē amorē. maiestatē atq; bonitatē solū. Hec ei⁹ pur ochebas bonozabili⁹ Rūdeat pcto. ¶ Habeo ne sincerū ꝓpositū et explicitā voluntatē vitā tuā in melius cōmutare atq; corrigere si vita comes suppstiterit Rogas etiā deū / vt tibi graciam ꝑstet hoc ꝓpositū cōsummādi veraq; cōtritionez hñdi. ¶ Eo tu ꝑsanus tibi ꝑpli / alicui⁹ peccati mortalis vel criminis / de q̄ nō sis ꝑfessus. Optas ne etiā cor tuū illuminari / ad oblitorū criminū siquē sint / habendā noticiā. ⁊ si tu libēter cōfiteris ea. ¶ Eis ablata pte / restitui integrali / q̄tuz ad id teneris / iuxta tuarū facultatū valorē. eiāq; ad oīm bonorū tuorū cessionē ⁊ remūciationē. vbi alīs sanisfactio fieri nō valeret. ⁊ coram deo et hoībus veniam inime petis. ¶ Indulgeo et corde oibus q̄ tibi nocumentū intulerūt / ob reverētiā ⁊ amorē dñi nr̄i iesu xp̄i a q̄ ⁊ veniā speras. Petis sīr indulgentiā tibi ⁊ remitti ab his q̄s verbis aut factis lesisti. Ad has oēs ꝓmissas interogatiōes affirmative rñdeat volo.

Tercia particula hz ues ministrat orationes.

Primo dicat infirmus ex corde deū orans. ¶ Deus meus pi

p issime p̄ miserere mei. Deꝰ meus pissime p̄. In manus tuas cōmendo spūm meū. Pater misericordiarū misericordiam fac huic pauperule creature tue. Adiuua me nūc etiā in hac vltima necessitate. Succurre dñe iam ale egenti ⁊ desolate. vt nō a malignis spūibꝰ captiuet. et a cunctis infernalibus deuoret. ¶ Dulcissime iesu ob honorē ⁊ virtutē tue benedictissime passionis / iube me recipi inter numerū electorū tuorū. Saluator meus ⁊ redēptor meus. reddo me totū tibi / non me reuocaturus ad te venio nō me repellas. Dñe paditum tuū posculo. nō ob valorē meorū meritoz sed in virtute ⁊ efficacia tue benedictissime passionis ꝙ quā me miserū redimere voluisti ⁊ mihi paditū ꝑ eos tui sanguinis emere dignatus es. ipse mihi conferre festina. Ꝑter quē nec tue diuine / aut potentie mi-

nuet. nec ipse paradisus angelicus aut me nor inuenet. ¶ Saluet postmodū beatissima virgine Adamā dicēs. Regina celorū matermis. cōfugiū pcorū. reconcilia me unigenito filio tuo cui⁹ clemētiā ꝑ me indigno pcōre interpella. vt ob amorem tui mea remittat crimina pducēs in gliā suā. ¶ Angelos dei hunc pabus inuiter inquiēs. Spūs celoz / angeli beatissimi / assistentes. Spūs celoz / angeli beatissimi / assistentes. Spūs celoz / angeli beatissimi / assistentes. ꝙso mihi migrāti ex hoc seculo ⁊ potēter te ꝙso mihi migrāti ex hoc seculo ⁊ potēter eripite me ab oibus aduersantiū insidijs eripite me ab oibus aduersantiū insidijs et aiam meā in vīm ꝑsonā assumite. Tu ꝑaque angele bone custos meus. ¶ Post ꝑaque angele bone custos meus. ¶ Post hec ingrauē ab infirmo / cui sacrū vel sacrā magis devotus extiterit / vt illi ꝑcē offerat dicēdo. Gloriosissime sacē vel sacā sanguinē in te ꝓ quo viuere / spem ⁊ ꝑfidentiā repone / succurre nunc mihi in hoc extremo necessitatis articulo laboriosi. nunc auxiliꝰ ꝑ ꝓpria modū. xp̄us nunc vñlat ⁊ hora. iam in adiutoriū meū intende.

Quarta ꝑs quasdam obseruatiōes edocet. vt sciat qualis ꝑdictarum visus habendus sit.

Si patiēs / nondū eucharistiam aut extremā vnctionez suscepit / interogēt an eadē sacra devote

f patius est recipere? ¶ Si etiā sup interrogatiōibus ꝓmissis. verisīr apparēa trīsticia patiētis nō sufficiētes existere. remediū apponat ꝙtu id ꝑmodius fieri poterit. vel ꝑ ministratiōnē sacrorum ꝑfessionis. eucharistie aut extreme vnctiōnis. vel eidē manifestādo pcula q̄s incurrit. non plene sanisfactōdo petinōibus / sup fide sua et salute conscie ꝓplano. Adoneat vt decedat tanq; verus ⁊ fidelis xp̄ianus. ¶ Attendat si in finē ipse / excōicatiōis vinculo astrictus teneat. ⁊ ꝓterea summitat se cautio vinculo ordinatiōi sancte matris ecclesie vt absoluat. ¶ Si moriturus ꝑlixum tpis spacium. ad sua recollectionē habeat. nec morte festina ꝓcuret / legēde sotet coram eo ab astantibus / hystorie ⁊ orationes de morte. in quibus sanus ⁊ viuens amplius delectabat. vel recitanda essent diuina ꝓcepta vt ꝓfundius meditet si quid aduersus ea negligenter oblitum deliquerit. vel similis coram ea instructio reatet. ¶ Si ꝑs

Nemo vellem loquendi/ peccatorum habere ni ad eam integrā notitiā ad interrogandos fideliter/ et bonos confessarios et reuerendos/ ipsos aliquo errore vel solo dubio cōfusi reddat. hoc enim sufficit ad salutem. ¶ Potest autem/ unus/ magis exactus vel altius ipse ea quę tamen/ et necessarium/ ipsi interrogenda habet. ¶ Si vero ista possibilia non habeat/ ipsi/ ponendę sunt oculos/ illa presertim quę/ sanctus noster ordo ipse ostendit. ¶ Vult siquidem/ noster ordo ipse/ ut quisque si fieri possit/ omnibus/ mensibus/ vel quarto/ ad mensam/ confessionem. nisi ingruum id cogat/ pręsertim/ quando/ sanctus/ et dum alias confessus/ commode omnium nequit. ¶ Non est infirmo minus/ ipse corporis/ saluus/ cōsequēde/ ingens/ premium/ quod/ parua monitio/ supra/ explicata. Sepe namq; per vnā talē/ inanē et/ fallacem cōfessionē/ et incertā/ sanitatis/ corporee/ obtentā/ certā incurrit/ dānationem. Quisquis/ bonitatis/ est patiens/ vt per/ cōfessionē/ et cōfessionē/ ale/ sanitatē/ paret/ q; et ad/ salutem/ corporis/ (si/ ibi/ fuerit/ expediens)/ valere/ potest. et inde/ scientiores/ atq; quietiores/ erit. ¶ Quis/ vo/ frequenter/ corpalis/ infirmitas/ et/ ale/ languore/ ortū/ habet/ papa/ q; et/ illum/ secretale/ cuilibet/ medico/ corporis/ vsitate/ pręcipit. ne/ aliq; egroto/ corporeū/ cōferat/ medicinā/ prius/ q; de/ spūalis/ medici/ cōfessionis. s. requisitōe/ eundē/ moneat. Vnde expediens/ videret. vt in qui/ buslibet/ pauperū/ hospitalibus/ vel/ domibus/ dei/ statuto/ firmaret. ne quis/ ibidem/ eger/ suscipi/ posset/ qui/ nō/ primo/ ingressus/ die/ cōfessionē/ faceret/ vel/ idoneo/ sacerdoti/ ad hoc ipsum/ deputato/ paratus/ confiteri se/ cōtinuo/ presentaret. sicut/ in/ domo/ dei/ parisius/ laudabiliter/ obseruat.

Opusculum/ tripartitum/ finit.

Tractatū sequētem

de/ diuisione/ peccatorū/ venialiū/ et/ mortaliū/ edidit/ et/ pissimus/ doctor/ dñs/ Johannes/ de/ Gerson/ p/ quarundā/ personarū/ simplicium/ eruditōe/ in/ idiomate/ gallico/ sed/ lingua/ gallica. Sed/ p/ aliorū/ eruditōe/ alias/ dñi/ ipm/ trāstulit/ a/ gallico/ in/ latinū.

Incipiunt Rubrice

cōsiderationū/ tractatus/ sequentis.

i Declaratio/ generalis/ quid/ est/ peccatū/ mortale/ aut/ veniale.

ij Quō/ in/ oībus/ peccatis/ reperiri/ pōt/ peccatū/ nō/ modo/ veniale. (veniale.

iij Qñ/ vana/ gloria/ est/ peccū/ mortale/ aut/

iiij Qñ/ superbia/ est/ peccū/ mortale/ aut/ veniale

v Qñ/ luctare/ est/ peccatū. et/ quale.

vj Qñ/ pigritia/ superior/ est/ peccū/ et/ quale

vij. Qñ/ inuidia/ est/ peccū. et/ quale.

viij Qñ/ ira/ est/ peccū. et/ quale.

ix Qñ/ accidia/ est/ peccū. et/ quale.

x Qñ/ auaricia/ est/ peccū. et/ quale.

xj Qñ/ gula/ est/ peccū. et/ quale.

xij Qñ/ luxuria/ est/ peccū. et/ quale.

xiij De/ mentiendo.

xiiij De/ iurando.

xv De/ correctione/ fraterna. (Qñ/ nō

xvj Qñ/ p/ ydiotam/ facē/ est/ peccū/ mortale/ et

xvij Quō/ de/ duob⁹/ malis/ min⁹/ ē/ eligēdū

xviij Qñ/ ignorantia/ est/ peccū.

xix De/ cōfessione/ plura/ documenta.

xx De/ peccatis/ q; fiunt/ in/ mercantijs/

xxj De/ bona/ credulitate/ fidei/ nostre.

xxij De/ excōicatōibus.

xxiij Qñ/ vitari/ debet/ sacerdos/ de/ audiēda/ eius/ missa/ et/ qñ/ non.

xxiiij Quale/ malū/ facat/ veniale/ peccū.

xxv Exemplū/ generale/ declarās/ quid/ est/ peccū/ mortale/ aut/ veniale.

Prologus in tractatum sequentem.

Si bene/ considerat/ boni/ tatem/ dei/ erga/ nos. causas/ habet/ magnifice/ gratiandi/ et/ laudandi/ deum. Cuz enim/ de/ iustitie/ rigore/ debeam⁹/ ei/ seruire/ quotidie/ meliori/ modo/ quo/ possemus/ sine/ cessatione/ nihilominus/ nostre/ compatiens/ fragilitati/ contentari/ voluit/ certum/ nobis/ dare/ numerum/ mādatorum. et/ in/ certo/ tempore. Que si/ complemus/ gratiam/ eius/ habemus/ et/ sufficit/ ei/ et/ acquirimus/ paradisum/ Ad/ eius/ nō/ facientes/ amplius/ et/ magnificentius/ remunerat. Necessitas/ est/ igitur/ scire/ mandata/ obligantia. et/ que/ non. Aliquis/ enim/ vel/ transgredientur/ ea/ p/ ignorantiā/ vel/ in/ custodiendo/ ea/ habebunt/ magnā/ animis/ de/ trāsgressione/ dubitatōes. et/ dubi

tabunt/ vbi/ dubitandū/ nō/ erat. p/ qđ/ pdem⁹/ tota/ ysse/ trāquillitate/ putādo/ ñ/ peccare/ peccū/ et/ cō/ de/ pcō/ qđ/ nō/ erit/ peccū. Et/ q; multo/ nesarē/ in/ oib⁹/ casib⁹/ dare/ regulā/ spālē/ qñ/ vn⁹/ act⁹/ peccū/ fuerit/ mortale/ et/ qñ/ nō. tū/ dari/ pōt/ aliq; documēta/ in/ generali/ p/ q; in/ dicari/ meli⁹/ pt/ de/ factis/ spālib⁹. Propē/ qđ/ studui/ scribē/ vobis/ ysiderationes/ aliq; breues/ ad/ faciēdū/ qñ/ peccat/ mortaliter. et/ qñ/ nō/ in/ plib⁹/ casib⁹. In/ oib⁹/ enī/ casib⁹/ ad/ longū/ eas/ tradē/ q; ē/ et/ aut/ impossibile. Imo/ hoc/ qđ/ vobis/ scribā/ plene/ nō/ intelligetis/ sicut/ credo/ pter/ suā/ breuitatē/ nisi/ habeatis/ q; vobis/ declaret. Volo/ ergo/ vt/ de/ his/ q; nō/ intelligetis/ diligenter/ inquiratis.

Consideratio prima.

De/ declaratō/ generali/ qđ/ ē/ peccū/ mortale/ aut/ veniale.

i Primo alia/ mādata/ dei/ aliq; sūt/ q; facere/ debemus/ sub/ pena/ pdēdi/ gratiā/ suā. incurrēdiq; ppetuaz/ mortē. Et/ sūt/ illa/ q; debitā/ deo/ ysseruāt/ sb/ iectōez/ et/ inf/ hoīes/ societatē. sicut/ ē/ amare/ deū/ ol/ tpe/ et/ loco/ et/ nō/ odire/ eū. Sicuti/ est/ nō/ occidē/ primū/ suū/ innocētē. et/ nō/ auferre/ ei/ sua/ violēt. Alia/ p/ cepta/ vel/ ysstitutōes/ et/ ordinatiōes/ sunt. q; nō/ obligāt/ nos. nisi/ ad/ penā/ tpalē. qz/ transgredi/ ea/ nō/ dissipat/ subiectōz/ deo/ a/ nobis/ debitā/ nec/ societatē/ quā/ tenemur/ hīe/ ad/ hoīes. Cōm⁹/ ptma/ facere/ pcepta/ peccū/ mortale/ ē. cōs/ alias/ ordinatōes/ peccū/ ē/ veniale. Quē/ admodū/ videtio/ q; rex/ aliq; pcipit/ sub/ pena/ mortz/ aut/ capitis. et/ aliqua/ sub/ pena/ tpali/ vtpote/ argēti. vel/ carceris/ ad/ tpo.

Consideratio secūda

Quō/ ioib⁹/ patis/ ē/ venire/ peccū/ veniale/ cū/

2 Liqñ/ pterit/ pceptū/ et/ deliberatiōe/ et/ certa/ scia/ et/ ysensu/ expsso. aliqñ/ nō/ sic. cū/ p/ ignorantiā/ vel/ ex/ p/ mo motu/ absq; pleno/ ysensu. Et/ hoc/ casu/ nō/ ē/ aliqđ/ ita/ stricte/ mādatū/ qđ/ aliqñ/ trāsgredi/ possit/ nō/ peccādo/ mortaliter/ p/ eo/ q; cōsensus/ est/ id/ qđ/ principaliter/ facat/ peccū. Incappaz/ q; nō/ nosset/ septē/ peccā/ mortalia. s. superbia/ inuidia/ ira/ auaricia/ accedia/ luxuria/ gula/ nō/ q; ois/ superbia/ aut/ ois/ ira/ et/ sic/ de/ alijs/ sit/ peccū/ mortale. imo/ sepe/ est/ veniale/ sicut/ statim/ dicam.

Consideratio tercia.

Qñ/ vana/ gloria/ ē/ peccū/ veniale/ aut/ mortale

3 Vana/ gloria/ de/ se/ non/ est/ nisi/ peccū/ veniale. qz/ opus/ aliq; bonū/ si/ ē/ vanū/ nō/ ē/ pter/ hoc/ mortale

Sed/ vana/ gloria/ peccū/ ē/ mortale/ pter/ vanā/ duaz/ cāz. s. pter/ finē/ pter/ quē/ vana/ q̄ritur/ gloria. aut/ pter/ materiaz/ aut/ op⁹. in/ q; q̄rit/ vana/ gloria. ¶ Quātū/ ad/ ptmā/ cām/ ē/ sciendum/ q; q̄ri/ pt/ gloria/ p/ altera/ q̄tuor/ cārū.

¶ Primo/ ad/ vitandā/ infamiā/ falsā/ et/ si/ ei/ ereē/ q; ego/ sum/ latro. bñ/ possū/ ẓnū/ asserere/ et/ velle/ q; sciaē/ q; ego/ sum/ alius/ q; quis/ bonus/ fieri/ nō/ possit/ sine/ laudatōe/ mei. Et/ sic/ nō/ est/ peccū/ solūmō/ nō/ habeaē/ intētio/ corrupta/ siue/ admixta. sicut/ facillime/ contingit. Imo/ qñq; tenemur/ q̄rere/ seu/ velle/ ita/ laudari/ et/ ē/ prudētia/ et/ iustitia. ¶ Scdo/ laus/ seu/ gtia/ q̄ri/ pt/ p/ aliq; spūali/ pfectu/ ad/ gtiā/ dei/ et/ ad/ edificationē/ proximi. sicuti/ sanctus/ paul⁹/ semetipm/ laudauit. Et/ q; bñ/ fit/ hoc/ tpe/ et/ loco/ p/ueniētib⁹/ facere/ sine/ alia/ intentiōe/ mala/ admixta/ magnū/ ē/ meritū. nō/ ut/ peccū. Et/ difficile/ ē/ q; hoīes/ q; nō/ sūt/ pfecti/ et/ in/ hūilitate/ fundati. sciāt/ hoc/ bñ/ facē/ spāliter/ i/ publico. ffacili⁹/ fit/ hoc/ in/ secreto/ inē/ amicos/ in/ colloqo/ q; se/ mutuo/ diligūt/ deuote/ ac/ pure. et/ bona/ sua/ facta/ reuelāt/ inuicē. qñq; p/ hūdo/ ysilio/ aut/ ad/ vandā/ ysolationē. ¶ Tercio/ queriē/ talis/ gloria/ pter/ auariciā/ vel/ q; habeaē/ maioz/ licētia/ vel/ via/ male/ faciēdi/ vel/ decipiēdi. et/ sic/ ē/ peccū/ mortale. qz/ finis/ est/ peccū/ mortale. Silr/ est/ per/ oia. ¶ Quarto/ vana/ gloria/ queriē/ et/ laudatio/ p/ fine/ aliq; q; nō/ est/ nisi/ veniale/ peccatū. sicuti/ qñ/ captaē/ aliq; leuis/ placētia/ et/ laude/ alicui⁹. et/ hoc/ ē/ peccū/ veniale. nisi/ aliud/ malū/ se/ admisceat. Nec/ oīco/ pter/ illū/ qui/ p/ tpe/ illo/ ordinare/ deberet/ laudē/ suā/ et/ regratiari/ deo/ vel/ ad/ aliū/ pfectū/ ad/ quē/ tenēt/ p/ tunc. et/ ipse/ hoc/ omittit. Scda/ cā/ tenēt/ p/ tunc. et/ ipse/ hoc/ omittit. Scda/ cā/ est/ pter/ quā/ vana/ gloria/ esset/ peccū/ mortale/ est/ pter/ opus/ vel/ materiā/ p/ quā/ vana/ q̄rit/ dora. ¶ Et/ sit/ hoc/ tribus/ modis. Quia/ vel/ opus/ est/ malū/ de/ se/ et/ peccū/ mortale. et/ ibi/ nō/ est/ dubiū/ qñ/ querere/ gloriā/ peccū/ est/ mortale. sicuti/ q̄rere/ gloriā/ de/ occidendo/ p/ bonum/ hoīem. de/ igne/ ipposito. de

rip̃iendo hominē bonū: expoñere alteri. vl̃ vndicibo ꝛ inuidere alteri. ¶ Aut opus de se bonū est vt est facere elemosynā: nō tamen ornare. Et ibi intendere ep̃tat quā vana quietē gloria. Tūc ꝑ fine peccatū: ꝑ hoc est peccū mortale. q̃ fin rectā rōnē: opus bonū nō debet ordinari in peius opus sicut in finē peccatum. quēadmodum peccū mortale fin doctores est: si quis faceret ꝑ viam habendo pecuniā. et nō vult ꝑ alteri est fin se bonū. sed ordinatio quēdā est venialis. Vt sūt gloria sume pr̃ in dicere verbosa opa: nō dñi peccatoria finis aut peccatoria cū ad faciendum idez opus nō est peccū mortale. Nihilominus consilium bonū est auferēdi eam ꝑ appellēdi quantū ꝑt ad finē q̃ totū pulsus fiat ꝑ ad vitandū periculū ponēdi peccatū intētionem in illa laudatōe. Amplius etiā cauendum est ne ipse laudatōe. Amplius etiā caueri debet ipse laudabilibus bonis q̃ ꝓpabilibus: ꝑ tanto q̃ ꝓbabiora sunt. ¶ Postremo opus bonū ꝑt esse indifferēs. hoc est dictū q̃d de se nec bonū est nec malū vt est habere manū nouā. vestimēta aut pulcritudinē. Et in talibus dēt gloriā: de se non est mortale peccū. Et dico notāter de se. quia alia ꝑt esse peccula que caueri debēt. vt. ſ. si mulier quedā sat̃ q̃ tunicas suas: aut alijs occasionē peccādi. aut ꝑ suū pulcrum sermonē. aut ꝑ nimis oūando suā pulcritudinē. aut ꝑ dñi chorizare: ipla teneatur dimittere. Vnde ecclēs ꝓhibet talia opa fieri tempꝰ nūcta. aut chorizare in certo tpe ꝑ loco. Non dico ego cauendā oēm occasionem ꝑ quā aliqs peccare posset. q̃ fieri nō pōt. sed nihil fieri debet ad hunc finē q̃d ꝑ se nullo placentiā aut famā desiderū aut alter aliqs peccet. Et si sat̃ ꝑ certo: q̃ natus ex alterius peccādi cauari debet fin posse. Mulier enim nō tenet negligere ornare et deformare se aut vestire de sacco sed nunq̃ ire plus ad ecclēsiā: q̃d sciat q̃ aliqui fratres fratres eam cōspicant. tñ si eius dictū est. displicere ei debet. ¶ Per hec q̃ dicta sunt pōt sciri q̃ hypocrisis aut iactantia. sunt peccā mortalia aut nō. ¶ Quā ni est de inobedientia aut de iudicādo aliū ꝑ pecū venialē cōsideratōes. Et de cōtemptu et odignatōe ꝛ superbia q̃ habet erga deū. dicat̃ in sua ꝓpria.

Consideratio quarta

Q̃n superbia est mortale peccū aut venialē.

L

Superbia erga deū: dīr pōt pr̃ hoc: q̃ putat̃ dñi gr̃a quaz deus nō habet. aut ꝑ hoc q̃ deus putat eam aut vult dīe de sapia. ſ. ꝑ suā sapiam aut fortitudinē. aut pulcritudinē. Aut pr̃ hoc q̃ putat eam dñi meruisse erga deū. q̃ deus ita teneat facere. ꝛ q̃ aliter faciendo/ inutile faceret. Aut ꝑ hoc q̃ quis putat et vult dīe gratiā a deo q̃si ꝑ se solo: de hoc ipse superbit. sicut peccauit phariseus q̃ reddebat gr̃as deo de bonis suis. q̃d dñi factū est. ſ. in hoc ipse deficiebat q̃ gaudebat q̃ alij nō habebāt illa vt publicanus. Et hoc signū erat q̃ putabat dare q̃ bona sua essent de se. nō aut̃ de deo solūmō. Alio enī non se plus gloriaret q̃ si bona illa fuissent in alio. ¶ In tribus vltimis casibus superbia sp est peccū mortale: si affert deliberatio ꝛ plenus consensus. quēadmodū ꝑ intelligo q̃n de peccō mortali loquor: ut ꝛ post. In primo casu est ꝑsumptio q̃ pōt esse peccū venialē solū. Solū dico q̃n ipsa contingit ꝑ ignorantiā. aut ipm putare nō est certū neq; affirmatū. Exēpli gr̃a. Aliquis pōt cogitare q̃ cōfessus sit. aut dñi peniterit. q̃. ſ. ad hoc satis bonas habet apparentias: q̃q̃ forte nō sit ita. Et itaq; securius nō se simplr̃ affectare in talibus q̃n sp habeat rōnalis timor diuinorū iudicioꝝ ꝛ humane fragilitatis. Et in hoc peccauit sanctus Petrus qui tenebat q̃ moreret ꝑ xp̃o ihū ꝛ plures alij conformiter/ qui putant q̃ cōtra tentatōes/ mirabilia facerent. ¶ Et etiā dñi cōsiderandū ꝛ aduertendū in hoc peccō ꝛ in alijs. q̃. ſ. aliqñ recte iudicat ꝛ dī q̃ ois habeaſ a deo ꝛ sine ipo nihil valeat. ꝛ tñ totū fit in cōtrariū. ꝑ eo q̃ voluntas nō iudicio rōnis cōformis. Et dicī pōt talibus: q̃ ipsi seipsos ꝓpio ore condemnāt. Si enī dicat q̃ totū habeo a deo. et gloriarēs nō ꝛ despicis aliū ac si de seipso haberes. Nocet videndum in singulis q̃ bō iudicat ꝛ dñi sat̃ q̃ talis res est peccū et tñ sacit. Aduertendū ē itaq; q̃ rō voluntas sp sint cōcordes in bono. ꝛ totū ꝑspabile.

Consideratio quinta

Q̃n iudicare alium est peccū ꝛ quale.

I

Udicare aliū/ venit de superbia. pōt aūt hoc iudiciū fieri de oīb̃ⁱ⁹ alterius. vel de ipsamet ꝑsona. Et hoc fit duobus modis. Uno nō ꝑ certitudinē. altero ꝑ ꝑsumptionē leuē sup̃ summō ꝛ suspitionē. ¶ Iudicare aliū fir miter esse malū ergā deū ꝛ inde dānandū: peccū est mortale cōtra bonitatē spūssancti q̃ in vno momento/ spūssanctus pōt bonum facere bonū. sicut Paulo fecit. Dante Magdalenē. ꝛ multis alijs ꝑt homo eadē hora penitere. Stulti ꝛ iniusti iudicare de hoc q̃ nesaſ/ q̃ citius iudicari debet ad bonū q̃ ad malū. ¶ Iudicari de opibus/ pōt esse q̃n opa de se sūt talia q̃ quocunq; modo ipsa nō pōt bene fieri. nec ꝑ bonā intentionē nec alio modo Et ibi pōt bñ ꝑ certo iudicari q̃ sunt mala ꝛ q̃ alter male facit. Si opa sunt indifferentia. vel talia q̃ pōt bene ꝛ pōt male fieri iudicare ꝑ certo q̃ mala sint. nisi aliter apparet/ est peccū mortale. q̃: tamato imo citius iudicari debet bonū q̃ malū q̃n fieri poterat bñ. ¶ In hoc tñ casu ꝛ in alijs/ habeat pōt sine mortali peccō aliqua suspitio et iudicia lenta. q̃q̃ bonum sit eas cauere. Et caueri debz bñ ne in tali casu quis malum loquaſ/ aut diffamet alium/ ꝑ tales leues ꝑsumptiones. ꝛ spāliter in affirmādo eas plus iusto. aut cōtra bonum alterius. Sicuti ad faciendum mortem hominis/ cōuenit certissimū habere iudiciū ꝛ sūl in exulādo siue relegādo extra patriā hominem. vel in auferēdo sibi bonā suā famā notabiliter. In q̃ tñ damno non est tale periculū. ¶ Sciendū q̃ hic ꝛ ꝑius ante dicta sunt/ sat̃ pōt q̃s habere odignationē de ꝓximo/ est peccū mortale aut nō ꝛ etiā ꝑ ea q̃ dicenē de inuidia ꝛ ira. ¶ Et faciendū q̃ iudicare suos superiores. multo pcius est/ q̃ de alijs.

Consideratio sexta.

Q̃n cōtemptus superiorū est peccū ꝛ quale.

C

Ontemptus seu despectus superiorum ꝛ p hoc non obedire est spāle peccatum superbie. Et est sp mortale q̃n ex certa sciā fit transgressio mādatorum suorū superiorum/ ꝓnapaliter et solūmodo ꝑ eo q̃ ipsi hoc ꝓcepāt. quia sibi ꝓpe est contemptus. Aut ḧ nō reputanē. nec fit vio de ꝓceptis eorum. ac si ipsi hoc nō ꝓcepissent. ꝛ ꝑ hoc nō obediē. Et tñ transgressio sit mādatorū a superioribus datorū/ ꝑ aliquia fragilitate aut ꝑ alia cāt nō est hoc nominandū peccū ꝑ contemptum. Et hoc valde cōsiderandū: spāliter inter religiosos. ꝛ generaliter ergo oia ꝓcepta facta ꝑ homes: nō ꝑ deū sine medio. De pe tñ transgredi ordinatōes eorū ꝛ regulas/ non est peccū mortale. Et dicere aliter: ells minus bonum. Sed tñ q̃n contemptus accedit qualis dicimo est/ non erit excusatio mortalis peccī. ¶ Hoc in loco sciē debemus/ q̃ non tenemur obedire superioribus nostris/ nisi in casibus in quibus/ ipsi sunt nobis superiores. ꝛ in quibus dei ordinatōe aut nr̃a voluntate. nos eis summissimus. Quia si ego meus ꝓparet ingredi religionē. ego nisi velle nō facerē. nisi publicum fecissem peccū per q̃d hoc meruissem Sūl dico de abbatibus. De alijs ꝓlatis. De patre ꝛ matre.

Consideratio septima.

Q̃n inuidia est peccū ꝛ quale.

Inuidia de se est peccū mortale q̃ contraria est charitati. q̃: de bono dolet alieno et gaudet de malo. ¶ Tñ considerandū est q̃ inuidia aliqñ surgit ex motione naturali quēadmodum aliqui ex natura sua corupta/ sunt inuidi sicut videmus inter canes. Et sūl de alijs animalibus. Et talis motus inuidie nō est peccatū. quia non est in nostra potestate. Et similiter dico de omnibus motibus quos a natura habemus. Et hoc intelligendum est q̃n consensus non iungit. ¶ Sedo inuidia subrepit ꝑ deliberationē quandā. nō tñ ꝑfectam nec plenā seu cōpletam. Et hec appellaē primus motus. q̃n nō auferē q̃ cito quis facere posset. q̃q̃ aufereē anteq̃ habeaē plenus cōsensus ꝛ incipit displicere. Thec nō est nisi venialē peccatū. Et sūl est in omni peccato generali. ¶ Tercio dolor de bono alterius. pōt cōtingere sine inuidia. videlz q̃n dolor huiusmodi ideo est. q̃: tale bonū euenit ad damnū alterius bone pone. aut ꝓpi qui nō deberent. et si malus habeat ꝓpter gaudēē ꝑ

ipsi mala faciat. ꝑ haberi nisi cis ꝓ eo q̄ talem habet ꝓpositum. ¶ Quarto vel ille de bono alterius gaudet et voluntate veli bene. 7 contra scia: fiat ei bona. 7 hoc est ꝓ pena mortale. ¶ Per hoc bñ possum⁹ sa pere q̄ detractio est mortale peccm aut non. Dicendum quo ad istorum male dicere ꝓ edificatione. Una male dicere de alio ꝓ fine bono ad emendā ne faciat malum aut ꝓ alio correctionis aut ei officij faciendi aut similiū nō est mortale peccm. si alia mala volumina nō admiscent. Et si hoc fit ꝓbabiliter loquēdo. sicut sepe cōtigit posset esse mortale. et facilius loquēdo nō esse mortale. Quia caritas est lenitas accēdi q̄n ad vindictā grāde alterī⁹ malū. ¶ Cōformiter dicendum de illo qui detrahit alterī aut maledicit de peccīs alterius q̄n ꝓficit ad emendationē q̄n ad magnū damnū ꝓximi. q̄n vel nō crēdit ad magnū damnū inde venit. 7 meram oīe facultas / vīrā quas alter fidelis habet. aut ꝓ recuperatione veritatis. aut rōnabiliter.

Consideratio octaua

Dñ ira est peccatum. 7 quale.

1 Ira de se est mortale peccm. q̄ ira est desiderij vindicte. 7 male volendi alteri. q̄d est caritati contrarium. Tunc sicut in ꝓbabilitis ira. 7 hic ꝓ sideratur q̄ q̄nq; ita accidit ꝓ bonū cīm. 7 ad bonū finē. q̄d sit q̄n quis irascit ꝓpter vicia nō sūt cōtra ꝓximū. Et sic etiā irascimur debemus ꝓpter ꝓpria vicia. 7 contra aliena quilibet iuxta se. 7 fm statū suū. sicuti iudex q̄ debet punire malos de suis malefactis. Et quilibet ꝓpe. 7 loco ꝓ se opponere adversus mala q̄ videt fieri sine ꝓ pēcis sue ꝓ bonas exhortationes aut ꝓ alia modos. Ira aliqñ nō est nisi ꝓna aut nulla offectio amoris erga aliū. vel q̄n non deside rat ei nec bonū nec malū. 7 est hic defectus aut parvitatis charitatis. Nec est peccm mortale nisi q̄n ꝓximū videt in extrema ne cessitate. q̄ vīc admittit⁹ ē sub pena mortalis peccm si fieri pōt. ¶ Q̄nq; ira nō accidit nisi ex ꝓplexiō e nature. sicut boles an nigri 7 melancolia sunt de sua natura ira cunda. 7 ira talia nō est peccm. ¶ Ira q̄nq; venit ꝓ subitū motū 7 impfectā deliberationē 7 nō est nisi veniale peccm. Sed si venit ꝓ cōsensionem plectam / peccm erit mor tale. ¶ Videlicet nimia ira nō dicit q̄nq; de fidei vindicte sed est quedā impatientia de facto alterius / absq; hoc q̄ desideret ei malū / hoc nō est ꝓprie ira / nec est mortale peccm si impatientia nō sit talis q̄ ex toto ꝓ pellat rōnem 7 oppōnē aliorū bonorum. ¶ Alterius cōsiderandū est q̄ pt bñ desi derari q̄ malefactū alterius puniat ꝓ iudicem ꝓ iudicio ad hoc ordinatos. 7 dñi nem q̄ quis gaudet iure suo 7 hoc non est peccm. nec se nō admiscent mala voluntas hoc est q̄ nō plus desideret dānū alterius q̄ recuperare iura sua. ¶ Et fm h⁹ q̄ dictū est / iudicari pt q̄n minari vel vilipēdere al terū p ira: est peccm mortale / aut nō / fm ꝙz q̄ talia facta recipiē vindicta / 7 nocet ꝓ ximo. ¶ Etiā q̄n maledicere alteri ꝓ de liberationē impando 7 optando ei malū grāde est peccm. Et q̄n etiā blasphema re despicere / ac detegere deū / 7 scōs 7 san ctos eius / cū ire sue ē blasphemia 7 villanū mortale peccm. si ꝑsona tūc scit aut scire ꝙz hoc q̄d dicat 7 facit. De iuramēto dicē in sequentibus.

Consideratio .9.

Dñ accidia est peccatum. 7 quale.

A

1 Accidia est se non est mortale peccm. q̄ nō dicat nisi tediū boni spūalis. sicq; nō est nisi diminutio seruoris charitatis. ¶ Si tediū hoc est de bono spūali laborioso / tunc est naturale. Natura enī refugit laborem. 7 hoc non est peccm. q̄ motus iste nō est in nostra potestate. Et si ꝑsentiē tali motui / adhuc nō est nisi veniale peccm. Pro generali quip pe regula tene q̄ cōsensus ad id q̄d solum modo est veniale peccm. nō est nisi veniale peccm. ¶ Sed si tediū est tale q̄ ꝓpter sum omittē fieri hoc. ad q̄d quis tenet ꝓ ꝓceptū: dicū est q̄ ibi est mortale peccm. ¶ Aut si tediū est tale q̄ displiceat etiā vitare. ac ꝓ hoc cadat quis in desperationē sicut Saūl hi qui seipsos occidūt. peccm est mortale. ¶ Primo hoc considerari pōt q̄n accidia vicedit horas 7 audīdi missam / pec catū est mortale aut nō. Quia si q̄s tenet dicē aliq̄d ꝓ ꝓceptū aut ꝓ votū / 7 ꝓ accidiā omittit / peccm est mortale. Si tū ꝙs omittit

dimittit vel omittit ꝑua. vel si fiant aliqui le ues defectus / ꝓ hoc q̄ nō bñ attendit: non opter dicere q̄ ip sit mortale peccm. Et q̄ nia bonū sit attendere. tamē si quis de certo ꝓposito nō impedit se ab attendēdo: faciendo aliq̄d q̄d totaliē auferat intētōz / sunt hoc fiat ꝓ cogitatōez sine ꝓ opz nō oportz re incipe. nec ē mortale peccm q̄uod alio cōquiēt. Sz si p certā deliberatōz in diendo horas / q̄ accipit se impedire ab attētōne / 7 ita vult remanē. ita se impedire / cōzit reincipe. q̄ sic soluēdo nō quitat q̄s. q̄ppe q̄ tollit bonū ꝓpositū q̄d in ꝓncipio habeat ad finē dū oco. ¶ Sciēdū q̄ quelibet ꝑsona xp̄iana / de rōnabili etate / debz audire missam dñicis diebus 7 festis ꝓcepto nisi habeat excusatōez rōnabilē. fm ordinatōz 7 consuetudinē patrie. vbi ipa ē / q̄ ꝑsan volūt ordinat / 7 sufferūt ꝓmittūt.

Consideratio decia ⊘

Quādo auaricia est peccatū. 7 quale.

1 Auaricia ē inordinatus appetitus hūdi aliq̄d. Et fit hoc q̄nq; ī retinēdo. q̄n q; ī acq̄rēdo. q̄nq; ī desiderādo. ¶ Aliq̄d desiderat̄ ꝙn q; modis. ¶ Primo bonū alterius. 7 taliter q̄ auferret̄ si fieri posset. 7 ibi ē peccm mortale q; ē furtū cogitatōis. ¶ Secūdo desideret aliq̄s illicitū ꝓ certā sciaz 7 de liberatōez ꝓsentā. vel. s. aliq̄s non digne desiderat ꝓpositurā. aut cē under. de q̄ sentit aut sentire debet q̄ ad hoc ē indignus. 7 ibi est mortale peccm. ¶ Tertio pōt appetī bonū alterius vel res nō licita / ꝓ voluntatē non absolutā. sed sub cōditōe expssa vel intellecta. et dicēdo: vellē hoc vel hoc / si possem habere absq; offensione dei / aut sine damno alterius. vel si essem dignus. Et hic nō est peccm vel ē venīale peccm. Nec oportet q̄ semp cogitet cōditio: sufficit q̄ intelligatur. Est etiā intelligēdū q̄ ꝓ talis optationes aut desideria / nō omittat̄ fieri hoc q̄ quis scire tenet̄ de bonis alibi. 7 ne generent̄ in corde mali motus. q̄m posset aufferri nō possint. sicut cōtingit in isto peccato auaricie. 7 plus in pcō luxurie. q̄ in tali casu pōt ē mortale peccm. ¶ Quarto desidera ē reo nō necessarie / 7 superfluitates ꝓ desiderū nimis ardēs. 7 tale q̄d magis impe

tur ad ſtatū ⁊ dignitatē ⁊ alia q̄ iuſte exer-
cent ⁊ habē. ⁊ hoc nō ē peccū. ¶ Tertio red-
dunt ſuperflua ⁊ q̄ nihil pficiunt ad neceſ-
ſitatē ⁊ ad ſtatū hoīs. vbi ſupe ē peccū mor-
tale ⁊ ſpeciale q̄n hoc fit p ardōr deſiderij
habēdi vel acq̄rēdi. q̄ ſtatum nō pōt. Et
hui⁹ſmodi ē q̄ plus aligne q̄ reo pareſcat
⁊ valeat. q̄ p̄ tradat ad veſtiꝫ ⁊ victuꝫ. Et
eſt amor mundi talis nō neceſſarius pōt ee
ſine peccō ſpecialis peccū venale. Et ſpe-
cialiter ſi vide nō neceſſarium ſtatū. qui
ſic ſtat ſi vide nō neceſſarium ſtatū. qui
ſic ſtat ſi vide nō neceſſarium ſtatū. qui
ſic ſtat ſi vide nō neceſſarium ſtatū. qui
ſic ſtat ſi vide nō neceſſarium ſtatū. qui

Conſideratio .ii.

Quādo gula eſt peccū ⁊ quale.

G Vla ē deſideriū aut appetit⁹ de-
ordinatus. in mādūcādo. Et ē
de ſe veniale. ¶ Et pōt cuenire
q̄nq; modis. Aliq̄n appetit⁹ eſt
ſolū ꝯ naturā q̄n naturaliē deſiderat mā-
ducare ⁊ bibere. q̄n ſumos aut ſitis habet.
⁊ in hoc nō eſt peccū nec in delectatōe q̄ na-
turaliter ē in mādūcādo. qz hoc nō ē inſa
pāte. ¶ Scdo vltra deſideriū hoc inuigilē
q̄ſq; deſiderij volūtarij ⁊ placentia in de
lectatōe. vbi eſt peccū veniale. ¶ Tertio
q̄n fit trāgreſſio alicui⁹ mādatoꝝ dei vel ec
cleſie. ſ. aut ieiuniorꝝ ſtatutoꝝ. p regulā ſue
caſus rōnabil. Q̄n ēn pſona grāditer ſe ḡ
uare in mādūcādo. ſ. vel ꝓpter o⁹ſenectutē
vel infirmitatē aut nimiā mūcātē aut p
pter labore q̄ ē ei valis ⁊ neceſſari⁹ vel qz
nō habet vñ paſcē vna vice. aut qz habet
infirmitatē q̄ē lactare ⁊ nutrire. In caſib⁹ iſtis
ſimilib⁹ non teneē pſona ieiunare. imo pec
caret aligñ ſi ieiunaret. qz aliq̄n grauaret
naturā ſuā ⁊ cōſequēter ſe ipm. ¶ Quarto
q̄n ale placitū habeē in mādūcādo q̄ pre
ponit ſuo amori. hoc ē oicū q̄ ponit ſe-
ret trāſgreſſio mādatoꝝ dei. q̄ q̄ abſtinere
nitur a mādūcādo. ⁊ ibi ē peccū mortale. ſic
ſi aliq̄s ꝓpter ſuū guloſuꝫ mādūcare. vult
rape alienū. aut nō vult tread eccliam q̄n
ad hoc teneē aut q̄n ſacerdos omittit facē ali-
q̄s mādatoꝝ dei. ꝓpter mmā ſuā repleto-
nem aut mebriatōez. ¶ Et hic ſciē quādo
ebrietas ē peccū ⁊ q̄n nō. Quia ſi ḡo cadit
ebrietatē ſoznitu. p potatōez maiorē q̄ ſit
rōnale. vel fortius vinū q̄ putauit. pecca-
tum ē veniale. Si aūt pſona bene pcipit ee
vidit ⁊ ſtic malū q̄ accidit ex inebriatōne
⁊ tribulomin⁹ p guloſitatē inebriat ſe ſcien-
ter. ipe peccat mortaliter. Et ſitr facit ille q̄
alium p malitiaz inebriat. aut p mebrian
malo. ſ. vel ad decipiēdū vel ad infirmādū
¶ Eſtq; cōſideradus q̄ ſi pſona teneē per
votū aut p generale ꝓceptū eccliē. aut p pe
nitentiā ieiunare. ⁊ accidit ſibi vnū aliq̄s
de ſupra memoratis impedimētis. p q̄ gra-
uareē. bonū eſt q̄ petat cōſiliū de non ieiu
nando a ſuo ꝓlato. vel ad min⁹ a ſuo cura-
to. aut ꝓfeſſore. ſi cōpetēter fieri pōt. ⁊ req̄ri
ad habendā maiorē ſecuritatē.

Conſideratio .i2.

Quado luxuria ē peccū ⁊ quale.

L Vxuria de ſe ē ꝓtra mādatū dei
Et fit mltis modis. Quia aliq̄n
nō ē miſi in p̄mo motu cogitatō
nis. vbi ē peccū veniale. qz ꝓſen
ſuꝫ nō ē ꝓfect⁹. ¶ Scdo pōt bñ cōſentire
ad delectatōez que ē in opē luxurie q̄ eſſet
peccū mortale. ⁊ ibi ē peccū mortale. Et ſi-
militer accidit in alijs peccis. vel aliq̄s poſ-
ſet cāū delectari i cogitādo q̄uo ſu⁹ animi-
cus haberet magnū dolorē aut infortuniuꝫ.
q̄ peccaret mortaliē poſito q̄ hoc maleſi-
cū nō vellet facē ſuo inimico. Sitr pſona
pōt cogitare de delectatōe quā bñe illi qui
peccāt p luxuriā ⁊ in hoc habē bñplacituꝫ
p deliberatōez pfectā. q̄ peccabit mortaliē
poſito q̄ nolit tale op⁹ facē. Aliud eēt ſi ḡo
accipet delectatōez i bis q̄ de ſe nō ſunt niſi
veniale peccū. qz ꝓſenſus i peccū veniale. nō
eſt niſi veniale peccū. ¶ Tertio pōt haberi
ꝓſenſus ad op⁹ carnale. extra mrimoniū. ⁊
vbi ē ſp̄ peccū mortale. ¶ Quarto aliq̄n nō
ſolū teneē mala volūtas i corde. imo etiaz
nutriē ipa a fozio i videdo ⁊ loquēdo vel

aligēdo ſe vel aliaz pſonā. vbi ſp̄ mortale
peccū. ſicut volūtas ex q̄ ſequit opus. ē pec
catuꝫ mortale. Ecce videmo q̄ ꝑā mōta
lia fiūt ſepe. q̄n teneē mala volūtas. ſpecia
liter i choꝛcio ⁊ aliꝫ iocunditatib⁹ ſeculi.
Aliter dicēdū foret ſi nō haberē mala vo
lūtas ab int⁹. qz videre pulchritudinē mu-
lieris. fieri pōt ſine pcō: vel q̄ nō erit niſi
peccū cupiſcentie. Debet etiā cauere pſona
feminā dico. q̄ nō det cāz peccādi alteri p
viſuꝫ. aut trāſitū ſuū. aut p̄mone. aut tactū
qz ibi eēt peccū. poſito q̄ nō vellet peccare
carnaliē. qz etiā cauere debēt picula q̄ eue-
niūt p̄ maloo mot⁹ q̄ inde exurgūt. ¶ Quin
to cogitari pōt de pcō carnis ad ꝓfitedū.
vel ad cauēdū. vel ſolū p ꝑditōez. dicendo
ſi nō eēt ꝓtra mādatum dei. talia res eſſet
aut talis. ⁊ ibi ſepe nō ē peccū. vel nō ē niſi
veniale. Sz tū q̄ cauea⁹ malum ꝓſenſuꝫ ꝑ
mādatū dei. ⁊ q̄ talis cogitatio non inflā
met ſe nimis. De h⁹ pcō ſcripſi diffuſi⁹ ali
bi in vno tractatulo noiato ſpeculū aīe.

Conſideratio .i3.

De mendacio ⁊ quale peccatū eſt.

M Entiri ad dānū magnū alteri⁹ ē
peccū mortale. Mentiri p iocum
aut ad volitatē ſinā vel alteri⁹. ſi
ne dāno alteri⁹ eſt peccū veniale.
¶ Et ſciēdū q̄ bñ pōt celari aliq̄ vitas ſine
mēdacio ⁊ ſine pcō. Sz tū omne mēdaciū
eſt malū ⁊ peccū. qz fit abuſus loq̄le q̄ ordi
nata ē ad b⁹ māifeſtādū q̄d ē in corde. ⁊ ꝑn
cipaliē ꝓpter hoc. qz ſi darēē licētia mēten
di ſine pcō. deſtrueret tota fidꝫcia ſocieta
tis q̄ ē inter hoies. qz neſcireē q̄n vitas di-
ceret. ⁊ q̄n nō ex q̄ mēturi poſſet licite. ⁊ ali
quo caſu. Quātum ad opa bñ pōt fieri ali
qd ad aliā intentōez q̄ ad ea ad q̄ accī-
piūt videtes. ad celādū ſe in certis caſib⁹. ſi
cut faciūt q̄ inſidias aptāt ⁊ faciūt i bellis.

Conſideratio .i4.

De uraādo ⁊ quādo eſt mortale.

I Vrare falſuꝫ ſcēter. in oīni caſu
ē peccū mortale. ſiue i reb⁹ ſeriꝫ.
ſiue i iocis. Sz ſi p inaduertētā
aut facilitatē loq̄ēdi peieraret
pōt ee veniale peccū. q̄uīq; mala conſuetudo
nō excuſet cos q̄ p ipaz giuāt. Idē dicēdo q̄
grāde malū ē aſſuefacē ſe iuratōib⁹. Et ſecū
piē iuramētū ad intentōem eiꝰ cui fit. ⁊ ꝑm
vſuꝫ cōez intelligēdi qz q̄ arte iurat falſum
arte piurat. Et q̄uiz ad iuramētū de futu-
ris. pſona ſtatim piurat. tunc cū habet vo-
luntatē firmā. non implēdi. vel qz non cō-
plet de facto.

Conſideratio .i4.

De correctione fraterna.

N Do emur ſub pena mortalis
peccati. corrigere bonis ſermon
buo vel aliter. noſtrū ꝓximum
quādo ſcitur q̄ malefact. ⁊ cer-
tum teneāt q̄ per illam correctionez que
ei fieri ipſe ſe continebit. ⁊ aliter non. Sed ſi
eſtimatur q̄ nihil proficiaē. ⁊ q̄ forte pei⁹
faceret. vel pſequeretur. vel odiretur. is qui
talem inſtrueret. tunc nō teneāt⁹ primū
corrigere. niſi ſumus iudices. vel publica of
ficia habentes. quia eſto q̄ malefactor ira
ſcatur. aut nō. ipe eſt puniendus. niſi eſſet
q̄ forſitan ꝓpter hoc. maius malum adue
niret reipublice ⁊ bono cōmuni. Et intelli
gitur etiam hoc. quādo publica ſunt pec-
cata.

Conſideratio .i6.

Quando facere contra conſciam̄. eſt pec
catum mortale aut non.

Q Uecūq; p̄ſona que firmā bz con
ſcientiā de aliquo q̄ ſit peccatuꝫ
mortale. ⁊ in illa ꝓſcientia ipa b⁹
facit. peccat mortaliter. q̄uīcūq;
reo illa ſit nō mala. Sz tales falſe ꝓſcientie
ſepe refutari debēt. ⁊ auferri ad inducēdū ma
gis ſapientiā. Et ē intelligēdū quod dicit
de cōſcientia firma. qz ꝓpter quaſdā facie
les dubitatōes que habeneē ⁊ quas nō ē fa
cile auferre q̄nq; nō oportet q̄ hoc q̄d di-
citur eſt. habeat locū. ex quo habeē fortior
cōſcientia ad contrariū.

Conſideratō .i7.

Quādo de duob⁹ malis min⁹ ē eligēdū.

Q Otiēſcūq; per ſuū factuꝫ ali-
quo cadit in tales laqueos. q̄ ef
fugere non poteſt abſq; peccā-
do. tunc debet omittere ⁊ cau-
re. ne faciat id quod de ſe eſt peiꝰ. Quem

ḃdmodū si ḟ ipsū velle occidere aliū. ipse debet si vult suū arbitriū. nō occidere alium. Et similiter dico de oībus vrationibus de oībus mūdi. puellis oībus vxoribus q̄ penā sierent a iure dō q̄ omittēdo ꝓpter sug nem ecclie castitatem vouerūt. vel q̄ facere sunt stricte ꝛ impossibile.

Cōsideratō .18.

Cū ignorātia sit peccatū ꝛ quotuplex.

i Ignorātia accidēs pōt auferre negligētiā nō volēdi apponere laborē ad sciēdū id q̄ debet sciri aut ad finē q̄ libet peccē ꝛ incidat. Et ille ignorātie nō excusant penā ḟm aliq̄s grauis vehemēs. Alia ignorantia q̄ adhibet suā diligētiā ḟm statū suū ꝛ suum intellectū ad sciēdū id q̄ sciēdū erat/ ꝛ nō sit totū hoc q̄ expedit aut sciri ad suū statū. Et tal ignorātia excusat ex toto peccū. sicut ignorātia facti. Si aliqs putaret mādūcare pisces in sexta feria: ꝛ dare ei carnes i similitudie pisciū. tal mādūcādo nō peccat. nisi aliē sciat. Et sic in plurib⁹ talibus. q̄ ignorātia de se nūq̄ est peccū. ℔ negligētia ꝛ tepor⁹ sciēdi. facit peccū.

Cōsideratō .19. R

De confessione multa documēta.

n Omnemur cōfiteri pollicē peccatum mortale/ tm̄modo in casibus ḟ sequūt. Videlicet ignorantia vincibilis ꝓpter ordinationem ecclie. Secundo q̄n recipit⁹ sacrm eucharistie. ꝛ ḟm quosdam oia sacramenta baptismo excepto. Tertio q̄n quis ē in periculo mortis ḟm veniālē ꝓtectā ꝛ būam naturā dubitatōez. sicut in periculo grauis infirmitatis. aut belli aut maris. Quarto q̄n habet ꝓfessor qui absoluere pōt de peccatis ꝛ putat sine credit q̄ nunq̄ habebit. nisi forte nūc. vt accidere pōt in casibus plurib⁹ reseruatis. Quinto q̄n firmā habet ꝺo cōfessionē quā nō deponit q̄ debet confiteri. Et est hoc intelligēdū q̄n haberi pōt ꝓfessor talis qui possit absoluere ꝛ qui non sit qui confessionē reuelet. nec horret confitentē sibi ad malū faciēdū ex. Quia in tali casu fieri debz ac si non haberet talis facerdos. cuz sit ipe ꝓprius curatus. Et ḟ

ista materia de ꝓfessione sit benerecitio ad eu tractādum ego breuiter trāsco/ dicendo ea que sequūt. ¶ Primo de peccato veniali nemo tenet̄ ꝓfiteri. q̄uis sit bene facere ꝛ pcto. Et sili⁹ dico de circūstātijs ꝛ conditionibus/ que de se non sunt peccata mortalia. ¶ Pēe celan debet peccatū alteriꝰ in confessione/ sicut confitens vellet q̄ celaret sibi peccatū. ꝛ non debet obedire confessori qui hoc vellet inquirere. ꝛ specialiē si non saceret bene q̄ confessor vellet ꝓfiteri alteri ꝛ nullo mō nocere. sicut sit q̄n ad trahēdū aliū a suo peccato singulariter extra confessionē. nisi forte in casu quo ꝓpriū peccatū diu non posse ꝓbyt̄o cuicūq̄ sine accusando. ¶ Pēe qui nō habet contritionem. hoc est ꝓpositū ꝛ desiderū abstinendi a peccato. tali non absoluit̄. ꝛ debet postea integre confiteri. ꝛ cū de ista fictione. se simulasse. quasi habuerit bonā contritionē. Et ḟm aliquos sufficit q̄ non habeatur plens voluntas peccādi. ¶ Item bonum ē breuē facere confessionē. sine scienᵈo longū ꝓcessum ꝛ sine dicendo longaz quasi fabulā. Sufficit q̄ confessor sufficienter intelligat hoc q̄ ꝓfitens facit. ꝛ q̄ omittatur id q̄ ad gratitatē peccati nō pertinet. Et specialiter hi qui sepe confitent̄. aduisare debent hoc de quo hūt specialiter ꝓscientiam ꝛ hoc ipm dicere ꝛ residuū in generali ꝛ breuiter. nisi forte aliter sieret/ ad habēdum consiliū aut ꝰsolatōez. ¶ Item ꝓtingit q̄ aliquis ignorat de aliquibus factis. Vtrū faciat vel non. nec etiam scit verum mortaliter peccat aut nō. ꝛ in tali casu pōt confiteri sub condicōe dicendo. Ego dubito de tali facto aut de mō facti aut de intēᵗione. ꝓ quāto ego peccauī ego cōfiteor. q̄ in ꝓfessione mētm nemo debet. nec affirmat hoc de q̄ dubiū. Tū bonū ē ꝛ secur⁹ de talibus penitere/ ac si ḟo certus cēt. ¶ Itez si quis sentit se ꝓ frequēter ꝓfiteri q̄ minoraz ex hoc haberat deuotionē/ occasionē cōsuetudinis. talis debet abstinere ad aliq̄ tempus. Et similiter dico de recipiēdo sacrāmto corpis dñi nostri ihu xpi. Sed qui se sentit ꝓficere ex hoc magis ꝛ magis/ ꝛ habere maiorem conscientie pacem/ potest oīno die ꝓfiteri ꝛ oīni die ꝓmunicare. ¶ Item nemo ꝓsumere debet q̄ possit aut sciat se ponē in statū talē ꝓ diligentiā confessionis/ quin se inueniat de pluribus defectibus venialibus. q̄ in rāmet ꝓfessione peccāt veniālē. Itaq̄ in vacuū talis fatigaret sed nimis vellet ō talibus defectibus confiteri/ ꝛ circa eos immorari. Quia etiā quitāt hō multos alios modis q̄ p confessionē. vt est dicere pater noster aut pectore pectus suū.

Cōsideratō .20. S

De peccatis que fiunt in mercantijs.

i Si mercantijs cauere debent aliq̄ que cōditiones specialiter. Videlicet q̄ nihil iureē ab aliquo/ nisi q̄d tenere vdēt. ꝛ nisi teneāt̄ quia aliter peccaē et peccat mortaliter qui scienter facit. Et est hoc dictū reo ꝓ nostris mercatoribus de francia. ¶ Pēe q̄ vitetur mendaciū (ꝛ specialiter ad damnū alterius) in laudādo suas merces multo plusq̄ iudicēt̄ ēe laudāde. Item si in meradus siue venalibus sunt magni defectus qui scire nō possunt aut ꝓpi⁹ siue recipiēdo siue tangēdo. nō debent celari. nec vendi debēt ac si ꝓdictos defectus nō haberent. Aliter enī fieret deceptio alterius/ grandis ꝛ aliē q̄ quis rāonabiliter vellet q̄ sibi fieret. ¶ Item q̄ ꝓ uictantijs suis quis nō perdat seruitiū dei ad quod tenet̄ ꝓ ꝓceptum dei ꝛ ecclie. ꝛ specialiter ḟm patrie cōsuetudinē in qua est. ꝛ quā plati sciunt ꝛ sustinent. ¶ Item q̄ custodiat̄ bona fides ḟm q̄ merces cōstiterunt ꝛ ꝓ quāto vendi possunt. salvo sufficiēti lucro ḟm labores factos ꝛ ḟm ꝑiculo q̄d currit. Et q̄ ꝓpter simplicitatē alterius aut bonā fidem nō fiat ei peius. ¶ Item q̄ nō vendat̄ carius ad credulitatē q̄ ad argentū. Nisi forte haberet̄ damnū magnū in nō habendo argentum. Et in casu isto ꝛ in oībus similibus debet homo suā examinare cōsciētiā. Quia si inueniat q̄ plus diligeret suā pecuniā vel etiam nunoē. q̄ expectare ꝛ plus habere/ ꝓpter damnū q̄d recipiet ego teneo/ q̄d rāonabiliter pōt vendere carius. ḟm damnū quod fiat aut intelligit se habiturū. Propter q̄d in multis casibus fieri pōt. q̄n erga deū fit usura ꝛ quādo nō. q̄ intentio est que facit peccatū erga deum quicq̄d sit de iudicio ad hominem. Propterea si quis carius vēdat ad credulitatē siue expectantiā ꝛ ꝓpt hāc causam non vellet statim solui/ usura est. ¶ Item ad cauendū puritates ꝛ medacia ꝛ alia petā/ ego ꝓsulo. Fuari ꝓ suum denē ḟm quidam bonos ꝛ fidelis mercator hoc ē. non sup̄ferre suas merces. sed eas vēdere ad veritū verbū. Et q̄n videbit hec ꝓficuo/ dicet̄ bene⁹ emet̄. ꝛ fiet placitū deo.

Cōsideratio .21.

De bona fide nostre credulitate.

q Vtinam hō qui habet ratiōem ꝛ discretiōez/ deberet ꝓ explūs credē articulos nostre fidei ꝛ veritates que ei cōiter ꝓdicant̄ ꝛ annuntiantur. tam q̄ vsum sancte ecclesie. vt est in colendo festa ꝛ ꝓ autores approbatos ꝛ per suū curatū. Sicuti est q̄ ē vnus solus deus in trib⁹ ꝑsonis. qui oia creauit. ꝛ dat̄ iustū ꝛ sapiēs regimē totius mūdi. Et conformiter de aliis articulis ꝛ veritatib⁹ Hec debent simplices homines magna facere inquisitōes de talibus veritatibus. Sed eas credere humiliter q̄ pessima superbia est nō velle intellectū suū submittere ad credendum ꝛ se indignū in id q̄d deus ꝓcepit. ¶ Contra hoc faciūt illi q̄ murmurāt de b⁹ q̄ deus facit vni ꝛ nō alteri. ac si sit iniustus aut nesciat q̄d faciat. ¶ Contra hoc faciūt sortilegi ꝛ sortilege. Et si eueniat q̄ inimicus vbi afferat vel mittat tibi fantasias ꝛ cogitatōes ꝓ ꝛa aliqs veritates fidei. ꝛ tu sentias q̄ eas repellere non potes. nō reputes ꝛ contēne eas. nō cura q̄ bonū habeas desiderū ꝛ volūtatē credēdi id q̄d credendus est ꝛ ḟm q̄d teneris. Et ista bona volūtas reputat̄ tibi ꝓ facto. ꝛ erit tibi meritoria. Hec hoc dico q̄n cū rogare debeas deū q̄ liberet⁹ de tali temptatōe. Et etiā hec cōsilia sapientū. Quāq̄ frequēter nō sit aliud consiliū/ q̄ q̄d dixi sicuti alia vice planius scripsi de temptatōib⁹ blasphemie. Et sicut fuit dictū sancto anthonio qui aliq̄n posuerat se ad pensanda diuina iudicia. ꝰ q̄ est bon⁹ alius ē mal⁹ quō tot ꝛ tāta ē q̄ animalia dānādos respectu saluādos. Et similiter de aliis iudicijs dei. Et cū dictū fuit ei Anthoni anthoni de te cogita. ꝛ cetera dimitte ꝓ mitte cū suis creaturis. Dans ei sapiēs bonus ꝛ potēs est/ ad faciēdū id q̄d

ficiendā est. erīā absq; hoc q̄ ei dicas rē aut impone⁹ secreta tua. Dicunt ei dicebatur. sic bene ⁊ bene habebis.

Consideratio .22. T

De cōmunicatōe ⁊ de remedio eius.

q Deliberā⁹ ergo. que sentiat se p mentē rēmunerare ⁊ nō apponit ⁊ nō pōe remediū. p⁹ sua ab stinentie. ipa peccat mortaliter ꝑ cōtemptū sui pīi. ⁊ cuz hoc pdat bona que fiunt in sancta ecclia. qđ ē pdigno horrendū. Et ē hoc intelligēdū vsq; quo pniteat ⁊ cōfiteat. ⁊ habeat sūā absolutōez ad minus a deo. Et rūc sic. q̄n quis ab ecclia excōicat⁹ est. nec pōt ꝛ aliter apponere remediū ad habendā sūā absolutōez. ita ⁊ tam. ⁊ mclamat misēria a deo. Et tūc est ex pulsus habēdi partem sanā de bonis q̄ fiūt in ecclia scīā generalē. q̄q; adhuc nō habeat intrare ad officiū diuinū. nec alia sibi ꝓhibita facē. q̄usq; sua ab ecclia habeat absolutionē. ¶ Et debet vitari ois hō excōicatus ab ecclia qui ē notum excōicat⁹ ⁊ denūciatus. ⁊ p hoc sanē q̄ ipe est excōicatus. excepto in quibusdā casibus vt seruitor pōt⁹ uire dño suo excōicato. vti etiā pōt eis fieri mo ꝑ correctōne eoꝝ vti in casu extreme necessitatis ⁊ de aliis casibus.

Consideratio .23.

Cūo sacerdos vitari oz ne missa ei⁹ audiat

v Jesu nō debet sacerdos in sua missa aut alijs officijs nisi sit excōmunicat⁹ p sūū nomen ⁊ talio denūciat⁹. Alias q̄ūcūq; sit peccator ⁊ temēs ꝛ cubinarius aut alia facīo malus q̄uis ergo sit ꝑlatus superiores in ecclesia dei debet sustinēre nemo tenet tales vitare. Et si sunt aliqua iura que euidēt dicere cos vitandos illa sic vt ꝓmittitur est intelligenda sunt. Aut dicerē. ⁊ nō tenent p nō vitandos ⁊ ad petius cauendū ⁊ ne boies frequenter deuent ⁊ facilius cōtra suos curatos ꝓpria intendere. Tamē hic rubū affirmo ⁊ ex causa. De hoc alibi largius scripsi.

Consideratō .24.

Quod malum sint peccatum venniale et vnde venit.

q Malū peccī venniale nō habet gīaz de ri ꝓpīm venīē pīnam magna dāna ꝑē qđ cauēdū ē ⁊ abstinēdū ab eo ꝛm posse. Quia pīam ꝛ q̄nē pena ⁊ pdūē plura bona alia q̄ fieri possent. ⁊ grādia merita que lucrari possent. ⁊ rūrē cū⁹ in peā mortalia. Et vē bonus filius nō solū cauere debet pēm suū ꝑdēdo vel tradēdo offendē. vñ pdat amorem pīis. ꝛ etiā custodit se ⁊ abstinet se facere quicqd nō ē ad placitū pīis. Quānis itaq; in plumb⁹ casib⁹ dictū est. posset aliqđ malū fieri absq; mortali peccō vel absq; peccō alīq; qr. l. ad bonā intēcōez. ⁊ ꝑē bonū finē facīē dixi i deliberādo laude magnā aut de volendo alteri malū grāle. ni bilomin⁹ bon⁹ finis oī. plurimū ſmo ꝓ dubitat ⁊ timet deapi ⁊ defectū cōmittere in talib⁹ casib⁹ q̄ in illis q̄ clare ⁊ manifeste sunt mala ⁊ q̄ bū fieri nō possunt. Sane cū hmōi⁹ ꝓ bon⁹ deus finis nūq; ꝓmitteret aliqđ qđ sciret aut qđ i apto daret ēe malū ⁊ ideo conāt coopire malū sub vmbra ⁊ si nūl⁹ die boni. Dortat enī q̄q; q̄rere fal sam laudē sub vmbra vtilis infamiā vl ꝓficiēdi alteri. Et in de venīūt male iactāne ⁊ vane exaltatōes. Cōsonāt in corrigēdo alīū vel inquirēdo. vel dediderādo malum alteri⁹ sicut tenēti supinū. ¶ Ecce in cōclusione videtis q̄ nihil ē securitatis i hac vita. q̄ nō ē nisi tēptatō. ꝓpter a humiliare debem⁹ nos in timore ⁊ pato cū spe sub dei nīi boni ꝓtio gubnamine ⁊ expectare q̄ sp erim⁹ in tēptatōe vsq; ad vltimā mortē horam. sicut affirmat sancta scriptura. Et sanctus Anthoni⁹ hoc dicat. ⁊ nos videm⁹ ad oculū q̄liber die. Et hec ē sufficiēs causa tenēdi nos ꝯtidie i custodia nīi. in ꝺo timore ⁊ humilitate. sicut capiūt sūā sniaz q̄liber expectātes bona ⁊ nō scīūt q̄lis futura sit. vel q̄lis sit. in iudicio dñi sui.

Consideratio .24. D

⁊ vltima. Generale exēplū declarās qđ est peccatū mortale aut veniale.

a Dmelius intelligēdū oēm sup dicā materiā. accipiā aliaz nostrā. ꝓpando eā p exēplū vni regine. ⁊ deū regi alicui. sponso eius. ⁊ inimicū tradītori regi. ⁊ tēptatōez ad sibi⁹

dictum nūcior. ¶ Ponuo ergo q̄ regina frāce sit cū rege in camera sua sicut ei⁹ sponsa ⁊ amica singularis. veniet aliqs garno aut familius nūcius missus ab regio inimico. ad loquēdū regine ad inducēdū ⁊ inclinādum eā vt dimittat regē ⁊ se ꝺnet inimico eius. Dic ꝓ exemplo rex anglie. Regina pōt ꝛ modis aut status⁹ se hōrē ergā nūciū qui q̄rit eā dehonestare. Primus status ē talio. q̄ nec velit nec dignē recipe talē nūciū qui eā requirit dehonorare nec audire verba eius. nec recipe ipsius dona. ſmo faciat turpē malū ⁊ durū vultū ⁊ expellat cū fortio domū suam turpiter. Vade de re. ⁊ vade de tuo dño. fuge hinc fuge. in mala bona veneris. Et q̄ regina statim reuertat ad regem suū spōsum ⁊ dicat magnā turpitudinem ⁊ iniuriā quam sinus inimic⁹ req̄sierit ad faciēdū ⁊ petat ab eo vindictā ⁊ de tāto teneat se regina. q̄ prius ad regē ⁊ sirunno in ei⁹ amore. sp requirēdo adiutoriū ei⁹ cōtra tales infideles nūcios q̄ nec videre dignatur. ¶ Secūus status pōt ēe q̄ regina non refutabit sanam audire talē nūciū qui forte apportat ei dona ex parte hostis regis aut alīq; placētia habebit. cū displicet eidem regine q̄ venit. ⁊ p diligenet q̄ ñ fieret sibi tales ꝓsentatōes seu dona nec diceret⁹ tales nūciatōes. Et nō recipit eas ex toto. ſmo conāt tādē ⁊ nūciū refutare. ¶ Tertius status ē q̄ regina libēter videbit talia dona ⁊ audiet verba nūcij q̄ ea solicitat ad inhonesta ⁊ ad dimittēdū suū sponsum regē. ⁊ ꝓsentire suo hosti. q̄q; nō vellet assentire dicto nūcio i hoc quod ille ab ipa petit. nec ire de facto ad hostē regis. sed cū bene placet ei q̄ talia verba sint sibi dicta ⁊ tenet colloquiū suū intra cameram i ꝓntia regis cū dicto nuncio. Hec curat ipa de recurrēdo ad regē ad petēdū adiutoriū suū cōtra tales infideles suasiones. ¶ Quartus ē q̄n regina p verba cōsentit ⁊ facit ⁊ conatur ad hoc q̄ faciat voluntatē regis anglie ⁊ recipit dona ⁊ bonū facit vultū nūcio eius ⁊ ex hoc incipit ex toto dimittere sponsum suū regē frācie ⁊ dat sese ipaz hosti eius. ¶ Quintus status ē q̄n regina nō est ꝓtēta solū cōsentire ad id qđ ab ea rex anglie petit ⁊ recipere sūū nūciū cū bono vultu. ꝛ etiā petit ipm qui sicū sponsum. ꝓpter odiū qđ iam cōcepit ꝓtra suū sponsum. ⁊ malū amorē. ⁊ finaliter. quē hz ad hostē. Que etiā mīnē facere et voluntatē ⁊ vltronea requisitionē eius. sicut garrula effrōs vel effrenis ⁊ stolida fēmina expōsita. ¶ Sextus status ē q̄n regina taliter est fixa ⁊ tradicta in talē statuz sicut⁹ dixi. q̄ p quācūq; rem q̄ ei dici posset aut fieri. ipa mīnē vult inde abstrahi nec precibus nec blādimēnis factis sibi a suo spōso nec p doribus quascūq; rex anglie ei faciat i suo seruitio. nec p verecūdia. nec minis nec p quācūq; re⁹ sibi posset accidere. ſmo ē obstinata. ¶ Inter istos sex status ꝓmus bonus ⁊ virtuosus ⁊ laude plenus. custodiēs fidē regine ⁊ fidelitatē ⁊ amorē eius ⁊ pb⁹ magis diligit regem ⁊ diligit ab eo. ¶ In secūo regina custodit fidelitatē suā erga dominū suū. sed in hoc deficit q̄ nō pellit foras ita statim aut nec ita turpiter ꝑdictū nūciū qui eā q̄rit ad dehonorandū. sic ipa deberet. ⁊ in hoc est sepe peccū veniale. ¶ In tertio statu. regina peccat grauiē cōtra dñm suū. q̄n in ei⁹ ꝓsentia ipa libēter audit verba aduersarioꝝ eius. ⁊ recipit munera ⁊ recipit malas placētias. q̄q; nō velit adhercere de facto ꝓsentiendo ad babēdū societatē ad eos. Et in hoc sepe ē mortale peccū ⁊ pdit gīaz dñi sui. Quia nō debet ipa dñi placitū acipe nisi in ipo nec se ponē ad periculū habēdi ꝓsensuz ad opus. ¶ In tribus alijs statib⁹ ꝛ pdit regina gīaz dñi sui ⁊ peius in quto q̄ in qrto statu. ⁊ peius in sexto q̄ in quto. Quia in tali casu. regina est incorrigibilis ⁊ occidēda vel ardenda sine remedio. ¶ Per hoc exēplū. si volum⁹ bene pēsare. possum⁹ melius videre in q̄libet temptatōe q̄n peccamus gīaz dei p mortale peccū ⁊ quādo non. ¶ Sane cū debeamus q̄ quelibet tēptatio. nūcius ē inimici infernalis. qui nos requirit ad ei cōsentiendū ⁊ vt ala nīa pdat ⁊ rūpat fidelitatē suā quā deo ⁊ dño suo debet ⁊ sponso. Et sic q̄ alia resistit aut plus aut minus. sic hoc ipa custodit meli⁹ aut pfidelitatez et gīaz amici sui. Et ꝓsidere⁊ diligēter ille modus in q̄libz peccō babēdi le aut resistere ꝛz aut ꝓsentire. ⁊ inuenīē q̄libz istoꝝ sex statuum ē possibilis. ¶ Secundo etiā q̄ tertius stat⁹ ē difficilior ad bñ cognoscēdū. ꝓ eo q̄ est inter duos stat⁹. quoꝝ vn⁹ est peccū mor-

sacerdotē. cētū absq; hoc q̄ ei⁹ peccata cū
eis remissa fuerūt ei⁹. Dicunt ei de cēsu
sac. hoc bene t bene habebis.

Consideratio .22. T

De abnegatione sui t de remedio eius.

q Ualde plana q̄ scienter se p
mittit cēdemnare: t nō appo
nit sibi p̄ remedio. p̄ fiat ab
solutionē. ista peccat mortaliter
p̄ cōtemptū sui plant. t cū, hoc pdit bona
que fiunt in ecclia. q̄ē pdono bo
nū dicit. Et hoc intelligēdū vbi quo pos
sunt: t debent. t habent sibi absolutōrē ad
manus p deo. Si nō sic fit. qui quis ab ecclia
excōicat est. nec pōt p aliū licēter apponere re
mediū ad habendū sibi absolutōrē. ita fir
mat. t male mat malicia a deo. Et hūc est ex
positio habēdi gratiā suā de bono q̄ fuit in
ecclia sctā generalē. q̄ē adhuc nō habeat
intrare ad officiū diuinū. nec alia sibi pbi
bita facē. q̄libz sibi ab ecclia habeat absolu
tionē. ¶ Et debet vitari oīs hō excōicatus
ab ecclia qui ē notorius excōicat⁹ t denūcia
tus. t p hoc sibi q̄ tpe est excōicatus. excep
to in quibusdā casibus vt scribitur pōt p
mare pōo suo excōicato. vt etiā pōt eo fieri
si no p correctōne eoꝝ vt in casu extreme
necessitatis t de aliis casibus.

Consideratio .23.

Oēs sacerdotes vitari dz ne missā ei⁹ audiat

* Iterū nō debet sacerdos in sua
q missa aut alio officio nisi sit ex
cōmunicat⁹ p suū nomen t talis
denūciat⁹. Alias q̄libz sit pec
cator t nemō p sabinā aut alia fraudē ma
la. quia ergo plani supponēs in ecclia dei
hoc sustinēt nemo tenēt tales vitare. Et si
sint aliqua iura que vident dicere eos vi
tandos illa sic vt p nullaz est intelligenda
sunt. Aut dicerūt nō tenent p nō vsum
t pro causa cauendū t ne boīes frequenter
incurrāt t facilius cōtra tales curatos pos
sit remedium inire. Tamē hic nihil affirmo t
re causa. De hoc alibi largius scripsi.

Consideratō .24.

Quod malum sit peccatum veniale et
vnde venit.

q Ultimo pctm veniale nō auferat
gratiaz nec ch̄m p ipm̄ remittit plurara
magna mala. q̄ē qd caueāt t
abstinēdū ab eo fm posse. Quia
p ipm̄ nō infert pena t pdūt plura bona alia
q fieri possent. t grādia mēta que lucrari
possent. t mlt̄ cū in pctā mortalia. Et ve
bonus hō nō solū cauere debet p fem suū
pdūo vel tradēdo offendē, vñ pdat amo
rem p̄ris. ꝫ etiā custodit se t abstinet se fa
cere quicqd nō ē ad placitū p̄ris. Quāmio
itaq; in plumb⁹ calib⁹ eti dictū est/ posset ali
qd malū fieri absq; mortali petō vel absq;
petō alicuius qz. Laud bonū intētōez. t ꝑpt bo
nū finē fr̄ale dim i desiderādo laudē mūda
nā aut de volendo alteri malū tpale. ni
bilomin⁹ bon⁹ Fuus dei. plurimū fino pi
ouberet t timet deapi t defectū cōmittere
in talib⁹ calib⁹ q̄ in illis q̄ clare t manifeste
sunt mala t q̄ bū fieri nō possunt. Dat etiā
iustic⁹ q bon⁹ deus Fuus nūq̄ p mitteret ali
qd qd faceret/ aut qd i apto clareret eē malū
t ideo conat cooperi malū sub vmbra t si
militudine boni. Dortat etiā q̄libz q̄rere fal
sam laudē sub vmbra veritatis infamiā p
ficiēdi alteri. Et inde venit male in cāne
t vane exultatōes. Cōsormit in corrigēdo
aliū vel inquirēdo. vel desiderādo malum
alteri⁹ sicut tenigi supius. ¶ Ecce in cōfu
sione videns q̄ nihil ē secundū tanū i hac vi
ta. q̄ nō ē nisi tēptatō. Propter humiliare
debem⁹ nos in timore tpato cū spe sub dei
nri boni p̄ris gubernatione t expectare q̄ sp
erim⁹ in tēptatōe eligi ad vltimā mort̄ bo
ram. sicut affirmat sancta scriptura. Et san
ctus Anthoni hoc dicat. t nos videm⁹ ad
oculū q̄libet die. Et hoc ē sufficiēs causa te
nēdi nos q̄libet die i custodia nr̄i. in vo timo
re t humiliate. sicut expectāt sua salutē q̄li
bet expectātes hora t nō scīūt q̄lis futura
sit. vel q̄lis sit. in iudicio dñi sui.

Consideratio .24. D

t vltima. Generale exēplū declarās q̄d est
peccatū mortale aut veniale.

a Bene⁹ intelligēdū oēm sup di
ctā materiā/ accipiā alaz nostrā/
ꝑpando eā p exēplū vni regine.
t deū regi alicui/ sponso eius t ini
micū tradituri regi. t tēptatōez ad silicm

dinem nūciorꝝ. ¶ Ponō ergo q̄ regina frā
cie sit cū rege in camera sua sicut ei⁹ sponsa
t amica singularis. veniat aliqs garno aut
familius nūcius malus ab rege inimico/
ad loquēdū regine ad inducēdū t inclinā
dum eā vt dimittat regē t se ponat inimi
co eius. Dic ꝑ exemplo rex anglie Regina
pōt se re modo aut stat⁹ hēc erga nūciū
qui q̄rit eā de honestate. Prim⁹ status ē ta
lis. q̄ nec velit nec digneē recipe talē nūciū
qui eā requirit de honorare nec audire ver
ba eius. nec recipe ipsius dona. sino faciat
turpē malū t durū vultū t expellat eū fo
ras dom⁹ suam turpiter. Vah de te. t vah
de tuo dño. fuge hinc fuge. in mala hora
venerio. Et q̄ regina statim recurrat ad re
gem suū sp̄ōsum t dicat magnā turpitudi
nem t iniuriā quam sibi nuncius reḡ fecerit
ad faciēdū t petat ab eo vindictā t vt tāto
teneat se regina, ꝑ ipsius ad regē t firmius in
ei⁹ amore. Sp requirēdo a dilectōnū ei⁹ cōtra
tales infideles nūcios q̄ nec videre digna
tur. ¶ Secūs⁹ status pōt eē q̄ regina non
refutabit statim audire talē nūciū qui forte
apportat ei dona ria ex parte boni⁹ regis
aut aliqs placētia habebit. tū displicet ei
dem regine q̄ venit. t ꝑdiligeret q̄ nō herēt
sibi tales ꝑsentatōes seu dona nec diceretur
tales nūciatōes. Et nō recipit eos ex to
eo. sino conat tāde t nūciū refutare. ¶ Ter
cius status ē q̄ regina libēter videbit talia
dona t audiet ba nūcij q̄ eā solici
tat ad inhonesta t ad diuitēdū suū spon
sum regē. t ꝑ sentire suo hosti. q̄ē nō vel
let alleuiare dicto nūcio i hoc quod ille ab
ipa petit. nec ire de facto ad hostē regis. sed
tū bene placet ei q̄ talia ba sint sibi dicta
t tenet colloquiū suū intra cameram i p̄sētia
regis cū dicto nuncio. Hec curat ipa de re
currēdo ad regē ad petēdū adiutoriū suū
cōtra tales infideles suasiōes. ¶ Quart⁹ ē
q̄n regina p ba cōsentit t facit t conatur
ad hoc q̄ faciat volūtatē regis anglie t re
cipit dona t bonū facit vultū nūcio eius t
ex hoc incipit ex toto dimittere spōsum suū
regē frācie t dat se ipaz hosti eius. ¶ Quam
tuo stat⁹ ē q̄n regina nō est ꝑtēta soluꝫ cōsor
dasse ad id qd ab ea rex anglie petit t rece
pisse sua nūcia cū bono vultu. ꝫ etiā petit
ipm̄ quesitū spōsū. ꝑter qdiu qd iam cō ce
pit ꝑ tra suū spōsum. t malū amorē. t stul
tum. qui hz ad hostē. Quare nūc facere
ei⁹ voluntatē t vltronea reḡ. sicut gar
cia effrōs vel effrenis t stulta femina exposi
ta. ¶ Sextus status ē q̄n regina habet est
fixa t radicata in tali statu, scitā diu q̄
p quācūq; rem q̄ ei dici possit aut fieri/ ipa
tū nō velit inde abstrahi nec passionibus
nec blādimentis facti sibi a suo spōso nec p
quibuscūq; qualitatibus regis anglie ei faciat i suo
seruitio. nec p verecūdia. nec timore nec p
quācūq; re q̄ sibi posset accidere. sino eo ob
stinata. ¶ Inter istos sex status/ primus bo
nus t venosus t laude plenus. custodiēs
fidē regine t fidelitatē t amorē eius t p
magio diligit regem t diligit ab eo. ¶ In
sexto/ regina custodit fidelitatē suā erga do
minū suū/ sed in hoc deficit: q̄ nō pellit fo
ras ita stantes aure nec ita turpiter pdi
tū nūciū qui eā q̄rit ad dehonorandū: sic
ipa deberet. t in hoc est sepe petū veniale.
¶ In tertio statu/ regina peccat grauiē cō
tra dñm suū. qm̄ in ei⁹ ꝑsentia/ ipa libēter
audit ba aduersarioꝝ eius. t coꝝ accipit
munera t recipit mala placēta. q̄ē nō
velit abscedere de facto ꝑsentādo ad babē
dū societatē ad eos. Et in b⁹ sepe ē mortale
petū t pdit gratiaz dei sui. Quia nō debet
ipa bē placitū accipe nisi in ipo nec se ponē
ad periculū habēdi ꝑsensuz ad opus. ¶ In
tribus aliis stat⁹, ꝑ pdit regina gratiaz dei
sui. t peius in quinto q̄ in quarto statu. t peius
in sexto q̄ in quinto. Quia in tali casu, regis
est in corrigibilis t occidēda vel ardenda si
ne remedio. ¶ Per hoc exēplū, si volum⁹
bene pēsare/ possum⁹ melius videre in q̄li
bet temptatōe q̄n petimus gratiaz dei p mor
tale petū t quādo non. ¶ Sane cū debe
mus q̄ quelibet tēptatio/ nūcius ē inimi
ci infernalis/ qui nos requirit ad ei cōsen
tiendū t vt ala nra pdat t rūpat fidelitatē
suā qua deo t dño suo debet t sponso. Et
fm q̄ alia reperit aut plus aut minus. fm
hoc ipa custodit melius aut pa fidelitatez et
gratiaz amici sui. Et ꝑsidens t diligēter ille mo
dus in q̄ibz petō babēdi le aut resistere fez
aut ꝑsentire. t inuenit q̄ibz istoꝝ sex statu
um ē possibile. ¶ Sciatis etiā q̄ tert⁹ no
stat⁹ ē difficilior ad bñ cognoscēdū. ꝑ eo q̄
est inter duos stat⁹. quoꝝ vn⁹ est petū mor

[illegible]

Explicit tractatus precedens.

Tractatus eiusdem X

de arte audiendi confessiones.

Et si virtus quam assuefactio gignit, certe quam res operatur, nihil tamen prodest artis traditio apud eos qui nondum perfecti sunt virtute. Hoc in arte qualibet perspicuum est. Et quia ars artium est regimen animarum, perstringens in confessionibus audiendis. Studui quasdam generales considerationes tradere breviter et distincte, ipsas et perfectionem experientia doctrine cognovi. Induxit hoc agere me non medio

[illegible]

Consideratio prima

Prouideat ante omnia confessor primo ei qui purgandus a labiis inuigilat. Spem quam sui laboris et perficiendi circa alios non in propria sed diuina virtute reponat. Meminerit iugiter quia neque qui plantat neque qui rigat est aliquid sed qui incrementum dat ipse. Et quia nisi spiritus sanctus cordi assit audientis inanis laborat lingua loquentis vel confessionem audientis. Dirigit crebro (prout sapiens de corporali medico consulit) quatinus dirigat opus suum a deo ut eiusdem virtute roret et crescat.

Consideratio secunda

Collocet se confessor in arce seu specula rationis abstrahens semetipsum quantum potuerit ab homine exteriori tam in se quam in aliis. Et spiritu ambulet et non carne, ne forte illecti formis corporis, fiat ipse laqueus perditionis sibi ipsi. Tot in aliis perspicienda qualitate spiritualiter inuigilet, non attendens discretionem sexuum vel formarum. Alioquin quid ei prodiderit si universum mundum lucretur, anime vero sue detrimentum patiatur.

Consideratio tertia.

Compleat ergo quemlibet sibi confitentem solicitus confessoris officium, nihil precipitanter aut in solo transcursu peruolans, sed motu sitate peruigili, omnia plene examinans, diiudicansque memorie quoque confitentis que dicenda imponenda ve fuerint ea diligenti repetitione reponens infigat. Quippe eligibilius est paucos audire complete quam multos imperfecte cum conscientiarum scrupulis non tam expedire quam impeditos plerumque relinquere. Imitetur in hoc deum cuius perfecta sunt opera. Mallem namque si curatus essem multorum differre confessiones post pasca, etiam ubi quidam non redirent quam cecos cecus seducerem. Dum pro vere absolutis ipsi non recte absoluti se gererent.

Consideratio quarta

Ostendat confessor operibus in confessionibus nihil querere preter salutem animarum suarum et solutionem liberam a laqueis peccatorum, ut nihil

[illegible]

Consideratio quinta

Expedit ut confessor [illegible] obtineat a prelato subditorum suam in casibus reseruatis potestatem seu relaxationem precipue nisi sint casus publici et scandalosi. Reperiuntur itaque paucissimi qui non inciderunt in aliquem talium casuum qui episcopo reseruantur. Scientes vero ipsi confessi se ipsos non debere remittere de incepto ad alterum magis se pronos promptosque reddunt nam vni confessionem suam libentius et citius detegunt. Confessor etiam similiter eos presumit liberius interrogare de singulis, plenius quoque sanare simul et semel ipsos absoluendo confidit.

Consideratio sexta

Scias confessor omnia peccatorum genera et species, tamquam medicus doctissimus spiritualium egritudinum. Preterea qualiter homines diuersorum statuum et variorum officiorum peccare possunt, nullatenus ignoret. Et quamquam ad hec cognoscenda facti sunt tractatuli, attamen aliqua sunt que non tuto committuntur scripto aut verbo publico propter euitandum querendam scandalum, sed ea secrete discant ipsi quorum interest hoc non scire, sicut medicos morborum varietates conuenit non ignorare. Aliter nempe quam pacto sibi confessos prudenter ac diligenter interrogabit instruetque confessor ad suorum remeditationem criminum, hoc maxime est in peccatis carnis extra ordinarijs, qualia expertum est vix vnquam dici in confessione a culpabilibus in eis, nisi cautissima arte premoneantur, interrogentur capiantque. Et certe necesse est ut confessor habeat artem hanc obstetricandi spiritualem ad educendum colubrum talem pestiferum tortuosum et virulentum ab anima ipsius, aut ipsa sine dubio periclitabitur et ut crebrius eterne morietur. Nec reputo audiendos in hac re eos qui nihil interrogandum aut inquirendum esse dicunt a

[illegible]

Consideratio .7.

Conueniret confessor per interrogationes quasdam prebendas super etate, statu, conditione, studio vel officio confessi. Utrum ipse verecundus sit et nimis pudore detentus, quia forte puer est vel femina vel exilio complexionis. Apud tales per certum persuadendum est premittere et figendum in alio, quemadmodum confessio secretissima est et sciens deo magis quam homini sit non ad emendandum aut accusandum quam peccata sua, sed ad euitandum et absoluendum et perpetue quietandum. Malit confessor mori quam aliquid dicendum detegere. Tollat igitur omnem talem suspicionem, nec formidet quod propter dicendum confessor sit eos postmodum habitus odio aut contemptus accusatus, immo teneri eos diliget sicut filios carissimos, et quod fuerit sexus commiserit.

Consideratio .8.

Laboret confessor per eum erga iuuenes et paruulos habere confessionem eorum generalem, quia vix aut numquam integre confitentur, nisi forte predocti a tali confessore quem deseruerint, quoniam illud esset vtile apud gradenos rurales et simplices et feminas. Quod si non possit leuiter induci ad hoc poterit ab eis fieri interrogationes tales. Utrum facta est tibi conscientia de talibus peccatis et de tali etate et de societatibus talibus? Et sic in rationes poterit aliquando prudens confessor si plena fuerit talis confessio. Et signum tunc nitatur eam perficere et confitentem ad hoc inducat.

Consideratio .9.

Precaueat summopere confessor ne sit austerus ab initio tristis et rigidus, mox enim per hoc non claudit os obstinati peccatoris. Primo sit affabilis locutio etiam si aliquando ita restringat super peccatis, quousque familiaritas quedam contracta sit, de hinc ostendat quam iniquitatis est et hypocrisis pessime, quicquid velle celare in confessione coram deo et quemadmodum hoc agere est ipsum turpiter fallere. Esse quidem melius dicatur si non confessus abscedere velit, quam fringere confessionem imperfectam.

Consideratio .10.

Querat sacerdos a confitentibus non ueniat

Consideratio .11.

¶ Applaudat ꝓfessor diuinū vicariū sup orbe ꝙ sine ꝯmagio emortuum rabo minā videbit. Collaudet deitatē, de religōe, de ītōre dei, de zelo ꝑpē salutis ꝓximi ac dilectōe ꝓximi. Et q̄ audacter ꝓdit ad altare nil deliberāte. ꝑ si aliq̄n ñ tm nolit ꝑfiteri sed alias de talib⁹ ꝓfessi. Et si nō. q̄rat inde amplⁱ lucrū nō ꝓ deo ꝑ ꝯmissū. Cōuenit q̄z vt p ꝓfessorē q̄ras p̄ cault agē moneāt. p̄modū ne tēdāt ad alia

Consideratio .12.

¶ Jubeat ꝓfessor ne ꝓfessi. omnia detegāt aliorū nolendo eos vt lignis arct̄ noticiā. nisi forte pcā talia sint. q̄ nullo mō aliter p̄t agi. vt ꝑ soror concubā. frater male cognerit. aut vxor. Nō sit ꝑterea cuiusq̄ inquisitio curiosa. nec ꝑcipue circa ea q̄ nō cedūt in grauā. nec aspiciat q̄ nō reputāt in grauā. Nec aspiciat fixe vult⁹ cōsentiū q̄ diuertat cōfessor vel tū q̄n nō curāt aut fere narrāt fabulā. dicēdo hic. Ego bñ video tu fecisti sic. sic. cōsequēter dic q̄ totū in nomine dñi. ego tibi indulgeo si nō alias fecerio. et si diceres oīa mala mūdi nō inde peribes. dic ergo audacter. Imo et q̄n potent si velit ꝓfitēo vt sup oīb⁹ diligēter interrogēt. et si sic subinferat q̄ ergo dicat in oīb⁹ veritatē.

Consideratio .13.

¶ Arguat et reprehēdat acriē ipe ꝓfessor peccata mortalia. postq̄ ista plene cognouerit et oīdat q̄a pmissōe potēs pigneret. Attēdat ne forte ꝓpter suā ꝓpriā vtilitatē. vel ꝓpter ꝓximū. ꝓpter ꝓpriū honor

negauerit nec dissimulauerit sed dixerit se dixisse vel in futurū cõfessurū quod. Quale vero debeat remediū tradi apud eos pridem fuit. quā pdicatōes generales nō sufficere satis puto. Ita hac de causa interim sileo q̄ tales cautos fecerim p̄ quos rem. scribā et infra. et p̄ mulierib⁹ nec q̄ referri debet. Illos sn̄ nō video qui multa ex ob⁹ debent. Illos in nō video qui multa ex ob⁹ debent. Illos in nō video qui multa ex ob⁹ debent. Illos in

rem̄ exhorrendi delicti pueri. ¶ Dam̄ Bvel baſ eōd̄ magiſtro/ nō adeo amen dum eē illud q̄ q̄nd̄ ammittit. ne ſ pue ri ſocietē male agere. Dicem⁹ enī q̄ a corrupte nature puero ead̄ mēbra vel ḡn quāuis, vehemēter ſint inclinati talia age re. q̄ ſentit ibi q̄dā pruritū imagina tum/ oū ſtat erecta/ arbitrāt̄ḡ licitū ee/ q̄ ſe tricit ibi. vſ̄ palpet̄ tractet/ ſicut alijs ſe tricit ibi. vſ̄ palpet̄ tractet/ ſicut alijs loca oū pruritus ceſſat ſalte nō adiuuant Quo fit vt ex illa ſimilitudine credat cum erate delectare. Sic ꝓinde labunt in ꝓpte or ganum maſculi vel fœdomiā/ ex actu tali qui ſpontaneus ab eis nō putabat illicitus. ¶ Po ſtremo nō reuocabat in dubiū ipe mḡr q̄n tolerabile eſſet aliqs forſan ex tali doctrina docti ad male agendū de p̄ſcindēdo/ q̄ ita poſſem dānabiliter vitium mollere/ tabſq̄ ſcādalo neceſſario remedio derelinquere. ¶ Poterat ꝓfitebat vt nec p iocū nec alio ter/ pueri aut puelle oſcularent̄/ aut nuda manu tractarent̄ nec oculis gerent̄ oculi in eos/ decore. t loquēdo cum eis dicerentur verba ſalubria caſta ſobria t modeſta/ nec temperent̄ ſolicite/ niſi forſan in ſacro lo co in via omnium. t breuiter hic ab omni ſpecie mala ſingulariter abſtinendū. Sūt enim quaſi parue ſcrupule p quas nōnunq̄ diabolus grandē ſuſcitat inflāmationem. q̄ue ab initio q̄n̄ non apparet. ¶ Cete rum ſibi placebat plurimū conſuetudo pa rue illius vbi parui cubant ſoli. Abbotre bat illiq̄ q̄ iuuenes ſolica paces pueri aut puelle aut iuuenes cū ſenioribus/ quātum cunq̄ ꝓpinquis in genere eodem lectore te rentur. aut q̄ ſe inde p ludum vel alias in nudo peractarent. cognouebat ei que ex ta libus horenda ſacnora ꝓcierāt. ¶ Lū dem monebat confeſſos ſibi ſuper hac re da (de neceſſitate tamen ad remediuz tra randa) materia de aliquibus. ¶ Primo q̄ ſi aliquem ſocioz ſuoz cognoſceret nūc vel in poſterum tali vitio infectum/ repbē deret eum ſecrete vt deſiſteret t confitere tur/ offendēdo peccati turpitudine t dete ſtationem/ ex dictis confeſſoz vel aliog/ t ex legibus publicis/ que penā ignis inſligunt t horrenda fulminatōe quin q̄ ciuitatū t ſimilibus. ¶ Decūdo vt ſobrie viuerent abſtinēdo a ſpeciē/ t vino fortī t multo ſaliqs inflāmatiuis ad venerē. t ſup oīa caueret a ſocietatib⁹ puer ſio/ vbi colloquia prana/ t geſtus ſpudica fūt in lecto abſq̄ dormitōe. Item dicebat ꝓ ſtamino remē dio occurrēdum eē principio temptatōis/ Fm omniū docto⁹ doctrinā quotidie exp tam t ſimilitudinē de inflāmatōe mate riali. ¶ Ad hoc agēdū dicebat expedire cer tas oīones quaſdā ꝓuas/ quaſdā magnas memorie hēe/ q̄ ſtanm dicerēt penitēdo pe certus vel lectionē ecclē corpalē alicui infirmā do vel aqua frigida ſe ſpergēdo. vel ſurgē do a lecto t ſimilia. Solebat inducere exē pla ſanctoz vt būdicti Anthonij Bernar di ſancti Thome. t aliox patrū/ que cōme morare longū eſt. Illa tñ in ꝓmptu ſcire magnā habet vtilitatem. ¶ Inter alia ſibi placebat multū id q̄ agebat quidaz inue nio in ꝓnio temptatōis occurſu q̄n el vide ret facilē diabolū ſpuebat in terrā/ dicēdo pfy pfy miſer dānate demon. q̄ ego abi cō ſentiā/ q̄ ſic offendā deū meū t patrē meū/ t de templo ſuo facia ſtercoriniū ſedeſſimū/ abſit abſit/ abi hinc in malā horā. t ſimilia Quādoq̄ ꝓterea ad animā ſuaz. quādoq̄ ad corpus q̄ndoq̄ ad angelū. nūc ad deū/ nūc ad aliquē ſanctoz/ collocutionē t querelā ei tali cōgruam meditantē ꝓferebat. aut animo reuolebat. ¶ Oratōes t cōmēda te ad hoc cū magna fide t conatu t humi litate t pfunda recognitōne ꝓpte fragili tatis/ ſiunt hec dicēde. aut ſimiles. Lor mū dum crea in me deus. Ure igne ſancti ſpūs Sancta virgo virginū ora ꝓ me. Ad ſan ctos alios t ſanctas. Exurgat deus t diſſi pentur inimici eius. Saluū me fac deꝰ q̄ intrauerūt aque vſq̄ ad aiam meā. ¶ De nīq̄ locum papuaz in peccato hoc habet annadoū illud q̄d in alia ſcedula explica tum eſt/ de imponēdo. ſ. ſaltem ad grauem penam in caſu recidiuationis/ vbi de videa tur/ vel aliter exorcē ille a quo ſolo hō ha bet vt ſit cōmūnēo qui t donum hoc negare neſcit/ fideliter orantibus/ q̄ tam cōmu lioſum nature humane ꝓ nobis ab eodē aſſumpte ſcianus dignetur radicitus extir pare/ qui eſt benedictus in ſecula ſeculoꝝ Amen.

Finit.

Tractatus de reme L

d̄ja cōtra recidiuū peccata Fm experimētū et doctrinā eiuſdē mḡri Johīs de Gerſon.

b Aber hoc ꝓpriū aro q̄libet/ vt facilior cōpēdio ad finē ducat operatū. Ammiran ꝓterea nēo debet/ ſi in alia⁹ reginie/ q̄ eſt ara armaz/ exerti in ea/ facilioꝝ ſciūt t dāt remedia ꝓ moribo⁹ vitioꝝ/ ꝓſer tim in foro ꝓfeſſe. Ubi maxime locū hz illa ꝓpī formidabilis ſententia. Si cecus ceco du catum ꝓbeat/ ambo in foueā cadunt. Pla cuit/ dareo ſcripeis mādare/ breuem ſe ha bendi formā. quā quidā magiſter in theo logia pariſiēſi. fide motib⁹ t doctrina ꝓba tus obſeruabat/ t obſeruare ſuſtinebat papue ꝓtra recidiuū in petō vel petio ad que con feſſus ſe nimis ſentit inclinatū. ¶ De pte rito itaq̄ habat ſatis tolerabilē penitentiā attentis moribus t etate confitentis. t nō niſi de cōſenſu ſuo/ vt eſſe ſine carnis afno die in hebdomada/ per annū vel treo abſti nere aut vti cilicio t ſimilia. Item q̄ ꝓma vice confeſſionis alicui⁹ peccati inueterati ſeu deteſtabilis ob recordationē facte gra tie q̄ vitium illud detectū erat apertum t ſanatum/ inuingebat. vt toto tempore vite ſue cōfeſſus diceret qualibet die pater nr̄/ t aue maria. ſemel in mane/ t ſemel in ſero. Aut miſerere mei deus. vel ſimile aliqd. Et in iſtis ſi cadebat oblimio aut impedi mētū legitimū. hū volebat vt alio die poſ ſet fieri ſimile vel eq̄ale. Sed ad p̄uidē dum futuro caſui t recidiuo in moribū pec cati/ qui ſp eſt deterior/ maiorē opaz dabat t ſtudioſius inuigilabat ſic agēdo. Ut ſit etiā de ꝓteritis penitētā daret. in q̄bus reſi ſtere petō cōſueto/ penalitatis multū hz t menti. Inuigebat igit̄ nō ꝓpemo ſed ad tempus ſerū. longi⁹ aut breui⁹. Fm volun tatē t diſpoſitōez conſitētis q̄ idem confi tens ꝓ qualibet vice qua incideret tale pec catum q̄d volebat ex toto ſanare: aliqua ꝓ ſubſequēt̄ bono adimpleret. vel omnia. Fm tres ſatisfactōis ptes. Primo q̄ in caſu illo teneret vno die ieiunā/ infra treo dies i pa ne t aqua ieiunare. Secūdo diceret ſerū pſalmoꝝ numerū. Tertio ſi foret ſui iuris daret in eccleſiā ceraz iocale. aut aliud hū ſarū ſibi aut ſuis nā pecunie. Fm qualita tez diuitiaꝝ ſuaꝝ. infra tres dies. Quarto infra illud trū diei ſpaciū teneret̄ confi teri. Quinto nōnunq̄ addebat q̄ ſi de ve hemēter temptaret̄ facere peccatum tale et ſino deliberaret intra ſe ſic agere nabiliomi nus antea teneret̄ dicere ſub iuramento ſe ptez pō. aut flectere genua plures ad ima ginē crucifixi. aut beate ⁊ginis. aut alic⁹ ſan ctoꝝ. ꝑuſq̄ opus illud nefariū ꝓpetraret. Diceni forſitan miſereat̄ deus. t oriando ſic/ vel humiliādo ſe/ faciet in temptatione dīa ꝓuentū t mitigabit mario fluct⁹ ſuſci tatos. ¶ Compenz ē remedia hec/ cū adiu torio diuine gratie. ēē efficaciſſima tā in fo ro penitētie q̄ extra. ſi velit bonio bona fi de/ t nō illuſione/ cōuerti a via ſua mala t ſaluari. Sic etenī fieri videmus in foro ex terioꝝ publico vt penitencie tarent̄ ad re belles cōpeſcēdū. Sic oñe. ſic in chamo et freno maxillas eoꝝ ſtringe/ qui nō appro pinant ad te. t cōpelle intrare ſi vocare pa rum ē. Sic quēadmodū Paſo ait. Ut eoꝝ pas vedimus ferrū patiar[t ignes. Ut va leas aio multa ferēda tuo. ¶ Cauſa vo vti litatis penitētie talis/ reddebat a poti idē mḡr. Aūſin de Fm Augu. t cipientiā. In cōtinēs ante temptatōez hū deliberat t di git. ſi aduenīēte t vrgēte tēptatōe. vincē la bit t ſuccūbit. Turbat̄ q̄ppe in diciū ratō nis t obnubilat̄. ꝓpter tractū motūq̄ ſen ſitiui appetit⁹. ita vt nō poſſet hāc cogitati onem de deo. t honeſtate ꝓfectū t integrā t ſolidā. quēadmodū ſiq̄s ſomnolentia q̄ dam/ ſero pōnatur. ¶ Eſt ꝓterea ſaluberri mū vt p aliqs terribile pūo/ aut q̄ſi ꝓtem ſi pe terreat̄. t q̄ſi ſopitus ſuſcitet vigilet̄ q̄ ad nō cōſentiendū tēptatōi. Neq̄ el ali q̄d eſt tā acri temptatōe pulſat⁹. in carnet aliter/ q̄n ex toto vel magna pte deſiſteret ab impletōe temptatōis ſue/ ſi p certo cre deret q̄ in corpe vel in mēbris vel bonio/ graue dānū ſtanm ētincurſurus. Vigila ret ſiquidē tūe tatō intra ſe. t fortevoce cla maret. q̄d cogitas q̄d tibi vis. quorſum tē dis? Nūquid vis p quadā leui tēptatōe aut delectatōe ſordida/ q̄ ſubito in penā et faſtidiū ꝓuerſa erit/ hoc et illud ſubire de trimētū. Nō abi ſic expedit. Inē hec aut ſilia verba/ reſilire ſcipiet a cogitatōe malig t

[illegible] paulatim oculos ponis ab eis. Sicut [illegible] adiutorio rōnis/ 7 cū ꝯfessione [illegible] vel aliis ꝯgruis remediis/ vt cesseret [illegible] incurabile temptatiōis incendiū. q: 1 [illegible] cessabit cogitationum sordidorū sufflatio.

¶ Deinceps ridebat idē mgr̄ ad duas obiectiōes quas possibiles [illegible] timor [illegible] videt euacuare meritū resistendi [illegible] vel [illegible] transgressionis [illegible] pctī. Et illis [illegible] ꝑ transgressionis [illegible]. ¶ De primo dicebat q̄ cū quo pena ista vl [illegible] ¶ De primo dicebat q̄ [illegible] ista radice no impositā erat. 7 ꝓpt̄ deū/ vt illa radice ꝑmanēs bona germinabat pullulabatq; me rēdi [illegible] nō ita ī inerta anplauda [illegible] resistētia 7 cessatio a pctō in [illegible] quēadmodū ē in [illegible] qui [illegible] ꝓpter deū pctā deserit nihilominus [illegible] 7 sīl tamē inductiua [illegible] respectu timoris [illegible] Sicut de timore filiali [illegible] doctores [illegible]. Quāq̄ ibi nō sit [illegible] timor [illegible] filialis. sz ī sua radice ꝑmanēs filialis 7 castus/ Resultat insup meritū ex approbatiōe sequēti. qd̄ gaudebit incontinēs tīlīcta temptatōe nō cōsensisse pctō. Deinde qualr̄ ibi eēt timor simplr̄ fuit. cū [illegible] possit ꝯfessus ab ista liberari pena nō impositā [illegible] penitētiā. attū iplet. q: deo 7 sacerdo [illegible] a suo; vult obediēs eē. Et hī sumi pōt [illegible] [illegible] cōsideratio ꝑ spōte ꝯcientib; ac religionē intrantib;. ¶ Ad alterā obiectiōē dicebat sibi fieri posse ad īprobatōz oim re ligionū. oimq; votoz salubriū. si sic oīs pe nitētie susceptō. piculo; 7 eēt. Sic 7 de 7 sic ꝑmanēs ī suis ꝑceptis 7 legib; culparentur [illegible] etiā piculū sufficienter ꝓb; q̄ nō ni si ꝯsensu habito ꝯfessi/ 7 ad tpūs nō ꝑpetuo [illegible] obligatiōes imponūt. Siue igit̄ [illegible] trāsgressio/ aut si diabolo pergente fieret pene solui pōt 7 ita bō a nova trāsgressiōe liberet̄. imo 7 op; bonū faciet. q̄ si māsisset tpe statuto/ remediū vi [illegible] poterit omitti. Si vō sit vtile sicut sperādū ē/ rursus ea [illegible]. Deniq; 7 si salubre antidotū/ ob egrotātis inobedientiā pestiferū fiat. medicus culpa caret. ¶ Subinde ꝑdict; mgr̄ aliud adiciebat documētū. Itaq; si videbat pueros aut alios simplices/ min; cogi [illegible] dei. 7 ex hoc liberi; peccare. red debat eos magis timidos 7 cautos contra peccatū ꝑ ꝓmissiones [illegible] in manib;

[illegible] facta/ de cauendo deinceps de tali vel tali pctō. ꝑ hoc eīm ꝓmissionē in baptismo factā de obseruatōe legis xp̄i/ tanq̄ abolitā a memoria vel trāsgressā/ renouabat. et ꝗ modū cuiusdā recognitiōis/ iterū ꝑmitten do repabat. Sic moyses 7 Josue/ respectu filiorū israel. Sic plerisq; hoīes post primā cōfederatōēz fedus antiquū retractat 7 innouāt. Neq; arbitret̄ aliquis ꝓmissionem talē patere discrimini aut fractiōēz innocēse casū 7 specialiter reseruatū/ qm̄ nullū ibi votum ē cum nō nisi respectu illoz que alias eēnt licita 7 q̄bus ꝯfitēs implicite vel explicite ꝓmissionē talē facit aut renouat. s. q̄ ꝯtra dei ꝑcepta de cetero mortaliter nō peccabit. Erit attn̄ trāsgressio ꝗ ꝑ accidēs deterior/ q: 7 cognitio diuini ꝑcepti iā sibi effecta ē lucidior. ¶ Rursus idē mgr̄ ꝓui debat diligēter/ ne ꝯfessus sui eēt deinceps occasio ꝑmane corruptōis alioz ꝑsertim iuuenū. 7 q̄ sibi sufficeret dānatio ꝑditiōq; ꝓpria/ specialr̄ in pctīs grauiorib; 7 abominādis. imo nec nominādis palam. Ne pias aures polluāt occurrebat/ diligēter ꝓ uidendo. vt vs oibus. cōminatōe penarū 7 obligatōe/ ne cōfessus trāsiret in deteriorē spēm/ ex societate seu cōicatōe puersa/ 7 explicabat q̄nq; pricularī sicut clam 7 secrete fieri pōt/ qd̄ videbat oportunū. Malebat eīm ꝯfessuz suū dimittē/ 7 tolerare ī sua libertate q̄ ad pctā aliq̄ minus q̄uia. q̄ ita eundē ergere ab omi pec. vt ad deteriora labereē. Qn̄ aūt 7 qualit̄ illud fiendū ē. magis docebit vsus 7 ars 7 vnctio sanctispūs 7 circūstantiaz oim pticulariū cōsideratō q̄ scriptis aut verbis possit edoceri. ¶ Postremo dabat cōsiliū idem mgr̄/ vt ꝯfitentes nō refugerēt/ sed ꝓ dono maxio reputarēt/ hr̄e pitos ꝯfessores/ moribus 7 sciētia 7 lōgo experimēto ꝓbatos q̄ quererēt nō q̄stū ꝓpriū/ sz sincero corde salutē aīarum/ 7 itez pro ꝯgruis remediis ꝯ̄ singula vitia. laudabat plurimū/ summaz scz de vitiis 7 virtutib;. laudabat deniq; ꝓ bonis effectib; generādis/ libēter ꝯuersari cū viris bonis 7 deuotis. q: vox diuia ē. Cū sctō sctūs erit. Eoz itaq; colloq̄a sunt ignita vehemēter/ 7 stimulantia ad virtutē. Sed 7 sanctoz patrū vite 7 exempla frequēter 7 attente lecta vehemēter ꝓficiunt/ ad infundēdū cordi

bus nostris diuini amoris affectum/ vt de cetero in omnibus 7 sup omnia diligentes ꝑ missiones suas que omne desideriū supāt sequamur. Amen.

P

Reterea ille circūstātie q̄ habē tur ꝑ hūc vsuz/ intrēde sunt in cōfessione a ꝯfessore. Quis/ q̄d/ vbi/ quibus auxiliis/ cur/ quō/ quādo. Per quis intelligit̄ an sit iuuenis vel senex/ clericus aut laicus solutus aut ligatus. Per quid an sit res sacra vel nō. Per vbi an sit in loco sacro vel non. publico vel priuato. Per q̄bus auxiliis an cū pugno baculo aut gladio. Per cur/ qua intentiōe an ratōe vindicte inferēde vel iniurie repellēde. Per quō an ꝑcusserit aliquē fortiter/ vel remisse. Per quando intelligit̄ an in q̄dragesima aut in alio tpe sancto/ vel aliter. Tempus. locus. modus. nūerus. mora. scīa. etas.

Responsio eiusdem

finis.

C

Super questione sibi facta ꝑ vicariuz domus carthusie/ de statuto ordinis eiusdē q̄ cōmissi ad confessiones audiendas/ nō absoluant a mortali certo. sed remittant cōfitentem ad supiorē suū.

C

Onfessio sacramētalis fundat̄ in solo iure diuio 7 euāgelico super illo. Quodcūq; ligaueris sup terrā 7c. ¶ Cōfessio sacramētalis sicut nō potuit institui nisi a solo deo: sic nō destitui pōt ab hoīe puro. Nec papa possz nō obligari ad cōfessionem sacramētalem. ¶ Confessio sacramentalis nō obligat ad venialiū cōfessionē de ꝑ se. 7 de necessitate salutis. q: non tollūt charitatē. 7 ideo sine cōfessione taliū/ stat salus. ¶ Cōfessio sacmētalis/ nō debet extēdi ꝑ hoīes puros. vt aliq̄s peccata venialia confiteat̄ nisi velit. Sequit̄ ex p̄cedētib;. Immo nec debēt fieri reseruatōes nisi in grauib; culpis. Potest aūt dici grauis culpa que trāsit in opus cū cōsensu. 7 deliberatōe pfecta. aut cū graui scādalo alioz. ¶ Cōfessio sacramētalis nō obligat de ꝑ se. vt hō his confiteat̄ idē peccatū etiā mortale. nisi cōfitens velit. Ratio quia lex diuina nō obligat nisi semel cōfiteri. 7 hoc ꝑ se. 7 nisi velit homo. ¶ Confessio sacramētalis nō debet coartari ꝑ reseruatōes casuū ꝑsertim occultoz/ cōtra vel ꝑter legē euāgelice libertatis. sed dandus est locus timori aliissimi. Alioq̄n timeat̄ illa phariseoz culpatio. Alligāt onera grauia 7 importabilia humeris hominuz. digito aūt suo nolūt ea mouere. sit rursus aliq̄n vt qui nimis emūget elicitat sanguinē 7 hac causa fictōis. ¶ Cōfessio sacramētalis tali 7 tanto claudi debet sigillo secreti/ vt nec verbo nec signo/ quolibet reuelet̄/ aut reuela ri ꝓbabilr̄ estimet̄. Facit ad hoc expssa determinatio eccl'ie. cū naturali rōne. ¶ Confessio sacramētalis de peccatis occultis/ raro 7 cautissime debet remitti ad supiores/ habētes iurisdictiōēz coerciuā in publicis quales sunt abbates 7 priores in religionibus. quia facilis oriē suspicio apud correctos publice. q̄ occulta cōfessio ꝑ eos facta ledat̄. Sed etiā debēt instrui cōfessi. q̄ cōfessio secreta de publicis/ nō liberat eos. qn̄ possint aut debeāt publice punitioni subiacere. ¶ Cōfessio sacramentalis/ pōt q̄nq; rōnabiliter 7 fructuose dimitti de venialibus. pōt etiā aliq̄n fieri fructuose. Qualit̄ hoc 7 qn̄. doceri debet vnctio spūsancti cū cōsilio expiarte prudētie. ¶ Cōfessio sacramētalis/ pōt aliq̄n repeti fructuose de mortalibus iā cōfessis. sed obligatio pluries illa cōfitēdi pōt reddi vitiosa. q: nimis onerosa. ¶ Cōfessio sacramētalis pōt sepe fieri sub cōditōe. tam ꝓpter ignorantiā facti. quia nescit sepe homo quid 7 qualiter fecit. q̄ ꝓpter ignorantiā iuris. quia nequit in pluribus a venialibus mortale discerni ¶ Cōfessio sacramētalis/ facta sub cōditione modis tactis aut aliis legitime pōt habere scz recipe absolutōēz absolutam/ sub hac forma. Ego absoluo te in noīe pr̄is et filii 7 spūsancti. Que forma sufficiēs est 7 secura cū intentōe debita cōfessoris ad absolutionē de peccatis. imo 7 excōicationibus in foro ꝯsciētie. ¶ Nec oportet imo sepe nō expedit/ multiplicare fmonē absolutiōnis. Ut dicēdo si 7 inquātū possum. 7 dicendo de cōtritis peccatis 7 oblitis. 7 de tali vel tali excōmunicatōe. si 7 inq̄tū indiges. cū similibus. que addita plus officiunt sepe vel perturbant/ q̄ ꝓficiant vel serenent. Super hoc notet̄ hec doctrina. ¶ Absolutio sac

mentalibꝫ velare peccata que nō dū erubescūt fateri. Rursus ob cōtemptū sacramēti. qn homo pōnit ꝙ ī emendē illa cōtēnit nō redeūte ad memoriam. sed si nō valeāt. nihilominꝰ bonus ꝓfitebēt̄ ꝑ se cum sufficienter obligatus recitādi. cum deus nō obligat ad impossibile. ¶ Sitigit dubitat an ꝙ intendat sit bene regulata / Dicitur an ꝙ intendat sit bene regulata / ¶ Pater ad extremum ꝙ nota sit oblitus peccatoꝝ quia nō deleāt̄ virtute confessionis sacramētalis ac deinde virtute clauiū que remittit magnā ꝑtem pēnarū debitarum ad bonū peccatoꝝ delentiū nō sic efficaciter applicat prout fit circa peccata que sacramentaliter cōfessi sunt confessa.

Adhuc de eodem statu.

Tem ad quēstionē sibi factā ꝙ vicarius carthusie sup statuto carthusi / de absolutione a peccato mortali ꝛ de cōsuetudine ordinis sup hoc Rūdit. sub correctione ꝛ cum reuerentia loquēdo. nō apparet ꝙ talis reseruatio sit cōueniēs. nec cōsona cuiā gelice libertati. quia nō tenentur confiteri de venialibus. Et quo ad mortalia distinguenda. nō est habilis regula generalis et infallibilis ꝙ humanā sapientiaꝫ. Propterea talis reseruatio nō est nisi laqueus animarum. ꝑtim timoratorū. Potest tamē sic reseruatio de certis mortalibus manifestis. ꝛ que trāseūt in opus exterius. qꝛ de cogitationibus nequit esse aut inutile reseruationē adhibere. ¶ Item ideo ad quēdaꝫ carthusiēs. sic scribit. Recepi ꝙ in cōstitutionibus vēis nō dicāt̄ ꝙ oīa mortalia culpa sit maioꝛ excōmunicatio in foro cōfessionis. sꝫ ꝙ grauis culpa. Et certe tolerabilis ꝛ salubris ē hec cōstitutio si bñ fuerit declaratuꝫ qualis culpa debeat merito grauis reputari. Et ita salubꝫ bonoꝝ patrū cōstitutio. Et nihilominꝰ cauitur omne impossibile sup certos peccātū. Qualia sūt fieri debeat aut possit interpretando ꝙd ē grauis culpa; potest quis fuisse cōpactus in plurimis scriptis hꝫ in aliis dicta. Ostialdo. Vlidico exh questionē. Si de solio venerabilꝭ debeāt absolutionē cōmitti a pozet ¶ Item nota ꝙ nullꝰ teneāt cōfiteri petā venialia lege diuina nisi sit ad hoc ꝑsonaliter obligatus ꝙ votū vt ꝑticulare statutū. quale nō debet leuiter fieri. Et ꝙcūq magis expediret cessare a cōfessione talis ꝙ animā meam̄ solicitudinē / ꝙ plus impediret aliquis ꝙ fructuꝫ ꝓfessionis inuaret. Aliocūq enī ꝓfessione facta. oporteret sepe iterū cōfiteri. ꝛ hic deinceps sine termino attento qd vix facim̄ aliquid vbi non possumus rōnabiliē formidare de petā venialiꝫ.

finit.

Sequitur auisamentum eiusdē ꝙ modū cōfessionis in religiosis nō lapsis audiēdi.

Pcaut expediēs ē suasu ꝓpatrū carthusi. ꝛ celestinoꝝ vt eoꝝ sup̄iores haberent a nro papa latissimā absolutionē di in foro penitēciali licētiā sic apparet mihi ꝙ confessarios ordinati ꝑ singulos cōuentus haberent magnā ꝛ amplā potestatē absoluēdi nedum de venialibus solis / quia talis esset irrationabilis ꝛ intolerabilis restrictio. sed etiā de mortalibus ꝑtem occultis. nō ꝙ absolueret de quocūq mortali. Sū sūt debeāt remittere ad sup̄iorem ꝛ qn nō relinqueret arbitrio cōfessoris iuxta qualitatē confitētis. Attento ꝓmo ꝙ cōsultius est penitentē mittere in purgatoriū ꝙ ꝑua penitēcia. ꝙ cū magna nō implenda vel forte nō aliās cōfitēdo detrudere in infernū. Rursus attēto. ꝙ nō obstātibus tot decretis sup penitētijs iniūgēdis cōmuniter ē doctoꝝ sentētia ꝙ oēs penitētie in foro sacramētali sūt arbitrarie intelligēdo ꝺ peccatis occultis. Ceteꝝ ꝑ manifestis regulet disciplinē i religionibꝰ ordinate possunt rōnabiliē exigi ꝛ ab inuito. Et hic hꝫ locū ꝙ dicāt in terroꝛē aliorꝝ. ꝛ ne facilitas veniē in cōtēptū trahat delinquēdi. ꝛ nullo mō ꝺ occultis ꝙ penitꝰ nō ꝓfiteret nisi veller. hꝫ l bꝰ se dānaret. sed tā horrēdo discrimini nō occasio ꝑstāda. cū tā misera ve ve ve sit ꝛ totiēs expta fragilitas humane cōditionis.

finit.

Distinctō magistra ℱ

lis ꝛ ḋnis eiusdē de modo excōmunicationis ꝛ irregularitatum ꝛ absolutionis ab eisdē.

Excōmunicationū tot sunt genera quot excōmunicationū. ꝛ cōsequēter incidūtur irregularitates que eaꝫ impedimēta ad cōmunicationes legitimas exercendas. ¶ Cōmunicationuꝫ alia ē naturalis. alia civilis. Naturalis est hec vita corporalis. cui mors opposita pertinaciā excōmunicatio. Ciuilis est multiplex. Quedā sūt leges spectātes ad cōmunicationeꝫ ꝛ talem ꝑsonaꝝ vitā. de qua speciat ad diuinā legitimā. Alia est ecclesiastica finaliter ꝛ instituta. que spectāt ad animam / in ordine ad vitā eternā. ¶ Ecclesiastica cōmunicatio de qua magis ad ꝓsentiaꝫ spectat cōsiderat̄ dupliciter. Uno mō ad deū. Alio mō ad ꝓximū. ¶ Cōmunicatio ad deū / est status seu vita gr̄e gratuꝫ facientis. cui opponit generaliter oīs excōmunicatio que contrahit̄ ex mortali peccato. sic ꝙ nequeat talis excōmunicat⁹ exercere legitimos actus / ꝑsertim sacramētalis sine peccato. ¶ Cōmunicatō ad ꝓximū seu publicā tractat̄ ꝛ intēdit ꝑ canonistas vū loquim̄ de excōicatione ꝛ irregularitate. ¶ Est aūt excōicatio seu irregularitas / sub duplici differētia. Quedā est oīno sine peccato. quedā ex peccato exercēte vel ꝑsupto. Exemplū ꝓmi sicut bigamia. sicut indicatū in causa sanguinis ex officio. sicut Furtū. sicut lepra. vel mutilatio. vel officiū vile. et sitia. que distrahūt ꝛ impediūt ab exercitō diuinaꝝ ministrationū. neanō ꝛ ab ordinis susceptōe repellūt. Exemplum secūdi sunt excōicatio late sentētie ab hoīe vel a iure ꝓpter ꝓximā vel ꝑsumptam. ¶ Et hec ē acceptio cōmunissima. que subdiuidit in varias spēs velut innūerabiles. Tū in generali. Quedā est reseruata pape. sicut etiā irregularitas ꝙ contrahit ex hmōi excōicatōe. vñ dō se misceat in diuinis excōicat⁹ recipiēdo vel exercēdo sciēter a proposito. ¶ Altera ē irregularitas ꝙ non ita refutat̄ sed etiā tollere pōt sacerdoꝺ simplex. sicut l excōicatione minoꝝ / que suspēdit hominē a celebratōne. qui quomodō sit ꝙ si quis ꝓcul dubio sciēter cū excōicato. nō tamen in crimine. sed ex quadā verecunda pietate. ꝛ in casibus nō cōcessis. ¶ Casus aūt ꝓprii laicō hmōi suspēsionū ꝛ irregularitatum querendi sunt a iuriste ꝛ ab instructis religionū seu cōmunitatū. qꝛ cōsurgūt ex solutionū seu cōmutatū. ꝛ aliqñ sine crimine licz cōstitutōe positiua. ꝛ aliqñ sine crimine licz nō sine rōne. ꝓpteres cōdemnabilis ē contemptus. ¶ Proinde quatuoꝛ debz esse forma absolutōis sup excōicatōnibus ꝛ irregularitatibꝰ in foro exterioꝛ ꝛ publico. sacē a iuriste qui in foro ꝑsonaꝝ nō recōciliat̄ certa forma. nec de necessitate sacramenti. nec de necessitate ꝓcepti. Sed sufficit dicere vt supra. Ego absolvo te in nomine ꝑris ꝛ filij ꝛ spūssancti. Amen. cū intentōne absoluendi. Expedit aūt vt hec intentio sit latissima que ferē sup oīni casu in quo pōt cōfessor absoluere tā de sentētijs q̄m ꝺ peccatis. Et ita sufficit hec forma ꝑ omnibus sine multiplicatōe verboꝝ. ¶ Adde ꝙ absolutus in foro exterioꝛ de excōicationibꝰ tenet nihilominꝰ cause excōmunicatōnū sacramētaliter confiteri vt ꝙ verberauerit clericū. ꝛc. Non enī sit publice sacramentalis cōfessio ad quaꝫ obligatus diuinum. ¶ Et quibus oībus colligi pōt / ꝙ multa a plerisqꝫ additē frustra in absolutōe sacramentali. ad absolutōez penitꝰ nihil faciēnia. In hoc enī ꝙ cōfessor qualibet cū intentione actuali vel habituali dicit ego te absoluo in nomine ꝑris ꝛ filij ꝛ spūssancti. oīa comꝑhendit. Auctoritate mihi cōmissa vel qua fungor hāc eī conditionē ꝑsupponit ipa absolutio. Ꝺ tē a peccatis tuis mihi cōfessis sufficiē addit. qñ de nō cōfessis non absolut. Ꝺ tē ꝛ restituo te vnitati sacē ecclesie ꝛ sacramentis eiꝰ. Si enī absolut⁹ est.

transcidit pellem sibi rem ex iure positiuo. Similiter eodem ire anno pñi ablati sunt cultus quos populus uti diuq̃ fuerant ⁊ in ultimã ẽdem religionẽ ppter ar bores ibi sitas ⁊ cultodiã que peccata seu ca sus soli plato reseruãt. Quis de q̃ le quisq̃ bet sacerdos ab illis posset absoluere dñ modo ⁊ ultra suã potestatẽ principãlẽ non ex cederet. ¶ Pacet quoq; q̃ multe ⁊ in ipa ab solutõe supra casus criminũ ẽpõicatio nis irregularitatis ⁊c. ab ipis plato adij ciant singulis ⁊ nihil ad absolutõẽ spectã tes. Nam cũ in rebus sufficiat ad cõmu nem formã addere solũmõ clausulam vel clausulas iure instituto. q̃bus irrenuo cabilẽ fiet a nodis absolutẽ. vt dicõdo au toritate summi põtificis vel grate aut pnile gij pcessi aut dati ⁊c. Ego te absoluo a ta li excõmunicatõe irregularitate interdicto suspẽsione quã tali vel tali sentẽtia incidi sti ⁊c. sicut cõgruit ⁊ autoritas cõcessa ante virtus grate spõsto luce seu priuilegij se ex tendere. ¶ Quod autẽ addatur infra tum gratiam in cõspectu diuine maiestatis fue rit ⁊c. nihil facit ad rem.

De iniunctione pñie

¶ Cũ ẽ iniunctõe pnie ostendere sũt opiones suas rõnes adducẽtes an ãs absolutõẽ vel post absolutõẽ iniũgẽda sit pna q̃ cõfes sionis inducãda comes ẽ. ad hoc cũ pfes sio sit q̃ voluntas inflictũ detrgãt. ad hoc pnãa iniũgãt vt vulnus occeco salutare remediũ adhibeãt. Et licet uncarte sint pu dentie nostre. nec q̃ latet diuino iudicõ nostre põderent offense. tamen abundanti misericia ac pietate ipius hoc cõcessum est fidelibus. vt sacramẽto confessionis ac re medio penitẽtie cũ minus sufficiẽtis iuxta sũmas a morte eterne sue ereptus supplicio qui fuerat dãnãdus cũ si ob modice pni tentie iniunctõẽ longiꝰ sit cruciãdus. q̃bus ẽ circumstantiis cũ multiplex remedi um sit cõsule sibi de pruidit rpõ cui ppriũ est misereri ⁊ cui misceri nõ est inuerecundi.

¶ De illo autẽ ante vel post absolutionẽ iniũgenda sit penitẽcia nihil videt obesse homini simplici ⁊ timorato sed ẽ valde ad cõfessionẽ vigiliꝰ ⁊ ad satisfactionẽ pa rato. ¶ In ipa autẽ iniunctõne pñie si aliter occurrit reprehensio sup multiplicatione verboꝝ. penitẽtie in nullo suffragan tum. Sicut enim cõfitenti cauere debet ne ali quid inuisceat qd̃ nõ sacramentũ ecclesiaste ne indebitũ. vbositate importuna. ostenta tione fastidiosione fraudulenta ac ceteris quibuslibet malis violet fructũ q̃ suus tol lat. ita nõ minus ipe cõfessor locum dei te nens atq; eius gerẽs vices sacramẽto pfes sionis reuerentiã exhibeat. ⁊ eius verba fla tera sancta sunt põderanda ne ⁊ ipe in tale loco adducat quicq̃ qd̃ eũ verboꝝ subdola tate nec nõ multiplicatõe aut insolita for ma. platõis possit offendere magis ceteris cõ fessoribus idonei intelligẽte doctorem sanctorũq; hõ cũ ac fidibus cõditionib⁹ placitq; pacẽs cõfessoribus non solum fa ma ⁊ fauor a lingua sed etiã a manu crescat pecunia. ⁊ cathedra moysi quã dñs lauda uit alio atq; alio modo vertitur in cathe dras nummulariorũ ⁊ colũbas vẽdentiũ. q̃s idem ipe eiecit ⁊ de tẽplo eiecit. Post sum plicẽ igit cõfessionẽ ⁊ verã vt pponantur simplex etiã fiat absolutio aut cũ tumore ⁊ magna cautela ad suprioꝝ si opottz remis sio iuxta supius dicta. demũ post absolu tionẽ vel ante (qd̃ ad pẽs nolumus deꝫ minare ⁊ eo q̃ nõ obstet huic facto) simplex etiã fiat penitẽtie iniũctio.

Hoc notabile quod

sequit̃ multũ pcordat cũ dicto dñi Joh. Gerson ita q̃ videt etiã ab ipo positũ.

¶ Vna forma absolutionis a pec cato sufficiens et necessaria est, Ego absoluo te. Sed ista cõue nienter pmittit̃ autoritate eccle sie a qua confessor accipit potestatem absol uendi in suscepcione ordinis. Sed quilla ptãs est retenta ⁊ manu suprioꝝ nisi ꝑmit tatur. ideo dicit ⁊ ordinis. Et si loco hui⁹ clausule ꝑmittat autoritate qua fungor ñ est vis. Idem enim valet. Deniq; nota q̃ sa nio cõuenienter apponit̃ in forma supra dic ta a peccatis tuis. ad ostendẽdũ de q̃ fiat absolutio vel de quibus. ¶ Cũ ẽ dicit̃ a peccatis tuis ⁊a circũstantijs eorum. hoc secundũ rem liter est superfluum. Quis aut circũstãa ẽ peccãũ aut nõ. Si sic iam piccũ est

a peccatis tuis. Si nõ. nõ cadit sub absolu tione. ¶ Itẽ q̃ dicit̃ de cõtritio. periculosũ est ⁊ pot esse damnosũ. quia nedũ contri ta sed etiã amita peccata possunt p absolu tionem deleri ꝑ gratiã post aduenientem. Vt melius post declarabit̃. Hoc autẽ qd̃ ẽ commũ. omino excluderet amita. sicut al bum nigrã ⁊c. Deniq; hoc est iniũcere sem pitũ desperatõis pñm in mortis articulo cuilibet. Nulli enim cõstare pot si vere ꝺ peccatis cõtrit̃. Cuꝫ igit̃ audit se absolui a cõtritio incipiet dubitare et vacillare sup sua absolutõe. marie cũ inimicus in mort articulo toto posse insistat ad dei fidendũ hominẽ a sua spe ⁊ fiducia ⁊ sepe dolor cor porio est vehemẽs. ita q̃ hõ nullã deuotõ nis gratiã seu pmissionẽ attestantem sentire possit. sicut etiã ⁊ in sanitate hominis sepe sine culpa sua. ꝓter multas rõnes auferẽ gra deuotõis. Tollit̃ igit̃ ꝑ hoc fiducia ⁊ minuit̃. ⁊ dat̃ occasio ruine seu desperatõnis Et si eũ vere ita sit q̃ absq; cõtritõe pecca ta. nõ deleant̃. tñ homo sepe ex caritate cõte nitur vel in ipa absolutõne cõtritio virtute sacramẽti infundit̃. ⁊ hoc hominẽ vt pdi ti later. ⁊ cũ audita cõtritio capit occasio nem multiplicãdi ⁊ dubitãdi. ⁊ ꝑ cõsequẽs pi ciscandi ⁊c. ¶ Cũ si dicit̃ de oblitis. sim pliciter est superfluũ. quia nõ pot cõtritio ꝺ pec catis oblitis absolute absolui. q̃n etiam te neat cõfiteri si in futurũ recordet̃. ¶ Hec valet dicere que libẽter cõfiteretis siue que velles cõfiteri si eoꝝ haberes memoriã. q̃a stares q̃ cõfitens vellet q̃ñ cõfiteret̃. ⁊ non vellet q̃ñ recordabit̃. Aut forte voluntatez habet bonã in generali de cõfitendo oĩa que occurũt. quaꝝ nõ haberet de cõfitẽdo si in speciali aliqua occurret sicut manife stum est ⁊ declarari posset ꝑ sylogismũ in cõtrictio extra passionẽ existẽtio. Et hꝫ dif fuse declarari pot tpe suo. ¶ Itẽ male exp mit̃ si ⁊ ingẽtiaꝝ possum ⁊ debeo. q̃ si non potest. nõ debet se ingerere ad audiẽdũ. Et si forte occurrit casus sibi imprimis. debet remittere ad superiorẽ. Sed ⁊ sufficit q̃ in tentio cõfessoris sit dñi regulata. Plecẽ idẽ dicere. si ⁊ ingẽtiaꝝ possum ⁊ dicere. Auto ritate mihi cõmissa. q̃ primus modus lo quẽdi ẽ dubitatiꝰ ⁊ ꝑ ꝑsequẽs periculosus. vtrũ statim sup dicta est. secundus aũt aller mus. Et debet intelligi autoritate. i. ꝑ au toritatem. ¶ Nota illa ptcula In nomie pa. ⁊ fi. ⁊c. addit̃ ad ostendẽdũ q̃ a deo est qd̃ absolutio. Vel q̃ omnia sacramẽta fiũt in virtute fidei trinitatis ⁊ passionis ihu xpi dñi nri. Plecẽ (vt Thomas dicit in tertia pte sũme) de substãtia absolutõis. sed reli quit̃ arbitrio sacerdotis. qui cũ sit vt instru mentaliter ꝑ omnes ⁊c. sine vt minister absol uat. cõuenienter apponit illud qd̃ pertinet ad primã autoritatẽ dei. s. et dicat̃. Ego te ab soluo in nomine pa. ⁊c. Quia tamẽ hoc nõ est determinatũ ex verbis xpi. Quodcunq; ligaueris super terrã ⁊c. sicut in baptismo talis apponitio ibi. ⁊ nõ in baptismo relin quit̃ arbitrio sacerdotis.

Aliud notabile circa

dem vt videt̃ de ꝑmis motib⁹ ⁊ sensu.

¶ Otandũ q̃ sũt motus ꝑmo pri mi. Et sũt motus secũdo primi. et sũt motus q̃ cõstitũt in cõsensu.

Motus primo primi sunt tres q̃bus nõ est aliqs ꝑcũ mortale vel venia le. quia nõ attingũt voluntatẽ nec vt libe ra est nec vt natura. Primus ẽ titillatio in carne siue suggestio facta. erãtio ad libidi nẽ. Secũs ẽ delectatio in appetitu sensitiuo tñ circa illud qd̃ caro suggerit. Tertius ẽ ꝺ sideriũ improuisus ꝑsequẽdi illud in op⁹.

¶ Motus sũt secũdo primi sunt illi q̃ attin gunt voluntatẽ vt natura est nõ vt est arbi trio libera seu liberatiua. Et sunt tres. Pri mus ẽ motus delectatõis in voluntate. con delectãdo appetitui sensitiuo. Secũs ẽ ꝑsen sus subitus voluntatis in delectatõez. Ter tius ẽ ꝑsensus subitus seu desiderium ꝑse quẽdi in opus. In his ẽ tñ ꝑcũ veniale. Ita q̃ in primo gradu ẽ principiũ peti venia lis. In secũdo medium. In tertio limes seu ter min⁹.

¶ Tres sũt ꝑsensus in q̃b⁹ cadit ꝑcũ mortale de patõ salte q̃ cadit sub ꝑdictõne. Primus ẽ ꝑsensus interpretatiꝰ in dele ctatiõnẽ. q̃ sit q̃n ex delectatõne voluntatis sintil absorbet nõ vt nõ possit intendere in dicio. ⁊ voluntas negligit mouere rõnez ad iudicandũ ⁊ permittit rpõ transire quo possit deliberare. Secũs ẽ ꝑsensus vel in delecta tionẽ habito etiã iudicio rõnis l oppositũ eius. Tertius ẽ ꝑsensus in op⁹ vere ⁊ pcti

bo sua. etiã si opus nõ sequat. qz ḡdo se ei pena mortale. Inde aut saluator. Sua vulnera mihi dãt ad cõpescendã ei⁹ dem mendacia. ẽ eã in qode tuo.

Opusculum eiusdem

sup absolutõe ⁊ confessionis sacramẽtalis.

Rana nisi ⁊ par. Frat charissime

6 p me primo. si apud aliquẽ do ctorem reqrat forma autẽtica ab solutionis sacramẽtalis. Rñdeo q sic. Et de hoc videat sũma cõfessor. vel Vercellina sup hoc verbo absoluo ꝑmo q̃ stione. Ubi forma absolutõis debeat hẽri sub modo indicatiuo. Et fm illa que re petunt̃ ibidẽ parebit sano rõsilio. Ad illud qd dicto primo. s. que sit forma sufficiens ⁊ Deinde ad tertiũ qd queris vnde tota mentio in forma ista absolutõis ⁊ Rñdeo/ q ex ignorãtia vel negligẽtia sufficiẽter inquirẽdi que agenda sunt circa sacramenta. Sed cur plus inquis circa istã formã q̃ circa alias ⁊ Rõ vna est qz alie forme dicũtur publice ⁊ innumeraũt̃ sepe siqz legũtur. Dic aũt occulte ⁊ arbitrio sit ne pecatz. Potest ⁊ alia ratio dari. qz actus cõfessionis ⁊ absolutõnis est quidã actus iudicialis vbi videt̃ sufficere q̃ sacerdos iudex, explicet sententiã suã quibuscũqz vbis dum tñ intendat absolnere. sicut dicimus in matrimonio q̃ cõsensus interior ambor̃ sufficit̃ licet nõ exprimãt verba. sicut in muto. sufficit ad matrimoniũ contrahendũ. Deniqz ꝑ solutionem aliorz queliuz ⁊ declaratõne ꝑmissorum scribã nbi modus quo vtor. I hmõi absolutõnibus. Unde si nihil dubitat̃ de excõicatõe cõtracta. Dico primo p modum impetratõnis que de cõgruo ꝑmittit̃. Dñs misereat̃ tui omipotens deus ⁊c. Deinde subiugo cũ intentõe intentionis absolnãdi q̃ntum possum ⁊ fm autoritatẽ mihi cõmissam. Et dico. Ego te absoluo a peccatis tuis In nomĩe pa. ⁊ fi. ⁊ sps. Amen. Nec oportet aliud addere, nec illud ꝑmittere aliqz nec illud adiectũ obstare. nec illud obstitit ꝑmisso. Imo pũt nocere si ponit̃ hoc adiectũ ante primo. cũ ipse sacramẽtalis absolutõ nihil valeat sup peãs solũ attrita. licet nõ diuturnã. Et ita est additio quodãmõ distrahens ꝙ ꝓsupponit cõtritionẽ ꝑfectã q̃ nõ semp ꝓrequirit̃ vt dictũ est. Ꝑtẽ nec oportet addere q̃ntum possum. et adducit minus illud inq̃uz debeo. qz sepe sacerdos nõ tenetur aut debet absoluere. ⁊ ita est additio distrahens. Ꝑtẽ nec oportet addere autoritate mihi ꝑmissa ⁊c. ois enĩ talis sufficiẽs fuit ⁊ valet ꝑ intentõez interiorẽ quã habet sacerdos vel habuit in volendo absoluere. Unde ꝑ regula teneat̃ q̃ forme sacramentoz debet esse absolute ⁊ nõ cõditionales. Et si opponat̃ q̃ in baptismo dicit̃ q̃si q. Si tu nõ es baptisat̃e. t. b. ⁊c. Rñdeo q̃ illa ꝑditio nõ se tenet nec tenere debet ex parte forme sed solũ referẽda ẽ ad explicatõez intentionis quã habet sacerdos. quã intentionez ideo explicat ne putet̃ velle baptisare puerum iam baptisatũ. ⁊ ita facere iniuriã sacramẽto. Unde apud deũ sufficeret intentio interior sine tali explicatõe, nisi quia sic ecclesia voluit fieri cũ dicta. Simile esset in dubio qñ aliquis haberet de hostia posita añ cruz dum celebrat ⁊ nesat plane si consecrata sit iam vel nõ. vtputa qz nesãt si ꝓtulerit sufficiẽter vba ⁊c. Tunc si necessaria sit securitas amplior, sufficiet q̃ homo cũ intentõe ista q̃ nõ intendit cõsecrare istã hostiaz si sit cõsecrata. dicat verba cõsecrationis. q̃nia talis repetitio nõ sit passim faciẽda. nec ẽt in hoc assuescendum. Addat̃ q̃ predicta forma absolutõis sacramentalis sufficiat in qualibz absolutione ꝓ peccatis sive fiat confessio post vnã absolutõez iam datam sive nõ. Nec oportet dicere Absoluo te ab isto peccato ⁊c. sed sufficiat sicut ꝓtius. Deniqz tertius obseruat̃ breuis ⁊ succincta forma absolucdi ꝓdicta. q̃ dum fuit tot additiones q̃ vel sunt superflue vel q̃nqz distrahentes aut impedimentum. Ceterũ quo ad absolutionẽ de excõmunicatõe. Respondeat̃ q̃ in foro publico nõ sacramẽtali, nulla certa forma requirit̃ sufficiat q̃ ille qui habet potestatẽ iudicariã significet intentionẽ suaz qua vult talem absolutum esse. Ꝓpono q̃ ad sacramentalẽ absolutionẽ que vltimus requirit̃ ⁊ arcta cuius omissionẽ multi decipiunt̃ pãs forma nõ ita requirit̃ sicut in aliis sacramentis. Unde ista forma sufficiat

tum intentõe intentionis sicut patuit explicabat̃ Ego absoluo te ab excõmunicatõe vel excõicationibus ⁊c. Et pũt addi. licet non sit necessariũ ipsum. Et vltimo te sacramentis ecclie ⁊ oibus oiuinis In nomĩe patris ⁊ filij ⁊ spũssancti. Deniqz quo ad minores excõmunicatõez que ꝓtrahit̃ ex ꝓcipatione cũ excõmunicatis sufficiat eadẽ forma. Sed quo ad excõmunicatõz largo nomine dicta que ꝓtrahit̃ ex quolibet peccato mortali quod sepat hominẽ a deo puto q̃ non requirit̃ specialis formula sed sufficit alia que dicta est ꝓ peccatis. Amplius vero quo ad irregularitates ꝓtractas celebrando in excõmunicatõe vel alio tali mõ sicut habet̃ in cõstitutionibus decretaliuz. forma nõ est certa ⁊ pase requisita. cum sit quidã actus iudicialis magis quodãmodo q̃ ordinis. Habilomin⁹ pũt cõgrue sic dici sicut etiã pñianoz vsus habz. Ego absoluo te ab irregularitate vel irregularitatibus si sint plures. ⁊ restituo te sacramentis ecclie. ⁊ dispenso tecũ. Et hoc ponũt ꝓ futuro tpe vt hõ legitime possit celebrare vel venire sacramẽtis. Deniqz addit̃ In nomĩe patris ⁊ fi. ⁊ sps. Amen. Ꝑtẽ ad id qd inquirit̃ si sit expediẽs in iniũctõe penitentie dicere. Dia bona que facies, sint tibi ꝓ generali penitẽtia ⁊ Rñdeo q̃ sic q̃ ꝓ hunc modum omnia talia bona, habent vim satisfactoriam, licet nõ tantũdem sicut si specialiter iniungerent̃ ⁊ fierent. ⁊ hoc ꝓpter obligationem maiorem ꝛobedientiã inde sequentẽ Sed non esset securũ specialiter iniungere talia vel talia. omnia sic debere fieri. ꝓpter periculum trãsgressionis ⁊ culpe seu inobedientie inde ꝛsequẽtis.

Tenor questiõis de

qua fit supino metio in sũma cõfessoz li. iij. ti. xxiiij. q. xq. fm quottatõnẽ libri mei sic se habet. quia post confessionẽ cõtriti pecatoris, regulariter debet subsequi absolutõ sacerdotis. quero an forma absolutõnis in sacramẽto penitentie, debet dici sub modo indicatiuo. Respondeo Fm Albertum in scripto sup quarto sententiaz dis. xvij. Dicendũ q̃ sic ꝓpter sacramenti certitudinem sed q̃ precedit de pcato hoc est debene esse sacramẽti ⁊ nõ deesse. Unde cõmuniter dicitur. dñs te absoluat ⁊ ego autoritate qua fungor absoluo te a peccatis tuis in nomĩe patris ⁊ filij ⁊ spũssancti Amẽ. Et hanc formam exposuit magister Johannis de verziaco in scolis i lectionibus suis. Thomas etiam in vltima parte summe sue. q. lxxviij. ar. iij. ꝓcedat cũ hoc. dicat enĩ q̃ de forma substãtie ẽ, ego te absoluo, sed ꝓmittitur oõ misereat̃ tui omipotẽs deus ⁊c. ne effectus sacramẽti impediat̃ ex ꝑte penitentis. Item q̃ sacerdos nõ ꝓpria autoritate absoluit sed ẽs minister cõuenienter alii quid apponit̃. ego te absoluo in nomĩe patris ⁊ filij ⁊ spũssancti Amen. Uel ꝑ virtutem passionis xp̃i. Uel autoritate dei sicut Dionysius exponit. iij. cap. celestis hierar. Quia tamẽ hoc nõ est determinatũ ex verbis xp̃i sicut in baptismo talis appositio relinquit̃ in arbitrio sacerdotis. Sequit̃ alia q̃stio, vtrũ requirit̃ impositio manũ sacerdotis in sacramẽto penitentie ⁊ Rñdeo fm Tho. vbi supra. arti. iij, dicendum q̃ nõ. q. hoc sacrm nõ ordinat̃ ad cõsequendum aliquã excellentiã gr̃e sed ad remissionem peccatoz. Adagio etiã iij hoc facto cõpeteret eius signatis/ q̃ manus impositio. In signũ q̃ ꝑ signũ crucis xp̃i remittũtur peãs ⁊ tñ nõ est de necessitate sacri. hec ibi.

Quesiti insup si bo R

mo absolutus a pena ⁊ a culpa. Fm formã solitã conferri in articulo mortis mortis in illo statu/ euolet statim ad celũ ⁊ Rñdeo q̃ a radice videnda est hic tota materia de indulgentijs/ ad plene rñdendũ. Ꝓ quarẽ deant̃ doctores in. iiij. sententiaz. ⁊ alie summe. dico tñ q̃ tuz spectat ad ꝓsentẽ/ q̃ absolutio illa solet dari de peccatis cõtritis ⁊ cõfessis. Si q̃ peãs sint q̃ nõ sunt sacramẽtaliter ꝓfessa. sicut sunt peãs oblita nõ opert̃ q̃ de illis fm formã absolutõis dẽt indulgentia. Ex quo patet q̃ tũ expedit nõ dari obliuioni patrũ sed illa exposse cõficeri habita copia sacerdotis. patet vltra q̃ in absolutõne sacramẽtali nõ oportet dicere absoluo te a peccatis oblitis. Uerũ est tñ q̃ qz deus nõ obligat ad impossibile si peccata oblita nõ veniant in memoriam facta diligentia sufficienti. ⁊ homo contrit̃ in generali de illis tunc homo saluabit̃. sic tamẽ quasi q̃ligẽ

Dicto aūt est dicūt iuriste de absolutione de casibus ordinis, quam de oblito, quia nō oportet ab illis iterū absolui dū habeo potestatē generalē vt papa vel legatus ꝛc. absoluit generaliter ab oībus sententijs quod est tutū petere ⁊ habere. ¶ Addatur ad p̄missa, q̄ potestas p̄lati q̄ in ordo in dispensando nō est nisi quoad potestatē ordinis que debet ē spiritualis ⁊ ad edificationē, quē video si sint sine causa rationabili has vel illas indulgētias vtpote p̄ solo intuitu fauoris humani, vel alio tali modo nō oportet q̄ indulgētie tantū valeant q̄ tenent sonāt. Propterea fauē sunt ⁊ superflue nose quedā immitatōnes de indulgentijs ꝛc. mille annoꝝ vel tali mō qui dicerit dñs q̄ pater noster ante talē imaginē ꝛc. Et cēt per plures p̄decessōres q̄ cedat hoc in contemptum ⁊ irrisionem indulgentiarū nec contingat vere. Unde plena indulgētia vtsolebat dari, p passagio terre sancte. Conflatū q̄ factū p quo sunt indulgētie, magē pīculosum est q̄ aliud aliorū partiū. ¶ Addaē petrus q̄ homo odit indulgētias sepe venit, q̄ q̄ eis datē sub certis conditionibus vt si sint ꝓfessi ⁊ contriti, ⁊ si occidunt manus adiutrices, q̄q̄ dat existētibus in gratia, vel infra matrem habuerint gratiam istaq̄ tāē dum habent gratiā recipiunt gratiam sine alio actu effectionis, vel sorum ē talis absolutionis. Unde dare indulgentias nō est ꝓprie absolutere a peccato, sed est deponitis debita relaxare vel in toto vel in ḡte. Et ita patet q̄ nō requirit certa forma verbo, sicut in sacramento sed sufficit explicare fm intentionē pape vsitatis, q̄ dāt tales indulgētie.

Queris vlterius

Utrū absolutio a pena ⁊ culpa p articulo mortis sequē in vita possit dari illi q̄ nō est tāc mortuꝰ. Rādeo circa hoc necessarium ē cognoscere q̄d ⁊ quo papa intēdit dādo indulgētias iuxta illud q̄ vltio addebat. Solutōe alteri⁹ dubitatōis, q̄ti intēdit q̄ solū nō valeāt indulgētie p illo q̄ moritur ē ⁊ p bona q̄ ē moriturꝰ, nec q̄ntūcūq; ex̄ indulgētia sacerdotella nō hz effectū nisi p bona mortis. Uñ ⁊ nulle postmodū mortales ꝑ tā mo tali effectu indulgētie impedit. Si aūt mortal⁹ in gr̄a sonte tū cp̄ia indulgētie sortiēt effectū etiā si sacerdos debuerit dāre illas indulgētias. Addit sonte q̄ nec hic satis intēto pape ꝓficēt. Uñ q̄ius sacramentū extreme vnctōis nō debeat dari nisi in articulo mortis tū si ille sit sapiēs nō moriat̄ p tū nubilominꝰ erit vere mūctus sacramētaliē. ⁊ inde in altera vice articuli mortis poterit iūgi. nō ēt dicē articuli mortis. q̄ per illū vel in illo hō moriat̄ sed q̄ fm ꝓbabilē ꝓiectū būanū, nō ē in dubio mortis, ⁊ ita nō optet expectare horam extremi suspirij. Est igit tutū cōsiliū in datōne hūsmodi indulgētiaꝝ a pena ⁊ a culpa ꝑ articulo mortis, q̄ in q̄libet tali articulo ꝓnunt exp̄ssuꝫ est. petat infirmus sibi dari idulgentiā talē fm pape intēdōnē ⁊ q̄ cōtentus sic dirigat intēdōnē suā. ⁊ dicat verbis quibus valet postq̄ absolnerit eū sacramētaliter. nō debuto tā ab excōicatōib⁹ q̄ a peccatis. do tibi plenā indulgētiā de pēnis tuis, habēdo vt dictū ē. intēdōnē ad gr̄az a papa exp̄ssaꝫ, sine explicet sine nō illa intētio.

Ulterius ad illud

q̄ quesiti si versus illē dimisi dñe deus in la mea ꝛc. dictus semel vel ter in morte habeat efficaciā qualē quidā ponunt ⁊ imponūt Aug. dixisse. Rādeo ꝑ regula circa talia q̄ sunt innumerabilia q̄ nūq; attendam dā ē aliqua virtus supnaturalis, talib⁹ rebus quibuscūq;, nisi hoc mihi possit ex scriptura sacra, vel reuelatōe diuina ⁊ oppositū accidere, habet quidē specie suppstitionis, plusve minus, fm naturam operis vel assertionis. Nō optet tū q̄ sp sit periū mortalissimo habet sepe excusatōnes licet apud simplices ⁊ pios qui nō ponūt spez in talibus nisi ex virtute diuina, quā reputant deū talibus reb⁹ indidisse ac pnde subleuāt spem suā, ⁊ imaginatōes habet fomitē. q̄ius instruēdi sūt ardent. tā p fm̄ dicta q̄ aliūdecet spem suā ponere in deo, ⁊ sctōz immediate. q̄ talia admissa quererent. Nihilominꝰ cōdescendū ē q̄nq; fragilitati debili nouitij hominū. ⁊ pauce hēdi, q̄ ne queūt sic fieri in deū immediate. Et ex hoc pūt excusari nouenarie q̄ fiunt cū certis obseruātijs q̄s credunt simplices ee necessarias ad ⁊ q̄ alioq̄n nihil valeret q̄d agerēt. vt

fi solū sūt octo diebus vel sex. sūt sūt si dies cādela lōgitudo illius q̄ offert q̄ plus ꝑ dest q̄ lōgitudo ⁊ ita de similibus innūer. Nō est igit q̄libet talis obseruātia ꝓdēnda. ⁊ errabēda tāq̄ impia. si ponat̄ tūdēdū ē vt illud q̄s fiat intēdo ē pia ad deū ⁊ sub spe auxilij sui, ab ipso ⁊ nō alterius q̄libet sequē di. Sicpie pōt dici vsus prior ⁊ illa nō de assertōe certa, q̄ habeat vim hmōi, sq̄ de votio dictis hoc meret admittē gr̄a dei. ⁊ spes interim sua vigorosius eleuat.

Ad aliud cū queritur

si quis sacerdos absoluat aliquem bona fide credens habere potestatē absoluendi illum. qui tū in veritate nō habeat potestatem debeat postmodū facere cōsciēnā illi quē phtauit absoluere. Et si sic q̄d agere si eam mortuꝰ extiterit? Respōdeo q̄ talis nō est absolutus sacramētaliter. saluabit̄ tū ex quo bona fide ꝓcessit ⁊ cōtritus est, nisi p̄ modū oum venient ad noticiam suam veritas cōtempsit cōsiteri. Sacerdos aūt tenetur sibi facere cōsciēntiam oum resciuit ⁊ hoc si cōmode possit fieri alias nō oportet q̄ si non fecerit alteri cōsciēntiam de hoc quia non ꝫmode potest aut potuit sit in ꝑiculo damnationis, confiteri tū ō ignorātia aut negligētia tutū erit.

Aliud quesiti si dicē

do officiū diuinū occurat cogitatio deuota circa aliud q̄ sonāt verba seruitij, sit vtilius inseq̄ cogitationē illam vel cōtinuare. q̄ reducere se infra terminos ⁊ limites p̄mi? Respondeē q̄ talis, aut est exercitatus iam circa illam cogitationē. ita q̄ transit apud eum in cōtemplationē. i. q̄ facilit ⁊ absq̄ impedimēto potest fm illam se ipm elevare. ⁊ fm illam videre. velut in lumine claro ⁊ impturbato. et ita potent tal⁹ in cōtemplatō esse et exercere etiam tempore seruitij. quia cū oīa facilitate ⁊ absq̄ impedimēto reuersionis ad ea cogitanda que dicunt in seruitio. trāsibit in hoc nūc in illud. Si vero cogitatio que occurrit sit insolita ⁊ egeat grandi ⁊ fom attentōe nec possit trahi ad familiarē cogitationē ⁊ facilem. nisi cū diutirna meditatōe tūc in hoc casu videt̄ turpe et cōsultus cogitationē illā differe. ⁊ sq̄ post tempus seruitij. quādo seruitū est impositus sub distincto. Et fm hoc videt̄ intelligi illud dictum beati Bern. in cena omel. super cantica vbi verat ne quicq̄ aliud tempore seruitij cogitetur. etiā si salubre aliquid occurrat ꝛc. ¶ Pia cuit imprecatio litteris tuis inserta qua petitio, vt oēs nos deus in sua pace custodiat, ⁊ a turbatione mūdi ⁊ hominū in absēdi to faciat sue misericorditer absōdat. Est accōmoda ꝑsenti tempestati que minat ingētes bombēdas q̄ bellorꝫ plus ⁊ ciuiliū opiones, a face quoꝫ non est refugium tutius nes, a face quoꝫ non est refugium tutius ⁊ melius, q̄ ad deum recurendo, per patiēniam ⁊ humiliationez magnam. Nam in qualicūq; angulo mūdi qualis securitas, qualisve pax sperabitur? dispositi manere stabiliter in loco meo pacifico ⁊ illic ꝓfitari, que domini volūtas de me fiat nā locoꝫ mutatio quid ꝓficeret nō satis inane Expectamus aūt prebendam ampliorem ⁊ facultatem acceptiorē in ecclia illa magnation pacifica. sed paradisi, ad quē tendimus diuersis viis, aliis sic aliis vō sic iuxta vocatiōnē dei varios ⁊ imperscrutabiles modos. ꝑficiat igitur quilibet p bona opera, vocatiōnē suam certam, ne ab expectatione nostra nos confundat deus. Tu nominatim frater charissime hꝰ egerio, ama vsiāte gr̄a dei que in gente tecū sit, ⁊ fructuz affere faciat in patientia, in q̄ sola possidemus animas nostras. Lege xlv. ca. hieremie ꝓphete de verbo dñi ad Baruch. Et bene valē memor mei in oratōnibus tuis Nec pacē quesieris extra, sed assidue tecuz habita ⁊ libero animi cōtemptu, rumores fuge, nō solū ne incipias nouus autor hūi, sed nec grauis impleāt reuerēt. Dñs impoca, ⁊ nō trepidabis timore. vbi nō erat timor Aut si timēdū est, illū time q̄ pōt corpus ⁊ aiam pdere in gehēnam ignis. Animodo dū dubitatōes hmōi morales pulsauerint animū tuū, vel tuoz reuerē diligenter ad summā fm̄ habes. s. bartelinā. q̄ illic repies mīssōes fere de oībus talibus. aut saltē inq̄rēdo ꝓficies, creabis ingenij, ⁊ noua q̄ndie addiscēs, vetera ꝓfundi⁹ memoria radicabis. Eo ꝫ solutōes q̄s nō inuenes rēdas ⁊ sat̄ facere curabis. Explicat epla mgr̄i Johis Gerson. nulla fit sue ꝛc.

Dicunt aũ ēt dicãt inmille de absolutione de quibusdam bus, etiam de ultimis/quia nõ oportet ab illis ītrãũ absolui. Vñ habẽs potestatẽ generalẽ et papa vel legatus cẽ. absoluit generaliter ab oĩb⁹ sententijs quod ēt nutũ petere ⁊ habere. ¶ Addatur ad ꝓmissa. q̃ potestas plenior in dando indulgentias nõ ēt nisi quãdi⁹ potestas ordinaria que debet ē rationalis ⁊ ad edificationẽ ⁊ non si sint sine causa rationabili bus vel illas indulgẽtias ꝓpter ꝓ solo intuitu fanctis humanis/ vel alio tali modo nõ oportet q̃ indulgẽtie tantũ valeant q̃ ecclesie fonte. Propterea fatue sunt ⁊ superstitiose quedã mutilationes de indulgentijs ex. mille annos vel tali mõ qui dixerit q̃ papa nesciat ante talẽ imaginẽ cẽ. Et cẽt pariter quidam q̃ cedit hoc in preiudicium ⁊ imbecillem indulgentiaꝝ nec conuenit veritati. Unde plena indulgẽtia vix solebat dari/ ꝓ passagio terre sancte. Constat ītẽ q̃ facta ꝓ quo sunt indulgẽtie magis pretiosiores ēt q̃ aliud ceteris paribꝰ. ¶ Addat ꝓterea q̃ forma dãdi indulgẽtias sepe vana ēt. q̃dã enĩ dãt sub ceteris conditionibus vt si sint ꝓsti ⁊ contriti/ ⁊ si oederint manus adiutrices. q̃dã dãt cultibus in gratia. vel infra mãem habuerint gratiam itaq; tãe dum habent gratiã recipiunt gratiam sine alio actu cõfessionis. vel sacramẽtali absolutionis. Unde dare indulgentias nõ ēt ꝓprie absoluere a peccato/ sed ēt de penitẽtia debita relaxare vel in toto vel in ꝑte. Et ita patet q̃ nõ requirũt/ certa forma verborũ/ sicut in sacramento sed sufficit explicare fm intentionẽ pape dantis. q̃ dãt tales indulgẽtie.

Queris vlterius

Utrũ absolutio a pena ⁊ culpa ꝓ articulo mortis semel in vita possit dari illi q̃ nõ ēt tãc mortuꝰ. Rñdeo arta hoc necessariũ ē cognoscere q̃d ⁊ quo papa intẽdit dãdo indulgẽtias iuxta illud q̃ vltio addebãt/ solutõe alteri⁹ dubitatõis. q̃si intẽdit q̃ solũ nõ valeãt indulgẽtie ꝓ illo q̃ mortuꝰ ē ⁊ ꝓ bona q̃ ē mortuꝰ/ nec ꝓ cultibus. q̃ dãt indulgẽtia a sacerdotella nõ hz effectũ nisi ꝓ bona mentis. Vñ si ille postmodũ mortalẽ ꝑdã mortali effectu indulgẽtie impedit. Si aũt mortale in gña sonte tũ ꝓpria indulgẽtia sonet effectũ enã si sacerdos vellent dãs illas indulgẽtias. Addit forte q̃ melius hic sanctus intẽto pape ꝓsẽrẽt. Vñ ꝙuis sacerdos extreme vncõis nõ debeat dari nisi in articulo mortis tñ si ille suscipiẽs nõ mortalẽ ꝓ tãc nebulonem/ vere ñitatus sacramẽtũ. ⁊ inde in altera vice articuli mortis poterit mũgi. nõ ēt dicẽ articulꝰ mortis. q̃ per illã vel in filio hõ mortalẽ sed q̃ fm ꝓbabilẽ ꝑiectam bũanã/ nõ ē in dubio mortis/ ⁊ ita nõ optet expectare horam extremi tulpiij. Est igit tutũ cõsiliũ in dictõne huiusmodi indulgẽtiaꝝ a pena ⁊ a culpa ꝓ articulo mortis/ q̃ in q̃libet tali articulo ponit expressus est. petat infirmus sibi dari idulgentiã talẽ fm pape intẽtionẽ ⁊ q̃ cõfessus sic dirigat intẽtionẽ suã. ⁊ dicat verbis qui bus valet postq̃ absoluerit eũ sacramẽtaliter. mõ debito tã ab excõicatõib⁹ q̃a peccatis. do tibi plenã indulgẽtiã de pena tua. habẽdo vt dictũ ē. intentionẽ ad gñaz a papa expressaz/ sine explicẽt sine nõ illa intẽtio.

Vlterius ad illud

Q̃ quesisti si versus ille. dimittit dñe inquala mea ⁊c. dictus semel vel ter in morte habeat efficaciã qualẽ quidã ponunt ⁊ imponũt Aug. dixisse. Rñdeo ꝓ regula circa talis q̃ sunt innumerabilia q̃ nũq̃ attribuenda ē aliqua vtus supernaturalis/ talib⁹ rebus quibuscũq; nisi hoc habi possit ex scriptura sacra. vel reuelatõe diuina ⁊ oppositũ ꝓbabile/ habet quãdã specie suꝑstitionis/ plus vel minus. Vñ naturam operis vel assertionis. Nõ optet tũ q̃ sp sit penũ mortalẽ imo habet sepe excusatõnes licet apud simplices ⁊ ꝓpter qui nõ ponũt spez in talibus nisi ex virtute diuina/ quã reputant deũ talibus reb⁹ indidisse ac ꝓinde subleuãt spem suã. ⁊ imaginatõez habẽt fortiorẽ. Quis instruẽdi ecclie archat⁹ tã ꝓmodos q̃ alibi docet spem suã ponẽ ꝓ figeret in auxilio dei/ ⁊ sctoꝝ immediate. q̃ talia adinuicta quererent. Nihilomin⁹ cõdescendũ ē q̃nq; fragilitati debili deuotõi hominũ. ⁊ pauce fidei/ q̃ ne queãt sieri in deũ immediate. Et ex hoc ꝑnt excusari nouenarie q̃ fiunt cũ certio obseruãtijs q̃a credunt simplices ee necessarias ⁊ q̃ aliq̃n nihil valeret q̃d agerẽt. vt

si solũ ecent octo vicesvel septẽ. ecent sit si deficiẽs a cãdela lõgitudie illius q̃ offert q̃ plus ꝓ defectu q̃ lõgitudis/ ⁊ ita de siliquis manuũ. Nõ est igit aliquod talis obstãna ꝓ denũda. ⁊ extrahẽda tã q̃ impia/ si ꝓ nihilominꝰ cõdũ ē vt illud q̃d fit. fiat intẽtõe pia ad deũ ⁊ sub spe auxilij sui/ ab ipso ⁊ nõ alterius aliquẽ ꝓsequẽdi. Sic pie põt dici vsus pilosi ⁊ silia nõ desiderãtõe certa/ q̃ habeat vim hmõi si q̃ vtonio dictũ hoc meret adimplẽte gña dei. ⁊ spes interim sua vigoroſius elevat.

Ad aliud cũ queritur

si quis sacerdos absoluat aliquem bona fide credens habere potestatẽ absoluendi illum. qui tñ in veritate nõ habeat potestatem debeat postmodũ facere cõ sacerdotiũ illi quẽ phrauit absoluere. Et si sic q̃d ageret si iam mortuꝰ esset. ⁊ Respõdeo q̃ talis nõ est absolutus sacramẽtaliter. saluabitur tñ ex quo bona fide ꝓcessit ⁊ cõtritus est/ nisi ꝓ modũ dum venient ad noticiam suam veritas cõtemplit cõsiteri. Sacerdos autẽ tenetur sibi facere cõscientiam dum reuaturit ⁊ hoc si cõmode possit fieri alias nõ necesse oportet q̃ si non fecerit alteri cõscientiam de hoc quia non ꝑmode potest aut potuit fit in periculo damnationis/ confiteri tñ ō ignorãtia aut negligẽtia tutũ erit.

Aliud quesisti si dicẽ

do officiũ diuinũ occurrat cogitatio deuota circa aliud q̃ sonãt verba seruitij/ sit veritus insequi cogitationẽ illam vel cõtinuare. q̃ reducere se infra terminos ⁊ limites ꝓprietatis. Respondeo q̃ talis. aut est exercitatus iam circa illam cogitationẽ. ita q̃ transit apud eum in cõtemplationẽ. i. q̃ facilter ⁊ absq; impedimẽto potest fm illam se ipm elevare. ⁊ fm illam videre. velut in lumine claro ⁊ imperturbato. et ita potent tal⁹ in cõtemplatõe semet exercere etiam tempore seruitij. quia cũ omni facilitate ⁊ absq; impedimẽto reuertionis ad ea cogitanda que dicunt in seruitio. trãsibit in hoc nũc in illud. Si vero cogitatio que occurrit sit insolita ⁊ egeat grandi ⁊ forti attentõe nec possit trahi ad familiarẽ cogitationẽ ⁊ facilem. nisi cũ diuturna meditatõe tũc in hoc casu videt tutius et cõsultius cogitationẽ illã differre. vsq; post tempus seruitij. quãdo seruitiũ est impositus sub silentio. Et fm hoc videt intelligi illud dictum beati Bernardi in vna omel. super cantica dñi verat ne quicq̃ aliud tempore seruitij cogitetur. etiã si salubre aliquid occurrat ⁊c. ¶ Pia autem imprecatio litteris tuis inserta qua petit vt oẽs nos deus in sua pace custodiat/ ⁊ a turbatione mũdi ⁊ hominũ in abscõdito facici sue misericorditer abscõdat. Est ne cõmoda plenti tempestati que minat ingẽ teo bonorũ ꝓdaq; bellorũ plus q̃ ciuilis opiones/ a facie quoꝝ/ non est refugium tutius ⁊ melius/ q̃ ad deum recurrendo/ per patiẽtiam ⁊ humiliationez magnam. Nam in qualicũq; angulo mũdi qualis securitas/ qualisve pax sperabitur ⁊ dispositi manere stabiliter in loco meo pacifico ⁊ illic ꝓsolari/ que domini volũtas de me fiat/ nã locoꝝ mutatio quid ꝓficeret nõ satis scimus. Expectam tuo aũt prebendam ampliorem ⁊ facilioꝝ et ubertiorẽ in ecclesia illa magnatum pacifici. sed paradisi/ ad quẽ tendimus diuersis vijs. alius sic alius vo sic iuxta vocamus dei varios ⁊ imperscrutabiles modos. faciat igitur quilibet ꝓ bona opera/ vocationẽ suam certam ne ab expectatione nostra/ nos confundat deus. Tu nominatim frater charissime b⁹ egenis/ auxiliãte gña dei que in gitet tecũ sit/ ⁊ fructuꝝ afferre faciat in patientia/ in q̃ sola possidemus animas nostras. Lege. xlv. ca. hieremie. ꝓphete de verbo dñi ad Baruch. Et bene valẽ memor mei in oratõnibus tuis. Nec pacẽ quesieris extra/ sed assidue tecuꝝ habita ⁊ libero animi cõtemptu/ rumores fuge. nõ solũ ne inapias nouus auctor hũ sed nete gratis implẽt ⁊ereẽt. Dñm impoca/ ⁊ nõ trepidabis timore. vbi nõ erat timor Aut si timẽdũ est/ illũ time q̃ pot corpus ⁊ aiam pderem gehẽnam ignis. Quomodo dũ dubitatões hmõi morales pulsauerint animũ tuũ/ vel tuoꝝ recurre diligenter ad summã fm habeo. s. bertelmi. qui illic repies missões fere de oĩbus talibus. aut salte undẽdo. ꝓfacio/ exercens ingenii. ⁊ nouã q̃ die addisco/ vetera ꝓfundi⁹ memoria radicabis. Eas vo solutões q̃s nõ inuenes remãda ⁊ sat facere curabim⁹. Explicat epla magri Jobis Gerson. missa fri suo ce-

bilitio ꝛ. Ex hoc patet q forma sup
dicta ꝛ dicenda absolutōis in cōfessionib⁹ vtit
absolutē simpliciter dicja de excōmunica-
tione vinculo vel irregularitate possit q pre
missa est regula quia in casu vt sic accidit
bi deus. vel mittet. ꝛ. vel similia. et ista
Ego absolvo te a peccatis meis In nomie
patris ꝛ filij ꝛ spūssancti amē. Et hec oportet
alia addere. imo cum ꝛ dicuntur. q; ecclia vt
sunt singularia ꝛ magistralia, vel extraordina
q plurima in quib⁹ securitatis ꝛ celeritas
sentia. Vbi aut dubitat vtilit aut cō-
modabiliter fieri pt excōmunicatō vel irre-
gularitas forma habet in supioribus, nec
singularitate forma habet in supioribus, nec
mania ꝛ alia quia nimis leuiter scrupulos in
mania ꝛ alia quia nimis leuiter scrupulos in
filio vite. alias nō ꝑ ad solida aliqua deuo
nem pueniet ꝛc. ¶ Que sequūt in pdicta
lis nō habent. sed cognoscēs ego q ad ca-
pitulū. etc. Diuersimode barnch me remu
neret legēdū. manifestare nō audebam ama-
ui. Sēdū igit q barnch qui scriba erat ꝑ
dictum timens; calamitatē que oppressura
erat indies de hierusalē in qua ipe cū erat
ab nabochodonosor rex babylonis oppu
gnauit eam. ꝛ multa plurima inijolui cō
tinuo. cepit intra se ipm q
lossio planctibus cōsiliari. quē dñs pie
paternaliter redarguēs q in vita hominū
multitudine in captiuitatē adducenda ipē
sibi requē ꝛ gaudia quoq; ꝑdixit ipm ba
ruch multa cū eterno pallioꝝ cōpatiē. sed
nō sine gaudio ꝛ vltissima cōsolatione. se
cretū sē alium cōe quocūq; pcuret ꝑ
mittit. q quidē illi sufficere debuit. Cū hic
habet in dicto capto. xlv. hieremie. verbuz
qd locutus ē hieremias ꝑ bera ad barnch
filiū nerie; cū scriberet verba hec libro ex
ore hieremie anno. x. Joachim filij iosie re
gis iuda dicēs. hec dicit dñs deus israel ad
te baruch. dixisti vē michi. michi qm addi
dit dñs dolorē dolori meo. laboraui cū ge
mitu meo ꝛ requiē nō inueni. Hec dic do
minus sic dicēs ad eū ecce ego ego edifica-
ui destruo. ꝛ quos plātaui ego euello. ꝛ tu
uersum tenā hanc. ꝛ tu quesiuisti tibi grandia
noli querere. quia ecce ego adducā malū
sup omnē carnē dicit dominꝰ. ꝛ dabo tibi
animā tuā in salutē in cūctis locis ad quē
cūq; ieris. Hec ibi. Super quo verbo
sit glosa ordinaria in hanc modū. Rudia
adhuc tolerantia passionuꝫ quas experta
erat Baruch ꝛ aut captiuitatis cala
mitatem. que tempore Joachim imminē
bat. Unde consequēt dolorem addidit do
lori suo cui responsum est a deo. q ꝛ super
fluē quereret sibi pace cum totus populus
sub face tribulationuꝫ laboraret. Signat
autē eos qui pressura tribulationū vel ꝑse
cutionū. quibus in ꝑsenti ecclesia grauat.
pusillanimitate nrubant querentes cōsola
tionem que solū in futuro plene promittit
Unde vos aūt contristabimini. sed trista
cia vestra vertet in gaudiū. Hec ibi. Ꝑ qē
hoc exemplo erudit. rogemus in spū hu
militatis ꝛ animo cōtrito obnixius patrē
misericordiarū. dominū nostrū vt si ꝑpter
delicta nostra que penas acerbissimas de
meruerunt flagellari nos decreuerit saltē
misericorditer corripiat. cōseruēt animas
nostras. ab omni murmuratōnis ꝛ impa-
cientie periculo. quatinus in ꝑsenti casti-
gati salubriter ꝛ non mortificati digni sim⁹
qui in eterna beatitudine cum sanctis oīb⁹
bus cōsolemur. Amen.

De absolutōe defunctī carthusiēsi.

Equē respōsio ad interrogatō
nem carthusiēsiū aliquoꝝ. Ad
videndū si defunct⁹ possit absol-
ui sicut dicē fieri apud carthu-
siēsi. dū inhumatio celebratur.

Notanī potest diffinitio magistralis q ꝙ-
druplex potest intelligi absolutio. Quedā
est sacramētalis in foro cōscientie. Quedā
iudicialis in foro ecclie. Quedā satisfacto
ria. Quedā depcatoria. ¶ Cōstat q defun
ctus nō potest absolui sacramētaliter sicut
nec pōt confiteri qm a mortuo perit confes
sio ꝛ ad hoc pōt reduci illud dictū petri qd
cūq; ligaueris sup terram ꝛc. non dicit sub
terra. Rursus quia si defunctus sit in glo-
ria. nō indiget. Si sit dānatus nō ē capax
si sit in purgatorio ipe alicē saluabilē. ¶ Cō
stat ꝓterea q defunctus si fuerit excōmuni
catus in foro ecclie vel exterioꝛ ꝛ penitē
tie potest absolui. et quo ad corpus ꝛ q ad
animā sicut si quenter practicē. Et i hoc
casu potest officialis dicere absoluo te nō in

ꝓmto. nec in sequēntibus expedit. ¶ Cōs
tat rursus q ꝑ modū satisfactionis. pōt
defunctus exiliens in purgatorio recipe ab
solutionem a pena sua multipliciter. Uno
modo dum particulatim ꝑsona applicat
meritum sue satisfactionis pro defunctō.
Alio modo dum hoc fagit una cōgregatō
particularis. vel capitulū cōgregatōis. Tertio
modo si papa velit cōmunicare de thesau
ro ecclie. per modū indulgētie. quoniam
isto modo potestas pape et claues ecclesie
ꝑtse extēdere ad defunctos in purgatorio
saltē indirecte cui⁹ declaratio posset lōgius
extendi. sed hic omittē. fundamētū datur
in articulo symboli sanctoꝝ cōmunionem
Jn quo fundat valor suffragioꝝ ꝑ defun
ctis factoꝝ ꝑ vinos. ¶ Constat denq q ꝑ
modū depcatōis ꝛ impetratōis pōt defun
ctus exiliēs in purgatorio frequēter absol-
ui iurta doctrinā cōem oīm doctoꝝ. ꝛ vni
uersalē ritū ecclē. que ꝑ defunctis instituit
oblationes atq; suffragia. Et inde est illa ora-
tio cui⁹ similibus. absolue quesumus dñe.
Jurta quē modū absolutōis. fiūt in eccle
sia quotidie absolutōes generales aīaꝝ mis-
sam. ꝛ in cōpletorio. dū post cōfiteor dicit:
absolutōez ꝛc. ¶ Et isto modo nulla ē difi
cultas in ꝓdicta obseruatōe carthusiēsi.
vel aliox qui dicunt absoluere defunctos
si nō etant nisi vbis depcatoriis. Quia vel
intēdunt impetrare absolutōez defuncti ꝑ
depcationē vel etiā ꝑ satisfactionū suaruꝫ
applicationē iurta tertiū membruꝫ. ¶ Si
vero fiat absolutio ꝑ verbuꝫ ꝑsentis tem-
poris ꝛ indicatiui modi. vt dicendo ego te
absoluo ꝛc. Potest hic loquēdi mod⁹ pie
intelligi vel interpretari. tanq; sit depcatiuꝰ
aut q fiat iurta scām membruꝫ distinctōis
absolutio quedā iudicialis de excōicatio
nibus. si que forsitan cōtracte sunt ꝑ trans
gressionē statutoꝝ religionis vel alio mō.
Cui consonat quod inquirēti a circūstanti
bus dū corpus debet inhumari. vultis q
absoluat. Sicut etiā apud seculares quan
doq; nō humarēt corpus. nisi ēpus vel cu
ratus mandaret ꝛ creditores consentirent.
¶ Rursus possz addi q ex indulto apostō
lico. intelligat fieri largitio quedā indul-
gētiaꝝ. ꝑ quas absolutē defunct⁹ a pena. q li-
gatus ē in purgatorio. Sed hꝰ indiget ma

ioꝛi declaratōe. qui hec cōtigit ex tali ꝑsone
gio vel indulto seu de forma eius. Et que
causa mouerit papā ad cōcedendū talem
dulgentias carthusiensibus plusq; alijs q
uis austeritas religionis videret esse causa
rōnabilis talis indulti. ¶ Et post scriptu-
ram ꝓmulgatā est intelligi q prior ma
gnus ꝛ ꝑ seq̄ter alij fungunt autorita-
te legati pape circa suos. Et istā ꝛ cōfessiōē
iudico rōnalē. ꝑ tollēdis scrupulis q plu
res insurgūt apud timoratos in dei timo
rē quā alios. Et vt afflictis ꝓ timore bi sur
ꝓsit afflictō. Unde licet defuncti nō sint
habiles facere que cōmuniter instituūt ꝑ
ꝓcessionē indulgētiaꝝ et q ꝛ tribuantur ei
tunc et orent. pōt tn papalis autoritas cō
dere vt li ꝑ eaꝝ suos viui talia faciāt ꝑ qui
bus dante indulgētie ꝓfuntur.

Finit.

Sup absolvēdi po

testate ꝛ qualiter expediat fieri reservatio
nem peccatoꝝ.

Loquitur deū q dedit ptātē
talē hoib⁹. Mat. viij. a. Nō
vbū quis li alē sit de ptāte
sanatōis morboꝝ in corpe
tū ꝓncipali⁹ intelligit ꝑ my-
sterū de ptāte clauiū. solvēn
tiū pesles peccatoꝝ in mēte. Hec aūt ptās
clauiū que circa corpus xpi mysticū cum
mēbris suis q sunt fideles exercēt. residet i
sua plenitudine ꝛ fonte apud papā. de hinc
ad ꝓlatos maiores vsq; ad minores quos
curatos appellamus deriuatur ordine hie
rarchio. diuinitus nō humanitus institu-
to ad edificationē ecclie ꝛ saltē ꝓpioꝝ. quā
ꝑ expedies iudicauit. Et qm expedit vtā
peritie per claues ecclesiasticas nec nimis
apiri ꝑ cōtemptu. nec impiobe coartare si
ne fructu. Videndū est papue de ptāte ca
ratoꝝ que hodie practicē qliter sit ꝛ quali
ter nō limitanda iurta qualitates tempoꝝ
ꝛ loco ꝛ multiplicationē transgressionuꝫ ꝛ
possibilitatē remedioꝝ. Qua super re pla
ceat attendere ꝓpositones. nō declaratio-
nes. qui sequūtur. ¶ Omnio castū q non
inuenit a cunctis remotus. cēsendus ē eis
cessus in foro ꝓsentie respectu subditoꝝ.
¶ Dico casus cui⁹ relatio ad superiorē ꝛ q

pñ̄ nouerit vel nō expediret, cuncta ē relinquēda. ¶ Is casus pene secretus, nec sanctis dictus. p̄ quē relinquēdus videt ē cuncta. si enim, vbi nō est spes imminens damnosi effectus, vt qñ peccator nūq̄ vertat ad planctum. nec forte noto emittit, put sepe fit, audeat confiteri. ¶ Omnis casus excommunicationis late sententie p hominē, vno nominatim in bulle vel illi p̄ona publice posita a curatis rōnabiliter referuata. ¶ Casus excommunicationū eā late sūle p̄ universal hoiem vel hoc sub dñō generalitate nulla p̄sona nominata videt posse a curatis vt absolutam cū unitate sanctē ecclē facēda. qñ ipsa penitēt. vt dēs reputabit ac. cū eden pauule pōe pñ pōe. ¶ Casus carnalis lapsus p̄ vim i sera mulcbria ac puerili. q̄ secreti sūt. videl curatis diminuti, sub cruce tutum iudicij. nisi tōe dantes accepta. si nō oēs pōe tenent in remissōe. ¶ Casus votorū p̄ munū. t sepe stultor cū absolutōe de p̄terito. t p̄mutatōe p futuris videt curatis relinq̄di. maxle si sint secreti. t si pālā iuri les apparēt aut modicū fructuosi, p̄ñt ab plano talia p̄mitt rōe p̄sone sue. supposito et casibus q̄ in ol voto annexi supponit nō excepta si indicta rē. ¶ Casus reuelationū incertaz ac modici p̄ij, possūt curatis dimitti. secūs certis, secūs magnis p̄ijs. secūs i delictis notōib⁹ notoriis. t scādalosis. t vltra. ¶ Casus hereseos occultaz. t mētalū. Casus sit blasphemiaz seu motu ire, plantū. Casus furtoz q̄ diuinoz non iudiciali. Casus sortilegioz sine hostie et calicis fractōe. primoz sacramētoz abusiōe. Casus sacrilegij pleni. Casus offensionis parentū sine lesionis enormitate p̄ñt curatis dimitti. ¶ Casus abortiui vel in vētre. vel extra qui venit ad vitā p̄ter intentionē patrem, nimirū celant curatis, maxime si sūt secreti, nec p̄mos scādalizant qñ p talibus nullo mō curanda ē penitēta grauis, p̄ forum publicū. Que nō pia q̄ crudelis vbi loquitur ē confessio. nec excusat sed accusat hoc loco dicere q̄ dat ad terrorem aliorū. ¶ Casus habētes in decretis patrū, suas penitētias limitatas, non sunt ꝓpterea sic semp̄ limo nec frequēter obseruāda q̄ curatus in absolutōe p̄cepta q̄ secreti sūt. Secus de publicis, opus est certe vt penitentie sint p̄ circūstantijs arbitrarie. Tutius dimittere penitentē ire in purgatoriū cum parua penitēta, quā hic implere vult quā ei magna nō implēda ducere in infernum, verbū est memorale guilhelmi parisien. Casus enormes publici. t scandalosi tam ecclesie q̄ p̄mis locis. t vicario positi sunt vnq̄ maioribus planis reseruati. Casus facile erit cognosca p curatos. ¶ Casus reseruati plano, possunt audiri per eos sint eor vicarios. t absolui dum tñ penitēs bona fide ꝓponāt reliqua cōfiteri suis habētibus potestatē. imo q̄ libēter omnia confiterent, vni. t eidem si simul idem confessor vel vellet vel posset absoluere. Tunc enī est vnitas confessionis ex bona fide. q̄ inuelle videat diuersitas in cōfessionibus. t ꝑte vel actione. ¶ Lugduni. xxij. marcij. M.ccc.xxj. sub correctione.

Finit.

Incipit epistola eiꝰ

Den ad quēdā epīm sup moderatōe casuū reseruādoz in foro penitētie.

Pontificali dignitati / sunt qualisūq̄ zelatores: dantibus benedicere. Pastoralis autē tantas / in casibus reseruandis quo ad forum conscientie sicut et alia quelibet potestas / data est prelatis / ad ēdificationem ecclesie / non in destructionem. sicut dicit apostolus. t in fauorem populi christiani. p̄o salute non p̄o questu aut simili cōmodo consequendo. Constat autem certissime per plures exptos in confessionibus audiendis tempore illo / q̄ relaxatio stricta quorūdam casuum / p̄sertim in grauioribus. t occultis speciebus peccati carnalis. retrahit innumeros a confessione talium peccatorum sicut sunt pueri. t puelle / t mulieres verecundissime / et mulieres idiote a quibus vir potest extrahi confessio talium peccatorum quātūcunq̄ confessor sit solicitus humilis mansuetus. t discretus. Qñ si remittantur ad prelatum vel penitentiarium de longinquo vel in publico refugiunt. t horrent. Expertūq̄ ē millesies q̄ non vadunt. sed nec ducēti nec trecenti. imo nec mille penitentiarij sufficerēt aliqñ ē

ens diocesi ad tales casus plene audiēdos absoluēdosq̄. Denicq̄ quid p̄o dicā. t certe obest plurimū addere verecūdiā sup verecūdiā. onera grauia sup onera. t difficultates difficultatē. que cōfitēdi talia peccata sup difficultate. que ētia est vt vix credi posset. Et hoc ꝑcipue quando peccatū secretū est. t tale q̄ auctor spem vite eternē habet ipm si velit. et nec epiſcop nec alius / inde penitentiā vel noticiā habet. Si dicitur. talis si nō reuelabit oānabitur. fatemur quidem. sed obuiandū est huic damnationi modis omnibus potiusq̄ addēda sit occasio. numquid requiritē sanguis loquis id est damnatio ab illis qui occasionem dederunt ꝑcipue planis maioribus? Dic certe tibi sufficient p̄sto vsq̄ ad vltimū quadrantē eunti in eandē damnationem. cum sint prelati ad saluandum gregem oñi positi. t pascendū nō occidendum aut scandalizandū. Exptū est tragq̄ horroris refutationis / nullos aut paucissimos cohibet si peccare. innumeros autē sic retrahit cōfiteri ꝓpter dictas causas et etiam alias. quoniaz mulieres ꝑcipue tali modo retrahūtur. P̄imo q̄ mentes notarii a mantio cum tales cōfessores adeant. q̄ cum zelotipi sint statim sinistrā contra vxores suas sumerent occasionem vnde surgerent iurgia lites discordie. t amoris interitus. t cetera que ꝑcula p̄aurarēt malauam nō sepius mortem. Secundo q̄ sepius a talibus cōfessoribus exactionē indando pecuniā ceram. aut similia. vel iniungūtur penitētie publice. vnde iterum a suis mantis notarētē. vnde quoq̄ incidēt ꝑcula. Tertio q̄ verecūde nō audēt cōfiteri magno ꝑlato aut famoso doctori sicut vñ alijs. saluo illo q̄ sit bonus. t idoneus. Et plures causas retrahētes. q̄ ab exptis colligere pōt. Sūt. t in vnis cause tales aliquales exhūnāde sunt. t similes. ꝑcipue si aliquis incidisset casum episcopalem ideo q̄ nocuisset ep̄o. aut ecclesie sue quō iste indueret ad cōfitendū ep̄o aut suo cognito vicario. Aut forte q̄ considerās quēdā pecuniale ore apud confessorem tales / vtile cōfiteri vñ scādalisantes se a confessione retrahit. t mille talia q̄ innumeros retrahūt a cōfessione. Et hoc intelligē dū de ꝑcio occulto. Secus ē in ꝑcio publico quibuscūq̄. Talis sola fm quosdam doctores / olim iura cōdita reseruabāt. Sed quid? Nimirum vt tanta rē pena grauis. t publica p̄ sapientes talibus in exemplum. t terrorem alioz. Sed ut occultis / cessat hec ratio. quoniā pro talibus nulla penitentia iniūgenda est. quā nolit confitens recipere. Quoniā iuxta memorabile dictum Guilhelmi parisien⁹ salubrius est cōfessum cuz pauca tenuissima penitētia acceptata relinquere in manu dei puniendū in purgatorio. q̄ cū magna nō adimplēda detrudere ipm in infernum. ¶ Prouideat igit̄ deinceps solicitudo tua pia. t pōtificalis dignitas. Noli dandere regnuz dei. cause onerate grauis eternaq̄ debilitate. t casuum alligare. Quāobrē talium casuū occultoz refutatōe. q̄ pheu dolor vix venit ad cōfessores. q̄cūq̄ licet celeberrimi sint. ¶ Postremo si nō placet casus ꝺ̄os occultos. q̄ de publicis ni lōdmur relinq̄re possim quilibet cōfessori / vt p̄ oñi etate cōsuetū rē. salte hoc expedire videt. p̄mo q̄ nullus casuum iudicare ē refutatus quo ad cōfitētes minores. s. q̄ non complerūt decimū quartū annū. q̄ non habent discretū vsum rōnis nec facultatē restituēdi ꝓpter ꝺ̄os suos. vel malicij. alienis nec leuiter audent cōtā ꝑsonis autēticis et extraneis ꝑcere. q̄ tamen nō audēt de tam pudēdis ꝑfiteri. ¶ Cōsulendū ē insuꝑ vereūdie etiā parētū si crebro vi publice vel de longinquo ad penitētiarios mitterent. ¶ Et expedit denicq̄ facultatē. t ato relinquere p̄ecem sup occultis casibus curatis. t ordinarijs. t generaliter oib⁹ qui bona fide voluerint. t sauerint ꝑhibere alios nō ad questū vel subuersionē. imo tales dimittere. t credi ēent. t inducēdi. t trogādi ad laudē dei. t salutē populi. ꝑfessores. t ꝑdicatores p̄ defectione bonitatis. in h⁹ tpe pessimo. q̄n nimis exprimur ben illud Ben. Corrumperat oīs caro viā suā. Vnde horrēdum ē vbiq̄ flagitioz naufragiū. in quo saluat arca penitētie / cui⁹ arce introitū ꝺ̄o plus expedit ampliare. q̄ nimis arctando sua. ꝑhibeat eos q̄ ad ingrediēdum allici. imo intra ꝑabolā euāgelicā q̄si cōpelli debuerūt. ¶ Expediret insuꝑ in speciali. vñ ꝑ vniuersalis habebit oīo. ꝑmo. q̄ quilibet ꝓ q̄cūq̄ obediētia fuerit / habeat licētā

nā pecuniā vel nō expediret/curatio ē relinquēda. Dic casum pene secretum, nec tam publicum, primū relinquēdus videt ē curatus, p̄sertim vbi nō est spes maioris boni per eius effectus/vt q̄ peccator nūq̄ iret ad plat̄m. nec forte inde causet, put sepe fit/audiret confiteri. ¶ Omnes casus excōmunicatōis late sentēcie p̄ hominē/nō nominatim in hac vel illa grāli publice posita a curatis rōnabile reseruant. ¶ Casus excōmunicationū etiā late sētie p̄ iuratā vel bonam voluntatē a hoc sub dēā generaliter nulla p̄sona nominata videt posse p̄cedi curatos vt absolui possint cū iuncta sanctitatis facēda/q̄ vnusquisq; cū iuncta sanctitatis facēda/q̄ vnusquisq; cū iuncta sanctitatis facēda/q̄ vnusquisq;

generalē t expressum q̄ possit absolui ne dū
dimittat hēt ista mentaliter a quocūq; sa
cerdote. sup omnibus in cōfessi exi
en qui peccauit circa materiā hanc conten
ciosam; de papam. Dirigat omnia verba q̄
est benedictus in secula. Amen.

finit.

In explanationē dicti P

Ego nichil ad eam inscripsi. et negligo
ma. sed et mihi videt dialogum esse opus
h subtilem ymaginatiuum. t magistri reprē
dentes t explanantes. t magistri Johis d
dentes t explanantes de potestate ligandi t soluendi.

Dialogus.

Um christus dederit pote
statem ligandi t soluendi
precipaliter petro et simul
omnibus aplis t successo
ribus. Querē vnde dicat
hec potestas? ¶ Di
cat cognitio nostra rōnalis incipit a sensi
bilibus nominū sumpta est a rebus tem
poralibus. Dicat sāt aliquis ligatus cen
sura q̄si nō pōt exercere pontifices opa
tiones in toto vel in pte. vt ligatus pedes
t manus nō pōt operari manualē nec ambu
lare. Dicat sāt solui nō tollunt vincula. t
reddit tue libertati qua potestate hēbat ante
huius. Tertiū ē vnde nomē ligatōis ad
spūalia. t sūt nomē solutōis vel absolutio
nis vt dicat alia rōnalis ligata q̄si non pōt
ea libere legationis scilz pacificandas siue
pdicādi. Sic dicat sonus ligare sensibilem
aut intellectualem operationē q̄si vigilia sol
uta. Sz magis ad inditōnez tuā sapiōtia
dei ita dicat q̄ sinaz sāt iudicialē penalem
ligare subditū nō tollit ab eo liberā facul
tatē alibi q̄ualiter exercēdi. Absoluit vero
nō facultatē bonū restituit. ¶ Placz
q̄d petitis ad cōpēdiū dicā. Sz sic li pōt
pōt ista ligata t soluta sunt dantes ecclie
vel dantes de quibus dictū est petro. Et tibi
dabo claues regni celoz. ¶ Quibus
offertur multiplex assignari possit. accipiā
tur ni aliqñ sine nomine p doctores iuxta pre
fatū triūphū. Hā sicut dantis mate
rialis agit t dandi sic spūalia suo mō. Sz
qz vis breuiari fmonem. nego de claui bus
bonū gratū dīcz tuā cautū accesse ēppe alia

que de pōte ecclastica lati habeo vtrūq;
Loquitur hic ecclāstice fmo de pōte ligā
di t soluēdi iudicialit. p sententiam late ab
bole vel a iure. iudicali seu iuridica. Et de
scribit in pēnis q̄d ē sententia. ¶ Sententia l
generē fin pbiam nominū impositōem. t
modos significādi grāmaticales sino me
taphisicales dicat ee determinata acceptio
alterius pos z tradictōis. Et deriuat a sen
tio tu. qz sentias ita sentit. nec plures nisi ad
vtrōes ratōne. ¶ Differt aūt a cōsilio sicut
conclusio ab inquisitione. ij. Eth. fm pbm
Unde cōsiliū est questio vel inquisitio reso
lutoria sup medijs aptis ad cōsecutōem fi
nis intēti. Sententia vero ē determinata ac
ceptio alterius pti. que in disceptatōe vel
cōsilio versabat. ¶ Et hoc aliquando fa
cit bonus solus sicut sup spūalibus agibilibus
Inde ē illud apud Job. Sententiaz labia
mea pura loquent. Et apud comicuz. fiat
sententia. Et in proverbijs. Sapiēs oculi sibi pi
ctor videt sepē virtus loquentibus sententias.
cum multis similibus. Unde notaē liber
sententiaz. ¶ Amīi t sapius t rōi nostre viā
minus/sententia dicat conclusio pconsiliata p
plures in iudicādo. Et cōuenit suonie cū
iudicio qd sert post consiliū. iuxta verbuz
xpi/ponētis gradus inter penas/ire debi
tas. Qui irascit fratri suo ināt reus erit cō
silio. qui aūt dixerit fratri suo racha. reus erit
iudicio. qui aūt dixerit fatuus erit reus gehē
ne ignis. Est itaq; fm glosam minus gra
ue q̄ pena veniat adhuc in cōsilio q̄ vū de
terminato subiacet iudicio. vnde omniū
grauissimū q̄ iudicij fiat executio. Et ē sen
tentia sic accepta decretū vel dictamen vel
iudicium supiorū q̄ vult legitime subdi
tum suū q̄ pēnā ligari vel a pena liberari p
peccatum. De tali sententia t iudicio habet
dñs in Exodo. Nec in iudicio/plurimoz
sequeris sententie vt a vero deuies. Et i Ec
clesiaste. Quia nō pferē cito cōtra malos
sniam. filij hoīm absq; vllo timore ppetrant
mala. Et i euāgelio Joh. Nolite iudicare
fm faciē sz iustū iudicū iudicate. ¶ D
De iudicio t iustitia replet ipa sacra scptu
ra. ac pinde pōt vberi⁹ aguosci q̄d sit iudi
ciale/sua. quēadmodū sua idē est cum iu
dicio. Sententia aūt duplex est quedā ligā
tio vel obligō. alia solutio vel absolutio. Li

bet insup quomō sententia ferri debet legiti
me. id est cōformiter ad legē pcipue quan
nam. Et q̄ in obscuris aut dubijs pnium
sit consiliū. Et vt pōculio deus semp ha
beat tanq̄ finis oīo finis. ¶ Sed quē
quelibo cōsequēter si quilibet iudex qui
potest ferre sententiā iudicialē ligantē. pōt
eadem autoritate ferre solutem. ¶ D
Potestas de qua loquimur non est pote
stas solius ordinis que respicit corp⁹ chri
sti verus. t que dicit equalio apud omnes
qui p caracterē sacerdotalē habent potesta
tem consecrādi verū corpus xpi non plus
papa q̄ sacerdos infimus. Hec vo pote
stas iudicialis seu iurisdictōnis in ecclesia
respicit corpus xpi misticum. Cuius pote
statis plenitudo residet penes summū pō
tificem. t est in ipo tota/potestatiue. Lete
ris vo p partes oriunt tota determinatio
nem legimus/ultimo fontalis. t pme pote
statis. t hoc ne confusio sit in ecclastica poli
cia q̄s sit figurata ad exemplar ciuitatis hieru
salem tanq̄ descendens ab ea fm Apocal.
Joh. Dicendū est igit. q̄ vat aliqbus pote
stas ligandi iudicialit in multis casibus t
ipsis. phibet absoluendi facultas. ¶ D
Sano animaduerto casus multos. Qz nā
quid potest papa cōcedere facultatem ali
cui sacerdoti. sit ille Johānes q̄ ponam
aliquā singulare veputa martinū/absolue
re possit ab oībus sententijs tam a iure q̄
ab homine late? ¶ D Unq; potest.
¶ D Consequēter queritē. si p concessio
nem hanc generalē/possit martinus absol
ui generalitet ab omni vinculo sentētie pe
nalis late tam a iure q̄ ab hole. Et vt com
pendiosius inquirā. poterit ne martin⁹ ab
solui ab irregularitate quā contraxit/quia
celebrauit excōmunicat⁹? ¶ D Videt
prima facie q̄ sic. nisi certitudinem aliquis
ostenderit repugnātem. cū beneficiū prin
cipio sit latissime interpretandū. pene vo re
stringende. Et vt manifestius fiat istū q̄d
dicamus loquamur interim de sententia in
diciali lata ab homine. Et ponam⁹ q̄ mar
tinus dedamo fuerit suo iudici/celebrasse
missam. ipo stante excōmunicato. ac pinde
ferat in eū sententiā q̄ est irregularis. t ad
celebrandū de cetero inabilis. ¶ D La
tio iste quotidianus esse potest. ¶ D

Dicem nūc interrogātis accipio. Potarit
ne martinus taliter ab homine sententia li
gatus absolui p Johannem sacerdotem.
¶ D Quz ligare t soluere sint correlati
ua ad inuicē si martin⁹ potuit ab hole sen
tentia ligari vinculo irregularitatis. quo
mō nō poterit ab hole sententia p papā sol
ui vel absolui. quēadmodū posset de excō
municatōis sententia ab hole lata taliter libe
rari. alioqn quid imponaret cōcessio talis
ample facultatis q̄ ab oībus sentētijs tā a
iure q̄ ab homine latis/possit Johānes ab
solucre martinum? ¶ D Scio ne q̄d R
in oppositū possit ex iuribus introduci.
¶ D Accepi quoddā dicere q̄ irregulari
tas nō cadat sub forma absolutōnis/sed
sub forma dispēsatōnis. qm̄ irregularitas
non semp indiget absolutōe. cū absq; peo
cato cōtrahat aliqñ. sed tūc dispensatio lo
cū habet/si gratia tali fiat. ¶ D Nō est
vsq; quaq; absurdū illud qđ illi dicūt. Ni
hilominus oportet theologos simul cum
canonistis cōuenire in acceptionibus istō
rum terminoz ligare: soluere. Et scire q̄d
dicat sententia a iure. quid ab homine lata.
a qua orat facultatē absoluēdi dīs papa in
concessione que dicta est. Cū vo sicut pre
dixi. absolutio referat ad ligatōes/cōcessio loquēs de absolutōe a sententijs iuris
aut hominis/intelligi debet de sententijs pe
nalibus atq; ligātibus. Et hoc tā notauī
mus sed recepimus cōstringēdo fmonem
de sentētijs a iure ed ab homine latis. q̄ sūt
sentēie penales inflicte vel late ppter culpam verā vel psumptā. ppriā vel alienaz
propter sententias penales. que q̄nq; ferun
tur sine culpa illius in quē ferunt. sed non
sine causa. Quod dicat. patet in excōmuni
catis ppter obedientiā deo t ppriis cōscie
tie faciendam vbi latet ecclesiam veritas.
¶ D Apparet q̄ in hac descriptōe sentē
tiarū cōsentire debeat canonista. Talibus
enī sententijs ligati/indigent ab absolutōe q̄
soluat seu tollat vinculū. Nam q̄d est ab
solutio nisi a vinculo liberatio? siue tal ab
solutio fiat p nomē dispensatōis sententie
siue p aliud nomē equalēs. vt p babilitatē
seu p restitutōes ad pcē statum. ¶ D
Dicet fortassis canonista q̄ inter liberatōz
a vinculo irregularitatis p dispensationes

et iuste liberatōes p absolutōes hoc in̄ est q̄ absolutus reponit solūmō hoiez in statu salutis eterne tollēdo quicq̄d obest eōe eternes salutis eterne/ quēadmodū si in articulo mortis dū penitet dō. cui si nullū pollet dare sacerdocē. Despātō aūt restituit ad ea q̄ sunt ordinata ad bene esse in vita morali vel ciuili vel mercenia. ¶ D De quarere et hoc interrogōe q̄ martinus absoluto ab oibus sn̄ciis tam ab hoie q̄ a iure nō absolueret in casu finiato/ab irregularitate sententia liter inflicta p homicidio a sn̄ca interdicti vel qualitūcūq; excōmunicatōe sic q̄ possit libere suscipere pōtificalē corpus xpi. cū non sit de necessitate salutis. Imo nec vt sacramēto vncōis extreme. nec tenere hebdomadā ecclesiasticā. nec audire missas in ecclia nec post mortē habere sepulturā sacrā. Patet hec sequela. cū talia nō sint de necessitate salutis absolute hodie. Est tamē visus ecclesiasticus in oppositū. maxime de ligato p sententiā excōmunicatōis. cum enī absoluūtur. libere possint postmodū medū corpus xpi sumere. sed missas celebrare vt prius. et beneficia gaudere ecclesiastica. Cur non ita fieret a sententijs irregularitatis a iure vl ab hoie latis absoluāt casu nō. ¶ D Sor iter multa. arguo q̄ in absolutōe iuridica nō sit necessaria certa forma vbor. quemadmodū dicimus de absolutōe sacramentali a peccatis. Duc accedit q̄ absolutō iudicialis a vinculo penarū. potest fieri circa absentē vel circa nō petentem. imo in inuitum sm multos ferē seu relatabilē. dū sententia penalis plus inuenit nocere sibi et reipublice/ q̄ p̄desse. ¶ D Sed occurrit ad hoc dictum/ absurdū est alterā q̄ melioris cōditōis sententia penalis a iure vel ab hoie lata. p̄ter peccatū illius qui ligatur/ q̄ si absq; peccato. pptio/ vinculū aliqd̄ vtpote irregularitatis contraheret. Quid enī est irregularitas nisi quoddam impedimētū vinculū. ne sit aliqs idoneus ad aliqd̄ opus legitimū vtpote ad officiandum ecclie. sicut excōmunicatio ligat. releuat a sacramēto. p̄ceptōne si sit minor. a cuili cōmunicatōe si sit maior. Acta in casu p̄dicto. martinus culpa. p̄pria excōmunicatus absolutus. absolutus potest excercere sicut p̄ tales acmo legitimos qui nō sunt. cōo de necessitate salutis/ nō sic autem potest absolui ligatus vinculo irregularitatis. absq; culpa sua. ¶ D Videtur quedam talia posse inuenire/ in q̄bus sanabilius agit quo ad aliqua cū peccando quam vbi sup abūdante de licētū ibi surgebundet. gratia. Exemplū sumit familia et p̄posito nostro. Iacq; sit vir infidelis p̄us homicida baptisat. soluit ne dum a culpa homicidij sed ab irregularitate ex eā vinculo p̄sequēte homicidiū. vbi si duas habuisset vxores legitimas successiue vel vnā nō virginem. baptismus non tolleret hoc irregularitatis ligamentū. Forte sic in p̄posito. si martinus absoluit ab omnibus peccatis confessis. et cū hoc ab omnibus sententijs tam a iure q̄ ab hoie latis. Veniret q̄si per sequelā absoluto irregularitat̄ sicut excōmunicatōis ex q̄ simplex occasionaliter vinculū irregularitatis duz ligatus sit diuinis immiscet. Non aūt est cōcubinatio vel consecutio talis in irregularitate que nō tam cōtracta est et sententia penalis q̄ ex cōstitutione legis aut statuti. ¶ D Habet ista p̄habilitatē. sed nō euacuat tota difficultatem nostre dubitatōis spāliter quo ad intelligatōez descriptōis seu dd noīs sententie p̄sertim a iure late. Ecce recipiam⁹ duas constitutōes iuris que dicunt decreta vel decretales. vt dicit sic. Si dō suadente diabolo/ manus miserit violentas in clericuz sit excōmunicat⁹ ipō facto. alterā constitutio dicit. Si dō celebrauerit excōmunicat⁹/ sit irregularis ipō facto. ¶ D Respondeo iam q̄ quelibet scientia/ terminos suos habet. sed inferior scientia debet resoluere suos terminos quādo surgit ambiguitas/ ad terminos scientie superioris. q̄ sunt simpliciores. Sic et methaphisica resoluit terminos oim scientiaz. iuncta logica grāmatica et rhetorica. Cum igit̄ theologia sit superior ad oēs scientias. cui ad methaphisicā naturalē et ad ius omne/ canonicū et ciuile. debet resolutio vel interpratio sumi p theologiam. p̄sertim in his que salutē respiciunt. ¶ D Perspicuū est etiam mihi in exemplis inductis modo per te. ¶ D Puni legiens itaq; p papam/ de cuius potestate propalat̄ est. imo p̄sens/ iure dicatur absolutus ab aliqua lege generali p̄ius ipsum ligante. sil̄ et dispēsatus. Et hoc sine dispensatione sit legis moderatio sine scripti totalis ablatio. Rursus ille q̄ absolutē ab absolutē habilitatōis vel irregularitatis vinculo. Rursus omni infamie rethemie ad famā. absolutus omni infamie rethemie ad famā. absolutus. Nocendit ille iuncto⁹ Sara dū obiurgat me. Obsecro dīe a vinculo ipropery absolutus me. Quid p̄terea d̄ fuit: nūqd nō est vinculū magnū: nūqd est liberatio grādis ab solutio vinculi futuri? Geminatio inq̄ solutio vinculi futuri? Geminatio inq̄ vel q̄ p̄sat vel q̄ esset si nō esset inde concessio libertatē. vt papa dispēsans cū irregulari. posset ita dicē. Solutus et absolutus a vinculo irregularitatis vel ab irregularitate. Et ita d̄ q̄libz alia iuris pena. sub pena li sn̄ia a iure lata vel hoie. ¶ D Superest mihi vide⁹ circa cōcessionē i martio facta. q̄d absolui possit ab oib⁹ sn̄ijs tā a iure q̄ ab hoie lat̄ auctoritate sūmi pōtificis/ qui sn̄ia irregularitatis cadat sub hac p̄cessione. sn̄ia irregularitatis cadat sub hac p̄cessione. q̄ p̄cessio verak est q̄d absolutio. Martinus el̄ p̄ius ligabat̄ ne posset ab alio q̄ a sūmo pōtifice absolui: nūc vo p̄t absolui a q̄ cūq; sacerdote quē elegerit. et ita solutū est vinculū ab eo sn̄ia. vbi reseruāt tales casus soli pape. finis

Accipe sub cōpēdio

p̄positiones octo sequētes ad elucidationem p̄missorum.

Prima p̄positio.

¶ Omnis sn̄ia tā a iure q̄ ab hoie lata/ derivat a sn̄ia p̄mi iudicis. et hoc mediate vel immediate. approbative vel p̄missive. Repitur ergo dicuz de deo q̄ sn̄ia eius fuit hec vel illa. Dixit exposse Greg. q̄ dō mutat sententiā n̄ p̄silii. Cui vbi ite lect⁹ alibi q̄rēd⁹ est

Secunda p̄positio.

Omnis sn̄ia tā a iure q̄ ab hoie lata/ p̄tinetur sub duplici vnia. q̄ dā est solius dei. q̄dā creature rōnal̄ sub deo. vt vel a beis. sic sūt angeli vel de viatoribus sicut sunt principes et plati. Unde dicit de nabuchodonosor q̄ egressa est sententia ab eo/ vt interficerentur omnes principes babylonis. Sunt ista per concordantie tales multe.

Tertia p̄positio.

Omnis sn̄ia est a iure q̄ ab hoie lata/ dicit p̄t iudicial. vt vel foro p̄scie interiori. vel foro correctie inflictiue exteriori. Dicit ei sn̄ia vtroq; iudicial. q̄si p̄clusio seu determinatio iudicij.

Quarta p̄positio.

Omnis sn̄ia iudicial humana dicit p̄t ciuile et ecclesiastica. et hoc sm diuersos fines. p̄rios et p̄ncipales intētos. q̄ sn̄ia ciuilis respicit p̄ncipaliē intētoo. q̄ sn̄ia ciuilis respicit vitā p̄tem p̄ suo cōuictu trāquillo. ecclesiastica vo vitam futurā.

Quinta p̄positio.

Omnis sn̄ia iudicial ecclesiastica fundat̄ i vbo xpi dicēt̄ ad petz et ap̄los Quecūq; ligaueritis sup̄ terrā vbi p̄us immediate fundauerat p̄tātē excōicatōis iudiciarie d. Si ecclesiā nō audierit sit tibi sic ethnic⁹ et publican⁹.

Sexta p̄positio.

Omnis sn̄ia iudicial ecclesiastica sufficienter explicat̄ p hec duo vba ligare et solue vtēdo ermenias illi ñ ad lītaz sic ligāt̄ homines et absoluit̄ sm trāslūptōz corpaliū ad spūalia. itaq; omnis sn̄ia iudicialis ecclesiastica describi potest q̄ sn̄ia ligāns l̄ absolvēns i ordine felicitat̄ eterne.

Septima p̄positō.

Omnis sn̄ia iudicial ecclesiastica vl̄ a iure l̄ ab hoie lata dū p̄cedit vt possit absolui/ p̄supponit q̄ ipa ligauerit vno vinculo penali vl̄ plurimis

Octaua p̄posi.

Omnis sn̄ia iudicial ecclesiastica diuersi⁹ nosci⁹ p̄t explicari l̄ ferri p arbitrio iudicis p̄scriptis supmi q̄ est papa. sic dicēdo duz ligare vult. Volū⁹ talē esse ligatū l excōicatū q̄d oēs actus legitimos ciuiles l ecclesiasticos. Volum⁹ talē esse irregularē. inabilē. infamē. et itaq; talib⁹ penas vincul̄ Aut dū vult solue dicendo Dispēsam⁹ cū tali. abilitam⁹ talē. restituimus. talē famē. p̄cedim⁹ talī vt p̄mouer possit ad ordines nō bigamos l ibidē ministrare. Et ita d̄ mille loq̄ndi modis q̄ finaliter resoluūt̄ i hec duo vba ligare et solue.

¶ Dupleit ex illis p̄cludē q̄ inēptus doctrinal theologoz. fauet p̄cessioi p̄dicte q̄ dū papa p̄cedit martino vt bēat facultatez

Sequitur ab eodez

Ista consultatio facta resolutio sup casu sub sequenti circa irregularitatē.

¶ Quidā būs culcellū puū i vagina alterius maioris posse, edurit eū nō solose negligēter ad vitā illicitū quē culcellū ou vn' sodomeelis accōge rūse remeteret. Cōtigit vt illa bota e loco ḋdā retrorsū apotopiquetet, i spinge ret illū puū culcellū vt oct' sit cōgēs tatē q̄ eccat' fuisse ḋ: tādē oct' ille. Quere tur si occida tinde ꝛcta irregularitas in te nēte culcellū. ¶ Rndeē p aliq̄s ꝛsideratōes

Consideratio prima.

¶ Cōsiderādū ē p̄mo p diffolutiōe casus q̄ talib' sepe altr' indicat iurista. aliē theolog'. qz p̄mus magis inspicit fozi cōtēta sum i extrinsecū. ſz theolog' magis attendit fozi cōscie intrinsecū quo ad deū.

Consideratio secūda

¶ Cōsiderādū ē ꝛsūp q̄ hoc duplex sorum scilicet suā distinctionē sm q̄ act' moralis bz ꝛsideran duplr. hoc est dicē sm mām i sm formaz act' moral. Mātia act' moral ē ip̄e actus q̄ge cū circūstātijs suis generalibus ñ hīo respectu ad finē i intētōz agētis. forma vo est ip̄a intentio finis.

Consideratio tertia.

Cōsiderādū vltrius q̄ mā actūm moraliū attendit triplex malia. Mā q̄dā sūt actus ḋ gne suo simplicit mali. q. d. cōfessim notati inducūt secū malicā sicut dī. p̄bo. vt sunt furtū fornicatio. homicidiū. Alij sūt actus ḋ gnē simplicit boni. vt orare eleymā. honorare parentes. Tertij sūt indifferētes ḋ suo gne: vt lenire scalpū. fricare barbā. ſtimiles.

Consideratio quarta

Cōsiderādū rursus q̄ illoz ēplicitū actuū pēni sic se hīe q̄ ñ sit susceptibile de bone fortune moralis. cū mā indisposita i nālib' nō ē susceptiua forme nālis i viter. ita q̄ ꝑpē nulla bonā intētōz. p̄ter talem act' boni efficiatur. vo ꝛcto p̄t fieri malū q̄ntū ē in genē suo boni. vū accidit ītētio puersa. sibi ꝛtra

Consideratio quinta

Cōsiderādū ē p̄ter ea tria quō possit ee vna nū iudiciū sup eodē casu. inter iuristā theologū. q̄ iurista cōsiderat scīa in se ꝛ arctā stātas extrinseca ḋ q̄b' p̄t iudicia alr' apparere. ꝛ apō cū ista regula q̄ idē ē ḋ bno q̄ñ ḡ ꝛ q̄ nō apparēt. Conſtat āt q̄ intētio bene ita q̄ bz interius in corō ñ cognoscit in se nisi forte p q̄dā signa seu cōiecturas extrinseca. theologus āt iudicat cor in foro. ꝛscie in q̄ credit confitēti cū p se q̄ ꝛ se coram deo.

Consideracio sexta.

Cōsiderādū deinceps applicādo ad ꝑpōsitū nīm ea oia silia q̄ iurista cōsideras ac eū moralē cū circūstātijs extrinsecis ḋ q̄b' p̄t iudicialr cōstare fert cōsolutiē iudiciū ad illas inē dcā. Cōsigit āt frequēt q̄ tal' actus sic cōsideratus, sic ḋ scdm vl'cio genē. q̄. d. p̄t ex ītētōe fieri vel bonus vel malus. Exēplū ꝑpōsito. tenē culcellū. ḋ se ñ ē malū. sīr q̄ aliq̄s velit culcellū recipere ēō se malū. rursus q̄ aliq̄s accessent retro vel ꝑpē ñ ēō se malū. Ex ex istis seq̄t q̄ licito occi q̄ scauta ē. nō ēō se moraliē mala. Imo staret q̄ sic p̄cedēs act' seu circūstātie. ita ꝛ iste resultāo facti fuerit cū mag̃ caritate. benuolētia ex intētōe boni finis apō deū. q̄uis ḋ illa ītētiōe ñ appeat apō mētem. imo forte mag̃ de

Cōsideratio septima.

Cōsiderādū ꝛsūp p maiori elucidatōe q̄ sicut apō pōos nāles distinguit duplex genus causaꝝ. ita ꝛ apō morales. Mā q̄dā sūt cause p se alie p accidēs. Cause p se dicunt ad q̄s nat' ē seq̄ nāliē ꝛ cōiē talē effectū. Ex cause dicūt p accidēs ad q̄s ñ ē ordinatus vel natus seq̄ talis effect'. aut si seq̄t hoc ē ex ꝛ frequēt ꝛ ꝑter intētōez agētis. sicut ḋ. ij. phisicoꝝ. inducit a doctō de cōsol.

Consideracio. 8.

Cōsiderādū inꝛ hoc in casu nō q̄ talis lesio vel exercitio oculi. nō ēt ꝑ se nata seq̄ ꝛ vel plurib' a talibus causf. ló ḋ: fuisse mere casual seu fortuita ꝛ ꝑter intentionē agētis. ꝛ ō p accidēs. ideo de se nō ē imputandus talis effectus agēti q̄ ad deū ꝛ cōsciētie foꝝ. saltē q̄. tū ad pēnā q̄ non ē mere voluntarium.

Conside. 9.

Cōsiderādū nihilominus q̄ iurista conūctio se agēs. nec credēs intentioni. argutus ꝛ circūstātijs q̄ intētio fuit puersa ꝛ dū nāda p aliq̄s conjecturas. Una est si talis dabat opam rei licite. Altera si hostis erat ꝑsone lese. Altera si ñ apposuit sufficiētē cautelā: q̄ ꝑsona illa lederet. ſz poterat lesio aduerere q̄ ex actu suo sequet talis effectus. Ex si oēs iste coniecture ꝛ silēs cēsent i vitare. nec fuerit i intētiōe nec tē debuerit. theologus habet iudicio ꝛscie apō deū.

Conside. 10.

Cōsiderādus ēt exēplū in simili. Ecce q̄ iacob cognouit Lyā q̄ ñ erat vxor sua. ꝛ tm excusat a p̄cō. q̄uis posset videri q̄ dabat opam rei illicite sine appositione sufficiētis cautele. Quare? Quia certe posset ꝛ utiliter dicet aliquis ꝛ inspexisse lectū. ꝛ ita scimus q̄ lya nō erat rachel. ac pinde videret ignorātia ñ inuincibilis. ēt. q̄. vtiq̄ poterat vinci mō facto vel stu.

Cōsi. 11.

Cōsiderādū ē igr ꝑ intellecta hāc q̄ēbr ignorātiā inuincibile. q̄ ista iuicata ꝛ dicāda sit ex causa p se nō a causa p accidēs. Tū in exemplo p̄missō iacob dī habuisse ignorātiā facti inuincibilē non q̄ ñ posset vinci etiā p industriā hūanā. ſz q̄ fecit sufficiēt illa q̄ in talib' fūt ꝛsueta obseruari. ꝛ ad q̄ tenebat sm moralē certitudinē. imo vidi q̄ peccasset ꝛ inuerecūde egisset. afferendo ḋ lumē fuisset q̄ merito ḋ zelotipia vel inimicia su spinōe cul pādus. Rursus q̄uis ille coubit' cū lya cēt rea. ḋ illicita. tū Jacob ñ dī dedisse opam rei illicite. q̄ putabat errore facti illā cē rachel. Sic mediciis aliq̄s aut ali' si ex pietate vel ex inspicere oculū alic' p ēbēda spina ꝛ a casu aliq̄ pelleret medicus vel lesū. sic q̄ spina p̄t

Cōsi. 12.

Cōsiderādū ē. si tant' sup stitib' casib' ex radē radice puenierēt. q̄ quā radicē de bēt iudicari sm artificē. nō sm cuiuslibz fantasiā. Ponam' casū oculis bellū aliq̄s mortaliz licitū. vbi mille homines trucidātur. Accidāt' sit. q̄. ꝛ q̄n sciri. ecclia. actōes ponere dici cē p accidēs talis. q̄ actōes ponere dicet talia sine numero aut forsan anima dedicet talia sine numero ponere fieri ēt p ecclīasticos. absq̄ q̄b' aliis stitibus. vt hostiū. fortē bellū ñ fuisset.

Cōsi. 13.

Cōsiderandū igr q̄ ꝑ ista fuit cā p accidēs mortis. vel mutilatōis alic' hois. q̄ ipe ē homicida vel irregularis. Sit fierit applicatio ad mām excoicatōnū. p tollēdis miscoꝝ scrupul' i principiō vel ꝛsilio. ſz h' mebꝝ separi potuit declarari.

Cōsi. 14.

Cōcludēdo sub cōtrouersia recitōe melius senti mus videē q̄ ex ḋcto casu sic cōsiderato non est dicenda irregularitas fuisse cōtracta neq̄ peccatum commissum.

Corollariū ꝑ regula.

¶ Elici tādē ꝑ tot ꝑmissis p modū regule q̄ irregularitas ꝛ ḋbit ex homicidio vel mutilatiōe ꝛ nō aliē. q̄ñ occidēs vel mutilās secit actū ex q̄ nata est ḋ p se vel vt cōiē seu ꝑ habiliter seq̄ mors hois seu mutilatio. siue tal' act' sit licit'. puta i iudicib' ꝛ belligerātibus ꝑ republica siue sit illicit' ḋ genē vel ex intētiōe. Vidi tū q̄ ista non ficano sit sufficiēs tā apud theologū q̄ apud iuristā. Nisi forte iurista aliq̄s ponat aliquā dubiā sinōi irregularitatē fundarā a legislatoꝝ ꝑter solū terroꝝ in cuiusdā hoib'. ñ rōne delicti. nec rōne misterij. q̄ casu tal' diffinaliter poterit distinguē casus aliq̄s generaliter. ꝑ q̄s diceret ꝛbit irregularitatē ex homicidio. ꝛ ꝑ alios oīno similes vel graviores non contrahi.

finis

p ꝛ

Licus quidā potere

Item ab eode dom

P:ima consideratio

Secūda est.

Cōsidē. 3.

Cōsidē. 4.

Cōsidē. 5.

Cōsi. 6.

Cōsi. 7.

Cōsi. 8.

Cōsi. 9.

Lasius quidā pulcre
y valet resolui p Joh. de Gerson.
Quidā scolaris parisien. audiuerat ex fama voluit q̄ eū iurḡ ut erat apt̄ax et⁹ iure vel alio ō facto erat excōicat. Scolaris ille parisi⁹ cōtra allata ē de casu romana via ḡia experiēdi i q̄ erat l cōtrecto l octogradibus vn⁹ vocabuli vbi p̄ lis epōchat ita p. Scolaris ille erat scrupulosus r timebat cōmitt vocabuli illi⁹ q̄pē cētūā applicam nihilomin⁹ cōtrect ipz solūmō dicēdo vn dolium o bacculo ō ipa e p leue tactū campuli. r erat cōtrectio incepcibilis.

¶ Postea scolaris ille ad cautelā et p pacificandē scrupuli cōsuluit ē quidā idoneo sacerdoti. q̄ sacerdos dixit sibi q̄ talis cōtrectio n erat fatis ad salutē sine aplice q̄ emēdatio Et q̄ pe scolaris ille fuit satis pacificat⁹ in sua cōscia. Tūc labēdo aliq⁹ ex ipis scolaris ille p̄mor⁹ est ad sacerdotū celebrāndū sine p̄missū. nullū spacē scrupulū de illa mā donec studēdo sūmā cōfessor⁹ sue nit sibi q̄ sequēē Hosti. li. v. R. xx. ō crimle falle. § xj. q̄at sub. §. porro q̄ bodie. Nō dic inq̄t p̄ceptū ē q̄ bulas dñi pape nec imagines nec modicū audeat q̄ manuū impone. ēt q̄nā ilam vel pūctū vnicū corrige do. excepto officialib⁹ q̄b⁹ hoc cōmissū est alioq̄n manuū apponēs et canone lato in carnā ipso facto subiacz excōicatiōis incurrit. q̄ nō p̄t p aliq̄ē arcā sedes aplica relaxari.

¶ Sua p̄t q̄nē vez p̄t ilā cōstitutōz omnis scolaris incurrens sniaz excōicatiōis et p̄nē irregularitatē imiscēdo se diuinis? De ista q̄stione q̄dā ad panca aspicientes vt⁹ minus rudē sentētes dixerūt p̄mo sup hoc vbo. manū apponē. deinde sup hoc verbo cōtrectādo. Sapientes tū ilati q̄bē ep̄yketa mortalē cōmissa iudicialē vel doctrinalē necnō theologi p̄sertī licētiati. r forenses clerici enormē. h⁹ est vtrūe sup tē interp̄tatiuā p̄m leges diuinas r etnas dicēt iudicium meū q̄ hec vba ōnt intelligi puncta dūt ista rōe seu significatōe formali dlor mortalē r malicē. hoc ē q̄ talis appositio l contrectio facta sit ex malicia vel cōtemptu Alioq̄n cadūt pari litterales r rudes in ignorantijs r absurditatibus plurimas et q̄ recipiēo bullā aplicā et manu cōtrectādo et eā scolaris⁹ suis exhibēs tale pūctuā. p̄ et emplan. incurrit hāc sniam. r ita d sibbua incōmunicab⁹ q̄ parmenides nūq̄ vidit in tota vbā alioz. Ān sic ē excōicatiōe penitus clericos supponi q̄ hoc fiat suadente dyabolo. r sicut i apocalipsi r in symbolo nicēno. r i deum y. ō dīnio nolb⁹. duz ponit q̄ nihil liceat addē vel diminuē. dicunt ex posito eo cōtradictē intelligēdū cēq̄ hec additio vel diminutio nō fiat ad corruptōez p̄incipalis intellect⁹ p̄sūpti. ita accipiendū est i posito. Addēdo q̄ excōicatio nullo mō fieri p̄t nisi cōtra ecclē Bull⁹ ātē p̄tiat nisi ageret cōtra p̄ceptū dei ecclie. Dicūt cōtra p̄ nō sit nisi a sacte sē vel interp̄tatiue. r q̄ nō sit nō ē p̄at⁹ audire ecclīaz. Doctores theologi notati doctor subtilis q̄ nro. p̄ro bant ex hac radice tūtā multiplicatōez excōicationū. p̄sertī late sntie. attēdētes q̄ p testatē ecclastica data ē i edificationē nō in destructionē r laqueū i errabilē alarūz. Quis enī dicēt q̄ aliqs p̄lat⁹ ex motu capitis sui ferēs excōicationē ō reb⁹ indifferētibus vel ēt bonis ō genē vel q̄ leuās festucā vel ō⁹ bol elemosynā. excōicationē incurreret ipō facto. tolerādus ēet r audiēdus? Sic i ꝓposito. q̄ p̄tius indifferēs est tenē bullā pape bñ vel male. sāb reuerentiā bñ vel ad contēptū male sic ad alios fines bonos vel indifferētes. bñ vel in differenē. At ētra venit q̄ nō ē cōtēpt⁹ ver⁹ vel interp̄tatiu⁹ vbi nō ē obligatio sciendi. put euenit i cōstitutiōib⁹ pure positiuis apō maximā hoim multitudinē vbi ignorātia excusat. p̄ seruz apō deū. Alioq̄n aliqbz ēet obligat⁹ ēe sum⁹ iurista. imo pl⁹ q̄ sūm⁹ q̄ sciret oēa cōstitutōes sūmoz pōtificū r alioz sc̄tas r nō scriptas. Posset r expediret hec icōuenīa lati⁹ deduci. ponēteo in quz grauē hoib⁹ q̄ nec ipi digito mouē volūt. necessitū p̄ceo r filij ferre potuerūt. Hoc vnū ad p̄sens q̄situ dico q̄ circūstātijs attētis nō est hūdus scrupul⁹ tā q̄ de excōicatiōe late sētie. q̄ incepto. phibē debeat a celebratione missaz r similiuz. Nihilominus ex abūdāti cautela nō nocet. si discreta nō fatua sit. bēat scrupulosus talē anī ꝓparatiōz q̄ vbi ēnā aliē aut securi⁹ agēdū sibi mōstrarēt ꝓponit hoc se facturū.

Finit

Item ab eodē domino cancellario circa materiā excōicationū r irregularitatū rē. 3

Prima consideratio

Contemptus clauiū ecclīasticarū causat q̄si formalr. p̄incipalr. et cōicatōis vel irregularitatis de crimētū Sic ēn solēt cōiter oēs iuriste dicē q̄ irregularitas sit⁹ q̄ aliqs excōicatus se imiscet sacris in cōtēptū clauiū. q̄ fundatē sūt hec 2 sideratio p̄incipaliē ex illa lege euāgelica matb. xviij. Si peccauerit in te frat⁹ tu⁹ rē. Deq̄. Dic ecclie. Si ecclesiā n audierit. sit tibi sicut ethnic⁹ r publi

Beda 2li. Cōtēpt⁹ da- can⁹. uū: p̄t intervenire mltiplicit i aliq̄. Ano mō directe. r cansaliē r h⁹ p̄t dr fieri ex cōtēptu. q̄n. s. cōtēptus est cā actōis principal. ita q̄ nō fieret actio nisi cēt ad cōtēptū clauiū. q̄cadmodū si q̄s dicat cēpo excōicanti. Ego in despectū vr r vr p̄cepti nihil agā illi⁹ q̄ imperio. alio mō fit cōtēptus implicite. q̄ vicz est cōtumax inobediens. q̄uis nō ex inobedientia vel p̄t nō obedire 3 p̄t aliq̄d aliud delectabile vel vtile. aliqs peccat 2 plati iussionez. Tertio mō dr cōtēpt⁹ interp̄tative. ois voluntaria trāsgressio cuiuscunq̄ p̄cepti. r isto mō repiē p̄cept⁹ i oi peccō p̄sertī mortali. dicente vel idire. te. vr vel interp̄tatiue.

Cōside. 3. Cōtemptus p̄mo mō rōnabiliē demerē excōicationē r p̄nē irregularitatē. Dilr r secūdus nō iungiē 2 tumacia. Sed tertius cōtemptus nō sp est excōicatōis eccle/nec cōsequenē irregularitatis/demeritorius. Dr ecclie notanē. q̄ ois peccans mortaliē est a deo r apud deū excōmunicatus. sed nō sp ecclesiastica sanctionem.

Cōside. 4. Cōtēptus/ neutro modox p̄dictorū dr cēdus ē intervenire/ 3 p̄ceptū aliq̄s prelatus q̄n manifestē r notorie p̄latus abuti ē in hmōi p̄cepto/clauiū p̄tē. r hoc duz scit r cognoscit ille qui nō obedit. nec aliūde generat in se vel i alijs scandalosū contēptū clauiū. Nō in hoc tal nō est iobediens clauiū p̄tati sed erroneo clauiū abusi

Cōside. 4. Cōtempt⁹ clauiū magis inuenit q⁹ ad culpā i plato tal⁹ vt p̄tremini ē abutēte sua p̄tate. q̄ in nō obediēte. si cōpatione recipiat abulia. Est tgit q̄nq̄ meritorū/ et honorificanū ecclie p̄tas q̄ tali p̄lato in facē resistat cū appositiōe in culpate mtle. quēad modū restitit paulus p̄tro.

Cōsi. 6. Contemptus clauiū q̄n q̄z possz inueniri in vno q̄ nō pareret snie sui plati. vbi r q̄n aliud cadē snia nō obediens/ nullo mō cōtēptus ēet reus p̄sertī apō deū. Cuius rō est. q̄n vn⁹ reputat sniam iustā. aut quōlibet obediendū illi. alius vo nō/ sed sat errorida liter aut p̄habilitate sufficienti/ sui p̄lati male vti. i p̄iudiciū clauiū r in destructiōz ecclesie.

Cōsi. 7. Contemptus clauium oz inuestigari ex p̄tate legitima r vsu legitimo p̄tis illi⁹. q̄ p̄cipiendo excōicat vel irregularitatē cōminat. Alioq̄n plati possent inducere q̄ēcūq̄ vellēt sup alios r uitatē. si suis sentētijs uniq̄s r erroneis sp essent obediendū. Et ita p̄z q̄ hoc cōe dictū se tentia plati vel iudicis erūā iniusta timenda est. inducit glo. Alioq̄n nō est generaliter verū. si timenda dicat q̄ ē suffinēda nec repellenda. imo in casu p̄dictā. ēet alia parua r timor leporinus r fatuus.

Cōsi. 8. Contemptus clauiū plus oz p̄cili erga p̄sonā sūmi pontificis. q̄ erga inferiores. Cui ob abusib⁹ inferioz⁹ p̄z recursus ad papā p appellationē subsidiū Et si dicat q̄ ita pōt a papa fieri appellatio ad 2cilū generale/ Dicēt oliz ān 2cilū generale p̄sanctū r Constan. q̄ hoc nullo mō licebat. r alle gātiura sua p̄ se valde (sicut eis vidr) expūsa. Oz 2stanē nūc asserit⁹ q̄ est hereti⁹ dānata p̄stitutionē exp̄ssissimā r practicatā in 2cilio p̄dicto Constan. p̄ut alibi diffusius est ostēsum. Rūdet igit⁹ aliq̄ q̄ non p leuibus causis vbi ēnā licēret/ p̄t aut debz p appellationib⁹ p̄sequendis passim 2cilia celebrari/ sicut babē recursus ad papam.

Cōsi. 9. Contēptus clauiū non incurrit in multis casibus q̄bus pape mādato nō obediret. Dū. s. abutit enormissime r scādalosissime/ p̄tā-

ti fratrū destructionē nō l edificationē. Si
cut ei dicat apls ih̄ū petrē dare cāsā esse. Ecclīa
ſi papa vellet declinare ecclīa? vim pacis
declinare vitarique aut in futurū abscīdi
dere cū filiis domo redigi? vnitēs filios ho
liare sine cōsensu ecclīe nō valet? Quo nō cōsentire posse papā. cum ecclīa
ſit? Quo nō cōsentiet in hac sibi restrictū
facto? Ita nō affirmaret in hac sibi restrictū

Consideratio.10.

Cōtempnat clauiū. cui nō ſp inuenimr
agni illas? q̄ petrō nō obedīūt sententie ex
cōicationē. pmulgans? q papā vel suos ſz
ecclīa? declarādo cē apīd illos? q̄ ppā
rei ecclīa? declarādo talēs petrō similes tue
ri? q̄ pauīe Tex cōi naturā? dictat vt pos
ſe vera repelli. Cōstat ig̃ talēs excōica
nōes nō aūt dici iuſtas ſz vias? violēta? ꝯ q̄s
tas by liber vel bō vel animus ſe tueri.

Consideracio.11.

Contēpnat clauiū? pñē excōicationē vl ire
gularitatē nō in carnē ſōū in pnulos casib?
dicat aliq̄s iuriſta vel theolog? ux? pſciam
tiā q̄ hmōi ſnie nō ſūt timēde vel tenēde
? hoc pſertim ſi obstet? informatō seu cau
ſa debita. ne ſequat? ſcādalū pusillo? qui
rſtimāt papā esse cui deū q̄ ds petrē oēm i
celo? i terra. Verūm expellēda? est aliū stul
titia? p informatiōes idoneas. q̄ ſi nolit acq̄
scere. ipſi ill̄ ſit indicādū? ſcādalo nō dato
ſz accepto. h? est? ſcādalo pharisęorū? rex
malitia. non pusillorū? ex simplicitate vel
ignorantia.

Cōside.12.

Contēpnat clauiū? dicēdus est magis? ſo
rem q̄ collū? debentes abstinēt clauiū re
ſistere. dimittunt? inde se? impediūt se? vel p
ſtinacīā vel p gratiā. ne cōi cōſensu? fiat
ambulatio in domo dñi. dū alij fauēt abu
ſibus. alij tollē volunt. Veritas est q̄ oīa
ſunt salubr? būilia? tēptāda est cū ſumo
pōtifice dū male informat? sert p seel?
ſitos inuidos ſnias? q̄ declinat? reformet.
Si nihil pſert būilis ſedulitas? arripienda
est vinc? animosa libertas. ſfinit.

Item ab eodē decor

dio indurationē.

Dicaz? male habebit in nouiſ-

ſimo. Barices iſta? q̄nō cānſt. ? dñe illa
apli. de? au? vult misereſ? ? quē vult indu
rat. nō est medicorū questio? Dicāt deus
neminē desert nisi pn̄? deserat? pauerioēs
ab eo p pam. Si desertōne facta? cadit bō
in pfundū? tēnent. Cōtēnens vō? dans
nō dat gr̄am sed rebellat ac pinde nō emol
litur cor? nec liquefat ad gr̄e susceptionem
Tandē pena dānatōis infligit. ? obdura
tio? firmat. Causa igit̄ obdurationis ē vo
luntas auertēs. et hec initiat. voluntas resi
stēs. ? hec cōsumat. Culpa pmerēs. ? hec
? firmat. De? gr̄am nō dās. ? hec nōlubēt
De? iuſte puniens. et hec ordinat. ffinit

Opusculum de indul

gentijs eiusdē cācellarij.

Decēs q̄ alligationē? sup terrā? erūt ligata? in celo.
Et q̄cunq; solueritis super terrā? erūt soluta? in celo.
Matth. xvij. Collata ē au
tē ptās hec? p̄missa dū p? resurrectōz? xp̄s
apparēs discipul? suis insufflauit? eos? ait
illis. Accipite spūm̄ scīm̄. q̄r̄ remiseritis pcā
remittūt? eis? quor? retinueritis? retēta sūt.
Jo. xx. Spāl? aūt? excellēt data ē ista po
testas clauiū ecclie p̄missa p? petro ibi. Ti
bi dabo claues regni celor. Matth. vj. Dū
p? resurrectōz ter interrogat? ō dilectōe dixit
xp̄s sibi ter rndēti q̄ eū diligeret. pasce a
nos meos. pasce oues meas. ſfūdauerat aūt
xp̄s ptās alligādi in iudice p excōicationez
dū dixerat. q̄ ſi ecclīam nō audierit? ē. ſfū
dat? q̄ omīa? sup p̄missio ptās oīa? ut dulgēti
as? ſerēdi. Sup q̄b? q? vanj varie? ēdide
runt. Placuit ſeqūtes annotare pauculas
considerationes.

Consideratio prima.

Ptās clauiū ecclie? iudicialis? ſor interna? ſi
? extendit? ſe ſimplr? ? directe? ad remissionez
culpe. Nō q? requirit? sacrālis cōfessio? ab
solutio q̄ ſit? publico? iudiciali foro.

Consideratio secūda

Ptās clauiū iudicial? ? publica nō extēdit
se p̄cipuē? ? directe ad diminutiōes pene
nisi ille? quā inflixit aut infligē potuit? ari
ismōi sunt pene? excōicationū. ? q̄r̄cūq;

irregularitatū. ſiue habilitationū circa legiti
mos act? ecclīa stricos aut laicos. Nō q̄ ad
ptās excipit? affirmat. q̄ eius? ē cōdere iu
ris est destruere vel interpretari. Sz negā
tia pz? p idē argumētū a fortio? sin? su? pcēd

Consideratio tertia.

Ptās clauiū ecclie sup indulgētijs? cedē
dio modo q̄b? cōſuetū? vtr ecclīa vel ecclie
plari a summo vsq; deorsum? p quotatōz
dier? ? annor? p̄supponit necessario remiſ
ſionē vel indulgētiā in foro secreto cōscie
? sed illōis sacrālis? facta? vl in voto seu
? posito. ? sep? in facto. cuī? tenorē bullar
q̄b? inſert? hec clausula. Ve penitētib? ? cō
fessis nisi collator? indulgētiar? intēdat sa
tisfacē q̄ hō sit in charitate cōtent. s. cū ppo
sito rpe? ? loco? ſessionē facere actualem.
Esset aūt ista sanctor? bilior? interpretatio sine
? sessione qualibet.

Consideratio quarta

Ptās clauiū ecclie? sacrālis? in foro cōscie
tie nō cōtio? est vtilior? ? eligibilior? in collari
one indulgētiar? q̄ ptās sola iudicial? Nō
pz? ex p̄cedēt?. qm̄ sine ? sessione sacrāli? ſ
facto vel in voto seu ? posito nulli dies in
dulgētiar? l? a pena l? a culpa? fortiūt effectū

Consideratio quinta

Sol? papa supīm? xp̄s cū patre? spūsctō
pōt dare plenaria auctoritate indulgētiaz
omīmodā a pena? culpa quā dū? ? fert dat
innumerabiles? infinitos indulgētiar? diei
Nō q? vel absolut? quitat totā penā de
bita pctō mortali. sine sit originale sine ac
tuale. Et hoc quidē est infinita ertē sine at
q; ouratie. Aut si mutat xp̄s penā illā? ? bi
tā mortali eternā? in tpalē? pz adhuc q̄ hu
iusmōi remissio se extēdit ad infinitos dies
indulgentiar? si tales dicere possumus di
es infinitos vel eternos. Juxta illud. Dies
eternos in mente habui.

Consideracio sexta.

Sol? papa xp̄s gratis et absq; merito alio
q̄ suo? facē hmōi cōmutatiōz pene ppetue i
penā tpalē vel i penā absolutōez. Nō. q? si
talis remiſſio fieret ex merito illi? cui? fit
tē? ipa nō esset is pure gratuita. Sz quodāmō

Cōside.septia.

Dotus papa
xp̄s in mis
ſericōe impijs? pnōnā infūdit gratiā q̄? re
mittat culpā. Primo insup dimittit? reatū
pene eterne p infusionē hmōi gr̄e? q̄ bonne
reatē a petrō resurgē? vl? ab hoc reatu libē esse
Quo circa nō sanis aduertebāt? q̄ dicebant
primū? actū? penitōis p? petrū esse? pl? incōpabi
liter meritoriū? q̄ aliquē posteri? electorum
fūdātes se ib? q̄ ? tritio meretur? libatio
nē a pena eterna. ? ? secundō nē vite eterne. nō
ita? sicco merebant? hmōi remissionem q?
ita? sicco merebant? hmōi remissionem q?

Cōside.8.

Sol? papa xp̄s po
(iam facta erat.
testillā tot dier? ? annor? milleſimiliū idul
gentiā? cedere. qual? posita repiē in diuer
sis? cessiōib? sūmor? pōtificū vl? alior? sub
variis tpib? locis? cauſ. Et forte tal? error
initio? cessiōis ab aliqb? q̄stuose? aut aliē

Cōside.9.

(male mot? ficta ē
Indulgētiar? cessi
ſio rōnalis? p̄supponit in? ferente auctori
tatē a xp̄o fundatā. ? ex mādato vl ex ipo ex
plicatā. Presupponit idoneitatē? ad iple
tionē? dmōis apposite? idulgētijs. vt q̄?
sit ver? ? mtuo? ? pfect?. ? faciat hec aut ista.
? c. Presupposit tertio cām? ? cessiōis. seu di
ſtributiōis hmōi idulgētiar? legitimā. da
ue. s. ecclie nō errante. neq; xp̄o reprobāte.
vbi nō certa euidēs notitia requirit. Sz ex ista
tio bōe fidei? pbabil? ? certa. quēadmo
dū? distributōe ebeſauri materiat. ō si? eo
regio vel ecclīastico? papa vel rex vel alius
distributor? attendere?.

Consideratio decima.

Indulgētiar? cessio? tot milia? nedū die
rū sz? annor? vid? difficulē saluabil? p? re
missionē ertē pene? cōmutatōez i tpalē
Cōstat ei? q̄ nec bō singular? ? hac vita p?
aut dz ad tot annos obligari pnāz agē. cū
nō vicur? sit p milleſimā pctē tot annor?. ?
nemo ad impossibile obligat. Cōstat ?terea
q̄ dū mūd? fuit? habit? cessabit purgator? iū
? ex? ? signi dies penar? suar?.

Cōside.11.

Indulgētiar? cessio
nē extēdit se ad p̄sen
corruptionē nature? ? actus p petrū originā

le. Certū est ei q papa ñ absoluta sīi a fa
me. ab ifirmitatib⁹ a morte. Extēdit igr se
bmōi absolutio ad penas sup: adductas: in
flagellas. nullo pniat' satisfactōis indicō. p
nis acerbis⁹ vel ō vel i purgatorio. qm i
ifierno nulla ē redē. ¶ Dez vo dare eo
celle. si: possint ercēdē nō solū sup terrā sz
sub tra i purgatorio/ marie q ad remissiōz
pene aut venial' culpe aut erroīs p' late dū
viuebat re mle cauīs i purgatorio: sē opini
onos ad vrāz pt' probabiles. Et ranozabi
le est oīe q lic. lalie p indulgētū. ppē com
mutationē i ebanear. ¶ Sz nequ oz aliquis
sic inuin indulgētijs concessis in toto vel
in pte a pena a culpa qn studiosius sit sa
tisfacere p se et alios hec ut vita.

Consideratio. 12.

Indulgentiaz cōcessio/ nō est pupēdēda
seu cōtenēda. sz ap̄lenda deuote i fide spe
z charitate dñi nr Jhu xpi q ptēt ecclā
suā ecclīasticaz dedit holib⁹. Sōstat em q
fructuosior ē z acceptabilior deo z holibus
opatio. ex alib⁹ inuitēs indulgētijs/ q̄ altera
z hoc ceteris paribus nō inuitēs. ¶ Cōsiliū
est ligē solū vt tanū q absq curiosa discus
sione ō pcla vt euidēs z certa q̄ficatiōe
seu mēsuratiōe bmōi idulgētiarū studeat
bō p' se ac proxīe fm q̄tatē sue vocatiō
nis. ¶ Pond⁹ āt valoris illi relinq̄re/ qui
ola facit z scit i numero. pondē z mēsura.
¶ Postremo cedentes idulgētias eas lic z
in intētione z vbis vel inscriptis suas cō
cessiones moderē vt nec dīne iusticie cum
nuscia derogē nec scādalū marie pusillo
rū pbet vel ne facil' concessio maioz in
dulgentie p minimis vel exiguis cauīs/ pa
rat in arduis et legitimis p ecclesia vl re
publica negotijs detrimentū.

Consideratio. 13.

B

Si quis petit p se z pseueranter pie, hoc ē
ad salutē z ex charitate efficax est eius ōo.
Patet hoc ex regula magistrali q̄ fundat
sup hoc verbo xpi. Si q̄d petieritis patrez
in nōie meo dabit vobis.

Consideratio. 14.

Si quis petit in dulgētiā perōz fieri sibi in
hac vita pot⁹q̄ in purgatorio/ rite petit z
pie. q̄m pena purgatorij longe grauioz z
min⁹ bīna. imo nihil bīno ō merito. Dedu
cē ad hoc penno pō. notāo ō triplicia fore
iudiciali seu punitio. Dūc ne in fu. ex. arg.
me. q̄ ad infernū vbi regnat horenda z q̄
ōmō furiosa iusticia. ppē effectū/ ñ obiu
dicātis affectū. neq; i ira tua corripias me.
q̄ ad purgatoriū vbi sedet iusticia quoda
mō rigorosa z ira. Miserere mei oo. qm
infirmus sum. q̄ ad p̄sentē vitā vbi secpz
tz z thronū grate oulcis misericordia.

Conside. 14.

Si quis petit in
dulgētiā perōz
suoz fieri in hac vita ex charitate z pseue
ranter/ obtinebit vtiq; z mortis statī emo
labit ad celū. Sequē ex p̄cedentib⁹ q: vel
p martyrium vl alijs modis deo cognitis
purgabitur in hac vita z longe minus q̄ i
altera puniret. simul z p̄miū cēntiale q pa
tientia merebit augmentari.

Consi. 16.

Si quis petit dilatō
nē satisfactionis sue
fieri nō in hac vita sz in purgatorio/ pōt ho
pungere culpabilit ppē debilitatē fidei de
penis purgatorij aut q: nimis amat ōlia
ea z bona tēa vite p̄sē. vl' asperitates erbor
ret. Si vo veniat hec petitio/ ex p̄sideratōe
fragilitatis ppē/ z debilitate sue patie in
aduersis/ ne succūbat et pecet. tolerabilio
vis z ē timor iste sz ip̄sectus sit z nō oino
excusabil q: quod ōmō difficilit ō deo q ñ
tolerabilr secū ageret neq; q̄ daret debitā
patiaz. ¶ Colligit aūt ex hac p̄sideratōne
quadruplici/ ratio moral' z theologica. cur
viri seriosi/ tot flagellis atteruntē i hac vi
ta. q: p̄sidentes in dei misericordia/ q̄ faciet eis
cōceptatione puentū/ petūt b punir z nō
in finē pcā. s. cnā venialia differri purgan
da. q̄z deus petitionē expandiendo/ p̄mutat
sinam z penā purgatorij in penā tpalis h⁹
vitij/ z i augmētū cēntial' p̄mij. s. cū accele
ratione padisi. Hinc est illd Augu. Dic
vite. B seca. et ineternū gcas. Notē ō mau
ricio impatore. q elegit b puniri z p̄ditone
occisus ē. Dic aliq iusti/ viuūt z moriunt
ignominiose q̄ ad mūdū. sz moz iusti sub
dita/ q̄ fecisse bona vita. ñ minuit merita
si moriat ita Propterea nil remē indicādū
Leuissimū lignū idulgētie saluatriz ē. bōa
facē z mala pati lugdunī an. 1427. vj. die
octobris.

Subduntur alie con
siderationes eiusdē p ap̄lication ma
terie sup indulgentia peccatoz.

L

Consideratio prima

Eligibilius est orare p viuis q̄z
pro mortuis et liberent a culpa
et pseuerent in gratia. Accipit
ātē ōro nōie generali/ p oi adiu
torio spūali q̄le intelligē fieri trib⁹ mōis
P̄t amicabilē intercessionē. p meritoriaz
actionē p recompensatoriā satisfactionem
P̄z ligit p̄sideratio q: mortui sē ex imminz
vite. q̄ si sint i purgatorio vel in celo ñ idi
gent liberari a culpa marie a culpa mor ta
li z sunt in gra confirmati. damnati vero
non p̄dessent.

Consideratio secūda

Eligibilius est orare p mortuis existen
bus in purgatorio vt liberent a pena q̄ p
viuis. Ratio est. q: plus indigēt. q: min⁹
se iuuare p̄nt. Recompēsabūt p̄terea cū ef
bū fuerit in gloria q̄n habūt vocem i celo.
Deniq; nō p̄t p̄pie ee talis oīo frustra cū
sint in gra cū p̄terea fiat ex sua iussione vel
ordinatione p̄ncipali. Adulti rursus ita
fieri meruerūt dū erāt i via. bona sua largi
endo. z ita de pluribus causis se monuis.
Postro amicabil intercessio spectat marie
ad sanctos in gloria qui sunt ex statū me
rēdi z satisfaciēdi. Sz meritoria actio p̄ti
net ad solos viatores. Recōpēsatio silr sa
tisfactoria spectat ad eos tm p viuis q̄ pro
mortuis q̄ principes ee p̄nt. Expedit demū
vt ois oīo nr̄a/ eccl'ie cōioni se coniungat.

Consideratio tertia.

Eligibil⁹ est boi viatori p̄curare sibi in
uamen spirituale in vita suave liberetur a
culpa et pena. q̄ expectare p fundatōes aut
alia pia testōz legata post mortē q talia si
bi fiāt. Sequit ex consideratione p̄dicta
q: post mortē illa non p̄derūt sibi ad me
li⁹ nisi q liberet a pena si sit in purgatorio
Hēcaūt dū viuit sibi p̄desse p̄t ac libe
ratione culpe z inuentione grate. nec non
vt in gratia finaliter pseueret. Rursus ex
alio q: liberalius z difficilius est dare i vi
ta q̄ relinquere post mortē distribuendaz

Consideratō quarta

Eligibilius est ceteris paribus agere opus
satisfactionis ex charitate. pennis aut mor
tuis. q̄z opus solius meritorie actionis aut
amicabilis intercessionis. Patet q: satisfa
ctio includit ma simul z non econtra. Jñ
cto q: opus meritoriū sit' z satisfactoriū/
non min⁹ mereē ō p̄mio cēntiali vl' augiñ
to gē ex hoc q: ē satisfactoriū. p certa libēa
tone a pena a/q̄z si non ēt alie pene deleti
onem a pena a/q̄z si non ēt alie pene deleti
onem. alioquin ñ expediret satisfacē si i di
minutionē gl'ie (q̄ incōgabilit melioz ē q̄
a pena liberatio) verteret. Additū est ceteris paribus. q̄m opus meritoriū non pena
le z p̄cōsequens non satisfactoriū. vt sic pos
set fieri cū maiori charitate z circūstantijs
alijs meliorantibus actionē q̄ liberatio a
pena ñ equiparet augmento gē in p̄mii
vel glorie in futuro. ¶ Trāsferent hec con
siderationes ad oē genus suffragioz etiaz
illoz q̄ habent efficaciā ex vi operis operati/
vt in scīo misse. ¶ Concluditur ulr D
ex p̄missis q̄ non sp eligibilius est acq
rere indulgentias p liberatione a pena vl'
satisfactione/ q̄ alijs opib⁹ vacare/ dū pos
sūt fieri cū maiori charitate. Et ita dicere
tur de opib⁹ vite actiue vt de ieuniijs aut
alijs afflictionib⁹ penalib⁹. z cū satisfacto
rijs. ¶ Patet ex p̄missis q: fatuitas illoz/ q̄ solo in
tuitu laute sustentationis hūde/ se onerant
opibus satisfactorijs p alienis. Secus si
ex magna z sola charitate primoz: hoc fa
ciunt. Et dū sentiunt se vtilius z accōmo
datius iuxt vocationē suaz occupari circa
talia opa q̄ circa puras z altas meditatōes
z excessus mentales/ q̄ paucoz sunt valde.
Aut subinde q: sunt obligati ppē receptō
nē sustentationis corpalis p fundatores vl
alios taliter exercēri. ¶ Collige ē q: indul
gentie perōz/ puentū multis modis. P̄i
mo est satisfactione ppria voluntate facta.
Secdo est satisfactio ppria ex p̄fessione susce
pta. Tertio satisfactio alīū p se p̄soluta
in corpe vel in bonis p̄sentiam cū autorita
te cōmutāte. Quarto p indulgētias eccle
sie seu p̄latoz. Quinto p communicationē
suffragioz cōmuniū sicut i mōasterijs z ec
clesijs. Sexto p patiam in aduersis cū obse

bitatē q̄ [illegible] purgatorio suscitāt. nos
ollo in tribulatōe pcā dimittat. Sepelio p
ol opus ex charitate factū. q̄uis specter ad
olūptōnē. si tñ gat intētio vt oho q̄ra
lente ad indulgētā pcōz. Secūdi dicūt ēē
de maria magdalena q̄ dimissa fuit ei pcā
multa. q̄ dilexit multū. Et ad simū. Dē
debitū dimisit sibi q̄ rogauit me. Dicit oc
tauo vehemēt̄ obstat opō misericordiar
p̄ tātus impetus fm opa multa: tñ spi
ritualia q̄ corpalia. quoz q̄libet ad septem
narīū reducit. Secūdi dēm est. Date t da
bitur vobis. dimittit t dimittit. eōd po
test vehementē obstare t dimittē. Et ideo
fructus pietatis grauius de spūalibus q̄ corpa
libus. t ideo sepe in dulgētiā qualēcūq; mul
torū peccatōz meritis haberem⁹ innitēdo
nō credim⁹ habere. Qui non sp̄ dirigat
t cōformet in oībus mādatoz suoz. Qui
cum deo patre.

¶ Explicit opusculū d̄ materia indulgētiaz

Versiculi sup materiis indulgentiaz.

Arbitrio papa pio. si dantibus vti.
possit. Cur sinuet pena pios cruciet t
Cur nō euacuat loca purgādis animab⁹.
tradat? Sed seruus esse fidelis amat
Dei tu ḡtiā male dispēsando. Nec prudēs
clauis⁹ vtus erit. Dū capitūq; cremant
Proficit? certe est magn⁹ bene clauibus vti
Quādo fit hoc semp vnctio sola docet
Charte in ecclia thesaurus et vtilis alme
quē dat larga manus. pdigā crimen hz.
Limbus angelicis negō mandare viatoz
cōmendare potest oratt et ecclia
Impe penitētes. tūc indulgentia fiet
Infima obi pena breuis supest
Pena tñ grauis ē cauē relenare studebio.
Diuinis sparsis muneribusq; pijs
Dans aliq̄s munus vis indulgētia p̄sit
Prodesse. t nulla dona deo pereunt
Pauula sunt dona. sunt d̄ reb⁹ peritur⁹:
Accipies celso p̄mia ppetua.

¶ Glosa. Charta in ecclia. Notāt hic
triplex cōditio p̄currere debēs in largitōe
indulgentiaz nō pdigā. Q̄ nō veniātum
cōtpti. q̄ sint ad publicū p̄fectū. q̄ non
sequat aliquē q̄stū. Q̄ q̄d sequit exp
sum pauperē ad cē charitate dat denarium
sicut unus dat talentū. Iz meritū essentiale
penē sit equale in ambobus nō tñ oportet
hoc de pmio accidentali remissionis pene
debitē petō. Et in hoc pōt esse cōditio di
uinis melioz. iuxta illud. Redēptio animē
vīr ḡtie diuitie. Fundat etiaz positio q̄
actus exterioz pōt addere sup meritum
interius t essentiale meritū accidētale mē
tis modo t causo hic omissio. vīd: modo
loquendi in forma absolutōis cautius esse
Iz nō multū clarus dū addit in fine q̄uz
clauis ecclie se extendūt. Et hoc ideo fo
te dicit ꝓpter tres causas mō dictas.

Esponsa eius

r dem Cancellarij parisien. ad
q̄stiones quattuor sibi per
quendā familiares motas.
¶ Quaz prima est ista An
male loqui de alijo in eoz
absentia sit semp pcm? Quā determinat p
tres conclusiones.

Secunda questio.

Si quis fiere cōsiteat. an itez teneat ō om
nibus consiteri? Hanc determinat p distī
ctionem de quadruplici fictione.

Tertia questio.

Si habeat suspicio de illo qui cōfitet et n̄
sufficienē discutere cōsciaz suā. an tal⁹ pos
sit absolui nulla inq̄sitōe sibi facta ō pcō
rū suspitio hī? Quā solut sili p distīctiōz

Quarta questio.

De altari
bus fractis de singulis sacerdotū nō benedictis et
ō calicibus reflarandis t sic de silibus. Vtrū sit
pcm cū talib⁹ t in talibus missam celebra
re? Ad quā rñdet p auctoritatem.

Prima questio.

Vtrē an male loq̄ ō alijo i eoz
absentia sit sp̄ pcm? Videt q̄
sic. q̄ null⁹ vellet q̄ hoc ō se aut
sibi fieret? q̄ nec oz hoc facē ō alio
aut ō alios. p̄nta tenet p illā generalem
regulā oīa iuris t būani. Q̄ ubi nō vis
fieri alteri nō feceris. Sz i oppositū arguit
q̄ si sic: tūc esset totus mūdus ēet in pcō

ōnationis ꝓpter etiā multā religiosoz.
Nā cōtē cū bono cōuenit declinare facili
me ad loq̄ndū oē absentib⁹ t verā tā ato
ō eoz bonos ꝓbabiliter ō eoz mal. Nō
nūq; cū alij loquūt ō malevita policā re
ligiōsoz t alioz secularium vt aūt intētōe n̄ ma
la. ¶ Pro rñsiōe ita q̄ sciendū q̄ actō mo
ralis libera accipit vel vituperiū vel lau
dē t pcm ex finis circūstātijs. t spāl ex cir
cūstātia finis. Inquirēdū est igit ad quē
finē ō malū ō abūnab⁹. t occurrit sex fines
gnāles. Q̄nq; hoc fit ad destructionē p̄ncī
um t id audientiū vt caueāt sibi a facē. Q̄n
q; fit ad p̄nciū cautelā ne. s. ex ignorātia de
cipiant ē p malaz alioz societate ḡ p̄sumūt
bonos. Q̄nq; ēt fit ad veritatē abstrahendā vt
viaz p̄ntes eis referāt ꝓ ipoz correctione t
emēdatōe. Q̄nq; fit ex quadā cōpassione a
micabili. vt. s. sepīm t audiētes referēt ꝓ
uocet ad orandū in stāt⁹ p alioz pcīs t eo
rū cōuersiōe. Q̄nq; ēt fit ex sola curiositate
t assueta loq̄tate t q̄dā libidine loq̄ndi ō
alijs. Q̄nq; aūt fit ex odio vel invidia ac
ꝓ diminutione fame alicuius t ex animi in
dignatione.

Sit ergo prima ꝓclusio.

¶ Primus quattuor modis pōt cē nō
solū liciti⁹ imo t mentoriū fferre mala ab
sentiū. dūmō eā nō intēdebat ꝓncipaliter
alis finis q̄ aliq̄s ꝓnotatoz q̄ttuor. Et si n̄
misceat alia intētio fermentata t sibi ipi mē
tiens. atq; duz bñ ꝓuidet nesciat falsa q̄
dicant. aut in malo vltra quā in se sē ꝓ re
ferentē ampliata. aut forsan sinistre interp
tata. ac etiā q̄ nō plus noceat talis locutio
absentib⁹ t eoz fame q̄ ꝓsit p̄sentibus t eoz
edificationi. Q̄nq; ꝓ quo bono cōsequēdo
nō est magnū malū cōmittendū.

Subiungamus etiā

secundam conclusionem.

Secunda conclusio.

¶ Male loqui etiam de absentibus ad so
lum satisfaciendum p̄opzie loquacitati t
libidini loquendi de alijs/qui est quīmo
modus seu finis inter predictos. etiaz si sit
pro sola deductione temporis t quasi pro
solatio vt sic tempus sine tedio transeat/
vir aut nunq̄ excusatur a pcō t sepius
transit in mortale peccatum. Tale enī ver
bum non solum ociosuz (de quo infra ter
nibile veritatis comminationem sumus
reddituri rationem) sed et communiter ē
perniciosum et multiplicater nociuū. Nā
habemus ex tali verbo occasionem et ratio
onem magne damnificationis aliorum/in
sua fama. Etiam per hoc cadunt sepissime
tam loquentes q̄ audientes/vel in indig⁹
nationem contra eos de quibus fuit oblo
cutio vel in falsam detractionem proprie
am tam coram eis q̄ aliis. dum videlicet cogi
tatio interior pensans coram se posita alicu
na mala. et sua propria quandoq; similia
aut maiora/palpano cumeret imitatur di
cendo. Gratias tibi ago domine deus q̄
non sum ego talis qualis iste de quo tan
ta mala referuntur. Et sic miser cadit in so
ta mala quam fecit cū illo euangelico pha
riseo false iusto/sic peccatori/quem ipse in
dicat si non deterior. et tamen propter suaz
superbiam similis. quia etiam peccator. et
alius. et si alio modo. Et hoc phariseicuz
vicium tam in loquendo quā in audiēdo
concipitur facilime. et sit saltez affectu. etiā
am si raro videat indicare aliter. et id ore
manifestare munime attemptet.

Siquis autez queret

signum quomodo sciet. quando ex bo
no fine loquatur aut malo. ō malo pri
mi? Rñdetur q̄ dū loquit aliquis ad bo
num illius cuius mala cōmemorat. vt pu
ta vanū se t audientibus p̄ficere mentem
adorandum p talis emendatione/necessa
rium est vt sentiat tunc in se quandā ab eā
dem de quo fit sermo compassionem pia
dulcemq; misericordiam t charitatiuū af
fectum. Et etiaz requiritur vt non nimis
longum texat sermonem de tam malis ma
teriis et despicabili. Sicut pia mater nō de
lectatur in narrando longe mala filij sui
nec etiam dicat illa nisi ex necessitate. vt pu
ta ipi medico aut illis qui eius saluti pote
runt prodesse t malū adiacens auertere.
Dicit itaq; narrando suspirat alte. tristatur
doleat. t abbreuiat sermonē q̄uz ꝓualeat et
q̄uz videt sufficē ad oīsionē infirmitatis
q̄ sibi tāte tristitie cā existit. ¶ Oz dum d̄

...ēplū q̄ spēs sue purgatōrio suerūt. nos ...ro in vita istō petā diminut. Sepelio p ...el agone et charitate hui⁹. q̄ mo spectat ad ...plēnē. si tangāt mētes vt olim q̄ ...lent ad indulgētiā pētōz. Dicēs dicto est ...de maria magdalena q̄ demissa fuit in pecā ...mina. q̄ delexit multū. Et ad ierusal. Dē ...debuit dimitti alicui⁹ peccā. nisi cōfessus ...tuus vehemēt⁹ cōtritus et dolens. Et ...p mixtū imperitum sm opa misericordiā ...ritualia q̄ alia. quoq; q̄libet ad septē ...narū relaxāt. Dicēs dō est. Date et da ...buit vobis dominus et dimittē vob⁹ pa ...stremo petas gratiam de scīs ordinibus ...me et obtēt spe indulgētiā. qualēcūq; ...fessū habēt⁹ meritus habeant⁹ inuitēdo ...ro. Hoc sp̄ supposito q̄ sūmus papa do ...mus nr̄ ihesus xp̄s hac indulgentias cer ...ificabit et cōfirmabit. Qui nos sp̄ diligat ...seruet in ogibus mādatoꝝ suoꝝ. Qui ...cum deo patri ...

¶ Explicit opusculū d̄ materia idulgēciaꝝ

Versiculi sup̄ mate/ria indulgenciaꝝ.

Arbitrio pape ꝑ pio. si cui⁹ vel. ...possit. Cur sinitur pena pios cruciare? ...Cur nō euacuat loca purgādo animab⁹. ...tudes? Sed ferius esse fidelius amat ...Deūs fidē male dispēsāno. Plen̄ pudēs ...clausū⁹ vbere mēst. Dās capidq; timant ...Posset⁹ ante ēst magn⁹ bene clausus vi ...Quādo fit hoc semp̄ vtcūq; sola docet ...Charus in ecclia thelaurus et vilis assit ...quē dat larga manus. pdiga crimen hz. ...Cunctos angelicos neq; d̄ mandare iocatoꝝ ...cōmendare potest⁹ ut ecclia ...Impie pereāt. tūc indulgentia fiet ...Infimis ubi pena breuis sup̄est ...Pena tū grauis ē cauē⁹ relenare studebis. ...Diuitijs sparsis manendus sp̄ pijs ...Dono aliq̄s munus vis indulgēna ꝑ sit ...Prodeūt. nulla bona deo pereunt ...Pauula sunt bona. sunt d̄ reb⁹ pereuntib⁹: ...Accipies celis p̄mia ꝑpetua.

¶ Glosa. Charus in ecclia. Notāt̄ hic ...mpiet cōditio. currere debēt in largitōe ...indulgentiaꝝ nō pdiga. Q̄ nō venit in ...ētpā. q̄ sint ad publicū pfectū. q̄ non ...sapiat purpa questū. Nō q̄ ad sp̄az cau ...sam paup et caūē charitate dat denarium ...sicut munus aut talentū. Is meritū essentiāl ...p̄mij sit equalem ambobus nō eū opponet ...hoc de pūcto accidentali remissionis pene ...debite pēē. Et in hoc pōt esse cōdicio di ...uitis melioz. iuxta illud. Redēptio anime ...viri ꝑprie diuitie. q̄ fundāt̄ extra positio q̄ ...actus exteriozes pñt addere sup̄ meritum ...interius essentiale meritū accidētale mē ...tis modo et causa hic consilio. vbi⁹ mod⁹ ...loquendi in forma absolutōis cautus esse ...Is nō multū clarus dū addit̄ in fine q̄uis ...clauis ecclesie se extendūt. Et hoc ideo fo ...te dicē ꝑpter tres causas mō dictas.

Esponsa eius

r dem cācellarij parisien. ad ...q̄stionem quartam sibi per ...quendā familiares motas.

¶ Quaꝝ prima est ista. An male loqui de alijs in coīū absentia sit semp̄ pcm̄? Quā determinat ꝑ tres conclusiones.

Secunda questio.

Si quis fiere cōfitear. an iter teneat̄ ō om nibus confiteri? Hanc determinat ꝑ dili qionem de quadruplici fictione.

Tertia questio.

Si habeat̄ suspicio de illo qui cōfitet̄ et ñ sufficienē discutere cōsciaz suā. an tal⁹ pos sit absolui nulla inq̄sitōe sibi facta ō pcīo vñ suspitio hī? Quā solue tūr ꝑ positiōez

Quarta questio. De altari

bus fractis de angulis sacerdotū nō benedictis et ō casualis relaxatio? sic de filibus. Utrū sit pcm̄ cū talib⁹ in talibus missam celebra re? Ad quā ñdet ꝑ auctoritates.

Prima questio. E

Vtrum male loq̄ ō alijs i coꝝ q absentia sit sp̄ pcm̄? Videt̄ q̄ sic. q̄ nulli⁹ vellet q̄ hoc ō se aut sibi fieret? g̃ nec oz hoc facē ō alios ante ō alios. p̄ma tenet p illā generalem regulā oīa in uno vbiq;. Ad vbi nō vis fieri alem nō feceris. Sz i oppositū arguit̄ q̄ si sic tūc lere totus mūd⁹ eēt in pcīo

dānationis ꝑpetue etiā multi religiosoꝝ. Nā cōit̄ eū hoīes cōuenīt̄ declinat facili me ad loq̄ndū de absentib⁹? et rōnā tā cito ō coꝝ bonis fit̄ ꝑ dolor ō coꝝ mal̄. Nō nūq; mī aliq̄ loquūt̄ ō malevita policiis re ...pūbl⁹ et aliozꝝ secularitūr et aūt titetōr ñ ma la. ¶ Ꝓ rñsiōe ita q̄ sciendū q̄ actō mo ralis libera accipit vel vituperiū vel lau de et pcīi ex sino circūstāno. et spāl̄ ex cir cūstāna finis. Inquirēdū est igit̄ ad quē finē ō: malū ō abñab⁹. et occurrit sex fines gnāles. Q̄nq; hoc fit ad destructionē pñti um et id audiēnū vt caueāt illa facē. Q̄nq; fit ad pñtiū cautelā ne. s. ex ignorātia de capiant̄ ꝑ malaz alioꝝ societatē ḡo plumūt bonoꝝ. Q̄nq; ēt fit ad vtilitatē absentiū vt vicz pñtes eis referāt ꝑ ipsoꝝ correctionē et emēdatōē. Q̄nq; fit ex quadā cōpassione a micabili. vt. s. sūpm̄ audiētes referēs ꝑ uocet ad otandū in ista⁹ ꝑ alioꝝ pcīoꝝ et rū cōuersiōe. Q̄nq; ēt fit ex sola curiositate et assueta loq̄acitate et q̄dā libidine loq̄ndi ō alijs. Q̄nq; aūt fit ex odio vel inuidia ac ꝑ diminutione fame aliene et animi in dignatione.

Sit ergo prima ꝓclu

sio. ¶ Primis quatuor modis pōt eē nō solū ueniāl̄ simo et meritoriū ferre mala ab sentiū. dūmō tū nō intēdeba ēpne aliter ali⁹ finis q̄ aliq̄s ꝓnotatoꝝ q̄tuor. Et si ñ miseret alia intētio fermentata et sibipi me tens. atq; diuz bñ ꝓuideat ne sint falsa q̄ dicant̄ aut in malo vltra quā in se est̄ p re ferentē ampliata. aut forsan sinistre interꝑ tata. ac etiā q̄ nō plus noceat talio loquēdo ad edificationi. Cū ꝑ quo bono cōsequēdo nō est magnū malū cōmittendū.

Subiungamus etiā

secundam conclusionem.

Secunda conclusio.

¶ Male loqui etiam de absentibus ad so lum satisfaciendum propṽe loquacitati et libidini loquendi de alijs/qui est quinto modus seu finis inter predictos. etiaz si sit pro sola deductione temporis et quasi pro solatio vt sic tempus sine tedio trāseat/ vir aut nunq̄ excusatur à pecato et sepiꝰ transit in mortale peccatum. Tale cū ver bum non solum ocioſuz (de quo iuxta ter ribilem veritatis comminationem sumus reddituri rationem) sed et communiter ē perniciosum et multiplicater nocuū. Nā habemus ex tali verbo occasionem et ra ...onem magne damnificationis aliorum/in sua fama. Quam per hoc cadunt sepissime tam loquentes q̄ audientes. vel in indig nationem contra eos de quibus fuit obla cutio vel in falsam tēstificationem propri am tam cordis q̄ oris. dum videlicet cogi tatio interior pensans coram se posita alie na mala. et sua propria quandoq; similia aut maiora/palpano tumet et inflatur di cendo. Gratias tibi ago domine deus q̄ non sum ego talis qualis iste de quo tan ta mala referuntur. Et sic miser cadit in so tiam quam fecit et cū illo euangelico pha riseo false in ista/fit peccator/quem ipse in dicat si non deterior. ei tamen ꝓpter suaꝝ superbiam similis. quia etiam peccatoris et alius. et si alio modo. Et hoc pharisaicuz vicium tam in loquendo quā in audiēdo concipitur facilime. et sic falsez affectu. etiā si rano videat̄ iudicare aliter. et id ore manifestare minime attemptet.

Siquis autez queret

signum quomodo sciet. quando ex bo ...no fine loquatur aut malo. ō malo p ri mi? Rñdetur q̄ dū loquit̄ aliquis ad bo num illius cuius mala cōmemorat. vtpu ta vnum se et audientibus ꝓcurat mentem adorandum ꝑ talis emendatione/necessa rium est vt sentiat tunc in se quandā ab eū dem de quo fit sermo compassionem pia dulcemq; misericordem et charitatiuā af fectum. Et etiaz requiritur vt non nimis longum texat sermonem de tam mala ma teria et despicabili. Sicut pia mater nō de lectatur in narrando longe mala filij sui. nec etiam dicat illa nisi ex necessitate. vtpu ta ipi medico aut illis qui eius salutī pote runt prodesse et malus adiacens auertere. Sic itaq; narrando suspirat alte. tristatur dolet. et abbreuiat sermonē q̄uis ꝑualeat et q̄ eū videt̄ sufficē ad oīsionē infirmitatis q̄ sibi ꝓte christe cā existit. ¶ Sz dum do

loquit malum ꝺ alio et loquitur/ sunt si-
gni opposita. qui vic sciunt indignationē
am ꝑ eos ꝺz malis loquit ꝛ cū ꝺā ama
ritudine/ fellis cor rodit ꝛ mordet pos ab-
sentes ꝛ verbis suis vehementer ligat quos
ille gladius acut⁹ acutus lacerat sine mia. Si
aliꝰ cōpassione mei penit⁹ sine verbis suis
qz tantum requirit a⁹ vocat inuidia/ qn licet
crudus oēs carnes ꝛ cruēta lingua ei⁹ que
devorat q̄ non ex eo ē sapiēte. Et q̄ mo
ꝺo sua libi clamet ꝛ salua agendo/ nemi
nē edificet imo ꝛ nonnūq̄ audientes scan
dalizet. nō sīt adhuc cessat dn q̄ q̄ ꝓpa-
riet venenū suū totū ꝛ effundat. ¶ Ite si-
gnū est nō tollat. cū sic loquendo malū ꝺ ab-
sentē ab eos cogit⁹ mīme extat. Vocatē
sem⁹ eos cogit⁹ mīme extat. Vocatē
sem⁹ ebantarius ex q̄ ipe iudex refert de
nonnullis. imo ꝓpe posset ad cor reverti
tur ne id faceret cū factū foret/ nō ex alio
sustineret ꝛ nō q̄ doleat ꝺ alterius iniuria
ꝛ sua ꝓpa culpa. ꝛ magis ꝺ sua edificatiōe
ꝛ detractionis nota. nolet ei detractor re-
putari. q̄ q̄ cēnō vult. ¶ Ite signum est
cre vel⁹ vt loquēs malū de alio interrogz
cor suū coram eo diū inspectore deo cui mē
ri nō ꝑt. q̄ sibi posset mentiri in q̄ctis sibi
ipi. ꝛ q̄ nat an vellet q̄ aliꝰ sic loq̄ret de se
cōtra alios ea intentione ea forma. ꝛ hic ꝺ aliꝰ
circūstantijs q̄ libere ꝓpe loquēt ꝺ alijs. Et
ni fallor vt frequēter fīt debet sibi cor suum
si mendax ē vehemēter cū suppremere nolue-
rit se hoc nequaq̄ velle. Signū q̄ mali est
Doctores rīndent nōnullorū excusatio
fūtis ꝛ frivola q̄ cū locum fuerit ad ꝓbandū
suū ꝺ p̄mor⁹ suos malis/ audāt si sup hoc
obiurgent dicēt. eā q̄nq̄ ꝛ stanter ꝛ men-
dacit⁹ se hoc fecisse nō mala intētōe nec q̄
alio q̄q̄ nocendi. ꝛ nullo mō ex inuidia.
Est narium interrogant. An q̄ ex singula
ri id egerint dilectione ꝛ amicitia ad magi-
strū placēdi aut ꝓmodū ablennū ꝛ an sibi
dilectōis ꝛ amicitie signa velit erga se cō-
stitui. Aquicis ꝓpe tactis ita capit ir
rotulūc et vel manifestū ꝛ suā ꝛ cliam pro
fert mendaciū vel verbū iniquū ꝛ dolosū
inuste dixisse ꝛ ꝓpriū fatetur cognit. ḡrū
verumq̄ malus est. ¶ Ala igit ꝛ valde
malū malūq̄ periculosum est hoi cē ꝓtom
ptum ad loquendū malū de absentibus.

Et cū cetera malia q̄ inde sequūt circū
scripto nūc tā loquēdi q̄ audiendi ꝑe-
dit a melioribus ꝛ salutarib⁹ postmodū
ex hoc cū multa. Cū ēn posit fuerit ora
tiō ꝛ deo serviendū ad mentē redeūt place
ated displicent/ cū quada quasi violentia
q̄ punc incaute cōmisit vel admisit cū ma
la cōplacēa. O q̄to cōsultius ē tacq̄ loq
ꝺ bono aut ꝺ pcīs ꝛ mal' ꝓpriis/ q̄ ita ro-
dere dente canino alios. Ait denīq̄ fīnē
mēsura q̄n miscerē mēdacijs. ꝛ malū aug-
mentē ad partē ꝑ trahē detentorem. ꝛ
pene in nullo excusē aut alleuiet/ vel sic si
at sup modū pcīs pcīs q̄si vnū aut sim
plex pcīm. n sufficiat i ꝓnicē ipi⁹ obloq̄nt⁹

Conclusio tertia. G

¶ Loq̄ malū ꝺ alio ad finē sextū. s. ꝺirecte
ex odio ꝛ inuidia ꝑ cēm. Et q̄n notabil'
ledit ꝓ hoc aliena fama. ꝛ dū loq̄no hꝫ ad
vertit in sua ꝑscia aut aduerte possz ē gra
uꝰ pcīm sepissie q̄ furtū. aut q̄ foret ex tar
nitū l dicē ener/ vel iejunij eccle magni cul⁹
cūq̄. ¶ Salubre ita q̄ ꝑsilū ē ad vitādū
tā grāde pclz aie. vt hō discat ꝛ assuescat
ita honeste loq̄ de absentib⁹ sic loq̄ndū erit
si ipi ꝓsentes erēt. ꝛ ꝑsonaliꝰ ꝺ se ꝛmōez. pla
tū audirēt. ¶ Itēq̄ vt hō sp tūorē ꝺi hēat
ꝓ oculis/ cogitās/ q̄nq̄ vbiq̄ ē ꝓsēs. ꝛ i cuius
ꝑspectū loq̄t q̄nq̄ loq̄t. Hō solū ait⁹ ꝛ
cor: inuet. ꝛ reddz ipe suo ei cuiq̄ iuꝛ opa
sua. Stet ḡ nēce est q̄libet ponat dūs cu
stodiā oris suo. ¶ Oꝛ audientes cauēāt sibi
ne sit ꝓruientes aurib⁹ vel ꝺ leatet eos audiꝛ
alīa mala. q̄ iuꝛ b. Ier. suaz vehemētiā
Que re⁹ est q̄ debēt libenē audire sic ioq̄
ꝺtrahit. imo nōnūq̄ ampliori reatu ꝛ stri
gīē/ ppē pīstā alteri occasionē ꝺi ēn ipe
nō libenē audisz/ forsitan alter tacuisset.
¶ Et vt ampli⁹ pmescam⁹ ā periculosum
ligue viaū aduertēdū q̄ cōit⁹ ē m doctōꝛ
pē nō solū furtos ꝛ homicidio. imo ꝛ ꝑ
furē hac rōne. q̄ i homicidio occidit cor
pus vnū. In detractōe vo vicio occidū fame
plēs/ q̄ ala detrahēt⁹. aie detractorū libenē
audiēnū ꝛ q̄nq̄ etiā aia ei⁹ cui detrahit⁹.
¶ Itē nōnūq̄ sacrāl' satisfit ꝓ homicidio
corpali ꝛ furto/ q̄ ꝺ hōicidio ꝛ furto spūa
li. s. detractōe. Hō q̄ i ill' q̄ctas dāni eli-
ā ꝑt. ꝛ sic cōsidēdo emenda subsequi. In

illo sāt nec. cū nō satis cōstare possit ꝛ q̄t
bolm cordibus mediāt ꝛ immediate detrā
bens bonū opinionē ꝛ famā eius cui detra
cit occidit az furtive bonū fame (quod
int⁹ oīa alia corpalia ꝺ⁹ cite bona mūdi ē
pciosum) subtrahit. vñ ꝛ difficulter sanꝰ
facere ipi lēso ꝑt. Cū ēn iuxta dēn Augu.
pcīm nō dimittit nisi ablatuz restituatur.
Suū aūt restituere cū ignoret q̄ tam debet
¶ Ite inter cetera pcā illud quodāmō ē
inhumanius ꝛ bestialius q̄ lupinū. Dici
tur nanq̄ ꝙ lupus nūm nō comedat. nec
carnis canē. nec bestia aliqua bestiā sue spe
ciei. sed bn alterius. Sola lupa exepta (q̄
vt aiunt) cū fame ꝑmit lupum comedere
nō verec. Dic ꝛ detractor bō horiz sue na
ture/ sortē tanq̄ lupa rapacissima dēnb⁹
detractōis rodere comedere ꝛ occidere nō
erubescat. In hoc a lupa differēs q̄ illa co-
mi edit carnes recētes. ipe aūt q̄nq̄ carnes
sētentes et iam putrefactas. q̄n videz non
ēn vivis sz ꝛ mortuis/ dētes mor
dacis/ detractōis iam infigat. ¶ O abomi
nandum malū et valde odiendum. Hō er-
go sapiens vocat detractores deo odibiles
Cū in scriptū sit de deo: nihil odisti que fe
cisti. In signū magne detestatiōis (haud
dubium) peccati detractōis ꝺ⁹ deus odi-
re detractores qui nihil odire solet eorum
que fecit. Aut restat dicere q̄ detractores
nō sunt sua factura. nō quidē ꝙm essentiā
sed ꝓpter singularē eoꝝ malicīā ¶ Unde
et hac de causa beatus Aug. vir sctā ꝛ vita
vetiq̄ p̄dānissimus/ ad oīs detestabatur hꝰ
vicū/ vt arca mensam vbi cōmuniter ꝺ fa
cili lingue pcīm (iuxta beati Gregorij de
divite epulone sniam) se immisceret hec me
tra patrīs cuius legenda repitur/ scripta ha
berē. Quisquis amat dictis absentū rode
re vitam. Hanc mensam indignā nouerit
ē sibi. Et re facto comptoberet quo scrip-
to statuerat. Cū quidā episcopi (qui ut ibi
legit) ad eius mensam epulset in cautē la
tare linguam in detractionē absentum/ aie
bat. Nisi cessarent/ ipe illa mētra detereret
let ꝛ de mensa recedere ¶ Hinc etiam ē q̄
religionū fundatores considerantes mul-
plex in lingue vicio pendere aie periculum
statuerūt ꝓ uidissime ꝓ summo remedio.
iuge ꝓ loco ꝛ tpe silentiū sequa abuse silentiū.
ertas penas in robur sanctionū suaz con
tra transgressores adiicientes. Et clarū est
experienna docente q̄ vbi censura hec sile
nij servat⁹ arctius ibi religio viget laudabili
us et ꝓfectꝰ. ¶ Ꝓ oīo q̄ q̄ custodia oris
cuiq̄ sit necessaria ꝓpter cauenda mala ꝓ
tacta/ spāliter tū hec opportuna est religio
si sacerdotibus xpi. quoz ora nō ꝺyaboli-
cis locutionibus sz diuinis die noctuq̄
laudibus repleta ēe debent. maxime etiaz
ꝓpter illa tremēda sacrosancta corpis ꝛ sā
guinis xpi mysteria. que ipoz ora quoti-
die quasi tangere bñt. ¶ Denū male
loqui volens loqui de alio/ debet prius
cōsiderare seipm/ fragilitatem suā. et ꝓpri-
oo defectus. ꝛ quomodo idiget etiam ini-
mici/ vinꝰ suis ¶ Pensēt q̄z si ipe ex
sectin statu alioz vt alij faciūt facerent ꝛ q̄s
q̄ peius. Occasione peccandi nāq̄ q̄ vale
de multiplex est data/ difficile est nō pecca-
re imo singulare dei donū cunc peccatū
posse vitare. Nam si homo qui nō nisi se
linguam suā regere habet/ ita sepius deli-
cit occasione se offerente/ vt cadat tū facile
in pcīm detractionis et cetera mala. nec ꝑt
ēe dño stupius. quid rogo hic estimare pie
debebit de ceteris/ qui nō solum se/ sz tali-
os multos diuersoz ꝛ mirabilium motuz
habēt regere? Nonne si qua viscera pieta
tis ꝛ fraterne charitatis in eo fuerint ꝓbis
talibus si nō oia pūcualiter ad rectū diri
gunt magis devote orabit ꝙ detractoricia
cerabit. Regratiabat ita q̄ deo/ q̄ se in tu-
to locavit. et compatietur fratribus (quia
oēs vnū habemus patrē in celis) tam vari
is ꝛ multis periculis etiā nō tñ ꝓ se. sed ꝓ
cōi salute expositis. ¶ Denīq̄ timeat mihi
hominus sibi vsurpare diuinū iudiciū. cū
nō vereatur iudicare alienū seruū qui dño
suo stat aut cadit. Stabit aūt potens q̄n
potens est dño stabilire cū. hoc cū pie de-
bet ꝓsumi magis ꝙ q̄ cōdēnet. ¶ Talia
innumera sunt⁹ sacris scripturis. Et ex di-
vinis ꝙ humanis. quibus hō se iuuare ꝺ⁹ ꝛ
pellere viaū lingue poterit. parē ꝛ multi

re. Et si ipse debet adducere. ꝛ in effectū dedicere ne forte aliqs fraudet se quod debet. ¶ Aduertat et q; si quis pene bannū incurrit. Si tñ sint q debent inde percipere cōtendunt. ꝛ hastiludia. Imo reprobande nō mediocriter ꝛ damnande. ¶ Item ne sacerdos adulationes audiendo ecclie. q; detractiones adulationes calumnias et alia mendacia ornatus oratio dilatādas negotiū. nō reputāt apud se p̄ peccā. q; si foret de lapsu numero illaꝝ ignorātiaꝝ/ vt deberēt euitari. nūc aūt excusationem habent vbi bñ se pensā. q; pdolor ꝛ litteraꝝ rudes ꝛ quāq; habitu religiosi sunt.

¶ Item q; deberent merito bolere. ne si aduertāt linguā sue būficio ad deū laudandū. ꝛ p̄ximū saluandū opandū sibi cōcessū. in extrema sua necessitate videliāt in bonis de morte bona vsus debemus tam nobilis doni. iuxta dei iudicia eis subtrahāt cum eo peccatis indigebūt. ad p̄hibitū peccata sua/ ꝛ ad exponendū necessitates suas ꝛ ad cōmēdandū alios suos deo ꝛ sctis suis ꝛ eorū amicis ꝛc. ¶ Longū q; intēdebamus ꝛ forsan vanum q; debueramus de vicio linguę disseruim⁹. Q; nemini displiceat/ nullus similtr dijudicet. p̄ cōmuni bono sactū est. cū deo loquimur. nulli cōtēptū.

Secunda questio.

Utrū si q̄s facte p̄hibeat/ an teneat⁹ oīb⁹ obtemp̄are? ¶ Responsio hic p̄supponēda ē vna distinctio magistralis ꝺ fictione q; quedā ficta est p̄iudiciose mentiēdo. Quedam dolose dimidiando. Quedā patenter inficiendo. Quedam insufficienter dissimulando. ¶ Ficto triplex p̄ior impedit ne cōfessio vel p̄nīa absoluto valeat ipi/ sic fingendo se opte/ vel necessariū sit ipm ꝺ oībus sacramentis se p̄tem. Quarta vo ficto p̄t inueniri q; nō bona/ nō m̄ sicut p̄iores regulariter mala. vbi q; absolutio nō p̄fert gram nec peccā delet/ p̄fert tñ cessante ficto. nec operatur de sic p̄fesso nisi p̄ cōtiti. ¶ Lōue m̄ in hoc fuisse doctoꝛes. q; cōit doctoꝛes dicūt q; vnū peccū mortale non delet sine alio. alias sequeret q; ḡa staret sine cū peccato mortali. Dicendū aūt in p̄fessione p̄nitente peccat mortalit. Secus aūt est ꝺ mendacio q; ḡ genere suo alio cēt solū veniale. vel viq; mile. Ꝺ quādā tenē circūstātia fuit sum vel excusationē habuit. ¶ Ficto aūt se cūda. s. dolose dimidiando. ꝺ q; facit solū ad celandū suū peccatum. veni certo sacerdoti. ponit hoc certo alteri cōfiteri ꝛ hoc facit fraudē integritatis ipi⁹ cōfessionis. viq; ne vel reputet⁹ hoc peccū tali de quo teneat⁹ cū forsan alia plura de q; grauia ꝛ reseruata hoc cuidā alteri q; p̄uia nesciat. vel fallaciter reputet apud hūanū iudiciū peccū. quod cōtā deo est peccatoꝛ magnus. ¶ Si aūt hec dimidiatio fiat absq; dolo. vtputa in casu rōne. cū videt cōfitens hz aliquos casus p̄ter q̄s excōicat⁹ est vel q; alios p̄riores sūt reseruati. ꝛ ille sup̄ior verisimilr nō audire vult alia nisi ea sola q̄ sūt auctoritate reseruata sunt specialit. vel etiā dū cōfitēs q̄tū in eo est paratus esset oia cōfitēri vni sacerdoti/ videt etiā paratus est oia audire sed nō eadē hora. Aut etiā dux cōfitens hz aliqd peccū de quo p̄sumit p̄babilit q; si tali sacerdoti cōfiteret tale peccū/ ipe forsitan inde scandalizaret. s. sacerdos. vel in fide vel in moribus. vel iō q; forsan tangit p̄sonaꝝ sacerdotis p̄ut casus poterit occurrere possibilis. ꝛ confitens p̄ tūc non hz alium ad manū cui p̄fiteat integralit. aut si hoc/ nō tñ bñ auderet p̄ter suspitiones sinistras ea uēdas/ aliū p̄ tali vice accedere. Ꝺ mō ficto dimidiās. q; nō fit dolose. imo nōnū q; religiose ꝛ p̄udēti discretōe/ nō reprobatur a doctoribus cōiter. Licet enī cōfessoꝛ vices gerat dei in audiēdo p̄fessiones/ non tñ ob hoc est deus vel angelus. sed hō. vnde nimirū vt hō potest scandalizari. ¶ Ficto tertia que est patenter inficiens/ fit dū confitens retinet adhuc p̄positum actualiter uterū peccandi. nec habet p̄positū iuxta confessoris voluntatem iuxte ablata restituendi et satisfaciendi alijs put foret satisfaciendum. Et hec ficto reb⁹ cōtinet. dit in duo membra fictionis p̄ioꝛa Ratō q; vel hic est celatio peccati mortalis. sez si nō cōfitet hoc. p̄positū peccandi. vel est p̄niciosum mendaciū. s. si dicat se penitere et dolere peccasse/ cū manifesto oppositū ostendant signa sua exquo nō vult satisfacere iuxta sacerdotis iudiciū. Et sic ficto hmōi/ quasi eadem est cū p̄ma vel secūda. ¶ Ficto quarta que est insufficienter discutiēdo/

pōt cōtingere multiplicitr. P̄mo ignorando. s. factū q; nō fuit sufficienter recognitū. Secūo ignorando si factū sit peccū mortale. Tertio ignorando p̄supposito p̄mo q; sit peccū mortale si sit taliter ꝛ expresse confitendū. Quarto ignorando si oportuna peccatis sit p̄napaliter in cōfitente nō ratōe culpe sed rōne pudoris ꝛ pene. Quinto ignorando si motus in detestatione peccati sit satis intēsus vel nō. ¶ Secūo ignorando si ponat obex absolutioni ex p̄positū nō abstinendi a peccō. ¶ Dimissis itaq; p̄suppositis dicendū est ad q̄stionē q; cōfessio nō est p̄ter aliquā istaꝝ sex fictionū. quartā fictionē que insufficiēter discutit respiciendū iteranda. Nec etiam est iteranda p̄ter fictionē secundam/ pro ea pte cū addit. Si nō dimidiat dolose. Sed sub respectibus dimidiat ibidē sup⁹ expressis. Alias vo ꝛ p̄ter p̄mā et p̄ter secūdam ꝛ p̄ter tertiā fictionē est de necessitate saluti/ vt de oībus iterum sacramentaliter cōfitear. ipe sic facte cōfessus. Quartam nō sic iteranda cōfessio p̄ter secūam fictionem p̄ ea pte vbi nō dolose dimidiat necnō p̄ter quartā fictionē/ cū finis sex speciebus huiꝰ rō est ista. q; ipa confessio obtinet ꝛ habebit efficaciā vel in absolutōe sacramentali virtute clauiū ecclesie. vel postmodū cessante fictōe hmōi. sicut fit etiam q̄q; in baptismo. Et ita cōcordat sanctus Tho. cū ceteris doctoribus.

finit.

Tercia questio.

Utrū si habeat suspicio ꝺ illo q; cōfitet/ q; nō sufficienter discutiente ꝛ sciam suā. An talis mihi lominus debeat aut possit absolui? nulla inquisitione facta vñ suspicio habet. ¶ Rñdet sub distinctōe. ¶ Aut est p̄fessoꝛ nō est curat⁹. ita q; cure officio minime teneat illū audire. Si sic tūc p̄t dare dilatōes vt ambo interi melius deliberēt vel ipm simplr remittere ad aliū p̄fessoꝛē. ¶ Si aūt cōfessoꝛ ipe sit curatus/ p̄ consequēs debitoꝛ audiendi hmōi cōfessiones tūc adhuc est distinguēdū p̄m qualitatem p̄sonaꝝ. Nā si p̄fitēs sit adult⁹ ꝛ discretus p̄t sibi vnū e duob⁹. s. vel ꝛ petat ab eo si vel iste moueri p̄ inq̄sitiōes ꝺ statu p̄scie sue libenter ꝛ sine scādalo. ꝛ si tūc appareat ex rūliōe sua q̄ nō fiat p̄m: dicendo viq; q; ꝺ cē certus/ cōfessionē suā vel absolutiō ꝺ nil valeret. si sciater aliqd peccū celauerit. nec est intentio absoluentis nisi sub hac cōditione tacita vel expssa. s. Si tu cōfiteris ꝛ aliqd peccū tuū celaueris sciens/ ego non absoluo te. Et tutius est vt hec cōditio tacita/ neq; mēte tacite q; exprimat ore aperte/ si absolutionis forma. Si vo p̄sona confitēs sit simplex ꝛ hūilis ita q; sana appareat velle libenter informari sine aliqua turbatiōe ꝛ recalcitratiōe/ tūc omnino p̄ius est/ salutare ꝛ meritoriū/ vt confessoꝛ ipe talē instruat. Solū vt hoc fiat pedetētim p̄udenter ꝛ sine te nec dure nec blande ꝛ doluit. Hec aduertat etiā si scādalū aliqū fame p̄xime eueniens indeuitabiliter oriri posse. P̄ cēm possumus imo nec debemus oibus scādalis vitandis occurrere sp̄ saltē actuis. put exemplaria sufficientia habemus in saluatoꝛe nr̄o cui⁹ q̄uis p̄fecta sunt opa/ nihilominus tñ pharisei nonnūq; in eis scandalizati sunt.

Quarta questio.

Utrū ꝺ altaribus fractis. ꝺ cingulis sacerdotū nō bñdictis. ꝛ ꝺ cultis reparatis ꝛ sic ꝺ silib⁹. Utrū sit peccū in ꝛ quz talib⁹ celebrare missam? Rñsio p̄m sniaz bti Ambō. ad augu. q; in oibus talib⁹ q̄ sūt iuris pure positiui p̄t teneri ꝛ suetudo patrie seu p̄uincie aut diocesis in q̄ bō conuersat/ q̄n plures imediatos ꝛ alij cū quoꝝ satu p̄babiliter talia fiūt tolerāt hmōi. Est enī cōsuetudo circa talia positiua/ interp̄s optia. etiā ḋcdd i cōstitutōibus. etiā redactis i decretalibus vel decretis vel etiā synodalib⁹ aut uniuersoꝝ decisiōib⁹ inueniat. Leges enī instruunt cū p̄mulgant. et vigoꝛē hñt/ cuz moribus vetustis approbāt. Alioq̄n cōstitutōes positiue/ nō cent nisi in laqueū ꝛ offensiōes ꝛ scādalū nedū in sapientiū hz ꝛ sapientū. Aduertendū tñ q; nō facile est circa singularia sp̄ decernere p̄ regula q̄si generali. q; p̄sueta do debeat dici sufficienter cōprobata/ vel tolerata est supiores/ p̄sertim vbi nō hēt sufficiens scia seu cognitio ḋd etiam sit ꝺ iure pure positiuo. ¶ Facit p̄ hac q̄stione totū

illud qđ dicunt doctores de obligatõibus religiosi in suo voto tregulis quemadmodũ de hoc alibi latius tractatũ est.

Sequuntur questiones

neo alie cũ rationib⁹ earũ ab eodẽ cancellario date

Videbatur nup aliqs an ꝺ lector aut cursualis teneat̃ in seruitio dei/ rãpus actus q̃ speculatiuo dei/ rãpus actus delectatio est hominis ex libido qđã spũalis. q̃ nõ deũ ꝓpẽ se solũ q̃ zelo amicie pure ꝓpter ipm se. Exceptis officiãb⁹ clericalibus ecclesie. ꝓpẽ obsequiũ dei horarias seu ẽdicinales. Exceptũ aliud ꝺ spõsa q̃ nõ diligẽt spõsum ꝓpẽ alia nisi ꝓpẽ delectationẽ oculoꝝ earũ &c. Et videt ad oppositũ. Primo illud ꝓ. delectare in dño. et dabit tibi petitiones cordis tui. Rursũ illud pbi. delectato cõsentit opanti bolam in opatione. Et iterũ signũ accepti bimo. est delectatio i opatione. Item ꝺ reddẽ cãm populo israhelitico maledictionẽ suam q̃ dixit q̃ nõ fuerit deo in gaudio cordis eius. Et alibi. Gaudiũ dñi fortitudo vra. Cui⁹ similes cõfirmatores sunt Anto. di. q̃ vnica rõ ꝓuincẽdi iniuriã. est letitia spiritualis. et hec ferẽ adeo in eo viguisse vt ab ignorãtib⁹ eũ ꝓ⁹ inualuisse crederet. Rãsio nihil ẽ boni cartũ in hac vita cũ nec ipa vel virtũ (sicut ꝺ in ꝓl) tota sit victoria. Itaq; nihil est q̃ nõ cum gratia abeat. Et si nõ formaliter sed obiectaliter Sũt hec ꝟba theologicis nota. Profecto ꝑ stat q̃ delectatio i deo sincera ꝛ casta tam debita est sicut alie gratie. et minꝰ iungat humilitas ꝛ pietas sine insolẽtia. Sꝛ adde hac in ꝺõ q̃ nulla ꝑt sensualẽ et spũalẽ delectationẽ ad mittere. quin tristitias ꝛ cõperabiliter maiores inueniat si nõ in delectatiõe diuine recordatiõis se ingerẽ exercere. ꝛ hoc sãmo querit in dño p meditationẽ delectari. Rñdẽ q̃ hoc agendo deꝰ sepe viam istam spinis ꝛ quasi claustro cõcludit ne vagari libeat ex se. cui cõsonũ est illud de canticis. Dicat ista nõ spinas. que sunt ibi quasi sepes ab ex ne oues ꝑ aratro introeũt. ꝛ ab intra ne erret vagã. i. vane accia. Itaq; melius est sibi facẽ deũ delectatiõẽ sorte manus cassã q̃ bonũ sic. q̃ mũdi. carnis ꝛ ydoli delectatiõ ꝺ⁹ inhereri.

Rursus inferebat q̃ fastidio sibi se ociũ mũdi arcẽ ꝓ primos occupatiões q̃ cũq; q̃ videant̃ pie vel honeste. quẽ admodũ si sponsa nihil aliud querat nisi q̃ ipetret illud de canticis initiũ. Osculet̃ me osculo oris sui. Querit ita q̃ solũ amare ꝛ amari Sꝛ mirandũ esset nimis si nõ bas amoris delinas corripet aliqñ pius sponsus flagello nũc interius nũc exterius. exponẽdo vicissitudinẽ aliqñ picalis. sicut optet q̃ nicticoratꝛ cũctis domicilii q̃ eũ ꝓtegãt a cõtradictione alia q̃ aliũ custodiat. aliqñ veniat i aqs ꝓ necessitate ꝺbi vel pulꝰ. Passer ita q̃ solitarius i tecto. cogit̃ ad inferiora descendere. sicut moyses de montis caligine ad populũ rebellãt̃. Quid igit̃ finaliter cõducẽdũ est. nisi q̃ sapia diuinitus inspirata. que est vna ex dõis de ꝺbus ꝛ gratia ꝺrigens more sessoris ꝛ requietis dei. ꝛ quadrige animarũ ab. i. spontanei ꝛ curri dei qui decẽ milibus multiplex est. sufficiẽter hoẽm in deo sperantẽ ꝛ de salute sua solicitũ edocebit. Ena si talis solitus ꝛ dubat in cella aut solitudine deserto ꝛ exẽplo marie egyptiace. ꝛ Pauli primi heremite ꝛ marie magdalene: cum similibus ceteris solitarius inhabitet.

Explicat hoc opusculũ de delectatõe ꝙrenda in diuino officio ad instantiã fratris symonis bastardi de salinis ꝓ tũc cõuentus celestino ꝓ tẽpore.

Sequunt̃ alie questiones.

Queritur qñ cõmittitur peccũ mortale in voto obedientie.

Rñdẽ q̃ maiores ꝑ sapiẽtes aliqd subditis suis nõ intẽdũt ligare aut̃ eos ꝓ nec ꝺñe. Et ideo si qs aliqd sibi in virtũ a maiore ex negligentia aut incuria nõ sic adimpleret aut differret nõ ꝓpter hoc peccaret mortaliter. Secus si hoc ageret ex cõtẽptu. Dicũt qꝺ ꝓpter peccare ex ꝓcepto q̃ facit aliquẽ actũ. motus ꝓtinus pallẽ ex hoc q̃ inuitũ est sibi oppositũ. Ac si diceꝛ. Ut ꝑ apẽ mihi hoc. ego i cõtẽptũ ꝓcepti facio illꝺ. qꝺ si ꝛ vellet ostendere suã salsã liberatẽ. et bre illã velamẽ malicie. Ite q̃ rit vtr minor ambulãs i via aut eqtãs cũ seniore. debeat sibi obtẽperare i ꝺbus? Rñdẽ q̃ simpliciter sine aliqua interrogatione iunioꝛ ꝺ⁹ obtẽperare suo seniori in omnibus. nisi manifeste ꝓcipiat ꝑ ꝓcepta diuina. Supponitur q̃ iunioꝛ reputet merito seniorẽ memoriꝛ q̃ iunioꝛ reputet merito seniorẽ memoriꝛ saluti sue. ꝛ sufficienter aduertat ad id qđ facit ꝛ qđ habeat recordationẽ illoꝝ q̃ habẽtur in ordine. Deus ꝺbi decẽt aliquid ilto rũ. qꝛ possit humili verbo vel signo reduci ad memoriã vel aduertentiã seniorꝛ.

Queritur rursus vtr sit venialis fratri i cella sedenti/ vacare lectiõi/ q̃ oõni vel meditatiõi/ aut ecõuerso. Ite rñdẽ q̃ ñ solũ attendendũ est ad illud qđ magis placẽt ꝓ pñti. q̃ etiã ad illud qđ ꝺsponit ad futuros ꝓfectus. Et qꝛ assuescere meditatiõi fortis ꝛ vehementi/ plus ꝓficit in futurꝰ/ ꝓpter habitum q̃ acquirit hõ/ ꝛ ꝓ modũ faciliter meditẽ. imo etiã cõtemplet̃ qñ voluerit etiã soluto etiã in officio. cui am sine liberio. consulendũ est q̃ frater assuescat meditatiõi. vt nõ sp opteat eũ habere libros añ oculos suos. Sꝛ ipe cogitatiões solide sunt libri sui.

Ite queritur vtrũ quis posset hñe certitudinem q̃ deus remiserit ei peccũ suũ. saltẽ q̃ ad culpam. et si nõ hꝛ certitudinẽ/ q̃ tot̃ opteat ea deflere? Respondet̃ q̃ nullus ꝺ hoc certo cẽ põt nisi p revelatiõnẽ. qꝛ scriptum est. Homo scit an amore an odio dignus sit. Sed qñ quis confessus est ꝓ suo posse. ꝛ dolet de peccatis suis. ꝛ ponit de cetero nõ peccare. iste credit cẽ i statu gie. ꝛ ꝺ bonitate ꝺuina pie considere põt q̃ ei deꝰ re miserit̃ peccã sua. saltem quo ad malũ eẽpe. Et in tali statu existẽs/ põt accedere ad cõmunionẽ ꝛ missam celebrare. De secundo rñdetur q̃ quis in religione exãs exẽ ꝓ modulo suo ꝛ posse cõfessus est peccã sua q̃ fecit quoꝝ recordabat̃. ꝛ cõ maxo satisfecit ad voluntatẽ confessis. i. maioris sui. q̃ speciali ter eius curã hꝛ. ꝛ ponit amplius non peccare. manus est vt de cetero nõ reflectat oculos suos ad peccata sua singulariter cõsideranda/ et maxie carnis. q̃ ei possent plꝰ obesse q̃ ꝓdesse. sed cõsidẽs de misctis ꝺ ꝛ bonitate/ studeat ꝓficere de die in diẽ/ ascendendo de virtute in virtutẽ. vt tandeꝛ possit videre deũ deoꝝ in syon. Cũ vero ab electione tẽptat̃/ tũc ad eius memoriã reducere põt generaliter peccã sua/ nõ discurrendo ꝓ singulari et inde humiliet̃. ꝛ gratias rẽ ferat creatoꝛi suo. q̃ eripuit eũ de tot ac tantis periculis. in quib⁹ aliqñ erat. ꝛ pmaliter nisi eũ bonitas dei q̃ neminẽ vult perire subtraxisset̃ et liberasset̃. Apud patꝛ narrationes/ data est varia rõsio ab vno ꝓpe mõ veni. mõ alteri. Fm q̃ ꝓspexit/ q̃ iste exercitatiõe ꝓteritoꝝ/ humiliaret̃ ꝛ ferueret̃ amore. alter nõ sano purificatus/ tẽptaret̃ ꝛ reduret ad carnem.

Queritur si fratri alicui turbato aut occupato in diuersis ꝓcepent aliquid senior ꝛ ex surreptiõe rñderet ei iunioꝛ: Sinite me ego nihil facio vobis. verũtñ statim cõpũgit̃ volẽs. ꝛ adipiet ꝓceptũ senioris q̃ patet̃ loañ ouza rõsiõe narrat. Queritur inq̃ an sit rñdẽdo mortaliter peccet? Rñdet̃ ꝓ vna sic rñdẽdo mortaliter peccet. Rñdet̃ ꝓ vna vice aut duabus aut tribꝰ nõ peccat mortaliter. Sꝛ si ex ꝛsuetudine hãt sic rñdẽ peccat mortaliter. qꝛ ꝺ⁹ resistere ꝛsuetudi male. Sꝛ ex hñ frequent recidunt sic. Signuꝝ est q̃ talis vicio est habituatus. ꝛ nõ cadat ex surreptione. Rñdent in sũ doctores theologi q̃ sicut prima ebrietas nõ est ꝑcũ mortale. ita nec secunda/ similiter nec tertia. nec cẽtesima. nisi addat̃ circũstantia in vna ebrietatũ sequentiũ. que cõuertat eã in peccatum mortale. puta q̃ nũc aduenit inebriatus se picalũ mortale qđ incidit ex ebrietate. ꝛ nõ deliberat q̃ se inebriabit. Applicetur ad ꝓpositum.

Vtrum quis nõ hñs specialem missam dicendã/ debeat celebrare ꝓ toto populo indistincte. aut ꝓ sibi ꝛ iunctis spãlr?

Nõ si ꝓ toto populo quibus plus ꝓficiat aut sibi ꝛ iunctis aut ceteris? Respondet̃ q̃ debet sufficere charitati celebratio/ ꝛ inquisitiõi/ q̃ ñ agat. sine scrupulosa tali nimia inquisitiõe quid plus ꝓficiat hoc vel illud. Sat eñ deꝰ ponderat mentũ suũ/ ꝛ omnem actionẽ. habeatur ꝓ regula q̃ vbi celebratio magis eleuat intentionẽ suã charitatiuã in deũ ꝛ proximũ. illic ceteris paribus plus ꝓficit. Ac si diceret/ domine miserere omniũ sicut scio ꝛ potes. et scio me ꝛ vis debere orare. Deni q̃ nõ põt ꝓfigi regula generalis/ quin aliqñ plus afficiatur hõ ꝺñ⁹ orat ꝓ vno. qñq; plus ꝺñ⁹ orat ꝓ pluribus. Ite nulla

illud qđ dicunt doctores de obligatōibus religiosi in suis votis ꝛ regulis quemadmodū de hoc alibi latius tractatū est.

Sequuntur questio/

nes alie cū rationib⁹ ꝛaz ad eodē cancellarium date

Utrū detur aliqua ignorantia excusans ꝛ quomodo dividatur.

Videtur quod non. Ignorantia est carentia scientie. Sed scientia est de necessitate salutis. Ergo ignorantia est de necessitate peccati. Ergo nulla ignorantia excusat.

Item. Ignorantia est tenebra. Sed tenebre non excusant. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est mater erroris. Sed error non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est cecitas. Sed cecitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est infirmitas. Sed infirmitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est stupor. Sed stupor non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est dormitatio. Sed dormitatio non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est sopor. Sed sopor non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est letargus. Sed letargus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est frenesis. Sed frenesis non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est melancolia. Sed melancolia non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est phrenesis. Sed phrenesis non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est lethargus. Sed lethargus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est paralisis. Sed paralisis non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est epilepsia. Sed epilepsia non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est apoplexia. Sed apoplexia non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est sincopis. Sed sincopis non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est asma. Sed asma non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est tussis. Sed tussis non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est rauca. Sed rauca non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est mutitas. Sed mutitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est surditas. Sed surditas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est cecitas. Sed cecitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est claudicatio. Sed claudicatio non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est manca. Sed manca non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est debilitas. Sed debilitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est infirmitas. Sed infirmitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est languor. Sed languor non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est febris. Sed febris non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est pestis. Sed pestis non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est lepra. Sed lepra non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est scabies. Sed scabies non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est ulcus. Sed ulcus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est vulnus. Sed vulnus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est mors. Sed mors non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est resurrectio. Sed resurrectio non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est vita. Sed vita non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est gloria. Sed gloria non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est pax. Sed pax non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est gaudium. Sed gaudium non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est amor. Sed amor non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est caritas. Sed caritas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est fides. Sed fides non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est spes. Sed spes non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est humilitas. Sed humilitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est obedientia. Sed obedientia non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est castitas. Sed castitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est virginitas. Sed virginitas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est continentia. Sed continentia non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est abstinentia. Sed abstinentia non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est jejunium. Sed jejunium non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est oratio. Sed oratio non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est meditatio. Sed meditatio non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est contemplatio. Sed contemplatio non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est visio. Sed visio non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est auditus. Sed auditus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est gustus. Sed gustus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est olfactus. Sed olfactus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est tactus. Sed tactus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est sensus. Sed sensus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est intellectus. Sed intellectus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est memoria. Sed memoria non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est voluntas. Sed voluntas non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est affectus. Sed affectus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est appetitus. Sed appetitus non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est desiderium. Sed desiderium non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est amor. Sed amor non excusat. Ergo ignorantia non excusat.

Item. Ignorantia est dilectio. Sed dilectio

missa que possit aut debeat celebrari quin omnes ad id vendat. quos vtilia cõpbeden & si extiterit valere ad aliquos precepta vel hoc debet facere nõ prudicialo hucusque dicte stanno. ¶ Demũ cuius parochianus est coram ad orationẽ generalẽ ad vesperas currendo se ad eã q̃ in specialibus ecclesiarum hominũ occupari.

¶ Pẽ quem vel in momento in missa sit eius facere memoriã specialẽ p pluribus aper cognitionẽ que possunt oriri et pñs mag recordantes? Rñdet consulendo pro eorum q̃ melius est antep̃ quis accedat ad altare q̃ faceret suã memoriã specialẽ. dñ est q̃ dicat in corde suo q̃ orare intendit pro tali et p tali. Et tunc q̃n enim in suo memento in missa. cũ his quo ponunt in memento missalis sufficit cordialiter dicẽ memento dñe deorum p quibus tuos et deorum orare. et dotũ qui p me orãt. Vñ si aliquis frat moriatur p quo oport facẽ speciale memento in specialis. Et hoc est mirũ cõsilium. cui vbi nõ scribet dõ p illo die aliqd recẽs memoriale p amicis si haberet sufficienter in habitu: p̃serim vbi celebrans est in publico. et vbi p̃babiliter esset q̃ tale memento de articulatum nõ ipsã mentẽ ad deuotionẽ specialem. sed potius inquietaret. et ad reliqua dicenda in missa minus reddaret idoneus.

¶ Quenã verũ ex cogitationib⁹ vanis aut nocuis q̃ supueniũt in canone aut in mẽto debẽ resistendũ sit? Rñdet q̃ non debet tũc se occupare ex circa illas. sed vlt̃ p̃cedere. Dicit enim missam et necessariũ consilium. cũ vbi cogitationes videntur ee de cõmodis rebus et expeditionib⁹. q̃ debet eis tũc dicere. Sãcte facto. venite ad me. Nõ hẽo tũc horã aut locũ respondẽdi vobis. expectate tpus aliud où vacabit. Potro q̃ ad cogitationes fedas. nocuas. blasphemias. siue sit dõ in missa siue alibi. ille potius vincant cõmendo nec rñdendo eis q̃ pugnando. Sed quendã qui ad occursũ talium. solitus est in animo fabricare. q̃si sub fantasia nec curans eius fictiones. ita fedare per angelos malos. que inde p̃ueniũt emundent.

¶ Utr̃ liceat extrahere muscã vel aranẽã vel aliud huiusmodi de sanguine cum calicat quo. aut aliquo alio. nõ consecrato? Rñdeo q̃ sic p̃serim vbi non posset aliquid tale extrahi comode cũ digito. cochleare vel cũ patena. aut aliquo tali.

¶ Utr̃ si caderet aut inueniret in sanguine. musca aut festuca aut pil⁹ aut filũ aut aliqd tale qđ posset impedimentũ aut nocumentũ p̃stare sumenti sanguinẽ deberet extrahi? qđ inde fieret? Rñdet q̃ posset extrahi. et lauaret bñ. et loco sumeret si nõ esset venenosa et musca et festuca combureret. aut ipa vel eius eius ponaret i loco ab alto vt in altari vel piscina.

¶ Utr̃ graue peccaret ille p cuius negligẽtiã talia i ponerẽt i calicẽ? Rñdeo q̃ tutũ ẽ facere. sciãs et ꝑsciens? et est pcñ magnũ aut minus. ꝑm q̃ negligens obuie adhibẽ magnam cautelam.

Vtrũ quando ponitur vinũ et aqua (quia licẽt si (vt sepe contingit) resiliat gutta vna vel amplius et remaneant ab intus in labiũ calicis. an tũ debeant post ꝓsecrationẽ tales gutte dici consecrate? Respondeo q̃ nõ presertim si sacerdos nõ intendit nec intẽdat cõmuniter consecrare nisi illud vinũ qđ est i fundo calicis. Potest tñ illa gutta sumi añ ablutionẽ sub intẽtiõne generali. si cõsecrata ẽ vt cõsecrata. si nõ: vt nõ cõsecrata. et cautũ est. vt sacerdos sit solicitus ab initio vigilare circa talia. et circa panẽ ne mice cadant ab hostia et ne tales gutte remaneãt. si aũt sacerdos où aduertat añ ꝓsecrationẽ tales guttas intẽdit eas cõsecrare. ipe sũt ꝓsecrate. Sitr̃ si bẽat i principio intẽtionẽ cõsecrãdi. qđd ẽ cõsecrabile tũc totũ ꝓsecratũ est.

¶ Utr̃ siquis omittat vel obliuiat omissa aliqđ in consecratione an debeat solũ repetere ad id qđ omisit. vel omisisse se credit. aut si ab initio dz reinãpe. et qđ si illud q̃ assuetũ est reiteratione? Rñdet q̃ nõ ẽ leuiter reiterando facienda. et melius est cõsuescere ꝑseri in verb sacratibus. nõ dz iteratio fieri. nisi cõsuetudinaliẽ q̃ verba nõ sunt dicta. Si aũt ambitio sit. ꝓbabilius tũc fiat reiteratio sub cõditiõne implicita. sicut si où dubitatõ ab q̃ fuerit baptizatus vt dicat. si ẽ corde. Ego nõ intendo ꝓsecrare hãc hostiã et tũc dicat verba xp̃i.

¶ Utr̃ si qs lumine dicat missam aut si obscuret lumẽ in media pte misse. Et mutare a cõsecratiõe vsq; in finẽ incurreret cõfusionẽ? Rñdet q̃ dz facere cõsilio ex cõsilio? Rñdet q̃ dz facere cõsilio ex sacerdos q̃ minister. non tñ est finis ecclesiastice communionis sup hoc lata

¶ Utr̃ necesse est accendẽ facẽ seu torchias in cõsecratiõe vel cõmunicatiõe pplis? Rñdetur q̃ obseruet ecclesiastici loci et pcio. et sitr̃ in dando pacẽ in missa que nõ sunt mortuor. Nõ puto tñ q̃ aliqs istor̃ sit peccatũ obligãs. nec omissio debz ꝓputari peccatũ mortale. nisi fieret scienter et cõtẽptu. vl̃ cũ scandalo pusillor.

¶ Utr̃ hostia si sit in modico maculata. vel ꝓforata. vel detruncata et nõ rotũda vt mos est. qđ fieri? Rñdetur q̃ talia nõ dz assumi in principio. ꝓserti vbi necessitas ñ urget. et pẽ alia haberi. Sed si sit taz sumpta et nõ potest alia peti consequenter sine scandalo. dimittat ipa et fiat ꝓcia postmodũ de negligẽtia.

¶ Utr̃ siquis dicat missam. ita q̃ nullus ibi sit. nisi is q̃ unat eam. teneat ad confiteor dicẽ et vos fratres vel misereat vestri. Rñdetur q̃ sic. q̃ ille vnus gerit vicẽ totius populi.

¶ Pẽ quãtũ spaciũ requiritur post perpetionẽ facti ad digestionẽ eius. ita q̃ si ex infirmitate vl̃ alio hõ euomerit tã nõ ẽt necesse colligere qđ euomuit? Rñdet q̃ citius aut tardius sit digestio. ꝑm q̃litatẽ cõplexionum. Sed est certa regula. q̃ si apparẽt spes in vomitu. ille dñt colligi. et sumi vt tanq̃ corp⁹ xp̃i et vase mũdo ꝓuari. alioq̃n si nullo mõ appareat spes. ponat vomitus in piscinã. vel cõburat.

Quã potestatem habet abbas de iure. in absolutẽdo subditos? Rñdeo q̃ dz prãtẽ ordinariã plenariã nisi ꝑ ꝑto sapiat sinus. s. papa vel ep̃us inuenit limitasse eã. p unum scripta vel aliter Põt insup prãtes suã subdelegare.

¶ Utr̃ abbas possit absolutẽ nouitios sic ꝓfessos? Rñdeo puto q̃ sic.

¶ Utr̃ illi q̃ sũt adhuc laici eo dim antep̃ habitũ nouitior. vel antep̃ habeãt cõfessum q̃ excipiant. p nouicios possint absolui vt supra. Rñdeo puto q̃ sic. si bẽant ꝓsitũ tentandi ordinẽ et religionẽ sine fraude. Ista tñ questio et ꝓcedens magis spectant ad iuristas. vel ad eos que sciunt ista policia et cõsuetudines in religionibus approbatis.

¶ Utr̃ abbas põt delegare suã potestatẽ et vsq; ad quẽ numer descendendo? Rñdeo q̃ põt delegare quibuscunq; vult. põt etiã quibus delegat dare prãtẽ q̃ eligent et nominent. tot et tales. quot et quales voluerit. et ipe auctoritate sua delegat eos. et dñt stare cũ illa regula. q̃ subdelegatus subdelegare nõ põt. verũ est ita q̃ sua auctoritate.

¶ Utr̃ vicarius abbatis. in absoluendo bẽat sitẽm prãtes sic abbas. Rñdeo q̃ sic si sibi cõtulerit. licet ipe directe subdelegare non possit.

¶ Utr̃ priores et maxime in illis religionibus q̃ nõ dñt nisi unũ abbatẽ. q̃ tota religioni ꝓsit. bẽant prãtes sicut abbates. Et utrũ possit delegare et quibus? Rñdeo q̃ ꝓiores bñt prãtem ordinariã sicut curam parochialem. sed illã prãtem bñt limitatas semper p suũ abbatẽ vel ep̃m. vel papã pñt tñ subdelegare in illis casib⁹ q̃ eis auctoritate ordinaria relinquũtur.

¶ Utr̃ sacerdotes seculares eo iure q̃ sit sacerdotes pñt absolui ab alijs sacerdotibus seculanbus quibuscq; s. de casibus cõmunibus? respondet q̃ nõ ꝑm iura scripta. sed ꝓsuetudo in ualuit in oppositũ sciẽtibus plans et tolerantibus et ita videntur consentire. et dare licentiã. Sed de religiosis secus est. q̃ nõ pñt audire seculares sine licentia suor maior.

¶ Utr̃ sit celandũ quicqd dt in cõfessiõe sub sigillo cõfessionis? rñdetur q̃ peccata et eor circumstãtie. et ea p que posset haberi cognitio peccatorũ. sunt de sigillo cõfessionis et de necessitate celanda. Alia etiam sunt celanda. tanq̃ secreta. si dicãt bona fide et intentione. nec tendũt ad subuersiones sed edificationẽ.

¶ Utr̃ ꝓbitus possit dare licentiã confessori suo. reuelãdi qđd qđab eo audierit i confessiõe. siue tãgat cõsiterẽ. aut aliũ quẽpiã. siue etiã p pace aliquor ad inuicẽ reformãda. aut p amonitiõe alicui⁹ seu correctione aut benefic? rñdet q̃ ꝓpe loqndo nõ ꝑt dare licentiã. q̃ cõfessio reuelet. Sed põt dici

ertā ꝓfessionē. tadhuc cautela magna ser
manda est in tali revelatiōe; z expedientissi
est. q ipemet ꝓfitens dicat q dicendus est;
z ꝑtū si sit dicendū in publico. Rursus
dū tangit petrū alterū secretū; cōfitens nō
lo mō dz fidelare nisi ad bonū ipius sicut
vellet sibi fieri z qđ dicat tali z tale q ꝓba
esse debeat nō obesse.

¶ Qz ꝑ picalo vel dāno tpali vel magis
spāli; z ḟtōs aut ꝓfessos aut alterū ꝑ
sone singularis aut plurū vel vnī; z cōi
cōtens euitando possit aliqđ sub sigillo
ꝓfessionis audītū revelari, dato tñ salē q cō
fessor diceret cōfitenti q talia nō reuaperet
sub sigillo cōfessiōis; aut quid sup hoc sit
faciendū? Rndet q nullo mō etiā ꝑ sal
uando vno regno licitū est ꝓfessionē reve
lare. qz nō sunt facienda mala ꝛc. Nec suf
fragat dicere post audītionē cōfessiōis q cō
fessor non capit in cōfessiōe; eā iam audi
uit. Secus si a principio diceret sic. noli mi
bi confiteri. qz nō volo tenere secretū illō
qđ dicturus. Et cūciam nō sit ꝓfessio sacra
mentalis de cui⁹ ratiōe est q sit secreta, nisi
aliter z aliunde sciaē.

Vtrum siquis pecca

Querit occulte sic q tale pctū tangat vel
scandalizet cōmunitatē; siue pctū sit
grave siue leve.

¶ Item peccans teneaē seipm publica
re. Et hoc tangit religiosos? Rndet q si
pctū sit ō se publicū, sicut hic supponitur
ꝙ ꝑsona sit occulta. tunc si ꝓlatus interro
getur de dicendo veritatē; ꝑ dz illā dicere
tñ de se q de alijs in casu tali. Et in hoc nō
pdit se, sed obedit legi dei z suo sup̄iori q
cogunt se revelare. Potest tñ talis culpabi
lis prelato suo interroganti in publico co
ram alijs sic dicere. dñe qđ solo parate sū
vobis dicere ad ꝑtem. Si aūt factū est oc
cultum de se; z ꝑsona aliqua est publice di
famata vel accusata; ipa stet dum interro
gatur a sup̄iore tenet dicere veritatem. Si
aūt factū est occultū z ꝑsona non sit diffa
mata; tunc talis ꝑsona interrogata p sup̄
iorem nō tenet se revelare. et pōt dicē.
dñe non debeo me ꝓpriis dictis interroga
re. cum nō sum diffamatus vel accusat⁹
vel denūciatus. Si aūt sup̄ior ex gratia eū
ꝑ iuramentū z sub pena excōmunicatiōis
ipe nō tenet obedire nec pena timere. Sed
si p talem evasionem z mānionem ipa ꝑsona ve
niat in suspitionem sup̄ioris vel audienti
um q ipa aliquid sciat: hic est maior diffi
cultas. Et plane si sit res cognita in cōfes
sione solū: dicūt doctores q absq; scrupu
lo pōt dicere z iurare. dñe ego nihil scio de
illo. Et b⁹ sic intelligē; q nihil scit tali mo
do vel scia, quali mō pōt sup̄ior z solū de
bet interrogare. Si aūt posset similiter in
alijs pure secretis ita respondere sine men
dacio; ego nō audeo diffinire. Videretur
tñ alicui par rō; z par verbi intellectus.

¶ Qz in casu ꝓdicto possit ꝓlatus ꝓcede
ḟcha scivcrit accuset eū aut si talis teneatur
obedire? Rndet sicut ad ꝓxime in ꝏi casu.
Et addo q sup̄ior in tali inquisitiōe pure
secretoꝝ graviter peccat, z cēt punied⁹, qñ
excedit metas officij sui. vel violat q tū in se
est iurisdictionē dei, qui sibi soli secreta reser
vavit puniēda.

¶ Qz siquis malicioſe accedat ad ꝓlatū
suū ꝓfitēs pctā suum de quo credit se nō
posse publice puniri. qz ei secrete cōfessus ē
Si vo ante confessionē peccati vel post ve
nit ad noticiā ꝓlati tale pctū ꝙ confitentē
vel ꝙ aliū, possit ꝓlatus ipm pctū revela
re. et publice punire peccantē z capitue si pu
blice accusēt? Rndetur q sic, sed observa
ꝓlatus ne scandalū oriaē z hoc faciet osten
dendo ꝓius qualiter scit mō publico vel
an cōfessionē vel p⁹ pctā cōfessum, celādo
tñ q aliqđ sciat in cōfessione. Immo si ꝙ
hoc innuat q ꝓlatus revelet cōfessionē, ip
se est grauissime puniendus.

¶ Utrū si maior soluo aut vnus vel duo
alij socij sciāt pctā alicuius. an possint aut
debeant adducere tale peccatum ad publi
cum iudicium? Respondetur oportet ad
minus eē duos testes, et qui sciant ex certa
cognitione, nō ex solo auditu, vel q ipe re
tus cōfessus sit publice. pōt etiā in hoc cāu
ꝙ iuramenta et aliter molestari ille qui est
publice diffamatus de aliquo facto vel ubi
factū est publicū; z ꝑsona sit occulta qua
tenus publice veritas cognoscaē.

¶ Utrū revelato⁹ confessionis remittēd⁹
sit ad sup̄iorem, et ad quē? z si in omni cāu
id sit si semꝑ? Respondet q hoc tutius est
ve remittaē ad tertiū. qñ pctū est enor
missimū z pessimū z ꝑpetrare minus malū
apostatare plures a religione, ꝓfessa. iz nō
sit talis pena in canonib⁹ statuta, z vix pos
set dari pena sufficiēs. Jura tñ instituunt
q tali revelādē in arctū monasteriū ꝛc. in
q iuri cogāt, ꝓfiteri religionē; iz cogūt car
cerem pati, vel talē penitentiam.

¶ Qz si quis nō publice sed singulariter
exp̄obrando tñ, z hoc extra ꝓfessionem, vel
etiā in cōfessiōe petrū dixerit in confessiōe au
ditū sit puniend⁹, z quō? Rndet q ex ca
ritate z in cōfessione, potest sibi obijcē pec
catum cōfessum, servata discretōne. iz sepe
non expedit ubi ꝓfessus scandalizaretur z
male caperet, z forte retraheret a confessione
alis faciēda. Extra vo confessionem nūq
fiat exp̄obrando, nec etiam admonendo.
nisi forte in quadā generali, et hoc adhuc
vix pōt bñ fieri. Propter eā tuti⁹ est dimitte
re, z sp ostendere q de peccatis confessis ni
hil sciat aut cogitet. Repenaē alia via mo
nendi q̄ ista, z cogitet quilibet qđ sibi
vellet fieri aut nō fieri in hac pte.

Vtrū si confitēs obli

visaē priam debeat iterꝝ ꝓfiteri. Respōde
tur q talis dz cōfiteri de ꝓtā oblita. Et qz
nūc prie sunt arbitrarie, videē q nō opor
tet ꝓfiteri peccata ꝓtoꝝ, iz doctores antiꝙ
qui dixerint oppositum.

¶ Qz siqs non cōpleat pniaz sibi iniun
ctas ex negligēcia z torpore, vel ex mala vo
luntate, aut forte qz nimis graues sunt, suf
ficiat iterꝝ cōfiteri, z nō iterꝝ facere ꝓnias pe
nitētiales? Rndet q cōfessor pōt ex sua
discretionē relaxare, ꝓsertim in penitētia sola
tio ꝙ pctis occultis, nō ita de publicis, nec
videē recurrendū eē de necessitate ad ꝓ
orem cōfessorem aut sup̄iorē. Et ꝓsertim qñ
tales prie date sunt nō ꝙ sup̄iorē sed ꝙ eq
lez, a huiōi tuni est recurrere ad sup̄iorē vel
equalē, ꝙ relaxatiōe vel cōmutatōne. et hoc
quo ad pnias faciendas. Sed iz de omis
sio puto q cōfessor q habet ptātem absol
vendi, pōt ex arbitriū suū dare novas pe
nitentias, z nō tenet ad integre cōpletionē illius
que omissa est.

¶ Qz expediat sepe aut in ꝏibus confite
ri eadē pctā. l. aut ꝓpter plenioreē indulgē

tiam acquirendā que ex maiori confusiōe
causari pōt aut ꝓpter maiorē humiliratē
Respondetur q hoc bene fieri pōt ꝓpter
aliquā causaꝝ ꝓdictarum. aut aliam simi
lem, vel ꝓpter habendū cōsilium. Et ca
u caē tali narratiōe curiositas. z specialiē
in peccatis carnis.

¶ Qz siqs cōmiserit plura pctā filia eiusꝺ
de genere aut spē; q vni nō inducunt ad
aliud pctū graue. i. q nō hñt circūstantias
graues. ¶ Utrū sufficiat de quolibet genē
aut specie generaliter cōfiteri. z nō in spēa
li de omnibus? Respōdeē q sufficit; ꝑser
tim si dicaē numerus petōꝝ vū scitur. au
tem si nesciē explicēt taliē q cōfessor possit sa
tis cogitare multitudinē petōrū et dicēdo
q vnū annū vel q mensē incidit in tale pec
catum, totiens quotiens temptabar ꝛc. qz
quo ad quod libet spāle descendere nō op
tet. nec sepe expedit ꝓpter audientē z loqn
tem z tpis amissionem.

¶ Utrū si plures nō sit sed vn⁹ post alius
aut duo tñ simul, viderint quempiā pec
care possint eū ad publicū iudiciū adduce
re? Respondeē q si duo simul viderint
idē factū, eodē tpe z eodē loco pñt testifica
ri et vtr in publicū veniat. Secus si sint diuer
si tpa z diversi actus successive z vnus vi
dit post alium z nō simul. qz tūc nō suffic̄ te
stimoniū ad conuincēdū.

¶ Utrū ꝓpt ꝓsentia hereticī scismatici vel
alterius excōicati debeat ꝺo cessare ab ora
tione vel in missa sistere, in q̄libet passu fu
erit vel in officio diuino? Rndet si tal⁹ as
sistens sit notorie excōmunicatus z denū
ciatus, z hoc cōstat illis ꝺ choro vel eccliā
talis celebriās dz cessare. z significare pala
causam sue cessationis, nisi excusēt q timo
rem cadentē in cōstantem viz. Si aūt ex
cōmunicatio sit occulta nec fuerit denūcia
tio facta, talis nō debet cessare a celebratiō
one publica. ꝓsertim ꝛ inchoata. qz nec de
bet alium ꝓpalare.

Siquis petit proba

tionē religiōis z tūc inuenit strabo aut
debilis, aut insciens aut in aliq̄ inabilis,
et hoc bñ tūc notaē, ponitē tñ sic ꝙ annuz
post hoc perfit ꝓfessionē z nullū aliud ha
bet impedimentū q ꝓpter vtr possit re

pñs. Videt q̄ sic. cū gratia nō aligna-
tur alia ratione.

¶ Item nouimus interrogatus an habe-
at aliquod impedimentū p̄ quo nō possit
ingredi. Videt ipsū habere. et manifē. et
sic credimus fine. p̄fessionis omissio de fō
sit tm̄ impedimentū habet. verus talis p̄fessio valeat aut non.
Respondetur q̄ talis nouitius ligatus est
seruare religionem illam vel aliam. Dz de
consensu maior. est difficultas q̄ p̄supo
nitur q̄ non consensit nisi sub conditōe q̄
nouitius nō haberet aliquod tale impedi
mentum. quod expresse dominat. tm̄ fla
mentum. quod expresse dominat. tm̄ fla
mentum. videtur q̄ tm̄ tacite ponitur. Et ita videtur q̄ si
aliquis tali conditōne consensus non teneat
Sunt tamen argumenta ad oppositum de
eodem ordine apposito matrimonio que
nouimus. Consulerem tamen q̄ talis iam
professus exterius et diu tolleratus nō ex
pelleret nisi necessitas urgeret. et hoc p̄pter
scandalū vitandū et charitatē numerandā.

¶ Si dispensator aut p̄arator monaste-
rij. vel alius cui forte vtile iuris pecunie p
mendo aliquid p̄ communi. aut p̄ qua
uis alia causa communitatis. ipse emat p
se ed p alio emtellum vel graffium aut h
mōi aut actum abiq̄ licentia generali aut
speciali aut gremij p̄sidentis. vtrum ta
le faciat contra votum paupertatis. reputetur p̄ peccatum peccantis mortaliter
tanq̄ transgressor voti. Et similiter dico si
dederit vel acceperit ab extraneis. Respō
detur p̄ distinctionem. quia vel talis p̄a
rator estimat p̄habiliter et rationabiliter
q̄ superior suus vellet beneli faceret. q̄ illa
fierent de quibus queritur. Et in hoc ca
su non videtur talis p̄arator p̄fectarius
vel transgressor voti. Si autem credit aut
credere debeat p̄habiliter et rationabiliter
q̄ si sapor talia faceret ipse nō approbaret
displicere sibi et hoc displicētia grauī tm̄
talis est sua transgressor voti.

¶ Utrum quis teneatur debeat officiū q̄
alicui sibi immediatū p̄ maiore p̄ter aliquod
impedimentū ipius officij. Rndetur q̄ reue-
latis causis impedimentis suis maiori suo si ide
petitus in sua voluntate obtemperare sibi cō
sidendo de virtute obedientie. Et hoc etiā
probat q̄ regula. q̄ si impossibilia iniungū
tur alicui fratri &c. P̄supposito tm̄ q̄ nō
habeatur rationalis estimatio de maio-
ri. q̄ ex inopina vel malicia p̄ceperit illud
et q̄ illud quod iubetur sit de illis que p̄ti-
nent ad regulam. et ad que se extendit pote
stas maioris. alio quin nō debet obedire.
Dic aūt rationalis estimatio q̄n cōtingit p̄
babiliores habentes ad sic credendū quā ad
oppositū. dūmodo non fabricet sibi tales
rationes inordinata vel indisciplinata af-
fectō. ¶ Queritur quomodo intelligatur
illa auctoritas beati Tho. de aquino q̄ cō
sensus delectationes peccati mortalis. ē pec-
catum mortale. Respondet q̄ fuit tēpta
tus fuerit de aliquo p̄cō mortali si delecta
tur in eo delectatione morosa. et placeat si
bi illa delectatio. ratione deliberata. ita q̄
nō vellet q̄ tentatio recederet. sed q̄ de-
lectatio duret amplius. posito q̄ nō vellet
actualiter cōmittere p̄cm. hoc est exercere
p̄cm. nū ad extra peccat mortaliter. Et hec
responsio. p̄bata est et in multis aliis casibus
hz locū eadē auctoritas. Propterea cauēs
sum est. statim abigere tales recogitatiōes
opm carnaliū tam aliox. q̄ suox. q̄uis sit
aliquando in tali recogitatiōe vanū quod
dam curiositatis nomine. quāz nō oportet esse
p̄cm mortale. potius q̄ sit delectatio car-
nalis. et hec curiositas cōis est apud quēli
bet. et sensibus. vt oculus nō saturat visu
nec auris auditu &c. Et p̄t magis dici de
lectatio benōi sensual. q̄ carnal. seu libidi-
nosa. Explicuit questiones

Eiusdem de peccato veniali duplici

Tenet q̄ dupliciter dicā p̄t
n peccm veniale. Nam aliud ē ve-
niale solū ex genere. sicut verbū
ociosū. aut medacū iocosū. Ali
ud est veniale ex hoc q̄ nō fit cū deliberati
one p̄fecta. sz p̄mo motu vel q̄dā surrepti
one quēadmodū nullū ē peccm adeo mor-
tale q̄n p̄ delectū p̄fecti & sensus possit ima
nere sub materia solius veniālis. Et q̄ ad ista
p̄cā venialia verissima est regula b. Aug.
vidz q̄ nullū peccm est adeo veniale. q̄n mor
tale fiat oī placet Dz de p̄mis venialibus
nō opter. Imo sc̄m Tho. dat p̄ regula q̄
p̄sensus in actū venialē. supplet gen̄ nō

est nisi venialiter fiat mētiri iocose est ex deli-
beratiōe vel frangē silentiū. q̄ solū ipsi
tū est q̄ modū subtrahere et delectare in illo
nō est nisi veniale. Dicit aūt delectatio fūda
tur sup hoc q̄d est peccm. q̄ sic delectat
tur in hoc actu sub hac rōne q̄. phibet et
displicet deo. tū ipsa delectatio peccm mor-
tale est. Sed hec dyabolica placēta. q̄uis
posset esse ine peccm mortali q̄ hoc casu
delectari i hoc q̄ bēat tale libertatē sic agē
di nescīēte suo superiori. aut alia tali rōne.

Eiusdem de correcti one proximi.

Precepto primi d̄ q̄ō: matth.
xviij. Si peccauerit in te frater
tu⁹ corripe ipm̄ &c. est i p̄cepto.
Si tm̄ ille sit p̄dinōes p̄currāt
Prima ē certa peti agnitio. q̄ ex sola suspi
tiōe nō dz fieri. Scia ē mālsuendo i corri
piendo. q̄ correptio cū ira magis p̄uocat
ad peccm q̄ corripiat. Tertia est q̄ alio n̄
sit tanta aptitudo ad corriptiōnē. q̄ si ipsum
frēm peccāte videāt alij eque boni sic ego
vel meliores. vt forte magis familiares et
plar⁹ sint⁹. p̄babiliē supponē possūt q̄ alios
illos corripiat ipm̄. Si aūt certū est q̄ oēs
negligerēt eū corripere tūc temerē q̄tum ad
hāc admonitionē alios p̄dictōb⁹ p̄currentibus.
Quarta est spes p̄babilis correpti correp-
tione q̄ si nō speraē sed peiorato timeretur
correctō fieri ñ dz. Quinta ē q̄ peccm sit mor
tale nō tm̄ veniale. Sexta q̄ nō sit spes q̄
hōdi maiorē opportunitatē tpis adcorrigēdū
seu corripiendū. ¶ Illis sex p̄dictōib⁹ non
p̄currentibus. lz p̄cepto ligēt. nō tm̄ ligāt ad
exequēdū. i. corripiendū. sed p̄t differre si
ne p̄cō quousq̄ hec sic p̄currāt. hoc tm̄ non
dico de plato sed de fratre q̄ p̄sidentiā non
hz. illū qui peccauit. ¶ Et obligatio hui⁹
p̄cepti est affirmatiua ligans sp̄ sed nō ad
sp. sed tm̄ p tpe necessitatis. q̄ est quādo
oēs ille cōditiōes supradicte concurrunt.
¶ Quare non est timendū homini bone
voluntatis de hac transgressione. si p̄o se
habuerit dictas cōditiones. ¶ Item ex vi
p̄cepti secreta correctio vel admonitio. de-
bet p̄cedere oem admonitionē quatenus ipsa
correctio cadat sub p̄cepto. exceptis bis q̄-
tuor casibus in quibus nō est necessarium.
Primus q̄n frater venialiē non mortaliē
peccat. q̄ de venīli nō est p̄ceptū. Secūs
q̄n corripiens fratrē ex sua secreta correctio
ne posset sibi fazmidat. Tertius q̄n liqz
fit spes correctiōis p̄ secretā admonitionē
tm̄ mota periculū hz. si tm̄ omissa p̄uata cor
rectione fatī denūciari dz. Quartus quan
do corripiēs sine p̄pria culpa corripere nō va
let. q̄ dī. Greg. plecti magnanimiter laus ē
p̄pem exterius fortiter et interius demenier.
Hā sunt nonnulli in ipa familiari p̄uersa
nōe qui corrigi nequeunt sine culpa corrigē
tis arguiō cū vel corrigēte indignant. vel non
mō hec agentes aggrauāt magna mīste
rij dissimulanda dissimulatiōe tolleranda.
¶ Quare sciendū in his que tradidit dño
fuanda. Aliq̄n est p̄que forma tenenda.
vt in facto et talibus nō lz recedere a scri
pti verboꝝ formis. q̄ in ipis virtus sacri
p̄sistit. Aliq̄n finis intentio magis dz at-
tendi q̄ forma verboꝝ vt cū dño dicit ca-
rato a lepra Matth. viij. vide nemini dixe-
ris. et tm̄ ille diffamauit eū. q̄ magis atten-
debat p̄ qđ dicebat q̄ qđ dicebat. ¶ Sic vi
dr magis dz attendi finis correptiōis. scz e-
mendatio peccantis q̄ forma verborū. Si
q̄n ergo videat frāe peccare solubrius cor
rigi p aliūq̄ p̄t et valet. debet esse q̄ p se. secu
re p̄t ei iudicare. vñ etiā plato dicit p̄t pec-
catum fratris. nō p̄missa monitiōe. vel se-
creta correctione. nō tm̄ iudicat. sz tāq̄ amī
co peccantis et qui ei magis p̄t p̄desse q̄
alius p̄apue p̄pter casus p̄tactos. ¶ Item
p̄m̄ de quo frater peccans fuit secrete cor
reptus seu admonitus. et de quo se emen-
dauit. p̄t dici plato p̄apiens p obedienti
am. Item tm̄ q̄ si denunciās solus p̄m̄ no
uerat soli plato dicat. Si aūt et alij nouē
rant. nō cōe alijs q̄ cōe illis ipsum plato
reuelet. ¶ Cauendū ne quis alicui similiter
alicui de aliquo loquat. nisi vel vt ille de q̄
loquit. ab illo cui loquit emendet. vel ne
ille cui loquit ei familiaritate iungat et ab
ipo corrumpat. ¶ Correptionē aut p̄dic
tionem nō debet omittere platus p̄pter sub
sannationē vbi sunt aliqui boni inter ma-
los. vel q̄uis omnes sint mali. spes tm̄ sit d̄
correctione. alias debet tacere. vel potest ad
alium locum transire vbi fructus possit fa
cere. Finit.

De ptumelia ꝛ punicõ

c Ontumelia ꝓprie loquẽdo importat de honoratione aliquius in doc ꝙ aliquis illud qđ est cõtra honorẽ alicui⁹ ꝺeducat i noticiã eius ꝛ alios. ꝛ hoc ꝑ verba exterius tñ nole ꝺicẽdo ꝺ illo. ¶ Contumelia autẽ est de honoratio alteri⁹ ꝑ verba manifesta nua vitioꝝ eius culpabiliũ vel naturaliũ.

De peccato mortali

P Ecatũ mortale fm Aug. est dictum vel factũ vel ꝛ cupitũ qđ sit ℨ legẽ ꝺna. ¶ Generaliter tẽptatio fit mbus modis suggestiõe. delectatiõne. ꝛ consẽsu. Suggestiõe extrinseca fit in dicto vel facto hois vel ꝺyaboli. ꝛ hoc oĩ culpa caret ꝛ macula si ei nõ cõsentiat. Intrinseca ẽ ꝺelectatio ꝓprimo motꝰ. ꝛ hec macula hꝫ ꝛ nõ crimẽ. ¶ Cõsensus ꝺelectationẽ mortal⁹ pcĩ sic ẽ fornicatio ẽ mortalis. Qđ sic ẽ intelligẽdũ Nã ꝙ sic ꝺelectat aut aduenit aut nõ. Si nõ est mortale. Si aduenit. Aut ato aduertit se a cogitatione aut nõ. Si ato aduertit se tũ est venale: qđ sine vtq; ꝛ neq; i iđẽ redeat. Si aũt nõ aduertit se a cogitatõe tali qđ bñ sat ee mali. tũc aut aduẽit peccatũ pcĩ mortal⁹ qđ ẽ ibi aut nõ. Si nõ. adhuc ẽ veniale. ℨ mai⁹ priore. Si ãt aduenit peccatũ qđ est ibi nec nimet: ꝛ scienꝫ ꝛ volũtarie manet ℨ tali cogitatiõe seu cogitatõis ꝺelectatiõe. tũc peccat mortaliter. finit.

Tractatus de paruu

lis trabẽdis ad xp̃m eiusđẽ magistri ioannis ꝺ Gerson Cancellarij parisien

Inite paruu

f loos vẽre ad me ꝛ nolite ꝓhibere. talium ei est regnũ celoꝝ. Suꝑm⁹ legislator nr̃ ꝛ doctor xp̃s sufficienter pbuit instructionẽ. tũ doctrinis tũ opib⁹ ꝛ exẽplis. ad vniuersalẽ ecclie directũ ꝑ ol status ꝛ gradu regulãdũ. Ita ꝺ recta fides hꝫ. Et q̃m ꝓnio ecclie nõ vilescat puerorũ ꝛ adolescẽtiũ oĩ⁹ nolunt iđẽ xp̃o ipsos absq; ꝓuio institutõe ꝓgredi ꝺn

to illi mecũ senserint reliqua omnia que boies aut carnales aut maligni ad pauca aspicientes enunciauerint; cõtemptui⁹ sũ leuiter; sciens cũ Hiero. ꝙ punicã ꝛ bonam famã puerilẽ ad castũ.

Prima consideratio

De paruulis quãta necessitate cũ sui ecclie vtilitate veniant ad xp̃m

b Onũ ẽ viro cũ portauerit iugũ ab adolescentia sua. Jugũ illũ intellige qđ xp̃o asserunt esse suue ꝛ onus leue. ¶ Nunus fnie veritas fundat primo in augmento diuine gratie. que tribuit exercentibus se ad eam tanto abundantius quanto ꝑfectio atius ac diuinius egerint. Ubi vo maior est gratia in anima magis est ipsius fortis nutrix cõseruatrix; atq; roboratrix. Et e regiõe plerũq; fit iusto ꝺei iudicio vt qui gratiã ꝺei vel neglexerit vel repulerit. abutens donis ꝺei ꝛ talẽto sumpsu patrisfamilias in primo etatis vigore oĩ fas erat. postmodũ ad eum vel⁹endum nequaq; recursus habeat. Sed ab qđ ꝺei grata quis saluabit⁹? quis subsistet quis nõ potius ꝓcipe vel in dãnũ ruet? Si tu in puericia cũ ꝺeũ nõduz offendisti; nec ꝑmeris falce peccatoꝝ; ne quis (vt dicis) ascendere ad virtutes; quid fiet oĩ hõis fueris. oĩ grãdio criminũ sarcia cerui⁹em senectutis carabit et ꝑmet? ¶ Porro quis nesciat primitias floretis etatis sicut et in plantis ꝛ vineis ꝛ rebus ceteris acceptiores existere ac ꝓinde obsequia puuloꝝ gratiora ee q̃ senũ debilitatoꝝ. qui non vitia deserunt sed a vicijs relinquunt. Optima quecq; dies miseris mortalibus aui. prima fugit. ait egregius poeta. ¶ Amplius si consuetudinis virtus attendit. q̃ ab aristotele (voce expiantie ꝓferente) vocat altera natura. ꝓspicuũ erit; nihil mala cõsuetudine honestiꝰ amari⁹ atq; dẽsi⁹? hõa cõsuetudine nihil facili⁹ suauius diuiniusq; Propterea cõsentiunt pbi omnes ꝛ poete cũ theologis; non paꝝ referre; iuuenes sic vel sic assuefieri. Adeo in tẽrio assuescẽ mlt̃ũ est. ait virgilius. Hinc iubet Tullius. Optimã formã viuendi eligendaꝫ ee quaꝫ iocundã reddet cõsuetudo. Qđ male fero; assuesco: fero; ait Naso. Et flaccus. q̃gnit equũ docilem; tenera ceruice mg̃. Jrreuiã quã monstrat equeo. venaticus ex q̃. Tpe cerui⁹ã pellem latrauerit aula. Dilitat in siluis catulus nunc adbibe puro Pectore verba puer. nũc te melioribus offer. Quos semel est imbuta recens ſuabit odorẽ testa diu. ¶ Postremo si maximã vim consuetudinis; querse leges ꝛ sacrilege superstitiones; que in Auerrois commentariis; si nues oĩdunt vt Auerrois commentariis militer ꝛ vicios⁹ mores; put cõqueri⁹ Augusti. ꝛ aliorũ plurimi. quis dubitabit assuefactionẽ in vera religione ꝛ castitate moribus; plus habere vtutis; q̃ adiungitur et opitulat sicut ꝓpinquus grane diuinitus inspirate; ꝓpotes auxilium. ¶ Quo circa; mea cerebra meos exhorruit dum sonabat iuuenũ subuersiuus ille versus. Angdicit iuuenis sanibus sathanizat in annis. Plane nõ video q̃ de sathanizante iuuene spe randũ sit in senectute. q̃n puersio indurati onibus accesserit puersio? ꝛ suetudo si angelizans iuuenis ꝛ vicijs obnitens. ꝛ semio sathanizat. ¶ Sed blasphemũ hoc puerbiũ edinuerit errans vulgus et reliq̃ multa. Ad quid ita? Ad patrocinium vtiq; ꝓdictissimoꝝ nequissimoꝝq; paruuloꝝ suoꝝ quoꝝ maior incompabiliter est copia. quatinus non tam eos cõtingeret ab atrocie vicijs suaꝝq; quã non irriderent a consocijs timoratio ꝛ bñ instituti⁹ (q̃ ꝓfecto sũt rara auis in terris) quibus ineit verecundia malis obstãs conantibus. ¶ Et heu ita ipꝫ est. In puulis laudat inuerecunda frons Procax vultꝰ Jmpuꝝ os ꝛ blasphemijs ꝛ obscenitatibus assuetum. Lubricitas in oculo. In gestu oĩs dissolutio. Sed vere quales et talibus paruuli ꝓdẽt viri atq; senes; ꝓsertim nimium xp̃ianitatis quotidiana calamitas. ¶ Non fallebat ergo sed circumspectissime ꝛ siderabat qui affirmauit; reparationes moꝝ ecclasticoꝝ si q̃ratur fieri; inchoandũ ee a puulis. Quia cũ minus corrupti minusq; tenaciter infecti sũt; capaciores inueniuntur doctrinaꝝ salubrium. Etsi hoc fortassis nõ satis ad ꝓpositum studuerit notasse vir: Aristo. di. eos ineptos auditores moral⁹ scie. nolens ꝓ hoc negare ipam eis velim existere. nisi oiserimus cũ ſibimet ꝛrium. ¶ Paruuli quippe apti sunt ad acapienda bonoꝝ studioꝝ ex

odie q̄ nondum falsas opiniones aliuꝫ
ꝛmouerit. q̄ nōdū radicitus hereſi q̄ co
eſt admixtū eo in cor. Ures fugiteꝛ
teꝛ p liquoꝛibus optimis. Nouellepecta
plātatiōes q̄ lequūt lenē q̄ ſonitu ma
lūs perſeuerāt. Dū hec ſcꝛibo in ſenū ple
nus diez: malox quos anno frāgat q̄ ſe
cta. Si poteſt inquit Ieremias mutare
ethiops pellem ſuā. ꝛ pdra varietates ſu
as ꝛ vos poteritis benefacere cū diſcitis
malū. ¶ Si iuxta doctrinā hanc repa
tio eccleſie eius culmen inuēnda eſt a par
uulis. (ſcut eſſet) Ubi pōt efficacius ſatiſ
fieri opus exercēdi q̄ i ſalubꝛiū pue
rōꝝ pare. Ibi ſunt eñ puuli qui penuer
ſāt ſuperuenē charitatē. Eſſe quoq
poterunt aliquoꝝ doctoꝛes inſtructoꝛeſq
commodiſſimi. maxime domeſticoꝝ.
¶ Et hac pterea conſideratione cōſeſſus
eſt nullam magis inimicari eccleſie ꝛ pe
parare omnia antixpo in demolitionē ei⁹
q̄ facto aut verbo dum vel palā obuiantē
voa chriſti diximus. Sinite parvulos ve
nire ad me ꝛc.

Conſideratio ſecūda

De ſcandalis antibus puꝛos oū vaꝛijs modis eos nō ſinunt venire ad xp̄m. y

q Si ſcandalizauerit vnū de pu
ſillis iſtis meminis q̄ in me cre
dunt expedit ei vt ſuſpendaꝛ mo
la aſinaꝛia in collo eius ꝛ demer
gaꝛ in pfundum maris. Chriſtus h⁹ oī
et dubitare nefas eſt. Hec optat in h⁹ ver
boꝛū oūzat myſtico intellectu. tranſferē
do ad puſillos ſpūales. q̄ litteraliē eti
am poſſit intelligi de puſillis etate. Et ac
cipiatur forte principaliuꝰ ꝛ pius de eis. tā
q̄ ſcandalum periculoſius longe ſit ipſoꝝ
q̄ aliorum credentiū. quoniam telle Oza
ra. Talis qualibet eſt cereus in etatem fle
ti. et oū ſemel coꝛruptus eſt. nō eque leui
ter ad virtutis formā ꝛ characterem redu
citur. Propterea talis ſcandalo pcauens
Dñus ait. vocauit q̄ maxima debet pōo
rem ꝛcutere. ſ. qui cōſ fiat impudicū pra
uum ꝛ obſcenū i offensionem ſue puericie
Ad hoc credit verbum chriſti pusillum.
Sinite parvulos venire ad me ꝛc. Omis
q̄ ſuppet ſcandalizare paꝛvulos. ſuo acceſ
ſui ad chriſtum obuius eſt. Minus dene
ſtationis. ꝛ vtrobiq; ſimilis fere cauſa pone
tur a chriſto paꝛvulorum videlicꝫ dignitas
Nam paꝛuus ſicuꝰ eſt taliū eſſe regnum ce
lorum. Dic aſſerit q̄ angeli eoꝝ ſemper
videant faciem patris ſui qui in celis eſt.
¶ Hūc ſuperſt enumerare modos ſcanda
loꝝ paꝛvulis obſtāū. Eſt eñ ſcandalum
dictū vel factū minus rectuꝫ / pbens alteri
occaſionē ruine. Omnis idaꝛco peccaret
cadere faciens paꝛvulos in via mozū gra
dientes ad xp̄m ſcandalizat eos. Doc au
tem duplicaꝛ fit. Hūc ope nunc ſermo e.
Et vtrobiq; dupliciter directe vl indirecte
¶ Indirecte quidem ſcandalizat aliquis.
dum nō pbibet ſcandalū. quando ſua au
toritate vel officio poſſet et deberet. quēad
modū negligentia naute ſubmergit nauē.
Aut certe volens quiſpiam pbibere ſcan
dala impeditur ſe coꝛrumpi vis apertis ſeu
detractionibus occultis ſeu dānuio ꝛ ali
jo o yaboli mille machinamentis Utrum
q̄ iſtud ſcandalum pbuiſſe viſi ſunt diſci
puli. oū ꝛ pbibebāt puꝛos venire ad cri
ſtum ꝛ cōminabanē offerentibus. At vo
q̄ irrationabiliē hoc egerint ꝛ nō ſm ſcie
tiam. indignatio xp̄i ſubſecuta / aptuꝫ dat
indicū. Quos videns ieſus inquit exāge
liſta indigne tulit. Ex oper[bonus paru
nō videbatur indignitas que ad indignatio
nem commouere potuit dignantiſſimam
Jeſu mititatem ꝛ qui ipſum benignitatis
fontem valuit quaſi turbare ſereniz. Nō
interim meminī litteris expreſſum / q̄ fāñ
aliud indigne tulerit chriſtus. Qui etiam
ipſa publicanoꝝ ꝛ peccatoꝝ facinoꝛa
manſuete ferebat dum indignabatur fal
ſa phariſeoꝝ iuſticia accuſamano. Cur cū
peccatoꝛibus et publicanis manducaret.
¶ Uicemus vtrunq; ſcandalum fratres ne
cadat indignatio chriſti ſuper nos. Nam
indignatio principio mozis. quanto magis
dei. ¶ Scandala quidem operum et ver
boꝝ que palam et directe tenduntē ado
leſcentum pedibus / nemo non intelligit.
Sunt enim qui gloꝛiantur non ſolum cū
maleſecerint ꝛ exultant in rebus peſſimis
ſz o yabolica peruerſitate ſocios quot poſ
ſunt facinoꝛibus ſuis accumulāt. quaſi ſci
licet ad nil aliud intuēgere videantur / q̄z

ne ſoli pereant. aut ne parum comitati / pe
triantur in infernum. Talem olim cati
ſinam paſſa eſt romana reſpublica. ꝛ nunc
plurimos experit eccleſia. Execauit enim
eos malicia eoꝝ vt a fide diſcedant. ꝛ vt da
ti in reprobum ſenſum / agant ea que pudē
apls ad Romanos ſcribens enumeꝛauit /
et (q̄ vix vllus credere poterit) longe de
teriora ꝛ abominabiliora. Hec ſufficiant
ſive damnatiſſime pdiſſimeq; pditiōi ex
traneī ꝛ pueri / ipī nulli primitan ſangui
ne nulli innocentie ꝛ angelice puritati era
ti / nulli parti ſanctiſſime parcunt. dñ om
nia fedent omnia conſumpturi execrādis
flagitijs. Tanta eſt nimirū libidinoſe vo
luptatis effrenatio tā fao omne nefaſq; cō
fudit furoꝛ: inflammatus et profundatus
vicioꝝ. ita vt recte ſenſerit Origenes q̄ ni
hil referre poſſit. inter demoniacoꝝ talis
paſſionibus ſuis agitatuꝫ niſi q̄ amplius
addo. demoniaco eniz pena ſola eſt hec ve
rano que alteri ad culpam deteſtabiliē im
putatur. ¶ Mireꝛur ergo ſi noſtra tem 3
peſtate plus ſolito / ſenſus ꝛ cogitatio ho
minio / prona ſunt in malū ab adoleſcēna /
q̄ cum primaria coꝛruptione nature ſug
gunt paꝛuli quaſi lac / ſonalem vt ſic lo
quar ſaniem peccatoꝝ. ¶ Adde q̄ mil
lo nū parentum et magiſtroꝝ cura / vl
nulla vel vltima eſt / de paꝛvulorum ſuoꝝ
moꝛibus et eoꝝ diſciplinata cuſtodia.
Quid ergo ſtupendum / ab ſcꝫ ductore po
ſit ſeꝛa lubꝛica et tenebroſa (quoo angelus
domini malus pſequitur) eadūt ex facili⁹
¶ Utinam negligere eos ſolum eſſet. Po
nuntur ante oculos ſuos talium operum
dictoꝝq; nefandoꝝ exēplaria. immo et pi
cturaꝝ ignominioſaꝝ ꝛ ſcripturaꝝ laſciua
rum ſumulacra. ad q̄ aſpicientes dū nō niſi
prauē openē? Audi ſatiricū. veloci⁹ ꝛ citi
nos coꝛrūpūt exempla domeſtica / maꝛ
nis cū ſubeant aliquoꝝ autoꝛib⁹. Preterea dū
agit filius / niſi q̄ viderit patrē facientem.
Ad q̄d retoꝛquetur puerbialiē illud eglogici
carminis. Patrē ſeq̄t ſua proles. Ita cuenit
vt iā deſit in multis remedij locus q̄ fue
rāt viciis / moꝛes fiūt. iuxta Senece verbū.
¶ Hōne q̄ſo ſcandala hec nbi ei peſſima /
videnē. p puuli papitātio in via mozū?
Et ecclīb⁹ palā ſcandalizāntibus nō iā vnū
ſz multos ex puſillis xp̄i quos nō ſinūt ve
nire ad xp̄m. ¶ At vo ſi ſcandalizantes in
obſcuro ꝛ in occulto rectos corde deterio
reo ſint nō moꝛ diſſimo. Iſti ſunt (vt dixi
mus) qui ponunt ſcandalū nō immedia
te tapte ait puſilloꝝ pedes / ſed velut a
latere. Nam auctoꝛibus eoꝝndē ꝛ inſtru
ctoꝛib⁹ inſidianē eos ſubſanuāt ꝛ ifamāt ꝛ
calūniant. Qſi nō deuotiōe ꝛ religioſa pie
tate cōicent puuli in doctrina: ſed vl curio
ſitate. vel hipocriſi vel ficiōe aliq̄. ¶ Dec
eſt vulpina ſimo yabolica calliditas. q̄ et
obliq̄ inſidiās ꝛ mordēs et coluꝫ / nō ſunt
puuli venire ad xp̄m. In qua peſte mi
nus ēremedij q̄ in puma. q̄ tomin⁹ expel
li pōt hoſtis occult⁹ q̄ aptus. Tales cōpe
ſcere debuiſſet illa ſapientis p̄ceptio. Ma
li pbibere bñfacere. Si poteſ ꝛ ipe bñfac.
O quis capiet nobis has vulpes puulas
q̄ demoliunt vineas ꝛ florentē ortū eccle
calcant ꝛ ſubuntūt eñ ꝛ repunt et occultis
nec illas depbēdes niſi p veſtigia. Et que
ſunt hec veſtigia? Lōculcatio certe flozuꝫ
q̄rūlibet ꝛ pulcerrimoꝝ. ꝛ cuniſio ſalubꝝiū
plantationiuꝫ. ꝛ q̄ rariſſim⁹ culeoꝛ accedit
q̄n culpē. ¶ Sz quo pōteto et hoibus ſi
unt vulpes. ꝛ q̄ voluptate (dicā poti⁹ ma
lignitate) iſta agunt? Nōdē de nōnullis
eos forſan timere ſe detegi. Alios torquet
luno: edax. ſi q̄ nō a gūt hat ab alijs. Ali
os fidei religioniſq; ꝛceptus exagitat. a pō
quos pietas omnis / nō niſi fama q̄dam et
anilis ſtoliditas indicat. Reliq̄ nihil ho
ruꝫ / ſed ſola tepiditas deuotiōis euomi di
gna / verax ꝛ languidos exeruciat. ¶ De
mundo ab his ſcandalis. expedit autoꝝ
magis mozi / q̄m tot alarum pennīū avia
dei rei ſunt / quot dam vel palam ſcandali
zant et pdunt. pſertim dum non ſinūt par
uulos venire ad xp̄m.

Conſideratio tertia. z

De laudabili ſtudio eoꝝ q̄ reducunt paꝛ
uulos ad viam que duat ad xp̄m.

q Qui conuerti fecerit peccatoꝛē ab erro
re vie ſue / ſaluabit aiaꝫ ei⁹ a mo
te. ꝛ opiet multitudinem peccatoꝝ.

Ex h⁹ verbo trahē potuit Greg. nihil ē de
ceptiꝰ ſacrificiū q̄ zelū aiaꝝ. Qui ſi tāta ſo
licitudinis impetu dine-ſi tot vigilijs ꝛ cau

ſic hinc exhibē ꝓ media vite ꝓcula querūt
bodie ſalutare tuū vanas iam̃as picturas acti
colligere / euangelie vilem terrenaru opuꝫ ſar
cinulam / quas apl̃e arbitrat̃ et ſtercora. Et
nil hec agimꝰ laudant̃ vt induſtrij vt op
tigmatꝰ vt officioſi. ꝛ valeo reipublice. Ui
dete ergo ſi eſt vel inanis vel infidelitas
ꝙ aliqꝫ mihi cōtulit mō curare ſpūa
lem / immo qua lex eſt illa impedēt̃ficiem
puerilem / eoꝝ inculpare / vtiqꝫ nē agef nē
occultus ꝓdere / qui paruloꝝ vuere ſata
gunt ad xp̃m ne cōtinant i barathꝝ. ¶ Dz
operare et ꝓpositum / diebus feſtiuis ꝛ pfe
ſtis extrahit aliquis bouē aſinū ꝛ fouea et
luto / mō ꝓhibeꝫ. Quare ratione coarguiꝫ
aliquis tanꝫ impoꝫtunus ꝛ ſolicitus ſi in
gi ſtudio omniqꝫ trahere conetur ani
mas ad xp̃m / animas infixas in limo ꝓ
funditꝫ veteꝫ obtutu. catenatas precat̃ vi
tas in medicitate ferro / ¶ Quodamodo
poteſt facere manus nra inſtanter operare
Inbet Salomon. Et rurſus manē ſemi
nem tuam. ꝛ veſpere ne ceſſet manꝰ tua
quia nescis quod magis oriatur / hoc aut il
lud / eſi vtꝝqꝫ melius erit. Contemnunt
amatores ꝛ ꝓbi / verba quelibꝫ hominū
dum male capitus fruantur amoribus. et
zelatoꝛ xp̃i ad leuem flatum vocis cuiuſli
bet / velut ad mote trepidabit arundinis
vmbram. ¶ Spiritales domus dei. tem
pla et ſacraria ſpūſancti viuentis / ciuita
tes ſanctoꝝ. regna celeſtia in terris / paſ
ſim ſiccandantur rapacibus ꝛ infernali
bus flāmis omniū vicioꝝ / ꝛ opitulari nr̃a
lentescet inertia. ¶ Porro quātis extolle
retur fame ꝓmiſſa. ꝛ medicus gratis in
gerens opa ſua ſanandis egrotis. ꝛ ad
uocat̃ ſine queſtu patrocināda / ꝛ artifex oſ
ficiosꝰ voluntatē nil remunerabilibus impar
tiens? Qualis igitur erit inter chriſtianos
non vſitata ſed inſania. ſi medicina ſponte
neue animarum adhibeatur ꝛ artifex ſalu
tis earum / vsui patur exhibitus prohibeꝫ
¶ Paruuli nomen animoꝝ / quotidie peſ
ſimis alloquijs vrgenꝫ ad malū / nullus
vtro contradicit nec virtutiꝫ potes agit
ꝓ incitamento ad bonū ¶ Denicq paruu
li dei ſume ſpiritus exercitati / pauit pa
rem / ꝛ nemo est qui frangat eos. quāmꝫ
obſtrabit frangentibus ¶ Non ita pocu

it xp̃ianꝰ non hec egit. Nam in congregati
onis animabus / comperiuit ſe gallinā quā
nullum aliud animal erga fetus ſuos (vt
Auguſtinus ait) magis infirmatur pieta
te. demerunt̃ aie. plumeq; hirte ſuīt / rau
eſcit vox querula. ob luxuriē ipa cibi. ꝛ in
credibili ſupia ferox animoſitate pullos tu
etur. Et nos qui chriſti ſectatoꝛes dici va
lamus / in hoc ope corpeſcentiuo obſerua
bimus ipa. mentē libro totis quiſquā? ab
ſit. ¶ Inuenunt̃ aūt modi plures repo
nendi paruulos in via ducente ad xp̃m. ꝓ
Unus eſt predicatio publica. Alius āmo
nitio ſecreta. Alius magiſtralis diſciplina
tio. Reliquus et hic xp̃iane religioni ꝓpi
us / eſt cōfeſſio. ¶ Sentiat alius qd volue
rit / ego in ſimplicitate mea iudico confeſſi
onem. ſi mō recte facta fuerit / eē directiē
efficaſſimā ad xp̃m. ¶ Aguntē eā ꝓ cau
moꝛbi peccatoꝝ inanis. ſi docte prudāt ꝛ
moroſe ꝓſeruatus omnia fuerit cōfeſſor
obſtetricandi ſciam habens ad educendā
ex animo colubā tortuoſum et ad ejacu
dum virus peſtilens a corde. quo manente
nullius vtiq; paruuli ſpūs creſcerit in xp̃o
ſed ingeter morbidus ꝛ languidus inuno
penitus emoriuus ꝛ ſepultus iacebit i fer
quilinio peccatoꝝ. Ac pinde nullū opus vi
te / nullū motū ducentem ad xp̃m ꝓdue
ret et ſe. ꝛ anies ꝓ ſanguine pareſceret cū
ſpina peccati confixa maneret in vulnere.
quietā miſera cōſcientia ſtimulis mor
tis introrſus excitata oberrāo rapereturꝫ
aliorſum p vias difficiles ꝛ ad inuenēdā
deſiderioꝝ mortiferoꝝ. ¶ Addo q̄ alibi
nulla pōt fieri monitō accōmodatior quā
in cōfeſſione. nulla cōferri medicina apaor
egritudinū vicioꝝ. Et vbi queſo pōt ad
hiberi ꝓſeruatio cautior ꝓ futurio. ¶ At
vo fatebit aliquis ita ſe hīe. ſic eē fatebit /
q̄ nō niſi ſemel in annovel ad multū quā
ter / opꝰ iſta circa eandē paruli coerceri cō
gruat. Ad qō nouiſſime rñſum eſt. oū de
diligentia mūdanorū ꝓmo habat̃ q̄ nō
obſtitim? iſth ſine velut ſpādie ſita damus
eūdē ꝓſtori. Uanā vel ſemel i anno pu
li cōplerēt vnicā debita integritate cōfeſſiōz
Dz grā multa ſunt: ꝛ ꝓ illud paſce breuiſ
ſimū eſt / ne nō vacet curatio ꝛ ꝓāluer pe
nitentia ꝓ / magnere ſufficiēt̃ ad fugā ꝓ

omnibus. expedit vt quilibet paruloꝝ
(imo neceſſe eſt) ſemel recenſeat cū pudē
ti ꝓfeſſore totū vite ſue decurſum. nō in trā
ſitu. neq; ſtragi lato ore. ſz diuine ꝛ ꝓlecte
¶ Reſultat et hinc triplex plectus. In pu
nicia ſiquidē multi ſeducti pluſq; diabo
lica rabie / multa facūtes i pudē enormia
nefanda q̄ / illa vel loq; nefaſt vel non au
deat / niſi ꝓmoniti et interrogati de qb⁹ cē
docenē. ita eē ne mala neſcit a male doce
antur. niſi forſitan cū deceſſatōe vehemen
tiſſima ſi ita res laiderit ꝛ fundit⁹ expurgā
tur. Secdo ſciūt ꝓ futuro q̄ erēt̃ cōfiteri
tenēt̃ inſtruūt̃ q̄ mil in cōfeſſōe mēdax vl
celare deincepe. Tercio quietanē ſuauiuſ
in cōſcia. oū ad ꝓtenta delicta poſtmodu
in grādeuoi etate verecūdius cōfitēti vi
dēt ſenō aſtrictos ꝛ q̄ ō ꝓtē ꝛ diſcretiōe
cōfeſſoris nulla poſtmodu ſcrupoloſitas
etoriē. nec ad ſupioiē remittūt̃. Plemo p
nos hos fructꝰ ee iudicabit q̄ cognouerit q̄
eſt vis tyrānica pudoꝛis in dubiā. ꝛ ꝓ
l fās. q̄ ꝓſertim horrida ipoq; etiā cogita
ta abominabilia facta / miſerā alaz cōſtupa
uerūt vſq; ad vnicē ſil̃ cū corpe. Quiſquis
hec ſcire poterit fatebit̃ opinor fore ñ mi
nus eē ſi tales apiant os ad cōfeſſionē inte
grā: q̄ ſi naturaliꝛ multo repet̃ vox ad lo
quēdū. ¶ Dicet aliqs mihi vl alēi opus ſu
as circa paruloꝝ monitōes ꝛ cōfeſſiōes
ipēderi. Sculto labore ꝓfuturoz. cur ita A
Quia nimiꝛ. vel fingunt vel mentiūt̃ vel
mox recidunant ad vomitu. ¶ Sed rñdē⁹
primo ad vltimū q̄ grandemis etiā vt pre
ſbyteris / quotidianus eſt redit⁹ ad petrū.
Plec ꝓpter hoc deſinunt cōfiteri. Nunqd
ſentinā natus euhaurīs odarco ꝓferit op⁹
q̄ redit tantūdē aque q̄ rū expulerit. Pu
gnamus ? vicia aut Deus. nō vt vincamuſ
ſed ne vincant. Si quotidie manus ſordi
dant̃. nō minus abluimus illas. q̄ ſi re
dearent. ſordes nō ea tenacitate coherescūt.
Porro mentiri nonnūq; aut celare ſe puu
lo nō ignoto. in ipo ꝓſertim aggreſſu con
feſſionis. Uanā nec adulteio hoc adeſſeret
eū. ſed pedetentim error quē veritas. cum
bonis monitionibus. eū interrogatiōibus
artificioſis ſeduliſq; Et ſi nō tūc vel ſubi
to ſiet hoc in poſtez. oū ſualuerit timor dei
et coꝛ carneo confixe. Ad ſi quoſdā de
ſpexerit deus ita vt eos cōtrigere poſſit ne
mo. aut ſapiens loquē / nihil omin⁹ plēa
emendant̃ eſt. vel ſic ſola ala in menſe vel
anno ſaluatur / nō pdita eſt occupatō. cha
ritas opiet multitudinē petōꝝ. ¶ Quiſqꝫ
igit̃ meoꝝ eſt delictoꝝ iuuentutis ſue ꝛ alio
rū plurimoꝝ ſicuti mihi cōſcius ſum / ſi
ſeruet ad opus hoc qō tegat petā. ꝛ tegen
do remittit. cōuertat impius ab erroꝛe vie
ſue. et liberet animam eius a morte. Deo
precipue rectoꝛi ꝛ ꝓtectoꝛi paruloꝝ
diſciplinā erga eos ſedulā ꝓſeruate. Hoc
cū bona fide ꝛ pia fraternaq; dilectione
nō quaſi iubens aut deprobis aliē ſentiens
cōmoneo. Ꝓpos quoq; nō dico nō ꝓhibe
te venire ad xp̃m ſed ducite. ¶ Et quoni
am nullū animal facili⁹ / q̄ puer a puella
munera cōtagione ledit̃. veſtrū ſit ſtudiuꝫ
circūſpectione vigili ꝓſpicere quis et nūc
ro diſcipuloꝝ veſtroꝝ ꝓtaue fedeq; ſit infe
ctus. Unica ꝓtaua pecus inficit omne pe
cus. Et vnius adoleſcentis ſordidi mores
plures et cōſortio ſanos inquināt. Cū per
uerſo puerteris peruerſus ꝓba. Et de q̄
buſdā ait. Commixti ſunt inē gentes ꝛ di
dicerunt opa eoꝝ ꝛc. Q; ſi furta etiā modi
ca opum rpalium dū ſentiretis fieri / cauta
inquiſitione ꝛ ſolicitudine ꝓhiberetis vel
compiendo vel ejiciendo culpabiles. At
tendite q̄ furtum aliud nullū damnoſius
nullūq; execrabilius ſacrilegium / q̄ tolle
re ꝓciosas paruloꝝ animas q̄ templū dei ſan
ctum (qō ipſi ſunt) puerilis ſeductionib⁹
violare fedare demolire ſubuertē. Quāob
rem vicioſos etſi non omnes ejicere pote
ſtis (Semp enī bonis mali cōmixti ſunt)
Illos ſaltem notate qui nefanda pernicie
palam nocent ceteris. ¶ Sed dicetis. Ta
leo nulli ſunt nullos inuenimus? Uinaz
nulla. vtinā vel ſolū paucī. At vbi ne alīē
cōperti habeatis. ſi diligēter eeſtre oculos
ad hanc rē fluctuantis aspire. Et certe ſie
ri poterit. et vnius publica correctio ꝓba
bimos deincepe a peccandi libertate cōpe
ſcat. ꝛ taliter peccandi: qua luce nec aperte
nominare pudor ſint. Diſcedent fortaſſe
ab illius regimine qui hoc egerit nōnulli
dicentes qm durus eſt hic homo. Dz ſpe
randū eſt tum in diuina ꝓuidentia. tū in
bona fama eius inde ſecutura: q̄ alij meli

ne immobilib⁹ p̄ media vite pcula quenq̄
bolos ilaturc ro vanas tantas picturas ſi
colligere facagilc velco terrenaru opu lan
cendas/quas apls arbitrat reſtrorū. Et
dū dcc agime laudanſ vt indultry vt di
ligentio vt officioſi. r valeo reipublice. Ch
erte ego ſpes eſt vel summa vel inſidelitas
ſi alijs immoralib⁹ ſalutē nō curare ſpua
no/immo quasi eſt illa impudētiſſima
pcritia eos incuſare/vigilq̄ nō apte ne
oculos ſpeculare/qui paulos ducere lasa
giunt ad opus ne contami i barathr. ¶ Sz
operare et ipſe manu/dubus feſtinus r pfe
ſtus extrahe aliquos bonē alnū r fove et
luue/tm̄ phibe. Quā rone coarguē
aliquē tm̄ ipo animus r ſolidus ſi in
gti ſtudio omniq̄ epe trahere conetur ani
mas ad xp̄m. animas infras in limo pro
ſunde vicijs obtutas. catenatas peccatī vi
ctio in medicitate r ferro/ ¶ Quodcunq̄
poteſt facere manu tua inſtanter operare
Iubet Salomon. Et rurſus mane ſemi
ſemen tuum. r veſpere ne ceſſet manꝰ tua.
quia nescis quod magis oriatur/hoc aut illud.etſi verūq̄ melius erit. Contemnunt
amarco ro reprobi/verba quelibz hominū
dum male capiuo fruantur amonibus. et
zelator ſpūs ad lenem flatum vocis cuiuſli
bet velut ad motū trepidabit arundinis
vmbram. ¶ Spiritualeo domus dei. tem
pla et ſacraria ſpūſancti vocanda/ciuita
teo ſancto rū. regna celeſtia intrerio/paſ
ſim ſiccendantur rapacibus r infernalib⁹
flāmis omniū vicioꝝ. r opiniū nr̄a
lenefcat inertis. ¶ Porro quātis extolle
rentur fame p̄conijs. r medicis gratis in
gerens opes ſuas ſanandis egrotis. r ad
uocar⁹ſine quelli patrocinio. carnifex oio
ſue artis vultur⁹ē nil rem bonōbus impar
tiens? Quālio igitur erit inter chriſtianos
non iuſtos ſed iuſtos. ſi medicina ſponta
neus inuentus a diuocatus r arte ſalu
tis earum inuitꝰ patur exhibitur prohibeē
¶ Parvuli nominanum rot/quotidie peſ
ſimis alloquijs vrgeē ad malū/r nullus
vlro contradicit nec virtutiz patreo agit
p̄ mutuemnio ad bonū ¶ Denicq̄ parvu
li vita fame ſpiritus exercitati/penitꝰ pa
nem/r nemo erit qui frangat eis. quēadmz
obtrahit hungrijbus ¶ Non ita pocu

gennibus/expedit vt quilibet parvulorum
(cūmo neceſſe eſt) ſenel recenſeat cū prudē
ti pfeſſore totū vite ſue decurſum. nō in trā
ſitu. neq; ſtrāgulato ore. ſz diurne r pfecte
¶ Reſultat et hinc triplex pfectio. Jn pu
eritia ſiquidē multi ſeducti pluſq̄ diabo
lica rabie/multa fraū vel panūē enormia
nefanda q̄/q̄lia vel loq̄ neſciūt vel non au
dent/niſi p̄monīti et interrogati de q̄b⁹ nē
edocenē. ita tm̄ ne mala neſcat a male doce
antur. niſi forſitan cū detectatōe vehemen
tiſſima ſi ita res laderit r ſumdit⁹ expurgā
tur. Secdo ſciūt. p futuro q̄ et q̄lē cōfiteri
teneē. inſtruūē. ꝺz nil in cōfeſſiōe mētiri vl̄
celare deincepo. Tercio quietanē ſuauiuſ
in cōſcia. dū ad p̄tenta delicta poſtmoduz
in grādeuoli etate verecū dimo cōfiteri vi
dēt ſe nō aſtrictos. r q̄ ō p̄ter r diſcretiōe
cōfeſſoris nulla poſtmoduz ſcrupoloſitas
exoriē. nec ad ſuperiōē remittūē. Nemo p
nos hoc fruct⁹ cē iudicabit q̄ cognoſcēs q̄
ta eſt vis tyranica pudoris in dubiā. r pl⁹
licēo. q̄n̄ p̄ſertim horrida ipoq̄ etiā cogita
ta abominabilia facta/miſerā alaz cōſtupra
uerūt vſq; ad vacē ſil'cū corpe. Quiſquis
hec ſcire poterit fatebiē opinor fere ñ mi
nuo cē ſi tales apiant os ad cōfeſſionē inte
grā: q̄ ſi naturaliꝰ muto repeē vor ad lo
q̄ndū. ¶ Dicet aliq̄s mihi vl'alēi opus ſu
as circa puerorū monitōes r cōfeſſiōes
ipēdēti. Stulto labore? fumer⁹. cur ita
Quia nimiꝝ. vel fingunt vel mentiūē vel
mor recidiuant ad vomituz. ¶ Sed rnd̄eꝰ
primo ad vlamū q̄ grandeuis etiā vt pre
ſbyteris/quotidianus eſt redit⁹ ad penn̄.
Hec p̄ter hoc vrſinunt cōfiteri. Mundā
ſentiā nanis exhaurīē idcirco ſterit op⁹
q̄ redit tantūdē aque q̄ntū expulerit. Pu
gnamus ꝛ vicia aut Gene. nō vt vincamuſ
ſed ne vincant. Si quotidie manus ſordi
dant. nō minus ablumus illas. q̄ r ſi re
derant. ſordes nō ea tenacitate coherēſcūt.
Porro mentiri nonnūq̄ aut celare ſe puu
los nō ignoto. in ipo p̄ſertim aggreſſu con
feſſionis. Annā nec adultis hoc adeſſereī
cū. ſed pedetentim errorq̄ veritas. cum
bonis monitionibus. cū interrogatiōibus
artificioſis ſedulisq̄. Et ſi nō tūc vel ſubi
to/fiet hoc in poſterꝝ dū ſuaueit timor dei
et eoꝝ carnes configerit. Nō ſi quoſdā de
ſpexerit deuota vel eos cōtrigere poſſit ne
mo. aut ſapiens loquiē/nihil omin⁹ plēa
emendant etſi vel ſic ſola ala in menſe vel
anno ſaluatur/nō pdita eſt occupatō. cha
ritas optet multitudinē pcōz. ¶ Quiſq̄
igiē meoꝝ/eſt delictoꝝ iuuentutis ſue r alio
rū plurimoꝝ/ſicuti mihi cōſcius ſum/ef
feruat ad opus hoc q̄s regit petā. r tegens
do remittit. cōuertat impiuz ab erroꝛe vie
ſue. et liberet animam eius a morte. Ioo
p̄cipue rectoreo r p̄ceptoreo parvuloruz
diſciplinā erga eos ſedulā ꝓſeruate. Hoc
erīt bona fide r pia fraternaq̄ deu otione
nō quaſi iubens aut pro vobis aliē ſentiens
cōmoneo. Jp̄os quoq; nō dico nō phibe
te venire ad xp̄m ſed diuate. ¶ Et quoni
am nullū animal facili⁹/q̄ puuli a puulis
mutua cōtagione ledīē. veſtrū ſit ſtudiuz
circūſpectione vigili. p̄ſpicere quio ex nūe
ro diſcipuloꝝ veſtroꝝ praue ſedeq̄ ſit infe
ctus. Unica prana pecus inficit omne pe
cus. Et vnius adoleſcentis ſordidi mores
plures ex cōſortio ſanos inquināt. Cū per
uerſo puerterio denunciat ꝑba. Et de q̄
buſdā aie. Commixti ſunt inē gentes r di
dicerunt opa eoꝝ ꝛc. Q⁹ ſi furta etiā modi
ca opum tpalium dū ſenireris fieri/cauta
inquiſitione r ſolicitudine p̄hiberemo vel
compiendo vel eijciendo culpabiles. At
tendite q̄ furtum aliud nullū damnoſius
nullūq; execrabilius ſacrilegium. q̄ tolle
re p̄ciosas puuloꝝ animas q̄ templū dñi ſan
ctum (qđ ipſi ſunt) puerilis ſeductionib⁹
violare fedare demoliri ſubuertē. Quādo
rem vicioſo etſi non omnes eijcere pote
ſtis (Semp enī bonis mali cōmixti ſunt)
Illos saltem notate/qui nefanda pernicie
palam nocent ceteris. ¶ Sed dicetis. Ta
les nulli ſunt nullos inuenimus? Utinaz
nulli. veruā vel ſolū pauci. At vos r nē alīē
cōpertū habemo. ſi diligēter ecclīe oculos
ad hanc rē ſtuduerit⁹ apire. Et certe ſie
ri poterit. vt vnius publica correctio: plu
rimos deincepo a peccandi libertate cōpe
ſcat. r taliter peccandi: qua liter nec aperte
nominare pudor ſinit. Diſcedent fortaſſe
ab illius regimine qui hoc egerit nōnulli
dicentes qm̄ durus eſt hic homo. ſz ſpe
randū eſt tam in diuina ꝓuidentia. tū in
bona fama eius inde ſecutura: q̄ alij meli

ores t numero plures subintrabunt. Nihil eni virtuti amabilius, nihil qđ magis alliciat ad sui ꝓsortiū. ¶ Denīq; montuosos volumus cautos cē, ne qbuslibet ipsoꝝ pateat valeat t paulorū aliquis verbū prosperet. In via hac qui ambulabā absconderunt laqueū mihi. Et ruritas. In ea itur scandalū posuerunt mihi. Quo patto sic impediendo ꝯ. eoꝝ aliquem, vel ad cito zelo suo ne verbuz compleat dominī quo sit. Venite paulos venire ad me ꝛc.

Consideratio quarta

De apologema p baculo nec defensionis t simul exhortatē paulos q me indignū venire ad xp̄m.

Si occupat⁹ fuerit hō in aliq̄ delicto. Vos q spūales estis hmōi instruite in spū lenitatis cōsiderās teipm ne t tu tēptēris. ¶ Exptissimus mox fuit q dixit. Aro arūdo est regimen alar. Quāq; ita nihil sine arte nostri ꝓpis boies t sacerdotes attēptare ꝓsumūt t erit cecos ducāt. Ideo si mina multiplex immineat dō amministrabit. Adeo tā indigū vidit apud milios fuīs ex theologi aut summatis in scho, vel ecclīastica dignitate ꝓditis, ad hoc se opus inclinaturent. ꝓsertiz circa paulos. Sō mihi (qui in talib⁹ cē puto momēti aliqui⁹) in fabulā t ꝓuerbium cessent. Et sane mihi videt discipuli dñi adhuc tūc celestiū pax capacēs hac insipientia laborasse, ꝓhibēres paulos offerri xp̄o reputēres vicz indignū cē si tantus magr t doctor eoz xp̄s, huic hūliani subiacerit. Cōmunat sāc ipsos sic sentientes, tā exemplū xp̄i q verbū p̄missum apli. In q vult alios instructores cē spūales ꝛ spū lenitatis p̄ditos t cōsiderantes seipsos ne cē ptent. Tales vo q rari sint cogitare stupō est. Da mihi aliquē t dicā q spiritualis est q spiritualiter oia dijudicet, qui dijudicatur a nemine. Et quasi dicat, qui discernit ea que passim est compan. qui querat ñ q sua sunt, sed q iesu xp̄i. quē totū repletum charitate, humilitate t pietate, ve nullū i eo locū vanitas t cupiditas inuenias. cui⁹ cōuersatio in celis sit. qui tanq; vnus ex Angelis nec benedictiōe nec maledictiōe moueat exēplo eoz, neq; ex ministerio, occupationis sue ingressus, sugna deserat. ure sordes cōtrahat pestiferas. Alioquin qđ sibi p̄dēt si vniuersū mūdū lucret t sue detrimēto p̄ata nō audiēs habeat. Absterrere ante tue placens deo. Talis denīq; q nullis stimulet aut alliciat fumus corpis ꝛ abstractus in sublimi arce rōnis, in sola anīarū ꝓficua q̄ritate vēsēt. Quādiu eī ista abscederunt, et rpēte vel suspitōib⁹ inquietaberis vel nimio terreberis vel gīa turgescēs. aut ꝯtra eos ire ifamia, carnal' eo nō spūal'. nec dū sanis idoneus q alios instruas i spū lenitatis. Quo fit, vt ad hoc rei redeat, vt seul pan potius oe temeritate q̄ de nimia būlitatione debuerit, dū officio spiritualiū virorū memet immiscēo, volēs paulos instrure p occupatos i pctis tanq; si testudo terrestris, se penitus auib⁹ cōsociet. ¶ Sed qđ agā. Sentiunt aliter quidā et hōib⁹ et benivolis. Cōminant vel mihi vel paul' ne accedant ad me. t hoc alia multiplici rōne signant. multiplia id arbitrāt recte facere. Allegāt ꝓpe dispitatē mox mihi cū paulis. Allegāt officij dignitatē occupandā ad maiora. De hinc causant loci t ꝓpia importunitatē. Postremo memūt rei siue tudinē ab emulis calūniabilē. ¶ Atvo tractemus pauca de singul'. Dicūt t vere est magnā cē dispitatē mox debitoz mihi ad moteos paulos. Fidelominus si pdēt voluero, vt meos motes suis cōtemperam t ad sublevandū iacentes altioꝛē me deprimā necesse est. Nō bene conueniūt nec eadē sede morant. maiestas t amor. Attamē sicubi deest amor, qđ pdent instructio. dū nec libenter audient. nec dicta credēt. nec impatis obedient. Quare maiestatē oportet oīa euere. t p paulis paulū se facē seclusio mi viatis t pecta longe ofa impudicie nota. Adde q naturā cē cōtumacē testat Gene. magis ducē q̄ trahi. Habet ꝓtera hoc ꝓpriū generosa indoles (quod et irrationabiles t bestie etiaues docēt) vt blanditijs q̄ terroꝛibus magis capiat deflectaturq; Denīq; paruli verecūdissimi quo pacto detegerēt petā sua turpia apud eum quē vel odirent vel timerent. Apō cū rursus qui nō p̄mo eis ꝓpius fuisset se eis fidum cē, benivolū secretū t amicū. hoc aūt p̄suaderi nequibit. si nō modeste arriserit rigantibus. congratulet̄ ludentib⁹. collaudet studia eoꝛ bona si non viter acerbiter t cōuicia in increpatiōe sua cū omni lenitate t māsuetudie. ita vt nō odisse eos sed fraternaliter dilexisse sentiāt. Propēea tolleno condescensionez affabilē t comitaz a viro cū paruulis vt efficaciam sue confessionis et commonitionis euacuet cōscīa sua est. ¶ Persuasum sane habeo. sic egisse olim aplm. Alioquin quō factus fuisset omnia ad oēs vt oēs xp̄m lucrifaceret. si paulos excipias, ad quos nō factus sit paruul⁹. Qua autoritate ꝓterea mandasset paenib⁹ de filijs humanis tractandis, neq; ꝓuocandis ad iracundiam ne pusillo animo fierent si paruulorum velut indigna hominum esset cōsortia. ¶ Sed quid argumentis nitimur, cū ipse ab apostolo exēplum sit ꝓfacti sum⁹ inquit paruuli in medio vestrum, tanq; si nutrix foueat filios suos. ¶ Ponderem⁹ iterum obsecro qua ratione iubet apostolus instruere occupatos in delicto aliquo in spiritu lenitatis. Et videamus si h⁹ nō prius egerit et docuerit legislatoꝛ noster cristus. Cum enī ꝓclamans inuitasset. Venite ad me omnes qui laboratis ꝛ onerati estis, subiungit ꝓ re ad hec necessaria. Discite a me quia mitis sum ꝛ humilis corde. ¶ Plura inuenitis patꝛ historijs ad hāc rem traduci possent testimonia. In quibus nihil efficax ad correctionem emendationemq; multoꝝ repertum est, quam ad modum est lenitas. Nihil enī hominum melius est facilitate t clemētia ait Lomicius. Nonne iohannes ille diuinoꝛ cōsiliarius et conscriptoꝛ secretoꝝ latronis t homicide ꝓdissimi manus osculatus est. vt eū lucraret? Quis egregiū doctoꝛē augustinū tanq; fidus aliquod benivolū acquisiuit ecclesie? Ambrosius. Quia virtutes vniq; benivolentia t mitigatē. Lepi in ꝛt Augu. de cōdē cepi amare hoies, nō vt doctorem veritatis, sed vt hoīem benivolū in me. O prudentissimū t vere dei sequacē ambrosiū. Nō dixit augustino. tūc pestiferis opinionib⁹ inflato. Recedat a me pctoꝛ es hereticus eo. blasphem⁹ eo. Quantominus hec t silia ō paulis fidelibus ad eum ꝓcurrēs. b⁹ ira k̄meleōn vomuisti. ¶ Porro si recogitem⁹ q nihil erat i opibus xp̄i vacui t sola maiestate carēs, iudicabim⁹ ipm nō mediocrem rē intendisse, dū vocabat paulos ad se, cohibens discipulos charissimos ꝓhibentes eos. De hic eos accedē tes amplectabat. iponēs manus, t bene dicebat eos. Et o ꝓfissime ibu. quis vltra posse te verecūdabit cē humilis ad paulos. Quis tumescens t elatus de sua vt magnitudine vel scientia, paruitatē dimittens parvuloꝛ ignoꝛātiam aut imbecillitate audebit aspnari: quando tu qui es deus benedictus in secula, in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi, vsq; ad castissimos paulos amplexus tuos brachia manusq; inclinas atq; circūligas. Proculi ergo, procul ex hinc omnis elatio. seorsū sit, indignabūda quelibet paulos effugatio vinatur hoc insigni exēplo christi nostri. humanitas illa humilis i socrate a philosophis collaudata. qui non erubescat p⁹ curas publicas, lasare animū ludendo cū paruulis arundine etiam cruribus supposita. O si vidissent eum cathones cōsortij nostre etatis, qnali eum cachinno derisissent. q̄quā nō iea laram⁹ ad paruulos colludendi licentiā, verū abhorrendā ꝓclamemus omnes i gestu aut verbo vel tactu petulantiaz aut impudiciā. Rursus alia ratio est humiliationis sue in obsequio sit sicut dauid saltans ante arcam totis viribus t nudatus. et vilis in oculis suis celebrat. Alia rō dum q̄ritur sola mēte recreatio. Prima sp optima est. et vix excessum recipit. nec video vbi aliē locū habeat corruentio illud ecclesiasticū etiā a Tull. i ō officijs approbatū. Quātomaioꝛ eo humilitatis in oibus. Hinc ex̄ statuto paulo cōta discipul. qb⁹ hāc būlitatis normā verbo et exēplo inculcare volebat. Quicūq; maioꝛ est in vob, erit sicut minoꝛ. Et rursus i loco quē tractam⁹ qsq; nō receperit regnū dei velut puluus, ñ intrabit illud. ¶ Ecce cōtā deo. qi nō mēnoꝛ, plures audium a trimmio ꝓfidentes paulos, t ꝙdā eoꝛ grandiusculos. q̄ fatebant se nunq; petā sua fuisse dicturos alteri: nō sic eis cōdescēdēs t diligenē introgās. ut hāc et mortē articulo q̄cūlibet dānari debuissent. Agnosce q̄ dā efficacie latere in ipa cōdescensione benigna. Et qđ opē interrogationū admonitiōnūq; discretio cauta t sedulitas artificiosa

magis do in his dei virtus invocata spa-
ta ꝓficiat. Quosdā preterea noui viros et
ꝓuos q iam a multo anno ꝓfessionū audito
res fuerant; ꝓtestantes se vix aut nūq̄ rep
tisse aliquē certus inf cetū vicios q puos illa
cuiq̄ alteri detexisse. Hec id adhuc fecis-
sent. nisi magna circūspectione et lenitate
spiritual arte; capissent eos et pia quadam
fraude velut circūuenissent. Qua super re;
quedā alia scripsisse me memī. sed vicios
cognitionē pape que talia nup vnus edidis-
se in gallico traditur. ¶ Expediam⁹ D
nos breui⁹ in reliqs tribus calumnijs.
Hāc allegat dignitas officij mei auctorā
gradus magistralis. ā sancto facti arbitror
Et sūt supadde mea occupationē in ma
joribus ee debere. Ecclesio. ꝓsius si quic
manus ee ꝓtin q̄ penitus mea ꝓficere valeat
q̄ deo dante virtute a faucib⁹ canis infer-
nalis et ab ipo gehenne portis; alios eripe
re et tales paulos animas; quasi plantare
aut rigare. prem nō indigna bonti ecclia
sua. parulos loquor ꝓfectus in studio ve
ris per incrementū ejus. Si assentie me l ꝓ
dicationib⁹ publicis; ista magnificentius
optauit. Id quidē forte pōpoli⁹. sed meo
iudicio nō efficacius neq fructuosius. Cō
fidit ꝓfidē ipe ipo sapiā nostrā. que nō
vult nisi multos habeat auditores eo sūt
apte sapie qui eā; muliercula samaritana
et sola diuturno sermone cōfabulatus est;
Nullo pacto mi abnegauerim ea me irra
tionabiliter dimissuꝝ ei q̄ necessitatis sūt in
officio cancellarie⁹. nū illud dign⁹ de⁹ uo
ꝓ sua libet voluntate secundū ra in alijs. Si
vbi affuit necessitas (vt plerūq̄ ceſſat) do
mationē mea tā salubrem mensā pabit.
qui me nūc fore vel iudēte vel optante coar
guere ꝓsumeret nemo? ¶ Amplius de lo
ci et rei importunitate que terra est calū
nia; quedā ridenda in ꝓfoti ꝓsideratōe
quāq̄ locus aptior tab omni suspitōe re
moior ee non possit q̄ publicus in ecclia
Doceat puer bale illā notā. Qui ma
le agit odit lucē. ffiet q̄s iuxta xpi vt lucāt
opa vestra bona coram hoibus. et sic lucerna
nos ponit sup candelabrū. Nō si scandalū
sunt aliqui interpretando hoc ad pompam
vel inanem iactantiā; gloriolā; hypocri-
sim vel pape lardū vel aliud hmōi. vide-
rint quid dicāt ꝓfecto scandalū talem
acceptū tnō datum. ꝓbanseq̄ nō pusillo-
rū ac pudicōtemnēdū. qui neq̄ aer ne
q̄ locus ꝓfert se aliquā spiritualis ruine
occasionem. Porro nil mirandū si radius
boni opis. qui sanis grauissimus est. sit lip
pis inuidis aut inflatis oculis. odiosus ma
lebuiq̄. Christi bonus odor famas acda
mat aplo. Sed quid subiūgit. Alijs qdē
odor mortis in mortem. Alijs aūt odor vi
te in vitam. Ceterū quisquis attenderit q̄
multe esse messis dñica et operarij pauci (ō
operanjs loquor idoneis. Plam alij innu
meri sunt et fruges cōsumere nati aut Ora
tius) videbit q̄ nullus dies nulla hora ul
lius loci ab hac opatione secludi deberet.
¶ Post remo ꝓ quarta calūnia nō infici
or rēp mea gressum apud ꝓdecessores me
os fuisse insoliū; comicū me solatur ꝓuer
bium. suus cuiq̄ mos est. Si nō lucet cui
q̄ aliquid ꝑdere nouitati (ampe male ita
respublica. immo iā nō iret si libens⁹ cor-
ruere. Neq̄ mi est illud negociū ꝓ suis in
solēs vel extraordinariū si de licentia et mā
dato xpi dioceſani qui est dominus messis
sue; qdā deputē ad messem hāc nūc h⁹ nē
illo mō colendam. Sed et si licentiā hanc
quesierim; tutatur me illa xpi sinla. Roga-
te dominum messis vt mittat operarios in
messem suam. Indē esaias ꝓcipit qui pe-
tenti quem mittam et quis ibi nobis. Dixit.
Ecce ego sum mitte me. Habil est enim in
actus illo meis; quiq̄ vel irregulare vel il
legitimum. q; sapiorum potestas accessit
et qua nullos parum⁹ audire ꝓsuli/
sicut nec facere ꝓpono. absq̄ ꝓceptoꝝ sub
quo informant noticia. Denicq̄ nō parua
cura scholarum et scholarium parisius cō
missa est; saltem in multis; cancellario ec-
clesie parisien. minime officij. tum de mā
dato apostolico. Quid vero curā hāc ma-
gis dicere potest. quam religiosa bonorum
morū disciplina. ¶ Sed repetentes amici
quod dictum est. Calumniabunt in qui-
nite aduersarij; nouitatem illā vel de curi-
ositate vel de fictione vel de inuentionis ta
te vel de nimia lenitate aut aliquo hmōi.
Hec nō mihi noua sunt. O amici charis
simi. O nimia deuōi ꝓcogitatio et meditā ip
se ꝑ se. Hā qualis vnq̄ fuit actus bonis o-

ginis; que vel reꝓhensione vel sinistra aut
stulta interꝓtatōe caruerit. Obsecro nō p
illā quā exꝑctamus salutē obtestor corā
pauēdo tribunali iudicis oīm. qui nē
mo nouit q̄ sunt homis nisi spūs homis q̄
in ipo est. quantus iuxta regulam xpi. in
hac re a fructibus meis me cognoscat. Et
si quid in doctrina vel opatione; falsus iu
dicium nefarium ve ꝓhendentis; nō re
fugio iudicer nunc lupus rapax in vestim
to ouis. Si autez fructus operis boni o re
nunc extrinsecus. non damnet postulo ar
bor intentōis de malicia intrinseca. Alio
quin peccatū incurrit temeratie dijudica-
tionis fraterne. et scandalū ponit parulis
quos adiuuare ꝓbo ad xpm nonnunq̄
impedit. Potrabet quisq̄ talis erit; onus
suū ꝓportet. ego liberat⁹ retero. Et ita ad-
uertat pcor obtuatores mei quātum fidu-
cie gerat animus meus in hac causa sibi be
ne cōscius qui ipos etiā tot parulos (quo-
rum cōditio est. nil facile celare) tectos ba-
beo et inuoco. Sed hec habeantur ad alios
¶ Hūc ad parulos cōuersus; eos sapiē L
ter vbis cōsidens; exhortabor. vt si quis
parulus est veniat ad me nihil erubescat.
nihil trepidet. nihil exhorreat. Audiat qs
quis illa erit bona salutē quedaz monita ex
ore meo. si id ꝑ me arrogo mihi. Sure meo
id possum nō in me sed in dño. Inducam
ad bonū si potero. noiatim inter cetera ad
recogitandū oēs annos sue vite in emenda
tionē aie sue. Et ad scopāduz spūs sui sco-
pa lingue ꝓprie. Ad hoc ēm vel aliud nul-
lum cogam inuitū. ¶ Potro nihil de facēdis
inquirā; neq̄ ꝓsuadebo; imo phibebo
sociis vel alijs secreta ꝓdere. Nullus in
sup suspectā habeat fidem meā in obfuan
do tam signo q̄ verbo sigillū confessionis
integz. Scio quantum ꝓuilegatū est Uellez
et cōfessi; tanta se et me discretōne celarent
neq̄ ꝓ quodā inducerent ad oppositum;
curiositate ꝓtana famaq̄. ¶ Sed et time-
scet alicui penitētie aufferitate. Uane hoc.
quia nullā nō vitro sustinēdam impono.
Adolo enī exemplo Guilhelmi parisien-
sis; cū ꝓtana penitētia volūtarie cōpulsa
mutare hoies ad purgatoriū; q̄ eis inuita
nō facienda; ꝓcipitare in infernū. Quisq̄
ederit peccatoꝝ suoꝝ quāq̄ grauissimoꝝ
cōscius dicat cū dauid nil ominūs. Peccā
ui. Ad ot subiūgam. peccatū meū transtulit
a te deus. nō vinum in penitētia putarem
habuisse crediderim si ꝓfecto ore abomina
ta est iniquitas hoc est ad vomitū cōfessio
nis deducta. ¶ Alius fortassis estimabit
me cum oturū vel specturū postea cui⁹cūq̄
sera cognouero. Certe nihil minus. ama-
bo eum potius vt filium in xpo charissimuz
et eum ꝓterea que timere deum. et bonum
purgatuq̄ factum souero. vt eiz subinde
qui mee fidei secta totū cōmiserit; vt ea ꝓ
deret mentis vulnera in decoratoque chris
timis fonte parēdus nequaq̄ ostendisset.
Et ita sentio in corde meo sat veritas q̄
nullius afficior atq̄ mīs etus ad illos q̄
e magnis et grauibus criminū pcatis ertu
dito esse cōspicio. q̄ ad alios minus sau-
ciatos. Nullas denq̄ vindictionis aut
odij reliquias vnq̄ in animo residē ꝑmi-
sum; ꝑ cōfessionē animi cuiq̄ delicti. etiaz si
ꝓpria mors parentū delictum illud esset.
Scio tamen q̄ nō potest a confessio; omis
sepe pudor abijci. Sed hoc neq̄ necesse
neq̄ vtile est. vincet tandem illū pudoris
ratio. et ista interim confusio ad nō medio
crem pene dimissionē ꝓficiet. ¶ Conque-
retur alius et dicet frigidus sum et indevo-
tus. quid mihi ꝓdest ꝓfessio. Et sane esto
ita sit. tanto diligentius accedere cōuenit
ad ignitū eloquiū dei verbemēter. Accede
ad būc ignē calesces pluo satis. Uideo se-
pe multos frigidos in initio; qui etiā collo
quiū tale sup actibus suis vel horret vel ri-
dent; et discedūt cālentes consolati et vbe-
rim flentes. ¶ Obiiget mihi crebrius ta
lio mutatio. Dum quoq̄ circa sorores ger
manas. dum eas ad crebratum ꝓpriū in-
ducerem; tale aliquid carnale patiebar. mi
rabar nōnunq̄ me et rationes meas offici
tumultus vulgaris consuetudinis. insoli-
tum mihi ꝓponebat. id quod agere moli
batur mica devotio. ffluctuabaz et turbā
et pene querebā dissolutere sanctitatē ꝓpo
siti ac retro pedē flectē. Quousq̄ tādē dec
ꝓpicuo ꝓcurrebā oculos a cra in celū. a mor
te hac ad vitā; a mortalitate ad eternitatē. q̄
ꝓsiderabā lucida rōis arce et fidei lumine. qui
vanitas vanitatū et oia vanitas. sic respira-
bā solidabar fumabarq̄. Quo magis bonū

si bene obseruabo hec mā. nō popularium
ri vel alienū dicta seruabo sed pure veritatis
alibi tradita. et qd iustum est. et religioni fa-
cium cognouero. nec qd animo meo pōs imitā-
re. ibi qd semper debeat imitari. ¶ Cete-
ri soli hui⁹ mei sacerdotio ordini spe
cialiter inhereant. ad finem obsequia. Hū
quos ad crimina p carne pellexerim ne eos
maledicto reatu. et eternaliter dānet
el. Damne q̄ violata. rapacem. Lacr⁹
Deus q̄ libidinoso me nunc mēstruoso.
dānatoq; iudicio. ¶ Primū obseruandū
est vt illi nupte filie carnem ne nimis pa sint
peccatis mitte. et damnatōis alios. quoniā
illud est. qd demonis efficit. Dū illos
est. Si nō caste. carnem tamen hoc est fecer-
re. et solitarie sine lesione vel libidinosa
cōiugi. ¶ Secundo est. vt sedulo eos olim ab
eis ne vnq̄ hoc vel maiū cōplicet. studeāt qui
cum adierint peccarint ad emendatōez re
diuerelimo. et alios p eis. quamuis ipsi
qui hoc demonū nunc p hoc angelos fun
gunt. obsequa. ¶ Tertiū est vt si peccauerit
de cetero. quē est humana fragilitas. sem
per tamē adhibeāt spe. et loco ipm cōfessio-
nis medicū. qui nihil ex valitudō obiectoz
ierā tuerit. si nō fuerit integra. et sufficien
ter aperta. negligentiā cognita. et ple-
nis peccatis. tum circūstantijs maxime eis q̄
peccata spēm mutant. ¶ Quartū est. Indi
co nempe singulos nō obligatorie si ex hoc
ratione legitima. vt euelle facile quidā obser
uatōez. p omni tpe vite sue. tam p remedio
rumq; et quodā sanctitatē peccatoz integre
simul cōfessoz. q̄ p cautela a lignis futuro
rum. Deus vo cōtet hoc mō. vt dicāt singu
lis diebus bis Pater noster et Aue maria
semel de mane et semel de sero. cū totidē p
strationibus ad terram. si et vbi cōmode fieri
poterit. Raro aūt muto in hoc p magni
tudine et enormitate criminū. diuersitatem
hōiū obstinationū. qui vix istud fierēt et in
alios pernitiosa serena ob⁹ pōt scrupulosi⁹
sanctos tales tradi. Et si in hoc innocen
tes cū nocentibus exequēs nō cōgnoraūt in
nocētes. qui nō minus obligati sunt q̄ nesci
entes esse nocētibus. ipe phibent manu
tenere. ¶ Hanc vo quadruplicē instructi-
onē. p parabolis. merito ludens complen
dere eis glosā mentē reponēte. Non ope
rantes verbis. alios corripis vnq̄. Vis fieri
ipa vbi primo. p̄dia. Vis q̄ pdicatio mo-
nitio actiue os sanctos. Discrete ad cordium
mox mouere studē. Non pudor obstitat
ria q̄n pricipiendū. Crimia secta notet. vt
nocentia nbi. Tu de pricipio grauius ne re-
cūsare. Digno alij facili. magis efficaciter.
¶ Ad extremū vsq̄q̄ pauli diligētia imi-
tā. De q̄ diligētia vanitatē q̄ritis mendacia
q̄ria. Venter sedēter. nulle viāz insidie.
nulli later anguis in herba. Cōmunicabi
mus manso bona spūalia. q̄ tpalia vestra
nulla rego. Ego vobis doctrinā. vos mi
hi olonē impēderia. imo et animas. p quib⁹
cum vt saluentur. Dic angelos nros vicis
sim lenticulam in q̄ solēnitate hec scribo
Die forte. necū forte. si certa spe mischiam
inuenem apud prez nrm. dū obedientes
vocis me in accessu nro ad eū. ego puocādo
vos et quēdo. Hec decrue pingere et deuo-
tionis amplexu in pūa miseria. solationis
postmodū gloriē. summate pperna vitaq;
subsequē. Ad quā nos oēs qui spinnū p
uuli ee debem⁹ inuitat ipe ihs spūali colla
tione. tam flamā ingiter inspirāo. et docens
Sinite paruulos venire ad me.

Incipit opusculum

cuiusdē de tractib⁹ ad instāntiā ꝓnis
tros oom⁹ carthusie in sabaudia. Anno do
mini. M. cccc. xx. Octauo Januarij.

Incipit proemium.

Si voluit diuite fieri inci-
dūt in laqueū. et tēptatōez. et
q diabolī. et desideria multa. et nocua. q̄ mergunt homines
ad interitū. et pditōez. Radix est
oīm malox ē cupiditas. quā quidā appe tē
tes erraueruūt a fide. et inseruerūt se multis
doloribus. Tu vo o hō dei hec fuge. ¶ Hec
est aplica amonitio cōformis sentētie dñi
nri. Non potestis deo seruire et mammone.
¶ Sed ex illis Adam post peccatū. quos
oportet transire p viam tractatuū ciuilium
vbi meum et tuum pstrepunt et altercātur.
Ubi dolos. fraudes. laqueos. decepciones.
spergit. et abscondit inimic⁹. dū inīq̄ reb⁹ pre
cia sua dece imponi. quib⁹ nō satis attendunt
homines. quod ait Guido carthusiēn. Ra
tionalis creatura vere p̄fecto ē. quamquā

q̄ rem tamē habere q̄ in habēda est. sicut
plurie est alia q̄ sola fides et quitas q̄ pe
cunia. ¶ Quo fit vt spūales etiam dei bo
mines vix audāt placita. licet nolint diui-
tes fieri. licet dicant ex sententia. habentes
alamenta et quibus tegamur. hec contenti
simus. Jacobus siquidē ait. vel p se vel per
filios ambulare viam que dura est et infra-
ctuosa cōtractuū. plena laqueis. et fouibus
circūplena peccatoz. ¶ Taleo igit q̄d agēt
qualiter obedient apostolo iubēti. Tu vo
o homo dei hec fuge. Plūquid debuerant
aut alibi loquit extra mandū esse. nedū
animo sed corpe qui nec fodere valent. et
mendicare erubescunt. et de altario viuere
habēt. ¶ Attero. puidit idem apostol⁹ dū
pricipuos verbis cōminuo subiū nt. Secta
re autem iustitiā. Nec est enī que cōmuta-
tionem omnē equo pio mensurat nume-
rat et ponderat. Justitiam vo docet ipa sa
pientia. p quam se tenent legum conditores
iusta decernunt. Vincit illa sapientissima sa
lomonis oracio. Mitte sapientiam de ce-
lio sancto tuo. vt mecum sit et mecuz labo
ret. ¶ Dic et ipa nobiscum volentibus in-
quirere que sit via regia cōtractuū ciuiliū
ad euitanda offendiculorum tendicula. ac
¶ Cōmouit hoc aut emperare pennio quo-
rundā hominū dei casum offercōs pplexus
apud eos quos et audire charitas iussit. et
indinauit sapientia polices. qui elucidāt
me inquit. vitam eternā habebūt. ¶ Erūt
autem partes due. Prima resoluet ma-
teriam contractuū ad terminos iuris diui
ni et naturalis. sub quo implicii quaterna-
rio cōsiderationū. Altera sub totidem pro
positionibus. particulare ē casum qui peri-
culos est attinget. absoluet.

Explicit proemiū. Incipit tractatus.

Sequitur pma pars

pncipalis. Incipit pmus quaternarius.

Consideratio pma

¶ Contractuū bonitatē aut malitiaz
c doctrinalē inuestigare volētibus.
necesse ē in pmis cognoscē q̄d nois
et quid rei. quid. sint. et tract⁹. et de tractuū
spēbus. ¶ Tradit hoc aristoteles ē primū
et pcipuū in oīi disciplina siue scientia qui
ignorātes errōes. delabi palogisantur.
¶ Potest aūt tractatus ita breuit describi.
Contractus est pmutatio ciuilis legitima.
Cōmutatio ponit p genꝰ. Ciuilis addit
ad differentiā mutationū naturaliū. q̄s pfi-
derat phia naturalis. et tractat⁹ spectat ad
ethica siue moralē philosophiā. Subiūgi
tur legitima. i. legi cōformis. ad differ cōtra
ctus illicitos vel illegitimos. ¶ Inuēta ē
ciuilis illicitoz vel illegitimoz. ¶ Inuēta ē
aūt pmutatio ciuil post pecūn. qn statim i
nocēte habuisset ois pmutatio. ¶ Porrō
cōmutationū ciuiliū multiplices sūt spēs.
Una ē venditio. altera ē empcio habentes
se correlative siue adinuicē. venditio in agen-
te et empcio in recipiēte. Locatio et conduc
tio similem habētes correlationez. Mutuatio acti
ue et passiue sibi se hūtes correlative. Datō
liberalis et receptio gratuita. Potest termi
nari pmutatio ciuil ad matrimonialem
pjunctionez mariti et femine. de q̄ nihil ad p̄
sens. Constat igit q̄ tractus ē spēs inficie
nedū. put est genꝰ ad ois iusticia pmutatiua.
spēs illius que dicit iusticia pmutatiua.
Propterea si deberet plena resolutio fieri ne
cesse ē pmittere ad diffinitionez iusticie. p dif-
ferentias intermedias. Unde q̄ pmutatio
ciuilis nō hz fieri nisi p trāslationē domi-
nij vel vsus vel vtriusq; p sequēs ē vt sciaē
quid sit dominiū. et q̄d dño. et q̄t sunt spēs
dominij. Unde dominiū pcio est ꝑquisi
tum medi rei alicui vel vtalitatis in sui facul
tatem vel vsum licitū fm iura vel leges ra
tionabiliter instituta.

Consideratio secūda

¶ Contractus ergo ē pmutatō ciui-
c lis legitima. et legitimū dicit q̄d est
cōforme legi. necesse est cognoscere
quid sit lex. qualis unsup. et quot sint ei⁹ spe
cies. fundat vt p̄cedens. Legū nempe alia
est pure diuina. alia ē pure naturalis. alia
canonica alia pure positiua. alia ciuilis pu
re ipa positiua. Sunt et alie mixte ex ali-
quibus p̄dictis legibus. ¶ Ignoratio ita
q̄ vel non cōsideratio hui⁹ diuisionibus
et diffinitionibus nō pōt haberi certa et per
fecta resolutio. nonnichil diffinitionez contra
ctus. Quid ꝑtera dicat meū. quid tuū. ne
q̄ p sequēs de pctu eius sit licit⁹ vel illici-
tus. licitus vel illicitus de se vel suo genere

bilent cōtra hoc mā. nō populari rumore vel cōmendis errare sed pure veritatem obediēdo. Id qd iustum est ⁊ religiosi facere dicūt. nec qd anim⁹ in pēa senescat. Sed qd sentire debeat ⁊ tē. ¶ Lector ſ
rē solū hūc nec tacebo cōfessos mihi specialiter instituere ad quos obstricta. Pū quo ad crimina p̄ carnis petulcia et os in os mēdacia ⁊ p̄uria detractiones audacia. Iracūdia. Damna q̄ violēta ⁊ rapacia. Tactū. Damna q̄ libidinosa magnine mōstruosa. Denig libidinosa os magnine mōstruosa. dānatoria legibus. ¶ Primū obstandū est ne ſ̄ simpe filii earum ne semper sint ceca ruine ⁊ damnatōis aliox. quoniā istud est ꝓpriū demonis offic. Bñ influxerit. Si nō cake. tamen caute hoc est facere ⁊ solicite sine lesione vel scādalo cuiuscūq. ¶ Secūdaz est. vt seductos olim ab eis aut suos in malū cōplices. studeāt quātum discrete poterunt ad emendatōez reducere. imo ⁊ alios. p tis. quatinus ipsi qui p̄ bus demonū nunc p hoc angelox fungunt officia. ¶ Tertiū est vt si peccauerit de cetero (quia est humana fragilitas) semper tamē adhibeāt spe ⁊ loco ipm cōfessionis medicū. qt nihil ē valituri obtectoz tertiū. si nō fuerit integra ⁊ sufficienter explicita atq; diligenter cognita p̄cipitia peccata. tum circūstantia maxime eox q̄ peccati spēm mutant. ¶ Quartū est. Indico nempe singulis nō obligatorie si ecbor tatorie tenus. vt semel saltē quādā obseruatōez p omni spe vite sue. tam p̄ remoēnde ⁊ quādā satisfactōe peccatoz integre simul cōfessoz. q̄ p cautela aliqua futurorum. Ato: vo cōfiteor hoc mō. vt dicāt singulis diebus Pater noster ⁊ Aue maria semel de mane ⁊ semel de sero. cū tondē p̄ tra nonib⁹ ad terram. si ⁊ vbi cōmode fieri poterit. Raro aūt muto in hoc p magnitudine ⁊ enormitate criminū. diuersitatem hmōi obstruationū. qm̄ viz istud fieret ⁊ in alijs penitēcijs secretis sib⁹ pōt scrupulosi ſ
Pretextu talis tradi. Ds si in hoc innocentia cū nocēdno exequē nō cōqueranē innocētes. qt nō minus obligati sint q̄ nesimiles essent nocēdni. ipe phibent manutenere. ¶ Hanc vo qua duplicē instructionē p̄ parualis. metro ladens complebunt ea alios diligenter reponēte. Hoc opere aut verbis. alios corripio vnq̄. Sit satis ipa nobi dnō ꝓpria. Si cho p̄dicatoris monitis acquiescere iudicio. Discrete ad rectum mox reuocare stude. Non pudeat obstetricia dn̄ p̄fessoplene. Crimia scita notet. vt noctilla nbi. Tu de p̄fessio gratiaꝝ nere cadueo. Signo aliq̄ facili. ingrē ecclesiā mōet ¶ Ad extremū vsq̄ puuli diligitis inflā? Ut qd diligitis vanitatē ⁊ q̄ritis mendaciū? Venite fideter. nulle viax insidie. nulla later anguis in herba. Cōmunicabimus mutuo bona spūalia. q̄ tpalia vestra nulla negro. Ego vobis doctrinā. vos mihi oīonē impēderis. imo ora bimꝰ p̄ inuicem vt saluemur. Dic angeloo nr̄os vicissim letificabunt in q̄ solēnitate hec scribo Die fratr. necū fratr. ſ̄ certa spe misceam inuicem apud p̄ez nr̄m. dū obedientie voci sue in accessu nr̄o ad eū. ego p̄uocādo vos exequēdo. Hec pertūt pijs gre ⁊ deuotionis amplexū in pēa miseria ꝓ solatiū ꝓ posmodū gloriā summate ꝓpetua vnitas subsequet. Ad quā nos dēs qui spiritu puuli cē debem⁹ inuitat ipe ibs spūali colloquutione ⁊ affatu iugi termispirāo ⁊ dicens Sinite paruulos venire ad me.

Incipit opuscūlum

cuiusdē de ꝓtractib⁹ ad instāā ꝓoris ⁊ fratrum dom⁹ carthusie in sabaudia. Anno dñi. M. cccxx. M. die Januarij.

Incipit proemium.

Qui volūt diuites fieri incidūt in laqueū ⁊ tēptatōez diaboli ⁊ desideria multa ⁊ inutilia ⁊ nociua. q̄ mergunt homes ad interitū ⁊ pditiōez. Radix enim malox ē cupiditas quā quidā appetētes erauerūt a fide. ⁊ inseruerūt se multis doloribus. Tu vo o hō dei hec fuge. ¶ Hec est aptica āmonitio cōformis senētie christi. Non potestis deo seruire ⁊ mammone. ¶ Sed ve filijs Adam post peccatū. quos oportet transire p̄ viam ꝓtractuū ciuilium vbi meum ⁊ tuum ꝑstrepunt ⁊ altercātur. Ubi dolos fraudes laqueos deceptiones spergit ⁊ abscondit inimicꝰ dū inīq̄ reb⁹ pena suadet imponi. duz nō satis attendunt homines quod ait Guido carthusiēn. Bona sūt creature vera ꝓfectio ē. vsus quā

quem tanq̄ habere quā ti habēda est. sicut plurīs est alia q̄ esca: fides ⁊ equitas q̄ pecunia. ¶ Quo fit vt spūales etiam dei hominēs viz cū dūe picula. licet nolint diuitere fieri. licet dicant ex sententia. habentes alimenta ⁊ quibus tegamur. hijs contenti simus. Incidit siquidē eis. vel ꝑ se vel per suos. ambulare viam que dura est ⁊ anfractuosa cōtractuū. plena laqueis. ⁊ fraudibus circūplexa peccatoz ¶ Taleo igit̄ qd agēt qualiter obediēt apostolo iubēti. Tu vo o homo dei hec fuge? Quid debuerant aput alibi loquiē extra mundū esse. nedū animo sed corpe qui nec fodere valent. et mendicare erubescunt. ⁊ de altario viuere habēt. ¶ Attuero. quidā idem apostol⁹ dū p̄dictis verbis cōtinuo subiū git. Docta re autem iusticiā. Nec est cūi que cōmutationem omnē equo ꝑio mensurat numerat ⁊ ponderat. Justiciam vo docet ipa sapientia. ꝑ quam se reges/legum conditores iusta decernunt. Hinc illa sapientissima salomonis oratio. Mitte sapientiam de celis sanctis tuis. vt mecum sit ⁊ mecuz laboret. ¶ Sit ⁊ ipa nobiscum. volentibus inquirere que sit via regia cōtractuū ciuiliū ad euitanda offendicula rum tendicula. ¶ Cōmouit hoc attemperate pectus quorundā hominū dei cultum offerēs ꝑfectuz apud eos quos erat dūe charitas visitet et inclinauit sapientia polliceo. qui eluidāt me inquit/ veram eternā habebūt. ¶ Erūt autem partitiōes due. Prima resoluet materiam contractuū ad terminos iuris diuini ⁊ naturalis. sub quintuplici quaternario cōsiderationū. Altera sub totidem propositionibus/particulare ē casum qui petitus est attingere ⁊ absoluet.

Explicit proemiū. Incipit tractatus.

Sequitur p̄ma pars

p̄cipalis. Incipit p̄mus quaternarius.

Consideratio p̄ma

Contractuū bonitate aut malicia doctrinalit inuestigare volētibus/ necesse ē in p̄mis cognosce qd nosse ⁊ quid rei. quid. sit ꝓtract⁹. ⁊ de ꝓtractuū spēbus. ¶ Tradit hoc aristoteles ē primū ⁊ ꝓpriū in oīi disciplina siue scientia qui ignotātes termios/ desiderii palogisantur. ¶ Potest aūt ꝓtractus ita breuit describi. Cōtractus est ꝓmutatio ciuilis legitima. Cōmutatio ponit̄ p̄ genꝰ. Ciuilis addit̄ ad differētiā mutationū naturaliū. q̄o ꝓsiderat pbia naturalis. ꝓtract⁹ aūt ꝑtinet ad ethicā siue moralē philosophiā. Babūgitur legitima. i. legi ꝓformis/ad q̄az cōtractuū illicitoz vel illegitimoz. ¶ Inuēta ē aūt ꝓmutatio ciuil⁹ post pecū. qm̄ status ſ
no certe habuisset ois ꝓmunia. ¶ Rursus cōmutationū ciuiliū multiplices sūt ſpēs. Una ē venditio. altera ē emptio habentes se correlatiue adinuicē. venditio in agente ⁊ emptio in recipiēte. Locatio ⁊ conductio silem habētes correlatōez. Mutuatō actiue ⁊ passiue sibi se dūtes correlatiue. Datō liberalis ⁊ receptio gratuita. Potest iterū ertēdi ꝓmutatio ciuil⁹ ad matrimonialem ꝓiunctōez mariti ⁊ femine. de q̄ nihil ad p̄sens. Cōstat igit̄ q̄ ꝓtractus ē ſpēs iusticie nedū. qm̄ est generalis ⁊ nuus sed ſpūalis. ⁊ ſpūalis illius que dicit̄ iusticia ꝓmutatiua. Propterea si debeat plena resolutio fieri ne cesse ē q̄nire ad diffinitōez iusticie. p̄ differentias intermedias. Unde q̄ ꝓmutatio ciuilis/nō hz fieri nisi p̄ trāslationē dominij vel vsus vel vtriusq; ꝑsequēs ē vt sciat quid sit dominiū. ⁊ qd dūs. ⁊ q̄t sunt ſpēs dominij? Unde dominiū p̄tās est ꝓpriaz assumēdi res alias vel vt alias/in sua facultatem vel vsum licitū ꝑ iura vel leges/rationabiliter instituta.

Consideratio secūda

Ontractus ex quo ē ꝓmutatio ciuilis legitima. ⁊ legitimū dicit̄ qd est cōforme legi. necesse est cognoscere quid sit lex/ quales ei sup ⁊ quot sint eī? species. fundat vt p̄cedens. Legū nempe alia est pure diuina. alia ē pure naturalis. alia canonica alia pure positiua. alia ciuilis pure ⁊ ipa positiua. Sunt ⁊ alie mixte ex aliquibus p̄dictis legibus. ¶ Ignoratio ita q̄ vel non cōsiderato hmōi diuisionibus ⁊ diffinitionibus nō pōt haberi certa ⁊ perfecta resolutio. nonnūq̄ diffinitōez contrariaꝝ. Quid p̄pria dicāt meū. quid tuū. nec q̄ p̄ ꝑsequēs de ꝓtractus sit licit⁹ vel illicitus. licitus vel illicitus q̄ de se vel suo genere

ret solus accideritalibus circūstantijs. q̄ nō cadit sub arte. Sed qui alibi tradita ē sub cōpendio ea recolendo illam ad p̄sens nō repetimus.

Consideratio tertia

¶ Contractuū diuisiones/species ⁊ simi-
c litudines/ sic haberi possunt. ⁊ expedit
ea scire. Aut cū p̄ tractū transfertur dominiū aut solus vsus. ¶ Si p̄-
mo mō hoc ē duplicit̄. q⁹ vel fit mediante p̄cio. ⁊ sic sunt due spēs emptionis ⁊ venditio. Vel fit sine p̄cio. ⁊ ita sunt due spēs correlatiue numisma actiua ⁊ passiua. Unde matū dicit q⁹ de meo fa-
cio tuū. Posset addi tertia spēs. que p̄prie nō est p̄tractus sed ē liberalis actio seu dono vel elemosyna. Addit̄ quarta speci-
es que dicit̄ cāpsio seu cambium. ē hi fit translatō dominij de aliqua re ad aliā rem
remanēte in vtraq; in sua estima. ve-
luti ad frumētū vel vestes ad similē. vel pecunie ad pecuniā. Sīue hec species redu-
cat̄ ad emptionē vel venditionē. Vel si
solus transferē vsus/ redit ad locationē vel cōductionē. cōmodationē vel accōmoda-
tionem. ¶ Si aūt cōtractus fit ad tēpus vtute cuius transfert vsus rei/ retento dominio. hoc contingit duplicit̄. Quia vel hoc fit sine p̄cio mediāte. ⁊ sic sunt due species co-
relatiue. cōmodato ⁊ accōmodatio. Aut fit mediante p̄cio/ ⁊ sic sunt due species correlatiue. locatio ⁊ cōductio. Posset ad-
di tertia species que dicē censualis pensio vel emphiteusis. vel datio ad firmam. Ad
dereūt quarta species que est impignera-
tio. nisi q; ibi nō est p̄prie translatio. sed tm modo depositio pro securitate nu-
mi vel estimādi vel credēdi. ¶ Denq; no
tari potest. q⁹ in aliquibus horū nō est do-
minium legitim̄ ab vsu vt in pecunia nu
merata cuius dominiū est vsus. alioquin
frustra esset. Et insuper conuersio in abo.
cuius vsus est ipsa re consumpta. Et ita
p̄prie non separat̄ hic vsus a dominio
Unde consurgit non parua turbatio ap̄d
aliquos nihil habere se dicentes in p̄pio
vel in cōmuni.

Consideratio quarta

¶ Contractuū diuisiones in spēs ⁊ simi-
c litudines possunt elici ex p̄missis. ¶ Di-
uidit̄ ē cōtractus p̄ quē fit trāslatō dominij alicuius ra de vno ad alterū/ p̄cio le
gitimo mediāte. Dra q⁹ ibi ē merx ⁊ p̄cij. ⁊ emēs ⁊ vendēs. Nec refert si sint plures emē
tes vel vendētes vt in cōmunitate. Et dicit̄ merx aliqū pecunia. aliqū vsus ipsarū recipiē
di. aliqui est p̄prius corpus/ seruit alicuius. ¶ Diuisiuus ē ⁊ tus q⁹ p̄ quē fit translatio dominij ad alterū/ nullo p̄cio mediāte. non
quidē ad semp vel ꝑ semp. q⁹ tam cēt libe-
ralis donatio. ¶ Campsio est ⁊tractus per quē fit trāslatio dominij vtriusq; rei ad alte-
ram. sic q⁹ vna est p̄cium alterius/ nec differt merx a p̄cio. Et inde consurgit dra ab em
ptione ⁊ venditiōe cōmuniē dicta. vbi p̄ci
um ⁊ merx distinguūt. ¶ Donū ē trāslatō rei ab vno in alterū liberalis ⁊ irredūdabi-
lis nō cū pacto vt sit vel intentio/ q⁹ fiat rēddi
tio. q⁹ nō cēt donū pure gratuitū. ¶ Mu-
tuus cōmodato est ⁊tractus p̄ quē fit trans
latio vsus rei de vno ad alterū nullo p̄cio mediāte retēto dōnio. ¶ Locatio ē cōtract⁹ per quē fit trāslatio vsus rei de vno ad al-
terum/ aliquo p̄cio mediāte retento domi-
nio. ¶ Censualis pensio vbi merces ex rē-
dimone ⁊ emptōe. locatōe ⁊ cōductōe. q⁹ fit vbi q̄dā translatio dominij rei ⁊ vsus
sui ad tempus solū. vel cū certis modifica
tionibus appositis. ¶ Possent ex his elici descriptōes illicitoꝝ ⁊tractuū. posset etiaz
fieri verbō de p̄missis p̄ metaphorā ⁊ trās-
lationem ad spūalia. vt dicamus regnum celoꝝ emi. ⁊ q⁹ deus recipit ad vsuram/ sed omittimus. ¶ Postremo quoniā suscepō
p̄sentis opusculi. p̄cipaliter est nō de quo
libet contractu plene loqui. sed ad inuestī
gandum quis cōtractus vere dicē vsura-
rius. vt radicitus a pte possit cognosci/ cu
rabimus causas aliquas remouere/ p̄pē quas posset̄ videri aliquibus q⁹ cōtractus aliquis esset vsurarius. vel illegitimus. siue non licitus. loquentes p̄cipue de legitimo vel illegitimo ꝑ m legem pure diuinaz vel pure naturalem. p̄supposito lapsu generis humani seu peccati. Et p̄mo de venditio-
ne ⁊ emptione. fiat sermo et hoc in secundo quaternario nostrorum considerationuz.

Incipit secūdus qua
ternarius.

Consideratio quinta R

Enditōis ⁊ emptōis ⁊tractus/ nō
v ideo p̄cise dicē illegitim⁹. q⁹ sic vti
lior vni p̄ q⁹ alteri vt vendenti q⁹
emēti vel econtra: ¶ Posset aliqs opinari
p̄ tranū. q⁹ ⁊tractus spēs est iustitie cōmu
tatiue q⁹ respicit equalitatē rei q⁹ vendit̄ ad
rem q⁹ emit̄. vt fiat equalitas iusti p̄cij. p
ter quā equalitatē. facilius obfuandam
inuēta ē moneta vel numisma vel pecunia.
sicut puleōre dedunt p̄bus ⁊ facile aduer
tere cōsideraūi distātias locoꝝ ⁊ varietatē.
nūc abūdantie. nūc indigēie in reb⁹ cōmu
tādis. Habiliorem⁹ appareret veritas nostre
cōsideratōnis in ꝓtica vulgata ⁊ appro
bata p̄ oēs fere natōes. où vendunt̄ ⁊ emū
tur redditus ꝑpetui vt decem denarij red-
dituales ꝑpetui/ p̄ centū vel ducēis in pe
cunia numerata. Lōstat in hoc casu quo
tidiano/ q⁹ infra. xx. annos emens poterit
recipe totam pecuniā traditam: remanēte
sibi sua possessione ex integro. imo facta fo
tassis melioratōe. ¶ Sūt alij casus ostē-
dentes veritatē hui⁹ cōsideratōis. ꝙ ꝑ vni
uersa ad p̄sens sufficiat. Unde terminus Text.
xxv. sic habet. Qui vendiderit domū suaz
intra muros vrbis/ habebit licētiā redimē
di donec vnus annus impleat̄. si nō redē-
merit ⁊ anni circulus fuerit euolutus/ emp-
tor possidebit eam. ⁊ posteri eius in ꝑpe-
tuum ⁊ redemi nō poterit etiam in iubileo
Notanda hec tria. Primo q⁹ venditio ꝑpe
tua licita ē. Secūdo q⁹ venditionē nō in-
fiat ꝑ dino redimēdi. Tertio q⁹ si emptor
post decem vel viginti annos velit vende
re illud q̄d emit suo venditori qualicūq;
p̄cio. nō tenet fructus medij tp̄is deducere
in p̄cij recōpensatōez.

Consideratio sexta.

Enditōis ⁊ emptōis cōtractus nō
v ideo p̄cise dicē illegitimus/ q⁹ res
vendita potest ad certū tempus re
dimi seu retrahi lege super hoc constituta
¶ Dicentes oppositū/ condēnarent supre-
mum legislatorē deū in legibus suis iudi-
cialibus/ datis p̄ mosen populo indeuo
ti sicut ē textus apertus Leui. xxv. mor alle-
gatus. vbi patet q⁹ vendens hereditatem
poterat redimere imo ⁊ sine redemptione
reuertebat hereditas in anno iubileo. Lō
stat inquit regio possessionis vestre/ sub re
demptionis conditione emēdē. Dec au
tem lex induce hoc non q⁹ obliget ꝑ nūc
populū ꝓsianū/ nisi ꝑ quāto nouiter in illi
uerē ꝑ legislatorē legitimū. in ista patria
vel in illa. licut ⁊ factus ē de multis legibꝫ
iudicialibus legis antique. q⁹ ad modū
ꝑterea lege ciuiles nō arcant in foro eccle
siastico. nisi ꝑ quanto ꝑ legislatorez eccle-
siasticum firmate sunt. Dubitat aūt ad ꝓ-
positum mōstralle ꝑ licitā legem veterem
veritatē nostre cōsideratōnis. q⁹ sic. de lege
pure diuina ⁊ naturali/ contra quas agere
nusq̄ fas ē. non habē q⁹ de ratōe venditō
nis licite sit q⁹ nō valeat redimi res vendi-
ta. sic q⁹ nō interponat̄ cōditio redimendi
lege publica vel ꝑuata volūtate.

Cōsideratio septima

Enditionis ⁊ emptionis cōtract⁹/
v nō ideo p̄cise dicē illegitimus/ q⁹
pactum potestatis redimendi rem
venditam ad tempus certum vel incertuz
vendens ⁊ emens interponūt. ¶ Declē
er precedenti. q⁹ si iusta lege publica/ potest
hmōi cōtractus fieri non repugnat legi di
uine vel naturali quin ita fieri possit lege
vel conuēcione ꝑuata quicūq; sit alicubi ꝑ
ꝓhibitione posita.

Consideratio octaua.

Enditionis ⁊ emptionis contract⁹
v non ideo p̄cise dicitur illegitim⁹
iure diuino ac naturali/ dum pro-
pter libertatem redemptionis vendite rei
res ipsa minoris p̄cio venditur vel emi-
tur. ¶ Deducitur primo per institutionē
legislatoris publicam si fiat ex hoc mensu
rano p̄cij ꝑ m ampliationem dominij ꝑ
rem emptaz. Constat etiā q⁹ in casu cō
sideratonis cedit res empta/ ipsi emptori
in minus amplum dominiū/ q⁹ si non pos
set redimi. ⁊ econtra venditor non ita ple
ne demittat se totaliter a dominio sue rei
quam vendit. Si igitur potest p̄cij aug-

ſpiri, nam ius vel dominiū ē pinguius la-
cus ⁊ vberius dominio diminuto: posſit
⁊ poſſit diminui. Pro quo ſcias tertiū Le-
uit. xxv. qui ſic habet. Quāto minus tem-
pus numerauerit ab anno emptoris cō-
habit. ¶ Confirmat ex dilectatōe cōtra-
ctus qui ē locatio vel cōductio vbi ſit trāſ
latio ſolutio vſus contra dominū. Quis ei
neſciat tam vel augeri ſcium, intra tps ⁊
vſus cōmodietē maiorem vel minorem?
¶ Dicit ex premiſſis hec veritas q̄ non eſt
de iuſta ſua rauſe vendicio aut emptio-
nis q̄ fiat ſine libero alterius partis ⁊ ſine
ſpe vel pacto redimpēdi ſua retractōis q̄
vendentē aut cuius cām habētes.

Sequitur nūc videre

quid de iure poſitiuo ſit vel ē pōt de ratō
ne cōtractuum. Et hoc in tertio quaterna
rio conſiderationū.

Incipit tertius qua ℔
ternarius.

Conſideratio .9.

Rbitrio legiſlatoris ſubiacet ⁊ trac-
a tatuū modificatio: limitatio vſ'am
pliſicatio. ¶ Deducit ex hoc, q̄ ad
legiſlatorē ſpectat legū inſtitutio, ſformatio
nē ratio cōtractū, cōſiſtit in cōformi-
tate ad legē. ſicut patet ex diffinitōe ꝓtra
ctus q̄ ē mutuus cuius legitima. i. cō-
formitas ad legē ſacra. Dñs ⁊ tractꝰ matri-
monialis de q̄ minus videt, cuz ſit de iure
naturali, ſubijcit tamē arbitrio legiſlatoꝝ
ſz pape vel eccle aliquā nō poſſet funda
ri illegitimatio quotidiana pſonaꝝ ad mri
monialē tractū. Immo ⁊ arbitriū eſt le
giſlatoris extendit eiā ad fori ꝓſcientie ⁊ pe
nitētie vt nō quilibet peccator poſſit ſe cui
liber ſtendon ſe ſubijcere ad ꝓſecutōez ſa
cramētalis abſolutōnis.

Conſideratio .10.

Rbitrio legiſlatoris ſuo eſt. quādo
a expedit ⁊ decet, cōtractꝰ aliquos nunc
validare nūc invalidare. p tempo
rum, locoꝝ. pſonaꝝ ⁊ aliaꝝ circūſtantiarū
varietatē quotidiane. ¶ Deducit primo p ex-
emplū legiſlatoris ſapientis dei. qui licet mul-
ta iudicialia ſtatuerit in Moyſi q̄ lege ꝓ re
gimine populi iudaici ambulorum. Nec pa-
tet illa iudicia tpe legis euāgelice, q̄ illa cō
miſit illis quib⁹ dixit. Qui vos audit me au
dit. Et p aplm ſuuz. Omnis alia poteſtati-
bus ſublimioꝝ ſubdita ſit. Et ad hoc eſt
ſententia concors olim doctoꝝ ſimo totius ec
cleſie. Unde q̄ diceret hoc argumētū cōtra
tidū. Ter antiqua iudicialia ſic vel ſic dice
bat papa ēdo vel phībēdo, ergo taliē nūc
agere tpiani tenentē fallerēt, q̄n hec conſe
quētia, nedū falſa eſt ſed hereticalis. Et q̄
ſequitē hec veritas q̄ dum redimitē hereditas
vendita, non eſt neceſſariū deducē fructus
medios percepros, niſi bocalia lege q̄
antiqua fuerit inſtitutum.

Conſideratio .11.

Rbitrio legiſlatoris hūani nō eſt
a poſſibile quoſlibet cōtractꝰ ita ſuis
legibus moderari q̄n ſubſeq̄ poſſet
multiplex abuſus. Dunt ad hoc auctorita
tes ſtrūm plures ⁊ experimento quotidiano
cognoſcunt. Nō tamē fruſtra conat legiſ
lator ad moderatōez cōtractuū ſuum facit
q̄ in ſe ⁊ ad p̄clusionē abuſuū. cōdēdole
ges vniuerſaliter poſitas. q̄ quales ee debēt
Iſidorus ponit. Nihil omīn ob Fuandus
eſt illud comicū. Ne q̄d nimis. Et illud ſa
pientis. Noli ē iuſtus nimis. Idem⁹ ē
in plurib⁹ q̄ multiplicatōes inſtitutionuz
⁊ penaꝝ ſic inuoluūt populos, q̄ ſit eis ſin-
gū intolerabile ⁊ inuolutō laqueoꝝ. Exēplū datī ē alibi in materia ſymonie. ⁊ po
teſt accipi in materia vſuraꝝ, q̄b⁹ dū queri
tur additio p̄dicti, cōdānat ē multa contra
ctus q̄ fm legē dei nō ſunt vſurarij nec illi
cit. tēnt vtiles tam reipublice q̄ pſonis.
Exemplū ē ꝓterea de caſib⁹ in foro penitē
tie. ⁊ ſilibus alijs de q̄bus alibi.

Conſideratio .12.

Rbitrio legiſlatoris cōuenit nedū
a legere in ⁊ tractib⁹ ponere. ſed poſi-
tas interpretari. nō tantū doctrinali
ter vt iuriſpiti poſſunt ſed auctoritatiue et
iudicialr. Eſt itaq̄ legiſlator tā q̄ lex vius
director ⁊ epykeies. dū ⁊ vbi ꝓuenit circū
legis difficultatē ex circūſtantiaꝝ varietate
q̄ ſunt innumerabiles. nec cadē poſſunt ſub

arte vel lege q̄ ꝓ accidēs ſūt. Hinc ē illud
vulgare auctoris. Ꝑ ce lex eſt cupiunt vt
iure regāt. ¶ Elicit ex hoc altera virtus q̄
vbi ſup bonitate vel malicia quotidiā con
tractuū, difficultas talis exoriē q̄to nō pōt
doctrina alē determinari, recurrēduz ē ad ar
bitriū vel interpretatōez legiſlatoris. p̄ſum
ſupmi ⁊ eccleſiaſtici q̄ cenſeē habere iura, ne
dū hūana ſed diuina in ſcrinio pectoris et
vbi papa deficeret, p aliū generale hz ſupre
mū iudiciū iuxta veritatē in generali cōci-
lio Conſtañ. determinatā ⁊ in hac lege diui
na imobilē fundatā. Si peccauerit ē fra
ter tuus ⁊c. ſequit̄ dic eccl'ie. ¶ Subiūgam⁹
in ſpeciali de vſurario ⁊ tractu ſub quarto
conſiderationū quaternario.

Incipit quartus qua
ternarius.

Conſideratio .13.

Surari⁹ tract⁹, repugnat legi di-
v uine ⁊ naturaliſic q̄ ex ſuo genere
malus ē. nec pōt bene fieri. ¶ Exē-
plū de mēdacio ponit aliq̄. Et ad hoc eſt
ſententia cōis doctoꝝ. Dñs philoſoph⁹ na-
turale iudiciū ſequēs poſuit ꝓ ra naturaz
ē vt nummus nummū pariat. In pſalmis q̄z
⁊ ꝓphetis ſatis innuit. ¶ Si q̄s ad beati-
tudinē velit introire, q̄ pecuniā ſuam nō
det ad vſurā. Ꝑ o deniq̄z dicit. Date numū
nibil inde ſperāteo. ¶ Et ad hoc ſūt ꝓ gra
tie plures date p doctoꝝ ꝓ ē in cōuenti-
bus q̄ reipublice ꝓuenirēt ex vſuris ſi licite
dicerent. Dñs ⁊ hō naſcāt ad laborē, ſicut
habet in Job. Eſt ergo cōtra naturā hois
vt ſine labore velit viuere. q̄ fit in vſurio.
Nā ⁊ adā in ſtatu innocētie poſit⁹ erat in
paradiſo vt operaē ⁊ cuſtodiret illum. Et
p̄ penā dictuz ē illi. In ſudore vultus tui
vescēris pane tuo. Quinetiā recipiētes ad
vſurā dū pecuniā ꝓmptā inueniūt, facili⁹
cōſumūe ⁊ ponūt tocio vacāt ⁊ tandem
graui paupertate p̄ eos alienum conſumūtur
¶ Verūtamē iſte ⁊ cōſimiles rationes dedu
centes ad incōuentia nō videnē ſatis ꝓ ſul-
cere volentē ꝓterire. Quia poneret ex ad
uerſo mltos caſus, q̄b⁹ magē vtilitas ⁊ q̄ſi
neceſſaria ſequereē: tā in dāte q̄ in recipiē
te. ſicut allegāt alīq̄ de mendacio officioſo.
Et alij de ſimplici fornicatōe. Dicerem in
ſup verbū ꝑ ſi non eēt ꝓpetū ſed conſilium.
Similiter ad illa que ſubiungit ⁊ ꝓmittit
dum p̄dictū verbū dixit. Date mutuum.
¶ Nihilominus veritas iſta tenenda ē
q̄ exiſtit ⁊ eccleſiaſtica determinatōe ſicut
⁊ de mēdacio, q̄d nō poſſit bene fieri. quia
per doctrinā oppoſitā qualis fuit apō gre
cos multos, ſi admitteret officioſum men
dacium, tota ſcripture ſacre (ſicut dicit Au
g⁹) vacillaret autoritas. imo depiret fideli
tas ⁊ fides cōuictus apud homines. Nō enī
oportet ꝓpter vtilitatem que ꝓ accidēs poſ-
ſunt accidere, ea dicere bona q̄ ꝑ ſe ⁊ de ſuo
genere mala ſunt. ⁊ q̄ ꝑ ſe hm notata (ſicut
Ariſtoteles loquit̄) ſunt in natura malicia.
ſicut furtū quod eſt cōtrectatio rei alienē
bene fieri ē impoſſibile. Quis furtuz poſſit
fieri nō furtū accedēte cōſilio dīi. Simi-
liter diceret q̄ vſurarius contractus vtilis
dus ē per legē ſuperiorē diuinā, ⁊ ita illegi-
timus ē vt lis furis ſimilis. dū pecunia v ſu
tra ſortem recepta cōtrarie inuito domino
ſaltem ꝓncipali. ſ. eo quē cunq̄ ſit vo. un
tas recipiētis ad vſurā. q̄ verſatur ē in mo-
lūtaria p ſe. ſed voluntaria p accidēs. ſicut: ē in
pericle mercis imminente naufragio. ⁊
ſicut conſensus in matrimoniū p metum ca-
dentē in cōſtantē virū. qui cōſentit ne mē-
tiant vel moriat. Eſt enī cōſensus iſte in-
validus ad matrimoniale cōtractū. Simi-
liter diceret de vſurario cōtractu. Quāuis
nō ſit quid certum oſtenſuz quip ꝓpter diffi-
cultatem ſatis multe.

Conſideratio .14.

Surarius cōtractuꝫ ſicut in anti-
v qua lege tolerat⁹ eſt. ita poſſit i no-
ua permitti, ſed ſub certis modifica-
tionibus. Nō quidē vt ēt licitus ſz ne de
terius emineret. Exemplū de libello repu-
dij in antiqua lege permiſſo. qui nunq̄ fuit
licitus. Sic permittebat̄ ē dare ad vſuras nō
primo ſuis ſed alienis. q̄uis ſup h⁹ ſit va
ria doctoꝝ locutio. ꝓpter verbū ambiguū
Unde tertius Deut. cuiꝫ. ſic habet. Nō fe
nerabis fratri tuo ad vſurā. nec frugem nec
quālibet aliam rem. ſed alieno. Exemplū
preterea de meretricibus, que tolerantur,
non approbando quod faciunt. ſed nō pu

blenda. ¶ Hic dici posset inquiri si vole mus talia facere vt vitemus furta lu cros iniqua sentē inde. sic q̄ nō peccat ad ptē nullo modo licet peccet licet mereatur nō te net ad restitucōem pecunie lucrate q̄ tradi mus ecclie vitus sic corpus iniusto modo. sic Rofredus licet dicta cōe sit. sed opinio supler tenē ecclie aliud statuisse posse.

Consideratio .14. N

¶ Usurarius cōtractus dabet fieri pa ctualiter in mutuo pecunie. Dicit enī vitra quasi vltra ens. Mutuū sic dictū. quia de meo facio tuū. Et hoc p̄ cipue cōtingit in pecunia in qua dominij vltra nō dabiliter distingui nō possunt. q̄ suum vltra pecunie est eius consumptio. et in dominū transit cū vsu. Propterea ma nifestatur iniquitas vsurarij. quia de pecu nia que non ē ita sed alterius facta p mu tationem. illo pretio recipere pecunie. quam cupit vltra sortem. vel aliud emolu mentū ex pacto. Verum aūt sine pacto cō mutet vltra salutem in foro conscientie. distinguendū ēt p varietate casuū. et inter bonum. Constat enī q̄ recipiens mutuū tenet ex lege amicicie. et benivolentie sue mutuū quandā amicabilē benivolentiā quā poterit intendere. et expectare ille qui mu tuum dat etiam p rehibitionez eterno pio boni vel officij. vt q̄ in casu simili recipiet ab illo mutuū vel aliud amicicie bonum Mutuum cū sit simplex et liberalis dono sic inuenit. dum tamen principalis intētio sit donare. etiā vbi spes redonatōis vel red dentionis nulla est. Sic ad ppositū de mu tuo vbi nihil sperandū est iuxta vbz xpi. scilicet principaliter vel ex pacto. quoniam pactum de recipiendo est pecunia mensura bile. et ita mutuū cōtractus inhonē.

Consideratio .16.

¶ Usurarius cōtractus nominat ali quādo talis apud doctores vel po pulū vel legislatores. qui ppie rei suo genere non est vsurarius. ¶ Occurrit exemplū simile de symonia de q̄ solet fieri distinctio q̄ quedam symonia est phibita quia mala. et quedam mala quia phibita. que distinctio sanē et frivola reflectet vtiqz. quanta veritate. nihil est malum nisi quia phibitū. Propterea papa nō po test facere de nō symonia symoniā. licet nō symoniā posset punire vel phibere. sub pe na vere symonie debita. Sic in ppositō q̄ legislatores attendērūt contractus varios fieri vendēdo vel emēdo locādo vel pro dando in detrimentū reipublice. et in fra dem et fanore vsurarū ppter dictarū. phi bentur hmōi cōtractus illicitos et phidio sos reipublice. sub pena vsure debita. Sic put cum sano constat ex opinio de mala et fraudulēta intentōe cōtrahentiū. vbi si cō stitaret vel cōstaret legislatori. de bona et simplici et pura intentōe cōtrahentiū. aut non misset tales leges. phibitorias aut a suis legibus illos tales expellet tanq̄ vsu rarios et directos a regno.

Sequitur videre

de potestate legislatoris in moderādis cō tractibus lege positiua sub quinto cōside rationum quaternario.

Incipit quintus qua ternarius.

Consideratio .17.

¶ Usta lege potest inflictiui in aliqua patria: vt nulla fiat venditio reddi tualio ppenia. quin possit redimi. vno modo vel alio. ad tempus vel ad ip. ¶ Apparet hec veritas ex dictis in secta cō sideratōe. p textū logis antiquē. q̄ tunc ver q̄ fuit rōnalis. et cui⁹ similis potest nouē inflictui. ¶ Si quis aūt diceret in aliqua lege cautū esse vt dū redemptō fieret. dedu cerent fructus recepti medio tpe. et ita debe re stare lex iusta. que redemptōem bene dictatis venditē cōcederet. fatendum est q̄ hoc posset. attamē si nō fiat. nihilominus po terit ē iusta. si p qualitate patrie et reipub lice. cū circūstantijs ceteris. videat expedi re. vt videlicet succurrat et vna pte indi gentibus pecunia p̄mpta. et quidem ex alia pte. ne distrahant hereditates et insta bile. fiant de pdīis in pdīos. et de here ditibus ad non heredes. / p̄sertim in feudis ¶ Propterea repetē vt in plurib⁹ nullam ē

venditōez marime hereditarij. q̄n lege sta tutū fit vel cōsuetudē firmatū. vt talem infra annū rē ē venditor vel p̄ximus posse retrahē p̄ simili summa. non dedu cis cis fructib⁹ interim receptis. ¶ Cau tum et firmat vnum dictum p̄tuo et memo riter habendū. q̄ nō est de intrinseca ratio ne venditionis vel emptionis. impotentia vel nō facultas redimēdi.

Consideratio .18.

¶ Usta lege pōt in aliqua patria p̄ hiberi. ne dat in p̄tractu venditōis et emptiōnis. pactū inter ptes. de fa cultate redimēdi. ¶ Posset aliqui p̄ma fa cie videri repugnantia ibius dicti ad p̄ce dens. q: si lex iusta pōt dari de facultate re dimēdi. quomō nō erit ius partib⁹ pactuz facere. Sed respōsio facilis ē si cōsideretur intētio legislatoris ad p̄hibitionē talium pactoz p̄sonalū. ne videlicet data libertas ea abutant in fraudē vsurarū. Interest el legislatoris. ne quilibet pat⁹ sim abutat re sua. Unde et apud paganos. etiaz philoso phos. stoicos nominatim cuā apud mssti lieñ. qui semiebāt (licet erronee) bonum se ipm licite posse occidere. p̄ter infortunū vel euadendū vel cauendū. Lex erat ne b⁹ quisq̄ faceret sine iudicio publice autori tatis. Sic in p̄posito et similib⁹ multis di a potest. q̄ aliqua licent lege publica. que non licent autoritate p̄pria.

Consideratio .19.

¶ Usta lege pōt inflictui p̄cū rerū ve nalium tam mobiliū q̄ immobiliū. cā censualiū q̄ nō censualiū. feudaliū et nō feudaliū. vltra qd̄ p̄cū nō liceat ven ditori exigere. imo nec emptori dare. magis p̄nata voluntate. ¶ Cū itaq; p̄cium sit in p̄tractib⁹ tanq̄ medium ad negotiandū: et diffi cile sit tale medium sp inuenire. ppē affectio nes varias et corruptas hoim. p̄sito expe diens ē vtrumlibet medium capisse. put sapiēs iudicabit. sicut loquit Aristoteles de me dio virtutis. Nulli aūt debet cōsuli sapien tior q̄ legislator. Propterea spectat ad eū p̄cia put quātū possibile ē. iustū p̄cium statuere. quale nō licet trāsgredi. p̄nata voluntate. que debet cogeri vt ligari. put reipublice

deposcit salus. ¶ Si vtilē p̄cia se obli rebēt imposita. quēadmodū videmus pa ne et vino. q̄ emuntur altercatōes medū in tales sed plures et impie. Ad cuius rem q̄ dicit inter cētes et vendētes. qd̄ nō fieret si vnico vbo et absoluto finem ponerē p̄ cium. vt vbis talis p̄cii tāti valet. modus bladi tāti valet. hec cauda venit ē bus p̄ hic casum tāg. et ita q̄ filiab⁹. tūc dare p̄ quis vellet q̄ nollet. aberet altercatōe omis sa. Difficile ē fatemur. sed rē salubriter facti bile apud bonos bone voluntatis. qb⁹z hoc esset pax et gloria deo.

Consideratio .20. P

¶ Usta lege potest inflictui aut genui ti tanq̄ licitū et expediēs in certis ca sibus p̄ qualitate p̄sonaruz. q̄ fiat venditio et empcio legitima. cum expressio ne pacti de redimendo. et p̄cio ceteroz p̄cio rum minoz q̄ res emeretur vel venderetur sine tali pacto. ¶ Ponamus exempli gratia et rei quā agimus. duas aut tres ge nerales circūstantias q̄ non fingunt sed re periunt in multis pub⁹. Cōstituū est a le gislatore et consuetudine fuisse in vna pa tria. q̄ nemo vendat censuz annuā lē ppe tuū. q̄n possit redimi tenēs quotiēs. Sta tutū est ptera certū p̄cii. et p denario q̄n decim. Hoc tenū licet. vt pz ex predictis Sūt in vlla patria sicut ē debēt. ecclesiastici plures. nolentes mēdicare. sed de reddit⁹ in p̄mani vel p̄prio viuere. et hoc vtiq; li citum ē iuxta determinatōez xpi et aposto li. et obsuetudines totius ecclie. Dignus ē enī operarius mercede sua. Benigz dotrahentes ecclesiastice dotationi. p̄pter hoc damnati sunt vt hereici. etiā notissime in cōcilio cōstan. Et hec ē causa que martyrem Tho mam fecit. ¶ Addamus cōsequenter sicut reo habet q̄ nō inuenimus ecclesiastico no minati. possibilitatem p se vel p alios assi gnationes quotiēcūq; reddituū. nisi facta pactōe de facultate redimēdi. nihilominus plus caperēt inuenite si possent etiam cuz maiori p̄cio. cū insup etiā simplici intentio ne. vacua ab omni questu. neduz vsuraria sed quomodo liberalitatis vel illegitimo. ¶ Queritē quid agēdū sit apd ecclesiasticos hmōi? Si nolunt emere. p̄pter scrupulos

velint videant dñe scandalū in fama ecclie
eorum. ipe patrem fame non habuisset. si ne
cessario negligent. vita nec mallet. nec alio
rum obsequiez omnino curaret/remanebat
Jihad aut incolumitas nulli regulariter eccle
siastico vel seculari/ pcurrere tolerabilē
fuisset de ecclesiastico ad annuū cōtractū
approbatum. quoz finaliter seu ultimo/ et
si fuisset a principio sufficiēn. delapsa ē in ei
munitatem intolerabilē. nec sua sed tempoz
malicia. De hoc ardua ē. q vtrū posset gra
ciose empcio nō qui dicunt ē ex licentia ecclie
legitima. i. lege cōstituta. vide habemus
Posilli. Resoluentes igit materiā ad pri
mū allegationib⁹ ve veritas nude et aperte
se manifestet in pace cordis et in lumine
rationis qđ est lumē vultus dei signatum
sup nos. Concludam⁹ ꝑ similia. q fas est
vnicuiq; vti re sua. pot sua est. patet ex ter
minis. quia ē ꝑdicatio diffinitiua de diffi
nito. vel cōtra. Aut sic. fas ē z licet vnicui
q; uti re sua. pot volentem ante
do. vendēdo. locādo. dādo. mutuādo ⁊c.
⁊ capiē vel cōtra abun. Patet istud ex ter
minis. q. dcī casu in q̄ quis nō pōt uti re sua
iam respectu casus illius nō ē sua. Vel sic
fas ē vnicuiq; tanto uti re sua/quanto iure
rei ē sua. Vel sic. fas ē vnicuiq; uti re sua si
cut volunt. nisi pateat prohibitio legis na
me. in quo casu iam res non dicit esse sua.
Dico circū est ab aliqo q nihil eam naturale.
q̄ vt quilibet vtat re sua. Et fundat
in lege naturali de dilectōne ꝓximi. Et in
hoc duobus mandatis queq; voluit vt
faciant vobis homines. z vos facite illis. z qđ
oderis ab alio tibi fieri alteri ne feceris. nul
lus enī velle debet q impediat ab vsu rei
sue: nisi lex dei sit in oppositū in hoc vel in
alio casu immediate vel mediate. Dicit imme
diate ꝑ legē euangelicā. dicit mediate
ꝑ legem positiuam rōnabiliter latam/ p
ceptoz dei.

Sequitur secunda

Pars principalis que ponit casum actus in
quodam monasterio exponens circūstā
tias. ⁊ singula que in emptione requiruntur
ꝑ ipsa discutiens.

Post materiaz

ꝑ de ꝓtractib⁹ resoluta ꝑ diffi
nitōes ⁊ diuisiones. nec ⁊ modos
significādi metaphisicales
⁊ theologicos/ vsq; ad gen
generalissimū qđ ē iusticia. ⁊ hoc sub brevi
ter ꝓsideratōib⁹. descēdendū videt ad ꝓcu
larē casū. Deinde circūstātie notabiliē q̄
facilius ⁊ verius possit factū vel vīi⁹ ꝓ
tur scire. ¶ Tres dicimus ē aūt tal' casus. Cō
munitas alicui⁹ terre/ licentiaz habet a dño
suo/ de certa impositōne facēda sup bona.
vendanē infra suos fines. vt ꝑ qualibz du
os denarios. ⁊ q̄ sup hmōi obuētionibus
possit certū annuū censuz vendere addita
tamē facultate redimēdi ꝑ q̄z statuez
est q̄ndeam ꝑ vno. Quodda monasteriū
emit ab hac ꝓmunitate/ ius recipiēdi cēsū
florenos. annuatim ꝑ duob⁹ milibus flo
renoz. in numerata pecunia dat. ⁊ dicta
facultate redimēdi. Quesito ē si dict' cōtra
ctus sit vsurarius vel alo illicit⁹. ¶ Hūc
igit circūstātias explicemus. ¶ Prima cir
cūstantia ē ex pte ementiū. quoz vita rōna
biliter ꝑsumere facit q̄ nō in fraudē vsura
rum vel illiciti quest⁹/ vellēt inire contra
ctum aliquē sciēter vsurariū. etiā ꝑ mor
te ꝓpīq. ¶ Secūda q̄ parati fuerūt ⁊ sunt
stare iudicio peritoz. sicut ⁊ ab initio. ⁊ cō
sequēter ꝓsuluerūt plurimos. tā vina voce
q̄ ꝑ scedulas ⁊ scripturas. quoz fuit consi
liū. q licit' erat eis ꝓtract⁹ suus. imo fortas
sis ē potuit q̄ ille vel sūi⁹ erat eis debit⁹.
ne desolaret monasteriū. cui succurrere de
bitū habēt. nec aliter inuenīre. ¶ Tertia
circūstantia est q̄ vltra ꝑū solitū ꝑ oīm
patrie cōstituū legitime/ tradidert sūt quā
tam ptem. ⁊ quātuz dedissent ꝓ redditib⁹
ppetuis. Et supponit q̄ augmētū ꝑij fue
rit de ꝓsensu dñi vel vere vel interpretative
¶ Quarta q̄ venditio tam efficax fuit ex
parte eoz tam in voluntate q̄ in ope trans
lationis: q nullā sibi reliquerit facultatez
retrahendi ꝑcium datum. ¶ Quinta cir
cūstantia ē paupta ementiū. imo desola
tio si nō inuenīret venales redditus. quos
mallēt ee ꝑpetuos. sed nō inuenīt obstan
te circūstātia patrie. in qua ꝓhibitū ē lege
ꝑ ꝓprietas dñi/ ne fiat venditio redditus

ꝑpetua. sed semp cū facultate redimendi.
¶ Secūda q si vellēt ꝑcedē vsurario vtuplo
plano vel palliato/ repetent ꝑ pecunia data
in ꝑciū venditōis/ longe ampliorē cēsū an
nualē. vt si posuissent scabio vsurario mil
le francos. habuissent cērū francos annua
tim vel ampli⁹. vbi nō habēt ꝑ duob⁹ mili
bus francoz mi. centū francos. Et hinc ꝓz
nec q̄ fraudē vsurariā ꝓmittere. nec q̄ scāda
lum vt ab alijs ꝓmittat/ dare qđ bo notan
dum ē. ¶ Deinde possent inducī ex pte ē
dentiū/ certe circūstāte seu cause. ꝑ iustifi
catōe legis cōdite q̄ dicta ē. ne sez distrahā
tur hereditates de hereditib⁹ ad nō heredes
aut ne ꝓmunitates/ ppetuis redditib⁹ one
rate/ tandē deperant. ¶ Addita ē ꝑterea li
mitatio ꝑij/ sicut potuit rōnabiliter instī
tui. Data ē insup licētia ꝓmunitati vendē
ti de q̄ loquīē casus/ q̄ imponeret duos de
narios ꝑ libra ad emitādū fortassis grauī⁹
incōuenīēs de diminutōe monetaz. sic ex
perimur ee grauiosē. q̄ impositōes seu ve
ctigalia q̄ fuēt nerui reipublici fm ciceronē
¶ Amplius nō ē leuiter ꝑsumēdū. q vel
dñs patrie illius vel ꝓmunitates/ sint imē
mores salutis sue. q̄n bona intentōe et bono
fine/ fecerūt ea que fecerūt vel obtinuerunt. ex
quo de se nō sunt illicita. sed possunt bñ et
salubriē fieri. q̄ vis enā possent abusus cō
mixti. sed sup illis nō ē habēdū iudiciū te
merariū ꝑ alios. specialiē ꝑ ecclesiasticos. Il
lud apostoli populus obscurādū est nihil in
quirentes ꝓpter conscientiā. Et illō xpi
Nolite iudicare. Et illō iuris Qualibz ꝑ
similēdus est bonus. cum similib⁹ multis.
¶ Elicitē ex ꝑdictis circūstātijs/ ꝓpositō
nes q̄ sequūē. Et ꝓmē regule sequūē ꝑ mo
dū ꝓlutionū recenseātes emptōez ⁊ distin
guēdo a mutuo. ꝑ decisione materie.

Sequitur propo/ & sitiones.

Prima ꝓpositio est

Predict⁹ cōtract⁹ nō est mutuū/ nec
ꝑ ꝑ modū mutui. Patet ex ꝓta cir
cūstātia. ꝓncipaliē iūcta aliis.

Propositio .2.

¶ Predict⁹ cōtractus/ nō habet speciē mu

tui vel fori ad vsuras/ ꝑtinentis. Patet ex ob
stantijs ꝑ ꝑtem tertia ⁊ sexta.

Propositio .3.

¶ Predictus cōtractus nō ē vsurari⁹. pa
tet ex ꝓcedentibus. ⁊ ex vsure descriptōe.
que scām doctores nō nisi in mutuo inue
nitur. Unde si fiant alij cōtractus illiciti
modis enam peiozibus q̄ fiat vsura. nō ta
men vsurarij dicendi sunt.

Propositio .4.

¶ Predictus cōtractus/ nō ē illegitim⁹ lē
ge diuina vel naturali. Et ita si deberet ille
gitim⁹ dici/ oporteret legē oīm̄ condere ꝓhibitiuā
tantē huiusmodi cōtractū. que nō diuī
palam ostēsa est. q̄ si quis dixerit cōtractū
esse ꝓhibitū lege diuina vel naturali⁹ tollē
dat illud sibi cū incumbit ꝓbatio. sed at
tendat vbi repiat. ¶ Deinde sequūē ꝓpo
sitiones in casibus alijs ꝓximis. vbi
sumi possunt rationes vel similitudines ad in
stificatōez nostri casus. Et sit hec ꝓpositō
quinta in ordine.

Propositio .4.

¶ Si ds bona intentōne velut vendere vel
emere rem aliquā ꝓmo simpliciter. deinde
dare grāz q̄ res vēdita vel empta possit re
trahi/ ad temp⁹ vel ad sp. h⁹ potuit fieri ne
dū licite sed meritorie. Patet ex termino.
q̄ si ds/ peccat. magnū ꝑiculū incurrit
vt hec fiant ꝓmouendū. deinde facultas
redimendi. ad inducendū quanta sit celeritas
voluntatis humane. ꝑsertim in hoīb⁹ spū
alibus ⁊ abstractis ita vt coniuncta realiter
possint intellectualiter diuidere ⁊ ꝑiosum a
vili separare. sicut in odio ⁊ amore peccātū
peccatū separat a peccante. peccans amatur.
odium peccatū. quātomagis hoc fieri po
terit in his quoz quodlibet ꝑ se licitū esse
potest: sicut in ꝓposito ⁊ maxime q̄ ad fo
rum cōscientie ⁊ ad deum.

Propositio .6.

¶ Si ds ꝑfert pecuniā alicui ꝑ mutuū vsq;
ad certū terminū cū adiectōe pene q̄ ni
si soluat in illo termino/ obligabit̄ solue pe
cuniā vltra sortē. hoc ī casu potuit bona in
tentōe ⁊ charitatiua fieri ⁊ pena recipi. Pa

ter in anno: p̄ quib⁹ tali pacto solendis. Et sic bona fide no si mutuo mulier ba bet pecuniā suā in vtensilio q̄ p̄ter ingressū penā in sortē reddo. q̄ forte sic indiget pecu nia sua remanere vult indemnis.

Propositio .7.

¶ Si clo necessitate cōpellit recipe ad vsu ram aliquā pecuniā. nec forte dāmificat in q̄ drupio vel in reb⁹ sue in vsu. talis pōt su me peccatu recipe ad vsurā. ¶ Doctores in bocolemnitate sātes q̄ mutuū recipiens non efficitur debitor cum vsurario in peccato suo. Et ita erit hic cōtractus vsurarius et vsure peccati in vno tantū cōtrahēt. Flo rentur declarato q̄ similr ad mutuū. puidē tem. q̄ bene erit multo alienio. Si aūt ex hac radice p̄babl⁹ possit iustificari causa poterit ex per eventū. quicqd fuerit de vō dendo⁹ poterit intelligēs indicare.

Propositio .8.

¶ Si clo vendat bladū vel vinū vel aliqd bonū ad credentiā p̄ maiori p̄cio q̄ ēre cē dimus in p̄mpta pecunia. z hoc faciat ex sincera z pia intentione sine cupidā pro mo nō vendendi cū. quā malet manere p̄mp tam pecuniā. non videt̄ contractus illici tus ē vel vsurarius in foro cōscientie. Pa tet ex lege charitatis et iure dominij. Fi si forte dicerent⁹ q̄ supio: lex mutuādi bōo cōtractus talis: quia videt̄ aliqd vendi quodā modo. Sicut nō est in potestate cuiuslibet differre pecuniā suā in alterū p̄ sortē tanti bum p̄ter bonū inualidatōez. ita dice rent de multis cōtractibus. Quia (sicut dictū est) vocalia sunt. vnde aliquid di catur mūi vel tuū. dep̄det et legib⁹ nedū diuinis sed positiuis. Properea cōsilium dabēdum est nedū a theologia sed a cano nibus qui si discordarent videt̄ ad leges euāgelicas seu theologicas tanq̄ architectorias. vi dere vel epikeias seu gnomica vel interp̄ tatiua. ¶ Rursus addunt̄ p̄positiones duodecim. exactes ad elucidatōez tum talis quām. q̄ aliox⁹ in materia cōtractu um. Si pono hanc regulam ex p̄dictis ēle mentis. ¶ Contractus qui de suo gene re z de substantia debet ēe gratuitus. hanc ē turpē cōpensatur. ꝑ compensatur aliquid

vel ultra sortem. alterq̄ quattuor modō rum. videlicet si fiat aut p̄ saltatione sui incertū. aut p̄ negligentie punitōe. aut grata benivolentie. aut p̄ sola ꝑpetue ze nonis redemptione.

Propositio .9.

¶ Censualis cōtractus. de ser de suo gene licitus ē in multis casib⁹. Patet i fundato nibus ecclie. Patet in cōcessione quā do fiunt dere fisci. Patet cū aliqua ecclia eximi tur a iurisdictōe episcopi. Patet ex vsu q̄ diano. Patet denich ꝑ confessionē aduersa rior. qui legerit suas rubricas ad hoc multipli citer introductas. Sed omittē alligatō. q̄ ne scientib⁹ leges z canones. ē ana ēt. scienti bus aūt superflua vel arrogātia videt̄. maxie cū nō sit p̄sens intētio aliena dicta cape cō tentiosa argumentatōe. nec positiuis iurib⁹ p̄ naliter immisced diuinis.

Propositio .10.

¶ Censualis cōtractus si fiat ad vitaz nō ex eo redditur de se z suo genere vitiosus. Presupponit autem q̄ z intentio sit recta sicut esse potest cōformiter ad legem diui nam. z p̄am cōgruentia iuxta patrie mo res z leges. Attento q̄ ibi est p̄babilis in certitudo lucri vel damni. quā iuriste mul tum notant. Concurrit etiam conditōes venditionis z emptionis. quoniā pecunia est p̄ium quod vendens recipit. Jus aūt recipiendi annuum certum reddit̄ in pecunia vel alia re. pecunia mēsurabili. ibi est merx. Decus forte ēet q̄ censualis red dens annualia fructuū annoz simul z sin gulis solueret. vbi fraus cē potest. Cōcurrit hec eadē ratio ꝑ iustificatōe reddituū per petuoz. quia nō simul emunt. Res aūt minus valet dū expectat in longū q̄ dum p̄sens obtinet. Dicunt igit cōcedētes hāc partem. mirum videri si possunt licite emi reddit⁹ in ꝑpetuū z nequaq̄ ad tempus vel ad vitam. cū ibi possit cē vera venditionis z emptionis cōtractus iuxta cōsideratione⁹ prime partis.

Propositio .11.

¶ Censualis cōtractus ꝑ ꝑter spez lucri ma gnam vel p̄babilioz in vno z alterō q̄

in altero nō ideo redditē vitiosus. sicut hēē legis autoritas. allegata etiam p̄ canoni stas q̄ reo tales valet quātū vēdi pōt. z q̄ is in cōtractu se decipe. sed theologi q̄bus ad certam regulā loqui fas est nonnē decepto nis p̄ licito non libenter assumerent. cōue nunt tamē in hoc q̄ nō omnis excessus lu cri vel damni reddit lucrantē z lucrari spe rantem rēū peccati p̄ter mortalis. alio quin nō salua esset omnis caro. Attento q̄ equalitas inficie cōmutatiue de re ad rez sicut de pecunia ad pecuniā in cambio vel de p̄cio ad p̄ciū. nō est p̄cepti vel in diuisibilis. sed multā habet latitudinē. in fra quā potest magis vel minus dari de p̄ cio. sine iustitie lesione. imo z sepe sine recti tudinis obligatione. Quātis de rectitu dine certus apud doctores sit sermo. dicē tibus aliquibus. q̄ nisi sit defraudatio vl tra medium iusti p̄cij. defraudans nō tene tur ad restitutionē. Et in hoc facto concor dant omnes dicentes eum esse in foro ex teriori. ꝑpter irretationez legislatoris. sed de foro cōscientie: nulli dubiū quin defrau dans teneatur confiteri. Verum aūt obligē tur restituere non est ita clarū nec concor datū apud omnes p̄sertim theologos. Hō enim videtur necessariū q̄ vbi cōcurrunt mutue voluntates vēdentis z ementis et res suas cōmutent in alternitū: q̄ furtum cōmittatur vel rapina iurta illud. Scienti z cōsentienti nō fit iniuria neq̄ dolus. Pe cipue dum scienz z volenz est sui iuris in sua re. quod dicatur ꝑpter pupillos z simi les. Et dum cōsensus non est lege irritat⁹ fiat in deceptione vltra medium iusti p̄cij. Si preterea cōsensus sit absolutus. non so lum cōditionalis. aut f̄m quid. sicut Ari stoteles loquitur de proiciente merces in mare. z de consensu metu mortis extorto. uit per errorē fraudulentū inducto. quo niam ignorantia causat involuntariū vel in toto vel in parte.

Propositio .12.

¶ Censualis cōtractus nō videt̄ ex eo red di de suo genere vitiosus. quia redditur de nouo. vel ꝑpter hoc q̄ compitur in rebus vel p̄sonis alijs a p̄sona cōtrahente. puta quia alter emptor. Tu cōstituis tales red ditus in tali possessionē vel seruo. Stante eni simili intentiōe. nihil videt̄ referre an censuū sit iā cōstitutus vel de nouo fiat cō stituē. Et si nouiter redditus aliqd ꝑpe tuus emit. nō refert si statim cōstituat cen sus annuus decem florēn. plus q̄ si modo statutus. post decē annos alteri cōtrahenti venderet. Exēplū aliud. si cōmunitas ali qua autoritate sui p̄incipis. mota ratione bubus causis. cōstituit certā impositionē sup rebus vendendis infra terminos suos. q̄d refert si statim eodē cōtextu cōstituant centū florēn. annualis redditus sup huiusmodi impositionibus vel si faciāt hoc lapso decēnio. ¶ Et quoniā in hac materia z si milibus f̄m dictū Augustini. Tene cerū z dimitte incertū. cōscientias multoz⁹ ꝑsertim simpliciū z timoratoz⁹ scrupulis varii is inquietat molestat z implementē quan doam trahit addit sequens propositio.

Propositio .13. T

¶ Argumētū sumptū ex cōsilio vel dubio vnius doctoris. q̄ in illo dubio cōtradere sit peccatū mortale. nō est efficax. sed teme rariū z negandū. ¶ Oportet enī incertum dinē ēe nō tantūmodo scrupulosū leue. z formidolosū. sed valde p̄babilē. imo q̄ p̄ gere ea stante. peccū mortale indicē. Sic enī dictū sapientis intelligitur. Qui amat periculū peribit in illo. ¶ Itaq̄ nō quod libet dubium facti sufficiat ad excusandum peccatum mortale si quid agatur illo du bio stante. ergo nec quodlibet dubium iu ris. Assumptum patet in casu cuiuslibz de cretalis. Si mulier ꝑ rotata incipiat per no uam informationē dubitare an attingat vi ro in gradu ꝑhibito. quo dubio stante ꝑ querat vir debitum. quid agere ꝑ test? Si neget. est in casu transgressionis iuxte si nō attingat viro suo. si concedat. est in pec cato mortali luxurie. Ponat alt⁹ casus q̄ ē crebrimus q̄ dubiū sit apud doctores. ali quos ex vna p̄te q̄ hoc debeat agi. dicēnt⁹ alijs in pari numero q̄ oppositū fieri debet sicut in facto scismatis cōtendentiū de pa patu. sepe fuit. Rursus in materia fidei cū doctores dissentiūt. licitū ē ante determina tionē ecclie sepe tenere vnā partē vl alterā. Rursus in quo pōt materia ipsolubilū vt

ſtantino iuret ſe ſecuturū beatum in vita rem. ſi primū verbū qđ dixerit fuerit verū tenuit⁹ mō accipiet ſi fuerit falſum. Tunc vocat hanc ſolā ꝓpoſitōē. ni non acapiet me in vrōē. Querit⁹ quid ager Conſtantin⁹ ſi accipiat. primus eſt. q⁹ Petrꝰ dixit verum.

¶ Sed hec ꝛ illa ſimilia exercitio logi cor. dicitur q⁹ ꝓbabilis errandi ſubſtrahi materialibus ne nō exponat ſe quis periculo. ne vigilet doctores ſe celebrēt ſine millaz. ꝛ illi bus. vbi requirit ſtatus gſe. q⁹ ſufficiat ad hoc ꝓbabilis certitudo. Quia certitudo alia ſine ꝛuelatōe nō habet. ꝓut in moralib⁹ dicit Ariſtoteles ſumēdaz ē certitudinē groſſe ꝛ figuraliter. q⁹ certitudo nō remouet⁹ vna parte oēm ꝓbabilitatē. vel opinionē alteri⁹ ꝓpe. licet magis declinet ad illā. vel ad aliam. qđ ſufficit. imo ſcrupuloſo ꝛ formidoloſe ꝓcedenti ſepe cōſiliū ē in oppoſitū agere. ꝑ certū ex imperio ꝛ conſilio doctorū.

¶ Propterea cōſiliū eſt q⁹ in materia moralī nō ita leuiter aſſeratē aliquid eſſe mortale peccatū. nū aliquis doctor hoc cōſiliū ſup aliquo actu q⁹ nō fiat maxime nū plures alij poſſe fieri bene dicunt. aut q⁹ cadit ſub dubio. ꝓut in caſu noſtro notatum eſt. Vbi patet qualē laborē ſcientiarū ſi moraliū incurrimus ſi quelibet opinio vel cōſilia doctoꝝ ſufficiat ad incertitudinē facienda. cū frequēter opiniones ſed ū varie ſed aduerſe ſint inter doctores. nūc ꝓpē paſſiones animoꝝ. nūc ꝓpter vanos aſpectus circūſtantiaz. modo illaz ſolū. modo aliaz. modo omniū. vnde ortū eſt illud cōmicum. Quot capita tot ſententie. ¶ Denig cōſiliū eſt q⁹ nō oſtendant tales ſcripture varie cōſentientes ſimplicib⁹. quoniā inde nihil ꝓficit. nīſi ad maiorē inquietudinē cōſcientie. Sufficiat eis cōſiliū ſuoꝝ ſuperioꝝ. nec in talibus legendis aut diſcutiendis occupent ſe. ¶ Poſtremo iuxta ꝓdicta ſumēdus eſt intellectus Auguſtini dū ait Tene certum. dimitte incertum. Superiores ſo ſtudeant ꝓuidere pacifice ſecuritati ſubditoꝝ. nec dum p conſiliū ſtrispitoſū ſcripoꝝ aut verbi⁹ ſed efficacius p autoritatem ſummi pontificis. vt vt tollat vt moderetur vel interpretur dubia tot ꝓpterita ꝛ ex poſtmodo conſtituendis ortaa aut ſaltem det facultatem abſoluendi trāſgreſſores ſuperioribus monaſteriorꝝ ꝛ ecclēiarum. vt quando dederit doctrinā ſpiritum compunctōnis inuenians ꝓmptū remedium. ꝛ non in deſperationis precipitium ruat ꝓpter difficultate papam vel ſuā curiam adeundi.

Propoſitio .14. D

¶ Argumētū ſumptū ex illa regula q⁹ vbi eſt eadē ratio. debet eē eadē iuris deciſio nō ſtudiē in cōſtitutōibus poſitiuis. niſi facta ſit verobiq⁹ ſimilis ꝓuiſio. ¶ Pro cuius intellectu ē rememorandū. q⁹ in agibilibus aliqua ſunt quoꝝ ratio dependet immediate ꝛ clare ex ꝓmiſſis ꝓpoſitionibus moralibus. Alia ſunt ſic dōgata. q⁹ non apparet ratio agibilitatis plus in vno q⁹ in altero. niſi ſuperueniat autoritas cōſtitutiua terminans illā ꝑē plus q⁹ alterā. vbi tunc locum habz illud ſatyricū. Sic volo ſic iubeo. ſit ꝓ ratōe voluntas. Quēadmodū reſpondent grāmatici interroganti. Cur iſtud vocabulum ſic vel ſic ſignificat. q⁹ ſic placuit impoſitori. Et ꝓfecto talē in opib⁹ dī ſepe optat nos dare reſpōſionē. ¶ Hūc ad ꝓpoſitū ſtat q⁹ duo ꝓtractus videant⁹ ſibi ſimiles ꝛ ad ſiles effectus bonos vel malos inducentes. ꝛ tamē vn⁹ erit lege ꝓhibitus. alter cōceſſus vel permiſſus. Exēplū in ꝓtractibus. cōſtat q⁹ in vēditionib⁹ ꝓpter⁹ redditū poſſunt ꝓuenire plura damna ꝛ depauperationes ꝓ abuſiz vendentiū vel ementiū. q⁹ ſepe veniant ꝓ mutuū. cum exactione lucri ſupra ſortē. ꝛ tamē primus cōceſſus ē legibus. alter ꝓhibitus. Et ita de plurimis ſine numero similib⁹ poſſunt⁹.

¶ Quāuis poſſet aſſumpta regula ꝓcedi in forma. q⁹ iuxta nō erit eadē ratio ꝓ deciſione iuris. ſi enim ſit lege cōſtitutū alterū nō. facit cū diſparitatem autoritas.

Propoſitio .14.

¶ Argumētū fundatū in illa regula. num aliquid vna via ꝓhibet⁹ ꝛ altera. nō cōdu cit niſi dū ꝓhibet ipm factū ꝛ non ſola via.

¶ Exemplū ponat⁹ tam in materia ſymonie q⁹ vſure. Martinus ſacerdos vult lucrari decē francos. ꝛ petr⁹ venā. Martin⁹ recipit illā ſummā. ꝓ ſuſtentatōe vite ſue. Petrus recipit tanq⁹ ꝓ⁹ ſue mille: ſic ſymoniacus ſolvit eſſere poteſtatē vendi ſpūſanctuz vt inde lucraret. Martinus iuſte habz decem francos Petrus iniuſte. Vbi manifeſtum ē. q⁹ tuz operet⁹ interēto ꝛ directio cordis. vt aliqđ euitari poſſit facilius ſymoniam cū pari ſeu maiori lucro temporali. q⁹ ꝓ damnatā ſymoniā. ¶ Exemplū in ꝓtractibus. Petrus habet centū libras piperis vel alterius mercis. vendit ꝑ ſpectu ꝓximi ꝓ centum francis. hec ē pura vēditio nō vſuraria. Johānes emptor volēs habere ꝓmptā pecuniā. ꝑpetua dilatōe ſolutōnis a Petro. vendit alteri mercatori ſtatī ſuū piper emptuz ꝓ minori ꝓcio ſtatim habendo. vt ꝓ. lxxx. francis ſicut ſibi licitum ē. Conſtat q⁹ ꝓ iſtos duos ꝓtractus Johēs venit ad ſimilē effectum ſicut feciſſet ꝓ mediatū ꝓtractū vſurarium. quia habet. lxxx. francos ꝓmptos ꝓ centū ad credentiā. Concedendū ē tamē q⁹ in iſtis cōtractibus. quoꝝ quilibet ē emptio ꝛ vendicio verobiq⁹ de ſe licita. poteſt intervenire fraus in fauorē vſurarū. puta q⁹ ſit vſura de ſuo genere. nō vſura tamē ꝓpie dicta. ¶ Vnde concludit⁹ ſicut patuit ſuperius in cōtractibus interuentū ponderāda. ꝑſertim in contractibus non ꝓhibitis expreſſe ꝑ legem poſitiuam in ſe vel in ſuis circūſtantijs. quia tunc intētio bona non ſufficit ad reconſtitutionē talis actus cū ſuis circūſtantijs ꝓhibitus. vbi tamē poſſet reſtitutio fieri in aliquo ſimili cōtractu nō ꝓhibito iure poſitiuo. in eadē vel alia patria vel circūſtantijs variatio.

Propoſitio .16.

¶ Argumētū ſumptū ex tolerātia papeē ecclie/ vel ex conſuetudie vel ꝑſcriptōe ꝛ abolitione locū habet in conſtitutōib⁹ poſitiuis vt poſitiue ſunt. ꝛ nō in pure naturalib⁹ et diuinis. ¶ Ad habēdū vo plenā hui⁹ propoſitōis intelligētiā. neceſſaria ē cognitio qđ ſit de iure pure poſitiuo qđ nō iure diuino ꝛ naturali. Cui⁹ rei ignorātia vt ſtatim dicetur ꝓturbatōez inuolutā ꝛ pniciosā. in doctrinis iurū ſepe facit. ¶ Sed q⁹ū ſufficiet ad ꝓpoſitū (q⁹ alibi tractū ē) ſtat q⁹ per eaſdē cauſas res ipa diſſolui⁹ ꝑ quas opposito mō ſe habēs creata ē. Conſtat ꝓterea q⁹ leges poſitiue tūc ſolū inſtituūt cū ꝓmulgant. ꝛ vim obligatōis habent dū meli⁹ utilitatiū appetebant. ¶ Dicant⁹ igit q⁹ vbi papa vel eccla vel legiſlator ſciūt q⁹ cōſtitutōes ſue. vel nō publicāt ſed tanē oblitioni. vel nō approbant⁹ meli⁹ etatū. ſi paſſim fit in oppoſitū: ꝓhibitōes ille deſinunt habere vim obligatōis tanq⁹ abolite per nō vſum vel conſuetudinē oppoſitam que eſt nō legum omniū ſed poſitiuarum optima interpres. Alioquin tolerantia pape vel legiſlatoris. eēt ſibimet repugnans ꝛ populis noxia. ſi vellet q⁹ leges ſue haberent vim obligatōis. ꝛ tū illas neq⁹ publicaret neq⁹ exequi mādaret. q⁹ fundat⁹ in hac raditet abolitōes cōſtitutionū quaſi ſine numero poſitarū in decretis. que etiā tradite ſunt in cōciliis generalibus. et de iciunando ꝙquagēſimā. vel die ſabbati. vel q⁹ ſacerdos celebrās. habeat vnos aſſiſtētes. immo plures. q⁹ nullus ꝑſumat eligere cōfeſſorem. niſi cū certa autoritate. cū tamen paſſim qlibet ſacerdos ſecularis. audiat i confeſſione alterū ſacerdotē. quia ſic eſt (vt dicunt) cōſuetudo. que ſi dicat⁹ corruptela. vt apud ſacerdotes erit ſalubre ſtatus. qđ ꝑtera de tot ꝓhibitōibus ꝛ regulis poſitiuis. traditis ꝓdē ꝛ nō obſeruatis. nūc in religionib⁹ nūc in eccliis cathedralib⁹ ꝛ collegiatis. nūc in vniuerſitatib⁹ ꝛ mūicipatib⁹. nūc in ipis etiā iuribus penalib⁹ dicerēt. Hiſi velint aſſertores oppoſiti. abſq⁹ vlla miſeratōne bolee de oi ſtatu ꝓpiare ꝑ laqueos ꝓpriaꝝ grſſionū. in dānatōnis interitū: cū ſuis ꝓlatis neq⁹ rectorib⁹. ſi cū tāta auſteritate facūt arctā viam ad⁹. ꝛ ꝓgrauēt intolerabili iugo ceruices ſubditoꝝ. verus de hoc alibi latius.

Propoſitio .17. V

¶ Tex ciuilis tolerās vſuras aliq⁹ nō ideo ſemp dicenda ē cōtraria legi diuine vel eccleſie. ¶ Poſſet hic fieri declaratio qđ ſpectet ad legē ciuilē. ꝛ quid ad canonicam. ꝛ quid ad theologicā. ſup qua re alibi tradita inuenies. Quantum vo ſpectat ad preſens ſatis eſt dicere q⁹ legiſlator ciuilis. attendit conſtitutiū reipublice ad conſecutionem pacifici cōuictus inter ciues. vt q⁹ nō fiant furta. rapine. homicidia. ꝛ cetera humanū cōuictū turbantia. Sed q⁹ freqn ter effrenata nequitia non poteſt ex toto cō

pfici agit mor pudaţ medicꝰ tolerat mi
noza mala/ vt pricꝫ vitent. Dant ẽ ia cẽ
plũ de mercatib⁹ 7 in antiq̃ lege de libello
repudij. 7 de vsurio dãdis a iudeo. ſic ẽ erat
Deut. xxiij. ia allegatus. 7 xxvij. genesis
genuit⁹ multos 7 ipe a nullo fenus accipies
Apparuit aũt mosen multũ/ q̃ vltra leuita
fierent p̃ incursu indigẽũ. q̃ vt induce
rent p̃ indigentiã fieret rapere aut pallium
subtrahere/ ita bona mobilia vel immobilia
vñ/ tãto ꝓo/ cũ dãno longe maiori q̃ cẽt
moderata recipiõ sub vsuris. Plecunde in
den vuerent in otio p̃ oppſſionẽ incredibi
lem xpianoꝝ quibus ſeruiẽt. Lõſtat au
tem q̃ hec tolerãda/ cõſona ẽſt dictamini
naturalie rõnis. imo 7 diuine legis: pſtip
poſito peccato. Lõſtat ꝑterea q̃ papa ſicut
nõ ẽſt immediate dño bonoꝝ temporaliuꝫ
ꝑſertim laicoꝝ/ ſic nõ debet paſſim ifringere
legis vsus p̃ dispẽſatõe talũ bonoꝝ cõ
ſumeta. vnde ſic̃ aũaliter/ licet fiant cuꝫ
peccato q̃s impedit quo ad finẽ debitũ di
uinis cõſequẽde. Dathan q̃ papa vel eccliã/
ſignificẽt vel p̃dicẽt tales vel tales cõtract⁹
illicitos ẽ/ de iure euãgelico 7 in foro con
ſcientie. Si aũt vltra voluerit papa procedẽ
p̃ irritatõez eiã aquelcũq̃ hmõi contra
ctuum. p̃ pena excõmunicatõis 7 aliter. Si
cut videt̃ feciſſe in quadã cõſtitutõe 7 con
ſilio generali/ nõ ẽſt nostrũ os ponere in ce
lum. Supponimus bonis rationib⁹ 7 circũ
ſtantijs morum eſſe: nolle moderatos
nibus validis obuiare.

Propoſitio .18.

¶ Lex mosaica/ prohibẽs iudeis vsuras p̃
mis ſuis. ſed de alienis p̃cepit/ intelligitur
apud doctores habere mĩplicẽ intellectũ.

¶ Dicitur ẽi ſic vsurã cẽ illicitã q̃ nullo
mõ põt bene fieri. ſicut nec mẽdacium/ po
tũt ꝓſequenter iudeos peccaſſe dando alie
nis ad vsurã. 7 q̃ actus ſufficienter edocuit
eos ſup hoc p̃ viros elevatos 7 ꝓphet̃cos
p̃mõẽtes eos qui pecuniã ſuã nõ dãt ad
vsurã. ſicut in pſal. 7 in Ezech. xviij. Nõ
plus loquẽdo de primo q̃ de alijs. q: etiã
omnia hõ cẽſendus ẽ noſſe primus
Exponũt vſurarios q̃ dum gemmẽ indicis
Deut. xxiij. p̃ benedictõe q̃ ſeneſtrũ
non p̃ vſura. Vel dicũt q̃ recipiẽdo vltra
ſortẽ/ nõ recipiẽbẽ niſi rez que aliũde erat
ſua. ꝓpter cyrãicẽ occupantiũ terrã ſuã.
ſicut mutuati ſunt vaſa ab egyptijs. Pro
quo dicũt ſacre vbũ ambigũ. q̃ licet eos
oppẽnere vſurio/ nõ licet inſtigere. ¶ Sz ſu
per hoc quia aliqua notata ſunt ꝓte prima
7 nima ſubalitas nõ eſt ſp expediẽs in mo
ralibus diſcutiẽdis/ ꝓpter abum volẽtes.
Hec retigiſſe ſufficerit. 7 dicere p̃ regula.
Nõ oĩs ꝓtractus q̃ ex ſuo genere vel ex cir
cũſtantijs debet cẽ gratuit⁹/ ſi in eluenat pa
ctum de recipiẽdo vltra ſortẽ eſſicax vſura
rius. ſicut eſt in mutuo 7 cõmodato ũe. Et
ꝓpue ſolus talis vſura notat̃.

Propoſitio .19.

¶ Lex hũana ſtatuẽs nullos reddit⁹ poſ
ſe vẽdi/ niſi cũ facultate redimẽdi/ nõ facit
q̃ ꝓtractus aliũde licit⁹ vſurari⁹. aut ſo
lũ pigneratic⁹. aut q̃ in redemptõne/ debe
at fieri fructũ peceptoꝝ deductio. ¶ Pona
mus itaq̃ redditũ vel fundũ ꝑpetuũ/ quẽ
p̃ius licebat emẽ p̃ mille francis. Accedat
lex dãs in ꝓtractu ſimili facultatẽ redimẽ
di. q̃ nõ obſtãte/ dat ſimule ꝑcũ. imo ſortẽ
maiꝰ qualis queſo poſſit in hoc caſu eſſe
ratio ꝓtractus vſurarij. aut q̃ in redẽptio
ne/ perpũ fructus debeãt deduci plus q̃ ſi
in priori caſu fieret venditio reddituũ per
petuoꝝ poſt peceptionẽ fructuũ decem aut
viginti annoꝝ. ¶ Nõ eſt eſtimandũ q̃ le
giſlator aliquis ſit p̃cipe. ſit cõmunitas.
ſit plamẽ/ velle tali mõ omnes cõtractus
reddere vſurarios. 7 claudere viam homi
nibus ꝑſertim eccleſiaſtico. q̃ nõ poſſent
vti rebus ſuis. nec habere ſufficientem pio
dei ſeruitio celebrãdo ſuſtentationẽ. Alio
quin lex eſſet nedum ſtulta. ſed impia neq̃
7 ſacrilega. 7 cõſequenti per papam 7 ec
cleſiam cuꝫ omni ſeuerentate tollenda. Sed
non eſt ita ꝑſumendũ de legiſlatoribus et
intentione ſua. quin vellent etiam quando
q̃ minus pcium dari vel ſtatui/ ꝓ
pter illam facultatem redimendi. ¶ Quo
circa poſſunt tam ex precedẽtibus q̃ ex mo
do dicto/ notari vel elici/ mota les quedaꝫ
regule. ¶ Prima regula. Omnis con
tractus quo licite venduntur vel emuntur
redditus perpetui/ poteſt ſimiliter cẽ licit⁹

ſi eodem cõtractu ſimiliter ſe habente/ de
tur facultas minua redimendi. ꝑſertim in
foro conſcientie.

¶ Secũda regula. Omnis cõtractus qui
ex ſuo genere debet cẽ gratuit⁹. põt ex circũ
ſtantijs q̃ſq̃ effici licite nec debitus nec gra
tuitus. mutando ſpẽm in genere motus. vt
de cõmodato põteſt fieri locatio. Super
hijs aũt vncto lex 7 ratio iudicabũt.

¶ Tertia regula. Nõ ꝓtractus qui ex ſuo
genere vel circũſtãtijs nõ recipit q̃ ſit vẽdi
tio vel emptio ad ꝑpetuũ. nõ videt̃ ſecure
fieri/ intercedente pacto de facultate redimẽ
di. 7 hoc maxime in foro exteriori. ſec⁹ ẽi loca
tione 7 ꝓductõe. que fieri ſolent ad tẽpus.

¶ Quarta regula. Nõ ꝓtractus ſuſpect⁹
habeẽ/ ſi appareat intẽtio ꝑbabiliter mala
in cõtrahẽtibus. vt q̃ negociatoꝝ ſolam
mercenariũ/ aut queſtũ lucri turpis inten
dunt. Hucusq̃ quod ponit̃ vicesima 7 vlti
ma ꝓpoſitio principalis.

Propoſitio .20.

¶ Ex carnis/ ꝓpria legi ſpiritus (in ordi
tus ac pinde cyrãica/ infectum habens 7
tenebroſum cordis oculum p̃ cupiditatez
7 auariciam faciliter inducit in temptatio
nem 7 laqueos diaboli. quos ſibimet mul
tiplicat 7 inquirit/ per denia contractuum

¶ Legimus hoc probdoloz in experientie
libro. 7 in ſcriptis doctoꝝ/ qui pplexos cu
piditatis nodos/ vix ſciunt euoluere. qui
bus ſe malignis adinuentionibus circum
uoluit. iunctis maxime tot excommunica
tionis ſententijs. Accipit inſuper de recte
dictis 7 factis bonorum/ ſcandalum ſibi 7
offenſionẽ. q̃nis ſcandalum tale ſit a recte
docẽtibus 7 ambulãtibus/ conſtendendum
qua nõ datum eſt ſed nequiter acceptum.
quale dicebat xp̃s ſcandalũ cẽ phariſeoꝝ.
Non em minus agrẽt que agũt/ ſi ceteri
quieſcẽt. ¶ Abijciẽda eſt ergo auaricia. vt
mũdus ſimplex 7 lucid⁹ haberi poſſit intẽ
tionis oculus in cordis directõe/ fm regu
las iuſtiae. q̃s ſepe magis docebit vncto q̃
ratio. Otãdus ẽ idcirco deus 7 cũ pſal. di
cendũ. Inclina cor meũ de⁹ in teſtimonia
tua 7 nõ i auariciã. Cui⁹ vbi latentẽ energi
am exptus ẽ pudẽ vnus. put eodẽ ꝓcesſit co
gnitũ ẽ q̃ cũ ofſica quadã in ramis palma
rũ/ auaricie morſuꝫ repẽte in corde ſentiret
ipe collector in fide 7 ſpe deuotionis ſpũ/ deli
genter in ima ginẽ cruciſixi/ vidit in ſerpẽtez
morſi myſtici ratõis oculũ. pfundius in
gemiſcens ſilenti deſiderio clamauit. In
clina cor meũ deus in teſtimonia tua 7 nõ
in auariciã. Hec fruſtra mox ei ſenſit a cor
de. velut a quadã introitus manu retrahẽte
negociũ auaricie pambulãs i tenebris eiꝫ
ci. Sic̃at 7 a nobis auariciã deus. vt aucr
tat (iuxta ꝓphetici ſequens votũ) oculos
noſtros ne videãt vanitatẽ ſed veritatẽ. q̃
vanitatẽ exſufflat. 7 abſcõſas erroꝝ deopu
las ꝓducit in lucem.

Aſſumus aũt in hac luce veritatiꝫ
p ſupaddere moralia quedã cõſiliã
ne ſubintret apud eccleſiaſticos/ ſpi
ritus auaricie. cito nequior q̃to palliatus
7 obũbiatus accedit ſub ſpecie nõ cõmodi
ꝓpriꝫ ſed cõis. ¶ Tutius eẽ videt̃ apud ec
cleſiaſticos viuentes ex dotationib⁹ fideliũ/
q̃ recipiãt reddit⁹ iã aſſignatos q̃ p̃ no
uiter emẽdis numeratã pecuniã. ¶ Tutꝰ
inſup eẽ videt̃ apud eccleſiaſticos viuentes
ex dotationib⁹ paucioꝝ eẽ i numero mo
naſterioꝝ vel plonaꝝ vel eccliaꝝ collegia
tarũ/ q̃ ſubire minus ſolicitudines 7 picu
loſas anxietates in corpe 7 aiã in redditi
bus compandis 7 augẽdis/ maxime ſi ſpe
ciem vſurarie vel ſimoniace p̃uitatiꝫ apd
ſimplices bñe videãt. vt ſi fiãt de pecuniis
collatis/ ꝑbabiliter veniẽtibus ex rapinis
furtis. vſuris. 7 extorſionib⁹ publicis. niſi
fieri cõſtet hoc ꝓpter reſtitutiones incertas
7 vagas. ¶ Tutius ẽ ꝑterea apud eccleſia
ſticos recipiẽtes victꝰ neceſſaria/ vt obſequio
diuino deſeruãt in miſſis 7 obitib⁹ celebrã
dis. q̃ eoꝝ intentio non ſit obligare ſe niſi
q̃tum 7 quousq̃ obuentiones date/ ſuffece
rint. p̃ ſue vite ſuſtentatõe cõpetẽtia. vt vn
cto 7 ratio iudicabũt. ¶ Tutius ad extre
mum ẽ videt̃ (ceſſi nõ neceſſarius) ſed iure
ſupponendũ) apud eccleſiaſticos viuentes
vt dictum eſt q̃ ſuam ſententiam ita regu
lata/ exponant ſuis benefactoribus fun
datoribus 7 ſuſtentoribus qui ſi ex ſincera
charitate 7 nõ pompoſa vanitate ꝓcedũt
nõ retrahentẽ a ꝓpoſito ſuo 7 ꝓfectꝰ apud
deum merebuntur. Nihil omnino compa
tiendum eſt humane fragilitati. que raro

prodicit gratiū venose charitatis sine mē
cepha palea ventositis. Quod sub alia me
taphora notauit Dicentibus nobis. Dō
sufficit nobis/ quin ꝙ pāt⁹ ostendat. Pa
pertas non ex opibus sufficit nobis. sed ex
sola dei gratia salus nostra.

Tertia ps que seq⁻ ?

tur posthillat quēdam tractatū cōsimilē in
materia cōtractuū in valētia arrogātie. p
vnū doctorē canonicū sup hoc casib⁹ q ina
pit Cōtractus quidā. eo ꝙ idē videt habe
re zelū reipublice ecclesiastice.

Omnes pastores etiā sufficie
re ꝙ simplices sunt sub oplica p
P nostē/ p occasione casuū tra
ctandi in materia cōtractuū. eorū
pserim quibus ? p quib⁹ scri
ptus ē ſtatu pensato. Verum successerunt ex
agitatōe solitus recordatōis ꝓcognitorum
in lumine rationis fervor inspectōis nouē
doctoꝝ nedū theologie sed iuriū. Et ve
nit in mentē dicuz tripler ꝓdigrissime me
morie ꝓceptoris mei domini. P. Cardina
lis Lamecēn. Exceptus sum inde duz
in allegatōnibus iuriū/ mihi veritas im
pugnari videbat. Si dumtio glosis sup
glosas recursus mihi fiebat ad mudam te
statricem. mox aperuit: patebat intellect⁹
fatentibus hoc idem ? murantibus allegan
tibus in aduersum. Alterū eius dictuz
post determinatōnez quā adduxi sup symo
niam celebrater fecat hoc fuit. Nonneo in
quit si dirigeret intentōez suam in spūa
lium datione vel receptōne/ multi sunt sy
moniaci qui nō erūt. Verum eius dic
tum ē illud. Sup cōtractibus humanis
qui ꝓpposito peccato sunt natura les at
q necessarij non debet leuiter reprobatio
fieri seu restrictio. vel ad vsurariā pranita
tem reductio. Monic me pluries dictū
fecundū loqui ? scribere qualis erat haben
da directio cupidis in actibus tam vēdi q̄
recipiendi spūalia. Quinetā cum fieret in
concilio Constantiensi querela de collecta
symonia/ similiter ? vsurā. tanq̄ pessimas
in ecclia pstes. monuit ex hoc fecādo ? ter
tio dicto eclamare nō nunq̄ coactus sum.
Deus equidē me. qui nescit ? symoniā ?
vsurā modis plurib⁹ exterminandas esse.
Sed ꝓmissā declarandā sub quibus cassi
bus ? qualibus intentionibus ꝓprie dicta
symonia vel vsura cōmittē. ne oēs mear
iustus eam impio ne ꝓcera dotationes ec
clie ? obuentōes omni iure debitas/ pecu
nie mereātur. quasi sine (vt vulgus ingēs
ens ? malignū) ? put heretica criminantē
symoniace. aut ne similiter detur vsure de
cetera/ iustis et necessarijs contractibus.

Hūc aūt induxit me dictū primūm ret
rosius ifam quarādam allegationū ꝓpo
sitos ꝓsiderare iuuita. ne sine lege (vt aiūt)
loqui viderentur. vnde factum est vt et al
legationibus clarius enitescat ps prima. in
uanibus ad hoc theologicoꝝ libris docto
rum. Redeat igit ad discussionē tracta
tus vehemēter inuectiuus cōtra censualis
tas. Sic eū nominat vtentes contractib⁹
in casu ꝓpositō vel simili ? incipit Cōtra
ctus quidam ꝛc. Verum auctor nō nomi
natur nec opus est.

Restat primitus ꝓ parte/ quam
S absq̄ vlla dubitatōe dicit ee fal
sam ? pestimā. nos vo veram et
luciam. Pta tamē si cōcedam⁹
in casu eū encūstantijs nostris. Contra
ctus inquit vendicōis ? emptōis ē de iure
gentiū ? vtroq; iure canonico ? ciuili ꝓ li
cito habitus. Sic ē in isto cōtractu. q̄ sti
tuitur certus redditus annuꝰ qui est merx
ponit ēnā certū pciū ? sic sunt ibi substā
tialia. que cōplent cōtractū emptōis ? ven
dicionis. Allegat ad maiorē ? minorem si
cut ibidē pōt inspici. ff. ꝛc in legib⁹. Con
fusis secūdo arguit in effectu/ dimissa pli
citate vboꝝ. Predictus cōtractus nō est mu
tuū. ergo nō ē vsurarius. Probat ꝓsequēter
per diffinitōes vsure date a doctoribꝰ q
est lucrū ꝓueniēs ex mutuo ꝛc. Quar
tertio notat allegatōes primoꝝ doctoꝝ p
pte cēsualiste sz q̄ dicta nō ponit. nihil hic
elici pōt certū: nisi libuo ispectio. ? ex his q̄
dixit in solutōe istaꝝ rōnio. ? sūt glose supra
caplm Cōstituit. de reli. domib⁹. Quar
to ārto sumit q̄ ſtatōes sūt approbate.
nec reputāt vsurarie. q̄ (inquit) ita dicēdum
erit de ſtatōe annua ꝓueniēte ex dicto cō
tractu cēsuali. annexēdo ꝓbat p multiplica
tas allegatōes. sed ꝓsequēter vbi nodū tacz
liquit vt clarā nec allegat. qō cuidēter ꝓ

nobis ē. Quinto dato. annua pēsio pōt
imponi de iusto p titulū gratuiti. pura p
titulū legati ? tradēratōe p titulū donatio
nis inter vivos. ergo multo fortius pōt im
poni p titulū oneros⁹. puta p titulū em
ptionis ? venditōis. Probat ꝓsequēter iam
quā cōcedimus p multa iura. ? cōsequens
sūt. Quinto secto descēdit specialiē ad
cōtractū qui dicit ad vitā. iustificādo illū
ex dubio ? periculo q̄ imineret circa vitam. p
argumēntz de vsuris. c. in ciuitate. ? c. na
uiganti ? istud sūt cōcedimus vtiq; certū.
Quinto septimo pduxit ad idē ꝓbandū
glosam Hostiēn. in sūma. de vsuris
que sentēnaliter licitā dicit ee venditōez re
rum ad vitā certe ꝓsone vel ꝓsonaꝝ ratōe
incertitudis eius. si emptor inde lucrarē.
Quinto octauo nō p modū ratōis sz in
uectionis cōtra censualistā dicit eum vicz
iniuriā tolerātie vel dissimulatōi romane ec
clesie/ tanq̄ valido fundamēto.

Obsequēter descēdens ad ptē op
C positā q̄ sm eā indubie vera ē ? i
uino iudicio/ cōsciētie ocio ? rōnis
dictamini/ audacter cōcordans/ ? ita deter
minat idipm de q̄ facit questionē.

Primū fundamētū A

ponit. q̄ vbi ē radēro. debet ee eadez iuris
decisio. sed eadē ratio ꝓhibitōis q̄ ē in vsu
ra aperta ? manifesta/ occurrit etiam in dicto
censuali ? tractu. igit ꝛc. Dedunt vtrāq; p
tem p ratōes exēpla ? dicta doctoꝝ sup qui
bus in rep̄sōne aliqua tāgemus.

Decūdū fundamētū

sumit ex glosa magna oñi Innocētij d vsu
rio. c. in ciuitate. quaz inserit ? posthillat. ? ex
ea cōcludit cōclusionē vnā sub hac forma
In casu q̄ primat teneret/ q̄ ideo Inno
centius vsus ē vbio cōsilij. q̄ dubium sibi
erat an ? tractus eet illicitus vel nō. Etiaz
in tali dubio fidelis ꝛpianus de necessitate
ꝛ salutis teneat a tali ? tractu abstinere. naz
in tali dubio ? tractū ipm inieno/ discrimi
ꝛ se supponit ? sic mortaliē peccat. Denq̄
nitē in iustificare ? tractū ad vitā. dicēo si
sufficere dubiū seu pericliū q̄ imineret ad iu
stificatōez. Deinde obijcit cōtra se/ in ꝛ
q̄ cōclusione q̄ innocētius loquitur ēpe ra
ratione redimēdi. Et respōdet q̄ verū ēt
sed magis improbasset si hoc intellexisset.
Quinto adit emilio placet inserere glo
sam Innocentij. ? admittere diuisionē illi⁹
quadrimēbrē. ad quā discutiendam post
modum remittimur. q̄ nisi fallat animus
multū ꝓ nobis ēt. Glosa Innocētij.

Prima pars

Ex hac decretali (inquit Innocentius) sa
tis innotuit/ q̄ si aliqs ꝓ certa pecunie quan
titate/ emeret a liqnē redditū grani vel vi
ni vel alīū cōsimilē redditū/ ꝓpetuo sibi et
suis heredibus dādū a vēditore ? suis he
redibus/ vel etiā ad certū tpūs vel ad tpūs
te alicui⁹/ q̄ licitus ē hmōi cōtractus/ dum
modo redditus annuꝰ cōmuni estimatōe
nō excedat redditū quē haberet vel habe
re posset/ si terram de eāta pecunia emisset.
Quidā tamē dicūt q̄ quādo in ꝓpetuum
emit q̄ nūq̄ potest ee illicitus contractus.
q̄ tūcūq; sit magnus redditus respectu pte
cij. quia licet in contractibus se decipere. ff.
de minō. in cāe. iij. ff.

Decunda pars

Alijs vidē ? forte melius q̄ si de emit red
ditū ꝛstituū añ cōtractū vel actōez vendi
tā sine ꝛstitus fuerit ire/ pura in domo vel
possessione vel alijs hmōi sine in ꝓsona pu
ta fui vel liberi vel ruſtici vel actio vt no
mē. Ité sine sit certꝰ redditꝰ puta q̄ reddit
decē. sine incertꝰ puta q̄ reddit quartā ptē
fructuum q̄ ꝓpinuē de alīq̄ domo vel de
ope alicui⁹ ꝓsone. Ité sine sit ꝓpetuꝰ cōtra
ctus puta q̄ extēdit ad hēdes etriusq; cō
trahentiū. sine sit ad vitā hois sine sit ad cer
tū tpūs. puta vsq; ad q̄nq; ānos. Ité nō re
fert si redditꝰ fieri pecunia/ sine in alijs reb⁹
sine in facto. Semp̄ tollo⁹ ꝓmissio reputāt
cōtractus licitos. q̄ ē ibi purus ? licit⁹ con
tractus vendicōis. Nā est ibi pciū. s. certa
pecunie q̄tas. Ité ibi ē merx. s. certꝰ reddi
tus vel canon vel ānona. C. de sacro sā. ec.
iubem⁹. in ꝓn. in aut. de re. ec. nō alie. Ité
actio. c. de heredib⁹ vel ac. vendi. p totum
Sed hic videt ee contrariū q̄ dicit hec
decretal. q̄ nō est dubiū q̄ vsq; ad illud tē
pus. s. longum/ plus paupet de reddit⁹ q̄
sit pauum. ? in actōne cōstati q̄ plus ēt in

gole ꝙ sit ꝓuū. Sextio licet certus sit q̄ vsq; ad .l. annos vel .l. vel vltr̄ioꝛa pl̄ accipiat de reddit̄u ꝙ sit ꝓuū q̄d dat tm̄ hec ꝯtr̄actꝰ nō facit illicitū ꝫ tractū vēdi tionis. Cū hoc etiā sit in vendit̄e alicui⁹ possessionis vbi certū ē fm̄ inferiꝰ cau sam q̄ plus accipiet de fructib⁹ ꝙ sit ꝓuū q̄d ꝓ ea dat. etiā sine expensis vel labo re. dando eā ad vitā certi⁹ vel emphiteo sim. Dic etiā nō rēpōdēdū q̄ndo canon⁹ vendit̄ merc̄ ꝓpt̄ t̄m̄inū q̄d dat ꝓ ui rū emptoꝛ ad solūēdum pecuniā. vel q̄ ꝓ minoꝛi emit merc̄. q̄ statim dat pecuni am. ꝫ plus tñ ē expectat merc̄. q̄ penit⁹ sunt illicita. q̄ hic solū vēdit tñ. ꝓ ipsa pe cunia. que venit ꝫ nullū ꝓuū excedit. Ḋ ex eo appꝛet. q̄ si vera q̄ pars eēt ꝓtium ꝫ merces. ꝓ minoꝛi fierent. Et in casu nō ea sunt ꝑsentia. nec vendit̄ tñ. q̄ res ipe de quibus dicimus. sꝛ redditus vel actio tantus valebit vel ad minus credit̄ valere subsequēnbus tꝑoꝛibus ꝙrum modo valet. vel ad minus ē dubiū. Et hoc suffi cit ad hoc vt ꝫtractus sit licitus vt dic.

Tertia pars

¶ Idem intelligūt quidā. vt si reddit⁹ vel nomen. de novo ꝓpter hoc cōstituant⁹ in rebus vel glonis alijs a cōtrahēte. pura q̄ dicat emptoꝛ. Tu cōstituis tales reddit⁹ in possessione tali vel tuo. vel facio q̄ tal cōtrahēs se debere nobi mille vsq; ad annū. ꝫ ego de illis mille. vel maḡre ꝓ actōne ꝓ illis mille cōpetēte. dabo tibi quingḡnta. Illā dicūt cōtr̄actꝰ hos licitos. q̄ nō est mutuū sꝛ emptio. Jterꝫ mlti casus possunt excogitari q̄ ille emptoꝛ amitteret in hoc cōtractu. puta si nō ꝓpoſ fieret nomē. ¶ Dz ar te hūi ꝓsilētiū ꝛ oibus fidelib⁹ q̄ ab hmōi ꝫtractu abstinēāt. L̄q̄ de novo ꝓpter hoc ꝓsilentiū reddit⁹ vel actōes emant.

Quarta pars

¶ Illud aūt videt̄ penit⁹ illicitū q̄ ipse idē q̄d emptoꝛ. in se ꝓstimat reddit⁹ vel actōes. q̄ se obligat ad plus dādū. vel in pe cunia vel in spē q̄ accepit. Hec Jnno.

Tertiū fundamētū

Bumūē q̄ minus rēpōdeo ꝫ allegatōib⁹ in hac

vltā sniaz cadēib⁹. Nō dubiū q̄ io cōmit ter̄ lege q̄ legio vba ꝓplectēdo ꝫ legi nimē volūtatē. Ut sic. Cōtra legē facit q̄ id facit q̄d lex ꝓhibet. Jn fraudē vō legis facit q̄ saltio vbis legis. sniaz ea⁹ circūuenit. Sed sic ē in ꝓpo cēsualiste. q̄ in vtroq; ꝫctu est idē effect⁹. excepta nois mutatōe. Sicut de dicit oꝛatoꝛ. ꝫpando ꝫditōes vni⁹ ꝫtractꝰ ad alt̄ꝛ. ꝑ̄tim vbi dat facultas redimēdi ꝫ magḡ vbi ꝫstituit̄ de novo redditus vel ānua pēsio. Addito q̄ lege ceterꝫ ꝫ noui testamēti. ꝓhibēt̄ mutuū sub ānua pen sione. cēnt magḡ ludibrio. si hoc fortassis vsurarijs supeꝛet q̄ nomē mutui mutare. ꝫ nomē vēditōis ꝫ emptōis. ꝑmanēib⁹ reb⁹ dē effectib⁹. Et allegat mlta capta in vrio et senū dō. ꝫ Joh. Jsūma ꝫfessoꝛ. Jūgēs ibi regulā. Cū dō vna vis. ꝓhibet aliqua. ad id alia admitti nō dz. Addit vegēti et glosa regle. q̄ respect⁹ ꝓpalr habeat ad ꝓhi bitū nō ad viā. ꝫhec ē rōnalis modificatio. ¶ Queret ꝫiter a cēsualista. q̄lis resultat vtilitas. si ex mutuo mille solid⁹. nō ꝓssit pensio vnius denarij recipi. ꝫ ex contractu censuali sumere. ꝫ plus q̄ centū.

Quartū fundamētuz

assumit ex pte ꝫctꝰ q̄rēdo. quō oū res aliq̄ vēdit̄ mlto ꝓtio cū facultate redimēdi q̄ si ꝓpetuo vēdēt̄. tal ꝫctꝰ nō cēseat pignera re⁹ ꝓ ꝓtio ꝫ fraude vsuraꝝ excep⁹. sic alle gat glosā ordinā Hostiē. Joh. an. q̄ tal ꝫctꝰ ꝫditōnal ē vsurari⁹. q̄d sane inde vid intelligēdū cū ꝓpē pactū reuēdit̄ mloꝛi ꝓ cio. ¶ Et p⁹ oppoſ rōz sibimet factā. declarat q̄ mloꝛis ꝓtij se refrat ad id q̄d ipsa reuēdit̄ casu q̄ ꝓpetuo alienaret sine facul tate lucdi vel redimēdi. ¶ Deinde allegat opiones ḡrūdā iuris hāz cū suis allegatōi b⁹. ꝫ exponēs doctrinal⁹ ꝫ hñ. q̄d sit inē ius canonicū ꝫ ius ciule. ꝫ q̄d sit ō rōe legis. Cō cludit q̄ magḡ credēdū ē ꝓpſ i arte iuris ca nonici. q̄ ꝓtius in arte iuris ciuil. Sed hec omittam⁹ dicētes illud bucolicū. Nō nim inter nos tantas cōponere lites.

Quintū fundamētuz

assumit ex vno casu legis. ff. de annua. l. l. iij. §. vl. De q̄ vid: mirādū q̄ lege ꝓcēt tes vsuras. ꝓcerit ꝫctū h ꝓmemoratū esse

vsurariū q̄ vel ei⁹ filio sꝛpissime fit apō ec clesiasticos. Est aūt casus. q̄ si ꝓ legatū vel donatōz q̄ ē rēmot⁹ imponit̄ de novo certa annua pēsio solūēda titio. q̄ adusq; ipse do nans vel legās vicē pēsionē luerit vel rede merit vel ab ea se liberauerit ꝓ solutōez vel traditōz certe sortis ꝓncipal. Cōsequēter inducit (ꝫ sicut vid: coloriate) q̄ min⁹ vi deret̄ h ēe vsura q̄ i casu cēsualiste. ꝑ̄tim si vē mia⁹ ꝓtiū ꝓpter facultatē redimēdi siue hoc sit in vno instrumēto siue in plu ribus. Hec hoc impugnare ꝫtēdimus.

Sextū fundamētum

arguit. q̄ si dilatio traditōis mercis. facit ꝓ cū diuini. ꝫtract⁹ ē vsurari⁹. De vsurio. c. nauigāi. a ꝫncipio sensu. Dz in ꝓposito dimi nuit̄ ꝓtiū. nec tota merc̄ ē ꝑsens. s. pēsio cu iusl̄ibet ānī. Veritas ē q̄ instādo ꝓ se ꝫ re spōdēdo. fatē q̄ ius peredi pēsionē ānuā sit merc̄ in ipo ꝫctu. sicut in vendit̄e ꝓpe tui redditꝰ. Dz sꝛ recidit illud. q̄ dat mi nus ꝓtiū. ꝓpt̄ facultatē redimēdi ꝫ aggḡuat si de novo merc̄ ipa. ideꝫ ius ꝓcipiēdi cōstituit̄ de novo in ipo ꝫctu. vbi cōtrahēs assignāt ꝫ differūt tñ ꝓut volūt.

Oēmodū istius totalit̄ iterum ꝓ
p positis ꝫ fūdato nitit̄ rēsponsiꝫ L
dare valdū ad affirmatiuā cēsua liste ptē. ¶ Qui⁹ rēspōsio duplex ad ꝓmū stat in hoc solo q̄ ꝫ si dicat ꝫctus ex forma vocali. sit emptio ꝫ vēditio. rñ. q̄ ad rē ꝫ effectū ē mutuū. vel reducit̄ ad mutuū. ¶ Re spōdet sili⁹ ad secm. ¶ Ad tertiū vo fūda mentū ꝓ glosaz de reli. domi. in. c. ꝫstituꝰ. rēspōdet dicēdo tm̄ ex ē ꝫctu. Unus ē cum dñs alicui⁹ rei. dominiuz illi⁹ ꝫcedit alicui abdicās a se ipm in dominiū. nihil sibi ꝑ̄ cer tū censuz annuū retinendo. Et de isto (vt dicit) loquit̄ h glosa allegata cū doctoꝛib⁹ Alter ꝫctus ē emphiteosis. ꝫcoꝛdās cū ꝑdi cto in mō cōstituēdi. Dz in hoc differūt q̄ in ꝓmo ꝓcedēs nullū sibi retinet rei dñiuz vel ius emphiteoticum. sed in secō retinet vtrūq;. Et vterq; ē bic⁹. Tertiꝰ ꝫctus de q̄ nūc inquirit̄ habet (vt dicit) ꝫtrariū mo dum ad ꝓcedentē in hoc q̄ ille qui est do minus ab initio ipe est qui pensionem eā sualem supra se ꝫ supra rem suā constituit ꝓpterea nou sequit̄ si ꝓcedētes ꝫtract⁹ sint

licici q̄ iste. ¶ Proinde rēspōdēdo ad q̄r tū fundamētū. nō negam⁹ (unde) quin ex alijs modis ꝫ ꝫtractib⁹ annue ꝓstatōes cē sui possint imponi licite. vt in fundatōne eccle. vt in ꝓcessione quaz quis facit de re sua. vt vū aliqua eccliа exmitt̄ a iurisdictō ne epi. ꝫ alijs modis sparsio in iure. sicut al legat. ꝫ sufficiat nobis conclusio fundamēti. ¶ Rursus ꝓcesso ad cedēte q̄nti fundamē to q̄ ꝓ ciculū gratuitū. s. legan vel donacio nis. ꝑpt̄ ānua pēsio de novo ꝓstitui. nega tur ꝫsequēna. vel silit̄ do ad casuz nostrū. q̄m in nullo gratuito nulla est suspitio de vsura. nec ad mutuū vel ad effectū mutui reducibilis seclus hic. ¶ Rōsio ꝓterea ad sextū fundamētuz stat in hoc q̄ in mutuo q̄tūcūq; ꝓbabile dubiū vel piculū. nō po test ꝓcludere exclusatoꝛ vsure. de qua in. c. nauigāi. Secus ē in ꝫtractu vendit̄onis ꝫ emptōis. de quo loquit̄ illud capm. Cū igit̄ in casu cēsualiste de quo queri⁹ sit mu tuū vel ad mutuū reducibile. nō est simili tudo. attento q̄ ꝓtiū vt in pluribus ē val de parvum respectu magnitudinis pensio nis. ꝫ ad tempus ē ꝓbabiliē satis duraturꝰ Posset addi sed nō tangit̄ hic q̄ ꝫtractus talis dat occasionem machinādi in morte alterius vel eā optādi. s. illius q̄ recipit pē sionē ad vitā. ¶ Alterius in rēspōsione ad septimū dicit ē duos casus positos ab ho stiē. Unus est q̄ licet emere possessiones ad vitā ipius emptoris. sed hoc intelligit̄ vbi nō constituit̄ fructus de novo. ꝫ merx tam creata emit̄. nec dat̄ facultas redimē di. ꝫ ita nō est similis casus ad nostrū. Al ter casus ē cuz quis tradit vel vendit oues alicui monasterio sub pacto q̄ ꝓ qualibet oue recipiat duos solidos. cū fructꝰ cuiusli bet ouis valeat ꝗnor vel quinq; solidos. Sed post mortē tradēt⁹ oues ad monasteriū ꝓtinebūt. ꝫ hoc est licitum ꝓpt̄ incertitudinē mortis vel multiplicationis ouiū. Sed secus ē in casu censuū liste quia est mutuū vel ad mutuuz reducit̄. ¶ Po stremo rēspōdet ad vltimū ꝓ illud dictum de ꝓbēdis multa q̄ patientia tolerant. q̄ne si deducta fuissent in iudiciū exigente iusti cia nō deberēt tolerari.

e Lce sūmarium collecta ē ꝓsentis ꝫtrac tatus. q̄ tū vsuz ē sufficere ad materio

dem nostrā querelā k̄ nō ad impugnatōēz
tractet̄ principaliter aut mordaciē ḡ ad elucidā-
dā, veritatē in casu ꝓposito ḡ in aliqua
nōnullis in materia ꝓtractū. q̄ ad ꝓsens
partē sermonēz ꝑ iuriū ḡsonē inserta.

Attentio prima D

¶ Attendaē in ꝓmis ḡ octo rōnes facte ꝑ
cēsualistā multe ꝑ cassā nō. Nec rōnabiles
dare ꝑsumaē. ḡ ꝑfirmat ꝓpositū. dū ꝑce-
dāt cōsualem reddit rōnabiliter emi posse
vel mutuū si nō appareat de corrupta inten-
tione vel ex mala fa-
ma ꝓbabilī. vel ex mala fa-
ma ꝓbabilī. q̄ ꝓsumerēt vsuras exercē

Attentio secunda

¶ Attendaē q̄ ꝓma rō sua ꝑ censualistam
fundāē sic in hoc ḡ vbi ē eadez rō. debet cē
eadē iuris decisio. soluta est ꝑ quartādecā-
mam ꝓpositōēz sciē ptis. Et posset rīdendo
ad formam cōcedi maiorē in termino si
sit eadē sillogizando peccatus. ḡ minor ne-
gabilē q̄ in vsura aperta ꝓhibitio legis diuine et
humane ē manifesta. nō sic in casu consua-
lis. eā vbi peccaret q̄ hoc ēēt occultum.
aliud manifestū. ¶ Additō q̄ ꝑcepta nō
obligant vt fiant ad intentōēz ꝓpositio
nis sub ꝑditōē. hoc ē si deberet finis assēq.
aliquin bonorū parētes ꝓpter naturā-
lem pietatē nō referēdo ad deum peccarēt
Sed ratiōnabiliter si non efficerēt deuotiōr. ꝛ
ita bene de quolibet ꝑceptor. ¶ Facit ꝓ
hoc rēspōsione textus expōsitus extra de vsu
ris. c. in ciuitate. vbi sic dicit alexander ter-
tius scribēs Januēsi. epō. In ciuitate tua
dicis esse ꝓpingue q̄ quidam pīp seu alia
mercū sua alias mercēs ꝓpant. q̄ tūc vsura
dece libras nō valēt. ꝛ ꝓnūtiē se illio a q̄
bus illas mercēs acceꝑit. xl. libras statuto
termino solueret. Licet aūt ꝓtento hmōi
et tali forma nō possit cēsēri nole vsuras
nihilominus ēi venditores peccatū incur-
runt. nisi oblium sit emerēs illas plus mi
nore solutōne se ꝓpe valiturus. Et ideo ci
ues ita saluti sue bene cōsulerēt si a tali cō
tractu cessarent. cū cogitatōes hoīm omni
potēti deo nequeāt occultari. ¶ Posset
aūt Lector in loco fieri ꝓquisitio. cur contra-
ctus cōmendatus et quo nō ēt vsurarius
sit illicitus? Si dicāt q̄ ꝓter peccatū
maius ꝛ excessiū. hoc ꝫ locū in forō ꝑsci
entie sicut etiā vbi notarie decretal. ḡ nō ī
exteriori iudicio vbi reo tātū valet ꝑm legi
tas q̄rū vendi pōt. q̄d intelligē nisi sit de
fraudatio plus medio iusti ꝓcij. q̄ tūc cō-
tractus rescindit. vt in ciuilo. licet nō vsu-
rarius. Si vō dicāt illiciē esse. q̄ fit in fraū
dem vsurāꝝ. Rēspōdebit vēditor. nequaq̄
sed in fauorē ꝓservatōis vel augmētatōis
ꝓprie substē. ꝛ sustentatōnis domestico
rū. Ecce quō malignātibus ꝛ volentī
bus iniuste agere. nō sufficiūt leges positi
ue ꝑ vsurarios late. q̄n potius sunt inciden
taliter aliq̄n in damnū reipublice. in laqz
ꝓscie. in offensiōēs ꝛ scādalū. Si aūt sentē
tie iuris expōsitionum vel interdictorū. li
gent aburētes talibus ꝓtractibus. quos fūt
in fauorē vsurāꝝ licet non in se sint vsura
rij videant dīi iuriste an pene sint vsq ad
hoc ampliāde. dū nō ꝓstat de intentōe.

Tertia attentio E

¶ Attendaē sup secūdo fundamēto cōtra
censualistā. vbi assumit glosaz magnā. In
nocen. de vsuris. c. in ciuitate. q̄ ꝓma pa
ꝛ est euidēter quo ad oēs sui clausulas ꝑ cē
sualistā. ꝛ ꝑ dictis ꝓbatis in diuersis cōsidē
rationibus. Sūt ꝛ secūda ꝛ tertia ptes vlg
ibi. Sed certe bñ ꝓsulendū ēst. Attento q̄
vbi dicit in secūda ꝑte. Aliis videē ꝛ forte me
lius nō negat ꝓtento bñ dixisse. sed ponit
sub dubio si sequētes melius dixerint qui
loquūtur amplius ꝑ ptes consualiste. Et no
duo loquēdi cōis notat cū sentire q̄ melius
licet aliis bñ. ¶ Deinde cū dicit. Sed certe
bene ꝓsulendū ē. Patet ex mō loquēdi q̄
cōformat se vbis decretal. In ciuitate q̄ n
loquitē nisi ꝓpter dubiū intentōis ꝓbentiū
um. Et ex illo q̄ affirmat stari in ḡra pte
dicēs. Illud aūt penitēs vidit illiciū. q̄ idē
qui dat emptor in se ꝓstituat reddituꝫ rē.
vbi notet lector de correctōne quā tractat
fuit diocēs q̄ vicāū scriptorū sacū cē. vt dica
tur emptor ꝑ vēditorē. q̄ nō posset (inq̄t)
bñ explicari q̄ emptor ꝓstituat redditū
in se. Sed ḃ cognoscē inaduertentia ma
gna. q̄n emptor ꝛ vēditor se habēt correla
tiue. ꝛ pōt ille q̄ emit cōstituere se vendito
rem ꝑ redditū vel actōēz qua se obligat ad
plus dandū. vel in pecunia vel in spē q̄ ac

ceperit. Et hoc obsecro tu lector vigilāē at
tende. ꝛ cognoscēs q̄ affectio nimia impu
gnandi cēsualistas. ꝛ licet aliē sonare verba
Januēsis. q̄ sua fuerit intentio. sicut de soni
tu cāpanaꝝ vulgariē exprimur. ¶ Primo
sub relicto ꝛclusio ꝑ cēsualistas ad vitā. ꝛ ḃ
regulā iuris. Qui dubio stāte agit aliq̄d mor
taliter peccat. dictū ē ꝓximo ꝓpositōe tertia
decima sciē partis.

Quarta attentio

¶ Attendaē ꝑ rēspōsionē ad tertiū fundā
mentū q̄ cēsualista bonā habēs intentōēz
sicut bñ ꝑsumit in casu nō nō agit in frau
dem legis nec ꝑ legem. Nec illud q̄d inḋ
ritur q̄ differentia sit si nō possit recipi vn⁹
denarius ex vsura. ex ꝓtractu cēsuali recipiē
tur plus q̄ centū. ꝛ dicit. Et patet missio ꝑ
exēplū datū in materia de symonia. q̄ sacer
dos celebrāns missas. pōt recipe centū franc
cos ꝓ sustētatōe vite sue. Et nō posset reci
pere vnum denariū ꝓ ꝓmutatōe misse ad
denarium.

Attentio quinta

¶ Attendaē circa quartū fundamētū q̄ ꝑ sup
ponit illic cē frāus vsurāꝝ. cū rōe nūmorū
paj. cū ex ꝑditōe ꝑbentiū. Et ideo nihil ꝑ
casum nostrū vel silem. q̄n ꝓcū equantur
venditōi. nec sit ad vsurariū quēstum.

Attentio sexta

¶ Attendaē sup casu ciuili q̄nti fundamēti il
lud q̄d tacū ē ī recitādo. q̄. s. illū casuz nō
vidi ī tertu legē. cui supponō bonū intellē
ctū. Vidi aūt dūm ō palude q̄ fuit magn⁹
iurista ꝛ theolog⁹ q̄ sup tertiū sniaꝝ. xxx
vij. vbi cōiē doctores theologi tractāt ma
teriā d vsura ꝛ ibi rectaē. Dicit enī doctor
ponit casuz legē. q̄ si pecūniā cōitari ali
q̄ domū vel hereditatē cētū frācis. pōt sta
tim emē. ꝛ. libras ad vitā sup eadē bēdita
te. Gerū ē q̄ exhibit ē mihi mō textus legis
ꝓdicte q̄ sic hz. Si cui q̄ fundus certa legatē. ꝛ
q̄ ad pētē ī singulos ānos. certū aliq̄d velu
ti vsuras iussent testatoꝛ pstari. legatū va
let. Sz ī vsuris hoc ꝛ valē dz q̄nū ꝓbabi
lem modū vsuraꝝ nō excedat. ¶ Et hoc te
xtu ꝓz ꝓmo q̄ facit ꝓ nobis. q̄ dicit q̄ le
gatū valet. Pz etiā q̄ nomē vsuraꝝ hic nō

accipit. put hz malicū sibi ꝛuoluē sicut ē
nomē furti ꝛ rapine. aliquis sibi ꝑdicēt. sed
accipit vsura ꝑ supabūdāna in cōtractib⁹
put etiā glosat sanctus Tho. illud Deute.
xxiij. Fenerabis gentibus multis. Et in
euangelio Lu. vj. increpat piger Fuus q̄
nō dedit pecuniā ad vsurā. q̄ nec sit ḃ me
taphorica locutio. sicut ibi. Fenerāē domi
no qui misereē pauperis.

Attentio septima

¶ Attendaē ꝑ sexto fundamēto. nō sp vez
esse q̄ si dolano traditōis mercis. fiat pcā
um diminui/cōtractus sit vsurarius. q̄ casus
est oppositū in termino. c. in ciuitate ꝓxime alle
gato. ꝛ tactū ē in q̄nta ꝓpositōe sciē partis. in
quo pacto sit hoc facibile.

Attentio octaua F

¶ Attendaē post discussionē aliquē ꝓdicti
tractat⁹. q̄ ꝓ oīb⁹ dictis in ꝓma ꝑte sub ri
ginti cōsideratōnib⁹. sunt doctores theolo
gi in variis passib⁹. cōsequēter ad legē cuā
gelicā ꝛ naturalē. cū ḃus legibus loq̄ (non
est sine lege loq̄. Notatim facit Tho. sciē
sciē. q. diuersis. circa materiam de iustitia
nūc diuidēdo iustitiā in cōmutatiuā ꝛ dis
tributiuā. q̄rendo ꝓsequēter de cōtractib⁹
emptōis ꝛ vēditōis. de vsura ꝛ silib⁹. Sic ē
poterit inuenire studiosus sine quotatōne
ad q̄libz vbū. q̄n iuxta dictū senece. Fō
min⁹ culpāda ē nimia diuisio. q̄ pauca. cōi
fusionē enī generat. sicut ꝓz in puluere. si
ꝑterea causet turbatōēz memorie. ꝛ intelli
gentie magnā inuolutōem q̄rē ab exptis.

Attentio nona

¶ Attendaē q̄ ꝑ dicta i sciē ptē sub. xviij
ꝓpositōibus. sūt doctores theologi q̄ tuz
libros habui vt videre potui. ¶ Primo ad
cōclusionē rēspōsiles in forma concordat
Jo. an. in sūma ꝓsēt. q̄ theolog⁹ sunt ꝛ ma
gnus inuestigator. etiā iurū posit⁹ nov. li.
ij. ti. vij. de vsuris. q. xxx. Qui⁹ nec vba sūt
in forma. Quid si vēdi ꝑdiū. tali cōditōne
adiecta. vt q̄n solueē ꝑdō a me vel ab here
de meo. rebabeam pretium ego vel heres
meus. vel q̄ vsq ad tot vel tot annos pos
sim rebabere. soluto ꝑdo. nūqd ē vsurarius
ex cōtract⁹? Rīdet ꝑm Ray. §. vj. Ite qd

ſi. Ad hoc dico q̄ non ē mutuū. ⁊ emptor facit fructus suos sine pcio lucrū. huic vēdi tori iuste vēdito ſolutā poſſet recuperare dū. Et dr̄ intelligi nisi in fraudē vſure rū ſic facta rat̄ vēdito vel pactio. q̄ ſi ſup ponit ex hoc ꝛ tertius. l. ex eo q̄ modicū ē pcū reſpectu valoris rei. vt extra de emptio ⁊ vēdi. Pr̄ea eo q̄ aliq̄d ꝓfolvit vltra ſūmā recepā puto fuit vēdita ꝓ certā. ⁊ ē in pacto q̄ cū reſcindet vēdito/ reddanē ctr. ex de pignorib⁹ Illo nouo. Pr̄ea eo q̄ emptor ſitur ctr̄ē vſuras. vt in pdicta decretali ad nſaz Idē hoſtī. ⁊ ibi. Et bern. in glo. ſup. c. Cōqueſti⁹ Nec ibi. Cſſaē etiā Wilhelm⁹ epiſcop⁹ optie ſūme de vitijs et vſuris tractans q̄ auaricia pter vſuras Dūnūcūr ſcūs ē cōſuluit inē vſurarios hāc aſſignat rat̄oz. q̄ reo lōge ꝓ mlto pcio recipit ad ūnū pēſionē ꝓpt̄ pactū redimēdi. Cōcludit ergo p argumētū a ſrio ſenſu/ ſi nō dr̄ pctā minus nō erit ſcūs vſurarius/ ſalte ex hac radice. ¶ Porro nō legi theologos alios/ ponētes in forma caſuz nr̄m. ſed pdicte rōnabilitas ei⁹ ex alijs dictis ſatis arg̃ fundamēto ⁊ ſpāliē ſi attendaē q̄d dicit vſurā formaliter. ¶ De iuriſt⁹ autem vidi plēos allegatos. ḡo originaliter nondū inſpexi niſi Ber. glōſatorē decretaliū. c. pquiſt⁹. de vſuris. l. glōſa. ij. circa finem/ ibi Itē ſi vēdo. In q̄ glōſa notat pecuniā numeratā poſſe dari ad pōpā vel oſtēatōz ſi tm̄ ex hoc dari pōt ꝓ ſpignoratōe/ q̄ caſu dic aliq̄d poſſe ſumi vltra ſortē. Loquit̄ inſup de pcio vlra ſortē adiudicato in fauorē ecclie Sanct⁹ Tho. ſenſit idē q̄ ꝓ uo ſ pecunia nūcrata. Vñ pz q̄ malignāb⁹ erit poteſt claudi adirad vſurā. Poteſt eni fingē vel ſuā intēſſe vel aliq̄d ſilr. ¶ Dūr aliq̄ ꝓ caſu nō alleganſ hic dño Hoſti. in dicto. c. pquiſt⁹. Sicut D. boyc. q̄ pdictos recitat̄ nec ipſe probat. Sicut Ber. ī ſūma. de vſuris. ī §. ij. ¶ Cauēs reddit ibi ad viā q̄ licēat tenet exiſſe dño de palude/ vbi primo allegās ⁊ rādet. Cui ꝓpter tenet artē cāpſoris amittī/ nō addūcēs aliā rōez q̄ q̄ eccl̄ia tolerat eā. Doctor iſte ꝑterea ponēs opionē ſuā dicit. q̄ ſenſit Tho. inſecūd. tenet illud q̄ dictū ē de receptōne mutui ad vſurā ita cū q̄ dans nō abnegeta ſe ipſo repetēdi/ ſicut nec poteſt ꝓpter intereſſe reipublice. ꝑ ꝑterea doctor ſubtilis in quarto ponit caſum ſecte ꝓpoſitōnis/ ſecūde poſt noſtrā approbans illū ⁊ laudās ⁊ addens q̄ legitime ſcribendo rem primo alienā/ non tenet̄ in foro cōſcientie dum ſibi cōſtiterit eam fuiſſe alienam/ reſtituere/ faciente hoc legis autoritate. ⁊ negligentia cuſtodientiuz res ſuas patiente. Cōcordat ꝑdictus de palude in quarto ſuo.

Attentio .10. B

¶ Attendaē q̄ ſup caſu pticulari fuerunt ingſita plura ſ ſilia pitoz/ etiā theologoz in varijs locis ⁊ collatōib⁹ noſtrarum Conſtantie in reformatorio. ⁊ ad ꝑtem in ſcedulis ſubſcripsis ⁊ q̄ vidit teſtimoniū ꝓbibuit q̄ peractis ꝑdictis ⁊ ſic̄eo, ſunt licuit Doctoz⁹ aūt veritēo nō minorē hñt autoritatē/ doctrinaliē exponēdi ſacrā ſcripturam vel interp̄ādi iura/ q̄ mortui. Et qui nō ſcripſ rūt q̄ q̄ ſcripſerūt. ¶ Et ideo frustra fit aliq̄n tot allegationū multiplicatō Cōſtat̄ vt vnus aliq̄d ſcripſit. ⁊ ꝑtemnitur viuentiū ꝓſilia q̄ ſepius attēdere magſ poſſunt circūſtantias pticulares. Fm quas varian iudiciū ſepe neceſſe ē quēadmodū dicunt experientiſſimi medicoz in hoib⁹ ſanandis. q̄ regule generales tradite ſub arte/ vix inueniunē practicabiles abſq̄ exceptione. multo magis in moralib⁹ hoc euenit/ q̄ eto plures ſunt mutatōes animoz q̄ corpoz. Propterea neceſſitat⁹ eſt pbus duz mediū ſtudio inḡreret dicere/ q̄ut ſapiens iudicabit. ¶ Patet exinde quo tūdam nimia humilitas vel vanitas. qui reḡſiti dicere q̄d ſentiāt de aliquo caſu morali cōfugiunt ſtatim ad allegatōes ſup allegatōes ⁊ ad gloſas ſup gloſas/ dimiſſo ertiaz q̄q̄ textibus. aut ꝓcipijs q̄niuerſalib⁹ ad que debet reſolutio fieri dicēdo. Ille ſic ſentit. alter ſic ſentit. alter approbat eū. alter ſentit eū iſto/ q̄bus recte dici pōt. Die nō quod aliz ſcripſerūt. ſed q̄d tuipē dicas vel ſentis Dicit ei Ariſto. vj. ethicoz. q̄ iudicis prudentiū ⁊ expertoz habēda ſunt. p̄cipijs vbi erā nullā aſſignarēt rat̄oz. quoniam ex multis experimētis ⁊ ſtudijs euenit illud Lara (id eſt ꝑciosa) datur longo ꝓcēdentia tpis vſu. Sic in medicina/ ſic in omni arte Unde orta ē illa maxia a ſapiēte ⁊ plus po

ſiti. Cuilibet erḡo in ſua arte credēdū eſt ¶ Vbi aūt diſſentiunt doctores ſup aliq̄ caſu/ cui⁹ veritas poſſet agnoſci nō agat/ pōt in casu ꝑi/ put exemplificatū ē in. c. inſtitutio. extra de ſen. excō. Oportet tūc attēdere pticularius ad circūſtantias tam exꝑte doctoz loquentiū. vt q̄ iſti ſunt plures ⁊ famoſiores ſanctiores q̄z et in victis alijs ſolidiores/ q̄ ex parte illius rei que nō agenda/ vel agenda ꝓponit. Demū ex fine ⁊ intentōne agentium. Ut ex omnibus elicatur de quibus ꝓbabilibus ꝓpoſitis/ quid illoz ꝓbabilius habēdū ſit. Pr̄e tactum eſt in ſup de reſolutōe facienda ad termios iuris diuini/ vbi humana iura diſſonare ad inuicē. vel cōtra charitatē videreñ militare. Ita eñ fieri neceſſe fuit ꝓ ſedatōe ſciſmatis p cōcilij generalis cōuocatōz ſine papa recepto p oēs qui cōueniebant ⁊ p iudiciū cōalij ſup vtroſq̄ ꝓtēdentiū de papatu Nō obſtāte l'rali ſouo decretoz q̄ nec cōaliū euocari pōt ſine papa. nec papa pōt a toto cōalio iudicari. ¶ Ex hac hactenus ꝓtextatōe ſubiuncta. q̄ nihil hic vel alibi temerarie loqui ꝓpoſitū fuit. nihil cum cōſcientia vel detractōnis vel inordinati fauoris. vel amaricati cordis. nihil veriq̄z in fauorem illicitoz contractuum vel contrahentiū. p̄ſertim vſurarie pranitatis. quam nouimus tam diuino q̄ humano iure damnatam.

¶ Finit tractatus de contractibus.

Incipit tractatus H

eiuſdem de ſymonia.

Uper materia ſymoniace labis in collatione beneficioz per papam reſolvendo materiā ad radicez ſcripture ſacre. qua diuiſa patebit ramos opinionum particularium ſine caret. ponitur hec vnica concluſio.

Ymoniaca labes cōtra inſtitutū diuinū vel de ſymoniaca ſpecie ſuſpectū eſt in cōferente beneficiū eccl̄iaſticum (certaz ſi ſit papa) exigere vel extorquere a beneficiādo/ ꝓmptā pecuniā/ ſub pretio ꝓmoz fructuū/ ac impedire poſſeſſionē ⁊ oſſicationē ſuā quouſq̄ ſoluerit illā pecuniā Deducemus cōcluſionē hanc primo ex ſeptem ſuppoſitionib⁹ fundatis in iure diuino. ¶ Deinde reſpōdebimus ſeptē obiectiōnibus. ¶ Subinde ſeptez cōſiderationes vel doctrinas adiiciemus.

Prima ſuppoſitio

Apponit̄ primo ꝑ pbatōe/ q̄ in hūſ ſ ficio ꝑſertim habēte curā aliaz ſunt hec duo. l. officiū ⁊ dūſficiū. Dūficium aūt (ſicut dicit ſolet ⁊ verē) dat̄ ꝓpter officiū. Vñ ad ius ⁊ obligatōez officiādi/ cōperit ius beneficiū recipiēdi. ſicut infra docebit̄/ ex omni iure. Propterea debet obligari quis ad officiandū/ p traditionē ordinis ſacri vel alr̄/ niſi b̄ficium. i. ius recipiendi ſuſtentatōz vite ſimul annectat.

Secunda ſuppoſitio

Apponit̄ ꝑterea/ q̄ officiū eccl̄iaſti ſ cū q̄q̄ ſumit̄ ꝑ iure officiādi. q̄ſ q̄ ꝑ obligatōne ad officiādū. q̄q̄z ro ꝓpio actu officiandi. ¶ Eſt aūt hmōi actus ſic deſcripibilis q̄ ē exercitiuz aliq̄s impēſiuz ad vtilitatē alteri⁹ vel aliozꝫ p cōſecutōe felicitatis eterne. ⁊ dānatōis euitatione. Vñ p hāc clamā conſulā/ differt officiū eccl̄iaſticū ab officio tpali vel ciuili. videlicet rōne finis. q̄ primi ſeu ꝓncipal⁹ intētiq̄ finis q̄ primi⁹ officij ciuilis/ ē felicitas ſeu erā quillitas politica vite pūtis/ officiū aūt eccl̄iaſticū habet finē alteriē/ videlicet ſaltem eternam animarum.

Tertia ſuppoſitio

Apponitur inſup q̄ hec tria pure ſ ſunt ſpūalia. l. ius ad officiādū q̄ dat̄ a ſuperiore vocāte vel eligēte. q̄ nemo aſſumat ſibi honorē Fm apoſtolū. ſ q̄ vocat̄ a deo ſicut aaron. Dēt obligatio ad officiandū ꝑ ſtrictē ex conſenſu ſuſcipientis hoc ius vel honorē. Dēt actus officiandi/ ſpūalis ē ratōe finis vel obiecti. et vt ſic requiēter ratōe ipſius met obſequij. ſicut ſunt baptiſare/ ꝑdicare. ordinare celebrare miſſam. abſoluere. ⁊ ita de reliquis.

Quarta ſuppoſitio J

Apponit̄ amplr̄/ q̄q̄ ſuffraḡ ē ter ſ ꝑſe deſmiatū de iure diuino ꝓpter ꝑ apl̄z/ q̄ ad officiū eccl̄iaſticū ſic

arbitrie simpell. p iuris. p obligatōe. t pro ꝓpio opere cōpēdet bñficiū arbitrie. ꝓpter quod debitur simpell. l. p iuris. p obligatōne t. p ꝓpio ope. ¶ Unde bñficiū p ipso iuris pōt dici. q. t iuris respondi sufficiens tractatū vite nr̄e pie ordinate ordinat ad bñficia ꝓpria effect. ¶ Obligatio ꝑtit ad beneficium ꝑficiendū. colligit ex obligatōe. quia ꝑfect ad effectū. Unde illi qui pure spōte ministrant ꝓpria. nō semp obligant ad bñficia quibus ex dei ministrāō. quin habeāt ministrare vel ꝓtato ad hoc ipm ex ministrādum obligatoria lege sophici contractōe. ex gestu efficax vel extractio correspondet. t hoc vsq; de iure diuino t legali. sicut deducit aplo ex multiplici radice sumpta. nūc a lege scripturē. nūc a lege nature. Ait sic ait vbi ꝓpe. Quis militat suis stipēdijs vnq;? Quis pascit gregem t de lacte gregis nō manducat? Numquid sm hominē hoc dico. an t lex hoc nō dicit? Scriptū est enī in lege moysi. Nō alligabis os bouis triturāti. Numquid de bob̄ cura ē deo? An ꝓpter nos hoc dicit? Nā ꝓpter nos scripta sūt. qm̄ debet in spe q̄ arat arare. t qui triturat in spe fructꝰ percipendi. Si nos vobis spūalia seminamus nō magnum est si nos carnalia vr̄a metamus. Si alij ꝓtātis vestre principes sunt. cur nō potius nos? Sed nō vsi sum hac ꝑte. sed oia sustinem⁹. ne qd offendiculi demus euangelio xpi. Nescitis qm̄ qui in sacrario operant. que de sacrario sunt edūt. t qui altario deseruiūt. cū altari ꝑticipant? Ita dñs ordinauit his qui māgelio annūciāt de māgelio viuere. Dec apostolus. imo p apostolū dñs.

Quinta suppositio

Apponit rursus q̄ in his q̄ sūt symoniaca de iure diuino t nō solus q̄ ꝓhibita lege hūana (vt ita loq̄mur more iuristarū) Papa pōt cōmittere symoniā qm̄ diuine legi subijcit sicut alij t potest dispēsare illam. grauis peccat q̄to maior habet. Constat aūt ꝓhibitum esse iure diuino vt illud qd̄ est vere spūale. gratuitū vel venale sicut de Dyesi t de Simone magi scripturē sacre palam tradit.

Et sicut ipse ad discipulos loquens determinat. Gratis accepistis gratis date. Matth. x. Abi in eodē capitulo determinauit q̄ dicta sunt de iure beneficij respectu officij dum ait. Dignus est operarius cibo suo. t Luce. x. dicit merces sua.

Sexta suppositio

Apponit q̄ licet q̄ ij officio papali. rōne iuris t obligatōnis topica spūalia. cōpetat bñficiū tribuit. potestatē habilit acceptū. nihil omino ipse papa nō pōt q̄buscūq; modis voluerit. bñficium illud auferē vel extorquere. si tamen legē diuinā q̄ iustū ē iuste exequat̄. t ab omni specie mala sicut iubet apls. semet abstineat.

Septima suppositio

Apponit ꝓsequēter illud inuisitum ē t tale q̄ie nemo sibi fieri vellet. q̄ de bñficio iure debito ipi petenti ipe det pecuniā pr̄ q̄ bñficio vtat̄ ne forte vtilis rarius sit. Dicat̄ ē in casu cōclusionis cuius veritas ex his suppositis ibi simul cōbinatis videt̄ ē sufficienter ostēsa. Cuius deductionis applicatōem omittimus. q̄ vtiliter t resolutiue stat in hoc. q̄ ista suscipē di tpalia q̄ cūq; tpalia videant̄. est pure spūale tractē finis t obiecti. ꝓpterea bñficium ecclīasticū. nō magis pōt vēdi q̄ officium cui necessario cōnexū ē. quale nī officium. nō ē venabile nemo nescit.

Obiectiones.

Prima obiectio.

Sed opponit ex radice multiplicā
r Primo sicut annū lege decime decimaz debebāt summo sacerdoti a leuitis. Nūeri. xviij. t Deut xxj. Sic nō min⁹ in lege nouā debet hec decimatio vel sufficiēs recōpēsatio faciēda p inferiores ipi pape. Dec aūt recōpēsatio videt̄ rōnabilis q̄ fructꝰ primi āni a q̄busq; nō inter beneficiatos psoluant̄. qm̄ in hoc papa seruit eccle. t ita ꝓpter hoc officiū ꝓmouēdo hoīes sibi debēt ꝑ sustentatōne condecenti status sui. t ad hoc tā plone q̄ beneficia possunt onerari.

Secunda obiectio

Dplr nō min⁹ pōt papa recipere pecuniā a bñficiato rā pr̄ q̄ sit in possessione q̄ canonica ecclie cathedrali. qui tñ canonicus. de cuius vacatione recipit tā pecunias numerata q̄ obligatōes. aū possessionis adeptōes.

Tercia obiectio

Dplr nō min⁹ rōnabiliter. imo nō
s nabiliꝰ pōt papa recipe ꝑmissa annata bñficiorū q̄ recipit vel ꝑtari in seriores vel ecclie cathedrales vel aliq̄ religiōes. q̄ tñ ita fieri frequētius inuenit.

Quarta obiectio

Dplr bñficia multa tradūt ad sūmā seu pōnē ānuā vel titulo. et recipit q̄q; pro pēsiōe vel certa pēsione. pr̄ q̄ sic de redditib⁹ aliq̄d acceptū.

Quinta obiectio

Dplr. q. nō ē ꝓbabile q̄ ꝓtor tē
s pora toleraret ecclīa in ꝓmouēdis t ꝓmotis talē exactōes pecuniarū si fuisset symoniaca de iure diuino. q. nō solū qui faciūt mala sī qui cōsentiūt facientibus sm apostolū digni sunt morte.

Sexta obiectio

Dplr videt̄ ex his q̄ horribil cō
s fusio fuisset hactenus i ecclīa ꝓpter de fectum auxilii seu iuris in bñficijs. t cōsequēter in defectu āmīstratōis sacramentoz ad populos. ꝓpter defectū vel suspensionē ecclīasticē potestatis in ministrio.

Septima obiectō

Dplius. q̄ie ꝓuideret sic ꝓmo
s tis papa vel altero ꝓmouente. symoniam cōmittente.

Sequūtur respō / ad obiectiones ad ꝓcessū obiectōeꝝ.

Esponendo talibus obiectis dicimus primo q̄ inserūt t cōcludunt aliquas veritates. Ut q̄ officio pape debeat̄ beneficium sufficiens t conuenies. Et q̄ ab inferioribus sibi debeant subsidium Et q̄ illud subsidiū potest vel potuit ex his circūstantijs observatis accipi p fructibus inferiorū beneficiorū vbi nō est alter facta pape sufficiens prouisio. sicut prius facta ratio satis hoc concludit tam exiture diuino q̄ naturali. ꝑsupposito diuino. Sed q̄ fiat exactio vel extorsio sicut cōclusio loquitur ratio nō cōcludit.

Ad secundā rationēz

Sinde cū videt̄ oppositū concludi
d per secundā rationē de canonicis. Respondet q̄ lata est differentia. quoniam tales pecunie non exiguntur a canonicis pro beneficio vel officio. sed ꝓ cōmunibus oneribus supportandis. in quibus canonicus ille particeps erit quo ad emolumentum cōmune. sicut pro fabrica. ꝓ pane. pro pueris de choro. pro clientibus. pro capa t similibus. Non negamus tamen quin apud aliquos. modus exigendi non sit vsq; quaq; purus t decens. licet nō ꝓpterea symoniacus.

Ad terciā rationem

Sinde tertia ratio concludit cōfor
d miter ad primam. Deberet ergo similis esse conformitas de non exigendo fructus ante perceptionem eorum. sicut nec exigantur ab illis de quibus ē argumentum.

Ad quartā rationem

Sinde possumus de quarta ratōe
d sicut de secūda dicere. t similiter de sequētib⁹ quo ad hoc q̄ valde multa (ꝓh dolor) fiūt t facta sunt babētia malam speciem turpis questus. t in multis symonia cam prauitate sicut t alia vicia. regnare videmus passim apud boīes. virtutes aūt raro. ꝓptea dicit lex antiqua. Nō insequeris multitudinē ad faciēdū malum. hec aūt est argumentatio pessima. Multitudo facit hoc. igit̄ est licitū. qm̄ oppositus cōsequētis frequēter t quasi semp stat cū antecedente.

Ad quintā rationem

Sinde rñdet ꝓ hoc ad quintā. Ad
d dēdo q̄ apud bonos ꝓ dicētes. t eruditos. q̄ non execrantur malicia

vel lugbie vel adulterie vel auaricie. talis symoniaca pelle reprobata ẽ p̃ dicatores z doctores. vbos z scripta. z nouissime per hoc sacrũ cõsilium. l. Constãt. iudicialr̃ reuocate z alias fuit in capite.

Ad sextam rationem

Ecia ꝑ similia patet ad sextã rõnis obiectio. Ad cuius ꝑ aliq̃ z sua dicta reprobata. z ex quibus manifeste habetur ex ponentie habere ex z nulli ex fluis bñficia. z ex ordine sacre. z hoc ꝑpt euidentes abusus ꝓhibites apd alios ñ Platone ꝙ subditos. Subditos ei excusare possunt ignorãa iuris z facti. in cui⁹ supplemẽto papa ipe supplere z supplet i talibus defectu platonis. stante bona fide subditoꝝ.

¶ Rursus. primo ꝑ symoniacã hanc excusãdes ꝓpter forsitan euadere respect⁹ redemptionis ꝓprie vexationis. quẽadmodum dicũt ecia in simbl theologia. q̃ vbi ꝑdonabiles sunt papales sunt puerili poenitie in articulo mortis nisi pecunia ꝓcepta. nec apparet alius posse vel scãe baptizare ꝓpter defectum aque vel intentionis. parentes pueri esse possunt pecuniã. nõ q̃dẽ intentõe emẽdi baptisma. z redimẽdi vexationẽz suam z pueri. pandẽdi. Preq̃ per hoc dicẽdi sunt z sentire peccata symonie huiꝰ curati. sicut in materia de vsuris põt aliqs accipere ad vsuram iuste in casibus certis. q̃uis alteri nullo mõ liceat dare. Cũ redemptio vexationis videat habere locũ nõ q̃dẽ in accrescendo usu nouũ ad officiũ vel bñficium boni spũale ꝑ se apd ꝓferente. z intentiõe bñe loquẽdi colli queritur impedimẽtũ qd apponitur ne q̃ iure suo vel re sua pacifice ponat vel vtat. Sic forsitan ecclesiastico cẽnt subditi respectu curatoꝝ vel platoꝝ. dũ ꝓcellũ aut pecuniã ab trahẽt q̃ res spũales nõ debent ꝓferri. Sicut i ẽplo ꝓhibit de baptismo gratuito. de sepulturis. ã militratõe corporis xpi. de absolutõe sacramẽtali. de collatõe ordinũ. ministeriorũ z similiũ. ¶ Deniq̃ ꝓ remissione ad septimã rõnẽz. q̃sideratio sequẽs plenius notabit. q̃uis ꝓxime ad ꝓmissa

Ad septimã ratõez ⁊

¶ Prima consideratio.

Symoniaca labes sicut de ꝑ se nõ est hereticalis. sic nõ aufert ꝑ papa necessitatem suam potestatẽ vel ecclesiastice potestatis plenitudinẽ. imo nec executoꝝ. ¶ Prima pars ideo manifesta ẽ. quia stat aliquez esse symoniacũ ex solo defectu intentionis per aduertentiã remanẽte iudicio recto intellectus q̃ sic agere peccatũ est. Non est aũt hereticus siue deceptionẽ intellectus per errorem in his que recta fidei tradit. Potest nihilominus ꝑ sumptiõne iuris vel operis symoniacus omnino haberi in fide suspect⁹. ¶ Patet altera pars. quoniã positiuis legibus suis. nõ est papa subiectus. vt tales sunt. Cũ autez symoniacus suspendat ab omni exercitio tã q̃ excõmunicatus ipso facto. positiuũ est. quod nõ ligat papaz. cum par in parem nõ habeat imperiũ. Cum ꝓterea sit hoc modo solutus legibus intelligẽ pure positiuis penalibus vt supra in hoc modo sumptum. ¶ Sic intelligenda est (ꝓut arbitror) determinatio dominoꝝ vtinensiũ. dum dicit aliquid esse symoniacũ quia ꝓhibitum est in illo casu nõ posse papam cõmittere symoniã. plane nulla est ꝓprie symonia nisi ꝓhibita iure diuino. vbi conuenit cõtractus iste rerũ spiritualiũ ꝓ re ꝑmensurabili numismate. do si des vel do vt des. Pabilominus apponimus in aliquibus contractibus nõ de se symoniacis pacta symonie. vbi verũ est q̃ hoc ideo dicatur symoniacũ quia lege humana prohibitum. sicut aliquis punirẽ neqũ haberet ꝑ sumptiõne iuris positiui vel operis quin vere sit catholicus.

Consideratio secũda

Symoniaca labes in papa. conferendo ꝓlaturam vel bñficium non tollit necessario ius ad bñficium nec potestatis ecclesiastice suspendit exercitionem. ¶ Hec cõsideratio sequitur ex ante dicti. quoniã potest papa velle taliter ꝓmotum. nõ incurrere sententiã iuris positiui. cũ vera symonia cõmittere. z sentiendo symoniace ꝓmotũ esse. q̃uis apd deum non euaderet omnez penam. ¶ Pater aliunde consideratio iuxta ea que dicta sunt circa sextam obiectionẽ de redemptione vexationis. vel etiam vbi bona fides et simplex in ꝓmoto esset. ipsumq̃ saluaret

Consideratio tertia

Symoniaca labes ꝓcipaliter ẽ cõtra ius quo ad deũ tamẽ quo ad fore ecclesiasticũ. i. ꝓmotio ꝑ platoꝝ inferiores q̃ ꝑ papã. ¶ Hoc ꝑspicuũ ẽ in ꝑdentes cõsideratõe. Dicto q̃ omnis symoniacus ipso iure excõmunicatus est. cũ reliquis pene a quibus nõ liberat ꝑ ordinariũ. q̃uemadmodũ de papa tactũ fuit.

Consideratio quarta

Symoniaca labes. q̃uis posset excusari vel nõ inueniri circa recipientem pecuniaz vel eoz q̃ sunt numismate mãsurabilia (q̃uemadmodũ sunt obsequia vel fauores z obligationes ꝓmissiones circa spũalia administratoꝝ in his testimonialibus cõferendis z fillis.) Pabilominus expedit in his oibus vt obstacle aplica regula. Quantũ fieri põt. ab oĩ specie mala abstinere vos

¶ Posset de ꝓma ꝓpe deductõ fieri ꝑ plurima. circa diuersos ordines z status. circa religiosos cõuentus. z secularem cleruz. circa platos. officiarios suos. circa curatos. z coparochianos vel subditos. q̃uibus itaq̃ plurima ꝑ eo boni q̃ recta hñt ꝓpe intentiõẽz. z modi faciendi scãdalisent. vt q̃ videt fieri pactio de spũalibus. vel negatiõ spũaliũ seu oblatiõ ꝓpe spualia vel e aduerso fieri videt. ꝓpter spualia spũaliũ collatio exercitiũ vel frequentatio vt in missis dicendis. et in horis luceribus nõ aliis frequẽtandis. Laneat igit hec et aplex mali spẽ. q̃ boni spẽm appositã q̃ fieri ostabit. q̃ nõ est nostrũ posse scãdalis obus acceptis occurrere.

Consideratio quinta

Symoniaca labes cõmodis euitari põt ꝑ rectificatiõz intentionis de sidendo. s. vel ponẽ ne ꝙ iure suo l'e sua pacifice accipiendo spualia ñ vt sint finis spũalis vel expediatur numisma. z necessarie sustentatiõis corporalium eoz. Sic ita q̃ salutabile illic nõ cẽ ꝓmutatoꝝ symoniacũ. vbiũ ꝓmitt⁹. do si des. vel do vt des. q̃uibe dictiones ꝙdiõnales z causales. si vt ꝓpe z silẽ. nõ notabũe cãm ꝓncipalẽ. sed cõsequentiã. z min⁹ ꝓncipalẽ seu motiuũ vel admissalem seu meritoriã vt ibi. Indignanti eoz meũ ad faciẽdas iustificationes meas i eternũ. ꝓpe remunerationẽz. Quemadmodũ remuneratio referebat ad deũ ꝓpe ꝓpbam finẽ finis sub fine. Vbi aũt eternũ. ꝓpter aliud (finẽ dicat ꝓbs) etiam eternũ.

Consideratio sexta

Symoniaca labes põt q̃ad ꝓcipua sustentationẽ z medelã ꝓbor familiarũ ꝓcellũ ꝓpe seruationẽz ꝙsistat z aliaz saluteẽ talẽ q̃ aboleãt edicta generalia q̃ibus pene vel nisi iuris positiui ꝙ symoniacos edite cũ abilitatib⁹ ad bñficia iam obtẽta. dãdo licentiã insup ꝑ ꝓtenta. vt q̃libet possit eligẽ cõfessorẽ idoneũ. q̃uz sic ꝑ oibus dubijs vel scrupulis. in foro ꝙscie absoluat. ¶ Videtur forsitan hoc punitio nimis lata vel lata iuxta seueritate ecclesiastice discipline. sz habeat respect⁹ ad imensitatem mi scãe dei. z humanã fragilitatẽ que mallet sepe saluti ꝓpe. q̃ bñficio vel statui renũciare z tolerabilis apparebit ista punitio. aut si de necessitate puniendi sunt alicq̃ numis notorie scãdalosi. nubilominus de salute cõtractis atq̃ ꝓximoz cogitẽt.

Consideratio .7.

Symoniaca labes potest ꝓ futuro ꝑseruationẽz habere. Cogitẽt ꝑ hoc sacruz conciliũ ne passim z licenter vt hactenus introcat consuetudo leges debitas vel iam institutas renouãdo mutando vel interꝑtando circa collationẽ omnium spũaliũ. tam a capite q̃ a membris cum tali moderamine. q̃ neq̃ fiat strictior prohibitio temporaliũ q̃ oporteat in capite vel in membris. sicut sacruz esse ꝑ unicos existimant in quibusdam. Preq̃ rursus ꝓmittatur talis latratio que vel veram symoniam vel scandalosaz symonie speciem introducat. hec autẽ particulariter sit eoruz qui ad hoc particulariter cõmissi sunt. ¶ Ceterũ generale concilium in qua potestate possit legem huiusmodi ꝑscribere ꝑsertim summo pontifici sine lectione plenitudinis sue potestatis. valde est ꝓcauendum. de qua si annuerit deus. alias alibi videbit. cõcordãdo plenitudinem potestatis papalis. cuz ipa plenitudine potestatis concilij.

vel lingue vel adoleucia vel amicicie. talis symoniaca pactio reprobata ē p̄ p̄cedentes
& nouissime per hoc tercium c̄a iuris. Constat. inducali ſe
mittere o laqueū ſunt in capite.

Ad ſeptimam rationem

Quia p̄ ſimilē patet ad ſeptimā aliq̄
lis replico. Addendo q̄ aliq̄ ſint
alio potentie habere vere ordinē
ſuis bilibus. vere ordinē ſicut p̄dict. & hoc
p̄pē ordinatiōz aliq̄s. p̄babiles apd aliq̄s
ſi plato q̄ ſubditos. Subditos ei exaltā
re potest ignorātia iuris & facti. in q̄b̄ ſup-
mus papa vſo ſupplendi & ſuppler i talib⁹
defectū plato⁹ tenet bona fide ſubditos.
Karlus. ponitos p̄ ſymoniacā hanc ex
actōz. ponit totalis excusare respect⁹ re
demptois. ponit veratōis. quēadmodum
dicit ordinē in ſimilib⁹ theologi. q̄ vbi p̄b⁹ ver
mallet baptizare puerū positiuz in articulo
mortis nulli penitus placerpta. nec apparet
aliud posse vel scīe baptizare. p̄pter defe-
ctum aque vel intencionis. parētes pueri
dare possunt peccuniā. nō q̄dē intōe ēmē-
di baptisma. ſi redimēdi veratōz suam &
pueri. paudēdi. Hoc per hoc dicēdi sunt
ſimoniā peccato ſymonie hui⁹ curati. sicut
in materia de vſuris pōt aliq̄s accipere ad
vſuram licite in casibus a iure. q̄ tunc alteri
nullo mō licet dare. Sīc redemptio vera
nonia videt habere locū nō q̄dē in accepto
do ordinē ad officiū vel beneficiuz hmōi
ſpūale p̄ſ. & apd p̄ferentē. ſi tamē hēe lo
cū dā tolli quātē impedimētū q̄d apponi
tur ne q̄s iure suo vel re sua pacifice ponat
vel etē. Dic fortallis excusabiles cēnt ſub
diti respectu curatoz vel plato⁹. nō ppterea
eur peccuniā sīc tradē. q̄ res ſpūales nō de-
bent p̄ferri. ſ. curi exēplo priori de baptiſ
mo paulat. de ſepultura. & miſtratōe cor
poris xp̄i. de absolutōe ſacramētali. de col
latōe ordinū. mīrimoniop̄ & ſimilū. Ad
mā p̄ rōnē ad ſeptimā rōnē. p̄sideratio
ſeptuplex notabilē. facio p̄ſentē ad p̄mīlla

Ad ſeptimā ratōez ℣

¶ Prima conſideratio.

Symoniaca labes ſicut de p̄ſ nō eſt
hereſis. ſic nō ſuffert a papa excuſa-
no ſuam potestatē vel eccleſiaſticor potestā
tis plenitudinē. imo nec excusatōz. ¶ Pri
ma pars ideo manifesta ē. quia ſtat aliquez
esse ſymoniacū ex ſo. la deprauatōe affectus
per quā nā remanēte iudicio recto intel-
lectus q̄ sic agere peccatū eſt. Non eſt aūt
hereſis ſine deprauatōne intellectus per er
rorem in his que recta fide ecclie tradit. Potest
tamen hoc ignorātia p̄ſumptōne iuris vel operis
ſymoniaci omnis haberi in fide ſuſpecta.
¶ Patet altera pars. quoniā positiuis le
gibus ſuis nō eſt papa ſubiectus. vt tales
ſunt. Ob autez ſymoniacas ſuſpendi. & ab
omni exercitio & q̄ excōmunicatus ipo ſa
cto. politiuū eſt. quod nō ligat papaz. cum
par in parem nō habeat imperiū. Cum p̄
tera ſit hoc modo ſolutio legibus intel-
ge pure positiuis penalibus vt ſupra ita
hoc modo ſumpeam. ¶ Sic inteligenda
eſt (put arbitror) diffinitio dominoū in
ſtarū. cum dicit aliquid esse ſymoniacū
quia p̄hibitum eſt in illo caſu nō posse pa
pam cōmittere ſymoniā. plane nulla eſt p
prie ſymonia niſi p̄hibita iure diuino. vbi
conuenit cōtractus iſte rerū ſpiritualiuz
pro re p̄mensurabili numismate. do ſi deo
vel do vt deo. Pibilominus apponitur in
aliquibus contractibus nō de ſe ſymonia-
cis pena ſymonie. vbi verū eſt q̄ hoc ideo
dicatur ſymoniacū quia lege humana p̄ho
bitum. ſicut aliquis punit tanq̄ hereſis
p̄ſumptōne iuris positiui vel operis quiv
ocater eſt catholicus.

Conſideratio ſecūda

Ymoniaca labes in papa. conferen
do p̄laturam vel beneficium non
tollit neceſſario iuo ad beneficium
neq̄ potestatis eccleſiaſtice ſuſpendi & excōa
nionem. ¶ Hec cōſideratio ſequit ex ante
cedenti. quoniā potest papa velle taliter p
mouum. nō incurrere ſententias iuris poſi-
tiui. cui vbi verā ſymoniā cōmittere. p̄ſen
tiendo ſymoniace. p̄nocōi ſue. q̄uis apd
deum non euaderet omnez penam. ¶ Pa
tet aliunde conſideratio iuxta ea que dicta
ſunt circa ſecundam obiectionē de redemptio
ne veratonis. vel etiam vbi bona fides et
ſimplicitas p̄mouco eſſet. ipſumq̄ ſaluaret

Conſideratio tertia

Ymoniaca labes pincipaliter & eſt ſi
quo ad deū tamē quo ad hoc eccle
ſiaſticū ſi p̄mouet p̄ platos inferio
res q̄ p papā. ¶ Hoc p̄ſpicuū ē in p̄eden
ti cōſideratōe. Attento q̄ omnis ſymoniacꝰ
ipo iure excōmunicatus eſt. cū reliquis pe
nis a q̄bus nō liberat p ordinariū. q̄cūq̄
modū de papa tactū ſint.

Conſideratio quarta

Ymoniaca labes. q̄uis posset excu
ſari vel nō inuenīri circa recipiēm
peccuniaz vel eoz q̄ ſunt numiſma-
te mēſurabilia (q̄ēadmodū ſunt obſequia
vel ſeruicia & obligatoria. p̄missiones circa
ſpūaliū administratōi. in līa teſtimonialib⁹
cōferēdis & ſimilib⁹.) Pibilominꝰ expedit in
his oib⁹ vt ob facē aplica regula. Quantū
fieri pōt. ab oīi ſpecie mala abſtinere vos
¶ Posset de p̄ma pte deduci fieri p plu-
rima. circa diuersos ordines & ſtat⁹ circa reli
giosos cōuent⁹ & ſeculares eccl̄as. circa pla-
tos & officiarios ſuos. circa curatos & coz vel
carissel ſubditos. q̄uē itaq̄ plurima p ta
les benōi q̄ recta hec p̄ncipia ſeruātōz. ſ. mod⁹
faciēdi ſcādalū ſet. vt q⁹ vid⁹ fieri pactio de
equalib⁹. vel negatō ſpūaliū ſeu oblatō. p̄t
equalia vel ex aduerſo fieri vid⁹ p̄pter equa
lia ſpūaliū collatio exercitiū vel frequenta-
tio vt in miſſis diēdis. & in horis incroſſi
nō aliis frequētandis. Caueat igit hec mlt
aplex mali ſp̄es & boni ſp̄m appoſita q̄ tū
fieri debē. q⁹ nō eſt noſtrū poſſe ſcādalis
oibus occurrere.

Conſideratio quinta

Ymoniaca labes cōmodis euitari
pōt p rectificatōz intentōis & ſide-
rādo. ſ. vel ponē ne q̄s iure suo & re
ſua pacifice accipiēdo equalia nō vertūr pauz
ſpūaliū vel expediat⁹ nutrimētū. ſi neceſ-
ſarie ſuſtentatōis corpal⁹ aditum cēū. Sic ita
q⁹ saluabilē illic nō ēē p̄mutatōz ſymonia
cā. vbi tñ p̄currit⁹. do ſi deo. vel do vt deo.
q̄uis he dictōes & ditōnales & causales. ſi vt
ppē & ſic non notabūr cām p̄ncipalē. ſed
cōſecutiuā. & min⁹ p̄ncipalē. ſeu motiuā vel
dominicalem ſeu meritoriā vt ubi. In

dinanti eoz merū ad faciēdas iuſtificatōnes
maoz eternū ppē remuneratōz. Quemadmo
dum referebat ad deū ppē ppbam finē
finis ſub fine. Vbi aūt vnū ppē aliud (ſiē
vicat pbs) etroq⁹ vnū.

Conſideratio ſexta

Ymoniaca labes pōt q̄ ad p̄mitta
ſuſcepe punitionē & medelā p̄b⁹ ſa-
crū & alioz ppē ſeruatōez p̄ſciaz &
alaz ſaluteē taliter q̄ aboleāt edicto genera-
li quibz pene vel ſine iuris positiui p ſymo-
niacos edite cū abilitatib⁹ ad bñficia iam
obtēta. dādo licētiā inſup p̄ſentio. vt q̄li
bet possit eligē cōfessorē idoneū. q̄ eoz ſup
oibus dubijs vel ſcrupulis. in foro p̄ſcie ab
ſoluat. ¶ Videtur fortallis hec punitio ni
mis lata vel lata iuxta ſeueritatē eccl̄aſti-
ce diſcipline. ſi habeat reſpectū ad immēſita
tem miſerie dei. & humanā fragilitatē que
mallet ſepe saluti p̄pe. q̄ bñficio vel ſtatui
renūciare & tolerabilis apparebit iſta pu-
nitio. ante ſi de neceſſitate puniendi ſunt aliq̄
nimis notorie ſcādaloſi ac bulomin⁹ de ſalu
te cōtractis atq⁹ p̄timoz cogitē.

Conſideratio .7.

Ymoniaca labes poterit p futuro
p̄ſeruatōez habere. Logiteē p hoc
ſacruz conciliū ne paſſim & licenter
vt hactenus introcat conſuetudo leges de
bitas vel iam inſtitutas renouādo mutan
do vel interp̄tando circa collationē omni
um ſpūaliū. tam a capite q̄ a mēbris cum
tali moderamine. q⁹ neq̄ fiat ſtrictior p̄o-
hibitio temporaliū q̄ oporteat in capite vel
in membris. ſicut factuz eſſe plurieſ exiſti
mant in quibuſdam. Neq⁹ rurſus p̄mitta
tur talis latratio que vel veram ſymoniam
vel ſcandaloſaz ſymonie ſpeciem introdu-
cat. hec autē particulariter ſit eoruz qui ad
hoc particulariter cōmiſſi ſunt. ¶ Celebrā
generale conciliū in qua potestate possit le
geo bum ſinodi p̄ſcribere p̄ſertim ſummo
pontifici ſine lectione plenitudinis ſue pote
ſtatis. valio eſt p̄dicatio. de qua ſi annue
rit deus. alas & alibi videbit. cōcordādo ple
nitudinem potestatis papalis. cuz ipa ple
nitudine potestatis conciliū.

Prima propositio

Rationabilē o
o cōtra symoniā ⁊ symoniacos re
formatōz, offerunt̄ ꝓpositōes q̄
sequūtur quaz declaratio ea scripta ita edi
tio ꝙ vita vocē poterit apparere.

Prima propositio

f Finis principalis intentus recipiēdi
tpalia p̄ ministratōe spūaliū/
reddit hoiem ꝓprie symoniacū
in foro cōscie ⁊ ad deum. et si
hāc intentōez aptis ad extra mōstret indu
cia, allegatas ē in ecclīastico foro symonia
cus, vel de symonia vehemēter suspectus.

Secūda propositio

f Finis principalis intentus accipiendi
tpalia p̄ ministratōe spūaliū
tā ꝙ ibi sit adeūno vera p̄cij ad p̄
cium/sicut ē in cōmutatōe tpaliū ad inui
cem/reddit hoiez ꝓprie symoniacū.

Tertia propositio

f Finis principalis intentus vt p̄ red
dit/vel ex dēnato intellect̄ indicio. q̄si ex
le aliūd posse de facto aut debeat p̄ iure fie
ri hoc si primus cōtingat.

Quarta propositio

p Obligat̄ ministrare spūalia sicut sunt
sacramēta ⁊ bēficia ecclīastica/ pōt
rōnabiliter ⁊ licite habere respectū
ad tpale cōmodū mercedē ⁊ p̄mium q̄uis
minus principale ⁊ secūdariū.

Quinta ꝓpositio

o Obligat̄ ministrare spūalia ⁊ minis
trans ea/habet verum ius ⁊ potes
tatem recipiēdi tpalia. absq;
hoc ꝙ mendicet ea. et sub hac cautela
ne (licet minus principali) possit vel po
test obligare se ad ministrandum spiritua
lia. ⁊ pro mercede vel stipendio vel alio ex
tra suffientōe/ recipere tpalia. sicut
exemplificari posset in omni statu ecclīasti
corum tam secularium q̄ religiosoz. a maio
ribus ad infimos.

Sexta propositio

Obligat̄ ministrare spūalia ⁊ ministrās
o ea/sub spe vel expectatōe vt̄ inēdē
q̄ recipiat tpalia. p̄ sustentatōne mi
nistri ⁊ mercede vel cibo op̄anti nō ideo cō
mittit̄ symoniacus. sicut nec ille q̄ dat tpa
lia sub spe recipiēdi spūalia. immo stat̄ q̄
peccant nō grauiter. ea. sicut i casu ministās
peccare posset abijciēdo vel reprobādo ta
lia dona seu ꝓmia mercedē ⁊ stipēdia.

Septima ꝓpositio

Ecclīastic⁹ ministās ex debito siue p̄
o latōis vel officij baptisma. cōfirma
nōē. eucharistiā. cōfessionē. ordi
nes. extremā vnctionē. sepulturaz. ⁊ ita de
reliquis spūalibus. non ideo committit̄ sy
moniacus/ si ante vel post ministratōez re
cipiat tpalia ab illo quib⁹ ministrat
spūalia.

Octaua ꝓpositio

Ecclīastic⁹ ofticiās ex debito bēfici
o cio suo. sic frequētādo bonas cano
nicas. vel exequias mortuoz. nō ideo
incidit symoniacā/ si recipiat aut recipien
dat/ distributōes tpales assignatas illis
q̄ talib⁹ assistūt officijs etiā cum a liq̄ sub
hac intentōe mercedis vadit ad aliq̄ offi
cia ecclīastica alias p̄ tūc nō iturus. Excepti
gitur si quilibet etiā religiosus q̄ interessē ma
gne nulle in ecclia Constan. q̄ tūc⁹ dispu
bueret Ermo. Florentus. cōstat q̄ multi inter
essent q̄ mō nō interfunt. nec alias incēsent.
nec ideo symoniaci etiā tūc iudicādi.

Nona ꝓpositio

Ecclīastic⁹ p̄latus aut alius cōfe
o rens bēficia ecclīastica nō ideo cō
mittit̄ symoniacus/ si recipiat a be
neficiatis aliqua tpalia.

Decima ꝓpositio

Extirpato symonie/ nō ita ꝙ pau
c ci q̄ vocant̄ bolsei i maiora pcu
la ⁊ scādala/ q̄ nimiam symonie re
strictōz vbi nō ē vel pōt nō ēē symoniac⁹/ si
habeat intentōis vera directio. Hec ita q̄
eccle vel ecclīasticoz notatio/ debita iuz

diuino etiam ēē strictē/ sub b⁹ reformā
tōnis p̄cepto/ velut a demonio meridiano

Undecima ꝓpositio

Extirpato symonie/ primo faciēda ē
c cordib⁹ hoim. ostēdēdo q̄liē in cor
de vel intentōne symoniaca spūtus
symoniē. ⁊ q̄lis debeat haberi cordis intem
tio/ p̄ ministratōe spūaliū fit vel expectatē
temporaliū receptio.

Duodecia ꝓpositio

Extirpato symonie/ ab ecclesia sanc
c ta dei/ in capite ⁊ in membris/ salua
briue faciēda ē/ inducen do hoies
ad timorem dei. ⁊ ad custodiā mandatoz
suoz p̄ in legem euangelicā. q̄ p̄ solam tem
porum penaliū constitutionez. quoz multiplici
tatio fortitan magis effet restringenda/ q̄
augenda. multos enī reputant vel putant
tanq̄ symoniacā/ que symonie ratōem pro
prie nō induunt. ⁊ ita faciunt viaz domi
ni artam magis q̄ oportet.

Ad declaratōez p̄missoz p
p mūc/ alia posita hec vnica distinctio
Resolūēdo materiā de symonia
possumus inuenire distinctōez quadrupli
cem de intuitu vel respectu cōmodi eccle
siastici vel spūalis. Potest enī intuitus
ferri ad tpale cōmodū. Primo rāq̄ ad
preciam rei spūalis. quasi sit adequata ve
lens vnus rei ad alterā/ sicut ex in emptō
ne ⁊ venditōe similibus. Potest secūdo fer
ri intuitus ad cōmodū tpale tanq̄ ad mo
dū principale vendi spūalia. vel ad finē
vltimū in quo sistit intuitus spūale confe
rentis. Potest tertio fieri intuitus cōmo
di tpalis tanq̄ ad mediū minus principa
le vel ad finē subordinatū sub vltimo fine.
Potest quarto fieri intuitus cōmodi tpa
lis tanq̄ ad rem debitā iure diuino pro su
stentatōe ⁊ usu qui spūalia subministrat. iu
xta doctrinā xpi ⁊ apostoli q̄ dignus ē ope
rarius mercede sua. Tūc ad ꝓpositum
dicimus p̄ responsionē succincta ⁊ solida q̄
primus intuitus ⁊ finis/ sunt vere symo
niaci. de iure diuino ⁊ humano. Et si con
tingat errore medio cauo q̄. f. talia p̄ fieri.
sunt in primo casu vel q̄ licite fiunt sic po
nitur in tertio modo tūc incurrit heresis

ꝓprie dicta ⁊ habēdi sunt symoniaci tales
heretici ꝓprie dicti si sint pertinaces. Etiam
secūdus ꝓprie dictus si sint pertinaces. Etiam
sequūtur. q̄ si ferat intuitus tertio ⁊ quar
to modis: alle potest ēē licitus. imo laudā
bilis ⁊ meritoriꝰ ac debitus. Hoc tñ attēn
to ꝙ obseruet illud apostoli. Ab omni spe
cie mala abstinete vos. hoc ē ꝙ administratō
spūaliū facta sub altero tali intuitu/ nō ap
pareat fieri ex mō suo. intuitu primo vel se
cundo. vt si nō exercerent spūalia: si nō pu
tentur tpalia. aut si turpiter exigant. ⁊ cuz
scandalo. ⁊ aparicie mala. in quibus casib⁹
possent haberi suspecti de symoniaca pra
uitate sic agentes. ⁊ hoc p̄ simpsonē iuris
vel facti. ⁊ possent in hoc casu ipsi tanq̄ re
les iudicialiter euocari.

finit.

Opusculū eiusdem

de solicitudine ecclīasticoz. ad fratres cele
stinos/ cōtinēs. xxvij. particulas.

Dicit respōsio sup dubijs sequentib⁹
q̄ vñ crebro solicitudines ꝓscientiaū
in ecclīasticis ⁊ religiosis oriūt̄.

¶ Primū dubiū. Si liceat ecclīasticis
maxime ecclesiosis/ cum cōferunt eis tpa
lia/ se ⁊ successores suos obligare ad certa ⁊
determinata suffragia in missis vel alijs
officijs ecclīasticis. sicut habet vsus ꝓmis
mis? Solutio pticula. pij. que ꝓsupponit
alibi tractata de symonia.

¶ Secūdū dubiū. Si liceat omittere ta
les obligatōes sine reatu peccati mortal. p̄
sertim quādo vident̄ grauiores q̄ oportet
ex eventu vel aliunde? Solutio particula
pij. et. xx. vsq. xxij.

¶ Tertium dubium. Si melius esset q̄
conferentes tpalia starent in sola ge
neralitate pro suffragijs habendis. et si ad
hoc ⁊ quomodo monendi sunt? Solutio
particula. xxij. et. xxij.

¶ Quartū dubiū. Si in casu scī dubij
necessaria sit ⁊ secura dispēsatio superio⁹ p̄
lati vel pape vel ordinarij? Solutio parti
cula. xxxij. vsq. xxxj.

¶ Quintum dubium. Si liceat ecclesia
sticis bene ⁊ sufficienter fundatis recipere
nouas obligationes cum augmento serui
tij? Solutio pticula. xxxij.

¶ Sextū dubiū. Si liceat sine aggrauio p

nisi in q non plures dicentur misse vel obtenu ac ipsis hoc imendant temporali rum collatores? Solutio particula. xlvj.

¶ Septimū dubiū. Si liceat admittere ri ordīs fratres iam fundatos/ aliosq; plures petant speciales cellas et obligationes ad suos institutores aliosq; religiosos fratres? Solutio eadem cum. viij. x. xi. xij. dubijs particularum xxxiij. xxxv. xxxvj.

¶ Octauū dubium. Si liceat se obligare q omnes fratres spiritualiter missas et alia que obligantur decantent in vilitatem temporalia conferentes?

¶ Nonū dubiū. Si tātū plures suffragia ordinis sunt p plurib⁹ quātū si fierent pro uno vel paucis. et p̄sertim illi qui sacerdotes.

¶ Decimū dubiū. Si debēs vnā missā possit alios adhūgere sine defraudatōne cuiusquam qui nullam petit aut instituit.

¶ Undecimū dubium. Si necesse sit specialib⁹ fundatorib⁹ eorum facere specialem mentionem ad hoc instituerint licet nō specificādo modū et quis modus teneāt? Solutio particula. xxxix. cum. v. se.

¶ Duodecimū dubiū. Si liceat p loco solēnizari in sepulturis vel p alijs pompis exequiarū pacisci verbo vel intentōne/ de maiori temporaliū collatione.

¶ Decimū dubiū. Si discrete faciunt obligantes se ad suffragia p alijs. qñ inde minus valent vt videtur p scripta. et non est comparatio temporalis ad spiritualē. Solutio huius et. xiij. particularum. xlv. cum duabus sequentibus

¶ Decimūquartū dubiū. Si cautē sacerdotes religiosi/ qui leuiter admittūt ad participationē oīm beneficiorū p illos qui benefaciunt eis vel qui petunt.

¶ Decimūquintū dubium. Si obligati ad diuinos vocales/ sic absoluat ab obligatōne vū eas dicat sine attentōe vel deuotōe vel aliter aut solicitudine? nā attētō est quedam solicitudo. Solutio illius et sequentis particula. lv. vsq; ad finem.

¶ Decimūsextum dubiū. Si sufficiat generalis intentio qua vult ecclesiasticus vel religiosus orare specialiter pro benefactoribus q̄ pro alijs super qua specialitate quā efficacia se refert ad deum. qui pondera tor est mentium?

Prima particula

R Olite soliciti esse. Matthei. vj. Luce. xij. Jubet hoc ille primus abbas noster Jesus xp̄us in cuius spiritu salubriē instituti dicimus Abba pater. Consonat apostolus magnus prior in religiōe christiana dicens Chorinthijs in p̄sona omniū. Volo vos sine solicitudine ee. Sed mox subintulit vtilē et necessariā de solicitudine distinctōez ne vel sibi p̄ vel alijs consonabilis cōgruus videat. quoz fm frequēter ad solicitudinē extra deridē inertiaq; exhortatur. Ait enī. Qui sine vxore ē/ solicitus ē que dñi sunt. quō placeat deo. qui aūt cum vxore ē/ solicitus ē que mūdi sunt.

Particula secunda.

Ce habem solicitudinē et solicitudinū. Una est dei. Altera mundi.

Una spūalis. altera tpalis. Utraq; siquidē bona. Alioqn culpata fuisset vtro rateq; sua solicitudine. p̄cipitō. p̄ma eñ melior atq; dignior/ adeoq; vacanō diū possit et dicat̄ ēē. b. q̄ ab aplo. j. Corin. vij. Volo vos inquit sine solicitudie ee. Et alibi ad Phil. iij. Nihil solliciti sitis. Et per̄ dño. Vacate inquit et videte qm̄ ego sū deus.

Tertia particula

Elixita solicitudo vacāōis et actūs solicita. q̄lē hē licet decet et expedit illos p̄positos q̄ celibes ee sine tribulatiōe ingo vtroq; nedū elegerūt sz vouerūt. quales vos elegit et assumpsit abbas noster xp̄s (o p̄res et fratres celestini) q̄s ad p̄dicandū alloquiē solicitudo dilectōis mee quā sui impulit q̄stīcula exhortat/ zelus vester religiosus solicitus in rta verbū p̄phetiarū. Michee. vj. Ambulare cū deo tuo.

Quarta particula

Sisite itaq; vester in dño timoris est fm p̄dm reddere timentem solicitum. Densite inq̄ quādoquidē fructus fuisset assumpta solicitudo vacāōis deo/ si quā dā retrospectōe seu tristitia ex tarde conturbet in mōi solicitudinē rā nō cū vana esset quasi finez nō assequens vacationis vere p̄dānabilis indicaret et reprobabilē et probāq; solicitudīs peccatricē foueā p̄cepo labēt. q̄lē dissuadz martha fm̄ p̄positus. Volite aut xp̄s solicitī ee. ꝛc.

Quinta particula

Verē forsā nonnullos aliquo q̄ sit et q̄lis hec solicitudo culpabilis Pā de tolerabili mūdanoz sarz infinitarū ē. vde quadā alta ocio sctō p̄dilecta videt̄ āmonita sz nō criminata fuisse illa marie sedentis ad pedes Jhesu sororē martha Martha inquit Jhesus solicita es et turbaris erga plurima. porro vnū est necessariū. At vero tota cōmonitiōis xp̄i series/ cū exposītoribus suis in illa p̄hibitōe solicitudinis sicut Matthēus et Lucas referūt dat intelligi solicitudinē malā esse q̄ nō ē prudēs et sagax p̄uidēcie neq; necessitat. sed ē vel diffidēcie l' p̄fidie l' cupiditat̄ cuiusq; tanp̄ie de q̄bus nō ē mō p̄ singula differendū.

Sexta particula.

Eniamus igr̄ p compēdiū statim ad pie solicitudinis vestre indō q̄stiōes. q̄ solicitudinē reformidāt impiā. oū piā imo necessariā cogūt amplecti. Audiant apud vos (o p̄res et fratres) p fundo corde firmata monitio apostolica Hebr. iij. Sint mores sine auaricie p̄tenti p̄nibus. Nihil amittus aspiciat illa ē necaria q̄ p̄dicte idē apl̄s. j. Timoth. vj. Dñtes alimēta et q̄bus tegamur his cōtenti simus. Bene suades/ o magne p̄ior apl̄e. placet id q̄d apponis his p̄teritis. Dem alimenta et ea q̄bus tegamur oportz hic. Nō aūt boc p̄sū totū/ vel labore nro q̄ omnis mācipamur officijs/ vel hostiarum mēdicādo q̄ nequaq; discurrere p vicos et plateas instituimus/ obtinere fas nobis est Deniq; nihil equius fm omnē legē esse deducat apl̄us. ij. Cor. ix. qñ qui altario deseruit d altario et viuat.

Particula .7.

Ne vel mūdo a scādalis. vel solicitudinibus vehibz demonijs.

In via hac qua ambulabā p̄queri ppheta absconderūt superbi laqueū mihi Et rursus. Juxta iter scandalū posuerūt mihi. Electa est eccl̄a sub triplici religionis voto vite paupertatis et solicitudo nostra diuinaz. eruditis et mecū viuat. Electa vita exercitat̄ ppter̄ z solicitudinē alligātē vtroq; cū tribulatōe hmōi. Electa vita derelictō nio ppter̄ voluntatis p obedientiā z solicitudinem tot dubitationū/ tot scrupulorū. tot discriminū. qualis ppria voluntas se dū decere vult se seducēs incurrit ¶ Pudet heu pigetq; recordari quātus et qualibus apud nōnullos detrimēto/ oia sunt in oppositas exorbitationes cuersa subuersaq;. Jā heu nimio apparet vitas pabole xp̄i. q̄ mō duz hec relegerē ēē lecta ē in eccl̄a de immūdo spū q̄ cū exierit ab hoīe. tandē redit et addūcit septē spūs nequiores se dū inuenit domuz vacātē. nō quidē vere sz sola simulatōe. Sicut et solis exterioribus p̄fessionis scobis ficte mundata est.

Particula .8.

Si vtiq; nedū et immūdus spūs cupiditas. q̄ radix omniū malorū et idolo. Furimur ab aplo. et mammona dē iniquitatis a xp̄o. Sz nōne nequior est simulare paupertatē q̄ sub voti velo latēs totā diuitijs inbuat. tota solicitudinibus exaugē. et inanis et ex̄ p̄nuis moriq; modis lacerat. cruciat̄ dissipat̄. Cui nedū poterit ēē dubiuz solerē attendēti/ q̄n spiritus auaricie nequā sibi secū adduxerit septē spiritus. i. vniuersitatē vicioz nequiores se. Simulata quippe (sicut ait aug⁹) rēdit duplex est iniquitas. nō secus hoc loco. dic q̄ falsa et vota paupertatis nō ē paupertas spūs nec paupertas veritatis. nō amica bonis moribus fragilitas. sz duplex iniquitas. qz et vere cupiditas ē et simulatio. Hec hic sufficiāt. Sed p̄gredientes illic vota fractionē fundatoz defraudationē/ p̄mioz facto dicto et exemplo scādalizationē inuenies. Dem̄ subiungit illud ve xp̄i/ dictū pharisēis/ p talibus et religione penitus lapsa versutijs. qualibus solos plāgimus. Circuite mare et aridum vt faciatis vnū p̄selytū. i. nouitiū in religione. et cum factus fuerit/ facitis eum filium gehēne duplo q̄ vos. Ecclesiastici. v. quoniam displicet deo infidelis et fictus promissio. et melius est nō vouere q̄ post votū nō reddere.

Particula .9.

Tte tandem ala fille calamū quem indignanoeus rapuit vi
tra longe ꝙ indecoroso ꝓpositu
ro. Et que doctrina bonam naturā eo di
strahet, si ꝛra ꝙ nulla vtilis eōne nisi de
clamatōes acrimonia. Iam ego reprobā
da. Reuertamur ad ꝓgressum fluminem
ti. reflumente illud vi impulit nos malo
rum exundatoꝛ (plerum apud nos pau
pes nisi qui religiosos) animo dei amoꝛ.
plianq; pectora ꝛ miserando fraternal. Il
lud erat agere, quo pacto pauperes religio
si vacarent obligi solicitudine victus ꝛ vesti
tus. Interrogāde fuerat ꝛ vos interrogan
do si tamen placere debuo pōtifici ꝓcem
ꝛaꝛ simplicia nō sinētes animoꝛ fratres
implere cū pace dñi ꝛpi cū apostolica mo
nitione nolige solicitari cē.

Particula .10.

Aut aūt in gñe tres ꝓpositōes vi
cium et vehemēt nequā stimuli. vn
symonie, alias vsure, alīs fraudu
lentie. ¶ Solicitat nimirū animoꝛa mēte
ne forte misceat se inē dantē ꝛpalia ꝓ spūa
libus recipendis. ꝛ eōꝛa labes symonia
ce pestilitas. ꝛ hoc vnq; frequēter (ve ve)
ꝓpter quam nō habet directio. dū lumen
intentōis nre quo ad oculos corpis omni
um actuū nr̄oꝝ regit tenebre. ¶ Solicitat
ferreū ne in reddendus computandis qz nō
semp inuenīt ad ꝓpetū, reddat contra
eius vsuraius, ex delicta ꝓditione seu pa
ctione ꝛ facilitate tonēs quonēs redimēdi
¶ Stop hac vo ouplici ꝛ hōe solicitu seru
pulosaq; pēt bū ḡdā opuscula nr̄a, super
edita, si ol cū magnis talīū tractatoꝛ vi
la fuerint numerāda.

Particula .11.

Operet ad pīa intelligere ꝛ in
tentos tollere (qm̄ inuenit satoꝛ
boni semis spē) ziziniaoꝛ fraudu
lentoꝛ zizaneos, ꝙ lateb osa nocere dū dor
mit ꝓ negligētā bonoꝝ simplicium animi
cui dñs sub obtentu conditōis victus ꝛ ve
stitus. Hoc mā papue vita ꝓ questuncu
los solicitudo sacre defiderat. ¶ Et quo
niam defraudatio directe contraria actui iu
sticie, eoꝛ modis inueniemus defraudatio
nē quoꝝ iusticiā hec oppositoꝝ ḡdē eadem
ē disciplina. Dī aūt iusticia virtus ad alterū
vel sicut ad alterꝝ. reddēs cuiq; qđ suuꝫ
est. Potro iusticia ample sumpto vocabu
lo, comꝓhendit ad deū ꝛ ad ꝓximū. imo et ad
seipm sicut ad alterꝝ, ꝓut in ꝓnia fit. dū spi
ritus carnem subiicit Fluuiꝰ. Sic erit de
fraudatio. vna ad deū, altera ad ꝓximum
tertia quasi metaphorice dicta ad seipsum
Et primitus ō primi defraudatōe (quia
nonoꝝ est) videamus, ꝛ conclusiones deinceps inseramus.

Particula .12.

¶ Conclusio prima.

Dicamdo pia ꝓferentis ꝛpa
lia defraudat si sua intentio a recta
mente nō seruet. hoc enī ꝓprie so
nat fraus ꝛ dolus, dū ꝓtendit vnū ꝛ fit alte
rum. Sic ol de testatore q̄ fraudamo ē, si sua
voluntas aut nō impleat intentio. nec tamē
accipēda est de quauis intentōe. Nō enī
cadit sū obligatōis recta lege nequā intem
pio si saluti ꝓpria. si moribus absona. si de
teriozē eqtū, cuius obtēperatio sit vēcura qua
lis ēt intentio palā symoniaca vel vsuraria
vel iuri fiducīe alieno, vel deo sanctisq;
suis non honesta.

Particula .13.

¶ Conclusio secunda.

Dicamdo pia ꝓferentis ꝛpalia di
rigi oz ad sustentatiōnē ministri illi
us ꝛpalē faciēdā a quo spūalia re
quirūt. Ille siqđē iustus ꝓpius ꝛ verus ē
ut ulnus fulcipiēdi spūalia. Et hꝰ suppona
tur ex pīs tāq; deducta sufficienter in mate
ria de symonia cum de directiōe cordis sor
ma dare. Attuero plerūq; fit, vt mēte ini
quitas sibi, nūc ꝓ ignoratiā affectata ei cō
culpabilē, nūc ꝓ negligētiā q̄ nō tāta solici
tudine q̄rit agēdoꝝ veritatē. Expedit igit
ad pastoralē deceder casum, non ḡdē ad
oēs aut singlos. hoc enī nob ē impossibile
qm̄ varij sunt sine numero. et ita varij ꝙ
vna circūstātia qlīq; posita qlīq; officiens
iudicū sapiētis varietē cōpellit, ꝛ hoc ex
admiratiōe pax sapiētis. nec ad ola cruē

spiciendo. Quesiuit vnus anachoretaꝝ a
quodā pie. Pacer debeo tempatationes ad
mittere aut, ponus eas abijcere. Admitte
inq;t. Accessit alter eū eadē petitōe. Abijce
inq;t nec admitte. Honne ōnia video pie.
admitte. non admitte? Dic apud sapientē
Prouerbī. xxvj. Ne rīdeas stulto ne ſ stul
tia sua. Et ibidem. Rīde stulto ne ſ stul
tia sua. Sic in malīgēto demon strādi et
nō monstrādis opibus bonis habeo.

Particula .14.

Ta in re colligit, vū tam frequēs
error, in moralibus iudicijs veit
Būt ꝙ solis inēdūt generalib re
gulis, vt sūt, puerbia ꝛ auctoritates sacroꝝ.
Būt ꝙ ad, sola singularia dāt se totos nul
lī ad prima principia resolutionē facētes.
qī vel nescīūt, vel negligūt, aut tori litterā
les ꝛ sine spū, carnales sunt. vel excecat eoꝝ
ꝓpria malicia hec aut illa. Būt alij circum
specti sīl ꝛ prudentes ꝙ singularia caute col
ligūt. ꝛ sapiēt ad regulas resoluūt ḡnales
colligētes parit ꝙ fuerit rō date legis qlīq;
Peleuatōnē mētis ad regulas ꝓmas, qlīq;
ad humanas. Primū sit ꝓ veritem quā vo
cat Arestō. gnomicam. Alterꝝ epikeiam
quā dicere possumus bonā eqtatē. Et qm̄
rarissimi sūt tales circūspecti (requirit enī
cū eruditōe lōgus experientie vsus) nō expe
dit passim ab oībus ꝙrere solidū ꝓ moribus
ꝓfectū, neq; silīter ꝓsumere illud dare
dīlq; oz, plerum nō habita cū suis circūstā
tijs oībus vere casus forma ḡq;rat.

Particula .14.

Tcere frequens illic ab ingredi
bus solet interuenire oblectatio. Et
cū uno ex facto oriat, quid mirū si
in rīsione sit deceptio? Nō quidē semp ex
rīdentes. sz ex inquirētes vitio. aut crebri
tate ꝓpter fantasiā pax instructoꝝ, qui se pa
cologisant de capite ꝛ sophisticāt. pauncos
casus aliquos esse silētio quos ex vnica qlīq;
circūstātia addita vel remota vel nō attenta
cōstat ꝓprio cē dissimiles vel aduersos
Exempla facta sunt. Et apud medianaz
dandā patet hoc vicio duz vnus sibi visus
arroganter primo in hac aut hac mediana
danda, applicabit vīā recepā ad unoquoq;
ex causis oppositis oculos, non attendēs q̄
aliud qđ sanat caligēti nō sanat sed excecat
oculum.

Particula .16.

Dicamus narratiōes super
hac re vulgares, nec referamus
q̄ inutilia, pinde rōnem vel nō vale
ant adiuuari ꝓtendere ouum casum omnē
ad se dctanū iustificandū decipiant. Et re
mittamus ad alias ꝓclusiones cū suis modifi
catiōibus. annexligādo ꝓcipue ꝙ intentōe
sustentatiōis ministrī eccīe que ꝛ qualis sit
tenēda. ꝛ ꝙ et qualis sustentāda ꝓ cum ꝙ sus
tentatoꝝ recipit sue sit vnus siue sint plu
res, secularis aut religiosus.
¶ Et sit conclusio tertia.

Particula .17.

Dicamdo pia cōferētia ꝛpalia si
vult pōt in sua ḡualitate sustra
gia reqrere. Et sub hac intentōe
sola stando, nō minus meretbit sepe apud
deum q̄ particularius exigēdo. ¶ Nō ha
bet prima paro dubitationē. ¶ Secunda
paro, ꝛtinā spūalibus oculis quales sūt ocu
li columbini sponsi ꝛ spōse in canticis aspi
cerēt quoniā apud illos ḡpicua ēt, qui co
gnoscunt oīnia benefacto rū omniū quan
tumlibet occultoꝝ ꝓmia reposita apud de
um, ꝓpter quem ꝛ in quo sunt. ¶ Verū
pauca sunt spūales huiusmōi qui non ma
gis ere ētrē grauo puriſſimo caritatis illud
seminādo quedā zizania vanitatis, q̄q;
illud virgilianū. Infelix lolium ꝛ steriles
nascuntur auene. Audi conformiter illud
euangelium q̄ simul exorte spine suffoca
uerunt semen verbi ꝛ fructū bonis operis.
¶ Conclusio quarta.

Particula .18.

Dicamdo pia conferētia ꝛpalia
ꝓpterea et debet āmoneri dam ane
palam per ꝓdicatoꝛes aut alioꝝ sta
per ꝓmissa veritate ꝓ directiōe puriori in
tentionis sue. Quadenda quippe sunt bo
na cū dilīa sīne malo. Nihil omnino ob
facit illud anticq; proverbij. Ne ḡd nīs. qđ
nimis emūgit, elicit sanguinē. Nīs exactiō
lenis, qlīq; vī deberet vī ꝓsumit ipm. Sane

gens denich tocū quicqd fecerit aut meditauerit pure & nō būo aliqd zizaniox neq; palearū. qdm frustra qdm stulte sepe concēt et oānos fatigēt. Hūcd eligibilius ē granū aliqd vel impurū q̄ nullū colligere? Quo circa dicam? ſciter. ¶ Conclusio. v.

Particula .19.

f Olicitudo pia ꝓ serēno tpalia ſpē cū bona venia imo & cū gra ꝑdiōne certas apponē explicatiuas intentionis sue. ¶ Sufficere in primis oz ad ꝓsciū huius ⁊ tutū ſcisu tocius ecclē. q̄ sic bz ⁊ recipit. cui si qs detrahit impudēt se decipit. ¶ Dūt aūt tres ꝑditiones ꝑpē qs pie pōt ꝓ serēno apponē limitationes certas. Una ꝓcernit psonā recipiētē. Alia psonā ꝓsernentē. Tercia psonā affinē vel attinentē

Particula .20.

Y

Tende & videb expedītō ēt p: s sone recipientis q̄ limitēt ad certa suffragia. q̄rimus reddit animus eius magis solicitus debitū solue. & intentionē suā in deū dirigē. Quarimus p̄terea manet ei? ꝓscia secuor. q̄ potent cognoscere q̄ obligatōe soluta/ q̄rimus manet. Hec pensanda ēt vtilissime. Quib? addit ēcta. Cōstat nāq; apud deū q̄ nouit oia. q̄ dicit. Ego sū & nō mutor. nihil esse necessitat? apere nras intentiones & affectiones exponē. Doc q̄ recipit ꝑpē nos ostantes. vt sēp exhibeamus nos tales nobiscū/ quales existimam? ēe deū nob. pios. amicos. sedulos compatientes. rita ō reliqs affectibus. Sed dispeat q̄ otiōsa plus mouēt & afficit in se ipso/ dū ad particularia respicat. dū benefactoꝝ munera/ dū obligationes/ dū intermissa dū necessitates cōsiderat/ q̄ in quadā vniuersitate se tenēdo.

Particula .21.

v Ideb rursus circa psonā ꝓserēno expeditō ēt frequēt & necessariū aliqñ suffragia limitare. ꝓ primo si ad illa suffragia tenat vel ex voto. vel ex sacerdot? iunctio. vel ex alterius testamēto legato vel mādato. Certū ē pinde suffragia in vtrūq; vel singular? psone/ nō tūū valere ꝑ mille aut oblos. quāq; si ꝑ vno fiant

& hoc ad pīm supponat ex alijs opusculis. Pnē ē controuersia qlibcūq; apud doctores ō suffragio sanctorū & redēptōis sicut exēpla ciuilia & q̄tidiana ꝓuincūt ō debitū cētū frācos q̄ liberarē cētū. ꝑ se soluno. & addiēt secū decē socios in pticipatōe liberationis: ꝓpria cius tātūdē liberatio traderet.

Particula .22.

Ideb denich circa psonā affinem v vel attinentē psone ꝓserēt/ referre q̄ plurimū/ si videret ex lenisse p successiones enim & generationū/ q̄ talis parens eius vel affinis talis fuit pie solicitudinis/ vt ꝑ se & suis talia fieri ꝓstituēt pietatis officia. Hōne mouet ac cōmouet. pinde pces cū grārum actione & laudibus ad deū referre? Hōne ꝓbabile ē eide animādū fore: vt quēadmodū ille fecerit ita & ipe faciat. Deducio latior ꝑ aduertēn. ¶ Cōclusio. vj.

Particula .23.

f Olicitudo pia/ ꝓserēno tpalia ſpē cū bono corde nedū in suffragijs ꝑditionis apponē. sed cū hoc loco certa & bonorabilia sue septimōio eligere: cū appētione insignioꝝ seu ornatoꝝ ꝓscriptōne iuꝝ sui statuū q̄litatē. sic ve pōpa funeralis diceret. ¶ Sed hec conclusio ꝑ declarationē. Et q̄n inuenitē sānctissimi pietatis curasse. Hinc pie recogitata/ ecclē oia ad bonorē magnificū dei & ecclē cā nullatenus q̄ ambitiōsa. Et ad fidē spem quoq; resurrectōis astruēdā & incredulox ꝓtationē ꝓficiūt. ¶ Certum ē talia oia ꝓuenire nūc in bonā nūc in malā ptē. ꝑ factētū. ꝑ ꝓsentiū. ꝑ recipiētū. ꝑ inspicientiū. ꝑ interpretantiū. diuersa & aduersa q̄litate. neq; omnino aliter inuenies in operationibus hūanis extrinsecus exhibitis. Ad qs adduci pōtest ludi comici. Talia sūt oia/ qualis ē animi vrētio. Quēadmodū de diuitijs aut paupertate dixit sapiēs: q̄ suba paupis ꝑm cor ei?.

Particula .24.

f Undamenti suscipit hoc loco subtilissimū illud xpi ꝓceptum ab apl'o repetitum. Holite iudicare. Os vtiq; de talibus ad vtrūlibz indifferēnibus intelligit esse ꝓceptum/ vt qui tam

dū cat? non mandicante nō spernat. & contra. Qui offert epalia/ nō offerente nō spernat. Nunc abbas pastor: dic inquit sp̄ vbi tu quis es. Et ne iudicet quēq;. Sic & salomō humilitatis. & cunctatis sūpba? picuosa temeraria & inquieta confundēt.

Particula .24.

¶ Conclusio septima.

3

g Olicitudo pia conferēt tempalia defraudat si nō impleat obligatio vel ꝓmissio vel cōuentio secum facta. cessante causa legitima/ non implendi. ¶ Consonanter ad primā conclusionē est hec septima cōclusio. Restat solū difficultas in assignatōe cause? seu casuū. quibus tqñ pōt ꝓtermitti a recipiēte illud qđ conferens instituerat. Una causa est necessitatis. Altera maioris vel vrgentioris vtilitatis. Tercia p dispensatōnē superioris auctoritatis. Que duplex ē. vna sūpma papē. alia ordinaria prelatox.

Particula .26.

h Ecclīcus incumbit? nūc ex impotentia vel infirmitate recipiendi. nūc ex ꝓmissio demolitionib? ecclesiax & dissipatōibus hereditatum atq; reddituū: quibus sustentādus erat minister ecclasticus. cuius beneficiū qđ habet ꝓpē officiū si ꝓprius deperijt/ nō videt astrictus remanere? uino. nisi fortassis obligatio rei maneat aliunde.

Particula .27.

p Oro maiox aut vrgentiox vtilitas ꝓuenit qñq; per tpis successū. Ubi oportz (iuxta verbū iuristax) q̄ alia nō reformet pactū. Hec & illud mirabile insolubile. vel impossibile cū in iuramēto & voto generalit emissio de futuro/ plerunq; sic contingat. vt que generalit ꝓmissa bona & videbant? fiat in casibus particularibus/ vel nō obseruāda vel mutāda. q̄ nocua sunt. vel inutilia moribus. vel dissona ecclasticis ritibus. seu boni maioris impedimenta. Suppetunt exempla frequenter. q̄ do aduertit. vt si quotidie dicēda sit missa de requie? veniet dies natalis dñi. dies resurrectionis eius. dies pentecostes. Louenit

unt parrochiani ad audiendū missam q̄ alie forte nō habet ab alio. puto nullus diceret tunc cantandū ēt de requiem.

Particula .28.

Tenderent etiā conferētes ꝓpalia/ quid plus honoris & celebritatis affert circa diuinum religiōsa calicum & videret q̄ aliqñ fructuosius ēt ꝓ suffragijs habēdis/ fundare die obitus missas vel alia fruitia/ quā sanctis sūt aut de tempe q̄ si in solis funeralibus fruitio sisteret. Quēadmodū si fiat anniuersale iuxta ritum & significationē missalis. quotidie videt bīc plus deuotiōis in suscipiente. qm̄ natura sic habz/ vt identitas vel assidua similitudo/ conferat fastidiū. ¶ Hybilominus oportz iuxta ꝓmissa/ piaq; cōferentiū & recipientiū ꝓuentiones/ nō leuiter abrumpe/ sed tractare reuerenter. Quāuis nō est arbitrandū oēs huiusmodi criminales instructiones. obligatorias ēt sub pena peccati mortalis si transgrediāt/ q̄ nec de alijs conflictuōibus longe essentialioribus ordini monastico/ hoc est sentiendū. Cōtemptus aūt nihil solicitus sup implemone taliū/ crimen habz tā apud monasterium seu collegiū/ q̄ apud singulares.

Particula .29.

Eterum ō dispensatōe superioris c additū est ꝑ tercia causa. quoniā non omnis est potius talis casus descendere sub regulis generalibus emergentes ad platos ꝑtinet interpretatio iuridica. ad doctores scholasticos. ꝑsertim quādo pōt esse rationalis dubitatio ō duplici ca? suptioni. necessitatis vicz & maioris valentie. Quando ēo nunc aperiri possit dissensio sup hac materia dispensationū & cōmutationū/ tam in respectu dispensantiū/ q̄ in ordine dispensationē querentiū & recipientium q̄ specialē postulat separatā tractatum. sicut & quedam alia/ cursum hic pertransita.

Particula .30.

Jcirco venū hic nunc ꝓ expedienti mihi esse sp assumere dispensationē superioris seu cōmuta-

tionem. Quę vt haberi cōtinuo possit p
curandū est ab auctoritate populi p̄sertim i
religiosorum exemplis q̄ dēt aliquos ab eo
subleuatos. sit de religione sit alius qui fa
cultatem habeat totiēs quotiēs videbitur
dispēsandi. ad quę facilio pateat accessus
Hoc consiliū in aliqo casu obscu
re scrupulosū fuisse dē. sine illi casus occul
ti. sint publici. sint sup petitis. sine super pe
nis irregularit. ribus petitis.

Particula .31.

D Etiam papa rite consultus non
sit credat difficile cōcedere talia
quę vbi nō apparet fraus vel la
queus ista querentiū. nō in velamē falsę li
bertatis malicie. sed ferationē conscientie
et dilatationē viarū penitentie. Nā in re
colligēs consequēa de particularibus exem
plionibus a platis ordinarijs q̄ frequēter
hodie sunt. nedū propter p̄iudiciū iuris alie
ni. nedū propter conturbationē ordinis ec
clesiastici hierarchici. vel propter incōmo
dum collegij sic exempti. Cur ita? quia ni
mirū petito sic sibi recursū facile ad platum
ordinariū cum q̄libet quasi libertatē expa
tiendo in gum suū.

¶ Conclusio octaua.

Particula .32.

O Blicuado pia templalia alteren
tia sit ordinate nulla ē dicendū (
(exempli gr̄a) die lune p̄ sapo de
fraudat p recipientē sic oblatū. si vel talem
nulla p alterū. sine fiat hoc ex pote. sine si
at ex obligatiōe vel suscepiōe subsequenti
Rō p̄scripta est p deductionē ad impossibi
le vel inopinabile. Da siquidē ita ē. q̄ vna
missa sufficiat p duobus. p tribus. p decem.
p centū. p mille. vita p quodlibz. et p to
to mūdo. Dabis vlterius q̄ nō erit melior
conditio. paurās sibi missā peculiarē. Da
bis denīq; q̄ pro vna missa ponerent cen
tum habere sub voto sub promisso. sub in
tuito per horum penitētie vel alterius in
stitutoris. Cur ergo tot presbiteri. tot mis
se constituantur? cum vnus sacerdos cuz
sua missa vnica sapē ēt pro omnibus.

Particula .33.

V Elet addere forsitan aliquis: q̄
recipiēs oīa habebat primo ad suf
ficiēdū p sustentatiōe statuo sui
vel ex beneficio vel p̄imonio vel pie colla
to. fraudat et peccat tā p primū q̄: se cum
rota nō conferēdi equalia ministro ecclesiastico
videat ēē sua sufficeratio nō diuinarū acu
mulatio. vel ornatus pompaticus. Sz hec
assertio ouriosa est. q̄ oportz sup qua memi
ni prīdē in quadā lectiōe q̄situm esse. Deniq; q̄
lia et quātus sit mēsuratio sufficiēnie stātua
nō pōt sub arte tradi. Nā q̄d vni parum ē
sit alteri nimiū. imo sit in eodē p varieta
tem temporz et circumstātiarū. talis varietas
q̄nq; rōnabiliter. q̄nq; vero culpabiliter. oīa
quę accipit et ascēdit statū sibi moribusq;
suis et meritis impropōnatū. facieno si
bi nō de necessitate virtutē sed de vicio necessi
tatem. Adde q̄ recipiunt aliqui equalia. q̄
ter vel vltra necessitate petitem. aut nō p solo
statu recipiendo. sed ad aliorz quidē pīgē
relevationem. ¶ Conclusio nona.

Particula .34.

O Blicuado pia conferentis equalia
parādo sibi missā in casu prio
rem nō defraudat si p̄sbyter rece
piens adiūgerit alios in orōnibus suis pu
blicis aut secretis. vt in memēto. aut si offe
rētes (vt solet) post euāgelium recipiat ¶ Do
derat hec cōclusio precedentē ritū sit ecclesie
p̄fuat et reuereat caritatē. quā rursus a terre
na cupiditate discernit. Deniq; doctorum
conciliat apparentē in aliquibus discordi
am. cuius aspectus ad diuersa huius ad hec
illius adducta. verebat.

Particula .34.

Q Ueramus a cōferente equalia que
stionem aliquam. vt ex sua rōnione
veritas magis eminear. ¶ Et pri
mo vis o frater vt in missa quā p te dici cō
stituis: nulla dicat loci suis alia penitus o
q̄ pro te puto rūdebit sicut et rūdere debe
bit. q̄ hec fieri nō p̄bibz. ¶ Dic rursus o
frater q̄ in memēto tā p vivis q̄ p defun
ctis nullius cōmendatio habeat nisi tu et
tui? Rūdeat oportz q̄ hoc nō impedit. quā

stitutioni ecclesie tuę ipse repugnaret?
¶ Dic preterea q̄ volentes ad offertoriū ve
nire quatinus ipi misse principes sint repel
lande? certe nec h̄ dicet si ritū ecclesiarū ple
ne cognouerit. ¶ Quid vis igit tibi frater
fieri p peculiari missa tua? Si rūderit vo
lo. tota mea sit. tota cedat in spūalē vtilita
tem meā. tota valeat ad remissionē petōz
meoz et satisfactiōis debite vel iniuncte re
demptionē. ¶ Sz an hocita vis frater: q̄
sacerdos nihil sibi merear. nihil scipm in
uet. nihil p scipso satisfaciat. nihil demum
repēdat obsequij parentibus. nihil benefa
ctoribus. nihil cōmēdatis. Silr tu con
feras nihil ecclie toti militāti. Nolo dicet et
iure dicet. ¶ Quid restat igit: nisi referre
quātacūq; suffragij deo q̄ et qualia tibi debi
ta ē nolito murmurare. scias p̄fecto sciet ille
q̄ mōreo ponderat in statera. tua silr do
na mēsurare. ¶ Adde q̄ in oblatōne tua
fortassis alij sint meliores. dūtiōis vel partici
pēt: q̄ cumple. Quō petes? hoc in quā mō
qz de bonis eoz. vno mō vel alio male q̄sti
to facis elemosynā. facis fundationē. dila
tas pompā tuam. facere vis nomē tibi aut
modestiue seruēdo loquēdoq; tu debitor
es parentibus pīe. benefactoribus. denīq;
vniuerse colonis sotōz. ¶ Patz igit sub h̄
interrogatiōis et rūsionis typo cōclusio de
clarata. ¶ Conclusio decima.

Particula .36.

O Blicuado pia conferētis tempa
lia nō defraudat si iuxta consuetu
dinē ecclē qua ipe scit apponatur
vnus obitus (exempli gr̄a) cum suo certo
die fundato. ¶ Da opositū dānabile oēs
ferecathedrales et collegiatas et parochia
les imo et monasteriales ecclias. Contradi
cēs insup rōni q̄ nō vult vt cuilibz cōferen
ti aliq̄d: p suo obitu fiat sp certe speciales
qm̄ sepe modicū et insufficiēs ē qđ offertur
ad sustētatiōz ministroz. Et obligatio ō obi
tu faciēdo: dationē recipit (et si non sp ex
plicet) impliciti. Itē nec vices anni sufficie
rent si cuilibz soli certus vicis obit: aut cuā
alijs de institutiōe dūtiōis cēt seruādus. Si vo ta
lis conferens templalia nescaret cōsuetudi
nem ecclē puta ipsimet ō collegio seu corpo
ri suo sanus et sat̄ intento sua q̄ obit: at

nuatim fiat pro se solo tali vice. nihil tamen
explicat sup hoc. tunc ad hunc bona fides
et equitas recipiētū saluat in sua confite
tudine. Si aūt fiat mutuus et expressus cons
sensus inē dantē et recipientē: nō apparet q̄
cōsuetudo militet. vt aūt obiectio cōiungat
in modū septime et octaue p̄dictōrū.
¶ Conclusio vndecima.

Particula .37.

S Eipiēs defraudat erebro semet
ipm in recepione temporalium.
Omnis videatur ēē regula iuris
q̄ nemo sibi ipsi facit nec volenti aut cōsen
tienti faciat iniuriā aut fraudem. nihilomi
nus inuenitur per metaphoram hominis
ad seipm fraudulenter et iniuste. Et hoc ad p̄
sens supponatur. Et tāgamus in facto mo
dos aliquos. ¶ Primo si mentitur iniqui
tas sibi et primo. cum non implet nec im
plere p̄posuit que p̄misit. satis est ei si pē
sionem vndecūq; collegerit. quasi dicens
sibimet illō metricū. Promittas facito. dū
ēn̄ promittere licet: Pollicitis viues quilli
bet ēē potest. Attendo cum lucrum queri
in bursa. omnū acquiri eternū in anima
sententia est Augl.

Particula .38.

D Icit aliam sibi defraudationem
sub interpretatione cuiusdā ve
lo latentem. Dum scindicem con
scientie in causis p̄priis fore obligatiōis. Cō
mutano illam p voluntatis arbitrio. Aut
dum suffragia non plus agit p benefacto
ribus et fundatoribus q̄ p ceteris quibus
libet dicens sibi satis esse suam in generali
tate sola intentionem continere. quoniam
scit distribuere deus: put vult et q̄bus vo
let et q̄tum volet. Exemplum de paupere:
debit̄ insolubilibus obligato: qui liberat
se cedendo coram iudice suo oībus bonis
suis. Posita vidē hec doctrina sub fine cu
iusdā opusculi ō valore orōnis: addito de
quadā Adriana nobili romana exemplo
Vter nō ita sub vniuersali regula. Primo q̄
cunq; ē: dn distinctionē discretionēq; recipi
at. Propterea dicamus vicissitudinaliter: casus ali
quos: q̄bus expedit et q̄q; nōe ēt intentio
nē ad particularia traducere.

Particula .39.

A c Dultae in pmtio q̄ licet ocu nō egeat intentiōe nr̄a vel ora tione peculari: sicut nec alijs bo nis nr̄is vt a lijs beneficia q̄bilēmn vult fm ordinē sue sapiēe dare aliqua: oū specialiter ad ipm̄ ourgamus orōnes no stras. qualia nō esset oandus sine illis: vt nō sint vacua sapiēe sue opa: inf̄ verbū sapientie. ¶ Conflat in sup q̄ nouit deus ponderare merita intentiōes t corda conse renoū tempalia. dat tamē aliqua cōferre cabos eam fiūt orōnes t suffragia posthmo dū p ipm̄: que t qualia nō daret si ōtinue rentē nec herent. Pat̄ in illis qui constituunt in suis testamentis aut aliūde certas pecunias restitui vel dari pauperibus. qui li cet sic ordinādo possint meteri nō tamē p hoc eis talis tantūdem hec voluntas: nō sequente effectu sicut sequente. q̄n in casu maneret ille ordinans ad hoc ad restituendum posteritas obligatus.

Particula .40.

c Oncedimus vltra q̄ recipiōs tpalia pōt habere aliquotiēs orōnes seruētes t deo placētes: ex quibus nō sequit eas in particulari p his aut illis p sonis. imo credit Hugo ō sancto victore in suo de orōne. Et tra bñ̄ sanctus ex verbis sancti anthonij: q̄ orō tunc ē acceptissima deo: cum omniū t singulorū obliuiscat. nec stat quid petit: propter quendā in deo raptus t sublatationē vel ascensum. Hō aūt modo loquimur d orōne tali. sed ponissime d vocali. sup quā t de qua cadit vt plurimū obligatio: de q̄ p suffragijs tpalia conferūt.

Particula .41.

q Uamis o vrinā plusiam bñent homines seculi: quāeū sit acceptior oratio talis p deuotos silentes t quietos. quāeū preterea sua ad deum elevatio ctiā iocundissima. p̄fitis et suauissima plus impetrat apud deum plus cum dē placat plus solvit de penis debitis. plus d meritis t gratijs impetrat. q̄ si sola talis esset tanto corpalis in vigilijs inopia modus et castigatio multiplicatiōibus q̄ sepe plus q̄ aurbane cerebr̄: et tedium gignēs: q̄ deuotionem inducāt. Qualia q̄ ꝓdeūt nocumenti aliq̄ oīno sicens. Auferat me tumultus carnium tuor̄. Non ideo tñ vt culpemus ista loquimur. sed vt rōnale fiat obsequiū. Et bono vni melius aliud p̄cept. Hec semp aīalis homo p̄ualeat. t spūalē ordine nō recto dijudicet. Sed quidē vt boles sunt. (sit quidā) ita motē gerat p̄tulegiū q̄q̄ paucor̄ officia legere t iusticia tractare non multe plurimorum.

Particula .42.

D damus q̄ in certis casibus nō expediret / vt recipiens tempalia hēret ad conferēdos spūales remissiōnis aut frequentē recogitationē. Docet hoc exemplū magni p̄tis Arsenij. qui rogatus a quadā nobili matrona vt sui recordaret. Ora inquit deus vt deus deleat ex animo meo memoriā tui. P̄ter istaq̄ tales aliq̄n recordationes / plus orant̄ sine fantasijs impedire / q̄ deuotionē augere vel puriā efficere / reuolueudo.

Particula .43.

V biungamus cōsequēter / q̄ ex humiliare laudabile / pōt B en cōtā tali aliqua cessio oīm bonor̄ spūalium in manibus sue ꝓpositi: bilē ad ext̄ extrinsecū ō tpalibus bonis rōne debitor̄. t hoc ex p̄sideratōe tot exactor̄ quibus obnoxij sumus / et qui nō p̄munt t quodāmodo suffocāt / dicentes ex ol per. Redde q̄ debes. vt sunt creatio. recreatio redemptio. debitor̄ totiens facta remissio p̄terea tā crebra / nūc vno mō / nūc altero imediate t mediate facta receptio. Quo ex su paup hominculo sic oēp̄hensus t angustiatus / audeat p̄cari ad deū. Bñe vim patior rīde p me. Tu inquā qui pāsti nostrū es nostra iusticia. nr̄a redemptio. Redde creditoribus meis quō vis t scis. nūmodo vita gratie in paupertacula hac me sustentes t sanos est.

Particula .44.

O tro nullus debz in dubitatiōnē venire / q̄n p̄cularis intentiō t actio directa deo p illis aut p

alijs sit efficaciōr t laudabilior plerūq̄ p̄timo et grauedinis t mōr. et ingratitudis euitandē. Secūdo ex augmēto deuotiōnis affectualis. quā naturaliter habz parere bñficior̄ recordatio si gra dei ꝑiungat. Dicit solet t vez est q̄ particularia magis mouēt imo consiliū est ꝑ duris t indeuotis: vt p cogitatiōes tales / semp̄ os affectāt t duor̄ cor emolliāt. Tercio q̄ sit obligatio certior impletio t ad seruationē ꝑtis sat̄ valens oū expert̄ homo se fecisse vt facere q̄ teneat ex p̄uentiōe. Denum nō impedit ex hac p̄ticulari recogitatiōe / cessio fieri generalis qualē notauimus. sed mutat.

Particula .45.

¶ Conclusio duodecima.

r Eципiens tempalia pōt iteruz defraudare seipm̄ oū maledictionē incurrit: qua oī. Maledictus q̄ partem suā facit deteriorē ¶ Vez est itaq̄ q̄ opus spūale factū p̄ sanctificatiōe nō valet tantūdē p̄ multis sicut p̄ pauciis ceteris paribus. Obligatio igit̄ se ad satisfaciendum p̄ alijs / nō tantūdē facit pro ꝓpijs suis debitis in hoc mūdo vel i purgatorio: q̄tum si ꝓprie liberationi eorum insisteret. Stabit ergo q̄ p̄ receptiōe sustentatiōis huius vite / mortalis laborabit in purgatorio penas luens multis annis. Oblatio in casib̄ multis charitas ad p̄mū exhibita pie / recompensare valet hmōi oblationē liberationis ꝓprie in augmento p̄mij vite eterne. Dum p̄terea fecit se homo pauperē p̄pter deum t saluē ꝓpriā / dum rursus fecit aliūde sibi amicos de māmona iniq̄tat̄. dedit quoq̄ vt recuperet t recepit vt daret.

Particula .46.

Aderet hoc loco materia d mēdicitate corpali / verum vicz obligetur recipiens elemosynā sub titulo mēdicitat̄ / hoc est solo titulo t respectu naturalis defect̄ absq̄ alia recompensatiōe seu reddītiōe munus tpale vel spūale. aliodin nō ēet vera mēdicitas sz cōmutatio q̄lis ē in ceteris ecclasticis redditualis. Vez inquā talis mendicitas tutius t liberius eluat apud deū t hoies q̄ alij q̄ nolūt ee contenta solo hmōi paupertatis titulo. sed obligatione iuris diuino t naturali p̄ sonā vōs lūtarie p̄iungūt. Imo p̄fiter haberet hec in q̄stio si stat alicui vouo nullū pare in eode t p eode mēdicare t oīonū vicē sub obligatiōis pacto repēdere. Deinde p̄fudius fodiendo aut cogitādo / pulcer vitatū thesaur̄ t fulgor apparet oculis nō infectis. sed ad eorum ꝓpositū conqualitonis / iam semp festinat.

Particula .47.

¶ Conclusio decimaterāa.

L Eципiēs defraudat se duplicem accipit officiū intercessiōis: ipe qui deo displicet t ēin pctis totus. ¶ Sic rūt q̄ dixerūt mīta et fabulosa circa materiā istā de pctōribus ecclasticis / vt q̄ sūt fures t latrones in tractatiōe t dispēsatiōe t receptiōe tpalium / q̄ nō faciūt fructus suos / t q̄ tenēt ad restitutionē. nec p̄t inde elemosynā facere. cū multis fabulosis q̄ alijs sunt explose vānata q̄ erāt de errore albigensiū t waldensiū t nouissime wicklefistarum t hussitar̄ q̄ sumpserūt occasiōes errādi ex odio t zelo nō fm scām. vera discolos thoreos ecclasticor̄ quos inuehāt magis detestando t cū indignatiōe. q̄ miserando. cū pia orōne t modestia redarguēdo. Argumendo p̄terea p̄ sūtudines dispēsatiōis temporalū ad spiritualia que non semp̄ eisdē pedibus currūt.

Particula .48.

O nedim̄ aūt q̄ ecclastici pctōres p̄t in multis casib̄ facē fructū bificior̄ aut religionū suor̄. q̄ vis ad p̄secutionē vite eterne / nō sūt digni panē q̄ vescūt. q̄ uis insup nō ita satisfaciant deo sicut iust̄. Sed multa d̄o p̄cedit in grano. Hōne p̄t etiō in pctō debēs decē solidos p̄ro satisfacē sibi nec obligatus remanere Hōne posset etiā nolle alteri debitorio q̄si mediator solutōis hāc offerre. Possumus ita iudicare d pctōrib̄ ecclasticis: q̄ tā nolle q̄ptio q̄nq̄ q̄ si in p̄sona eode cui⁹ miseri sūt pite se t alios adquitare. q̄ uis nō stat eos ee caleo t saluari vel meteri.

Particula .49.

¶ Conclusio decima quarta.

r Scipiõ tpalia se defraudat t̃ p̃ primũ dũ sup̃ndicat ad redditũ
ifi ꝓhibeto nouas p alios obligationes ꝓ̃hib̃ inõpossibiles aut ear dilata-
tiõnes. Dñt q̃ sup̃ ꝓtestãdam onẽ exempli
gr̃a dece fratres hereditãte nouo⁹ ver Futu-
rum nõ hunc ingred. Dñt q̃ recipiũt sub ta-
li pacto q̃ in eẽm mitti debeat sp̃ fieri Futi
rũ p collationibus vlarum, etiã vbi defice-
rent ea ꝑ q̃ tradiderũt. ¶ Cõstat i hoc ca
su ea ꝑ q̃ tradiderũt. ¶ Cõstat i hoc ca
sibus t̃ fictibus defraudari posse, q̃uis ipsi
posteros defraudãre nõ vellãt sibi fieri
p eos sequẽtes.
¶ Conclusio decimaquinta.

Particula .40.

r Scipiõ tpalia dũ defraudat se t̃
primũ, dũ interpretatur defrauda-
dare deũ qñ deus ꝑcepto sup̃-
mus, curã huius boni, t̃ reputãs sibi benefic
male fieri qđ eis fit, t̃ inde ꝓsurgit meritũ
nõm apud ip̃m, fuit ad hoc ꝓabola illa ꝺ̃
operibus misericordie cõmemorandis in vie
singuli. Verũtamẽ appositissimus dñs aliqđ
in defraudationẽ deificari, dũ directe t̃ im
mediate nimis tẽdit illud qđ ad gloriã suam
celebrandã t̃ recolendã fuerat institutum
¶ Conclusio decimasexta.

Particula .41.

r Scipiõ tpalia p̃hibit coitus
p se t̃ successoribus, dz cũ bo-
na fide t̃ sagaci discretõe diligẽt
in recipiendo ꝑsiderare primo qđ licz, secũdo
qđ decet, tertio qđ p̃t̃ t̃ expedit, nec dz ad
piũs sed etiã ad futura. Eurnit itaq; sicut i
agẽdibus iter longũ q̃ paruũ pẽdulo in se,
in ꝓncipio aut ꝓ pauco tpe sit tolerabile t̃
qđ p successionẽ tpis ad redditur velut im
portabile. Sic de puro t pauco suffragio
dũ vel iungũt alijs vel ꝓpriam̃ ꝓpossum⁹
inuenire.

Particula .42.

s Dde q̃ memoria dñi labilis est
Q̃ ꝓterea supueniẽtes nõ defacia
li suã attentionẽ applicãt ad inso
lita. Q̃ insup custodiẽda ẽ q̃tũ cõmode fi
eri pũt vniformiter apud fratres, sicut i ci-
bis vestibus gliaq; cõuictu, sic in officio t
cantu alioq; rit̃, t ita de ꝑsiderationibus
hmõi. ¶ Sũt nihilominus frequẽt obli-
gationes in oppositũ, aut ꝓ̃ inadvertentiã
incõsideratione q̃ recipiũt, aut vigiãte pe
nuria, aut ꝓ̃ complacentiã ꝓximorũ fac
ciendã, aut q̃ nõ audẽt recipiẽtes apponere
debitores ꝓ singulis licitas decentes t̃ expedi
entes. ¶ Quare sic q̃ nõ placeret ꝓximo
bus, qualeo sũt carnaleo et spiritualium
nõ capaces maxime eor̃ q̃ regularis disci
plina ꝓhibit aut reꝓrit. Denique fit hoc ꝓ
por anarciã recipiẽtiũ t eor̃ turpẽ quẽlũ
q̃ casus, palã flatum bz culpã, sine fiat in au
gmentũ ꝓpter necessariã fiducior̃ cenobio⁹ q̃
sine multo amplius si dñt nouas fieri fun
datio ꝓ se, pergit inde ad faciendũ sibi sub
religioso augmento famã vbi potius ignobi
nitas dici debẽt q̃ locus inuẽ fundamẽtũ.

Particula .43.

v Ancalie intentiones vicios̃e q̃ nõ
oportz oculo hic nũerare, sicut ꝺ̃ pu
blicis raptoribus, ꝺ̃ vsurarijs, de
obligatis ad restitutionẽ certã. q̃ putent q̃
fundationes se ꝺ̃ere, qđ aptũ ẽ ꝓ̃ eius semet
inuoluere. nõ aduertentes vbũ illũ tremen
dũ sapiẽtis. Qui facit eleemosynã de sub̃a
pauꝑis q̃si q̃ victimat filiũ añ ꝓsentiam. Con
stat añt q̃ recipiẽtes ipsa par pena ꝓstringi
gitur. si nõ maioꝝ aliq̃n. quãto ꝑsalatores et
cæteros sapiẽtiores in sup̃ t̃ timoratiores
ẽ oꝑtet. Proinde q̃ ad rectitudinẽ inceritu
tas maioꝝ exceptio, marie dũ suspitio aut
tortuosa iũcta erit. Quãuis sit hoc loco aliq̃
dñ mõstro silẽtio debẽte, reticuẽ, cũ sci
ant ipsi t̃ qđ. ꝺ̃ citius in duci videbit, da
re cẽtũ oculo fiducioso alicui⁹, q̃ decẽ cæci
tuere. Adeo ꝓna ẽ vanitas vitiẽ vanitatẽ
adeo cor humanũ ꝓnũ ẽ ꝑere mendaciũ.

Particula .44.

v Erũ q̃ de ꝑeriẽ nisi ꝓ quãto fa
ciũt ad cautelã futuroꝝ, nõ ẽ ꝑsi
liũ. Superest enũ inẽ certa remedi
um gñale ifã tactũ, viz̃ suspitiosa interpretatio
ꝓ futuris vo, sedula t̃ crebra recogitatio
cũ mutua collatiõe seniorꝝ, vt deincepto ab
omni specie mala ꝑtũ possibile fuerit, semet
abstineãt. qñ deus nõ eget fraudib⁹ aut do
lis ꝓximi, vt ved colaẽ crebrius, ved abundan

tius sibi offat, aut cultoribo hoc vel illoo
multiplicet, q̃ multiplicatio nõ magnificet le
ticiã. Qz dũ facit de superfluitate aut supero
gatiõe nec tãta obligationẽ affert inferã et
sepe vãnabilẽ solutionẽ, ꝙ assumptum
vbũ dñi, ꝓ viribus. Nolite solliciti ee ãt.

Particula .45.

a Dd amus ad ꝓterita ꝓ vberiori
doctrina ꝺ̃ solicitudine q̃ ꝓ̃na
t̃ va solicitudo ẽ ꝑtere regnũ deꝝ t
iustitiã eius, ac pinde nõ ꝑti ãmonitio-
nẽ. oẽm solicitudinẽ ꝓiecẽ in deũ. qñ ipse
curã ẽ de nob. Ardũ in ꝺ̃endo regnũ deꝝ t
iustitiã eius q̃ aliẽ in regula monachali vi-
deẽ appellari opus dei opus dñi seruitij,
multe se scrupulose solicitudines ingerunt
tres nolarum. Una qñ afflige q̃q; supra
vires corpus. Alia q̃ remanet anditus q̃
dã mẽtis. Tercia q̃ euagando cotidie cõpe
scit nõ pũt. ac exinde videt oĩs fructus per
di vel peccatum cõmitti.

Particula .46.

a Utrie hãc solicitudinẽ seruulosã
vbũ bti Berñ. de mõ pslieẽdi. q̃
nõ tanto videt apũ multos exple
bilis, ꝓ̃ tres istas rõnes, dicterem sic. Do
nec vos dilectissimi, pure sp ac strenue. di-
uinis inhẽre laudibus. Strenue q̃dẽ ve ſ
cut reuerẽter, ita t alacriter q̃o assistatis, non
pigri, nõ somnolẽti, nõ oscitãtes, nõ par-
cẽtes vocibus, nõ ꝑscindẽtes vbã diuidita
nõ integra trãsilientes. nõ fractis et remissis
vocibus mulierũ quoddã balbã ꝺ̃ nare so
nãtes, ſ̃ viriliter dignũ ẽ t sonum t affectu
voces sacras ꝑsũo deprometes. Pure vo, vel
nil aliud dũ psallitis q̃ qđ psallitis cognitis.
Opũs enim facitis, illa bona gratis non re-
cipit quicqđ aliud q̃ debeo: negligo eo qđ
debeo obtuleno. Psalmodia nõ multũ ꝓ
trahamus. sed rosũda t viua voce, cante-
mus. Mentẽ t sonum versus simul intone
mus t simul dimittamus. pauciũ, nullus
teneat sed eito dimittat, post pauciũ bona
pausam faciamus, nullo ante alioo incipere t nimis currere ꝑsumat. aue post alte-
ro nimiũ trahere vel pũctum tenere. simul
cantemus. simul pausemus semp in auscul-
tando. Dec ille.

Particula .47.

c Onfitemur expedire ee: q̃ mi⁹
ifructuoso anno fraleo aliq̃ dicẽ. Et
primo q̃ b' ẽ exhortatio ñ ꝑcepto.
Monco vos in dñ. Qz ni aliq̃ videẽ asserẽ
q̃ sibi obligatoꝝ sũmãe, vt illis ꝓprio emp
tis illa bona ꝑtũ nõ recipit t̃. In q̃ dẽ
difficultas maioꝝ pẽdet, q̃m ꝺ̃ nõ pẽdeo vo
bis nec remittẽdo. Sklat q̃ corpal̃ excusat
debilitas. Illa ꝓpter q̃ turbamõs capiti le
sionis indicij rõnis afferi cui piculo supio-
res tõ vigiliã tenẽt i vniuers t singul̃ oe
curẽ. q̃ facto, nõ optz alia vexatiõe l̃ corpa
li nimiũ ꝓtrahi ee. Qz ꝺ̃ labore t dolore et
ꝺ̃ vexatõe corpali leuari i spũ. ꝓ̃ mereẽ
quã vnusq̃sq; recipiet ꝑm suã laborem, ad
quẽ dñs nasciẽ, sicut mus ad volatũ.

Particula .48.

n On pẽtes in ꝓtracto abꝝ cere ẽ ille
situdes vocẽ clamosã. Nõ tale q̃
vena ꝓ̃, q̃ cerebri, q̃ vitaliũ ruptu
ra sit. Nõ nemo cõsiderat debilitatem. In
q̃nũ numero scribẽ Berñ. sepe fuit ascri-
ptus. Etsi q̃n tanta scribere eũ vel dictare
clamor ille cõtinuatus nõ vellet.

Particula .49.

s Uicro ꝺ̃ vocal̃ orõnis attrito
nibus, mlis diuers, multa sepiũs
cẽptauit vo nr̃a solicitudo si pos-
set b' difficultas ad pauca clara ꝙ̃ riolui. Et
occurrit nob difficilis tal. ¶ Sẽt enim vo
calis ora. enũ p mos mãe. aliꝺ̃ p mos soie
tatis q̃ p mos finis q̃ cũ foia sepe coincidit
Ad orõnis ꝑfectẽ vb. ꝓfata t sẽtu vbor.
finis i elevatõe mẽtis ad deũ. Et b finis de
plex ẽ. vn fũdat ꝓ formiẽ ad sensũ vbor. q̃
põt dici finis ꝓ primus, alius ẽ fũdamentũ
decũq; p diuersitatẽ nõ ꝑtis. Ex q̃ diffini-
tione elicitẽ ꝓpõnes q̃ sequũtẽ.

Particula .60.

m Aterria orõnis, ea dit ꝓncipaliter
sub ꝓcepto, sic q̃ orans absolutẽ.
sine cogitet actualiter sine non, si
ne vagetur mente vel corpore. dum ꝓfera
rat orationis verba, vel ꝓferentes audiat.
tanta qualitatẽ orõnis. Alio qn nõ cẽt sa-

tis nimis caro. Et pz̄ exemplo et exemplo perpetuo numq̄ vt ē iemnio ē bo mine parcel. q̄ nō ideo fūt petā finē fūt et gra. Q̄ nō impleat ip̄ multo plenius ē ē nio. sicut alibi ps̄ latius declarō. Hic enī picturus q̄ agit opus penitentie p̄ offēsa ē impetrandā. q̄uis hoc fiat in pcō. non ē ēcessariū. q̄uis hoc fiat in pcō. non ē ēcessariū. et cupiō ip̄a pare vnā seq̄ soli tenet iterare. vt cupiō ip̄a pare vnā seq̄ soli dōo. vel vnmare. vel ordinare certā repete re. vel ē q̄ talis sanctitas nō ē necessaria ad hoc ip̄ impedimēti pcī. vnā nō ē operta ē adquisita hoc ē ab obligatōe solutā. cū nō sit hoc recisabile cū agens nō ideo pec cat. q̄uis sit in pcō.

Particula .61.

B Enius oīonis nō cadit sub
o pcepto. vt recogitet ip̄ vel in telligat. Pz̄ de illuminat̄ ydio tā. Pz̄ de cibis in nubis rotgānio. Pa ret de pallidus obscurissimo cum ex ma tune ꝓbendā de quibus accipit mysticē q̄ tenebrosa aqua in nubibus aeris. et cet. Pluheo. et aligo in circuitu eius. Pz̄ insup de multis scripturis diuinis in superficie ver ba carnalia q̄ plus inutarēt recogitata mē tes simplicet̄ ad lubricatē (q̄ nōdū spi ritualis sensus capaces sūt) q̄ ad spūalem deuotionē. Sunt alie narratōes q̄dā val de steriles in superficie literali. historie tamē aliquid spūale insinuāt. si nō apud illos apud tamē alios pfectos qui forti meditatione scīāt ingere mel de petra. oleum q̄ de saxo durissimo q̄ ales inuenīūt pauissimi. Cerno ego quid nisi fastidiū vel nauseam vel mentis aridit̄ et caligō discussio et ruminatio sola pferret vel afferret.

Particula .62.

Ropterea dicamus consequenter
p et conformiter ad sanctum Tho mam et rationē. q̄ finis in oratōe principalis est elevatio mentis in deum me diate vel immediate. directe vel indirecte. principaliter vel occasionaliter. Oratio vero q̄ non potest consequi finē istum p recogita tionem actualē sensuū oratōis particula rium q̄ pfert. et hoc ꝓpter aliquā ex causis tactis. qui tamen finis oī primo et q̄ p̄ posito boni oīonis debet cum omni libertate spūs et absq̄ scrupulosa solicitudine cum omnibus ē finem vlamur meditationibus aliquo consequat. q̄uis si dicere possim. Omnia ista sp ad oīem. Meditatio cordis mei in ꝓspectu tuo semp. Letauit cor meum in monte vii veni. aura. mi. q̄uis si nō oat ex ꝓtemplādo volare si pōt vel repere vel mo re locustarum semper exercitādo viatorem sibi tuto dare.

Particula .63.

Omnio pmissa ēcādi Deū. nō
m repugnat huic ꝓpōi. ¶ Pz̄ q̄ sic affectō se ad deū q̄ alias cogita tiōes ñ elicitas ab immediato sensu life q̄ cantē nō facit aliud q̄ oz negligere eo q̄d oz. imo facit oīno q̄d oz ꝓmouet ad finē a spūsancto ꝓcipuū. ¶ Veritas ē q̄ ceteri ꝓbuo expe dientes affectōnē suā exercere in ꝓfam q̄ ꝓfert. ꝓpē quatuor. i speciali rōne. Una ē scripture veneratio. in qua spūsancto sp loq̄ creditum ē. Altera ē particulari exudi no circa mysticos sēsus ando life nucleo. dan soo sensus. Tertia ē suauior affectatio cir ca quotidianos eventus. Quarta ē nimis sta bilitio circa peterminatos affectus q̄ circa va gos et nugis nouos. Addat oīo q̄ petat re uelari sibi suauitatē melli sensuū in life sa uo latētes. et hoc p compassionē meditatio nis. q̄ p̄sto nō fiet. nisi dederit deo puris intellectū aperiēs thesaurū suū aque viue.

Particula .64.

Enigq̄ plurimū confert si ꝓpo an
d te tp̄us oratōis fuerit cohibito sensuū exteriorū. quoniā dominus ianuis clausis dedit pacē et spiritū sanctū discipulis. ¶ Sic in sup cōtinua mustarū inunctiū a facie cordis effugatio. manifesta tio attentiōis. Nō ita tñ q̄n aliq̄n sit expe diens nihilpendere suā importunitatem plus q̄ importunis eam abiecere conari. li cet perditure sint ad horam suauitatē vnc gentū. Hoc confirmauit vnus patrum ex emplo de remotione venti in pallio. alius de catuli latratu. alius de aucarum sibilo. alius de mulierē litigante. alius de ruina domorum terrere puerorum volentes. alius de blasphemie spūs. aliꝰ ꝓpriū curiositatis

qui nō scalpendo curat sed p rumoscalos accedit. Est aūt curiositas studiū ea scien di q̄ nos vel nō decet vel nō expedit vel nō edificat. Hāc compēssit xp̄c in apho rismis. Hāc in petro q̄rente de iam Jo hānis q̄d ad te ait. Tū sub h̄mōi metro cohi bebat se vnus dictorum. Clause q̄d ad tē pla q̄s tu. duc cor in alta. fac opus iniunctū. deinde vacato tibi. ¶ Placuit ad cōfirma tionē p̄cedentū ponere p expōsitū ꝓba sancti Thome sup. iuj. di. pe. materia de oīone. q. ij. arti. iij.

Particula .64.

Tento in oīone pōtē tri
a plex. Primo cū ē attento ad ꝓba q̄bus penitus. et ad petitionē ip sa. et ad ea q̄ petitionē ipsa circūstāt. sicut ē necessitas. p q̄ petit. et q̄ rogat. et alia hu iusmodi. Et q̄ cūq̄ hāc attentionū affectū ēreputāda inattēta oīo. vñ etiā illi q̄ nō in telligūt petitiōis ꝓba. ad oīonē attenti esse pōt. Sz tū vltima attētio ē laudabilior q̄ secūda. et secūda q̄ ꝓma. Et q̄ aliquā nō pt ee ve hementē attēta ad diuersa. tō ꝓma attentio pōt nocere vt mior sit oīonis fructus si se cundā euacuat. vel secūa si tertiā oīno tollat sed nō econtrario. Tū attētio coiter accipiendo. i. ad aliq̄d triū p̄dictoꝝ nō nocet. sed multū ꝓdest. Nec ibi.

Particula .66.

Otro circa finem opusculi possu
p mus adde diffinctiones magistra les. attentionē et deuotionem et affe ctionem q̄ alibi seorsum notate sunt.

Prima distinctio duodecim membroꝝ.

Euotio in oīone q̄q̄ nō admit
d tit alias quascūq̄ cogitationes ni si solum dei. et hoc est in pūa vita rarissimū. vbi vix hora vel dimidia sit le cto momento silentium.

¶ Secunda Deuotio q̄q̄ recipit alias cogitationes. sed pnētes et ordinatas. et so lum tales. et hoc ē rarum et bonum.

¶ Tercia Deuotio recipit cogitationes impertinentes et quasi superfluas. et hoc ē quo adiunctum.

¶ Quarta Deuotio recipit frias et ad uersas cogitationes. et sē vicios. et b̄ pridiosā

¶ Quinta Cogitationū importunā ma q̄q̄ ē vehemēs et suffocās actualē deuotiō nem. sed nō gratiā virtualē nec habitua lē nec vocē. et hoc pōt ei virtus exercitus.

¶ Sexta Alia vehemēs ē tollēs virtualē deuotionē. sic q̄ illa vtio deuotiōis nō im pedit aut priuat oīonē. sed ꝓfectudo l'alia rō. et hec nō necessario tollit laudē ab oīone.

¶ Septima Alia ē cogitatio vel affectiō q̄s fluctuās q̄ nec excedit et suffocat deuotiō nē nec excedē tollit ab ea. et b' stat cū laude

¶ Octaua Alia ē leuis et vero sibi ex deas impetuosa sed supek aut cōtumax. et hec nō tollit laudem sed exercet meritum

¶ Nona Cogitationū ꝓtrariarū. vna ē absolute et directe cōtraria qua sez ostia de testatur orare et deuotionē bīe. sed timore discipline ꝓsequit. hec oīno vituperabilis.

¶ Decima Alia qua oīo habz displicē nam ꝓfessionalē. sic q̄ nō oraret nisi voui set. nō tñ detestat se vouisse sed placz. et hec ē sufficiēs atq̄ laudabilis. hz honorificam et habz deuotionē habitualē et originalem.

¶ Undecima Alia ē vitiosa circa petā alia vt ꝓpē cōmotionē ire vt' illecebre q̄ nō displicet nec acceptat cōsensum. licet velit nolit bō sentiat. et hec pōt ei materia virtus exercende. et ad expulsionē expediret q̄q̄ magis mā q̄ ad oīonis continuationem.

¶ Duodecima Alia vitiosa criminalis cui nō sufficit resistē. sz ei ve vel interpo natione ꝓsentit. et hec ē damnabilis. Quis autē dicat verum q̄d interpretatum. alibi dictum est. Consentire siquidē dē aliquis malo dū non fecit q̄d in se est nequ facit vt vitetur.

¶ Dubium gīt alia diffinctio de attentiōe sub triplicitate multiplici.

Prima triplicitas.

Attentio oratiōis triplex est

- Recta habēs aliud obiectum q̄ se.
- Reflexa habēs pro obiecto se.
- Coniuncta recipiens aliqd q̄ se.

Secunda

Attentio oratiōis

- Generalis. vt quis vult orare tota die.
- Specialis. vt q̄ vult

Attentio triplex. Actualis ordinē dicere. Individualis quia vult particulare finē ipse intendere.

Sic de affectione posset alle subiungi.

Attentio orationis quotidiane modernum ordinaria triplex

Tertia
Actualis cū actus in esse: mouēs immediate
Virtualis cū actus incepti: mouens actu essendi.
Habitualis ꝓpria causalis habitualis cui⁹ volus habit⁹ incepti nō sufficiens id mouere.

Quarta
Circa sola vba qua si materiam.
Circa solum sensum quasi formam.
Circa solum deum quasi finem.

Quinta
Attentio orationis reflexa recta et simplex triplex.
Generalis
Specialis
Individualis vt ō

Sexta
Attentio orationis reflexa quodlibet modorum triplex.
Actualis
Virtualis vt supra
Habitualis

Septima
Attentio orationis recta et connexa seu extra triplex.
Circa cōtraria ponitur.
Circa oppositum pugnat. Circa velut in differētia ad verūq

Octava
Consentiens
Dissentiens
Attentio nulla circa positum finis triplex
Pigra vl dormitās siue sint a carne vel mundo vl demone talia contraria.

Nona
Absolute voluntaria. Conditionaliter voluntaria qn reuinit sed vincitur.
Interpretative voluntaria qn tenet cū vlg pl ꝙ non est.

Attentio mixta contrarijs triplex.

Decima
Tollēs omnē circa verbū et sensū et decū receptationem.
Attentio priuatiue opposita triplex. Tollēs duo ꝓmissorū et non verbum. Tollēs vnum vnū scilz. l. vel vbū l. decū

Undecima
Totaliter interrupta cum virtute et sine.
Partialiter interrupta solo actu et virtute.
Attentio ipsa velut indifferens triplex. Partialiter interrupta solo actu. non virtute nec habitu.

Duodecima
Obligatoria sub pena peccati mortalis
Attentio orationis qualitercunq triplex Obligatoria solo precepto
Obligatoria solum cū socordia vt deū qn tenet nō orare vocaliter nec orātē attendere.

Tredecima
Quicq pena aut tres vices l. mēse et pluralitudine. ꝑ peregrino.
Attentio orationis mixte et interrupte triplex Per magnas moras sine intuitu fortuitas frequentes. Per morulas cū remissu qui ꝑ salētu animi crebras muscas cogitationū importunas.

Decimaquarta
Quedā impossibilis et vana et ꝓbatiua.
Attentio orationis ambigētis has muscas triplex. Quedaz difficiles nec ꝓ tūc vsquequaq necessaria. Quedā facilis bonitatis nō meritoria

Decimaquinta
Circa vbū bona et necessaria sicut vocale a sel socio. Circa vbū et sensū bñplacēs
Attentio quelibz ꝓmissarum sub debito triplex. Circa verbum sensum et rem gestā;

¶ Et similes fieri pōt distinctiones de affectione qui dicitur affectio quedam.

Decimasexta
Vitalis bona dū māet i attētione et decem ānis nō offalit interrupta. Virtualis melior dū manet in operatōe. Actualis optima ceteris paribus dū māet i toto bene toto cōtota anima tota mēte tō vtute.

Attētio reflexa in bonum triplex.

Decimaseptima
Facilis ꝓplanto et spōali qui volat libero velut celo. Difficilis i meditatiua et rōnali q nitis sursū repēdo. Vaga i inanilio in solo anima li qui serpit i humo

Decimaoctava
Rarissima ꝓtō mōtā duratōe q visitatiōe. Rara scdo mō nec sp necessaria l. cauta in vocali oratiōe.
Attentio reflexa in bonum triplex. Quia nil actio mō sufficit q cū asinā herlin talia abulet In simplicitate q̄si vitla effrayim docta diligē tritura. atq muscas aereo cogitationū q̄tū valz to lēt. nec ita velit abigere ꝓ impatiētiam q̄ seruorē suū spiritū sanctum deiscat.

Decimanona
Una que vehemēt effiat vba ñ potuisse
Attētio reflexa seu supattentōz ꝓtia i vb oratōis vocali l. seu extra sonos triplex Alia q ista timeret ne ad verūq.
Tercia q vehemēt opinat se dixisse vel aliū secū q omisisse

Vicesima
Ptio mō / cōpellit ad repentinōz l. ꝓpriz sec⁹ ō nō attētōe circa sensum vel oratz
Attentio reflexa in dicamo triplex. Dcio mō sine data repentinōz et aliqn compellit ꝓpt opportunitatē birā. Tertio mō diffusaz repentinōz puta q̄ spellat. et b⁹ ꝓpt inanā mēt enagratōz q nō recordat facilit cor circa q nō actuflectit sicut nec oportz.

Exhortatio conclusiua

Attēdite vob igit et attōi vite i ordīb⁹ debitis. O ecclesia. vos papue pōco et sicco celestini q̄z sanctus vos b⁹ agit. Attēdite cū pia solicitudie q̄ puā expellat tāq̄ dan⁹ damū. Attēdite vt sonet vnusquisq domui suū dn ꝑ pl⁹ nec mil⁹ sapiēs q̄ opt. et b⁹ vsq ñ potuit facilit ꝓsumari cū pnā sit cor boīs vt sacra tabule nisi fmo dei viu⁹ et effigiat assit delere tot cogitationū et lectionū cordis nīi. q̄ vt sint ordāt ē et ipsz sacrā⁹ nīl cogitat⁹. vt tā dlē vb aptiet ꝓclud⁹. Fidel solicitu sit. q̄z i oi ofone cū gratiarū actōe pnīcēs vite inocētie apō deū. Et par dei q̄ cunctor oīm sit sū custodiat corda vīa et intelligētia vīa i xp̄o ihesu dño nō. Amen. ¶ finit.

Considerationes .12. eiusdē ꝑ volentibus condere testamentū.

¶ Consideratio prima.

Samuel ille Fu⁹. qui cū venerit
b dño et pulsauerit iannā et⁹ aperuerit vigilāt. Sic vigilabat q dicebat. velox ē depositio tabernaculi mei. Et alē Alia mea i mānib⁹ meis sp. Quales pēa sē q̄ mortē hīt in desiderio. et vitā in patiētia

Consideratio .2.

¶ Vigilat ille Fuus q̄ cogitat q̄die quō spōs su⁹ redeat ad dom q dedit illū ꝑ integrā pnīaz. Qui pēa ñ negligit ecclasticā sepulturā. Qui denicq ñ omittit ordiare bonorū suoz abundanā. Cui in isto mb⁹ ꝑfectere testamentū reputamus.

Consideratio .3.

¶ Vigilāo Fu⁹ q̄z pncipal⁹ intēdere debeat ā spū suo: ad corpe pluo q̄ ō exteriori pollicione. Fidelissimus exteriora pollicio

dio diffidio multū facit ad hoc q̄ spiritus
videat liber ad oīm q̄ vocat illū. Hic etiā
possit hy[per]opimo q̄dā nobili mōnio: qui
pulcy[r] hyrquanū ſi tpalia ſua fuerit oia bō
dispolia ſibiq; ſolitudo. Et etiā cū ea ē
Lucretius ad dām vocat. Heu vobis ſi poſſi
tuo[rum] tumulo hominū. Ju manus tuas
cōmendo ſpūi meū.

Conſideratio .4.

¶ Ingēſcit ſup[er]fua ꝓſiderare debet ar
ca ſepulchri bonus tpalia ſuog mazie oū
dunt abūdāt ē debēt carē. Anorum
¶ Et i pma recognitē illis. Unde ſequuta
ipe ſubdit nihi. Et q̄ nihil maiorē de di
ſtribuē nobis bonor ſuor q̄ ſi ſnpo gerere dz ſi
dicit. Et rurſū ſibi meritū mat[er] inde crui
ciatū. Et rurſū ſibi meritū mat[er] inde crui
ciatū. Suadet denig rapacitatē ty
rannicā aliq̄ ꝙ ſolēp[er] mortē ſuā ſu
ſtinē ꝓhibēt ꝓfeſſionū aurā ſacro tollūt il
la q̄ nō fuerūt i ſummiſſimo mūdi collocata.
Plurimi q̄ nōnūq̄ inſidiāt ſuccēdēt vt ipſo
rū ſerpulc[ra] violatore ſ[ecundu]m fama vulgaria.
Dñs ꝓclamat illis horridū. Multi ꝓpē oi
mus puerile. Diorbat vn[us] ex pudendis ſili
Rollī bīe cūū mille frācos. ſi ſup hoc eſſe
ſcheria fame p mdm. Multoo certe ſa lua
uit inē medias tēpeſtates: eſtimatio pauper
tino q̄ nihil ꝓſequētibus affert validatio.

Conſideratio .4.

¶ Teſtat[or] aīā ola bēat glīā dei p̄ oculis
ſuis nō vanitatē ſeculi. nō memoriā noīa
ꝓnoīe moriuntur. Ad eminerit ſp aplī dicē
do. Ola in gloriā dei facite. Et illud pſal.
Nō nob dñe nō nob. ſ[ed] noī tuo da glorīā.

Conſideratio .6.

¶ Teſtator ex ſto ꝓpoſito ꝓſideret nō
q̄ vtilius ſit rempublicē ſeu bono cōi dū or
dinat de rebus ſuis. ſed q̄ in ſup ecclē am
plius ad honorē dei. ꝛ cultus xp̄iani.

Conſideratio .7.

¶ Teſtat[or] cride ꝓſidēt q̄ reparatio ſeu re
ſtauratio vel ꝓtinuatio rei ſū inſtituat p
alios ſ collegia. ſ cenobia. ſ eccleſias. in pa
tochias. ſ edificia. pi[us] credēt ad honorē dei
ꝛ vtilitatē ꝓpli cū miſeratione expēſ. q̄ nouit
ſuadere ei nolē xp̄o ſm̄ paulo faciendo.

Conſideratio .8.

¶ Teſtat[or] aduertat qm̄ ſo q̄ pugilo cū
mori artū ꝛ tēū ſcut pōderare dz ꝛ quanti
eſtimat ꝛ d quāto. Quēadmodū q̄dā ſcīo
pauꝛ vidēt caudā nobili mone. cc. ſolidoꝝ
offerēti. ꝛ ingrēti reſpicē quāti cāt. Quē
admodū ꝓtera diſtinguit xp̄c de pauper
la offerēti duo minuta.

Conſideratio .9.

¶ Cōſidēt teſtator: ſi vult fūdare collegia
vel portaria aut hoſpitalia. q̄ rē calīt mo
dicā. ꝛ implicat fūdationib[us] plura ſequū
incōmoda. ſicut exptū ē i religiōib[us] varijs
ꝛ noīanim in collegijs ſtudij pariſiī. Mēi
us em̄ regunt. ꝓnuāt ꝛ pmanēt coīter ꝛa
magne q̄ modice. Sit b[ene] in monaſterijs
ſit in alijs collegijs eccl[es]ijs vel ſtudijs.

Conſideratio .10.

¶ Cōſidēt teſtator: ſi libros hēat diſtribu
endos: q̄lē ꝛ q̄bus ꝛ quō diſtribuet in ꝙ
litatē recipiēū. aut cōmittat diſtributōnē
ſeu vendītionē ſi opus ē illo de q̄bus cōſt
dit. q̄tinus vno (ſicut dī) ictu ſe expediat.

Conſideratio .11.

¶ Cōſidēt teſtator in ē vē ꝓſiliū euāgeli
cū xp̄i. Si vult edificāre domū aliq̄ quō ꝓſ
cat cā q: mihi conanti facē nouas fūdatiōnes
q̄ tot exposuerit ſ[ecundu]m dialīs edificādis. q̄
p hiatū nihil fructū ē nec edificia pfecta ſūt.

Conſideratio .12.

¶ Cōſidēt ad extremū teſtator: qm̄ ſo bo
nor nr̄or ñ idigz faciet ipſe nutrire pauper
facet eccl[es]ias. facet collegia. faciet mōaſteria.
faciet puēr[es] hoſpitalia qm̄ ꝛ quō ꝛ vbi pla
cuerit ei. ꝛ ñ gliē aſi ipz ſtulta ꝓſūptō ola
carnis. Vult nihilomī[nus] ꝛ dīcit q̄ cōdiuto
res eius ſimus. ad validatēnō ſuā ſz nr̄am.

Explicit.

Segtur epiſtola eiuſ

dem ſup teſtamento libroꝝ ſuoꝝ ad celeſti
nos in auione.

Z

Enerabilibus p̄ſb[ite]r ꝛ fratri
bus celeſtinis Jobīs de Ger
ſon ſacerdos ſacre theologie p[ro]

feſſor grāa ꝛ pax. ¶ Theſaurizate vobis
theſauros in celo vbi nec celi[us] nec doctor ſpc
eſt aut ſapientia theſaurus infinitus bo
bus. quo q̄ vſi ſunt ꝓpicio effecti ſūt ami
ci dei. Repleuit hanc ſapientiā ꝛ do
cuit inſtrumētalē libri facti. ¶ Propterea
diſpoſui in ſenectute mea theſaurizare in ē
paupertatē meā de libris ſalutaribus. Ve
ſum ē aūt mihi cōmodius in celeſtinis vo
luit in q̄buſdā celis aut celeſtib[us] habitacu
lis theſaurū hūc repōnere. maxīe q: duo
os i illa religiōe germanos habui ꝓfeſſos
¶ Dulcipatig ꝓpoſitū meū cū bona gr̄a
deuotio vīa pīco ꝛ fratres chariſſimi re vo
ergz celeſtes. Dic theſaurum iſte peregrinus
dū venerit ad manuoꝝ ſuo cuſtodiēdū in
ſacro cōuentu vīo apud auionē. nō q̄dē
alienādus. ſed nec p[er]ſus abſcondēdus. imo
coīcandus hinc ꝛ inde. put ſuperioris indu
ſtria iudicabit. Jta tñ q̄ ſemp rūdē recolli
gant ſub ꝓpria dāne. vel amariolo ad hoc
ip̄m ſpecialē inſtituto. ¶ Denich noīa li
broꝝ ꝛ tractatuū eā ab alijs q̄ a me cōpoſi
toꝝ/ diſpoſui colligere i ſpeciali ſcedula do
mino ꝓcedēte. ad quē effūdite p̄ces p mea
ſinali ſalute in gr̄a ꝛ gl̄a ſempiterna. ¶ Scri
ptū Lugd. anno gr̄e. 1428. in nouēbri/ an
no etatis dieꝝ vite peregrinatiōis mee q̄ pui
ſunt ꝛ mali ſeragesimo quito ꝛ in pace. 66
annis die. xiij. decembris/ feſto ſcō Flica
ſij Remēſis qua natus ſū ꝛ renatus i do
mino Jheſu xp̄o in quo det idem ipſe nos
omnes bene mori. Amen. ¶ finit.

Epiſtola eiuſdem ad

carthuſienſes. ſup acceleratiōe ſuffragioꝝ
ſibi poſt obitū eius oblatoꝝ.

f Acite vob amicōs. Docet hoc
amator: bō/ m theſtis/ ſubdens
cauſā finalem vt inḡt recipiant
vos in etna tabernacula. Cau
ſam vo materialē tāgit cē mammonā iniq
tatis nō d̄n illa ſit portio: q̄ de materia velit
ēqtatio qualis ē caritas gratuita qualēcūq
honorādi pīeo ꝛ dñi ꝓcedere placuit p̄idē
mihi vilico inutili q̄ fodere nō valeo ſ[ed] ar
te mēdicare nō erubesco cū illo q̄ dicit. ego
aūt mendicus ſum ꝛ pau[per]. Eſt itaq; mihi
p̄copia ꝓ diuitijs ꝛ opibus ſpūalis mēdi
catus. put nudū ſe ostendūt ſcribēs hoc ſacr

expoſui. Et q̄m poſui in mendicitate mea
ſacculo. imo ſacco grauiſſimo ꝛ inani. largi
onē liberalē ꝛ grandē de peregrinatōe bono
rū ſpiritualiū ꝓnoſ ꝓdilectiq; ordinis vīi
benuolentiā ſua caritas vīa. venit i cor me
um fiducia petēdi qualēcūq; acceleratiōnē
me vīuēte ſuffragioꝝ illoꝝ/ poſt obitum
ſunt oblata. ¶ Mouet me cōſideratio ꝓ
pia quatinus impetrēt ſpiritalē amicū vi
uere ꝛ mori me in gr̄a dei. Non q̄ exi de
tio vt trāſeat a me calix purgatorie penali
tatis. ſi poſſibile ē fm ordinē diuine volū
tatis. ſi q̄ plane mihi gr̄a dei ſi contēt vi
tam ꝛ obitū meū. qua dēſiderē nulla cēt vl
terius redemptio. ¶ Mouet altera ꝓpter
ratio/ q: videt facilior ꝓ pīs ꝛ dominis
paulatina quaſi p tpus ꝛ tempa diſtribuē
ſuffragioꝝ/ q̄ ſtatim poſt obitū cōmunem
ſolutio. ¶ Dem q: ſuffragia alīena dēſpcatio
p̄derit ſpero mihi ad meritū ꝓpriū cumu
landū in via/ qualiter ē nō poterit ē via
q̄ meriti nullius ſtatū habet. ¶ Rogo igit̄
patres in xp̄o fratres carīſſimi/ vt caritas
vīa i me magis ac magis abundet/ vt i eter
na tabernacula/ vobiſcū recipiar ſuſtinat/
Scripti Lugd.

¶ Celer alumn xp̄i
Jobānis d̄ Gerſon theologie p[ro]feſſoꝝ
indignus ꝛ parīſiēſ. cancellarius.

¶ finit.

De anniuerſario qđ

ſibi fieri petrauit in eccl[es]ia ſcī Pauli Lugdu
ni gallie vbi ꝛ ſepulchr̄m ſacer reperiunt
eſt qđ ſequit̄ in libello quodā manu ſua p
pria cōſcripto ſicut ꝛ p̄cedētes due epl̄e.

Omine patre ꝛ filij ꝛ ſpūſc
ſcti ꝑmitas inuocata. Notū
ſit oīb[us] quoꝝ intereſſe pote
rit q̄ anno dñi. M. ccc. xxviij
die. xxj. octobris. Ego p. camerarius ecc[les]ie
pīnalium eccl[es]ie ſcti gloriōſiſſimi Pauli
Lugd. cōſſimus ꝛ cōcedimus per p̄ſentes
et certis ꝛ legitimis cauſis. venerabili ma
gſtro ꝛ dño Jobāni de Gerſon ſacre theo
logie p[ro]feſſori ꝛ cancellario pariſiēſ. et ſa
cerdoti remēſis diocēſ. anniuerſariū pa
nis ꝛ vini perpetuū more ſolito per nos ꝛ
nr̄arios in dicta eccl[es]ia facēdū ꝛ celebran
dum die. xxij. decembris in craſtina videl
ꝛ ſcti Lucie q̄s die feſtū eſt celebre ſine

ti Pacifici romanis archiepiscopi t in tui nomine est mundo t romano christo pdicatore Johanne vt dicit anno obiit. Conditus est eidem Johanni liberaliter cū sepultura in nostra loco ad hoc deputato nec unq̄ occupato ḥcedi p se facti tacrm. In cuius rei testimonium sigillum nostrum duximus ḥsentibus apponendum. anno t die quibus supra. Benedictus deus fiat fiat.

¶ finit.

Incipit testamentum

quorundam peregrini cuiusdam cancellarij parisien.

p Ipone domui tue qm morieris t non viues Esa. xxxviij Sicut homo peregre pfecturꝰ in longinquā regionē. solet cōdere testamentū et copiam rerum secum ferre. sic nos nec cōtemnere qui non habemus hic manentem sed futuram inquirimus. Die igit sub etōnio typo quotidianum peregrini testamentū.

Testamētū pegrini.

p Ater. Ecce postmodum sum hic t nūc vel ut in articulo mortis. quoniā media vita in morte sumꝰ. Commendo coram clina misericordie tue. cui me humilio ingemo t cedo cum fiducia thronum gratie tue/ et misericordiā consequar t gratiam inueniam in auxilio opportuno dū tps est miserendi t bona cōparādi. ¶ Ba cōmune mentē sanā. bona penitentiā veram. da salutem in affectu colendam sacrā. da similiter emendationē sanctā. da remissionem plenam. da sanctoꝝ cōtra potestates cōtrarias consolationē. da in eptis vitā eternā. ¶ Et q̄m nullus egressus est de vtero matris mee. t nudus reuertā illuc. Tpalia epalibus relinquo. post spes meliores. Et reuertat pulvis in terrā suā vñ erat. spūs ad ecclesiā sepulturā. Et spūs redeat ad deū q̄ dedit illum. Dñe deus suscipe spiritū meū.

Sequūtur modo cō

siderationes sūmarie p quarum ꝰ pcessum quotidiano peregrini testamēto.

¶ Prima ps principalis Cōsideratio p

¶ Estari suadet illud ad ezechi. xl. spone domui tue. qꝝ morieris t non vives. Illud p terra qđ ait iacob. Instum est tc. Et aliqñ dispōnā domui mee. Denīq ne pocupatus hō. Admiratꝰ intellatus/ vel vigilās inueniat. Nec parasinet. Quia qui nō est hodie cras minus aptus erit. Et qui policet venīā peret nō dat securitatē cras viuēdi. ¶ Secunda testādo curare solet homo de bonoꝝ exteriorꝝ relictōe. De sui corpis sepultōe. De sue anie cōmendatione. ¶ Tercia tempora vo linquūt. Vel ad certos vsus singulatim designādo vel ad aliquos vsus summatim sine specificādo. vel ad ea p deliberatis saltē in animi pparatione reputando/ ¶ Quarta sepultura aūt q̄ñq̄ pconstituit. Preeligit deo t holocaustū linquit. ¶ Quinta testari volentibus obstant. Spes t amor diu viuēdi. sicut i diuite cui dictū ē. Stulte hac nocte aiam tuā repetent a te. Dolor mortē cogitādi. Juxta illud. O mors q̄ amara ē memoria tua tc. Telum se et suos vel se vindicandi. Nec ablata restituendi. Nec libidines suas deserendi. ¶ Sexta tendando p dispensationē domus cōsumit post domū corpus et substāne corporalis pdest frequens mortis instantis recogitatio. Prodest humilis a iustitia ad misericordiam appellatio t oratio. Prodest oblatio eorū que in morte fieri solent predispositō seu finis. Pro quibus attendant sedula meditatiōe que sequūtur. ¶ Septima est incipiendi memoria mortis/ contemptus mundi. vnde facile contemnit omnia/ qui se semp cogitat moriturū. Dat cauendi peccata. Unde sapiēs. Memorare nouissima tua t in eternū non peccabis. Dat securitatem t securitatē bene morēdi. Nemo enim vegetius id timet facere qđ se nouit bene didicisse. Vnde Ambū. nec mori timeo cum bonū dominū habeamus. Et alius/ si aliquādo moriendū est/ cur non modo? Rursus memoria mortis ponit hominem velut ad ostiū tabernaculi exemplo abiar. Et filiorū israhel in castris. Et sicut ad ostia speluncę/ et videat dñi exemplo bene. Et velut in ozizante mundi futuri ad introitum suū/ t ad egressum carceris mūdi/ et vi geat bō quo tenderingiter ocbeat. Hoc

bene iustum est. vivendo bene est nunc velut hic t nunc moriturus.

Secūda ps principalis.

Amamus in spiritusancto/ ab ba pater. Ex diuina institutōe t dignatione. Et creatione et recreatione t gubernatione. Et amore et reuerentia t p necessaria subuentiōe. ¶ Scimus autem pater mi pater et quadam appropriatione crimen filii (Filii per bonitatē stet) possessione. Ut preterea studeat homo deum t filium unitarie negmer sit/ diligere ne ingratus reuereri ne superbus sit. ¶ Ecce veler hora venit christus. t nūc est qñ mortui audient vocē filij dei: t hoc fit in morte cum filius alterum trium modoꝝ Fm triplex dei forū vel iudicium. Unum horrendum vbi sedet iustitia damnās. Alterum dirum/ vbi sedet iustitia purgans. Tertiū pium/ vbi sedet misericordia indulgens. Considerabat dauid hoc triplex iudicium/ dum orabat. Dñe ne in furore tuo arguas me. in primo. neq̄ in ira tua corripias me/ in secundo. Miserere mei dñe quoniam infirmus sum/ in tertio. Conformitē ad hoc triplex iudicium/ audit triplex vox filij dei in morte. Una ad damnationem. Discedite a me maledicti in ignem eternū qui pparatus est diabolo t angelis eius. Altera ad purgationem. Mittente cum in carcerem donec red dat vniuersum debitū usq̄ ad nouissimū quadrantem. Tercia ad salutationem. Venite benedicti patris mei percipite regnum qđ vobis paratū est ab origine mundi. ¶ Ecce notat terribilitatem t offensiuam pssentialitatem. Standum in bono vel in malo nouitatem. Aut admirationem stupotem et terribilitatem. Et Fm hoc bene dicamus. Ecce mors. Quia nihil est morte certius. Nihil pssentialius/ q̄ ad immutabilitatem t necessitē teri. Quia nihil in bono vel i malo plus nouū aut subitaneum pter inchoationem status immutabilis et eterni. Quia nihil ānirabilius et terribilius pter incertitudinē finalis iudicij/ quoniā vltimū terribilis motus pcrastinatem eternā. ¶ Positus est homo in arcto mortis. Per cōsiderationē intellectualē. Per quendā sensum affectualē. Per pfectam effectualē. Uñ et si aliqua sit dilatio p nubilo t p puncto reputat. In respectu eternitatis. In respectu immutabilitatis. In respectu diuine defectibilitatis. p̄sertim in senibus. Uñ a desperasit et indignata est iam diem huius tpalis cursus aut qñ iam senij nox ēin altera vigilia nocte sero aut media nocte gallicinium/ aut mane. Uñ de primo/ debz sol eternitatis mittere omni purgātis obnubilari. damnātis penitus eclipsari. vbi cadet homo a se per desperationem t sub se per damnationē et p abissalē absorptionem.

Tercia ps principalis

Reuertemini igit facē domini/ ego p pauperimus t pctōr: adeo cum fiducia ad thronū gre. veremisericordiā consequar t gratiā inueniā/ in tempe opportuno. Dū adhuc tpus est miserendi/ t tempus acceptabile. t annus benignitatis. Dū insuper adhuc hodie cognominatur t hodie est salutis. Dum rursus est hora compatiendi in curia misericordie que superexaltat iudicium seueritatis. Ad quā sicut ad superiorem pauco t appello/ cōfugio t comparco. Dum nōdum accepi a te deus/ tempus iustitiam iudicandi. sed hora est scōm Ezech. ingemiscendi salubriter/ Fm Hieremiam reuertēdi suscepibiliter. Fm christum in arbitros compromittēdi penitentialiter. ¶ Adeo inquā cum fiducia. Quia christus dixit eum qui venit ad me nō ejiciam foras. Quia nostra soror t aduocata/ mater est gratie/ t regina misericordie/ q̄ vendicat iura humani iurisdictionis et curie. q̄ rursus hierusalem tota celestis/ que est mater nostra assistit nunc t intercedit p confugientibus ad hanc curiam misericordie. Adeo rursus hic t nūc cū fiducia ad thronum gratie. Quoniam offero me voluntarium stare iudicio suo/ et parere iudicato. Offero me subijci velle legibus huius curie/ que sunt diuinitus t diuinitetur vobis. put continetur in euangelio scripti. Offero me nolle discedere quamdiu ab hac curia Fm voluntatem sapientie rōnis t veri. quicqd inferat sensualitas renuitur: quā supplico violēter ens compelli t ligari ne sapientiam deseram.

Quarta pncipalis

Oltremo supplicatõe formo
P lepuplicẽ ad re oẽi pẽz nrm.
¶ Prima Da pi mi primꝰ mẽ
tem sanꝯ. Pie recolendꝫ filiꝰ in sancto ecclesiã hꝫ. Pie obsecrandꝫ ne[sint ꝓpitiꝰ nr̃is corpalib⁹. Pie obsidendꝫ demoniac[op pressiõib⁹. ¶ Secta Da pniam veꝝ. i. cõ nõe ꝑ dei tactionẽ pcẽ ꝙ amore eni iustitie. In celle ẽ ꝑ agnonẽ pcõꝝ ꝙ cunctibet mẽte circũstãte. In sanctãcõe ꝑ exercitium abstinẽte ordinis et clẽte. ¶ Tercia Da colonie sacrã reale sacrale. aut saltẽ spiãle reflectue. ¶ Quarta Da eucharistiã extremã. In actuali sacrã. In effectuali voco. Aut saltẽ effectuali bono. ¶ Quinta Da remissionẽ plenã. Et tua ĩmẽsa liberalitate. Et dauiũ ecclesiaꝝ pãte. Et sãcte mãe ecclie vnitate ꝙ caritate. ¶ Sexta Da ꝯtrõꝝ ꝑ ꝓtectiõ ꝑ ꝓpitiatiõ ¶ Dũ actus insidiabũt̃ neqssimi calcaneo meo Dũ rota maligne tue accusabũt in mortis porta l'ostio. Dũ occurret horre vehemens aut nouꝰ pcõꝝ recordatõ ꝙ iudicatio. Tũc assis ego benedicta ꝙ auxilio opportuno/ et vltima vocatꝫ tuitiõ. Ut inclinatiue ꝙ pena nue. Ut cõmissue ꝙ salue. Ut cõsortiue ꝙ spiãle reflectue ꝙ cooperatiue/ nũc ꝙ otãe eccliã.

Maria mr̃ gr̃e mr̃ mie/ tu nos ab hoste p rege ꝙ hora mort[tuscipe. Assis ꝙ tu ãgele mo⁹ adiutor ꝙ pap⁹. Assunt ꝙ certi sci/ ꝙ sepi⁹ ꝙ familiari⁹ tuis ꝙ sanctis invocanti ꝙ tu voco. Pie dño deꝝ ẽ paup velꝫ/ si forte deꝝ sua defecerit. si mẽs ꝓbata nihil cogitauerit. si cor̃ velut mortuũ lãguerit. Sꝫ ꝓfortate tue ꝙ illuiate mentẽ tuate sẽsualitatẽ

¶ Septa Da iepm vitã etnã ꝙ pia est ad qm̃ suspiro. Qui dedicato ꝙ desiderate ꝓspicio. Qui velut si eu ligie ꝙdã aspicio ꝙ lõge saluto. Qui illuie rõnis ꝙ fidi ꝑfectissi⁹ cet⁹ apt[videõ illic filiũ hoste ꝙ undat me⁹ ẽ ꝙ ꝑfidiã/ amor ꝙ desideriũ/ fulcet pect⁹ ẽ ꝙ ꝑmisi. Deleq redeat spõ ad oeũ q dedit illi. Tãq ad domũ eternitat[claritat[ꝙ felicitat[. Dũ ibesti ẽpe sitiape spiñ meũ q. vng⁹ ẽ tuere redẽptõis adoptiõis/ gratuite desponsatiõis. Ac pinde oat spem sitmã bõitas adoptãt[fratres ꝓmittãt[. Ptãs ẽponãt[ipi glia in scla. Amẽ. ¶ finit.

Testamẽtuz pegri ꝓ

ni mericam.

Rana cui nomẽ ꝓfert lilgne tollens
g Aduẽa ꝓgnomẽ gerson bñe dedit
Dare velit si poterit ego q̃ tpe natꝰ

Quoq; ruat⁹ sit/ calaluo/ iste docet
Ille quater cẽtũ viginti quattuor annos
Quatuor ꝙ dijcimo dinumera oñi
Virgo decẽbio lux mẽ bissepima. sexta
Et septugenio ineboat anno ei.
Bolus potro deus obitus scit ẽpus ꝙ bonã
Propterea seuã ruminat ista frequẽs
Tu dispone tui domui morier[negocium
Plene testari ꝙ vigilans morere
Vive[hic ꝙ nũc/ velut hic ꝙ nũc moriꝰ
Ornatꝰ vic redeat spõs ad dñm
Ecce nouũ grãde stupidũ vidz ens ꝙ bos
Mort[ad aspectũ cor tremit/ ecce velut ret
Ecce pi mi nũc ꝙ hic armenti⁹ me⁹ instat
Quo morior/ pat̃ er ẽ pat̃ esto pius
Esto pius saluꝰ ẽ oeder[te/ opes abundo/
Te sine deficio pauperior nihilo.
Tpus adhuc venie/ sedes adeo pietat[
Terret iustitia/ subueniat pietas.
Dẽs vigeat. cor poeniteat/ fac̃ hostia placat
Crux olei liniat. plenaq; sit venia.
Dãn ẽ colui vinẽs/ morior: me⁹ ad vos
Spõs aspirat/ ferte iuuamen ei.
Que mortalis sunt mortalib⁹ et ĩtro relinq
Corpus humũ redeat/ spõs ad oñm.
Spõs iste ihesu meus a te suscipiat̃.
Spes mea/ tu iesus eo/ gr̃a/ nõ opꝰ.

¶ finit.

¶ Aliud carmen super eodem.

anima morte ꝑ celestꝫ ꝙ inde cupiti
i Fugit/ ad mortẽ posse venire pij.
Sors mort[put ꝙ vite depẽdet ab

Cuius sũt mãibus ossa deposita. ¶ illo
Diuine mausoleo dat̃ his pulcreq; recõdi.
Absq; sepultura depereunt alij
Plebeo recipit⁹ alios defossa parũper
Tellus infutos paupe lintheolo
Sũt ꝙ dicũt facilo iactura sepulcri.
Sunt ꝙbus ꝙ pompa nulla placet tumuli/
Vestibus indutos sacris deuocio quoddã
Sperũdoo offert religiosa prius.
Presbyteros sacmo loculo deferre parato
Hos baby inducens signa sacerdotij.
Cõplacet iste mod⁹ decꝑo chara sepulchꝛ

Libera si data sit ambitione ꝓcul.
Arbitror exẽplũ pietatis obinde datuꝝ
Vita fidelis erat/ ẽpicolus moriorꝫ.
Erubuit nũq; xp̃m mea vita fateri
Quãq; peccator mortẽ fatebor eum.
Iste mihi cimul⁹/ hec spes mihi sola salutis
Hõ ꝙ fundat me spes mea xp̃s Jhesꝰ
Baptisin⁹ genuit xp̃o/ nec erãt merita ꝙ
Testimenta mihi. Gratia plena dedit.
Gaudẽs gaudebo qñ deus indute tũã
Desponsans animam clara monilia dans.
Taliter ornatã cupio tibi reddere spõsam
Xp̃e benigne tuo semine ꝓgenitam.
Heu quera⁹ opeꝝ vestes/ confusio vultus
Illa mei/ fordent sanguine cũ lanie.
Qualis ꝙ ex utero genitricis spũalis
Prodijt hãc reatpe dum redit abba pater.
Mãq; redit ꝓmo signata caractere sacro
Regaliq; supuncta sacerdotio.
Tradita signa fero fidei/ vexilla q; belli
Mundi ei carne demoniq; feri⁹.
Libera xp̃icolũ resonat vox/ armaq; toto
Spectanti mũdo defero xp̃e tua.
Te duce blasphemos hereticũ falsosq; suas
Credendo vitã/ pace fruens fidei.
Cõfitebor nomẽ tuũ ꝙ manifeste
Gratia nõ meritis retribuisse meis.
Paule fidẽ/ meã q̃ insane magnificet se
Scripsisti nomen solum esse dei.
Nescio si qñ sit inter miracula maius
Scandala per tanta pace frui fidei.
Pure beatus eris in me nõ scandala passus
Xp̃e ait. signum qui fuit obloquijs.
Ecce fremũt/ rident sibi sannãt/ mortib⁹ vrgẽt
Demon philosophi vis inimica potens
Talibus impulsam pflare fide requieta
Non hominis/ sed dic hoc opus esse dei.
Bella tot experti totiensq; pericula passi
Felices quando nõ abiere retro.
Gratus eris dño fidei petra stabilima⁹
Pem vox tua sit nõ alium petimus.
Lotam pce sno xp̃o vocitante/ fideli
Seruo dicet⁹ tu meus esto veni.
Gaudia delitias cuo benedicte perenni
Sedibus etherei regia parata cape.
Concipe q̃ legerio tumuli causã faciõdi
Edibus ꝙ sacrio cur monumẽta paro.
Bassa patet platea/ baptismi ꝓtima fonti
Rimus ibi/ recolens fundẽ pcs dño
Viuere sis monit[velut hic ꝙ nũc obitur?
Otano vicredeat spõs ad dominũ.
Perpetuo pingere iesu vbi federe mentẽ
Celsus ad eternã vie benedicta veni.
Anima cui celi crudelibus ignibus vsto
Laurenti patuit hospes adesto meus.
Jugeret se socũ stephanus q̃ vidit apertos
Celos/ patronus sit mihi papinus
Et paulus raptus ad ethera
Angelicus custos comitet/ vterq; Jobes
Virgo Joseph/ tota celica turba fauet.
Die natalitius ꝙ baptismi comit

Aro ale gerarde mee docctissime sal
p Finis ĩmitij do monũta mei ꝙte
Fausta dies ruralat tibi ꝓcrata ni
Et tibi ego soror martyr ꝙ eutropia. ꝙsi
Hec sub hac mũdo natũ me/ denuo natꝰ
Fons sacer ex utero ꝓtulit ecclesie.
Annus erat dñi millesimus addit trecẽtos
Septuginta tres/ ille data vita tripler.
Pre vita prior fuit/ iram gr̃a dempsit
Viuificãs animã consocians q; deo
Tercia vita licet ẽ in spe/ vita perennis/
Eterne vite gratia principiũ est.
Vita peregrinus/ vsu rõnis ab oeno
Quarta supest operũ/ que vehit ad patriã.
Nec opeꝝ vita nõ ꝓsumet absq; secunda/
Gratia viuificat nutrit ꝙ auget opus.
Quatuor huic vitas totidẽ dicas amores/
Vita q̃druplex est/ ergo q̃druplus amor.
Omnes ille meos ꝙ viuificauit amores
Vendicat/ ille habeat/ tribuatq; deo.
Gratus ego ꝓmos semp cõplectar amores
Qui si defuerint q̃d nisi mors supest?

Epistola cõsolatoria

Johãnis Gerson Cancellarij parisien. ad Johannẽ Germanũ suũ monachum In cenobio sancti Remigij remensis sup morte alterius germani sui nicolai ordinis celestinoꝝ ꝙ soroꝝ suarũ. Epigramma.

Omne quẽ mihi dat frez nã seq̃ns
m Hfi sunt genet[q; monumẽta vide
Arnulpho charlier cui nupsit elisa
Gerso ergo fuit/ aduẽa voce sonãs bet oli
Dotauit deus hoc bissena/ ple/ puelle
Septene numero/ dnq; fuere mares.
Paus⁹ theolog⁹ monachi tres/ mortuꝰ alẽ
Infans/ trinupsit filia sola viro.
Frat̃ petre rapit te mors/ te soror agnes
Infantes/ vivite parue vterq; deo.

Ego quidem scio vitam multa infortunia
Fugit hinc mortis reducta bona capia.
Cari sunt nimia valet q̄ cōmunia
Consors esse libertatis iuuenis erat familia.
Dolens pia pietatis mystica martha flentis.
Te vocat inde libertas in beatitudine vera.
Tempa completis stillimanus ceto multa
Fruar corde amore in nostre met.
Celsa credo quidē in celestium scholis.
Celica sempe similia dū peregrinus erat.
Vere ingenia mater nobis de vita fugitiva
Depel fuat adhuc nequet tenuo.
cuncta cur dirent frez nbi mōr pelle
m An tua sit pietas illa q̄ nula inde
Spe alt petit illius mīt abile cōp
Carere sin vero carne solutus abit.
Cur erat regnē grādia labor aspiramus.
Plādens fallis exercitus stimulis
Affidua cōflictus inest victoria rara.
Audi q̄ lingua nemo docuare pōt
Quid lacrimarum ocli dd mētis pudor
Quid ve mīt gula cor vis dd ad ora perit
Vana sub impiū videas delendere frenū
Rectus gubernacli pirate arte ratio
Et rigida cornice caro lita frena remordēs
Se rapit tenēm vincit exercitio.
Oppone mille modis surgit vbiq̄ rebelli
Hemoq̄ placet suppeditabit eam.
Iuuo spinetī mīrog vita tyrannus
Sementū sterilis omnis origo mali.
Illicitū illecebre iuuo exaggerat irā
Dilectū tristitia gaudia spemq̄ meū
Plurima sic pax nulla diu frustraq̄ nunq̄.
Hinc tale planctus mancipiū.
Mancipiū q̄d obest anie q̄d sarcina vere
Cui verbo stimulis exagitare studet.
Longaude potius p̄grandi falce leuato.
Gratia spiritui monet si sapias
Dicet dominus si hōs alta petunt
Ad barum peril hoc corruit in puteū
Aut medio positū in purgatorius ignis
Errant sectam purificā scelerum:
Lētū te faciat vite respectus honestē
Inde salutis spem accipe et recreare.
Colligere ad fletū solamen in hac rōne
Lucem speculo quā docet alma fides.
Omnis in hac vita peregrinis cēdit ad ētū
Celestis plus portum requiem
Sed q̄ gaudēdū quāto plausu iubilādū
Tali dū regnie gloriatur quoteria.

Qi purgātus adhuc retinet lenificorū
Premia celoz q̄ sibi certa manent
Nil vīt peccare pōt nullo diserimie vitā
Perdere celestem fine suo stabilem
Iudicio obiicito si forte q̄s absit
Perditus ē cur flos flemus inanis est.
Cor rapez forsan picta gemā ve pungit
Rumpi conuert fedus amicie
Bos tamē rugā se socialis plangit
Perdere nōne magis ē socialis homo
Te minus hinc nimor raulinā flere sororē
Affidue q̄ te fouit in obsequio
Si jce miscā seculi causat q̄ mortē
Pro solo sapiēo cruce rite gemit.
Absq̄ fletu sit vel p̄spa nil nocet vīlī
Si per peccatū delit abusus ei.
Adde voluntati tua sit plorinis oportz
Diuine quid agat murmur in oppositum
An bōs motus carnalia vincla solutis
Quo caperet celū liber temerimo.
Fraternalis amor dedit hāc mortē q̄ pestē
Dū fouet infectos tagione perit.
Hec dū valle deus eduxit eū sperantem
Ulterius ne fraus hostica deciperet.
Ac vanjo nra versāt vita pericla
Omne replet iter retibus laqueis
Tēdunt ad pīam suspiramusq̄ gemitus
Cui raulina soror quā nicolaus baby.
Dicten hec volui tibi frat scribēs q̄ mēo
Fortis tequa siā nra petet patriā.
Illic cernet nos pare vitam reddē voces
Fus erit q̄dq̄ cor penit illud habz.
Oremus tandē p defuncto vt et ipsi
Dint memores nri cū bene fuerit eis.

Cfinis.

Tractatus eiusdē de

preparatione ad missā tpolluōe nocturna.

Vbitanū est apud me frēs in
D ter tdū p̄sertim post sa-
cerdotū si dē nocturno pollutus somnio celebran
do missā cessare deberet. Extimo siz silere
mihi quoq̄ p̄sim religioso tnō illi me quen
dam p̄ceteris tali dubitatiōis scrupulo nō
parū turbatos. dū ex vna pte eos ad cele
brandū trahit deuotio. ex altera timor of
fense repmit. Tandē effectus sup hac re cer
tiot rem ex doctoz sacroz lectiōibus ex
pertoz tvsuoz p̄sultatōe texplo. tum

postremo ex ipa rōnis texperimētalio cō
gruentio attentatōe inductus sū vt consi
deratōes aliquas breues nō p̄sumo inuti
les sup hac celebratiōis materia cōponere.
eas iudicio melius tsincerius sapientū sup
ponēdo. Considerationū bmōi dā erunt
accessorie. dā per directū ruūt. Precor
aūt dari veniā si forsan impurius loquen
dum erit. qñ morbus talis est qui vix alit
ter vtegi vix pulchritudinis medicamētis
sanari potest.

Consideratio .1.

D Tllus habet certitudinē eviden
tem absq̄ dei reuelatōe speciali
q̄ sit sufficēt dispositē et dignus
ad celebrāda misse mysteria. Patz q̄a tunc
posset aliq̄s euidēt cognoscere se esse in gr̄a
gratū facte. tq̄ sufficēt fecit quicq̄d req
rit ad hoc q̄ certo sibi gr̄am hāc impetrarit
q̄ insup nullū ponit obicem ex pte aliq̄s ad
hmōi gr̄e susceptionē. Deinq̄ sacerdos euidēt
q̄ rite cōstitutus ē sacerdos. ad habendū
potestatē nullatenus impedimo. tsimilia
multa q̄ sunt pare cōtingentia. tq̄ sic nō
pōt infallibilit absq̄ dei reuelatōe specia
li. Preterea q̄o nesat posse fieri vt hō sit
in reprobū sensum ex demerito p̄cedēnti
vt nō videat peccata sua. tita nihil sibi cō
scius sit. nō tamē in hoc ē iustificatus sed pro
ut aplus formidādo testat. forsan est talis
cōparatus ipi Amon supbo. qui ad inui
tum hester venit reputans hoc sibi ad ho
norem ē p̄cipui. q̄d sibi erat ad suspendi
um. Quo scito si audiremus ē. Amice quō
huc intrasti nō habens vestem nuptialem.
forsan deniq̄ talis annumerat est inter il
los de quibus ppheta. nō tam impudenter
q̄ p̄ficaciter dixit. fiat mensa eoz coram
ipis in laqueū tin retributiōes tin scan
dalum. Obscurent oculi eoz ne videant.
tdorsa eoz semp incurua. Effunde super
eos iram tuā tfurorē ire tue cōprehēdat eos.
fiat habitatio eorum deserta. tin tabernā
culis eoz non sit qui inhabitet. Videt q̄
extrema sententia. si mystico sensu vti
mur. contra quosdā ad sacram eucharistie
mensam accedentes indicat. p̄sertim cū di
citur. Obscurentur oculi eoz ne videant
Et conclusiuiter ad illud apostoli signant

et minatur. Qui indigne inquit manducat
tbibit. iudicium sibi manducat et bibit.
Et rursus. propter hoc inter vos multi infir
mi timbecilles ꝛc. Hec imbecillitas q̄ bā
dominitio. magis ad animā q̄ ad corp̄is re
ferende sunt puto. Constat aūt q̄ hec oīa
certitudinē euidentie tollūt ab aliquo sup
per sua ad celebrandū dignitate.

Consideratio .2.

D Digne celebrandum tabsq̄ te
A merraria p̄sumptiōe timpetibi
litate ad nouū peccatum non re
quiritur talis euidentie certitudo sup cele
brantis dignitate. Patz q̄ nullus tunc
quantumcūq̄ iustus tpurus deberet cele
brare. nec hoc posset absq̄ discrimine. si nō
fieret ei reuelatio specialis. Sufficit ergo
certitudo talis qualem in materia morali
consueuimus expetere tcapere. Que certi
tudo potest appellari certitudo moralis aut
ciuilis. sicut prudenter loquebatur philo
sophus. j. ethicoz. iij. cap. decimo. Discipli
nari enim est intantū certitudinem inquiri
re vīs vnumquodq̄ genus inquantum
natura recipit. Ad hanc certitudinem mo
ralem sufficit vt plurimum q̄ homo acce
dens ad missam discusserit conscientiam sti
am sicut faceret pro magna re lucrāda aut
incōmodo graui euitando. et q̄ non sit sibi
conscius post hanc discussionem de pec
cato mortali aut de p̄posito peccandi mor
taliter. q̄ insuper non cognoscat se aliud
impedimentum legitimum per excōmu
nicationē aut irregularitatē habere. Con
sentio itaq̄ in hoc cum Durando quarto
sententiarū distinc. xv. q. iiij. q̄ talis etiam si
esset in peccato mortali nescienter nec ēo
expressum ageret confessionem. reputaret
veniā e duobus. Aut sibi remitteretur ca
le peccatum virtute sacramenti. quia vide
tur facere qđ in se est ad eius delectionem.
non enim deus requirit vltra posse. Aut fe
ret sibi diuinitus illustratio et recognitio
sui peccati. quatenus per penitētiam illud
deleret. quemadmodum multos contin
gere probabilissimum est. qui in initio sui sa
cerdotij eum celebrationem continuāt. in
remembrationē redeunt plurimoz tocul
tissimoz peccatoz. Dilem inueniūt gr̄az

Illi qui noniter ad frugem melioris vite to
to corde se pparãt. Porro talia pcã i recor
datõe veniẽa ex ira diaboe suppositio in
mente in phida abysso anie nõ ideo tales
pterire nouit q nõ prius deleta ẽ poenitẽ
mõ pdicto. Si fit hoc ad obediẽdũ p̃ pro
de pcẽdo semel q̃libet penit̃ mẽ. qõ et
dñs dilexit eo nos summa.

Consideratio .3.

Dn ois scrupulus aut dubita
tio de pcõ mortali neq̃ om
nes indeuotio aut deordinatio
aut nõ intẽtio impedit de necessitate cele
brãtis dignitatẽ. Patet q̃ certitudo mo
ralis qualẽ pdiximus sufficere eõpanẽ se
cum vacillatiõe quandã animi aut besi
tatiõe quandã vel suspitiõe seu scrupulo
q̃ homo nõ sit sufficãtẽ dispositꝰ ante
q̃ impedimẽto aliquo ligatus ẽ. Lõpanẽ
enã deordinatiõe aliquã pfrim virũ in
ferioꝝ a regio tyrãnice mẽbroꝝ q̃ non est se
pe subdita nr̃ poestati. Ex qua causã in
devoto quidã quã nõ plena i actualis sp
tãneo. i eqnũẽ. nec ob inde pcõ macula
ri necesse est nec peccat. ¶ Et si q̃ opposue
rit q̃ dubiũ de aliq̃ an sit illicitũ i stante
dubio illud agens peccat q̃ se discrimini
sanẽ obiecit. Rñdeo cũ dño Gilbelmo
archidiacono cenũ. regulã hãc magistralẽ inel
ligendã ẽ de dubio taliq̃ est vehemẽs et
magis aut fitẽs q̃ inducat mẽtẽ credere q̃
ẽ mortale illicitũ sicut q̃ ẽ licitũ. Semp ẽ
vbi mens plus inclinat i iudicat q̃ est li
citũ q̃ illicitũ. q̃ non habent vsq̃q̃ q̃q
certitudinẽ euidentẽ aut firmã. q̃ nec hoc
ipm requirit. ¶ Sãẽ itaq̃ nõnulli i plures
q̃ forma sue fantasie q̃ pterea sepe trepidãt
timore vbi iudicãt etiã nõ ẽ timẽdũ. Ta
les debẽt imit cõsilio sapiẽtis i prudentũ i
sic ipoz vacillatiõẽ audacter operari.
Sic enim plenitudo vincit. abbitq̃. ¶ Qui
ẽo renuit credere sapiẽtiq̃ i prudẽtũ consi
lio ad tales scrupulos deponẽdos. tagẽdũ
sic eos errãt multiplicat. Primo p superbiã i
arroganciã pponẽdo iudicio suũ i prudẽ
tiã alioꝝ iudicio. Rursus cito vel raut nũq̃
deuotionẽ habebit solidã. nec pacẽ sed cẽtẽ
i tribulatiõẽ. pinde cauẽdũ locus anie fuer
bospitalio ac quo ppheta dixit q̃ in pace
factus ẽ locus eius. Dicũt doctores aliqui
q̃bus assentio: q̃ aliq̃s nõ ẽ tã meritorius
credere sicut velle credere. nec dolere sensua
liter de peccatis sicut velle dolere i non posse.
Desiderio pauper erat dñs noster. sicut p
pheta. pparationẽ cordis eoꝝ audiuit au
ris eius. ¶ Deus itaq̃ iudicat nos i nostra
ẽm suspitiosa rõnis arbitriũ volũtatẽ et in
dictũ i nõ ẽm ea q̃ nobis inuitis atq̃ ꝺdi
centibus portio sensualitatis inferioris actue
bit i pduce qualia sũt volubilitas imagi
nationũ i fictasiaꝝ. stimulus insup carnis
illecebrosus i vendicatiuus. Vacillatiões
pterea timide i incerte sup agẽdis aut sup
eis credẽdis q̃ nõis nequaq̃ sensibus attri
buimus i stilla. ¶ Deapiẽt in hoc multi ex
simplicibus. distinguere nescientes inter ea q̃
ponũt ale supioꝝ agit p̃ sensũ i ea q̃ ponũt
anie inferioꝝ panẽ absq̃ suspitiõe assensu.
Darẽt ideirco sepe aliis salubre cõsiliũ. qui
nesciunt illud p̃tare sibi. Quare sic? certe
ob turbã hãc passionũ sil̃ instrumentiũ emul
tiantẽ i tirantẽ. ¶ Quo circa memorãdũ
ẽ beati Berñ. sup hacre cõsiliũ. Erat ex di
scipulis eius q̃dã tãte indetantis scrupulo
vt ad celebrãdũ nullo pacto auderet acce
dere. Dixit ei deuotus i rarũ̃ pceptꝰ Berñ.
posq̃ hoc accepit. Vade frat̃ i fide mea
celebres. Obediuit discipulus. i scrupulus
ois ille ppemo discessit. Laudãda pfus i
inuicãda tã diuina pũio industriosa fiducia i
q̃ ipius fratris fidelis obediẽa. ¶ Dicit
aliq̃s ex simplicioꝝ. vtinã talis mihi esset
abbas aut pioꝝ qualis erat beatus Berñ.
credere facilẽ imperãti. Pũc vo deũ supi
orem mei partã sapiẽtã inspicio. nõ audeo
meã pscientã i saluce sine fidei tali pacto cõ
mittere? Quiquis ita dicas i sapiẽs. erras i
desipis. Nõ enim cõmittis re i saluti mam
in manus hominis. q̃ prudẽs est i plurimã
fratis aut deuotus. sed q̃ tibi est ẽm regu
larem institutiõẽ ppositus i plat. Quã
obrem obedias sibi non vt homini. sed vt
deo iubenti. si tamen nõ contra deũ. Et spe
tãto erit obediẽa tua placẽtior deo. tibiq̃
fructuosior. quãto ẽ dignior ille cui ppter
deum subijcis nõ refugis. Caueas ad extre
mum. ne dũ christi securitatẽ nec illã adipi
scaris. in grauẽ tuus dijudicatiois i pte
sumptionis foueam.

Consideratio .4.

Quingit vt possit aliquis eo
dem tpe ad celebratiõẽ lau
dabiliẽ accedere. posset nihilomi
nus ob eadẽ laudabiliẽ abstinere. Quo ca
su. primũ de se laudabilius est q̃ secundũ.
¶ Patz pmta po. q̃n aliqs ẽ sine cõsciẽtia
peri mortalis aut alio impedimẽto. et nõ ẽ
obligatus ex officio vel aliẽ celebrare. Tũc
bz vtrũq̃ in sua potestate facere licẽter atq̃
laudabiliẽ. vt l' cũ cẽturione dicat. Dñe nõ
sũ dignus vt. l' cũ zacheo oĩm fidẽ suscep.
¶ Secundũ pẽ pbo cũ durãdo. iij sniaꝝ
dis. xij. q. vj. Celebratio quippe est de per se
opus bonũ. abstinere aũt ab ea si sit bonũ
magis ẽ in ordine ad indeuotionẽ suscipi
entis q̃ de per se. Rursus celebrans bz effi
caciam magnã ex vrute opis operi. ꝓpter
quã nõ tamẽ dẽ valet volũtas sola celebrãdi
sicut par volũtas actu celebrãdo. Addit
itaq̃ opus hoc eternus aliq̃d bonitatis ad
bonitatẽ volũtatis ꝓpter meritũ passionis
xpi. ꝓterea dicta solet opus priuilegiarium.
Amplius ille q̃ celebrat in opis executiõe
magnã adipiscit deuotiõis pinguedinẽ et
diuinius solet occupari. Ducit insup a vir
tute nobiliori sic agẽdo. videz a charitate et
dilectiõe huius sacramẽti. q̃ nõ celebrans
q̃ timore potius se cõtrahit. ¶ Et si q̃ di
cerent vacationẽ a celebratione ideo fieri. vt
ipa postmodũ reuerẽtius i pdonius quã
to rarius impleat. Fatemur posse sic euenire.
Sz ex aduerso cõingẽ pũt. q̃ talis subtra
ctio. renouebat habituationẽ ad bonũ
animo effectius est ẽm plũm delectabilius. Si
gnũ in qẽ sit habitus ẽ delectatio i ope
Eumit insup plerũq̃ illud dictũ nasonis
Qui non est hodie cras minus aptus erit.
¶ Distrahetis hodie. parũ deuotus es. pa
rum recollectus. plurimũ temptatus a car
ne. mũdo vel demone. Credo equidẽ. Sz
ignoratio q̃ nõ nocet. q̃ re pseq̃untur
i crastina eẽm erũt aduersitates tibi hostes.
tuiq̃ demoni insidiãtes. quales sunt ho
die. Quo circa nõ irrõnabiliẽ cõsulit sapi
ens. Mãũq̃ põ ingẽ manus tua instanter
opare. Plesus enim q̃n tale ẽ opus ad laudabi
liter celebrandũ tibi cõcedẽ quale mõ ha
bes. Et si vtrũq̃ habeas. vtrũq̃ melius ẽ.
Esto. fueris in hac vel illa re defectuosus
cur nouũ defectũ in nõ celebrando subin
ducis? ¶ Sz frigidus sum dicis aut tepi
dus. Sepe suscipit minũ celebratiõis ho
minẽ parũ deuotũ i frigidũ. quẽ in fine ca
lescentẽ diuinius i feruidũ. Corpus christi
ignis est spũalis. accede fiducialiter ad hanc
ignẽ calesces faciliꝰ. Audiamus ozantem
Ambro. i deũ alloquentẽ. Graue ẽ q̃ ad
mensam tuã mũdo corde i innocentib⁹ ma
nibus nõ veniamus. sed grauius ẽ si q̃ pec
cata mentimur. sacrificium nõ reddimus
¶ Refert narratio sanctoꝝ patꝝ ꝺ quoda
eua grio. q̃ nõ nisi semel in anno coicandũ
ẽ censebat. ꝑ quẽ sancti pceo repugnabãt
argumẽtato q̃ aut dignũ se putabat i dis
positũ q̃ semel i anno coicaret. i ita pfum
ptuosus erat. aut indignũ se cũ faciebatur
i nihilominus accedebat. Cur nõ ita pote
rat alius fili plures hec facta cõfiteri. q̃ ꝑ
se. se sciret indignũ? Si fas ẽ ita q̃ sel in
anno cũ timore dei celebrare. cũ eodem ti
more poterit sepius similis ẽ ad celebran
dũ licẽtia. ¶ Fuerũt nec ignoto scẽtoꝝ alioꝝ
quoꝺ certa rõ conspexit ne celebrarent in
eternũ. Sz pticularia hec facta quotidiã
venerãda magis sunt pia interpratõne q̃
in exemplũ agẽdi trahenda. ¶ Postremo
nõ sum nescius diuersa ẽ dona i vocatio
nes in diuerꝭ. put spũs sanctus voluerit. i
alius indisponit̃ p interruptionẽ celebra
tiõis. i sese vix postmodũ recolligit. alius et
ex ide frequentatõe reddit̃ indeuotus. et ex
tali familiaritate pmptior ad contemptũ
Quilibet suã interroget vnusquisq̃ cõsci
entiã i tunc p experiẽtiã i prudẽtiã alio
rum ꝓfectũ id q̃ opportunius comperiet
exequat. Nunc dicebat egregi⁹ doctor. Au
gustinus quondie celebrare. nec laudo nec
vtempero. Ꝑpe tñ taliq̃ cõsulit si viuerent
quotidie digni sumus accedere.

Consideratio .4.

Ulla pollutio inchoata i per
fecta in somno pcẽs est mor
tale. ¶ Patz ex famosa Augẽ. re
gula q̃ peccatũ adeo voluntariũ est. q̃ si
nõ ẽt voluntariũ nõ ẽt peccatũ. i intelli
gẽ de actuali. Rursus illa ẽ expressa deter
minatio ciusdẽ. j. de cius. dci. c. xxv. lo quen

ne de violenta corruptione virginis alicuius. Quidā magī inquit absq culpa est in corpore nō consentiendo. si absq culpa é in corpe dormiendo? Dicendū oppositū/cum eruditū nō solum theologie sed etiā philosophie determinandū. nec hic quod ridendo fiat in eis argumentū de furiosis et infantibus aliis nō valentibus eligere quod peccatum non peccare nemo dubitauerit. ¶ Hoc ater dictum sapientum recte sentiens. ¶ Hoc ater dictum si pollutio inchoata sit a pcepto i somno/quis possit aliquo vigilāte imperū habere desiderium se pollutedo quo vigente/cadent in somnū in q̄ sua pollutio cōpleretur. Posset siū pollutionē in somno cōtrahere sine male cōcupiscere. ¶ Cōparatum sapientis male cōsummare. ¶ Cōsiderandū vltra rōnem/ et cōsilium liberum arbitrium/ et vsus rōnis/ et cōsensus liberi arbitrii/ erit vtiq; talis actus/ etiam si vigilādo compleretur/ absq culpa mortali. Palam est ratiō q̄ libertate careret ¶ Poterit forsan aliqs peccare pollutionē dū: complacendo sibi in tali voluptate/ phtasia quā habuit. Non ob inde tamē redderet prior actus pollutionis culpabiliter vitiosus. Posset etiam aliquo modo placere fm sanctū Tho. nō q̄ voluptuosus est. sed quia sanitatem et nature affert et onerationem absq tali qui patitur/ per ratione vel affectu. ¶ Denuq; nō cōsulāt sancti/ q̄ debeat violenter fluxus ille dō cruciando semē iam effluēs coerceri. quia vt ait frustra conatus ille. vel nature sup modum grauantes. ¶ Cōfirmatio omniū illa est. q̄ actus exterior nullam peccatiz est nisi denominatione extrinseca. plus q̄ vtinā q̄ non dicē ppter sua. Si nullū fit q̄d in animo ppter dictū peccatū dō libertate nō vnq; nullus erit prauus actus exterior et vitiosus. Neq; ti negabimus quin per crapulā aut damnabilē illecebram vigilie/ possit aliquis in bacchabi sordidem. sed vlp̄ tūc vigilia nō somn⁹ bz. q̄ q̄ crapula et cogitatio voluptuosa/ letalī crimle sepe carnis. et pollunt ante somnum vltu penitentiā.

Consideratio .6.

P Ollutio cōpatio l somno cōtingere potest non solū absq peccato mortali precedente. Imo et merito. ¶ Patz ex distinctōe famosa quarta q̄ Gregl. et alios gl theologos q̄ naturaleo. Euenit itaq; nōnunq; hec immundicia ex infirmitate aut debilitate nature. et onerare se volentis aut retinere nō valētis. Plūq; est pterea aliquis fluxus sere talis in virginibus/ qualē femine patiunē in mensibus. et tūc cum nulla aut tenuissima voluptate etiā vigilādo. sic aliqn ilup aliqs fluxus lubricitate et facilitate in q̄busdā virg aut femlo/ q̄ solo aspectu aut alloqo aut leui cogitatione puocat. Cuius ergo dicetur apud tales inuitos et renitentes/ aut nullā nō p̄sentētes ab initio vsq; ad finē peccatum mortale cōmitti. ¶ Nō omniū vna ē complexio ie armonia. Quosdā videmus enasa tenuissima aut nulla occasiōe deffluere sanguinem alios cum violētia multa id nō pati scimus. Cognoui hoiem septuagenariū secularē et valde crapulosum/ qui nūq; se polluti fuisse dormiēdo tetigabat. et hoc in aliqo mirabat. Aliū vidi religiosum et sobriū/ qui p decennia et amplius fere quotidiana hac passiōe vexabat Quidā vir sanctus dormiētes/ aliqos somnia inquietare cogitat. Dz omittamus hec et silla. q̄rum determinatio/ medicos plus aspicit et si mulē remedia. q̄ mihi fallor fuerit vn⁹ ex mediocribus famosissimus. Se putidem ad mendū tali nocturno fluxu in aliqo studuisse diligēter sed frustra laborasse. Hos et moralia seu theologica loquentes declaremus q̄ pacto possit ex merito p̄cedente pollutio nocturna cōtingere. ¶ Primo q̄dez ex arta abstinētia in pane et aq̄. hoc enucleare pspicuū scat experientia. Amplius volēs aliqs hoc vicium carnis/ pdicādo detestari/ nōne sup illo cogitare posset. aut silr cōfessiones audiēdo et posset vtiq; et cuz merito magno. Nihilominus occurret videbit in somno nōnūq; peccatorū impudicitiarum similachia. vtpm ex illis sicut i alijs ad pollutionē cōtrahi posse quis negauerit. Addit sanctus pter quoz fuerit oculus mentis apertus/ et sua/ ad fallaces insidias demonis immēdas/ nōnunq; hos sortes/ ex illusiōe sua. vel ad terrendū et in

Quēlibēdum timorose conscientie puritatem. vel p bono operis (vt celebrationis) impedimēto. vel vt vigilāti placeat/ quod somnias ptulit. vel vt abstinentiā piculosā et indiscretū vite rigorē suadeat. et in insaniam p̄cipitet. vel vt deo ppicio et pruitem et deuotā mentē sic experiat et tali feditate humilitatē i hūilitate custodiat. ¶ Hoc in loco suo sunt dicta Gregl. memoranda Primū est q̄ sepe tales illusiōes seu pollutiones/ animum nequā pulsasse magis volendo ē q̄ fecisse. Decūdū q̄ bonaz mentium ē sibi culpā agnoscere vbi culpa nō ē. sic ei agnoscat culpa/ et non indiscrete impediat opatio sancta neq; corpis debita sustentatio deseratē. Ne pterea aliquis conscientiā sibi fabricet et nutriat erroneā. ne cadat in scrupulum/ et primo vitare caribdim. ¶ Patet fortassis aliquis hesitatiōes varias/ dum ad comedendū vel dormiendū accesserit. dicetq; sic. pollutio si hoc et hoc non omiserio. si non tibi p̄cauebis. cōtemnat talia necesse est qui discrimē magis imminere circū spectat/ si nō parem cū aliqo vitandi formā putāt eterū inequē. Scrupulosio ergo cōtra scrupulos agendū est. et si pro operis pede certandū. ¶ Hac arte prudenter vsus ē ille qui mirabatur audam iuger super repetitiōe horarū suarū/ si non ellidisset et actualiter attenderet ad eas. In tantū vt possim bāc ad tpūs ne quomodo deliberet horas semel dictas intrare. Neq; enim requirē actualis semp attentio. sufficit habitualis seu virtualis nō interrupta scātia et propositū per deliberatā attentionē circa aliud penitus incompabile. Adille surgunt apud aliquos tales scrupuli/ motes eorum oblatrātes et lacerare minantes/ ipos ambulātes per viam mandatoz dei. quos eximere et compescere melius q̄ p contemptum nequimus. Tantūmodo si. cōtemptus ille annotatus/ et regulariter nō absq̄ pacto alterius pterim suppositio cōsilio. aliqn timori moderatiue facit casum aut p̄cipitat incōsulta p̄sumptio.

Consideratio .7.

Illa corpis immundicia de q̄ se impedientia est celebratiōis. sed hanc de q̄ accidē rōne p̄cepti ex

de alicuius vel sequele in ānimā ¶ Hanc p̄sideratiōnē deducit Bonauētū. iiij. sen. di. xij. q. iij. Et pacz satis p̄ma pars ex verbis tpi si bene ppendat dicēdi rō. Matth. xv. Nō loco manibus mādūcare/ non coinquinat hoiem. et ratio est: q̄ nulla passio talis aut immundicia exterior de p se pcīn ē aut de necessitate pcō p̄iuncta vel inducēs ad peccatū. Pterea qualis ē immundicia lotidicii et abominabilior corpalis vi cōpalis est/ q̄ fanies lepriosoz. hec tamen nō impedit celebrationē. p̄terea si fiat occulte. Idem sentiūt doctores de mēstruata mulier. et de fluxu ppetuo virōz aliquoz. Decūda pars declarat distinguēdo. quia q̄dā immūdicia corpalis cōiuncta est immūdicie spūali fm veritatē/ sicut in vigiliis bēt fornicātes. Alia est p̄iuncta tali immundicie spūali vtpm vt quandā similitudinē aut cōformitatē. put est in somnijs sordidis et impuris. quādo nō peccatum est. sed similitudo peccati. Aliam videmus immūdiciam que horroz et abominationē quādam/ vīa vel recogitata generat. vt i leproso et alijs plurimis. Quos nullam sciamus inesse peccati veritatem aut effigiē. Postremo alia indifferens. sicut in pedibus luto sis aut facie pulueulenta et sudāter. ¶ Prima et secunda generāt vt frequenter in anima bene mundā quandā/ disciplinā et deordinatiōnē atq; inordinationē. quemadmodū sicut gustato spū deripit oso caro. sic concupiscentia. et amplius gustata caro desipit spūm et fit carnalis ad tpūs. longius aut breuius fm diuersas habitudines atq; complexiones. De his in figura dictū ē anthō. vt caliter immūdi separentē ab alijs vsq; ad vesperam et vestimētoz lotionē. Hoc Gregorius exponit. vt nisi p̄signia tēptatōis recesserit/ reū se quis vsq; ad vesperū cognoscat. Constat etiā nullos tales inhumanitates q̄ cerimoniales erāt atq; figurales vllatenus ad obligatiōes nīas trahēdas esse. nisi iudaizare velimus. Propterea vespa l hoc loco et loco materialiter nō ad lām accipiende sunt/ sed tēdit vt noster se homo immundum et extra castra sanctoz mysteriū secedat. q̄ dū tales in eo vigent peccati reliquie. debemdo saliēs mentis carnalitas et deordinatio atq; inquietio. Purgatur

alij tardius. alij confestim lugent. humili an & pompa. lachrymis eluunt & reuerentia. nunc quicqd carnalitatis cōcrenum erat. & offic cuis vestigiū. breui lamento delent & abolēt. ¶ Sordes tercie. pter scandalū vel horroꝛē. quoꝝ vtrūq de q accidēs occurre pōt. deuotio tollit. pie oꝛ accidens celebrationē impedire vel vicit scādalū vel horroꝛ. & ex p̄sentia indeuoto celebrantis aut assistentiū vehemēter plurimūq accessure. Secus vbi sunt bolici exercitus & perfecti. apud quos tale nihil timendū est.

Consideratio .8.

Possibile ē absq; vlla reprehensiōe
p & cum merito aliquē somnū polluēdi sacrosancta mysteria contingere atq; celebrare. Patz cōsideranto ex dictis ꝓcedentibus. Ad dignam itaq; celebrationē sufficiat ꝓparatio talis. q̄ nō retinquat cōsortium peccati mortalis. aut impedimēta legalia. q̄ devotionē atq; reuerētiam ad sacramēta penit⁹ nō excludat. Si pollutio nō dicto possibile ē ista in se ferre. nō longe post talē passionē. imo q̄ humilior deuotior & ordinatior & reuerētior ad sacramēta accedet. Cōstat em̄ q̄ obscenitas humoris ultimo cū relictis nō ꝓpetuo durāt. nec ꝓpterea celebratōe impediunt & si dat spatiū. tunc. horaꝝ sicut Albert⁹ determinare videt. poterit aliqs vna hora purgatos effici q̄ alius in centū. Cur non ita fiat ad celebrandū sicut apostol⁹? Porro si timeat reuersio talis. increbrat & passionū ipe celebrantis. Pōt vtiq; in oibus contingere. vel ex alpectibus solis potibus. vel ex corrupcela nature. vel diabolica operatōe.

¶ Decima cōsideratio maxime locū habet in religioso viro & cōtemplativo. q̄ 3
rum ē ad deum facilis cōversio. ꝓpter fortem habituationē. ꝓpter etiam carnis subiectionem oū vigilans. Raro autē apud se culanter viuentes aut nouā bene viuendi formam inchoantes. talis repentina seu lasciua recollectio deuotionis inuenit. Lassare eos idcirco aut tardius accedere ad sacramentū hoc reuerendissime tractandū. conuenit. ¶ Habet ꝓterea locum nostra cōsideratio. vbi illusio demonis nostrū deuotionem impedire voletis. perspicit aliquibus indicijs. neq; credere debemus eidē sed omnia ponere. Ubi subito timet aliquis sacerdos de scandalo si non celebret. Ubi de repente tentat aliquis celebrare vel ex suspecto officio. vel ex cōmissione. vel mutua vicissitudine & conformitate ad religiosos cum quibus viuit. quemadmodū sunt religiosi pene omnes. ¶ Attendendū hic q̄ nullus palam tenetur ꝓprium defectū vel infirmitatem occultos ꝓdere. vt plurimū cautius est atq; discretius cōtegere. ꝓ hoc dixit autem scipm talis non celebrare. scandalizat frequenter. et cogitationes varias ascendere facit in corda aliorū ¶ Nolo tamen ꝓiudicare nec possiz nec debeo q̄ hec dicta mea quibuscūq; institutionibus religiosorum si aliqui sint ad oppositū. verū enimpe illud apostoli. Unusquisq; in suo sensu abundet. Sed dixi. interim qd mihi dicendum posse videtur si nuda cognitē veritas apud habētes libertatem legis ꝓficere. ¶ Opponat forsan aliquis de fornicarijs q̄ similiter in breui possent recolligere se & ab omnibus peccati reliquijs animā extergere. possent igitur statim celebrare. Opponeret aliquis de cōiugatis. apud quos possibile est peccatū in sua cōiunctione nō commuti. qui tamē de cōmunione separandi videntur. Ad hec dicere possum⁹. Primo ad vltimū q̄ doctorū famosorū sententia est tales cōiugatos si accedant ex deuotione ꝑsertim diebus solemnibus. non peccare. q̄ vel affectu prolis gignendē. vel reddendi debiti. aut incōtinentie vitande causa committi sunt. nec obstaculū aliud est. Ad primū non aliud ꝓ nunc dicimus. nisi q̄ rarissimum hoc esset. de his autē que vix aut nunq̄ eueniunt. doctores parum tractant Si tamen imineret graue scandalum pro omissione. si preterea grandis cōtritio concurreret. si denīq; magis ex surreptione diabolica aut vehementi temptatione tale flagitium apud se rarum commisisset. audeo ut qui profundius sapit. talem prohibere? fateoꝛ non audeo. In hoc casu et alijs (sicut perspicuum est ex pdictis) relinquendi sunt multi sue conscientie & iudicio circumstantiaꝝ omnibus quas prudentia circumspecta indagatio.

Consideratio .9.

Recipit ex diuino munere nō
p & ex nra industria seu ꝓparatōe redimur digni mysterioꝝ ꝓcuratō ne sacramētoꝝ. ¶ Hec cōsideratio si cū sapore intimo mastice⁹ humiliabit nos vehementer. Et ꝓfecto humilitas sola est q̄ disponit ad dignificationē & ꝓparationē pro tali tanq; hospitis in aie cenaculo suscepnōe. ¶ Scio hoīem q̄ talitē in vitate comperit. nūq̄ potuisse ad dētā & serenā dispositionē celebrādi peruenire. q̄ sq; oblitus de oī sua industria & labore & solicitudine & ꝓparatōe & ꝓfessionē aut als. imo tanie i aratoꝛdio. bouē supbie. dixitq; in animo ꝓtristo & humiliato cū Danielē. Dñe nō in iustificationibus meis ꝓsterno ꝑces meas ante te sed in multis miserationibus multis & magnis. Et rursus cū ꝓpheta. Ego aūt in multitudine misericordie tue introibo in domū tuam. adorabo ad templū sanctū tuū in timore tuo. & ista q̄dā q̄ aliqua scripsi inseruit. ¶ Plane industria nra & ꝓparatio quales agere ꝓ nente possum⁹ requirunt. eia tū si innitimur fallimur & cademus. aut tāq; si de baculo arundineo sustēteꝝ vacillam⁹ neq; habitamus in adiutorio altissimi. oū nris meritis fidimus. vel i petoꝝ sola recordatōe tolluntur. Himirū si tu cū in peccatōe dei celi nequaq̄ cōmotemur. qua defluente ꝓtensōe q̄ subsistet? ¶ Fuit quidam p somnū oblata visio talis. Precipitatus in cloacā erat. in quodā baculo sterconib⁹ infixo sustētari ne ꝓfundaret satagebat. At uero baculus ille fundotenus demittebat assidue cū feroce intollerabili. sentiens ille pcalū. toca mēte ad oīm cōuersiū. relicto baculo. cōfestim ereptus ē. Sane conscientia nra quātūlibz munda est cloaca q̄dā plena sterconibus fedis defectū quotidiano rū. baculus ille. nra ē industria ꝓ quā emergere q̄rimus. sed ꝓ dubio q̄sq; tenem? oculos in cleū vñ veniat auxiliū nob. quo usq; fiducia nram totam in deū iactemus. quanto plus innitimur solo nre industrie baculo. tanto in ꝓfundiorē abyssū nre ꝓpriuitatis demergimur & nō nisi terore certū & horridū reportamus. ¶ Quid q̄ (dicerez aliqs) cēpta bimus ne deū: aut pleni cōscientia peccatoꝝ. sordidi. offracti & oblempati ad sacramētū hoc salutiferū. sub spe misericordie solius accedamus? Dicam. vt agat nra industria q̄ poterit. vt sit absq; cōscientia peccati mortalis. Sed ista illa nequaq̄ sperem⁹. alioqn superbimus. alioqn maledictionē incurrimus. qui ponimus fiduciā in bole & carne brachium nostrum. Agno scamus q̄ oēs iustitie nre sūt vt pānus menstruate aut velut leprosi fasciē. sup quibus ꝓiectamus quotidie sanie peccatoꝝ. Qua fronte igit̄ qua vel audacia. infectionem ad placandū deū audebim⁹ offerre. Caueamus ne possim⁹ irrideri. Plane sic est. Si mille annis valeret aliqs se disponere ad dignitatē celebrationis. nec sic ꝓ se attingeret. Quid idcirco in breui mortula facere poterit cōiectura? Interrogat se frequenter ille cuius supra nemini. si dignus est accedere. si sufficienter ꝓparatus. brillat primū. tremiscat rcformidatq;. Tandē sic rideat sibiipi. Interim q̄tum in me est nihil deo ꝓpicio. ō certo mihi sum cōscius super peccato mortali. aut peccādi ꝓposito. peccata eiā venialia nō confessa nequaq̄ obsistunt. Scio eiā ex aduerso q̄ iustus ē dño. qui si velit exquirere vehementē debita mea. si iniquitates obseruare. si mecum in iudicio cōtendere. neq; sustinebo neq; potero rūdere vnū ꝓ mille. quātūlibet lotus fuero. attritus. ꝓfluus lacrimosus. Quid ista sunt? ve mihi si nō cū misericordia magna valde. dijudicer. quid scire possum. si forte lateāt me vicia mea. merita quidē exercari. qui vita meo spūali ꝓmitus supra modum abusus sum. dū video bonū id adimplere cōtemsi? ¶ Hoc verum scio q̄ apud dñm misericordia est. & copiosa apud eū redemptio. q̄ pietatis eius fontē nulla pōt nra iniquitas exinanire vel siccare. q̄ si decreuerit saluare. nemo est qui condemnet. Precipit vt sperem in eo. & me totū in sinu manus pijssime. obedio vt possiz. Non est crudelis aut mendax. veniēte ad eū. non eiciet foras. ꝓ lotis suis pedibus nō indignāter abijciet. ꝓmittit me denuo in benedictionibus suis deū mihi duplicem. Spero equidē ipe qui cepit ꝓficet & illuminabit abscondita tenebrarum. ne vmq̄ obdormiam in morte. ¶ Fornicata es o anima

meri cū armoniū tuū. Juberis ꝓpter ꝑsonā eo ꝑpetuū vt ceruicarius mō cū te ꝑsistat. Et si multoties absterserit ꝑmixtā ei semini tuo semen tuū nō reputabit. ꝑ mixtionē nō aspernabit. Di q̄ est hodie tā multos nō credere t desperare t accedere ad hoc ꝑcū. Nemo hoc ꝓsumit. Imo oēs hoc imperat. tm̄ videndum nō accedas Nō ē aliud consilium o alia mea. Jn sua igitur veritate nō mia vanitate fidei volūtas ꝑsistit sacrificio. ¶ Jmmū da eo accede mūdanda ad fontē ꝑpetuo mūdandū. Gloria accede ꝓficiēda ad panē viuificū et indeficibilem. Egroto erit hoc efficacissimū medicamentū. Fluxus ꝑmixtionis radius medicamētū. Fluxus putris nec sanari potest a medicīe tuo. Sz expectanda. tange plena fide cum mox rubra vestimenta. Sacerdos Ambro. simbriā vestimenti eius. Sacerdotalē vocē hostiā. vt purgatio. Si percussi et sanus a ꝑcutiente puerisq̄ impunitū. ꝙd restat nisi vt ꝑcutiē christum elementū inficiat. Si dicis cū ꝓphēta. Oīs vnctus t pauper sum ego. ꝓ corpe christo sacrificium habeo in vtero. habes christū cornu christi. t hostiē dilectissimū. Lecam te fortissimo debilē t claudū cōgreris. mentis certe q̄n tales ad cenā magni regis inuitant t intra compellūt. Lubrica sum ego t instabilis. sed hic panis confirmat cor Tristis es t anxia. sed vinum hoc lenificat Jnquietāt te t turbāt plurima. adhere ei q̄ turbidos sinceros sedat. q̄ est pax nra. q̄ air. Jn mādo ꝑturbū. in me pacē habebitis. Pe regrinaris a dño. sed in formidine abi huius ambulabis vsq; ad mōtē dei. Quid q̄ nandē formidas. Quid expauescis o anima mea. Quare t quousq; cōturbas me? Spera in deo t liberabit te. enutriet te. nō ꝑdet te. ¶ Suspira būda fonte ḡre. vbi ē vena tua. Jn hoc certe cōmixtio. in quo xp̄s sanguē recepit memoria passiōis. mens implet gr̄a. t fumet gloria nobis pignus datē Crede hoc bona t simplici fide. nec curiosa dialectice eruditionis modū. sufficiat tibi q̄ nō ē hic nō aliqz corporis tui locus cōmensuratus. ꝓterea vane ne dicā stulte q̄ rimaris vbi caput. vbi pedes. qualis sit. qualis ad hostiam partū coordinatio. vbi ipse esse voluit. quare et quō? Cū facta ē in ventre corpus tuum subtilia panis omnipotentia virtute diuinitatis. Si nō hoc compleberis dic. nequ. ꝑcto quālamcūq; rem aliam quo ad infinitas eius habundineꝫ ꝓprietates complēdis. da locū fidei vt meritū habeas. t eam quā sine merito das nature fidē. da cū laude reuelatori t in eius obsequium volens et capiua.

Consideratio .10.

Onꝑter timorē ꝓfanationis corporis xp̄i illud cū mūdicia corporali monemur ꝓtectare. Jt ad indeuotionē aut scandalū in nobis oculis alienis deuitandū. Consideratio ista/ parū cōtinstructus manifesta ē. valet cū nō mediocriter apud scrupulosos. vt si forte corporalis aliq̄ sordicies ipsis nolentibus aduenerit. re cogrēt ad xp̄i corpus nihil hanc attinere. Fuata in anio mūdicia t reuerēna sacerdotis. ¶ fuerūt q̄ dixerāt ipam hostiā cōsecratā nullo mō in ventrē nrm conuerēdo venire. sed statim in celū rapi ꝫ experientiā quotidianā atq; catholicā veritatē q̄ ponit corpus xp̄i vere comedi. ꝓfecto eos hmōi cōsiderationis oblusio dū putāt indignū semper vt corpus xp̄i vel hostia sacra i tenuiorē stomachū nrm veneniat. quasi vel pollutat aut fedet plusq̄ radius solaris aut spūalium substantiarū aliqua. Dicāt q̄ sic iudicant more carnaliū iudeoꝝ aut paganoꝝ cur xp̄i corpus in materno visceribus t secūdina pellicula mēsibus nouē obstructum t obuolutū fuerit? Debz vtiq; rō cohorrere sensuale iudiciū ne blasphemiā imputā reputemus ipam rei sinceritatē veritatē. Caueamus a tali spurcicia recognitando p mensē crebrō. q̄n inficit hec rememoratio plus q̄ purget. Assuescat hō spūsanctē spūalia diiudicare t sentire. sic eīm multe t varie sanctimatū inquietātiū impudicitie semel absoluet. Sic ea mens curabit q̄ remota mimo curanda sunt. corpalesq; sordes. Sic denigz magis in cōscientē q̄ corporis puritate cōfidet. ¶ Concludamus tandē epilogātes. vt nemo celebrantē timidē sibi ḡre certitudinē sup significatione sua. veraretē in cassum. habeat illam q̄ dicta ē ꝑparationē t satisfiat. Non confidat in multiplicitate ymaginū aut repetitione ꝓfessionis aut damnationis aut reconciliationis seruitutē. Pōt eīm fieri vt cōsilio credētis sup ventilibus/ oblite de peccatis t quō sic? Dicā. Reddat ꝙpe animā piū iustū solatiū et pauidā et ola eā munera timentē. vt de ipa eā ꝓfectionis impleatio ne trepidet t vrgeat vtrq; cōsiteri. Dabo tñ documētū p qđ nulla ꝓfectionis multiplicatio inquietationis causa erit. Si vicz fiat non tanq̄ reputet p rē ad salutem necessaria aut ad celebrationis illius dispositionē req̄sita. Si q̄ opus bonū t primlegiatū. ad inducendū quoq; aut ḡre augmentationē nō pertinens ꝓficiens. Porro diligat anima deū aliqn̄ necesse ē t se in manus eius ꝓiciat. aliqn̄ se expelli a facie dei et repelli ingemēdo. t habēdo deū de seruientes suspectum. ingrit recurrua erit ad cōmodū summum nec vsq; ad alta se ꝑducet. Quamobrem ascensura in mōtē aia/ t gaudiū suū immolatura cū abraam/ relinquat vnicum asinum suū cū puero suo. Rudiat ibi asinus. per threpet puer. seda sint illic oīa. nihil ad se q̄ i mōte stat (hoc ē in vtice rōnis) ꝓuidebit. ¶ Nō imponent hoc loco visionē inseremus quā bēd̄ Petro Celestino monstrasse memoratē/ ille q̄ vocet bolsen. eā ꝓ somnia sciam. visum ēi dē xp̄i sopozanti/ q̄ aulā regiam fel. cissimā cū asino suo inuitando ascēderet. Nec asinus erubuit vērbo p via solute. erubuit vir purissimus t abominatus est hāc nō iniquitatē sed inquinationē t ꝓgredi formidāo regredi molieb. Suscq; benigniter āmonitus est voce ē celo no. ipsa. nihil ad sui vel aule regie spūalis cōtaminationē ꝓinere id q̄ se non ꝓscio/ naturalis necessaria q̄ sunt asellus corpulentus et rōnabile expulerat. ¶ Plane sic est. tot eam amplius. Euenit nōnūq̄. vt turbarū thes pugne deordinationes t fedilatee inferius sensualitē agitate succrescere faciant supernus meritū nostrū sicut ecōtra magna vtrobiq; serenitas. sup hec venīt oīa fundi tus euertentē. repete nōnūq̄ induas. Tūeum mō eximaniat se ala quātū potest. nec ob aliud ꝓtemplatiōi vel studio aut quieti cuilibet insistat nisi vt apud se exaltetur deus. ac pinde magis ac magis humiliet. tui sui ꝑsistentē imo nihilitatē reflectat. ne filius cadat. t deus susꝑiciēdā. Nec via tuta est regia t secura. ¶ Denigz fugiendi omnes pariter audiamus. Deū time ō te desperato. in se fidentē. t mandata eius obserua. q̄ in te est non omittens. hoc est omnis homo. ¶ Finit.

Incipit tractatꝰ eiusdem de pollutione diurna.

Aliqua ꝑpaꝛatione ad missam sub deo cōsideratiōibus. occasione sumpta paupaliter et materia pollutionis nocturne. Hunc autem de pollutiōibus que videntur accidere vigilando. quesita sunt a me aliqua. que solent annotatas cōscientias plurimū turbare. sicut frequenter et diuersis personis venustq; sexus/ tam in confessione q̄ extra potui perpendere. ꝓpter consilium pedum doctorum in scripto comitis super hac re. sed etiam colloquium habui cum exercitatis t diserctis in confessionis materia. imo t a me dicta huiusmodi multiplicia et varie pollutionis causam inquisimi. Denigz ꝑparet se lector audire esse/ id quod pro cautelatis cognitōe/ necessitas cogit aperire/

Primum notabile

Resupponendum est igitur in primis q̄ a corpore humano / defluit multiplex humor. per meatus membroꝝ pudendorum que generationi deputata sunt. Unus est vere seminalis. alius vero vitalis. alius quodāmodo medius. qui potest appellari salinalis vel spūalis. alius addit humor ꝑtim in mulieribus qui nominat mēstrualis. t huic similis quādoq; masculo accidit ex infirmitate. ¶ Porro tale est satis cognoscere patiēntibus seminū et vitalium fluxū quādo sexus est vere vitalis vel vere menstrualis. Habz eīm sua diffinitionē t colore t liquiditate t talib⁹/ exēt ꝑterea vt cōmuniter sine multa delectatione in meatibus genitalibus/ ꝑsertim nisi cōiungantur alie cause delectatiōis. sicut infra docebit. ¶ Ceterū humor ꝓprie seminalis t humor ille medius/ nō ita facilē secernunt. ꝓpter similitudinem in albedine t viscositate seu tenacitate t quadam spissitudine. Habent nihilominus vtilitates

Hoc itaq; et diuerso ortus et meatu vñi
uersitatis qui articulatius cognoscere, spe
ctat ad medicos. ¶ Est itaq; hūor semina
lis superfluus vitæ digestionis, superfluus nō in
quietate sui, in quātitate. Dico cū nā sufficā
ter cibū p alimēto corpis, matre et nutrī
mento qđ superfluit ad vasa genitalia, nūc pū
mū mō. ¶ Et qñ superhūdat ipi nāe conat
nāe mō. ¶ Et qñ superhūdat ipi nāe conat
expellē tāq; illud superfluū, qđ hr vim accu
sationis seu prohibitiue, vel p euaporatiōem
illius subtilē, vel p aliq̄ modū debilitatio
nem, qđq; in somno cū somno qñq; sine somno
aliq̄ cū delectatiōe, aliq̄ sine pcepibiliter.
nō nūq; in vigilia sūr qđuldā euenit. ex vo
luntate q̄ mouētis arte modo valde multo
nāe ex vicio nāe, nūc ex vicio culpe. ¶ Rur
sus hūor ille medi⁹, sit ex qđā superfluitate
alimēti medū i quātitate, sit et in qualitate. qz
sit inepte ē nutritiōi, inepte sūr quidē, ve
lut i salsa videm⁹ et alijs superfluitatib⁹ de
fluentibus a cerebro. tū p os q̄ p narcs istis
pz et rarius. talijs abūdātius et crebrius:
Immisceat aūt se talis hūor medi⁹ aliq̄ cū
nutritiōe. aliq̄ p se defluit sine cogitatōe
et sēsu. qñq; vo fit cū delectatōe et pruritu q̄
dā pluſq; i vna. q̄ tū vna qñq; cū inor
dinatōe qđā erit. Puto etiā n̄ solomino
q̄ vt aut nō q̄ causat ille fluxus hūores nie
diq; tale modu delectatiōis et pulsiōis ḡsti
tos corpis specialit in pudēdis, nec ita p
stringit aut obnubilat i sēsu exitu iudiciū
rōnis, sicut velit in hūore ve seminali, qñ et
ille hūor seminalis magis digest⁹ ē et ad cau
sationē libidinose delectatiōis, nisi p infri
gidationē, aut aliūde corrupt⁹ sit, ꝓportio
nabilior innenit. Dz insup hūor ille me
dius q̄ ex lenionib⁹ cauſ aut maiori facili
tate mouet ad exitū q̄ seminalis. p̄ frim us
multiplicib⁹, adeo q̄ ex lentissimo motu cor
pis d loco ad locū vel inclinatōe, absq; ali
q̄ cogitatiōe et absq; sēsu pueliat. Et efficeret
vo papil. p sordidatiōnē quandā viscosā
in carne sua vel in pānis. Euenit aūt facili
us tnō sine aliq̄ sensu pco mutāte vel sinio
dū glōia delectā sine pudorā sine turpe, sine
timorē sine sen ē sine seruitute sine religi
one, et q̄q; deorū aspiciūt aut tanguit
aut ē amplexāt aut colloquiunt aut iocant
etiā vbi nihil de opere carnali volunt, aut
putant nedū dicā ꝓpere sed nec cogitare.

Decūdū notabile B

Tendēdū est scdo principalit̄ ar
ca hāc materiam q̄ delectatio seu
cōmotio libidinosa, puritus seu
titillatio, puenit in mēbris q̄ loqmur fre
quēt absq; fluxu q̄cūq;. Dūt em̄ fumositas
ea aliq̄ q̄ media vocāt spūs et de supcale,
faciūt tinīsse et dilatēdūt venas et neruos i
mēbris illis, fitq; stimulatio qđā et pruri⁹
vel titillatio q̄ quis q̄nē extinguī vel sedari
p attrectationē amplius sentit. et qñq; ēō
plēt delectatio libidinosa sine q̄uis fluxu.
Puto hoc in qua adhuc etate. q̄ nō dū apta
ē semination ꝓpē defectū semis vel attenu
nē venarū. ¶ Suscitat aūt hmōi pruri⁹
et talibus fumis seu spiritib⁹ tū ab interu
seco q̄ vina forma et spēs marie aūt p imagi
nationes libidinosas et turpes. q̄ ab extrin
seco. p allocutiones prauas. aut p aspect⁹ lu
bricos. aut tactus impudicos. p se et alium
de prouocato. Nō si p complementū delecta
tionis ex talibus absq; oi seminatiōe, cōmū
pē vere ipa virginitas. imō fniam quotūdā
magnos. Deu pdolor q̄ in paucis ma
neret virginitas cogitate stupet ē. nisi forsā
in pueris et puellis, hāc excuset defect⁹ suffi
ciens iudicij rōnis. ¶ Dicēdū est pterea q̄
nō oēs pruritus circa mēbra pudēda dz in
dicari ꝓprie libidinosi. nec etiā cessatio
eius vel extinctio p frictionē aut aliter, dz
appellari luxuriosa delectatio. Videmus
itaq; quō in aliis mēbris crebro pruritum
sentimus. q̄ē vngulibus scalpēdo (verū
vulgare loq̄r) sopimus vel extinguimus.
Est aūt hec passio nonnūq; ita vehemēs et
etiā cū vulneratiōe carnis p vngues et effu
siōe sāguis, vix recedat. q̄ passio, si mēbra il
la genitalia intuserit, cadit ꝓfecto i magnā
angustiā q̄ h⁹ pati cogit. nedū ꝑ hmōi pru
ritū remediū q̄rit (q̄le fieret in alio mēm
bris) ipe in pollutiones fedas et vere libidi
nosas atq; culpabiles. plabit. ¶ Tradit
insup medici q̄ in mēbris illis aliq̄n emit
qđā passio, p surgēs ex q̄uldā fumis, dilat
dem nibus venas membroꝝ istoꝝ et neruos
adeo q̄ sedari nō pt. etiā p vsū carnalē vel
aliā attrectationē. quēadmodū narrat Iu
uenalis de quadā matrona nobili rhoma
na. Est igit in hoc casu vel similibus q̄ de

uera egritudine ad medicos recurrendū.
¶ Demiq; pars ex istis q̄ puari et puelle cuz
fobuerint atq; disciplina in eb⁹ et pōribus
atq; societatibus, custodiēdi sunt, ne ab in
trinseca causa vel extrinseca, p̄ sursane hic
libidinosas hmōi cōmotiones pcti in sua
carne. Alias q̄n puerit ex p̄suetudine velut
in quandā necessitatē hoc agēdi. p̄ aput vñ
tas grandior aduenerit. delectatō insuper
impudicior et vehemētior sentiet. Qua in
re cōfessores vel parētes cōmonitionē aliq̄
debēt facere puero et puelle, vt a talib⁹ ab
stineāt, nec a se nec ab alijs turpē se tracta
ri permittāt. ¶ Attēdat q̄libet discretus ex p̄
missis qđ agēdū. et videat nedū nimiū ser
uile loquēdi pudicitia sequatur opus maior
inordinatio. et cōsilio de talibus nulla fu
at. Attēdat ex aduerso. nedū p̄hibitio sit
expressa, ipa conatū adaugeat. vez nāq; est il
lud poete. Nitimur in vetitū. Potro si pa
rentes p̄hibēt filias suas, ab oscul⁹ virorū
et adolescentulorū, filij et filias a puellaꝝ ꝑ
cutationibus, cur nō poterunt filios coartare
ebrio aut ebriet⁹ ne scipos aut scipas inui
cem male p̄tractēt. cū sit vtiq; hoc flagitio
sius q̄ alterū. et eo plus hūo periculi quo mi
nor ē illic verecūdia et licentia maior. Si
leo hic de stultitia, imo nefarijs parentib⁹ et
gnatis suos nimia familiaritate p̄mittē
tibus. Sileo d̄ ceteris, vel fatis vel ancillis
vel alijs, q̄ pniciem hāc p̄tagiosissimam in
ducere sub quadā ludi specie nō verentur.
Ue ve mundo ab hac corruptiōe viarum
omnis carnis.

Tercium notabile L

Tendamus tercio principalit̄ q̄
in theologico vel morali negocio
vū inquisito fit de aliquibus effectī
bus vel opibus, an sint vel qualia sint pec
cata, facēda ē resolutio principalis et finalis
ad libertatē cōsensus vel pulsensus in tali
bus. Et inde peccatū dicēte Aug̃, adeo ē
voluntariū. qđ si nō ēet voluntariū nō ēet
peccatū. Et iuxta cōmunē doctrinā actus ex
terior sup interiorē nihil addit malicie vel
mortalis culpe. Ea ꝓpter circa pollutiōnes
vel fedas distillatiōes ex mēbris genitalib⁹
plus inspicere cōuenit originē moralem q̄
naturalē, licz cōsideratio naturaliū, ꝓfi
ciat ad moraliū cognitionē plurimū. qnā
modū circa tram. inuidiā. gulā. et circa
alia vicia ꝑcipue carnalia q̄ materiā vel fo
mentū trahūt a corpe satis patz.

Quartum notabile

Resupponamus igit̄ quarto pto
positōe materie prīcio ac similiū
cōsonāt ad doctrinā Aug̃. ō p
cessu temptatiōis in nobis sicut in Adam
fuisse scriptura cōmemorat. Et dicam⁹ q̄
cōmotio libidinosa, cōsurgit p statu natu
re corrupte. nobis etiā innatio. Et sepulli
me etiā puenit omne iudiciuz rōnis. neq;
p sequēs subest arbitrio aut cōsensui libe
ro. iuxta Aug̃. dicentē. Nō est in potesta
te nr̄a q̄bus visis tāgamur. sed ē in potesta
te nr̄a, respuere vel acceptare. Puelli ge silr
ō audita vel olfacta, ō tacta et gusta. ¶ Pro
uenit aūt hec inuoluntaria ꝓmotio ex cōtra
pēe nature p peccatū originale p statu na
ture lapse. p statu vo nature ꝓmotio insti
ture et integre, talis ꝓtectio viciosa nequaq̄
cōgnosceret, fuisset em̄ regnū hominis taliter or
dinatū q̄ rō suū dominiū supra sensualita
tem absq; vlla ꝓtentiōe vel rebellione ser
uasset. ¶ Propterea reputat⁹ sic cōmotio
talis libidinosa, puenies in iudiciū rōnis es
se peccatū saltē veniale. qm̄ ipa cōsurgit p̄
ter vel cōtra iudiciū vñe sue rōnis. Uerisi
mē ꝓpinde dictū illud sapientis. Nullus est
absq; peccato, etiā infans vnius diei. puē
tum quippe in quolibz filio. Adde nō primi
legiato cōmotiones hmōi, ꝓter vel ꝓtra iu
dicium rōnis. Et ita sumendo large peccatū
veniale absq; tali diu viuere nō valemus.
Dicit aūt talis cōmotio voluntaria: magis
a peccatrice voluntate ꝓmi boni q̄ a ꝓpria.
ꝓpterea si deberet ꝓprie appellari peccatū
etiā veniale, oporteret vt aliquo modo ꝓpria
voluntas sit in causa.

Quintum notabile

Tunc ḡnto accedendo ad inuesti
gationē principalis dubij q̄n ta
lis cōmotio libidinosa ē peccatū
mortale et q̄n nō. q̄n de venali attento p̄
missio, nō ē facienda ḡsentatio scrupulosa
vel dubia. Consideremus qualiter ad illā
cōmotionē seu temptationē se habeat li

bere voluntē. ꝛ hoc fieri pōt multiplicit.
¶ Uno mō vt deliberate pleneꝫ directe, in hac cogitatiōe delectet. ꝛ hoc peccatum est in illo cui ꝓhibitus est carnalis concubitus. secus in vtroꝝ. Si eñ aliqs actus ꝓhibitus est ꝓhibet cōsequēter delectatio de actu illo. Similiter si actus permittit̄ permittit̄ simul delectatio ꝓsequēs directe ꝛ de per se ad illū actū. Notanē addit̄ ꝺ per se ꝛ directe. quoniā inspicere mulierem nō est de per se peccatū. sic nec delectatio de per se consequens actū illū. sed ꝺ per accidens cōsurgit ex obiecto delectatio illa libidinosa ꝛ incōuenīēte. qñ ꝓuenīēs nō bñt. Hec aūt regula multū notāda ē ꝓ scrupulosos ex vna pte. ꝛ ex alia pte ꝓ pigris. et ꝓ licitis etiam caute diiudicādo. ¶ Cogitat alio mō talis circa carnalē delectationē. vt eā posset fugādo ꝛ cōtēdo. qñ ꝓ vim vel industriā repellere. ꝛ non se expedit. sicut nec pugnare cū venenoso serpēte. ꝺ aliter pōt declinari. ¶ Cogitat alio mō ex q̄dam fola curiositate. q̄ sepe nocua ē ꝛ criminalia. ¶ Cogitat alio mō qꝛ nō aduertit periculū imminere sibi ꝓ tali cogitatiōe. sed in exercitium virtutis sibi cōuertit̄. ꝛ hec est virtuosa. sicut cauet sufficiēter periculū. ¶ Cogitat alio mō. qꝛ vult ꝛ cogit̄ de hac materia docere alios. vel de ipsius conditiōe plenius edoceri. ꝛ si hec agit cum apposita diligentia. nō peccat mortaliter. etiam vbi pollutio sequeret. Sic dicerē cum homo cogit̄ audire confessiones. aut equitare. et si qua sunt similia. ¶ Beniq; voluntas q̄q; se habz ad actū talē ꝓpositū. quodāmodo neutraliter vel suspensiue. qꝛ nō expedit ea hec deliberare. vt si sit loci ꝛ temporis impertinitas. aut si ꝓponat sibi quid malleꝫ vel in actū illū consentire vel perpetuo ardere. aute facit si nō deliberet de vtraq; pte. ꝓpter periculū incidēdi vel in ꝓsumptionem falsam si eligeret ꝓpetuo ardere. vel in peccatū mortale si eligeret in actū illū consentire. Hec est cautela cōueniens multū ꝛ expediens aduersus interrogationes q̄ vel intrinseci vel exterius curiosi fieri solēt vel ꝓponi. vbi periculū imminet quiēdū eligatur ꝛ ita relinquatur verificatio illius ꝓuerbij vulgaris. silere melius est q̄ stulticiam dicere. Dicebat q̄si dicit. Et si cum stulto cum bono nō audiēs ꝛ non habens in ore suo redargutiones.

Dectum notabile D

Do circa dicamus sexto ꝓsequēs
q q̄ dubitari solet in volūtate duplex ꝓsensus. Unus cōpletus deliberatus ꝛ directus. alter incompletus vel interpretatiuus ꝛ indirectus. ¶ Primus fit dum volūtas sufficiēter ꝛ actualiter advertit q̄ iudicū rōnis reflectēs se sup se q̄ sic vel sic agit. vult nihilominus sic agere. ꝛ ꝺ ꝓsensu ē coiter satis notus. eñ apud parum eruditos vel in moralibus visitatos ꝺ qꝛ plenus ē ꝛ directus. Alter vo consensus q̄ dicimus interpretatiuū difficilius est aduertere. Nā fit multo modis. Un⁹ modus est qñ nō debz ē pigri circa aliqd repugnādū vel repellēdū. vū ꝺ inſurgit actualiter. sed omittit ꝛ negligit repellere quasi tacēs. Q̄ illud vulgatū. Qui tacet consentire videt. Sic nanq; negligens ꝺ aliqua ſa submersione nauis. ¶ Notanter dicit̄ quādo ratio debz ē purgi circa aliqd repugnādū. qꝛ si actus ēet indifferēs. vt talis circa q̄ ratio nō deberet laborare ad repellendū seu repugnādū. qꝛ sez nō ut minus peccaret ꝓ silentiū suū. cū nō deberet volūtas in tali silēcio ꝓsentire. vñ patet aliqñ deberet vici dissentiēdo. sicut ꝛ in temptationibus blasphemie ꝛ multi alii. q̄ melius vincunt̄ silēdo siue nō aduertendo q̄ pugnādo ꝛ directe ꝛtra cōtēdo. Dic in auditibus qñq; vez est q̄ q̄ tacet nō videt ꝓsentire. imo verus dissentire indicat̄. Alia regula dicat. q̄ tacet nō credit nec negat. ¶ Amplius vo sit consensus iste secūdus nōnūq; indirectus. qñ sez volūtas aliqd vult vel agit ad qđ solet̄ seq aliquid qđ est peccatū. vt cū aliqs inebriat se voluntarie ad qđ dormio. ꝛ ex dormitione omissio surgēdi ad officiū diuinum ad qđ obligat̄. Dicit̄ hec omissio surgendi volūtaria indirecte. sez ex primario consensu modo dicto. Actus vo ꝓsequētes inde tantū habēt de vicio. quantū de ꝓsensu principali seu ꝓmo. nec amplius. si nō adderet̄ alius ꝓsensus. ¶ Possum⁹ aliꝺ verbis distinguere de ꝓsensu volūtario. ꝛ sibi de dissensu. vñ ꝓposito aliquo obiecto cui pabuli. volūtas pōt se habere circa illud. se premittat̄. Uno mō qꝛ vere vult obiectū illud. Alio mō qꝛ vult interpretatiue seu interpretatiue. Itē vult illud directe vel indirecte. Itē vult illud plene ꝛ ꝓfecte. Aut vult illud semiplene ꝛ imperfecte. Itez postremo habz se suspēsiue ꝛ quodāmodo neutraliter quasi sez nullū habet actū volēdi vel nolendi circa illud. sed tenet iudiciū rōnis in suspenso. vel ad aliud se diuertit. ¶ Et hꝰ distinctio si bene ꝛcipiat̄. clauis est in oīm negocio morali. ad experiendū exercitū difficultatibus innumeris.

Deptimuz notabile

D Icamus vltra septimo. q̄ circa actum carnalē aut aliq̄ huiusmodi actū. ꝓpositū volūtatis ipſe se potest̄ habere multipliciter. ¶ Uno mō qꝛ consentit in opus. si facultas adesset. aut nisi pudor vel timor humanus impediret. ¶ Alio mō quia sez refugiat ꝛ horreat cō

ſentire in opus tale nefariū. ipa nihilominus versat̄ tenerrat in animo suo cogitationem de illo. Et hoc itez pōt fieri multipliciter. ¶ Uno mō vt deliberate plene et directe. in hac cogitatiōe delectet̄. ꝛ hoc peccatum est in illo cui ꝓhibitus est carnalis concubitus. secus in vtroꝝ. Si eñ aliqs actus ꝓhibitus est ꝓhibet cōsequēter delectatio de actu illo. Similiter si actus permittit̄ permittit̄ simul delectatio ꝓsequēs directe ꝛ de per se ad illū actū. Notanē addit̄ ꝺ per se ꝛ directe. quoniā inspicere mulierem nō est de per se peccatū. sic nec delectatio de per se consequens actū illū. sed ꝺ per accidens cōsurgit ex obiecto delectatio illa libidinosa ꝛ incōuenīēte. qñ ꝓuenīēs nō bñt. Hec aūt regula multū notāda ē ꝓ scrupulosos ex vna pte. ꝛ ex alia pte ꝓ pigris. et ꝓ licitis etiam caute diiudicādo. ¶ Cogitat alio mō talis circa carnalē delectationē. vt eā posset̄ fugādo ꝛ cōtēdo. qñ ꝓ vim vel industriā repellere. ꝛ non se expedit. sicut nec pugnare cū venenoso serpēte. ꝺ aliter pōt declinari. ¶ Cogitat alio mō ex q̄dam fola curiositate. q̄ sepe nocua ē ꝛ criminalia. ¶ Cogitat alio mō qꝛ nō aduertit periculū imminere sibi ꝓ tali cogitatiōe. sed in exercitium virtutis sibi cōuertit̄. ꝛ hec est virtuosa. sicut cauet sufficiēter periculū. ¶ Cogitat alio mō. qꝛ vult ꝛ cogit̄ de hac materia docere alios. vel de ipsius conditiōe plenius edoceri. ꝛ si hec agit cum apposita diligentia. nō peccat mortaliter. etiam vbi pollutio sequeret̄. Sic dicerē cum homo cogit̄ audire confessiones. aut equitare. et si qua sunt similia. ¶ Beniq; voluntas q̄q; se habz ad actū talē ꝓpositū. quodāmodo neutraliter vel suspensiue. qꝛ nō expedit ea hec deliberare. vt si sit loci ꝛ temporis impertinitas. aut si ꝓponat̄ sibi quid malleꝫ vel in actū illū consentire vel perpetuo ardere. aute facit si nō deliberet de vtraq; pte. ꝓpter periculū incidēdi vel in ꝓsumptionem falsam si eligeret ꝓpetuo ardere. vel in peccatū mortale si eligeret in actū illū consentire. Hec est cautela cōueniens multū ꝛ expediens aduersus interrogationes q̄ vel intrinseci vel exterius curiosi fieri solēt vel ꝓponi. vbi periculū imminet quiēdū eligatur ꝛ ita relinquatur verificatio illius ꝓuerbij vulgaris. silere melius est q̄ stulticiam dicere. Dicebat q̄si dicit. Et si cum stulto cum bono nō audiēs ꝛ non habens in ore suo redargutiones.

Octauum notabile E

Eniamus nūc octauo ad respondendum quibusdam interrogationibus que fieri possent in hac materia de pollutione que fierent vigilando ꝛ ꝓpositōes aliquas annotemus. q̄ ad materias alias deducere ꝑ here potuerunt occasionē cognoscēdi veritatem de peccato.

Propositio .1.

Illa pollutio diurna vel nocturna plus habet de peccato q̄ fuerit de consensu circa illam in libero arbitrio. Sic de ira inuidia gula ꝛ similibus dicat̄. ¶ Pro ista ꝓpositione ex tercio notabili. Unde si nullus fuerit consensus verus vel interpretatiuus. directus vel indirectus. plenus vel imperfectus. nullū ꝓfectus erit pollutio illa peccatum. Ista est expressa Aug⁹. sententia de eiu. dei. loquēs ꝺ corrupta per violentiam. Dicit eñ q̄ illa delectatio nullum est peccatum in corpe dissentiente. sicut nec in corpore dormiente. Et Bonauen. dicit eum loqui etiā de peccato ꝓprie veniali. Si aūt fuerit aliter istorum consensium. tunc iudicandus erit de qualitate ꝛ quantitate peccati ꝓportionabiliter ad consensum. Consensus itaq; verus plus habz culpe q̄ interpretatiuus ceteris paribus. ꝛ consensus directus plus q̄ indirectus. ꝛ consensus plenus plus q̄ imperfectus. imo consensus verus dum imperfectus est ex fragilitate vel ignorantia. sepe rēputatur solum venialis. qui si perfectus esset mortalis diceretur. Similiter consensus indirectus non plus cauſat in sequentibus actibus de malicia q̄ ipe sit malus. Et ita pollutio veniens ex solo cōsensu in crapulam venialem. dicenda est solum venialis. Exemplum de incestu loth fm doctores. Et hoc valet ad materiam de pollutione nocturna cognoscendam. imo si tam peccatum sit delectum per penitentiam. nō oportet sequentes actus esse nouos culpa ex illa ratione.

Propositio .2.

Illa polluno diuina dr ꝑtre oi
a mollicie, nisi fuerit p ꝑclusum
libet/vno mō vel alio mō ꝑuo-
cata vel erronea. Patz ex ꝑcedēt qm sicut
nō fuit polluno hec i pelle parētis, ita nec
pena. molliciei fuit sentat in pena. qm di-
cit aplus. g nec molles regnum dei possi-
debunt.

Propositio .3.

Illa talis pollutō dr reputari ca
a sus refractus sub nole mollicici.
lmo nec penā vt dictū ē. Patz qr
nō ē mollicies. r magis dolētus ē q hmōi
ē male aliqd paulisse q egisse vel voluisse. si
aut ꝑsentat in erectōe puēdi cū requisu vo
luntis. Addit ē sub nole mollicici qr for
san in casu posset stupiot casū talem sibi ad
horā vel q ad aliqd refugare. nō qr peccatū
sit. sed vt magr instrueret r instrueret si sit
penā vel dispōnō ad penā seu ad pericu
lū. r si sit polluno ꝑtre dicta. Doctr
ḡialis r ꝑ sp fieri dō silentiū ēt imo stultū

Propositio .4.

Illino fluxus et mēbris genera-
a tioni deputatis reputādus est de
se polluno vel mollicies/ sinō fu-
erit de semiali. Dñ fluxus vrinalis l'men
strualis vl' alterius hūoris medij nequaq
appellādus ē mollicies siue polluno. Et ex
hoc ꝑz q nec ibi casus refugari deberēt
sub nole polluciōis. sicut ꝑdēcs expone-
bat. Dz dictū ē in ꝑpone q ibi fluxus nō
sit reputādi de se mollicies. qm de per ac-
cidens vel ꝑter adiumētū aliqd/ pōt sicut
euenire sicut ꝑpositio sequēs docet.

Propositio .5.

Illa polluōe vel fluxu cōtin
a gentibus/ stat hoiem grauiori
r inordinatiori feditate/ ziam su
am maculare/ q facit alios vere pollucre aut
p mollicē. lmo p fornicationē. lmo p adul
terū vel sacrilegiū vel incestum superemo
¶ Deducit hec ꝑpositio p illa q de can
delemōn r pruritu in secūdo notabili p
ductimus. vñ r ꝑter hoc spado dr defiora
re virginem. Dicunt insup ēt pueri q pue
elle/ante annos nubiles exardescere in u
ere. Dicunt ēnā frigidi r malefici nō/non
potētes semiare/nec furtiue nequissimi q nā
nūq illecebris/ semel inquare. r eo flagitio
sius ista fiūt p ꝑcitationē illicitā aut aliē
quo diutius durat/ viget r ardescit/ absq
sedatiōe p efflurū seminis hec ignominio
sa labes passionis.

Propositio .6.

Illinio vel fluxus q vl' nihil ha
p buerūt de cōsensu nec p ꝑsequēs
de peccato/ nō impediūt hominē
de per se a celebratiōe. ¶ Dicimus de per se
q r de per accidēs aliter ē. vpote q patiens
scrupulosus r timidus ē in hac ꝑte r facies
sibi ꝑscientiā inquietā r dubiā. Aut q pa-
tiens sentit se ex hac feditate dilectiuā in
anio ac deiectū. aut qr nequit sufficiēter co
gitatiōes lubricas aut turpes inde consur
gentes/ depellere. ¶ Dñ notandū q sicut
imaginatiōes volūtarie r lubrice/ disponūt
maxime ad hmōi fedas cōmer'ones. Ita
viceversa somnia nōnūq de nocte/ vel co-
gitationes in vigilia ꝑuenīūt ex hmōi cō-
motione r carnali stimulatiōe quēadmo-
dum iratus aliter r alia cogitat q mitiga-
tus. r timēs q securus. ¶ Dicamus ꝑterea
circa ꝓncipale q de illo de quo loquimur.
liz involūtarius fuerit in patiendo rema-
net tamē in anio/ quedā carnalis degusta-
tio. quōniā sicut gustato spū/ desipit caro.
ita gustata carne. i. carnali voluptate etiam
invitus/ desipit omnis spūs. i. oīne spūale
exercitiū. ¶ Addunt alij inniteteo dictis
Bonauēn. r similiū dicētes impedimētū
generale ēt. eo q requirīt ad celebrationē
mūdicia/ nedū spūalis a peccato. sed corpa
lis ab hmōi fedo humore. Doc quidē ha
beat veritatē/ putamus aperuisse/ dū in ex
cursu de pollutōe nocturna loquebamur
Unde dñs Petrus de palude cruditus in
legibus tā canonicis q ciuilibus pariē r di
uinis/ dicit de polluōe nocturna. Si cau
sam nō habuerit culpabilē q debet homo
cessare a celebratiōe. debz inquā de consilio
nō de ꝑcepto. sic q peccet mortaliter si cele
bret. Sic videt loqui Aug⁹. de q̄dā cō-
municātibus. q nec laudat nec vituperat

sed eos suo sensui r deuotioni derelinquit
Dñs si alter ꝓcurgū reddēs debitū nō arcet
a colone fm Bonauēn. videt q illa macu
la coꝛpalis nō impedit colonem. imo nec
impediret celebrationē in sacerdote greco,
q sūr vxoꝛ reddere debitū tenet postulāti.

Propositio .7.

Pcut nō oīs illecebrosa cogi
p tatio ꝓsurgēs in anio etiā cū
alīq cōsensu dubio vel interꝑtati
uo vel imꝑfecto. Dñr nec oīs pruritus vel
titillatio vel stimulatio/ ꝓsurgēs in mēbris
genitalibus ex hac illecebra/ impediūt a ce-
lebratiōe. Dicit nec fluxus inde cōsequēs ꝑ
se impedit. dū tamē nō ꝓsentat. vel dū re-
nitēt. nec plene consentit in illū. ¶ Primā
ꝑtem vt arbitror cōcedūt oēs ¶ De secūda
vō ꝑte similiter ē rō si ꝓpō ꝑcedēs attendat
Consiliū tñ ē in hac ꝑte vt vitet diligenē
occasiōes. r satagat bō ne morosā r sensua
lē cogitationē in se. qualemcūq sic figat ō
aliquo r circa aliquid/ qn eā dū vult possit
euellere. Itaq accōmoda te reb⁹ dicit Se
neca nō dā.

Propositio .8.

Ogitatiōes carnales r nō fluxus
• inde sequētes absq cōsensu volū-
tario. vincūt plerūq salubriꝰ tu-
tius r efficatius/ si rō se bz circa illas ꝑ mo-
dū nō curāntis. vel diuertēntis voluntatē ad
alia. q si solicitet. emoueat. turbet. r concur
tat eas expellere. ¶ Hoc ēt in hoc loco tracta
tulus in gallico ō remedio ꝓ temptatiōes
blasphemie cōpositus. Auget ita q cogita
tio vehemēs vel imaginatio/ conatū. ac ꝑ
inde nutrit cogitationes hmōi. imo multa
plicat r efficacioꝛes reddit ad fluxū conse
quēdū. Ō si dissimulauerit neq curauerit
plus q de alterius hūoris naturalis flu
xu. ꝓquiesceret. ¶ Possit aptari circa rē hāc
exemplū de timēntibus qui trabē in alio po
tiram nūq absq casu transierē quā audac
ces ꝑ ꝓcursum dīnē aut aliūde tota securita
te transilirēt. ¶ fit aūt diuersio talis mul
tiplicē. Nūq ꝑ impressionē signi sancte cru
cis in pectore vel in fronte. qō aliq reputāt
efficacissimū sicut illud signū ē triumpha
le atq salutiferū summe ꝑterea humilita-
tio. vincit aūt humilitas laqueos diabolē
dicēte Antho. fit hec diuersio aliqn ꝑ le
sionem aliquā corꝑalē in lingua vel alibi.
Nūq per quandā exprobrationē r allocu-
tionem feuerā suaz cogitationū. tanq ēt
aliquis apparēs temptator exterius sic dis
cendo. Phy phy de vobis cogitationes vi
lissime. ꝑsul hinc abite in malā horā vene
rimus. sum aliis occupatus. Nō do vos au-
dium. nō visuz. discedite ab hinc ꝑsones
vsq in crastinū dulces. fit r hec diuersio nō
vsq in irrisionē quandā talis illusiōis cō-
nūq ꝑ irrisionē quandā talis illusiōis cō-
surgentis tā multiplicater in anio r turpiē.
fit denīq per vitationē oāz. ꝑ sessionem
purā r nudā. r supra modū per spem r im
plorationē diuini auxilij sine quo cōtin ēs
nemo plane cē potest.

Propositio .9.

Ffiale ē vel impossibile absq di
d uina revelatiōe/ cognoscere gene-
raliter r certitudinaliter radicem
r causam polluciōis diurne si viz puenia
at ex cōsensu vero vel interꝑtativo. aut cō-
sensu directo vel indirecto. aut a consensu
pleno vel imꝑfecto. aut si absq vllo cōsen-
su supioris rōnis vel inferioris ꝓuenerit.
¶ Puto ꝓpositionē hanc considerātibus
ēe notū. Ex quo consequenter inferē q qs
beatus est vir qui sp est pauidus. et q bo-
narum mentiū est facere conscientiā vbi ō
necessitate non cēt aliqn facienda. expedit
de talibus confiteri. r nō sine consilio pru
dentum r expertoꝛū talia nihil pendere vl'
contemnere in seipio. ¶ Talis aūt ꝓfessio
sit pura r deuota. in qua manifestet se ho
mo r occulta cordis sui sacerdoti discreto
r prudenti vel experto/ qui noverit qualis
tatem morbi discernere. et consiliū salubre
confitenti tribuere. Fm conditiōes eius et
particulares circūstantias. r cui merito fi
des adhibeat omoda a confitente. Doc
de confessiōe pura facienda. non tñ in pre
senti materia locū habz. sed in oīni morbo
spūali est efficacissimū remedium. ¶ Expe
dit aūt q post consiliū acceptū a prudenti
bus experto r deuoto/ dimittat bō scrupu
los r timoꝛes nimios. alioqn caderet in su
perbiam spūs nolens capitare intellectz
suū ad consiliū senioꝝ. Caderet nihilomi

illa in passibilitate quandā et inquietudine spiritus que nō posset sufficienter reperire illā cuius in pace fructus electus. Hec ardenter vocat talis ala in pectoribus habitatē. Bedi vō super 1 expertus cui⁹ hec requirē consilia subdit. posse exploratum ea facies qñ si medicus medendo vacillaret, qualis in egroto speranda esset securitas stabilitas? Dicit tragicus ait. Qui ovibus salutē pastoris negat.

Propositio .01.

a Debitandū periculo 1 scrupulose q̄ sit gūt ex fluxu sedo diurno: cōsiderāde sunt diligenter cause 1 radices. vt eis agnitis fiat diligens 1 discreta pausio. Discretā vō dicimus pausionem: q̄ nec velit abscondere causas cum maiori detrimēto periculi 1 scādali q̄ fit bullitio di flatus. q̄ qñq nō est nisi venialis p̄sertim dū humor ille ē mediocris quem dicimus. nec est aduersō proficere ea licentiose fieri q̄ de se culpabilia sunt/ 1 resecari facilē p̄t cautis modis sunt lubrica aspectus. visus inepti. sodalitas plus q̄ decet amicabilis in se gerēs delectationē. 1 si nō ē p se libidinosum. periculosū tñ 1 plus quo sensualem q̄ nubilominus aliqñ sub officio aliqbus spiritualis edificij/ vel ē p̄fectio vel tremo l' erubescino colorare. imo verius ob seruare se cautē. Sz 1 caueat aliorsum supior sibi a suspitionib⁹ nimijs 1 a quadā (vt sic loquar) inanis zelotypia circa subditos se cōtineat. nō indicēs sez iannia excessiua. vel separans eos ab inuicē inuidē. 1 spūalia colloqa vel officia/ cetera. Dicunt denicq comitū illud. Ne q̄d nimis. Et illud sapientis. Noli nimiū esse iustus. q̄ qui nimio emungit/ elicit sanguinem. ¶ Difficile ē fateor in hac re se aurea mediocritate tenere. sed spūalis omnia dijudicat velut in aere splēdido radiante sole. velut pterea in fonte lucido. illimi iudicat insup omnē diē. Lunatio vō iudicat velut in aere tenebroso sole nō radiante. aut velut in fonte turbido et limoso. nō discernēs de grossis enā repullulans veneno sus limus velut pterea in domo caliginosa vix attendēdo discernēs hec ab illis. Iudicat postremo vix int diē 1 nocte. 1 q̄ frequentissime se se fallit 1 impingit in die ac tutius in tenebris. Dz saluare illū debet/ spūs sancti⁹ qui⁹ nō si remisit/ si ducem speranti si p̄mōstrator sibi. si prior 1 abbas sua manualis ē/ dū it p tenebras 1 habitu pterabit quidē ille damnationē suam 1 dum liber exiet.

Propositio .11.

p Diluuionē corpalem qñq̄ p̄cedit sensus. qñq̄ comitat. qñq̄ sensus ē arca ei⁹ nō sensus. qñq̄ vero sensus eā opat. 1 ita fit non solū cū sensu vel sensu. sed ex cōsensu. ¶ Uanitū borū grauius ē. 1 reddit p̄tie pollutionē culpabilē. Denicq aria prima/ licz nō reddat p̄prie 1 de se pollutionē culpabilē. sunt tñ ipa culpe 1 peccata. Alterz vō qñ scz pollutio fit cū sensu nō tñ cū p̄sensu/ nō ē de se peccatū. imo frequēter auget meritū tangēte materna. vnus dū resistit violētie passionis q̄ dū sentit ipa magis 1 magis allicit 1 impellit. quare silr resistēcia habz plus virtutis. ¶ Addamus q̄ etsi pollutio corpalis 1 vere seminalis diurna vel nocturna/ nullo mō dz sciēt exoriri etiā p̄ sanitate vel alleuiatiōe corpis vel iudicij rōnis consequēdi. Si tñ dū sine tali cōsensu p̄sentante eā vel exorquēte/ putauit ipa placeat nō qz dilecto ē. sed qz alleuiationē corpis opat. hec non iudicat ee peccatū. Videat tñ bō p̄fti nonin⁹/ ne huiōi cōplacētia se seducat p̄tendēs enū. 1 agens alterz. Salubrius est itaq̄ cogitatiōes 1 iudicia circa rem banc diuertere q̄ habere.

Propositio .12.

p Diluuio diurna vel nocturna dū semp̄ effluere/ nō dz violēt phiberi si pbabiliter estimetur q̄ hmōi violētia fruſtra eēt. nihilominus p exercitatiōe ventus/ 1 p euasiōe pericli videtur expediēs vt hō conet̄ phibere q̄tū sentit vel experit cōmode fieri posse. Qñ et si hec retentio nocere debeat corpi p̄deriā me. Natura denicq postmodū vno modo vel alio/ talē humorē a se ejicit. Patz in multimbus puerperio. qbus siccitē mātē dū nō eliciē lac. alioqn semp fluere paratū est Sic pollutiōes eiusdē/ imo 1 priapismus/ tractus non vtendo vel nō exercēdo/ sed abstinendo vincunt. Dicunt experti cuā in puerdo vincunt. ¶ Decus autē pollutio cuā in virtu sensuali. ¶ Hec autē pollutio cuā in virgilia. si in principio vsq; ad finē habeat ingressionē 1 voluntatē resistentē q̄tū potest/ in tra casum negocij/ volūtas reputabitur nedum nō peccasse moraliter/ si mulier nedum nō peccasse moraliter/ si mulier ipsiater meruisse. Juxē illud beate Lucie. Si mentis corruperis/ mihi castitas violabitur ad coronam. Potest autē casus diurne pollutiōis euenire circa eos qui habent de necessitate audire confessiones. vel aliqua ratione cogitare vel agere/ ad que sequē aliquādo reuertentibus eis toto posse. et licdi p̄ueuentibus ab initio vsq; ad finem/ rationis passio sedetatis. Nō si quis dicit/ omittat talis qui tam fragilis est 1 lubricus/ audire confessiones. 1 p̄dicare et similia. Respondetur q̄ in multis casibus nō oportz hoc fieri. p̄ter necessitatem consilij et cuitationem scandali. 1 obligationem officij. Sed quales sunt isti casus non potest generaliter arte determinari. Referam⁹ hoc ad illud qđ sapiens iudicabit circūstantiarum conditione pensata. ¶ Consulo tamen vt audiamus confessiones in huiusmodi periculo accedat p̄parati cum timore et tremore. Auertat insup q̄ tam potest facē scz oculum carnis 1 non manus oculū mentis/ ab aspectu sensuali illius qui loquitur vel confitetur. sed a scendat in arcem rationis. Illicq recogitet animā illius velut egrotā 1 sauciam. quia caro nō p̄dest quicq̄. Denicq celebraturus/ si potest officium hoc differre post missam suam/ cautius agit. quoniam recens hmōi fluxus plus impedit celebrationem q̄ vetus. Confitmat se p̄terea confessor in illo statu corporis in q̄ minus stimulabile. vt ster. vl' flectat genua. vl' alicubi se p̄sternat. ¶ Dicit insup Primo sunt dum ad talia centum fuerit/ bimio triduo. p̄sertim vbi consilium paratum est nō renitente verecūdia/ spōte totum virtuose mere. Sed vbi per affabilitatem quandoz oportz a confitente nimio verecūdo/ nuditatem sue sedetatis erroriquere/ p̄fecto maximus iam est periculum. Sed si caritas ad hec sedā scrutanda desecēdat nō curiositas aut lubricitas/ inuabit caritatē auctor deus. faciens cum tentatione p̄uentum. ¶ Hoc autem ad intellectum plenioren p̄missorū primo summa confessor⁹ tmulo. iij. li. iij. de bigamis. vbi quenā quō perdat dignitates. Pte tractatulus qui ascribit aliqui sancto Thome. sed magis apparet ex stilo 1 materia q̄ sit Bonauēti. qui incipit. Qñ summa q̄ sit Bonauēti. qui incipit. Qñ summa damentū 1 anima. 1 est vtilis multū.

¶ Finit.

Dialogus sophie et

nature super celibatu siue castitate ecclesiasticoz p celibatu ecclesiasticoz compositus per eundem Lanectarium cōmunis collocutores sūt Sophia 1 natura. ponet actus quatuor principales. ¶ Primus inuestigat finē humane conditionis. qui non est principalis vt generet. sed vt feliciter viuat. ¶ Secundus ratiocinando concludit ipi nature/ q̄ castitas moralis. nedū matrimonialis/ sed etiā virginalis atq; vidualis in multis est laudabilis. ¶ Tertius hoc idem deducit de heroica castitate. qualem nature discipuli vel coluerunt/ vel beatificauerunt/ vel consuluerūt. ¶ Quartus specialiter insistit circa diuinalem castitatē. qualis imponit ecclesiasticis viris vltro. cuz perpetua matrimonij negatione cum dedicatōe ad deum cum celebri rebus sacris applicatione. vbi eandem nature pax est cū sophia. ¶ Alloquitur in primis sophia (que 1 sapientia frōnesis aut theologia dicitur) naturam. quā ex inspectione cuiusdam dialogi/ per egregium militem/ dominū Guilbertū Sayguet nouiter editi indignatā senserat/ contra votum castitatis sacerdotum occidentalium/ et p̄hibitione p̄cilij nicen. Est igitur principiū verboz suoz/ vita eiusdē.

¶ Sophia.

Primus actus

o Dant eunuchi q̄ seipsos castrauerē p̄ter regnū celoz. qui potest capere capiat. Matth. xix. Ne murmuraueris igit aduersus castitatē sororem nāre. quoniā summus magister 1 dñs noster p̄dixit hoc vbū in grāde p̄cio⁹ voluntarie

castitatis. ¶Natura Quis ꝑo sophia capere verbū istud? Quis cum verbis sūmi patris nostri cōcordare/qui prima matrimonia dedit legem talem. nedū hominibus sed animantibus oīnibus vt crescerent ⁊ multiplicarent̄/nec oīa quin p generationem? Crescite inquit ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. Hinc dicit̄ est a discipulo meo philosophis: q̄ sum ego natura vis mista rebus. ex similibus filia procreans. Eunuchoꝝ vero quis generat. q̄ multiplicet. quis demq̄ terrā replet? Nōne vana ꝓmittit id fecerunt/meo imo diuinio legib⁹ se quasi ꝓuaricatores opponunt Nōne fiunt inutile lignum nō afferēs fructum. ⁊ ꝓperea iure maledictum? ¶Sophia. Nolito putare soror natura/sum⁹ eīm vnius patris filie. qui deus est vnicus. Non putaueris inquā deum/nostrum patrem. assentionis ex spīrū in quo sic est ⁊ nō q̄ dicis suis dissonus sit in lege ⁊ euangelio. ¶Natura Nequaq̄ ita ꝓfusus erraverim. sed inde rapior in admirationem. quo modo fieri istō q̄ tu dicis? vt cū mea lege fiat in euāgelica veritate laudabilio et vtilior castratio eunuchoꝝ/qui terrā replere non ꝓsit? ¶Sophia. Vide ne sio ⁊ tui/alioq̄ de numero de quibus magister meus ihesus xp̄c vtiq̄ deus tuus ꝓmisit/q̄ non oīs capiant verbū istud. Deinde facta distinctiōe de triplici modo eunuchorum/subiungat de vtilitate. Qui pōt capere capiat. forsitan ⁊ tu capere nō poteris. ¶Natura Cur illud non potero te doctore/quam fatoꝝ meam esse magistram? ¶Sophia Si magistrā me recognoscis te discipulā exhibe. te credulā pbe. Nam oportz omnē qui discere vult/credere: in tuo etiā discipliniis. quāeo plus in meis. que superant in multo/tuis facultatem ingenij q̄ius in nullo vero tibi sim ꝓfuus cōtraria vel aduersa. Sed ē veritas q̄ suppredit veritatem. ꝓuma cernit̄ in lumine fidei seu revelationis/descendēris a patre luminū. Alterū conspiciende/sufficit tuū lumen naturale. Nō aliter in doctrinis iudica q̄ in operibus. qualia sepe ēē ꝓnoscis effecta supra vires tuas. vt q̄ sol fiant. q̄ virgo pepe rit. Quibus ideo miraculoīi nomen indidimus. quia nō potest ꝓꝝ contingere rationem ¶Natura Si penitus ita fieret nullo pacto capere valeam q̄ inquam q̄dcto mihi silere relictū est ⁊ ponere digitū oris meoꝝ ¶Sophia Bene sperauerio. quere cum humili pietate/nō animositate proterua. Conabor tibi offēdere concordiam euangelij cum lege celibatus cū matrimonij castitate. cū fecunditate gratie celibatū ¶Natura Gratū id effecerō mihi. Esto tibi me discipulā exhibeo docalem. dicito quevis. ¶Sophia Querendū in primis est/ne nos ꝓprie vocis ignorātia seducat/quis sit intellectus huius tue. imo diuine legis. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. ¶Natura. Nimirū talis. vt ꝑ copulā maris ⁊ femie/spēs in se remaneat ꝑ ꝓpagationē individuoꝝ continuam ¶Sophia Oportz ne quippiā aliud attendere. ꝑsertim circa genus humanū qd rōne regit̄ debz? ¶Natura Quis vlo attendat aliud. ¶Sophia Est ne ꝓcessus alnos: hois q̄ vt viuat hic ī termo mortuorum ⁊ se ꝑ generationē multiplicet. ¶Natura Si sit aliud tu commone vel edoce. ¶Sophia Recte petis. qm̄ ignorato fine cuuslibz rei/nihil solidū de eāde fieri pōt. Diterū itaq̄ discipuli tui. q̄ fm̄ trigemitā finis cetera debent moderari Est eīm causa causaꝝ mouēs alios oēs. siue est ciente formalē ⁊ materialē Cū q̄ scire/sitre ꝑ causā cognoscere. supest in hac ꝓquisitōne/vt ꝓma potissimaq̄ causarū nō lateat ¶Natura Supest agnosco. ¶Sophia

Sumamus in primis a fine compendium. put suadet discipulus tuus plato. ⁊ dicamus q̄ finis hominis est cognitio intuitiua ⁊ fruitio summi boni/in vita ꝓpria. Quid refugis? Quid attonitā te stupor inuadit? Dēno te nō cape mortales fieri immortales. nec terrenos in celestes cōmutari. Verūtamē deus/noster cois pater sanctit. ita mihi mens̄q̄ sua diuinitus illustratione retexit. Respiraueris aūt. Ego familiarius interea tecum agam. scisciteris a te quem ēē finem ꝓpriū hominis vt hō est/discipuli tui (quos dicāt philosophos) posuerunt. quem finem appellauerunt felicitatē Et ne gratis ꝑ diuerticula tot opinionum vagabunda perreo/volo mihi narraueris finem illum que tibi ꝓbabilioꝝ estimatur

cipalis. ¶Sophia

Obis de castitate locuturi

n oportet ne fallat ēquocatio cognoscere tā descriptiue q̄ diuisiue cōditionem castitatis. Est autem castitas/virtus moderatiua passionum partis concupiscibilis. circa venereas voluptates. sicut sobrietas circa delectationes gustus in cibis ⁊ potibus moderatur. Hoc Aresto. tuo. hoc tota discipulorum tuorū scola ꝓclamat. ¶Natura Nec reclamo in quo vadis. ¶Sophia. Castitatem sic descriptam triplicamus seu triplicitatem sic descriptam triplicamus seu tripliciter dividimus. in castitatem moralē heroicam ⁊ diuinalem. Et quidem de moralī quia notior est/prior erit sermo. deinde de heroica. postremo de diuinali tractabimus ¶Natura. Placet vt vis. ¶Sophia.

Castitas moralis quemadmodū cetere morales virtutes/ꝑsistit in medio Est eīm virtus/habitus electiuus in medio consistēs quo ad nos. vt sapiēs iudicabit. Consistēs vero medium castitatis. vt nec ieiunetur vero medium castitatis. vt nec excedat castus nec deficiat circa venereos actus fm̄ ser circūstantias in generali. que sunt persona. locus. causa. tempus. modus. materia. vt fiat scilicet per quem oportet. cur oportet. vbi oportz. q̄n oportz. quomō oportz. ⁊ circa q̄s oportz. alioq̄n laude carebit. Quis. quid. vbi. q̄n. cur. quō cernere debeo ¶Natura Et quo pacto plus in homine q̄ in ceteris animātibus? Cur nō hominibus/mee legis instinctus primum instinctus sufficit. vt multiplicēt̄ ⁊ crescat ⁊ repleat terram? ¶Sophia Cur nō ita q̄ rationem. Quare deus oīa subiecit sub pedibus hominis oues ⁊ boues vniuersas insuper ⁊ pecora campi/volucres celi et pisces maris. ⁊ nō eumis animātū ceterorū si parem estimas legem veroꝝq̄. Sed plane datum est ⁊ insitum hominibus liberū arbitriū/quo reliqua carēt oīa. Est autē libertas arbitrii/facultas rōnis ⁊ voluntat̄. q̄si libertas de rōne iudiciū. Hinc oīnīz accipit sup irrōnabilia q̄bz. q̄si Furia sub libero Hinc semen ꝑm ꝓ illud libertas arbitriū regere dz sub quo ē appetitus sinus sensualis vt dīcit illinc. Hinc illa ꝓsurgit aurea me

discretas debitas sinis arbitrio. Dinc deuiando p plus ⁊ minus debito/iure culpatur. Tu vo natura p te solam deo pie summo regio ⁊ iusto eis/q̄ rōni huiusmodi nō habent sibi ꝑsuasi. Ac reuenit plus agunt q̄ agant. nec in suis motibus crime habet sicut nec ꝑtā quas rationē ꝑsuncrant obtinant rationē. ꝓpterea neq̄ castitas neq̄ sobrietas neq̄ generalit̄ virtus aliqua moralis. reputāt in brutis. nisi forte per metaphoricam locutionē. vt dicitur casta. casta columba. casta pudica. leo fortis. mansueta columba nominat̄. Et ex opposito pfidus vulpes. vorax lupus. fus luxuriosa. ¶ Natura. Anima dicitur q̄ dicis. nec a meis sit aliena pnā pius. Jam ut sup̄ vehera lon gingito quid molimo odoro. ¶ Sophia.

Itaq̄ moliot odere q̄ castitas ꝑpetua non tibi sp dat aduersa. ¶ Natura Imo certe in ea deductionē etiam ⁊ descriptionem nulla mihi castitas sicut nec virtus aliqua moral' existimāda ē p̄traria. ¶ Sophia. Recte semis ⁊ cōcludis. Unde sum murmuras ergo si sint eunuchi qui se castrauerūt ꝓpē regnum dei? ¶ Natura.

Nūquid nō iure conquero: de talibus qui se totos ⁊ p semp ab officio generationis abdicāt? Nōne peccāt in extremo? altero qui cāp̄ agrestre vel insensibile/omnibus operatōi venerē repudiāt? nōne sobiectum ppriū speciēq̄ destruūt. ¶ Sophia

Quid si pfā ex cōcessio tuis mōstraueris tale aliqd fieri posse multis casibus ex tuis legib⁹ ⁊ iure? Quid si videas equos ad libidinē ꝓnissimos ex equar usu debilitari. ꝙbus abstinentia totalis/dat sicut et multis alijs robur ⁊ incrementū vsq̄ in senectam ⁊ senū? Adeo vis estimatiua circa venerea fantasiā q̄ abstinentia magis ledit. Sz ḡrēda sane rursus aliqua: quarum sufficiat̄ persuasi lucidior. Concedis absq̄ scrupulo q̄ opus generatiōis nō ē passum ab hoibus exercēdū. nisi q̄n oportet et vbi oportz. ⁊ de relīq̄is circūstantijs. ¶ Natura Cōcedo. ¶ Sophia. Designatur oportz regulas ad istaz cognitionē circumstantiaz quales tui discipuli (Arestonides ponissime) tradiderūt. Etsi nullius eorum ad sufficiā parā ⁊ liquidam cognitionē ueniratem. quia tuo lumine non meo (q̄s supernaturale est) suū exercebāt nēmo inuitum. ꝓpterea diuersas i sectas ⁊ scismata parum sunt. quarū multa⁹ tuus coaptauit Arestonides. Ut q̄ mulier debebat cē cōmunicans in vsu⁹ more bautor⁹ quotidiā aīalū. Neq̄ eā sunt ofa talis intemperate conditionis. sed sociali quodā indiuiduali q̄ vinculo mas ⁊ femella ziungūt. sicut i aut bus pluribus cernere ē. Dicebant alij debere passim hoies cū femis in publico misceri velut canes. Inde cinici. i. canini dicāt ferūt. Laudauerūt alij ziugū sed hoc pacto ne plures eēnt vnus. aut q̄ cōcubinatus nō inde tolleret quasi culpabilis. ꝙbus bonis legitimi matrimonij. Addiderunt nōnulli fornicationē solutā cū soluta nō esse peccatū. imo crudeliter agi q̄si sunt cōtra genus humanū. si nō licēret vti libere/ꝑpatio corpe/sine cuiuspiā iniuria/querendo voluptatē. Dico de barbaris nanq̄ rectō rōnis iudicio carēbus. vl' ꝓpē indispositionē corporis vt creditur in naturalē facultatis. vel ob puersionē ⁊ superuacuitatis. Non loquar de bestialibus. nō de melancolicos mille speciebus. in subuersiōe recti iudicij. Denīq̄ nolo totā hic ⁊ nunc materiā (q̄ latissima est) de castitate ꝑsequi. Satis mihi fuerit centū illud attingere. circa quod nostra pīa collocatio versat̄ ⁊ volumē. Ne vt fiat compēdiosius. cōueniamus ꝑcor in aliqua positiōe vel certissima vel ꝓbabilior. Alioq̄n vagari p omnia satagendo nusq̄ finio. ¶ Natura Cōueniamus assentio. memor sponsiōis mee prioris/discipulam me dogalem/nō ꝓteruam esse velle. ¶ Sophia. Modeste facis. Loquentur idcirco fimo noster ad illos ⁊ p illis inf ꝙ est hic ⁊ nūc nostra cōuersatio. ad rēm vos loquor. qui nullo pacto damnāt coniugia legitima/sed honorāt ⁊ colūt. tradētes pro relatiōe partis generatiue/circūstantias sex debitas q̄ cōcubitus ille tibi nature cōsonus/cōcessus insuper imo iussus est a summo patre nro deo qui sicut̄ illas personas quas ipe cōiunxit exemplo primoz parētū dans mulierem in adiutoriū viri/et relinquerent patrem ⁊ matrē. ⁊ adhererent vxori sue. Itaq̄ iam sūt duo in carne vna ad op⁹ cōmune filioz. vt crescāt ⁊ multiplicentur ⁊

replēant terrā. ¶ Natura. Etsi sint plures nationes/nescientes vel nō admittentes relationem huiusmodi sic tartaram. nihilominus terminis his conclusi nō recusso. quia multiplicationem genus humanum nō annullant. videtur ponus honestatem ipsam/per sacra cōiugij fedora castitatem. ¶ Sophia Honestant certe/ꝓpagationem filioz̄ reddūt eis valiorem/q̄ vagum interrupq̄ scubitum. Qua in re statum colligo/nō nbi displicibilem esse castitatē/cōiugij limināb⁹ astrictā. eo q̄ scanda ē huiusmodi castitas/generās qn oportz et vbi cū ceteris circūstātijs. ¶ Natura Nullo pacto displicet. Sed qualis me molestat castitas inutilis. vtq̄/que se totā eunuchizat ⁊ castrat/q̄ valetudinem facit omni cōcubitu/quasi ⁊ plificat nullus. Talis est castitas illa quā nominās virginitatē. Nec ꝑpetuam carnis integritatē ois experte actus pinguis semp retinere gloriat̄. Alterā dicunt vidualem/differentem in hoc a virginitate/quia iam experta venereos actus/vel in cōiugio iacte. vel illaudabiliter extra cōiugium/nihilominus habz hoc cum virginitate cōmune/nanq̄ generationi filiorū intendere velle. ¶ Sophia Distinxisti subtiliter triplex genus castitatis notatio. cōiugalis virginalis atq̄ vidualis. extensio nomine qualiter explisti vidualem accipiēs. Rōbilem vero cōmixtis de castitate cōiugali nōdū de virginali ⁊ vidualī mecū sentis. Et hoc supest et ꝓbemus. hic cardo ꝑsertus discordie. ¶ Natura. Sic esse cōcedo. ¶ Sophia. Teneamus que ꝓmissa sunt ois/ꝓmissa in cōcordiam veniemus. ¶ Natura Teneburnō ¶ Sophia Si dedero tibi casus plurimos ⁊ apud multos hoies/ꝙbus nō ponit esse ipi cōiugalibus vti cōmercijs vel ō facto vel de iure toto tempe vite sue. ꝑ sequēs ē vt castitas in eis ꝑpetue cōtinentie a generatione filiorū permaneat. ¶ Natura ⁊

Consequens ē. ¶ Sophia Amen ro facilis ē antecedentis deductio trib⁹ modis in generali. Unus ē facti. alius iuris. ⁊ tercius decio ꝑ diuisionis medium. Et quidem hūc tercū modū/sepatim post tractabimus/nūc de duobus ꝓmis pauca de tot exemplis tangemus. Quis impedimenta facti negauerit/que se coram assidue ponunt vt corporalis castratio. et inualitudo ⁊ naturalis frigiditas. ⁊ incarceratio perpetua. vt defectus apte mulieris. Sic vicinitas ⁊ femineus obitus alie. ¶ Natura Plane negauerim casus/quos nobis occultos indicat. Sed quid nobis de necessitate/cū loquimur de virtute. ¶ Sophia Dulcis loquitur de virtute. ¶ Sophia Dulcis ꝓ omnē modū. q̄n fortiter et sobrie animus facit de ipa necessitate virtutē. q̄n determinatum vertit in meritū. Rursus vbi defuerit aliq̄n necessitas huiusmodi naturalis q̄ facti. dicē/cōcurrere pōt altera que iuris ē. quando ⁊ iure nō de facto negatur ois ab hominē mare vel femella coniugalis associatio. ꝓpinde ꝓplificatio. Exemplū in fuis emptionibus quos nubere oīi vetāt. Exemplus de paupibus ⁊ egenis nō bonubus vti colere rarent onera cōiugij vel ꝓlem cōuenienter educarēt. Exemplū de leprosis/pie nolentibus ꝓgenies similiter eis infaciendam gignere. Exemplū de fedis ⁊ turpibus/tā vti fu q̄ victu nō satis tolerabiliter in matrimonio cōiunctis. Exemplū de viduis et viris ⁊ feminis habēribus pueros iam viros educabiles ab eis. ꝙbus benivolentia putendi nolūt suppudicere copulam nouercalem. Quidni casibus oīnibus illis ⁊ silibus/eligāt castitas ꝑpetua seu virginalis seu vidualis? Quāq̄ mala q̄ ꝓmunt hanc inducāt. nihilominus ō voluntaria dicā ꝑ atq̄ moraliter laudabilis. q̄ voluntas inducta voluntas ē. quēadmodū cuius ostēdit Arestō. de ꝓficiente mercēo in mare ne pereat. Postremo si passim casus inueniunt in oīni sexu etate gradu/ꝙbus ꝑ timo debz vacatio fieri ab actu generatiōis ad tempus nūc magnū nūc maius qñq̄ maximū/cur nō ꝑpetue hoc cōcedi cadere posse ꝑ totū tpo vite? Habeo igit̄ demōstrata tibi quā passim ꝓximus ꝓpositionem/q̄ laudabilis sepe est et circūstantijs castitas seu virginalis seu vidualis generationi numq̄ vacāti. ¶ Natura Negare non valeo: nisi memetipm preconcessis negauero. Verūtamē mea non tollitur exinde querela super illis quos a talibus impedimentis liberos (q̄ si a nominatis) voluntas (nescio q̄) sponte (nulli ponus obstinata vl' agnitio vl' in naturalis dicēda ē) remouet ab actu ꝑcre

rionis liberos. Dic ē cur de tuis ecclesiasticis stomachabar, ob mentis auiditatem contentiones ecclie de perpetuo rabiem celebans. ¶Sophia Sensi tam, voluit ratio vti occasionibus ante dictis ad introductionem sequentium. Subiungebatur itaq; ratiocinando de castitate heroica post mortē primū de diuinali, quā adeo grauem eruisti, verbaq; hac Bernardum tedeberis tantum tedalem. ¶Natura.

Laudabo videns.

Tertius actus primi

capitis. ¶Sophia

Scrideris operte eorū que potest actio deduci de fine ad deriuationē huius. ¶Natura. Primū ille est explanatio primę causę fm deductionē Arestotelicā, mei; quia de felicitate politica et yconomica quā alia sed nō aduersa tradiderit reponēs cā in tranquillo animi quātū p se sufficiēta, et in dispositione bona hominis. ¶Sophia Loquamur interim de felicitate monastica seu speculatiua bona vt homo est, ad quā practica seu politica vel yconomica tandem habet ordinari. ¶Natura Age, put vis. est aut ita ex causa nō satis agnosco. ¶Sophia Agnosces, nam interrogo te si felicitas boīs, qua nihil ei melius, nihil optabilius, nihil honestius, nihil delectabilius est, acquiri sepe melius p castitatē heroicam q̄ per copulam coniugalem castitas talis erit p̄ferenda seu amplectanda. Jam enī dictum est q̄ fm exigentiam finis, media sunt accipienda, que nullam p̄fsus habent bonitatē si nō ex fine, quēadmodum vita cōtemplatiua in speculabilibus dependet ex primis principijs. Est enī finis principiū primū in practicis. ¶Natura Velim exponeres q̄d p nomen heroice castitatis intelligis, ne p̄fsus forte fallar. Ignoro. ¶Sophia Recte accipis, et iam paulo ante reliqueram in sinu dū, quo pacto castitas nedum de facto vel de iure potuerit inter amplecti, per nō paucos, sed q̄ hoc fieret seu fieri persuaderet, p̄dictionis electio melioris. Et hec flamma penlandū dicentes heroicā castitatē ex duobus maxīe, primum ex fuga lōtanos, deinde ex deceptione

penitende virginalis seu vidualis ad semp̄ter pro sp̄e, propter adeptionē facilioris bonis, postea dicitis exemptis cultor tuorū deducere. Nihil credo plus obesse vereri vel acquirēde vel speculāde (quātumlibet de cursio altissimo) q̄ voluptatē veneream q̄ contractum illum corpor fine quo vt dictum liberis haberi non potest, vbi sobrietas absorbetur rationis iudicio. vbi nihil virile, nihil aleum, nihil celeste, nisi que tali q̄ decerent passiones, simile meditari. Quid igitur si sentiret adolescens vel iuuenis vlquinque munere vel alterius cōmodi ē, perpetuam huius furoris carentiam cōferre plurimū felicitati capescende, ad quam cōditus est homo. Nonne potent consulto velle ingiter continere, mortificando tyrannicā huius motibūs corporis rabiem, ne retroceat aut retrahat aut deturbet ad alia tendentem. ¶Natura. Secet modico suadeo contentiam sicut et felicitatem omnes homines debere complecti. Dic perinde quālis poterit suspitio ē posteritas. ¶Sophia Non hec formidauerim, quia si aut non omniū est heroicos esse id est dimissos, et sup cōmunē hominū ebetitudinem eleuatos, ita nec tale castos custodire. Properea dicit magr noster dñs, Qui p̄t capere capiat. Nō ē omittenda laus libertatis, nō liberalium collaudatio studiorū, formidando ne Fuit remanēat nullus ne p̄terea mechanicis nemo dedit inuenial ē etc. ergo. Rara sūt excelsa omnia, semp quoq; vilia aut mediocria maiorē ere numerum, suasione oppinionum nō errantes. ¶Natura Attero dicitis, ne dicā impossibilis est hec heroica vel horrida castitas. ¶Sophia Difficilis est fateor, sed tēdit ad ardua virtus. Difficile sed apud plurimos adolescētes et adolescentulas, inuēta ē. Deniq; nō ego sola cū mente, sed tui, virtutem heroicam posuerūt. q̄si supra hominē, sicut in solitarijs bñ composita, sicut contrario sepiunit sub homine incomposita solitudo. Solitari; q̄ pe, vel deus vel bestia. ¶Natura Recolo dicta mea. Sed moderatus venereorum vsus, quin apatos sit ad virtutes et consequendā felicitatis adeptionem, non palā cognosco. Hec interim patū laudo. Sī nec prīus nullū approbare valeo, p̄ē diuinū

hui similis ḡnationi. Imo et pter vigentem mei iuuenē necessitatē. Et qui de pterea separo semen a superfluo urine digestionis, ego debilis in vasis aliud condo, ego mea ego et cōuenientes adapto. Denīq; mulcebrem indidi desiderabilēq; supra modum indicii delectatōs, q̄ si nō efficiō q̄ primo stimulat delectatō, q̄ si nō efficiō sedet, ledit et molestat, aut aliqñ morti fiat. Dic cōmunis amor, vincēs omnia, ō quo Virgilius noster. Omne adeo genus in terris hominūq; ferarū. Equorūq; genus pecudes pictiq; volucres. In furores ferrūq; ruunt amores omnes vnus. ¶Sophia Declarauerit aggrauauerit quantumlibet volueris nūq̄ obtinebis, vt impossibilis heroica castitas iure putet apd homines strēne voluntatis quos equus amatur, nō falsus iupiter, sed deus verus, et quos ardēs cupit ad ethera vehus, quam vincet mei grauā dicunt atq; charitatem. Fallus est quippe meo pēnus, vt scimi inquit quia nō possum aliter ē continens nisi deus det, et hoc fm erat sapientia, scire cuius ēt hoc donum, sdij dominū. ¶Natura.

Quid mihi nunc de miraculis que solita innitos legibus meis. ¶Sophia Fleq; sane leges tue dominū secludant angelum sine quo iuxta Platonis cui verbū nullus rinum fundatur exordium. Nihilominus agam tecum primus, dicam vnde fortasse nō stupeas cuiq; mirent. ¶Natura Expecto. ¶Sophia. Facilius est apud hominē qui bona voluntate zelat castitatem, illam perpetuam q̄ interpolatā sine vicio custodire. ¶Natura Pape q̄d audio. ¶Sophia Id q̄ audio. Quod vt melius accipias, constituo duos homines, vnū vtrotarum calium celibem, continebit dico celebs facilius ab omni voluptatis illicite sensu deliberato vel experientia, q̄ vir ratus vtetur moderate, sine quantio impudicitie maculāq; culpe. ¶Natura Velim certius id approbationibus confirmares. ¶Sophia Sumūtur rationes ex p̄sideratione sexuplici, ex allectiōe ablatiōe. ex facili similitudine, ex puritate curatiōe. ex humoris deficcatōe, ex iocunda p̄suetudine, ex virtū associatiōe. ¶Natura Volo motiua p singula, sed te ad pauca resolue. ¶Sophia. Fiet. Difficultas contra-

rendi capitur ex imaginatiua virtute pretsentante obiectū appetitui tāq̄ delectabile vel directe q̄ mulcet, vel indirecte q̄ tristitias stimulantes aufert. Cuius rei signū ē q̄ imaginatiōe cessante sup̄ veneris actibus cessat, teste p̄cipisencia vel appetitu. Perspicuū fit hoc in irrationalibus quantumcūq; prius ad luxuriā sicut in equabus animalibus. Docet Aristotiles Virgilius quia in georgicis de custodia equor, docens eos separatim ab equabus alendos ē. et causā reddit cū experientia dicēs. Carpit enī vires paulatim vterq; videdo semia. ¶Natura Negari nō potest sensu repugnāte. ¶Sophia Cetera causat imaginatio vt actuat ex duobus. Unū est obiectū exterius placabile. percipiū visu tactu vel auditu vel etiā olfactu. Dinc nasū. fortis equus, vise semp ad hinnitū eque. Dinc magorū venus apud athenas adeptus ē modico naso adiumēto vel odoramēto regnū. aut valerius. qui equū suū ex memoria odoris eq̄ mouit primus ad hinnitū. ¶Alterū imaginatiōis excitatiuū. est humor seminalis querēs egressū. Qui si negēt, stimulat vt virina supabundās. vt vapor colericus ignee. causatq; pruriginē circa pteo alias. nonnūq; circa genitalea calida ventositas pruit irritat et vrit. ¶Natura Voluit hoc vt ingeniauit sūmus auctor meus, puidēs ne desiderū p̄pagatiōis p generationē sui similis languesceret. Nam vt comestio salsuat induidū. sic specie carnal cōmixtio. ¶Sophia Voluit fateor, sed ita voluit in hominibus vt motū hmōi rō sibi data regeret. Qđ si effecisset absq; oīi difficultate rebellionis, si nō suo primitus creatori ratio rebellasset. ¶Natura Transēdit hec assertio, limites meos de peccato tali p̄ quo cepisti. ¶Sophia Nemo dubitauerit quin cōiugatus habeat obiectum principaliter et iugiter alliciens. qđ est vxor sua, plus q̄ celebs habere conat. ¶Natura Quis hoc negat. Sz p̄sto sile ē remedū. p̄ssum consortis legumi. ¶Sophia

P̄sto ē. sed an plus equo succendat in flammet et ardeat, inebriet et abducat, videtur cōiugati. Dicit enī Sapiens. Quid enī venus annia curat. Inguinis et capiti q̄ sit distantia nescat. Quot in de deus alit

Intemperantiarum fedissima
et immundissimarum bestialitatis. quos flagitia. se
commodis. quos turpe nefasq; dicere sepius
erumpant. in nostri omnia cognitos oc
culeos? Lebeba inuera rebus bonestis in
tendens ac immensa nocendi sibi. poterit
aperire caleo quales ubi pariunt inflama
tiones. ¶ Natura Lessant de passionibus
dum expiem? ¶ Sophia Si castauerint
ad momentum. penas seueras irruunt.
¶ Quis obedientia vltus. non statim sed ira
tus mox seuabo ardoris. quem potus mi
serit. auget et inflimat. ¶ Sic punitus in
copete scalpendo dum mori videt augē
¶ Sic fomes lacrio in nutrice. fugando con
cinnat. qui demissus arescit. Alios versus
humores et crimina. ¶ Natura Sic inge
nuat malus in rebus et modis. Santō de
nigo similem sibi de seminis humore argu
mentationem sumere velle ¶ Sophia

Jure sentis ac pinde certo causas
incontinēter papias longius a celibe fieri
q a coniugato. que sunt obtectum alliacus
exterius et semen interius ex abundantia
seminalis et extum quereus qđ in celibe p
fidente aut aliter sine quamis impudicie
de culpa effluit erit aut euanescat. ¶ Quid
q; sperando; eum mā by o natura. Propte
rea Lucro nimis bene consulit. Optima in
quit forma vinēdi eligēda ē. quā iocundā
reddit consortiendo. Sūr qui venerea vo
luptate etiam licenter exhibitas asperna
rentē et vilesc et indignas et nauseam spiri
tui sancto. qñ gustato spū desipit omnis ca
ro. ait Gregorius vn⁹ meor. Talis olim
noster Aug⁹. qui pius Ambrosij statū bea
tum pdicabat. nisi q celibatus suus onero
sus sibi videbat. At nec ibam inquit qua
les quantosq; suauitates sentiret ipe. bene
dicens castitatis. sola est si vba nō teneo.
¶ Dis accedat virtutū aliaq; comes ipsis
casse vicine bus socians. que longe sunt a
solutarum dine cōiugatorū. curarum effatio
mōdanarū. celestis p uersatio. sobrietas. frue
galitas. studium liberū colloquēdi cum ta
to semio sexum. plenus ego sophia in allocu
tione redq; sui. Rarium by saper se in gum
nasiis inare et leue. puresscere facetos in gum
nasiis placere. terrenum mundi. Non vila si
bi putarium fastidia. nō educatio cōiu
gialium sepe liberor. Postremo. locū ha
multi mei et tui. super omnibus communi
copiosissime vehementerq; plecum sunt. q
capue noster Hieronymus. q laudes nūc
vidua tanto nunc virginitatis aduersum
Jouinianū nuptias equantem celebrauit.
vbi quicquid ex hystoria et sententia ve
terum cum sacris litteris exhaurire potuit
induxit. Quo fit. vt repentione nra (quo
niam habentur in pompeu) nō egrant. nec
te latent. ¶ Natura. Adlatent. latent
neq; omnesq;. pserim in hoc q laudē vir
ginitatis. in improperiū reprobationemq;
vtiq; nuptiaꝝ. Nec defuerit q tale qđ ipsi
dū viueret opponeret ¶ Sophia Oppo
suerūt. Sz rndit Augtū sanctū et nuptias
factas eē. de quibus hic dicēdū nō ē p singu
la. ¶ Natura Si talis cēt omniū celibū
dictio; qualē describitis. Tolerabilē mihi
nō negotior quādā ipoz multitudinē. dū
plures alioꝝ intenderent. ctum sufficeret
generationi filioꝝ. Atuero ō mille vix vnū
talem inuenies amplius. quia laudē fun
dat heroice castitat; ex fine. quia preparat
ad contemplationem altissimo veritatis.
quid ō tot meos de tot tuis clementissimos
doctissimis; vsq; ad pbetie spiritum viris
quos scimus vtroq; habuisse? ¶ Sophia

Hos collimas omnē ab vtroq; cognitionem perspicuam veritatis; illam specu
liter que lucet in speculatiuo intellectu. q
lem tu vel solā curiosi⁹ inuestigāt. Amā
tes veritatem magis vt lucentem. q vt re
darguentem et corrigentē mores puerosq;
quos non ita deserere curauerūt. Propte
rea tradita sunt velunt ingrati; in reprobū
sensum et obscuratū est insipiens cor eoꝝ et
in stultū finē deduci sunt. Dat altera con
dictio nō declaratiua vel speculatiua et illu
strativa vt pcedēs; sed in experimento con
sistens et affectu quā nemo nouit nisi qđ ac
cipit. Et hec si dat vtroq; profecto hiis
vacant ab amplexibus. et rarissime fit. quin
nec tunc conferatur pphetie spū. neq; sua
uissimus odor ille sapientissima magi iocun
dita. quā ego sapientia confero sm nomen
meum; qđ plus sumē a sapore qui ē gustā
tio spūs affectus; q a sapere qđ respectiui
tellectū. Potro si pauca sunt celibes et dedi
ti eleyan pfectiq; multo rariores sunt, cas

nō paribus. nuptiaꝝ dati qui sine contami
natione se custodiāt. ¶ Natura. Fouere
meam aduersus continentes querimoniā
dum continendi difficultatem causas. me
cum quoq; sentis que dixi. vix vnū et vnā
de mille reperiri. ¶ Sophia Imo ve
rius debito compescoq; dum castitatē
in celibatu facilioꝝ trado. dum possibi
lem in oīū etate sem gradu ordine (sine
difficultate) multis ipam predico. Alioqn
peccatum haberent. aut ad impossibile te
nerentur. Viderint qui non credūt. si om
nibus in cōmune non vtoratio detrahunt
Perversa temeraria q; judicatiōe primo
rum etiam in matrimonio cōiunctorū. qo
t quas eē constat frequēter mutuo separa
tos per tpo et per tempa et diuidū tempo
ris. vel distantia locorū. vel impedimento
morboꝝ. aut religiōso sacramēto. Quos
si putare dixeris eo tāc posse cur nō et celi
bes tanto spacio saltem; poterunt dē. imo
prius et deducto. Coercero si suspicatus
fuerit p incontinentiā supari; damnas om
neo; teq; ipam tuosq; domesticos parentes
et alienos. Peaq; regrediēdū ē ad hāc veri
tatem q; sub rōnis imperio; ē sensualis ap
petitus. et carnalis exercitio. difficultate vel
inclinatiōe nitēte in peratiū non obstante
Ad qđ astruendū; valet rōsio hypocratis
sm aliquos vel sm alios socratis. quē onz
phisonomia inspecta diceret phisonomus
corruptorem ē puerorū; discipulos volun
tro irruere in eum compescant dicēs. Sum
sed contineo. ¶ Natura. Modestē ca
stitatē persuades. Sed quid de multitu
dine dicis vtorum? ¶ Sophia. Nolo
putaueris aliquis multitudine vtoriū (dū
etiam legaliter multis vas esset vti) libidi
nis ignem furorem somitem et tyrannidem
exercere. sed crebrius in malū augere. Do
cet hoc spurcissima saracenorū secta; quos
a sedissimo a teq; natura damnato mascu
lorum concubitu; pluralitas vtorum non
auertit. sed inuerat. peruertit et subuertit.
Quid insuper ō romanis scripserit apostolus noster in epistole principio. qđ ipsi poe
te sui cecinerūt. quid hystoria narrauerūt
de muto hoc vicio; cognitum est. Quo pa
tam fit. venerem furorem plus cedendo
fugiendoq; vitari q; vrendo. Habet pro

inde castitas heroica; deum finem. quērēs
expedium a mille solicitudinibus animā
quibus nequaq; caret coniugium. fit pro
mior; deo. fit animi sui capacior. Et id
circo licet; decet; et expedit amplecti. ¶ Na
tura. Cur non vtūr corporalis castra
tione; qui mentalem diligunt seruare perpe
tuam? Tunc ita q; nec ipsi peccarent con
cupiscendo feminas. nec eas in peccatum
traherent. et a suspitionis macula de cōsor
tio mulierum manerent immunes ¶ So
phia. Multum aliter sentit vnus meo
rum dicens. q; concupiscentia spadonis; de
virginitate adolescentula virginis. Apud
comicum insuper dicuntur amatores esse
mulierū maxime. verūz nihil posse. Adeo
verus est horno magistri nostri: q; et cor
de procedūt adultera fornicationes q;. tot
peat quis corpus. Ceterum. nefas est au
toritate propria se castrando mutilare. si
cut et se occidere. precipue dum non sera
tur inde totum corpus sed debilitatur al
teratur vitiatur; vnde consequēter anime
passiones morbidas subit. et in moribus
ebetrat. Neq; in hoc exigimus ma probā
tum exemplum vel zelus non sedm sacrā
am castitatis; se carne castrantis. ¶ Natu
ra. Quid agat igitur aduersus stimu
los carnis integer corpore; si talia patian
tur mutilati? ¶ Sophia Arbitrium in
eis liberum cum timore dei confliget car
neos eorum. sagittis gratie potentibus. cuz
carbonibus virtutum desolatoriis. si que
rantur bona fide et toto corde. remedia fu
rozis huius. que plurima sunt. et precipu
um fuga otiorum ocij. quod vidit qui ait.
Otia si tollas; periit cupidinis arcus. Al
sit sobrietas o. familiaritas absit. ¶ Natu
ra. Certe. non meum est audire modo
generationem cohibendis. animo est incentiua procurare. Te transfer ad alia siqua in
sunt. que post aliquantulā si vis pausa
tionem prosequere.

Sequitur ārt⁹ actus

principalis huius dyalogi apologetici Sophie ipius salicz et nature. tractās de ca
stitate virginitatis.

Quartus actus primi

X

epalis. ¶Sophia

a Ratio o natura soror pul-
chrum est. ¶Natura Quid
¶Sophia Terminemus q̄
qs fugerit. ¶Natura Ter-
minemus. expecto. ¶Sophia Dicam⁹
in ordine singulos explica. Posita ē olim nr̄a q̄s
paratoria p̄ q̄rū hoc (q̄ et virtus⁹ ē) acci
pientis intēto. nō suggressi sē crimini ca
pacitatis nr̄e. Placet salutori supra nō ꝫ te re
gione collocem⁹ oporti. vbi de xp̄iano p̄ mo
rib⁹ ac rebus agendū ē. q nō ma traditōe
sit mea. p̄ deū t ex deo supernaturali sūt reue
lata. p̄ deū t ex deo supernaturali sūt reue
lanōe sūscepta. ¶Natura Doctāto mi
bi facilius erit quāto causā venā ē p̄bēdi
simā opinā t sūp̄mā non dubito. Est enī
vox mea aptā oēs tālē ē quā appellāt ve
rum. de q̄ post inquisitionē solertissimā. dijsi
se ferē. Arctho. me⁹. Inueni te causā primā
sic me nbi placentē. Demū q̄ genus tā effera
q̄ natio tā barbara. q̄ nō aliq̄ religiōe tuea
tur? Attuero q̄ a q̄bo sit ver⁹ cultus p̄ reue
lationē speciālē aliq̄ ex creaturis mea acce
pe⁹ fuerit sup̄ me ē. nō (vt bñ dicas) ꝫ me ē
¶Sophia Da te interī mihi meeq̄ fidi
credēs vt intelligaenicū xp̄iane religiōis
vere ē cultū dei nr̄i. ¶Natura Credo.
q̄m⁹ ad intelligētā docēdor p̄ te patet via
¶Sophia Collocabim⁹ ē ꝫ onapiū do-
cēdor. vbi dictor finis fuit. Illā quippe legē
ē diuinitus vel ip̄mū infernor⁹ fugaē pu-
cipis supiorꝫ tradūt ille magn⁹ olim⁹ ario
pagita Dion⁹ys⁹. quē p̄dicatio cū miracu
lis meū sedat t catholic. ¶Dixim⁹ d heroica
castitatē quā non adueršā abi nec impossi
bilē mōstrauim⁹. ¶Natura Monstra
sti ꝑfecte. ¶Sophia Cōiungē huic
alacri castitas diuinā. put moralē heroi-
ca sibi sternit castitatē. ¶Natura Lasci
tas hec diuinā q̄les ē t q̄d superaddit reddi
scire? ¶Sophia Rite petis. Et q̄dē ex fi
nis p̄sideratōe cognoscēs. ¶Hā moralis
castitas habꝫ primū finē se ꝑmanere⁹m di
cam⁹ recte rōnis p̄ te nr̄ā habit⁹ indire
¶Alt heroica tendit alt⁹ in p̄mā causā se
resoluēs t realēa. ¶Diuinalis vo finē at
tingit cui⁹ d̄ dō ē. ꝫ emināciori mō. ꝑter
cta ꝑpue. Dilo q̄ voto firmat. Sedo q̄

fide spe charitate q̄ dedicat xp̄o. q̄ sponsal
i vnū d⁹ t d̄ō ē. d⁹ō t primo⁹ frat amicus t
sponsus. Tercio q̄ sacrosancto mysterio
hec castitas applicat. Prop̄e hec tria plu-
mā visitat hec castitas a castitate idolatra-
rū. fuerūt quippe virgines iné eos demo-
nijs vt pallas t telluri non deo sa-
crate iuno execrate. sic t apō diabolicos ma
nicheos. ¶Porro moralis castitas ē velut
incipientiū t purgandorū. Heroica velut
p̄ficiendorū ē illuminandorū. Diuinalis
tercia tang̃ p̄fectorū in eterna beatitudine
cōsummandorū. Talis ē debet castitas re
ligiosorū p̄sertim sacerdotū t maxime
platonum. ¶Natura Debet ē dicis,
sed an sit, tu videꝫ o sophia. ¶Sophia

Y

Rondū agimus d castitate. sed d castita-
te quā absolute consideratā. psonalis abu
sus nō sordidat aut violat sed effugat. q̄ē
admodū te naturā vicia quantūlibet enor
mia qualia nominā ē fieri cōtra te nō te pol
luunt. q̄n digna iugi veneratiōe subsistas.
¶Cōuenio te nunc igit ē. an p̄supposita fi-
de laudabilis tibi sit huiusmōi castitas di
uinalis. Quid differo? Quid musitas? Si
castitatē heroicā cōtinuat apertissima ratō
te laudandā cōcedere. quo pacto suspecta
aliquas dubietas de p̄conio castitatis diui
nalis qualis descripta est vota deo. dicata
xp̄o. dedita cultui sacro? ¶Natura Dis
cor veris. nec effugiū video. si nō ad abu
sus culpandos querelam meam reperio.
¶Sophia. Abusus ego non minus q̄
tu culpo. crimina⁹. abomina⁹. damno. Te
rumtamē dic quales reperis intolerabiles
in castitatē p̄fessis exorbitatiōes. Sūt q̄p
pe nōnulla q̄ vitiosa. locis temporibus
t psonis tolerāda. Alioq̄n tollāt omnia bo
na. tua q̄ mea necesse est. Quoniā nulla
sūt quibus nō cōtingat abuti. Cognoscit
deus figmentū humanū. scit homines arcū
daros infirmitate. a summo vsq̄ deorsum
Jō ꝓpiciabilis est sup malicia. ¶Natura
Jure mihi tibiq̄ displicabilis ē debet tā
multiplicatio idignor⁹. tāta frequentatio pu
nicandis votorū. tāta p̄aminatio sacrō
meaq̄ legū horrēda puersio. maxime cū
videam ipa tot scelera, flagitia, iniquitates,
pera, delicta, abominatiōes, q̄o vel nomi-
re, vel ea cogitare turpe ē in meis pueris, p

De celibatu ecclesiasticorum 38

pat̄nis debite p̄iudiciū. Hinc regiones
vaste derelinqui ē absq̄ habitatore. Hic
cultus tuus iste xp̄ianorū, pene deperditur,
multiplicatio p generatione hostibus fuis
ethnicis t sarracenis. ¶Subinde d̄ obes-
se nouę legi tuę plusq̄ veteri filiter tuę. si
honestissimo matrimonij sacro, ministri
religionis eterne. Nūquid sapienter aut
sanctior q̄ olim effectus ē deus. fuerit ipe
xp̄us virgo. fuerit natus de virgine. virgi
nali despōsata viro. fuerit figuratus in v̄
ginitate Hieremie t Helie. Suaserit ip-
se, vginitatē paneꝫ q̄ capere possent idone
is. Unde quęso p̄ceptum omnium est, vt nō
solum iam sit castitatis consilium t hoc si-
ne delicto iuuenilium psonarum t adole-
scentularum. immo puerorum, puellarūq̄
sub velo religionis quorum quarūq̄ mille
furores aut simulum esse dicat Origines.
Quid de p̄cerōribus. q̄ inconuenientes
fuisse p̄ius, ambigit nemo. nec forte poste
rius cōtinentes sperat ecclesia? Vincat indi
gnitas rei, meam certe cōquestionē. q̄ lon
ge plus opibus se loquitē. se clamitat t p̄dit
q̄ meis possit vocibus, nisi spōte quis ob-
surdescat. ¶Sophia Si tā acerba fero
animositate facinora vouētium castitatē.
Respice quęso respice trabes ingentes de-
fectuum in oculis, atq̄ collusiones fedi
simas in omnibus membris generationi
vacantium. ¶Sed quia nō apte p̄bium
p̄bio diluitē. ad id rūdeo q̄ queꝫ amari
no. An sapienter fuerit xp̄us filius in no-
va q̄ pater in veteri lege? Sadē crede mi-
bi. p̄fuit eadem fuit sapia que ad p̄fectus
duxit imperfectum, puericiam ad p̄fectio-
etatem timorem ad amorem t spūs liber-
tatem. ¶Porro cur nō inspicis in sacerdo
tib⁹ veteris legis q̄nta sup alios sectatio q̄n
ta castitas ꝫponebat artatio? Uxores nō
nisi virgine nō nisi semel t venicam, non re
pudiatam. nō sordidam, fas erat accipere
Uacabant ab vxorum quolibet amplexu
tpe vicio sue, sub mortis interminatione.
Si morabat vxor in adolescentia, contu-
nendi necessitas incumbebat. Et q̄n assi-
due nostri sacerdotes sacris occupant⁹ mys
teriis, quid diuinius, q̄ vt continua pol-
leant castitate? Uacant legi dei, quā ab eo-
rum populus ore requirit. Nec aut̄ lex su-

cut immaculata est, immaculatissimi specu-
latores doctoremq̄ vult. ¶Quod si gre-
corum christianorum opponit coniugia.
fortassis ideo primati sunt illa que prędi-
ta fuerant legis prima? tm varios iam su-
pra modum conuertunt errores, vsso nos
romane veteris pietati. Quid q̄ apud eos
vigēt adhuc calogeri monachi celibes sub
regula magni patris Basilij quos fere so-
los de clero, populus habet in p̄cio? Nec
accedat q̄ ministri gratie reuocate, fiunt p
electionem, non hereditariam vt olim suc
cessionem. Debent insup liberiores q̄ olim
a seculari seruitute viuere. Debent rursus
in re familiari minus esse solicii. Dedinq̄
min⁹ auaricie seu rapine, thesaurisare vo-
lenti p filijs t filiabus instar inde. quin
mo p nepotibus. quos venus e ponaticab⁹
datos a demonio loco filiorum, quos de-
uo subtraxerat ab ecclesiastico querulus
loquebat. ¶Attendo quęso quemadmo-
dum hec tria, que sunt electio, libertas, va-
catio. fundant rationabilitatem celibatus
ppetui sacerdotum. Junctoq̄ q nullus ad
votum sicut nec ad sacerdotium cogitur.
nullus ante discretionis annos dum est ar
bitrer sui, nullus qui non auxiliante dño si
ne quo nihil facere possumus votum suū
possit implere. Tantūmodo voluntas bo
na assit cum gratia. nec ei desit vel obsit
arbitrium. Quod si cadant aliqui ꝓpto est
per priam subtractor deus. ¶Denicq̄ o
natura ne glorieris adeo magnificis nitl

Z

titudinem bonorum. q̄n melior ē vnus timēs
deum, q̄ mille filij impij. Maxime si ti-
mor sit coniunctus amore continenti. cu-
ius nō est condigna ponderatio. que vilis
gens mūdicium ꝑter gratiam labiorum
habet amicum regem deum. Adde q̄ vir
ginitas implet celum, fecunditas carnalis
mundū. ¶Denicq̄ tuus Aristoteles poli-
cias instituens, notauit moderatā debere
esse puerorum nutritu diuinē. Quod a non
nullis accipit, quasi necandi sint supflui.
Qđ procul esse grecos, comitatus aliqn insi
nuat. Uerū recte intelligat, vt sit bonis
pus, generationi nō intenta, vacans altio⁹i-
bus. ¶Solutē pinde quedā tua opposita
de virginitate. q̄ nō medium tenet sed extre
mum. Tenet vocq̄ medium q̄ ad nos. q̄n

phīsice q̄ oportet et q̄nēs oportet. debi
ep̄os. cōsiliarios. q̄ualitate pēsata
p̄ q̄ op̄o iudicabit. ¶ Sup̄bo em̄ parēs
et nō sōm natura. soleret sibi aduertere.
q̄ p̄ exhibitū sibi labore. possibile est sibi
ēuēnire alborū de bōis. futuris. Quid
si darent vxores filiis. nascerēt. q̄ post
nūs mortis suas paterent vxores filiorū
Non fuisset in bōnīs. q̄ sibi vix fuissent. Non aliter ī nō casualē. Et ea mēdi
care videremus vel incōdia fame q̄ pereat.
Amico ꝛ deo q̄ sacerdotes multa sibi soli
ut vnus sanus bēt. q̄d si familiā addide
ris simpliciter. ¶ Natura Parcāt re
o sophia. Dic igē vt sicas oculos. ouro cor
ueniētibus p̄ glana. sine passione. sine
pertē pietā nūc. nunq̄ meritū q̄ pu
nitōnēs legū multiplicatas sup̄ numerū.
¶ Sophia Nolo equidē. Sed pari fe
dere tu merū passionē implores accōmo
dam. ¶ Natura Que inuenias misera
p̄solatōnē? Quis tantis ferat opem malis.
Cur ceteris sum vidēre cāta mala nec sub
limis creatures? Que nūc cladibus? pestilē
cie? inferes? nūc bellis horridis aterre
ta cōmuni. nūc p̄ nō etiam vl abusum ēuēt
gentibus? p̄ lius naturalissime diuine q̄
et pietas. ipsi sterilitate cōiugiē et arestie?
¶ Sophia Delap̄ē pudeos sup̄ ois de
mentēs mihi nūcij patet creator ꝛ rector.
Sperandū de sua misericordia. cuius copie nō
est numerus. petendū est et subsidiū. q̄rendū. pulsandū. ¶ Denīq̄ principes pplorū
dū erunt ꝛ gregum. cū p̄nupe sūmo vicario
dei abrasi? monēdi erunt. oādi. cōcrepādi
sterē p̄sidū rebus lapsis. dolim defectus re
fecte. deformata reformare. notatim circa
ut p̄gnis obstacula. ñ afferēta deo gliā
nō eccl̄ie. afferē religiōi decorē. p̄ter tra
q̄ nuc nuscuiusq̄ querimonie. Quorū vnū ē
mutia votorū nō nisi adolescentū mul
tiplicatio. Alterū celeberrima votoꝝ sine
fructu legitime plus. effractio. Tertiū cō
taminatio sacror. q̄ncq̄ simoniōis abomi
nanda subuersio. ¶ Natura Cur non
adhuc volendū ēt votū a sacerdotio. cuius
nō sit diuina ꝛ essentialis vl inseparabilis so
cietas cōcretum. quicq̄d sit de monachis?
¶ Sophia O q̄ sterē in nō vouendo
ea reformādo. q̄si nō pecq̄ vpotap. Dz
nec refert magnope. si voāt nēqua q̄ sit ānē
nerū essentialē sacerdotio. posit̄q̄ ita sum
ere sibi ē. vt solet illud susapiēs nedū vouē
at. si votū ēmā solēniter. matrimonium ver
mō tam p̄cīā nō minus q̄ in monachis.
Dēt nec plus dz dispēsabilitatis vnū q̄ al
terū. nisi q̄ facta monacho dispēsatōe. desit
mus ē monach⁹. q̄n stat⁹ impotrat tria vo
ta de sui rōne. Sacerdoti vo p̄cessa dispen
satōe voti. sacerdos ēt manet. ¶ At vo
nō vlāt reformatio p̄ncipalio. si p̄ alia me
dia q̄ha nūc ꝛ b apire nō ē p̄silū. ¶ Hoc
dicim⁹ q̄ de duobus malis. min⁹ ēincōdi
mentes colerare sacerdotes. q̄ nullos bīe.
Sicut abūmur bonis dei. sic vtilē ipe ma
lis nīis ad electoꝝ salutē nolentib⁹ sacerdo
ministratōe. q̄s olim figuratū ēt pastu be
stie p̄ corpora. i quibus pctoꝝ nigredo figurat.
¶ Non expectet aliqs q̄ arca dñice mīnā
stratōis tanta possit solicitatōne purgarij
qn plures sine palee vicios⁹ vt lutum sōdi
dum. inter q̄s latēt ꝛ fouet ē tāq̄ granopu
rissima cultores castitatis. ¶ Quis sat si
plures nūc ecclesiastica custodiāt in celiba
tu castitatē illibatā. q̄ si iuncti ꝛ iugio ma
rital integre ꝛ fern assēt? ¶ Quis nesciat
in multis ꝛ de multis desiderabilib⁹ sanis
esse totaliter abstinere q̄ vsū moderari? Ti
bi de hoc epicur⁹ assertor voluptatis. q̄ tēte
Seneca dicat. Quodcunq̄ fieri. Non dubi
tes adhibēdū. si cupiditatib⁹ detrahendū
Sili in oībus eius modi. Quo voluptuose
viuere. nō voluptatib⁹ adijciendū. si cupi
ditatib⁹ q̄ cupiscētijs detrahēdū. adeo vt
diuite vel voluptuosius fieri nō in exteri
oribus situ. est. si intra nos. ¶ Quid q̄ nō
būana p̄sumptōe regit ecclia sed spūsan
cti directōne. put ois tp̄s bōit? flute eccl̄ie
primitus sine dotatōe tpaliū. q̄liter post
modū p̄ Siluestrū et alios sanctissimos
spūs sanctus large dedit. Sic aliqn̄ p̄ cōiu
gatos regebat eccl̄ia vt in antiq̄ lege. nūc
celibes in noua. ¶ Concludimus tandē
nos in terra p̄ctos esse debere remediorū
petitatōne. q̄lia qualiterq̄ tetigimus. vt
trāquille p̄cōsideretq̄ mancam sororio ne
xu iungere. natura cum sophia. ¶ Natura
fiat p̄cor ita.

Finit.

Carmen contra pul
critudinē corpis quō sepe est occasio ruine
ut aia.

p Ulcer alens. decor mutuerget
Glotino vt tibi sit: Tū audi.
Te speciosa ligane velut anum
Vincula. rendus ꝛ nimios arnis
Stringens ampliatus magis/exquo
Robotis est vegeti caro candens/
Passio liberior viget oīs.
Subinga fit rō. iacet exporto.
Te fico. iam tua soro miseranda. Finit.

Opusculū eiusdē cō
tra impugnāteo ordinē Carthusien. quō
pauca in eis repiantē miracula q̄si euandeli
orcos censendi sunt.

Am Iracula cōiter fiunt ad pro
bandā sanctitatē illius qui ea
facit/de q̄ dubitat. Vel fiunt
ad p̄firmandā ꝛ cōuincendas
infidelitatē alicuius vel aliquoꝝ. Vbi aūt
p̄ scripturā sacrā vel euidentiā p̄stat de san
ctitate talis p̄sone raro fiunt p illū miracu
la. q̄ iam habet aliqd genus p̄batōis siue
sanctitatis. ¶ Sic ꝛ iuriste dicunt q̄ vno
mō legitime vbi p̄stat de intentōe partis/
nō requirit̄ vel exigit̄. immo esset superflua
aliud genus p̄batōis. c. j. extra de proba.
¶ Et ō martyres de quorū sanctitate nl
lus dubitat/raro fecerunt miracula respe
ctu aliorū. spāliter in vita. Confessores vo
plura. in vita ꝛ i morte. ¶ Et q̄ dubio an
tiquitus confessores vsq̄ ad Siluestrū papā
publice nō colebant et sancti. nec aliquis
in canone misse est positus. cum tñ virgines
imo ꝛ corrupte mulieres sed tñ martyres
ibi sint posite. sicut Perpetua ꝛ Felicitas.
¶ Inter ipsos cōfessores sanctos hec fuit
differētia. ¶ Nam qui scripserūt multa ad
fidei illuminationē/ꝛ magna scia ꝛ doctri
na pollebant/pauciora aut q̄si nulla fece
runt miracula. p̄sertim in vita. q̄ habebāt
p̄bationē sanctitatis in eminēta doctrine
Sic Aug. Grego. ꝛ Silio. Unde cū in ca
nonisatōne sancti Thome de aquino op
poneret̄ q̄ nō fecerat miracula in vita vel
nō multa. dictū fuit p papam nō esse curā
dum. Nam tot miracula fecit quot quelli
onos determinatūt. ¶ Alia dz inter cōfes
sores differentia fuit. Nam aliqui eligerūt
in heremo in asperitate vite p̄ceptōrēs ui
pagina contra vicia ꝛ temptationes. elon
gari a conuersatione hominū vsq̄ ad mor
tem. Di quia oderunt patrem ꝛ matrem.
possessiones ēt. ꝛ secuti sunt xp̄m. portan
teo crucem p abnegationem sui ꝛ mouerūt
intra euangeliū. sufficit eis p sanctitatem te
stimonio verbū xp̄i. Sic ꝛ Paulus primus
heremita (respectu cuius Anthonius dix
mauit se solū mōachi gerere nomen) nul
lum legit̄ fecisse miraculū. Corunus autem
portabat sibi quotidie panē p diuinā dis
pensationez. sicut ꝛ Helie. ¶ Et ne in
tam lata materia diu immoror. tā mar
tyres q̄ confessores. viri ꝛ mulieres fecerūt ꝛ
faciūt miracula/multas ob cām. vt sc̄z p̄dī
catio eorum ꝛ nomen iesu xp̄i in q̄ dñō ē sa
lus/efficax p̄beret. Sic Petrus claudū et
p illū octo milia indeoruz sanauit. alios in
aia ifloos in corpe ꝛ aia. Sic ꝛ ceteri apostoli nō ad ostensionez sue sanctitatis. sed ad
exaltationem nominis xp̄i. Aliquando ne
p̄dicatō p̄ter ministros contemnat̄. eo q̄
inter homines cōmuniter viuant. sanctitatis q̄ alia testimonia non habent/ex doctrinarū excellentia. sicut Nicolaus martinus. ceteriq̄ pastores sancti. in populo cō
uersantes. ¶ Aliqn̄ ad confirmationem
xp̄ianorum nō dum plene in fide firmorum
q̄ de facili abscederent. vt sic item in fide er
rarent. ¶ Aliqn̄ in certis mūdi partibus
maiora ꝛ plura fiebant miracula. Tum p
ter loci vel hominum qualitatem. q̄ ce
teris paganis ꝛ infidelibus erant. p̄pinqui
et sic p cōsequens difficilius inducendi ad
fidē ꝛ p̄ciniores ad reclusum. aut q̄ et pa
gani. p̄pagati. ꝛ sic paternas cōsuetudines
difficillime reliquissent/nisi crebris signis
robotati essent. vel p̄ter eorum stolidita
tem ꝛ rudicatem. tam in moribus q̄ inge
nijs ac sensibus. vel alias innumeras cau
sas cō deo notas. Alij fecerūt signa in vi
ta ꝛ faciunt. nec tñ ob hoc sanctiores imo
peiores ꝛ damnabiliores (cū euangelio
testē) sunt ꝛ fuerunt. Multi dicent mihi
aiet xp̄o. Dñe nonne in nomine tuo p̄phe
tauimus ꝛ demonia eiecimus. ꝛ virtutes mul
tas fecimus? Tūc rndebo illis. Amen dico

bis infelix vos eſt finis. Discedite a me
operarij iniquitatis. Dic iudas eſt dolor
ſicut ligna. qz ea ceteris prudentior scrip-
cando demonia ⁊c. Qui reuerebantur
gaudentes. Ecce inquiunt xpo. En⁹ de-
mones in nomine tuo subijciunt nobis.
¶ Sed veritas eterna/non eſſe in miracu
lis gloriandum ait. Poſtremo hoc gaude
re. In quo ergo magiſter bone tuus electus
eſt gaudendum? Gaudete qua nomina
vestra scripta ſunt in celis. Unde Judas
p̄dixit⁹ ⁊ filij indoctorum/vesq; hodie mul
ti ejiciunt demones/cum tñ ſint demonia
cos forte deteriores. Sed verbum oſtendat
nobis ſui virtutem/⁊ sacrorum verborum
que illi/plerunt efficaciam, vel vt devota
rum p̄cum in humilitate oblatarū exau
ditor⁹ ſe monſtret: hec fieri ſinit. vel vt ſan
ctorum ſuorum magnificet nomen ⁊ glo
riam quorum ecclesijs vel corū quoq; ſ
religuijs iſta fiant. vel aliſs de cauſis ſibi
notis. ¶ Non ergo appetenda ſunt mira-
cula que cum malis habent cōia. Mi ra-
cula ſanctum oſtendunt. non ſūt faciunt.
Qui ergo nō eſt neceſſe ad confirmationē
fidei. vel vbi homines eſſent ingrati. vel vbi
emendatio vite ⁊ dei gloria nō ſubſequē
aut vbi ſanctā ex teſtimonio ſacre ſcripture
auſtritate vite cum ſancta conuerſatione
cpalium abſtinentia tōr. xpi imitatione. ſi
ne alia cauſa fm deum corū ſanctitas no-
ta eſt. ubi (vt p̄mili) miracula p̄ boleo expe
tere ſuperſtitiū videt. Si vocem faciat mi-
racula abſolute ipſe nouit quare. cum etiā
quotidie cius mirabilibus plena eſt terra.
¶ Probatio autē ſanctitatis p miracula
tm plurimum eſt ſuſpecta. qz (vt ſupra di
ctum eſt) malis ſunt cōia. ⁊ multa nō xpi
ne ſed magice artis oſtentamēta ſunt que
a ſimplicibus quaſi ſanctitatis miracula
accipiunt. ¶ Deinde notādum q⁹ in le
gis rep̄ p moyſen fiebant ſigna ingentia
quibus magi quidā p incantatōnes fece-
runt ſilla. Dece plagis terra egypti fuit at
trita. Virga moyſes diuiſit ⁊ aria. edu
xit aquas de petra. Dño pplo ſuo de celo
pluit manna. Transiit pplus ſub Joſue
torrentis fluenta. Sonitu tubarū ⁊ clamo
re pplī corruerunt mur⁹ Jericho. Sol nō
ocubuit donec vindicta fieret de inimicis. Super hoc

ſtes/lapides pe[illegible]randeo ceciderunt ce-
Ju mādibula [illegible] peuſſet Samſon mul-
le viros, Dimi[illegible]molan dente mutāt
mandibule/egreſſe ſunt aque largiſſime.
¶ Tempore ꝑbarum/Helias mortuus
ſuſcitauit. Pallio iordanē diuiſit. Curru
et equis igneis rapetur eſt. Heliseo/eodem
pallio helie, p̄ſtitum flumen p ſuo tranſi-
tu ſiccauit. Sale aquas dulcorauit atq; fe-
cundas fecit. Adiecto ligno in aquas
ferrum ſecuris natauit. Naaman ſyrum
bo d̄ſi in iordane a lepra mūdauit. eiuſq;
lepra Jezi adhesit. Adoptiuū puerum ſuſ-
citauit. Eoq; mortuo/cum p hoſtiū fugā
cadauera quibuſdā in eius ſepulcrū pi-
cetum eſſet, ſactorū oſſium contactu reuixit
¶ Innumerabilia ſūt alia miracula poſt
creationē celi ⁊ terre. angelorūq; ex nihilo
et boloꝛ limo. tam rpe legis q⁹ ꝑbarum
facta. ſed illis rebus erant apta. plurima-
q; eorum nō ſolum corporaliter exhibita. ſ
et magnis ſacris obumbrata. ſicut etiā mi
racula xpi que fecit i terris in p̄ſona ꝑbe.
¶ Hec aūt antiqua miracula q̄tidie i my
ſterio renouāt in eccleſia. que etiam tanto
maiora ſunt, quanto nō corporalia ſed ſpiri
lia. Primo maius eſt iuſtificare impium
q⁹ creare celum ⁊ terrā. vt dicit Aug⁹. Jte
quotidie p dei gratiam ex nihilo. ſ. pecca
toribus fiunt angeli. ⁊ ex terrestribus ſūt
celestes. Adhec rubrū p q̄s ſubmerſi egy
pcij tranſimus/baptiſma eſt: xpi ſanguis
rubricatum. quo exuſſio vicijs. celum in-
troimus. Manna nō figurale ſed reale cdi
mus. Agnum paſchalem xpm̄ tollentē pec
cata mūdi, in veritate māducamus. Diſſi
audicum guſtum ceteroſq; ſenſus ⁊ mem
bra inuicem ſanamus/cum ad verbum dei
audiendum. ad deum diligendū ad eius
p̄cepta ſeruandū. ad clemoſynas dandas
peccata fugiendū. celeſtia appetendū. atq;
ad cetera deo placita aternam ptonc-
mus. ac p hoc mortuos ſuſcitam⁹. ¶ Hec
ſub breuitate cōtra eos q̄ impugnāt ordi-
nem carthuſien. qi nō ſtant in eis miracu
la. imo nec vellent. potius vo facientes
occultarēt. ſicut ſepe reptū eſt. ¶ Ad aūt
ſitr dī. q⁹ nec habēt canoniſatū niſi vnū
ſcs ſanctū. Hugonē Lincolnien. epm̄. Rñ
deo q⁹ nec idē/ex eoꝝ voluntate ſed regio

Anglie ⁊ ſuotū inſtanter eſt canoniſatus.
q⁹ q⁹ ſanctiſſime fuit vite magno miracul
clarueꝛit. ⁊ peuratoꝛ[illegible]ouiſſe magne p
feſſus q̄ exiuit. ¶ Credendū q̄ eſt in in
finitū plures mortuos ſcīos ⁊ q̄tidie mor
q⁹ hi ſint qui canoniſati ſunt. Nec el ante
quattuo canoniſabant. ſ. ex certiſſima vite
ſcelerate colebant. Ut be. maria Magda.
Jobes bap. apli. ceteriq; plures. Si ne paſ
ſim pplis in erroꝛ ſeꝛet. eccleſie cēſura/cano
niſatōis moderamē adhibuit. Nam pplis
falſo rumore vel ſimulato ſigno vel nāli
impſſionū q̄ circa corpa ociſoꝝ vel pati-
bula de nocte ardent q̄ candele. ignaro/
facillime ſeduci poſſet. vel latronem p ſcō
bonoꝛaret. ſtrut in aliquoꝝ ſanctoꝝ legē
dis factū repiē. ¶ Virgo Maria/nullam
Legē in hac vita feciſſe miraculū. nec apli
in euāgelijs ⁊ epliis. de eius ſanctitate ⁊ vi
te excellētia/mentionē fecerūt. niſi ſicut p
phete cecinerūt et virginē parituꝝ xpm̄. Ita
illi eam peperiſſe xpm̄ filiū dei. Un ex hoc
in hoc ſolo verbo q⁹ eſſet mater dei/omnē
exꝑſſet excellētiā ⁊ ſuperminētiā tocꝰ pu-
ritatiꝝ ſcītatis. ſup oēm creaturā corpalē
et ſpūalem. Querere ergo eius ſanctitatez
p miracula/non eſſet ſane fidei. Hec mira
cula q⁹ p eam quotidie fiunt/ad ꝑbationē
ſue ſanctitatis exhibēt. nec ſanctitati eius
aliquid addunt ſed ad manifeſtādā eius
ergo nos immēſam charitatem ⁊ pietatem
quam habet ad deuotos eam implozātes ⁊
veneranteꝛ.

Contra impugnātes Carthuſiēſ. quō nō ſit ordo cōfirmatus

Dhuc plerisq; eoſdē impug-
nāt quō primo nō fuerit cō-
firmatus eoꝝ ordo a ſede apli-
ca. ¶ Eſt plane cōfirmatus ⁊ ſepe. vt ꝑ in
plurib⁹ priuilegijs ⁊ ipſius ſtatuto. ¶ Tñ
dicimus locū huic obiectioni. ⁊ ſub pauci
verbis dicamus ſufficere ad cōfirmationē
cuiuſcunq; religionis collegij ſeu cōgrega
cōis ſpūalis vite ſanctitatē. hoc eſt in ſerui
tio dei virtuoſam ꝓſecrantiā. abſq; eius
approbatōe ſedis aplice. Et hec eſt appro-
batio ſeu cōfirmatio inuiſibilis ſpūſſancti
et ipſius vncio q̄ docet de oībus. 1. Joh. ij.
Et hoc eſt q̄ dī Act. v. c. Si opus nō eſt

ex deo/diſſoluet. Nec eccleſia primitiua
imo iam p multos annos adulta/bis con
firmatōibus ⁊ approbatōibus erebatur.
Tandē eccleſia videꝛ cōfuſionē in religio
nū multiplicatōe/⁊ harum pullulatione
ſtrictius admouēs manū tanq; mater ſoli
cita/reprobauit oēs religiones. mendican
tium quatuoꝛ exceptis. Nec amplius ali
qua religio inſtituet nili approbatōne ſe-
dis aplice. De religionibus aūt antiquis
nō legimus aliquā approbationē exꝑſſam
ſedis aplice. ſed eoꝝ vita ſancta eccleſia
facente/⁊ eos vt viros ſanctos ⁊ approbatos
cōicante/⁊ multa ⁊ varia priuilegia conce
dente/erat eoꝝ plena confirmatio. ¶ Eſt
aūt carthuſien. ordo ceteris oībus antiq⁹
ꝓxceptis Hēdicti ⁊ Auguſt. ordinibus
ſtituti circa annos. xx. ante ordinem Ci
ſtercien. a p centū. xxx. annos ante p̄dicato
reos ⁊ minores/ceteroſq; mendicātes.

finis.

Tractatus eiusdē cā

cellarij pariſien. de nō eſu carnium carthuſi-
enſiū. contra eos qui eoſdē ex hoc ſtatuto
tanq⁹ indiſcretos ⁊ inhumanos indicant.
rōnibus approbans indiſpenſabilē apud
eos ſeruari ſolitā carnium abſtinentiā.

Epiſtola

Dregio viro Johanni de gon-
nant. qui olim in ſeculo miles.
nunc in xpi ſeruitute cum ſcīs
ra Carthuſien. familia militante illuſtriſſ
ſuus Johannes Cancellarius indignus
pariſien. triumphum beatitudinis adipi-
ſci. ¶ Tua ſicut opinor meminit prudēt
tia/qua ꝺmodum ab inclito ꝓceptore meo
nunc ego Cameracen. ꝓtidem poſtulaſti
vt p tractatum aliquē ex iure diuino ⁊ va-
lida diſputatōe cōpſcereꝛ ac refellereꝛ car-
nales/qui cecis oculis ac ſpumanti ore la-
trant in religionem carthuſien. tanq⁹ irrō
nabilis ſit ⁊ impia: ob ꝓpetuam eorum de
nō eſu carnium obſeruantiam. ¶ Attem
ptaui hoc agere idem ꝓcepto⁹ meus. cui
in cancellariatus officio ⁊ in cathedra ſue
ceſſi immerito. non tñ ad fundum diffi-
cultatis vſq; quaq; ꝓuenit. qđ agnouerim
plura eñ ſibi in[illegible]ſuggerebant impe-

dimenta. ¶ Quis hoc non mecū pensitās nō immerito tandē aliqū stupa occupet in vna et eadē hora meū cōmanere spū. Quid vero impedit hūc locū pio et seruādo religionis zelo. ¶ Ds il pfectū mihi qđ optant / gratias illi a quo omne donū optimū et pfectum. si mō pro amore eius / suppleant aut corrigāt imperfectū meum aut fratres. patres mei. tales / pfundē sapētes. Bene valete mei memores in oīonibus vris. ¶ Et si latina loquēdi eloquij non sum os idoneus audiatis: nolite conqueri qū habeo copiā interpretum abundantem. Pōdera pīa loquor quoꝝ gratiis pro humo oīonū suarū suffragia / egeno mihi ocio expostulo.

Incipit tractatus

6 Randio mihi erat nobis Johannis abstinētia et sobrietas mentis cum dictū est. locustas et mel silvestre edebat. Sz hoc fere de facili solet abstinentiā qui voluptatibus deditū. quoꝝ deus venter est. / ab hoc mens ab eis dissentiēs inculpatē. ex sua infirmitate viciosa / in malos radicata consuetudine animā vitam meritōs / iudicat mirabile esse aut superfluū / aut indiscretum attenuare corpus ouris iciunijs. Cōcessis insup cibis q̄ deus (inquiunt) creauit ad percipiendū cum grāiarum actōne. irritum nō vtentes. ¶ Non aduertūt aut capiunt q̄ lex sit q̄ salubrior et expedita / et bona cōsuetudine q̄ facilior et iocūda redditur. omnium sobrietas ad cū aplo castigāt corpus suū / in seruitute redigūt. Cui de mum corpali animo / vicia cōprimit. mēte clarior. virtutes acquirit et pmia. Quibus deficit est infantie pena vicioꝝ. et extrema quoq; dānabilis criminosoꝝ impudentissimaq; purrilitas. sancta polluere. calūniari bñ scia. et q̄ imitari non pōt / saltem volunte ea detestari. Vincibilē iniquitas sibi. si de sanctitate cōstarent. pbrum aliqđ. si constaret bñ viuentes infamio fuisse populi. et alienę vite reprobationē suam laudē / solamen esse arbitrat. ¶ Experimur hāc carnalium boīm infantiā. cum in mīs nostrum nolumus ego venerabiles pios et patres ordinis carthusien. apud q̄s experiar si qđ bi in ecclesia quicq; vestigij reliquerit ꝑdicabilis illa psalmorum patrū deuotio admirabilis fervor et sua ꝑpe modū incredibilis cōtinentia. Do nanq; carthusien. exagitant enormiter q̄ imbuti lapia terrena alaciter dyabolica dicētes contra exhortantem deseruire sibi pōs ꝑfectum in infirmitate positum carnium. Vox ista. vox plane illius est qui suspirabāt ad ollas carnū egypcias fastidio manna. ¶ Subiiciatq; planctu animū aliquid de hoc scribere et temptare fundit eius eruere / et cornee sublato medullis eius pcrutari / id q̄ difficultatē affert i pīa materia. Hanc caute occasione sumpta ex contextu pōs lectionis q̄ de abstinentia loquit Johānis baptiste conabit ꝑ idipsū pagere tenuitas ingenij mei absolute quidem et breuiter. q̄m veritas lucet est. et mutetur nunq; melius q̄ dum nuda brevitate mōstrat. solijs aūt talentis verborū nō magnope eget. obumbrāt ipsam q̄q; et offuscant veritatem pocius q̄ illustrēt et expoliant.

§ Rit igit triplex cōclusio. vna directe falsa. que sequētes difficultatum nodos tangent et euoluent. De difficultatibus ꝑcipue et summatim due sunt. vna de casu necessitatis extreme. alia de infirmitatibus et abbreuiatione vite.

¶ Prima cōclusio. Potest rōnabiliter in ordine carthusien. esse lex vel generale statutū. vt nullus frater illius ordinis comedat vnq; carneꝝ. immo si petat q̄ sibi nō ministrent. Et ad hmōi observationē sit est disciplinam grauem cōtra transgressores instituti. ¶ Secda conclusio. nō obstat rationabilitas ꝑfate legis vel statuti q̄ debilis est casus in quo frater carthusien. etiam ꝑfectus / obligaret vesci carnibus / alicui sibi ministrare teneret. ¶ Tertia cōclusio. abbreuiatio vite corporis aut sanitatis debilitatio non auferūt rōnabilitatē ꝑfate legis aut statuti.

§ Vadet ꝑ indirectū prima conclusio q̄m nisi sic diceret generaliter ordinasse. nullo modo sentiendū est q̄ tanti ritus cursum. s. p trecentos annos et amplius talis fuisset ter inter ipsos Carthus. pmulgata et seruata. inter q̄s tot hactenus floruerunt sanctimonie religionis et

mie discretōis viri. In iure ciuili canonico et diuino. nō mediocriter instruen. Possēt laqueū suis fidelibus obijcio. q̄m eos ab habiliter errasse sanasset. neq; eos ab errore reuocasset. Alioquin ꝑterra non lauassent vitā taliū / sanctissimi viri. quēadmodū dicunt et crucifixi pecatissimo Bern. ad frēs de monte dei eiusdem ordinis scribens eos collaudasse repīt. imo ad abstinentiā multā invitasse. obiectāo frēs illos in horrēdis frigoribus magne Carthusie manētes. ¶ Rursum p diuersū sic arguit. Dicit est vni vel plurib⁹ p totam vitā a carnib⁹ esu. ꝑ⁹ abstinere. q̄m ita fecerūt plurimi laudabiliter / q̄ndie sanctor. Et aplis sanctis immit dicēo. Nō si esca scādalizat fratrem meū / nō mānducabo carnes in eternū. Dz nō posuisset / si non potuisset licite cōpleri. Potuit ergo irreprehensibiliter fieri lex siue statutū / q̄ illud licitū in gtor seruaretur. q̄m infra docebit nil obstare / q̄ minus illud fieri fas existat. ¶ Ceterū lex illa rōnabilis censenda est. q̄ religiosi / disciplinē cōgruit / q̄ saluti ꝑficit. quēadmodū trahit ex dictis Jsid. Sed lex talis de nō comedēdo carnes est hmōi. put experientia longa docet est. Etenī sub hac lege / vīm eam religiosi viri / disciplinati et de salute sua solicati / vixerūt vsq; ad senectam bonā / plenā dierū incolumes in alia et corpe / plusq; in locis alijs plurimis vbi cōcedit esus carnium ad sanitatē. Denicq; constat eos imitatores esse antiquorū prophetarū / heremitarū Helye et helizei ac Jobis baptiste. aliorū q̄z sanctorū patrū / p egyptū olim degentiū. Inter q̄s (quere fert Hieronymus in epla vna ad Eustochium) nō solum carnes sed / cocetum aliquid comedisse / luxuria erat. ¶ Pro cōclusionis huius corroboratiōe sciatis se oīa q̄ scripserūt de sobrietate / abstinēcia doctores catholici. q̄ plurima sūt valde. nec egēt hic inseri. Legat Hieronymus in li. cōtra Jouinianū. vbi ex vetustissimis gentilū hystorijs / sobrietatē stabilit. Videat idez in vitis patrū. Et Cassianus in suis collationibus / institutis. Et ꝑspicuum erit q̄liter sanctorū patrū immo virginū / mulierum abstinentia fuit / in sobrietate / inhe

mirate cōstanter mirabilis. Habemus de venerabili Paula cui in vltima qua obijt egritudine sibi ꝑsuaderi non potuit vt vino modico vteret. Proinde discretorum doctorū relictis Bern. in omel. xx. sup Cantica. Et multa in hunc modū relicta sunt a sanctis / celeberrime disputata. ¶ Denicq; veritas huius cōclusionis / ex deductōe sequentiū velut ex nubiū obtectarū depositione magis eluceret.

§ Si sic cōcessione enum sup ponit q̄ posibilis sit casus in q̄ frater Carthusien. etiā ꝑfectus / obligēt vesci carnibus / alios sibi ministrare teneat. Sup addit ad hoc q̄ illud nō obstat rōnabilitati legis antedicte. Probat̄ suppositū in casu necessitatis extreme q̄m dabilis est casus infirmitatis vbi medicorum expertoꝝ iudiciū / cōscia fratrum infirmitatis / aliorū sibi ministrantium / dictabunt q̄ ipse egrotus absq; dubio moriet / si nō aduiuet ꝑ esum carnium. / edendo carneo cōualesceret. Hec satis esse videt ad necessitatē possibilitatē necessitatis dicimus extreme / illud q̄ scripsit quidā medicorum mgr Arnoldus de villa nova / p dissolutione dubietatis ꝑpositi. Ait enī q̄ in egritudine q̄libet curabili humidū radicale sufficienter restaurari pōt ꝑ vitella ouorū absq; esu carniū requisito. Decoctio nō vsq; quaq; sufficiat. nec difficulter reduci melit. Stabit itaq; q̄ languēs de q̄ est sermo vēm abominabile valet edum ꝑter carnes. aut usu carū. / ꝑsertim vitella ouorū fabricata / et comedere illa salubrē aut absq; vomitu nō valeat. ¶ Sed tū ne cōtrouersia aut calūnie materia in longius ꝑcedat dabo casū possibilē vbi aliqđ carth. cuā sanus morietur absq; remedio. nisi carnib⁹ vtat / ꝑsentiat. reputa si deducet⁹ sit in manib⁹ tyrannoꝝ. vbi vel ex necessitate vel aliunde nihil ꝑmittet sibi offerri ad edēdū ꝑter carnes. Quereꝝ ē / q̄ in hoc vel ꝑsili casu necessitatis. an hmōi carnib⁹ tenebit carnes comedere / et si sic. hō intētū. ¶ Si diceret aliqs q̄ potuit eligere habebit mortē fame. dicere eidem oppobrium ex ꝑsui in sacrā manū iniurie et erit summe occasor. Juxta illud vulgatū Ambrosij. Sicut fame morientē si nō pauisti occidisti. nec ad se vim q̄ ad alios ꝑtinet

prium hoc etiam dicē. Preterea consuetudo aut cōstitutio generalis ecclesie de non comedendo carnium aut veneris nō obligaret ad sui observationē in casibus possibilis extreme necessitatis: imo nec excusaret aliquē ab homicidio qui eis posset subuenire tam p̄ eisum carnis: vel aliū non spōtaneē ministrat. Secludēdo tñ spōtaneū ministrādo. Secludēdo tñ spōtaneū ministrādo. Secludēdo tñ spōtaneū ministrādo

Ino certe homis qz, pus sunt ad malum ab
adolescentia q̄ naturaliq; in freno z chamo
cohibendi. vt ex domari pñt qui efferuescunt z effrenes fiūt. Dum ergo parcula ea
q̄ ipsa licentia deteriores. Omnes enī
deteriores iumus licentia vt Lorencius di-
cit. Quā obrem si cibis aliquis nullet in ab-
stinentie p̄cepta consultus expōe de come-
stionis carnis formulandum erat ne pau-
latim succedentibus quibus magis ac ma-
gis inolescere z cupidā bonā licentia
et tandem plus ad voluptatem q̄ necessi-
tatem deserviret. Eorum hoc declarabit
amplius sequentia. z experientia teste de-
prendes.

¶ Sciam postremo conclusio ¶ Rnem potius q̄ abbreviatio vi-
te corpalis aut sanitatis debili-
tatio nō tollunt rōnabilitatem prefate le-
gis aut statuti. ¶ Non pernitio inuniter
tractandum hic esse arbitror: et declaran-
dum quēadmodum licitum sit agere mul-
ta hec cpalia siue spūalia sint, per que in
quibus abbreviat domo vitam suam. aut
infirmitatis debilitatem incurrit. ¶ Be-
cludo tñ in primis q̄ intento talis boni ci-
uis a suare consumptis cursum. i. perio-
dum cruis fac non sexit diuerse z immo-
deste sup eo qđ est abbreviare vitam suā.
vel corpus in egritudinem trahere, tam̄
sup fine principali, aut q̄ nō fiat p̄ fine p̄
habito z negnā. quēadmodum multa de-
speratorum z furiosorum suas ferre nō valē-
tium, fecisse legunt. z vt stoycōrū error fa-
cere consuluerat. In hoc siquidem casu ta-
les grauiter peccant z p̄ legem merito obno-
xiant. Die habet ēs veritatis locum ille
Dieronymi sanctus. q̄ nō refert si quis
p̄ immoderatam abstinentiā se penitus
interficiat aut subito. Dico similis p̄bo
qđ assumptū z licere scz plerūq; abbrevia-
re vitam suam in variis occupatiōibus
studijs z artibus. ¶ Ad oppositum tñ as-
sertionē sequunt absurditates immere. in-
ter quas illa nō mediocris est. q̄ quilibet
teneret vacare studio medicine, aut medi-
corum consilijs aut regiminibus cōtinue
vti deberet. Quare licet Constat nempe. q̄
ex ignorantia medicinarū p̄servationarū
ab infirmitate. z cōservationarū sanitatis.
ex omissione vnius medicinalis regiminis
minimi q̄ in cibis egritudines, vite ab-
breviationē incurrimus. ¶ Rursus quili-
bet obligaret desistere ab opibus z actibus
et quib⁹ venūt cōiter debilitatio in cor-
pore. z ruine cōruptio et lesio: subsequē
pserim dum ep̄a sunt in tpate, z ter numio
gelu vel estu fervido disrumpant armonias
debite sanitatis. ¶ Quid pinde? Dic cer-
te agricole, colere terrā. opilio pascere gre-
gem. vindemiator vuas colligere. rurales
raleare fenum vel segetes, aurifex legationē
explere, desisteret. Et ita passim in omni-
bus hmōi penalibus opibus z debite va-
litudini nō parū aduersis, valebit argu-
mum. ¶ Ceterū posito isto, cōdemnarent
eos diuites qui delicatis ac p̄ciosis alimē-
tis, nō occurrūt morbis pauperū. si semp
modis oībus licitos possibilibus, sit sani
tas in se vel aliqs de necessitate fernāda vel
egritudo pellenda. ¶ Porro cui dubium
esse p̄t quin multarius exercitatio secū pla
rima accumulet corpis incōmoda. nūc in
ipso belli apparatu, nunc in tēpestatibus aut
frigoribus aut sub dio. demū in ipso hostili cō-
flictu. Quis neget in his abbreviare vitaz
multiplicater corpalem? Quid enumerem
labores estus, frigora, famem, sitim, curas
vigilias z vulnera, quibus ipsa plerūq; vi-
ta funditus extinguit? Quis tñ dixerit, p̄
per hec repelli a militando regno et aliis
reipublice rectores tanq̄ iniuste agāt z in
seipsos manus injiciant. ¶ Demū q̄ de ipis
mercatoribus quid dicturi sunt nostre po-
sitiōi aduersantes. de quibus ait ꝑ Flaccus.
Impiger extremos curris mercator ad indos. Per mare pauperē fugiens p̄ saxa per
ignes. Quis nō videat q̄ tam ipsi q̄ innu-
merabiles hmōi. hec z similia agendo pa-
tiendoq; vitam abbreviant? Quis nesci-
at q̄ egritudinibus varijs atterunt. Cle-
rum tñ cpalia solummodo numeramus p
quibus ad piscendis cōseruandis. aut re-
cuperandis nō dico infirmitati sed vite pe-
riculo: morti, licenter nos exponimus.
¶ Concludamus igit̄ ar guētes animo
rū ad maius q̄ p bonis spūalibus acquirē
dis. cōseruādis, aut recuperādis seu reslaue-

randis. vel p malis depellendis nō est q̄
modolibet illicitū vel irrōnabile sibi p̄ce-
ra. Quāobrem ipsi carthusiens. p̄fit subjec
regule vel statuto, ad cuius nobilem ob-
servationem, sequē q̄q; abbreviatio
vite corpalis vel debilitatio sanitatis incur-
rē. ¶ Sed oppetat forte scrupulosus aliq̄s z queret. si licerat omnino medicinas
spernere? Dicerem in enumeratis cpalib⁹
exercitijs. Ita sit qualitercunq; z quocūq;
vitam cōsumere? Et si sic dicē licitū es-
cam fuisse videri pōt: licebit cuilibet abs-
q; vicio temptandi deum, omnibus se pe-
rialis morbis z mortis imponendum
obiectare. Illud vo non dum quisq̄ dixit
Respondeamus dicendo. q̄ in plenitudine
temporis sicut z in reliquis omnibus observa-
re cōuenit. puerbium illud poetici a Te-
rentio cōmemoratū. Ne quid nimis. Nō
Dicamus plus. exposit dicēs. Est modus in
rebus sunt certi denīq; fines. Vltra quos
citra q̄ nequit cōsistere rectum. Hoc dicit
pōs defendo. no virtutē esse in medio. non
quidem indiu subili, sed in certa tantitu
ne. qui est signum ad sagittam. ¶ Alterō
qualiter accipiendum sit medium hmōi.
si quisq̄ eterno ppat inquirere? Rūdeat
p̄ meidem pōs q̄ medium illud est q̄ ad
nos et ve sapiens iudicabit. Preq; ēs pōt
aliter sub generali regula vel arte notifica-
ri tale medium. Jdcirco verius quā mul-
ta gignit experientia, certiusq̄ ars sola, tale
medium coniecturat. Et q̄ attendit par-
ticulares circūstantias omnes clarius z so-
lidius opatur. q̄q; ars z doctrina multas
afferant cōmodi tatem. virtutis exercitijs
querētibus. ¶ Sufficiat ergo nobis p̄ nūc
verificasse id qđ assumptū est. z ondisse q̄
medium sobrietatis z abstinētie in posito
nō sic indicabile a sapiēte q̄ eis debili-
tatio corpis z omne discrimen mortis
seu male valitudinis, eniret. ¶ Sz ve-
rumtamen ad bona spūalia, bona virtutum
polliq̄ locuti fuim⁹ de bonis cpalibus vbi
longe minus videret exculabilis p̄ acqui-
sitōe earundē abbreviatio quātalibet vite
corpalis. Enumeremus q̄ aliqa radices
cās vel rōes spūales, ppt q̄s licitū è vite h⁹
mortalitatis detrimentum subire vel ꝑdere.
¶ Et primo quidē ad obedientiā deo. Dein
de ad sanctificandū p̄ximū. Rursus p̄ fi-
gmine charitatiuo p̄ximi. Terio p̄ emi-
tatōe grauis scādali. Porro ad acquirēdū
meritum sc̄m vel in alio. Et ad extremū p̄
extirpatōe vicioq; z carnis ad spūs subiec-
tionē. ¶ Constat ei q̄ ad primū q̄ obediens
sit licite impare vt hō subeat mortē corpa
lē p̄ fide sustinēda. exēplo martyrū. vbi
deus hoi revelaret. qui ēadem tñ de simila
ne z alijs multis sentit Aug. de ciuit. dei.
Habet enī diuitē mortis impūs. Addo
adhuc q̄ et si ei nō obligaret ex sententia
sum p̄dere q̄ licē ad necē q̄n etiam est. p̄ce-
ti in casu, publicus tyrannus aliquē ꝑ̄ci-
pare sc; z spōtanee morti tradere se in ate-
stationē z laudez fidei sue. Dic enī plures
martyrū fecisse narrant. q̄ vel nō esset
p̄sequētibus. vel eos ei potuisset emulari
a se repulerūt. vt scā legio Thebeorū aut
denīq; veritatē eius inuitos z furibundos ve
tra publicauerit. Aliū necessaria est in h⁹
loco p̄sideratio periculorū circūstantiarū
et eventus spēi. docēs q̄n z vbi hoc fas cu-
sit. Si enī hoc fieri semp licerent nec fugis-
set xp̄s. nec dixisset aplis. Cum vos p̄cuti
fuerint in vna ciuitate fugite in aliam.
¶ Sclarō sient z sequēs erit accōmodabi
lior est qua agimus. Sanctificatio nāq; iu
stitia, sepe iubet multa fieri p̄ q̄ abbrevia-
tionē sequi vite p̄spicuū est. Videmus h⁹
in iustitia forensi. z pcla publica. ēi in car
ceribus q̄n alijs vindictarū z punitionū
modis innumeris. p̄ famem. p̄ sitim. nu-
ditatem. alicui⁹ verbera. exilium. reclusio-
nem in aere pestilenti z fetulento. z p̄ filia
hoīm p̄ peccatis mortibus. In foro enī
pentenali quotidianū est. Et q̄n dubi-
um removat, quin liceat istas punitionū af
flictōes, penas volūtarie subire, z suscep-
tas p̄ sanctificando iustitie z deo p̄ peccā-
tis laudabiliter tolerare. Est quorundam
opinio de cōdemnato iuste ad mortē p̄ su-
spendiū q̄ carceris aut famem, q̄ pōt ab sq̄
delicto subterfugere, si nihil obstet evasio-
ni sue, cuius oppositum nō improbabiliē
tradunt alij dicētes q̄ manere teneē. ne vi
olet iustitiā z sistam publicā in celarā. Fi-
losophus q̄ nāq; nō se habet veritas de
obligatōe ad vnū istoz vel ad alterū, nemi
nē dubitare arbitror quin cōdemnatus alig

ḡnis talia ad extremū supplicū meritorie
posset nō fugere cū pateret quēmo liber per
negligentiā custodū ꝓpe vltro subiret ex
pectare finem quā scit a se meritā ꝛa iusto
iudice fulminatā. Sed videri posset nō
esse penitus impossibile hoīem crimino-
sum posse adiudicari vel finē p se punire
quēad modū ꝑ alios iustissime fit. siue per
morte siue p famis inedie. ¶ Et hac cōsi-
derōe fecisse ꝛ publice iustitie rōnabil
operatōe fecisse ꝛ publice iustitie rōnabil
colligit iustificatio religionis carthusien.
simo ꝛ altiori iudicio. Cur em nō po-
terit alios peccatoꝝ suoꝝ ꝛ flagitioꝝ cō
sortes q̄ demeruerūt mortē eternā animo ꝛ
equalem si publicarent. cur inquā nō pote-
rit tale rigor vite a suo iudice secreto aut
cōfessio est impositū tolerare. aut cōsulū
suscipe. q̄ multo minus puideat se vi-
ctuū ꝛ infirmitatibus fatigandū. Legat
Job. Bernarta mōtis ſnat. qui climacus
dē. in illo gradu scale mystice. in q̄ de pria
loquē. Refert. plecto stupēda. ꝛ forte ma-
gis admirāda q̄ imitāda sup voluntario
capare quo tandē deū placare sibi volenta-
tuū. Et horū ꝓpositōe sedula: liquet. q̄ rō
nabilis sit ꝓ peccatoribus carthusien. l. vi-
uendo seueriꝰ immo ꝛ ꝓ iustis. quatus
deo satisfaciant ꝓ peccatis ꝓprijs vel alie-
nis. tepe misericordie. ne seueritas puniat
cōpabilr ille purgatorij ignis aut gehēna
¶ Terciā rōnem assignauimus eiusdē
fraternalis imitatrie esse xpi. qui peccata
nostra ipse tulit. ꝛ languores nos ipe por
tauit. Sic venerabilis ꝛ sanctus paulinus
Nolane verbis ego ꝓ filio vidue durā ser-
uitutē barbarorū sponte subijt. Sic vene-
rabilis sanctulus ꝓ dyacono moriturus se
met ꝓbauit morte discriminis. Sic denigz
olim fieri ꝛ nunc in ecclesia q̄die ꝓspicimus.
Nam ꝛ ob hanc ꝓcipue rōnem fuerunt
religiones instituite ad satisfaciendū
ꝓ pcis fundatorū. ꝛ generalr olim. Sunt
nempe aliqui in statu plangendi. sicut a
lij in statu acquirendi in certa varietate dono-
rum ꝛ officiorū corpus xpi mystici q̄ distri
buit spūs sanctus ꝓ vt cui. Si ergo
Cleanthes est simo merces magna ꝛ ꝓ alioꝝ
delictis satisfactionē in corpe ꝓ ꝓprio sus-
tinere: habet rōnē ꝓfecto vitā in hoc ꝓpera-
tio breuiare. ¶ Laudat imperatorio illius
iusticia ꝛ cautela. q̄ ꝓ filio vidue ad exec-
tionē amboꝝ oculoꝝ adiudicato / oculi
vnius saluationē in filio ꝓprio / alterius ocu
lorū suoꝝ iactura redemit. Collaudat po-
stremo illius amoris par ꝛ vinculū insignie
apud plōos. vbi vterq; amicoꝝ vicissim ꝓ
altero cōcertabat occūbere. Silr de regine
q̄dā Andriocena ꝛ multe tractat. Amb. de
clamatore. Cur q̄ carcāt pcepto ipi certū,
cur nō magis actoliāt laudib⁹ sup eoꝝ ca-
ritate. q̄ q̄nq; a ꝓprio patio immunes ꝛ ex
purgati. nihilomin⁹ fuerūt sup se crimina
aliorū in abstinētijs ꝛ infirmitatib⁹ plurima
et q̄dāmō alam suā ꝓ alijs ponūt. Collau
dandi ꝓfecto sūt obtrectatores eoꝝ oppro
brio digni. ꝑsertim si ecclesiastici sūt. Pax
q̄ impietas ē eos illud in alijs scalpare q̄
suū deberet cē officiū ꝛ exercere. l. semetip-
sos in talibus abstinētijs ꝛ si non olino ta-
liter ꝓ salute fideliū rōna placatōe ꝓme
renda ꝛ aduersis ptātib⁹ debellādis. Pax
arma dericoꝝ sūt iuuenis plāctꝰ ꝛ lacrime.
¶ Cerū in q̄rta rōe posuim⁹ cautatōz
scādali. Ꝓto q̄ nō dico mala valitudo
si ipsa etiā mozo subeūda nōnunq; ē. Au-
diam⁹ aplm. Si esca inqt scādalizat fratrē
meū / nō mādncabo carnes in eternū. Sit
fm hoc aliqs positus in vltia necessitate fa
mis / cotā idolatria. nō alijs obio vesci per
mittūt eū q̄ idolothicio. nūq̄d nō subibit
talis ꝓpe morte famelicꝰ q̄ comedat scā-
dalū sue fidei. apō idolatras. aut apō frēs
xpianos simplices. si ex hac esu pati scādalū
ꝓbabilr formidē? Puto in supplm ma
gis ad euitatōz scādali pusillox q̄ ad pōz
corpis refrenatōz asperisse cū dixit. Castigo
corp⁹ meuz ꝛ ī seruitutē redigo. Cur h⁹
ego Paule? Hec inqt cū alijs ꝓ dicauero
ipse reprob⁹ fuerim. Nolo dicāt auditores
mei. Ipse plen Petre / te inimicis ꝓdi-
dit. Ipse replcta bursa aut arca argēto aut
ro ꝛ vestib⁹ plurimis / frugalitatē nobis libe-
ralitatēq; ꝛ idumētoꝝ peritatē suadē conat
Me dicit ē / curet ꝓmo scipm. Videris hic
mgri ꝛ frēs / q̄ necessaria ē amplior vite aut
sterilis ꝑdicato⁹ b⁹ platio ꝛ curatio q̄ in
alijs. ꝛ si nō ob aliud: ad h⁹ tm qz alioq; ef
ficax reddit verbū suū. aut oblocutōes a
subditis suis patiāt. Hec ecclā patie⁹ q̄

ipso edomitam sentiant carnē suā. aut si ob
inde pari vite carnalis dispendium ꝓme
scant. Traducamus nūc ad rem q̄ tracta
tōem hmōi. ¶ Sit aliquis carth. vir ꝓ
batus in vltima egritudine constitutus a
qua liberabilr si carnibus vtat. et sciat hoc
ipse seu p reuelationē seu p medicoꝝ fina
lem attestationē. seu qz tale ē suū dictamē
conscie. Ad quid erit ait nihilominus quēad
modū verisimile est q̄ cometione sua / frēs a
lij vel pītes vel absentes eo ad ḡ fama vola
uerit scādalis abundē. tum qz insolitū est. tū
qz nō sufficiēter erūt informati de casu ne-
cessitatis sue extreme. Denigz qz tentabilr
vehemēter ad exemplū illius assumere su-
di carnes in cibos. etiā ꝑter ꝛ extra necessi-
tatē extremā. ꝓ formidabile ꝓinde vir hmōi
nō absqz rōe / ne rigor ordinis paulatim la
xatus / tādē funditus euanescat neqz reme
dij locꝰ habeat. Quare nō ꝛ qz nimirū semel
lapsa religio (vt experti scripserūt) nūq̄ aut
vix repari pōt. Nona facilius a fundamē-
tis cōderet. ꝓt quilibet sup hoc certū red
dere aliena facta multarū religionū. q̄ ab
initio summe discipline fuerūt. sed ꝓ licen
tias ꝛ laratōes primitus modicas deceptos
maiores / in hanc tandē effrenationē corru
erūt vt nihil plus abstineāt a secularibus
nulla in silētio. in iciunijs. esu carnū. ꝛa-
lijs disciplinis diuersitas inuenit. intantū
quidē. vt apud multos stupor sit. si cū ꝓfes
sionis sue ꝛ vow integritate ꝛ fama saluis /
tales viuere arbitrēt. ¶ Sed relinquēs alt
os sibipsis. Quero si carthusien. ille quez
loquitur teneat aut salte iure possit in casu
nō abstinere a carnibus / dū talia pie reco
gitat. revolute ꝛ formidate? Estimo plane
neminē sane intelligētiū vnq̄ dubitaturū
an hoc possit ꝛ plēo spero dicturos fore q̄
ad hoc ꝓ scādali vitatōe obligat. Siquī-
dem plus est ala ꝓmi q̄ corpus ꝓprium
aut esca. Quāto plus q̄ estimāde sunt tot
alie ꝓtes ꝛ future. imo tota carthusien. re
ligio. tota severitas. totaqz disciplina. Ut
q̄d ꝓbatus vir / ꝓ modicis vite diebus ī
velit nolit priuato / tale religioni sue diserī
men afferret? At q̄d ꝑtera ꝓ restauratōe
mēbri pestilo ꝛ paulo post necessario deser-
ti totū corpus mysticū in cetera sanio-
ribus mēbris detrimēq; patiet? Quō da-

Dilatet aut quiescat. qñ inundauerit oĩa tribulatio sup terrã sensualitatẽ/ regredi ꝓpellit cõ colubra ad interiora arcã cordis. Cui vo ieiunij tales aut tribulationũ acerbitates assumẽde sũt ꝑ se ingerere repulerit murabor eas assumẽdo ꝑ se ingerere repellere nitar bonis tñ exercitijs ꝑplatõis. Et si nõ assidue ꝓpter sepe cito animo. attentus cõi mõ cogitatõe/ alioꝝ. sicut a cõi ritu vt mendi vel ad ꝙd nõ semel abducat. Videtur ꝙ quandã seruat ꝓplatõis venti in q̃ frigidate põi poluerit. ipsũ vicium aspitus ¶ Ꝑ cetro ꝙd ager fortunatus vino. ꝙd ze lino alsũ. ꝙd ispo. ꝙd fides. et charitas. vel vt ipse in boetio generẽt vel gignit ꝓ seruent. augeant roborent. Et tum nõ magnipẽdet corpis iacturã. dũmõ p eaz finis sui habeat. ¶ Cæterũ antẽde obi ꝙd debeas sic sanitatẽ curatõi a vicio. qñ vt corpus redimas ferrũ patiens ignẽ inde Flasco. ¶ Diceret aliq. ſz nõ determino. q̃ ꝑ euitatõe doloris nimij aut deformitatis fas esset alicui⁹ morbũ medicis incuratũ relinquere. cui q̃ morbo dimisso breuiare vita. Dec abstinentia quãto rõnabili⁹ tolerabit ad euitandos dolores nõ mortẽ meos sz ꝓpio vicio ꝓmẽdis sempiternos. ¶ Addam⁹ qd ꝓfuerudo naturã imutat vsq; adeo/ vt venenũ ab⁹ eẽ possit. Adultoriũ audiui aternus religiosus. quibus in egritudine uisus carnis cõcedit dicẽtes abominationẽ eis fieri. nauseã si carneo gustent. Malũq; ingerit carere. qñ valet in eis cõstituendo quã pbo alterã dicat eẽ naturam. ¶ Esto dem⁹q; q̃ ex esu carniũ ꝓueniret in cibus ꝓdicte necessitatis/ ꝓlongatio qualiscũq; vitẽdi. dã nouit si deterior et hoc postmodũ egritudo. aut lassitudo sequatur. Audi sile. Essent aliqñ ponẽdi quedaz medicinales vtpote laxatiue satis idonee ꝓ ꝑsenti statu patientis. dissuadẽt illas fidi medici. ne ex usu taliũ pigra et segnis in futurũ reddat natura. Subinde credamus ergo. Asserentẽ itaq; audiui enim de carthusiẽsibus virũ plane docissimum. q̃ plures numero morerent aut egrotarent in eoꝝ religione/ si carnibus vterent. Cum sum addebat q̃ vigilie et solitudo et quies ceteraq; huiusmodi bñdi exercitia/ digestionẽ impediũt. et ita cruditatẽ qnãdaz in stomacho relinquũt. Addo alia quia vix aut raro/ temperate et sobrie inter hec gule illecebrosa versarent. Nã cur ob aliud sapiens vitus medicorũ dicit/ plures ex gula q̃ gladio. Quod si nullus diceret/ tñ experientia loquẽte cognoscit. Cur aliunde ꝓcer ea religiosi rurales a carnibus imo et a vino et a ceteris gule blandimẽtibus cibis longe sanos. senectã maiorẽ sepi⁹ attingũt q̃ alij voluptuose et opulẽte talib⁹ enutriti. Ꝓpoderãt scio ille q̃ alium reficiũt causse q̃ diximus vt dedecẽt sobrietas. tñ ita loquendũ fuit carnalibus q̃ carnalia ꝓferũt. Ita eoꝝ iniquitatẽ mentiri sibi docere debuim⁹. q̃ abbreuiationẽ vitẽdi alijs obijciunt ꝓ crimine/ sua vitã frequẽtiuo deus quãto indecẽtius nequius et sordidi⁹ sua voracitate et inglnuie macrãt suffocãte et necãte. Qñ in multis esus (iuxta sapientis vbũ) multa ẽ infirmitas. Et sim ꝓ ueritate eligiani verbi. multos etiã vinolentiũ somni umq; sepelinit ¶ Postremo ꝙd eradicatõ viciosarũ libidinũ in seipso seruentiũ fieri suadet. qñ nõnulli (q̃ occasionez ꝓstabat alĩs luxurie sue pulcrietudo) seipsos lacerabãt in facie. aut cũ suo periculio ingẽtib⁹ etules aufugerũt. Vulgata est iosephi hystoria. necnõ Bñdicti Bern. et siliũ. Reputo est mihi insuperabile sanctoꝝ patrũ. qui vt elationẽ ex suis virtutibus ꝓfugarent ꝓpe fecerunt in alia/ magnis a deo ꝓbis obtinuit/ vt demonis ce passioni corpus subiacerent/

¶ Nõ exagemur vlteri⁹ in materia lasciuissima de acquisitõe veneris et omissione vicioꝝ. stringat sermo ad vsucẽ vnicã castitatem. et quẽ quẽ velut clauũ clauo retundamus. Quero ab aduersarijs si vouere liceat ꝑpetuã castitatẽ/ Non ita impudenter desipiũt vt hoc negẽt. Nõ negabunt insup ꝙn dabil⁹ sit casus necessitatis extreme q̃ vel a tyranno aliq; vel ꝓpter abscidãlã obscenitatem humoris putrescentis (vt fieri ꝑt) periclitabit vita eius q̃ vouit castitatẽ si non sumat ab ope carnali remediũ. Dico q̃ talis nõ dico fornicari vel adulterari sz matrimonialiter vxorẽ assumere/ et cũ ea carnaliter cogi scire posset et deberet. qñ hoc agẽdo diuturnius viueret vt supponit? Si rideat q̃ vo cũ castitatis impedit matrimoniũ. Idẽm etiã in illo casu necessitatis extreme. Quero ꝓpo. Qñ hoc bz vt cũ vouũ illud bñana ꝓmissio

Solũtate emissam fuerit. ac ꝓinde ꝓcepto filio vino nõ occidere q̃ pacto põt obuiare et Ita eũ ꝓuo arguẽti et secũ ꝓcludẽte. Rursus pe sibi a papa ꝓcedi dispẽsatio ꝑbendi q̃ dispẽsatõe facta/ nunq̃d vtolari tenebit ꝓ lato vsu carnali salutari uouere suẽpturi si poterit subire mortẽ ne castitatis sue vũquat aut viduat⁹ orear? ¶ Si ꝓmũ nobis donent. cur nõ ita dicere possim⁹ q̃ nõ obstãte eã necessitate extreme aut supioris auctẽte ꝓpetuo vouere certa sobrietas sicut et castitas? Si vo dicãt in cõiorẽ opinionẽ q̃ talis etiã nõ vouẽs possit licite pati mortẽ ꝑ seruatõe castitatis ꝑpetue. cui⁹ b⁹ patiendi neq; obligẽ. Ocle desiderare vt nob⁹ darẽt diuersitatis rõnẽ in castitate et sobrietate. q̃re nõ vtrũ obligarent filios b⁹ diuini ꝓcepti trãsgressio. Nõ occides. nũq̃d tal⁹ ꝑseuerant casti⁹ i casu nro sicta scip̃m primere dicẽdus ẽ inter ꝑtarios. q̃ ad vitã seruandã ꝑ eidẽ licat exitus ꝑ mrimoniũ. sicut de placuerant abijcere carnes nobis opponũt. ¶ Diceret forsitsio q̃ nulla ẽ põderatio digna ꝓ tantis aie fim sapiẽtẽ. Ginculũ insup mrimonij nõ tpale est sz ꝓpetuũ et multa secũ fert incõmoda. Tribulationẽ sinũt apli obẽbunt bmõi. Volo b ꝓuocat ꝓcedere. nec ẽ alterutrã ptẽ litã serre sniaz. nolo. qñ dicãt ꝓ nobis ẽ. Nam si mors ꝓ castitatis vtute tolerat/ vbi etiã sine delicto pateret euadẽdi libertas/ fas ẽ ꝓ vtuto adeptõe vel ꝓseruatõe/ vitã nõ solũ abbreuiare. sz etiã vltro ꝓdere. ꝙd b ꝓbãdũ assumebam⁹. Si vo motu vlq; q̃ deuinãda eẽt in casu necessitatis tal. et tm vouẽ castitatis non indiscrete factũ fuit ꝙ talẽ casũ nõ exemerit/ cõuincat silitudo ꝙ statutũ de abstinẽtia a carnib⁹ rõnabilit tantũ vel tatũ ẽ. etiã si nulla sit exceptõe ꝓ expssa vba vallatũ. puti secta ꝓclusione dicebaz. ¶ Obmutescat ꝙ obtrectatoꝝ q̃libet sz sanctũ carthusie sobrietatẽ qn potu⁹ R
verenter ipsam tã q̃ imitatricẽ Jobis baptiste abstinẽtiã. Fim ꝓtem lectio monẽte textũ. tang̃ insup scoꝝ paterũ repũtans exẽpla atq; vestigia. Acceptet ꝓterea. tang̃ satisfactoria. ꝓ laicis aliemq; edictio ex magno iustitie atq; caritatis zelo. Collaudet etiã velut ꝓficuo aiaꝝ exploꝝ merito. Denicq; suscipiat q̃si generatiua virtutũ. tã moralium q̃ intellectualiũ et vicioſarũ expiditum potenter repellua. ¶ Nunc ad medicos cõuersus obsecro et obtestor eos ꝓ salutem aliẽ sine/ q̃ imo arte sua q̃ est de medẽdo corporibus/ aut arte q̃ est regimẽ aiarũ nequaq̃ ope vel cõsilio dãnabilia ꝓponãt. sciant et obseruẽt/ qm̃ sicut aie corpus/ ita medicina theologie et moralis de/ sicut archi tectonice. subdita equũ ẽ seruire et ancillari. Ad nullũ ideo sanitatẽ corpis/ medici aspirare oz modo aut remedijs/ aie salutẽ ꝓiudicio. alioq̃n abunẽ arte ꝓpria. et deũ in se ipm ꝓprio gratuite offendit. Cautũ q̃ vtenti ꝓsonũ dei sui egrotãb⁹. ꝑtinaciosꝫ ꝓsilijs. Caute ẽt nedũ sanare corpa alienum studẽt. sanitet aias suas et aliena. aut ne deo irato/ vtrũq; corpa et alia pereat. Si altissim⁹ e terra medicinã creauit sicut affirmat sapiẽs/ nõ ꝓpugnẽt q̃so deũ ꝓ donis suis. Audiãt medici eius de sapientia ꝓsilijs et oremus deũ vt ꝓsperẽt i manib⁹ opa eoꝝ. Sic etiã fim eiusdẽ pollicitatoꝝ disciplina medici ꝓ qua se suiq; arte deo subijcit/ exaltabit caput eoꝝ ¶ Ad nouissimũ nolo putet me aliq̃s ꝓ dicta dicendi ꝓcedẽdi/ secludere velle discretionis vtutẽ et abstinẽtia et seruãda vel assumẽda. Scio itaq; sic ꝓpio determinate q̃ ad deteriorẽ exitũ et cui min⁹ ẽ remedij trahit abstinẽtia indiscreta q̃ edacitas immoderata. Dec aũt discretionis vt⁹ nũq̃ medi⁹ q̃ i bũlitate et obedientia seruat. dũ vicz ꝓ ꝓ suo sensus deserit et alieno prudẽtiꝫ et reptoꝝ ꝓsilio/ ꝓmpte paret aut subijcit. Dec aũt obedientia discretionis mr/ vbi melius q̃ in religionũ ꝓfessoꝝ locũ bz? Illic enim gilat supioꝝ exercitata discretio et sua vnicuiq; ꝓ qualitate ꝓdutiosa loca aut epis abstinentiã limitet et mẽsuret. neq̃ ꝓ uino officio sancitũ ẽ/ tollat aliud aut notabili⁹ ꝓdiat. Sanũt q̃ corpalis exercitatio ad modicuz vtilis ẽ. nisi ꝓ ꝑuo muat pietatẽ q̃ ad oia valet. ¶ Si ꝓstulabit a me forsan aliq̃s minꝰ instructꝰ. ꝙd pontificũ i abstinẽtia ne imo derata sit pudẽs rectoꝫ arteꝫ oriti? Rndeo q̃ nõ laboreo. nõ et ꝓpterea nõ ꝓinde abbreuiatoꝝ istã vite corpalis. tãtũ dẽ ꝓsiderat ꝑtũ ne salus dilabãt debeat ac stolidi/ ꝓ excellentia i scientia aut fidei dãnã. et vt ñ ex ꝓtis rõnis iudiciũ euertat sãb⁹ ꝑtni vehemẽt lesio/ ledit q̃ ꝓdeuolo

Ellus ꝑter cōfessionē mutuā p statu pūi
sus ad intellectū. Sit ꝑcedo quātuscū
ber abstinēcie rigor. dūmō sana t integra
sensuū vtilitas t iudicii rōnis ipeturba
tū maneat. salua erūt oīa. Amen. ꝙ ꝫ hāc
sensuū t rōnis integritatē aliqs suptor a
subditis extorqueat abstinentiā etiaz in die
veneris sctā. si nō ꝑ impari pōna tole
rādi. quū nō oīa possim⁹ oēs ille dixit
onera alterutri⁹ quasi singul⁹ put op⁹ hūt
Affirmo q̄ nō discretos sz destructos. si
entes ꝙ tot⁹ dūs ē. t tūc ꝑnitiosa pe
stis occlūdas. Hā q̄d fiet subito lesa ra
tōne et sensuū ꝑturbatōe? Reddit siqdez
debes. asp arrogātus. t intractabilis. velut
sial bruta. nec iā rōnis esu vtat. sz furor
et insipiētie causā dederit ipeta circūagi
tē t rapeat. Ruit postremo i hāc desperā
dōnis foueā. et sibi sapiēs videat q̄ stoli
dus ē se ducē ē vult q̄ cecus ē. t q̄ ꝑ ꝫ in
opo ē t salubris ꝫ filij. alieno ꝑ sus obedi
re recusat. Currit⁹ q̄ iā ambulat in ma
gnis t mirabilib⁹ sup se. Jāq; reuelatōib⁹
insolitis t miraculis facēdis se cogitat do
nēū. Jā sōnia. iā fantasias oēs ꝑ tēnos sua
ꝑ vsionib⁹ aucēcis a ceptat. Jā deniq;
nūl⁹ misereat ex alto dēs; ꝑmittē corruere e
mōte illo ad quē angelus ascēdit t descen
dit d̄ yabolus. ¶ Videtis q̄ necessaria sit i
rectorib⁹ pia discretio t discreta pietas que
subditos velut cathare cordas nec molles
serre nimis sinat nec lētescere p desidiam.
nec supra modū rēdat ne rūpant ꝑ stolidi
tatē t insipiētiā. Opus ꝑfecto plenū difficu
ltatis. plenū periculi t multe vigilie. sz me
riti grandis t laudis excelse. nec decent pie
nālib⁹ vncto spūi q̄ docet de oībus.
Et hoc ad extremū ꝓpōsse fas ē. q̄ piculo
sa sit indiscretio solitudo. q; cū ceciderit
nō hūt sublevantē. Sec⁹ in religionib⁹ viā
institutis repit. De hac dui q̄ dicrē super
flōne ꝓpositi de nō esu carniū. q̄ ꝫ brevi
tatis amor. quedā intacta t quedā imputa
tata delere ꝓpulerit. De ē laudabil⁹ ab
indiscretōe libera scrōz patrū abstinentia
quā t si ꝑtōr t secularis imitari nō valeo
ne ñ sanis volo. veneror. tū i alijs. āmiror
et colo. veneranda insup colendāq; libens
denūcio t libera voce defendo. Spero ed
ocūq; ex hac pia sedulitate fructū oīonum

suarū mihi ꝓfuturū apud illū qui iussit
ne grauarent̄ corda nra in crapula t ebrie
tate. dūm nām iesum xp̄m q̄ est bñdict⁹ in
in secula seculorū. Amen. Explicit.

Sequūtur quedā ꝑ

positōes excerpte ō lectōe cācellarij pūi
mi. Anno dūi. M. cccc. xxvi. apud sanctū
Victorē occasione cuiusdā dubitatōis in
facto vnius militis carthusiensis.

Quoniam⁹ nunc sermonez
ad occasionē ꝑdicte dubitatio
nis t facte de vellicatōe spicar
alienar ꝑ discipulos xp̄i. an. s.
illic furti vera rō. t ex dīa ad restitutionē
fuerit obligatio. ¶ Introducē hec dubi
tatio q̄ t facti ē. Et vt inf scitōibus aliqb⁹
noiter factis fiat aliq̄ satisfactio de obliga
tis ex furto vel mutuo. si ꝑ religiōis ingres
sum sine īmunes a solucēdo. ¶ Supponā
mus in ꝓmo descriptōe furti. furtū est cō
trectatio rei aliene inuito dño. Hec ē suc
cincta t generalis furti descriptio. cui⁹ de
claratio patere poterit ex corolarijs sequē
tibus. Supponēdo q̄ dīnium rerū est dupl
ex. vnū dūinū. aliud humanū. Dūanū
ē duplex nāle t ciuile seu policiū. De ꝓ
scriptū ē de deo. Dñs vniuersorū tu es. De
altero dicit ap̄lus q̄ oīa nra sunt. Et xp̄us.
Primū q̄rite regnū dei t iusticiā eius. hec
oīa adijcient̄ vobis. De terao scribit ipse
legeo ciuiles t canonice sicut etiā scriptura
sacra sepe cōmemorat. ¶ Primū fundat
titulo creatōis t gubernatōis rerū. Secm
in titulo charitatis t iusticie. Tertiū i re
gulis legis ciuilis t canonice post peccatū
¶ Dicā ꝫ veluti corollaria declarationēz
declaratiua ꝓsecutōe. q̄ deo appropriatē
iubēte detentionē vel contrectationē cuiuscū
q; rei nullū ꝓmittē furtū ab eo q̄ talem se
hr̄e sat approbatōnē Sic excusāt filij isr̄l
a furto dū spoliauerūt egyptios. Et intel
ligit dū talio vtat t moneat in hac spoliati
one. auctē legis dīne. nō ꝓpria libidine ra
piēdi. ¶ Dicā⁹ vltra. q̄ in abusu cuiuscūq;
rei ꝫ legē dei ꝓmittē aliq̄ sine furtū. q̄ sit
quedā contrectatio rei aliene q̄. s. ē ipsi⁹ dei.
inuito eo. i. ꝫdicētē t vetāte. ¶ Sequit
q̄ libet iusticiā ꝑ vtutē q̄libet. sine fur
to. t hoc vtēdo t̄m legeo ipsius charitatis

q; t̄m eam est dño oīm oīa possidēs. Da
oppositū. iā fieret extra charitatē in cuius
cumlo fundat̄ hoc dīnium. ¶ Sedē q̄ oīa
pertō q̄ abunt̄ creatura/dicit ꝑ furē ꝫ quēli
bet iustū. q; abunt̄ re iustoz ipso nolent⁹
hūc abusum. ¶ Sedē q̄ vtēs re q̄ a nullo
ꝑ tūc possessa ē cuiuis nō ē ex eo furē cēsēd⁹
q; qō nullius ē occupāti ꝑcedit. ¶ Sedē q̄
vtens re quā q̄libet ꝫ ꝑ derelicta vt aliq̄
ꝑ derelicta t̄m interpretationē iuris/nō est
dicēd⁹ furē. Et b fundat̄ rōnabilitas ꝓscri
ptōis t iusta detētio rei q̄ ꝑtō fuit aliena.
Justa inquā nedū i foro ꝫtētioso sz cōscie
¶ Sedē q̄ vtēs re aliq̄ in casu necessitatis
extreme/nō cē cēsend⁹ furē. q; nō fit hic cō
trectatio inuito dño t̄m iuris dūini t nā
lis. imo t ciuilis interpretanōz. Cōcedūt ei
in casu necessitat̄ oīa cē cōia. put in terra
ꝑnū sufficiāt̄ fundatū ē. ¶ Sedē q̄ vtens
re modici p̄cij q̄ q̄si ꝑ nullo reputat̄/non
ꝫ cēseri furē. q; nō iudicat̄ q̄ dñs hoc non
velit/aut nō vellet si hoc sciret. Attēdit ꝫ modicitas p̄cij t̄m psonaz t rerū tēporū t
aliaz circūstantiarū q̄litat̄. aut t̄m iuris
aut dictaminis recte rōnis interpretanōz. q;
q̄ vni pat̄ cēt alteri multū reputat̄ ¶ Se
quit̄ q̄ apl̄us nō cōmittebāt furtū in vellica
tōe spicarū. q; res modici p̄cij erat. eos ut
sup excusabat necessitas denigz dño sciente t
volēte hoc fiebat. nā dñs oīm ipse erat rēs
¶ Sedē q̄ detētor rei aliene/dū nō hz rez
in sua ptāte vt illā restituat. sz vel vi alteri⁹
vel aliūde fact⁹ ē impotēs. ille nō dī tunc
detinere inuito dño. Juo cū interpret̄ q̄
dño nō hz velle obligare tūc ipsū ad ipossi
bile ꝑ tpe q̄ ē sic impossibilitas. q; nec dō
sic obligat ad ipossibile. legi ār dīne debēt
cetere ꝫformari. Et hic fundat̄ quō ꝑ ab
solui in foro ꝓde⁹ obligat⁹ ex furto/abs
q; hoc q̄ statī restituat dū nō habeat ꝓpo
situ de restituēdo tpe t loco in q̄ adimplere
cultas in toto vel in ꝑte. ¶ Sedē q̄ deten
tor rei aliene/si non restituat illā dū restitu
tio crederet in ꝓiudiciū t dānū manifestuz
creditoris nō ē furē appellādus. vt ꝫ si red
dat glādiū furioso. Hā restitutio q̄ ꝑ cari
tatē te iubeat ē. ꝫ caritatē militare nō dz.
¶ Sedē q̄ detinēs rē alienā. detinet eā in
uito dño t̄m iuris nālis t ciuilis interpre
tanōz/dū dz suffragāter vñ statim reddat.

differt nihilominus restitutionē in ꝓcinc
tū vel in dānū ei⁹ cuius debitor ē. ꝑ q̄
alteri facit qō non vellet rōnabilit sibi fieri
Jtē q̄ aliter pirre illa q̄ magne seruāda ꝑ
ferēdaq; ē cuilio cōcanio. si pateret via de
fraudādi creditorem. t si nō redderet in ea
sit tali vnicuiq; qd suū ē. t hoc in toto vel
in ꝑte. Nec aūt ē fundamentalis rō q̄ re⁹ do
ctores t leges ponūt q̄ seruus t obligat⁹ rō
cinio publico/nō ꝓt libere ꝓfiteri. t hec
cadē in casu nō se oīdit. nec valet allega
tio de diminutōe statꝰ sui. q̄ iā nō cēt statꝰ
ꝓseruatio. sz destructio t destructō. si ex bo
nis alienis fulciri ꝓhibeat. ¶ Sequit̄ q̄ si
cut fama q̄ ē vita q̄dā cautionē ꝑ sufficiē
ter pecunia nō ēsurari q; sūt diuersoz gene
rū. Et sapiēs bonū nomē ꝓ amat q̄ thesau
rū. sic iniusta ablatio fame/nō ꝓprie cō
tinet sub furto sed excedit ipm. Hoc ꝫ de
testatores deo odibiles t ꝫ sparsores libel
lorū diffamatoriorum. Sic inferri posset de
auferēte vitā liberi hois vel vxorē alteri⁹.
et ita de reliq̄s. ꝑter q̄d furtū ꝓprie nō dī
de illo sz de re q̄ in possessionē cedere soli
ta est. ¶ Sequit̄ q̄ obligat⁹ alteri rōe
furti vel rōne pecunie mutuate/non ꝑ
rōnabilit⁹ se reddere scīēter t spōte ipotēz
ad satisfaciendū. vel solu⁹ luendū. ꝑt q; aliter
peccare ꝫ legē tam nālem q̄ diuinā t būa
nā de restitutōe ablatoꝝ vel debitoꝝ solu
tione t de reddēdo vnicuiq; qd suū ē. et de
nō faciendo alteri q̄d sibi nollet fieri. Nec
valet dicē allegando q̄ ad frugē melioris. et
altioris vite vult ꝓgredi. q̄m nō sūt facien
da mala/vt bona eueniāt. nec alicui dictād⁹
est cū iactura alterius ¶ Sequit̄ q̄ obligat⁹
ꝑ dictō mō/nō vouet licite aliq̄d absolute
vñ reddat ꝓpetuo ipotēs satisfacē. nō ha
bita licētia vel ꝫsensu illius cui manet oblī
gat⁹. vel nisi aliūde patuat ꝓbabil⁹ mod⁹
ad satisfaciendū ꝑtīs vouere sub ꝫditōe vt
q̄d in se fuerit. aut alio tali mō. Per q; re
putaret b⁹ sibi vel i fraudē vel i dolū. q̄ē
admodū dū de seruis exīsse leges ꝫ dure sunt
Sec⁹ vbi nesciēt t q̄dā bona fide cognos
ceret votū emittere q̄ tūc apparebit dū ad
insinuatōz mali/ꝓpi⁹ resipiscet. ¶ Sedē
q̄ obligat⁹ vt dictū ē nō ē admittēd⁹ ad p
fessionē faciēdā i aliq̄ religione. nisi religio
se vel alios se obliget ad satisfaciendū ꝑ

ſic pſcedet. Erit rōnabilis eſt ⁊ ſtabilit̄ ⁊ ſi ⁊ ⁊ ⁊

te ꝛc. Et videt esse cõtrarium q̃ mot. ad. nõ ñ inclinat q̃ nocet. Potest ei mo dum mutare in melioꝛ. vel vẽ dendo cũ debeãt ꝛ tantũ soluendo. vel q̃ de cõsensu creditoꝛũ & aliter dicã ñ illa cõ. vel q̃ de aõre pape aut p̃lati quia cogũt creditoꝛes babuisse forte a nõ cõpellẽdi eos cõsentire bone equitati vbi petrus agere voluissent aut alij tali mõ. Et notãt. xxj. q. prima. Notãt etiã iura posita de translatõibus. ffratres carth. cum reuerẽa loquẽdo nõ videt̃ se habu isse sine culpa ꝛ obligãtur dam ñ p̃fessionem vel receptionẽ Job. militis, nõ intento querẽ creditoꝛes suos. ꝛ de translatõe p̃dicta. an esset valida inforꝛam sunt. Notã. xxj. q. prima. Attento eo q̃ dicãt iura ignoratiã. f. latã, aut cessasse reputari in dolum vel fraudẽ. videt̃ q̃ iudex in foro exteriori reputabit p̃dictos frẽs ꝛ Job. militẽ cũ fraude ꝛ dolo. peccasse. nisi sufficiẽter fuerint informatus et circũstantijs certꝫ de simplicitate ꝛ bona fide p̃dictoꝛũ. vt q̃ potuerãt rõnabiliter debuerãt nescire modũ alterũ se habẽdi circa p̃dicta. Notãt cadẽ q̃ posito. xxj. Addito illo q̃d statuũt leges ꝛ cõsuetudines laudabiles religionũ. de modo examinãdi aliqꝫ si serui sint nõ. Et quo post annũ vel terminũ, dño p̃t repetere seruũ etiã vbi visus est p̃fessionẽ emisisse forte vna fide q̃ ad fori exteriorꝭ iudiciũ. Et p hoc ista dicta videt̃ esse sufficiẽter rẽsũ ad p̃mũ dubiũ f̃m duplex iudiciũ. sez fori. Patet etiã q̃ez circũstãtijs, rẽsio trahẽda est tam apud deũ q̃ apud homines. Attẽdat̃ tñ pure si creditoꝛes q̃ nõ cõquerũt̃, fuerit negligẽtes ab initio de ꝛdicẽdo dicte cessionẽ. p̃fessiõi vel si diligẽtes inuẽti sint. Stante in casu q̃ ingressus fuisset licitus, et p̃fessio sequẽs nulla esset. imo inualida ꝛ casanda. Exemplũ simile trahit̃ et p̃cedẽtibus vbi quis p̃babiliter credere ꝛ q̃ dño suo cuius est seruus. vel creditoꝛes eius esset mortui. aut credere p̃babilẽ q̃ placeret eis suus ingressus. licet falleret. vel vbi aliquatẽus ignorãtia p̃babili laboraret p cessationẽ aliorũ aut aliunde. Ista ignorantia sic stante religionẽ ingredi t̃. patz illud in casu hoc. Examinet ergo Jobes miles cũ fratribus carth. super ignoratia sua modo dicto. ¶ Si fratres carth. potẽrant ꝛ volebãt in oẽm eventũ satisfacere p Job. milite, ñ̃ manẽt obligati nec est ꝛta fratres creditoꝛibus. ꝛ ita p̃fessio valet Si aũt nec poterãt nec volebãt satisfacere nec cõsentiebant receptioni Job. militis nisi sub cõditione implicata nec explicata q̃ esset liber a debito. tũc p̃fessio nõ ligat frẽs quin milite possint ꝛ poterint expellere. Sed miles manet obligatus ad votare religionis q̃cunq; ꝛ quocunq; potuerit illa cõplere. q̃ fecit q̃n in se est de vouẽdo. Exemplũ de seruo. qui post reductionẽ eius a p̃fessione emissa ad oẽm suum, tenet̃ si fiat liber, votum cõplere. imo etiã stante seruitute eius, tenet̃ ad ea q̃ põt seruare deuotis religionis. vt caste viuere ꝛ alia facere p q̃ nõ ledit̃ vel tollit̃ debitũ dño seruitium Notãt. xxiij. q. positio. Notãt hic diffinctio q̃ votoꝛũ aliqꝫ est q̃ obseruatiõ sua q̃ vergit in deteriorẽ eoꝛũ illud semp est tenendũ. Aliud q̃ obseruatiõ q̃q; vergeret in deteriorẽ eoꝛũ. ꝛ p tunc nõ obseruandũ est. sed p alio tẽpe non vergeret in deteriorẽ eoꝛũ sua obseruatio. ꝛ tũc ligat. Et f̃m hoc pz quõ votum serui obligat et quõ nõ. Erita de milite hec dubitatio ablata est a dictis meis aliqꝫ circa materiam hanc quantũ vidi p copiã. ¶ Si repiat̃ p sufficientem examinationẽ q̃ frẽs carthu. receperũt ꝛ detinuerũt dictum Jobem militem in fraudẽ creditoꝛũ, ipsi ꝛ eoꝛũ monasterium censendi sunt obligati a satisfaciendum creditoꝛibus quantũ p̃t. Notetur ꝛpositio. xxj. Et f̃m hoc facile est videre quõ dictus Job. non põt redere carnes. nec vxoꝛẽ repetere ꝛc. Notãt modus dispensatõis quã aduersarij p̃tendũt habuisse q̃liter in fine vult q̃ redeat obligatus ꝛc. ¶ Stante casu nõ videt̃ q̃ nulla spes sit in Jobe milite ad satisfaciendũ creditoribus, nisi p̃tendẽdo ius successionis ad cãm vxoris. Et cum successionẽ illam posse eque petere cõuersando in monasterio carth. p̃paratoꝛes idoneos ꝛ imploratione auxilij supioris sicut extra, cõsulẽdũ sibi videt̃, q̃ maneat et viuat cõuersando monastice in claustro suo p̃ salute aie sue scandala religionis sue ꝛ aliorũ, nemõ occasionẽ peccatoꝛũ contra vota sua, cauteclinando, alioquin videat ne anima pereat in illo. Verũ vero ipse Job. miles sit nũc habilis ad succedendũ vel vxoꝛi sue. q. mihi hic inquirit. nihil hic rñdeo. Notãt. xxj. ꝛpositio sup hac re.

Sequitur scedula super eadem materia.

Vniuersis p̃tes lras inspecturis Johes de bellomõte rector vniuersitatis magiꝰtoꝛũ ꝛ scholariũ pisitus studentiũ salutem in dño sempiternã. Notum facimus q̃ anno dñi. M. ccc. xxxvij. die Martij. p̃tata est nobis ex pte dñi cancellarij eccie pisiẽ. scedula q̃dã papirea cõtinens casum quendã, cũ rñsionibus ꝛ declaratõibus sup dicto casu, p eũdem oẽm cancellariũ. ꝛ altos infra scriptos sacre theologie dicte vniuersitatis p̃fessoꝛes, cũ subscriptõibus eoꝛundẽ p eoꝛũ manus ꝛpias. Cuius quidem scedule ꝛ subscriptionũ tenoꝛ sequit̃ in hec verba. ¶ Quidam olim miles secularis multis obligatus debitis post cessionẽ olim bonoꝛũ suoꝛũ quã fecit in p̃sentia dñi sui ac p̃cipis terre, ea religiõne i manus fratris sui germani, ad opus ꝛ vsus creditoꝛũ suoꝛũ, ipsio ꝛz ignoratiã. sic q̃ accepta a p̃fato fratre suo cautõe, p̃missi, sub sigillo p̃fati p̃cipis ꝛ sui, q̃ de p̃fatis bonis soluere deberet ꝛ satisfacere creditoribus eius videlz militio quondã p̃fati. ipse ꝛ cõiunx eius abstracti ocio vt asserunt vite desiderio pari se voto licẽciãtes religionẽ petierũt. Hec in monasterio sanctimonialiũ vbi recepta ꝛ solenniter p̃fessa p nouẽ fere annos hactenus mãsit. Ipse q̃z in mõasterio carth. vbi f̃m formã statutoꝛũ ordinis carth. ꝛ i hec vba interrogatus. Si liber es. si absolutus. si absq; incurabili morbo. si deniq; de q̃relis sãrisceris? Rñdit ad singula singillatiz q̃ sic. Sed adiũcto ad vltimã interrogatõz. mõ satisfactõis et p̃missum est supra. viz via cessionis p̃fate. Ad q̃ p̃pot monasterij rñdit in hec verba. Scias q̃ si aliquid horũ de quibus interrogatus es occlauerio poterio erã post p̃fessionem expelli. Post hec f̃m formã ordinis ꝛ statutoꝛũ p̃fatoꝛũ tanq̃ nudus ꝛ pauꝑ susceptus, ꝛ solẽniter p̃fessus ẽ minime reclamãntibus creditoribus suis. quibus p tũc electi interim nõ fuerat satisfactũ. ꝛ hinc p septẽ fere annos in monasterio p̃seuerauit. Interea cõtigit fratrẽ p̃fati quondã militis infortunijs q̃dam incidere. vt viz ab hostibus suis caperet. vñ importẽs videt̃ factum ad ea quẽ dam q̃ p̃miserat de satisfactõe p fratre suo milite p̃fato. Post hec autẽ mortuus ẽ socer ipsius quondaz militis, p̃ viz olim vxoris sue. Vñ p̃suadẽtibus quibusdam cõsanguineis eius ac ꝛpinquis, occasione vt eis videbat aliqñ iam habita tanq̃ in re ꝛpinquitatis ac legitime successionis ex pte vxoris sue quondã p̃fati, monasteriũ suũ cõtra p̃hibitionẽ P̃rioris sui, ad petẽdum bona quondaz soceri sui defuncti vt inde solueret debita sua exiuit. ꝛ ad seculũ reuersus, habitũ suũ dimisit. carnes comedit. ꝛ vota p̃fessionis sue multipliciter violauit. Et notandũ q̃ in patria illa. i. in terra hollandie gelrie ꝛ brabantie religiosi tales sue cedũt pensionibus vel mõasteria p̃cia. ¶ Se quit̃ in scedula memorata. P̃supponitur veritate casus sicut p̃missum est. quẽ casũ sub a lijs terminis quidã alias apud multos de vniuersitate pansiẽ. variauerunt, dum eoꝛũ opiniones inquirerẽt. ꝛpter q̃s nõ est mirandũ si nunc vno mõ quidã rñderunt ꝛ nunc aliã dant rñsionẽ. q̃ exercio interim allegatiõibus dicamꝰ ea q̃ sequũt̃ et q̃ vera reputamus doctores infra scripti ¶ P̃mo q̃ miles olim de q̃ fit sermo, inconsulte satis religionẽ ingressus, ꝛ incaute receptus ẽ. Et hoc p̃sertim. q̃ cessio bonoꝛũ suoꝛũ, fuit incauta negz sufficiẽs. p liberatiõe sua a manu creditoꝛũ suoꝛũ. licet debuissent citius reclamasse. Scio q̃ professio quã solenniter fecit, nõ obstãte q̃ inconsulte ingressus ꝛ incaute susceptus sit ligat eũ de iure tam positiuo q̃ diuino ad vota religionis. ¶ Tercio q̃ neutra cõiugum p̃fatorum, põt alterũ post diuortiuz et mutuo cõsensu ꝛ approbatõe ordinarij celebratũ, ac post p̃fessionẽ debitã sol̃niter factã, repetere. Quarto q̃ sicut neutra põt alterũ repetere post diuortiũ ac p̃fessionẽ sic nec bona q̃ alteri eoꝛũ sunt monasterio ex pte p̃sone interim acquisita sunt seu acquiri cõgerit in futurũ, debent a teri seu monasterio eius q̃ alteri ꝛ iungis cobe-

fecti delirauit. ¶ Quinto q̄ prefatus olim miles nimis inordinate ⁊ inordinate ⁊ illicita monasterio suo recolle pensiones ac pecuniolas exercito habitu suo, totus remanet. ⁊ q̄ de necessitate saluus oi temperantia non postponitur. q̄ vocatus ⁊ non ad monasteriū ⁊ sumpto habitu sub disciplina qua̅ p̄fessus ē ordine regulari. Attento papae q̄ mandato ei monasteriū nō exire miles habeat ad solatiū. imo mandat q̄ intra maneat. ¶ Sexto ⁊ vltio q̄ attento p̄missis, p̄fatus olim miles p̄fatā quā fecit in religione, nō obuiat directe ⁊ de p̄ce obligatōi ponit q̄ ante creditoribus erant obligat⁹. ⁊ p̄ hoc manet eis obligat⁹ vt ante. Sic q̄ ipse ex p̄cepto sue ad ordinē aliqd sciū appetauerit. aut inuerim aut furuū monasteriū p̄fatū de bonis ei⁹ petit p̄ tāto saltē q̄ tenebit̄ satisfacē creditoribus monachi sui. donec plenarie eis fuerit satisfactū. ¶ Deq̄ in secunda. Sic scripto ego Jobes de gerson cācel. pisien. indignus in cui⁹ testimoniū me subscripsi i pīo secunda p̄pria manu. Ad tertio etiā additōib⁹ carta p̄dicta. q̄ eadē manu mea scripsi anno dñi. M.cccc.xx. Addit ¶ Ego Petr⁹ de Versreio mgr̄ in theologia. p̄fatus ad dñm Cancell. in hac mā sentio. in cui⁹ testimoniū hic me subscripsi. ¶ Ego Jordanus mouni mgr̄ in theologia p̄fatus ad dñm cancel. in hac materia sentio. in cuius rei testimoniū me hic subscripsi. ¶ Ego iobes Bachon mgr̄ in theologia, p̄fatus ad dñm cancellariū in hac materia sentio. in cui⁹ rei testimoniū me hic subscripsi. ¶ Ad ibi fratri Guilberto de bannolis sacre theologie lumento p̄fessori videt q̄ dicit miles vere sit p̄fessus. nec p̄t vtrū repetere. animo cogēdo redire ad mōasteriū. ⁊ ibidē manere sub disciplina regulari. In cui⁹ signū hic me manu p̄pria scripsi. ¶ Ego mgr̄ Guilhelm⁹ de tancio sacre pagine p̄fessor fateor p̄ p̄teo q̄ dict⁹ miles de q̄ cāsa supra ponit. vere ⁊ realiē q̄ p̄fessus. ⁊ obligat ad obseruantiā regularē sui ordinis. ⁊ consequēs ē religiosus. nec p̄ simplē repetere vtrū ⁊ licite. si q̄ ēt debeat sibi ingressum religionis dict⁹ miles. Verū dicunt. dico q̄ si sit possibilitas soluendi ipse vel ipse tenēt manualr̄ habeāt do in monasterio. vel ex hereditate paterna q̄ aliqui eor̄ possit succedere p̄ morte alic⁹ p̄dictor̄. ¶ Sup hac materia plā possint allegari sed dimitto ea brevitatis. In cui⁹ rei testimoniū hāc determinationē p̄pria manu scripsi. ¶ Ego petrus bazardi doctor in theologia cōformit ad dñm Cancellariū ⁊ ad alios mgros in theologia q̄ in hac materia deliberauerūt idē. imo ego sentio. ¶ Ego frat⁹ Stephanus sacre theologie p̄fessor ac minister sci mathurini p̄isien. ordinis sere ciuitatis ⁊ redemptōis captiuor⁹. p̄formiter cū opinione mgr̄ Jobis de Gersonno cācellarij ecclie p̄isien. delibero. In cui⁹ rei testimoniū signū meū manuale hic appositi. Anno dñi. M.cccc. ¶ Ego Petrus de nogēto mgr̄ in theologia, sentio debitū ⁊ salubre vt miles olim, p̄fessus, redeat ad religionē sub observātia regulari manens nihilominꝰ creditoribus vt p̄mittit vel prōtius p̄ eo. hec p̄pria manu. ¶ Ego Petr⁹ de Arreth mgr̄ in theologia cōformit ad dñm cancel. p̄fatū in hac materia sentio. stante veritate casus eo mō q̄ positus ē in folio p̄cedēti. vna cū q̄busdā circūstantijs mihi p fidedignos oretenꝰ expōsitis. vtpote q̄ cessio bonor̄. ingressus religiōis ambor̄ iungū ⁊ diuturna eor̄ mānsio in p̄fatis religionib⁹. nō latebāt creditores nō ea erāt hec oīa. nec̄ p tunc reclamabāt. q̄ ea bona dictor̄ iugū si fuissent debite colecta ⁊ seruata ⁊ distributa. videbant sufficere ad satisfaciendū creditoribꝰ infrascriptis p̄terito termino. ¶ Mihi dñi eo parui sacre theologie indigno p̄fessori, videt̄ salua oī correctōe ac dicti olim militis reuerēcia. q̄ ipsi militi nūc asserēti. se licite intrasse religionē ad finē talē vel talē, nō ē credendū. nec ipse licite illā religionem sic egredi potuit sicut de facto egressus ē. ⁊ vltra q̄ successiua vtrū ⁊ bona successionis sine p̄iudicio tacere p̄t licite repetere seu rēnere nolle p̄pria. scripsi manu p̄pria. ¶ Ego Mathe⁹ Roeder sacre theologie p̄fessor indignus, supposita veritate casus p̄missi et circūstantiarū eiusdē in forma q̄ ponunt, sentio p̄formit ad deliberatōꝫ dñi cancel. supra positā. In cui⁹ rei testimoniū hanc deliberatōꝫ meā p̄pria manu scripsi ⁊ nolle

vnco signari. ¶ In quor̄ testimoniū nos Jobes, rector vniuersitatis p̄fate p̄tes has sigilli Rectorie dicte vniuersitatis appensione, iussimus muniendas. Anno q̄ die quibus supra.

finit.

Incipit tract⁹ cui⁹ dem mgr̄i Jobis de Gerson. de tpantia in abitu, pompa ⁊ vestibus p̄latorū.

A

i Am in vna p̄cedēti lectōe absolui, sicut potui: dubitationem nō mediocrem, sup abstinētia ꝑpetua a carnibus. an licita sit apud solitarios religiosos, imitatores Jobannis baptiste in heremo. Uelle nūc sub cōpendio maiori, silr ducidare q̄ sit tpantia in abitu ⁊ potibus, in vestitu ⁊ ceteris. aut necessaria sit aut p̄ gratia p̄dicatorib⁹ et p̄latis, q̄ ē officiū, instar Jobis, p̄ce ad facie dñi ⁊ parare viam ei⁹ ad dandā sciam salutē plebi ei⁹. ¶ Ad hāc dubitatōꝫ subueniendā p̄ clusione rndeo. Expedientes ē ⁊ efficacius p̄dicatorē ⁊ planū, declinare ad austeritatē vite ⁊ p̄citatē in vestib⁹ in cibis ⁊ potib⁹ ⁊ paupertate seruitor̄ ⁊ sitib⁹. q̄ bonus secularib⁹ et alib⁹ cōformari. Et in p̄mis si attēdimꝰ vitā xp̄i q̄ nra ē instructio, si p̄cepta ap̄lor̄ ⁊ alior̄ sanctor̄ exēpla, recogitemꝰ, p̄spicuū ēē debebit apud xp̄ianū id q̄d dicimus. fateor in q̄t dissereissim⁹ Aug. fateor de p̄fessa vestis erubesco. nō ei decet hāc p̄fessionē nō hāc monitionē. nō decet hec membra. nō decet hoc canos. ¶ Et arguo sic inq̄sitiue. Pompā ⁊ vestib⁹ ferentes ⁊ fruentes nō habent, aut q̄rūt ecclesiastici ad placēdū deo. nō vt p̄dicāt primo. vel ad ecclie honestatē ⁊ auctē. Quidā eōrū ad aliquā harū rōnum confugiunt.

ii Q̄n primū vt placeāt deo. q̄d vez ē illud Hiero. nō tenera vestis, nō mūdicia mētis, ornatū facit clericor̄. Constat insup plus placē deo opa pietatis in q̄bus p̄t expēdi ea q̄ talis pompa reqrit. Si q̄ro igit̄ plus deo placere opa deo magis placētia facito. alioquin apud se mentē inducat sibi. q̄ iam nō solū deo magis p̄ talia placere contendit. sed vel ubi vel mundo.

iii Q̄ querūt ecclesiastici p̄ illis p̄ficere primo ⁊ subditos, videāt obsecro ne turpiter fallāt: ⁊ tota (vt aiunt) via errent. Primo em̄ scāda lisat pompa clericor̄ ipsoꝫ laicos. tam principes q̄ alios q̄ edificet. Primo ad indignatiōnē ⁊ murmur ⁊ inuidiā eos cōcitat q̄ ad amorē. ⁊ plus augēt eis auaritiā ⁊ sapbiā q̄ extinguāt. Debet aūt esse officium clericor̄, monere subditos vbis ⁊ exēplis ad virtutē externa humilitatē frugalitatē et sobrietatē. Porro nō habet opus illa pro allegatōibus scripturar̄ et doctorum pōpam esse in scandalū laicor̄. Interrogēt experientia ⁊ magna voce clamabit. Jta est nihil verius est. Nam vñ huic tanta principū ⁊ secularis deuotio apud antiq̄os ecclesiasticos pauperes ⁊ pannosos? Vñ tantus honor, tanta reuerētia, tantus cultus? vtiq̄ q̄ pōpas tales nihilepēdebāt. Jdcirco tanq̄ apud bonos ⁊ fideles dispensatores copiosissime eis ministrabant diuine. qui post q̄ in solescere ⁊ eis abuti cepērūt, in cōtrariū versa est prior largitio dico in derisionē ⁊ cōtemptū. Audiui bis auribus vnū ex principibus nr̄i tpis p̄cellentē cor̄ q̄ dum fieret sermo de refrenatōe ⁊ moderatōe pomparū status in regno francie nimios exuberantiū ⁊ aliarū expensarū ꝑ quas nisi puisum foret frandeo rapine ⁊ iniuste facie ⁊ odia ⁊ seditiones saltē occulte fiūt propter q̄ ois ecclesiastici sapiētes regnū de gente in gentem transferē. Rndit indignabūdus princeps ille. incipiant ecclesiastica apud se tota pompa est. tota superbia ⁊ in vestibus et ornandis ⁊ in cibis ⁊ de singularib⁹ facta est cui⁹ narratio. vbi q̄ ad bonorē sui ecclesiastici videāt agere, illa in magnā eor̄ ⁊ sue ecclie p̄iudiciū ⁊ p̄bū p̄mouenda sunt. p̄dia loq̄r ⁊ cetera p̄digalitatis fructus.

B ¶ Si vo dicāt ecclesiastici, q̄ talia non agūt ad superbiā suā vel excellentiā. sz vt p̄formēt illis apud q̄s viuūt. ⁊ vt erubescentia videāt nisi honorabiliter sint inter p̄tmos ⁊ alios imo q̄ amplius ē. vt scāda lisāt eos tanq̄ ipsi sint anani vel hypocrite ficti nisi ⁊ in ꝑpetuali se habeāt ⁊ moribus alior̄ p̄formes sint. Videāt obsecro sic dicētes. Primū ne q̄rāt huic precepto. Violent p̄formari huic seculo. Ne p̄cepta ipi q̄z intelligo

ho alio ꝺ̃ corrigere in filio aut pcipere ru-
ere. ꝺ̃ eos nō emendare sed ulcisci uolūt
Ita ne uita ei⁹ dolo ingeniosa fūt auaris ob-
solus. pdigi ⁊ reprobi. apli ecclesiastici ne
ossi⁹ emendent sua eos offendāt paris uicia
lacerando. Abūt. inuidia pena est būtis
tas ꝙ nō abhorrenda nec crudelis ꝺa uilis
tas ꝙ ꝑter eam in lingua⁹ detentionē fu-
gitiuet. ¶ Cerū cum addāt sibi pudere
ne de auaritia ⁊ hypocrisi noueñ si fuerit
in eis hōrum ꝓuocet exterios. Esse hec
mutata colorata. si nō esset modus rōnabi-
lis ⁊ pastor author. p quē hanc ab hoīm cor
dibus ethnicorum abolerent. ꝓfecto ei ita
est oportere uiros ecclesiasticos tollere
quantū cōmode pūt. oēm ab eis auaritie
et hypocrisis suspitionē. ꝺ̃ posse subditi
colligerent. Uerū quippe est illud Aug⁹. q
bonā conscientiam deo. primus ho famā bo-
nam debet. ⁊ in hoc cōdolendus est qui fa
mam suā negligit. Ho signis et platio si-
bi parce uitare pompas oēs abdicēs uel ab
horrens thesauriset nihilominus ⁊ exhor-
quat uiscera pcuniasue ꝺ̃ se non ne
gabo ⁊ commendū longe ampline ꝙ si nō
uitā liberaliter ipā pdigi ⁊ pompatice ui
tare posset. nisi ꝙ rpianū illā exteriorem
moderatorē oñdit iudicabilē rōnabiliter
seruitutis formā in eo pharisceorū qō est hy-
pocrisis. Dicēt nempe illā pompā ecclesiā
sectas negligere. nō ad humilitatē sed ten
tandē nō ad uirtutē sed ad celandū ꝙdam
q mō uite sue turpitudinē et oēm qd sicet
lucrosius atq liberius subditos seducat.
seductosq licētius spoliet laceret ⁊ perdat
¶ Quid igit̄ accusamo⁹ platis ne subdito
rum mentibus pateat tanq auarie seu te-
nax sordidus aut hic⁹. si nō lauteue et uisita
ri alios ꝓdigaliter erigerit. si nō ecclesiasti
ca bona in uius ꝓbanos dissipauerit in
uestib⁹ ⁊ prādijs. in familiarib⁹ ociosis et
discolis. qd inquā actum⁹ est ⁊ Rōnabo sub
uno ueritate satis notāda. Uir ecclesiasticus
plenum curat uel plat⁹ nō solū pe licere
et in publico clemosynas dare. añ se tuba
cane hoc est se manifestare cū facie clemosy
nam. Sed etiā ad hoc agendū obligat̄ p
loco ⁊ tpe tanq in exemplū posit⁹ alios ⁊
edurlucerna ardēs fulgendabū ut oīs
boni lucerna ardēs fulgendabū ut oīs
boni lucerna ardēs fulgendabū ut oīs
boni l

q̄ filiorū t̄ Lucifer inuictū regnorū p̄dito
ri⁹ cōpleti hoīes ēt veritate. Ab vsu
rā p̄ceptū ab vsurā nouēt ūtinari
q̄ sic vt eiciat illud pactū de cantari. q̄
stus cōmutat cum deū alienā lequuntur.
tus fraudes. hinc dolī. hinc insidiae va
rie. p̄ter q̄s de genere in genꝰ transferē aie
pies. ¶ Quātū deleptemala p̄cedāt ac
cōmissionibus ecclesiasticoꝝ credimus atq;
sūpsimus quis enarrare? penādiū p̄ re
plendo ad grauedinē t̄ nauseā vtro vel q̄
tiens venere sepe centū paupes reliere sat
fieret. celerius ēt consumimus? p̄dimus
uitā francā in tali crapula q̄ damus vnā
centaurū p̄ elemosyna. Ibi detractōes. ibi
obtrectatōes. ibi epis damnosissima p̄dicā
di cōtra bonoū vitā t̄ oēm honestatem.
uno sepe cōtra catholicā veritatē sub iocūdi
tyro infames inde frequētant. ¶ Turpiter ista fierunt apud seculares. turpius
apud ecclesiasticos oēs sed turpissime apō
platos t̄ theologos. Non nunq̄ inuenīē
alco. vt iam de se p̄uerbia q̄dā? apud
vulgus generauerit sue ebrietatis vel cra
pule. Nam t̄ ibi aliqui t̄ vina p̄cellentia
tunq̄ ab inuentoribus aut caltoribus deno
minant sicut oī. Forte iacobitarū t̄ vinū
theologoꝝ t̄c. Adde q̄ plerūq; inuitātes
alios ad cōuiuia grauibus expensis t̄ soli
citudinibus. luitati vo magnis dispēdijs
et langijs laborant. Jta refert Sen. dicens
lenū de tranquillitate cum dicebat. non
ad cenā se iturū ad eum qui p̄ hoc sibi ni
hil adimere? esset. ¶ Postremo q̄d sūt
viri ecclesiastici nisi quidā clerus seruanꝫ
bonoū ecclesiasticoꝝ t̄ ipsoꝝ nō quidez
ad⁹ sed dispēsatores. In quibus hoc solū
p̄ se? suos habent q̄ contenti ari eos mūdat
apls. sūcta. s. t̄ quibus orant. Diffinit
vitra Bern. q̄ quicquid vltra rectū ra
pinā estimo sacrilegiū. Dura vo sentēcia
cōtra ecclesiasticos t̄ eos qui thesaurisant.
et qui in luxurijs varijs t̄ impudicijs cō
uersant? nihil dāres paupibus. ¶ Quo ar
ca inuidit nō mediocris q̄ si ecclesiastici
dispēsatores imo distributōes vsus p̄digos et
inutilos bona ecclie fuerint? ad restituti
onē. plerūq; cū dicant se audire Bern. cui
Dicto. plenū. q̄ quicq̄d ecclesiastici vltra
pecūiā vsibus t̄ vsurā recipiūt. sacrilegiū est

Si sacrilegiū est vtiq; iudicat? peius furto
furtū vo restituēdū. nullus est q̄ ambigat
Quem q̄nam formā alij de ecclesiasticis/
nō deseruientibus suis bñficijs in bonis p̄
solutōe t̄ aliox obsequioꝝ implētōe/ p̄ter
qs data est bñficia. Nonne ea iniuste re
stituere debent q̄ tunc peperunt? et forte
ad primū nō p̄t dari simplex t̄ absoluta rñ
sio. Sunt itaq; alia bona p̄missa fidelitati
ecclesiasticoꝝ. ordinata tñ t̄ limitata vel a iu
re vel a fundatoribus/ ad certos vsus pios.
vt q̄ ea vni⁹ vel hospitali tales/ recidere vel
nunq̄ ex aliquē egenoꝝ fulcīrare. q̄ casu nō
est dubiū/ q̄n omissio talis pabilis illoꝝ ad
restitutionē obliget q̄ ad deum? sepe q̄ ad
fortū extrinsecū. Et in hoc est silē de elemo
synario. q̄ vltra supēdua recipit cētū libras
p̄ distribuēdo paupib⁹? si p̄digę aliē expo
nat peccat t̄ restituere tenet. Si aūt bona
talia sunt data generaliter et indistincte ali
cui ecclesiastico? tā p̄ sustētatōe sua/ q̄ p̄ ex
ercitio pietatis. tunc p̄t huiōi ecclesiastica
mediocrie? vti illis bonis sm decentiā sui
status etā vbi nihil residui supellet. Qua
liter vo estimabile huiōi decēta status/ nō
p̄t sub vniuersali regula diffiniri. sed est
mabile in certa latitudine. p̄ut sapiēs iudi
cabit. Et q̄n nimis affectamur ad nostros
et ad extollendū oculos et nros/ tutius et arcta
salubrius cuilibet ecclesiastico /declinare ad
frugalitatē t̄ paritatē status sui. et aliq̄d
relinquē paupibus. Tutius insup̄ est pau
ca sibi q̄rere q̄ viq; sana sibi esse debrēt: q̄
in multis bñficiorum administratōibus
velle abundare. q̄n p̄culdubio apud bñ
estimātes/ illa nō sunt nisi onera t̄ aie pi
cula. vbi locum habet illa regula. Cui plꝰ
cōmittit? ab eodē plus exq̄it. Vñ si quis
habeat bñficium/ q̄ rōnabiliter debeat cō
tentari sm veritatē quā offert aut offerre
pōt ecclesie. t̄ vltra hoc bñficiū aliud assu
mit ipse cum hoc peccat q̄ p ambitionē ac
cumulat sibi nouū onus ministratōnis. q̄
nūq̄ aut vix fit sine periculo infidelitatis ali
cuius. Nam nūc quarit inter dispensato
res vt fidelis q̄s inueniat. Nō si p̄digę di
sperzat bona hmōi/ in alios vsus que ana
re teneat/ ipse vltra scādalū q̄ alijs dat p
fecto peccat grauit. nō nunq̄ sepe q̄ sacri
legus. Seq̄ q̄ ad restitutionē teneat/ non

liderē diffidere/ t̄ hoc p̄ter illā obligatio
nem vtq; t̄ uertū/ eam in bonis q̄ in p̄
sonis. ¶ Vtr nō estimo certū esse? q̄ ad le
ualē gōne q̄ ecclesiastici nō tantum ser
uitij p̄ter q̄s dat bñficium/ t̄ si grauiter
peccēt ad restitutionē sūt astricti. Scio tñ
q̄ tutius esset apud tales/ vt de cetero? re
nunciarēt pluralitati bñficiorū suoꝝ/ vel
parcius vterēt? solito. q̄tenus in aliq̄bus
reis infidelio dispēsatōnis offensas/ delere
valerēt. Jta locū habz illud Aug. p̄silū
Time certū/ dimitte incertū. ¶ Jta deniq;
cōcludamus tum ex p̄dictis causis. tum
notatis ex hac radice/ illā quam ab initio
posuimus? dulcedinē. expedientius. esse p̄
latum declinare ad parcitatē t̄ austeritatē
vite in cibis t̄ in potibus t̄c. et nō erubescē
pauperate xpi q̄ largare in bis frena t̄ bobꝰ
sensibꝰ? dominari. Tūm modo bñ viuat.
Jn alijs affirmo q̄ pauptas t̄ vilitas/ cuz
magis ornabit t̄ bono rabit/ q̄ alios sua
p̄digalitas atq; superbia.

Finit.

Incipit sermo eiusdē

de vita clericoꝝ habitus tpe quadrage
simali ad clerum.

P Enitemini t̄ credite euāgelio
Marci. j. Euangelium hodier
nū cui credi oportet/ sub tali fine
cōcludit xp̄s vt dicerē. Qui se
humiliabit exaltabit. Quid aūt aliud est
pnia q̄ humilitas vera sub deo placatio?
nem eius postulans cū vanis delictorum.
Penitemini ergo. hoc est humiliamini sub
deo offenso. t̄ ab eodē placato exaltabimi
ni. Jta cū credere euāgelio equū est. cū
qui se humiliat exaltabit. Qui se humili
at in curia pnie. exaltabit eum curia mise
ricordie. qui superexaltat misericordiam
Damnati quidē sumus nos peccatores co
ram iustitia. ad misericordiam appellare hā
bemus q̄diu viuimus. tandiu enī sedem
tenet ea dē misericordia. Nō si aduersarius ac
cusator nr? diabolus quōlibet obnixe volu
erit. habemus te patronam clementissimaz
te aduocatam sapientissimā. te auxiliatri
cem potentissimam virginem matrem. q̄
ab omni ecclesia regina misericordie t̄ aduoca
ta nostra cōclamatis. Si igit regina misericordie es sicut es. tuum est cū misericordia. t̄ cure sue vna illibata seruare. Est
autem iste cure bonus. et quiescit ad eaz
nō ejcias foras. sed ab accusatōne sua sub
leuet absoluēdo. ¶ Ecce patres t̄ fratres
quāta nobis fiducia est de salute t̄ exalta
tione nostra si p̄ pie appellauerimus ad mi
sericordiā eorum/ cū nostre prauitatis iaz
a iustitia rite damnatam deducimus. De
duximus a tē si nosmetipsos accusamus
iudicamus t̄ damnamus. Si nosmetipsos
iudicaremus inquit apls nō vtiq; iudica
remur. Si iudicaremus penitendo /nō in
dicaremur penā patiēdo. Volumus cer
te damnari. ecce vnicum post peccata pars
effugium. Confugiamus ad curiā misericordie. ad illam pia nos deducere ubi pia
aduocata t̄ patrona sororē nostram habe
mus t̄ matrē iudicio nr̄i. qui spernere nos
nō potent. quin ipse caro nr̄a t̄ frater ē. Dū
matrē adeamus p̄ impetratione misericordie. Et vt de pie humilitate p̄ nostra exalta
tione eximia fructuosoq; sermone loq̄mur
supplicemus t̄ dicamus illud angelicum.
Aue gratia plena dño tecum. ¶ Penite
mini t̄ credite euāgelio. Hoiem hunc
euāgelio. Qui se humiliat exaltabit. Qui
se humiliat p̄ pniam exaltabit p̄ gratiam t̄
gloriam. ¶ Viri patres t̄ fratres. Si ū so
lum dñi nr̄i ihesu xp̄i impenū/ subditis su
to osibus (et quidē oia sibi subiecta sunt in
re creatōis. reparationis t̄ cōseruatōnis) sa
tis esse debeat ad obediendū sibi/ vt agāt
digios pnie fructus. penitemini attribuit
omnino appropriate ad plonas nr̄as q̄ ec
clesiastice dicimur. t̄ q̄ sermōis nr̄i tenui
tas cōmonere nos accepit alumni posse. vi
deo pulsationē nostrā ad penitendū ex tri
bus/ more oratoris. Ab statu plone. a loco. a
tpe. Jta enī agere Tullius. Aristo. t̄ ora
tores ceteri docuerunt. Sedim que tria/ ut
patiam sup penitēdi necessitate oīonē con
texamus. ¶ Prima quidē argumēta
tio a statu plone sumet. Talem nos ee
se cōsidero viri pīci t̄ fratres. tales t̄ ta
lis nos esse gradu statuq; cōspicio. q̄s opor
tet pniam agere. nō p̄ peccatis nostris tñ
modo. sed p̄ delictis alienis. Alia tū quip
pe pena comedimus. alioū quippe culpas
bibimus. alioū delictis calcamur? et si

mus. Peccata ppli mei comedūt. ¶ Non
sit cuiꝰ animū tedi qđ dicamus qui ita fe
runt clemosynas alioꝝ talia nobis cōpa
rando debere penas alienas. Que numquā
clemosynis dari sunt: vel poti⁹ p cōfe-
rēdū. t sanctificādū deo facūt. Dicit ꝙ ni
si tamen penitētiā eīt. cōtī. Aqua vero lenit
ignē ad pnām obligarunt. Ꝙ si iquo in
ter nos aliter sentit: alie pculdubio ꝓpi
cium t gradū ignarus eīt. qz ipm tanto
magis penitere parmie quāto minus peni
ret. t quāto magꝭ esse sibi penitendū diffi-
mulat vel ignorat. ¶ Hanc ēt veritatem
plane durissimā. sed ēt plicandam t co-
ſtendam. multi in statu nro in statu eccle-
siastico rum. vel dissimulant vel ignorant
vel sacrilega impietate cōmittunt. alioqn
cum ꝙ tanta audiāt mundi ꝙ tali ꝓpita-
tione impio vida inburēt ad clemosynas
tales ꝙles būficia nolamus. vel dignitates
vel officia. quibus annexa eīt talis obliga-
tio. ꝓ alijs penitēdi t satisfaciendi. cum ēt
ꝓ nris satisfacere delicijs vix sufficiat vita
nra t vtinā sufficiat. Plunc quāta eīt demē
tia bolem vel culpis ꝓprijs obnoxium pſ-
sum t obnium fusape (imo rape modis
ēt indebitis) alienas offensas. t sup ceruices debiles apponē. Hoc quippe sit (vt
dixim⁹) dū būficia būficijs amulamur
nam pluralitas būficioꝝ nz ex clemosynis
fundatoꝝ ad pnām ꝓ plumbus faciendā
astringit. Plunc ēo hoc certo deū insa-
nia nos hac obligatiōe vinculis seruitu-
tibus spālibus miſra colla subijcimus. qđ
nō iogum graue satisfaciendi ꝓ alijs sed li
bertas t absolutio videāt. ¶ Addamus
adhuc ꝙ statu nr̄ status ecclesiasticorum
penitus eīt in exemplū ꝓuocandū alioꝝ
ad pnām. qđ si vel liber vel speculum vel
imago pone. Hō si ꝓ pna legat in nobis
penalitia. ꝓ contemptōe destructio t disso-
luto. ꝓ sanctificatōe irritatio dei t vicioꝝ
olim accumulatio. nos tot damnatōibus
digni reddamur. ꝺt homines nostris exēplis
corruptissimis seducāt. Hi damnā-
dus eīt qui scripsit spontaneo pcō depra-
uat. numquid nō ergo damnatiōe ꝙ mul-
tos secum in interitum trahit rapit t deiꝛ-
cit? ¶ Rursum statu nostro corneo
esse debet sacra scia. hoc eīt sacrorum t
sacerdotum noticia. qđ si cognitū ablegnā
nec placet cognosci nec efficaciter tractari pt.
Nec quippe illa eīt sapia aut po eīt. de qua
dñs cuncta nim eīt. qꝛ in maluolam aiam
nō introibit sapia. nec habitabit in corpe
subdito peccatis. Prauꝝ sacerdos quilibet
angelus dī qui dei nunctus esse debet ad
ppm quilibet in gradu suo. t legem eius
scz dei ab ore eius requirent. ¶ Dedit illis
regiones gentium inquit ꝓpheticus pmo
et labores ppl̄orum possederunt. vt custo-
diant iustificatōes eius t legem eius requi
rant. Non dedit nobis dñs laborem alie-
num vt in sudore vultus alieni / vescamur
pane nostro. et nihil unde officij nihil suf-
fragij. nihil sanctificatōis impenderemus ꝓ
eterno qui suis nos laboribus alunt alue-
runtqꝫ. Quāto minus ista data sunt. vt lu
xurieris superbis in pōpis equis famulis. fe-
stissime meretricalis t lenonicis. Hō ꝓ-
res cōmissa sūt vt comestatōes crapulosas
et sumptuosas in ocio dissoluto. cū mala
ꝓpio cōsumptōe t onerātōe corpis ac alias
quidie sequerem⁹. Denigꝫ vt dixerimus
carnē t sanguinē. imo qnqꝫ carneos t san-
guineos boles. de bonis pauperum de pa-
trimonio crucifixi. Sed vt custodiamus
iustificatōes eius t legē eius inquiramus.
Custodiamus unquā nō diffamem⁹. dissi-
pemus. irrideamus lacerem⁹ iustificatōes
dñi. Et legē eius in gramus nō tradentes
nos nrīs ꝙ institutōibus mūdi t legibus.
Justiniano. sed legi dñi qꝫ immaculata est
cōuertēs alas t saplam ꝑuans paulio. glo
sa humilibus ꝙles sunt penitēteo. Penite-
mini ergo. ¶ Postremo moueat nos qui
dicit. quāto gradu altior (ꝙles eīt nr̄ qui
sacerdotes dicimur: t ꝙ genus cleri cū rega-
le sacerdotiū xpi dñi. imo t dij nolamur)
tanto casus grauior. t pone ad illud sacrifi-
cium. Omne animal sicut tāto ꝓspectius in
se crimē habet / qđto ꝙ peccat maior habeē.
Porro si casus nr̄ grauior: ꝓ dñs eīt ve resur
rectio ꝓ pnas. fortior exigaē. ¶ Concla-
mo igit̄ ꝓcor t obtestor ꝓ euāgelium sacra
tissimum dñi nostri iesu xpi. Penitemini
et credite euangelio. qm̄ qui se humiliat ꝓ
penitētiam / exaltabitur ad gloriam. Hoc
modo status noster status ecclesiasticus
vrget nos magnis t certis rōnibus penitē

re. si nō obtemperamus. si non olim pditi et
xpiana religiōe ablegnati sumus. ¶ Por
sus compellit ad idem. locus ipse materia
lis in q̄ cōuersamur. qui locus eīt ecclesia.
Commonebat ꝓ actus nostre oīonis or-
do. vt sit ex loco in quo conuersamur qui
locus eīt materialis ecclesia / robur eidem
oīoni nr̄e donaremus. Sed multa q̄ntē-
dunt aqua animus ex his que dicta sunt.
¶ Una si ecclesiastica nō penitētia ꝓ sup
sio / plicant alijs ꝓ quibus eos oramus
ad satisfaciendū obligatos. Videē q nō
ꝓ pdictū. t illud Gregorij. Cum is qui
disp'icet ad interedendū mittē / trati ani
mus ad deteriora ꝓuocaē. ¶ Alia si eccli
astica nō penitētia ꝓ alijs / facūt bona eccle
sua. t si ad restitutionē obligant. videē si
q̄ cōtra donantiū intentionē bonis illis ab
utunt. nec laborāt in vinea dñi. nec dena-
riū hic merent. ¶ Alta si ecclīastici oōtē
nēt ad studiū legis diuine. videē q sic ꝓ ꝓ
dicta. qtō dedit illis deus regiones gētiū
et la. po. pos. vt cu. iusti. ei⁹ t legē eius exq
rant vt dictū eīt. ¶ Ad opposita istorum
olim eīt argumentū. qt talia dicere eīt ptez
ecclīasticoꝝ lōgē maiorē ponere extra sta
tum salutis. eamqꝫ dānatōis rea affirma-
re. ¶ Alie qōcq sunt. vt si lz ex bonis ec
desie aliquid sibi retinere vltra id qđ dicat
apls. Habētes alimēta t quibus tegamur
hijs cōtenti sumus. Videē cū q residuuz
eīt ecclesie t pauperū. ꝙle auferre / sacrilegiū
et impium dicunt Dicro. t Bern. ¶ Au-
teta eīt huic qđ. De dilatōe penarum ex bo
nis ecclesie. De collatōe būficioꝝ indi
gnioribus. De multiplicatōe būficiorum
vltra decentem sustentationē ꝑsone occu-
pantis. De intrantibus distributōes ex so
lo introitu ad horas. De dātibus se totos
ad practicatōes secularco t qnqꝫ ad turpes
quēstus. Et sic eo multa. quas oē dissol-
uere brevitas affectata reclamat. Sed q̄n
oī cōsideratōe q̄si eodem clauco ꝓ api
one facilioꝝ placeat affere. ¶ Prima cō
sideratio. Ecclesiastici qui nō penitent
sed / cōputrescunt in pcō suo / nullū opus
facilie apud deum. p se vel alijs acceptum
sibi ad cōsecutōz vite eterne. p q̄nto fru-
ctuo suoꝝ operuꝝ talis ex corrupta radice
pdit. q̄ radix eīt eoꝝ volūtas depraua-
ta. Manant q̄s magis t magis a deo. qui
q̄ longe a peccatoribus salue. Docuerā-
debat dñs cum ait. Adiedicā bñdictionē
bus eius t filia plurima in hanc sententiā
¶ Secūda consideratio. Ecclesiastica q̄ua
impenitētes impietas in ea q̄ existimatōe
būficioꝝ suoꝝ inuncta nō sunt in bonis
diēbus. t filijs ipsi faciunt fructus bñ-
ficioꝝ esse suos. saltem apud homines nec ad
restitutionē obligant. Obligant ēt in so-
ro conscie / aliter recompensare bñfactori-
bus t fundatoribus suis. ꝑcertim famēlo
sibi amicos de māmona iniquitatis. vt p
alios suppleāt redemptionē t sanctificatōz
quā ipsi sine gra ꝓmanentes / insufficienter
agunt. Valēt ꝑterea hmōi būficia non ex
virtute ꝑsonarū. q̄si tales supponant esse
in pcō mortali t p pñs dei hostes odiosi.
sed ex ꝑsona totius ecclesie. t ex offerentiū
devota piatate valorē suscipiūt. qualem t
quantū novit deus. ¶ Tercia cōsideratō
Pluo cōgnit ecclesiastica noticia sacre le-
gis q̄ alia. t multis ipsa est de necessitate ꝓ
cepta. sed magis t minus p diuersitate offi
ciorū curarū atqꝫ dignitatū. Curati nōa-
ti tenent sacre ꝓcepta dei. t articulos fidei
in quodā generali. p denunciādo subditis
Materiā insup de sacris ecclesie. prout in
cōi vsu practicat t versat. vt de mō bapti-
sandi. de mō audiendi cōfessiones. t inter
rogandi. t docēdi. t absoluēdi. t pnas in
iungendi. de modo matrimonia cōtrahen-
di. de mō sacre vncōis. t de instructōe illis
qui laborat in extremis. t si que sunt talia.
Curati p hijs sciendis si nō laborant vel
studendo vel audiendo. an sint in statu sa
lutis. ipsi viderint. ego nō eloquio. ¶ Qui
dam tractatuli sup hijs cōtibus / cōfecti sūt
Quos saltē hīe deberent tales ecclesiastici.
qm̄ nec sumptuosi sunt in scribēdo. nec di
spendiosi t difficiles in intelligēdo. Be ꝑ-
latis vo qui absentes sūt nihil hic dicimus
quēa dignum pati esse debēt ad faciēdū
sē. ¶ Quarta cōsideratio. Internio eccle
siasticoꝝ in oībus suis actibus debet esse
diuinus benor t eius obsequium. t ꝓ hoc
inadenti t q̄si accessorie ipsi ꝓcurent tales de
siderare t acquirere. ꝓ sustentatōe decenti
suoꝝ statuū. decenter intelligite statum
ꝑ sapiēs iudicabit. t nō ꝑ ambitiosꝰ

Ibitrio iudabit. Juxta quā cōsideratio
em oēs regula ꝑtēr ad sciendū si in cle
ricis/ad religiosū ꝓfectū. Si in bono lucramur si
in aliqo equibus fuge. imo si in multiplica
one bonorū ipsi ecclesiastica sint ſmo
nia. vel ſymonia. aut turpi lucro notāda
Desendere aūt ad singula oino difficile
est. nec fieri potest sine certa re
gula. pterquā certe circūstantiarū. ex qui
bus una variatiōe fit nemo.

R Ura vos pōnerūt. sed inte
P rim cōcio. ꝛ ad scām nostre ex
hortatiōis ꝓcm transeūtes. oīs
amus ex loco in q̄ sumus con
gruitatem penitēdi. ¶ Locus ni viri ꝓtes
et fratres locus ecclesie materialis in q̄ fre
quentius cōuertimur. nos admonet si nō
obtarde iamus vt obediamus dicēti xp̄o:
Penitentiam ꝛ. Quāq̄ nō vnius hec mi
seric locus sit vniuersāl fletus ꝛ pnie vbi
tanto magis flendum esse dicat Aug. q̄to
minus fleā. ubi tamen temploꝝ locus
sua quidem religione ꝛ qualitate cōmone
re facere ꝓpositum. Quid tanq̄ aliud vi
demꝰ ꝑdicare imagines oēs in ecclesia ante
quas aversum. supra. subtus. ꝛ in latera
bus. cuncta insup ꝛ pulsa. ea q̄ legū
tur ꝛ fiunt omnia. nisi lectemus sursū cor
da ꝛ non mentiamur rūdenti. habemus
ad dīm. Lectare aūt sursum corda nequa
quā sane ipi peccatores sine pna. ꝛ magna
pna. ¶ Habēt seculares homines seu mi
litares seu plebei. loca sua in quibus exer
cent. plena malis spectaculis. vanitatib⁹
et insanis salis. que pnam nō solum nō
tractant sed pturbant. Vide foꝛa negocio
sa. abundare in finitos pturbo. fraudibus.
murmuribus incōdito. clamoribusq̄ dis
sonis. Vide curias patrocināriū. intra q̄
leges nostre linguāq̄ magni loquax lingua
seruas et instructas vt narrent fabulatio
nes sed nō vt lex nra dīne. De curiis curia
lium quid aliud dicturus sum/quā q̄ to
te curie sunt. ꝛ tote aute vanissime. nec cu
re celestes. sed plerūq̄ sceleste. Non dis
cutiam ꝓ singula talū loca quoꝝ plima
a sanctis doctoribus immerito interdicta
sunt eo q̄ pnam salubrē in ea ꝓ alio pagē
nobīt. ¶ Vobis nos ecclasticos ꝓtest loc⁹
sacrum/loc⁹ religiosissim⁹. loc⁹ totus pe
nitētie salubris ꝓpositus. Si eū in eo nō
manemus sancte deflere ignari mysteriorū
eius que fiunt ꝛ cernunt. Si ꝓterea corpe
crassiore in ecclesia nō sit animus in pa
tria. sicut est apud Terentium. Si cetera
nō facimus de domo oīonis/domum ne
gociatiōis ꝛ spelunam latronū. Quo pa
cto fit? Certe aut cogitando aut garrien
do secularia. aut distributōes oblationas tan
q̄ nobis qui non eas lucramur indebitas
furtiue rapiendo. furtiue dicā iudice deo
et si nō mādo. quasi eas soluat. non tñ ab
solut. ¶ Ceterū cruc ꝛ crucifixus/nomine
loquamur ꝑ pnam agamus. cum talē ipsū
ꝓpm ante oculos stantem. quo nullus vn
q̄ acerbius doluit nō ꝓ suorum sed ꝓ no
strorum satisfactōe peccatorum. Sanctoꝝ
rursus sanctarūq̄ imagines idē suadēt. in
gerentes memorie nre q̄ p multas tribula
tiones oportet nos intrare in regnū dei vt
ipsi ꝛ. Denicq̄ tūbarus sculpere. magnis
nos vocibus ꝛ lamentis/ad pnam ꝓuo
care non cessant. ingerentes quid illi sint.
quid fuerunt quid de nobis meruerunt.
quid cogunt vt sint/quoꝝ corpa incine
rata/tegit cellus? ¶ Si ad hos oēs ꝛ silen
assidue clamores nequaq̄ animus aures
mentis intimas/nō iam surdastri sz surdi
sumus. imo ipsis q̄ intuemur ꝛ calcamus
imaginibus atq̄ simulacris assimilati su
mus q̄ hāt aures ꝛ nō audiūt. Quid de ip
so sacrosancti oīficii corpio sacrosancto vnq̄
dicturus sum malo nūc silere q̄ pauca di
cere. Ve illis qui abutunt eo ad cumulū
peccādi/q̄s singulariter datū est ad ampli
um sublevamen q̄ penitēdi. Hi sunt indig
ni tractātes illud q̄s sub q̄ne terribili in
crepat oīm ꝑ ꝓpheram. Quid est q̄ dilect⁹
meus fecit in domo mea scelera multa.

¶ Non nostra viri ꝓtes ꝛ fratres. sz in lo
co tali tanq̄ diuino ꝛ celesti audiamus vo
cem oīm impatris vt amotis calciamēta
nre vetustatis ꝓ pnam (cui⁹ est enī hoc of
ficium) stemus in terra hac q̄ scā est dicen
tes cū Jacob. Terribilis est locus iste. nō
est hic aliud nisi domus dei et porta celi.
Eterni oīm est in loco isto. ꝛ nos. ergo sctā
sumus qui habitamus in sctō in quibus
dei grā cōcessit. si nō abutimur illa vera ꝓ
phetica. Augē pecj a oīo bone requiē vt

habitē in domo dīi. Et rursum. Quā
dilecta tabernacula tua dne virtutum ꝛ.
Et iterū. Elegi abiectus esse in domo dei
mei ꝛ. Ad quid? Ad penitendū papue
Penitemi ergo. ¶ Circa hec q̄druplex oc
curit consideratio moralis. ¶ Prima
sanctionis ē: deo placētius ꝛ fructuosius
regulariter orare deū in tēplo ꝛ locis sibi
dictis q̄ in alijs. Valet quippe ꝓtinus ibi
vel factū cumulat⁹ oīone generali ꝛ lo
ci maiestate et q̄ sit deuotiōis maioꝛ incita
tio. Propterea nō absq̄ grādi rōne sedula
religio patrū nroꝝ/peculiaria oratoria ve
labat. ꝓstruen ꝓ multis celebādis. Bipli in
ꝓsideratiōe regularitē. qm̄ accrescere valet
ipsis oīonibus aliunde q̄ ex loco sctō pos
set. ¶ Secūda ꝓsideratio oīs blasphemia/q̄
attribuit deo vel sctis eius indigna vel tur
pia/vel verbo vel facto vel signo/tanto ere
dibilior fit in ecclia quāto loco plus sacer
est. Que blasphemia/si fiat sub ludi spē/oꝛ
antēte ꝓ stipatio seriose reparari. Nec con
suetudo ad oppositū alleviat imo aggra
vat. q̄ verissime corrupcela est. ꝛ sacrilega
corruptela. q̄ in caput stipatoꝝ redūdabit.
si nō ꝓ suo officio remediare curauerint.
maioꝛi quidē animositate quā ꝓ suis tpa
libus decertarent. ¶ Tercia consideratio
Una ex causis ḡre ecclesiastici mali ꝛ impe
nitentes/pessimi sunt supra ceteros/q̄ia
sepe exparti fuisse testē Augn. ꝛ tpa mea
idem monstrant ad oculum/assignāre cō
venienter. q̄ tales ipsi deo magis ingrati
sūt eum abutunt eis omnibus que eos ad
pnam ꝓuocare debuerant. Omnia enī
remedia ꝓ sua correctiōe vt sunt exempla
sanctoꝝ ꝛ ꝑdicatōes ꝛ. cōuerterunt in fa
stidium ꝛ cōtemptum ex cōtinuo audituꝰ
et visu. adeo vt tandem se esse credant sapi
entes ꝛ prudentes ꝓ aliis monitoribus su
is quoniaꝫ impinguata sunt in crassitū di
latati. ꝛ derelinquerunt deū factoꝛē suū ꝛ.
et humilitatem nre religionis ꝛ suoꝝ pio
mulgatoꝝ/ponūt in abominationes sibi.
Qualis igit̄ spes salutis esse pōt. vbi q̄ fue
rant remedia/ꝓuertunt in nauseam ꝛ ve
nenum? ¶ Quarta ꝓsideratio. Affectiones
puersē q̄ sepant a deo/damnabiliter sunt
vbiq̄. damnosius in ecclesia. Negociatio
nes pteree saculares/fiebant olim in tēplo
hierosolimitano displicibiliter xp̄o. hoc et
si o zelo succrēte cathedras nummulario
rum apparuit. Hunc displicabilius sunt
in templis suis in quibus mysteria magis
spūalia/conuenit celebrari. Hec de secun
da ꝓ sermonis.

Ostremo fas

P nobis est nō solū ex ſſa
ꝓne/nec ex loci q̄li
tate corroboratione addere
nostre oīoni ꝓ pnam dando nobis pna ve
tam fremamus sed etiam tercio ex tpis quali
tate. ¶ Omitto q̄ tpus omne vite miserie
huius ꝛ cumulose/tpus lugendi est/tpus
q̄ penitendi. Non loquor de tpe hoc qua
dragesimalis abstinentie/q̄ intramus.
q̄q̄ multa dici ad rem competerēt. Tum
de ieiunijs/qua obseruatione complenda
sunt ꝛ qui sunt quoꝝ pia necessitas excusat
Qualis insup delicti obnoxij sunt eccliasti
ci trāsgressores ꝛ fundatores bndi ieiu
niorum. Tum ꝓterea de ieiunio quadra
genario xp̄i quali qualiterq̄ fuerit cōple
tum virtute. ¶ Sufficiat ad dolendū lu
gendum penitendumq̄ cōtinuo/aspectus
huius tpis: imo huius tempestuose etatis
nostre. in qua regnat luctuosissimū absq̄
exemplo. imo nullis vnq̄ luctibus equan
dum salmo. q̄s nō vetustate consumē vt
omnia. sed in vies/alimo radicem malo
agit. ꝛ tanq̄ fama monstrum horrendum
in dies vires acquirit eundo. Expectauī
mus pacem/deplorat ꝓdeticus sermo. et
ecce turbatio. Sic ecclesia insanabili quo
dam cancro depascit egrotatq̄ medendo:
Sic suis hydram panē que ex succisiōe fe
cundior fit. Ipsa insup minotaurus vix
egressibili labyrinto arcūdat. ꝛ more fe
rarum habet in rete pedes suos. ¶ Hunc
nō ipē tpus tale est in q̄ penitere ꝛ dolere
cum ingemi gemitu et plangore assiduo
cū lachrymis ꝛ rugitu coartamur nos ec
clesiastica ꝛ dicere. Tu exurgens dīne imse
rebris hron. q̄ tpus miserandi eius q̄ ve
nit tpe. Et iterum. Tempus faciēdi dīne
dissipauerunt legem tuam. legem charita
tis vnionis ꝛ pacis. ¶ Prima ꝓsideratio.
¶ In oī repetitare grādi ꝛ interuōne/vbi
primū incipit a sacerdote dei salubrium q̄

lectis Iudicijs vlciones signari signo
eius in frontibus. Filii quippe sol iusti
fic signati. Quale signū illos accepe notat
felicia visio qui gemunt & volent sup cun
ctos delicta ciuitatibus q fiunt. hoc ante per
ipsam fieri plenius est. Ubi vo magis
incipit ira dei a sanctuario suo q hoc tepe
misero quis legat qui audiat? Penitemini
ergo. ¶ Scda cōsideratio. ¶ Cū fa
cta fuit scisse in vniuersalis in corpe in riti
co & peccato singularum plenarum & co
rum puerilis moribus quō fit in corpe ve
ro dñi nro exemplo modulo primū
et corrupto humoribus cōsequens est vt
penitentialis medicina primum recipiat in
membris sanitatem. p̄terea cum videat
hic esse regimē dei. cui humanum auxili
um quasi penitus deesse sentit. Quapro
per imperandum est domino. & testimo
nio Iosophat. Que interpretatio non me
diocre q̄ petam humilem acquirē. Quo
niam licet exaltatus ambitiosa & pdita mi
serorum ecclesiasticorū rum secta abiectione
humiliauit ecclesiam, ipsa si querē rursus
exaltari vt p̄ petam humilem hoc fiat ne
cesse est. Penitemini ergo. Tertia con
sideratio. Reuerentia pia ad matrem vi
get plus q̄ alias in filijs tpe necessitatis et
conculcatōis sue. et humiliē & volentes
pie signa demonstrent p̄sertim vbi p ta
lia miserabilibus eiusdem matris necessi
tatibus fabricari cōmicuum singuli fi
liorum singula merita sint: Hanni quasdā
donatiōes & redemptōes conferunt in cōe
ad redemptionem matris captiuate. Sic
est in p̄cti tpe. Penitemini ergo. ¶ Quar
ta consideratio. ¶ Scissa pia, nō impe
dit veram pietatem animo magis ad eundē
faciendam animat & inducat cum q̄ ad pti
mum auxiliū & medium p petra salu
tis attingendo. Duo tñ nōnullos hinc an
de posse inquietari a scrupulis & gōmbus
planctus sup casibus reiunatis. & sup po
esiate clauium. & alijs pplexitatum nodis
quibus fama p̄ce respersum est. Deo ni
hilominus risum factum esse Archonio
q̄ sola humilitas cōcio diaboli laqueos se
cum p̄terfugit. Humiliauit sum & libera
uit me inquit gpheta. Nulli vo absq pe
nitentia dat posse peccatum tale humili
ter aq̄ nullus aliter. Soli igit bene pe
nitentes fecisse sunt q̄ bonum penitentiā. ¶ Nec fortassis sufficere ponerent ne
cessitate pacis nostre, nisi reuerentia cui
gnis bodierni cui credi oportet & q̄ appro
priate ecclesiastica loquē cogeret nos
sua maiestate et aliqd dicere mus. nec ipm
nō silentio indigno transiremus. ¶ Ita
q̄ euangelicus sermo. xxij. c. Matth. vbi
de euangelium bodiernum cōscriptum &
loquens in p̄sona ipsi ad phariseos & scri
bas sui ipsius notat in specialis sub rēpben
sionibus quatuor. & octo maledictionibus,
a quibus debent ecclesiastica p̄cauere et in
crepatio malorum, bonorum sit instructio
et vt sup malo cognito pena salubrior fiat
Prima rēpbensio est dicere bona & nō face
re. hoc enī dd aliud est q̄ se ipsa voce dā
nare & talem esse cui merito dicat dñs. Er
ore tuo te iudico serue nequā. Audeat aūt
patres & fratres quāto art. plus est delicti
negq̄ dicere bona negq̄ facere animo dicen
tibus atq̄ facientibus modis omnibus se
rio & loco dam & palam cōtrariari. ¶ Se
cunda rēpbensio est onerare subditos du
rio & multiplicatis ponderibus p̄ceptorū.
et penarum. digito aūt suo nolle ea move
re Quo in loco ad p̄sanē illi ecclesiastici qui
extra canonum & vexatium & maledictio
num sinus accumulant supra merita. quo
fine ipsi viderint & q̄ consone ad euange
licam libertatem. ¶ Tercia rēpbensio est
hypocrisis & suspitiosa in habitibus. qui
bus sanctitatem ante religionem p̄ferunt.
qualia intimo horrent & fugiant ipsi taliter
induti. qualiter induimur nos ecclesiasti
ci ocio diuisi a pplo. & pcipue dum in eccla
ministramus. Sed sepe mentiunt he ve
stes. dum aliud monstrant extra. aliud re
gunt intra. exterius sanctitatē interius vili
tatem. ¶ Quarta rēpbensio est ambitiosa
nam gloriā. in locorū eminēcia. & alto reu
bitu in cenio in salutatōibus populariibus
atq̄ forensibus. in humilia & appellatōnibus
honorifica aut p̄cio aut dñi. in quibus ob
tus cotrupta affectio magis q̄ ipsa actio
q̄ de genere bona est & dū fieri pōt incul
pate. Pōt enī aliquis ofa ista querere si sta
tus sinus & vocatio exigant p vtilitate rei
publice & ecclesiastico bonore. nō p singu
lari ambitione. Aliquis enī ex ecclesiasti
cis cui non sat habet alte sedere & salutari
popularitet. & appellari vel mater vel p̄.
vel dñs si nō istis delectet? Hoc est si non
nota sit & famam sed rea tota sollicita p
nota designata, querit & implet. nō ad suā
sed ad dei laudē magnificentiā & gloriam.

¶ Sequitē octo ve. Ve primū est clau
dere viam celi pueris moribus & exē
plis. Hoc sit dum impiis & simplicio & po
pulo, arguit sibi licere ea q̄ euidentpeo et
palato eos sinō facētes. ¶ Secm ve sub p̄
textu longarū orationū viduas & simplicio
res spoliare. A quo ve nō immunes sunt
hi qui obitus et seruitia multa in ecclesia
polliceē & ea vel nō exoluunt. vel imple
ere ac negligēter exoluūt. ¶ Tercia ve erga
duas pōt appropriare ad ecclesiasticos, q̄rē
tes, primo nonē alicuius ad statū ecclesiasti
cum. vel contra eos qui affectu carnali vel
alio facūt eum puerilis exemplis & moribus
duplo filiū gehenne q̄ futurus erat in sta
tu seculari. ¶ Quarta ve contra malos in
terp̄tes xp̄m & spāliter iuramentos & votos
in quibus fallunt & fallunt ex sacerdotij
ordine, in p̄fessionibus audiendis. ¶ Quā
tum ve cōtra eos qui decimas & p̄ ad mi
nimū esse soluēdas decreuerūt & grauiora
ipsi derelinquūt. Judicia, s. misericordiam & fi
dem, sicut apud quosdam in ecclesia plus
punitē transgressio vnī cerimonie tradi
tionis humane q̄ blasphemia in deū aut
sanctū p̄uaricatio mandatorū. ¶ Septimū
ve mūdare diligēter id q̄ foris est in va
sis quibus deo ministrat. vt est calix & con
scians ministrere rapinis & immundicia ple
nissimam. Ve facūt qui in conscia peccā
ti mortalis, & in cōtinuo p̄posito nō relin
quēdi petā sua, neq̄ occasiones peccatorū
ministrare p̄sumunt. ¶ Octauū ve contra
hypocrisim eorū qui sanctitatē fingūt
extrinsecus signis, intus aūt sunt hypocri
si & iniquitate. cōpari merito sepulcris de
albatis. Qd si culpanē hi qui mali sunt, q̄
vitupio digni videnē qui peta sua p̄dicit
glorianteo cum maleficerint & exultāt in
rebus pessimis in pricipia & contagionē &
scandala cetra pusillorū. Quidā impro
perium dixit alius. Abi hypocrita. Cui sanc
te mordacitate rūdit iniuriam. Tu tibi
ea vt nec hypocrita dici possis. Ita palam
et in publico querulus ea vt nullius fictioni
locus relictus sit. ¶ Octauum ve est qui
sanctis reuerētes dñe videnē. colentes eorū
sepulcra memorias atq̄ reliquias. ipsi eis
eos nequaq̄ imitanē in sanctitate. imo p̄
sentibus inimicanē & insidiant qui scrōt
vitā atq̄ mores quesierint imitari. ¶ Ad
que oia ve subungē horrenda conclusio
Ecce relinquet vobis domus vestra deser
ta. Domus hec domus erat synagoge. cui
succedit domus ecclesie. quā iam pene de
sertioni viciniā inuenimus vt olim synago
gam. Auertat hoc pius ecclesie sponsus ie
sus xp̄s. Auertet aūt si fuerimus penitē
tes. si nos benigne intuitus fuerit & conuer
tet ad se. & tandē reponet in firmissimo ha
bitaculo suo. ad qd nos p̄ducere dignetur
qui sine fine gmanet in secula seculorum.
Amen. finit.

Sequitur ité sermo

eiusdem factus in cena dñi p humili-
tate. valde notabilis.

Deo exiuit & ad eū vadit. Ori
ginaliter Job. xiij. & in euange
lio p̄naliter recitato. Hos et
mei filios qui a deo exiimus p
peccatum longe nimis. Quia longe a pec
catoribus salus, vadamus nūc rursus ad
eum p oīonis & pie inuocatōnis gressum.
mor aderit. q̄ pe est dñs omnibus inuocan
tibus eum in veritate. Cuius oīonis nē
mediatricē te constituimus o virgo beata
virgo deo iunctissima. ad quā deus venit.
et a qua fm corpus exiuit. Te nunc ob hoc
salutātes orabitis dicētes. Aue Maria. ¶ A deo
exiuit & ad eum vadit, scribit ve supra. Al
ta verborū p̄fundita. alta nimirū. et dū
cognoscet eam? Dicta loqui dicebat con
scium secretorū dei. Dicta tam sublimis eo
lamus grādi aquile spāli hominis videbat
cui ex insita dicere, fas erat illud pbie apud
Boetium lib. iij. metro primo. Sunt et
nam penne volucres mihi, q̄ celsa conscen
dant poli. quas sibi cum velox mens indu
it. pro sa terras despicere. Mihi vo quid
ni stupor mentis & digna admiratio debe
bat ad hanc sciam q̄ mirabilis facta est me
est consortata est. et non potero ad eam?

Quid nisi detrahendi quoddā silentiū
cōgrediar? Congruebat vnq; silentium
potius q̄ clamo lenire te de diuinis obstre
pere inter oleorem me rancū anseres. potius
q̄ fraudulēpedibus affectionū manibusq;
quotidie me lasciuarū verborū onere
mancipio incroire. Sed officij mei debitus
ipū vos scire. id; t frequēs deuotio vre
cōscientiam scholastico quippiā vel implicare
balbutire cōgerit. ¶ A deo inqt exiuī
ſta venit. Mirat fin nō ponus ad hoc verbū
mirarimi. De q̄ nempe alio illud oī
bī mirarimi. De q̄ nempe alio illud oī
A deo exiuit q̄ de verbo q̄ eternaliter est
apud patrē q̄n in principio erat verbū et
verbū erat apud deū. t deus erat verbum.
Si eternaliter apud deū q̄nec a deo exiuit.
q̄ō exiuit apud deū? Sed dico exiuit
ille verbū a deo est ipsa filij generatio. vez
est sicut filij generatio sicut alie cōsiderari
vides q̄ ille exitus prorsus est ineffabilis.
De eo quippe scriptū. Generationē eius
quis enarrabit? Esa liij.c. Propterea cur
conuerti eloqui q̄ enarrari nō pōt. nō essz
illud sobrie sapere. Quid si quis loquatē nō
tam beluin sed angelorū linguis q̄ pacto ei
fari sufficiet deum a deo exire. nō localiter
nō dimensionaliter. nō diuersitate substāie
nec diuersōue varietate sed psonali nīi di
stinctōne. Qui t regredi dī ad deū dū suū
impendēs amorē pia spirat t q̄ animō do
nat spūsancti. donū sanctissimū t vtrisq;
necessarium. ¶ Sed silentium interim de
secretis hic celebribus t pfectionē imme
diatōrz but' diuini exitus t regressus ad
intra nos vel ad scholam vel ad celebritatē
beatissime trinitatis remittamus. Il
lic magis audiere est. quō fiat egredi t pie
ventiago pulcerrima a pulcerrimo vt verbo
sentiosissimū. vt ars olim secundissi
ma. vt exemplar deliciosissimū vt idea et
forma quedā olim caput altissima t actualissi
ma t potentissima. Dicit igit exiuit rpūs a deo
eternaliter p̄dicatione. t ad deū vadit spirati
ua dilectōe. ¶ Ampliua vo cōsiderationi
nostre alius obijcit rpūs a deo exiuit alius
q̄ sui ad eum regressus. nō quidē intrin
secus psonaliter vt prius. sed per oratione
quadā extrinseca. t idiomatū mutua cōi
catiōe. qui opus est humanitatis assump
tio. Et quid est parum hoc nō rpūs a deo
egredi nisi eundem in hoc exitus solus
lio lachrymarū exilio. signāter incarnatū
cōmotam. affligi. crucifigi. Hubi quippe
lōgin quinq; a deo potuit excogitare mēs
humana q̄ impossibilē ad passionē egre
di. inuisibilē videri. immortalē q̄ esse pas
sibem mortis. Aut rpūs regredi ad deū est
ipūm a mortuis resurgere. Jam non moriē
qui mors ei vltra nō dñabit. ad Rom. vj.
qui in patria t capitur t regno pius in cele
stibus ad dextrā sui sedet in eternū. cum
ois subiecta ei deus. ad Heb. ij. Dic ebre
rus sufficiē sol qui orīē in natiuitate. occi
dit in passione. t ad locum suū reuertit in
gloriosa ascēsione. Ecce. j. Et q̄ hīc spūas
solēnitates hec mysteria iusq; scimones.
taneādē dictū sit hic. quō rpūs a deo exiuit
p incarnationē t ad deū vadit p glorificatiōnē ¶ Demū reipublice est exitus qui
dā ciuis. rpūs a deo. Vm alam qui cōis
est oībus creaturis. Dicit itaq; diuus theo
logus Joānes. Od factum est in deo vita
erat. Vita erat. nō quidē p idēptitatē ra
tionis t eternalē rei facte ad factorē vt ma
nichei blasphemant. dicētes alam esse prīz
a deo decisam p actionē principio tenebra
rum. Sed vita erat p idealem t vitificaz
exemplarē seu archetypam cognitionē p
tuetem. p diuīcēdi efficacissimā. longe ere
lenius. longe inexhibilius. q̄ in ipsa mēte
artificis. domus fabricāda velut imago pin
genda existat et suo mō viuat. Quid vo
sint hmōi idee. t q̄lis sit earum distinctio
nō est hic exsparādi locus. Adulte doctō
rum traditōes in vnam veritatē (si hīc ca
pitē) reducibiles sup prima sanctorum di
stinctōe habent. ¶ Ab hoc igit esse ideali
illud recte phibet egredi quicquid fit ex
trinsecus in esse suo reali. regredi aūt non
nisi creature rōnali p̄dicatū est. q̄d̄ ve
lit Boetius. ois in suū regredi principiū
velut si flumina vnde exeunt reuertantur
Eccle. j. Et q̄n hoc? Qn repetit rpūs ois
q̄ recursus. reditusq; suo singula gaudent.
Hec manet vltī tradiens ordo. nisi q̄ finē
inuenit ortū. stabilemq; sui fecit ordem.
Hb. iij. Deus o. ij. Hoc sic. deum motus in
diros nature sue. custodiunt. omnipotēs
indulgens p̄gnanti gendo parienti morē
pp. ¶ Amplo quoniā vbi est creatōis

egressus excellentior (o rōnalis spūs) tan
to regressus amplo ad deū est. q̄to a rebus
ceteris a gracie vberēnor. Tu nempe rō
nalis spūs sicut capax t princeps dei solus
fac' es p intelligentiā ad imaginē dei. hinc ad
tuā imaginē dei t filium dñe facius affirmatus
Gen. j. Dic solus tibi ad deū regredi cōgra
sum est. p cognitionē t amorē. Dirigunē
cetera in cursib' suis. t ab agente infallibili.
sicut si vides aliqs ceū ducat vt bē Aure
lio. Tu sola. vides videre insigne. Tu
sola. cognitione ad principiū tuū regrederis.
vt suas vtū cū cū oīa essentia. tercia pte
libelli de ornatu spūalis nuptiarū. Dia in
qt p̄plātia ita pungit deo vt hac ipūm il
lud esse vitale t ideale q̄d eternaliter in deo
habuit. Unde ergo. vna nup epla a me
dita co argui. De lum pterea cōmouisse
vt de hac mā caute legat. Bern. ad frēs d
mōte dei. li. ij. ¶ Cetera alia humana p̄di
que illa est inter oīa rōnalia spūs. q̄ nō so
lum regredi ad deum sed oia alia in eum
referre debet. Propterea cū ipsa corpi cō
iuncta t in imo carnis ligata. Vm Platoni
cos. Propterea nemum duplicis mūdi. tz
spūalis q̄ corpalis. opus. q̄si duas illas ca
thenas causarum aureā t argenteā nectēs.
¶ Denig dicam in ordine duplicis mū
di statuē facies tua. put diuini theologi
et eleuan metaphisica edocuerunt. q̄ruma
p ipsam ea oia referent in deum cognoscē
do t vendo. q̄ ab eo egressa sunt in creādo
Dine dixerunt Arist. j. politi. t Platonici. oia p̄ter bolem. ipūm bo. p̄ter deum fa
ctum esse. Dine resurrectōis future necessi
tas concludit. Alioquin naturalis insti
tuti finis. frustra esset. Sz de his alibi. De
mum p̄spicuum est eos solos gr̄ia appel
lationē bolos dici debere qui boni sunt
et ad deum ola referūt ¶ Hūc ad rpūm R
redeo. Quia enī regressum hunc p intelli
gentiam ad deū t vtum. ala eius p̄cellissi
mis modis exercuit. dum seipsam et rem
quālibet alteram. sola p excellētiam in dei
gloriam laudem amorēq; reduxit. Dine
apostolus rōne. dixit euangelium nostrē de
rpō. q̄ a deo exiuit. t ad deum vadit. Exi
uit dico vm alam p creatiōis emanationē
et ad deum vadit. p sui et aliorum oīm. in
deum reuolupone intelligibilez. Et sicut
ola a deo q̄dammodo descripsit in sua exis
tōem. dum p̄terea facta sunt ola sic ola re
fert in deum diuersimode. p portionabiliter sa
tis ad primū exitum t reditum eternalem.
¶ Ad hunc finē olim egressus fuerat ad ī
a deo in sui primaria creatōe vt ad deum
egrederet p speculationē t amorē. Sz ve
petō homo cum in honore esset nō intelle
xit. cōparus est iumentis insipientibus et
similis factus est illis. ¶ Sequimur cuz nos
bestialis effecti. vitez pecudū eligēres. que
pedissequa alam ingiter ad terrena demitte
mus. q̄ pessimo more versi ad infima vol
tibus adhaerimus. Uor est talium. Adhe
sit in terra vēter noster. t cetera. Adhesit
pauimēto anima mea. t cursus. Infusus
sum in limo p̄fundi. Dine exclamat sapi
ens. O cuz go in terra alios celestium
inanes. O q̄ sanuot vos atq; iocūdiores re
gredierīs ad deū t gr̄ie agentes. q̄ de tene
bris eo exiit nos deus in admirabile lumē
suum. cuius figurā gessit Petrus. a vincu
lis ferreis t carcere tetro liberatus. t redu
ctus de custodia ad p̄standū nomini dñi.
Uere vincula ferrea cupiditatis nīe. Ue
re carcer tenebrosum bo mōdū squalidū t
somosum esse sordidū desiderium cordis
nostri. t ala talibus inuersis. q̄s poterit li
beris intelligētie alis ad alta subuehi ipūs
ad deū regredi q̄n valebit. Doc itaq; fie
ri est impossibile nisi in manu fortī t bra
chio extento illius qui eduxit vinctos in
formidine. qui de sterore erigit pauperē
vt sedeat cū principibus. Dui p̄stitit por
tas ereas t vectes ferreos cōfregit. Doc so
lo auctore sicut ala a deo exiuit sic ad deuz
vadit. q̄ q̄ donuz hoc exercentibus se ad
ipūm t nō nisi talibus de lege cōi p̄stetur
¶ Epilogantes ergo concludamus q̄ est
venie rpī exitus a deo p eternam generatio
nem et habet suum regressum per spiri
tus spirationem. secundo per humanita
tis assumptionem. habet suū regressum p
corporis glorificationem. tercio per anime
creatonē habet suum regressum p cōem
plationem.

Est sensum vīalem. theolo
gicalē t metaphisicalē. sing
P ulis cetera nim p̄ferum pmā
nigo pre ad nos motus q̄ postrem transfe

tumo. Et dicamus q duplex est mortalis
ctus ab deo. Unus pessimus p superbiā
Alius optimus p humilitatem. ¶ Per su
perbiam cecidit lucifer filius ille. pdigus in re
gionem longinquā. Luce. xv. Quō eiecti
sunt Adam & Eva. Gen. iij. Thob. xiij. Quō
egressi sunt filii qui ima vident et lo
quunt in celsum. Ecclē. decimo. qualiter
cepit corruptio. Dilexisti a me maledictiones
ignem eternū. Dauid. xxv. Longinquus
valde a peccatore dñs erit. qz loge a pec
catoribus salus. Eterna ista a deo non est
sed sup deū sue voluntati ꝓpriam antepo
nendo. ideo ol claro. Tetho est ille q ē rex
sup oēs filios superbie. Job. xxij. Qui quo
dam & erit sup oē qđ dr deus. ij. ad Thess.
ij. Taliter egrediens forsan euaderet ve
mum nec recedet sicut cetera. nisi forte ꝑ
impatientiā & rabiē obstinati odij latra
tionez. loquax inimicū ꝑm in deum vix. & de
dibus suis in eū fremat & tabescat. ¶ Est
ꝑterea eximus bonus a deo p humilitatem.
sed sub deū. & rursus ad deum. Non qui
dem locali distantia. nam q ibit hō a spū
tuo dñe. & q a facie tua fugiet? Si ascende
rit in celū tu illic es. ꝛc. Sed sit eximus iste
ꝑ via quadam reputatōe & intelligētia. qñ
alia et consideratōe intima diuine immen
sitatis resilit in parvitatē suam. & se ad se
contrahit & loco cedit. put ad aspectū ma
gni alicuius principis/ pauperculus seruus
aut damnatus erubescit. Hoc sito nō alia in
firmitatis ꝑte. imo cuiusdā nobilitatis
consciā/ad cognitionez pītie diuinitatis
intrinsece horrescat. stupet pallet contremi
scat introrsus fugiens a se velut in quandaz
ocleram ois implecrōis egestatis fuge regi
onem. quō intrauerat Augu. qui dicit in
li. confessionū. Et factus sum mihimet re
gio egestatis. ¶ Nonne vbi Petrus mira
culi stupore in capsura piscium attonitus
sic exire dñm voluisse visus est. Exi inquit a
me dñe qz peccator sum. Luce. v. Sic ho
die manū ꝑpī beatā volentē pedes eius ad
lauandū tangere/ipse refugit dicens. Dñe
tu mihi lauas pedes. Deinde si verbū ꝑdi
cium repeterē. Exi a me dñe. nō lauabis
mihi pedes inquiēs. ¶ O sup admirabi
lem hunc humilitatis exitum. felix alia q
talem exit a deo. qz nunq recepit via ad
deum vadit. nam correlativa sunt ex oīmō
de se habentia idem exitus iste a deo et ad
eundem regressus. Dic vallis descendunt et
montis altitudo. Adeuntes si nō se cōtegui
tectata sit vencas. qui se humiliat ait et exal
tabit. Luce. xiij. & xviij. Hinc Augu. ait in
epla quadā ad diosc. Non aliam tibi
inquit ad capessendā & obtinendā veritā
tis viam inuenies/ q q inuenta est ab illo
qui gressuum nostrorum tam q denouidit
infirmitatem. Prima est humilitas. secūa ē
humilitas. tercia est humilitas. Quotiēs
hoc interrogaueris hoc dicā? ¶ Bonū est
nos hic esse (o deuoti patres ac sapientes
n) bonum est de humilitatis exitu sermo
nem audire De qua vtinā cum humilita
te & vt res digna erat loqui posset/ arrogās
et inflatus ꝑsumptio cordis mei. Nam q le
monstrum est/quale sacrilegiū. vermicu
lum de humilitate loquentē. & ideo supbi
re qz laudat humilitatē. & ideo exire a deo
supra deū male ꝑ superbiam. qz suadet ab eo
dem sub eodez exire ꝑ humilitatē? Quis
hoc crederet. si nō qz totiens expti est? Sz
inter laudandū humilitatem/surrepit su
pbia dum valde detestari queret. Ipsa qñ
nō introibit. qñ non castra cordis nīi sub
dola machinatōe penetrabit? Deerit filijs
Adam/ab hac terrifica puritie. ¶ Sed
ad humilitatem redeo. ad cuius ꝑconium
eius miracula eius supra modū mi
rabilia: triplex nonificabit consideratio.

Recte quidam de beato humilitatis exi
tu/totū huius collatōis reliquum contex
erunt. vt alias pollicitus sum ostensurus.
Ex titulo humilitatis/tuo tradi humili
bus ad oia conant possidenda/nō quidez
ciuili lege sed diuina. Nam mysterium
nō dicā diei humo solius/sed totius passi
onis dñice/quid aliud principalius eloqđ
q imitāde humilitatis exemplū? Propter
qđ saluator nr/carnē sumere hoc est a deo
exire & crucē subire voluit. vt oīo diceret eccle
Ob hanc denigz humilitatē cōcudit ꝑto
euangeliū. Exemplum enī dedi vobis vt
quēad modū feci vobis ita & vos faciatis
¶ Tria humilitatis exēpla sumemus/ tm
tres viros ale irascibilem rōnalem concu
piscibilē. Et tres virtutes theologicas. fi
dem spem & charitatem. Et tria diuinis ꝑ

sonis attributa. sapiam potentiā & bonitatem. Et in ista tres status ecclesie. prelatos
doctores religiosos. Et in tres scripture
auctores. Prima humilem spiritus sapiet
gloria. Prouer. xxix. Beda auctor obi hu
militas ibi sapia. Prouerb. xj. Terra. De
us superbis resistit. humilibus aūt dat gra
tiam. Jacobi. iiij.

Prima consideratio

Humilem spū suscipiet gloria. ita qz hu
militas vera. nam est qđ ve equiter hūliat
Eccl. xx. Vera inquā humilitas/ dum se
liciter exit a summa potēna & gloria & ma
gnificētissima maiestate dei/in suā impotē
tiam ignominiā & seruilitatē intuendam
sentiendāq efficiē potētissima & glorioſ
sima & imperatrix libertima atq monarchi
ca sup oīa. ¶ Multis audire rōnem illāc
optic. Perdibet Seneca/q facilis ad vi
uendū/q contēptus via. Itaqz dicimus de
potentia & gloria & reliquis q mundus ol
lert. & q contemnēdo fieri nostra testatur
Amb. Uñ vero/maius q ꝑ humilitatis
egressum a deo/cōtempnens iste generatur.
qñ in cōpatione diuinitatis ꝑspicue cernit
q vanitas vanitatū & oīa vanitas oīa mē
dacia. Quidni liceat exclamare cū ꝑpheta.
filij hoīm vsququo graui corde/ quid
diligitis vanitatem & quaritis mendacium?
Quidni ꝑterea contempta vanitate & mē
dacio/ faciat hec sublimissima hūlitas/ hec
diuissima paupertas/solum deum/gloriā su
am. potentiam suam. opulentiam suam. &
hanc arbitrat esse partem suam hereditat
tem ꝑclaram/& portionem ebertinam in
terra viuentiū cum illo qui dicebat. Pars
mea deus in eternum. Et in gallico sonat
nuo dī. Lest grāde poznon & bona parti.
¶ Porro quid ad ista cōuenientius/ q vt
hec humilitas sit gloriosissima/cuius glo
ria solus deus est. Hec vilificatio sit nobi
lissima/hec abiectio vbiq famatissima. qz
deus/fama sua nunq abest. vt hec denigz
impotēna/hec seruitus/summa sit potēna
limo oipotentia. summaqz libertas. Omnia
possum inquit aplūs in eo qui me cōfortat
xpō. ad Philip. iiij. ¶ Videat qui pōt/ q
ea sit ex aduerso oīa superbe vanitatis/ege
stas impotentia & vilitas. Nam q rōne re
pleret vanitas satiaret egestas. dñaret ab
iectio. cōsolidaret infirmitas. Aūt quid
aliud sunt hec oīa nisi vanitas vanitatum
et oīa vanitas & afflictio spūs. ¶ Et hic ꝑ
spicuū est q pacto vim irascibile cuius est
in arduis tendere/ placet hic beatus humi
litatis exitus a deo. et ꝑ desperatōe sui totalis
summā de xpō spem geredo. et ita ꝑ m oīa
alias suas virtutes q̄s enumerat Guilhel
mus ꝑisien. reliquas. Ponitur itaqz hūlitas/
hec solū deū spem suā fortitudinē/ precio
nē magnificentiā. vita de eterno. Propte
rea fidenter ait. Dñs pector vite mee a q
trepidabo. Etenim q ruet/ quō moueat
aliud amplius quid eonari posset q ꝑsun
dissima stabilitate immobilitari penitus
adheret? Quid eam aduersum eo laceret q
altissimū posuit refugiū suū in firmissimo
habitaculo tuo qđ opatus eo dñe? Quo
fugeret alibi? Quid aliud speraret? Quā
obrem in remedijs humane instabilitatis
et in certum dine casuū tam horrendorū ꝑ
cellio/figit nauem cordis immobilis ecclie
ancora quedā spūalis & intelligibilis. De
nigz nō ponit cameli brachiū suū et superbia
q sperat in multitudine diuitiarū suarum
vel opulum vel spūalū. & ꝑualet in vani
tate sua. Nec ideo eo sibi cauet ob omnī ex
cellentia nimia. ab omni q̄s defecit. et ne
extollaē ꝑsumptōe/ nec frangaē desperatō
ne nō obstinet obstinatōe nec dissoluatur
enervi mollicie quēadmodū de bis aliis
in ol materia virtutis si vacaret/ fieri pos
set manifestū. si q̄licet arduā medio cretate
via regia sēp incedit docerem. ¶ Sed
ad dñamissimum eius impium venio
cui est rebus dñari (put alias ꝑcautius
sum latius) quid eñ ē dñari reb inquā/
nisi eis vti posse inflet placuerit. Hoc aē
pueniet hūlitati. oīa quippe assumit in sui
facultatē & vsum. dū ꝑter deū fert oīa alia
cōtemnēda decernit. Quo cōtēpn sua ē
amplius (ne nos irrideant pharisei suam
hec audiēteo) et copiosius absq vita ꝑpa
tione cōtēat. q̄ et nuda possessiōe cuius
cumli q̄ in sup et tendentia inhiāte ad q̄s
cunq diuitias. aut eas ꝑ amorē amplectē
te. aut eis incubante ac menterenus inhe
rēte ditaret. Sic de Catone ꝑclare dictū
est a Salustio. q quo plus gloriam fugit

bere magis assuescebat. Ita paulatim de amore ad de pectine scientia de ventositate quolibet bono bene vivendi fiunt equi. ¶ O quale gl̄ē q̄ tāq̄ humilitas omnium habere ois sub pedibus per gratiosam cōtempl. Sermo locus quez calcaverit pes vester. Laffano. veniet erit inquit ois Deus. ij. Cullarum imperuit nihil aliud a deo nisi pedibus vel a malis pedibus ergo cavilam. Doc nōne est signū magnū apparēs in celo intelligibili t sup mo sic rōnalis. Doluer. Sc humilitas amicta sole fulsit. Nam quid iucundo humilitate cōi ornatur inchoā. glo. Matth. ij. In capite eius corona stellarū duodecim. omni. Sc fulgore virtutū radiante pfecto. t iuxta totius būlitatis sub pedibus nro hoc est sub affectōibus p cōemptum Decet deiformia būlitas q docuit paulū sentire abūdare t scire penuriā pati. hēe oīa t abūdare in oībus. ad Philipp. Quasi nihil habentē t oīa possidentē. ij. ad Cor. vj. Dec exaltauit xp̄m summe humiliavit in passione t deinde illi nomen qđ est super omne nomen vt in nōie iesu flectat̄ ē. ad Philip. ij. Sec dñationem olim per humilitatem. Proinde si hec iure suo possideat regnū celorū sicut t possidet. qm̄ ipsorum est regnū celorū Matth. v. quod a dñatiōe sua reinquē alienū? Denig ad eius obsequium militem cōla. seruiunt. p̄sunt obsequunt. Adversa quidem. vel blaspheme. iniurie. plectiones necessitates. angustie. ad extraneū t tutelā ad medicinā q̄q ac necessariā cultodiam. Prosperis vo vti tur ad modestā sobriam q cōsolationē. Bicam amplius. militant p ea sui hostes fortissimi. nam ex peccatis reddit̄ cautior. firmior. ang validior. movide miraculū. ipsa enī ex morte p̄ua reuniscit sepius fortior q relurgit. Nam quis neget magnas esse būlitatis resplandentes? humilitatem pdidisse? Quin etiā vnit ex suo contrario qđ est superbia / nō minori miraculo q̄ si frigiditate calor gignat. Būlitat̄ quippeno pua est occasio / ad iram cōtra deū suū / būfactorē suū / patrē suū / dñm creatorē redemptorem superbisse / Sūla verenō miracula sed portentosa? mōstra / demon in filia sua superbia crebrius operatur. q̄ ex more p̄ria t ex humilitate contraria t ex fortibus t aduersis sibi virtutibus pulcerrimos. dum stulte gloriat̄ fedissimam trahit originem. ¶ Adhuc igit̄ dicere est q̄ superbie extremo a deo supra deū sicut egressus est atq; paupertinus in vilitate pauperatio (Omnia mirū conuertunt̄ in suam inopiam t destructionē. notat̄ Bas. iij.) Dic multoplus beatus ille humilitatis extimo a deo sub deum opulentissimus est / divitissimus est / honoratissimus est in supremo dñationis. qui sibi cooperant̄ in bonum. monte. egestas. contumelie. timo t angelus sathane t dyaboli omnes cum tumultu et temptationibus suis. Paulus t Job huius rei testes sūt. Peccata insup t cetere pestes aduerse / seruiunt ei t tyriacam sibi efficacissimam confidendo. quēadmodum testatur Augu. qui mihi non credit q experiet superbos in turpia q̄q peccata corruere. Vacare dominādi facit ipsa de omnibus sicut de obsequiosis seruitoribus. pfectarum suum sicut e regione superbia damnum acquirit ex omnibus. auius oīo etiā fit in peccatum. charitas in odium. virtutis laus in opprobrium. dum post hec oīa cuita deo in grauissima p̄sus elatione supra deū. ¶ Postremo humilitas suo modo est ambitiosissima. cupidissima maximi cordis et altissimi spūs. Cur ita? Quū dedignat̄ impleri nisi summo honore. nisi summis diuinis nisi maria gloria. Superbia vo vt pusilli cordis t puerilis t stulti / parussimos in biat capit̄ afficitur t vexata torquet̄. ¶ Hunc ad statū platōico qui potentie dei correspondēter ordinat̄ in ecclesiastica hierarchia / applicemus q dicta sunt t inferamus q absq; humilitatis exitu in sue parvitatis recognitionē secularem vel habitualem / nō pōt quis plana habere euangelici dominij perfectionem Itaq; puerilis et dyabolicus nō ordo sed horror dicendus est i ecclesia. vbi est sublimior qui t superbior. vbi qui maior est non sic sicut minor. q̄ si ita fuat aliqñ / vel ad subditorū punitionē. Job. xxxij. Qui regnare facit hypocritā pter pcā ppli q̄a nūc horrenda sunt t abominanda supia q̄ credi potest. Aut ad p̄sidentio damnationes sicut in tuba t multo apparuit. t illic qui

subditis incorrigibilibus p̄sunt ad vtrorumq; exitium. vel ad contemplationem exoneracionem ne talibus vitiosis occupent. Ita habemus q̄ pelleo tabernaculi p̄tegebant archam testamenti. ¶ Est aūt triplex signū in plato sue humilitatis. fuga plationis. fuga pompositatis. cura spiritalis. ¶ Primum signum fuga plationis dat preparationem animi p̄ncipalissimam ad cedendum sue plationi. si t quādo fuerit pro grege cōmisso. sequa dixit ex animo dum instruxerē / noleno volo. Oppositum sentire corde ore t opere est in predicto damnabilis superbia. t eo damnabilior si nec aduersitatibus nec infamijs. nec aliorum consilijs nec subditorum scandalis / a plationis amato ouere possit auelli. Ue ve ab hoc signo superbie. Mirandum si remoto fundamento huius ecclesiastici parietes ruunt ioso nuto vbiq; desistūt. vo lumus illos consolidare t vnire vt humilitatis fundamentum iaciamus. ¶ Secūm signū humilitatis est fuga pompositatis in se t suis. Oppositū facere est dānabilis superbia: q̄ etiā q̄q sub honestatis spē aut ecclesie veritate palliet. Oz medium inquisit optimū est cōsilium. At q̄le medium? Certe nō vt pharisei ac despicio / sapia alaliterrena t dyabolica. sz vt xp̄iane sapiēs determinabit. ¶ Tertio signo aure spūalitatis opponit tota cura t occupatio in puncto iudicij t pbitat̄ seu lucris seu iurisdictōibus t placitoz sola. pmotio atq; spūalium q̄z bonoz t desertio. ¶ Hunc ad statū doctorū qui t̄m canonē est q̄ si papinus in ecclesia / ad sapiam diuinā correspōdenter ordinat̄ / applicemus q̄ dicta sunt. Apud doctores p̄sertim in sacris lr̄is / ille sapientior est / qui pluri humilitatis sale. i. sapore / sapiam sinā cōdiuerit. Non dico pluri cognitōne sz sapore. q̄ si sapor sit q̄dā cognitio. Hoc sigille ferē ptolomeo q̄ sapientior est q̄ humilior. ¶ Huic būlitati aduersant̄ tria signa. curiositas. singularitas impatiētia vel incorrigibilitas. ¶ Curiositas est dimissio vitiosa t educatorum p se t pplos terere ingeniū pdere tpo / in his in quibus nō est bonū neq; finis. sicut de mathematicis dicit Aristi. Aut q̄ rūs solū est sore vt ait Seneca. Aut forsan sup bire vanescere t deingenio alto t subtili p ceteris gloriari. Hoc agere signū est insidiantis diabolici aut nature corrupte. vbi ce ciderūt oēs q̄ sub spē eruditionū t intellectū diuinoz sedunt sathanas transfigurans se in angelū lucis. Sane. dū bene de multa legi / multa cogitani / multa audiui t q̄dā experta sum sup discretionē inter bonos instinctus t malos inter diuinas reuelationes t dyabolicas illusiones. Denig inter bonas reuelationes t immissiones p angelos malos dubia in veritate tēpen̄ p̄pua discretionē t indefectibile signū. q̄ in fructu bonus est ad humilitatē t cū būlitate. Malus vo / ad vanitatē quandam et cū vanitate ad ipsam excellentiā palam vel occulte. Aliter aūt curiositas sciēdi inutilia / vanitate careat. viderint curiosi. etiā q̄ pacto absq; tumida elatōe ipse possint aliqđ gesta legēdo hystorias t miracula sanctorū / nibil pēdere / ego nō intelligo. q̄rū lectio multe ardēs est t būiles admiratione pōtēr inflāmans. ¶ Porro singularitas / scām signum superbie in doctis. aut de nouis t inauditis t peregrinis adinuentōnibus. imo habet hoc mirandū singularitas q̄ ex superbia generat pigritiā silentiū obstinatū pusillanimitatē. dum videt se nō posse ceteros in loquendo vel docēdo pcellere. Dec est mīr erroneus. nouitrix ambulādi in adinuentōibus suis. Denig impatiētia vel incorrigibilitas tertium signū superbie ponit̄ a sapiēte. Doctrina intelligentē viri p patientiā cognoscit. Errare quidē būmanū est / sz plane dyabolicū corrigendus succensere nec acquiescere. ¶ Huc ad religiosos t devotos / q̄leo decet esse xp̄ianos oēs q̄ sunt p̄fessi in baptismo sub vno abbate xp̄o. q̄z stat̄ respicta appropriatā p̄fessa bonitatē. inducamus q̄ diximus. t inferamus. In xp̄iana religione ille sanctior est qui t humilior. et humilior qui sanctior. Duius humilitatis triplex signū est confessio. cōpassio. t voluntaria sui dejectio. De reliquis videat devotus Bern. de duodecim gradibus būlitatis t superbie. Cōfessionez tō posui p signo humilitatis. quia vt ceteris nō is aliquis p̄fessio / pure nuda t integre. Ut dicitur Lucē propterea propius tempore ypocrisim tam nefandā q̄ tanq

hem mundanū gemere pdocet tale quidē
et tyrannicū. vt cogitare sit magno hor
rori. Sic populinbus ⁊ volutabilibus semet
ipsos in pulueres ignominie. in flagitia
turpes cum vxoribus ⁊ ancillis. clausūt lepras eo
ad cōfessionē. ⁊ muti tōtiē ad eternū. Hā
et sodoma interijt mura. Audium a dñō
monitis eterne gehenne se exponere q̄ alijq̄ de
suis peccatis impudenter ⁊ sterminō ob de
fectū fidei ⁊ credulitatis sacri (vt occebāt)
sed q̄ tanto pudore verecundē. ne salubrē
loquerentur cōtra vnū sacrilegissimū sacerdotē
q̄ q̄ dam nabuliter ⁊ q̄si pala impudenter
vt dixī cū aliis nihil celare scientibus. Le
terū ꝓfatus de peccatis alienis / cernitur
est humilitatis vere signū. sicut cōtra. p
priū est superbi alios indignari. Vera in
quit Greg⁹ passionē habet. falsa indignationē. Si quis audit vel cognoscat
alterū peccā multa vel magna ⁊ inde graue
vindictā. aut gaudet de inflicta. nō secure
graue nego gaudet. qm̄ rectius cognoscere
debet se multa puniēde digniissima cōmisisse.
quibus nō pene indulgeri non ursa. Sic
egit sanctus pater qui audiēs pecm̄ fratris
flenit ⁊ dixit. Ille deri. ego hodie. Ideo
eo. vix aptā mentis vicē impendere (inquit
Boetius) Diligenter bonos ⁊ misereē ma
lis. ¶ Humillime sabiectionē seu detectio
nē posuimus tercīū humilitatis signum.
Nam vere humilis est / qui et vera sui co
gnitōe sibi vilescat.. Dicit diuinis gratijs
indignū cōpat. Dic laudeo horret ꝓpria
velut insidiatrices tollere volentes ipm in
altū / vt lapsu grauior ruat. Propterea de
siderat se ingeter in terrā sue fragilitatis. ꝓpter
de anthreo gigāte fingit fabula. cui ex ca si
sino in terrā vires augebāt. sed in sublime
leuatus / ab hercule strāgulatus est. Dic
se in oēm creaturā dei peccasse fatē. in ce
lum ⁊ terrā ꝛ ea q̄ in eis sunt. Nullā ergo
flagellationē ab eo reijcit nullā lesionē in
iuriā nullā. hic denīq̄ iudicia dei magna
et occulta velut in mētes sup se fluctuo et
pauescit. Attendēs quō nec iustū bellum
nec iniciū gra. ⁊ q̄ de cathenis ⁊ carcere
trahē quis ad regnū ē. ⁊ q̄ nemo scit an
amore vel odio dignus sit. Eccl. ix. ¶ Ad
hec alta ⁊ lōge diuinis ta vere humilitatis

monita capienda / plus ꝓficit vñ cio q̄ le
cto. cio q̄ loto. alta suspiria q̄ acuta in
genua. ⁊ sup oīa frequēs memoria ihesu ⁊ pia cōme
moratio passionis xpi. Eu⁹ a deo exaltū in
mundū vt eam in schola sua doceret. ⁊ bo
ne deum regredi vult ad patrē verbo siī et
facto cōfirmauit. ¶ Ad hoc eñ lauit pe
des discipulorū ⁊ dixit. Exemplū eñ dedi
vobis humilitatis nos ꝓpter eos esse.

Secūda cōsideratio.

Ubi humilitas / ibi sapia. Prouerbi. xj. Ō
Anima quippe rōnalis / extēso a diuina
sapia in suā insipientiā sapide cognoscen
dam / sibiq̄ stulta reddit. ac pnde diui
nam illam sapiam adipisci. quam iubet
apl⁹ j. ad Cor. iij. Si quis inter vos vide
tur sapiens esse stult⁹ fiat vt sit sapiēs. Hāc
verā sapiam docet lactātius nō alibi quērē
dam esse q̄ in schola cui titulus est stulti
tia. Ita pī qm̄ sic placitum est apud te ait
xpō. ¶ O quis dabit nobis hanc stultam
sapiam? De filijs hoim qui sapientes sunt
in oculis suis. ⁊ cōta semetipsis prudentes
q: quāto magis sapiam quesierint. tāto ip
sa longius fiet ab eis. Et ꝓfecto nisi hāc p
stulti. nisi crediderint capiunt do oēm in
tellectum in obsequiū fidei / ipsi nō intelli
gent. Ostium ad sapiam verā xpō est. vide
sane humile turgidus ⁊ relatus spūs / illud
qm̄ potent introire? Attēdamus obsecro
q̄ paulum illud est q̄ extra deū egredientes
fare conamur. ¶ Viderūt hoc pbi. Plato
et Socrates ⁊ eis achademicorū schola. q
postq̄ defecerūt sensātes scrutinio / vocez
hanc suspirauerūt. hoc scio q̄ nescio / imo
nec hoc scio q̄ nescio. Bonus erat talis ex
itus in insipientiā suā cognoscendaz si nō
supra deū exeuntes / emanuissent in cogita
tionibus suis. ⁊ si a deo sub deo egressi / re
dissent in idipm. deū vt deū glorificantes
et gīas agētes qui sciarum dñs est. ⁊ docet
hoiem sciam ipsi nō ita. ¶ Ast vero hūi
lis / in se ḍdē stultus. deū cōtemnit sapiam
suā ꝓ stulticia suā. ⁊ deū ꝓfundissime cōcauē
recipit in seipso velut in centro quodā spe
culi cōcaui intelligibilis radiosas inciden
tias illustrationū supnarū. tam dei q̄ hūi
lis respicit. q̄ a quo intelligentiaruz desup
effulgentiū. a quibus illuminat mirabiliter si

cut a mendibus eternis. ¶ Dec intelligē
nem q̄ verus hūilis querat solū dari p re
velatōes spūales ꝓ ꝓpria rōne naturali in
dica sibi seorsum hec ꝓsumptio. sed eandē
rōnē plurimū obscurā ⁊ nubilosam ac p
inde in errorē quelibet ꝓmptissimā / pene
tergi mandari poterit. vt in lumine hoc
vultus dei signato sup ea / oīdanē bona si
bi. Preterea sensum alienū ꝓfert suo / non
immerō pudēdenssē. Exinde caret sibi ab
illusione demōio meridiani trāsfigurāto
se in angelū lucis. q̄ nō aliter q̄ p hanc cre
dendi aliqs humilitatē cruciat. Non om
nes aliter laqueī sui / teste oraculo ad An
chonū cuadūē. ¶ Denīq̄ videre est in hu
militatis exitu / ꝑcipue in xpō / stupēda di
uine stulticie miracula. Nam de pcō dāna
uit pessū. ⁊ de infamia famam. De iudi
tio ⁊ ignobilitate / gloriosaz nobilitatē p
genuit. Placuit insup p stulticiā p dicatio
nis destruere oēm sciam extollentē se ⁊ tra
deū. Nam ⁊ tra scādalū iudeorū / irrisionē
gentiū a stultā demonū / atrocitatē tyrāno
rum reclamantibus vndiq̄ magno boīum
pōis. imo xpūs ipse sensibus: docuit paulos
simplices / ea q̄ doctus Plato nescauit que
Demosthenes eloquēs ignorauit. ⁊ sic docu
it q̄ nihil certius teneāē q̄ q̄ humili fidei
stultitia credit.

Tercia consideratio

Deus superbis resistit hūilib⁹ aūt dat gra
tiaz. Jacobi. iiij. Ad quē respicia ait dñs
nisi ad pauperculū ⁊ cōtritū spū ⁊ trementē
sermōes meos? Esa. lxvj. Ideoq̄ alia q̄uz
erit a diuina bonitate ⁊ pfectōe in suā vili
tatem detectionē ⁊ imperfectionē. tanto ē p
fectior. Noli mirari hec. q: olnis gratijo
et donio eo est plenior / tanq̄ vallis abun
dans frumēto virtutū. tanq̄ intelligibilis
quedā abyssus fluenta soibēo aquarū vi
uentiū. q̄ si ea cuū quoddā spūale / ad q̄ re
plendū constrūt ola. nec implere sufficūt
nisi deus. sm Aug. j. pfess. ¶ Hāc pfectis
simā imperfectionē. hanc optimā (si sic dici
pōt) peccabilitatē / sibimet asciscit Paulus / dū se primū inter peccatores nolauit. ⁊
q: nō mentiebat ita vere sentit. Hoc plane
magnū miraculū videre hoīem in virtuti
bus solidus clarescere. ⁊ laborare plus oīb⁹.
nihilominus se primū inter homicidas ⁊
matricidas ⁊ oēs sceleratissimos cōputare
¶ Dicere aliqd grādius medio: nescio. Si
potero tunate me. puto imo certe credo. q
xpō ⁊ maria / paulū in humilitate nō pau
lulū trāscēderūt. Ueliē q̄ sane. Plusq̄d se
cit hec hūilitas xpō ⁊ maria / se tanto ve
rius inter peccatores primos nolarē. quā
to hūilius a deo in se exeuntes / suuz imp
fectū lucidius cognouerūt? Poterat esti
mo sic intelligi (ac si nō hoc erent pie aures) sic dici. nō quidē de pcō cōtra eo ab
sit. sed de labilitate ad peccandū. Hā cre
atura rōnalis quilibet labilior ⁊ prior ad
casum et defectū / quāto in naturalibus et
etiā gratuitis fuerit ornatior / seducta dei ma
nutenētia spāli / q̄si viez plus habeat crea
tura oīs de vanitate ⁊ tenēbria in nihilū
quāto plus de entitate. Dignū hmōi exi
dēs fuit in lucifero adā ⁊ aliis multis. q̄
nobilitates ⁊ pfectōes / quid fuerūt eis / nisi
pondus grauius ad ruinā? Hoc sentit
alta xpi. hoc maria eo ꝓfundior humilita
te q̄ lucidius cōtemplant. Hinc Aug⁹ co
quit mariā / puellā vilem ⁊ abiectā in oc
lis suis. Nam q̄ pacto Maria ⁊ xpūs fm
alam fuisse ⁊ ea dona sua stabilirent in
dño. si quōlibet fidendum esse sentirent
in verbis suis ⁊ in abūdātia diuitiarū su
arū. Et si ꝓterea nō seipsos ꝓputarēt in il
lorum numero de q̄bus ꝓbeneus sermo
dicit. Verumtā vniuersa vanitas oīs hō
viuēs. Si nō insup inbentē audirēt. Quā
to magnus es / humilia te in oībus ⁊ coraz
deo inuenies gratiā. Eccl. iij. Demū qui se
humiliat si exaltet quō marie exaltabit q̄
marie se humiliat? Xpō aūt humillim⁹ est
ergo sibipsi fm hūanitatē (vt sic considera
tam) vanissimū aliqs ens ⁊ inane reputa
mus ē. recte quidem. vt nō in se sed in dño
glorietē. j. ad Cor. j. ¶ Audio ne hoc pīū
ptio stulta cordis hūani. o stultissima in
quaz cordis hūani ꝓsumptio. nunqd hoc
attēdis? Ut q̄d superbis terra ⁊ cinis ecce
ventosa. cur inflaris eo pellis fragilis ⁊ cito
rūpenda cur tēderis? Di q̄ris honores su
pba ceruice. si sapiam q̄ granā. tota (ut di
cunt) erras via. Tu q̄ nihil maiorico vilior
pauperior ⁊ stultitior efficeris. Tu pharisei
co more / diuitias tuas iactas / noli mirari si

bidē demoſtrē capiā. ſi humilitas egena eſt tibi data. Illos iudicas, in alios iudicaueris, t vindictā optas. tu peccator maxime. Sed bñ iuuat bene geſtorum ē cognoſcere ꝓfectibus. Tu ꝙ̄ cū ſeueritate. bñ illa cū mīa. t hanc legitimo, iudicabimus. Tu principes es tu ꝓ̄nceps hui⁹ impij ſtrenuꝰ cū in eo ꝙ̄ dei ſunt. ꝙ̄ ſi manus tua ſit exciſa ad ꝓfectū dñi aliū in bonū t non dño faciat hec ola. Dñe ſūe recipio dei cū tranquillitate miſereatur: pace ſingula tractat in dño bonꝰ virtutē. Utrū ꝙ̄ qui virtutes cōgregat vel edificat. ſuper intelligerit qm̄ dñs cū humilitate cōcrete ſint. oēs fundatē. oēs aggregatē. ꝙ̄ ſublata, fugiunt oēs nomē t roberūt. velut edēte fundamento cui⁹ domus ole incinerata recūbit. Amplius ſola mens humilis ſecura eſt. ꝙ̄ non habet vbi cadat ꝓfundius ꝙ̄ in deum ſuū ſic expiē dei ꝙ̄ erupit oēm ſenſum. Potē ſecura mens ꝙ̄ ſi in ꝙ̄ cōmuni. quāobrꝛ lata eſt ſemp t laudanda humilitas. ſed cuꝛ ſeueritate. imo t miraculoſe qdammodo ſm multitudinē dolorū in corde ſuo cōſolatōes ꝙ̄ dñe letificant animā illam. Superbia ſpūs tumida t tumida eſt, t male criſpatꝰ. vel petulans, inquietiſſima ꝙ̄ ſit. q: ponit in ore ſuo ſolū famam ꝙ̄ alterā vitā ſuam nimirū ſi ſepe diſcerpit lacerat cōculcatur denigrat t ſi nung̃ in eodem ſtatu ꝓmaneat Humilis ſi difficulter humiliet. q: in fumiſ ſua horret ſicut mortē t terram. Quinetiā hoc ad humilitatis acquiſitionē difficilimū eſt. q: pugnāt cōtra eam, nō vnum enim dño vicīū aut duo, ſed ola. t q plus obſtupefiens pugnāt ipſi virtutes oēs ꝓ tota ſua ſe indurēte primo. imo et ea q̄q̄ gignit mōſtruoſo ꝓgenitu, meno nra ſuperbia. Quale igit̄ pectꝰ effugiū vbi t vitia mortes vicioꝝ, virtutes inſup t mortes virtutum habent manus cōtra eam. in ſi caute ꝓuideat, t niſi in timore dei inſtanter ſe tenuerit.

Explicit ſermo factus a dño Lanciſlao in cena dñi ꝓ humilitate.

Carmen cōtra tumidam cor: t quid ſanet illud.

O Tu te diſtidie ē tota ſuperbia, dd te
Fallax, lucrum, dū tibi vana placet
Vidi ego veſicā medico turgeſcere flatu
Que puto ſonuit q̄ mox impoſitio cōpēſe
Hanc puer vn⁹ acu puncxit diſplosaq̄ē
Illa tabe q̄q̄ ſono flaccida decruit
Quiſq̄ adulanti turgeſcit voce, ſub illa
Diſce tropo tibi quid mortis acumen agat
Te primo ꝙ̄ humile, ꝓpriꝰ cōpūctio cordis
Optima ve cōſigenerīs ſapis, efficiet
Nullus adulator: peior tibi q̄ tibi fit
Si tibi blanditiis teq̄ colendo tumes.
Lucifer hic cecidit nec miꝛ. dū videas noſ
Turpeo t vile, peſte ſub hac cruere
Pallet dd horres, dd in oi ꝓte decoꝛe
Omni cū plenus ſordē ſuperbꝰ habes
Deus oiues ſum necegenꝰ, nec ſcis q: pauper
Fiudus, ecce tuꝰ, vilis eo atq̄ miſer.
P̄ toſpa ſors nutrix ē bonꝰ ſubdola peſtis
Aſpera ſanat eam ꝓſperitatis manu.
Unus vt e patribus ventoſo corde caueret
Demone verſan queſijt ob hoc monuit
Ergo dd aduerſas tāto fugim⁹ ſtudio res
Conſulimus ſolers, fidimus in medicis
Sed nolo temptare deū dicet, agio apte
Si cū aueſtres p̄ſidium dñi
Angelicū ſi ſubſidiū, ſi ſpemq̄ fidemq̄
Cura nec humanis ſit nimis aut vilis
Cura ſuperflua fit, ſi plus ſi nō vt oportet
Hec ꝓ plone conditōne ſtatu.
Tu corpus refove, tu cura ſedulo carnem
Quid niſi conſeptum putre cadauer erit
Spūs eternus dat tuo eſt habiture colaꝰ
Atq̄ humilis, mitis, vilis, t eſto tibi.

finit.

Sequitur ſermo de penitētia factus ꝓ eundē dñm cācellarium in cena dñi.

A

S Ji nō lauero te, nō habebis ptē mecū. Joh. xiij. t in euāgelio ꝓ ſentialiter recitato. Amplius lava me dñe ab iniquitate mea t a peto meo mūda me q: coinquinatꝰ me nimis, ne ad ꝓnunciandū ſanctū verbum tuū vir polluti⁹ labijs reprobꝰ t incircūciſus inueniar. Abale nimirū ꝓfluit ſordes alienas vel loquē do vel opando tergere ꝙ̄ tocius peccatꝰ voluptabio demerſus eſt. Quāobrē tibi dñe ieſu, nō tm̄ pedes affectōnū ſz etiā capite intellectū t manꝰ operationū ad ablucdū offero. Irroꝛa deſup vitalis pluuiā voluptatis

Chriſte tue. quātinus ꝓ venā otio mei egreſſus verbū plenū veritis, t bñ ſonās. ꝙ̄ per auditū ſuſcepto. mādi fiant oēs ꝓpter ſermonē tuū. vigil ꝙ̄ inuentamur bñe ꝓtē q̄ repto mūdo mūdo corde. q: ipſi te deū vi debim⁹. ſiat hoc illa interceſſēte mūdarū mūdiſſima matre tua quā interpellamus ꝓpter hoc atq̄ ſalutamus dicētes. Aue gra plena. Si nō lauero te tē. Dura valdeq̄ tremenda ſuia. ſi nō lauero te: nō habebis ptem mecū. Attendat vra deuotio q̄ ſit pcauus ablationem dño cōminatē ei qui lotus ab eo nō fuerit. t agnoſcet q: hic ſumma paupertate miſeria t calamitate ꝓmitur Quippe q: iſta dño eſt qui ſe mereꝛ ē mundā t omne bonū noſſet. de qua gloriabūdus ꝓphā totus exultauit dicēs. Deus cor mundū crea in me deus. Pro q̄ inſup cōmendat. Aduria q: optimā ptem elegit q̄ nō auferet ab ea. cui po beeberti mā t manna porro nō ſuffiat. nimis aut ruo vel ſtolidus eſt. Quid eſt igit̄ dñm oriri tere. Si nō lauero te, nō habebis ptē mecū niſi euꝛ dare patēter intelligi. ſi nō lauero te. nō habebis me. ſpaberis a me. ¶ Porro dd vltra ꝓfecto reliquū eſt. niſi vt talis illotus, pijcīat a facie dei, etiā a ſorte ſanctorum. cuꝛq̄ maledictus in igne eternū. cuꝛ illius, q̄rū (ſicut apocalipſis ſcribit) ꝓs erit in ſtagno t igne ardēti t ſulphure. Ignis q̄z grādo nix. glacies ſpūs, procellarū ꝓcalicis potū. Si ꝓ vero illotorū tam horrēda tam intolerabilis dī de toto dd expectandum cenſemus? Ad alectus qui ptē ſuā hoc modo ſcat deteriorē. ¶ Terreat igit̄ vnūquēq̄ noſtrū vir patres t fratres. terrea t crudiat hec ſormidanda nimis ſuia. ſi nō lauero te, nō habebis ptē mecū. Primum erat vt vinēdo innocenter, cuſtodiremus nos immaculatos ab hoc ſeculo. nūc ꝓ q: polluta eſt nra mens t conſcia. ſuper eſt vt lotio diuina nos emūdet. Sed vnde ſordes in nobis? Undiq̄ ꝓfluo. Polluit nos ſuꝑbia inuidia ira accidia tē. Polluit nos ſicut olim in lege immundus cibus t hoc p malā delectationē. Polluit nos immundus morbus vt lepra p malū conſenſum. Immūdus tactus in ope. Immundus locus in puerſa cōſuetudine. Polluit nos ꝓ oēm modū ꝓ quā arbitramur noſtram eſſe mundam cupiditas. ꝙ̄ eſt pēnalis vana fragilis ꝓ nōnos. Talē ptem figuratā habemus in Nabuchodonoſor. de q̄ Dan. iij. Cum feno ꝓ cibo in herba terre Lo: tuus ab humano cōmercē et cor ferē dē ei. Attendite vilem ſocietatem. q: cuꝛ feris carentibus ſenſu. Et nonne bō cum in honore eſſet nō intellexit: cōparatus eſt iumentis inſipientibus tē. Vide vilem poſſeſſionem q: in herba terre. Et quid herba terre niſi terrena ſeluatas. de q̄ ſpbetica ſermo. Ad hanc ſicut herba tranſeat. mane floreat t tranſeat. veſpe decidet induret et areſcat. Benigne cōſidera vilem cōmutationem t cor ferē dē ei. ffera t ſi nō habet ſapientiā retinet tñ crudelitatē. Dic illorū bestie ſant in humana effigie latitātes Fm vbū Senece t Bocaj. Deductionē ē omitto. ¶ Sed vīs eo biologo. Attēdite q: lauat nos ab inquinamētis nr̄īs mgr̄ Dñs noſter ieſus xp̄s. Effundā inquit ſup vos aq̄ mundā. Alioquin ſi nō lauerit nullus mundabit. nemo nō punabit ꝓte ſua. Lauat aūt. Quō lauat? miniſterio penitentie ſalutaris. q̄ velut lotrix ſagaciſſima diligens t virtuoſa ꝓparat aquā in cōfeſſione. ablutit in cōfeſſione. extergit in ſatiſfactiōe. Sic reſtituē pō noſtra deus in pfecta reconciliatiōe. ffelix pō. q: velut pō benjamin ſupat in quiq̄ pnubus ꝓtemplū mūdorum. In bonis nature q̄ repantur. In bonis fortune que poſſidēt. In bonis gratie gratis date. que multiplicātur. Denigꝝ in bonis gratie gratificantis. t gloriē beatificantis a quibus alij priuantur. ¶ Anima duertat vnuſquiſq̄ nr̄m. quid dicat rp̄s quid ve intelligat ad nr̄m documentum. ſi non lauero te tē. Ita dicebat mihi ipſa meditatio mea ꝓtexere ſermonē cōſequēter de lotōe peccatorū p miniſterium pnīe, cuius eſt hoc officiū deſup commiſſum, p reſtitutōe ꝓtis nr̄e. Offerebant ſe cōcordantie t diſtinctiones ſine numero de ſcripturis, p dilatatōe ꝓſecutōis ꝓpoſitum. tum ecce inter meditandū t ſtudēdum, irrumpe vſa eſt ſecretum thalamus cordis mei. peſtis improba, ſcia in ſtamen curioſitatis nocte germen. portēioſa mater eadē t filia. Ad hoc nr̄ū heu horrendū ingēs Dic ambulat in magnis t mirabilib⁹ ſuꝛ

ēt in pōtestate nostra flere sensibiliter ēt
ei velimus. imo ⁊ in aliquibus dolet ille
posse esse minus ⁊ doleamus ad exemplum
fleti in mulieribus aliquib⁹ aut melico-
lias habentibus ex leui cā lachrymas etiā
cum vigi ad turbationes, acrebri et oculoꝝ
epiphoram. Aliqñ plus meritorium est vel
le flere ⁊ nō posse q̄ flentibus abūdare. hoc
est quod dicit. Dole q̄ nō doles. Queret
vlterius aliquis si contritio sit amaritudo
tanta esse debet vt bono malle et optari
vel annihilari q̄ rursus peccare. vel etiam
fodere omnia que habet etiā corpus. Tol
le inquisitores tales curiosos ⁊ periculosos ⁊
tales omittēdas o anima proicita. Tu sas
fragilitatem meam. tu fidelis es ⁊ non per
mittis me tempari sup id quod possum.
id est nō cadere in tales necessitates hoc vl
id dignoscendi nisi dares virtutem bō elu
gendi. Hoc modo seruat humilitas cum
iustitia. vbi si fieret electio alterius partis
amitteret alterum ex his peculiis. s. ꝑsum
pto vel mendacium. ¶ Queres ꝑterea si
quis habens filium ex adulterio teneť do
lere de tali filio ⁊ velle ipm non habuisse?
Responsio q̄ hic facēda est separatio filij et
peccati. Diligēdus est filius. odiēdum est
peccatum. nec est vna danda electio in his
rebus. Flora de matre magistri sententia-
rum.

Quarta cōsideratio.

Postremo sit aqua contritōnis viua. id
est arebra ⁊ quasi iugiter scaturiens. hāc
optabat ꝓpheta dicens. Quis dabit capi-
ti meo aquam ⁊ oculis meis fontem lacry-
marum. Hoc hic implebiť si mox et semp
ve sit actualis recognitio de peccato: do-
let homo de ipso illud, modis ⁊ dictis,
aliquin videť illud approbare ⁊ nouiter
delinquere. sic qui infirmus est infirmabiť
adhuc. ⁊ sordidus sordescet adhuc. Qua
lis aūt erigatur contritio de venialibus?
Dicit q̄ virtualis sufficit dū. s. quis in ge-
nerali detestāť omne peccatum ⁊ ad deum
conuertiť. ¶ Sic fit alia cui datum est habe
re talē aquā calidā mundā amarā ⁊ viuā
Sed ve cordi nro ⁊ silicibus cordi duro su
per adamantē ⁊ silicē q̄ nisi emolliť me
le habebit q̄ nequitiam. Quis habet hanc

aquā in peluim cordis mei? Percute dñe
ictu virga tua silicē hanc, et fluāt aque lar-
gissime. quēadmodū factū est olim genti
te Moyse petrā in deserto. ¶ Legi de qui
busdā tuis q̄ nō habēs hanc aquā ad ma-
num. pauserūt ensibus suis petrā verbere virgā
materiali et inde consequenter te miserāte
te cū plagis ⁊ sanguine ꝑfluere nullus la-
chrymarū. Dic est vna ex industrijs pdu
cendi hāc aquā. ¶ Alterā industriā habe
mus in figura iacob qui puteos impletos a
humo ⁊ limo. s. phūsticis replēbus, mū-
dabat. aut alios fodiebat. vt abiecta terra
manaret libero conductu vena purissima
O quoncō impleť aia nostra limo ⁊ terra
scz terrenis affectibus ⁊ desiderijs. quibus
obstruiť ꝑ⁹ meatus aie, ne cōtritōnis aq̄
fluant. Leuerū purgatio hec fit p emūda-
torū ieiunij ⁊ abstinentie amarū. siat ꝑpo
surrexit a cena. deposuit vestimēta. ¶ Ter
cia addiť industria p aduentoriū oīonem
si habuere aquā soli nō sufficimus. hauriē
tes nobiscū ad nos ecclesiā. quēadmodum
egit ille qui a maria Magdalene gratiaz
impetrauit lachrymarū. Ad hoc figuraliť
inducereť illud solimi (si tñ verū est) de q̄
dam petro ꝑfūdo. in q̄ dum deesset aqua
aduenit virgo ad os putei. et suo clamore
aquā eduxit. sic alia p oīonem sicut aza ſu-
spirā impetrauit irriguū inferius irrī-
guū superius. ¶ Utuneť alij ꝑ quartā indu-
stria, cōsideratōe miserarū ⁊ calamitatum
quas videt in ꝓximo. vt inde p cōpassio-
nē lachrymas eliciāt. Sic fit vt cōsequēter
misereat eorum benigne ⁊ misericorde de
us. Cōsideret nos iam ꝓtiū q̄i sic i purgato
rio. Hec industria locū habet in conside
ratōe passionis dñi nostri ihesu xp̄i. De qua
dicit Bern. q̄ nullā cor tam durum est q̄
nō molliať si passio dñi ad memoriā reuo
cetur. Dic oculus xp̄i in hac cōsideratōe
Petrum respiciat et flet amare. ¶ Per has
vtinam aut silēs industrias ꝓflaret terra
cordis nostri, fluēta aque vite. ne esset vel
sit sicut terra sine aqua. Deserta maneret
vacua. terra inuia ⁊ inaquosa. terra mor-
tuosa gelboe vbi nec ros nec pluuia ca-
dit. Itaq̄ sine hac aqua incuriť illa male
dictio xp̄i. Bi nō lauero te nō habebis ꝑ
tē. Prohibeat hanc aquam.

b Abita aquā p contritōnem bonum erit unitum vt fiat ablutio p cōfessionem. sit autem opportune. sit integre. sit vere et non ficte. sit a suo iudice.

Fiat oportune

Hoc est ꝑ ordinato p ecclesiam saltem semel in anno. Et hic est primus casus.
¶ Secō casus est ante suscepti onem bene dicti sacramenti. vbi hoc extendere voluerūt aliqui ad oēm actum hierarchicū ecclesie q̄ nō sine cōfessione deberet exerceri. Sed rō eorum nō videť cōcludere nisi de cōtri tione. ¶ Hoc si occurrat petēti celebranti Alter casus est in periculo mortis vñ pha bilem cōiecturam. alioquin bō se exponeret periculo peccati. q̄ teneť ad minus ante mortem cōfiteri. Cessante illa phabili cō iectura, licet differre confessione. ¶ Quar tus casus si nunc habeat copia sacerdotis vel penitentiarij, nec est spes q̄ postmodū ante pasca vel mortem vel eucharistie de bitam susceptionem habeat. ¶ Confessio crebrior ⁊ si laudabilior sepe fit. nō tñ am plius in obligationem cadit regulariter. Dixi laudabilior sepe. q̄ contingere pōret repetitio esset viciosa. ⁊ q̄si tota enarratio peccatōis virtutem sicut in scrupulosis re diosissimis nolentibus acquiescere cuiuscūq̄ consilio. Dixi preterea regulariter nō cade re in obligationē. q̄ vel rōne consāe hoc dictantis, vel status aut tribulatōnis aut necessitatis hoc exigētis, aut regule statūē tis posset obligatio cōsurgere.

Fiat etiam integre si

cut integra est cōtritio de oībus. sic confes sio. Hic studiosiras speculatrix de pluri mis queriť. Ad q̄ rōdere pt charitas edi ficans. Illa est ars q̄ docet de oībus. quip pe spūs sanctus charitas est, qui docet oēm veritatē. Et ita charitas sunto legio. ſm quā cetera debiē moderari. ¶ Queriť ꝑ mo de venialibus? Dicit q̄ nō est de necel sitate cōfitendum. ⁊ hec cōsideratio docet tollere scrupulos multorū celebrantiū, q̄ venialia pñt aliter deleri q̄ p cōfessionem.
¶ Queriť de oblitis? Dicit q̄ sufficit facta diligentiam modalem sicut p māgiā re fieret. Et sic vel deus indulget. vel alias reducet ad memoriā. Talis cogitatio sufficit ad nō peccandi nouiter in celebrādo vel ad cōfessionē nō immediatā. Sed an deberet fieri reductio ad memoriā cōfitēn tis vel inquisitio? Dic vtrūq̄ cū recto mo deramine, ⁊ sine curiositate nocia sicut ob fleruit ois ⁊ medicus tudex diligēter in uestigat. Aliqñ a puero puello ⁊ laico ⁊ idiota, qui non bñt reflexionē sup actus suos, vix haberēt aliq̄ pura cōfessio. Scian hoc exp̄i. Dic est valitudo principalis pfessōis. Anima dicitur ēn q̄ si obliti re deant ad memoriā, illa cōfitēda sunt dē sacerdoti vel alteri, q̄q̄ ēent dimissa. sicut de petio dictum in primōe delicti. ¶ Que riť de dubijs? Dubia sunt in triplici differē sicut bō estimare se deliquisse in hoc vl in illo. Aut enim credit magis. q̄ peccauit mortaliť in hoc facto vel in illo, ⁊ sic teneť confiteri vel deponere consilium. Aut ex biteret equo, ⁊ sic sitť obligať. Aut credit magis q̄ nō peccauit cum dubio th de op posito, ⁊ hoc dicit scrupulus. ⁊ p hoc du bio nō teneť, nisi aliunde teneret, q̄q̄ ex pedit dicere q̄q̄ ⁊ sepius cōfiteri ⁊ cō tractare ꝑ sertim habito consilio peritoꝝ Item in dubijs sub conditōe cōfitendo ē et p̄t certa ablutio dari. Item in dubijs cōsurgentibus ex iuribus ⁊ sententijs positi tijs, pōt nō confitēdus exp̄sse absolutō administrari. ¶ Queriť de circūstantijs? Rōdetur q̄ quedam sunt peccata mortalia. que. s. mutant spēm vel furan in tēplo, ille sunt de necessitate cōfitende. Quedam aggrauāt peccā notabiliter. vt rapere centū, plus est q̄ decem. ⁊ tales si habenť in me moria, dicēde sunt. Quedā aggrauāt nisi mō modū faciāt, tales nō sunt dicēde de necessitate. imo q̄q̄ omittēde vere ꝑ rō cau nis. nisi pro securitate maiori ⁊ dubio ne peccatum mutauerit spēm. Quedam alle uiantes quedā imponentes. Alleuiantes nō sunt dicēde nisi in dubio scandali fieri dotis. Imponentes sine quibus de sunt nisi ꝑ familiaritatē cōtrahenda. ¶ Que riť de circūstātia plene cum qua fit peccā. Respondeť q̄ est regulariter tacēda. nisi vel vbi, nō pōt aliter peccā dici. vel ubi vir ab-

ullus est. Ista vrote. Vel vbi pōt. p dicere
nō obstat. ram oicens. q̄ andsen. q̄ plone
alij pcentia. Addūt aliqui. q̄ si aliter nō
pōt eis peccatum quin cōfessio agnoscat
plonam: p̄gendū est ad alterum. Hoc etiā
posset obesse plone illi revelate. ¶ Queritē
de casibus reservatis. Dicit tam pfunda
difficultas. per Durandus docet errata
nissimus in illis. tn cūdo hanc materiam
dixit q̄ expediret habere sup hoc papale
ēdictum. Et difficultas (vt bñ tangit) p
venit ex reservationibus peccatorū. aliter
venit ex reservationibus peccatorū. aliter
q̄ sicut curia romana. q: nō reservat curia
romana vt dicit nisi quasdam irregulari
tates aut penas. Dicunt aliqui q̄ iura nū
q̄ voluerunt reservare peccata aliqua. nisi
publica ad terrorem aliorū. Una mollica
ex reservabilē. adulteriū mulierū. penū sa
cerdotū cōsuetudinarioū. ¶ Si plā oēs at
tenderent. plāde quanta est difficultas
quantū omnes dicere pēsa sua secreta etiam
venialia (credo firmiter) nunq̄ tale iugū
imponeret leuiter cervicibus subditorum
Tñ innumerabiles pcipitant in infernū.
Mille penitētiarij nō sufficerēt in hac ebo
domada: p cōsuetudinibus reservatorum
Cognoui plures qui p biennū vel trien
nium vix poterūt indaci ad cōfitendum
quedā suorū peccatorū. Aliter ergo ta
lia discutient vni plato vel penitētiario. p̄ser
tim pueri t puelle t mulieres verecūdissi
me. Dici nō pōt quantus est in pudore ty
rānus. Credēres terrere subditos occidūt
et demergūt tacētes in infernū. ¶ Et hec
materia talia ppēdit. quāta difficultas
est in materijs moralibus et theologicis
vel ibus in quibus holco p totam vitā ex
cruciati. vix sciūt quid dicere. Quid igitur
faciunt scholastici nostri tpis. qui materias
tales nec cogitare nec legere supplicientes
dignant dicētes. O sciemus talia cū velle
mus. Velint ergo tales aliqñ. alioqn ni
hil scientiam qñ voluerint panca sciunt
¶ Sed dicamus ad id qđ querit. qliter se
habebit peccator. habēs casus reservatos?
Dicit est certa conclusio q̄ si habeat talē sa
cerdotem qui pōt t velit eū absoluere nec
inde sēdā habuerit. tenet totū dicere. Exēpli
gratia. Si vadit ad epm. t rēpo vult eum
audire: dicat. Si ad suum curatū qui pōt
absoluere. simpliciter dicat. dum tñ vere
hoc sit. et cautus q̄ neuter scandalizet. q̄
pinitatem ad peccatū. vt in materia fidei
vel in peccato carnis. Sed querat tunc ali
os de licēa saltem petita. Si aūt epūs qui
pōt omnia absoluere. nō vult nisi reserva
ta audire. t alius nō possit nisi nō reserva
ta. t nō absit bona voluntas t bona fides
in confitente. Non auderem dicere quin
posset pēā sua iſto mō diminuere. sicut li
gatus duabus excōicationibus pōt absol
ui. primo de una post p decē dies. et altera
sicut etiā in diuersis diebus pōt fieri una
confessio. Itaq̄ nō requirit tanta vnitas
hic sicut in alijs sacrīs. Et est ibi quedam
vnitas in ministris istis duobus. in vnita
te. Leonius potēs sacr̄aliter integre t ppecte
sup istius pecā. Non audere pterea asserere
re in omnes sacri confessionis. q̄ talis tenet
suo sacerdoti quinō pōt de omnibus ab
soluere oīa dicte. Scio tñ q̄ cautus t sa
lubrius (sed non quelibet pōt sic caliter in
duci) dicere peccata sua sic diuersis. quia
(vt dicit Scotus) talis confessio de vno
pecō pluribus: nō vocat ex genere suo esse
secreta. q: ibi duo qui audierunt. possent
ferre testimoniū cōtra cōfitentē in foro cō
tentioso. licet peccarēt. tñ valeret t testimo
niū. Item nullus inuitus pōt (vt videt)
cogi dicere bis peccatum suum in cōfessio
ne. cum lex diuina nō cogit vel obliget nisi
ad se cōfitendū. Et si in religiosis opor
teat plumbus cōfiteri. hoc est de eorum vo
luntate qui se regule summiserint. Si vē
q̄ sic curatus sacerdos. nō cognosceret pec
catorē &. hoc argueret q̄ oīa peccata dicē
da rursus essent.

Tercio fiet vere scili

cet nō fiete. hoc est in cōtritōe t charita
te. fm pbabilē cōiecturā. ¶ Utrū au
tem confessio q̄ fit sine charitate liberet ne
iterū dicant peccata vel a p̄cepto ecclesie ē
difficultas. vix inter scholasticos sufficien
ter dissolubilis. Dicit hoc multiplex opi
nionū varietas. Dicit aūt oīa. Wilhelm⁹
pisicū. aliter cōiter. q̄ attritio q̄ alias nō
esset sufficiens. fiet sufficiens virtute sacra
mēti. Ponendū est igit t dicendū sicut dā
in euangelio. Credo dñe. adiuua incredu
litatē meā. ita penitētiario adiuua dñe im
penitētiā meā. ¶ Queritē si tali deberat da
ri pnia? Respondet q̄ sic nō absoluendo
sed ad cautelā et pseruationē p futur. vt
deus cor illuminet. Consiluz Ambrosij.
Age interim qđd boni potes. t malū ab
brevia. ¶ Quid si dicat se cōtritum. et pu
tat confessor q̄ mentit. vel sat alibi. vt nō
vult facere cōsciam sed excusare? Respon
deo. q̄ pōt dicere vī sibi. q̄ absoluo nō valz
si posuerit impedimentū t q̄ intentio sua
non est eum absoluere nisi faciat quepro
mittit t dicit. Atramē absolutio debet sic
ri absolute. Est aūt forma talis. Ego te ab
solvo primo ab excōicatiōe. Itē ego te ab
solvo a peccatis tuis mihi confessis in no
mine patris et filij t spūsci amen. ¶ De
confessionis secreto hoc tenendū est p̄cio.
q̄ in nullo casu revelanda est etiā in bere
si. nec papa pōt dispensare. Itēnec de p̄sen
tia confessi nisi dicat extra confessionē. Itē
nec ad interrogationem cuiuscūq̄ iudicis
p qcunq̄ iuramentū. nisi bono scienter
sunt. p testimonia. q: dicere tūc pōt et ideo
debet. Non fatuam cautelam aliquotum
Itē et si sola peccata sunt p̄te de sigillo cō
fessiōis. tñ penitentie date t interrogatō
nes rationabiles huiusmodi t p̄sone nomia
te sunt celande. Inquirēto aūt t reuelan
te. graviter peccant. t essent puniendi p̄
sertim vbi ex curiositate nō ex charitate di
screta p̄cedit inquisitio. Itē de p̄sonis
confessis expedit magis tacere q̄ aliquid di
cere vel laudando vel vituperando in gene
rali vel speciali.

Fiat postmodū a suo

iudice. Iudex in cōfessione est vel papa
vel epūs vel curatus vel aliquis legitime
ab aliq̄ istoz delegatus. Queritē cui sit ex
pediētius p̄fiteri? Rñdeo q̄ regulariter et
ceteris paribus suo curato ordinario. Pri
mū p̄pter obedientiā. deinde p̄pter facili
tatē habendi eū postmodū in periculo mortis
vel sacroz administratione. ¶ Queritur si
p̄fessi habēdus pēām delegatā teneant
iterū peccata eadē semel in anno confiteri.
Rñdeo q̄ nō: p̄sertim vbi de cōsensu cura
ti hoc factū est. Ideo curatus tē petere licē
tiam. Expedit etiaz vt talis in anno sēl se
ptiēt curato suo p sacro subsequendo. obe
dientia impendēda. alioquin curatus pos
set negare eucharistiā. ¶ Quid si curatus
nollet credere? Respondet q̄ cuilibz in fo
ro conscie sua cōfessionis credendū est p se
t p se. nisi in casibus publicis qñ aliter ea
ratus nō posset certificari. etiā nisi sibi fie
ret cōfessio. ¶ Quid si confessor erret. t ab
soluēdo plus q̄ pōt? Rñdet q̄ si peccator
erat bona fide. t nesciat impedimentum se
cutus est. Si aūt sciat. nō rite absoluit. Si
etiā postmodū sciat impedimentū fuisse. te
nent vt plurimū iterū confiteri. Dare vo
regulā generalē. qñ sic t qñ nō. est plurium
minis arduū et difficile. ¶ Fedit ablutio pedū
p confessionē. que ita fit opportune. integre
nō fiete. t secrete. t a suo iudice. Debet sor
dibus abominabilib⁹ aliquoz reluibilib⁹
quos in aperum cōfessionis venire t palpa
ri vel tangi. imo vel videri nō permittit q̄t
mor. pudor. timor. p̄sumptio. desperatio. ¶ De pudore habemus in
Tobia qui volens lauare pedes occurrit
piscis. volēs eū devorare. Quid piscis in aq̄
latens. nisi pudor occultus. Sed suffocādus
est pudor talis. t ad multa tandē valet in
uenīē. ad cibū contra demonū. t ad visū.
Applicationē nō p̄sequor. ¶ Leprā scabiosi sic latet in aliquib⁹ vt se scabiosos nō
credant. dicentes quid ego fecī? Sum ego
fur vel homicida? Hoc cōtingit etiā illis
qui devoti reputantur. q: latet superbia sub
tali malū que nō permittit devenire in cog
nitionem peccatorū. contra qđ orabat pro
pheta. Illumina oculos meos &. Expe
rtus sum de multis t in multis. qui p quatuor
aut tres annos fuerunt in pcto grauis
simo. Quis fere quotidie p̄fiterent. et vt
erat sua opio penitebāt. Quid ḡnt de nō
recogitantibus annos suos in amaritudi
ne anime sue si recogitarent sedule. tal' co
citas eueniat. Quē nō contrectat qđ dicit apo
stolus. Fidei mihi p̄scius sum &. ¶ Am
plius vo p̄sumptio seu repromissio nequis
ma decepit plures. hūtes vocē communē. cras
cras p̄ueri poteris cū voles. Hec vox inu
merā hoīm multitudinē pdidit. pdet. q: nō
est hodie. cras. min⁹ apeus erit. ¶ Postre
mo vidimus de papatu in iuda t cayn et

Judaicā aliq̄. Migrat indies. Cōfessio sermo optim⁹ ꝓpter mortalitatē ⁊ afflictiones seruitutis. q⁹. Quocūdie fit reiteratō peccō ꝑ que indies ablucre tandez refugit et despat. Adhuc amus hec impedimēta. q̄a nō ⁊ si rē grādē nobis diceret nō facē deberemus q̄to magis q̄ dicat cuilibz nr̄m vade et lauare septies. ⁊ fiet.

Conuertam⁹ po

C

K

stremo oculos nr̄e ꝓsideratois ad exercitionē q̄ hic manū sa

tisfactionis. ¶ Nec quidē exercitio habeat aspitatē seu penalitatē habeat rōnabilitatē habeat dantatē. bēat celeritatē. ¶ Preposueram hm hec quatuor quedā dissere et salubria de modis iniungēdi satisfactiones et nec grauia sint nec importabiles. nec publice ꝓ peccis secretis. Nec dent iuuenes aut si nō hoc credant. q⁹ melius est cum qua pena ⁊ quasi nulla ducere homines in purgatorium: q̄ cū forti q̄ nō fiet oppimere ⁊ detrudere in infernū. Nec exigantur irregularitatē iuramenta aut ꝓmissiones de hoc est hoc facendo. Sumagis omnia in monitōe atq⁹ cōsilio. Deniq⁹ saluberrimū est inducere homines et adhortatores ⁊ labores huius vite accipiāt ꝓpatia ⁊ bona gratuitōe. q̄m ꝓ hoc poterūt efficacitē et credo satisfacere de peccis suis. ⁊ gratiaz augmenta ꝓmerent. fiat virtus de necessitate.

¶ Sunt aūt sordide transgressiones aliq̄que vite ad fandū pūe exergi. Exemplificemus in quatuor. Primo. corruptio aliorum in moribus. Sup quo accipite quid Berengarius monēs in die ephie dixerit. Hodie mihi apparebit dñs me⁹ ihesus xp̄s vel ad gloriā sicut spero ꝓpter pniam meā vel ad dānationē sicut formido ꝓpter alios meos corruptōz. q⁹ ad viā veritatis reducere nō potui. Horreāt ⁊ caueāt hi q̄ ad filios diuine dementū gaudēt alios secū trahē ad interitū ꝑ simuenes ⁊ pueros. tales nescio si potuerūt vnq̄ satis penitere. sufficeret eis debuerat dānatio. ꝓpria. Quid de malis exemplis magnoz ⁊ litteratoz virorū. ¶ Alterū est vanū q⁹ vix suscipit satisfactionem ⁊ exercitionē. i. iniustq̄ bellū in equalibus. ⁊ iniuste ꝓmotiōes in spūalib⁹. vnde ꝓpriē mortes tā equales q̄ spūales. O felices ḡa de⁹ tollit et ea necessitatē aut ꝓcuiū talia faciēdi. vt nec iniuste milites aut militare ꝓsulāe. ¶ Infirmus adhuc tertio iniusta patrocinationē. q̄ dolor et angor tollit bēditates aliorū. q⁹ fit vix conscientia vel restitutio sup ipso. Et adhuc insanabilior ē iniusta diffamatio q̄ debitā vite ciuilis famā aufert. ¶ Postremo postmuo pōpositatē statuo vt ꝑ symoniā vel rapinā aut vsurā. q⁹ vix pōt fieri cessio. vt desendat quis a statu alto q̄q̄ dānabilissimo in bassuz debitū ⁊ trāquillū. ¶ Tanta est hūani cordis arrogantia. vt se ⁊ suos ꝓpteros dānari citius patiāt q̄ hūiliari q⁹ si ipsi esset. nō ita duraret hoc exercādū et crudabile salma pestifer. ¶ Tādē epilogantes oremus ⁊ lauet nos xp̄s. quatenus ꝓ sic sentiabeam⁹. Lauet aūt ꝓ ministeriū penitentie. Que baptizat primū aquā ꝓmissionis caliā mundā amarā ⁊ vinum. Sedo ablunat ꝑ manū ꝓfessionis opportune integre non ficte secrete ⁊ suo ordine hoc est sub suo iudice. nec obstēt quattuor pestes pudor timor ꝓsumptio desperatio. Exterso demū fiat q̄ habeat aspitatē rōnabilitatē claritatē celeritatē. subtrahētes nos a voraginib⁹ peccatoz. que nos in alienas manus ꝓ inuria ꝓpitant a q̄b⁹ vix vnq̄ possum⁹ emergere. Sic mūdi crimus in cubili ꝓscie nr̄e tranq̄lli bōnos ꝓtem exuberantissimā aq̄ xp̄o bic ꝑ gr̄am et in spe. ⁊ postmodū in re ꝑ gloriam cui⁹ nos ꝓcipes efficiat. Amen.

finit.

Sermo eiusdem cā/

cellarij de dominio euangelico facto in cena domini.

L

Omnia dedit ei pater in manus. Joh. xiij. Originaliter in euangelio ꝓsentialiter recitato. Pro impetrāda gratia et virtute digiti dextre manus dei qua aperta omnia implent bonitate. qua

O

sub tracta/omnia labefactōe repentina dissoluūtur. te matrem gratie/te virginem inclitam ꝓ cuius manus (teste Bernardo) datur nobis quicquid datur. que dignes es in omneo inuocantes nomen tuū/saluantes implorantes ⁊ implorātes saluemus

dicētes. Ave. ¶ Omia dedit. ebiā. Apōstolos o doctissimi ⁊ ꝓcellentes viri/mihi sermonē habendū esse ꝓspicio. q̄ certa ⁊ indubitata fide tenet/q⁹ filio suo dño nr̄o ie su xp̄o dedit oia ꝓ in manus ac ꝓinde monarchiam cum vniuersalē cōstituit. vt aure dixerit Matth. vl. Data est mihi oia potestas in celo et in terra. Hoc dilecto suo apostolo ⁊ explabat dū asserit Apoc. ix. q⁹ habet in vestimento ⁊ in femore suo scriptuz Rex regū ⁊ dño dnantiū. ¶ Sed quo iure xp̄o quo insup titulo monarchiā hāc accepit? Multiplici q̄dem ⁊ signanter replicī Primū iure hereditario vnde filius nomio. Hā ⁊ si filius ⁊ heres arguit apl⁹ Roma. vj. ⁊ Gal. iiij. Attero ō deo p̄c/de vidit ⁊ mūdauit scā illa mulier. Judith. ix. appellāo eū dñz vniuerse creature. Dño igit talis erit ⁊ filius. Dinc post⁹ dño ꝓphetam dixisset ad filiū. Ego hodie genui te/subiungit ꝓ sequēti. Postula a me ⁊ dabo tibi gētes hereditatē tuā ⁊ possessionē tuā. ꝛc. Cāq̄ dicere illud Luce. xv. filii oia mea tua sunt. Deōm ius monarchie vniuersalis in xp̄o ꝓsurgit ex titulo nature diuisionis eius ad patrē. Hā antiquū est ꝓbi ce ꝓcatos ꝓpter superbiā. Amicoz oia ee cōmunia. ꝓfilio enī q⁹ suo mō rependit oia patri. in donatiua spiratiōe sup mi amoris q̄ spūscūo est/coexistit readamatiōis vicissitudo vt ei pater doret oia. Amplius ex eū ius monarchie vniuersalis inuenīt in xp̄o appropriate quo ad naturā assumptā ex titulo victoriose debellatōis seu ciuilis acquisitionis ⁊ questus. Victorē cuncta seguūt ait quidā. Nonne xp̄s vt imperio sullimus victor/aereas ꝓtestates debellauit. Sic notat apl⁹ ad Eph. ij. Nonne caput iam sub eis duxit capuitatē quā propaij sanguinis ꝓcio redimerat ⁊ suam effecerat. Sicut ꝓpha testat. Ascēdēs in altum. ꝛc. Jdē habet ad Eph. iiij. Quin etiam tota vniuersitatis machina q⁹ gr̄a hois ꝓdita ē hm pbm. ⁊ habet satis Dent. iij. Jpa fuerat ad impiū crimen lese maiestatis diuine vetustate/ste Cypriano. ⁊ a natiuo decore suo/plurimū decciderat. Juste nimirū vt in bonis ꝓpter se ꝓdigus/hō ꝓditor ⁊ ꝑuaricator plecteret. Sed audi quid super hoc cantat ecclesia. Terra pont⁹ astra mūdus quo lauant fluminē. Ecce ꝓ xp̄i passionem tota ⁊ repata et ola aqua emūdatio ne reparatōis ac pulcrificatōis. Plene intuetus est apl⁹ dicere de xp̄o passo. q⁹ exaltauit illū ⁊ dedit illi nomē. q⁹ est sup omne nomē. et in nomine ihesu oe genu flectat celestiū terrestriū ⁊ infernoz. in signū vniuersal⁹ dñij. Ad phil. ij. ¶ Habemus q̄ ihesus meritoz mercenatoz rex in xp̄o 95
diuine filiationis. mutue readamatōis. ⁊ strenue debellationis. ꝓpter q⁹ rite dat est. q⁹ omnia dedit ei pater in manus. Jta sentit de christo o sapientissimi viri. Jta iugit pia fidei sinceritate de xp̄isto sentiet. Quiobrē nec hēo necce in p̄sua dēdo amplius verba pdere. aut opam consumere. nec ulla solē veritatis ꝑspicuū ingrene debeo vobis ipm cernentibus. et de xp̄o scientibus q⁹ omnia dedit ei pater in manus. ꝓ ea ꝓterea traducatur sermo nr̄ a fra ad mysteriū a fidei soliditate/ad mor̄ puritatem/et a diuina filiatione naturali/ad gr̄icipatam filiationis adoptiue generationē. ¶ Pertractemus quo pacto spiritus qualibz xp̄i anus/xp̄i frater ⁊ amicus/sit aut ee debeat princeps oim. Cōcipiamur q̄ta ⁊ q̄ stupefusa liberalitate/omnia dederit nobis pater in manus si voluimus. Quis p̄ter ipsum le q̄ possedit ⁊ fecit ⁊ creauit nos Deutero. xxxij. q⁹ a nobis pat agnosci/prouocari/alat simma ꝓsus ⁊ obstupescēda dignatōe/ea luit mouit atq⁹ iussit Matth. vj. Quid ei mirabilius quid ad audiendū iocūdius. q̄ vt vnusquisq⁹ fidelium instar xp̄i monarcha sit olim si placet ⁊ ita est nr̄. vnusquisq⁹ suus vere fidelis/monarcha est omnium ⁊ multiplicā nō vno sed triplici iure ⁊ titulo ad exemplar xp̄i. Jus vnū/dat filialis adoptio. Jus alteū dat triūphalis debellatōis. Jus tertiū readamatōis victissitudo. Erigite aures dilectissimi. hilarescat facies. serenēt oculi. omnis exurgat affectus gratiarū resonent actiones. Os lingua mens sensus vigor cōfessionū iubilum benedictiōz et laudem personet. Que rapio? Que tantorum nouitas gaudiorum. Magna valde ꝑclara. insignia nihil supra. quia iā nō vno sed triplici titulo/xp̄ianus monarcha est. xp̄iano omnia dedit in manus xp̄ianum fas est dicē potentissimū. Audebo dicere ⁊

b ꝑ ⁊

mi poenalissimū et arguar blasphemie/ si nō hoc apli filio nob̄ de se dixerit. Omnia possum oipotenti sum. exponit Bern̄. in eo qui me confortat xp̄o ad Philip. iij. Si parua est apli autoritas tibi/ sanctus Hilarius qui sic. Credenti/ nihil est impossibile Dñi verbi. Si quis adhuc hesitat p̄ro Dñi verbi. Si quis adhuc hesitat propter quae dicimus sup doctrinali dominio. Audiat apl̄m ad romanos. iij. Cui p̄prio filio nō pepercit sed p nobis oīb̄ tradidit illū. quanto magis eis nō cū illo nobis omnia donauit. Ecce qualiter o fidelis anima/ p̄spicuū habes apli testimoniū immo argumentū q̄ omnia dedit tibi pater in manus. Be q̄ patre idē scribēs. j. ad Thessalonicenses. j. absit q̄ p̄stat nobis abunde ois ad fruendū. Hoc oīm̄ dicens ad Paulinū scribens nō tacuit credentibus sic, totus mūdus diuitiarum est. infidelis aūt etiam obolo indiget. Sic eius anima quasi nihil habentes et ola possidentes. Sumpsit ab apl̄o. j. ad Thessalonicenses. iij. ¶ Dic aūt similia multa, nūquid nō obsecro monarchiam nostrā, stabile vinculum scripture fundamento cōfirmant Nonne paulo ostendunt de fidelū quodlibet q̄ omnia dedit ei pater in manū. ¶ Verū differamus de multis quos posuimus/ et ecce ad est filialem adoptionē. triūphalē rebellionē. redamationis vigilium dinē. Ideo dicturi in exercitatione nostra si forsan ex ipso euangelice lectionis serie. in plex hoc unus inuenire potuimus. Iustū quidez arbitror ve euangelicū p̄sens mysteriū paucis q̄ cetera loquamur/ si possumus vt possimus. ¶ Inplexitaq̄ cōspicio meo ratū nunc esse mysteriū. ablutionem humilitatem. sacramentalem refectionem. Primū est fidei purificantis. secūm spei corroborantis. tertiū charitatis refidentis. Ablutio spectat ad primū filium ois. hūiliatio ad secūm rebellationis. sacramentalis refectio ad tertiū readamationis. fides corda purificans. Secundū. ex. Dat ei filius dei. Iohannis. Dedit eis potestatem filios dei fieri. Si quidem quibus dedit? Nisi qui credunt in nomine eius. Spes humilians sub expectatione futurorum dat victoriā ei q̄ hostib̄ quia spes nō confundat ad Romanos. v. In me speranti (inquit dñs p̄ apl̄m) Libera bo eū. Charitas reficiens te vnit deo p̄ dilectionem qui qui adheret deo/ vnus est spūs ei. j. ad Chorinth. vj. Qui aūt edit christi et bibit eius sanguinez in deo manet et deus in eo. Iohannis. vj. Ac pinderemus spiritus est eū eo. Si vnus spūs q̄ to magis vnū deminus. In primo se habz deus ad spiritū nostrū vt pater ad filiū quē hereditat. In secundo vt dñs et rex ad militem qui coronat. In tertio vt amicus ad amicum aut omnia communicat et otiuia dat in manu. ¶ Sed notandū est valde ne calumniemur nobis sup̄bi. quemadmodū ridz. Omnia eius porta stoycos q̄se regeo omniū appellabant. Notandū in q̄ q̄ bereo quāto quis parui est/ nihil differre videt a seruo cuius est dominus omniū. ad Gal. iij. Similiter in hac pegrinatione et milicia/ spiritus nr̄ quācūq̄ sit dño omniū. nihil differre videtur a seruo. qm̄ infantulus est puerulus aut adolescentulus et minor annis. Siquidē quantūcunq̄ p̄fecerit/ quousq̄ excrescat in virū p̄fectum/ in etatem plenitudinis xp̄i more loquendi apli ad Ephe. iiij. Nihil distare videtur a seruo. ¶ Sūt facto: nonnulle in xp̄o p̄fectu etatis diuersie. Itaq̄ aliquis dicit valet infantulus si cut incipientes. aliquis puerulus vt p̄fecti. Sed tertiū q̄ pungunt in hac regione ad plenam virilez etatem. crescant in deum mortiendo necesse est. Infantulos dicimus nouiter ablutos et renatos p̄ baptismū aut penitentiam quo ad primū articulū vel titulū. Puerulos masculos qui p̄liantur ad vitiorum expugnatione quo ad secūm. Adolescentulos veniq̄ qui cū beniamin adolescentulo sunt in mentis excessu p̄ liberam diuinorum contemplationē et fruitionem quo ad tertiū. Contra eos nihilomin⁹ cōturbant̄ sepe omneo insipientes corde/ q̄ si serui sint viles paupes et abiecti. cuius sint genus electū regale sacerdotiū. regnum et sacerdotes filij et heredes. Quibus omnia dedit pater in manus. ¶ Collocatis fundamentis nostre collationis ordinem plenam et sonoram q̄ ea et solidam videremur attulisse. sup̄edificare p̄positū erat tres monitorias oīones/ cū suis cōsiderationib⁹ moralibus et speculatiuis formule ad emendationem. Primā oīonē iuxta p̄expositū. Prima oīo ē ture in monarchiam/ p ablutionē q̄re dicitur. Secunda oīo venture p humiliatiōs que triumphat. Tertia ē iture p refectionē sacramentalē que deo vnit et incorpat. Ego q̄ sic ad iuuentem materiā hāc laudabilem/ q̄n nō pateret p̄ris collatiōis brevitas exequi p̄cepta: ē primo nūc ē ordine/ oīone cū suis p̄siderationib⁹ recere. ē reliquis si vita comes fuerit/ in posterum differre proposui. ¶ Sic igit exordior. Noli pecco: o rōnalis spūs. noli grām negligere quaz offert ubi pi/ ipse te monachū stabilire. ipse tibi ola in manus dare dispositi. animo lauerio ab iniquitate tua et ab oibus inquinamentis tuis abluere emūdere. Audi (o rōnalis spūs) et si grādere tibi p̄cepisset pat̄. tu tñ facere dubitaso. q̄re magis qui dixit tibi/ et lauerio sepaco. i. p̄cepe. et mundaberis a lepra peti et hereditē tuā/ et monarchiam omniū cōsummet et omnia dabit tibi in manus. Ac uero si non lauero te inquit: non habebis p̄tem mecū. Horrenda nimis comminatio. Nō habebis p̄tē mecū. Et quā partem. de qua xp̄s exultat gloria hūius dicens. Pater mea dextra inexterniū. Paro hereditē mee magnanimis. hereditas p̄clara. immo omne bonū. p̄terea nō te p̄turbet nomen ptis q̄si tue aliq̄d audiuerit vel monarchatui derogē. qm̄ si paro ista dei est sicut est. quis negauerit possessoz eius/ habere dominium bonoz oīm aggregatiue p̄fectū. Vere felix ablutio cui p̄talis tāta portio tā in signis p̄statur hereditas. ¶ Attende tibi o fidelis spūs si prima bapismalis ablutionē in coinquinatā seruasti. tertiū bene actū est. lauari nō egeo mūdus est totus/ filius et heres existis. Sed si iterato inciderēs forsitudibus peccatis. si voluptatibus inseruisti. nisi lacrimis flagitiosis nō despes. qm̄ tibi relinq̄t penitentialis ablutio p petis et ad gratiā regenerationis. Parua ne tibi videt illa patris dignatio. p̄ua ne tā facilis ad hereditatem p̄teritam reuocatio. Tanta te tamū dabitis et mundanis heres eris. Caue caue. ne abutaris tanta misericordie largitate. qm̄ tanto deterius abibis: q̄to crit transgressio: q̄to erat impleno facilior. ¶ Peringere igit̄ fidelis spūs. p̄para prius cordis tui. q̄ suscipiam patula sit/ p̄ celeste desiderium. tū eius ablutionis. Ablutio aūt ista humi/ p cupiditate terrestriū. Lijdatur ab ea ola alienis. p̄fectum scrinus grādes/ aut lapidosas aut lutosas cogitationū et affectionū. aliquin aquā mundationis/ quā suscipere/ quō cōtinere tota deberet. tota foras effluerent. De aqua (si nescis) aqua est tua p̄ciosa lacrimarū hūmectatio. p̄ia puteo z̄ritionis p̄funde cordis tui p̄ acutū ligonē meditationis. fossula fodi illi z̄ tuere. corda spei surgat trabes. formaz ardentis charitatis cā celestis. misericordie recordatio peccatoz. ¶ Tale sibi lauacrum quotidie p̄parabit inclitus rex. Lauabo inquit p singulas noctes lectū meū. lacrimis meis stratū meū rigabo. Vultis ecce xp̄s pēs lauare tibi pedes noli p̄hibē. si dic cū Petro. nō nō ois pedes affectionū. sed et manus operationū. et caput cogitationū. Lauet quotidiana solicitudine manum corpalē aut tunicam/ sit tibi quaeso cura vigilanti oi de alma tua/ q̄ o manus vel tunica. Pigeo oīo piger ad lauandū animā meā. p cuius lauationē/ christi sanguis effusus est. Nō vis habere in mundā domū. immundum vas. immundū seruum. immundas caligas. immundaz animam habere quare non refugis? Sit tibi carior anima tua q̄ caliga: monet Aug⁹. ¶ Porro cōfitor. nō locū tenet xp̄i/ oīende illi sunt sordes nostre/ q̄s p̄ absolutiōis manuū tāgiorē abluit. et. z lauacro sanctificationis abstergat. ¶ Liberum illud sanctificationis triplici filo vel flamine p̄textū est. filū aliud est orationis. aliud ieiunij. aliud elemosyne salutaris. Quis q̄ hec p̄cz cū xp̄o. vis omnia tibi in manus dari? Respondebis volo. et valde volo.

Vt q̄ aliter mūderis z in filiū mūdus et cetera adoptetis necesse est. ¶ Si ben q̄liter z ample indā rep̄tobū unicat q̄ plurimi. quoz corda que demon occupat. nō la deuotionis vnda subintrat. p̄fectores sē hypocrite sunt. fures sūt aut latrones leg. et ecclesiasticoz loculoz raptores. p̄terea dequid exterius agat circa eos/ remanent illius sordida. Nulla eoz p̄dicatio. nulla benedictio dānationis interminatō nullū donum dignationis z humiliatiōis obsequium. nullū benivolentie signū/ osculū vel alloquiū. nulla postremo bonoz societas p̄ eōrpz facta cetib⁹ plus q̄ iudā abhorrentibus

...mo dñe. Quis debet mihi eis dolor de ...mo, nihil cōtristo, nihil restituo sic ...ue, pl̄ē nō Deus ...ppe ...ue ...ue in oleribꝰ infuscet nō in peccā ...i ...ncepꝰ ...ppōsito collocat. ¶ Hoc vō ...ndro a credentes cōtristo, o pelan ...eru ...da vas, ...ustemur obsero ...rgamur in ...ernus a sordibus que sunt in pedibus affe ...ctionū, quatenus ablua efficiamur de ser ...mo deo. De ...ctibus ciues. de abdicato, fi ...lij ...hēdes. heredes quidē dei, coheredes ...ūr ...pi. quibus p̄ inde ois dabit pat̄ ma ...nue ...chat fiat. ¶ Circa p̄dicta mihi quatu ...or occurrūt cōsiderāda p modū quadruplī ...ci pul ...rnadmus veritatis inspicio.

Prima consideratio

¶ Ablutus p̄ gratiā, ois sunt cōmunis. Persona est p̄bato ex p̄missis. Eorū ...ne q̄libet heres est ...coheres dei. Ad ...rantur hoc aliquis, miretur pontus quādo legit q̄ malos tandem credentium erat cor ...porū et anima vna. Actuū. iiij. Si cor vnū ...et anima, immo vnus corpus et vnus spi ...ritus (p̄ loquit̄ apostol⁹ ad Eph. iiij.) Quid conuenientius q̄ vt eorum sit vna p̄rtibus hereditas, vna damnatio, vnus ...cultus panis potus. Hoc mihi sensisse vi ...detur p̄beta dum gratus clamat ad deū ...Participe ego sum omnium timentium ...te ...et custodientium ...ē. et ritualem subdit. ...Misericordia tua domine plena est terra ...Hāc veritatē agnouit egregi⁹ doctor Au ...gu. oū possint̄ iure poli ois esse cōa. ¶ Ir ...redebile sue salutis ...tā aliquis hō qui non ...capit ea que dei sunt. Stulticia est enī illi ...i. Chor. ij. Execrant enī cū cupiditate. q̄ ad oblatā dum ora lazar. Obijcit Roma ...dano ...tibi sapiere. Diuisto omnia sunt cōmunia. ipi nihil rapē. nullum furtuz fa ...cere potuerunt, vnde enī re sua. Porro nō ...los est eo dñor. Sed ...nullus a iusto de ...q̄ potest auferre vl̄ tollere, et quo res ma ...nebunt sine vbicūq; transferre eos ...nagēt ...Sunt quippe oīa omniū. Beniq; ius erit ...cōmune apud oēs sup̄ vsualibus. Fuis ...an ...alius ...similibus. Sic in errore socratis re ...labemur et hos absurditatis ferre quis po ...test. Sic paralogizare lignio hō. similē ad ...q̄ de quo refert Deuerij. de hereticis.

Quod si eorum sunt omnia, nihil restat ...eri ...egium. ...ablatio quelibz nihil omnia ...facit ...gū dicē. vbi declinio posita datur ...similiter soluio. vbi exp̄sse est sentētie ...ta q̄ iusto omnia sunt communia ...pelā ...ere deuaē. Hinc veritati sup̄ cātica Ber ...nar. attestat. ¶ Fallunt̄ oppositū sentētie ...eo, quia solum attendūt acceptionē domi ...nij politica ...ciuilis, grossamate; palpabi ...lem, nihil de dominio naturali ...originā ...li. nihil de gratuito et ēuāgelico cōsipiūt. ¶ Tradidit magnus albertus ita est q̄ ...dicit a puero. circa priculare bonū actō ...nes, viz aut nunq̄ possunt aliquid subtile ...aliū et abstractū cōcipe: omnia ad sensus ...referunt ...experientiam q̄ agere, maximꝰ ...ē veritatis adipiscende impedimentū po ...suerunt plato in thimeo. Tullius in tuscu ...lanis questionib⁹. ...Aug. in de vera religio ...ne. ¶ Altius igit̄ repetites dicam⁹ p ...elucidatione p̄cedentiū ...sequentiū q̄ dño ...q̄ vniuersitatis dñs est iure plenissimo cre ...ationis cōseruationis ...gubernationis.

Deut. xxxij. Cōmunicante dñium suū cre ...aturis, capacibus dominij. que p̄ter sunt ...creature rationales sole. quibus vtiq; frui ...cōpent rebus alijs assumēdo eas in sui fa ...cultatē. Ad naturā siquidem in rōne ...arbitrio. ...tali facultate, p̄sequit̄ dñiū q̄d ...appellam⁹ naturale vl̄ originale. Hoc dñi ...um est in statu innocentie ...primigenio ...Gen. j. Subijcite terrā ...ē. Deturpatū est ...p̄ peccatū. sed restauratū ipi Hoc post di ...luuiū. Gen. ix. ¶ Ad hoc ...sup hoc dñiū ...um vt p̄fectū integrūq; sit, sup addēda fu ...it gratia ...plena scīpsius cōmunicatio. Ex ...quibus reluctaret titulus adoptiōis filioꝝ ...in quo clamamus abba pr̄. Ad Rho. viij. ...Iste est natus ...secūdissim⁹ sup̄ quē fundat̄ ...dñium gratuitū ...euangelicū. p̄ q̄d creatu ...rōnalis habere ...ius ...pinquū sup̄ res quasli ...bet inferiores ad vtendū eis debite ...libē ...p̄ fine suo ...sequendo. ¶ Diximus ius ...pinquū ...pter ...p̄ destinatos petōres. hūes ...ius remotum ...impedimentū p̄ peccatum ¶ Additum est sup̄ res quaslibet inferio ...res. q̄n ...p̄ter dictū dñium nō habet locū ...sup̄ res excellentiores. Quis sub sensu aliquo ...tropico dici possit creatura rationalis hu ...iusmodi habere dominū in deo p̄ gratiā

...tam eius cōmunicationem. et dignitiuꝝ ...cōdelectionē ...piat ad faciēdū quicqd ere ...ationalis, rōnabiliter voluerit. quē ...admodū dia mas amicoꝝ idē esse velle et ...nolle. Taliter haberi ...dari sp̄ūsctō dicitur. Fm determinationē sanctoꝝ. Et habe ...tur vt. nūj. primi sententiarū cum ibidem ...tractatis p̄ doctores. Plus etiam videtur ...concedere scriptura sacra Josue. xxiij. vbi dicitur q̄ steterit sol, obediente deo voci ho ...minis. Hoc modo dicebat dominium tene ...ri p̄ Moysen ...alios sanctos, cū nequaq̄ ...agerent cōtra eorum votū et oratiōnē. Sed ...nemnem cē qui sibi obsisteret conquere ...batur deus in ...phetis. ¶ Deinde subiūcitū ...est, pure rationabiliter volenti. q̄n de ...ratione dominij ...relationis est. q̄ nō p̄t q̄s ...irrationabiliter vel reb⁹ suis manens dño ...Quoquin nō erit dñs vsquaq; p̄fect⁹ ipse ...deus: cui repugnāt est oīo abusus sui, vel do ...minio. Sed ...nequit ab initio tollit tale do ...minium, plusq̄ nequit a gēte titulo nisi p̄a ...te cōsentiente spoliari. Vnde affirmat ap̄lus q̄ neq; mors neq; vita neq; creatā alia po ...terit nos separare a charitate dei. Ad Rom. ...viij. q̄n ēnā ipis diligentibus deum ...q̄ filij ...sunt p̄ adoptionem ...non p̄ gratiā, omnia ...coopant̄ in bonū. Sic omnia, vt olei hu ...manū, omnis rapina bonoꝝ, omnis aduer ...sariorum insultus. Ipa denique mors cor ...poralis, seruāt̄ et ...tutat̄ p̄ iusto tanq̄ p̄ ...vniuersali monarcha. Dicam⁹ mirabilibus ...ipe ēnā infernus damnatoꝝ hominū ...da illa ...supplicia, immo alioꝝ casus et peccā, ad ...vtilitatē eius agonizante, p̄sunt ...obsequā ...tur. Excedo mensuram veritatis, si hoc ...asserat p̄beta regius. Letabitur iustus in ...ultione cū viderit vindictā. Ecce de pena q̄ libet manus suas lauabit in sanguine pecā ...tōris. Ecce de peccato vtilitas p̄mium. Sō ...si adhuc tarditor eos ad credendū hec oīa ...credat aplus et testimoniū plane dicat. j. ...Thoan. i. Omnia nostra sūt siue pau ...lus siue appollo, siue cephas siue mundus ...siue vita siue mors, siue p̄sentia siue futu ...ra omnia nostra sunt. Quid queris ampli ...us, quale vbi vis testimoniuꝝ apostoli, om ...nia nostra sunt etiaꝝ mors. Quo pacto sic ...dicis, O Paule? quia nimirū p̄ morte qua ...si p̄ militem officiosissimū iustus adipisci ...tur triumphū beatitudinis eterne. ¶ Ja ...cobus inuidie p̄ alios tyrannide ...facinoris p̄ ...pena ...secularitate coronatur. ¶ Ja herret ...ostēdere (si vacaret) p̄ singula. De ...tribꝰ ...diuinis. de agro. de celo. de terra ...mari q̄ ...omnia sunt iusto ablutio p̄ gratiam ...verissimo dño ad omnem vsuꝝ ...nium ...prout ...congruit ...profuit conseruationi huius sui ...intra promissionem christi. Matthei. xix. ...Sic de fama vel infamia, vel de nobilitate ...vel ō ignobilitate. de nuditate et abūdan ...tia deuote apostolus. j. Thoan. ij. vbi ...omnia talia vocat arma iustitie a dextris ...a sinistris. Di arma, notine admiraris? Et ...aduertite q̄ dixit arma non simplicia. sed ...arma iustitie. quia ex eius titulo robur ha ...bent. Non obstrauit in hoc ...a tradite fa ...pienti legislatori ...nostri, qui subtili verbo ...monarchiam hanc fundauit in eodem ti ...tulo iustitie. Matthei. vi. Primum queri ...te regnum dei et iustitiam eius, ...omnia ad ...jacientur vobis. Justicia regni est grata ...ad quā sequitur possessio omniū. vtrecuz ...sit. Matthei. xxj. ...Luce. xix. Qui habz. j. ...charitatem ...gratiam habebit ei ...abun ...dabit. Habemus igit̄ patefactum q̄ ablu ...tio p̄ gratiam omnia sunt cōmunia et om ...nia dedit eis pater in manus.

Secūda cōsideratio

Sanctificatio ...primi pat̄ nostra est. ¶ Pulcrior est do ...mi ...natio secūdi: atq; diuinior q̄ ex ...titulo gratie. q̄ ex q̄ ex titulo ciuilis aut poli ...tie iustitie orit ...accrescit. ¶ Premittem⁹ ...quid p̄ dominiū ciuile ...politicum impor ...tatur ...q̄d p̄ gratuitū seu euangelicuz ne p̄ ...ignota vagemur. ¶ Ciuile dñium est ius ...fundatū in tradinōib⁹ humanitus adin ...uētis. introductū occasione peti. in cōcia ...bile simul ...ex equo plumbus dño ...abdi ...cabile: ...nata iustitia. ¶ Gratuitū vl̄ euā ...gelicū dñiuz describit̄ p̄ tres oppositas cō ...ditiones. Prima est dñium fundatū i lege ...dei et ad eadem immediate constitutum, ...quotlibet dño ...requo secum cōpatiens. ...inabdicabile ...seruata iustitia. ¶ Cōtrā ...mundo ista tres ...ditiones cōtrarias. ...q̄ p̄clariores sint, facilē agnoscem⁹. ¶ Gra ...tuitum siquidē dominū immediate ...sti ...tuit est a deo tante peccatū. ...p̄supposito ...

ſ ad ſumitiu gñs. Caule nequa ſ. qñ ſi
aula fuerit ſpūl; rectio. ſi pares nō eſſet
effugiu bonū cupiditas. cū enī ipe de nō
ſuffert. plus erit tūc grādes pectio. nullus
ſuffert me hominē plus ſ inter angelos/
caule diuinū. Cuſum eſt in adā ꝓ patebit
in gloria. Qua ꝓter radix infecta eſt ꝑ oēs
go tales dñi ¶ Doc aptr in illa ꝓcatōe
et mōnone ꝑ aquilōe ſapiāra. quoniā
em vt aut nunq̄ ablq; peccā ſordidā ſo
quantur. retinēt dſpenſāt. nunq̄ ablq; cu
ro vitia bas ablq; antiqua nbus plumuī
aut lindus inquietis aut picalio mulc ſu
os detinet amatores. Compāt inſup le
cum nequiſſimā fumitem ꝑ pſſimis ſepe
collatū eſt. eos qui ꝓdotores ſunt veri dñi/
rei cmune leſe maieſtatis in cū. ſeditioſi
in auctores gni. homicide ſui. ꝑ indigni pa
ne q̄ vetant. Quiter vo ꝑ ſ ꝓpter tales
ſe dños appellāt ipi viderint. Scio eſt de
dño gr̄e q̄d pz eſt. lerū. ſerū. iocūdū qui
ctuit ꝑ ſeratū. ¶ Fundatū dcitq; in regu
lis diuine artis. nō vt caule dñiū/ in tra
ctionibus boiū/ q̄ſq; ſupuacuis/ q̄ſq;
nequiſſimis ¶ Scām differentiā aſſignē
ꝓdicta deſcriptio/ q dominiū caule ſimul
ꝑ et equo eſt incōmunicabile pluribus q̄
q̄ diuerſis modis. nō et equo ſpōtaē plu
res dominos. vt regem ꝑ burgenſem vt mi
litem. Cōſurgat aūt hec incōmunicabili
tas et in ſpecie de ratione groſſiē ꝑ ege
ſtate talis dominij. Nō em pōt diuerſis ꝑ
multis equ plene ſicut panis in vſus ſin
gulos dcit. Et adueſio gratuitū ꝑ euange
licum dñiū/ compāt ſecum quodlibet
dominos. ꝓpter ſui ſpiritualitatē ꝑ cōmu
nicabilitatem ꝑ bonitatē/ ad exemplar ſup
me dominij. q̄ et equo cōmunicat ſe pluri
bus ſicut vni. Docet dñiū charitatis/
latū nutus. ¶ Que charitas nō eſt amberi
ola nec appropriare ſibi querit que ſua ſūt
j. Chor. xiij. Dic parentes primi nihil ſi
bi vel ante caſum appropriaſſent ſed nec an
gli vel beati. ¶ Sic deus ablq; ſui domi
nij detrimento coaſſumit angelos ꝑ boles
in quos et tranſfundit monarchialē ptātē.
dum eis ola in manus. Sic demū pater ꝑ
filius ꝑ ſpūſcūs tres pſone et eſſ plenillie
ſibi cūcta ſubiciūt. ¶ Tertia ſupad-
dit dña. qñ caule dñium/ pōt ſb dicari
ꝑ repudiari/ ſeruata ſufficia. Poteſt etiam
ab imo tolli. Hā ꝓter quid aliud que
ndie fiunt mercationes/ emptiones/ ven-
tiones ꝑ alie cōmutatōes. Propter qd alia
ud inſup perſtrepunt ꝑ reboant odiſe lu
tes. rabioſa iurgia. improbe ꝓtentiones in
dicioū fotentiūr pro repetēdo aut tuendo
rem ſuā. cū taliter dominans ſemet affron
git. Et o deus equiſſime qñta eſt in hoc
pcellentia dignitatis in gratuito ſup cun
ſi dñio. qñ ſi ſcm deus/ tuū cōmunicaſ do
mīnū ablq; de pditione ꝑ abdicatōne ſic
iuſto cuilibet/ ſuo eſt compan ſecum ſum
lūber plures dominos. ꝑ nihil depdere. im
mo extenſius hēre dñium. Propterea nō
hz neceſſe inſtus contendere in iudicio. ꝓ
pter hoc dñium ſciens omnia eſſe ſua/ ebi
cunq; ꝑ quocūq; fuerint tranſpōrata ſiue
collocata. Vſurpare quoq; ſibi ſas eſt vo
ces illā pōt cauſidā ab incenſa vbe ſua fu
giens/ ꝑ nihil bonorum terrenorū ſecum
ferens. Omnia mea inquit mecū porto.
ſeuiant tyranni. fortuna ferox inſurgat ad
uerſus inſti corpus aut bona quelibet ex
trinſeca nihil ab eo rapiēt quin in ſuū do
minium ꝑ commodū referet ꝑ ſeruet/ et
ꝓ ſtatu nature lapſe. q; de ſtatu nature in
tegre vt gſticate/ nulla eſt dubitatio. Am
plius nulla tale dñiū contrahit inopes aua
ritia quo minus fenerē cū deo ꝑ primo.
bona ſua amit ꝑ vēdit iuſtis. Eſuriē ꝓceptū
ꝑ abſq; auro ꝑ argento ꝑ vilia cōmutatōe
ſupple auili. vnū cōpunctōis ꝑ hoc dimoti
onis ꝑ cū deo negociaſ de regno celorum
Et q̄ ꝑ quō negociaſ? et numiſmate pre
cioſo ꝑ aureo charitatis. ¶ Dz de eo q̄ pri
mo ſuū erat/ quo pacto negociari dicet. da
certe illud q̄ ſuū prius erat vno mō effic
ſuū pluribus modis. tali negociatiōe fe
nore: quēadmodū ſpeculū cōcauū/ recipi
endo radioſam ſolis illuminationē illā a ſe
reflectendo ſurſum. copioſiozē efficit ꝑ ite
rū iterūq; luminoſiozē. Nō diſſimiliter al
ma ſcā/ cōcaua ꝓ humilitatē/ et terſa ꝓ vi
te mundicīā. dono dei ꝓ gratā redonatōz
ſibiꝑi multiplicat. et in tali donandi medi
tatione/ et ardeſcat ignis chozuſcus ꝑ ſpira
bidiſſimus diuīe illuſtratōis arcq; diletio
nis. Sciūt ergo q̄ loq̄mur. ¶ Sic pl'ab
ſq; vlla eſtimatione acquirit liberal' chari

tas ꝛegando ꝑ cōicando. ꝙ reſeruando ꝑ
appropriādo poſſit ſuara ſordidaq; tra
ctare. Be qua vere plācit Dieto. annūcia
uit ad Paulinū/ q̄ ei dcerit tā quod hz q̄m
q̄ nō hz. ¶ Dic poſtremo fructū vbertō
rem placidioreq; recipit iuſtus ex omnīa
alienis. ex auro et margaritis exquiſitheſ
ſauro ꝑ alijs ꝙ plerūq; ſolus cunlē taliū
dominator ꝑ amator. Docet altoiuimeda
mur ſapiens pū ait eccle. v. q̄ qui diligit di
uitias/ fructū nō capiet ex eis fructus ouī
tiarū eſt redemptio anime ꝓprie ꝑ ſuffici
ēa et ſatietas ange ſecuritas. Dos fructuo
magis capit iuſtus/ alienas diuitias vel cō
temnendo vel ꝓ eas in dei laudē aſſurgen
do. ꝙ ꝓprietarij. q̄ vñmodo capiunt ſpi
nas curaꝝ pungentiū ꝑ tribuloꝝ anxiarūz
occupationū. ¶ Debet hec cōſideratio plu
rimū cōferre animū bene inſtruendum et
mouigeratū/ ab appetitu auaro grādis poſ
ſeſſionis aut amplioris adminiſtratiōis cunlis. qñ
peccatoꝝ maculis/ contrectantes inquinā
aut ſaltē peccandi periculis inuolui et in
nectunt Nō ſanāt boiem. exemplū ē pon
nouis cupiditatib? ꝑ eiꝛ ſuppliciis Erebi
ſunt opes/ ibi ſunt ꝑ qui conſumunt eas.
¶ Agnoſcatio et arbitrio ꝓ hac differētia
triplici/ qñ pulcrior eſt dominatio ſecun
dum ꝓ atq; dominiū/ que ex mutuo grate q̄m
ex aq̄ ex mutuo politice aut caulis iuſtice
oritur ꝛ cereſat. Poſſe igitur eccleſiaſti
cus monarchatus abſq; tali mutatiōne
dominiorū caulibū/ qualē aſpicimus ē p
fectior et chriſto ſimilior qui dominij exer
citium a ſe penitus abdicauit. ¶ Conſum
bit poſtremo hec pclara veritas/ ſtultā aua
ritiā noſtrā. cōfundit ꝑ crudelē inuidiam.
Vere ꝑ ꝓprie ſtultā dixerim auaritiā. que
gaudet ſola appropriatiōe eoꝝ que diuini
tus habent cōmunia Dz nōne crudelē non
ne monſtruoſo filio inuidia que bona ſua
aut q̄ ſua eſſent ſi vellet/ odit q; in alijs ad
eſſe cōſpicit mo: dcet lacerat cōſumit ꝑ diſſi
pat. Profecto ſi quis bñ pdicat/ ſi quis glo
rioſe opat ſi quis etiā miraculis claret: ola
hec mea ſunt/ ola hec ego in primis tāri
mō/ vitā ꝑ mīlū grate/ inuidie culpa nō
deſtruat. Silicet dñe offerat apl's. j. Cho.
xij. Et ad Ro. viij. de corpe vo in q̄ ma
nuoſpat ꝓ oculo. ꝛc manu videt oculꝰ.

Supaddamus tertiam conſideratione oēdentes ꝓmiſſe. Dualiter dcō/ eſt in nū dupler pot
per. Vel vt aplō loquit. Hebil habens ꝑ
oia poſſidens. ſciens habūdare ꝑ ſciens pe
nuriā pati. et in altiſſima pouerate ſuper
abundans. ij. Chor. viij. Docta cōcipē
dū eſt vt idē hō ſit pauꝑ mūdo/ ꝑ diues in
deū. Sic enim loquamur ipſe. Luce. xij. Pa
bil habens (ſalem quo ad affectū) auſte
re et politice. et omnia gratuite poſſidens.
¶ Talem inuenientes omnes iuſtos/ nolē
te vel rebus ſm traditiōes humanas/ de
fendendo eos in cōtentioſo iudicio/ ꝓpter
curas inextricabiles que dominiū tale et
plurimū conſequunt. Matha. v. Suffician
ei meritus gratie. et voluntas tollere tunicaz
aut beneficium/ dimittere ꝑ pallium. aut
ipſo facto ſi expendit aut ſic agere ꝓmpt
ꝑ ꝓparatus eſt animus. j. Thim. vj. habē
tes alimenta et quibus tegamē/ his cōten
ti ſimus. Etā ſi diuitijs omnibus terrenis
epulentiſſimi videamē. ¶ Erūt igit tales
(dicet nobis aliqs) ſoli religioſi ꝑ pauper
tatis profeſſores? Regnaq; ita neceſſe eſt.
Non opteꝛ vt voto aut ſuerſatione mu
tatione reo a ſe terrenas abijciant. Pauper
tas eſt introrſus in animo ſibi bñ conſcio
que effugans tyrannidē ſeuā cupiditatis/
dilatat regnū charitatis. ꝑ ambulare facit
in latitudine in innocentia cordis ſui que
eſt grata. ¶ Dic attendite doctiſſimi et
ſapientiſſimi viri. hic inteligite. qua ratiō
ne ꝓtores arguunt carnalitū. facili difficul
tate ſoluunt. Hā ex ſi iuſto omnia ſunt cō
munia ꝑ data in manus/ nō opteꝛ q̄ in re
fotu/ aut ad oēm vſū caules/ q̄ ſibi fredu
ter abuſus eſſet. ſed iure poſi/ ꝑ ad vſum cō
formem principe diuine iuſtice. ¶ Ali
ducente rurſus obſecro quēadmodū om
nia peccātia in eo q̄ realiq; puerſe vnt/ iniu
riaē caulibꝫ iuſto rapiq; fur ꝑ raptoꝛ rei ſue
eſt dñs/ ꝑ rectatō rei alicne. iuſto dño
Tractat ac liuſt' abutēdore aliq; rē illaz q̄
iuſti eſt ipſo nō ꝓſentiente nā ꝓſentēdo pec
caret. Dec eſt radicalē cā. cur fraternal' cor
rectio/ caulibꝫ iuſto ꝓpter. qñ ō re ſua agi
tur dum peccaē. ¶ In hoc ve compen ꝓ
ptiſſimū ꝑ philoſophicū eſſe intellectum

Jacobi dicitur q̄ qui in uno offendit factus est omnium reus Jaco. ij. Nam peccatis in uno peccat in omnes. tremenda nimis sed vera sunt. Peccatis in vos peccat i omnes in ipm cui? tot? mundus ē reus. Quis audire hoc ab ore vno qui sit ortus in regione longinqua q̄ diffi milia dicit q̄ ad se fuerit? a quo paulo? longissime aberrare videbat. Surgit et deo ad penē meū? dicit ei. Pater peccavi i cēlū? et coram te. Luce. xv. Si radio placet exp̄ssa. Deus itaq; p̄ peccā. se et res suas abdicat? iampridē (heu) in eo est ab alijs abdicat? impedit? incendit? corpis mystici? tanto grauit? vniuersitatis violato? p̄cernit in sue armonie? vniuersi? velut corda discordans cythare aut fistula mouta vt? stridula in organo. Infirmat exercitū? vel exercitum spiritualis militie tanq̄ fugitiuus et p̄ditor. Subsabit denique iuuentus? dilectionē? p̄cepti? vel regiminis. ordinem subuertit alie? q̄ sic ad alia. Ac cū iust? pro delicto omnibus debitū? mēbrū? mat. ? pro cōgruens suo tono. sicut corda sonora? flatus? flantis. et insig miles fidus arguet a diuersis? ? rector omniū solicitus? facio q̄ pius abhorret ḡra ociū q̄ natura vacuum

Opponet nō fictum nob argumentator aliquis fabulator? quō inter fit iniuria? trans? trapeza? ? petiū in eos si p ipsius militare ola p̄bari? est. Si petro? Christ? ? Deū? valuisse? nō ribus p̄bauerit hoc q̄ nemo nisi a stipo lecti? itaq; insipientē nulla erit iniuria. ? ira p̄bati? ē plenio. Nō enī sic inter inimicos se iniuria? latio? ? alijs improbitas? sed hiem q̄ sunt hic recti nō oportuno sapie dine virtus? de peccatis aliox? bonis p̄ inter dicerit. Arrigit enī ipa a fine pcī nouissimo? vsq; ad finez primū? qd̄ ordo est? formet? ? disponit omnia suauit. facit quoq; vt? m Ergo q̄ tā cito delinquēt? incunctis senantur? recessum sit illud Dñi. v. Pugnabit contra insensatos orbis terra?. Planquid nō h? in fl. sime? Toto siquidē orbe terrarū in so mni sui? ? mentalis absti sunt? ? ola q̄ Xp̄i in eis fuit? inimicā sine guerissima libidie cō tortemne. Ira p̄ro? est ille alter bilmael? cuius manus ? cōe? ? manus oīm cōtra eū Ira iustus est ordo? ? recti inclinā suū. qui

Z nos peccatores maledictiones sentiamus? ? aliarū pestilentiarū multiplicū indignā? armādo creatura? in obsequiū nostrū cō? vitio? ad vindictam. sicut tradit? deuter? Deut. xxxij. Et sicut in tpe passionis xp̄i horroze inducti sunt? tota vniuersitatis armonia turbata est. Quereret ad extremū forsan curiosi? aliquis si iustitia et equo sunt omnia cōmunia. duo tales extremū famis pericū incidant? nec habeāt pter panē vnde? p̄ quē solus eor? poterit sustentari. cui? erit panis ille? Rideo q̄ iure recto? occupanti? cedet. Moxo so? pio alio pereunte militabit. ? seruiet in bonum suū amplius fortassis? q̄ alteri panis comesho p̄iciat. qui in panem sua possidet alimāna? securus in celo. q̄ ille in breui moriturus odiose moribū? dog cōtze nō secure seruat.

Pergeo vlra querere casupaululum verisimo. Si sit alter iniust? habeat tñ titulū ciuilis dominij sup panē illum? ? iust? nequaq̄ in eius vsum cedit panis ille. Video pōe q̄ iusto. p naturā gre q̄ verius sit deo placidius sibi fundantur ? ḡsiuit. Si hec ? sibi subtiliozis indagatiōis? scolastico errantis dimittātes.

Ponamus quartā ?

hāc extremā ?sideratione? tpi h? dicet passionis zuenīē?.

Monarchatus et titulo gre cōsurgens. fuit rectitudo? p̄ passionē extensus ? ubertus? q̄ fuisset ante peccā. Extensus dico. qui infernus damnatorum hoim ? coz multoties atq; peccata nō fuissent. Sunt tñ q̄ dominio iusti et ei militante ad coronam ? gaudiū ? caritatem. Accedant ad hanc monarchiā ois xp̄i facta dicta ? exempla. sacramenta insuper omnia. Postremo nouē legis mysteria

Ad hunc sensum auctus est dicē Greg. O felix culpa cui. Quare felix? nō intrinseca bonitate et ceca emulatio culpabat. sed extrinseca denominatione. q? talem? tanti habuit redemptorez. Aliter quippe nō fuisset deus hō. nō virgo mater. nō humana natura sup angelos collocata. ? similia multa. Si neq; fuisset iusto oia data sunt? alteri duplici iure ? titulo p̄mouet eo. titulo videlicet obedientie? ? cōquestus. ? titulo sacramentali? redemptionis.

Nec sensio vos inclini? oēs? tuem loq̄n di rōnabiliter expectare. Parebo libēs? ne pena? fastidiū. Expectate tñ primo oro patientiā. Vnam sapere et intelligere? duo? bus ventato? pulcerrimas? ecclasticis? tempor? illos loquo? improbos q̄ spreto et calcato monarchatu grauissimo cecos se ad inopem ? languidā ciuilitat? titulum cōiecerunt. toti fundibus incubuerūt bñficia sibi p vas pq̄ nephas coacervandis p discretionem ultimā ? p̄tionē animar? suar? ? sepe alienar?. Preponūt filiationem immūdam mūdi immo ugni ferreū o yaboli? filiationi et iugo suauis xp̄i. Provocant in flagitijs spurcidijs et rapinis sacrilegijs? audacter deū cū decerit omnia eis in manus. putaput Job verbū ē.

Extollunt sibi nimios caducos annos ? regnos. Ille burius ciuilitatis et possessionis. ille alterius. quibus adepto dicat q̄ libet talium cū angelo laodicie. Ecce dites sum ? nullius egeo. ? nescit talis quid exprobrans Johannes subintrat? q̄ miser est et miserabilis ? pauper ? cecus et nudus.

Coi militante omnia ad oppugnationem sui? non minus p̄spera ? aduersa. In p̄spera resoluūtur luxuriā et luxuria In aduersis p impatientiā ? murmur nō subsistunt. Quare sic? Quoniā titulū gratie commodissimus et p̄clarissimum quo habito donatur nobis anima in manu?. longe p̄cessimus.

O quisquis adest grossi? generosior superba ? ambitione dignus. Quisquis latino? insignius dominari querit. quisquis imperiosius ardet gloriari. pergat huc facile. iter apertum est parvum. latum. pulcherrimum. Non necesse habet vt quisq̄ animus aut turbentur ergā plurima. cāmodo lauet ab inquinamēto suo. sernet gratie titulū. omnia dabit ei pater in manus. In p̄senti quidē nō abs q̄ discrimine belli et ruine multe. Nō ubi ira ubi guerra tāq̄ nihil differt a vno? si p̄stabit in futuro. Speret eq̄nimē cū pace ? trāquillitate p̄peruā. ad quā nos iromittat ille q̄ habet in manib? oēs? ne? ibi? q̄ est bñdict? i? secula. Amen. finit

Carmen de voluntaria paupertate.

Pauperies inter beatas?
O Ave vocitata celica regina
Dū spiritu gratia nec honestas
Dū sufficiens letaq̄ degis
Divina ubi gratia datur
Ceri tituli. quo? dominatu
Pleno valeas omnia voti
Sub lege tua subdita queq̄
Primo status nonne fuere
Si principio querere regnū
Hoc? dixi cuncta sequent
Est paupies indigna panis?
Mendicat egens? fiat o pontet
Pandit miseram se quercu lamq̄
Modico senio tempor? fracti?
Heu paupies nomine solo
Que caste mimes p̄dita luxu
Effrons gradiris voca p̄cari
Bucca madis. vestis fluenti.
Cervice rigens naribus efflato
Vio et alijs vincere lauta
Ami nō dederit murmura rodis
Discrimen habet fama negantis
Vos effugite credite morder
Est paupies officiosa
Que parca sibi largiter amplas
Dispensat opes. vibus aptius
Discreta pijs. caute? honesto
Seruāq̄ statu. plebe placere
Clamas o decus hac iunde pompas
Cedens p̄tijs altera venit
Cōmune teneas. morte priorum
Oazas medias spernere p̄tius
Holo. fragilis terrat egestas
Heu sim p eam sordibus ecrota
Curis lacerijs oēde molestus
Liberq̄ mimis corda tenere
finit.

Sequitur alius ser?

mo p̄ eruditū cancellariū in cena dñi. ad ecclasticor? cautelā ? eruditionem.

Radicie Jesum in dies fermonis scharitie. Ongia luter in sentencia. Johan. xij. Unde sumpsit est euangelium personaliter recitatum. De proditore inducta

De obstinato et incorrigibili. Quo vtar nomine Clerico vel p̄?

Nectoꝛ vel aplo vel sacerdote locuturus Leonis in meditatione mea cōgremuit co. eius horꝛuit cōscientia sua. recogitās q̄ et ꝛ ribuisset cōsilio ac sup filios hoim. Ad pensum sup eū ecclesie opa di mirabilia valde. q̄ nemo possit cogitare q̄ ille despexit. Di clamabit quis q̄ret? Di mutet cristallū ob duranēiā. a fide frigore ruine q̄ sustinebit? Di symbolum cor sibi interret. nonne sicut malleatoꝛ in cude in durat illudit vt cridat vibrante dānatōis basilā vertunt sibi in stipulā lapideo fundē. nec acquiescat cuiusq̄ flabua. Judas in exemplo est. q̄ nec efficacissima p̄dicatio nec maledictionis eterne insinuatio p xp̄m sacra detorrere potuit p conspectu patricidio per sūderatio ne dignitatis. o virgo beata. o mī pietatis emolescere potuit et misereꝛi dūs ageret erga te. et filiū cuū benedicti. Maledictus furoꝛ talio q̄ pertinat. et emulatio. q̄ dura. dum tradit ihesuꝫ iudas symonis scariotes. ¶ Planc autem o virgo serena ne sit in aliquo nostrū tale cor: incredulum. et duꝛ. Cor sathane occupatū. Cor ad omnia mōitiones vel increpationes clausum. ademas cum fiducia thronuꝫ gratie tue suppliciter exoꝛātes/ vt irroratione eius dē gratie q̄cpta que cor emolliat et aperta ol nequitia dyabolice fraudis. nec cor indurescat. animiue nemo nostꝝ pcheoꝛ filij eri. spēs lego site mōnita salubria. Os vt impetremus p̄sentiam dūi illud euāgelicū. Ave gr̄a ple. ꝛc. ¶ Tradidit ihesum iudas symonis scharioth ꝛc. Dominū memoriale et p̄sentiam (vt opinoꝛ) aliqui q̄ ad modū hoc eode vespere docto sentel in circulos suos annulato sole rra cuiusmodi literraliē thema p̄o/ incipientes ab hoc verbo. Cū ia dyabolus miscuisset cordi ꝛc. Qua p̄cipua ex industria diuinitus circa quā p̄ q̄ mocr se tunc quelibet maxime placeat/ quasi ex p̄sona singulis ad scholasticā exercitium vel ad ep̄os alterū lingendū. Quo cū nūc vel repetere vt dissolute nequaq̄ est animus. ¶ Sat̄ adest mestis plangere potius. et plangendo deplorare nostra tempoꝛa ne p̄dictoꝛ xp̄i sit ad mouere libet vt clerus qui in apostolico ordine p̄cipue succedit. inuigilet nullo pacto fuge ei⁹dē unitat in crimine. qualecūmq̄ Nimiꝝ in eo q̄ narrat euāgelicus sermo cōprehensus in verbis eiusmodi. Tradidit ꝛc. Nec tou⁹ ista intentionis summa. Nec cardo circa q̄ dicendoꝝ omnium vel ostendo. Hā illos cōmonere q̄ vel sunt in alio ordine vt absentes/ qd ad nos. Studemus igit̄ ondere modos q̄b⁹ q̄ Judas tradidit Jesum. ꝛ exitus o anaglimus p̄ditoꝛis fraudis ogibus/ scam⁹ nos de clero/ nos dico p antonomasiam ecclesiast/ et a quibus et qualiter abstinē debeāt ne si similes fuerimus in execrādo facinore. par nos iniquitat horrenda damnatiō. ¶ Jacramus in primis hoc p̄ dicendo fundamentū q̄ p̄dicto est fraudulenta lesio alicui⁹/ sub amicitie vel officij simulatione. Et ita p̄dicto: duplex est iniqras. q̄ ociū ē simulatio. ¶ Prodito: est q̄ sumit officiū/ affert detrimentū. Vel prodito est familiaris inimicus. eo grauioꝝ efficacio: est incurabilioꝝ ad nocendum Betalis in p̄uerbijs. Simulatoꝛ: ore deprimicū suū. ¶ Cōtingit aūt fieri simulationē amicitie vel obsequij: tripl̄ in statu ꝛ p̄sūlōe. in gestu ꝛ operatōne in affatu seu locutiōe. Hec triplice benivolēcie sitation ē si querimus in iuda reperimus erga ie sum sicut hi⁹ trib⁹ modis in genere sinistre se iudas sibi benivolū. s. in statu et q̄ apostolus fuit. in gestu vt q̄ osculus ei dedit. in affatu vt quia eū rabbi nom̄ salute. ¶ Edificemus/ si placet sup hanc basim tripliez duos nostre collationis parietes p̄ma p̄tes traducendo inde p̄dictorem/ ad ecclesiasticoꝝ omniū cautelā ꝛ eruditionem

Radidititaqzie

sum iudas symonis scharioth

Primū q̄ amicitiam obsequiosam p̄tendebat in statu quā longe pcerat ab affectu De gestu aūt et affatu similē in altera parte videbimus. ¶ Porro statꝰ inde/ quadruplici titulo fuerat insignitus Erat quippe in duas clericus. hoc est in sortem dñi electus tanq̄ domesticus et⁹. et heres Ad quid? Ut dominus sua pars sua q̄ esset hereditas. Cleros enī grece/ sors latine. Erat pecunia iudas custos sanctoꝝ a scriptus p̄ cautaꝝ hieruslem. tanq̄ do-

mesticus cōmēsalis ꝛ canonicus regularis sub abbate xpo. Erat rursus p̄dicatoꝛ et apostolus dño cooperante ꝛ sermonē cōfirmante sequentib⁹ signis. Sibi quippe data erat pōs sup oēm virtutē inimici. communicata sūt eloquia diuina ꝛ secreta celestia. Erat denīq; sacerdos dei altissimi sicut⁹ ihū qui⁹ a xpo fm ordinē melchisedech. ¶ In panno. filius iesu et hanna. In sacro fraterꝛ cōcanō ꝛ religiosus. In tertio amicissimo⁹ p̄ter spūalem p̄gationē in aliorum cordib⁹. In q̄to socius ꝛ comunister. ¶ Ag nosciꝫ qualia ꝛ quot in statu suo ꝛ q̄ magnifica dilectiōis pignora iudas susceperat A magro dū p bios obus remanserit sanus Tradidit quippe ibm patrē suū. fratrē suum. domesticū suū et abbatē. Amicum ꝛ pontificē ꝛ socū dignissimū. ¶ Sed ad hec audeta dē ex nobis nō indigne ferat? Quis nō exhorreat tā incapabile pietatis. Quis nō sceleratissimū p̄didissimū q̄ iudā inde damnatū. pronunciet? Ceꝛtū inspiciamus nosmetip̄os charissimi/ q̄ vel clerici l̄ rectastica diamur q̄ p̄dicatoꝛ ē q̄ p̄ biteri. nō nos fallam⁹ adulatiōe xpa. Protergū vertamus luci de veritate. fortasse vi debimus q̄ hec de nobis fieri p̄t narratō ¶ Quatio narrato? Utiq; q̄ inter nos sit qui tradiderit ibm exēplo Jude scariotes. Tradiderit inquā. ꝛ quomō p̄t hoc fieri Nonne xp̄s ꝛ surgens ex mortuis iam nō moꝛit apostolo dicente. q̄ si nō moꝛit. neq; ad mortē tradit̄. Audi vo alio loco aplm. Tu o homo q̄ apostolū appellasti. Rursus inquit crucifigentes in se filiū dei et ostentui habentes. si crucifigentes. cur nō pari more loquendi mori tradentes. crucifigitur in membris suis Crucifigitur quanni in nobis ecclesiā. dum eā sue crudelitatis opeꝝ iactat. P̄todit aūt/ dō simulatoꝛie colit/ statu gestu vel affatu. In honoratur vo p̄ano cordio affectu. ¶ Esto dicat aliqs de clero. crucifigit xp̄m nō q̄ loquis Esto p̄dam cū attamen lōge est pecunia a sceleratissimo sacerdote inde p̄ditoꝛ qui miracla ecclesiastica xp̄i vidit. nō ego. telum p̄dicante commonente detorrente q̄ audiuit. nō ego. Consoꝛs apostolorum fuit nō ego. Despando se suspendit q̄ si. nō ego. ¶ Appello te bō qui sic loquer⁹ p̄ iuda te iustificā. Credis ne iudā vidisse ꝛ audiuisse q̄ dixi? Si nō q̄. nuncne crimē inde p̄ hoc exaggerādū putas? Dicere dis. tam igitur miracula conspexeris que vidit iudas. tu penā p̄ditoꝛibus eternaliter infligendā agnosces? Amplius o vo tu multitudinē testimonioꝝ et scripturaꝝ per successionem tanti tpis hui⁹/ post occubitum inde/ pinos agnoscere debuisti. Os si tā ceꝛtissimis historijs fidem derogas. sed dic o si miracula videro credā. Accipe rōsionē epuloni datā. nō si q̄s ex mortuis resurrexerit credes. Clarissima certa miracula lorum lux puerso⁹ reprobosq; alos nō trahit illustrant ad credendū et radicant. Hoc fuit in iuda. hoc in iudeis ꝛ hereticis p̄spicuū. Cave tibi gr̄e. ne si inde p̄ biteris et simile in vita. similes in obdaratione ꝛ reproba morte iusto dei iudicio relinquaris. ¶ Suo circa p explicatiōe maioꝝ quadruplicē p̄sideratiōē assumam⁹.

Prima consideratio

¶ Ad exemplū inde P̄roditoꝛ est ecclesiasticꝰ. qui spūa gre tue diuissima ergo nam auaritiam consecat. Ad quid? Ut vxoꝛi immo adultere pallium nutriat/ concupiscentiā sua. et fiat scariothes. i. mercedem accipiens. Auaritiam hic intelligite affectum inordinatū male cupidū non un pecunie sed rei annullib⁹ et transitoꝛie. Vultis audire considerationis hui⁹ rōnem Debuerat quippe piscatoꝛ ecclesie dicere id quod ab imo sue institutōis initio nominis interp̄tationem p̄mittit ei p̄ beata. Dominus pars hereditatis mee ꝛc. Et rursus. Pars mea dño in eternū. Hec sors hereditaria. hec berrima pozio. hec para opima. nō ne clerosissime debuerat. Nō ne cum eode p̄pheta gloriari equum erat quando subditur funes. i. dilectiones ceciderunt mihi in p̄clara. etenī hēditas mea p̄clara est mihi. Valde p̄clara. q̄les opes q̄ diuitiaꝝ copie sanabant animas clerici. si deus omnis bonū. si mercedis magna nimis velut in sufficiens obijciatur? ffie nubilominus stolidissime miserabili/ magis vero miserabili/ et clerus p auaricie cupiditatē averteꝛ a sorte sua deo suo. quem deserens ꝛ ab eo facie. passib⁹ nō tā corpis q̄ grauis

ſtrorū ingredi ne. p mū in se recurrit cor-
ruit. Scalis vere p ruinaq mutatis. d deo i
ſe ſtās in se qd nisi vastū quoddā indigen
te deserti inuenit aut sentit. Anima quip
pe sine deo. qd deo est nisi horribil quedaz
tenebabitabil terra deserta inuia inaquosa
vel potius tenebrosissima quedā z profū-
dissima miseriaz abyssus? ¶ Preterea cle
rus sic auersus a deo negz ibi consolationez
aliquā negz refectionez aut saturitatē ab eo
sentiens. quidni auertente deo faciē suā cō
turbet? Quidni ad tenebrositatis vespaz
venīe timeat nec dū vt cancr? Quidni q̄
rulus dicat deo. ¶ Posuisti me cōtrarium
tibi. z factus sum michimet ipi grauis. Ita
q̄ fit sibimet regio egestatis longin q̄ vale
de a peccatoꝝ salus. Occupante igit̄ re
gionē illā fame valida miseraz consolatio
nū falsoꝝq bonoꝝ. pditoq gustu vitiet
ven boni. egredit̄ iaz bō ecclesiastic? semet
ipm. p exterioꝝ quinq sensuum portas. q
nullibi pinus bospitiū. negz amarius? sor
tium. q̄ in se z secū inuenit. egredit̄ foras
z gregat iniquitatē sibi. Egredit̄ si forte
videndo. audiendo. sentiendo. gustando.
vel olfaciēdo vmbras aut picturas vel bo
nitates sensibiles. afferat sibi inde? solacium
cuius aliquas q̄ substernat alme sue egro
tanti z saucie. ex quibus pascat concupiscē
tiā insatiabili auiditate vorax cē. cū filijs su
is opib? carnis q̄si totidez catulis fame ra-
bidis. Sed expauit q̄ vere enūciauerit qui
dixit. Nō satiatur oculus visu. nec auris
auditu implet. repit cū Augustino omia
miris amantū dimīs? respersa. q̄ in rta sa-
nctū: plus aloes q̄ mellis bñt. Miserā
plane sed digna sors. vt ejectus clerus aiz
Layn a facie dñi. vagus sit post cōpias
suas. z a cōfitentibus eū. p fugus sup ter
ram nō viuentiū in eternitate: sed morien
tiū in tpalitate. ¶ Benigz cler? sic auer
sus a deo? conuersus ad mūdū qd pa-
uit. Nō ne sentit et videt. q̄ amaz sit re
liquisse dñm. Sentit. p certo nisi sensuz p
derit. Nam adhereret vni ciuiū regionis
illius. hoc est carni. q̄ de mūdo nō de sup-
nis est vespōe. Nec mittit eū pascere por-
cos sordidos brutales z sanabūdos. deside
rioꝝ pessimoꝝ. quibus dat siliquas ināeo
voluptatū. ¶ Sz quid dicit scriptura de
adolescente filio viū parabolā sumpsimus
Cupiebat ventrē implere de siliquis qua
porci comedebāt. z nemo illi dabat. One
rat quippe talis cibus voluptatis. irritat
q famen. nō satiat. Superest ergo vt q̄ sati-
etatē in nulla re vna reperit. nitatē cuagarie
varia ꝓpterea fit dispsus multiplicē tri-
quietus sp bias sp ad ampliora coacerua-
da ne desit aliquid elaborāo. Semp nescit
q̄d certe deest rei in q̄ satietas. q̄ finita sit
quippe omnia. Anime aūt desiderium z
venter. capaces sunt infiniti. Preterea q̄c
quid obiectū fuerit nō plus affert satietatis
q̄ gutta vna. gulpho vastissimo. Tot? ille
mundus sensibilis. ad anime ventrē q̄d ē
nisi bolus exiguus? naz si mille milia mū
doꝝ adiecerit? eū nō implebūt. Patuit in
alexādro in cesare in alijs tyrannis. ve mi
sero mihi inquit alexāder cū ex democriti
sniis innumerabiles mūdos audisset. ego
nec vnū subiugauī. Id dē ō scientie cupidi
tate. Exemplū dein de sensērit q̄ tota stu-
diositate sua nihil aliud inuenerit q̄ nihil
scire z q̄ multa scire magis fatuitas. ¶ Por
ro quid mirādū si nō satiat comedens in
somnio. Ut loquit̄ Esaias. vt porte ō ve
ro fabulant. Sed et vmbrā et ventū dentī
bus atterens z pascens. saturitate qualiter
implebit. Id deo bñ enūciauit qui dixit ꝓ
peritū diuitiarū ē infinitū. Addā et tan
talum poete. z celsum cū innumeris diui-
tijs. bistoria. p exemplo posuerūt. ¶ Ecce
cui assignata erat sors vberrima sorteq ple
nissima. oū derelicta ea. vmbrā et ventū cō
sectat̄ talium cōmodoꝝ vel lucroꝝ. dum
quent ea tang̃ p̄cū quoddā bui? cōmu-
tationis dei cū māmona. ipe negz rē habet
negz p̄cū. Postremo cū inda suspenditur?
strāgulaturq laqueo talis solicitudinis
interapientis spm vita lē gratie. ne interio
ra refrigeret. z crepat medius z diffundāt
ola viscera eius in terrā. fingo istud nisi? a
sit ecclis sapiens. Auaro inquit nihil ē ce
lesti?. Sequit̄. Proiecit eū in vita sua in-
tima sua. ¶ Unctis accipe siliquas dum?
vt olea palpabilē. p pdictis. Ponite añ
oculos vestre cōsideratōis canem aliquez
mordicitus inter dētes gestantē fructū car
nis. transnatet canis iste flumē aliqd? vide
atq vmbrā carnis in aqueo speculo. Ō ca-

nis vt auidū est animal. si biando nitiē vm
bras hāc arripe vt glutire qd agit nisi vt ve
rū carnis cibum pdat. elabit eū. fundoq
mergit̄. nō tñ vanescente pontē. ¶ Aut si
similitudo magis placet in bolbus. Reco
gitate aliquē in horto pomifero positū. su
per cui? oīm filicem humi repentem sup vri
cas z vepres. iacianē ab alto vmbre pomo
rū ex radiatiōe solis obiecta. q̄ta p̄cor esti
mabit̄ stoliditas i. hoc hoie. si spretis verꝝ
pomis. ipe nitēdo z serpēdo pedib? manī
busq tor? incūbat inbias apto ore sup bu
iusmōi vepres z vrticas. cupiēs vmbratili
bus pomis saturari. Quid ipse nisi vlciō
nes pūcturasq. qd nisi lacerationes referet
de toto conatu suo. ¶ Profecto ō est cyp?
uari. q̄ spreto deo. vo abo z fructu. p̄cipit̄
vmbras ei? vmbratiles. s. diuinas. q̄s Jbo
spnis quia crucntanter pungentib? curax
aculeis vulnerāt. comparauit. Jtaq nisi
hec vmbra q̄si somnialit̄ et vmbratilit̄ hie
ret. sic vnus poetarum dicit referente. ffulgentio nō eccinisset psalmista. Dormierūt
somnum suum et nihil inuenerunt omēs
viri diuiciarum in manibus suis. Et rur?
sus. Uerūtamen in imagine pträsit homo
Adinus quippe habet emtatis et perma
nētie tpalitas eternitati comparata. q̄ som
nium anolano vel vmbra peranscno si ea
rum cum tempoalitate q̄ tumlibz extēta
fiat collatio. ¶ Talē (nisi me fallit estima
tio) formauerant imaginem rex humana
rū duo pbi. Democritus z Eradicus. quo
rū alter mor. et ingrediebat solium dom?
ridebat. ita nihil sibi serium vel ineptum
videbat. Alter flebat. arbitrās oia que age
rebant̄ miserrima. Talem Job talē ille q̄
intro erat i sanctuariū dei imaginē pinxe
rat. Job dicit. Uidi stultū firma radice. z
maledixi pulcritudini ei? statī. Alter. Ve
lut somniū surgentiū dñe imaginē ipoꝝ
ad nihilū redigeo. ¶ Clerus vtiq sic sen
tiret ex intimis rex vanitatē. q̄ q̄ non fa
cit tradit illum. p̄tēdēs ex statu z noīe se ha
bere solū deū in sorte hēditatis a q̄ longis
sime. piectus est p vitiū cupiditatis. Q̄ si
vult regredi. formā habeat illa allegatā ad-
olescentis. reuertat̄ de exterioribus ad se.
de se ad p̄cz. di. P̄ peccauī i celū z coram te
Proditor nequā tui sed cuiuslibet creature

fac me sicut vnū ex mercēnarijs nō mundi
tuis. ne pereā cū inda symoniosca nouo

Secunda cōsideratō

¶ Ad imitatōnē inde. pdictor est eccle
siasticus. qui corpalit̄ etiā alicripsuo ad
sortiū ecclesiāq sanctoꝝ. deserit illoꝝ cor
de nequā. transiens ad sinagogam peccan-
tium. Jbiq sermon exiliens. id ē mercenā
audiens. ¶ Hec fuit iniqua inde. pditio
vt cum sanctis aplis et maria matre
Jesu corpaliter versaretur. ipe tocius anio
cum iudeis. de traditione oīm sui. de desolā
latione ecc? istius ptractaret. vt verum sit
illud p psalmistā. Etenī homo pacis mee
qui edebat panes meos magnificauit sup
me supplantationem. ¶ Imitant̄ autem
eū qui sunt ex pte illius. quoꝝ cōuersatio
corpoalis cum catholicis. mentē fidez z
deuotionē. q̄ longe sunt ab eis. Nō ei sunt
fratrū amatores sed spoliatores. franda-
tores irisores eoꝝ. etiā spiritualit̄ in mo
ribus ciuilit̄ in fama. puersissimis machi-
nationibus ocasores. Ita tradit̄ xp̄us in
medio suis. ¶ Ecclīasticos itaq q̄s aua-
ritia puertit̄ a deo. inuidia comes auare
cie suscipit. oū videt̄ in alio qd nō habent
ffraus insup dolus detractio ira furtū sa-
crilegū. odiū. tedū. veri boni z si? sceleris
rū pestes. tang̃ latrones aliq z pditores
ueniunt eos. Fures q̄ cecant alligāt sau
ciant trahūt distrahūt. Denicq extra aiam
virtutis ejciūt. Uix ad tp̄s reliquit pallī
um hypocrisis. tegens cadauerosaz fedita
tem intrinsecus horridā. opimēto quodā
p uersationis exterioris cū reliquis velut
in sepulcris dealbatis. ¶ Signū plane est.
vt q̄ talē cōtāq portionē dei fastidiūt. q̄q
auaricie tyrannide distractus a loco vbe
rio pascue. a mōte coagulato et pīgui. cor-
runt in desertū vallemq tocius egestatis z
salsuginis. Ipse inidat in latrones cum
illo qui de hierusalem descendebat in hie
richo. et de pace in mutabilitatē. de quiete
in cōfusionem. Ita qui noluit esse socius
ap̄loꝝ. nec habere soliditatē fidei cum Pe
tro. mutuitatem cum Andrea. puritatē cū
Johanne. et sic de reliquis. fit consors pfi
doꝝ. fit preda victorum. et qui prius nutre
ebatur i croceis. amplexat̄ sterco ra z cū ioꝝ

Et mitio dili terrā longiꝰ. ¶ Occurrit vo
luntariosq; venerādus ille senex aplꝰ
suus grauissima caritatis uoce pōit ne se
ueniat. Et vergo blādicia ipēdere ītēmp
gētibꝰ aspirabat. Q magno exercēda red
dit inde pdicioꝰ malignitas q cū eo sat
ētio fcīo esse nō uolut. Dic o iuda sceleratissime qd hec vgo cōmittis tua. familiarissima. obsequiosa tua. Dic vel reliqo filiꝰ
qd facit nbi. qd molestie inmittit vt filiꝰ fi
um carissimū tradereo ad mortē? tā dirā
mortē. Quid nbi dura fuit vel inuma
na q benignitate uiebat apd oēs? Pequa
ta q pietate qm tā pia credulitate suspicor? t
q̄ pietate qm tā pia credulitate suspicor? t
si euāgelius sileat q ergā te plus officij pl⁹
benignitatis monstrauerat exēplo filij? tēp
ore tā fortissimā cordis tui negligā cō
nō erubescimus ignare/molliri lenire? fra
gilia vel materias correctōe pangēr. Sen
tiebat te ad indeos currere clā? redire. ne
q̄ ti. pbat te. si/ in bonā partē posse trahēa
cia forsan scabat te rogabat hortabat vt
inuidiā indeoꝝ erga filiū suū mgrm tuoꝝ
tu mitigares ex pacto cōiuratoꝝ furoꝝ. nec
oberant q̄ suspicari fas est blādicie vgi
nales cū grauitatis maiestate monendi q̄ ver
ba potētia gignere cōpassionē in cordibus
heliuꝝ. An forte seorsū te aduocās alloq̄
bat. video o iuda carissime/quo pacto ma
gistrū tuū filiū meū q̄rūt iudei pdē. Sa
luū. aderas enī q̄ salutarissime lapideꝰ vt
incurrat in eū q̄ vice templo viuꝰ exaūit.
Hāc pcor te q̄ socialē olim nostrū cōiuctū
p si quid ipe cocus bonus nosq; oēs/bene
q̄ de te meruimus. roga indeos q̄ ad
pace sint. Ire enī? redi ad eos. oīde enī
bil esse filio meo dignū morte. q̄ ūmos
noꝝ curauit. q̄ annis eruditi qui solū
de bonos et gloriā in hōe pdicando q̄ sinit. Cur in hac morte gebimus omnes
Hāc q̄ erimus vici pendet mea. Quineti
am tuipe qualē aliū oīm vel mgrm habi
mus ex? in quo plus benignitatis gr̄e? sa
lutis expectas. Elegit te in fratrē in aplm
in amicū passit te. ministratuit tibi. potesta
te miraculoꝝ cū autoritate pdicandi dota
uit te. dispensatorem suū p̄ficere te. Dem
q̄ maiora sunt que p̄mittit. ¶ Ad hec et
filia virginis alloquia scire vellē. o crude
lissime iuda q̄ tibi facies? q̄ gestus. qual' p

responsōe vel vmo vel nutu? Quante le
ue erat? te impedeni simulatōe vel falle
re matrem qui filiū oci puralti nequeas.
Quid ego sum rabbi. Et rursus Dice
tuerit me mori tecū/nō te negabo. Hāc
ste. Adauheo omnes offendi cū. Petro si
militer hoc dixerunt. Alij forsan impiou
de tu proditore. Lupiditas tua (o iuda)
obuolubat te/tanta nocte caligine. vel
lucidissimo die/turpitudinē tuā latere po
tuerat nec erubescere. Nūq̄d nō in ipa p
dictione hora/verba reuerēde blādicie sa
lutatiōis. pulisti/dicēs. Aue rabbi. Magi
strū vocas de quo nup ad indeos tanq̄ de
malefico? fraudulento diuersa. tenuisti cū
q̄ducis cante. ¶ Aduertimus o vir pa
tres? fratres an aduerterit q̄ cecā sit a tā
ritia/que ita cor? ide firmauit occlusitq; re
gredi? medendo detenio? q̄ redderetur
Quid nō mota tia pectora cogitauit sacra
tames nā ad ipsos etiā indeos vltro cucurrit nō solicitat? ab eis? mortē improuisa in
terrogās. Quid vultis mihi dare et ego eā
vob trādā. Hz itaq; cogitatio auaritie radi
cata/suā ebrietatē. suū furorē. suāq; insani
am inexorabilē patibus. inflexibile cōsiliꝰ
surdā monitis. demū ad minas oēs iam
iruentes impterritā. Et putatis auaritie solū q̄ hanc esse surditatē ad consilia? Putatis huic inde soli? stigisse? Habet hāc incorrigibilitatē comite/hāc melā
colicā insaniam/hoc demoniū surdū/affectio quelibet. vel passio vitiosa. nū? plantari radicaq; sinit. Hoc in philocapria
ad amorē. Hoc in vanigloria ad gliam pōpas? plationē. Hoc in inuidia ad odiosaz
malignandi libidinē quotidie cōspiam⁹
Alioquin melius irent res hūane p̄fectaz
ecclīastice si nō salubribus monitis/cōsiliisq; legū eternaz?/passionis conuiose. ebrietatis. rixe. furoris. vel dominationis. vel auaritie vel ambitionis/obstitissent. Hegtaz
diuturna? tragione/scisma pōa labefactat
set ecclesiam si p extirpando solū scismate
nō p obsequendo passioni multiplici vitiose. fuisset insudatum. Ecce vo qualis
habebit/nescio. deus scit. Hoc enū fidenter assero. q̄ pax q̄ auara superbia deiectaꝝ
p̄sertim in sublimitate positaꝝ emulatrix
eiꝰ? ab ecclie domo/nō regredie? p cādē vīa

auaritie et superbie/in regione nostra. Non
nunciabis nō terroribꝰ solicitādo alios cō
tranūū sed p viā liberalē ac benigne bu
militatis. Et qua tū qua longe abierimus
cogitare stupor est. querentibus omnibus
que sua sunt nō que iesu xp̄i. non sine era
tu. pdamōio. cū iuda symonio scariotis.

Tertia consideratio

¶ Proditor est cū iuda ecclīasticus pdi
cans? confitens? suum verbis. operibus aūt
negans? Judas interp̄tatur cōfitens. Et est
cōfiteri deū aīe. negare vero facto? fm apo
stolum. ¶ Ignosce mihi dñe iesu. q̄m hic
contra me ipm̄ p̄phetatus sum/? pro ani
mam meā/nisi misereris? locuturus? Deu
quotiens ego cum malis similibus te. Jhe
su/legemq; tuā aīe tractauimus? Quotiens alios languentes predicando sanare
quotiēs spiritus immundos erroꝝ? et vitiorum ab alijs depellere. quotiens ip̄m in
eoꝝ cordibus p semen verbi tui spiritualiter gignere temptauimus? Cor autem nostrum longe erat a te. languidū egrum. vitijs obsessum. cui? sententia dicere poterat illud p̄uerbij. Medice cura teipsum:
Illud insup dictum num peccatori. quare
tu enarras iustitias meas? assumis testamentū meum p os tuū? Tu vo odisti disciplinam. proiecisti sermones meos retrorsum. et cetera que sequūt. ¶ Sic vnus quisq; tuū secum lras. p̄ie mortis. Sic fabricatores arce. p̄ salmando. Hoc cum suis pierūt
sic dicente Scīo. Turpissimū est quod nobis obijci solet/verba plūs trahere nō opa
Sic dominū cognoscentes plūs/negāt tamē
eum facti? deum glorificantes non gratias
agentes/dati sunt in reprobū sensum. q̄ exto
magis theologi xp̄iani.

Nolo tamē insultent

predicatoribus/canes muti nō valētes/ne
q; volentes latrare. q̄m si p̄dicatores rei sū
ecclīastici qui loquentes bona nō faciunt
nunquid obsecro gloriabunt illi/nūquid
excusabunt/quoꝝ officio annexa est obligatio predicandi? P̄pi autē bona negligentes nō timent. Peccatz duplici contrito
ne? timet. q? ? sipos interimūt letali gla
dio criminū. ? alios silendo ociādoq; ma

le p̄dunt. ¶ Quā? terribile sit valde ve
rē? ista surditas in aurib⁹ p̄decessoꝝ q̄ pro
pria? voce nō audiūt. quo pacto nō verē
ferre dānationis in seipos sententiā. Quō
p̄sumunt ocī (vt ita loquamur) docere
qualipena multandi sunt. Qua fronte
nō expauescunt sauentissimū illud de euangelio improperiū. Ex ore tuo te iudico ser
ue nequā. Sed profecto aliqñ facilius ē ac
cusare vitia q̄ vitare. facilius laudare virtutes q̄ implere. Beniq; nō omnes q̄ scripturarum verba vel legunt vel loquūtur
formauerunt in seipos vero. p̄mo et intimos cōceptus eorum que dicunt. nō pl⁹
aliqñ quā pueri vel puer vel cea de colloquiis. P̄roprij nimiꝝ? veri cōceptus spūalis/p gustū intimū gustus vero intimus/
p opus exercitiū cū desiderio vehemēti/ge
nitum formanq;. Notauit hoc qui dixit
A mandatis tuis intellexi. Et rursus Gustate operando? videte cognoscendo. Hz
gustus ipe cognitio est? experimētalis no
tia. fm Greg. in omē.

Atuero ne miserabilis

lis hec admiratio. hec fatuitas insensibilis
hec incorrigibilis insania/videat apud ar
rogantes? emulos. p̄pria solis theologis?
communis est affirmamus omnibus hominibus quoꝝ nō exterpent gratia saluatoris. Miramur et mirando detestamur? irridemus/q̄ theologus diat aliqua? contemptu mundi? gloria futuri seculi/et ea inestimabilia quod nō credit q̄ loquiē. Ostendam tibi plus vel eque mirandū. Cuius pcor est ex hominib⁹ qui nesciat se moriturū. qui non fateat? dicat? Ego absq; vlla
mora interpolatione sicut reus fugio
ad mortis suspendium. ego sicut umbra p̄
cedo. Pibi omnino q̄ raros ex hominibus offēdas mihi/qui nō talia? talia operantur in acquisitōe diuitiarū/in luxu seculi/in cōtentiōibus et emulatōib⁹ et similibus insanijs quasi ppetuo victuri sint. q̄
si nō p̄mitto et repente velint nolint ab hac umbratili seculo migraturi. Currunt ad
mortē sicut vitulus alijs saltāt? lasciuiēt
? ludens? Ita nihil mouet eos illud quod
faciunt. quod loquunt? q̄s pro certissima re
p̄fitent. Mentior si nō viderim hominē

cL

damnatū suspendio mori uoluerunt. cui so
cij quos uiuere debebant. fabulam in q̄drigā
ridere uocari. Deniq; quotiēs uidem⁹ ho
mines bilem uultu cū risibus rachannis
eorum alioru funera p̄mag̃ celebrare.
Inter ecclesie quotidiana nobis erit h⁹ spe
ctaculū monstruosum. Dein frigit theo⁹
logoz infantia. ipi qui nō minus insanie
unt. insimulare. Asperet talis quilibet il
lud Oraz. Tu ne cede malis sed contra audentior ito.
Quarta consideratio

Prodixit est ecclesiasticus sacrificium
p̄ iniquitatis honorem et offici
um si perdite viuendo exhibet se ydolo
executabile manapium quē opponebat san
ctis operibus esse dū sacerdotem et minis
trum. Plenius quanto status altior. tanto
culpa grauior. Pergebat in sacerdotes nr̄i
temporis declarare uolens eos aggerare pio
diē⁹ ire nequitiam supra iniquitatem
inde quo ad plurima. Plam iudas morta
lem ih immortalem tradere uendidit pro
ferme fidem dilatante crucifixū. Dz ab
finis studiosius specialiter familiario no
stra contra faciem meam mee. Querela
inquit hanc declamatoriam linque. Flo
li frustra nam intendo odium querere. de
fine surdos immo obduratos supra petrā
quotidiā animos velle verbis emendare.
Lōtentus eos poti⁹ ēmollitos. hēto in
dū in explū. Quibus his sibi derelictis
die obsecro te. solutionē ad dubitationē ali
quas fideles ex dictis habentes originem.

Dicit iudas quē apostatā fecisse iam confita
bat a deo. vendiderat quippe cruz nocte p̄
cedente. Die inquā in hac cena vere facer
dos erat effectus? Respondi vere effectū fa
cerdotē. Ita nā doctores sentiūt ex quo fa
cepere uitrendebat. id qd̄ ipe dabat omnis
bus apte dicens. Dolactate in meam cō
memorationem.

Dic igitur si potuisti

corpus xp̄i vere cōsecrasse? Respondi cōsta
quemo esse verbo potuerit. Dic igit̄ si supra
corpus xp̄i mysticū peccatum subrepserat lā
mentaliter absoluendi? Rndi nō subrepsit
se sicut nec petro nec apostolor⁹ ceteris. vt
q̄ post resurrectionē. promissa furarian
tea talis potestas. sed post resurrectionem
exhibita. sicut pontificatus summus iudi
cium⁹ q̄ ecclesia duos papas Petrum
et petrū uincin carne mortali simul uiuē
tes habuerit. Itaq; sacerdotalis ordo pio
sui cōplemento duas formas habet. habet
unā sup corpus christi vere. sup mysticum
alterā. Dic cōsequēter cur Lyranus
alij doctores plurimi quorum dicta red
duntur in decretis. posuerunt nihil fieri in
sacramentis nihilq; conferri a falsmaticis.
qualis erat iudas? Docemur in presenti
falsmate quidā dogmatizare scribereq; vo
luerunt? Respondi determinationez Au
gustini et ecclesie ad oppositū esse si simpli
citer ita sentiebant Lyranus cum suis.
Est quoq; ratio manifesta. quoniam pote
stas in abdicabilis est humanitus que ca
ractere indelebili stabilitur. Intelligūtur
autem dicta Lyrani cum ceteris de falsa
ticis vel hereticis. qui vel nō faciūt vel
facere non intendunt. vim observationem
formet materie ab ecclesia traditā a pō
stitutā. Vel dic. nō p̄t. glo. sine peccato.

Dic si iudas status vt

cecidit a fide et religione p apostasiā pro
ditionem vendendo Jesum iudeis. perdi
derit ius in apostolatu. et vt clarior fiat
fiat in simili. Dic si episcopus vel prelatus
aliquis eo facto q̄ erravit in fide et punctis
sit depositus? Respondi q̄ si plane hereti
cus dignus sit deponi. nihilominus nō
est eo facto depositus. sicut aliquis q̄tum
cunq; sit dignus episcopari nō est propter
hoc eo facto factus epūs. nisi p electionē hu
manam vel diuinam manifestā. Itaq; ne
q̄ deponitur inuitus nisi diuina vel huma
na auctoritate coagente. Alioquin incerti
sume essent et vage ecclesiastice potestates
hierarchice. Dignū huius manifestus ba

benr in iuda quem in honore apostolico
Jesus tenuit. nec a consortio separare qua
cūcunq; sorte illū apostatā in occulto Dz
nec virgo eum Adam sui peccatoris p̄scia
deuitauit.

Dic igitur qualiter il

le erit ejectus in ecclesiastica hierarchia qui
non meretur dici membrū? Respondi po
testates. gratias istas esse distinctas. Vim do
num prelationis. et donum charitatis seu
fidei. Propterea potestas platonice manē
te potest immo dari. desinentibus a ljs. si
cut abscedente charitate. manet sepe fides
et spes. Error oppositus magnā vtilitatem
in anglia ritam pedit. Materia igitur
sufficiens ad prelationem de facto vel suscī
piendā vel recipiendam. est homo baptiza
tus viator intendens recipere id quod eccle
sia conferre constituit. Dic cur dominus
iudā quē casurū sciebat elegit in apostolū
Ego inquit duodecim elegi. et vnus ex eo
bis ydolus est? Respondi questionē istā
esse vnam de illis. quas inuenes apostoli
reuerenti silentio preterierunt honorauit et
clamans. O altitudo diuitiarū sapientie
et scientie ꝛc. Hoc vnum scimus q̄ in iu
da nō causauit deus improbam voluntatem
p̄ditionis scelerate inesse malitie. At
ēm ipa hac mala voluntate bñ vsus est tam
dei sapientia attingens a fine vsq; ad finē
fortiter. et disponens oia suauiter. Corripi
tur hic stulta ambitio cordis humani. pro
ruens imparide ad culmina dignitatum
quē honorē. hō enā vocatus etiā electus a
deo. nō aute neq; sine multo cadēdi timore
suscipit. testimonio sunt iudas. et saul plu
rimiq. Quis igit̄ manet certus. dū ingerit
se quispiā p̄ce p̄io nō vocatū nō electum
etiā nō reprobatum.

Dic si miracula fie/

bant a iuda vtiq; reprobo. quale erit p ca
nonizatione sctoz apud ecclesiam argumen
tū. Respondi vitam inspicia debere. que si
in humilitate certa et nō victa p̄iuncta sit
miraculis. ista tāē (vt determinat Greg. in
dialo.) duo signa sufficientis sanctitatis oīs
sua. Porro miracla sine vita quo ad hoc
signū fallax. Properabat ingeniosita sa

dios a multiplicare questiones hmōi super
numerū. cui ego tale faciens. nolui inquam
amplius me interrogando morari. quoniā
am grandis adhuc restat dicendoz via ō
signis. p̄dictionis et ymonis scharioth. Pe
riit ille. illa petens scolasticus. et nō mini.
ego ad mortale negotium redeo ꝛc.

Finmeratis itaq; quattuor
R
e filatōib⁹ sumptis ex inde sum
vl' p̄fectiōe p collatōio p̄ma
suppono. positū ab inimi⁹ si
mulatōe alie. q̄b⁹ p̄dnēz sua iudas vel
tegē vl' euadere conat⁹ ē tā gestu q̄ affatu.
Quattuor vtriq; notauerā q̄ plures inue
niri posse nō abnuo. Duo silātē ex tū occu
pationū turba irruēte. tū amica bñuolen
tia terire iubebat. q̄ nihilominus bonū cōpē
dio nō tuz ambulare q̄ excurrere. p̄positū
occionariū sub q̄druplici p̄sideratōe educur⁹.

Prima consideratio

Judas cū ibu cibū sūpsit medū carnalē
sacrale. q̄s esse debuerat. nō mediocre scri
ris argumētū. Diuitiam⁹ iudā. derū inue
namur. et p̄bdolor ecclesiasticos silos inue
nimus. comedētes opimoniū ibu. eū vol su
is pauperibus spoliātes. sumētes eucharisti
am. sz eā venalē facētes. Dic queit esse
tāta sup oēs bonos in ecclesiastis. q̄bus dz
cecitas. tā i corrigibil' obduratō in impe
nitentia p̄pe. fiat mēsa eoz coram ipis in la
queum ꝛc. Tolerat nihilominus ecclia ma
los. sicut xp̄s iudā. agricola zizaniā. p̄sentē
oculus ne vl' p̄fectio. p̄dare vel secretum

Secūda cōsideratio

Judas toleranit lotōnē pedū a xp̄o sibi fie
ri. q̄b⁹ p̄dte ambulanter ad vēdēdū eum
fuerat hoc signū mūdicie et amicie. q̄ q̄
nō emūdatoz iterū sz sordidioz et odiosior
effect⁹ ē. Tales alibi vidē i clero. et nōdū
tes palā pedes affectionū. vl' cōpūctōe vl'
p̄fectiōe tāq̄ xp̄i mādb⁹ ablutēdos. sz rema
nēt sordes i pedib⁹ eoz. Quare q̄ nolūt
peccādi desinē penit⁹ voluntate. sz eligūt vel
inter quilibet libidinis cōpuncture. vel
in alicui retentione rubigine cōsumi. vel ig
nro vindictā zelo succēdi. Tales vsi q̄n
die videāt p̄fecti et celebrāt. irrisores sūt p

damnati ⁊ suspendio mor inierunt. cui so
ciis qui ei predebant fabulam in ⁊rizā
dere vocati. Denq; quotiēs videm⁹ bo
mines balare vultu cū risibus ⁊ cachinnis
rumpere ⁊ alios⁹ humeris plemq; celebrare.
Fuere ecclesie quondam⁹ ubi erat d⁹ spe
cialis mos istiusmodi. Delinde igit ebeo⁹
loqor ⁊ lantas⁹ ipi qui nō min⁹ insanie
sunt fabulamur. Scripsit talis quidā ec
clesiā Dei. Tu ran dē maior parens insa
nie mee. Lector. dz hoc vnū p̄dicatio cō
mouebit lingua. qr sic intendā vt loquēs
aliqs sapiēs candēq; aligā audiat ⁊ se instruat
⁊ exerceat. quadamodo pugile vt ex scīa
pantibus. erit de p̄dicatore peccatore. ver⁹
multos erudiatur carnis spiritu obdurationis. Jam tempus dissimilis Judeh monitis
exhortis.

Quarta consideratio

¶ Proditor est ecclesiasticus susceptio
factum p̄fō ⁊ranno honorem et offi
cium si perdite viuendo exhibet se diabolo
execrabile mancipium quē optauerat san
ctis operibus esse dei sacerdotem et mini
strum. Pumix⁹ quanto sanctus altio⁹ tanto
casus grauio⁹. Pergebat in sacerdotes nr̄i
temporis declamare volens exaggerare pro
dictōnis sue nequitiam supra iniquitatem
iude quo ad plurima. Flam iudas mori
turus ibi immortalem eradere vendidit pro
seruūt fidem diluturus crucifigūt. Dz af
fuit studiosius speculatrix familiaris no
stra contra faciem mentis mee. Quere⁹
inquit hanc declamatoriam linquā. Mo
la frustra nam ⁊ intendo odium querere. de
sine sordos immo obduratos supra petrā
quotidā animos velle verbis emendare.
Lōterreo eos pot⁹ q̄ emolliero. hēto in
dā in crāpū. Quāobrez his sibi derelictis
die obsecro te. solutionē ad dubitatiōes ali
quas fideles ⁊ dictis habentes originem.
¶ Dic si iudas quē apostatā fleram confla
bat a deo. vendiderat quippe cuz nocte p̄
cedenti. Dic inquā si in hac cena vere sacer
dos est effectus? Respondi vere effectū sa
cerdotē dz ta eiū doctores sentūt ex quo su
scepere intendebat id qđ xp̄s dabat omni
bus apīis dicens. Hoc facite in meam cō
memorationem.

Dic igitur si potuisset

corpus xp̄i vez cōsecrasset? Respondi cōse
quens esse vt hoc potuerit. Dic igit si supra
corpus xp̄i mysticū petrem suscepturā sa
mentaliter absolutum de Ricdi nō insecpi
se sicut nec petrus nec apostoloz ceteri. vt
qđ post resurrectionem. Promissa fuerat an
tea talis potestas. sed post resurrectionem
exhibita. sicut pontificatus summus. nūs
dicimus q̄ ecclesia duos papas Jesum
et petrū eum in carne mortali simul vinē
tes habuerit Itaq; sacerdotalis ordo pro
sui cōplemento duas formas habet. habet
q̄ duplicē caracterem. sicut duplicē ptātem
vnā sup corpus christi vez. sup mysticaz
alteram. ¶ Dic cōsequenē cur Lipian⁹ ⁊
alij doctores plurimi quorum dicta recē
santur in decreto. posuerunt nihil fieri in
sacramentis nihilq; conferri a scismaticis.
qualis erat iudas? Hoc enaz in presenti
scismate quidā dogmatizare scribereq; vo
luerunt? Respondi determinationez Au
gustini et ecclesie ad oppositū esse si simpli
citer ita sentiebant Lypianus cum suis.
Est quoq; ratio manifesta. quoniam pote
stas in abdicabilis est humanitus que ca
ractere indelibili stabilitur. Intelligūr
autem dicta Lypriani cum ceteris. de scis
maticis vel hereticis. qui vel nō faciūt vl
facere non intendunt. vim observationem
formez materie ab ecclesia traditā a xp̄o
institutā. Vel dic. nō p̄ut. glo. sine peccato.

Dic si iudas statiz vt

excidit a fide ⁊ religione p apostasiā pro
ditoriam vendendo Jesum iudeis: perdi
derit ius in apostolatu. et vt clarior sermo
fiat in simili. Dic si episcopus vel prelatus
aliquis eo facto q̄ erravit in fide et privatus
sit deposite? Respondi q̄ ⁊ si plano hereticus dignus sit deponi. nihilominus nō
est eo facto depositus. sicut aliquis dignus
cuncq; sit digno episcopari nō est propter
hoc eo facto factus epūs. nisi p electionē hu
manam vel diuinam manifestā. Itaq; ne
q; deponitur inuitus nisi diuina vl huma
na auctoritate cogente. Alioquin incertū
sume essent et vage ecclesiastice potestates
hierarchice. Dignū huius manifestiz ha

benr in iuda quem in honore apostolico
Jesus tenuit. nec a consortio separuit qui
cūcunq; secretū illū apostatā in occulto dz
nec virgo cum Maria sua sanctitas p̄scia
penitauit.

Dic igitur qualiter il

le erit caput in ecclesiastica hierarchia qui
non meretur dici membrū? Respondi po
testatem ⁊ gratias illas esse duplices vim do
num prelationis et donum charitatis seu
fidei. Properea potestas platonio mane
re potest immo pari desinentibus alijs. si
cut absedente chantate manet sepe fides
et spes. ¶ Error oppositus magnā et au
dio in anglia ricam dedit Materia igitur
sufficiens ad prelationem de facto vel susci
piendā vel recipiendam est homo baptisa
tus viator intendens recipere id quod eccle
sia conferre constituit. ¶ Dic cur domin⁹
iudā que casurū sciebat elegit in apostolū
Ego inquit duodecim elegi et vnus ex eo
bis diabolus est? Respondi questionē illā
esse vnam de illis. quas intuens apostol⁹
reuerenti silentio preteriens bonorauit et
clamans. O altitudo diuitiarum sapientie
et scientie ⁊c. Hoc vnum sciamus q̄ in iu
da nō causauit deus improbam voluntatem p̄ditionis scelerate inesse malitie. At
tū ipa hac mala volūtate bñ⁹ usus est tanq̄
dei sapientia attingens a fine vsq; ad finē
fortiter ⁊ disponens oia suauiter. Corripi
tur hic stulta ambitio cordis humani. pro
riens impatiēs ad culmina dignitatum
que honorē; hō enā vocatus ertū electus a
deo; nō tute negq; sine multo cadēdi diserte
sulsapie. testimonio sunt iudas ⁊ saul plu
rimiq;. Quis igit manet exitus diū ingerit
se quispiā p̄ce peco nō vocatū nō electum
vtiā nō reprobatum.

Dic si miracula fie/

bant a iuda vtiq; reprobo. quale erit p ca
nonizatione sctoz apud ecclam argumen
tū. Respondi veritatem inspici debere. que si
in humilitate certa et nō victa ⁊ munera sit
miraculis. fulciēs (vt determinat Greg. in
dialo.) duo signa sufficientia sanctitatis nō
sūta. Porro miracla sine vita quo ad hoc
signū fallax. Properabat ingeniosus stu
diosa multiplicare questiones hmōi super
numerū. cui egoale facienti nō iniquam
amplius nec interrogando moliar. quoniam grandis adhuc restat diendoz via ō
signus. p̄dicationis symonis scharioth. Pa
rum illa. illa petens scolasticus exemplum.
ego ad morale negocium redeo ⁊c.

Enumeratis itaq; quatuor
silatōib⁹ sumptis et inde flam
vl̄ p̄fectiōe p collatōis per̄ma
sumsimus ⁊ positū ab initō si
mulatōe o alie; qb⁹ p̄dictōes sua iudas vel
texē vl̄ excusare conat⁹ ē. tū gestu q̄ affatu.
Quatuor vtiq; notauerā q̄ q̄ plures inue
niri posse ñ abnuo. Duas silatōes tū occu
pationū turba urueū. tū amica brevitas p̄
terire iubebat. q̄o nihilominus bonū cōpē
dio nō taz ambulare q̄ excurrere p̄posui.
ocionariis sub q̄ternario cōplexurus. tad
mones sub q̄druplici p̄sideratōe ēducur⁹

Prima consideratio

Judas cū ibu cibū sūpsit nedū carnalē ⁊
sacralē. qđ esse debuerat; nō mediocre scē
rio argumētū. Omittam⁹ iudā. derū inten
eamur. ⁊ pheu dolor ecclīasticos sic⁹ lueni
mus; comedēteo p̄timoniū ibu. cū vo i su
is pauperibus spoliātes. sumētes eucharisti
am. ⁊ cā venalē facētes. Dic pueri estio
tāta sup oēo boies in ecclīastico q̄busdaz
cecitas. tā i cognibil⁹ obduratō in⁹ impe
nitē p̄pbe. Capiat mēsa eoz coīā ipis in la
queum ⁊c. Tolerat nihilomin⁹ ecclia ta
les; sicut xp̄s iudā. agricola zizaniā. p̄ferri
occultius ne vl̄ p̄festius p̄dat vel secretum

Secūda cōsideratio

Judas toleravit latrōnē pedū a xp̄o sibi fi
xi; qb⁹ p̄dite ambulauerat ad vēdendū eum
fuerat hoc signū mūdicie ⁊ amicine. q̄ q̄
ñ emūdatior iteri⁹ ⁊ sordidior ⁊ odiosior
efficet⁹ ē. Tales alios vidē i clero ē. et vēdē
teo palā pedes affectionū. vl̄ i cōpūctōe vl̄
p̄fessiōe tuq̄ xp̄i manib⁹ abluēdos. ⁊ rema
nēt sordes i pedib⁹ eoz. Quare? qi nolūt
peccādi desere penit⁹ volūtate. ⁊ eligūt ecl
inter quilinio libidinis cōputrescere. vel
in alieni retētione rubigine cōsumi. vel ig
neo zindictādi zelo succēdi. Tales ⁊ si q̄n
die videāt p̄fiteri et celebrāt. irrisores sē p

bitoꝛij nō penitentes idonei. Hoc enim ber nō celebrare xp̃m in sacroꝝ fratrꝫ in ecclia. nec pōt q̃ iuda. Judas f. tuū hoste ossculo tradis. Et reuera ex psona ipius xp̃i Amos ad dā venit. Amicū inediger nō moab⁹ sed natura. Vel ideo amicū nolat xp̃s. q̃ ad amicāā quālibet peccatoꝝ recipere si nō abluerit parat⁹ est in hac vita.

Tertia consideratio

Judas se curā pauperū gerere/ officio q̃ fūctus ei vbo videri voluit. Erat depe ipsa locutio bñs inferno ea q̃ asportabāt p̃ properā ldigne tulit effusionē vnguēti di. Ut q̃d pdito hec. Hoc potuerat venalem emi suū a cena cooptit cui⁹ intentioni accōmodāt xp̃s vocē aīt. Et si facio fac citius q̃d ita acceptū ē ab apl̃is q̃ ad vsus necessarios euāt tradit euāgeliū. ¶ Ut a iuda ad ecclīasticos b⁹ epos deuoluamur nr̃e cōsideratiōis oculos/ quos ut spiarem q̃ subtimilo alendi sufficiandiq; pauperes/ reddetur ebennos in locuplo bñficioꝝ reconditos hñt. curāt nulloꝝ. auferūtea q̃ asportata sūt nō tā vt eleemosynā det filijs. Sz expirando sacrilegio in obscenioribus vsus vertūt. Currunt alij/ disseminātq; Adarthā se iactantes qui ociosos Martie simulūq; ruinationem hoc est demonorem fastidiūt impt obārq; dicētes. ¶ Ut quid pdito hec? Quasi vidiceret ipse/ p̃tercita talia tractare/ ingens amor xp̃i t pauper/ non lucroꝝ qualiū arbor agitaret. Tales/ nihil magnū/ nihil ecclesiastico viro dignū de pauperandi q̃ lucrū afferri tpalia cōmodorū/ in pecunie vel nescio cuius solicite inuisdictiōis vulgatōne. Profunde apud eos inualuit illā Optima lia sine tpalibus diu esse nō pōt. et illud Otatij. O cives cives/ quērēdo pecuniam primū. Virtus post nummos. pdicante ex aduerso ielu. Primū q̃rite regnū dei ⁊c. Lū petrus xp̃o vt exemplo suo doceret nō magnipendēdā esse apud ecclīasticos plato/ tpalia curā Jpe/ iudā reprobū fuisse/ et q̃q; talibus pfecerit/ nolēo talibus solicitudine conteri sanctos apl̃os ¶ O deuotā religiō o fidē o pietatē. eloq̃ sanctū! Hūc ben spiritū alitas oīa. et alia rū cura pfectio vel pdicatio vel omittē vel pessime forte dicto inuidiā vitiolio. Hec ioannes nō penitentes idoneos. Hoc enim est forsan q̃ I vocē cayn crūpio o iuda pdi. Adaio est inuidia mea q̃ verecūdā me facit. Venia meretrix o iuda vio igit̃ grauet pei. vio ei⁹ misēriam/ meritis emi. vio eas opm tuoꝝ mercede pduci. Hoc pius est q̃d dico. tua mercēnaria cogitatōe tua nō piscetio. Lōples eā pon⁹ oī iniuicia tuā t ficuē volēs p mentā tua. si eo iustitie dei subiceat⁹. illi inquā iustitie cui vox tua testimoniū phibz dī. Peccauī t̃ēo sanguī. ut tū. sz eo: negat. suspēdiū pduxit. Quō iuuat tuo si spātes i se. si penitētes/ abijcerz t dānaret? ¶ Dz q̃d erā inuido q̃ facē posse irriteū vbū. dei dicēt. Ue tñ bono illi p quē tradar. melī⁹ erat illi si nat⁹ nō fuiss bō ille? Lōmatio hec erat o iuda q̃m⁹ reliquias nō necessitat⁹ iducio. Absoluo petr⁹ necitate peccass. nec tā peccass si necitat⁹. Absoluo quī p̃tea plinio nūq̃ p̃ spōlicas mias sal⁹ patuiss. Adtalleo voluntatē penitendo. mutauiss sniaz idulgēdo. ¶ Dz irriserit inopes sacerdotes indeoꝝ/ spez auferēteo. t dicētes. q̃d ad nos tu videris. Nūc q̃ cōgnouisse/ cū q̃ lib⁹ mercar⁹ ea. q: cū odiosior? pessimo nihil solanj. irrisiōis vo plimū afferēti b⁹. Propēta cur eoꝝ subsannatōes iusta vindictā die nō iratus. fugiēs p̃serti ad miserā illā eorā benignitatē t misericordes? Affirmo securꝰ. ipa nbi venieti gremiū pietatis extēdisse apl̃i. hec q̃n subsannatis aut impio peraliet nbi more iudeoꝝ. aut stultoꝝ illorū q̃ dō scitate sibi blādientes/ abijciūt cū auctoritate vocis aut gestꝰ/ būiles i confessione penitēteo. nō attēdētes illō apl̃i. ffreos si occupat⁹ fuerit hō I aliq̃ delicto. vos q̃ spūales estis/ instruite eū i spū lenitatis cōsiderans teipm ne t tu tēpter. ¶ Dz iā p̃dē sentio docuisti t sapientes viri q̃ t mea q̃ fallit I aliq̃b⁹ q̃ dictauerā t plinius inculta. gignere pōt fastidiū. Esto finis igit̃ I obsecratiōe dñi nr̃i iesu xp̃i t misericordissime matris sue ne sit in aliq̃ nostrū cor: obduratū t desperatū. instar iude symonis scharioth. sed penitentiam⁹ tpaliter hic in spe vt tādē regna gaudeam⁹ in eternitate/ p̃stante eo qui est bñdictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sequitur sermo de

xp̃i resurrectiōe i die pasce eiusdē cācellarij.

erint. illa nimio exaggerat vt desper. Inde est forsan q̃ I vocē cayn crūpio o iuda pdi. Adaio est inuidia mea q̃ verecūdā me facit. Venia meretrix o iuda vio igit̃ gratia pei. vio ei⁹ misēriam/ meritis emi. vio eas opm tuoꝝ mercede pduci. Hoc pius est q̃d dico. tua mercēnaria cogitatōe tua nō piscetio. Lōples eā pon⁹ oī iniuicia tuā t ficuē volēs p mentā tua. si eo iustitie dei subiceat⁹. illi inquā iustitie cui vox tua testimoniū phibz dī. Peccauī t̃ēo sanguī. ut tū. sz eo: negat. suspēdiū pduxit. Quō iuuat tuo si spātes i se. si penitētes/ abijcerz t dānaret? ¶ Dz q̃d erā inuido q̃ facē posse irriteū vbū. dei dicēt. Ue tñ bono illi p quē tradar. melī⁹ erat illi si nat⁹ nō fuiss bō ille? Lōmatio hec erat o iuda q̃m⁹ reliquias nō necessitat⁹ iducio. Absoluo petr⁹ necitate peccass. nec tā peccass si necitat⁹. Absoluo quī p̃tea plinio nūq̃ p̃ spōlicas mias sal⁹ patuiss. Adtalleo voluntatē penitendo. mutauiss sniaz idulgēdo. ¶ Dz irriserit inopes sacerdotes indeoꝝ/ spez auferēteo. t dicētes. q̃d ad nos tu videris. Nūc q̃ cōgnouisse/ cū q̃ lib⁹ mercar⁹ ea. q: cū odiosior? pessimo nihil solanj. irrisiōis vo plimū afferēti b⁹. Propēta cur eoꝝ subsannatōes iusta vindictā die nō iratus. fugiēs p̃serti ad miserā illā eorā benignitatē t misericordes? Affirmo securꝰ. ipa nbi venieti gremiū pietatis extēdisse apl̃i. hec q̃n subsannatis aut impio peraliet nbi more iudeoꝝ. aut stultoꝝ illorū q̃ dō scitate sibi blādientes/ abijciūt cū auctoritate vocis aut gestꝰ/ būiles i confessione penitēteo. nō attēdētes illō apl̃i. ffreos si occupat⁹ fuerit hō I aliq̃ delicto. vos q̃ spūales estis/ instruite eū i spū lenitatis cōsiderans teipm ne t tu tēpter. ¶ Dz iā p̃dē sentio docuisti t sapientes viri q̃ t mea q̃ fallit I aliq̃b⁹ q̃ dictauerā t plinius inculta. gignere pōt fastidiū. Esto finis igit̃ I obsecratiōe dñi nr̃i iesu xp̃i t misericordissime matris sue ne sit in aliq̃ nostrū cor: obduratū t desperatū. instar iude symonis scharioth. sed penitentiam⁹ tpaliter hic in spe vt tādē regna gaudeam⁹ in eternitate/ p̃stante eo qui est bñdictus in secula seculoꝝ. Amen.

a

Resurrectiōis cū xp̃o q̃ sursum sūt q̃rite. Quinale. ad Col. iij. t tota tercia epla hodierna. ¶ In nr̃e vite breuitate vtinā efficacia collationis exordio p impetranda spūalis gra/ vt efficeam boni generet. gēnā nutriat. nutritā vsq; ad effectū pducat. mīsericordissimus deus hūliato t voce pia dī. Ama mariā. Dñi resurrectio ⁊c. Cuna hec apl̃i vba/ quasi sideratiōe occurrūt p nunc q̃tū ordent deo pscinde. Prima de xp̃i resurrectōe meditanda ingit. secūda o nra ⁊sustantiatōe assumēda salubrit. tcia de celi hitatōe indrenda seruat. pma et scda ⁊sideratiōes sumūt ex pma pte themat. Si ⁊surrexit ⁊c. per hoc etiā apte innuit resurrexisse xp̃m. Certa sūt et recta pte q̃ surrexit xp̃s. ¶ Est igit̃ pma cōsideratō de xp̃i resurrectōe meditanda ingit. Meditāda prius hec gloriosissima xp̃i. f. iesu resurrectio. In rāq; fidei⁹ mentē sedulo querēde. cui⁹ vigor inestimabilis. cui⁹ valor inappciabil⁹. cui⁹ insuperabilis stabilitas certitudo. ¶ Infallibil⁹ plane certitudo/ dppe hāc angelici spūs locuti. hāc sancte mulieres agnouerunt. hanc Thomas prius hesitans et pal patēs christi cultor: effectus professus est. hanc primo iterum paulus/ cōstantissime p̃dicauit hec demum nunc piscantibus nūc ornantibus apl̃is nūc sibi visum/ apertissimo oīm est indicio. Et xp̃i palā facta assumptiōe et miraculis innumeris in veritate b⁹ attestatiōe celebratis mirabiliter affirmata. Addamus hos pene oēs alios q; innumerabiles summe sanctitatis viros. q̃s nonnulli eā ex reuelatiōe sctī spūs vt paul⁹ accepant. p hac assertione spōtaneā subijsse mortē. qb⁹ nihil erat cur mētiri aut fallere vellēt. vt q̃ pmptissimi erāt hac p fidei promulgatōe/ ⁊ tumelias carceresq; ppeti. oēs q̃ a seipsis p̃ne vite iocunditatem abdicare. Bānabile igit̃ ē eos eare t̃ānisp trepidare. aut eā q̃ novellā velle p⁹ tot attestatiōes discutere. ¶ Dz est et resurrectōis b⁹ bñdictissime vigor ineffabil⁹ quā oīndit. p tia resurgentis vt/ alieno ñ egēs subsidio. qs antea nō fuerat xp̃o dī. P tātē dēo ponēdi alias memoriam ⁊ itez sumēdi ea Jo. x. Digor. Inppa

Liz Rectore q̄ p eā ꝛpō in morte assumpsit nomē q̄s est lap̄s ꝛ nomē fm̄ apl̄m. fortis gloriosissimus q̄ p̄ erat. resurrexit xp̄s fastu fabulosi illi⁹ regis antichr̄i occisor pernicies fuit. q̄ (si qd̄ verū fari credē) si mos aduersarij ipetu huius p̄debat q̄si turre euisdē ciuitatis militaret robustior ꝛ surgebat rex ad pugnā dū alacrior. Ita q̄ terre vicarij⁹ cauernoso q̄ sepulcro vir mortis⁹: erat xp̄s. plures hostes famosiores ad modū mortis deuicto q̄ ania victōe ꝛtinuit

¶ Est ꝑterea resurrectōis xp̄i valor in aptissabilis. Nec ligēdē pecūnij cirographū delenit. hec dissoluit holocaustū sub dura ditionis tyrannide cōpediti⁹ ꝛ ecternū tenebrarū carcere eruēdē eripuit. Nec fm̄ ꝓphā ferreos ifregit vectes ereasq̄ obtinuit portas hec fugere cunctatis aditū reseauit. hec postremo oēs in sūā mortuos vitifice vite restituit substantiaq̄. Per qđ viuimus ꝓpossimur ex hoc sicut p ꝓphetā⁹ olim insonuerat. filio facto est pelicano q̄ ꝓprio sanguine ꝓpria morte semiuiuos inalatos vitificat amore q̄dā mirabili. ¶ Ita ex resurrectiōe hac magis habemus vñ gratulemur vñ gras cumulati⁹ referam⁹ q̄ ex nra creatiōe. q̄n quidē nil aut pax creasse ꝓfuerat, nisi lapsos fleuisse mortuos vitificare vite restituisse

Ubi fuerint duo vel tres cōgregati i nōle
mee in medio eox sum. Brādus primā
tus vir patres ⁊ fratres ⁊ omni cōsolande
pientissima. Dec nempe celebrimma cōgre
gatio. Dec qua cōuocatio sanctissima obe
dē pastor, nūcdānā in nōie ielu facta rē ve
pposita est. P ipsuda est. pfecto. ffit ei ad
ctus pnoie vinee et eiemūi plantatione
ffit ad cultionē ja⁹matū ⁊ pulcerrime pa
ctio ra decationem. ffic dnūs ad sotem cu
ftadiam gregis sūi. ne male dispersus ne
ꝛ subundus p defectu negligentie rapiat⁹
cuiliper. pdat. deoret ipum lupus ille vo
rax infernus. quam potius visitet⁹ crebro
colligat sub ymbo qualia tectū quod est fi
des xpiana. Illecq; precione solicita fo
ueatur. Ecce ergo dño noster ielus christ⁹
in medio nostrū est vri patres ⁊ frēs. Ju
rendite que dico. dño in medio nostrū est
quid aspicias quid stupes? Ita est credi
te nō mihi sed pollicenti qui mentiri non
pōt. Ego inquit medio eox sum. Et ego
qui loquor. Dño sonio et potens. Ipse ē pa
stor bon⁹ qui animā suā dedit p ouib⁹ su
is. O certe pulcra ⁊ felix hec ⁊ bō grata so
cietas. in qua medio dño ille est cui angeli
seruiūt. cui sol ⁊ luna famulant. Nemo tā
despect nemo repidet. respectu vel occur
su cor lupor rapacium inlidantiū quoti
die grege xpi. cōfidat potius vnusquisq; i
verbo Delisa. Plures p nobis sunt. q cū
illis. Adest quippe deus assunt ⁊ ministri
eius milia milior ⁊ decies centena milia. qđ
si tales p nobis quis contra nos? Adeo ⁊
tu pulcerrima nō dicā pales quā pastoriz
deam grecilitas fabulatur. sed summa ve
ri pastoris mater virgo virginū virgo bñ
dicta. Adest plane. nam vbi mater ibi
filius inquiē. Adsumus ergo nūc et cuz si
ducia que ebionis est grate. mat misdie
ve gratiā ⁊ misdiam inueniamus in au xi
lio opportuno. qđ ve assequamur plenem?
illud angelici. Ave grata plena dominꝰ
tecum ⁊c.

Bonus pastor aiam

K

sūā dat p ouib⁹ suis. fiat b⁹ fiat. ¶ Cō
gratulor tibi o bone pastor congaudeo
et gloriar in domino. qm̄ video videt ⁊ ce
pit omnes hic pstes fluctum tui. zelū
tuum quo ad imitationem veri pastoris
queris p hoc sacratissimū concilium. vare
animā tuā p ouibus tuis. Et quales ani
mas? Animā sane que triplici virtute p
dita est. Habet ita q anima ma sicut ceta
lique de humana specie vim triplicē. habz
vim rationalem respectiuā veri ⁊ falsi ob
lem respectu ardui. vim concupiscibilē re
specu boni Itaq; bonus pastor dat hanc
totā animā p ouibus suis. ¶ fiat hoc qz
mur fiat. qz tpo facien di dominē loquē. p
pheta ad dñz. Quare tempus faciendi? qz
dissipauerūt legem tuā. Qualem legē? Le
gem euangelicam naturalē et canonicam
Barbus modis? Innumeris ⁊ pellimis.
Propterea conuenit nūc ecclesia magna et
celsa totius huius Remēsi. prouincie. co
gitare quid facerent. ¶ Et bñ quid facerēt
qz tempus faciendi. tempus ponendi ma
nus ad opus ⁊ ad aratrū. alioquin quid p
derit nouas veteribus superadere sanctio
nes si nō veteres fiant nec nouē? Apponā
tur manus ori necesse est. hoc est operā la
cutioni. ne sit vox quidem vox Jacob. ma
nus aūt manus sint Esau. Cuius? impo
perium qđ vulgari proverbio melius sonat
dictū optimū est. sed queriē qual hoc agat
Illud insup qđ obiectū fuisse Plato. Se
neca refert. Aliter loquerio aliē vixio. De
nigz sanis fiat moribz in pastore respōlio
famine cuiusdā uenote. Dec redibat ꝛ fer
mone quodā cū turba multa Interrogat
ab obuio quodā si sermo factus esset? ne
quaq; inquit Postq ouum interrogans mi
raretur suaq; reuersionis cū hominiz hac
copia causam requireret cuquo nō erat fer
mo factus. Submaliter ipa. Sermo vnq
dictus est sed non factus. Dicunt cū ⁊ nō
faciunt.

Fiat igitur ab vno q⁹

qđ pastore qđ ꝑponit dño. det ab ama sua ꝑ
ouibus suis. Illā itaq; animā que imago
est beate trinitatis. Vm triplicem vim ꝑno
minatam. Reducet numerū in suā vi ratio
nali. Sapientia scz veritas que appropria
tur filio. Reducet in vi irascibili. potentia
seu strennuitas que appropriat ꝑ patrē. Re
ducet in cōcupiscibili. Benignitas seu bo
nitas que appropriat ꝑ spūm sanctū. Dic

o bone pastor totā animā nō vnicā sue vir
tutis portionem curauerio pone. p ouib⁹
tuis triplici sedulitate pascēdio. Hec emiz
rissimo fatere quemadmodum olim primo
pastori Petro ter interrogato tercz rndēti
bonus pastor ipse ter sub intulit ei. Pasce
oues meas. Pasce agnos meos. et rursus.
Si diligis me pasce oues meas. pasce ver
bo. pasce exēplo. pasce subsidio. pasce vbo
ꝑdicationis docte. pasce exēplo ꝑuersatio
nis sancte. pasce subsidio caritatis pie. Pa
dicatio docta fundat in fide quo ad vi rō
nalē. Cōuersatio sā roboraē i spe q ad vi
rascibilē. Subuentio pia cōsumaē i cha
ritate quo ad vim cōcupiscibilē. Quisquis
hoc mō pauerit oues suas triplici pabulo
salutari/ venit imitator cēndus ē pasto
ris boni. implēs inam suā cōplēz i ver
bis rhemat[. Bon⁹ pastor animā suā dat
p ouib⁹ suis. Sic em repellit ab ouib⁹ suis
rōnabilib⁹ tres turmas caldeoz interficer
ēdū gregē cū puerio. iuxē figurā in pa
pio Job positā. Die arcet sic repmit ma
lupoz spūalū gnā semissima ab ouib⁹ xpi
lupū carnē. lupū mūdū. lupū dyabolum.
ffides appropare repimit mūdū. Que est
hec victoria q vincat mūdū? ffides nostra.
Spes coercet ⁊ phibet carnē dū agit vt nra
puersatio sit in celis. nō carnal. Charitas
demū fugat dyabolū qz sola dinidit int
filios regni ⁊ pdatōis. dei scz ⁊ dyaboli.

¶ Dis itaq; ploquio tā ꝑfundamēto so
lido dicendoz ē vt posito ordine lucido
cōsilio fastidiosa et memorie inimica vi
tetur. Pergamus ꝑinter ingressa hāc ingressa
ale meeritatē o beate pastor ⁊ requiamur
tres in hac nostra qualicunq; exhortatiōe
petitiones prima palea sub ternario cōside
rationū in vno quoq; ptionio articulo. q
nimo edificiū nostrū tanē triangulari ri
plicitate subnixum. formoni stabilitate sub
listat. Erit prima partitio de pabulo doc
te ꝑdicatōis. Erit scda de pabulo sīē con
uersationis. Erit tertia de pabulo pie sub
uentionis. ffiat fiat

Sequentes igit prime ptionis
structurā collocemus in ea pmā
cōsideratione que talis est.

c

Prima consi. Pascere oues pabulo ꝑdica

tionis. dño dato alam quo ad vim rōnalez p
tio. est officiū de necessitate annexū pasto
rali dignitati. Dura ꝑ quibusdā ꝛ seruili
ma sola. Proba. ꝑspicuū certe est policiaz
ecclesiasticā a xpo legislatore sapientissimo
plecte cōstituta esse. quippe ille est de quo
mo ysee cecinit. Dā pecora sunt opa. Bz ad
huius institutōis ꝓfectionē ē igit nutri
tio spiritualis ꝑ vita animaz conseruāda
qua ad modū in policia terrena necessarius
est corporalis cibus. alioquin sine pabulo cō
uenienti sicut illa spalis sic et illa spiritua
lis vita suo modo deficeret nec esset cōma
nitas ꝑ se sufficiens. Ad hoc respicit dictū
verbi a xpo renouatū. Non in solo pane
vivit hō ⁊c. Oportuit igit ordinare mi
nistratores aliquos pabuli huius spiritua
lis ꝑ rationalibus ouib⁹ gregis xpi ne pe
rirent qui hoc agere ⁊ possent et officij auto
ritate ⁊ deberent ex superiore obligatione.
Tales vō quales alios cōuenientius acci
pimus ē platos. ¶ Dos vō pastores ap
pellat crēbro scriptura tz veteris ē noui
testamenti. increpans eos qui nō oues sed
se pascunt. Dñ nec potuit deum ad hunc
rustici nū humanitatis exemplū sese dejec
Ego sum pastor bonus ⁊c. Vnde zacharias
as. Labia sacerdotis custodiūt scientiaz ⁊
legem ex ore eius requirunt. ꝑ hoc ꝑ
dedit deus ipse regiones gentiū ⁊ labori
populoz. vt custodiant iustificationes eius
⁊ legem eius exquirant. ⁊ sint parati iuxta
quod vult Petrus: omni poscenti reddē
re rationem de ea que in eis est fide et spe.
Hinc Paulus ad Thimo. ⁊ ad Tytum ⁊
alibi pluries vult epm doctorem esse. ꝑ po
tentem instruere in doctrina sana. et eos q
contradicunt arguere. Hoc officium ꝑdi
cationis ita ꝑtulit quasi de re liquis nul
la sibi cura videret. Dñs et dicit. Non mi
sit me dominus baptizare sed ꝑdicare. Cō
formis est ad hoc apostoloz responsio dis
centium. Non est equum nos relinquere
verbum et ministrare mensis. Quā toma
gio existimas hoc dixissent de alijs operi
bus minus sctis. nisi spūalib⁹ atq; pijs.

¶ Bz o mores o tpa. In dibrū nūc apō ꝑ
dā et planos. ꝓbrosū abqđ artificiū sit at
q dignus dignitate ꝑdicatio vel publica
ad ppli exhortatio iudicat. Est unquid

bē eſſe tū vel mōdicū vī pauper theo-
logie. Adeo mihi ſapere q̄ deū ſuc alatio bā
logie. Adeo mihi ſapere q̄ deū ſuc alatio bā
adeo q̄ de arca eſt nobis nūc de terra loqui
pōſe. ¶ Sed oīa ꝓdicamus gregi noſtro
p̄ ſubſtantiam. ꝓdicam⁹ p̄ talēo q̄ ſe identer
ad hoc opus in gerūt. et hoc nomine ſanc ē.
Plenū mūl oplacuiſſe ſermonū tāta q̄
ti nullam mouiſſe audientiā. Agim⁹ vti
q̄ alia grandia tardius dū iuriſdictionēz
noſtrā oū temporalitatem vigilanter, pre
ſumus. Spiritalia enim ſine temporalibuſ
gimus. Spiritalia enim ſine temporalibuſ
deu eſſe nō poſſunt. ¶ Sed reſpondeāt ve
lim primo quid ſuccurrimus atq; ſalubrius
aut quod accelſorum plenius p ſimplum ex
cerunt. et principale p ſubſtipendio. vel cō-
trā? Si enim illud oportuit facere. ſ. iuriſdictionē
care et aliud non omittere. ſ. iuriſdictionē
defendere. ſic erentor: principalorum ipſe
qui principalis eſt habendus. quia et ſi p
ditione poſſit p ſubſtitutum fieri. quanto
magis ad quod munus eſt temporalitū de
ſenſio? Aduertat proinde quā pauci ſunt
ſermonum tam multis. multis inquā nu
mero ſed perfectionis laude rariſſimi?
Quare? Quia adulteratur verbum dei at
q; corrumpitur. dum vel quęſtus exiſtima
tur pietas. vel dum miſcentur erroribus ma
la ſemper vſi inutilia ſterilia q; narratio nū
ſnulorū ymania ſuperſeminant. Ita p̄ſe
cto curā gerant apud quoſdam ex pla
cito habentur in eligendis mercennarijs. p-
culturā agroꝝ ſuorum q̄ habeāt in electo
ne bonos ꝓdicatorum. p̄culturā ſpiritua
li animarum. Beniq; q: ſolam temporali-
um deſenſionem vel adminiſtrationē at-
tendant, nil mirandū. ſic conſequent' con-
ſtant. procuratores. aduocatos vel prudē
tes ſeculi quos de ſeculo in cauſidicis tradino
nibus humanis, p̄ferendos eſſe virtus q̄ tū
libet in ſacra ſcriptura et ſpiritali p̄uericia
ceſ polleant⁹. Iam vm̄ p̄ſtitutionem ſi
mis de cōſtitutionibus ad finem indicamus.
¶ Addamus ad priora q̄ officio cuilibet
hierarchico cūi annexa eſt ꝓdicatōnis ob
ligatio quātū plus vel minus appropria
tum apoſtolice dignitati. quā admodum
ſunt archiepiſcopatus cure parochiales, ar
chidiaconatus. decanatus. ſilēt. Ut ſpe
ctat ad curatos cognoſcere ſūmatī. ſ. q̄d ā
generali populi legio cū q̄d explanatōe.
groſſa articulos fidei nōe traditionez
q̄s ſacerdotū, ſufficientē perō ac eoꝝ q̄ ſunt
reformata a nō reformatis. inſtitutiones fra
rū. ſiqua ſint filia. Pertinet aūt ultra hec
ad platos ſcire cōitem ſubtiliter acpiata
lariter reddere aduerſus hereticos. p̄ſua
de ꝓdicare. Beniq; cū bñficiū dēt. ppē oſſi
cūi officiū inquā nō mūi horis diecdū. ſ.
tantūdē vel amplius ſ. ſeruandū de ꝓpo
ſitū. ſalutaris gregis diſci). Dijudicans
apud ſe bi q̄ ꝓdicatōis officiū ſibi mādā
debitū, vel neglexiſſe vel omiſiſſe, et' offerto
ri ſacrilegio ſpūs. ſ. irridēt. Diuidicēt oro
ſi bñficiū taleritē in ſtegq; recipiūt aut reti
nēt nō min⁹ q̄ ſi negligēt eccliaſticū i bo
nis dicādis offiū. Dijudicēt an fructus bñ
ficiorū ſuos ſanāt. ſi' ia q̄ nō ē meū ille
diſſuere. q̄uis emula curioſitas vebemēt
expoſcat diſſiallimū i hac re indicū. ſ. ab
eat alio ſum in toto hoc nre exhortatōis
curſu. q̄ ſien debē, mōſtrauī ē fiat fiat.

Secunda conſideratio

Pascere oues pabulo ꝓdicatōis dan-
do alias rōnalē p eis, ſicut eſt officiū ma
gne dignitatis ac pietatis ſic grādis in eo
difficultas inuenit. ¶ Si pietas inꝑ apli-
cā vocē valet ad oſa. q̄ maior altera, q̄ digni
or pietas, excogitari poſſit. q̄ liberat al
mā a morte ppetua. q̄ protegit cā ne lupus
infernalis⁹ paceat in deuotatione. q̄ tūcz
duc⁹ p̄dūc⁹ vbi ingredi⁹ ē egredi⁹ ē paſcua
inuenit. Huic officio q̄ vt q̄lis altera miſe
ricordis largitio ualebit equari. Si magnus
eſt paſcē carnē, panis⁹ mouturā vt interi vi
tur, quam ineternū victurā q̄ paſtum eſt
paſcē ne pereat? Dura eſt nimis illa ꝓbe
lamentatio Panuli petierit panē. ſ. nō erat
q̄ frangeret eis. ſi ad carnē referas. ſz quan-
ti⁹ in immensū ſi de ſpū ſermo fiat. Accipe
quō ꝓcluſerit Jacob⁹ epl'am ſuā. ſfrēs in-
quit ſi q̄s ex vobis erraverit a vitate. ſ. cō-
uertat q̄s eū. ſcire dz q̄m q̄ conuerti fecerit
peccatorē ab errore vie ſue. ſalvabit aniaz
eius a morte. ſ. eterna. et operit multitudinē peccatorum
¶ Porro difficultatē cure paſtoralē patres
ſeti, Greg⁹. i ſuo paſtorali. ſ. et Chriſ. in alio
libr' paſtorali ſuo ad baſiliū diligēt aperu
erūt. aſſignātes ꝓpriā difficultatis rōnez
ex ꝓdicatōe verbi dei. Tanta quippe ſ. quib⁹

paſcādis pabulo ꝓdicatōis varietas et ve-
hemencia accidit. et q̄ vna nutrit, mace
ret altera aut macter. paſcentes vario mul
ti⁹ diuerſa palato. Culpanda et aliquo ana
logo. ꝓdigio inde ſumet argumenta ſue ꝓ
fuſionis inique. Culpauerit ꝓdigos, qua
ratione tenacior ſordidioꝝ efficaci. Sic
eſt inuenire in oi virtutū extremitate. niſi
cautiſſima ſolicitudine ſic arguat vnū vi-
ciū, q̄ alterū ſibi incalpet. Doc autē ſem-
per et ſolerter agere p gladiū verbi dei ſecā
tem a dextro. ſ. a ſiniſtro. vt medū virtu-
oſi itineris liberum pateat. ad incedendū
viam regiam mandatoꝝ dei. tam arduaz
puto. predicatorē ēz tam prudentē. ſ. et vigi
lē ingere ſenſu. vt vix poſſit vn⁹ et milibuſ
inueniri. ¶ Adde quod auditoꝝ quidaz
beberes. ſunt quibus pene nihil poteſt, q̄-
tumcunq; plurimas vices repetita inculca
care. Alij vuolant ingenio. confeſtimq; fit
apud eos omnis moroſitas onerosa. Quaz
pauciſſimos inſup videbis auditores, qui
fideliter et diligēt attendant' ea que dicū
tur. qui non ea que audierint ſed que au-
dire puerunt trahant ad ſua deliderio
fouenda ponius q̄ eradicāda ſeu moderā-
da. Gerantur eis verbū dei in puerbiaz. ſ.
fabula. trahuntq; illud ad omnem prem
contradictionis ſicut de ſono campanarū
agunt pueri. Dicat etiam in fabulis de lu
po ſyllabicante narrat. qui audiens pa. et
ter. cōiunxit ex his agnel. Quare? quia ſici
imagine ſua verſabat. Talēo denigz ea q̄
male intellexerint peius interpretatur. ſ. pei
ſime vexerunt ad exteros introducta vel ſtulti
cia ſimulati gerūt ſiliendinē verbi, vel co-
latoriꝝ lactis. effluit ab eis q̄q̄d puꝝ ſuſce
perant. purgamenta ſola vt ſcripture ſordes
et palee retinent. ¶ Exigitur ergo ad offi
cū ꝓdicationis ingenium velox ſolers at
q; verſatile velut in nō ſpecto tpe. a dex
tris a ſiniſtris ante retro ſurſum deorſuz
¶ Exigitur eloquēcia torrens et vehemēs
ſuadibilis et ſuauis copioſaq; ne adhere-
rat lingua palato tarefcat. Hec min⁹ tē
peratam eſſe conuenit ne nimio effluat fe
men generationū filiorum dei. et ſordeſcens
inanile fiat ad generationem. ¶ Exigitur
cognitio ſcripturarum ſacrarum cū ceteꝝ
omnibus que ad mores ſpectant. Inde e

illa dum paſtor cōſeratē interrogado ſilio
vtrū q̄ſtamentū? Quey aliqua qua con
ſcientia reſpōdere. ſcio. ipi videre. ¶ Exi
gitur multiplex experimentum actuum hu
manorum et condicionis annotatio eorū
qui docendi ſunt. ¶ Exigit exemplar' vi
ta et puerſatio irreprehenſibilis in medio
nationis prauc. aliena ab omni crimine. ſ.
ſcelerum ab auaritia. luxuria. que maxime ſue
contraria fame. alioquin pius deſtruit ex
emplo q̄ edificet verbo. Vox operū ſo:ti
no ſonat q̄ verborum. ¶ Exigitur denigz
guſtatus ſpiritus p contemplationem. ad
oīa cetera accendere ad eternorū deſi-
deria, qua fronte p̄ſumpſerit. ſi frigidus
in ſe totus et algidus remanſerit? ¶ Ubi
nunc ſi officiū predicationis coſtituatis
leui, paſſimq; omnibus imponendum
Nihilo minus ipm q̄ tāte pietatis tāte
ficultatis oſtenſum eſt fiat fiat.

Conſideratio tertia.

Pascē oues auctoritatiue pabulo ꝓdi-
cationis dando alias rōnalē p eis. eſt
officiū q̄ nulli fas eſt exercere niſi miſſo.
nec miſi quiſpiā dz niſi ſit idoneus et p̄
batus. ¶ Petrā pē breuib⁹ verbis abſol
uit aplūs. Quō inquit ꝓdicabūt niſi mit
tantur? Cōfunderet cūi penitus eccliaſtica
hierarchia. ſi cuilibet indifferenter autorita
tiuū ꝓdicatōis officiū ſtaret. Patuit in
uere lupis et alijs idiotis. q̄ hec audacia ſe
felle. ſ. in varios traduxit errores. Autori
tatiuum vigilanter diximus. q: fraternaz
correctionē ſecretam. ſ. aut amicabilē, que
edificare nō ſcandalizare ꝓſumit. ter tpia
na cuius finis eſt charitas cōcedit omnibuſ
oū ait. ſi peccauerit in te frat⁹ tu⁹ ꝛc. Sic et
dicat ſapiens mandaſſe deū cuilibet ō ꝓxi
mo ſuo. Et nihil humanū putabat coma
cuius ſenet a ſe alienū. Nullus ei peccat, q̄n
nocet vniuerſis. tanq̄ ſi membrū corpis
vel pars ſpūalis ſuā alio deperat. ¶ Hic
aūt miſſio ad ꝓdicandū ſolennē. vel p de
um immediate. q̄ tū ꝓbari debet apud re
ſipientes. vel p miraculū vel p ꝓbatā vel
aliud ſufficiens tale ſignū. Aut ſit p deuz
mediante ſuppoſitum autoritate. quib⁹ ſpo
ſitū hui⁹ autoritatis vinculū ſic. ſic rurſus
nōnū q̄ miſſio talis exipa nō ſtat, lege qū

nō aliē posset fidei seu mox veritas inimi
cus fuari. Ubi vez ekilio. pasce fame mo
rientē ii nō panib⁹ occidit. ¶ Pozro ni
hil ocebere mirū q nō fuerit aptus ⁊ pha
ris docēt artes exercere. quas exercere nō p
sumit ignarus ipse. Dicat et Ouidius sum
pſit Dicro. Oō medicoz est ꝑnicies me
dicitractant fabulia fabri. ¶ Remouet a
postol⁹ ab officio ꝓdicatōis mlieres. Ad
uerē inste docē nō pmitto Faustigem⁹ rō
nē ⁊ inuenient⁹ multoo ex viris ꝓhibitos
Spectat ni mix ad pastorale doctoꝝ cōsti
tu spectat prudētia spectat pudicia vt sic
leo facultas veritas ⁊ boitas. ¶ Lōstātia
dat ne sic ecclīa aduersis. ne erdat ꝯ iudicio
l'iniurio. ne rumoz⁹ falsiz indignis. vl'
ſfecur ad gloriā vel ꝓtabescat ad ignomi
niā. Flexēi gladiator (ficut dr. Ouido.)
Plus habere oz animā in manib⁹. hoc est
cum leto mortē dare. ꝙ ꝓdicator. Auctro
quo nescit mulierē imbecillē esse fragilez
incōstātē. sic pueri vel adolescētes. pueros
dico vel etate vel moribus. sic oēs quercn
tes que sua sunt nō que Jesu xpi. Ledunt
nāq; ad primā intuitū ecclīe cōmunes perso
nalis seu tacite qualis suspitiones tāq; arū
dines vento mundani timoris agitate.
¶ Prudentia dat pastorali doctori. ne nec
fallere velit nec falli leuiter possit. Oz au
di ꝙd de iudicio mulierꝯ ait Aristo. grū
instabile est ⁊ mutabile. Sic apō comicū di
cunt mulieres. ꝓpe sicut pueri leui sentētia
Oō videratē grecino porta di. Varium ⁊
mutabile semp femina Quot sūt inuenimus
inter viros quorū iudicia circa agibilia et
credibilia vel nullū est vel obscurū animadū
et incertū vl erroneū. qt nec ipos eruditue
lex dei. nec regularis bñ viuēdi disciplina
ꝓdoāt. ¶ Solidū itaq; nequāt alijs
circa scrupulosas ḡiboes suas dare ꝓsiliū
tāq; interrogatio fiat eioō ignotis nec erp
no. ¶ Cōtinentia denicq; dat pastorali do
ctori vt nec in se lubricitatez admittat. nec
ad illā audientes alliciat. Ateroo mulierꝫ
vox. facies. gestus. quasi ecce sulphur bul
liūt audientes ⁊ spectātes adurit. sic liter
eius ptinā ocliderioū canaliū flāmā ac
cēdūt. Sic viroz alicq; mulieb⁹ fracti sūt
nerui disciplīe. plus elocio et gestibus et
fluxu in lasciuiā. ipsamq; ꝓducunt nu
trimūt ⁊ augent ⁊ extinguāt. ¶ Festinabā
in ipa meditatōne mea ꝑgere post hanc
triplicē prime ꝓpositionis considerationez
ad aggressum sedē partitionis locumq; de
pabulo sancte cōuersationis. rū ecce visa est
astutie industriosa sedulitas. affirmāns nō
sano esse si deducanē in medium defectus
existentes circa pabulū dominici gregis. na
si parē inuenirē ꝓpositōes. ⁊ hoc tāto effe
cantius q̄to ꝑticularius. Vniuersalia enim
paz sed singularia multū docent. Ac ego
dū has propositiones ab eadem industria so
la sedulitate ꝙquirerē (caco enī sensu sensi)
enumeratur plurimas hic in posterioꝝ
quarū paucas ante cō spectū cōuocationis
hui⁹ celeritime rememorari iussit. repetens
crebro: fiat fiat.

Prima propositio.

¶ Fiat in primis iuxta ꝓmissa executō de
cretalis illius que in oi metropolitana ec
clesia/ scholā theologie constituit. Nec ri
detur schola mendicantiū satis esse. Expe
diret amplius vt hec institutio cuius quo
tationem sicut ⁊ aliarum/ dominis iuriſt
linquo/ extenderetur ad ecclesias catedra
les et alias collegiatas notabiles. sic q̄ma
prebenda esset ad officium hoc salutifer
specialiē et irrevocabiliter applicata. Quē
admodum dominus noster Benedictus
ꝑcurante preceptore meo indicto domi
Lamerscōi. ⁊ fundauerat. sed nescio quo pa
cto/ tam sancte opus e medijs vt dicatur
manibus elapsum est. Cōcordebatur vt le
gentes et studentes ꝓperent certis dieb⁹
et horis/ distributiones quotidianas. hac
ratione qua intendentes temporalibus ec
clesie commodis sine vlla contradictione
reapiunt. Expediret insup vt monasteria
notabilia/ non carerent viris docentibus
suos religiosos etiam ab adolescentia/ me
ditari in lege domini die ac nocte. Alioqn
postmodum in ipso otio suo quod cōtē
plationi debitum esse cōuenit/ qualiter et
crebantur ad diuina? Tenenda denicq
esset decretalis prohibens ipsos audire le
ges vel physicam. artes. seliert practicam
gocijs accōmodas. Nam apud eos q̄ sac
ra magio q̄ theologia deberet vel doceri
vel cognosci?

Secunda propositio.

¶ Fiat amplius apud ipos q̄ se ꝓdicatōi
bus exponūt/ examinatio prius circa gnā
lia nostre fidei. et circa ꝑpeta et motea. vt
agnoscat si talia ꝓdicare noluerūt. ⁊ ad ea
principaliē ꝓdicanda. seclusis fabul' ambi
buo ⁊ iudiciis cōpellant. Arceat insup tā
generalis licentia apud q̄sdā religiosos q̄
prius vt aliquis sciuerit duo verba ꝓfer
re volubilitate lingue: intronizant eū i ca
thedra ꝓdicādi. Instruāt eoniq; nō detra
here supioribus absentibus in subditorū
presentia. Nam hoc agere quid ꝓficit ni
si ad subuersionem auditorū. apud quos
inde nutritur rebellio murmur. odiū. im
patientia. contumelia protervia. et detrac
tionis libido. cui⁹ signuz est quia extollūt
se detractores hmōi. quasi soli sint q̄ veri
tatem audeāt palam dicere. Docear popu
lus econtra obedire ꝓpositis suis etiaz di
scolis ostendendo. q̄ nō regnare facit ma
los ⁊ hypocritas ꝓpē pcā populi ⁊ in eorū
grauem penā. Sic habeat ꝓdicator ligua
et linguā. Linguā ꝓ subditis ⁊ linguaz ꝓ
dominis in predatis.

Tertia propositio 3

¶ Fiat rursus prouisio sufficiens curis pa
rochialibus. vt sibi possint de pabulo ꝓdi
cationis ꝓuidere. sicut institutio prior ha
buerat. que apud multos adhuc obseruā
tur. vbi mendicantes nō abundāt. Sic eri
am in qualibet parochia cura specialis in
tra sacros canones de instructiōe populoz
ꝑtim in moz disciplina fm̄ primitia nre
religiōis rudimēta. Ecclie fidē reformatio
(sicut ꝺdā ait) debet inchoari a puerili
q̄n a⁹ deformatio venit ab eis ꝓuectne
quit institutio. Quāobrē fiat sicut ꝓtectū
est ꝓuisio sufficiens aliqua ꝓmgrio. fiat
ꝓ ꝓdicatorib⁹ idoneis. si sint seculares de
bendis. si mendicantes aliūde ꝓ platoor
curatos. q̄tenꝰ ad pietatē magis q̄ ad que
stū sua valeant attentionē ordinare. Ita
q̄ si curatorib⁹/ si aduocatis/ si alijs pti
cantibus assignanē sedulo pēsiones cer
te ⁊ magne q̄nis aliunde lucrenē/ qualiē
nō absurdū erit/ nō magis hoc fieri ꝓ la
borantib⁹ grauis ad spiritale omniū dñica
rū nutritionē dū exercent officiū/ gō de ne
cessitate monstrauimus antiqū esse pasto
rali dignitati? ¶ Sed improperando di
cāt nōnulli platoz. Cur inquit vos the
ologi maxime doctorati/ non predicatis?
cur stanis in studio vel in cameris tota die
ociosi? Cur talentū sciēcie vobis collatū
reponitis? Accipiant sic loquentes veram
hāc ꝓ multis rīsionē. Nemo nos conduxit. neq; licentia magistrali theologia dat
obligationē ꝓdicandi. sz oīa tā idonea ita
ē/ quā exercere nō tenenē nisi velie vl' aliū
de mutuantur cum mercede sua. Addito ⁊
plus solicitudinis: temporis apponet ali
quis predicator verbi dei in vno sermone
rite componendo/ retinendo ⁊ pnunciando: quā aduocatus vnus per multos dies
patrocinando. Cur ergo sua mercede cha
rus est recipienda ab illo cuius debitus
exercet officiū non solum a populo? Hoc
igitur fiat fiat. Quod audacius introdu
co. q̄ me sentio ab omni specie questus alie
num. cum satis iam habeam dei dono de
bonis ecclesie vt ponam sine sumptu alie
no euangelium.

Quarta prouisio.

¶ Fiat postremo quo ad hoc publicatō ꝙ
rundam tractatuum compositorum vel
componendorum vl' qui iam forte compi
lati sunt in quibus generalis tenet⁹ nostrī
fidei et preceptorum ⁊ sacramentorū cum
similibus continēatur. quatinus in eis sa
cerdotes et curati simpliciores/ legere pos
sint ⁊ instrui quid ipē scire/ quid alios do
cere debeant. docere in quā etiam per sem
ipsam talem si non aliter cognouerint.
Compelli quoq; poterunt/ talia suis expē
sis exemplaria sibi comparare. quēadmo
dum fit de statutis humanis synodalib⁹
ꝓ cura animarum et hoc nisi forsan alunde
charitas abūdat platoz in digēte pauperi
rū subuenire voluerit. ¶ Dicit insuper pon
tifex de lectionib⁹ sacris legendis ad mēsaz
ecclīasticoz ⁊ ꝑsertim platoz. Ite de cohi
bendis questoribus ipis/ laicanib⁹ linguas
suas ad falsitates ⁊ inepcias. Sz hec interi
sufficiant de ꝓuisionib⁹ circa primā pti
onem. et suas considerationes ita commē
moratas.

Secãda partitio pri

Tdustus ꝓbantissimi vi- capal. ri ꝓcõ ⁊ tres quasdmodũ dui- T mus alijs ꝑ ꝓcedis ouib⁹ pa- bulo ꝓdicatõis doar. dãdo ani mã ꝓpriã pro populo, vt vim rõnale p eis Hec ẽ nr̃a ⁊ginito pla ⁊ altiora dici po uerãt, si supplebat ipfecti mei; ineffabilia vt lapĩe magnitudo. Hũc ꝓaliꝫ ⁊uerrãt ofo ad aliũ modũ ꝓcedũ ouis ẽ mi pastio nẽ irrationabilẽ aie ⁊ hoc exẽplo scẽ ꝑuersatio nis. dicit. id qđ ebrayce mihi in ipa medi tatõe mea. dũ circa hoc cloq recogitarem ouar vt comice ⁊ducti osa sedulitate. Cir cũspectabã oculos mee ꝓsideratõis p omnia varia cordis mei ãbitus. Illic aspexi vt rof pastores bilingues ⁊ callidi ⁊ portantes libr⁹ ⁊ aber nacul. secretos ⁊ si nõ bñe cauta rẽ manẽtes ⁊ debẽ futuras inchoare. Illic fũr vite sunt oues rõnales gregis xpi dignate oĩs signo ethan ⁊ sanguine agni. Dz hei pigra. hei seductores. heu mille nocẽdi artes. mille mouẽdi miseria qđ habet omne suos pastẽ bo nos. fuas ⁊ lividas. suas certamia. Vbi ceperit spine sentes ⁊ vbi cerãt. hãc est vite. hanc bzuma reges discutiãt. hec ifima ẽ i limo p fidi. hec ceratina rupib⁹ ꝑpe ruit. adhers huic veterna scabies. alteri cõtagiosa socie tas mochũ afficiat. siccq; fascinato morbi oxy trãsiẽt in teneros agnicolas. Denicq; qđ oĩb⁹ miseris erit maĩ. qñ (inẽ puer bũ grecũ) xpi fungẽt officio pastor. Et erit pastor ⁊ vũ lũ ẽ i lupos q̃ nõ peũt oĩ bus. An nõ lup⁹ tyrannio rapax q̃ lanã et lac omũ. carnes ossa p violẽtã eraci orem sumpsit callax ⁊ oppressor? An nõ lu pus tyrãn⁹ fallax q̃ lanã ⁊ lac omũ carnes ⁊ ossa ꝑ assumã parasonũ ⁊ aduocatio nũ sumpsit callax ⁊ vorax? An nõ demũ lupus, tyrãnus vorax q̃ lanã ⁊ lac omũ. car nes ⁊ ossa ꝑ gulã ⁊ luxuriã sumpsit callax inficax? Et vbi ista obscura tales lupos et ra paces fallaces ⁊ fozaces nõ poterũ inuenire. q̃ rapiũt fallũt q̃ vorãt? Rapiũt cautillã do. fallũt lingũdo. devorãt luxuriãdo. an quam⁹ ex ecclie vetere sũmi pastor[que rimamꝰ. Lac comedebant. ⁊ lanis operia mur. qđ erãt occidebat[. gregẽ aucẽ meu nõ pascebat[. qđ infirmũ fuit nõ ꝓsa- lidastis. ⁊ qđ egrotũ erat nõ sanast[. qđ ẽ fractũ ẽ nõ alligastis ⁊ qđ aberatũ ẽ nõ reduxistis ⁊ qđ perierat nõ q̃siuistis. ⁊ cũ austeritate imperabat[eis ⁊ cũ potẽtia. ⁊ relicq; in hãc sniam. Jnẽ q̃ ꝓ cõplemẽto nr̃e h⁹ scẽe pri mõis, induco tres ꝓsideratões cũ duobꝰ ꝓmissõib⁹ q̃ industriosa sedulitas recipiat

Consideratio prima

Bon⁹ pastor nescit aiam dare ꝓ ouib⁹ in vim irascibilez. nisi ꝓ studuerit eã ꝑ rimidẽ rapacẽ q̃ ẽ lup⁹ auferre. Justinus ita q; paul⁹ vere pastorẽ docuit hospitalẽ ẽ debẽ ⁊ nõ turpis lucri cupidũ. Dz quosda ret hospitibus sua qui tollere satagit alie na q̃q; raptorib⁹ alienis nõ obsistit. Videat ẽ q̃d admonz h⁹ loco industriosa sedulitas

Prima prouisio

Si fiat inquit reformatio hospitalis. hoc est ẽ ꝺ cura pastoris. fiat hec reformatio tã in rgali q̃ in spũali regimine. ne illic ea rapax negligẽ ꝑsentẽ ad salutẽ aiarũ suarũ in patia ⁊ pnia ⁊ gruto. ⁊ in sacior⁹ su scepõe. q̃lis fructꝰ est in hospitalib⁹ ꝺcta vocẽ ꝓcipaliter intẽdo. Expediret q̃ sic fi eri in q̃libet hospitali. qualit̃ obseruãt pa risius. vnaquisq; iuxta ad ꝺcretale ꝺ adam candus ptim medicis aiarũ q̃ corꝑ. Il lic cõfectum vt aliqđ egrotãt q̃rit introduci ꝓ nẽ tantũ ꝓhibẽt ⁊ absoluit. Erit itaq; ꝓuidẽdũ apd̃ ꝓfessos ⁊ ꝓfessas in hmõi religionibus sicut ẽ fieri ⁊ sicut in alijs ordinibus quatin⁹ tria vota sua custodiant obedientie. paupertatis ⁊ castitat[. Hã inue nit̃ ibi appropriatões manifeste sic apd̃ se culares si eos exterrẽ debuerat modo alie nie ⁊ sapbire. Quid itaq; sibi volũt ꝺ ꝺ scursiões eoꝝ ꝑ domos secularũ? Et o vti nã ille sint mõasteria mulierũ q̃ fãlẽ ꝓhi bula mẽtricũ ⁊ ꝓhibeat ad hũc ꝺctora ꝺ

Secunda prouisio.

Si fiat ampli⁹ ꝓuisio ꝺ tyrãnides varias et oppssiões miserabiles ⁊ indignas pau peris ꝓpli. marie eius q̃ subdit⁹ est eccl̃ie ⁊ hoc ꝑ ꝓdones domesticos, ꝑ familares inimicos sub embla secularũ dñoꝝ. Has oppssiões videt facilius est rebus q̃ ꝓpo nere sermonibus. Qđ si mouẽt pastorem a

atrocitate rei puidẽt. qui al'ens sino meus q̃ iacentes eos ⁊ torpentes valeat excitare. Moneat eos recogitata ⁊ lecta ꝑ sã⁹ auro rius Ambro. vt cui succedũt in sũi dignitate succedũt impari ꝺ sũe stabilis inflexibilitate. Videãt pastores ne odiosi mo ꝺs sui fiant tales cotaꝝ deo ⁊ hoibus, dent hanc eius gratuam ꝺ pauperis sui gregis.

Tertia prouisio.

Si fiat vberior ꝓuisio ne pauperib⁹ sua bo na auferant̃ vel detineant̃. Dee sũt eis bo na q̃ viris ecclesiasticis supsũt. vite simpli cẽ victũ ⁊ vestitũ, inẽ decentiã sui status i ecclesie republica. Honestissima est hec loco / sed ouissima Bern⁹ atq; Piero. Sinia. qui retentionẽ bmõi vel luxuriosam ꝓfusionẽ / nõ dubitauerũt sacrilegiũ imo oĩa crilegia ⁊ ꝺ pdanõe dãnabilitate appellare. Videant ecclesia: ne forte ob hoc iusto dei iu dicio ꝓmiãt rapine eius ⁊ exulationes indigne ⁊ iurisdictionũ suaꝝ usurpationes qz q̃q; qđ nõ bz rpe / tollit fiscus. ⁊ quod subtrahit egeno / rapit ꝺdo. Hoc ei est ve terris ꝓuerbij sniã. q̃ abdita vulpiũ / fiunt rapine lupoꝝ. vt q̃ ꝺdat⁹ fuerit ꝺdẽ tripe

Si ista ꝓuidẽdũ erit de celeri testoꝝ cõplemento nõ impedimẽto p eos q̃ acce lerare debuerãt. ecclesiasticos curiales loq̃r p q̃o abusus incredibiles fieri memorãtur ita vt nec fidelius inueniat̃ i testamento bu ius vel illius.

Quarta prouisio.

Si fiat demũ ꝓuisio circa ecclias vsus in dissipationẽ q̃ ꝓ primitus extitit magni fica fundatõ. q̃tinus in eis fuitores affligi nentẽ inẽ facultatẽ reddantur. Ceũ alijs veni antur. aut ex toto cassẽt ne sint hmõi bñfi cia depauperata / plus ꝺ scãdalũ ⁊ opprobriũ q̃ in dei laudẽ ⁊ ppli edificationẽ. sicut in ꝓnotatibus nõnullis experimur. Pio ita q̃ subuenire fundatõib⁹ antiquis ecclesiarũ vẽt atq; salubri⁹ q̃ fundare nouas ecclesias / volendo sibi facẽ nomẽ. Supra modũ ꝓuenit occurrere tante tanq̃ fede ⁊ abiecte paupertati immo mẽdicitati curatoꝝ in lo cis plurimis qui cũ positi sunt in ordie ec clesiastici et hierarchico ecclesie militãnis / cũ q̃ minores prelati, ⁊ ꝺ sapulo ꝺ successoꝝ quibus cũ multa ob egestatẽ suã reuerẽtia vel obedientia vtant̃ a subiectis omnib⁹, da nec inueniuntur ei sufficientes qui tali bus parochijs sicin congrue deseruire, velit ꝓsonaliter deseruire. Quid q̃ addunt eis frequenter a pastoribus cratis vel officia tionis sui⁹ ipis volentibus onera omnib⁹ ci tationes angaric tallationes. ita et libe rioꝝ sit tãlascoꝝ q̃ ecclesiasticoꝝ taliũ con ditio. nec iam vt populus sic sacerdos / sed liberior et honestior populus q̃ sacerdos. Qđ si tales defuntos pochijs sint nimiũ vicarij religiosos ꝝ vel canonicos ꝝ vel ꝑ ꝓ pios curatos substituti / cogant̃ ipi pas apales de sufficienti vite sustentatione ꝓ uisionem assignare. ne alijs in penuria la botantibus ipi in ocio totum dirripiant. si at hoc fiat.

Consideratio secũda

Bonus pastor nequit animã suã da re ꝓ ouibus suis nisi vim irascibilez si renter vel in se. vel in suis tyrannicẽ decer pericem que est lupus fallace. Jubet apo stolus Epe⁹ qui pastor est / sit domui sue be ne ꝓpositus. Ubi ere enim sicut idem arguit qua rõne diligentiã habebit eccl̃e dei qui regere ꝓpriam nescit domũ? Domus aũt plani / curia est bõi ministroꝝ familiarez officiatoꝝ ꝓ reddẽdo eniaq; bona ⁊ sim plici fide qđ suũ est, nõ ad spoliationẽ sed correctionẽ nõ ad corruptionẽ sed edificatio nẽ. nõ ad multiplicandũ libros sup libros / sed ad cõpendiosam pacis stabilimentaz Sicut aũt charitas incipit a se / sic ⁊ refor matio ꝺz inchoari et ꝑmo fiat indicium a domo ꝑpria. sicut fit i vniuerso a domo ꝺ ne ꝑetes cõtingat obijci ꝑlato. medice cu ra teipm. Et illud apli. Qui ꝑdicas nõ fu randũ furaris. Imo et sacrilegiũ facis.

Prima prouisio.

Si quo circa suadet industriosa sedulitas fiat efficax nõ verbalis ꝓuisio ꝺ assumpti mã illi / unus sepe apud tyrannicẽ pro motoꝝ ⁊ procuratoꝝ in angarijs ⁊ corueis bus. q̃ oĩa vix nisi cõpti fuerint cõmit se. gratis absoluãt a q̃rela. nec ĩã gratis q̃a recipiũt expẽsas ab innocẽtib⁹ absoluũt. de q̃ calũpnijs quersi limo. ꝺ diffamatõib⁹ ꝑ

terra crudelissime impositi. Et ne credat q̄ de male vsitē recipiat. Cōtle dicit de la poor bidēt. est b⁹ peccatis. Nōne dan dicat. hec oia pro nō? Et ne nēne iusta⁹ vt bonis. pauperū papent. Hēdia labor sui a diis suis vel plato q̄ debēt subdit sare iustitiā q̄ innocēt⁹ sic veraci? Ue q̄ pdūt leges iniq̄ aut nō p Esaiā. ? scribē tes iniustitiā scripserūt opprimere rem iudi cio pauperes vt eripiāt causā humiliū ppli mei. vt nēt vidue pda eoz ? papillos oriū perēt. Hoc est b iuramentū quale debitū ē pstare q̄ aduocatos. q̄ procuratores q̄ notarii ecclie. pauratores. q̄ferri vt nihil agāt vltra vsitatū q̄ iniustū esse vel credident ab in do vbi possunt dū comperiunt.

Secunda promissio.

¶ Fiat insup abbreuiatio. tā dispēdio sarū limū. moderato tot celebrationū tā a iur̄ q̄ ab hoste fulminator. Et hoc nō nūq̄ p defendēda seu recuperanda re modica parū vtili vel ppbana. cū tñ hec ut⁹ vltra p̄missa fuerit instituta a tpe tā q̄ diuinissimū sāmū q̄ supplicū q̄ nolentes ecclīam audire ple ceri debēt. Et si ecclīam nō audierit in q̄ tpe vltra cibi sicut tribuic⁹ ? publicant? Plūc aps q̄dā est regnat stoliditas/ quo apd ul tū q̄ vt musca abierat a frōte pauli ictu se cisso euerberauit cū Itaq̄ tpalis incōmo dita vt reputant oī musca pūgēs. q respe cū ad eternā salute/ quā auferūt aliq̄n per cessiones vsitē p celebrationes grauissimas q̄ vt in aliq̄ cecidennevt a sibi ja pēt. Eben eduard vna in alia lupo carie rapacibus

Tertia promissio.

¶ Fiat ampl⁹ obseruatio decreti lū p B bēndi ne det aliq̄d oīno i spūalū ad ministratione aut sālte adhibeat moderatio tā in collationib⁹ ordinū q̄ būficioz i sp bonib⁹ sacerdotū officiare debēnū. In singulatōib⁹ q̄z ? milno filib⁹ pl⁹ ad q̄stū sic curāt aliq̄ q̄ ad spīnā ē. p fectū sup impo sitio. Ecclīe ka te ita tali mō q̄ ab oī spē mala symoniaci scandali semet abstineāt.

Quarta promissio.

¶ Fiat vtiem⁹ correctio subditoz fm q̄li tātū ocioz? ? plus ad emēdatiōz suā ? do

rē alioz. q̄ ad peniarū exactiōz. q̄ grauē simplicē scādalizat frequēt⁹ q̄ edificat. Ita ſ delicti q̄ta erigat imponē pēnā pecu niarā exponat illa i pios vsq̄ mandēte. ne plus ad auaritiā pastoz q̄ subditoz cotin enonē exacta videat. Addim⁹ Q incidēt ſ iuramēto rēbilib⁹ exactis p officiales. ? a curialib⁹ officiatoo dū examinār aliquē crimino sū sup diernda vitate. q̄b⁹ mi ura mēto deferre nolunt seu credē. q̄ lia exam violarū in foꝛ phabili⁹ q̄ opposita suspi canē. Hic nōne lachus est manuelle ac cru delissime patriōis aniaz? Cū insup vocat apl⁹. q̄ oīs p̄roversie finis ē iuramētum

Consideratio tertia.

¶ Bon⁹ pasto: nescit aiam suaz dare p L ouib⁹ suis. si i se vel in suis/ tyrānidē vo race nutrit q̄ est lup⁹ gule atq̄ luxurie. So briū q̄dē nec multo vino debitū. nec p̄tera bigamū iubet apl⁹ ep̄m institui. phibens ex p̄cio crapulo sas comessationes. pomos ad equalia. meretricatōes sordidas. q̄ symbola. frequēt tabernas quasi non eis do mus sint ad comedēdū. aut velut histrio nū more nullibi pn⁹ bēant q̄ i domo. et q̄ illic detractōes bone dē. q̄les gonliardie. q̄ta in vita hoīm bñ viuentiū ? sobrioz de risio. q̄ risus luxus et gestus indecorus q̄ ad scādalū vsq̄ssimoz mācipioz vel mul ercular sibi ministrāntū. scimus q̄ viderūt

Prima promissio

¶ Qua in re ꝓsulit industriosa sedulitas/ vt fiat prima restrictio frugal? tante varie tatis ? multiplicitat? ferculoz sumptuosis simoz in cade mensa vsq̄ ad nauseā et p digā vastationē eaz rez et quib⁹ multi in ve tres pauper pasci possent. Vitiam⁹ hic de egritudinibus inde nascētibus. ꝛ debetu dine mēsis. de subuersiōe rōnis. ꝛ occasio ne rapacitatis. de tpio q̄ p̄cipuissimū ē cōsumptōe. Cōsideret in dicta illa q̄s q̄ta q̄ est apud ecclīasticos viuentes et labori bus oblatōib⁹ pauper. q̄ ita luxuriāt q̄ si grauis obuenerit sibi si p̄terea ad nihil ali ud nati fuerint. obligēt q̄ pascant apud eos ? tan⁹ aliq̄n canes q̄ pauper. Hec ista dicunt et laudēt in plano plonis ecclīasti cis sordida tenacitas bonestas hospitalita

tis q̄ pria. sed absit frugalitas liberalio q̄ nō fm minantē iactantiā aut opinionē. p diligē sed fm p̄scie rectitudinē iudiciū mensuretur Utq̄ vo pensata tpoz moderatoz qualita tate/ sit expediens⁹ platos splendere in or natibus exteroꝛ habe. vel vocere vitā pau pez. ipso ? aplo cōformen in nuditate aut vilitate vestiū/ alio loco deductū est.

Secunda promissio.

¶ Fiat ampl⁹. honesta restrictio talio D pōpe i multitudie oneroꝛ sarū cōposita tot fruitoz tot equoz ? mulaz ? iumentoꝝ opes sine mēsura sine fructu. Adde q̄ enu mrat hoīes istos comessatoꝛ ? adolescentes la scivos. ociositas pessima doctrix. Hā mul ta mala docuit ociositas ait sapiēs/ seu pes sime comites/ ebrietas ? crapula p̄cūgunt Ad q̄d aliꝰ ish cūctudēt. nisi et insidiari aliene pudicie. p̄digi site. vt lusib⁹ illece bralib⁹ occupari? Hinc illa admūēto de formissima habituū vanitoz. hic iuramēta blasphemie ? silia. hic lusus turpiloq̄ et si milia. phiberi. hic ola deniq̄ tollēda mo honestatē. Subdūt vo ceteri/ q̄d facūt. ni si q̄s viderint familiā sui pastoris facientē inicitē certe ? libenē. Aut q̄ frōte vbēt pa stoz crapulā ? luxuriā a subditis ejus/ q̄ al sidue coīā ocul⁹ ? ip̄enetralib⁹ suis vīa in tuet ? gaudet exerceri. Prouerbiū ē. Qual? rector ciuitatis/ tales ? inhabitātes in ea. ? mobile mutat semp cū p̄cipe vulgus.

Tertia promissio.

¶ Fiat obseruatō iteminoz ab ecclīa statu toz cōstantio: apud diuites ? potētes p̄ser tim ecclīasticos. apud q̄s phdoloꝛ vsa fuit tā crescere in derisum. cū solūere pauper atq̄ rusticani inuenient. q̄bus vix est panis ordi riuus relictus ad famis tatem sufficiens.

Quarta promissio. E

¶ Fiat in q̄sinio diligēs ? cauta super patio enom̄ fulmine q̄la cōmouerat ap̄s i p̄cipio ad Rhomanos. q̄b⁹ corrupit deus oīs caro viā suā p̄ius q̄ sodoma et gomorra. et hoc sine dīa sex⁹ aut ordinis aut grad⁹ aut generis/ aut etatis aut religionis facre aut matrimonial? vinculi/ aut affinitat? spūalis aut p̄ris cōsp̄cio honestat. Credite fodieti

b⁹ parieti p̄ostricā indistinctē i foro pnā li. q̄ hōtes obstetricandi sciam: ed ucūt eo lubū tomolo. ? videt abominatiōes pes simas q̄ fiūt. Credite unq̄ q̄ prudentiā esset oīno cū effectu ? discretiōe p tantā fa mulianitatē in cubilibus ? alibi q̄ exercet parētes veriq̄ cū? veraq̄ p̄gnie ? affines affinib⁹ i adolescentia. senesq̄ cū iuniorib⁹ ēi religione q̄ i schol? ? alibi. Dubitaneri p̄fuo. si ipi deteriores mores trahunt alī q̄n pueri ? puelle hac occasiōe in pentū do mialiū ? religionū ? scholaz? subernitores q̄ facturi erāt in p̄fidiā lenonū vel mere tricū. Et hec interim dicta sint ō sedā pti tricū. Et hec interim dicta sint ō sedā pti nōe p̄cipali opib⁹ dicta firment. fiat fiat.

Tertia particio prin

apalis. F

Andē reliquū est p cō: plemento suscepte ? meni nōis aliq̄d dicē. p terra et vltia patiōē ō pascēdis ouī bus pabulo charitatis sulli uentionis/ dādo aiam quid ad vim ? cupiscabilē p eis. ¶ Et q̄dē non inuenio pabulū charitatis ? gre melꝰ effi catius vt tradi posse gregi tpi/ q̄ p debitā collationē sacroz. Iste quippe gra cōferē in susciptē/ virtute opis opan hoc est el tra vel supra/ meritū susciptentis/ in tante mensa xpi instituentis sacrm/ ? illud spūa li p̄uilegio dit antis et inde opus pauli gratū nolet. ¶ Cōdecz p̄terea vt minister sacroz tūc matie se disponat ad gram/ diuz eam suo ministerio studet apud subditos ouez trāsfundere. Alioq̄n inepta p̄babile sed formidabile quorundā doctoz sciam ipe nouo se peti laqueo stringit. ¶ Propo sueram vo velut in antecedētibus. ita et b reducē terrā hāc prionē ad tres p̄sidera tiones p̄cipales/ oīs curus in prima de pa bulo salutaris gre p sacrm baptismi. cōfir mationis ? eucharistie. Baptismus enī gre nerat. confirmatio roborat/ eucharistia ꝑple mētū p̄stat. In scdo ō pabulo salutaris gre p sacrm pnie q̄s lapsos repat. ne mors q̄ vinificat. In tertio ō pabulo salutaris gre p reliquū triplex sacrm. s. ordinis. matrimo nij. ? extreme vnc̄ois. Sz si occupauerit di ligentia sedulitas b̄nitate diligēt. ? alleuāt

pd

fuerit si. pñtionem idoneē salez aliquē vlq; ad vocē nariū numerentur.

Prima pruisio.

¶ Quātocīus dec ingē ve fiat p̄mo diligens examinatio illoz q̄ ministrandi sūt sacra. ne forte sint ignāre formā ne cāno requisitā in collatōe bī vel alīr sacrī. ac pinde nihil agant in p̄iudiciū sacrī. Et cū ē redargendū eos ex pñilegio sp̄ignorātiā culpabilē forme sacī mentis nō vēra dare sacrāle absolutionem. Dic obstetrices aut laici, baptizāt q̄ndo puer pericul⁹ ē q̄ mortē subitāē nō vere baptizāt. q̄ forma debita nō ē ꝑ illud vtuntur. Dic in cēn sē q̄dā ex plato nō ūq̄ errasse i collatōe ordinū ex defectu vel forme vel materie vel intentōis debite. ita vt supplēdi ē nouo ritu nec fuerit ea q̄ p̄ acta credē (dum

Secūda pruisio.

¶ Fiat administratio sacrōz olim sic aptata iubet de oibus honeste z fm ordinē/nō in locis z sacrificijs ab⁹ q̄ ad rē nō ponēt. Et rūrō sanū vsum z abusū baptismo paulozz. in celebratōe mīmoniozū cū vitijs ab⁹ ipudicicie z fedis vnsionib⁹. In audiōe āt misarū cū ēta vtuntur cērēia z indecēta videre q̄dā est ad oculū. Nōne tangēt altare p laicos incōpositos. comitatos canib⁹ iuuenib⁹ ad pallas altar. Quid ꝺ viris ecclā stūs tēpe ministrāt sūt i ecclīa z choro. q̄ ibi gārrulitatē nō videt velut i foro mlr cuiaz z rez vana lūt. q̄ distractōes q̄ risus. q̄ clamores. p̄hibēt nemie ex supernis. Nā z sapiores culpa par involuit. Quid de mīā ꝺ rīnb⁹ ipīs oīoz q̄ ꝺ omī potēs vl corrigat l male p̄dat q̄ nedū blasphemias z insanias stallas cerē. imo defēdere nō verēt. et i ecclīs nobiliozib⁹ z horas misse. quas pallāē sub nōe famozū adversūs quos alias conscripsimus.

Tertia pruisio.

¶ Fiat collatoz firmatōis sacrālis fregnāt p̄ otiosū. q̄ z si nō sic sp̄ nēcitatē vel actualē suspiciē. ē eīi necessitat⁹ nō ꝓtēnē

Quarta pruisio.

¶ Fiat audito missaz totāl diligēt⁹ a sūdis ꝑsonis ꝺ⁹ officio z festiuis. z i suis parochijs. Verūt cīi hoc ptīcipalē sorpeū ꝺ obseruatōe sabbati. nec ecclīa omnīū a violatōe cessante cū legāma. Prouideatur ꝺ ne instante mercaturis z opib⁹ ꝑ libus tpe illo. Itē ꝺ recrēādis⁹ statū p̄ aspersionē aq̄ benedicte vl oīa corpa elevatē nē. Quid ūsup de multitudine ꝑpua tor festoz. q̄ vl nō obseruanē z ita peccāt. et egestati subditoz mechanicoz nō sufficiēt cōsulit/ vel pessime octo sitati/ q̄ nec in rurales bī vel tanta grādio apīē. Subuenīr ocūr z nē magno agmie ebrietates. luxus. lusp̄ipzodi. expēse stumptuosissime. choree plene petīoz z insanijs z carminib⁹ blasphemis. imo z p̄ inquisitoz pānādis dissolutis necēz luxuriose. z ad breue verbū. iudiciū malū oc. ita vt q̄ p honore dei p̄ alterū salute fuit sapiēt institutū/ vertēt ꝑ tua melia cito et saluti⁹ detrimentū.

Quinta pruisio.

¶ Fiat in quacūq; diocesi diligēs et certa ꝑ fessoz idoneoz. p̄ sacro salubrimo/ pñe digni ministrādo. In hoc principalissima z spe tota residet salutis ꝑ pabulo gregē dñici. Nā p̄ sacrīm hoc pnie/ reducūtones errantes. sanāē egrote. pascūē famelice p̄ seruz si p̄sbr⁹ ꝓbus/ si z nūcius. si doctus atq; solicit⁹ affuerit. Alioq̄n si solicitat ad malū. vt si ad questū solū mendicat. si negligenter ignorantēq; sup ꝓbitem nū transgressiōibus inquirat/ si p̄bytera cū aut truncādā/ sigillū immolādū quōlibz effregerit. aut si demū blādiēs obstinatis negligere petā volētibus eos absolūē tēptauerit. Ue ve simplicib⁹ onib⁹ xp̄i a talib⁹ sacerdotib⁹ q̄ nō ita mercēnarijs z rapacēs impi vocandi sunt. q̄ longius abiendi.

Sexta pruisio.

¶ Fiat cōfessio cōz oculis olim imp̄tenēt loco/ ne subintroeat lupus rapax in angulis suadēs agere/ q̄ turpe est etiā cogitare. Ue aliter agrīnb⁹ z sub familiaritatis specie in angul⁹ vel camerulis res ignominiosas ꝑpetrentibus eisq; detrimoie sacrīe ꝓ sub deuotōis spē palliāb⁹ excusanab⁹q;

Septima pruisio.

¶ Fiat reseruatio casuū seu ꝑcōz modē

ratior. Prouidendū est salte q̄ nullus extraneus in diocesi reseruatio q̄ ad numerum minores quinquadecim annis. q̄ nec ꝺ⁹ etas illa perfecta vsum rōnis nec facilitet reflectit tēptationibus suis vel malicijs alienis. nec autoritatem leuiter cōtā pīam exprancio z autēticā cōparere. quātōminus de pricēdentibus vere dicis ꝑfecti. Cōsulēdū est insup verecundie z fame mulierē ne in suspitionē veniāt maritozū vel parentū. si cerebro. si palā. si ꝺ lōgi quo ad pniarios mitterent. Expedit demi q̄ facilē z cito relinq̄re ptācē sup occultis casib⁹ i ꝑticularis z ordinarijs. Nō cūi ꝺ publicis loquitur ꝓcio. Relinq̄t et oīb⁹ q̄ bona fide cōstituerit velle z scire ꝓhibēntia duo. nō ad questū vel subuersiōnē. Taleo quippe diligēt inquirēdi essent inducendi z rogandi. imo z ducēdi ꝺ⁹ magis vū se vltro z gratis offert ad mittēdi. Poniam itaq; di. Piero. scḋa ꝑ⁹ naufragiū tabulā quā ꝺ⁹ applicare z dilatare p⁹ expedit q̄ vt ne mia artatio sita/ nec̄at illos recipe q̄ alīci/ imo velut spelūcā ꝺ⁹ arā. Qua sup re extat quedā epla lōgior ad pastoralē dignitatē.

Octaua pruisio

¶ Fiat examinatio diligēt⁹ clericoz ad sacros ordines se offerēnū. ꝑtīnēt vita z mores b⁹. si spe sup z tenēnā quā vouēt obseruādi. et vt latinā liguā cōpetēt intelligāt cū bio q̄ sacerdotale rēqrit officiū. Alioq̄n cōsulitio est pauperes z electiones ꝓhibē q̄ latere passim ꝑ oulia dīi tal⁹ sine cōscientia/ sine eruditōe/ sine cōuersatōe/ nihil a dissipatoribus lupis ꝺinteo. Dic cū cōsubinarijs/ z de suscipiēdo vel nō suscipiēdo sacra ab eis. ꝺ tolerādo q̄z eos vl abijcādo. ꝺ corripiendo insup eos ꝑ suspiciones. non ꝑ q̄stu annuali eos cōfouēdo/ multa se offerret tractāda/ q̄ alio loco disputata sunt. Dic ꝑterea/ de nō ordinādis an etatē legitimā dispēsatōe nō bita/ caute agēdū ē. q̄ peccāt ordinans z ordinād⁹. nec dāē executō. imo nec ordo q̄z si ꝑlat⁹ talem ꝑ expēssū ordinare nō ītēdat. et si ēt male i collatōe cautissimo sacrī/ ꝓferēt (intentio.

Nona pruisio.

¶ Fiat mīmonial⁹ cōiunctio cū ol solēnitate. z banno. negin domib⁹ ꝓbanis. si in ecclīa ne incidat⁹ illud ꝺ⁹ properū apostoli Ecclīam dei cōtēnimo. Doueant q̄z diligenē ꝑ suos cōfessores. vt ultra limites maritales licētie sese ꝓnciā. ne abuēāt ihonestē z exēcrabili⁹ sepiꝰ q̄ mētēcātes i ꝓtibulis

Decima pruisio.

¶ Fiat collatio diligēs extreme vnctōis. dū adhuc pntē sentē cōpos mētis. quarīa⁹ ammonitio salubris ꝺ salute ꝑ⁹. pia q̄z ad hoc sacrīm deuotō sibi ꝓficiat alie q̄ si ꝑ sinu egritudie. alīm⁹ nihil attēdēt. Est q̄dē⁹ sacrīm reiterabile. Est et nēcitatis et nō cōtēnē. q̄uis nō vt primo vel sp̄ sapiē. Dic ꝺ egrotāb⁹ spālr in domib⁹ hospitaliū. deoz sepelīdi eis cū pietate dū illic sorte ignoti. morientē ēt attēdendū.

Undecima pruisio.

¶ Fiat frequēs oziozū visitatio ꝑ totā diocesim vel. p̄uincīā/ spargēdo vbiq; bonū semē vbi dei. etiā si nō cōmode pōt/ pñte plato principali. put iura volūt z circā eat parochiā. Dic est cardo totī⁹ reformationis ecclīastice. Dec virtus ois buī⁹ autē filis cōalij p̄uincialis. Quēadmodū em vetere puerbio ꝺ⁹. Oculus dñi ipinguat equū. Sic pñtis pastoz autoritas nutrit z pascit gregē suū. Ita tñ si quid⁹ z cōposita sua familia sua pastor fuerit z sagax nō lupus nō latro rapax. ¶ Hoc mō visitatōnē cēt dare pōt⁹ autoritatis z honoz ꝺ⁹ dei. q̄ nūc ꝑ inertiā vel omissionē ne dicamus vilipensionē plato⁹ versum est apud subditas oues in opprobriū q̄dā z fabulā. Quare q̄ videt ꝑ⁹ soloe mēdicantes z pauperes/ apud eos cōtēptibiles ꝓdicare verbū. nec adesse plato⁹. vt vel sua illud honorēt pñtia. ¶ Visitādo occīq; ererēt inquisitōis officiū. pquirēdo ꝺ doctrina z pegrinis clā vel palā seminatis. ꝺ sortilegijs. de superstitiōnibus. de blasphemijs z pmelijs. z grauaminibus plebi⁹ per exactores curiales/ vel alios/ de excōicationibus quoq; iustis vel iniustis z citationibus vel angarijs. Exercerēt ꝓinde sacramentū cōfessionis fructuose z misericorditer/ tā ꝑ casibus reseruatis q̄ ꝑ quibusdā criminibus q̄ parochiani celant q̄nq; ꝑ⁹ curatis. et aliq̄n nō sine iusta rōne. Cōcernit ꝺ⁹ visitatōis mod⁹ archidiaconoꝰ

sæpius ad questũ & subuersionẽ q̃ ad pie
tatis edificationẽ sua visitatio indicet cu-
rata. Et ne sic velut cantus abiges quidez
mures a casis. ipsos vo plꝰ detestãs. Hoc
pectora respõce erich tationẽ annuã cõcilio
rũ prouincialiũ. q: fm verba iuris nihil pe
ne sic mores disciplinasq ab ecclãs expel-
lit q̃ negligentia sacerdotũ. qui cõtempti
canonib⁹ ad corrigẽdos ecclesiasticos mo
res synodũ facere negligunt. Deinde ne q̃s
putet q̃ sufficiat ɔ̃ oem prouicationẽ cõ-
stituere sunt leges a pᵃoribꝰ subditis q̃ ea q̃
frequentem prouicatione iactant frequentia
sua dic ɔdẽnari. & velut repullulãtia ma
lis radicibꝰ germia crebrius amputari. Pser
tim p visitationẽ que est quedã applicatio
legũ ad operationẽ sua vivificatio. q̃ aliter
mortue sunt vel languescunt.

Duodecima pars.

¶ fiat ad extremũ reductio pulcre pacis tã
turpis exulãs ad bitaculũ totiꝰ ecclie. et
hoc p iplorãtõ dne miscõie. Per motiz
correctionẽ quos sua puersitate a nob̃ do
q̃ separat. Per cõcilij gnãlis (si ita visũ fue
rit) celebratõ; in q̃ gnãles p xpianitate er
rores passi sibi venirẽt hoc generali reme-
dio corrigẽdi. ¶ Pergebat hꝰ loco idustrio
sa sedulitate velle plura particlaria q super
ipso scismate pestifero eminãdo differẽ vt
d subtractõẽ neutralitate d bñficiorũ ad
ordinarios reuocatõe. sz modestia repsit
it. S neq locũ e. neq tps. iã q̃ɔ ɔãdus est
aut multiloquo mo finis. Parũ modestie; &
sub exhortatorio q̃dã epilogo cõcludẽ ta
liter instituit. Bonꝰ pastor vt audiuit vsa
deuotõe pclarissima viri pres & frẽs, bonus
pastor aiam suã dat p ouib⁹ suis/ dixit xps
pastor: ille q̃ fecit qd docuit. Nã cepit face.
pᵒ docere; vt q̃ potes erat pus ope, pᵒ sermo
ne. Prius corã deo de hinc corã pplo. De-
dit aiam suã p ouibꝰ suis i pdicatione in
opatõe. in sacrõr p mortẽ crucꝰ vivificatõe.
Sit hoc sensu a vobis. Attẽdite pꝰ vobis/
de hinc vniuerso gregi. in q̃ posuit vos spi-
ritus scũs regere ecclãz dei/ quã acquisiuit
sanguine suo. Quãobrẽ inueniat apõ vnũ
quẽq vrm cõformis ad pmissam triplici-
tatẽ sacram euãgelij lectionẽ triplex ɔdi
tio. Vigeat vniuscuiusq; ouis suas gptio nose
& hoc pdicatõe & familiari exhortatione va
dat añ eas & hoc exeplari cõuersatõe vsq
ata direction. Descendat et adiuuet eas
hoc in sacrorũ religiosa ministratõe. Qui as
sociabũt eũ sedula turba/ canes latrantes
voce pdicatõia. Sic audiẽt vocẽ eiꝰ oues.
& sequent. q: pdicet eas in gressibus operũ
nis. Sic demũ cognoscet singulas & vnde
attendens diligent vultũ pecoris in sacra
mentorũ pſertim cõfessiõis exhibitiõe. Sic
pascet eas tripliciter. Pascet verbo. Pas
cet exẽplo. Pascet subsidio. Et hoc p se ipsũ
vel q̃ sanctius efficatiusq; est/ vel p idone
os visitatores substitutos. Adiuuãte eo
& oia ɔfirmãte/ q̃ est pastor bonus & verbũ
dictus in secula seculorũ. Amen. Finit.

Incipit tractatus eiusdem Cancellarij parisieñ. De visitatione platorũ vel de cura curatorũ.

M

D laudem dei & edificatõẽ
ppli xpiani/ cõpilata ẽ hec
breuis & rudis cõpilatio te
pore q̃ celebrabat. Remis
puinciale cõciliũ. An. dñi
M. cccc viij. aprilis collec
tatã ex sermone illic habito;
q̃ ex sedulis & dictis varijs plurimorum
¶ Et in primis cũ institutiões canonice;
sint in efficaces & languide/ nisi p pastorẽ q̃
est lex viua/ demãdẽt effectui/ saluberrima
vidt p reformatõe morũ & subditorũ emẽ
datione/ q̃ pastor iuxta canonicas sanctiões
visitet diligent & crebro suũ gregẽ/ aut p ip
sum aut p vicarios doctos/ hñtes plenariã
ab eo ptãtẽ in negocijs pſerti spũalibꝰ ordi
nãdis & expediẽdis/ pcipue circa materiã
pnie. put eis visum fuerit expedire. & cum
moderato stipẽdio ei ordinãdo p platũ;
Quia in re videtur attẽdẽda p q̃dã genera
li rememoratõne ea q̃ sequunt: cũ additõe
vel diminutiõe fm circũstãtiaꝝ occurrẽti-
um q̃litatẽ. & cũ appositõe remediorũ fm
prudentiã visitantis. ¶ Primo visitaturꝰ
platus aliquã pochiã psonalit/ aduẽtũ su
um ɔnũciet p dies aliquot prius indicãs
p sedulã vel sic indigeat ɔsilio vel reme-
dio salubri p facto ɔscie sue/ siue in cõmi
tatiõe votorũ/ siue in casibus reseruatis siue
in alijs quibuscũq;/ sit paratus tali die. tali
hora et tunc confidenter adueniat. Indica
tur preterea omnibus parochianis ceßãdo/
ab omni opere/ vt in ecclesia compareant.
¶ Itẽ si visitator sit platus/ indicet eis vt
tra hoc q̃ ad sacrm ɔfirmatõnis digne su
scipiendum se pparent et illud recipiatur.
Qui si nõ sit prelatus/ indicetur ad ire eũ
q̃ primũ commode poterit. Est eñ sacra
mentũ salubre. nec contemnẽdũ dũ oppor
tunitas se ingerit. ¶ Item visitator in p̃n
cipio sui aduentus/ poterit ad populũ in
ecclesia p se vel p aliũ facere commoniti
onem breuem/ cõformiter ad illa que cõti
nentur in tractatulis compositis p erudi
tione simplicium sacerdotũ & populorũ/
in materia preceptorũ et conscietie. ¶ Itẽ
visitator poterit prius si voluerit vel post
modũ/ interrogare ab illo. vel de illo qui
deseruit cure parochiali/ si sit curatus/ vel
solum vicarius mercennarius cõductus.
¶ Item qualis est in habitu/ in tonsura. i
victu/ in cõuersatione/ in erudiõe. ¶ Itẽ
quales redditus sunt in cura & quomodo
ministrãtur. Quũ et defectu sufficient p
uisionis illis qui altari deseruiunt eueni
unt mala multa. ¶ Item de pꝛsbyteratus
domo. vt vtensilibus et reparationibus tam
in ecclesia q̃ alibi p matricularios seu par
rochianos faciendum ¶ Item qualia ha
beat stipendia vicarius ille qui deseruit/ si
est tactum est. Et fiat sufficiens puisio p
principalẽ siue sit ille curatus/ siue collegi
um. iuxta canonicas sanctiones. Et sciatur
quo priuilegio gaudet curatus nõ resideñs
et si iuste. ¶ Itẽ si in parochia sit alia vil
la adiuncta p succursu. ppter quã oporte
at eũ celebrare duas missas q̃nq; in die. Et
qualiter in illis se habet. Et si in pria mis
sa capit ablutionẽ qd fieri nõ debet. q: sol
uit ieiuniũ nature. ¶ Item videat si il
le sciat ea que spectant ad officiũ cura-
ti & specialiter in materia sacramentorum.
vbi maius esset periculũ. vt sciat formam
p baptismo/ p eucharistia/ p absolutiõe
tam ab excommunicatõe q̃ a peccatis/ nec
nõ p matrimonio. et p extrema vnctione
etiã nesciat doceatur. ¶ Itẽ sciat ab eo q̃li
ter se habeat in casibus dubijs emergenti
bus q̃nq; circa ministrationẽ sacramento
rum vt circa celebrationem missaꝝ/ dum
cadit aliquid in calicem. vel dum sanguis
effluit. vel dũ repit esse vinũ sine aqua in
calice. vel in pixide vbi est hostia sacra. ine
niantur vermes &c. Et si nesciat doceat.
¶ Item circa baptismum/ dũ puer est ba
ptizatus de obstetrice. qualiter se habeat &
doceat. ¶ Item si obstetrices sciant verã
formam baptizandi in parochia sua & sup
hoc poterunt obstetrices interrogari et do
ceri/ q̃ hec forma est/ spargendo aquã sup
puerũ. Johannes vel Cristina. Ego te ba
ptizo in nomine patris & filij & spiritussan
cti Amẽ. ¶ Itẽ q̃liter se habeat erga infir
mos visitãdos in articulo mortis. et si ne
sciat doceatur. ¶ Item si celebret semp ie
iunus. hoc est q̃ nihil sumpserit post me
diam noctem eiusdẽ diei. q̃uis post illaz
horam dormierit & ieiunus sit. q̃m hoc nõ
obstat. ¶ Item si ostẽdit hostiam populo an
teq̃ sit cõsecrata q̃m hoc fieri nũq̃ dz & ab
usus obtẽtꝰ corrigat. ¶ Itẽ si vnq̃ celebra
uerit suspensus a iure vel ab homine/ p ex
communicationẽ q: ab irregularitate ide
contracta solus papa et summi penitentia
rij/ tũc absoluũt et p hoc doceat. ¶ Item
si celebrauerit corã excõmunicatis causa ti
moris vel fauoris/ vel q: nolebant recede
re. et iuxta rationem sue temorẽ det sibi cõ
siliũ. ¶ Item si dixerit primaz anteq̃ cele
braret. sicut debet fieri. nisi in die natalis dñi
Et si post polluciones nocturnas aut diur
nas/ statim celebret sup illa re doceat quid
agendũ sit. nunc ppter reuerentiam sacra
menti. nũc ppter officij sui necessitatẽ.
¶ Itẽ quomodo se hz in foro pnie erga
ɔfitentes sibi qualit interrogat de peccatis
qualiter instruit. qualiter absoluit. qualit
remittit p casibus reseruatis. Et qui sunt
casus reseruati qualiter absoluit excõmu
nicatos vel participantes. qualiter iniungit
pnias. Et si absoluit eos qui nolũt hẽre p
positũ desistendi a peccatis. vt rancore furto
iniurijs. Quibꝰ locis & tpibus sit cõfessio
nes. Si p petis occultis/ dat pniam publi
cam vel solẽnẽ sicut faciũt stulti pniarij in
pncipio quadragesime mulierculis & hoibꝰ
q̃ sepe nullã hñt culpã aut saltẽ nõ publi
cam sup morte puulorũ suorũ. & doceat dili
genter de oibus verbo vel scripto. ¶ Itẽ
si ecclaz suã cũ sacris ornamentis & sacro

ciliter ꝛ sonnb⁹ p baptismo teneat de
center ꝛ honeste ꝛ secure. ¶ Item si aliare
sint ite unegrij. si hostia sit cra mutet ꝛ mū
da in mensem. vel cito hanc. vel sup his soli
cite moneat atq; docet. ¶ Jte scholares
cum fratres apud parochianos ꝛ alios
modus sane vt si sic contenos vel cō
dignos. si solicitet ad malū mulieres cō
fitentes si p ira vel crapulā fraudat sigillū
p sillonis signo vel verbo. si sic luserit ad ta
lia vel aliter scandalose ꝓcurit in taber
nis in instrumentis bombilibus ꝛc. Et sic
admoneat vt emendet vel ejciat. ¶ Jte
quos recipit ad confitendū in pfessionib⁹ audi
endis ora pasca. Et si se fratres ingerunt
eo tūc inuito. et si parochiani sui ꝺmo seu
sibi vel ordinario ab eo representatis licet
ab aliis se duxit fuisse pfessos. ¶ Jte si per
negligentiam suā aliq; sperāt sine sacrīo vel
pueri vel egroti. aut si mulieres hūtes pue
ros et cōcubinarij admittit solēnit ad pu
rificationē qm hoc nō debet. Jte qualit
dominicas festa. qm sepe fit excessus ꝛ lasci
uo apponit si nesciat. ¶ Jte qualit facit ab
solutionē generalē in pasca. et si nesciat do
ceat ꝛ det sibi formā. Jte si habeat statuta
synodalia. et si sint legere ea. et si publicat
ea que ois ex talibus opportūnare. ꝛ in hoc
diē ep̄lam pauca dicēs q̄ ad illa q̄ concer
nūt salutē ecclesie. sed magis ō salute p
videat animar. ¶ Jte si sciat cantare ꝛ legere
in missali ꝺmne legio. et si denūciat suis
parochianis ꝛ qualiter. ¶ Jte si hēat inscrip
tos nomia generaliū p̄peror. si sciat seprē
petā mortalia. et videat de doctrina li sim
plioū. vel de tractatibus aliis ad hoc ordi
nato. qm hec sunt magis necessaria et vti
lia q̄ sole ꝓstitutiones synodales vt dictū ē

¶ Item post inquisitionē ō mori
bus curati vel sui substituti po
test fieri inquisitio ab eodē
vel ab alijs ꝓbis. sup ꝓdi
nibus parochianor. ꝛ hoc caute in genera
li petendo qualia vitia magis regnāt i par
rochia. ꝛ ꝺm hoc posset visitator ꝓmo me
lius adaptari. Inquirat ē si in parochia
sint plures excōicati. in quib⁹ casib⁹. vt ei
sitator possit ad eor absolutionē penā dā
nationis perdere. ¶ Jte si regnant ibi here
ses. sortilegia et qualiter eis sint sospitio

neo in ligaturis scripturis ꝛ hiemib⁹ appē
sis. si blasphemie si vsure si falsi mercato
nes. si furtū si pcūi ꝺ natura si adulteria
et sīlia. q: ꝺm illa potent visitator ꝓdicti
onē vel visitationē suā. vel ꝓfessionē fruc
tuosius adaptare vt dictū est. ¶ Jte si pa
rochiani bñ seruāt festa ꝓcipalia. veniēn
do ad missam. et stando p totū. vel si rece
ount sumpta aqua benedicta. vel post ele
vationē corpis xp̄i. Potest hic de modera
tōne qualiter fieri possit in tot festis. sive p
pcilū generale. sive p ꝓuincialia de eōsm
su causē eōs alij generalia. Et nota de se
sto trinitatis solemnizando. quē papa nouit
ter instituit. Jte si soluāt decimas. de qui
bus ꝛ qbus. Si veniūt oēs ad ꝓfessionem
saltē in pasca vt dictū est. et si sciāt pater no
ster ꝛ credo. et si dicūt illa. et si nō cōpellun
tur ad illa sciēda et dicenda. Jte si veran
tur ab officialibus ꝓlati vel alterius ꝛ qualit.
sup his ꝑ̄ideat rectitator. Jte si rectōres ec
clesiarum eo facūt. moneant ē ꝛ cogant. Item
si fuerint inī aliōs inimicitie capitales. et sic
finiant. quē poterit fieri. ¶ Jte si sint hetes
mortē inter eos ꝛ quib⁹ causis. ꝛ si possent ad
ꝓcordiā summarie ꝓuocari. vt dictū ē supra
hoc monet simplr querat. Jte si reuniat
ecclie observāt vel si irrident. Jte si schole
bñ ē ꝓ iuuenib⁹. Jte qualit instruāt pueri
ꝓbia ꝛ alia loca visitando. sive sit in re
ligiōe sive alibi. q: a puerio ꝺz inchoari re
formatio ecclie. Et ꝓhibeat hic nimia fa
miliaritas fratrū et sororū ad invicē. ꝛ cum
parentibus. q: iaccēdo cū eis. aliqñ suffocan
tur in corpib⁹. ꝛ deterī aliqñ ꝑueniūt mo
ribus. ꝑideat igit q̄ sint scole vbi nō st.
Jte si monitōes in puerperio apiant. vt in
fans vite recipiat ꝛ baptizet qm hoc expe
dit. sed cū cautela. Jte qualit se hūt paro
chiani i ecclia reuerent ꝛ ordinate ꝛ dete. ꝛ
si ꝙ moneāt ipsi nec hāt lucri ꝛ abolitia fa
moris. ¶ Jte si hāt ꝺmones apud eos ꝛ
quō missi sunt ꝛ qd dicūt sup mā indul
gentiar. si irrationabilia aut mēdacia esset
pudendū. Jte si ligia ꝛ mulieres intrent
chor. et si ducūt choreas i loco sacro. et si
illic celebrāt ꝓuinia. et si induūt vestes sa
cras. et si sic corrigant ꝛ ꝓhibeat. ¶ Jte si
irreuerent se habeant dū baptizant filios pa
reti. et dū hūt matrimonia. vel i alijs sacra

ridendo iocādo garrulādo ꝛ si sūt impedie
cum bannis ꝛ ut ecclia parochialis. ¶ Jte
si infirmi ꝑ̄ querāt medicos alios q̄ cor
por. ꝛ contra hoc quid fieri debet moncan
tur. ¶ Jte si pochiani ebriāt vel p cancel
tur infantes clamātes diuinū offm qō nec
ꝑ eōmenio est fieri. ¶ Jte si diebus festi
tis exerceāt a secularib⁹ inhibitis. totum
ter q̄stiones ad mortē ꝛ si impediūt ne cō
fitent aīe mortē. q̄ ola fieri nō dēt. ¶ Jte
si q̄ loquūt irreuerent ō ꝓlatis ꝛ dīnis ꝛ ali
is scandalū ꝑuātes nō correctiones. Si
querū cessent ā vsione in infinitate. si
abortus ꝛ excōicatos sepeliunt in cimite
rio. Si cessent mercatura i festis ꝛ locis
sacris. si exerceāt tūc opa seruilia. Et si in
ecclia sint arce sine necessitate guerrarum ꝛ
ꝺm hoc docent q̄d agēdū est. ¶ Jte si pa
rochiani exeāt in crapul ꝛ indies ꝓbi
bitis ꝛ illib⁹. spāl in nocte natal dñi ꝛ alio
is vigilijs sacris ꝛ sup his docent. ¶ Item
plures si sint alicubi inde ei videat q̄ nō se
vocant xp̄ianos. nec signis carēt difficul
ꝛ si velint ꝙerri. nō ois spolient suis re
bus. ¶ Amplius si in parochia sint dom⁹
religiosor ꝛ hospitalia. fiat inquisitio ꝺm
statuta eor̄dē. et qualiter fuant vota sua.
specialr ꝓmentie ꝛ pauptatis sine app̄o
priatione. quō curāt de pauperibus et spāl
in spiritualibus. ꝛ si ante eē recipiant infir
mi ꝓfitent. q̄d modū fit in domo dei
parisius. ¶ Jte si illic sint monachi com
patres. Si obligant ecclesias suas. et si sic:
prohibeantur.

¶ Item applicet se visitator
per se vel suos comites ad
audiendū ꝓfessiones diligenter et
motose. tā magnor q̄ ꝑuor
modis idoneas. ꝛ ꝺm instructiones alibi me
moratas. ꝑsertim quo ad peccata carnis q̄
difficiliora extrahunt. nā in hoc stabit fru
ctus principalissimus reformatōis. Item
si ille qui deseruit cure reperto fuerit ydo
neus. dē sibi bona petā sup casibus occul
tis reseruatis ꝛ ꝑsertim q̄ sint repetita. ꝛ er
ga iuuenes ꝛ feminas. ¶ Jte si nō reputē
esse talis. instituat in primiori loco vnū
idoneū secularem vel religiosum tā ꝑ
nitentiarium. ad quē possent remitti paroch
ani sup talib⁹ casib⁹ reseruatis. ꝛ sup hab
do ꝓsilio in talibus dubijs ꝓscie. ¶ Jte ō
ꝓbata applicatione remediorum ꝑ visitantes
expedit vt habeat ꝛ habere faciat tractatu
los breues ꝑ parochias in vulgari ō exami
natōe ꝓfessionis. de casibus reservatis ad hoc
vel ad illos. cū statutis synodalibus abbre
viatis ꝑ cognoscendo q̄e sunt forme pā
se facior. necnō de ꝑceptis dei. ꝛ eccl̄ie.
¶ Jte ꝑ tractando certū ꝛ fructuosū mo
dū reseruandi petā. videt primo q̄ nullus
casus debet reputari reseruatus apud pue
ros et puellas innocentes. qui. annis ꝑter
casus in quadā epla notatas que incipit
Pontificali dignitati. ¶ Jte mod⁹ tradi
tus in synodalibus dñi epi Cameracens.
videt idoneus paucis addito aut remo
to. Primo loquit epūs sic dicens. Reserua
mus nobis maiora petā. videlicet ꝺ natu
rā in viris vltra xx. annos homicidia. incē
dia. symonia. hereses. apostasias sacrilegi
um vltra quadraginta solidos. incestus cū
patre matre. filio. filia. sorore. fratre. ꝛ cum
religiosis mulieribus ac ꝓfessis. incertōes
violētas manuū in parentes ex deliberatō
ne factas. sortilegia in sacramentis. videl
in eucharistia ꝛ crismate. oppressiones pau
por voluntarias et pauptas. negligentias
parentū in igne. vel aqua natos ꝑdentiū
piuria solennia et fidei fractiones solēnes
in terra nostra. votor solennū transgressi
ones. maleficia impēdentia cogitū conua
gator. ꝑuationes sterilitatū vel abortu
notum. ꝓiurationes venenū. magnas blas
phemias deo factas. casus contū qui falsifi
cant lras curie nostre. vel abutunt eisdem
oēs excōicationes. tam a nobis q̄ a canone
latas. exceptis infernis nostris ꝛ ep̄lis. et
omnia alia petā istis grauiora. ¶ Casus pe
nitentiarij p decanatus communes. cōmit
timus penitentiarijs nostris generalibus p
decanatus deputat. p peccata cōtra naturā
in omni etate a mulieribus ꝑpetrata. ꝛ vi
ris infra. xx. annum. pollutiones manuū
in omni etate piuria ꝛ fidei fractōnes que
nō fuerunt facte in curia nostra. votorum
nō solennium transgressiones. iniectiones mā
uum in parentes vbi nō fuit lesio grauis vel
deliberatio. sortilegia que nō sunt ō eucha
ristia vel crismate. iniectiones manuū pue
ror ꝛ clericor vsq; ad. xx. annū oppressiones

gaulez nō voluntarias sed casuales. dan
celibatus supeas. homicidia. excepto pie ma
ter. filio. filia. fratre. sorore. omia adulteria
hoc solūmo q̄ si clandestine nupcie mortuus
adulterio p̄ duos testes aut plures qui hoc
iurare fuerint aut alios p̄ cōmunē famā vel
famā p̄bari possint. prius sup hoc ecclie
vel nostre iurisdictionē exercentibus satis
faciant. Ymicitias manuū i clericū vt si
cerdotē vbi nō est enormis lesio que tamē
si p̄bari possit. (vt p̄dictū est) prius ecclie
i lesio satisfaciat. Sacrilegia vsq; ad. xl. so
lidos. ita tñ q̄ debita fiat restitutio ecclie
de cui⁹. Omnia p̄ctā in quib⁹ curan bñe
p̄cātem. Jtē restitutio ōes incerte i certende
ad piosvsus. ¶ Cāsas q̄ p̄positis pochia
nis curatis i eor⁹ vices gerentes; cōmittūt
Jnordinatus cōcubit⁹ cū mulierib⁹. mol
liciem peccata cōtra naturā in etate pueri
li. in viris vsq; ad. xl. annū adulteria ex p̄
te viri. pcuciones/dānificatiōes et furta/
dūmodo fiat restitutio ecclie/tertio laico
manuū in parentes/sacrilegia in rebus mi
nimis i cōmunibus/ vbi non est horor et
turpitudo furta priuata in quibus nulli⁹
dānificat stupū virginū absolue nō pos
sunt sed casuales. ¶ De casibus nobis aut
penitentiarijs nostris reseruatis; curatos
eor⁹ eicos germanis/excepto morte arti
culo aut alia maiorēs necessitate/ absolue
oēm interdictū p̄tēt. ¶ Sacerdotes vo
p̄fessiones mulierū cū quibus peccauerunt
aut fautor⁹ medios nō audiant. donec
aliter de p̄fis inter eos/aliis cōsilij fuerint
cōperter. et cessauerit infamia/si qua fu
erunt. p̄ter hoc ꝫ eos/ꝫ mittātur ad bonos
viros/ydoneos p̄fessores. Accidit notē q̄
si expediret vt in ꝫaliis/plurialib⁹ ēēt ma
ior auctoritas collata a papa/circa ordines/
casuum reseruationum/et irregularitatis
vt salubrius puideret.

Otro si talis visitatio de q̄ loq
p mur nō fiat p parochias/videnē
tū ista diligenter ēē interrogā-
da singulariter a q̄libet curato⁹ Vicario ei⁹ f̄m statū sui⁹. et hoc dū venit ad
sinodū epi⁹ i alios. et hoc vel publice et ad
p̄. vulgari lingua vel latina. p̄ut expedi
erit. vel vtile ēē videbit ad laudē sacrū
i religionis veneratiōē ac doctrinā. ¶ Jtē
q̄ fieret talis examinatio ꝫ oibus q̄ ad sa
cmen curaz/ p̄uisū examinetur ꝫ eadem.
¶ Jtē vtī plan talij bñficia iurisdictiones
poterint facere speciales instructiones pro
inquisitōne facienda/sup abusibus q̄ dēbē
runt fieri in corporibus. vt sāct⁹ puideat.
tanq̄ sapientes reformationē a seipsis ꝫ
pomo sua. ¶ Jtē notet bic de iuramento
officiarioz requirendo et seruādo. q̄li or
dinatū est q̄ multa facta iurent. ꝫ fere nu
bil obseruāt. ¶ Jtē ꝫ iuramēto exacto ab
illis q̄ stationant. vel p̄ spositōes a mercā
tōib⁹. q̄z cū iuramēto nō stat. cū finis ois
peruersie sit iuramentū f̄m aplm. Plus p
ista grādia laqueū ad piuria cā publica
i solēnia parant. ¶ Jtē de testis expedien
dis sine tali sumpta i tactu in p̄iudicium
graue alioz q̄ eor⁹ q̄ncē in purgatōis
¶ Jtē de excōmunicatōibus tā frequēt
i leuit fulminatis a iure et iudice. ¶ Jtē
si absoluat iudicialit ab excōicatōe cōtie
atur iterz sacrabit. q̄ sic opter fieri. et super
his fiat declaratō p hoc sacrū cōciliū iuxta
institutiones olim i nouit⁹ p venerabilem
vniuersitatē parisien. cōpositas. Et ꝫ sola
excōicatōis nō ligat vt excōicatus eiter ni
si sit iudicialiter p̄nūciat⁹ ēē talis. Silr q̄
irregularitas nō incurrat p excōicatione.
nisi sit declarata p iudicē. et ira ō filios/q̄
multos tolleret laqueos alarū i inde melior
ordo hierarchie eccl⁹ f̄uaret. ¶ Jtē de p
motoribus q̄ dū faciūt excessus iniustis
mas nihil soluūt de expensis/ nec puniūt
sed repōrāt salaria sua ab innocentib⁹ ab
solutis diffamatio i receptis. ¶ Jtē de ap
plicatōe p emendēdis ea tactoz i piis⁹ est
et publicos. q̄ aliter est scandalū cōtra p̄la
tos in populis. ¶ Jtē ad euitandū notaz
vel speciem symonie in oibus vbi dantē pe
cunie administrādū spiritualia sicut sē or
dines. sepulture. baptismus misse ēē. Expe
dieno videret i cōformi⁹ ad iura. aut q̄ si
bil recipet. aut cū moderatiōe maioz. aut
q̄ prius darent spūalia q̄ aliq̄d exigeretur
vel recipet tpale. sed postmodū querēt con
sueta. q̄ si renuerent i tum facter solui fict
tūe honestius actio ꝫ tales. ¶ Jtē hoc ēt
interpandū. si iura olim tradita ꝫ doctos
aliquid in omni re spirituali/et introitu re
ligionis. sint in sua seueritate seruanda. ly

ere apparet q̄ nō. alioqn ferent⁹ ecclia sti
cos i damnationis statu ēē sua ligi
tur declarato. ¶ Jtē in ministratiōe oēs
nū fiat diligentia: inquisitio et obseruatio
eaz̄ institutaz̄ p canones. et hoc p religi
osos sic p alios. ¶ Jtē idē si sint priuilegia
ti. quia hic est laqueus formidabil⁹ p pre
latos i p talibus ordinatio ꝫpter sui pen
siones i alias p̄tas iuria et ꝫpter defectū
plan in intentione. q̄ p̄dicunt publice/ q̄
intendūt tales ordinare. vt sub diaconus
in. xviij. diacon⁹ in. xx. sacerdos. l. xxx an
nos nedū ꝫpter scientiā sed etā ꝫ̄ moreo
rū nedū ꝫpter scientiā sed etā ꝫ̄ moreo
¶ Jtē q̄ nō p̄mouent sine certo et stabi
li titulo bñficij vel patrimonij sine fraud.
¶ Jtē sciant cōperter loq̄ latinū i intel
ligere. Et puideat q̄ nō sint vt sacerdo
tes in scandalū. Et hoc p̄ficeret ponē mo
dū tot missis quas habere volūt in domi
bus suis cōmunitas homines parū stat⁹.
¶ Jtē denūcēt recipientibus sacros or
dines q̄ sacūt eoz̄ cathratis solēne ne pu
eint se liberos ad formicandū sicut fatui q̄
dam putāt. ¶ Jtē ꝫ p̄dones et vexato
res terraz̄ ecclie videret p̄cedendū p
viam publice et pie p̄dicationis ad domi
nos. insinuādo grauamina ptic̄lariter. i
oēndo p̄cula sua i alaz̄ nisi puideret.
i nō dando onera denūciando curat⁹ aut
sui⁹ vicarijs. q̄ nec audent nec p̄nt exequi
¶ Jtē queratur exactio ꝫ sententiōe quā pa
pa fecerat p theologis. Jmo ven⁹ p eccl⁹ ja
ve. s. in qualibet ecclia cathedrali i colle
giata notabili. sit vna p̄bēda effecta i ppe
tuum p vno theologo q̄ legere docē i p̄di
care sit astrict⁹ Silr p̄uidēdū cēt abbatij
i monasterijs q̄ nō careāt viris docētib⁹
eos erūdā a puero/meditari i lege dñi die ac
nocte. q̄ in tali q̄dez ō dīnio intelligerent
aut saperent ¶ Jtē reformet honestas i di
uino officio i furiis ꝫ ludos fatuoz/cōm
mendosos deo i eccl⁹. i p cōicationē i pua
tionē distributionū et incarcerationū. ¶ Jtē
ꝫ garrulatōes ydecoras in choro tpe seruit
ij. i. s. ē nouē p̄stitutōes aut ā edite cōser
uent. ¶ Jtē de bēficiis sp̄lib⁹ indistincte vere
sitatio p mendicantes tā in facto f̄m monū
p̄fessionū q̄ alioz̄ i spāl⁹ q̄ emitēt ꝫsonā
felaz̄ i cameris. i dent tractōes in f̄m monib⁹.
i fabulas inutiles. i assertiones temerarias
dissimiendo aliq̄d generale ēē petiū motiua
le vel nō ēē. Et queratur. qualit⁹ p̄missa
se ingerūt. et si ꝫ tra decretales. olim vetus
q̄. sexto. ¶ Jtē queratur de ebus petis f̄mit
tunt ad palatios. q̄ dicit q̄ aliqui absol
uunt ab omnibus. ¶ Jtē si ministrēt sac̄
menta p̄hibita ꝫ p̄hibitionē iuris. si pte
dicant ꝫ platos et clepaturas i decimas. si
admittūt excōicatos a iudicibus ad sua ꝫ
fortia in diuino officio seu seruitio i cete
ro sicut fert ab aliquib⁹ ēē. ¶ Jtē ꝫ pno
ratibus de solano. vbi nō sunt nisi ven⁹ vel
duo religiosi sepe in scādalū sui et alioz̄ ē
puidendū. q̄ dū redeūt ad claustra/ tur
bant. alios nec p̄ficiūt. ¶ Jtē de obserua
tione benedictine p̄ monachis nigroz̄ ali
oz̄ideant⁹ illa que necessaria sunt/ declaret
¶ Jtē videatur de mō cōferendi bñ et li
bere beneficia in casu reductionis bñficio
rū ad ordinarios i rōnabile cōsequendū bñ
ficium ad ordinarios i rōnabile cōsequendū bñ
¶ Jtē prouidendū est in excessibus visitā
tum plus sepe ad questū i pompam i de
structionem q̄ edificationē. i ordinentur
ca moderata. ¶ Jtē videat ō mō babēdi
certā cōtributionē p̄ toto p̄uincias/ad
defendendū i p̄sequendū ea que fuerūt
ordinata. Et q̄ ipa viriliter i prudenter
equanē/vsq; ad aliud p̄uinciale cōciliū
um i de triennio ad triennū fieri ꝺ̄ ex pe
na apposita. vel ordinet alia/ seruet i de
clarentur. Silr qui dēt cōparere i qualiter
¶ Jtē si expediat tres vel quatuor p̄uin
cias q̄q; cōuenire. ¶ Jtē si ordinet ꝫ for
miter ad decretalē aliq̄ qui habeant inqui
rere reformāda p̄ qualibet dioc̄esi. et re
fere aut famosa p̄missionū decimarū/ in se
quenti cōcilio. ¶ Jtē fiat in qualibz dioce
si monitio filiis illi⁹ qui ēpo fecit parisien⁹
ꝫ loquentes sub specie ioci ꝫ fidē et sacra
ta. vt. s. audientes denūciant talem epo loci vel
officiali vel suo curato/infra octo dies aut
q̄ primo comode p̄ōt. eri. Et hic ēēt gra
uiter cantilene erronee et lubrice i ꝫ bono
rem matrimonialē sacramēti cōpolite/ pru
denter f̄m locoz̄ et tempoz̄ i meritum qua
litates. ¶ Decimo q̄ plus in modus cumu
dam memoratalis q̄ doctrine fabellis nota
ta sint. det aūt i ex quēdis spūs sui robur
deus q̄ est bñdictus in secula. Amen.

finit

Sermo cuiſdē in do

mīnica. xix. post penthecosten de ēmi
ne domīb⁹. ꝛpe dna in dedicatōe ecclie

V Ade in domū tuā. Ongla
liter Matth.xx. ꝛ Mar.ij. ꝛ
reuertere in ciuitatē tuā
et curre. ¶ Et hec xp̄i
vox ad me tradunt pōt qñ
me habet i domus regredi
tur cui pāe dicat ꝑe tu mar
mora iuſtitie meo ꝛ affluentia tecti mei
pro me tui. Atq; qñ cp⁹ ē monēdi anda
cē pītat paralyticus hodie a pctis simul ꝛ
morbo curatus in illa quā ingressus fuerat
xp̄o domo. Sic agā. eo mō in domum ubi
xp̄o grabato ꝑpto fragilitatis infirmit⁹ ple
na fide domoluar. quantuo morbidā ipse
pulsum mee mentis ejciat. Et que illa est
xp̄i domus reuerēdi patres. Domus haud
dubie de q̄ in hymno canit Domus pudi
ci pectoris templum repente hec dei. Dom⁹
usuq; quā p̄ abolo et maximo olim crimi
ne refugio xp̄m celo longe pclarioꝛes q̄
olim rbomulus in latio cōstituit. De alti
loꝛ rbomuli gloriosa in epitomate libro pri
mo. Dec domus est ad quā te iubente Je
su ego iu qua sanari ruſtoduriq; ꝓfidoꝛe
pende verbū nuū te p̄sentie gratus do
qui adquā eū gabrielenos oēs accedam⁹
peꝛ dicentes Aue Maria. Vade i domū
tuā. Apud indoctos ꝛ verba diu actā lucto
res noſtri ictu humilia quidē arida q; ide
nr. Qui si autoꝛis sapiam ꝑpendēt (Jp
se enī est in quo sunt oēs thesauri sapietie
ꝛ scie absconditi. Colo. ij.) intelligerent p
fecto ea verba multa suāq; maiestate ple
na esse, multa insup sensuū varietate fecunda
Nihil in eis ociosum reponi putādū est.
nihil qd nō fidē edificet mores componat
spem ingat charitatē coꝛoboꝛet. rad beate
felicitatis desideriū accendat Tot ꝑpe
sanctoꝛ verbi auctoꝛ intūdebat (Jm Basil.
parisien. in de fide ꝛ legibus) quoꝛ ex eo eli
ci vel quomodolibet inspici veritates pōt
quēadmodū deus toe in re creata boitatef
q; ex eis ꝓueniunt bonitatem prēintendit.
Qui in re ꝑpicua ē sacrā scripturā ꝑ im
mensā capacitatē sui domū ex oīpte ꝑfec
tissimā edificauit in qua sapiēcia tria sapia mēsa

X faꝛ posuit copiosissima aboꝛ olim sanctis
te referā. Gap.xx. Cetez velim speremus
concanū quatuoꝛ faco ex reflendoꝛ ana
radioꝛ vitualiū oſtendit / nō aliter inſpec
toꝛ solet verbi diuini quatuoꝛ sanctoꝛ
tatem Jm quadruplicē expoſitionis modū
ponere intueri. ¶ Qō vt mānifestius fi
at ex ad collocandū nostre collationis
fundamenta oꝛdineq; in diendo obſuā
dum / ad thema nostrū cōuertamur intuio
¶ Vade in quid in domū tuā. Pōt certe
domus ista / ad materialē hois inhabitati
onis referri iuxta sensum litteralē. quō ſu
pram est in loco scripturaꝝ innumeꝝ. no
minatim Luce.ix. vbi xp̄s ad zacheū dicit
Jn domo tua oport me manere. ¶ Potest
secō ꝑ domum ecclia militans intelligi iu
xta sensum allegoricū. j. ad Thi. iij. Scias
quō oporteat te in domo dñi conuersari. et ij.
ad Thimo. ij. Jn magna domo nō solūz
sunt vasa aurea. Loquitur de ꝓfitate do
mūū in ecclesia. ¶ Potest subinde dom⁹
ista / humanā significare cōsciam. iuxta mo
ralem intellectū Heb. iij. ſFilius in domo
sua est. que domus sumus nos, de q̄ ꝑpo.
Ambulabā in innocētia cordis mei i mo
dio domus mee. ¶ Rursum quanto ꝑ do
mū hāc celestis accipit paradisus / Jm sen
sum anagogicū. Job. xiij. inquit xp̄s. Jn
domo patris mei mansiōes multe sūt. Et
Ips̄. Beati qui habitāt in domo tua dñe
¶ Quisquis ꝑhibet R.p. his animaduer
sis / arbitrari saluatoꝛe nostrum Jesum ex
stum quadruplicem ad minus in passum
peꝛ vbis dedisse monitionē quasi dicēs

Jn domū tuā que ē mate
ria lis structura intrā pōm
Jn domū tuā q̄ est milicia
ecclesie.

Vade Jn domū tuā que est ꝓpria
conscientia.
Postremo in domū tuā q̄
est felicitas et gloria.

¶ Dū hec iacta sunt fundamenta ait Lac
tantius ex verbis Tullij / quibus supedi
ficare volens / quatuoꝛ cōponam oiones
moderatuꝛus vtruq; quo ad potero sti
lum primo magnopere cauendo ac studēo ne
sermo fruct⁹ tuus liberalisq; ē formet at loꝛ
dear. De hūg elaboratus vt talis sit qui ꝛci

tigat sed ab intelligentibus eū verbaq; la
tina soennibus. Prima aūt oꝛo nostra cir
ca historiā miraculi xp̄i cōmendacia. Se
cunda erit ꝑm allegoriā ad eccle guberna
nonē hortatiua. Tertia erit ꝑm moralita
tem / ad pfectā habitudinē inducēs. Quar
ta vō erit ꝑm anagogiā ad felicē beatitudi
nem inducens. Et has duas vltimas ꝑ
collationē reseruatas esse volo.

P # Rimaz que alis

quantulū speculatōis hīz aggre
dioꝛ reserare. Magnū est patres
inclitī / magnū rad erigēdū sursum animos
ꝓcipiū / hodierni euangelij miraculum. qz
et pīa fidelium coꝛroboꝛat credulitatē. tetez
rabiez in credulos ꝓ deitatē xp̄i blasphe
mā radicitus exterminat. Quod vt pateat
historie veritas summarium ad memoriam
reuocet. ¶ Erat in caphamaū vir quidaz
cuius membra paralisis adeo dissoluerat
vt nec se ferre nec illa cōpage subsistere pos
set. sed emotma et quasi coherentia in sup
ra collabebant. Neq; enī a corde vitalē ca
lorē ꝑ meatus fibrarū diffundebat in artꝰ.
quippe emaruerat aut ex frigore cōstrictē
te. aut humore supfluo opilante. sine ei
vitaces neruos coꝛrugauerat calor nimeꝝ
sine vulnus inciderat. Nunc egrotantem
grabato ꝓuolui: homines quatuoꝛ / per
tecta domus / ad xp̄i pedes demittūt. Mi
ra ictu benignitas. moꝛ namq; suā vereꝝ
tiumq; fidem intuitus eū a pctis q̄ egri
tudinis radice primitus absoluit. Deniq;
agnita in culpa ꝓtaq; blasphemoꝛ indeoꝛuz
cogitatiōe / sanitatē cū restituit. Vigoꝛē in
sup. domuz vsq; pgendi / grabatūq; ferēdi
cumulauit. Tolle inquit grabatū tuum ꝛ
vade in domū tuaz. ¶ Nō hec humanis
opibus nō arte magica prouenīūt / ait mo
nicus rapax ad eneaz eneyō. xij. maioꝛ ait
deus. ¶ Non adhibitus est herbaruz suc
cus. nō pegrinoꝝ vis lapidū. sed solo imbē
tis sono / repente exilium nerui. nutant ve
ne medullis sanguineq; introfuso ibibitis
calefiunt ossa. ruber cutis. ꝛ inertia langui
daq; olim membra ꝓtijo exultant officijs
restituti. En grāde sup pendūq; miraculuz.
En pclarissima humanitatis xp̄i dignitas
q̄ tanto in ope diuinitati subseruiuit ve

ra eū ꝑbabilitate dici potest. Quis cōtra
ruz dīs ourandus opinet. xij. sen. di. xx.)
q̄ in oibus xp̄i miraculis sua humanitas
ꝓ teripsius ad verbū hypostatice vnionis
tangēs causa sibi ꝓpinqua illuſtria cōmuni
cauit. et in hoc eminens est quedā xp̄i (vt
ita loquar) omnipotentia ꝛ progatiua sin
gularis super ceteros boīes sanctos ꝑ gra
tām tamodo meritorie sine eoꝝ causalitate
cursu / mirabilia patrata sunt. ¶ Surge
nunc q̄cūq; adeo / tolle grabatum ꝓfragi
litatis. et vade pedibus mentis in domuz
hanc in qua audies tā gloriosum opus hie
ri. Circūgyra rōnis oculos / et lumine fidei
collustrentur / atq; effectu puro cōsidera. q
miam h triplicitez opatus est xp̄i diuinitas.
Jn petōꝝ relaxatōe. Jn cogitationū agnī
tione. Jn subita paralytici curatiōe. Deo
nempe opa diuinitatis esse xp̄a. Hieroni
in omelijs testat ⁊ ex scripturis colligit
De petōꝝ dimissione. Esa. xliij. Ego ego
q̄ deleo iniquitates. De noticia cogitatio
nū. ij. Paral. vj. Tu solus nosti corda fi
liorꝝ hoīm. De miraculoꝝ opatione in ꝓ
facit mirabilia magna solus. Qui in de se
creto secretoꝝ. Aristo. nō siluit Operator
inquit miraculoꝝ vnus ⁊ solus est deus. me
insup ꝓfonis dīnis appriēpata. hoc in acti
ꝑspicimus. Nō q̄ opificis xp̄i diffitearmur
diuinitatē. Clemētie spūssci index est cri
minū absolutio. Sapie filij inspecto secre
toꝝ. potēte pītis morbi depulsio tā subite
ecdē ⁊ plenaria vt paliuco inberet christ⁹
Tolle ꝛc. ¶ Sed ecce in domū istā vbi
xp̄s opat. vdum quondā in domū Loth
irruit phida incredulos diuinitatē xp̄o em
pienū turba. q̄ i cōcito murmure obstre
pens oat sine mente sonū vt Adaro aiunt
clamāo fragilia bec esse imo nulla ad dīnē
tatis i xp̄o attestationē argumenta. Quis
inquit probat xp̄i diuinitatē. petōꝝ re la
xatio cū mosayces sacerdos pur⁹ indubie
hō id habuisse legat offīn. Leui. iij. Cō si
rūderis eū nō abstulisse petā autoritative
vt christus. sed q̄ oūauit ad peccatoꝛis eiꝰ
deo reconciliationē ꝑ ipm sacrificij et pcī
fiebat oblatio. Non euadis inquit here
ticus / obijcio nanq; tibi ꝓphetarum no
ue legis / qui autoritate verbo inſtar cri
stī vnaꝝ dicēs. Ego te absolue ꝛc. Quod

phus autoritatis arguere videbꝫ dicere. Si mentiꝫ ē mihi pcā tua. Hanc calumniā ꝫ medio colligit tremendo de pāte viticeꝰ que lxp. iij. istaꝫ .ij. cōtra notata ē sto. Augst Bonauen. Et itaqꝫ in relatādo criminib⁹ poctas autē tenax. prās excellentie. et pāo nulla ministerialis Poctas eam autoritatis dicamus ꝙ sic sumpta ē vt nulli alteri in sua actōe inuidꝫ. ꝛ illā soli⁹ dei ꝓprian esse cōstet. Potestas excellētie ꝗ sit ab alio fluat atq; deriuēt. hec tamē erit cum ꝓgatiua. quā ministerialis potestas non obtinet. Et que sine sacrificio siue sacro. sine forma verboꝝ determinata crimina diluit. et ministerialē ordinat tributꝝ potestatē. Cone. dicit igit sacerdotibus ministeriū peccata dimittendi. nec tñ diuinitas eis assumitur. In xpo aūt deus aliqs infuisse pāteo autoritas. S. et excellentie si puincimus. eundē cōcludim⁹ deum esse. quia nemini qui deus nō esset collate sunt. nec vt cōmuni careē cōgruebat. Conuincamus aūt. Gideo enī qm̄ peccata publica. absq; confessione siue sacrificio oratione sacro vt dixim⁹ merito humanitus ꝛ diuinitus imperio. Iuuat nostrā hanc assertionē paralitica fides ob quā in anima pariter ꝛ corpe sanatus est. Credidit itaqꝫ filiū hominis illa pditū esse potentia quā sibi inesse iudaica impietas detrectabat. Illa aūt que alia erat ꝙ autoritatis excellentiq; pās ꝓ cuius attestatione miraculū patens subinde monstratū est. vt sciatis inquit Jesus / qz filius hois pāteꝫ habet in terra dimittendi pcā. Tūc ait paralitico. Surge et tolle grabatū tuū ꝛc. Ac si ei dicere ipdeis estimatea. Per hāc ꝙ foris inuenimi curationē. interiores negare nō poteritis / nec arguere me mendacij in reoctenta. qm̄ palam miraculose verba ꝓfirmo.

¶ Jolarge rursum sacro hereticos damno: ꝛ ipugnare ausa regnū ē alterū diuinitatis in xpo asserendo argumentaꝫ de cogitationū cognitōe. Nam ꝛ ꝓphete inquiunt. quibus nulla diuinitas tribuitur nō mō secreta aliqua cordiuꝫ penetrare sunt. quoniā plurima ab hoibus nondū cogitata ꝓdixerūt Quid rñdebimus. p. r. plane fatebimur ꝛ ꝓphetas occulta multa pundisse. cuius quidam imitigātes stultitiā Auicenna plures ꝙ pborū / eos esse dixerūt hominēs puntissimi intellectꝰ / quē nec cura vicioꝝ caligo obnubilaret. nec tumultuosa rerum curaꝝ ihrepitus a tranquilla sede cōtemplationis abduceret. et quide alta ipsoꝝ vt ē speculi terssissimi politissima in omni pte conformis fingebaē diuine illustratiōis radiū susapiēs abditaq; cognoscēs. Verū ei a tractatoribus catholicis reconvenitur ꝙ ꝓphetaꝝ ratio assignaē / miraculosa sanctus inspiratio. quāꝙ ea que dicūt verbe mentes sint ad ꝓphetandū dispositiones. Quid igit? qualiter in xpo ponꝫ ꝙ in ꝓphetis diuinitatē ꝓbat cogitationū agnitio? ꝓtrisso opame. Quia si ꝓpheta esset (vt hoc et alia enā plurima indicanter machometus ipe ꝓfessit) Si talis insup ꝙ diuine illustratiōis gratia ꝓpe esse mereaē. erat absq; dubitatōne bonus iustus veraxq; se aūt deum esse asserut. cui p cōsequens est credendum. Alioquin nō bonū sed blasphemū confiteri necesse est. qō impiū credere / omnino eius vita omnisq; doctrina divinis oraculoꝝ ꝛ miraculoꝝ vallata testimonijs patefecit. Qua de re Thomas bragō. in summa li. j. pte. xxxij. p. ima cozollarij primi capituli / copiose disserit. ¶ Sed ecce iterū adhuc indignationi framitu conclamat incredulox multitudo / asserens ꝑdarioꝛ tū admiratiōe tū dignitate miracula / alijs in domibus ꝙ hoicos plurios effecta ꝙ hic ꝓxpm. quoꝝ si nullus est deus ꝙ hoc indubitāter nec ex simili xpo. Et vt ō grandi historiarū acervo pauca colligam obijcit nobis iudeus Helizeū q filiū sunamitis defuncū sua in domo vivificabit. iij Reg. iiij. Et q amplius obstupescas, solo ossiū suoꝝ cōtactus in cadauer humanū alium sil'et vitā ꝓtulit. ibidē. xiij. Opposit nobis arrianoꝝ secta / suscitatā in cenaculo habitū ꝙ Petꝝ Actē. ij. Et aliū in porta templi curatū. Actē. iij. Hec mirē hec ꝓphanus. cū policanus sit xpus deus. Qui credit ut me opa que ego facio faciet ꝛ maiora horū faciet Joh. xiij. Nō si quis dixerit vt dñs ariminensis de. q. ar. li. ij. et. t. vltimo. Et sicut Nicolaus de lyra ponit vbi supra q Petrus aut alter / nō ideo deus per hec miracula conuincatur. quia nō propria ꝛ imperatiua virtute vt christus / sed inuocādo

ordoꝝ pegit. id facile refellit. Umbram namq; Petri ꝛ beluri ossa ꝛ sudaria Pauli nō oīalle cerū est vmbra. nō petri ꝛ sudaria pauli nā absentis / cerū est operatiua virtus pauli enā absentis / cerū est opatiua virtus ꝓtheretis languentib⁹. Actē. xix. vt dicā ꝓtheretis ossa vitā sepulto cadaueri reddit. Hmōdi insup oīa xpus miracula faciens fecit in sapo mirabil⁹ est Job ij. Occidā inquit patē ꝙ sp me audio. De inde gentiles idoloꝝ cultores / ō suis miraculis celebres nobis ingerunt historias. quoꝝ multa cōplectus est valerius. li. j. c. ō miraculis. Narratq; Tarquinij cotē no tacula fecisse. ꝛ vellalem virginē cubitis aqua tybris ipleuisse. Cōmemorat et hoc idē cū aliis Aug. x. de ci. dei. c. xxj. Spectonius ds tranquillus. li. de. xij. cesaribus. Uespasianū imperatōē refert ceū illuminasse alterius debilē cruce solo calcas tactu solidasse iosephus ꝑtera scō antiqtatū ab alexādro macedone / pamphiliū mare fissile diuisim narrat. sicut a moyse rubrum P2o his vide si libet Bragō. vbi sup. Ad extremū mirabiles artū magicaꝝ effectus ꝙ nō audimus. legimus i lrīs Exo. c. vij. ō magis pharaonis. Et ꝙ virgenti⁹ est vis pbi tonissam Samuel' ꝓphe vere suscitatricē ꝓpter lra sonat ꝓmi Reg. xxviij. c. Et Aug oppugnāē iepta ad ꝓfelicianuꝫ. Et ponit in glo. ordinaria. j. Reg. c. allegato. ¶ Quis ꝙ nō desistat xpm esse deū ꝓcludere ex miraculosis opibus. cuiꝫ hec audiat videat et ꝑpendat. ¶ Ad ꝙ vltiq; R. p. difficilis ꝛ ꝑplexa hec ꝙstio ēbi deveroꝝ a falsi miraculoꝝ discretōe tangit. ꝛ eā a doctoribꝰ p raro fundituꝫ ecclesiastica repum⁹. Nimirū si ad me aliqs ꝓponeret ꝙ aut igenio tenui cōꝑhendere valeaꝫ / aut arido breuiqꝫ sermonis eloquio cōplecti. Dicā tñ aliquid ne de silentio nro gaudeat sup nos inimicus. ¶ Et ne eam⁹ in primis nullū ꝓpriet vere dictū miraculū ab alio ꝙ a deo posse creari qm̄ solus est q sup oēm causaꝫ naturaliū cursum ꝛ ordinē dominaē. Nō pius dico tñ priuilegio humanitatis xpi singularissimo. Neq; enī demonioꝝ neq; angeloꝝ neq; tpate cōplexionis / nec astroꝝ nec būane imaginis quasi miraculorū factricem. Auicēna. iij. sin de aīa posuit. Tāte virtutis sunt / vt vel creē aliquid vl' absq; certo causaꝫ naturaliū cursu formeē. ꝙ uis plerūq; tāl certo celeriq; fiat motu humōi causaꝫ applicatio ꝙ actōq; nature est miraculo ꝓpinqua. ē ꝓ ferri ab indoctis ē ꝓbra ceteriq; artibus paꝫ eruditis ¶ Amplius ꝓuenit ꝙ sic apō hoicos mons est ꝙ in stellatōe litteraꝫ sigillū appenditur vel apponiē signum ꝓprium / nō aliter deus miraculoꝝ veroꝝ operationem velut sigillū ꝛ signū ꝓprium inducat in roborem certe illius quā iubet credi ꝛ nullaten⁹ inuocatione miraculoꝝ cōditor sit vt erit ꝛope mendoso / quin reclamet et ḡn ꝙ scripturas sacras / ꝙ ꝓpheticas / ꝙ reuelationē vel aliē illā falsitatē nō esse credēdā edoceat. Beati ēm veritas est. saꝑm negare nō pōt. Adultoꝝ siquidē ꝛ inter alios (vt opinor) Augustini sua fuit deū ꝙ maloꝝ nonnūq; mirabilia opari. et hoc nō vt sic falsi testis / absit / sed in damnationem tā illius qui facit tam illoꝝ ꝙ seduci ꝛ erroribus excecari meruerunt. Et quemadmodū dicunt de antxpo ad ꝓbationē electoꝝ. Unde aplus sine charitate montes posse transferri negat. j. Cho. xiij. Et ō nouissimo dicetur xpus. Adulteri dicent mihi in illa die. Dñe nonne in noīe tuo ꝓphetauim⁹, et in noīe tuo demonia eiecimus. ꝛ in noīe tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis / qz nunq; noui vos. Adartō. viij. Et de phitonissa ꝛ iuda satis cogens ē argumentū. ¶ Nec ita ꝙ uis sebrem⁹ q per mendaces miraculi autor esset deus. nū ꝙ tū sigillū ꝓprium sic falsari, nū ꝙ eo abuti in mendacio sineret / quin ꝛ clamaret ꝛ cōtradiceret. Alioquin quō eidem credereē plus ꝙ principi qui falsarias litteras sigillo suo consignari sciens ꝛ absq; ulla ꝓtradictione ꝓmitteret? ¶ Et hoc tū est mō videre possum⁹ credēdā esse ixpo diuinitatē. qz deus ipe ad huius rei affirmationē / autoꝝ fuit miraculi hodierni ceterorūq; plurimorum. Et deus nō solum non reclamauit / ꝓhibens ne talibus credꝰ retur. sed p os oim ꝓphetarū ꝛ gentiliū sibillarum / hec omnia longe aīs ꝓdicta sunt laudata et approbata. Sup hoc legat oīs Armacanus qui vult / in tribus primis de q. armentorū. Et Rico. de lyra. in. q. cōtra iudeos. Scotus. ij. q. pl'. Et Brag. vbi

sup̄a. Et hoc ꝓbat Aug⁹ in li. q̄ cōtinet de cur. dei. xvi. ¶ Cū igit̄ asserunt mirac̄la nō fieri ab hoībus puris miracula negare nō debemus ū de panopoli autore fiat assertio/ si hoc ministro miraculi dicūt operante/ fateri debemus. Neq; enī eos audiendos puto. q̄ in oībus hmōi historijs fidē negāt. Jocundus quidē gratusq; ueniebat est. alteri nō adhibere illā quā sibi rōnabilē p̄stari uellēt credi/erat. ¶ Subinde cū lasciuāt nobis. cur nō deos pari mō assumamus spectet ex similib⁹ risu. Illa ꝺ̄ppe miracula/uel nō adhibenda sūt aō strumdū oīa uere. uel nō adhibenda sūt aō strumdū oīa uere in facientibus sicut ꝺ̄ gētibus apostolis ceteris̄q; uiris iustis ꝓstat. Ad sic hoc aliq̄ negauerit. ꝑ demonū familiaritatē ceteras diuīas impietates rapti intēderint/deus pal̄ ꝺdicit. cū ꝑ ꝓphetas et reuelatiōes. cū per naturale dictamen instrumentū nō ē credendū deos pluralitatē ꝓclamāq; omnes deas gentū demonia/magosq; ꝑ simulacra cultores. ¶ Audes iudex cur dānabiles/aut ꝑ miracula facientes adhereas. ꝑ xp̄ianos salubrē xp̄m cōfitentes miracula operantem. Affert ꝑ oīdit uterq; signū regis summi. sed illi tanq̄ hilario/ꝑ oīna scripturas ꝺdicit. multiplex ish supaddit ꝓbetaꝫ approbatio. ¶ Res igit̄ tota ad hoc redit. q̄ miraculū xp̄i bodiernū ceteris scripturaꝫ autoritatē addita ꝑ alijs circūstātijs signa sunt ꝑ argumēta sue diuinitatis. sufficiāta ꝺdē ꝑ fide ꝓsequenda sola tenacitas nuncupāda nisi affectionis obstet puersitas/ꝓpterea dicebat. Opa q̄ ego facio testimoniū ꝓhibēt̄ de me Et nisi opera ego facerem q̄ nemo alius fecit/petiū nō haberēt. Nō q̄ uis nō credendū fuisset ip̄m cē messiā quē ꝓphete ꝓnūciauerūt talia facientē miracula. Tū illa argumenta euidētia esse nō ponimus fidei. Itaq; nō credere mus sed sapimus. Jam domū mercēs q̄ fidei ex aduerso cē. Jā (ve bonā cāmera arguit. iij. sen. di. viij) tor⁹ orbis xp̄o credidit et Aplos insup q̄ miracula interfuerunt impossibile fuisse ō fide pl⁹q; ō q̄libēt euidēter uel mōstrata dubitasse. dubitauerit tū ꝑ uacillauerit in hora ōnis̄ passionis/in q̄ etiam miracula choruscabant. nā petre scisse sunt. terra tremuit. sol obscurat⁹ ē ꝛc. Regrādari q̄ poterūt hodierni miraculi q̄ facti fuit ut paluicus illico surgēt ꝑ tollat grabatū suū ꝑ iret in domū suā. ¶ Quāmo libenter multa ꝑtereo q̄ non est opus hāc quasi nouellā/scrupulose discutere/quam tot seriosissimi/utiq; integerrime uiri/ꝑ tam essima assertione cētā uitā ad mortes usq; simas ꝑfirmarūt. Plecomo miracul̄ imitantur scientes indoctos increpatos a christo Generatio prauā et adultera signū quere Matth. xij. Et. j. Lor. xiij. Aplo talia in fidelibus dari infignū aut nō fidelib⁹ Quā obrē si cras nra fides ꝑ motio inopo/miracula hēat incredulitatis nostre signa sunt. q̄ damnationis (nisi melioremur) indicia. Porro de arduis magicis hoc sub cōpendio habetote/ꝑm copiosiam Guil. parisē. tradinōs: ꝑ in figuris et scalpturis imaginib⁹ caracteribus signis impressionib⁹ herbis carminibus ꝑ in cæteris q̄bus ventē malefici/nulla virtus est penitus qualē ꝓdicāt. sed hec singula demones fieri docent/tanq̄ sacrificia q̄dā diuinitatē sibi inesse ꝓfitēta. neemō tanq̄ signū. ꝓpriū et sigillū sui pacti rememoratiuū/quo adhibito pacta q̄ ꝑficere deus adimplent.

Postquā terne cali/

nie incredulos sup miraculoso euāgelij bodierni mysterio/ueruq; risus ē/accipite si placet triplicē ex his cōsiderationem.

¶ Prima quēadmodū indeos ꝓcipeor ꝓlati/ex ignotātia sue theologie/xp̄m eis ꝓmissū negauerūt. miracula q̄s obiecerūt. ꝓter q̄ remittebat eos xp̄s ad scripturas di. Scrutami scripturas/ille ē testimonium ꝓhibent de me. Joh. v. Si li mō exig notantia nr̄e theologie/multi etiā ex vero diū est de ꝓphetis aīs xp̄m susciꝑe. ridemq; miraculis suis adherebūt. Q̄ si ita est minio q̄ ita est certissime cōstat illos antixp̄i precursores esse ꝓbabilissimos/q̄ studiū theologie q̄ est seruitiū scripturaꝫ impediant aut ei⁹ ꝓmotōrēs ipleri sic tenēt despiciūt.

Secunda ꝺsideratio

Q̄ ad oīs alicui⁹ canonizationē/aut cui⁹ piā doctrine autorizationē/insufficiēt ē ꝑ se miraculoꝫ oīsio. nisi in canonizādo vitē sanctas irreꝓhensibil' indicē. nisi insuꝑ doctrina ꝓbāda/vere fidei nullate nus aduersari cōsent. Mali quippe miracula ꝓ cultus et indas alij chorusc̄at. Vide ob cautelā ne bonū uri q̄ talū autoritatē non/sunt pcōres reputent. Cum dicat Aug⁹ Job. Dos dei famulos nō nra cula sed sola charitas facit. Quaꝫ notauit causam Bonauē. ij. sen. vbi prius/ut bonū sacere miracula parti pendente cū malis hoc cōsentiat. Aīt xp̄s aplis. Nolite inde gaudere q̄ spūs vobis subjacent. gaudete aūt q̄ nomia vestra scripta sunt in cel̄is. Culpabilis est itaq; nimia videndoruꝫ aut faciendoꝝ miraculoꝝ cupiditas/ nō nunq̄ in superbiā trahit et errorem.

Tertia consideratio

Artes magice ad quas astronomie/medicine mathematice ꝓspectat/rōnabiliter sub ultimatiōe mortis venire sunt. nō ió q̄ in illis demones adorant/ nō ió dānabilibus ꝑtes p verba diuina et orōnes sacras hmōi cultus exercet/quinetiā ideo ꝓhibite sunt q̄ fides salubris duas ꝑtes impugnat quasi p sophisticas quasdā argumentatiōes q̄ apparentiā veroꝝ miraculoꝝ generant/existentiam ꝺi nullā būt. vt falsa aut si vera sint nō illā quā ꝓtendūt et approbationē sua deficiāt. ¶ Dicemus. R.p. hereticos rīdimus qui cōtumacē altercantur diuinitatē in xp̄o nō posse cōcludi per sacrū euangelij bodierni historiū. Nec per pctōꝝ dimissionē nec ꝑ reuelationē cogitationū/nec postremo ꝑ miraculoꝝ operatiōꝝ Rūcursus ad euangelicā domū nostraꝫ reuertamur ꝑ pio cordio studio collaudemus primo xp̄i clementiā. q̄ leue maiestatis reū ꝑ pctōꝝ catenis vinctū cōfestim absolut. et nos sit̄ absolui postulem⁹ ¶ Cōtremiscamus reuereamurq; cius sapiam ꝑ semiā q̄ occultissimarū etiā cogitationū inspector est vt in euāgelio audiuim⁹ Dic Boetius. Magna nobis est si dissimulare nō vulnis necessitas in dies ꝓbatus/cū aīe oculos agitis iudicio cūcta cernentē. Ernbelce quesolilla cernente deo pagere a quibus desistere hoste ispiciāt. Habeat aptē tanū honoris ꝑ timoris deiculū q̄ tuꝫ viri. ¶ Cetez humiliemur sub potēti manu dei xp̄i ꝑ in nostris necessitatibus eā invocemus. penso q̄ residere oīm egritudinem corpaliū ꝑ spiritaliū curationē inspicimus. ꝺgiamus denq; maloꝝ cōsortia discedentes q̄n palmaco post curanōs recedere a blasphematoribus iudeis ꝑ domū suā ꝓpensius est. Vade inquit ꝛc. Ataero firmo pede ambulante mi peccatores amici quid putas egerunt? Grossus si sunt stupor atonia/nec aspectui ꝓmo bene credūt. defigūt in eo oculos ꝑ beluārē ne falsa laudanē imagine totūq; videndo ꝓerrāt. In re cognita tandē mutat amplexus stringūt peccatoꝝ marcidos olim manibus oscula figunt. Interea autorē sanitatis ac modum querentant quo compto xp̄i maiestas in celū at tollūt̄ et exaturari videndo audiendo gratulandoq; nō pūt Jta inde euangelista et admirarent oēs et honorarent deū dicentes/q̄ nunq̄ sic vidimus. Domū paluicus qui turbaꝫ suā vix subijcit domū subijt. eū memor q̄ post curationē suā sibi xp̄s imparauerat dic. Vade in tuā domū tuā q̄ fuit dicta. tanq̄ inde in hoc verbis/vt te sanū cōprobes ꝑ roborarū penitus vade. Vade in hac fortitudine tua. Judi. vj. Li. xvij. Vade q̄ fides tua te saluum fecit. vt in viso nō erubes sub diuino expositus. Vade in domū tuā. ij. Re. viij. quā dūs ore ꝓtecto ꝑ obumbraculuꝫ dicit ab estu. et in securitatē ꝑ in absconsiones a turbine et a pluuia. Verba sunt Esa. Esaie iij. Denigꝫ alieno ne te cabes mendicitatē dedituꝫ sed vade in domū tuā nō alienaꝫ sed tuā. Prouer. ꝑ hoc. v. Superabe pedē tuum de domo proximi tui. et. xxvij. Domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue/contra illos qui dissuant penetrare domos ad modū impudicaꝫ victimarū quas reꝓbat aplus. j. ad Thim. v. Et qui ab afflictio ꝓximo dona petūt vt quieto lauate viuant. spectatores illius monitis Pane tuo vescere liberens. ꝓbetice benedictionis expes quā ꝺz. Laboreo manuū tuarū q̄ manducabis beatus es ꝛc. ¶ Et hec quidē de sensu historico tanq̄ fundamentalia dicta sunt. ¶ Supaddam⁹ allegoricū sensum. ꝑm quē domos nr̄a ecclesiā signare dicebat. Et hat oīo exhortatiua ꝑ in ecclesiasticos negligentes invectiua ¶ Jnē sanientes turbidosq; aerarū potestatū ac spūaliū nequitiarū insultus/inē cre-

bus pcipiunus mūdi deseruiūa: summus
pontifex: ac domūs dñus: eternus ba-
bitator habitat: q̄ cunctos in spem rētin do
mūi refugij: in alijs: parentibus manifestū: et
ei: quā imminet eternus ignis. Hunc do
mus ecclie nomīe indicit: et fundamentū ē
petra fidei solidissima: necinferi portę ad-
uersus eā p̄valebunt. Mat. xvi. Descendit
pluuia: descēderūt flumina: et ecce
irruerūt venti: et cecidit domui illi: et ꝝ
cidit. fundata enī erat supra firmā petrā
Mat. vij. Hic describit salomō edificatā
a sapia septē columnis ecclīa: q̄ sunt sep-
tem spūales dona siu virtutū vniuersitas.
quibus fulcit subsistit. ¶ Cetꝝ palpitauit
post audito in hāc domū iubet accedere
vade: inq̄ ad eos: i domū eius. Et q̄ iste pa-
lpitans. R. Bene gr̄a būanū: q̄ p origi-
nalis culpe: nos palpitēs: sensu vere credu
litatis: tbone ep̄a nomīe meo p̄uenit: est:
ita vt domū hāc suā p̄ se nequā ingredi ni
si eide p̄mū sanitas cōferret. qua p̄dicta p
salutorem animaꝝ ibm nullū grabatū vene
rit lectū in quo nō erectū erat sed p̄stratus
deplorans: nihil eīs ad gloriā adducit lex.
Heb. xij. De hinc in domū salutifere cre-
dulitatis: tnouū testamēti: q̄ pm̄ ecclīa
est introiuit. ¶ Sz ppendē qm̄ p puus nu
dat synagoge ritū. q̄ p̄m: tuoelata scri
pture errores misteria reserauit: tita a qua
mor defecit aīe: ꝑ q̄ quattuor euāgeli
stē volumina ad xp̄m eoz nomīe inclinat.
Quātus aūt dom⁹ ista sit generaliter oīm in
uera vera xp̄i fide coadunatoꝝ: visitatoꝝ
eē nolīe illoꝝ quasi antonomastice dr: quos
duces in ea cōfitēdes: tspectatores sumun⁹
pīs miliā instituit. Vñ eos: tnō sic passi
alios ecclīasticos appellam⁹. Ad istos pīn
tuenda est oīo: vt solicui sint in suā eccle
sie domū gere. ne ex ipoz absēcia domui
detrimentū incūbat. Quibus interrogatis
officio cripta eos sangi necesse est vt sint
spectatores. et sint pīcs seu pastores: vt
sint custodes. ¶ Speculatores siquidem
ad explorandū insidias: q̄ declinādū. Eze.
iij. tc. xxxiij. fili hominis speculatorē dedi te
domui isr̄l. Sequit si speculator viderit
gladiū venientē: tnō insonuerit buccina
et populū nō custodierit: tvenerit gladius
et tulerit de eo aiam: illa quidē in sua

iniquitate capta est: sanguinē aūt eius de
manu speculatoris requiā. Datur ida nimīrū ex
declīastica speculatoris formidanda hoc
cōminatio. cui filio hel. ij. Reg. ij. Custo-
de vigilū q̄ si lapsus fuerit: aut alia pro
alia ibuo. ¶ Debet et insup ianitor esse
ad claudēdū sapienter: q̄ aperiendū iſtur ori
tur. q̄ e replo tūc ianitor: nec ut vendatur: t
ementes: q̄ t alibi se esse hostiū asserit p q̄s
si quis introierit saluabit. ¶ Amplius cōsola
se p̄uenit patres seu pastores ad fouendum
gregē spūalis vere: q̄ pascēdū Joā. vi. Si
mon amas me pasce agnos meos. t Mat.
xxiiij. fidelis seruus t p̄udēs q̄s cōstituit
dñs sup familiā suā vt det illis cibū in tpe
¶ Si ben q̄ versa ois. Vade nūc pre-
cor in domū ecclesie: nr̄cūdue paulisp ✠
oculos et in locis aliqb⁹ q̄s ibi speculatores
quidē ianitores. quale demūq̄ pastoꝝ inue-
nerio manifesta. Audistis? Quid stupe-
Quid attonitio oculis flas? Deo p̄sul
sacro. q̄ horrenda te mōstroꝝ imago t abo
minandū desolationis pondēra exterruit
Flā velut p̄dam abscesserint radicis anfrg
relictis. et maro ait. in eoz loco subesse in
truimus eos. Lecā ignorātiā p exploratoꝝ.
Timidā ignauū p ianitore. Rapacē fraū
dem p pastore. O miserabiles t insufficien-
tibus nūq̄ lacrimis deplorandas nr̄e do
mus vices. ¶ Ecce in primis q̄ pessima om
nīū explorātrix stantia est ignorantia: que
t remittitur papę: t clatōe turgēs Ozeē
eniz puerbiū est. vt ait Hiero. in epla de
melchisedech. Ecce enī impia confidēn
tia: audacio nimīrū causat. Si expurgāt de
reges. si puersarū dogmatū gladij vacuāt.
Si errores caneantm erūpant: nō clangā
bucana nō os aperit: cecā quippe ē: nec ab
inimicis secernit amicos: arma nō videt ad
uersa: nec vexillor signa cognoscat. Vinc
tur vt simplices: t plerūq̄ ipīs seculanbus
flata a pestiferis errorib⁹ rapiant. Sedulā
tur. obmutāt. Quot putas hanc ob causz
hereticos esse de his q̄ spectatorum in eccle
sia conuersanē. Horrescō memorando hoc
vita monstrat: voco hoc sacre lege indicit
ḡo inter vina epulas: t cōuiuia impudēter
euomunt. Illic sub loci specie hereses effi
dunt: cuz nullus in f. dē cadat locus. Ubi
contra theologos: toto inur sentētys: et ir
risoz: t opprobrioꝝ tēb⁹. Eo tūc ō sacrabo

nis pisputat: et in rēm nostr̄ vere incide-
re illud p̄rū d romanis. Post p̄andia
quorūt romā oe sanū quā opa poemata
narrāt. Theologia ab eis stulologia notat
et q̄ sola aut p̄ncipalis arce locū debue
rat: tanē speculatrix sagacissima: et in com
paratione eius quasi alia ignorātia dari pt
in ima oppēd: calcat: reputat. pbū ingens.
quinetā si fama nō mentit: platoꝝ nōnul
li (q̄b⁹ vix credere aufim) stulticie palam ar
guunt: horeo theologie operā impendentes
q̄sq̄a reos sit fama. insanitie. fātastice. theo-
logicus inquit. q̄ fātasticus. O nefandas
diabolicasq̄ voces. t p̄dignissimis autorib⁹
suis similimas. O putida ora: ferro can-
terizanda. q̄ tā spurcidā vbā eructāt. Fla
certo nō irritio ē. ß mera blasphemia. et ꝝ
ignē: t ferro exāminā da cēnt. p̄sertī in platz
q̄ de necessitate salutz fidē explicite scire de
bēt p̄uadere insup: et ꝑ hereseo si pullulāt
acriter sapiēterq̄ pergere. Tremenda hec
talibus vera īsnia. Hegz enī domuz suā
p̄udēter instituisset xp̄c. nisi ad illius ꝑ he
reseo castatrices tuitōnē quosdā obligasz
Quos aūt alios ex officio magz astrictos re
perios? Porro sit (inqt apl⁹ de xp̄o) hones-
ti in doctrina sacra et eos qui ꝑdicāt argu-
ere. ad Titū. j. Probat hoc durandus. vj.
dis. xv. Audēt ni eoz aliqui (q̄d ferunt) a
theologie studio homes deterrere. O fides
o religio. Et miramur igit si ecclīastica do
mus pereat. si spūali temporaliq̄ incōmo-
do quatit. q̄n e specula theologia ꝓcipitant
t in eius locū vīa ignorātia sublimatur
ꝓ terra inclīpa. Capreinus doctus ē
populus meus q̄ nō habuit scīam. Esa. v.
Scientia loquit spūalem diuine legis: nō
animalē t mundanā q̄ aut indicare ō pos-
sit (sicut ait Antisiodorens) aut de pecu-
nijs numerādis: tercioq̄dis: solert solet
differere. In spūalibus aūt cecā sumpsit ve
ritas. ducēs cecoz: nimirū si ambo in fove-
am cadāt. Et tota ten̄ fr̄a nimis heu vez est
ꝓpheē vaticiniū. Speculatores eius cecī
omnes. Esa. lvj.

Tres scōm hoc ō

theologie: tempni et electōe a specula
tricio: p̄sideranōeo. ¶ P̄ma in ecclīastica
domo: in qua: vnus corpis medius sumus

pm apostolū in epistola hodierna simile ē
si theologia odio habeat aut ejciat: quem
admodū si media hoīs in oculoo cōtra-
rent eoz: ex quibus gigneret. vel vt eloquio refert
velut si venter hoīs vigz ad crumenā suā
ne cibo digerere gnaret. et. O si hō tūc pē
riculosū: nimius ēt. q̄d de eccla: p̄cita
randum est? vestr̄ sit iudicū. Theologia
quippe ecclīastici corpis oculus est. t venter
ejus spūales cibos glutiēs. coquēs. et in ce
tera media delegās.

Secunda p̄sideratio

In ecclīastica domo: maioris esse meriti q̄
theologiā foueret: t eā in populis ineē abū
dare faceret: q̄ si infirmāt advocatos: t me
dicos: q̄ grauis pauperibus p̄ oīa medica
mina: q̄ tribuerēt. ¶ Adūsus fortasse sed p
specia est hō. Eligibilius enī p̄clarius atq̄
diuinius ē animaꝝ q̄ corpoꝝ indigētijs suc-
currere. q̄ quāe sint: cogitare stupor ē: et q̄
liquide cōspicimus: q̄ alti meriti sit: recto
ve fieri decet fine. nō q̄tuoso. nō ambitio-
sa. ipi theologie studiū impēdere. paupert
ātio eius odio: tantaq̄ penuria. ¶ De theo
logia loquor: nō q̄ ad verbosā et sophisticā
loquacitatē t chimerās nescio quā mathe
maticā redacta ē. sed q̄ merito fidē mortsq̄
cōponit. Et ab aliquibus forte nō minoris
meriti iudicaret se in hoc studiū deuouere:
q̄ sine ea religionē profiteri. Dicēti nihil
assero. ¶ Rursū radē et radice dūnodū ē/
q̄ frutex si nō pomis iniquā nomīe nidi
canda sit quotidā infidelitū opinio qui in
ecclīastice domus: sciam adinuentionū hu
manaꝝ audēt asserere ipi theologie p̄erēn
dā nisi fortasse inquīūt velit locis vbi pu
blica viget hereseos dogmatizatio. ita vici: q̄
si sacre scripture nullū alius sit officiū q̄ pa
tenteū hereseos extirpatio. t non etiā mores
cōponere: erigere spem ad celestia: discerne
re inter pcā: omo humanos instituto eos ad
diuine legis lineā corrigere fidē insup iam
plantatā ne euellat aut errorꝝ vitandā nu
bem obducat. q̄n vez ē mentū illud. Nō
minor ē virtus q̄ querere parta tue. Hec aūt
t similia sapiēter officia si p̄fatoria sint/
t viris domus ecclīastice rectoribus digno
ra. q̄ assidua litiū disceptatio nūq̄ nimis
tuos fugabuos humeris auferet: t vm cer-

monias q̄ uelū et innumeras ꝓfanationū ambages circūuoluere/iudices vo
strum. hoc pacto si primo ad memoriā re
duxerim aliud apli. j. ad Cor. vj. Secula-
ria xp̄i iudicia si habuerimꝰ ꝓtemnibiles q̄
sunt in ecclia illos cōstituite ad iudicādū.

Tercia consideratio

Per sacrias humanas templa ecclastica
et domus regimini/curā tantā impedere/
vt spūalis gubernatio pene deseratur/videt
nō mediocris occasio diminuēde spalitat
Curitat. Qui sublato fūdamēto cui spali
tas innitit: ob quā cumularius abūdauit
edificiū ruinā pati necesse est. Quāobrem
hoc in loco recordari placet illud qđ a Va
lerio li. vij. c.ij. sapiēs dictū ab anaxagoro
phicū ꝓpius athenis. Videte inquit ne
dū celū custoditis terrā amittatis. Certo
scitote. Videte ecclastica nedū terrā custo-
dite celū amittatis. Agnoscitis p hoc q̄ p
nitiosa res sit theologia e specula ecclastice
domus ejicere. ¶ Si expecta oia nōdū au
diuisti, neq; enī primo p speculatore po
sita ignorata. verūtā pte in alīq̄ domus
videbis stare. p iamtore mundanā timi-
ditatē vel timidā ignauiā/prava vaq; et
inepissima bostiaria/q̄ nec diuinū bono
rē/nec domus salutē in aperiēdo claudēn-
do ve ꝓpendit/sibi satis ē dū placeat mūdo
Venīūt indociles pueri vagi. moribus in
cōpositissimi. Affirmāt se alto claroq; san-
guine progenitos/familiares regū/ducūq;
amicos. miscēt cū probis minas dicūq; cū
Abimelech Judic. ix. Considerate q̄ os
vīm carō vra su. Quid agit nra ostiaria?
Moribus noi suo cōgruo vnē. formidat
tremit. et vt vbo satyrico vtar/ad mote re
pidat arūdinis umbram nil ausa negare.
Tales ad celsa ecclastice domus sedeo eue
dit/atq; illā implet ꝓpbetica maledictio-
nē. Dabo pueros ꝓncipes eoꝝ et effemina-
ti dñabūt eis. Esa. iij. Hi sūt q̄ ascenderūt
de domo regis in domū dñi. Hiere. xxvj.
Et q̄ velut Ozias ecclam violēta potestate
subintrāt. ij. Paral. vj. Si q̄ pares sūt cul
pa reformidet ne sibi aut deteriori pene ple
tanē. ¶ Ast alij q̄ iamiores sūt optimi he
lizeum ignorē. de quo Scā. xl. vij. scptuz
est. In diebus suis nō timuit ꝓncipem. q

in potentia nemo vicit illū/nec supplantauit
verbū aliq̄. supple depcationis aut cōmi
nationis/nō inuisi q̄ petere docet qui nimi
de negat. ¶ Dicet fortassis intra se tacitus
aliquis fieri ista opotere ꝓ qualitate tem-
poꝝ. vt ecclastice domui corroborario ma-
ior accedat. quasi ista. s. gemo sustentamen-
ta ecclie dei sint. nō xp̄c. Ecclesiā mihi cre
de sustinēre. fulciūt. decorāt: nō longuosa
mulanimū ordo in more decuriatoꝝ. nō fa-
leratoꝝ equoꝝ numerositas/nō aucupium
nō venatio. nō taloꝝ vsus. nō meretricum
sed sācti mores. humilitas. religio. pietas/
pudicitia. scripturarūq; cognitio. Et quā-
to ecclastica domus a plurībus impugnat
tāto sanctionibus exemplis regēda ē/ tscā-
dalosis ꝓmotionibus minus et minꝰ occa-
panda. ¶ Occurrit apud historiā nr̄am
alij hoies si non bestie sed potius spurcissi
me nominande sunt abiectissimi/spurcissi
mi/vilissimi/qui volunt intrare secreta do-
mus ac inde armeri aut satyricus/ q̄bus no
tū ē illud eiusdē Charus erit verri. i. pessi
mo hoi qui verrē rempe quo vult accusare
pōt/ꝓter qđ isti scortoꝝ et mulierculariuz
conditores sunt argumentationū et alioꝝ
quos effari pudet ne pudicas aures pollu
am submistratores. Ad quid? vt pnicie-
tem oīoꝝ suoꝝ libidinē expleant/ imo irri
tent. succēdāt. Quare sic? et inde cani ba-
beanē/ amenē/ timeanē. Quid vltra? Ini
ad beneficia diabolica petūt ingressum pe
tunt cū iniquis portionē/et eo importuni-
us et impudēti⁹ quo parua eis merita suf-
fraganē. ¶ Subeunt alij hoies sceleratissi
mi/bonoꝝ carnificatores. q̄ piuratōes ꝛ eccle
siasticā domū fieri audacibus nēdacioꝝ af
serūt/vt soli inuigilare/soli rēpublicā ꝓser
uare iudicēē. vt pinde sublimia dignitatū
scandāt loca. Ostiaria vo nra/tales vē. sed
lingua cōpesco. Scio ō q̄bus loquor. Ani
vex dixerit accusatoꝝ ēt inq̄t satyric⁹. Nō
aūt illud nouū est. Habes. j. Mach. qua-
liter venerūt viri impij ex isrl et alchimus
cū eis/qui volebat fieri summus sacerdos
et accusauerūt populū apud regē. Sequē.
Alchimū ꝓstituit rex in sacerdotū. Et vti
nam nullos mō alchimos haberem⁹. R.p.
nō sic. ꝓfecto nō sit sonāissima eccie dei
tuba/parisiēsis. vniuersitas compulsa silere

fuisset/non talem in suis deliberatiōibus
passa ēt calumniā. Silco de apertione et
visu clauis in vtroq; foro. curie scz ꝛ cōsa-
ntie/nec de collatione sacramentoꝝ loquar
q̄ nullis vinq̄ verbis/nullis eloq̄ntie viri-
bus/ne Tullius quidē exprimeret eos qui
in hac pte abutūt. ¶ Postremo cer-
nite quis in ecclastice domo locus pluri-
mis pastoribus locatus est. Aliquid ambitiosa
rapacitas. ꝓfusissime vo/talē e fonte abijce
pestē. seua est/crudelis/atroꝝ horrida/insa
tiabilis/truculēta. Credito eā oues pascere
errare. Expoliat/rodit/vorat enecat. Neuis
sima occasione p fulminationes excōmuni-
cationū fotas mittit. Suoꝝ insup satellitū
turbio magna voce. Terentianus illud in
ve chyra inculcat. sedulo te moneo et hor-
tor ne eniti q̄ te misereri quin spolies muti
leo lacereo q̄q̄ nactus sis. Audire tamē
debuerat Liberij eclarissimi rescriptū boni pa
storis cē tōdere pecus/nō deglutire. Sue-
tonius li. iij. Quāto satius tuum sq̄ fuerat
nō habuisse pastorem. Sic irato Jone/ fa-
bulosa ramis hydra transmittit. Sic prefi
ciunt agnis lupi/cerui sq̄ leones. Et sorimi
dandū est ne ad hanc iram peccata nra de-
um ꝓtauerint qui regnare facit hypocri-
tam ꝓpt̄ peccata populi. Job. xxxiij. Hec
ambitiosa rapacitas illa est q̄ reddit⁹ eccle
siasticos viripit. et q̄ gratie misstrare debu
erat. vili pcio compare compellit. obaudi-
ens xp̄o iubēti. Gratis accepistis grat⁹ da
te. Matb. x. Facetissima aūt in hoc loco sz
mordacissima ē ambitiosi rīsio. Nemo in-
q̄t gratio dat. q̄ nemo grat⁹ accipit. ¶ Ista
se oīam reputat/eoꝝ q̄ in eccia sunt ꝓuen-
tuū nō administratrice ꝓtra apostolicā dui-
nam q̄ sniaz. j. Cor. iij. Dic nos existimet
hō vt ministros xp̄i/et dispēsatores misterio
rū dei ꝛc. Prelatoꝝ itaq̄ ē idoneos ad di-
uinū seruitiū eligere. q̄bus sic electis ꝓmo
dū accessoriꝰ et ꝓ sua sustentatiōe cōpetūt
tpales fructus nō eligētibus platis. Et q°
pbat tū pbatissima deductōe. Durandus
iij. sen. dis. xxv. platos nullā sup vendicio
ne hmōi reddituū hīe licentiā. nullā a sy-
moniaca pauitate excusationē. ¶ Hunc
igit et ecclesiasticā domū q̄n talibus mon-
strio repleta ē spera. ꝓsperari. Spera viros
ecclesiasticos/apud ꝓncipes scrutinii pecteꝝ
ro bonorandos esse. et nō potius abiectis-
sime q̄n abiectissime viuūt conculcandos
Nā quoo ad reuerentiā maximā ꝛ ꝓpria
hereditarū largitionē induxit docta humi
lisq̄ sanctitas. Mirarer si nō ꝓ oppositum
stultitia/ſuperbia/rapacitas/ne quina/ad ir-
risionem eoꝝ indignationēq̄ ꝓuocēt/ad
retrahendū patricos manus suadēt. Cur
inquīt dabim⁹? Ut scz ista lanuginosa fa
tione inebrientē/luxurietē/voluptatibus oī-
bus impudētissime demergātē/vt omne eo-
rum sit studium aliene pudicitie insidiarij
opes fraudibus a populis rapere. ꝛ denicq̄
deteriores cē omnibus bolbus. Sed vt subi-
ditis q̄ quicquid delirāt reges plectuntur
achimi: ait Horatius. ¶ Satis superq̄ satis.
R.p. ad ecclastice domus eversionem erat
cecam ignorantiam in specula mundana q̄
timiditatem in ianua/ambitiosam rapaci
tatē super pascua collocare. ¶ Sed heu
nūq̄ solitarius est male sonꝰ aduentus.
Sed vt recte Terentianus laches conque
ritur/venit alind et alio malo/rumpit ec
ce interim in ecclastica sedeo furens di-
scordia/pertinacissimaq̄ dissensio. Et cuꝝ
ipis miseriarū omniū cumulus effundit.
Dici nequit quātas animarū stragesque
ve discrimina/quot odia/quales plagas se
cum adueperit. Nam duz finis est fit indi-
es seuior/et vix est qui sue depulsioni dili-
genter intendat. Ignorantia nescit huma
na timiditas non audet: ambitiosa rapaci
tas non curat: q̄d enim intensa rapacitas
(quia de illa loquor) totum per fas vel ne
fas occupare desiderat: mavult tamen (in
xta decretistarum regulam) partem habe-
re etiam iniuste: q̄ toto iuste priuari. Inq̄
crudelis ꝛ materne pietatis expers: horret
de integrat illud. iij. Regū. iij: Non mihi
nec tibi sit: sed diuidatur: ꝓcul dei et do-
minum fidem! que vecors impietas est!
Que ista demētia! Qualis crudelitas!
Vach q̄ tristi malignoq̄ sydere nati su-
mus: vt quid viuimus intuentes mala do
mus nostre nec obstamus! Que tanta in
hominibus inhumanitas et barbaries: vt
in eam in festo dissidiorum tumultu par
non queratur! En quo discordia ciues p-
duxit miseros! inquit maro. Expecta pau
lisper et non pico odiosum sed capitale cri-

monias quasdã et innumeras ꝓstitutionũ ambages/causas circũvoluere/in dicesvo stimo. hoc pacto si primus ad memoriã re duxerim illud apli.j.ad Cor.vj. Seculares igit̃ iudicia si habuerimus ꝛ̃ republicas q̃ sint in eccia illos cõstituite ad iudicã dũ.

Tercia considerato

Per silentia humanas tempanco ecclastice domus regimen/curã tantã impedere/ vt spũalis gubernatio pene deseratꝰ/videꝫ nõ mediocris occasio diminuẽde tpalitatꝭ Curita⁹. Oñ sublato fũdamẽto cui tpalitas innitit̃ ob quã cumulatius abũdauit edificiũ ruinã pati necesse est. Quãobrem hoc in loco recordari placet illud qđ a Valerio li.vij.c.ij. sapiente dictũ ab anaxagora phica Cypios athenienſibus. Videte inq̃t ne dũ celũ custoditis terrã amittatis. Certo sniam. Videte eccliasticã nedũ terrã custodiri celũ amittatis. Agnoscitis p hoc q̃ pniciosa res ẽ theologiã e specula ecclastice domus ejicere. ¶ Si expecta oia nõdũ audiui, negẽi trimõ p specie ore posita ẽ ignorãtia. verũtamẽ pte in aliq̃ domus videbis flantẽ ꝓ iamtor⁹ mundanã timiditatẽ vel timidã ignauiã/ꝓuaa vnq̃ et inepissima bestiaria/qz nec diuinũ bonorẽ/nec domus salutẽ in aperiẽdo clauden do ꝛ ꝓpendit/sibi satis ẽ dũ placeat mũdo Venit̃ in oculos pueri vagi. moribus in cõpositissimi. Affirmãt se alto claroq̃ sanguine progenitos/familiares regũ/ducũq̃ amicos. miscẽt eũ pcibus minas dicũq̃ cũ Abimelech Judicẽ. ix. Considerate q̃ os vrim ꝛ caro vra sit. Quid agit nra ostiaria? Mordibus noli suo cõgruis venẽ. formidat tremit.et vt vbo satyrico vtar/ad mote trepidat arũdinis vmbram nil ausa negare. Tales ad celsas ecclastice domus sedes ascendit/atq̃ illã implet ꝓbertiã maledictionẽ. Babo pueros ꝓncipes eoꝝ et effeminati oñabũt eis. Esa.iij. Ni sũt q̃ ascenderũt de domo regis in domũ dñi. Hiere.xxvj. Et q̃ velut Ozias ecclam violẽta potestate subintrãt.ij.Paral'.vj. Oz q̃ pastores sũt et cal pa reformidẽt ne silẽ aut deteriori pene pleraq̃ẽ. ¶ Alt aliq̃ ianitores sũt optimi beluinum ignitẽ, de quo Scã.xlviij. scꝑtuz est. Jo diebus suis nõ permunt ꝓcipem. ꝛ

in potentia nemo vicit illũ/nec sup̃abit est verbũ aliqđ. supple depcationis aut cõmi natiõis/nõ insaq̃ petere docet qui nmã de negat. ¶ Dicet fortassis intra se tacitus aliquis fieri ista opoꝛtere ꝓ qualitate temꝑ poꝛ. vt ecclastice domui corroboratio maior accedat. quasi ista. s. gens sustentamentũ ecclie dei sint. nõ xpc. Ecclesiã mihi credite sustinẽte. fulciũt ꝛ decoraũt: nõ longusta mulantiũ ordo in more decurtatoꝝ. nõ sallerato⁹ equoꝝ numerositas/nõ auctipum nõ venatio, nõ taloꝝ vsus. nõ meretricum sed sancti mores. humilitas. religio. pietas. pudicitia. scripturarũ q̃ cognitio. Et quãto ecclastica domus a pluribus impugnatãto sanctioribus exemplis regẽda ẽ ꝛ scãdalosis ꝓmotionibus minus et minꝰ occupanda. ¶ Occurrũt apud historiã nram alij boies si non bestie sed potius spurcissime nominande sunt abiectissimi/spurcissimi/vilissimi/qui volunt intrare secreta domus ac inde numeri aut satyricas/q̃bus nos ẽ illud eiusdẽ Charus erit verri.i. pellimo boi qui verrẽ tempe quo vult accusare põt/ꝓter qđ illi scortoꝝ et mulierculariũ conꝯitores sunt argumẽtationũ et aliorũ quos effari pudet ne pudicas aures offendam submistratores. Ad quid? vt pertinentem dñoꝝ suoꝝ libidinẽ explean⁹/imo ut irritent ꝛ succẽdãt. Quare sic? vt inde cari habeanẽ/amenẽ/timeanẽ. Quid vltra? Itti ad benefica diabolica petũt ingressum. petunt cũ iniquis portionẽ/et eo importunius et impudẽtius quo parua eis merita suffraganẽ. ¶ Subeunt alij boies sceleratissimi/bonoꝝ inimiatores. q̃ iurationes ꝛ ecclastica domũ fieri audacibus mẽdacijs asserũt/et soli inutilare/soli republicã ꝛlernare in dicẽ. vt pinde sublimia dignitatũ scandãt loca. Ostiaria vo nra/talem nõ sed linguã cõpesco. Scio ꝺ q̃bus loquor. Quivez dixerit accusatoꝛ eẽt inq̃t satyric⁹. Hõ aũt illud nouũ est. Habes.j. Mach. qualiter venerũt eiri impij et ait et alchimus cũ eis/qui volebat fieri summus sacerdos. et accusauerũt populũ apud regẽ. Sequit. Alchimũ ꝓstituit rex in sacerdotiũ. Et vtinam nullos mõ alchimos haberem⁹. R.p. nõ sic. ꝓfecto nõ sit tot sanctissima eccie domꝰ tuba/parisien. vniuersitas compulsa silere

fuisset/non talem in suis deliberatiõibus passa ẽt calumniã. Stileo de apertione et clausi in vtroq̃ foro. curie scꝫ ecclastice/nec de collatiõe sacramentoꝝ loquar qz nullius vnq̃ verbis/nullis eloquẽtie viribus/ne Tullius quidẽ exprimeret eos qui in hac pte abusus fuit. ¶ Postremo certe quis in eccliastice domus loco pluribus Jmis pastor locatus est. Nũquid ambitiosa rapacitas. ffortissime vo/talẽ et tris abijcet petẽ. feua est/crudelis/atroꝛ horrida/insatiabilis/truculẽta. Crecho eã oues pascere erras. Expoliat/rodit/vorat enecat. ꝛ leuissima occasione ꝓ fulminatiões etcõmunicationũ fortes mittit. Suoꝝ insup satellitũ turbis magna voce. Terentianus illud in de chyra inculcat. sedulo te moneo et hortor ne eritisq̃ te misereri quam spolies mutileo lacereo quãq̃ nacuo sis. Audire tamẽ debuerat Tiberij cesaris reseriptũ boni pastoris cẽ tõdere pecus/nõ deglutire. Suetonius li.iij. Quãto sanus tutiusq̃ fuerat nõ habuisse pastorem. Sic irato Jone/fabulosis ranis hydra translimitẽ. Sic pisciũ agnis lupi/cerui/q̃ leones. Et somnidandũ est ne ad bancam peccata nra detum ꝓtauerint qui regnare facit hypocritam ꝓpter peccata populi. Job.xxxiij. Nec ambitiosa rapacitas illa est q̃ reddit⁹ ecclesiasticos diripit. et q̃ gratis mistrare debuerat. vili ꝓcio comparc compellit. obaudiemo ꝛpo iubẽti. Gratis accepistis gratiꝫ date. Matth.x. Facetissima aũt in hoc loco ꝛ mordacissima ẽ ambrosij risus. Nemo indꝫ gratis dat. qz nemo gratiꝫ accipit. ¶ Jsta se oñam reputat coꝝ q̃ in eccia sunt. puentuũ nõ ad mistratricẽ ꝛ tra apostolicã diuinamq̃ sniaz. j. Coꝝ. iij. Dic nos existimet hõ vt mistros xpi/et dispẽsatores misteriorũ dei ꝛc. Prelatoꝝ itaq̃ ẽ idoneos ad diuinũ seruitũ eligere. q̃bus sic electis ꝓmodũ accessoꝛij et ꝓ sua sustentatiõe cõperũt epaleo fructus nõ eligẽtibus plano. Et q̃ ꝓbat ratio ꝓbatissima deducẽs. Durandus iij. sen. dis. xxv. platos nullã sup ven dictione hmõi redditus hẽ eternã. nullã a symoniaca pravitate excusationẽ. ¶ Nunc igit̃ et ecclesiasticã domũ q̃ñ talibus monstris repleta ẽ spera ꝓsperari. Opera viros ecclesiasticos/apud ꝓncipes seculi decertẽro honorandos esse. et nõ potius abiectissime qđ abiectissime viuũt conculcandos Pia quoq̃ ad reuerentiã maximã ꝛ ꝓpria hereditatis largitionẽ induxit docta humilisq̃ sanctitas. Durarent si nõ ꝓ oppositum stultitia/superbia/rapacitas/nequitia/ad irrisionem eoꝝ indignationẽq̃ ꝓuocẽt/ꝛ ad retrahendũ patricos manus suadẽt. Cur inquiũt dabim⁹? Ut scꝫ ista lautissima stipendia inebriẽt/luxuriẽt/voluptatibus obruãt impudẽtissime debacchẽt/et omne eorum sit studium aliene pudicitie insidiari/ opes fraudibus a populis rapere. ꝛ denicq̃ deteriores ẽ ordinibus hoibus. Sed ve subditis qz quicquid delirãt reges plectuntur achimi/ait Horatius. ¶ Sano supq̃ satisfacto. R.p. ad ecclastice domus euersionem erat cecam ignorantiam in specula mundanaz timiditatem in ianua/ambitiosam rapacitatẽ super pascua collocare. ¶ Sed heu nũq̃ solitarius est malus soꝛ aduenit. Sed vt recte Terentianus laches conqueritur/venit aliud et alio malo/rumpit ecce interim in eccliasticas sedes furens discordia/pertinacissimaq̃ dissensio. Et cuz ipis miseriarũ omniũ cumulus effundit̃. Dici nequit quãtas animarũ strages/que ve discrimina/quot odia/quales plagas secum adduxerit. Nam duz finis est hic indeos scinoꝛ/et vix est qui sue depulsioni diligenter intendat. Ignorantia nesat humana timiditas non audet/ambitiosa rapacitas non curat. q̃ enim intensa rapacitas (quia de illa loquoꝛ) totum per fas vel nefas occupare desiderat. mauult tamen (iuxta decretistarum regulam) partem habere etiam iniuste. q̃ toto iuste priuari. Itaq̃ crudelis ꝛ materne pietatis expers/horreo de interrogare illud. iij. Regz. iij. Non mihi nec tibi sit? sed diuidatur. ꝓcedit dei et dominum fidem? que vocum impietas est? Que ista demẽtia? Qualis crudelitas? Vach q̃ tristi malignoq̃ sydere nati sumus? et quid viuimus intuentes mala domus nostre nec obstamus? Que tanta in hominibus inhumanitas et barbaries? vt in eam in festo dissidiorum tumultu pax non queratur? En quo discordia ciues produxit miseros inquit maro. Expecta pacem sper et non pi. p odio sum sed capitale cri-

mera ait. Reuinda reſtaurada q̄ eccleſie domo vbi facer. Adeo res malo loco ſita eſt. adeo nō miſeret oīūpotēs: deſpano ni prima miſeratiōe. ¶ Et puero mile rebē dic. t hoc imperabit oīpotēs nr̄a et cor ꝓmat. q̄ tot malo ꝑſta t obuia ni deiecē eā dum ſtu ē. nou ad oēm puerū. Adon ſtra ſi potes quot parietes ornēſq̄ gene raleo ad dīne mīe concordie implorādā ecle dnaet ſē. q̄ undiq̄ ieiuna. Quo ad extremū mox emendans: Relege ō ſingulas in bi blia de malis hiſtoriis. die te deorbaneſti ciſſe nūq̄ eos a tribulatiōibus t ſalma tionibus q̄ plurimas ꝓpelle ſūt fuiſſe libera tos. Quīq̄ in ſacco t cinere humiliarent. q̄ uiſq̄ oratiōnū generaliū t ieiuniox frequē tia diuinā placarēt offenſā. Ita ē ꝓma t re ca pacis adipiſcēde via. ponas q̄ per indi gnā poenaꝝ ꝓmotionē aut matre Aguri nēū. iij. Reg. xij. Nō aſcēdemo neq̄ bella bimus ꝑ fratres vtros filios ſūt. reuertaē vir in domū ſuā. vulnus enī antea fomēt̄ ſua tionibus temperādū eſt. q̄ viuā ferro carnē reſecare. ne obiungat illud Lucani. exciſit medicina modū. ¶ Sz p viſcera miſericor die dei nr̄i miſeamur tādē q̄ deū q̄ poteſt et debetis atq̄ ſuccurrite. Ite in viam eccle domū t molli pectore puſq̄ oculis deſola tionē ei⁹ inſpicite. accingimini velociē t viri lis generoſiq̄ animi robore. ad defenſiōez ei⁹ et aduerſo ꝓſurgite. Audete tādē aliq̄d vīa virute dignū q̄ olim etas celebret. q̄ fa ciat vos fama ſup ethera notos. q̄ ad vltimū etna vos ſolicitate coroner. ¶ Difficile ē fateor. ſed cēdit in arduis virus. Adeniq̄ auxiliator dño mox et bona coperiēt. Sin uūc. rōnē date quo pacto de eccla vinitis. cur talēꝝ a dño diſpēſādū ſuſcepiſtis? Nul la hic vulnera tolerāda ſūt nulla mox ſt. Et hec ni ſi exigerēt ꝑ greg. ſalute ſubeunda erāt. Extraneo nulla eſt ſi vitis opib⁹. imo nō vīus ſed ꝓpi. ſi bonoꝝ b⁹ hoīs. ſi caduci ſedib⁹ in tāto vinctū t momentoꝝ diſcrimi ne patis. Mea q̄dē opio q̄ bi q̄ negligētā viam in inferno purgatorio ve torquetur. acrima voo lamētatiōe aīa indicē expauē ſcādū crudelēdi accuſat t inculpāt. Et q̄ fugiēt cū vindicta ad venerit infeliciſſimi ſūt bonoꝝ dei vinēo manus euadere ſtidus ꝑditiſſimi hoīm? O hoīm inquā

tionē infernalis curaliū furiaꝝ t vere infer nalis domus ē. Adeamor. iij. t etiā. vj. Quibus apta ē vox illa Iob. Infernus do mus mea ē Job. xvij. ¶ Poſſem t in alijs mea ē Job. xvij. ¶ Poſſem t in alijs portaꝝ domibus eccleſticos viros oſſideret cū truci polipheno. Enei. iij. Cū ſeuo li chaone metamor. j. Cum fure caco. cicido. vij. Cū ſacrileго buſyride Tragedia Se neca ꝓma t vlt. Cū ebuſte vulcano. Enei dos. viij. Et i labirinto Dedali metamor. vij. Cū ſemifero minotauro. Et ita de plu rimis ei⁹ mox materia. ſz omittamus. Nō ē ſobria res in tā vaſta t tremēda eccīe tēpe ſtate / operoſe fabulosa ꝓſrere. ¶ Lom monuiſſe ad extremū ſuffecerit eccleſie eos viros / domus ſue negligentes / et ſi q̄d in eis pēne ꝑuerſo ē / ſi q̄d vitiſici dei. ſi q̄d ad deū nimoꝝ l'amoꝝ / ſi vlla oēniq̄ mor bi etno ūq̄ incēdioꝝ fomēta dano / ne uſq̄ſq̄ primo ꝑſpiſcat redeat acceleret / audiatq̄ myſticio obſequio inuitāte ꝑm ad curā huius domus ꝓpiā. Vade inquit in domū meā. Dicere ꝑm credito. Voli iuſtū ꝓtemnere dño ſū / q̄ ſcipio vade Luc. vj. Dicebat cen turio dño militū. Dico huic vade t vadit. ¶ Et ſi puderet hō ꝑceptis hoīm obedire. ſaltē obedienē pare deo. Behinc eꝝ ne ſis ſugere dato tibi officio / t vade i domū tuā Pā oſtēdit ſm apli ſniam: ꝑm ē domui ſue bene ꝓpoſitū. j. Timoth. iij. Exemplo ioſeph q̄ gubernabat creditā ſibi domum. Geñ. xxx. Et. ij. Paral. xxx. dicebat Eze chias. Mūdate domū dñi patꝝ veſtroꝝ. Deñ. Sacerdoti in greſſi ſūt templū dñi vt ſacrificarēt illud. Et vana vetus ecclia ſerno iſte erat nr̄a / nō ita polluerēt domum dñi. ¶ Ad extremū dz ad hoc allicere pio prietatis rō / q̄ nō in externā ſed tuā domū mitteꝝ. Ob hoc Geñ. xxxij. dicebat Ja cob ad Laban. Iuſtū eſt aliqñ vt etiā pui dēā domui mee. Et eccleſtici debēt ꝓuide re et nō ſint domus oīonis domus negoci ationis. Joh. ij. Me ō domo pie ſanctitatis vere introgeē illud Mich. vij. Nūqd ſpe lūca latronū facta ē domus iſta? Et alibi. Quid ē q̄ vnus meus ſcait in domo mea ſcelera multa? Pe inſup maledictiōis illi⁹ ſit ꝓceps. Ve q̄ opulēti eccle in ſyon in gredieres pompatice dom̄ hierlm. Amos vj. De q̄to Ozee. ix. Ejcā eos de domo mea. Per oppoſitū bonis inſtiſq̄ eccleſtici co t domū eccle ſm recta regimīa regulam introeuntibus pollicē dño. Eſa. lvj. Lēti ficabo eos in domo oīonis mee: hic in pre ſenti p gratiā t bone ſcie trāquillitatē. t ā futuro gloriā t celeſtis domus ſolidatatem. Quam nobis preſtare dignet ꝛc. Amen. ¶ Finit ſermo matutinalis.

Sequitur collatio eiuſ

dem ſimonis de reliquis duabus domib⁹, ſcz ꝓpie ſcientie t celeſtis glorie.

D imperialē ſummi regis domū / fidēter ea dimus inua uitatos egētes: ſi nō eam ō de coto erroꝝ pollūtos violaue rimus. violata quippe immuni tas. Immunitatis locū nō relinqt. Violāt aut eam q̄ eā q̄libq̄ vicio ſordidatā aſſerūt ꝑ ꝓphetās oraculū / dominꝰ tuā dñe decet ſanctitudo in longitudine dierꝝ. Quis vnq̄ locus. R.p. dei electior ſingularioꝝq̄ dom⁹ fuit q̄ maria / quā ſi decet ſanctitudo in lon gitudine dierꝝ nullus penitus dubio vite dies vltā horā a ſanctitudine ſecludit. Vocē ꝑm pia crudelitate ꝑſtēteo ad hāc domū refu gi vnanimes occurramus / occurrentes ve neremur / venerātes implorem⁹ / implorā teo ſalutemus / dicēteo Aue maria. ¶ Va de in domū tuā: vbi prius.

Adcirco trāſſumptio

nibus metaphoriſq̄ ꝓdicātes vtimur. q̄ nus nouaꝝ / minus faſtidiat varietas / t s co gnitis ad appbendēda magis ignota ſub necteret t ſubleuet. Quia eſti nobis (exempli gra) dom⁹ materialis ſenſu q̄dianoq̄ vſu maxime cognoſcit. p illius ſimilitudinem quaſi p verbiculū aliqđ in occultaꝝ rez. ſcz conſcientie t glorie comp̄henſionē facilius eleuamur. ¶ Hec me cōſideratio ꝓmouit / vt poſtīralem thematis noſtri domū ō ea poſtmodū p allegoriā tanq̄ de eccla diſſere rem multis quidē verbis ſed p rei magni tudine ac etiā dignitate indigniſſimis vel pauciſſimis. Nūc q̄ in me cadē cogitatio ē ſicut policimo ſum ō ad cuncta. ordinan da o mandaq̄ ſcientie domo tranquillior ſm trāſcurrat qui ad noſtros nos reuo cet retorqueat atq̄ reuerberet. Recto ſiqui

mem mit. Et reuenda relatt leuda q ecclesie domo vbū fuerit. Adeo res humano loco fra ca est. adeo nō miserē ocupatōis despano ri prima mitrat vndē. ¶ Et parua male relicte sūt: hoc impetrabit omnis nra et cor ptumat. q tot malis pilla r obruta ii deiect nō dubitabūt. nouā ad hūm puenīe. Dom stra si poera quot pati deo o: ōnesq; generales ad dnm nr̄m cū deuocte implorandos eccle bonet ifl. q indicta ieiunia. q̄ssa ad extremū mog emendatione? Relege th singulas in bibl de iudeis hist̄ias. ellie et. deo bunt si nō eos a tribulatōibus r infirmatibus suis plurimus gpelle sūt fuisse liberatos. q̄s q in sacco r cinere humiliarent. q̄ nūq; o: ationū generaliū r ieiuniog frequēta diuinā placarēt offensā. Jtē ēpma r rectā pacis adipiscēde via. ponus q̄ per indictā poenitē. pmotionē aut matrē sāguinēū. iij. Reḡ. xij. Nō accēdetis neq; bellare huic? fratres vros filios istī. reuertat vir in domū suā. vulnus enī intra fomēt̄ suauiorib? temperādū est. q̄ vinā ferro carnē resecare. ne obangat illud Lucani. excessit medicina modū. ¶ Sz p̄ viscera misericordie dei nr̄i misanuis tāde q̄cū q potest̄ et debetis atq; succurrite. Jte in vtam ecclie domū r molli pectore pisq; oculis desolationē eius inspicite. accingimi velociē r viriliq; generosiq; animi robore. ad defensiōez ei? et aduersus p̄surgite. Audete tāde aliq̄d vlā tante dignū q̄ olim etas celebret. q̄ facta vos fama sup̄ ethera notos. q̄ ad vltimū cēna vos felicitate coronet. ¶ Difficile ē fateor. sed tēdit in ardua virtus. Aderiq; sunt ruri: dño mor et bona operiēt. Sinaūt. nōne date quo pacto de ecclia vinitio. cur talētū a dño dispēsādū susceptū? Vulnera hec tū si reciperēt. p̄ gregē salute subeunda erāt. Excusatio nulla est si vtio opib? sino nō vtio sed p̄fusi honorib? ficio. si caduci fedib? in tuto vinēti r mortuoz discrimine pono. Mea q̄dē opio q̄ hi q̄ p negligētiā viam in inferno purgatorio ve ro querunt. accruna voo lamētatōe aīa iudicē expauit sūdū euadēdi accusāt r finaliē. Et q̄ flagitēt cū vindicta ad mortē infelicissimi q̄ hoz rēdas dei vltōis manus euadere p̄sidius pdictissimi boim? O boim inquā pdictissimi qualit̄ euadere p̄sidiū? ¶ Ut uero timeo ne incassū vba hec ne abiecta r surdis. et (vt grecū ē) pucrbiū) asino lyra cāgāt. Et q̄ sic ē vendāt? rapiāt lacrymis? dulcedine? pugnēt? pungāt? et ecclesiā eam domū piculis expositā deserāq; relinq̄nt r ita herde relinq̄ūt plurimū tm alias domus se trāsferūt. p̄terea obsurdescūt ecclie clamoib? dolorib? ei? ruinā. ¶ Et i quas domos abierūt. si introgreddī ē (si res ista lasciuie paterer) i pos ad visendas poetas? domos eius grasse. ¶ Quosdam apud Virgiliū. j. eneid. in tenuia eolie vētoq; regia domū. Et hi sē q̄ assiduo sugebat flatibus tumēt/vel vt euāgelico exemplo vtar. q̄ arūdo sē vēto agitata aut q̄ nauicula pene in hoc mūdo sali vasto turbine illidūt scopulis/et in rapidos syrtarū fluctus obruūt penetq; demergūt. ¶ Alij apd Ezechielē fluctuā in argumanticon male iocum dā spurcide veneī domū frequētāt. q̄ libidinibus ob scenis immersi/illas desp̄atas libidinū vel voluptatū voces ejecerunt. Ezechiēl et cū tedio ē ipso vite nr̄e. Venite igit fruamur bōis q̄ sūt/nō nos p̄ceat flos ętatis coronem? nos ros? aūq; marcescāt/nullū sit ptatū q̄s nō p̄teāt luxuria nr̄a. Sap̄. ij. ¶ Quos dā susāpit Ouid. li. iij. metamor. in atrā domū luminā? meridie/q̄ bonoiū laudibus intabescūt et negūt cū eis deq; pacifice loq̄. Ecclī. xxviij. Stulto sapiēti q̄ non recto oculo aspiciebat dauid. j. Regum. x. Partēq; collocat idē ouid. li. xj. in sapoulcra in habitu in somni domo q̄ cum famis vginibus dormitauerūt oēo r dormierūt. ¶ Ab eode introduc̄ pallentia in egrā marcide famis domū. li. viij. Quos auri sacra fames macerat r exangues reddit. sp̄q auidis faucibus aurū hyantes. qt non impleāt auarus pecunia. Ecclī. v. Jncolūt nō nulli (apud Statiuz. theb. li. vij.) ferreas cruēti martis edes. De q̄bus dicā p̄ illud ij. Machi. ix. Bella nutriūt r seditiōes mouent. Lōtras quos pū. imp̄cat. Dissipa gētes q̄ bella volūt. ¶ Alijs placet strepidula loquacis fame domus. Mach. x. Qui cū athenien? sib? ad nil aliud vacār: nisi audire aut dicere aliq̄d noui. Act̄. vij. Et vt Naso ait. milia rumoz p̄sulq; vba voluntant. ¶ Domū q̄s mireris quibusdā in dec

tione infirmabit ctra illū furiat r vere infernalis domus ē. Metamor. iij. r metā. vi. Quibus apta fuit illa iob. Jnferna domus nra ē Job. xvij. ¶ Polliciti r in alijs portaq; domibus ecclīcos viros oīderet cū cruel polipheno. Eneid. iij. Lū seuo lichaone metamor. j. Lam fure caco. eneido. viij. Lū sacrilego hasyride Tragedia Seneca p̄ma r vlt̄. Lū ethuāte vulcano. Eneidoo. viij. Et labor into Dedali metamor. viij. Lū semifero mīnotauro. Et ita de plurimis in? nioz merita. q̄ omittamus. Nō ē sobria res in tā vasta r trementa ecclie tēpestate/operose fabulosa p̄ferre ¶ Lom monuisse ad extremū infecerit ecclīas eos viros/domus sue neglectores/ vt sic in eis pacne vnius ē/sic ad vindicta dei. sic ad deū nimoio l'amoz/si vlla deniq; motio ethnoiq; incēdioz formidatio/vnusq; p̄nno ipse sibi cat redeat acceleret audiatq; mysticos ebios inuitātē ip̄m ad cētā huius domus papuā. Vade inde in domū tuaz. Dicente ip̄m credito. Moli iustū p̄ remnere dño sū. qt̄ p̄cipio vade Luc. xj. Dicebat centurio dño militū. Dico huic vade r vadit. ¶ Et si pudet o hō p̄cepis boim obedire. saltē obedienē pare deo. Behincē ne sios fugere dato tibi officio/r vade i domū tuā Pā oslēdit ēm apli sniam: ip̄m ē domui sue bene p̄positū. j. Timoth. iij. Exemplo ioseph q̄ gubernabat creditā sibi domum. Gen. xxxix. Et. ij. Paral. xxix. dicebat Ezechias. Mūdate domū dñi patz vestroz. Deū. Sacerdoti in gressi sūt templū dñi vt sanctificarēt illud. Et vanū vertuo ēt sermo iste erat nr̄a/nō ita polluerēt domum dñi. ¶ Ad extremū oz ad hoc allicere proprietatis nō/qt nō in eternā sed tuā domū mitat̄. Ob hoc Gen. xxxij. dicebat Jacob ad Laban. Justū est aliqs vt tenā puellā domui mee. Et ecclīastici debēt puellare vt nō fiat domus ei? nō ia domus negotiatiōis. Job. ij. Ne ō domo pie sanctitatis vere introgrē illud Hiere. vij. Nūq̄d spelūca latronū facta ē domus ista? Et alibi. Quid ē q̄ dilectus meus facit in domo mea scelera multa? Pe in sup maledictiōi illius sit princeps. Ve q̄ opulēti estis in syon in gredicetes pompatice dom? hierlm. Amos vi. De q̄bus Ozee. ix. Ejecā eos de domo mea. Per oppositū bonis inflisq; ecclīasticis r domū eccl'ē m̄ rectā regimis regulam introeuntibus pollicet̄ dñs. Esa. lvj. Letificabo eos in domo oīonis mee; hic in presenti p̄ gratiā r bone p̄scie trāquillitatē. r in futuro gloriā r celestis domus felicitatem. Quam nobis p̄stare dignet̄ ip̄e. Amen.

¶ Finit sermo natiuitatis.

Sequitur collatio eiusdem sermonis de reliquis duabus dominicis q̄ssq; p̄ scientie r celestis glorie.

A

D imperialē summi regis domū/fidēter vademus immunitatis egētes: si nō eam ō decoro errox pollutēre violare rimas. violata quippe immunitas. immunitatis locū nō relinq̄t. Violāt autem eā qui eā dēcūq; vicio sordidāt allegāt? p̄ beatis oraculū/domuz tuā dñe decet sanctitudo in longitudine dier. Quis vnq̄ locus. R. p. dei electi? singularis? q̄ dom? fuit q̄ maria/quā si decet sanctitudo in longitudine dier: nullus peccatū dubio vite dies illā bota a sanctimonie secludit. Vocēpim pia crudelitate p̄sitēte ad hāc domū refugi venanimes occurramus/occurrentes venerem?/venerātes implorem? implorantes salutemus/dicēte Aue maria. ¶ Vade in domū tuā: vbi prius.

Adeirco trāsumptio

nibus metaphorisq; p̄dicātes vtimur. q̄ nus noua/minus fastidiat varietas/r a cognitis ad appbendēda magis ignota subnecter r sublevet Quia ei nobis (exempli grā) dom? materialis sensu q̄dianoq; vsu maxime cognoscit. p illius similitudinem quasi p vehiculū aliq̄s in occulta rez. scz conscientie r glorie comp̄hensionē sa alius elevamur. ¶ Hec me cōsideratio pmouit/ vt post Nālem thematis nr̄i domū ō ei postmodū p allegoriā tanq̄ de ecclīa differem multis quidē verbis sed p rei magnitudine ac etiā dignitate indignissimo vel paucissimis. Nūcq̄ in me cadē cogitatio ē sicut policitus sum ō adeunda. ordinanda ornandaq; p̄scientie domo tranquillitas fmo trāseuntat qui ad nos p̄ nos remoueat reloz queat atq; reuerberet. Recto siqui

Gen vidisti post inclusionē ad regimē ecclie. ꝺ exhortatione componide plenie audiē. qi (vt aplꝰ ait.) Timoth. iij.) Di quo domꝰ fue fidē nesciꝰ quō ecclē ſue ꝺet diligentiā habebit? ¶ Ꝺiligenter vero ꝺebo quibus ſerpꝰ mens oīa camerarie tractauit fuit ꝺe anla exortꝰ eſt. incipe. et ꝺe tradit auctoꝝ ꝑtinuit illud fuille ſpolliniꝰ ortꝰ ulū. Plofer teſtim. Inde ē illud Iuuenalis ¶ Ecce occurrebat gnom ſe. ꝑtem. Agendū et memoꝝ tradendum poſtea. Duic ꝓfornia ē ꝑbij monitio. Te oū habita vt nouis ꝙ ſit nīa carta ſuppellex. Et ꝛc. Pie te ꝙturis extra. Dic tandēq; ſiliam thema noſtꝝ ꝑ ad mores ꝺeflectēs inſinuat. Prime quod aiūt ē ne cere. vade in domū tuā ꝙ habita tecū. nō ipſum cognoſcere ¶ Quot itaq; plurimi qui a ſemet longe pgrinātur: et ꝺiſtrorū parā ſtio tūq; mōe ē nullibi ranue ꝙ in domo ꝓpria mota ſede nullibi molestiā. Mirabile dictu Eoo ꝺnō in ſua ꝙq; regale ꝙ apud ſi ſpōe regnare ꝑ patria ꝺeſerūt cū adolatōe rāt ire, ꝺetractōe mīe mulieruliq; gregis ꝺolutāt cū libidine frequētiſſime ꝺo inf suos argenti ve ca malos mordāt, nutrīe rapidiore nauigāt maria terra gnolant, bona repūt pa ui humiliaūq; curarū varietate mūdiale ſcopiā teneri. Cui apud ſe ſi ꝙrat, illud habebit rhilo. ꝓuer. vij. Fili e vir ī domo tua. Dez quibꝰ vere domꝰ ſuā erat nec ſe oſtrat, mondano ē ꝙ vocē ꝛꝛ ſalutēris Vade in domū tuā ¶ Et quidā ſuā tem oppoſitōe ꝺebem, volunt ꝺicere ꝛꝛ tactus appellatōe domū ꝺeuime vide ſe ſi ꝙ ſpūalem rationē. Ꝺe quinq; ꝺicunt quidā modū ꝓbatū Pelli. ſ. ſ. ſ. cōtrario influentiarū ꝺiſtinctū domū ꝓpriā ꝛꝛ viri et mulieris ſingo q; et liberos ſocios ꝺebāt ꝺiligenter compoſi. Quidā aūt ſeruos ꝺebere ꝓpriā ſibi poſſe ꝓuideri ꝓ miſtro Et ita ꝛꝛ hac locutiōe ꝺeo ꝺebitū ꝓcipue imperaūt inf vig ꝛꝛ vnoꝝ. ꝺeſponſatum vnde ſup ſeruū ꝓuerū vel regale plus ꝺebitū. Singulis poſt ꝺecē ſingula mbꝛa aſſūt. ¶ Pole aūt mihi credere ꝺebere ꝺebere eſſe ꝺebere mōſtrare. Ꝺe mōſtrare ꝛꝛ mōſtrare ꝑ mōſtrare ī Aug. in ꝺe ſpū ꝛꝛ aīa. ¶ Ꝺe rōi ꝙ ꝓ ꝙ ꝓ ꝙ ꝓ

liberabere se debebit. inq; et ipē vehemen-
tissime admonebat. ¶ Ita dū ad tēpm no-
stre salutis redimo vacabat illud. Virgilij
eneid. vij. Ipse domū fera; ignibus se nocte re-
debat. Dōc pacto tecū multa loquerer pte
optē tibi aure ne male loqrēr. Doc mō apō
te cōtā deo causā tuā ages accusatoz tui se-
uerissimus. Idemq; verax testis et index
equissimus. ¶ Agere aute hoc vigilāntiā
sedulitate ī aurib⁹ tuis sp insonare putā
uerim illā vocē ppbete ad Ezechiā. Dispo
ne domui tue quia morieris tu. et nō viues
Esa. xxxviij. O q̄ valet pīus recordatio
q̄ in pspera simul et aduersa holem san-
cto timore pauidū. et qō amplius est liber
efficiat et mūdi ptemptorem. ffacile inquit
Dieto. permittola ꝛc. ¶ O q̄ felix som-
nus ille erit alacris liber et tranquillus. post
hmōi recognitionē sui. Anima itaq; tanq̄
in sinu iacerat dei secura plissat. reiectis fe-
doz damoniorz ampleribus. Illā topēs in-
ter abominādos ampletus diaboli alis dor
mit. quoties precū mortalis pfida impe
tuosa requisierat. ¶ De mane vo intellect⁹
ipsū oculatissimā. paidcriā cū tnēoria ī spe
culā mittat. que diligēt. puisōe ac solerti
ola occurrēta examiet atq; denūciet. ne q̄d
inopinatū ne q̄d subitū. ne q̄d impmedita
tum surrepens turbet. aut ne p insciemā
valia ptermittat. ¶ Potro ipi volūtan
quā sponsā holem in domo posuim⁹. h' A
obseruāda erūt. fides chori et castitas inte-
gerrima: ꝑsideratio q; sensitiz domus sue
put int malicios forte ꝑconia a salomōe
positū ē. Suspectos habeat oēs temptatio
nū malarūq; cogitationū introitus: certus
aduersoꝝ atq; iacturaloꝝ insidias. Si
pallauerint forte fenestras impulerit; cō
fugat illico ad intellectū. reo ipsius et incō-
sulto nullos sui sapiat. Si alloq; blande ex-
poscit. obstet desecat. Sirenes sunt suā can-
tu sopūt et demergāt si suos petās ample-
xus cito rapiat. latronū mozē gemunt. am
plectant et perimāt. Si blanda frons et lu-
uis ꝑstudiē nō ꝑdat. arm dēt et irridet. se.
Si puella. puellis accumulet non credat.
Quotidiana ē. puerbiū. magni sponsatio
rara et plurimū fides ē. ¶ Leteq; si falsa cā
salumq; obtepe aut vi palā irruere conen-
tur bonis. ꝑpugnatoribus a se ꝑpulsis virili aui
mositate aut depellat aut diro vultu tacri
bus vbis increpet dicēs. Deorsum vos ma
lignissimi seductores nil mihi vobiscū. Ab
ite hinc pculcū odio vīs: vestrisq; frau-
dibus. qui intus vos ī cauerne nouī. scio ce
te q̄d q̄ras meā quippe ꝑfectionē meaz
infamiā. meū denigrāti mortē. Et hec ego pa
tior miser. nō haā berle. nō volus assen
tā. Quāobrem aiolate celeriē. aliā queri
si potestis. quā vīa blādimēta et male sua-
sa vba allaqent. q̄ vīis credula sit leuoanī
io. Me interim sinite. q; nō sum quā puta
tis. aut q̄ vīo digna sum ludibrio. Dicet
sili voce et ex volūtate spōsa. aduersus tem
perationū malarūq; cupidinū insultus. Ca
ueat ne eoz cinaliis se ligari aut manibus
prendi sinat. vel facibus succēdi. Obstet
totis conatibus nervis: impetui primo. me-
mor tragici illius in hypolito. q̄ blandem
do dulce nutrimit maluz/sero recalsat ferre
q̄s subijt iugū. Sciat ꝑterea q̄ femia mol
lit/et semplanie negōio/petere docet tā mo-
net. ꝑfectissimā. pīus volūtatē diuinā. et
beā gloriosaq; ple secundā. q̄ se formicanja
hmōi suggestionibus non limisauerit. infeli
cissimā vo si talibus serpīā exposuerit ꝑcu
tiendā. q̄ infantissimi moo monstruosissi
mosq; et viperoso petoz ferus gignet ī pa
rentē suā armatos. sicut leonē lupbiciuum
rie potū/canē inuidie/vitia de silibus per
q̄ cruciabit lacerabit/perimet. ¶ Ad vlī
mū corpus tuū q̄ effetus boe/domuq; pe
nidebisq; ne ocio torpeat. Maligne natu-
re/abūde suaviterq; pasti recalcitrat. Im
pinguatus exurit iugū et vehiculum. ꝑfrin
gat. reiq; deijcat. ¶ Audistis q̄bus studijs
domus ꝑpria regēda ē. q̄bus exercenda
disciplinis. quanq; fastidij nimidus multa
ꝑterā. Hūc q̄d ex te vagabūdus incedis.
Precurre pōr in domū tuā. Ecce. xxviij. et
tenebre cōi holm stulticia crime. de q̄ hiero.
ad Sabinianū. Solemne mala dom⁹ nīe
scire nouissimi/et liberoz atq; iuuenū vitia
vicis cantibus ignotare. Ita ē. aliene do-
mus curiosi sumus/negligētes nīe. Vna
idcirco nīa vlāmi cognoscamus. hinc irri-
demur. hic nō placētes. fabule pōlo et ri-
sui efficiamur. Quos ꝑ bene iubet pīus (vt
ꝑmisi ī repeto) Tecum habita. et nosse q̄
sit tibi curta supellex. q̄ui sci q̄ virtū pos
sessione vel pfectis deliciis. ¶ Vade igit
in domū tuā ī cū palinco surge p ꝑmissionē
tolle grabatū potoz p ꝑfessionē ī p sanisfa-
ctione. In domo tua vigilās. otiaq; pma
ne. illic expecta. ī cū aduenerit dño ꝑfectum
aperias ei. Deo inqt ad ostiū ī pulso. si q̄s
audierit vocē meā ī aperierit mihi ianuam
introibo ad illū. ī cenabo cū illo. ī ipe me
cū. Apoc. iij. O miserimū te. si abierit. si
nō tāto hospīa festinabūdus occurreris. si
nō inuitaueris dicēs. Mane nobiscū dñe
quīa vē. Nec mō inuites sed violenter (et sic
loquar) trahe. verecūd⁹ em hospes ē. vult
cōpelli. ¶ Quo introducto ffm certati do-
mū exornēt/nulle reperiāt ire ī rance. nul
lus cupiditatis pulvis/nulle caninaz rixa
rū aut auraz mordacū/clamores audiant
Sz et vtor tāq̄ vīus abūdās in laterībus
domus tue cū liberis tuis bonis. ſ. affectio
nibus ocursum cultu festiuitatiq; ꝑcedat.
Sternat domus tapetis bonaz cogitatio
nū. virētibus herbis bonaz operationū spar
gat. ī oībus veniāq; sactoz desideriozq; flo
ribus pulcerrime distinguat. Ponat mēti
sā pietatis autoritatimā sellā obedientia. fo
cū charitas accēdat. mīstret fides candela
brū. ī lectū ꝑtemplatio substernat. linthea
mina vo vt pura sint abluant a ꝑtrinōe. a
ꝑfessiōe vēnālida aeri exponāt. q̄sq; domū
eriocabit sanisfactio. Hec omissum sit illud
q̄s de galeatione ī barcade deoz hospīb⁹
Plauto ait. metamoz. vij. Sup oīa vultuo
accessere boni/hilarē cīm datorē diligit deꝰ
ij. Loz xx. Repēdet nō dubita vicē deꝰ ab
eoq; audies. Hodie huic domui salus fa-
cta ē. Luc xix. Q; si vercaindū tecū diuina
nū carēta ꝑspexerit. cōpellabit te ij sdē vo
cibus qbus et ander Enee. Aude hospes
cōtenere opes ī te q̄z dignū finge deo. Que
sta dignitas. R. p. quāta sublimitas ē ho
spitem diuinitatis? Ita fit cīm si domū no
strā nō deserierimus: sed attēto studio exco
luerimus. q; nec gētium poeta siluit Statius
thebaid. vij. Nulli ꝑmissa metallo/forma
dei. mēteq; habitare ꝑspecta gaudet. Pro
pterea pīis sapientia cōsidesse animo deli
cie sunt ē. cū filijs holm. Sap. viij. Unū-
quēq; nostz hodiernus dies hortatur. mo
net. imperat. vt patuo sit. ī oz q̄ ex se sunt
curā deserat supīus. Vade inqt in domū
tuā. quod fuit thema. ¶ Admonere potes
ꝑm: q̄d ffas seruatus villas ī tuo: eripe te
velocit ī vade. i. Regū. xvij. Vade pacifice
in domū tuā. Quia sicut anis transmigrā ī
ō nido suo vanje pieul expolita ē: sic vir q̄
relinqt suū locū. Prouerb. xxvij. Ecce q̄d
ffas picturus: tuā pete alacrē domū. Deut.
vj. Meditaberis sedens in domo tua. quē
admodū beliziens sedebatis domo sua. De
dendo em ī descendo ffm pīm: anis sit pru
dens. Quidā vo nō in domo sz in monu-
mēto manēt Luc. viij. qt inē obscena vici
orū cadauera volutant. Tertio q̄d ex ffas te
visurus domū intra sagacē tuā. Ecclesi.
xxj. Manet vna q̄sq; apud semetipsam
nullus egrediat de loco suo. Hec tanta de
domo mozali holo ꝑcepta sint.

D Tunc ō adeunda inf anago ¶ T
gia beatifice domus habita-
tionē: quartā ī hanc supīmā oīo
nem terruri filiū admouimus. ī
eam finire patimini ꝑcoz: finis est: equani-
miter tolerate. Vade in domū tuam. Dō
viatoz. hō terre incola. hō q̄ pegrinās non
habes hic cōpositā ciuitatē vel domū ma-
nentē: sz futurā inquo. Eya rumpe morā.
fugā ꝑcipita: nō in via terminum. nō rapi
dis in fluctibus portū ꝑstrue: ꝑperat cur-
su vita citato ait tragicus. seleq; in occa sur
volucer ruit: ī negligio eu tū dissimulāte: ī
medio in itinere stratus iaces. vbi si te vici
na dire mortis nox occupauerit. herde peri
sti. ī de te tuaq; salute actū est. Age cur cēs
tas? Quare fessi debilitaq; cetatores in star
lentus vadis? ¶ Sz agnosco. palincus ea
ī dū nitentis surgere: in molimīe pmo rela-
beris. Tui eqdē pe vinar est: ꝑē humor ni
mius carnalitatis palsi mortificauit. Pi-
turū si ꝑgredi nō vales: tractus ad varia
ī nibiner oppositus. Vultuq; sapiens. et
nō vult piger. Illā dū vinida pe volūtatis
diuinoz capax: sursū erigit. a pte sensualī-
tatis e mortua deorsū trahit. ī in tpo cona
tu humi pdiuus depmit. Notate compa
rationē Virgilij dncto eneid. ꝑpissimam
Quali sepe via deprensus in aggere ſpena.
Erea quē obliquū rota ſnsuit aut ḡuis icta
Semmecem liquit saxo lacerumq; viator.
Me quicq̄ longo fugiēs dat corpe tormo.
Parte fit rex ardēsq; oculis ī sybilla colla.

Ardano amollitopo vitinere clauda retem
tur. Pterant modi fegi in sua mēbra pli
cunt. Dic ille. ¶ Speranda mihi est ibi con
stitue ⁊ plena fide anteipi pedes eponit. Spi
ritus e ubiqq nequissimā pal'sim nunqa
ri pen. Etem liberari penitus nō est pīna
vite. nisi quibus ranissime admodū accessū
ē. Debinc erurge duplica amoris nimoisq
stimulo pfectu spe salutis hilarat. et alacer
charitate ac vade de virtute in virtutē donec
videas deū deoz in syon. ⁊ domino ē beati
tudinis sempiterne. ¶ Verū fortassis
vt ybo Boeti vtar: velut ebri quo ra
mite domū reuertaris ignoras. ⁊ duce iter
impia ⁊ ad supnū qualē in domo quaz
dris cōuersatione habiturus eris ita? Ne
scio vo boz mum noctā. si nō pigrat ad
uertere pauca edocebo. ¶ Et q̄uis nō ali
ter a posito cēt lactāt vba ponere/ septo
ecclīastici nōmū de limite bino/ salutis ⁊ interi
tus cōmodius reuocare iudicano. Doc mo
neo vt vez ducē ⁊ vnicū habeas deum/ quē
admodū de pplo israelitico in pmissionis
terrā p̄hibet legē. q̄ dño solus dux eius
fuit. ⁊ ybera insinuās ait: ego vo bis vnicū
ante positū dixerat. Dñe in volūtate tua de
duxisti me/ subiungit/ ⁊ cū gloria suscepisti
me. Illius quidē ducere est ad quē spectat
eterne domus gloria. ¶ Doc duce carpe
vīā nō quilibet sed quā ybera nō modo
nosse/ verūtā etiam nosse gratulabat dicēs
Viā mādatoz tuoz ostende mihi/ ⁊ exercebo
quoniā iustū spi. Si vis ad vītā ingredi ser
va mandata. Matth. xix. Ab hac via ēsqo
aberrauerit duce abiecto/ p abrupta vicio
rū/ p lubrica/ p petrosa/ p tenebrosa/ in in
ma ⁊ nō in via. lazar ē impingit in barathr
porpe ad clamū deiectat. ab illa domo q̄
longissime rapiat. de qua scipit xp̄s dicēs
Vade in domū tuā. ¶ Vez quo pacto via
mādatoz pagrabit. si non agnoscat? Quē
admodū cognoscet nisi scripturē? Qualē
denq; scripturā nisi scripturis hmōi mā
datoz expressissimis summopē accōmodet.
Salomōn ybera in psalmis plurimis/ tū
singulariter in illo. Beati immaculati in via.
simul nihil agere videt. q̄ aut oīare inutile
tum vt discat mādata sua. aut beatos ap
pellare qui mādata eius scrutant ⁊ requirūt.
Dū beatū vir ne scripturis plenū opus tā

Extremo oēz quos alia vegetio decernit oc
cupatio non deuiet/ quoz nō est nūmodo
se sed alios in viam mandatoz dei deducē
re? Et cum ratiōnē afferre cuīi fuerint an
talis sit que eos graui culpe non ꝑdemnet
ipī videntes fatebit nō video. Doc vnū vi
deo/ cunctis salubriusq; ⁊ viris ecclīasticis
dignius esse theologie studiū atq; abq; su
spitione cupiditatis modice fideī ex parte
spa remouno. Et certe alia nulla via ita vere
scientia est hominū directius in tranquillaq;
ad sanctoz mores/ vitiorum coercitā ⁊ ad
suam felicitatis domū compendiosior tra
mite perducitur. Non aspernandū est te
stimoniū Ecō. xxiij. Qui operant in me
non peccabunt/ qui elucidant me vītā eter
nam habebunt. Odium ergo ⁊ raritas p
scrutantium legem domini/ signum ē pau
citatis saluandoz ⁊ modice fidei in mulīe
ecclīasticis reconditis. ⁊ non nūmodo si
gnum sed etiā causam. ¶ Quo contra hoc
interim grande solacium est abiectōi vin
opie theologoz q̄ salutis viam nosceant q̄
deum audiant assidue in via pegrinatōnis
sue loquentem audiunt. Audito nanq; La
berij puerbiū est in saturnalibus a macro
bio positum. Comes fac unduz in via pro
vehiculo. Et quis est deo in sacra scriptura
loquente comes facilior? Et hoc nō par
tim estimabat sapiēs. Sap. xviij. Erit allo
cutio cogitatiōis ⁊ redij mei. Et infra. In
trans in domum meam requiescā cum illa
Non enī habet amaritudinem conuersa
tio eius ⁊c. ¶ Ceterq; q̄ pclara hoc laus ē
qui vere dicere potest apud semetipsum p
laude sua illud qđ dicere luculliū Seneca
mouerat de naturalibus questiōibus. li. i.
Ego liberalibus studijs me tradidi q̄uis
pauperras alio inuaderet ⁊ ingeniū obdu
ceret. vbi p̄sens studij pcium est ad gratui
ta carmina deflexi me ⁊ ad salutare studiū
me contuli. ¶ Intelligisti arbitror q̄ ni
hil in tuam felicitatis domū vadēti/ duri
sequendus est/ qui dño solus non mundus
qui ceteris est. non diabolus fraude plenus
non brutalis appetitus pessime tasciuiens
petulans atq; dissolutus. Aduertisti pēte
ra qualis via vadēda remendaq; est. quia
mandatoz dei non via hominū humana
tum ve ad nactum ouū. ꝑ. Iherm. te. si credi
derio. me sūt in dño gloriabundū si etiam
exposuerim. Et si effecī magna doctmen
toz fuisse liberatus sum. Hīc de reliquo mō
vicz ambulandi. ⁊ hospitij societatisq; elec
tione. de vite tolerantia ⁊ illibus seruatio
mandatoz dei/ se reddet pius deū sagacē do
ctissimum. ¶ Postremo illud vnū de do
mino in quam vadio ꝑditione/ pernā sum
babeto. Illam nisi auro gemis ve radian
tibus/ sed materie ecclīastice ꝑfectate cō
positā. Quinq; incolet/ nō gule/ nō volup
tatibus carnis vellecebus vacāt. Etenī do
mus talis porcoz cēt nō hominū. Cur ita
mus talis porcoz cēt nō hominū. Cur ita
q̄ homo qui diat p̄stantissimā bolis natu
ram cā supia porcinos affectus nō collocat
neq; nobilitat. Quo pacto? Quia si vocem
porco p̄stiteris. nō aliud ab illo ꝑ summa
iocūditate requiret. Qualis ergo beatoz
felicitas est? sanctissima. p̄fūa iocunditas
ma ⁊ optimā q̄ in opatōe optima/ optī
me potētie. respectu obiecti opatu q̄ deus
ē proponē. Que opatio optima ē? Contem
platio diuinitatis intuitiua cū quietatiua
eius fruitiōe. Que optime bolis potentie?
Intellectus ⁊ voluntas. Quāobrē? Quia
ipe nos sup bitra sole eternū ⁊ dei capaces
efficit. Quid ō potēcia sentimus. Hūdi
salē ipe voluptatibus pfruent. p̄ria ⁊ obi
ectis? Domine Quero? Panis em aquā
igni copulabis ⁊ incompossibilia chymere
mōdia compones. q̄ cū voluptate felicitatē
p̄iocies. Quare sic? Duffato quippe spiri
tu desipit oio caro. Quare necesse est supio
rum potentiarū delectationē illam q̄ infe
riorū potentiarū delectationē? qui in eis erit supiox felī
citate/ incompabilē ampliox q̄ et eox obi
ecta. p̄pria accrescit iocunditas. Et quo
video potest maiorem esse delectationem
in sensibus beatorum/ q̄ sit dolorum acer
bitas in corpore damnatorum. ¶ In hoc
autē loco grauissime inculpādus ē Aui
cenna qui. ix. metaph. suę vitime posuit q̄
sapiēs theologus multo magis cupiditate ad
p̄sequēdā felicitatē alias q̄ ē p̄uēta p̄me
vitan q̄ corpoz. Ab illo em porcino macho
mēti sua pudicio nō sēstrauit sinus. Ne aut
introgovit disciplina ⁊ p̄bita eruditōe ple
nus? si boleti simo tales/ esu ⁊ potu delecta
bunt in otio? Fiterio. Esurient ergo ⁊ sitiē
te necesse est. ⁊ tanto intensius quanto ei

lentissimo mibale delectatione. delectatio enī spontanea appetitū. Ō si ita ē comedere ⁊ habere amplius nō ueniet. Uētres idcirco incompabilē capacitatē ⁊ turgidissimū ē nūc bīe fietq; sine terminatōe augmē eū ad qđ ordinat cōmestio. Et paret ⁊ oscam egestionē eo insap fetulētiā cumulo illa beatitudinis domo congerere oportebit. ¶ Denuo si ēgines plurimas hz ventus vir cum nō plurimos filiter viros mulier vna Que si generēt. Innocentissime erit filios ⁊ pareno. Si a generatōe vacāt. pari modo a libidinosa copulatōe. alioqn illic et natare ordo poterit. q̄ et illa exigit copula/ generationē ⁊ importūna sue venus genera ne ⁊ minat. q̄ appositis oibus ad generationē futurā sufficientibus illic suo caret effectu. ¶ Porro reprobatōe indignū iudico/q; angelox felicitatē in eo quox pinnarū ⁊ p tribulox scoxotiūq; officia redigitur. Quātocrius ē holes ad similē angelorū felicitatē sublimādos asserere cū xpo dicente/ i resurrectōe neq; nubēt neq; nubēt sed erūt sicut angeli dei. Matth. xxj. ¶ Et vbi inquio erunt sicut angeli. In illa equidem beatitudinis domo/ad quam peregrinatio nra tēdat/ad quā nisi infelicissimi sumus ⁊ in mala borta pgenit/ tota vite labētis vitā totā ante intentionē ordinamus. ad quā inuitat xp̄s quēlibet qui salē affectat suā. Unde inqt in domū tuā. q̄ fuerūt ⁊. ¶ In qbus vbis arbitrē quilibet ipm ad se ī monē hanc dirigere. vade citius ne torpescas. vade lentius ne paueas per salutis semitas. Prō pmo. j. Regū. ij. festina velocit ne sterilis. Et p̄ouerb. vj. Unde ōpiger ad formicā ⁊ p̄sidera vias eius ⁊ discē sapiēā. et vicz pigritiā ignauiāq; deuita. Prō altero imitare philippū vel eunuchū qui ibat gaudēs p viā suā. Act. viij Et ꝓphētā audi canentē. In domū dñi ibimus. ¶ Deinde sedo. In domū hāc accelera. In domū hāc ꝓpera. vbi nulle calamitates. In illā itaq; domuz anime ī nomē pergis. Rūdet iacob Gen. xxxv. Homines locī illius domus dei. Et. xxviij. Quidem. Uere nō est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. Si eius ꝓdilectōes p̄cipis. opulentissime ēin pī. Gloria ⁊ diuitie in domo eius. Rursus sponsa ē. Ob hoc psal.

Dñe dilexi decorē domus tue. Porro laudibus insonat. in pī. Beati q̄ habitant in domo tua dñe ⁊. Denicq; oīm bonox appetitum plecta sacietate delectat. In pī. Inebriabūt ab vbertate domus tue. ⁊ torrēte voluptatis tue potabis eos. Et iterq; Repleburur in bonis domus tue. ¶ Finaliter tria tuā pete mansionē. mā pete portionē q̄ ēfelix p̄mitas. vt sez mālio tua sit in domo eterne remunerōis. cū pī. Una petiui a dño hāc requirā vt inhabi. in do. vite ⁊. Portio quoq; in terra viventiū/ quā nos adire p spero imperturbato q; cursu/ p̄stet summus ille in domo paterfamilias dñs nr̄ ihesus xp̄s Amen. ¶ Finis.

Sermo eiusdē de oī nibus sanctis.

Exultabūt sancti in gloria letabunt in cubilibus suis. Originaliter pī. cxlix. Collectā bus sanctis ⁊ exultantibus in gloria/ quid supest (o doctissimi viri patres ⁊ fratres) nisi satagere talē hāc deuotōnē/ et nos interced cubuo ad eox puenire merearmur societatē. qm̄ nō habemus hic ciuitatē manentē sed futurā inquirimus. Et si naturale ē exulibus a patria sua/ q; nescio q̄ dulcedo cunctos allicit ī monē de ea ⁊ frequenter cupidius audire. nos a tali pria dico exules. nōne multo amplius id ipm agere natura stimulante compellimur. Suspiremus igit ad celestia. vt ibi nostra sint gaudia vbi vera sunt gaudia/ vbi ciues sanctorum habitāt ⁊ domestici dei/ p̄stolāte ad uentū vestrū/ ⁊ in aditorio illi p̄mptissimi/ imō non obsurdescamus vocantibus/ nō repellamus aditatores. ad cantus ponus illuc deuotionis pedibus. Interpellātes impiū te reginam celorum. te dominā angelorum/ qua pariēte p nobis os illud benedictum/ os plenum gratiarū p̄ nobis orabunt sancti/ sanctiq; oēs. Cuibus in commune orantibus/ quo pacto formidabim⁹ de repulsa? Eya aduocata nostra/ illud os gloriosissimū pro nobis apertū ad orandū quemadmodum in hac die solemnitatis ⁊ letitie nostre aperimus ad te salutandū dicentes. Aue gratia plena ⁊. ¶ Exultabūt sancti in gloria/ letabuntur in cubilibus

suis. Collaudatur in sanctos sanctaq; oēs/ vt et debitus eox honor fiat a nob/ ac vicissim nra eox intercessio adiuuet. et demū ad imitādū eos/ sua nos exēpla alacriores efficiāt (Iste enī meo sue pōt instituere celebritatē rōneo) ponimus ybam ꝓphetici carminis. Exultabūt sancti in gla letabūt in cubilibus suis. ¶ Et q̄dē ipse pbus in expimentis scholastic⁹ tradit in rhetoricis q; delectatio nē oia p̄sequūt. ⁊ gra ipsi⁹ delectari/ appetūt delectari. nec sēl in hanc cadit sniam. Babilonimus idē dnas leticie vel delectatiōis spēs ꝓdidit. Una q̄ est studiosox pura laudabilē. tranquillā. diuturnā. Dic illud q; pbia admirabiles hz delectatiōes firmitate ⁊ puritate. Altera dat q̄ a vicioso vitā pecudū eligēnibus inqrit. et hec feda/ turpis/ indecora/ breuis/ nociua qualis fuit sardinapali. ¶ Hanc leticiarū varietatē/ locis plurimis scriptura sacra nō silet. Letamī inqt iusti in dño/ecce bonaz leticiaz. Andi malā. In malicijs suis letificā regē. Et alia sine numero posuit sacra scriptura. Dio ꝓportionabilē cubilia eadē sacra scriptura ꝓdistinguit/ phibēs vnū p oo Paulū. Nō in cubilibus inqt ⁊ impudicitijs. Quo pacto vbi sunt ecclie aug⁹. ꝓuersus ē. Laudat alterā in cilicio dicens In cubilibus ⁊ in horreis aromatū. Habet ꝓpe leticia et exultatio viciosa/ pbrosum viciosūq; cubiculū. Sacra vo sacrum/ quale notāt vba thematis. Exultabūt sancti in gloria letabūt in cubilibus suis. Potērat fortasse ambiguū ēe de qua leticia de qbus vel cubilibus intelligēt ꝓpba si diuisset. Exultabūt in gloria/ letabunt in cubilibus suis. Hūc aūt cū addidit sancti. oīs scrupul⁹ oblectatio ablatus ē. qm̄ sanctox nō nisi sancta ē gloria sancte exultatiōes ⁊ leticie sanctaq; cubilia. ¶ Sz q̄ cubilia qbus in loco q̄rem⁹ aut inuenimus illa? Puto q; nō ex/ nō foris sit sanctox gloria/ sue exultatio ⁊ leticia/ sz intro/ sua in abdito ꝓsūe secreto. Hoc sensit q̄ dixit. Gloria nr̄a hec ē testimoniū cōscientie nr̄e. Pī ⁊ gloria eius filie regis ab intus. Bonū igit cubile et sanctū et leū/ est sanctox ꝓsortia in hac exultāt in hac gloriant et letant tranquilla pace fruētes. Nam modo illi dicat spūs vt requiescāt a laboribus suis. ¶ Est quippe sanctox cubile mū

dum/ est molle et quietū. Alioqn si vel sordidū ēet et ferēo. vel asperū ⁊ duz vt tumultuosum et strepidulū. neq; quies/ leticia et exultatio posset inueniri. neq; dicere ꝓpba de eis. Exultabūt sancti in gloria letabūt in cubilibus suis. ¶ Habemus A quid et quale sit sanctox cubile. dicere superest. p nra eruditiōe. quo pacto tale eis cubile stratū paratūq; fuerit. vt et mundum ēet ⁊ molle et quietū. Dicā quid ꝓpingit oīm hmōi meditatio mea nouissime pquirere. volēs et circūducēs quaq; uersum sue considerationis oculos. Incidit in euangelū p festis celebritat[. Illic septē beatitudines quasi totidē cubicularias intro/ spexit. q̄rū ministerio sancti dei sanctaq; oēs/ cubilia consciencie sue parauerūt. Nā si q̄nē vñ sanctox cubile mūdicias habuit ⁊ in ꝓmptu videre est. q; vt beatitudo luctus sordes abluit si ꝓfuerint. mūdicordia innocēs. nullas habuit modi sordiū colluuiones introire ꝓmisit. aut agglutinari. De due sūt cubicularie q̄ appropriatiōe quadā familiarius obsecute sūt ꝓfessoribus et vgnib⁹. Proinde sequit. Q̄n in his cubilibus mollicies. Attendite q; mitis et mīsericordia tanq; docētissime ad hoc opus cubicularie. omnē im patiēte duriciē abiecerūt et mollicie compassiōis. etiā erga necatores suos induerūt. Hoc in martyribus fuit ꝓcipuū. ¶ Deniq; dēs vñ cōpata sit sicce volucrie agnoscere/ aspiciat tres religio beatitudinee tāq; cubicularias ad hoc opus idoneas. Paupertatē spūs q̄ spinosas rez curas abigit. Esuriem ꝓterea ⁊ sitim iustitie q̄ fastidiosum ⁊ varium semp oculū deijcit. Pace denicq; q̄ ab oī exterioz interioriūq; strepitu cubiculuz ꝓscie tutū reddit. Hoc mō cubile quietū/ in aplo/ in ꝓphēta/ in patriarchis vnq; pacificis/ cubicularias hoc ē beatitudinū ternarius ille strauit. ¶ Neq; vñ negauerim q̄n harū beatitudinū talis extiterit sedulitas/ vt et mutuo se iuuarēt/ et oībus in cōmune sanctis inseruirēt. Sz ita loqui ꝓ appropriationē fas fuerit. ¶ Beati igit sancti sanctiq; oēs/ tot beatitudinibus olim circūsepti. Beati ꝓinde tali subsequētiū septenario cubicularias adornati/ quatinus nulla spurcitia fœderet/ nulla callositate rigescerēq;

malla inquiemdine turbarentur. vt hic in ipe singulare ꝑdin in pace in idipm dormiam et requiescam. tu illic sit bono sentiret illud. ꝓbenā carnis. Exultabit fert i gla tabūd i cubiculis suis. ¶ Et ꝯ habit B nob o viri fratres ꝛ pces. ꝯ habit exul tare hoc ē ei⁹ nos ꝯdāns taxare in hac gla ꝯ lecari in cubilibus nr̄is ꝛ Affine vt nam igit inquit ine nos ad obsequiū nr̄m septz ate cubicularie ꝯ et euāgelio noiauimus pauptas/ nuitas/ luctus/ esuries/ iustitie/ mīsericordia/ mūdicordia/ pax. ¶ Fēr pla ne q ti⁹ zubernio potuerit gloriari. Affir mo q totus in exultatōe totus in gla posi tus lebabit scubili ꝑcie sue/ replebit eo: su um inbilo. ꝛ gaudiū suū nemo collet ab eo Quidni totus io cūdet in cubili mūdo/ in cubili molli ꝛ placido/ in cubili tranquillo ꝛ ꝯto. Nihil plane letius bona ꝑscia et io cundius atq serenius/ cū ex aduerso nubil horridius mala ꝑscia/ nihil ꝑtristius ꝛ inq etius inuenit. Exagitat ꝺppe stimulis ca pidinū/ miserīq modis sese rodit tepidita te. sp ꝑsumit sena turbata ꝑscia. ¶ Ue tali bus q sp vel oū tristāt furiūne. vel iuꝫ sapi entē oū lētāt insaniūt. Audi lētā insanā/ vel si melius dicat insanā leticiā. Letentur (inq sapiēs) cū malefecerint ꝛ exultant in rebus pessimis. Qualis putas insania ē vi dere bolem de cuius morte tractat/ lasciui re ꝛ gestire/ imo et vincula ꝺbus strāgulet incessāt optari. Tales sūt q inicietē medi tant in cubilī suo. assistūt oī vie non bone. ¶ Ue cubili tali. qi fetēo ꝛ sordidū ē. quia spinosū ꝛ aspez. qi nulla ex pte trāquillum Bibilomnius qđā iacere sustinēt in cubi li tali sicut suis in volutabro lum/ sic iumen ta q cōpuerūt in sterc̄ore/ de ꝺbus iterū apud Job dī. q sub senibus delitias com purāt. Qui denigz ia senuit in seillud ma ledictū ꝓbenā. Subter te fermēt tinea. Que tinea? Tinea) mordax prauī desider ij. Et operimētū tuū vmes. remorsus scz amantissimi petōz. Jacet caro cū peccatore ꝛ teterimū fetoꝛ ulceribuꝫ eructat. Ja cet mūdus/ ꝛ duros curaꝫ aculeos ingerit atq mordaces delideriorū pulices multi plicat. Jacet diabolus/ ꝛ horridis flāmis atq erroꝛ emulationū ambiguitatē spinis irer pertus. ¶ Pernicioſe nimiꝫ hoc pigrum

cubicularios animaꝫ quibus errpēbus ecclastica cubilia/ attracta ē sordidissima diraq offensio. ꝛ culcēo oia. oia ꝑterra. Dz de hoc potentuo so salmat/ in sacr ec clesie cubilibus se plante/ qualio vnq ꝑmo p rei indignitate sufficiet enarrare ꝛ Quā to ꝑsultius erat (vir pīes ꝛ fratres) quāto iustius aduocare deū in cubiculū suū i cu biculū sclie. qđ adeo coangustū ꝛ breue ē. (dicit ꝑmo ꝓphecius) vt duos capere neq at. Quales duos? Sponsū ꝛ adulteriū. de um ꝛ mundū. ¶ Jta pgebā declamare ꝛ vanitates ꝛ insanias falsas hoim ꝑtem nentiū cubiculū ꝓprie sclie/ hoim alibi glo riam/ alibi leticie oleū cū famis ꝺginibus/ mira stoliditate ꝺrrentiū. Lupiebā insuper speculatori descēsū/ tres o tantū thalamos mozales ꝑtexere/ ꝺm tres status hoim q̄s p senti ꝺmoni videmus interesse. Quosdam intueor incipientes ꝛ iuniores/ hos appto priate monere conabar ad mundicā cubi culi sui qđ sclām appellamus. nā in puē rie nōne debet angelica puritas effulgere? Alij sunt pfectiores ꝛ puectiores his suadē conabar molliciē cubiculi sui qđ est sclī/ vt ꝛ mites cēnt nō resistentes malo. ꝛ ce briores illius etatis insultus p patientiā et mīsationē nō enervatā segnicie fierēt mol liores. Denigz reliquos alpicio seniores et gfectos/ hos magis decet quietū trāsiligz cubiculū. vbi somno ꝑtemplatiōis in pace in idipm dormiāt/ corde in supne visiōis spectacula vigilāte. Quale ē illud Ego dor mio ꝛ cor meū vigilat. Jta inquā pergere meditabar. oū studiositas sperulenter aut affuit: aut affuisse visa ē q̄ gressum oratiōis nr̄e retotāre ꝛ ad supnos vīs erperamus cur sus regredi suadebat. multa sup eoꝝ statu multa sup eoꝝ felicitate letitia ꝛ exultatōe diligēt̄ interrogāo. ¶ Dic ꝑmo inq̄ si D letitia sanctoꝝ sit eoꝝ principalio beati tudo? Principalē nō ē rndi. sed ad beati tudinē ꝑsequē. q̄ in clara dei cognitōne ꝛ fruitiua eius dilectōe ꝑsistit. quibus posi tis in ania bene disposita ranq̄ ꝑuenientis mis formis: ꝑiungētibus anie potēcias sa pīmas cū obiecto summe cōuenienti cū el bono: et letitia ꝛ exultatio cōsequē necēs se est. Laudat igit sanctos themā nr̄m sue felicitatis effectu. sicut ibi. Lorrente volu

ptāte tue potabis eos. Et ibi. Adimplebis me letitia cum vultu tuo. Et ibi. Jnter in gaudiū oīū tui. Dic ꝛ talia inumera. Erq̄ huo ꝓbenā letētur ꝑsonis elidit positio boim felicitatē in voluptate nō in dei con templatōe ponentiū. Hāc et si felicitati vo luptas vt et secunda vicamus iocunditas adiuncta sit non tamen est felicitas neq̄ fi nis noster. ¶ Dic secundo. Si licet opera ri dei mandata propter letitiam et delecta tionem quam omnes appetunt cōsequen dam. Respondi non licere tanq̄ ꝓ fine vel motivo principali. Esset enim pertur sa et quodāmodo symoniaca aut adulte rina affectio. Deus nō debet esse principa lis finis intentiōis/ ꝛ delectatio secundaria sub hoc fine. qm̄ vbi vnū ꝓpter aliud ꝺiam nō plures quodāmodo sūt finis. ¶ Dic tercio. Si multo plures ex hoi bus ꝓponūt spūalib⁹ carnales letitias Pre ponunt rndi/ qm̄ in gustu corrupti sunt. et qua spūalium gustationē nō satis attige runt. ¶ Dic quarto. Si par sit in oibus sā ctis letitia ꝛ exultatio. q̄libz iraq̄ ꝺm Anſ helmi deductionē videt̄ ē infinita oū qui libet tm̄ gaudet de bono alterius sicut de ꝓprio/ ꝛ ita per reflexionē pecedendo resul tabit gaudiū fine modo. Rndi delectatio nes in sanctis ꝛ finitas ē ꝛ impares. finita quidē sicut anime substātia ꝛ sua capa citas finite sunt. Jmpares vero ꝺm diuer sas mansiones ꝛ cubiculoꝝ hoc est cōscien tiarum dispositiones in gratia ac natura. Processus autē Anſ. non de infinitate for malis letitie locum habet. sed de obiectali vel exemplari vel occasionali. ¶ Dic quin to. Si letitia sanctoꝝ vicissim quādoq̄ vel minuitur vel augetur. Diminuī vel au getur. Respōdi si fiat aspectus ad letitiam ab accidentali beatitudine consequentem vt de creaturarum pulchritudine gaudio bonitate. ꝛ in aureolarū coronatiōe. Hoc intellexit doctor noster ihesus oū ait. gau dium ē in celo angelis dei super vno pec catore penitentiam agente. Similiter gau dium est sanctis dum ex eorum imitatione dumq̄ ex eorum predicationibus vel scri ptis ad bene agendum conuertimur. Jta ergo nunc ꝛ alios dum bonoramus sanctos/ dum precamur/ dum libros eorum legimus dum ō eis predicamus/ ꝺpōo vtiq̄ letificā mus. Proterra grādio fiducia perfruitur nobis q̄ repulsam non patiemur dum qđ maxime cupiunt ꝛ quo delectant petimus a otam⁹ ꝑsequimur. ¶ Dic sexto. Si tristen tur sancti compatientes malis nostr̄is/ quae le est illud angeli pacis amare flebunt? Re spondi non esse amplius in sanctis dolorē non luctum/ passionem quidem pdiderūt et si non compassionem. Posset nihilomi nus intelligi ō nostra pietate tristari. dum gaudio illo carent qđ de nostra sanctitate sentirent. ¶ Dic septimo. Si hic super flu mina bab ylonis in tāto tāq̄ incerto dam nationis periculo/ licerat quādoq̄ gloriari exultare ꝛ letari. Liez respondi sed in domi no cum tremore. Alioquin trepidatio si ne exultatōe misera ꝛ exultatio sine tremo re superba vanaq̄ reputatur. ¶ Dic octa E no. Si ꝑ viatoribus damnandis otant Respōdi otant/ vel quia fortassis eos dam nandos nondum sciunt/ vel vt minus mi nusq̄ damnentur. ꝛ vt compassionis habe re viscera se demonstrent. nondum enī ob stinati sunt. nondum locus defuit remedij q̄diu incole sunt in terra/ q̄diu sedē tenet misericordia domini superexaltare potest iudicium/ tamdiu fas est condemnandus in terra iustitie ad misericordie curam ap pellare. vbi preter humanorum mortem iu diciorum/ peccatorem absoluit accusatio ꝑ pria/ ꝓpriaq̄ salvat damnatio. Si nos ipsos iudicaremus. non vtiq̄ iudicaremur. ¶ Dic nono. Si nostras otationes ad sanc tos fusas ipsi semper agnoscunt? Agno scunt respondi. Hoc quippe ad suam glo riam. hoc et ad beatitudinem saltem acci dentalem pertinere cognoscitur. Hoc igit̄ fit vel in verbo vel revelante otantis angelo. vel alio tali modo. ¶ Dic decimo. Si tantundem valeat otare sanctum ali quem minoris meriti et maioris. et vnum sicut plures. et cur dictum est/ ad aliquem sanctorum convertere. Hoc dicendum es se respondi. Quoniam affectio nostra no straq̄ devotio nunc isto nunc illo modo / nunc ad hunc nūc ad illum sanctum plus ꝛ plus accenditur. quo fit vt cōmodi plus habeat otatio. Addito q̄ deus vult sctōs suos quoslibet honorari/ hunc in illa hūq

in ista gratiaꝝ progatiua. Denicq̃ ista ebrietas est iné sacros vt vno ore alij alijs de-
ceant. sed neq; ad diuinã maiestatẽ nr̃a vi-
lis indignitas ꝑtumere debꝫ accedere/ sine
medio domestico ꝓ suoꝝ quoꝝ oratores et
oratores sũt et placatores. Urget nihilo
minus quosdã ad deũ sine medio nõnũq̃
accedẽ. ℓ necessitas vehemẽs nõ hõs legẽ ℓ
caritas horas mittẽs amoꝛẽ/ñ cogitãs ma-
liciatẽ. ¶ Dic vndecimo. Si ꝑ nos oran-
tes sãcti semp exaudiant? Exaudiũt ñri.
dũ petimus pie hoc ẽ. ꝑ viribus ad salutẽ
ꝛ ꝑ nobis et ꝓseuerant eẽm charitate. Se-
cus nõ oportꝫ vt si petimus tpalia nociua
aut ꝑ alios nõ se ꝑparantibus ad grãm.
aut si nõ sumus in gra/ vel si nõ ꝓseueram⁹
in eadẽ. ¶ Dic duodecimo. Si sancti nob
oratibus indulgẽtiã largiant? Largiunt ñri
dũ nõ quidẽ auctoritatiue vt in tra sum⁹
pones sed impetratiue. excepto tñ ꝛpo sum-
mo capite nr̃o/ cuius auctoritas principalis
ꝑ est in indulgẽtijs. ¶ Dic decimotercio.
Si sancti feruentes oratẽ ꝑ illis quos in vi
ta germanis dilexerũt vt ꝑ parentibus et
benefactoribus. Cui ꝙstioni par ẽ illa. An
a depta sil beatitudine sancti tales iné se ma
gis ꝙ extra delectẽ ꝛ exultẽt? Respodi q̃
gloria nõ tollit naturã sed ꝓficit. Propte-
rea nihil ꝓhibet. quin ceteris paribus illõ
qđ verobiq; ꝙnẽt vitatẽ/ sic q̃ sanctꝫ
ꝑ suis amicos magis oratẽ/ et eis salutẽ cu
mulatius gloriantẽ. ꝑ eos maxime q̃ sue sal
utis vbo vel exẽplo vel ope qualibz causã
ꝓbuerũt. qđ admodũ dãnati suos acerbi
ori odio ꝓcipue insectabunt. ¶ Dic decimo
quarto. Si ꝺ pena dãnatoꝝ sancti colletur
ne? Colletur ñri dũ videt vindictã. nõ
quidẽ ꝑ afflictiõe vt afflictio ẽ sz vt ipa in
ficie volutanꝫ diue ꝓformat. Propterea
nihil ꝓhibz dicere/ eos cognoscere imo vi-
sitare posse loca lie/ penas ꝛ genuinas strido
resq̃ dãnatoꝝ/ quibus resonãtibus cũ gau
dijo saluatoris sit carnẽ amenissimũ qua-
le canebat pũ. cũ ait. Misericordiã et iudi
ciũ cantabo tibi dñe. O armonia vere mi
rabilis satis apꝛbendibilis/ q̃ resultat canẽ
te inferno tenorẽ iustitie. ꝛ mollẽ cantũ mi
sericordie paradiso resonãte. ¶ Dic decimo
quinto. Si lenia sanctoꝝ et resumptõe cor
poꝝ augebit? Augebit ñri dũ salte extensi-

ue. sed an intensiue ꝓblema est ad vtrũq;
ꝓbabile. et hꝫ ꝓ vtraq; causas et docentes
¶ Dic decimosexto. Si leticia sctoꝝ ꝛ suis
corpibus esset ꝑ sensationẽ extrinsecã ꝑ ob-
riũ obiectoꝝ. vt q̃ visus delectat ẽ in lucidis
et pulchris. tactus in mulcentibus. gustus i
dulci ꝛ sapido. sili de ceteris? Ñndi q̃ ꝓn
cipalis in corporibus gloificatoꝝ lenitas/ ab
internis ꝓscientiaꝝ cubilibus emanabit. fu
et quoq; ex redundãtia beatitudinis ante
ad corpus sua leta iocunditas sua q̃druplex
dotatio. Porro de sensatiõibus forinsecis
nullã imperfectiõis dicentibus undigentiam.
vt sunt visio et auditio/ nihil ꝓhibet illas
exerceri/ vt in decoris et armonicis corpus
bilaresc̃at. Secus de tactu videl et gustu.
quos vel ad nutritionẽ vel generationem
ipse nature deus viãb⁹ ingeniauit quãq;
imperfectiõe seclusa quis audeat determinare
quosdã ꝓnos hoꝝ sensuũ actus nõ ibidẽ
reperi. ¶ Dic decimoseptimo. Si cubicu-
larie aiaꝝ (sic eñ beatitudines nominate
sunt septẽ) Si ꝑterea ancille cetere q̃s vir
tutes cardinales et theologicas dicimus eleri
ficabũt cubilia aiaꝝ in gloria. Hoc est que
rere si beatitudines et virtutes oẽs/ in illa fe
licitate manebũt? Nõ manebũt ñndi q̃tũ
ad id qđ imperfectionẽ sonat ꝑ vie statu/ vt
q̃ sint moderatine passionũ vel incõmoda
rum tolerative/ vel expectative futurorum
aut lucẽtes in speculo et enigmate. Ceterũ
quo ad reliqua q̃ decoratiã aiaꝝ quenda ope
rantur illos habitus pulcerrimos remanẽ
sicut nõ est penitus improbabile. sic nec est
ꝑtenosa temeritate ponẽdũ ¶ Deniq; quo
ad tres istas q̃stiones vltimas ꝓpomena-
bilit satis dici põt ꝺ hoꝛrẽda tristicia dam
naꝝ q̃ et augebit ꝑ resumptionẽ corporũ
vtriq; fendissimoꝝ et oi cadauere vilioraꝝ.
Quodq; ab intus et ab extra erũt in omni
acerbissimo cruciatuũ genere. fortis deco-
rati ab igne. et ab intus vt clibanum ignis
positi. Turpissimis deniq; vicioꝝ habitu-
bus fedabunt. torq̃bunt q̃z. nam et vermis
eoꝝ nõ morietur. ꝛ superbia eoꝝ ascendet semp
se furiosa rabie in omipotentẽ erigẽs et im
pingens ¶ Dic decimooctauo. Si delecta
bunt sancti in gloria deũ ocul' corporalibus
intuẽdo? Ñndi eos corpaliter visuros fore
deũ in carne assumpta. qđ qualit fieri sit po

terit ab omnibus/ mirantur illi qui vel dei
omnipotentiã. vel status illius nouã totaꝫ
ꝓsistentiã nõ aduertunt. Porro si vel iris
multicoloꝝ/ vel imago speculi videt pariter
a varijs distãter. Nõ ẽ inopinabile sitla de
corpore xpi ponere in celo quemadmodũ
suo modo ꝓtinemur i benedicto sacramẽto.
Quocũq; demũ a cico corporalis oculi se
ro. Quocũq; demũ a cico corporalis oculi se
uerterit/ videbit deus oia in oibus ocu
lo sane spiali nõ corporali sicut deꝰ in eẽ
tia sua nõ caro est sed spũs. ¶ Propo-
nebat studiosius speculatiue amplio-
ra conqrere de secretis celestibus eriã vtq;
ad curiositatem/ vel inutilem vel inoppor
tunã. et Si posset haberi leticia de patre si
ne filio. Si absq; ꝙsonis de eẽntia. Si de p
fectione vna eẽntiali vel ideali absq; reliq̃.
Si visionem quis habere possꝫ sine delecta
tione aut delectationẽ sine delectatiõe con-
sequente. Si in acceptiõe dei libera stat ꝓn
cipaliter beatitudinis certa iocunditas et
iocunda eternitas? Si sancti se posse dam
nari cognoscunt sicut ꝛ vez cognoscere ha
bent. quo pacto in suis cubilibus ineffabi
li securitate letãt. Si deus in beatis sit eo
rum formalis nõ solum efficiens vel exem
plar. vel oblectalis leticia? ¶ Tũc ego ad
studiositatẽ abi ꝓ eo ꝓ absistẽ/ tpus disputã
di ꝛ tpus instruendi. primuꝫ in schola/ al-
teꝫ in sermone. Sufficerit hactenꝰ tue im
portunitati paruisse/ noli ea qrere que vel
impossibilia sunt inuentu vel q̃situ supua
cua/ vel ꝑ tempe ꝛ loco paꝫ idonea. Rede
at pmitte/ oratiõnis nostre languidus iam et
pene lassus gressus a celis ad terras/ a sctis
ad nos. a questiõibus ad morales eruditio
nes. quãq; non sine moralibus documen-
tis multa q̃situ. ¶ Ita studiositas ad se/
ego ad me redij. Protinus resumere cogi-
tatui tres ꝓsideratiões iné missas. Unam
ꝺ inapientibus. Alteraꝫ de ꝓficientibus/
Teraꝫ de pfectis/ ꝝ tres ꝓditiões cubili-
um sanctoꝝ/ in mũdicia/ mollicie ꝛ quiete
qualia loquit vox ꝓbatica carminis. Ex-
ultabunt sancti in gloria letabunt in cubi
libus suis. Que fuerunt vba thematis ꝛc.
¶ Sequit oratio. Attendite q̃ (ad vos
mihi ꝛmo ẽ o pueri) si ex deo ecclie ver-
ba dei audite. Leuificate sctos pudoꝛe di-
abolo facite. Nõ sileo/ nõ quiesco/ sic stude
bo loqui: vt a vobis intelligar. Nihil lo-
quar amplius misi ad vos ꝛ ꝑ vobis o pue
ri/ habete prem vestrã in ꝛmone/ illã nolite
repellere. Si frequẽter in domibus vestris
vt deceret/ instrueremini ꝺ salute vie et pu
ritate vite cubicali qđ est ꝓscientia. si diligen-
ter incitaremini ad amoꝛẽ xpiane religio-
nis/ docendo sepe: ad qđ facti ecclie? ad qđ
tendatis? in quo piculo damnatõis ecclie?
ego fabilius diuulgarẽ vos ꝛ silerem. ¶ Di
am/ nõ sileo/ nõ quiesco/ nolo q̃ in futu
ro mordeatis nasũ meũ. qđ admiramini ꝛ
qđ aspicitis? silentio interim et sacꝫ que
sit hec ꝑabola. Date quartã pẽ horẽ vbo
dei ꝛ honori sanctoꝝ ꝛ saluti vie/ q̃ nõ vnã
horã nõ duas sed dies integros/ sed hebdo
madas fabulis sepe datis. Aut certe rece-
dant mali pueri/ recedãt discoli/ recedant
perditi/ mancãt boni q̃bus loquar. Rece-
dant in quã nõ teneo/ nõ impedio/ aduer-
tant tñ piculũ si sine benedictiõe finali di-
scesserint. ¶ Denũcio vobis o pueri ꝛ ado
lescentes ingenui/ denũcio vobis tria q̃ ser-
uetis circa cubiculũ ꝓscientiaꝝ vitaꝝ. Custo
dite cubiculũ ꝓscientie vite mundũ in vobis
vt sitis mundicordes. i. mundi corde. Ca-
uete ne ꝑ malicias vestras cubiculũ aliaꝝ con
scientiaꝝ vbo malo vel ope deturpet. Si
dete demũ si hec duo non seruaueritis. sal
tem post immundicias lauate ꝑ lucrũ peni-
tentie ꝛ ꝓfessiõis. ¶ Si in ꝓmis (o pueri)
cubiculũ ꝓscientie vite mundũ. vt tam re q̃
nole pueri. i. puri dicamini. Estote sicut ange-
li dei/ sicut innocentibus atq; ẽginib⁹. Et
dũ scientiã q̃rit is/ attendite q̃ in malinolã
animã nõ introibit sapientia: nec habitabit
in corpe subdito peccatis. Horret tale cubiculũ
coinquinatũ ꝛ fedũ. Nolite ꝑdere mundi
ciam innocentie. Notat eñ Ambr̃. q̃ inno
centia facilius custodit/ q̃ ꝑ veram pniam ip
sa iã ꝑdita reparet. Videte specula nova
pulchra ꝛ nitida cito inficiunt/ cito macu-
lant/ sed cardius emundant. Talis est eta
puerilis atq; ẽginalis/ feda et celeriꝫ ꝛ fragi-
liꝫ/ tardius emundat ꝛ ad integrũ nunq̃
reparat. ¶ Si qđ ageret puer ꝑ custodia
mũdicie ꝓscientie sue? Dicã audite. Pro-
curet ante oia a pennibus iuuis vt collocet
apud magistꝝ bonũ sacrũ pudicũ incorru-
ptũ qđ Status maximũ reportet. Alioꝛ-

in ista gratiaꝝ prosperitate. Deniq; rara eba
nitas est inter sanctos vt vno ore laudes alij alijs de
ferant. Sed neq; ad dominā maiestatē nīa vi
lis indignitas presumere debz accedere/ sine
medio domestico quoꝝ quos oratione et
doctrina sūt et placabiores. Ange nobilo
rum quos sibi ad deū sine medio nōnūq;
accedē. Necessitas vehemēs nō hīs legē
caritas fortis mentis amorē/ nō cogitās ma
iestatē. ¶ Dic vndecimo. Si p nob orā
tes sancti semp exaudiunt? Exaudiūt rīdi.
dū petimus pie hoc ē p virtutibus ad salutē
et p nobis et pseuerant ei in charitate. Se
cus nō oportz vt si peccamus talia nociua
ra aut p alijs nō sē pparantibus ad grām.
aut si nō sanctus in gra/ vel si nō pseueram?
in eade. ¶ Dic duodecimo. Si sancti nob
orādis indulgētiā largiunt? Largiunt
rīdi nō quidē autoritate vt in ēra sūm?
pōtēs sed impetratiue. excepto cū xpō sum
mo capite nr̄o/ cuius autoritas principalis
sp est in indulgēnijs. ¶ Dic decimotercio.
Si sancti feruentius orāt p illis quos in vi
ta germanius diligerūt vt p parētibus et
benefactoribus. Lui ōnis par ē illa. An
a depta sit beatitudine sancti tales inē se ma
gis q̄ extra delectēt et exultēt? Respōdi q̄
gloria nō tollit naturā sed pficit. Propte
rea nihil phibet. quin ceteris paribus illō
q̄s erroribz q̄nē p̄ueat vīrtutē/ sic q̄ sancti
p suis amicis magis orāt/ et eis saluan
mulatius gloriant. p eis maxime q̄ suc sal
uāti vbo vel exēplo vel ope qualibz cau
sis pōuerūt quēadmodū dānati suos acrio
ri odio prosequi insectabunt. ¶ Dic decimo
quarto. Si ō pena dānatoꝝ sācti colle
tant? Colletāt rīdi dū videt vindictā. nō
quidē p afflictione et afflictio ē/ sz vt ipa iu
stitie voluntas dine p̄formet. Propterea
nihil phibz videre/ eos cognoscere imo vi
suare posse localit/ penas et gemitus frido
resq; dānatoꝝ quibus resonātibus cū gau
dijs saluatōis sue carnē amenissimū qua
le canebat pō. cū ait. Adiferes ordū et iudi
cū cantabo tibi dñe. O armonia vere mi
rabilis sanis appbensibilis/ q̄ resultat canē
te inferno tenore inflicte. et molle cantū mi
sericordie padiso resonāte. ¶ Dic decimo
quinto. Si leua sanctoꝝ et resumptōe cor
poꝝ augebit? Augebit rīdi salte extensi
ue. sed an intensiue. problema est ad vtrūq;
probabile. et hz po vtraq; causis et docturis
¶ Dic decimosexto. Si lucida sideꝝ i sphe
coꝝpibus erit p sensationē exterioꝝ sensuū
rū obiectoꝝ. vt q̄ visus delectabit in lucidis
et pulchris. tactus in molcētibus. gustus i
dulci et sapido. sitr de ceteris? Rīdi q̄ sīt
opalis in corporibus glorificat lucida/ ab
interno p̄fectiaq; cubilibus emanabit. fl
et quoq; ex redundāta beatitudinis anīe
ad corpus sua leta iocunditas sua q̄druplex
dotatio. Potro de sanctis ibus sonsecta
nullā imperfectiōis dicētibus indigentiam.
vt sunt visio et auditio/ nihil phibet illas
exerceri/ vt in decoris et armonicis corpus
hilaretur. Secus de tactu videt et gustu.
quos vel ad nutritionē vel generationem
ipse nature deus vtilit in animauit quāq;
imperfectiōe secluda quos audeat determinare
quodā p̄prios hoꝝ sensuū actus nō ibidē
regin. ¶ Dic decimoseptimo. Si cubicu
larie aiaꝝ (sic enī beatitudines nominate
sunt septē) Si p̄terea ancille cetere ḡa vir
tes cardinales et theologicas dicimus/ lets
ficabūt cubilia aiaꝝ in gloria. Docet q̄ue
rere si beatitudines et vtutes oēs in illa fe
licitate manebūt? Nō manebūt rīdi q̄tū
ad id q̄d imperfectionē sonat p vicē statu/ vt
q̄ sunt moderantie passionū vl incōmoda
rum tolerantie/ vel expectantie futurorum
aut lucēte in speculo et enigmate. Ceterū
quo ad reliqua q̄ decoꝝ aiaꝝ quedā ope
rantur illos habitus pulcerrimos remanē
siant nō est penitus improbabile. sic nec est
p̄tenosa temeritate ponēdū ¶ Deniq; quo
ad tres istas q̄stiones vltimas p̄pounda
bilit satis dica p̄t ō horrēda tristicia dam
natoꝝ q̄ et augebit p resumptionē corpoꝝ
vegetissimoꝝ et oi cadauere vilioꝝ.
Quodq; ab intus et ab extra erūt in omni
acerbissimo cruciatuū genere. sortis dem
nati ab igne. et ab intus vt clibanum ignis
positi. Turpissimis deniq; vicioꝝ habi
bus sedabunt. et q̄bus q̄q; nam et vermis
eoꝝ nō morietur. et supbia eoꝝ ascendet semp
se furiosa rabie in omipotentē erigēs et im
pingens ¶ Dic decimooctauo. Si delecta
bunt sancti in gloria deū oculis corpalibus
intuēdo? Rīdi eos corpaliter visuros sorte
deū in carne assumpta. q̄d qualit fieri sit po

terit ab omnibus/ miranter illi qui vel dei
omipotentiā vel statuū illius nouā totaz
p silentiū nō aduertunt. Potro si vel iris
malicolor vel imago speculi videt pariter
s varijs diffiter. Nō ē inopinabile sūla de
corpore xpi ponere in celo quemadmoduz
suo modo phibemur i benedicto sacramen
to. Suo oculo demū a ceo corpalis oculi se
le puerterit/ videbit deus oīa in oībus ocu
lo sue spūali nō corporali sicut de? in cēn
sa sua nō caro est sed spūs. ¶ Propo
nebat studiositas speculatiua amplio
ra cōgrere de secretis celestibus etiā vsq;
ad curiositatem/ vel inutilem vel inoppor
tunā. et Si posset haberi leticia de patre si
ne filio. Si absq; pconio de cētia. Si de p
fectione vna cētiali vel ideali absq; reliq;
Si visionem quis habere posset sine delecta
tione aut delectationē sine delectatiōe con
sequente. Si in acceptiōe dei libera stat p̄
cipaliter beatitudinis certa iocunditas et
iocunda eternitas? Si sancti se posse dam
nari cognoscunt sicut et vere cognoscere ha
bent. quo pacto in suis cubilibus ineffabi
li securitate letāt. Si deus in beatis sit eo
rum formalis nō solum efficiens vel exem
plaris vel oblectatio leticia? ¶ Tace go ad
studiositatē abi p̄ora absiste/ tp̄us dispuā
di et tp̄us instruendi. primaz in schola/ al
teꝝ in sermone. Sufficerit hactenus me im
portunitati parūsse/ noli ea q̄rere que vel
impossibilia sunt inuenta vel q̄situ supua
ca/ vel p tempe et loco paꝝ idonea. Rede
at pmitte/ oīnis nostre languidudo iam et
pene lassus gressus a celis ad terras/ a sctis
ad noos. a quieticibus ad motales eruditio
nes. quāq; non sine moralibus documen
tis multa q̄siuerī. ¶ Ita studiositas ad se/
ego ad me redij. Proinnno resumere cogi
taui tres p̄sideratiōes imē millas. Unam
ō inapiennibus. Alteraꝝ de p̄ficientibus/
Teraꝝ de p̄fectis/ sm tres p̄ditiones cubili
um sanctoꝝ/ in mūdicia/ mollicie et quiete
qualia loquē vox p̄phetica canunto. Ex
ultabunt sancti in gloria. letabunt in cubi
libus suis. Que fuerunt vba themana nr̄a.
¶ Dequi oratio. Attēdite q̄ (ad vos
mihi p̄mo ē o pueri) si ex deo estis ver
ba dei audite. Verificate sictos pudoꝝ di
abolo facite. Nō sileo/ nō quiesco/ sic stude
bo loqui: vt a vobis intelligar. Nihil los
quar amplius emisi ad vos et p vobis o pue
ri/ habete gram vestrā in p̄mone/ illā nolite
repellere. Si frequēter in domibus vestris
vt deceret/ instrueremini ō salute vīe et pu
ritate vite cubicili qō est p̄sētia. si diligen
ter incitaremini ad amoꝝ xpiane religio
nis/ docendo sepe: ad q̄d facti estis? ad q̄d
tenditis? in quo piculo damnatōis estis?
ego fatuus dimittere vos et silere in. ¶ Di
am/ nō sileo/ nō quiesco/ nolo q̄ in fun
ro moderatio nasū meū. q̄d admiramini
q̄d aspicitis? Filioli mis interim et sect̄ que
sit hec pabola. Date quartā pē hore vbo
dei et honoui sanctoꝝ et saluti vīe/ q̄ nō ens
horā nō omas sed dies integros/ sed bebdo
madas fabulis sepe datis. Aut certe rece
dant mali pueri/ recedāt discholi/ recedant
perditi/ manēt boni q̄bus loquar. Rece
dant in quā nō erueo/ nō impedio/ aduer
tant tñ periculū si sine benedictiōe finali di
scesserint. ¶ Denūcio vobis o pueri et ado
lescentes ingenui/ denūcio vobis ria q̄ ser
metio circa cubiculū p̄ scīa et viaꝝ. Custo
dite cubiculū p̄ scīēte vīe mundū in vobis
vt sitis mundicordes. i. mundi corde. Ca
uete ne p malicā vestrā cubiculū aliaꝝ con
scientiaꝝ vbo malo vel ope deturpet. Ti
dete demū si hec duo non seruauerint. sal
tem post imundicias lauare p lucrū peni
tentie et p̄fessiōis. ¶ Si in p̄mis (o pueri)
cubiculū p̄ scīēte vīe mundū. vt tam re q̄
nole pueri. i. puri dicamini. Estote filioli an
geli dei/ filioli innocentibus atq; vginibus.
Et dū sciennā q̄ritis/ attendite q̄ in malicolā
animā nō introibit sapiēta: nec habitabit
in corpe subdito pctis. Doret tale cubiculū
coinquinatū et fedū. Nolite pdere mundi
ciam innocētie. Notat etiā Ambr. q̄ inno
centia facilius custodit q̄ p̄ veram p̄niam ip
sa iā pdita reparet. Videte specula nova
pulchra et munda cito inficiunt/ cito macu
lant/ sed tardius emundāt. Talis est eccla
puerilis atq; vginalis/ fedat celeriter et frangit/ tardius emundat et ad integrū nunq;
reparat. ¶ Sz q̄d aget puer p custodia
mūdicie p̄ scīētie sue? Dicā audite. Pro
curet ante oīa a penatibus suis vt colloceꝝ
apud magistrū bonū sacerū pudicū incorru
ptū q̄ Stanus maximū reputet. Alioq;

si magister ad sic mendosus ⁊ devotus et de religione loquatur/ ipe puer noct frequēter audiens puerorū ⁊ plūs ingenio eorum si cut de Archelogo dicū est. Talis est lupus ille pueros enicolaus/ nō pastor/ destruens/ non instructor/ corrumpens/ non corrector.

¶ Alter qđ ne puer debeas ingere est bona locutio. Domino semel ⁊ bis/imo mille sic repetēs monere nō fastidio. Sedigna puer ⁊ socientur puerorū ⁊ simūdor⁹ quales tolle apls regnū dei nō possidebūt. Sūpsit ad apls gentili porta. q̄ corrumpūt bonos mores colloquia prava. Si colloquia quanto fortius ⁊ sortia. Tales si nibi deneget/ fuga. aut certe post fuge q̄ remanere. Nō mendebat ꝓphera dicēs. Cū sancto sanctus eris/ ⁊ cū puerso puerteris. Et iterū. Dbstupuerūt int̄ gētes et vidicerunt opa eoꝝ. Et mercatus. Unica prava pecul inficit esse pecus. ¶ Est alia societas o pueri quā a vobis fugiēdā ostēdo. Et qualis est ista societas? mala credite mihi mala valde ⁊ pessima ista est demonis societas. ¶ Cur audito miramini? Nolite mirari q̄ vez est qđ dī. aut certe miramini et cauete. Satane qñ demon manet habitat ⁊ iacet in lecto immūdis malay⁹ ⁊ scientiaꝫ qñ sine labore sunt. sine studio ⁊ in ocio. tunc eos inducit cogitare vilia et turpia q̄ vereamdū est nō solū facere sed dicere. Hāc societatē nequissimā diabolī fugite pueri o pueri. ¶ Sed querit⁹ int̄ vos forte ⁊ dicitis. Quō fugiemus? Audite beati Petro. cōsiliū. Semp aliq̄d boni facito. ne te diabolus inveniat ociosū. Et iterum. Ama sapiēā scripturay⁹ ⁊ carnis vitia nō amabis. Credite nō mihi sed sapienti. Quia multa mala docuit ociositas. Ppa puerīa est dormire/imo sedere/ ⁊ sufflare igne furiosū desiderioꝝ carnaliū. aut venenū mittere in felicis inuidie. Scribat hoc Otavianus duxit. Si nō intēdas studio ⁊ rebus honestis/ inuidia vel amor te vigil torquebit. ¶ Dicet forsan hic aliq̄s ex puerīs. Ecce pdicāti mihi dicā cubitali mei vel ex ꝓpria vel alienā malicia. qđ mihi refert. qđ suspicit? Ꝓpono ⁊ propono/ vide saltē ne videat⁹ cautim vbo vel ope q̄ alius in cubili ꝓfane sue manifest. Hoc certe ē officiū diabolicū ꝑtrahere socios. illos secū ad dānationē trahere. Sufficiat tibi ō quilibet ad immūdā natio margine vite alterī. imo fame mortis vite ꝓprie fieri. Cogita pcor qđ tua potentia quoq; atq; itez vehemēt⁹ irrogeta. qđ cū displicet deo/ qđ cū in se guerrianē et malignus. qđ bz de populo nūq̄ sacrificandi plenarie puer ille q̄ causa ē pdemonitoꝝ aniay⁹ ex immūdo facto suo. dū sit vel cū sicut mala scabies de vno ad alterū. imo ad alios forte decē forte viginti/ forte centū forte mille. Ille autē q̄ causā primā dedit/ quō poterit tot ⁊ tales ad bonū ⁊ ad mundicia revocare. quō poterit satisfacere. quis penitere? O si attenderēt oēs q̄ facilius ē aliquē maculare ⁊ in limū peccti ꝓicere. q̄ lauare. q̄ purgare. ⁊ a malo redire. ¶ Sat hoc inimicus nr̄ ille diabolus. ꝓcurat igitur tales ad invicē corruptiones ⁊ contagiōes fedissimas cognoscens difficultatē plene posse penitēdi. Ltra hoc dz ē magistroꝝ solicitando ꝑcipua. et ne pueri malignī irridēt bonos ⁊ devotos sub appellatōe hypocritaꝝ vel taliū nominū. Tales non possēt nimis acrit verberari. Imo si non desistant debēt exterminari ab oī ꝓsortio melioruū. Lompanē bis q̄ fetus in matris vtero suffocāt aut allidunt. ¶ Dz qđ fieri ei/ qđ agēt in inferno dānati ex malo alioꝝ cōsortio. vultis scire qđ agēt? Audi labāt acerbe ꝑ rabie tormētoꝝ maledictiones illis et damnātes. De ve tali p̄ quē ego dānatus sum maledictus sit in eternū ꝑ quem crucior in hac flāma. ¶ Narrat autor libelli ō disciplina scholarū q̄ filius qđā nobilis amia romani/ q̄ ꝓsuperat misere ⁊ immūde invxit matrē suā. dū duceret ad patibulū ad mortē sequbat eū pat̄ suus flens. Vidit eū filius suus/ q̄ sinit vt oscularet ꝑcm suū. puer approximavit. sed filius loco oscul/ momordit sibi nasum ⁊ erasit. Dū alij culparent et mirarent exclamavit. O pat̄ tu me suspendio tu me interficias. si eū dū me invenem (vt debueras) corripuisses/ ego non venissem ad hāc mortē inhonestā. ¶ Docēo pueri qđ ante notauerā q̄ negq; ego neq; alij vos ꝓdicamus negq; magīi ꝑcipue. debem⁹ eos diu mittere qn̄ moneamus ⁊ corrigam⁹ vos ne postmodū mordeatis nasoonēos. Hoc dicebat qđā pia mat̄ puer suis. Ego talē vos corrigā q̄ nō mordebitis nasum meū

¶ Hoc habet in ti. de apibus. caꝑ. xx. Legi quendā magnū virum narrantem ꝙ sepe q̄ habuerat enū iuuenē nobilem pudicum et castum in principio sed ꝑ malicias vnius magīi sui fuit seductus ⁊ plurimis monitis noluit tandē desistere/ ſ̄ ꝓ obediebat magro illi in crimine pessimo q̄ amicis suis ⁊ deo. Quid ergo fecit. Audite rē horrendā. Generant amici illius pueri in magna pompa visitare eū. ⁊ dū post cenaz retractis omnibus ad cameras oīnatas/ dū puer eēt in lecto suo/ cepit horribilit clamare ⁊ plāgere. venerūt ad eū seruitores sui et amici/ ⁊ dū nesciēt cur clamaret nec dicere vellet/ aduocatus est decanus eccīe talij canonici. scitus ille venit residet ad lectū clamantis/ fiadet ꝓ fiteri ꝓā. bonat vt confidat in deo nō in bole. Nec eū decan⁹ sortieret ei diceret/ tandē puer eū audiēs inspexit terribilibus oculis dicens. De illi q̄ me seduxit. Ad qđ ad qđ sup me diuinū auxilium invocabo? Ecce iā video apertum infernuz. video ꝑcēs demones ꝓtos me rapere. Et cū omēs se potius signaret inclamaret/ signa te puer. Ille quasi nihil ad ipm̄ tetigisset/ clausit oculos. ⁊ aperit faciem. et cū horrore/ claust oculos. ⁊ aperit faciem. et cū horrio ⁊ miserabilibus vocibus miserabz animā exalauit. ¶ Intelligitis ne hoc exemplū terribile o pueri? Ad auditū ei⁹ nōne tot tremuistis. Rūdā nūc vos etiā penitet? penitet/ etiamo. sed gaudete vos q̄ bonicistis. Aliq̄d igit audire non pigeat. Peto te o puer. si q̄ induceret te ad comedendū carnes ꝑ totā q̄dragesimā et in die veneris sctā. qđ diceres? nōne repelleres eū valde velociē cū cachinno? Nōne ostēderes digito dicens. Videte q̄ malus ē iste q̄ puer⁹ q̄ talia mihi dixit. Et ipe bene miser. Et ego tibi ferunus affirmo? q̄ peiores sunt ⁊ peius faciunt illi de q̄bus loquor q̄ alios inducūt ad īmūdicias ꝓfanay⁹ suas q̄ si facerēt comedere carnes in die veneris sancta. Nolo plus specificare. qz q̄ culpabilis ē intelligit. q̄ nō ē culpabil⁹ nō egerit intelligat nisi forte vt caueat. ¶ Dēnūcio vobis o pueri. fugite libīs imūdos ⁊ pl⁹ fugite pl⁹ hortete. pl⁹ odite/ si q̄rēt interficere corpus vestr/ cultello exagitato vel male strāgulare. Plus ēt aia q̄ caro ⁊ vita spirit⁹ q̄ corpozio. Accusate tales/ imo vt repellite ⁊ spuite contra eos in faciem/ ⁊ clamate cum beato Bern̄. ad latronem ad latronem. ad ignem ad ignē ¶ Postremo si in puer nō servasti mundicias ⁊ fide in te nec in aliq̄/ saltem pauleat te/ recurre ad eternum optimū. s. ad luctū. Nihil ēmagis diabolicū. nihil ita displicet deo q̄ post culpam nolle penitere. humanū ē peccare/ diabolicum in perle pleuerare. ¶ Dz dices ad dñm cum in perle pleuerare. Dz dices ad dñm penitentem ⁊ lauarem me. video fragilitatē meā/ ego ꝓmitto stanmitez maculabor ⁊ Holi sic cōtinuare frater. sed fac qđ debeo et. qđ ꝓcipit deus succurret ipse. tandē misebitur ⁊ sanabit. quid scis qñ moriaris et quō. Quid si morte subita. si repētina. Quero a te si lavas manus tuas/ si vestes lineas? Respondebis. ita imo vel lauare facio. Quero ꝓterea si post lotionē iterū maculantur? Rūdebis ita. Lectum igit ē ꝓscie tue cur nō sibi emūdabis ⁊ si sordidāda sit posten⁹? Dic tibi ꝓcor ⁊ sciēcia tua carior⁹ q̄ omnia. Holi ꝓpter timorem futurū⁹ maculaz⁹ mittere purgare ꝓsentes ⁊ augere. Post penitentiā credē mihi ⁊ minus erit ō sordib⁹ ⁊ minus adherbūt et facilius abluentur. ¶ Dices rursus. O quō talia tā seda tā turpia peccata diceren hominī viventi. homini sacerdoti. quid diceret/ quid fieret? Plane diceret. Paceat tibi deus. ⁊ te diligeret ⁊ celaret. Si tū tuus sacerdotē cur nō amiq̄plius deum omnia videntem/ imo totam curiam celestem semp ꝓsentem? Si tuus sacerdotem bonū discretum ⁊ solū cur nō magī times socios pueros indiscretos quī nihil celare scūt/ nisi qđ nescūt. ⁊ nisi cui⁹ ⁊ qualit qđ deberent revelare. Quid melius est/ vel vt dicas nunc pctā tua vni vel q̄ ponāt in morte tua. vel etiam in vita q̄nq; oīni aspectui. Nōne facilius est hominib⁹ pctā confiteri q̄ cum demonibus sine vlla miseratione torqueri. Si dictum est tā scidum tā horribīm ⁊ abominabile/ plenū factum obsecro quale putabit? ¶ At si dices vellem bene facere. vellem esse mūdus in consciēcia. vellem abstinere a peccīs. sed nequeo. Holi frater dicere nequeo sed nolo. Certe potes. sed nō vis mutare te. Quō fiunare? Primo fugiendo occa. fugiendo malum ⁊ sortium. deniq; orando ⁊ puerem ꝓ te ad aliquē sctoꝝ. specialit ad ꝓtectorem

ctor sanctū. pertendo pcessio ecclo Dieronimo. ꝛ decedo. Recta ego vgilij ora. p me ad ima nre. mitte angelū tuū custodiā ad te. Deinde ecclo Antonij ꝛ Hilarionis adole scentū incepta diabolū in ipa temptatione eius quasi puerū. ꝛ dicet. Phyde te ꝛ ō tempestate tua miser diabole. ¶Ecce ego nō obedio tibi. ¶ Plurime sunt tales doctrine p multicia cubila. gpter scientie fuanda. inē quas positimus bonā societatē magistri et socioꝝ ꝛ familiaꝝ. occupationē in bono studio ꝛ otio. ꝛ. ¶Hortabo vos nō amplꝰ o pueri. Sit tandē nr̄i finis sermonis oratiōn ad deū ꝛ sanctos sanctasq; oēs. vt taliē patriamus hic cubilia scientiaꝝ nr̄aꝝ in mūdicia. mollitie ꝛ quiete p gram. q; eoꝝ scripto effecti exultemus ꝛ letemur in celestē cubilibus nr̄is p glōriā. Amen. ¶Finis.

Sermo eiusdē in eadem festiuitate: de oīb⁹ sanctis p themata. Beati qui lugēt qm̄ ipi cōsolabunt.

b

Beati qui lugent qm̄ ipi cōsolabunt. Matth. v. et sententialiter Luc. vj. et in euāgelio pncio celebritatis ¶ Hos⁹ bēdictionis lucri et cōsolatiōis locutus in hodierna celebritate sanctoꝝ illoꝝ a quoꝝ oculis abstersit deus omnē lachrymā: ita vt nō sit amplius ibi luctus neq; clamor. Te regina ineffabilis ciuitatis hui⁹. sanctoꝝ de qua gloriosa dicta sūt mare instigat illuxit qui est portus totius cōsolatiōis inuocabimus p gr̄a qua regnāt imperāda dicentes. Aue maria gratia plena ꝛc. ¶ Beati qui lugent qm̄ ipi consolabunt. Scribe vbi dictū ē. Proposita hac celesti stupenda gaudia. insonāte hāc grandi tonitruo ex ore dominantis. i sublimi monte ecclie. audierunt ꝙplurimi alisonā huius extraneissime ꝛ a sapiētibus mūdi abscondite doctrine tubā. Et quidē in omnē terram exiuit sonus eoꝝ. Audetā vos. nō oēs equa mente vnoꝝ indicio comprobarunt numerū quoꝝ capiet. toe hilie. ꝛ fides dei donum est ne quis gloriet. Audierunt eam omnes ex omni natōe que sub celo ē quoꝝ plurimis nihil ꝓfuit audiuisse nō imitatus fidei verbo loquit. sed in deffinitos sue infidelitatis vmbras demersi sunt Hi fuerūt inuidolatre ꝛ iudei ꝙdā. qui quoniā fortiores sunt ꝛ consiliū deseruit nostrū. Vadens nihil ad nos. eos odierat. Imo nr̄m ad christū animos virigat. Dicatq. Beati q̄ lugent ꝛc. ¶Ecce autē apertis meditationis mee oculis inueni video: plenas etiā xp̄ianoꝝ omneos aureo hac sinia diuina. Quos etiā xp̄ianus. cui hoc euangelium in ecclia non sonuerit. Verbū hoc nihilominus ad mentales aures suas intro: fus nō equa ꝓfunditate ꝛ tenaci approbatiōe reponit. ¶ Parē boim simpliciū absq; eruditōe ꝛ litteraq quos sola autoritas in hac fide stabilit. nec vltra quicq̄ vel q̄rere vel intelligere studet motem discipuloꝝ pithagore in hoc tenentes. Satis hōr̄ fuit qm̄ magister hoc dixit magister xp̄c. Beati qui lugēt qm̄ ipi consolabunt. Apud tales. nō rōnibus sed autoritatibus ꝛ exemplis agendū arbitror. quibus sufficiet insinuare qm̄ sancti sanctaq; omnes quoꝝ hodie celebrita agit. ad cōsolationē per luctū transierunt: patriarche ꝙphete. apostoli. martyres. ꝙfessores et virgines. Quid istos dinumero. qm̄ ex ipsum caput omniū christū pari oportuit. ꝛ sic intrare in gloriā. Hoc ego ad hortationē celebrandā sanctoꝝ. ad vitā patrē: ad originalia doctoꝝ luctum collaudāda. iudico remittendo. ¶ Altera pō ꝛ xp̄ianoꝝ similiē simplicium ꝛ nullius eruditiōis literatorie. qui tamē pro cōsuetudine ꝛ gr̄a exercitatos habent sensus ad hāc doctrinā aspirantes ex intimis animē pcordijs. qui experientia doctrice sentiūt ꝛ pregustāt hoc donum celeste ꝛ toto cordis assensu. toto mētis nubilo cunctis hanc sententiā. Beati q̄ lugent ꝛc. Tales sunt in schola demonstratiua doctrina affectiōis ex docte gloue. q̄ua lachrymabilis ingiter ē hec vallis lachrymarum. qui dicūt cum pō. Renuit consolari anima mea. memor fui dei ꝛ delectatus sū. Et rursum delectāter dicunt cum eodem. Secūm multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo: consolatiōes tue letificauerūt animā meā. Quemadmodū dixisse legit beatus Bernū. Multi videt crucem nostrā. q̄ non attendūt cōsolatiōem nostrā. Et apostolus dicit. Quasi tristes semp autem gaudentes. Apud istos quos vncio docet. quos experientia erudit. impotentiū nimis ne dicam temerariū censeri deberet. si aggrē eos ad doctrinā quibus vtinā nunquā erudiri. ¶ Alios porrō considero xp̄ianos in stultos sapiēta nō q̄ deorsum ē. sed terrena animali ꝛ diabolica ꝛ carnali. ꝛ. sed terrenā animalē ꝛ diabolicā ꝛ carnalē. vitā peculiū eligentes. qui here nihil de bono nunc sperāt figurā retinent. intus serrea sūt omnia. Ipsi eam beatitudinem sunt. respuunt. animā intrinsecus surdā habent aures ꝓ egritudine petroꝝ miserabilē cōturbatā. q; dicunt opē esse nō forsā ore. Durus est hic sermo ꝛ quis poterit eum audire? Plene sapientia terrena diuitijs inhiat. Propterea nō beatos sed infelicissimo plane pauperes ꝓdicat. Sapiēta diabolica ē superbia indignāo ꝛ auaritia. Ipa brōs nutrit quō iudicaret. ꝛ nō ponus vlos tabie tos: Sapiēta animalis tota illecebris vacuos: ducit in bonis sicos suos. cuius vox est Sap. ij. Eriguā ꝛ cum tedio est xp̄us oriēte nostre. Talibus obsecro q̄ plenissimum esset eos beatos ē qui lugent ꝛ nō miserabiliores oīb⁹ bobus. Quāobrē istud perdit tam ꝛ cecum genus xp̄ianoꝝ. et xp̄ianoꝝ nomine non xp̄ianoꝝ ꝛ uersatiōe relinquamus: vigilādi sapientibus ꝛ simplicibus ꝛ imprimis sibiles ad hāc diuinā eius diuinā lectionē. Beati qui lugent ꝛc. ¶ Superest ad extremū aliud genus hoim. qui nō sunt idiote et primi. sed luminibus rōnis in mūdi q̄ cōscientie eruditionis scientifice collustrātur. Qui etsi non dū gustauerunt dulcedinē huius beatitudinis veluti illi simplices de secundo ordine. attamen eoꝝ vita aliena ē ab huiusmodi ordine quibus obstinate corruptos mortē ē diximus illos de tercio ordine. Credūt insuper et tandē intelligūt hoc est. ꝓpositā religione philosophiē. quoniā ꝓfectus habent nisi crediderimus nō intelligemus. Cōnotauit Plato dum ait in Thimeo. Sumendum esse compendiū ex crudelitate. Istos tales (qualiū magnus est hic numerus) nunc illoq̄dos esse decernimus. q; hos non solū dicentis autoritatē que tamē abunde satis esse. sed rōnem certā ꝛ philosophiā afferre confidimus. per quā iam non solum credāt. sed etiā intelligāt huius mirande sublimitatis doctrine veritatē. Beati qui lugent ꝛc. Hoc facimus (liquidē permittente deo) ad Ciceronis inuectionē in paradoxis. nunq̄ certe deo q̄ncta. sed pari varietate. et (unde gloriosi dño) maiori fide. ꝓficimus inquā. tum ad consolationem nostrā quā in nos fides in intelligentiam nr̄am mygrās. lucidius emicet. tum ad cōdendā linguā magniloquā eoꝝ qui se diuinis philosophos volunt nec sunt. quoniam dū a religione putāt se cerniere philosophiā virtutēq; perdunt. qui verbū diuine nostre fidei. cōmunibus verboꝝ pāniculis inuolutum vel fastidiunt ob simplicitatē (sicut eis videtur) rusticā ꝛ anilem vt que lugere vel flere iubeat. vel de opinabili falsitate criminātē. nō capaces. quo pacto ex luctu ꝓsium gignat contrarium qō est cōsolatio. nec penitus concipiunt. beatos ꝛ consolatos esse lugentes. ¶ Et qm̄ tres collegi sunt in themate termini principales beatitudo. lucrus. consolatio. tripartita erit sermonis nostri fabrica. q: super quālibz ex terminis edificium nr̄e ratiocinatiōis fundabitur ꝛ erat scisset. Dicemus quoq; breuius q̄ tantus res expostulat. qm̄ in scholastico exercitio ꝛ in verbo ad populū. latio. Imone super hoc deo ꝓficiente tractabimus.

p

Primam exorsurus fabricā in hoc nomine beatitudo. recogito. q; omnes qui ō beatitudine hominis. philosophica rōne perscrutari sunt. constituerūt eam in contemplatione prime cause. sicut peripatetice schole institutor Aresto. docuit. j. et. x. ethicoꝝ. ¶ Aut posuerunt eā in virtute vel bono honesto. ꝛ in viuendo cōsentanee rōni ꝛ nature. In qua fuit schola stoicoꝝ et ꝙrundā academicoꝝ cōcordat. Aut denique collocauerunt eā in adeptōe boni vniuersalis sepan. quemadmodū Plato. suiq; sectatores. ¶ Aut postremo dixerunt beatitudinem hominis esse animi voluptatē seu tranquillā pacem. cuius videtur fuisse Epicurus ille. cuius Seneca crebre cum sūma veneratiōe mentionē in epīlis. ¶ Hā epicurus alie quis quos ille fuit. ꝛ Aristippus ꝛ Sardinapalus ꝛ sordidus Macho metus qui in corporeis voluptatibus humanā beatitudinem detrudere conati sūt Ipsi certe non philosophi nec inter philosophos annumerādi sunt. sed porci vocandi sunt. q: beatitudinem non hominis sed porcis descripserunt. Illi similiter a phi-

losophia nõne pcil abhrdãt ab radĩ ve
ritatẽ cõtrarẽ. qui diuinas. qui potẽ
tiã. qui gloriã. qui sanitã. t vniuersaliter
bonũ aliqũ tale fortunã fragile t caducũ
homini ꝓ beatitudine statuerũt. Quippe
hi oĩbus ad vorũ flectebãt. regere est hu
manos homĩes. nõ deũ nõ beatũ. ꝙ pla
ne nequissimũ. t supra bestiã seuientes
vel furiosẽ nocẽdi malignitate peruersum.
Deniq; hec eis fortune bonã. t decorẽ et
ornatũ quendã externũ felicitatẽ humana
ne pfiatur t pferre dicãt ab Aresto. ipa tñ
ad compondũ vẽ t ornatũ cũ homĩe bo
num. nullatenus cõgruũt. Notauit bocille
ꝙ et incẽdio vrbis fugiẽs. ola sua secũ ferre
dixit. ¶ Decigit in sũma est philoso-
phantũ de bolo beatitudine ꝙdã par-
tes tradiuio. In contemplatiõe ꝑncipe cause
sui bonesto vel virtute. in bono separo. In
animi voluptate seu ꝓsolatiõe. Quartum
apparẽs varietas (si nõ me fallit iudiciũ)
in vna ꝓncipẽ eã ꝓpnõe seu dignitate ꝑ
se nota. quã Aresto. lucidi⁹ expoluit. ꝙ be
atitudo bolo sita ẽ in ꝓiunctõe optime po
tentie humane cum optimo obiecto suo.
Virtus enĩ rei cuiuslibet t sua qdã beati
tudo vt pueo summũ qd in ea ẽ quãtifice
tur necesse est. quãdemodũ beatitudo ocu
li cẽt eius ꝓiuncto cũ summe pulchro sibi
ꝓportionabiliq oblato. At nota quãlis est
opinia potẽtia humana nisi rõ. qua sola
ꝑfectior ẽ bono ceteris animalibus. Obiectũ
ꝑterea optimũ quale aliud assignabit ꝙ ip
se deus gloriosus. cuius rõ pticẽ. t quo ni
hil maius a rõne põt intelligi. Quare ma
nifestũ ẽ ꝙ clemens Aresto. beatitudinẽ bo
minis ex ꝓhauit ꝓtemplationẽ p me causẽ
Conformiter ad illud Augu. dictũ. Visio
est tota merces fundatũ viez in vbo christi
Hec ẽ vita eterna vt cognoscãt te vez deũ
t. Intelligunt vo ꝓtemplationẽ nõ ma
dam cogitationẽ ꝺ deo sed cognitionẽ cũ
amore. Alioqn si dilectionẽ a cognitõe se
parauerit nõãl ibi ꝓtemplatõ. ea dicenda
est ꝙ curiosa qdã inuestigatio aut cogita-
tio vaga fructu carẽs atq; sensibꝰ ꝙ leo habu
erãt quos inculpat aplus cognouisse deuz
t rõ nõ sicut deũ glorificasse. ꝑterea mu
multe in cogitationibus suis. Ecce vanita-
tem cogitationũ ꝙ gloriando seducẽs. ꝙ.

oratos fuisse in reprobũ sensũ. quales mul
tos flemmatikos patabus. ¶ Potro locutã
nes ceteroz pboz. ꝙ ꝙ diuerso calle vocãs
inedereẽ. in eandẽ iudicio meo fuisse sortem
ꝓmisit. Hã bonũ separatũ qd plato po
suit. cuius adeptiõe beati dicamur t sumꝰ.
nihil aliud a deo põt intelligi quod adipis
camur cogitãdo t amãdo hic in enigma
te t inchoatiue quadã imperfecta. tandẽ cũ
ad facie plenitudine cõsummata. Patre
nominati positionẽ resoluamus. inuenimꝰ
ꝙ nulla virtus est. nulla bonestas speciosi
or nulla vita plus conferens nature atq;
rationi. sed nec aliqua operatio voluptuo
sior est. aut si verbũ voluptatio multos mol
le iudicat. nulla delectabilior. ꝙ sit operã
tio optime potẽtie hominis cõtingens eĩ
cum optimo obiecto suo qd est deus. hoc
vero sit cum ipm ratio cognoscit t cogno-
scendo amat t in cognito amatoq; tãq; in fi
ne suo t centro quietat. ¶ Ecce habemus om
nem ꝺ beatitudine philosophica ꝑtractã
tionem. que super vno cardine voluitur t
vnit. ad cuius noticiã. christiana religio.
compendiosa fidei traditione ducit. qũ effi
cere philosophica disputatio vix longo cir
cuitu quasi palpando t inuitando valuit
nec perfecte tamen valuit nec stabiliter nec
sincere. Hinc ꝓclarissime dictũ est ab apo
stolo ꝙ quia mundus in dei sapientia de
um no cognouit. scilicet cognitione ꝙ ꝓ
lectionem operat. Et intelligit ꝙ hic apo
stolus sm discipulũ suum Dionysium philo
losophiam appellat dei sapientiam imo ꝙ
reuelationem. Deus inquit reuelauit eis.
Placuit ei per stultitiã predicatõis. hoc
est per compendiũ credulitatis saluos fa
cere credentes. Non ꝙ philosophia inutilis
sit aut falsa sit quippe que est dei sapiẽtia
et reuelatio. non ꝙ vere religioni aduersa.
non ꝙ in articulo quocũq; contraria sint
velle demonstrare ꝓpositum est. sed quia
homines bono corpo male t temerarie usi
sunt t alia ratiõe. vt ad felicitatis beatitu-
dinem sine ratiocinatione sine stultitione
ipos etiam simplices et idiotas venire lice
ret fidei pede fulciros. Benigne gloriam-
tur ante deum stulte presumpsisse ostendit
ens.

His ꝓ primo fũda

mento posito. t vita veritatis calce aqua-
tuatis. quadruplici etiã ꝓsideratiõe instar
quatuor laterũ. superedificare fas habemus
¶ Prima consideratio. Quia deus ꝓpitio
pfecta neque habet per se ipsum solo. Alio-
quin bonitas eẽt dei capacia. si nostre be-
nuolentie esse voluimus participes vt a sen
sibilibus ad spiritualia ꝓuertemur necesse
est. ¶ Illud est inter platonis dogmata ꝑ
cipuum. aduertendum esse. scz a sensibꝰ fa
ciem nostre mentis. Omnia nãq; ad sensum
referre. est ꝓnũ pecoris t cerebrum veri-
tati inuenienda affert detrimentũ. Quino
centi inuenies de affectu plurimos memorat Cicero t augu-
stinus. ex ea pulcherrimũ illud volumẽ de ve
ra religione contrauit. ¶ Animãtes quo
strã intellexerunt philosophi sacrã esse re
lationem in orizonte duoꝝ mundoꝝ. spiritualis
et corpalis. Quino facies oculum ad corpora-
lia cõuertẽs. fit quod animo dissolutior nobi
lior t debetior ad intuendũ celestia. t depri
mit terrenis habitatoꝝ sensibus multos co
gitantes: inquietantes et pbis debitoꝝ cul
tores. Finis est. Finis pocte. vij. eneid. Terro
rẽq; hebet. ꝙ arma moribundaq; membra
Poetarum etiã inuolumentũ ꝺ hausitu le
thei fluminis. ad hoc tendit.

Secunda ꝓsideratio

Presupposita rõnis aggratiatione ꝑ pecũ
uersio a sensibilibꝰ ad spũalia cogitanda. si
eri nequit. absq; lucem seu tristicia. Quod
magna in hoc loco ratiocinatione posset osten
dit. vbi quotidiana experientia: plusq; sa
no hãc eloquitur veritatẽ. Quippe in omni
bono sensualitatis pugna vitioꝝ. virtutuz
victoria: fugere voluptates: tristitias equa
nimiter perpeti. t similia humane malitie
stipendia: nõne lucerũ sunt. salem ab initio
secum habuisse: ostendunt etiã. Ceramen si
ne isto nũq; ad sincerum t purissimũ veri
tatis pumex lumen scãderemus. nunq; fur
sum raperemur t illic rapti staremus. nec
respõderemus veraciter beatitudinẽ ecclesie sur
sum corda: habemus ad dñm. Cũ t qua-
liter obscuro fouri contrariõe lenarem⁹ nos
sup nos. ꝺ iniquitas stipe talentũ plumbi
sedẽs. vna pẽnit. instar ponte ligne-
re sũphi. dum conterimur cum ꝓbris
Cũ iniquitates nre lupgresse sũt caput nẽ.
Dũ postremo nimia tenuitate nostroz delicta
rioz t voluntatũ cogitationũ stabilitate. acti
onis mentis vndiq; cõfundit. impedit t
turbat. Et hanc Aresto. ꝙ ꝙ sue originis
ignarus notauit. vbi dixit aliquid ẽ in no
bis qd aduersat rõni. Ꝑteres tractatum
de nra beatitudine ipse de lucuosis tate pas
sionũ moderãda p virtutes. puo docendũ
ẽ necessario indicauit.

Tercia consideratio

Beatitudo nra est ꝺ numero delectabilis
simoꝝ. imo delectabilissima. Do ꝺpsuz dis
cere rõ compulit Aresto. j. et. j. Ethicoruz.
Habebat quoq; ꝓ oraculo apud veteres.
vt infra latius docẽt. In tractatu ꝑteres ꝺ
rum hodie celebritas agit experientia mul
tiplex illud certũ facit. Dõ insup sub alie
nis illud certũ facit. Dõ insup sub alie
nis ꝓsideratiõibus t sapiẽtũ allegatiõibus
intuitu sume cole de ventribus manducat.

Quarta consideratio

Vera t plena ꝓsolationẽ sicut nec vera
beatitudinis vita humana ꝓpo hic nõ pot
assequi. Perspicuũ ẽ hoc sequi ex premis
sis. Propterea lucz iã nõ solũ credere sed eã
am intelligere. Cũ beati q lugent t. Et
hec de ꝓma radice. ex q̃ emin⁹ iste beatitu-
do germinat hãc vitaz fugere. beatos t cõ-
solatos esse lugentes.

Age pergamus vltra ad se
cundam nre ꝏnis fabricã. quam
fundabit terminus iste lucuo.
Ateramẽne ꝓpendiculare nri edificij regu
lã. t urbet equiuocatiõis irregularitas. de
scribendũ est quid ẽ lucuo. quid ꝓsolatio.
Hã inuenit lucuo malum nihil ad beati
tudinẽ ꝓferens nec afferẽs ꝓsolationẽ q̃ bo
nas sit. Hoc sensit q̃ dixit. Tristicia seculi
mortẽ operat. Cum ꝓpe dixisz. Tristicia
q̃ sm deũ est penitentiã in salutẽ stabilẽ ope
rat. ij. Corinth. vij. Luctus t cõsolatio sub
una acceptiõe generali due passiones sunt
ille due ꝛne quas aliter nominamus dolo
rem t gaudium. que complectuntur in suo
genere sint passiones omnes reliquas enu
meratas a pho. ij. ethi. t. ij. rhetoꝝ. t a poe-
ta. vj. eneid. tab alio alibi. Cõsequẽ au-

losophia rōne pcul abscedūt tab radice vi
tiosissime cōtrahūt. qm̄ oīa mōsa. qm̄ pcēp
tā. qm̄ ghīā. qm̄ sarmā. t venter aliter
homi ali⁹ tale formā fragile t caducū
homini p bestiudine stauerūt. Quippe
bis oculis ad voti fruēdos. repere ēt hu
iusmodi hominē nō oculi nō beatū. ḡ pla
ne nequissimū. t supra bestiā seuerissimū
vel irritāt nocēdi malignitate peruersum.
Denīq; hec ois fortune bona: t ī decore et
ornatū quem dā extrinsecū felicitatē huma
ne pīnare t pferre vidēt ab Arestotele ad
componēdū vitā t extrinsecū homīs bo
num. nullatenus exigūt. Nouit hoc ille
q̄ et incēdio vidua fugiēs. oia sua secū ferre
dixit. ¶ Decigit in sūma est philoso-
phandi de hois beatitudine q̄dā par-
tica tradicio. In contemplatiōe pme cause
hi bonestio vel virtute. in bono separo. In
animū voluptate seu p̄solatiōe. Quartum
apparēs varietas (si nō me fallit iudiciū)
in ma pmenēt ēt perpetōe seu dignitate p
se nota. qua Arestoteles lucidi⁹ exposuit. q̄ be
atitudo hois sita ē in pmanēti optime po
tentie humane cum optimo obiecto suo.
Dicimus enī rei cuiuslibet t sua q̄dā beati
tudo et peneo summū q̄s in ea ē quātūcū
que necesse est. quādamodū beatitudo ocu
li cēt esse pmanēto cū summe pulchro sibi
ꝓportionabiliē oblato. At nota qualis est
optima potēcia humana nisi rō. qua solā
philosophos ē homo ceteris animalibus. Obiectū
ꝑterea optimū quale aliud alligabit q̄ ip
se deus glorioſus. cuius rō pars ē. t quo ni
hil maius a rōne pōt intelligi. Quare ma
nifestū ē q̄ beatitudine Arestotelis beatitudine bo
minis ē. p hanc tentationē pme cause
Conformiē ad illud Augu. dictū. Visio
est tota merces fundatū vite in vbo christi
Dic ē vita eterna ve cognoscāt te vez deū
tū. Intelligimus vo tentationē nō ma
lam cognitionē ḡ deo sed cognitionē cū
amore. Alioquin si dilectionē a cognitiōe se
parauerim. nōne ad ipm templatū. ut dicenda
est q̄ curiosa q̄dā intelligentia aut cogita-
tio vana fruitur. cuius ergo sensus q̄les habu
erūt quos incalcat aplus cognouisse deum
t ei nō sicut deū glorificasse. ꝑterea eua
muisse in cogitatiōibus suis. Ecce vanita-
tem cogitatuū ī gloriacaꝑe laudabil. q.

ostos fuisse in reprobū sensum. q̄ales mut
tos etiam nr̄os ꝓphibuo. ¶ Porro omnis
nes ceteros pbos. q̄ q̄ euerso calle. deuiū
incederem. in eandē iudicio meo fuisse hemi
pturiūt. Hā bonū separatū q̄d plato po-
suit. cuius adeptione beati dicimur t sumus.
nihil aliud a deo pōt intelligi quod adipi-
scimur cogitādo t amādo hic in enigma-
te t inchoatiue quādā impfecta. tandem sa
cie ad faciē plenitudine cōsummata. Pare
sius q̄ florez t academicoz t epicuri pte
nominati positionē resolutam. inuenies
q̄ nulla virtus est. nulla honestas spectā
da. nulla vita plus consentanea nature arg
ratoni. sed nec aliqua operatio voluptue
sior est. aut si verbū voluptatis nimis mol
le iudicat. nulla delectabilior. q̄ sit opera-
tio optime potēte hominis cōiungens ei
cum optimo obiecto suo q̄d est deus. hoc
vero sit cum ipm ratio cognoscit t cogno-
scendo amat t in cognito amatoq; rāq̄ in q̄
ne suo t cētro quiescit. ¶ Ecce habes em
nem ō beatitudine philosophica gestatio-
nem. que super vnū cardine volutur t
vnit. ad cuius notitiā. christiana religio.
compendiosa fidei traditione ducit. q̄ ēt
cere philosophica disputatio vix longo ex
cūmi quasi palpando t inuiendo valuit
nec perfecte tamen valuit nec stabiliter nec
sine ore. Dixe pclarissime dictū est ab apo
stolo q̄ quia mundus in dei sapientia de-
um nō cognouit. scilicet cognitione q̄ pol
lectionem operat. Et intelligē q̄ hic apo
stolus sm discipulū suū Dionysium. phi
losophiam appellat dei sapientiam. imo q̄
reuelationem. Deus in quit reuelauit eis.
p̄ placuit ei per stultitiā predicatōnis. hoc
est per compendiū credulitatis saluos fa
cere credentes. Non q̄ philosophia inutilis
aut falsa sit quippe que est dei sapiēa
et reuelatio. non q̄ vere religioni aduersa.
non q̄ in articulo quocūq; contraria sint
velle demonstrare ꝓpositum est. sed quia
homines bono ocio male t temerarie vti
sunt t alia rāōe. vt ad felicitatis beatitu-
dinem siue ratiocinatione siue fruitione
ꝓpiam simplicem et idoneā venire lice
ret fidei pede fulcatoo. Denīq; ne gloriam-
tur ante oculos fruitio p̄sumpaq; ostio ac

Mis ꝑ primo fūda

mento potissa. t vina veritatis calce aqueu-
matis. quadruplici etiā ꝓsideratōe instar
quatuor latez. superedificare sue habemus
¶ Prima consideratio. Cum dei ꝑfectio
quas beata esset dei capacis. A nostre bea-
tudinis esse volumus parum capere vt a sen
sibilibus ad spiritualia ꝓuertamur necesse
est. ¶ Illud est inter platonis dogmata ꝑ
cipuum. adhortendum esse. fez a sensib⁹ fa
cem nostre mentis. Obstat nīl ad sensum
referre. est ꝑtiū pecoris t cerebrū verti-
ginem plurimū meminit Cicero t augu-
stinus plurimū. Illud volumē de ve-
ra religione contrahit. ¶ Animā ita quo
dā intellexerunt philosophi facēā esse ce-
lum intelligentiarū philosophi. Spiritualia
lux in orizonte duoz mundoz. spiritualis
t corpalis. Cuius facies vnum ad corpora-
lia cōuertit. sic quodāmodo crassiori nobi
lior t debetior ad intuendū celestia. adepti
mi terrena in habitando. sensum nulles co-
gitanter. in quiescendo. et ꝓ̄ habeo. q̄ cui
conscientie est sano pocre. vj. eneid. Terre
nos habere animo moribundaq; membra
Poetarum emī in volumentū ō haustu le-
thi flumīnis. ad hoc tendit.

Secunda ꝓsideratio

Presuppōsita rōnis a grauatione ꝑ peccā
uersio a sensibilib⁹ ad spūalia cogitanda. fi
eri nequit absq; lucem seu tristicia. Haud
magna in hoc loco ratiocinatione post ex
Dic. vbi quotidiana experientia: plusq̄ sa-
pho hic eloquitur veritatē. Quippe mortis
cinis sensualitatis pugna victoq; ventuq;
victoria: fugere voluptates: tristicias equa
nimiter perpeti: t similia humane malitie
stipendia: nōne lucrū suū. salutem ab imino
centum hominū ferunt vtq̄. Attamen si-
ne istis nūq̄ ad sinceram t purissimā veri
tatis primelumen scāderemus. nunq̄ sur-
sum reperiremur t illic rapti staremus. nec
respōderemus veraciter beatūdinem sue ratiocinatione sue fruitione
ꝓpiam simplicem et idoneā venire lice
ret fidei pede fulcatoo. Denīq; ne gloriam-
tur ante oculos fruitio p̄sumpaq; ostio ac
re sūphi. dum conqueritur cum ꝓphetis
Quis insidiatus mer lo pgressus sit capiat me.
Dū postremo misericordie nostroz. scilicet
rios t voluntatis cogitatōnū stabilitate. sed
es nīe mentis vndiq; cōfundit. impedit t
turbat? Et hanc Arestoteles. q̄ sue originis
ignarus notauit vbi dixit aliquid ēe in no
bis qd admirat rōni. Ꝑterea tractatus
de nīa beatitudine ipe de luctuositate pas
sionū moderāda p virtutes. quo docendū
ēe necessario indicauit.

Tercia consideratio

Beatitudo nīa est ō numero delectabilis
simoz. imo delectabilissima. Hoc ipsuz vi
cere cō compulit Arestoteles. j. et. x. Ethicoruz
Habebat quoq; p oraculo apud veteres.
vt infra latius docet. In libro. ꝑterea q̄
rum bodie celebritas agit. Experientia mul
ti plex illud certū facit. Qd insup sub alio
litteris ꝓsideratiōibus t sapiētū allegatiōibus
tius sūme cois de viribus manuducit.

Quarta consideratio

Vera t plena ꝓsolationē sicut nec vera
beatitudinē vita humana ꝓpe hic nō pōt
absq; luctu. Perspicuū ē hoc sēq; ex premiſ
sis. Propterea licz iā nō solū credere sz etiā
am intelligere. Cūm beati q̄ lugent tē. Et
hec de pma radice. ex q̄ emin⁹ iste beatitu-
do germinat hāc vitaz segetē beatoz t cō-
solatoz esse lugentiū.

Tage pr gamus vltra ad se
cundā nre oīonis fabricā. quam
fundabit terminus iste lucrus.

Attamē ne ꝓpendiculare nīi edificij regu
lā ꝑturbet equinocantio irregularitas. de
scribendū est quid ē lucrus quid ꝓsolatio.
Hā inuenies lucrus malum nihil ad beati
tudinē ꝑferens nec afferēs ꝓsolationē q̄ bo
na sit. Doc sensit q̄ dixit. Tristicia seculi
mortē operat. Cum ꝓpe diuisz. Tristicia
q̄ secundū deū est penitentia in salutē stabilē ope
rat. ij. Corinth. vij. Lucrus t cōsolatio sub
una acceptione generali due passiones sunt
ille due ꝑtes quas aliter nominamus dolo
rem t gaudium. que complectūtur in suo
genere sinu passiōes omnes reliquas enu
merates a pho. ij. ethi. c. ij. et beto. t a poe
ta. vj. eneid. tab alio alibi. Cōsequēter au-

tem passiões ille vte lucrum et ꝓsolatio vel dolor et gaudiū ad duas rōnes obiectalis generalis ꝛ extremus. Quaꝝ vna ē vt bonū cōueniēs, ꝛ altera mali inconueniēs vel. ¶ Deinde hic lucrus hoc nō sumpsit. Lucrus ē vitalis anie motus surgēs ex apphensiōe obiecti vt ostensiū ē. Cuius effectus ē ꝓfectus ū sit ꝛ sensu ꝛ stricto q̄ dam horror ꝛ fuga ꝛ remissio. Est aut̄ rō distōueniēte disproportio ꝛ sua armonie ꝛ vnitas debite. Eiusdatione hāc descripsionū cū deductiōe oīm passionū ad has duas, q̄ras cui libuerit. ij. Ethicoꝝ et rhetorice cū notatis p cōmenta. ¶ Deinde q̄ triplicat dī bonū p delectabili. p vtili ꝛ p honesto. Et illi malū ex opposito. p tristabili. p noquo ꝛ pro inhonesto. Possemus ꝓsumi ad has rationes obiectales boni ꝛ mali multiplicare ꝛmonē de lucru ꝛ ꝓsolatione put ꝓsurgūt mediate vel imediate / et apphensiōe boni ꝛ honesti vl̄ mali inhonesti, ꝛ hoc duplicat in actu vel in habitu. Hoc quippe mō lucrus ꝛ cōsolatio ꝓprie sunt anie rōnalis ꝛ ad sensitalitatē nō nisi ordināte ad rationē specāt sicut nec obiectales honesti et inhonesti rōnes. ¶ Dicamus igit̄ q̄ lucrus in ꝓposito ꝛ pure dī beatitudo nō quidē formaliē sed q̄ si cōsecutiue beatitudinē hic in via. vel q̄ ducat ad eā. habet sic describi. p habitū. Lucrus ē habitus anie gratiosus quo inclinat fugere et horrere obiectū, sub rōne mali inhonesti ꝛ dissōueniēs apphensi. Apphendit̄ vō obiectū vt inhonestū triplicat. aut formaliter ꝛ sic est deformitas. aut effectō cōsecutiue q̄ ē effectus culpe ꝛ reliquie eius. sicut reatus pene ꝛ macula ꝛ offensa. aut tercio occasionaliter. q̄ ad culpā inducitiū ē. aut vt ab honestate distractiū. vt nocte tempantes ꝛ rebelliones sensualitatis. Rō aūt dissōueniēte inhoneste ē violatio modi speciei ꝛ ordinis. vel numeri pōderis ꝛ mēsure. vel vnitatis specie ꝛ bonitatis in libero arbitrio vt arbitriū ē. Violatat insup modus ꝛ mensura ꝛ vnitas in libero arbitrio, cum ipm nō integrāt motione dei vt efficiens ē. Violatat speciē ꝛ numerus, cuz nō ꝓsumat causē sue exemplari. Violatat aūt pōdus ordo ꝛ bonitas. cū nō integrāt motione sue cause finalis. per oppositū sumunt ratio ꝓuenientie honesti. ¶ Pro descriptione ꝓsolationē. Cōsolatio ꝓ habitu ē habitus ale quo inclinat ampleci ꝛ dam mō ꝛ venire sibi obiectū sub rōne boni honesti ꝛ cōueniētis apphensū. Et dī sub honesti triplicat. vel formaliē vt ꝓsecutiue vt efficiens ꝛ dispositiue. Ad descriptiones neq; fingimus neq; sola fide supponimus Qui ex phica traditōe ꝛ dicta in hac nos docet experientia pūt dici vallarig. Ex quib̄ ꝛ dictis q̄d sit lucrus ꝓ actu. q̄d cōsolatio actualis liquidū est. Iam lucrus ꝛ cōsolatio actuales sunt vitales motus animi in talibus habitibus ꝓcedentes.

Facto et ordinato

hoc descriptionum fundamento superadamus quasdā litterales cōsiderationes. ¶ Prima cōsideratio ē ista. Lucrus qualē descripsimus ē ꝓsolatiōis inductiuus. Ita q̄ q̄ lugēt eo ipo ꝓsolāē. vt vez sit ad ifam Tristicia via vertē in gaudiū. Habent̄ medīū in ordīe demonstratōe effectus assumū diffinitionē sez ad hoc ostēdendū. Omnia quippe apphēsio obiecti vt honestū ē ꝛ cōueniens ē ꝓsolatoria. sed apphēsio huius lucrus ē honesti apphēsio ꝛ cuēnēs. ergo ē ꝓsolatoria. Maiore ꝑ supposita ex diffinitōe. minorē facile ē deducere q̄ ex ꝓximis dictis ōibus honestis lucrus attribuit. Lucrus quippe in statu ē ꝛ deo acceptus tāq̄ redens deo q̄d suū ē. vel dū punit pcā ifert in alios deo odiosa. vel ab offēdat ꝛ inducere ligntos aut occasiōibus liberari desiderat.

Secunda ꝓsideratio

Nō ē inopinabile ꝛmonē ad animā sīl ꝛ ꝛmonē diuers ꝑ nō respectibus lugere et ꝓsolari in statu xpi. Si enī ꝓcedamus anima sīl intelligere recte ꝛ reflexe ꝛ ō iudicio suo fortmidoloso certitudinaliē iudicare / nō videtur repugnātia q̄ lucrū actuali tāq̄ ō obiecto / sīl habeat actualis cōsolatio. Nec sli q̄d apparet obstare nisi q̄ mor̄ boꝝ actuū sūt ad diuersos effectus. vnus ad fugā. alius ad ꝓsecutionē. vnus ad dilatatiōē cordis. alius ad cōstrictionē. Sz hoc vlamus ō lucru ꝛ ꝓsolatiōe / in sensualibus verū ē ita se hīe. in spūalibus forte nō eque. Cuius rei sensus videnē experiētiā oculis sanctoꝝ plorationi q̄bꝫ vita eterna in lucru ꝓmisa esse. facie tamen serena ꝛ iocunda ꝛ inter medias lachrymas mira leti bonis suauitate ꝛ tranquillitate respersa fulgebat vt in Adriano. Dat exemplū etimacus de puero sumpto. Dat exemplū climacus de puero sumpto. Flente et clare ridente. Et venerabilis Richardus tradit in eodē homine cōtemplandus simul esse raptū mentis ad diuina rapīe simul esse in corde cōpunctū. Greg⁹ in moral. ꝓpe Moysi posita intra caliginē in monte / ꝛ simul fieri rebellionē in sensu more idolatrantiū in valle. Ad hoc pōt trahi illud ō enea. Adhuc ammota manet / lachrime volumtur in aneo. ¶ Vel dicamus. vt omis calūnie tollat occasio. q̄ lucrus ꝛ ꝓsolatio randē ifam tanta celeritate alternatim inuicē afficiunt / quantā discernere non valemus. Et cōsequēter ponet motus cordis quasi tremulus ꝛ mixtus ex cōstrictione et dilatatione forte sīl motui cāpane ū tremit. ꝛ corde cymbare ū resonat. ꝛ ita mirabilis armonia fit ī corde nostro ex hac mutua pcussione lucrus ꝛ cōsolatiōis / qualez armoniā explicare sicut difficile est ita experi facile. Hūc tremorē notabat exhortatio ꝓphetica exultate iubens deo cuz tremore Exultatio quippe sola vi tādo facile euanesceret. si lucrus reprimēs non induceret hanc tremorē. Quo tremore tandē expurgata anima / more alaude volitando cantātis / cadit in felicez spasmū. ꝛ in illā extasim rapīt vbi vicat cum silentio. Bonū est hic nos rē. Et illud. In pace in idipm dormiā ꝛ requiescam. ¶ Denīq; p dicta elucent veritates quas inopinabiles rident carnalis sapientes. ū apls papit esse sicut ensifera. semper ā ūē gaudentes. Et ꝓpter Dēm multitudine dolorū meoꝝ in corde meo ꝓsolationes tue letificā animā meā.

Tertia cōsideratio

Aduersitates corpales / ꝛ lucrus sensuales trahunt̄ ꝑ accidens ad lucrū bonuz Et se ens indifferentiā habent ad honestū vel inhonestū. Ita ꝓsperitates ꝛ vna gaudia. ex opposito vehemēter impediūt. ꝓpterea fortuna moderate aduersa securior est regulariter ꝛ optabilior q̄ multuz ꝓspera. ¶ Hec quidē deduxit certa ratione Boe. Et sapientis vox affirmat dicentis. Melius est ire ad domū luctus q̄ ad domū convivij. In illa enī finis cunctoꝝ admonet homīm. vt viuēs cogitet quid futurū sit. Et rursus Risum putaui errore ꝛ gaudio dixi quid frustra decipis? ¶ Nō si omnia q̄ cōsiderationē nostrā informāt de laude tribulationis ꝛ ꝓsperitatis perceptione inducere volueris / non dico ꝓtem ꝛmonis nec ꝛmonis / nō integros / imo nec libros multos ad hoc sufficeres esse soo. Legat Chrys⁹ in suo de compunctiōe cordis. Greg⁹ in moralibus. Guilhelmus parisien⁹ in suo de tribulationibus de laude tribulationis ꝛ paupertatis. Et compilatio illa cōmunis de tribulationibus ꝛ vicijs prosuo et opanna. Bonauen⁹ in stimulo ꝛ scie et alij plēs. Et in hac cōsideratione stabiliri possent omēs beatitudines euangelij hodierni. ꝑcrim ꝓma ꝛ nīa hec tercia et ꝛ laima. Emerit consiliū Plandis et similiū vt assidua eēt mors meditatio.

Quarta consideratio

Et si in beatis nō erit amplius luctus nec clamor. sed nec vllus dolor. tñ ꝑ hac valle miserie ille regulariter q̄ beatior est / est luctu bono plenior. Cōsideratō ista ab augst ponit̄ in suo de ciui. dei. Et adeo vera est. q̄ nullus vnq̄ cantū iubet q̄ tuz xp̄o caput nr̄m et benedictus in secula. Non quidez ꝓ suoꝝ sed ꝓ nostroꝝ apprehensiōe peccatorum etiā ab instanti sue cōceptionis gloriose et quidā tradūt. Ita iubet maria ita paulus Ita petrus ꝛ ceteri innumeri post plenā ꝛ certam suoꝝ peccatoꝝ remissionez. Ita q̄q; ista ratio se hic ꝑ cōmunicatiōez q̄ndam amplectunt. beatitudo luctus ꝓsolatio. Et ex opposito ad cōsideratiōnē nr̄am inferre licet illos esse homīm miserrimos ꝛ beatitudine remotissimos ꝑ hac vita / qui vel ex clatiōe vel ex vna cōsolatiōe vel peccatorum nimia obdurātiōe / lugere fugiūt horrent. despiciunt. Ygit beati qui lugent quoniā ipi consolabunt. Hec tandē sumpta sint ex secunda radice in hoc termino luctus ad herente.

Ro tercia ꝛ postrema edificij ꝑ nīs structura cōsummanda in hoc termino cōsolatio / repetere nō pigeat quid est ꝓsolatio. Cōsolatio est habitus anime quo inclinat amplecti quodāmodo ꝛ venire sibi obiectum.

sñb ratione boni honesti ꝛ pueniente ap-
prehensum. Consolatio aũt actualio ẽ vi-
talis ꝛ mulcebris motus animę ex tali ha-
bitu ꝛ inclinatiõe p surgẽs. Ecce q uno cõ
currũt ad integritatẽ bonę ꝑfectionis. ap-
prehensio potẽtie cõgruę. et cõ obiectalis
honesti ꝛ pueniẽtis. ¶ Et qñ potẽtia que
apprehendit sit indisposita ꝛ ab armonia
debite proportionis discrepata/facilit deci-
pit in iudicio. aut qñq nihil sentit. oportz
primo nostrã cognitionẽ rõnalem bene dispo
sitã esse/si bene p eã qnnus apprehendere/
ꝛ in obiecto pueniẽtis honestatis cõsolari
Exemplũ a sensualitate sumamus. Ba-
bitrãti vinũ/illud amaricabit linguã ei⁹
Ostende luppo lumẽ grandissimũ/ille cõtur
babit. Ex ceratũ palpa leniter. tñ nõ dele
ctationem sed dolorẽ acerrimum inferes.
Odoreo suauissimo nõ sentit reumatic⁹.
Dardastrino est delectamento vox canora
/vulcaiq; symphonia. Nõ secus estimã-
dum ẽ de sensibus ale interioribus. Quid
me respicis qđ admiraꝛ/ si rõni suos qnq
sensus cẽ dixi? Pone ẽ in ea visus spũalis
quo cernit pulchritudo decor ꝛ cãdor lu-
cis illius eterne cuius lumẽ signatũ est su-
per nos. Quo visu videre nõne se dicat apo
stolus. Nũc p speculũ ꝛ in enigmate. nunc
aũt facie ad faciẽ. Et audimus spũalis quo
pacitur summa armonia veritatis. De q pro
pheta sit. Audiã quid loq̃t in me dominꝰ
Est ꝑterea gustus ad quẽ inuitabat idẽ p-
pheta. Gustate ꝛ videte ꝛc. Et in sup actꝰ
spũalis. alioqn nõ vellet sponsa spõso in
uitacio. Leua eius sub capite meo ꝛ dextra
illius amplexabit̃ me. et osculet̃ me osculo
oris sui. Denicq olfactũ esse in rõne probat
vox eiusdem spõse ad spõsum. Trahe me
post te. curremus in odore vngentoꝝ tuo
rum. ¶ Hos vero cogitatiões ꝛ motiões
ꝛ sensatiões huius quintuplicis sensus ra
dicatur in vno libero arbitrio hois/solius fa
mus appellare nole visiõis. et vide qđ so-
net. qđ ledit. Et ꝑm hoc. spũie ꝛ integre di
cit Aug⁹. q visio ẽ tota merces. Hã amo
rem ꝛ dilectionẽ cũ delectatiõe. hoc modo
visio in se claudit. ꝛ hoc mõ qđ plura diligit
plus cognoscit. Hoc mõ ꝛ complacio ad se
bonitẽ facilius integrãdam. ¶ Proinde
sensibus istis quq reformatio ꝛ sanatio ꝑ

lucrum (Nam luctus est potissimũ ad hũ
modi purgationẽ ꝛ sanationẽ infirmi.)
qđnõ agnoscat q̃ vehemẽs delectatio con
sequat̃ ex plenitudine cuiuslibz bonũ sensi
bili cũ suo obiecto pueniẽtissimo. Et qđ ẽ
obiectũ illud veraq; deus omne bonũ sicut
ipse dño. Moysi repromisit. Ostendã tibi om
ne bonũ. Ipse nimirũ est visui summa pul
chritudo. auditui summa armonia. olfactui
odor suauissimus. gustui panis sapidissi
mus. tactui summe suauis intimus ꝛ cõiun
ctus. Unde q̃ iunctus. Hã qui adhęret
deo vnus spũs ẽ cum eo. ¶ Hec ola aug⁹.
Greg⁹. ꝛ Hugo/ceteri theologi contra no
bis valde impareo/passim canẽt. ꝛ nos cir
ca pugnabo/ꝛ circa fãtasiaꝝ fumos plus
obnubilãtes q̃ illuminãtes. plus fumãtes
q̃ flammãtes. languemus. artanmur arcti-
mus atq; vanescimus vt ob tales sortẽ de-
perit climax theologiã non pueniremus in
gentibus. ¶ Et pensate ꝓcor. ꝓcor aduer-
te. sensus naturales ꝛ imperfectãta nos
oblectatiõe trahãt ꝛ rapiãt etiã vsq; ad fu
riã ex apprehensiõe obiectoꝝ. plane imperfe
ctoꝝ ꝛ plurimũ amaritudinis habẽtiũ: q̃
existimare sufficiet quãta est illa delectatio.
quãtus torrens voluptatis sobrie ꝛ sincere
dũ plectissima potẽtia/obiecto suo ꝑfectis
simo/sub hac rõne quintuplici sit apprehen
sione pũgit̃ et vnit̃? Hoc sensit inquam q̃
ea alte clamauit. Quãta magna multitudo
dulcedinis tue domine/quã abscõdisti timen
tibus. ¶ Uellẽ nobis tpus sufficere ad cõ
firmandã hãc veritatẽ exemplis illustrissi
mis sctoꝝ illoꝝ quoꝝ memoriã recolit ec-
clesia. Hã p adaptatiõem quandã liceret
hos qnq sensus ad qntuplicẽ statũ beato-
rum traducere. Olfactũ ad ptriarchas ꝛ p
pheta. Auditũ ad apl̃os ꝛ discipulos. Au
ditũ ad martyres. Gustũ ad confessores.
Tactũ spũalit̃ ad virgines ꝛ continentes.
¶ Ostenderemus quẽadmodũ lucis pur-
gauit ꝛ sanauit hos sensus i eis sapiam be
atitudine mediãte. Et ex descriptiõe beati
tudinis illiꝰ palã eliciẽ. Lucis sanauit eliciũ
a fluido reumate affluẽtiũ bonoꝝ ꝛ mor
ꝑ paupertatem spũs in ptriarchis ꝛ ꝓphe
tis mediãte diuitias. Lucius purgauit
visũ ab inflatione superbie tumide ꝛ ab ca

tastẽ in apostolis. Lucius purgauit au
ditum in martyribus ab impietate eremu-
la terrenarũ solicitudinũ ꝛ a spũ cõmodi
viscositate per elusiõe iustitie ꝛ misericordie
impensione. Lucius purgauit ꝛ sanauit gu
stum in cõfessoribus a fedili ꝛ sordido hu
more fedorũ desideriorꝝ p mũdicia cordis.
Lucius denicq purgauit ꝛ sanauit tactum
spũalem in virginibus ꝛ continẽtibus ab
inquietissima puriginę fede carnalitat̃ ꝑ
pacem spũs. ¶ Porro negq lingua dicere
negq mens cogitare poterit/quanta ad hãc
sanitatem ꝛ reformatiõnem a lucis facem
fulgentis sit consolatio. Ex magnitudine
siquidem effectũ eius plenitudo concludatur
De ctera ꝛ cognatione sua. ꝛ insolationem
spũs vnigeniti nihil pẽdere compulit. Sic
de ceteris patriarchis ꝛ ꝓphet̃ suo modo
Hec consolatio sua pulcritudine ducebat
apostolos gaudentes a conspectu sinilij cẽ.
Per ipsius dulcẽ armoniã lapidem Stepha
no. ignis Laurentio. Agathe carcer. carbo
nes ignis Liburnio. Uincencio sartagines
dulcescebant. Quid amplius? Per hanc
vnicq consolationem sapidissimã vasta soli
tudo beremi. fames. sitis. nuditas. et omnia
que horrida ꝛ aspera humana mortalitas
refugit. ea a beato confessoribus vltro su-
scepta sũt. Denicq teneelle puellule hac con
solatione diuini amplexus cõfortate/cum
perunt impetũ ignis concupiscẽtie inferna
lis. eis placuit celibatus. nuptie despecte sẽ
mors omniũ terribilior absq; vllo terroꝛe
suscepta est.

Bene ergo habet ꝛ

bic tercium fundamẽtũ in hoc tmio ꝛ solatiõ
validũ ẽ sicut ꝑcedẽtia. ꝛ stabilire sine col-
lapsu structurã q̃dificare ꝑsideratiõis pt.
¶ Prima ꝓsideratio. Lugentes non solũ
non contristat quicqd eis acciderit vt ẽ iu-
sto sapiens loquit̃: sed etiam ipsos letificat
ꝛ consolatur. Ratio in ꝓmptu est. quoniã
apprehendunt quicqd eueniat eis tãq; missũ
eis a patre misericordiaꝝ. ꝛ a sapientia di-
uine prudentie. que attingit a fine vsq; ad
finem fortiter. et disponit omnia suauiter.
cuiꝰ etiam cooperantes in bonum suũ sm
apostolicam sententiam. Qui illud mole-

stie tribulatio. set angustia. sic luctus. sic mi
sie eodem per omnia vultu. eodem lucti
eadem consolatione pugnant per arma iu
stitie a dextris et a sinistris. ¶ Miretur hic
aliquis de sanctis nostris. Miretur quo
modo epicurum oluptat̃ asserto: dixit (te
ste Seneca) iocundũ esse virtuosũ/to reri
in tauro phalaridio. Et dum mortes ver
mibus scaturet hanc vocem emisit. felicissi
mũ hunc diem ꝛ beatissimũ ago. Hõne p
tera hoc vidit oculatissim⁹ ꝓbor Areteo.
dicens in virtuoso omnia ꝛ sonare rationi
¶ Igit̃ erant fideles illi pbi opponet ali-
quis aut absq; fide intelligi pñt q̃ credunt̃
Ubi est ergo illud/nisi credideritis. nõ in-
telligetis? Ego aut̃ quales illi fuerint pbi
non disputo. Scio tamen nec mentitus fu
isse pbm. nec intellectum talium mercatus
haberi posse/absq; ꝑfecta fidei saltem infor-
mis collustratione. Et forte veritas sese p
oia infidelium sicut olim per asinã balaam
ꝛ per eq̃ pbã revelauit. Propterea ipos in
tellexisse plene que dicebat nõ asserо. ꝛ ita
tñ sentiendũ ẽ ꝓfater affirmo. Qz dicunt
nos dicere ita/vel ad fauorẽ fidei vel religio
nis adulationẽ. vel nñe. pfectionis laudem/
q̃ vicz officiũ nrm meam sit. ¶ Sarriana
qđ voluerint/ꝓfecto. ꝛ si cessaret nunc ois
obligatio ad fidẽ ꝛ religionẽ/certatim ꝛ com
pertim rõ in hac me veritate teneret. beatos
ꝛ cõsolatos ee lugẽtes in multo quoq; certi
tantibus fideli nõ minus exeneis. ¶ Sub-
inde miraculũ hoc consolationis in aduer
tat̃ sit ergia dei specialit̃. ex forti actua
tione rõnis in recogitatiõe diuine ꝓuiden
tie pñe omnipotentissime ꝛ sapientissime et
optime. Que actuatio fortis vel trahit ad
se vel impedit actus inferiorꝝ potentiarum
aut saltem ne suũ actum impediãt diminu
it ꝛ remittit. ꝑ hoc in illa regula pbie
Malorum motus impediunt maiores. Ex
autem in christi passione non ita cõgerit
miraculose dispensationis fuisse dubiũ nõ
est. ¶ Hic ingerit se corollarium de te be
ata virgine que regina celorũ vocari digna
es. quia dum tuam pertransiuit animam
gladius passionis filij tui. anima tua nihilo
minus consolatione plena fuit. Denicq et
hic elucet quo pacto in sapientem qđq in-
juria eq̃dit qđq lesio.

Secunda ꝯsideratio

Epicurus collocāt hominis felicitatem in voluptate animi ſi cōſequenter loquens poſſit eam ſiſti in lacu ꝑ ſtatu pueri. Neq; dici nequit q̄ felicitas noſtra ſit in voluptate niſi comedat. Nō enī ipa eſt finis eternus. ſi ſolus deus p dilectionē ē cognitionē apprehenſus. Comunē aūt pari mō de necſſitate felicitatē iſtā lucrus ꝯſurgēs erat apprehenſe malox vt undoneſta ſunt vt honeſtate impedirua. Dicere enī q̄ cū vitijs terrenis poſſit hīi vera voluptas t pax animi. ē potere incompaſſibelia. Dño erat q̄ dicit. Nō ē pax impijs. q̄n natura / ꝓpoſt ruderiſio; in gratiā vicijs obnurmurat. t ꝑ intelligēā erroribus quād modū lapſis erit locū poſtmo inchoat quod āmō eſt eternus ſignū acceptus; q̄d ꝑmittit obſtācia. Dic collaudādus ē heraclitus qui ē reſerunt Juuenalis t Seneca cōmune fleniſſe. collaudādus ſi flebat eo fine t circūſtātijs q̄ bus oportuit.

Tercia conſideratio

Augēco q̄ dicant in ſepulchris q̄ mortui ſunt de ſicut omes occaſiōis q̄ exſperāt i ſe ipſis. q̄ remūt ꝯſolari vt ꝯſolent. q̄ deſcandūt i infernū viuentes. hī ē ꝯſiderādo illiz ſibi ꝑcauēt. ſuſcipiūt enī i hac vita maiorē ꝯſolationē q̄ ꝯſolatiōib⁹ carnalib⁹ t indignis ſeruos ꝑpetes oāt. Quī ibi mor delectano effluit. t ſtimuli gule t ebrii tas cluſi ſitī manēt. infelicē alam corrodentes. adeo q̄ lōge maioz reite ſē bōi plangz. cū ſit i eo ſecura t leta mēs eius q̄ iuge ꝯuium animus ho gaudēs erat ſtozida facie.

Quarta conſideratio

Dolos corrupti ſeſus ſpūal' p ſapiaz t rena ſtalē t diabolicā nō pl⁹ audiēdi ſūt. nō pl⁹ ꝯſulēdi aut credendi ſi ꝑ ea q̄ dixit⁹ de lacu t ebrietate t ꝯſolatiōe latrauerit. q̄ ſi poſſet laudaret voluptatē culpaz mūdicie. Aut quō febricitās l'ardēs pōulo vel aliē ſeruo audiret ſi ꝑ feliciōes eoz hoīm q̄ ſani ſint diſceptare. Ebriozes enī pur ē tō deceptiōnē credēdo. corrupto ſeſu iudicio ſ; corrupte poteſtē appbendent ſ; iudicāno ¶ Propter de ꝯſolatiōe t ebrietate nra ꝯ plus aliq̄ credēdū eſt ſimplicibus idiotis q̄ pl⁹ in hoc de ſapiēnb⁹ t peritis in ma philoſophāb⁹. t q̄ ꝑ ſitientiane t ebrietate t ꝑfuros hūr ſeſus interiores. q̄ alio q̄ liber crudiſ cū ſitio cōtinuo t ſe dio deſiderijs; obnubilanb⁹ t amaricate deliqz faciēb⁹ oīm ſenſū rōnis. cui⁹ corruptōis; manifeſtū ſignū ē q̄ dolere negant de peccato. Quid dico nequēt. Letant enī cū malefecerint. exultāt in rebus peſſimis. Adeo ſeſus eoz a ſanctitate t a vita bonali ge abeſt. adeo p̄ſtus obtorpuit. Et q̄n ea occurrit nob hodie teſtiū turba ſanctoz ſectatorūq; oīm. nob teſtificāt ū ois rpō. beatos eē q̄ lugēt. q̄n ꝯſolabūt. ꝓfecto nō minus eis i hoc q̄ pbis i alijs ſuis intelligarū nib⁹ credē equū ē. Utriuq; enī par ē ratocinatiōis fulcimētū in expiētia ſitū. vt palā tradit Dionyſius. viij. c. de diuis noibus. Et dño Anthiſiodoren in caſ. ō dono ſapiētie. Licet q̄ē nō ſola credulitate. ſi enī cū intelligēa fidei aſſerē eterna poſſū Beati q̄ lugēt q̄n ipſi ꝯſolabūt. ¶ Stabilita vitate fidei nre ſup hoc triplicū damnato trū terminoz ſumpti themat⁹ beatitudo. luctus. cōſolatio. t fide ad intellectionē ſicut arbitror deducta. nō ad meritū euacuationē ſ; enī ꝓſtie virtus nō rōnis deo inniteſ) ſz ad eius ꝑ reprobos irriſoria ꝑuitū: tota in ānonia oē trāſeat t finiat oīo. ¶ Lugētes t penitētes audite cum ꝑmio gaudiū veſtrū ne vos abſorbeat triſticie exercitū. Audite beatos ē q̄ lugent q̄n cōſolabunt. Beatus ho luctus / ad cuius mētā in ſecreto mētis cenaculo duoderim fructus ſpūs manifeſtāt enumerans ab apſo ad Gal. v. Charitas. gaudiū. pax. patiēcia benignitas. bonitas. lōganimitas. mānſuetudo. fides. mūdicia. cōtinentia. caſtitas. ¶ Salubris luctus q̄ egyptia cā vitiorum turbā fluctus mergat. q̄ capita draconum hoc ē inania malax ſuggeſtionū. cōmbulat in aquis ſuis. qui ſup aquas babylonis ſedens t fleno / allidit parulos eius ad petrā. qui ſordes carnalitatis abluens; obliuioni eā inducit luxurie magne cuius ꝯſolationi nō miſcet ſ; lienus. cui credit luctus iſte mūdane aduerſitatis eā q̄ ſi clauus dāno retūdit ¶ Et o ſi eſſemus ſi rā obſtina te refugiūt homines lucū / q̄rētes cōſolatoz

ſem. Hic pacto nō intelligunt q̄n ideo ſalem lugere deberēt vt ꝓſolarent. Experiāt lugere in lucru bona locāditas. q̄ ſuis liz quātē ē in lucru bona locāditas. q̄ ſuis coster amaris videat. Aut ſi nōdū illud expti ſunt vel expiri nolūt. credāt expertis. credāt demonſtratiōibus pbiis. fidem habēdis bis oibus q̄ ſicut ſoli veraciz ꝯſolationē expti ſunt carnalē ꝑmixtus. poſtea ſpiritualem. Ita ſoli ō veraciz certiſſimum ex mutua collatiōe ferre pōt iudicium quem admodum fuit Aug⁹. t alioz plurimi. q̄ bus guſtato ſpū / cōtinuo deſipuit omnis caro. t horrea ei⁹ fuit. Et audi ex me. parum eſt ē autoritas m expiētia mea ſed expto crede. Dic tu nobis Bern. Quid de hac ꝯſolatiōe iudicas? Qui ſel in contemplatiōe diuinā dulcedinem degustauit. ne ſcio an ipſā gehēnā ad rpūs horribiliter expetri penalitas eē ducat. q̄ poſt ſpialis ſtudij huius degustatiōem aut ſuauitatē / ereme ad molestias carnis. t ad carnaliū ſenſuum tumultus. Hoc expertiſſimus talium t teſtis veraciſſimus dixit cui diſcredere neſcio ē. ¶ Oz hic audimus ſuſpirat primo alia ad ꝯſolatiōem hāc ſpālē. Vt igit lugeat neceſſe ē. Oz lugere volo inq̄ eos nec valeo. quaſi vicz nulla t nō pernitio vehemēs eēt fletus materia et eo maior q̄ minus fleā. Fabiolinus accepe ꝯſilium tu hodie ad aliquē ſacroz puertere. vt ubi gratiam hāc luctus ſui impetret oīo: percuti at deus filiez cordis tui vīga diſcipline. vt inde ꝑfluāt aque ſuauiſſime t largiſſime. ſic enī a beata illa q̄ fletu diluit maria magdalena. quidā luctus gratiā obtinuit. Fm narrationē Guilbelmi pariſien. in rhetorica ſua diuina. q̄ in hac materia / ſicut et alie meditatiōes ſacroz plurimū eſt idonea p ꝓcuſſione mentis ad lucrū. ¶ Ecce ꝓſtituimus aīs ꝯſideratiōis nre oculos nō i transitu ſed in ꝑfundo fixoq; intuitu / ad quid genitī ſumus. q̄d ex vbi futuri ſum⁹ ignoramus. Quid ſi abeſſe cōtingeret ꝑpetuo momentanea delectatiuncula ab eterno ꝯſortio beatoz. quāta eēt illa cōfuſio dei miſericordie. quāta deſolatio. Ite maledicti in ignē eternū. Si fleā lachrimis amiſſa pecunia veris. ſi moriō amici / pene noīa examinat. ſi qualecūq; informitū noſtrū ꝑpale conturbat. Dec oia ad aie nīe mortē quācula ſunt. Quale portētū eſt geſtare ſecū funus aie ꝑpar: nec iā geſtare ſed trahere ad ſepulturā infernalē. t inſtar frenetici inter ꝑitia mala ridere t iocari. exemploq; vituli qui ducit ad mortē petulco vanitatis pede ſaltare. Nōne ꝑcera gaudiū pīo ſicut pūcta eſt / a quo linea miſerie trahit in infinitum. Et q̄ ducūt in bonis dies ſuos in pūcto ad infera deſcēdūt. Lucrum bonum / ecce tra inferna deſcēdūt. Lucrum bonum / ecce tra minō duraturā. q̄n breue hic t momentaneū tribulatiōis in nobis ſupra modū immenſū glorie pōdus operat in nobis. ꝑ gratiā / t in futuro ꝑ gloriā. ꝑſtāte eo q̄ eſt benedictus in ſecula ſeculoz. Amen.

Alius ſermo factus i

die oīm ſancto ꝝ ꝑ eundē Cancellariū.

¶ Exultate q̄n merces vīa copioſa ē in celis. Matth. v. et ſimiliter Luce. vj. Doctiſſimi t ſapientes viri. venite exultemus dño. q̄n hoc habz hoīm cois natura. vt de ꝑtia ſua neſcio qua dulcedine / cūctos loq̄ pariter audireq; delectet. Nō dezeremus igit ab hoc pio naturaliq; deſiderio dū ō illa merces celoz q̄ vere ꝑtia noſtra eſt. ꝑlatio t eterna / ſermonē ſacre inſtituim⁹. Ne mo claudat aures / aliq̄ tumultuoſus ex iſtet. obmurmuret garrulas ſū murmurans puerilis ſibilatio q̄libet ꝓiciat. quinetiā ſeduſis ad tpūs receptis oibus ad anime oſtiū pulſantibus gaudiamus t exultemus q̄n merces vīa copioſa eſt in celis. Nō vt egere t loqui digne poſſimus / diſpensatricem mercedis illius eroātes / ſalutem⁹ p illud angelicū Aue maria ꝛc. ¶ Exultate q̄ nīa merces vīa copioſa ē in celis. Di apud incredulos t vere religiōis expertos hōdum mihi fmo eēt. enim pmū oportz argumēto ſtabilire mercedē inſtis. t reprobis ſupplicia poſt hāc vitā non deeſſe. Quiſq; enī hoc vel negare vel in dubiū revocat / ceteri q̄ de ſemitibus ac pietate diſſeruerit / facile cōtemnit. Antero / meipſo nūc mecū compte bendio ſuſq; agit q̄ oratiōnē facturus fuz / viris ꝓfuna fide ac pietate diligēter imbutis. q̄bus certe ꝑſuaſū eē debz t ſpa credulitate ſtabilitū: q̄n qui bona egerūt ibunt in vitā eternam. qui vo mala in ignem eter

Hum. Placi credula mente suscipiant vo
ce nr̃i themate. Exultate qñ mer. ꝛc. Si
si deus et remunerator ē in se credenti qui
admodū publica nedum theologoꝝ verū
etiā pfanoꝝ et vlter oīm rōne vtentiū vox
acclamat. alta post hāc vitā multo mercēs
necessario sperāda ē. Placuit oīpotentiā
iustitie pietatisq; cultoribus sua merces i
hac vita dari q̄ creberrimis exercēt erūnis,
qz ostēdi q̄ pie volūt viuere in xp̃o p̄sertim
nē putāt. Placuit ēxēpla. Uerte oculos
ad quoslibz sactoꝝ oīm quoꝝ hodie celebri
tas memorat. Et si mortalē p̄tis vite lige
cursū discusserīs. q̄d ozo te nisi duz pena
le acerbū i quotidiane mortificatiōi simil
limū repies. Propē te inde ꝓbera mortifi
camur tota die. i aplus. Satis hec. R.p.
ac fratres in xp̃o ꝓpitii videmini testibus
sapientē credidistis. Testibus inquā q̄ nec
fallere velit. quippe p̄ sua assertōe nihil l
mūdo hoc nisi tormēta mortē flagella q re
portantes. Sitnec ꝓtera falli pōt q̄ inspi
rante deo locum sunt. ij. Pet. j. ¶ Só sicq
in hoc ergā veneratōem ꝑdimur ēt vndo
mite ad fidē certitudinē nōdū futurā sactoꝝ
mercēdē crederet. Ablerdat pēōt. Nō ex
pectat vtiliad sibi ꝓbandū assumā i ingē
rum solē oculis. Nā (o deus equissi
me) q̄d apud illū agere mei ꝓmonis exi
guitas q̄ tot et tāis incassū audire docuis
moꝝ. Sensi impotūq; asserti ōes. testimonia
q̄ credibilia facta sunt nimis ꝓbationes et
oracula. q̄ et ipsā spernit omnā i celicā xpi
vocē dicentē. Exultate qñ merces vra co
piosa ē in celis. ¶ Dic igit̄ fare o fide
lis alia. nā ad talē mihi ꝓmo ē. vis fare
q̄ copiosa merces sit in celis. nō ego sz oīa
ip̄erfideat Sēs. ve. Ego precor tuus sū.
i merces tua magna nimis. O ve magna
merces nimis deus. Et tā magna ꝓsus et
magis posset cogitari. i q̄d de mercede
sactoꝝ aliud videris. p rei magnitudīe pa
rū ē. exiguū ē indignū est. Illa q̄ppe ē que
in se sup eminēter bz statū oīm bonorū ag
gregatiōe ꝓfectū i supexcellēter in se ample
ctē. quicq̄d dimittaꝝ. quicq̄d delectatiōis
quicq̄d honoris i glorie desiderabile ē ale
rōnali. i vltra i infinitū auertito ꝓfectio i
excellētia. ¶ Stat dicto fane excellēta atq;
dignitas creatura rōnalis. Eam itaq; tam

capacem fecit deus vt nihil minus eo ipsa
replere posset. quietare nihil. nihil satiare.
Hinc Aug⁹. i ꝓcē. Fecisti nos ad te. i in
quietū ē cor nostr̄ donec dēscatin te. Qua
in re canit ꝓpha. Parabo mea deus in etnū.
Et alibi. Portio mea ꝛc. Iecꝝ. Dñs pabe
reditatis mee ꝛc. Bona vniuersa i magna
porro deus. Et cui nō sufficat; nimis auā
rus ē. nimis auidus i stolidus. ¶ Ueramē
ni igit̄ in dño i exultate iusti i gloriamini
oēs recti corde qñ merces vra copiosa ē in
celis. Si pōdus laboꝝ vos p̄mit. Si spes
inficiā patrimini. Si fames sitis frigoris cor
pora via. ꝓpt̄ xp̃m aterimē. Si ad obedi
endū deo cathegatis corpus vim i tua fuga
tem redigitis. si malestuanes spernit̄ volu
ptates honores vanos calcatis. oia denig
vt sic ozo arbitraminī. gaudete qñ nō se
ꝺdigne passiōes huius xpis ad futurā glo
riā q̄ revelabit̄ in nobis. Uileat q̄reta o la
bor cū tanteras spes sit de denarij diuinā
ꝑsolutiōe. Huc sangari parumq; gemina
Sz exultate qñ ꝛc. ¶ Sz anima nr̄i natu
rā agnosco. singularū enumeratōe magē
capiē i mouet. Libus integer min̄ sapit i
ꝓrita suauius redolēt aromata. q̄ obtē de
cisor fiat nr̄ ꝓmo de sactoꝝ mercede / rex vi
sibilibus ad inuisibilia transeūtes oducē
mus a posteriora vt possimus quanta ma
i q̄m multa sactoꝝ retributio. Et hic q̄ apō
nos hic agunt̄ videnēq; et ea q̄ aliquo cur
su vtamur ꝓsideratōe sensibiliū ad ea que
sensum latēt vtiq; latēt capienda. Pleq
nā in suo fulgore i lumine videri potest a
nobis cariatoribus i corporea mole pressis
sactoꝝ merces q̄ deus ē si nō aliqbus imo
lucris i siliqu̇ cunibus rex coꝛpalib⁹ fuat ob
umbratio q̄dā. put diuinus dixit pī Dio
nysius. Erunt plurima (qñ res i tp̃a ēt
gunt) vertamus oculos nr̄os ꝓsiderationis
ad almā hanc vniuersitatē parisien. matrē
nostrā cuius nunc cōmemoratā ample ob
ecta intueamur diligēt i solert ea oia q̄ ibi
dem fiūt i tractant. forte sic agnoscam⁹ q
si nō delectat i afficit animos i bonis ma
nimis. Si tā vehemēti solicitudine / tā va
rio multoq; studio in umbra i vestigio pe
modicaꝝ veri boni nīi figit̄ et aggluinat̄
desideriū. Si oculoq; similitudine bui⁹ pul
chritudinis sapiēte i bonitatis in sui ope

rationem tā incredibiliter nos incendunt
inflammāt i capiūt. magna ē. p̄fuse i mi
randa nō ambigamus q̄e de hac sanctoꝝ
mercede sperare iubemur et debemus. nec
tinam cohortatiōnē ē nostri salvatoris.
Exultate qñ mer. ve. ꝛc. ¶ Assurgat igi E
ur nr̄a cōsideratio i quadruplex bonū.
vel si rectius loqui libet quadruplicis bo
ni vmbra festigiū et odoīe recogitem⁹. In
hac alma vniuersitate matre nr̄a amari p
mercede sine pariter i conqri. In arctū fa
cultate merces ē naturaliū rex cognitio. et
habitudinis causaꝝ ad effectus q̄ ad bonū
quoddā honestū i liberale. In mediane
facultate merces ē sanitaꝝ adeptio: restau
ratio seu cōseruatio. quo ad bonū placen
ti i delectabile. In decretoꝝ facultate mer
ces que iā est trāquilla ciuiū cohabitatio.
paratiq; delectatio: quo ad bonū cōferens
i vtile. ¶ Postremo in sacre theologie fa
cultate merces ē compositio moꝝ i alta di
uinoꝝ cōtemplatio quo ad bonū heroicū
i signanabile. ¶ Magnū esse putamus.
R.p. et magri magnū si vt venā aliquam ex
hijs mercedibus adipisci cōtingat. Certuz
rei humane facimus iudiciū. labor assiduus i
fuge studium. vigilamus. incubtamus. et
cū multa cerebri vertigine i oculoꝝ lesione
libros totos euoluimus. Exulamus vtero
a patria dulci. charos parētes linquimus.
estuamus. algem⁹. siti fame papene i mul
le incōmodis afficimur. dura q̄libz i aspe
ra ꝑpetimur. Ad q̄d ista nisi vt vel in vna
vel plurib⁹ ꝓdictaꝝ facultatū excellentiā
mercedis quā poliemē assequi valeamus.
Et cū obsecro in hijs oīnibus quid ꝓfectuz
quid solidū quid ve sanitatiuū. imo si veri
tas sacri in dicio meū; quid non diminu
tum inane anxiū supuacuūq; repies? Pōt
tamē tanta nos efficacia / talis spes ex illis
attrahere imo et impellere vt in tot grauī
bus i molestijs studioꝝ laboribus gaudea
mus iocūdemur i exultemus. Quale bo
i q̄tum est argumentū o scientifici i ꝓcellē
tes viri de eterna mercede sactoꝝ si sic tem
porale i momentaneū nos cōdelectat ꝓ
mittū de felicitate ꝓmissa. Si sic placere pōt ex
ilium vallis miserie: de veri summiq; boni
super plena fruitatione si nō saporo est in
cibis perceptissimo odoꝝ. Quāobrē oīno

qui speratis in dominō / quoꝝ cōuersatio
in celis est. qui sapienti cōsilio nō sactis q̄
naufragio mari portum. nō via vbi libet ob
stella terminū; nec habet hic manentē ciui
tatem. sed cum aplo futurā inquirite. Et
ultate qñ mer. ve. co. est in celis. ¶ Só si
dixerim in ꝑsumpea similitudine via fa
cinus in ꝑsumpea similitudine via fa
ri libet. quatinus ex his q̄ animus nouit.
¶ Surgat ad cognoscenda que nō novit.
¶ Surgat ad cognoscenda que nō novit.
i p̄ea que dicitur amare. discat i inuisibi
lia diligere. Ostēdamus vt possimus i visi
bilia diligere. Ostēdamus vt possimus i visi
uersitate illa supcelesti q̄ est mater nr̄a et li
bera fm aplm / pfectissima. sincerissima q̄
vniuersitate tanq̄ in cuius figura quadā i
imagine nō sine multa imperfectiōis admi
xtione cōtinet. ¶ Hunc̄ vniuersitas S
ilia supcelestis grāmaticā bz: sermonis
congruitate elegantia i ꝓpietate venustis
simam: Nulla solocismoꝝ barbarismo
rūq; vicia. nulla barbaries incognita. Nul
la subinde verboꝝ sententiarūq; iciuna
pauperies. Sedm hanc beatissimi spiritus
illi angelici i humani / quorum celebritas
agitur: nunc mutuo nunc cum deo cogita
tiones intimas affectionesq; loquunt̄ tan
quas audiat aplm. i. Cor. xij. Si lin
guis hominū inquit loquar pariter i ange
lorum ꝛc. Et Esa. refert seraphin clamare
Sanctus. sanctus. sanctus. dñs deus saba
oth. i talia sunt absq; numero. Uerū quo
modo fiat ista locutio / quia nuper et olim
dissertasse q̄ sentiebam memini. nō repe
to. Deos igitur qui grammaticā doligitio.
Exultate qñ merces vra mul. ꝛc. ¶ Ad
logicam vero transeamus. Cuius officiuz
est a falso verum discernere. Sed o veritas
quanti apud nos reperiuntur fallaciarum
laquei. quot falsigraphe i fucate sophisma
tum tendicule? Amicto in vniuersitate il
la celesti et mercede sanctorum / abest oīnis
ab eorum logica decepno. neq; falsum ali
q̄ / veri facie assumit. nuda fulget veritas.
i velamīe nullo falsitas opīē. Quebri illi
ventur syllogismis enthymematis sq̄ di
sertibus. Deo potius (et quibusdam pla
cet) vnico rectoq; intuitu cognoscant om
nia. vel in verbo tanq̄ speculo lucidissimo
et exemplari perfectissimo cuius libet veri

tinis. Sed enim genere pio hoc p verbum pducti in animā ad similitudinem verbi diuini. qđ in se simplex explicō sententiosissimū est ⁊ numerose verterat. explicuit. Qui igit logicā excolito. Exultate quoniam merces vra copiosa ē in celo. ¶ Postro in rhetorica bestissima⁹ atq; facundissimo incolas vniuersitatis illius celestis abūdare erubescimū est. nō ad abolisam qlio apud nos inanē. ad mentiēdū facile. ad ridendū mordaciē. ad fallēdū vafre ⁊ nequiē. ad tegendū calūnias insontibus. denigq; ad astruendū p veritatē mendaciū. ad confundendū falsa p̄ vera. Sz rhetorica talio in celo regnat. p quā ineffabilū voce ⁊ oratōne decora iocūda ⁊ florida. in hymnis omnimodis ⁊ psalmis dei laudibus occupātur. p quā in sanctos dō tanq; rhetores periti simi et patroni aduocati q; dissertissimi fidelissimi ⁊ placidissimi. deflectunt ira iudicia. peccatibus venia. iustis gratia. ⁊ gloria impertiēs. Nobis igitur circo peccatibus quoq; causa inquā petra est. cōfugere salubertimū ē. silium ad tales eloquentissimos oratores. bodie pariter qm̄ multiplicitatis intercessionib⁹ deus abundantia sue pietatis suos ornabilibus largiet. Qui igit rhetoricam colunt. exultate qm̄ merces vra copiosa est in celis. ¶ Certe si mathematicales scientias geometricā logicā arithmeticam musicā ⁊ astronomiā in celis ponim⁹ non fallimur. nō q tales p̄ola sit vsus sciētiarū huiusmodi apud illos qlis apud nos existit. Lō ge plectior ē atq; diuinior. vbi ola nude cōspicue facta i numero pondere ⁊ mensura. Musicā p̄ ceteris ita illic exerceri plocuū est. vt nō alia videat sapientissimo Augustino cē beatissimoz illoz spiritū occupatio. q̄ vt pleni sint modulis in laude et canore iubilo. vbi vna vox ē elegantiū ⁊ vnus ardor cordiū. O felix illa ciuitas in q̄ magna solēnitas ⁊ in qua iocūde curia q̄ care p̄ sius nescia. Nā sicut letantiū olim habitatio ē in te. Idcirco beati qui habitant in domo tua dñe. in secula seculoz laudabūt te. ⁊ cantabūt canticū nouū i choro ⁊ tympano. cordio ⁊ organo. Totus p̄terea mūdus cōcinet cum suis beatoz carmē pulcerrimū ⁊ armoniā numero sā suauemq; resonabit. Ita etiā vt qđ miraclo infernales gemitus stridoreo horridos ⁊ rabidi vlulatus demonioz cōcurrunt ad integritatem melodie hmōi vocalsone. qz in inferna tenebre ē iudicia. ⁊ in celo mollior cantus misericordia. Juxē illud. Misericordiā iudicium cantabo tibi dñe. Cō pfunde noctuā est in hymno paschali. Cum eā reprimēdā rota lucis rumpat ⁊c. Subinfert p integritate carminis/gemēo inferni vlulat. Almo plius ēntialis beatitudo sanctoz instar tenebrosis cuiusdā inenarrabilis glorie rat. Accidentalis vo instar discretus varij. Primo intēsior accrescit alterius nūc remissior deprimitur. Berti. q magis statū glorie celestis repsentet/q̄ alacritas deū laudantiū eiq; iubilationū ⁊ exultationū hilaritas. Hilaritate inenarrabile. nō petulātā effrenā. dissolutā ⁊ lasciua quo lenocinio notulaz lasciuā. ⁊ inuisā petitōe fastidiosā. quali pstrenuū magnatū templa dom⁹ situe cōmunia. Hec nempe hilaritas in se plus libidinose ⁊ vesane oīs solutiōis q̄ spūalis suauitatis quicq; habz Jpa vo hilaritas dentoz sobria ē grauis modesta. et miro ineffabilicq; dulcore rapiens animū: oblatūs ⁊ absorbēs. vt se tā non capiat in se deficiat. hancq; nescio qđ spasmum ⁊ extasis vel excessus. vt alaudā ⁊ ptolomeum videre est canēdo deficere. Ad tūc et ulcat animus. i. ex se saltat p gestus corporis decoros eñ ⁊ iubilat inenarrabiliē. Dūc vo musicalē succentū. nō admittit nisi puritas cordis. verūq; illud. Lauo iocūda decora qm̄. voci pcanora purica est cordis. Ex his ⁊ alijs/q̄ extra facultatē artū agunt p quē dđ agit in celis vtcūq; cognoscimus. Colligite. p. o. et. f. q̄ rationabilit exhortatur nos rector vniuersitatis illius dicens. Exultate ⁊c. ¶ Subsequenter obij nostre cōsideratōni facultas medicine cuius finis est sanitas. res omniū que hic optatē desiderantissima. q̄ q̄ innumerabiles sint morboz spēs qb⁹ mederi aro humana nō sufficit. Satisq; ad hāc rē pbatonis affert ipm senium qđ vlla nequit arte reflaurari. Quid autē in celis vbi nec langor nec senium. nō mors. nō exitus febriū sed ppetuo vigore iuuenilis quattuor dotes corpus ipsum ornant. perficiunt consolidant. vt sit prefulgidum. agile. quium. pulchrum/

impassibile. Exultare ergo quibus cura ē sanitatis qm̄ mer. ⁊c. ⁊c. ¶ Sed est fortasse qui pū cui regnoū ⁊ pius patruus placeret regimē legis decretaq; cognoscere cognitas adamū pacē ⁊ amoz ē dirigere. ⁊ p has coercere flagicios⁹ ⁊ pnijs iustos allicere. cōformiter egregij poete qđ p singulari laude romane attribuit. pcre subiectos est debellare sup bos. Sneā. vi. Sz o ⁊ranquillus et plenūq; fructus in bis labor ⁊ q̄ sepenumero p pace discordia. P veritate lites atq; dissidia. p requie de mū inquietudo a cerbissima libertate. et ob onerosam multitudinē legū ⁊ iuris tam canonū ꝓ plexitatē. Aut q̄ subuertūt indicia aloes spes metus merores gaudium. Aut maxime q̄ puersi. difficile corrigunt et stultoz infinitus est numerus. Sic certe stultoz. vt gliē cū male secerit ⁊ exultet in rebus pessimis. Quātē exultāt si me interrogas: q̄. pfecto extra naturā suā ⁊ in bellua humanitatē sese deiciūt ⁊ ois exultatio talis maligna est. Jac. iij. Sed o vere beata ciuitas illa/celesthoniuersitatis. vbi rex vnus deus est. vnica lex charitas ⁊ hec pace eterna colligat suos cives⁹ opulentissima pascet in requie. obedientiq; pbetice monitione. filie syon exultate in rege suo. Exultate ⁊ vos qm̄ mer. ⁊c. ¶ Ad postremū cōuertamus oculos mentis ad diuinā illā sapientiā/theologie facultatē. p quā bonum heroicū ⁊ diuinū cōtemplādo adipisci sagimus ⁊ sane sic adipiscimur dum vbo rum doctrinā. operibus cōpleamus. Tunc eñ exultabimus. i. extra nos in celū ⁊ deū saltabimus ⁊ lenabim⁹ nos supra nos ad instar solitarij. Et ō obsecro ⁊ obtestor vos p bodiernā q̄ magna est celebritatē p illū q̄ ait. Beati q̄ au. vr. dei ⁊ cu. il. Et rursus Qui ex deo ē/verba dei audit/q̄nus sufficiatis me modicū adhuc in sermone meo ¶ Hanc eñ ad altiora p̄fundioraq; bodierne euangelij mysteria pgere disposui. ⁊ nisi me mea fallit estimatio libēter audietis. ¶ Sūmus itaq; theolog⁹ ⁊ doctor Jesus ipse in doctrina sua sublimissima/⁊ in cōi bonū sapia alienissima/in euāgelio bodierne celebritatis septē sale⁹ edocuit/sub/numero septē beatitudinū. p quoz tur in celū ⁊ copiosa merces ap̄bedicitur. nunc in spe. i. ⁊ pgustatōe quadā spūs. tandē in re ⁊ plena plectaq; fruitōe. Hec sūt te stimonia oīū de quib⁹ ppba. Hereditate acquisui testimoia ⁊c. Hec ē mystica iacob scala. vbi būo ille vir cuius ē auxilium abscessionē in corde suo disposuit et te/nūc ascēsiones in corde suo disposuit et vadit de vtute in virtute/donec videat deū deorū in syon. Et q̄uis eminus in genere sit salvus q̄ē Aug. posuit amore dei vsq; ad ꝓtemptū dei sui. ⁊ p̄ amor sui vsq; ad ꝓtemptū dei merget in infernum. nihilominus sepuplex hic gradus aue salē in spē numerat. q̄bus exultāt. i. extra se saltant ⁊ saltūt sancti in gloriā celestis mercedis ⁊ p eos deducit dñs pplm suū in exultatōe. dñs ille q̄ ascēdit iter pandes aīam eoq; qui exultauit vt gigas ad currendā viam. a sum. ce. egressus eius ⁊c. ¶ Primus saltus ē a rebus istis sensibilibus ⁊ diuinis mūdanis/abstractio. oū ipsa ponit scripam superesistas tpales in altioraq; surgit ⁊ fit celo p̄mior. Hoc faciūt pauperes/diuitias cōtemnentes ⁊ subiectas pedibus būlio affectionis ⁊ cōculcātes. Et oppositio viri diuitiarū/eis misero mō suppeditanē. et sicut onus graue p cupiditatis molē grauanē sup eos. ꝓterea diuitie sūt eis q̄ mola asinaria ad collū suspēsa. q̄/nitētes surfuz saltare/retrogruentē in ꝓfundū. quēadmodū de saro zisipi poetica ē ficto. Et applica vox clamat. Qui volūt diuites fieri/incidūt in tentationē ⁊ in laqueū dyaboli. Moli igit et nō sarcina diuitiarū ⁊ cupiditatis visco in celos saltare-mitius (mihi crede) ⁊ silitū est/vt paupertatē spūs arripias/leue expeditam ⁊ liberā. qm̄ si Esaie credis/pauperes boues/in sancto isrl exultabunt. ¶ Scōm saltum opatē scīa beatitudo mititatis seu māsuetudinis. Et hic sit nō tm̄ modo superes istas tpales quinetā sup ipsos boues/qui nobis vicinio⁹ sunt. a quibus plerūq; grauatē saltator celestis inuidie. molestatiōibus. cōtumelijs. ꝓbrijsq. Sed in hōc saltu sup boues ⁊ ipsoz incōmoda/erigitē bō p̄ māsuetudinē. ⁊ sic erigit vt in eo nihil barbaries inferre valeāt. nihil lesionis sed a talibus iniuriarū insultibus surfuz magis impellitē ⁊ dei cooperatōe attollitur. Probat hoc verbū pō. Exaltauit mansuetos in saluē. Et iterū. Suscipies māsuetos

tatis. Sed etiã in genere ꝓprio ꝛhoc ꝓ verbum ꝓducũ in anima ad simultudinem verbi diuini. qđ in se simplex exactũ sentẽtiosissimũ est ꝛnumerose veritatẽ expressiũ. Qui igit logicã excolitis. Exultate quoniã merces vra copiosa ẽ in celis. ¶ Postro in rhetorica beatissimas atq; facundissimas uincula uniuersitatis illius celestis abũdare certissimũ est, nõ ad abusum q̃lis apud nos inuenit. ad mentiẽdũ facile. ad ridendũ mordaciẽ. ad fallẽdũ vafre. nequiẽ. ad nocẽdũ calũniose insontibus. nequ; ad accusandũ ꝑ veritatẽ mendaciũ. ad confundendũ falsq; nefasq. Dz rhetorica talis inibi regnat. ꝓ qua ineffabili voce ꝛ oratõe decora iocũda ꝛ florida. in hymnis omnimodis ꝛ psalmis dei laudibus occupatur. ꝓ qua insup sancti dõs tanq; rhetores peritissimi et patroni aduocatiq; disertissimi fidelissimi ꝛ placidissimi. delectant trã iudicia. petõibus venią. iustis gratią. ꝛ gloriã impertãtes. Nobis igitur ꝓpterea quoꝝ causa inquã pdicta est. cõfugere salubertimũ ẽ ꝑ silium ad tales eloquentissimos oratores. hodie ꝓpue qñ multiplicitatis intercessionib⁹ deus abundantiã sue pietatis fauorabilius largiet. Qui igit rhetoricam colitis. exultate qñ merces vra copiosa est in celis. ¶ Ceterꝝ si mathematicales scientias geometricã logicã arithmeticam musicã ꝛ astronomiã in celis ponim⁹ non hallimur. nõ q̃ tales pola siue sphęrarũ hmõi apud illos q̃lis apud nos existit. Lõge ꝓfectior ẽ atq; diuinior. vbi ola nude cõspiciũt facta ꝛ numero pondere ꝛ mensura. Musicã ꝓ ceteris ita illic exercent ꝓ iociũ est. vt nõ alia videat sapientissimo Augustino ẽ beatissimoꝝ illoꝝ spiritũ occupatio. q̃ vt pleni sint modulis in laude et canore inbibo. vbi vna vox ẽ letantiũ ꝛ vnius ardor cordiũ. O felix illa ciuitas in q̃ magna solẽnitas ꝛ in qua iocũde curia q̃ cure ꝓsus nescia. Mã sicut letantiũ olim habitatio ẽ in te. Idcirco beati qui habitant in domo tua dñe. in secula seculoꝝ laudabũt te. ꝛ cantabũt canticũ nouũ ꝛ choro ꝛ symphano. cordis ꝛ organo. Tonas ꝑterea mũdus cõsonet auribus beatoꝝ carmẽ pulcerrimũ ꝛ armoniã numero cõsonantiq; resonabit. Ita etiã vt qđ narrat infernales gemitus stridoꝛes horridos ꝛ rabidi vlulatus demonioꝝ cõcurrunt ad integritatem melodie hmõi oblectione. qz in inferno tenor ẽ iniicia. ꝛ in celo mollior cantus memoricordia. Jux illud. Misericordiã tuã in eternum cantabo vbi dñe. Et ꝓfunde notatũ est in hymno paschali. Cum eã reparatã rosa lucis ruralat ꝛc. Subintrat ꝓ integritate carminis. genus inferni ꝛ vlulat. Amplius etiã tactio beatitudo sanctoꝝ instar tactus nocuusdã inenarrabilis placerat. Accidentalio vo instar discretus varij. Fuit inestior accrescit alnino nũc remissior deprimitur sonat. Una in re nihil ẽ dicit deuotus Bern⁹. q̃ magis statũ glorie celestis respectu ꝑ alacritas oculi laudantiũ eiq; iubilationũ ꝛ exultantiũ hilaritas. Hilaritatẽ intelige. nõ petulãtẽ effrenã. dissolutã ꝛ lasciuã quo lenocinio notulaꝝ lasciuã. ꝛ inuisãtes petitõe fastidiosã. quali ꝑstrenuũ magnatũ templa dom⁹ sine cõuiuia. Hec nempe hilaritas in se pluo libidinose ꝛ vesane mẽ solutiõis ꝙ spũalis suauitatis quicq; habẽ. Ipa vo hilaritas dentoroꝝ sobria ẽ grauis modesta. et miro ineffabiliq; dulcore rapiens animũ: hilarãs ꝛ absorbẽs. vele iã non capiat in se deficiat. hauq; nescio q̃ spasmet extasis vel excessus. et alaudã ꝛ phalenam videre est cantãdo occidere. Ad hãc et ultra animus. i. ex se saltat ꝓ gestus corporis decoros tñ ineffabiliter innarrabiliꝰ. Dulce vo musicale succentũ nõ admittit nisi puritas cordis. verũq; illud. Lauo iocũda deo cantabo qñ, voci ꝛ canoꝛi puritas est coadiuuans. Et hic ꝛ alijs. q̃ citra facultatẽ artiũ agimur ꝓ que qđ agit in celis vtcũq; cognoscimus. Colligite. p. o. et. f. q̃ rationabiliter exhortamur nos recto ꝛ veritatis illius oculo. Exultate ꝛc. ¶ Subsequenter obiicit nostre cõsiderationi facultas medicine cuius finis est sanitas. res omniũ que hic optatẽ desiderantissima. q̃ q̃ innumerabiles sint morboꝝ speꝯ q̃b⁹ mederi arbuscula nõ sufficit. Satisq; ad hãc ꝓbationis affert ipm senũ qđ vita nequit arte reparari. Quid aut in celis vbi nec languor nec senũ. nõ mota. nõ estus febriũ sed ꝓpemo vigore iuuentutis quattuor dotes corpus ipsum ornant. perficiunt consolidant. vt sit ꝓfulgidum. agile. gnium. pulchrum

impassibile. Exultate ergo quibus cura ẽ sanitatis. qñ mer. ꝛc. co. ẽ in ce. ¶ Sed est fortasse. quispiã cui regnũ ꝛ pisa parua placeret regimẽ legis beatoq; cognoscere cognitio ad ciuũ pacẽ ꝛ amoꝛẽ ordinare. ꝛ ꝓpter hoc exercere flagitiose ꝛ ꝓpter hoc ꝓ sinalliare. cõformiter egregij poete qđ ꝓ singulari laude romanis attribuit. pcre subiecta est debellare superbos. Eneid. vi. Dz o ꝓgenies illius et pleriq; frustra in bis laboraẽt. q̃ sepenumero ꝓ pace vigilia. ꝓ vnitate litigia. ꝓ quiete discordia. ꝓ requie dissidia. ꝓ requie denũ inquietudo acerbissima subeunt. et ob onerosam multitudinẽ legũ ꝛ inuolutam canonũ ꝓplexitatẽ. Aut q̃ subuertũt et stultoꝝ infinitus est numerus. Sic certe stultoꝝ. vt glẽ cũ malefactore ꝛ reuelẽt in reb⁹ pessimis. Quatiꝰ equitate si ne inter rogas. q̃ ꝑcto extra naturã suã ꝛ in bestiã una bura litate sese odijs. cuius ꝛ olo exultatio talis maligna est. Jac. iij. Sed o vere beata ciuitas illa. celestis vniuersitatis. vbi rex vnus deus est. vnica lex charitas. ꝛ hec pace eterna collũgat suos. cuius opulentissima pascit in requie. obedientiq; ꝓbenice mansione. filie syon exultent in rege suo. Exultate ꝛ voce qñ mer. ꝛc. ¶ Ad postremũ conuertamus oculos mentis ad diuinã illã sperimq; theologie facultatẽ. ꝙ quã bonum heroicũ ꝛ diuinũ cõtemplãdo adipisci sagimus ꝛ sane sic adipiscamur dum vborum doctrinã opibus cõpleamus. Tunc enim exultabimus. i. extra nos in celis ꝛ deo saltabimus ꝛ lenabim⁹ nos supra nos ad instar solitarij. Et ob obsecro ꝛ obtestor vos ꝓ bodiernã ꝙ magna est celebritatis ꝓ illũ q̃ait. Beatus q̃n. ver. deꝰ ꝛ cu. il. Et rursus Qui ex deo ẽ. verba dei audit. q̃nuo fuit necessarium me modicũ adhuc in sermone mro ¶ Placuit enim ad altiora ꝓfundioraq; hodierni euangelij mysteria ꝓgere disposui. ꝛ nisi me mea fallit estimatio libẽter audietis. ¶ Summo itaq; theologꝰ ꝛ doctor ñr ihesus ẽpo in doctrina sua sublimissima. ꝛ a cõi hoim sapia alienissima. in euangelio hodierne celebritatis. sepẽ sale⁹ edocuit. sub numero septẽ beatitudinũ. ꝓ quoꝝ tur in celũ ꝛ copiosa merces ꝓpẽdet. cum nunc in spe. i. ꝛ ꝓpter hoc quãdã spũs. tam ẽ in re plena ꝓfecta q; fruitõe. Hec sũt ve simonia dñi. de qbus ꝓpha. Hereditate acquisiui testimonia ꝛc. Hec ẽ mystica iacob scala. ebi bñe ille vir cuius ẽ auxilium abscõsionem in corde suo disposuit et te nũc ascẽsiones in virtute. donec videat deum de vadit de virtute in virtutem. donec videat deꝰ deoꝝ in syon. Et quis veniens in gremium sit salutis quẽ Aug. posuit amoꝛ dei nere sit salutis quẽ Aug. posuit amoꝛ dei vsq; ad ꝛtemptũ dei sui. sicut ꝛ ꝛ amoꝛ sui vsq; ad ꝛtemptũ dei mergat in infernum. nisi hilominus septuplex hic gradus aut scale in spẽ numerat. q̃bus exultãt. i. extra se sat tant ꝛ salutẽ sancti in gloriã celestis mercedis ꝛ ꝓ eos deducat dñs ꝓpitius suũ in exultatõe. dñs ille q̃ascẽdit inter pandos aũ eos. qui exultauit vt gigas ad currendã viam a sum. cc. egrel. eius ꝛc. ¶ Primus saltus ẽ a rebus iffis sensibilibus ꝛ diuinis nũ dationis abstractio. oũ ipsa ponit sepẽ am superresistãs ꝛpales in altioraq; surgit ꝛ fit celo ꝓximor. Hoc facit pauper diuitias cõtemnentes ꝛ subiectas pedibus bũlis affectantes ꝛ subiectas pedibus bũlis affectantes ꝛ calcãtes. Et oppositi viri diuitiarũ eius misero mõ suppeditant. et sicut onus graue ꝓpter cupiditatis molẽ grauant sup eos. ꝓterea diuitie sũt eis q̃ impedimenta ad coelũ suspensa. q̃ nitere ꝛ surrsus saltare. tunc (mihi crede) ꝑ silũ est. et paupertatẽ spũs arripias. leue expeditam ꝛ liberã. qñ si Esaie credis pauperes boleo. in sancto israel exultabunt. ¶ Scõm saltum opatẽ sedã beatitudo mititatis seu mãsuetudinis. Et hic ꝛ ñ ñ modo sup reos illos ꝛpales quinetiã sup ipsos boleos. qui nobis vicinioꝛes sunt. a quibus plerũq; grauat saltatoꝛ celestis iniurijs. molestiãbus. cõtumelijs. ꝓbrijs. Sed in b⁹ saltu sup boleos ꝛ ipsoꝝ incõmoda. erigit hõ ꝓ mansuetudine. ꝛ sic erigit. vt in eo nihil turbatõis inferre valeãt. nihil lesionis sed a talibus iniuriarũ insultibus surrsus magis impellit. ꝛ dei cooperatõe attollitur. Probat hoc verbũ põ. Extraxit me de lacu. Et iterũ. Suscipiẽs mansuetos

dñe. dic ipōe exponē se sursum capiēs humi
litate aūt positōe ꝛ subjectōe vsq; ad terrā
Dic cū tanto illa ad oīm. Exultatio
mea. Gaudium meū. exue me a circūdan
tibus me. ¶ In tercio gradu scale beati
tudinū ꝛ mystice cōstituīt salutat mī celes
tis dum trāsiit ꝑ mū corpus ꝛ cēplo ab
rae ꝙ dicē ē domo pīa sua. qui in primo
statu reliquerat terrā suā. ꝛ in sexto cogita
tionē suā cōformiter ad verba scripture in
Deū. Egredere de terra ꝛ de cognatōe tua. ecce sal
tem ipse boles cognatos ꝛ affines. Et de
domo patris tui. ecce ipse fugiens ꝑ nos
ex quibus. Quod etiā cōgruētius significat
ouilius pīe ꝙ cōuenerūt ꝑ ipsi corpora.
Quilibet vo ad hunc gradū terrā molie
ē fodere / vel saltē oportet lugere necesse est.
Cur ita vt lugeat? Quia certe nisi ꝙ flerū
lachrymaꝝ cronerēt sensualitas malis cu
piditatibus intro nascentibus ex putri fo
mite corrupōe. ꝛ nisi oīuuio aquarū ta
liū, fumenergant egyptij vicioꝝ, cōfestim
sensualis ꝓbatio cū quibus suis aiam
ulractinā sursū intente ꝓbendit / cōpte
bensam circūligat funibus peccatū / ꝛ arcū
ligatā trahit ꝛ deturbat in dānatōm abyssi
sum. Vere certe ꝙ ē ꝙ exclamare misera
bilis hō tuba. Oīa iniquitates tue ꝑgresse
sunt caput meū. ꝛ sicut onus grauē grauā
te sūt sup me. Et rursus. Intrauerūt aque
vsq; ad aiam meā. infixus sum in limo ꝓ
fundi ꝛc. Sed tanto discrimini q̄le ꝙnā
bit remediū? Ingrediar ꝛ lachrymē. Ad
ḋita? Ut reducat ad te mare ad a. Lamate
penitus duris sup egyptios sensualitatis:
abscēdat ala gratuīta dūda libertate ꝙ dese
rū humus infructuositatis / ꝛ terrā celestis ꝓmis
sionis. Recognoscet ebenēter ꝓfunde ac fre
quēter flatu sui. cōdimonē suā sine finē suum.
Audiat q̄ terribilis in filijs hoīm sup filios
hoim. Ponet q̄ncerta sup ipsam sunt di
uine scientie tue sat mīe iudicia. Clamet
inde cū Anshelmo. Deu vbi sum / ꝛ vbi
nō sum. q̄ vbi sumara sum nescio. Ponat
affidue cōā oculis suis in lumine fidei. q̄
ea ēt si rare vixerit mercē manet in celis.
Dinaūt q̄ horrēdo abijcāda ē supplicio.
Dic o die erubuerit filie inde aūeniz cō
fiteor ꝑ iniquitatē tua. Dic post fletū ex

lachrymas exultationē inducēs. Thren
ij. Dic pinde q̄ seminās in lachrymis in
exultatōe metet. Dec ē exultatio cū prome
re p quā ala deserte ꝙnā carnalitatis do
mū ꝛ ab oībus voluptatū illecebris q̄ te
nacibus vinculis semet absolut. Et liqui
dē tres ultī gradus scale nīe euāgēce mete
picēs respicūt. ¶ Subsequēs gradus ꝑ
ficienteo decet. quē ꝑ q̄rū beatitudinis
salū attingimus. Et hic ē fluctus sitis q̄
iustitie. Dic aīa sapsam q̄t ꝛ deserē. suz
affectu cōmodi sepolito nō ita q̄rit q̄ sua sūt
Sed affectōe iustitie / tota succēdit ꝛ ipsi
esurit sitiq; torquet dicēs. Cōcupiuit aīa
mea desiderare iustificatōes tuas in oī tpe.
cū illis ō qb⁹ ꝓbencio sermo ē ad dñm.
in iustitia tua exultabūt. sicut exhortat ali
bi. Exultate iusti in dño. Iustos accepē
esurūt sitiūtq; iustitiā. Huc hoc agit ala
tūc exilit ꝛ exultat dū elevata triplici ḋu
portuidet ad hūc q̄lōge sit ab illa iustitia
beatorū. q̄ impar existat tali tāt̄q; retribu
tioni granarū ꝛ laudū. q̄les ꝛ q̄tā apud se
merēt creator suus / reptor suus / ꝓtector ꝛ
saluator⁹ su⁹. ꝛ agnoscēs ipsecūt suū. iā non
in se manet. ꝫ clamās exulat. Deficit caro
mea ꝛ cor meū. ḋs cordis mei ꝛ pors mea de
us in eternū. ¶ Prius q̄ ad vltimos pgam⁹
attēdere libeat sub palpabili manu dūcē
qualr in meditatōe nīa sic ē tardescit ignis
dilectōis oīne. quē ad modū in ipsa ligniꝝ
exustione ꝓspicere ē. de q̄bus in ps. Exul
tabūt oīa ligna siluarū a facie dñi / q̄ venit
ꝛ iudicā ē terrā. Primo oīm cō
sumit humiditas extranea. altūde cōtē
tus / cōformiter ad abiectionē oīm vitiorum.
Dehinc coctet vicinior cū suo humore re
solui habēs scām gradū. Subinde calor
ignis⁹ agēs penetrat porros. eos q̄ ab hu
more naturali sālum extrahat. habes terrā
Dancepo dūcē ignis sup lignū / adeo q̄ p
tinā incipit deserere formā sua balez. habes
quarū. Relinquit tandē carbo vis⁹. vbi
iam nō est fumalis⁹ evaporatio. nō flāma
subobscurior / quēadmodū in ꝑma duplici
tate. Hec est ibi volatilis sonullarū ex
pinio. nō rapax aut sonorus vel strepulus
ardor: velut in tercio gradu ꝛ ḋrto. Sed il
lic ē ignea⁹ quidā placida ꝛ quieta. tertū
carbon ē succēsēo illuminās ꝛ trāsqlle pos

fidei incorpatio ꝛ vnio. Ibi tres inue
nare religio gradus / plus rōe ꝙ tpe diffe
rentibus. ardoribus q̄z. fulgoris ꝛ quietis vsq;
ficiq; calorē. ¶ Et dic statim / respicit tres
nouissimos gradus scale euangelice. Fm
tres salutes beatitudinis mine. q̄ gradus ꝛ
salutes sūt effectorū. q̄ tamen vltra semetipsos
abeūtes / cū angelicis etiā spiritibus cōiū
sant in celis ꝛ pedibus sincere ꝓplatōis
in ipso deo gradiunt ꝛ exultāt. ¶ Hec mi
rentes si ex se alam in deo saltare posse rum.
cū dicat Ezech. angelos in deo currere. et
maria in cāneo. Exultavit in ḋō spūs me⁹
in deo salutari meo. q̄ esse futurū vnus p
phetarum Habacuc posuerat. Exultabo aut
in deo ihū meo. ꝛ ap̄s. Sine in ḋō mēte et
cedimus deo ꝛc. ¶ Sūt plane in ipsa
trinitate (si dicere fas est) Fm tria
appropriata. tres aiarū salutes sine exulta
tiones / formiter ad tres nouissimas beati
tudines. Prima exultatio ē misericordissi
mi amoris in spūsctō. qualr exultauit xp̄s
in spūsancto. sicut hī Lu. x. Propterea be
ati misericordes q̄ miam q̄ spūsancto p
pria est / cōsequent. Sc̄am exultationē in
telligo purissime ꝛ mūdissime cognitiōis
in filio. in quē credētes (inq̄t petrus) exul
tabitis leticia inenarrabili. Idcirco beati
mūdo corde q̄m ipsi deū videbūt. In ter
cia exultatōe ē pacatissima ꝛ ipeturbabilis
ḋcs in ipso pīo secretissimo a lassimoq; re
fugio. Nam beati pacifici q̄ filij dei voca
buntur. Si filij ꝛ heredes. heredes quidem
dei. coheredes aūt xp̄i. ¶ Tunc in pace fa
ctus ē locus eius. ꝛ habitatio ei⁹ in syō. Ibi
filie syon filie pacis / exultāt in rege suo. Et
q̄libet secura dicat. In pace in idipsum dor
miā ꝛ requiescā. Ad hāc innitebat ap̄s ad
Col. scribēs. Pax xp̄i exultet in cordibus
vīs. Hinc petrus dicit. bonū ē nos hic esse.
Et paulus. Cupio dissolui ꝛ esse cū xp̄o.
Dic requiescit aia in mōte sctō dñi. Dic ra
chele mortua / amātissima dñi benjamin
nascit in mētis excessu. Dic in celo mētis
sereno / apparet signū magnū / mulier ami
cta sole / ꝛ luna ros⁹ mutabilitatis sub pe
dibus ei⁹. Dic ē pax q̄ exupat oēm sensum
in q̄ pace si placiat ē ꝓfecte felicitas ꝛ stō ꝛū
merces. Fm deductōz Aug. Dic adtūc ad
ostiū tabernaculi in seruore dei deū suscē

pit in angelis. Dic iacob / videtis q̄ supplan
tator / i intra formo ē erga deū. ꝛ carnalitat
nem⁹ in sensore maredat. Dic moyses de
uinā intrat caligine. Dic aaron ꝓpitiatō
nū federis ꝛ fan. tas cēsōz intrat. Dic beny
as ad ostiū spēlūce videt oīm in sibilo aure
rem⁹ post vehemēte spm ꝛc. Idē post
modū in igneo curru amoris celū subue
hit. Dic dicit david in mēte excelsa ala
bō me dū. Dic sancta sanctorū dei intrāe cōi
derat nouissima petri. Dic salomon exa
ctus oīa damauit. Vanitas vanitatū ecla
vanitas. Dic ala osculat deū osculo oris
sui. ꝛ sui spōsi exhibitio cū amplexib⁹ p̄ce
sue. Dic tādē iobes ē in spū. et nouissima
ꝓplat. ¶ Exultate igr exultatōe septē
plici / cotridenter ad septē beatitudines
in euāgelica scala nūerat⁹ Fm triplicē sta
tū incipientiū q̄ aialis ē. ꝓficientiū q̄ rōna
lis. perfectorū q̄ spūalis indicat Fm Bern.
ad frēs de mōte dei. Stat⁹ ipfectoꝝ lāguet
amore casto ꝛ diuino. q̄ ꝑ ipm q̄ animō
inapit decoqui ꝛ nō abiq; graudine mole
stiaꝝ ab innatorū vicioꝝ scoria ꝛ rubigine
pmūdat. Sic erat q̄ dicebat. Adiuro vos
filie ierl'm si inueneritis dilectū meū vt an
nūcietis ei q̄ amore langueo. Et rursum.
Fulcite me floribus stipate me malis quia
amore lāgueo. Porro aia in statu ꝓficien
tiū amore tā mortē / vinit amore q̄ vincbat ap̄le dicens.
Vivo ego iā nō ego. vivit vero me xp̄s. ¶ Ti
ō figurā in xp̄o. lāguit in passione. mortu⁹
in tumultuatōe. vivit in resurrectōe. Sic
sanē humi iacētū ꝑmīt. alitat. debinc ma
net. tādē in fructu vivificat. Dic regina sa
ba / dū videre vult regē salomonē pace ve
rē in intrare. post h⁹ mortē stupore. nō ei
erat ꝑ stupore vitra i ea spūs. iij. Re. j. De
mū vivit leticia ꝛ exultatōe inbilō ꝛ exul
tatione. Beati inḋt vri qui et dñi serui tui. ij.
Paral. ix. ¶ Sup̄sūt plena q̄ plaviat⁹
odiū subuertere ꝓpter. ij. Regnum⁹ nūc.
ḋnpon⁹ sctōe sanctaq; oīo q̄e mercēs co
posita ē in celis nos allocatōe blāda ꝛ amis
cā tale exhortari. Exultate charissimi. exul
tate. Et ad nīaz beatā societatē ꝓpero salta
tionē locutrice. Ch affū⁹. Ch expectā⁹. Ch

pmpoos ermite. ferre pferimus auxilium
ti olombus nfm ad deū. tū. pcctōibus er
ga rugiente iumicū. gfumus qs ellis. no
mo odgat. nemo exaltatōe q̄rat in pelo.
Erat par i carne fragilitas. Sitim hoīs
rabie expti sum⁹. Quid aūt fugdē eor nīm
et caro nra exultauerūt in deum viuū t im
vmbra alarū iusti exultauimus. Adhelit
aīa post eū. nos suscepit ocrta ei⁹ t libera
ti sumus. Atq; eandē q copiosa merces ē
inamissibilis attingimus. Jdēvobis quis
nobis fuit auctor? ēdiu. Jdē ertūphus
reprimit. filio merces si exultātes i deo
exultauerim⁹ referuat. Verūtū mercedis
pmiū placat. nō terret labor certaminis.
Unusquisq; suū ꝓpriā mercedem accipiet
Fm laborē suū. Ēt si abūdāt vilia ficte nos
amatis et amicos honorationē nrām obligate
cōsortiū nra vota cōplete t vehemēs qs
pena salutē gaudiū capim⁹ frustrare noli
te. ¶ Pigrat⁹ tū aliqū⁹ ī nos pdeat tot ou
ra aspa t horrida p quarū fastidē ppeti t
p insano amore mortalia cū indigne pu
mi oscq; torqueri et indigno pernaia
ad nīm vocatū tam iocundū tam amabile fere
nū t desiderabile pclorū lentio aut lāgui
dis vlcmentis affectibus asperare. Et ne
q̄q; ardua infractaq; cernere ad hoīa bre
ue etas. Exultate et ingrediū pregne
ans. vbi tū merces vra copiosa erit in celis.

¶ Si hec t hmōi insonaret mō nīs auri
bus alla felix beatoz cōcio alla supna scōz
ecclia. O docctissimi t sapientes viri quid
agerem⁹. qd experiemur q̄ paco ebuerem⁹
q̄ nīm ē q nō tonus exultarē? Quis hoc
audiēs nō erubescret pauescere iacens in
pelle? Quis n̄ potius assurgeret salutē t exul
tatiōi in deū vnū q̄si copiosa merces ē? ait
¶ Philomin⁹ si nō i hac vita exultare obsurdue
rimus sic dicēte sic vocēte hec acclamātes ad
beatū. Obtēperem⁹ igit vocātibus amicē
et tubis amicis et ad celestia inspiran⁹ in
tuitāre. verecūdia repulsa nec q̄q; cōfunda
mur. nō rnijciam⁹ oblatā vltro mercedē
nō ī q̄ se etiā q exultem⁹ vocē conam⁹ mer
vbi nīa merces copiosa ē in celis. qui ipse
perdere aliquē nec vult nec vltiōi⁹ annium
qui ē sanctorum suorum copiosa merces
Amen.

Sequitur ali⁹ sermo

factus in solēnitate oīm scōz ab codē.

Jdeno iesus turbas ascēdit
in montē. Matth. v. Docctissime
ac sapientes viri talis tāgz ēdu
ei hui⁹ celebritatis. Vet in collandā tante huius
abūdātia magno labore⁹ q̄ copia. Erūt
viarū sil' occurrētiū multiplicitas. viatorē
q̄q; turbat amplius q̄ pmoueat. vereq;
hic illū decepi amicus apud Plautū. Jn
opē me copia fecit. Si enim⁹ aut alē scōz
famabilis. ol laude bōrum supior ē ab eo
quēlibet simio verio sepe ꝓfessio ē. me⁹ sermo
qualis erit q̄ ꝓconia nō vim⁹ aut paucor⁹ sy
lāba ꝓplectat. Adde q̄ ī vberria rōgrua
ria loq̄ndi mū suppetit. Tū de ciuitate ip
pia de q̄ gliosa dicta sūt. Tū de pmio bē
ritā rēmuneratiōq; sabbati in sia. t sabbati in
corpe t actuali resurrō. Deniq; de virtut
ibus. de donis. de beatitudinib⁹ aliisq; or
namētis. q̄bus scti in gl̄ia nūc exultāt
ne⁹ t olim⁹ vita agonizantes pdim sunt et
fuerūt. Et si ois nūc dicēs volutet vanas
erit t inexplebilis conat⁹ mens. incidēq;
in illō. Ola q̄ dicit. nihil dicit. Propterea
vnū primū. q̄d ipso sermone dix. illud po
nim⁹ i excipiū retinq; nūc aggrediar. Illius
auxiliū. q̄ q̄ velut i monte ihū docētē
do p mariā matrē ascēdet ipiorantes. pīm
mus illi aue angelicū. Aue &c. ¶ Videns
ihūs turbas &c. Obsecro doctissimi t sapi
entissimi viri. Omittam⁹ interim cortice⁹ hāc
materie t interiora mysteria penetrēm⁹.
ba dec nīo ꝓposito cooptem⁹. et in pmis
nemini⁹ p turbet. q̄ de ihū solo verba hec
trita sūt. q̄si rāta ē capitis mēs sonitq; pue
ro. vt q̄d de capite ipo dicit. dicat t de ip
bet scōz. q̄ videns turbas ascēdet i montē
Dic q̄ ascēdit. t ad quē mōtez? Ascēsus de
nō pcedit⁹ corpis. q̄q; pedes affectib⁹ atq; vir
tutibus gnitē. De q̄ ascēsōe loquit ad deū
ꝓpha. Beatus in q̄ hō cuius ē auxiliū a te
ascēsiones in corde suo disposuit in valle
cri. i. lo. qu. po. Petro mō dicte ad quē dic
dic. mō tyon ē. mō cognulor⁹. mō pie
gunio. in q̄ displacuit ē deo habitare. nisi
illud qd ibidē subiungit. Eruit hūilitatē
dabit legislatorē habūt de fortitudine in virtē
dei &c. in sion. Letetur a turbis scordē cō

gnie alia iuxta nūerū q̄ pē beatitudinū
in euāgelio bodierno celebrātes eruine
raturi. postq̄ venerat ala ad deū t ad mō
tē sctōn cuius. nūc in spe p speculū t enigma
te. tandē in re p nudā ꝓspectiq; visionem
¶ Et in hmōi q̄cūq; deducnōe. nūc ad
nra exhortatōn. nūc p sctōz collandatōe
stabit sermo nr. Et q̄ buenie⁹ i genere sc
ascēsiō in deū. tm nōtē sctōn ei⁹. q̄ē ascē
sum Aug. posuit amos. Sctōq; ad ꝓceptum
sui. sicut ecōtra amor sui vsq; ad ꝓceptum
dei mergit in infernū. Philomin⁹ sepul
chet hic ascēsiō i spē nūerē. q̄si totidem
gradus mysticē iacob scale. vbi sūt angeli
ascēdētes t descēdētes. t dñs innixus scale
Deū. xxviij. ¶ Primus gradus est p⁹
ascēsio ē a verbis rerū istaz sensibiliū t
duū naruū mūdanarū. Que facit paupeta
spūs. Beati inq̄t pauperes spū q̄m ip. ē re. c.
Loncūcō magis ala deuota spūles copiad
aurū t argentū cū sit ei ꝓpe nichil ē. tem
pori suo sibiq; sufficat. sufficerta q; pedib⁹
būlie affectōis calcat. t calcando dīrē. Si
quidē ita figuratū ꝓmittit ossa p mo ysen.
Dān locūs quē calcauit pes ei⁹. vī erit. pe
dem intelligi affectionū. Vinc hiere aia in
surgit a terra cogit. rectus sup aggere grādē
ꝓfectū t celestiū mōtis cacumē cū reddit
p primo. Et ad tertio vir virtutū ait. mi
sero mō supplicātiū q̄m turba benōi re
ū terrestriū sicut onus graue p cupiditat⁹
molē grauat sup eā. Propterea diuine sūt
cati ale. tanq̄ mola asinaria ad collū suspē
sa q̄ montē ascēdere recusāt in ꝓfundum
quēadmodū de saxo sisiphi portica ēfectā
Hinc aplica vox clamat. q̄ volunt diuitē
fieri in reddūt in laqueū diaboli. t tentatio
nes t desideria multa nociua t inutilia q̄
mergūt hoīem in interitū. i. Thi. vj. Hāc
ergo in montē ascēdere celestia sūdere
sentge⁹ manus ē crede mihi. et pauperatem
spūs arripere. leuez expeditū t liberū. per
hāc erit ascēdit ipse in montē &c. Scala tur
ba ē hoīs. q̄ plerūq; p turmulas. molestatōi
bus t iniurijs et alijs mille modis impedit
ascēsum in montē. q̄ obēt vt ala scālā ipsa
trāsiliat necesse ē. Hunc hō salutē t ascēsus
aperit scīa beatudo ministrāt seu mūerandi
gnis. Mirtus q̄q; erigat hoīes. sup hoīes
ꝓ nichil eq̄ turbatōs ferre valēs. nihil le

sūs. quin pot⁹ ab his cōpūt. Sūt i pmis
sus. pbis molestus. sursūz magis impel
lūt. et bene arcta nos. arctiōribus vndiq;
tribulationū. sublimi⁹ attollit. t tandē sor
tius ascēdit in montē. ¶ Terra turba. est
turba passionū et originalis fomes in hoc
mundo cooperatū. quēadmodū tum
spes. merus mero⁹ gaudiū t filia. O turbā
turbulentissimā turbā nīa ola. mi scie mo
dus. turbāt. turbā denīq; cū oibus. tum
papie adolescentib⁹ infestā t fedā eoz colue
tudine fordidantē. Hanc turbā egredi nō
aliter facile est q̄ p tercia beatitudinē q̄ di
cit. Beati q̄ lugēt. q̄m ipsi ꝓsolabunt⁹.
Cur ita lugere necesse est q̄t certe nisi per
fletū exoriet lauet et purget sensualitas a
malis cupiditatibus intronascētibus. et
putrida corruptōe nisi in lug oīno assit
talez submergat turba eg̃ ꝓpria vocio t
ꝓfluum sensualis phrasis cū curribus cuz
cēdibus suis. alam fractura sursum nitē
tem. ꝓbendet. ꝓbensam orcilligat funi
bus patēz. circūligatā q̄s trahit. t perdet
in dñatōis abyssum. Tunc veraciter ex
clantare p̄t miserabiles ala talio. Q̄m in
quitates mee supergresse sūt caput meū. Et
rursus. Inteuerūt aque &c. Tanto q̄ di
serimini. q̄le ꝓpinabit remediū t vnq̄ lu
ctus t lachrymę. Ad quid ita t et reducnis
ach mario. ach. l. amare pōle sup eg̃ pleo
sensualitat⁹ ascēdat ala p̄ clerū bn⁹ ihūcte
rat⁹ t terrā promissionis t montē dei iacob.
Sed alie tali vñ luctus t lachrymę? Au
dijt t abūde. Recogitet alia talia vehemē
ter. p̄funde atq; frequēter statū sui. t dolori
oni sui. sui q̄s finez. Judicet. q̄ terribilis
deus in cōsilijs sup filios hoīm. penset q̄
in certa sint sup ipsū diuine seueritatis sen
tentie indicia. Clamet. pūde cum Anse
lmo. Deus vbi sum. t vbi nō sum q̄ vbi tā
mira sum nescio. Ponat assidue cotā oc
lis in lumine fidei quāta eam si recte vixe
rit merces manet in celis. Denūt. q̄ hoīe
do addicēda est supplicio. Tunc lugebit
et lugēs ab oibus voluptatū illecebrarum
turbis irrid. inbus semet absoluet. t ascēs
det in montē. ¶ Et quid? explicet illi pri
mus gradus vel ascēsus scale nīe euāgelice
q̄bus ascēdit in montē. respondit sapien
tia. t ipse abrā figuraq; fuit. de q̄ habet

nō accipere: nisi mēte: nō verbo: nō pa
nio. Poterit aureo carmine rhopic⁹ nīs ser
monis genus recitari: in auribus mentis nec
sonare valebit. nec in eas alte illapi oculos
ducet. si non a verbo hoc suā sonoreate assu
mat: et virtutem. Et hoc pīm vt imperemur
ei misso angelo glorificandā magis aut stupē
dam verbi huius matrē inuocabimus. sa
lutātes verbis angelicis salutabimusq; in
uocātes: et dicentes. Aue maria gratia ꝛc.
¶ Verbū caro. Cū explicet verbi diui
nitatem euāgelica hec cōtinet particula
ad tui cōmentum rationē meam inflexit ani
mum. quinam verbū creatū sententiosum
assumere: qui de verbo increato qd sente
tiosissimū est loqui ausurus. ¶ Video
equidē in psalmis pro verbo q̄ nasa⁊ dei filii
et paterno intellectu eternale. id verbum
appellat. Aspicio q̄ ab vtero materno na
sci aliter. preterea dī caro factū est. In
ueteris postremo q̄ temporis humano nasci
tur spūaliter. Quibus iubiungā. et habi
tauit in nobis. ¶ Verbū. quid alius: quid
immēsius. quid diuinius. Haz deus erat
verbū Joh. j. Caro factū est. quid humi
lius. quid imbecillius. quid fragilius? q̄z
omis caro fenū Eccl. xlix. Habitauit in no
bis. quid amabilius. quid iocundius. quid
appetendius? nequā est nec fuit alia natio
tam grādis: q̄ habeat deos appropinquan
tes sibi sicut adest nobis deus noster. Deutro.
iiij. Verbū inquit caro factū est. Verbuz
hoc immēse est virtutis. nam oia ipīm fa
cta sunt. et sine q̄ factum nō est: quorum
nulla pīs fuit. q̄m sine ipso factū est ni
hil. Quo pacto igit̄ eternitas cōplexe significa
bulus tribuit. cui aliq̄ nullū habuerūt
aut habere potuerūt factōis initiū. cuius
si insanis dicere audet manicheus a deo
non creatus facta esse mutata q̄ deus ipse nō
cōmutat. cum audiat q̄ p̄ dei verbū oia fa
cta sūt. et inpī. Verbo dñi celi firmati sūt
et ad Heb. xj. Portanto oia verbo virtutis
sue. ¶ Verbum hoc insup eternū est du
ratione. qui verbū q̄d erat in principio erat
apud deum. Cui cōcors est spīs sca. Ja
ternum dñe germanet verbum tuum. Ver
bum ergo illud nō est q̄d p aures ethādo
diffundit. non q̄d in tabulis aut pellibus
inscribit. nō denig̣ q̄d sicut vocali p inbe

sionem inuitat. Sed verbum est eructuali
ter a patre emanans. p q̄d pater dicit om
nia. id quo tanq̄ in verbo sententiosissimo
tarte precisissima: olim factorum. olimq;
ducibilium imago reluxit. ¶ Verbum id
solum: q̄z sententiosissimū est et olim erāt
eum aut nec imaginarie quidem addi pt
aliud verbum absq; nugatione et turpitu
repentione. Idcirco verbum hoc: aliquid
aliud in diuinis: p duo verbum hec in tri
nitate cadat nugatio. quippe est ipm obie
cum sufficiens adequate et terminū oēm p
ducibilitatē verbi in diuinis. nō eī magis
ob hoc potens q̄ pater qui gignit. q̄ cadē
ptestio ipm est potētia cū patre qui gignit.
¶ Mira. plecto et inexplicabilis natu
ra. quā veneran potius: pia fides ere
di cōuenit: q̄ fatiosa verbi nostri penuria
referam. plerum cum amplior et requisitior
de ea sermo aliud tpus exposcat et. aliam lo
cum: aliam linguā. aliud ingenium. ¶ Ve
rum ab hac ineffabili ac eterna generatione
ad tpalem q̄ dico hodiernum p celebrio esse
cuius est pgaudio. et quid euangelista subiū
gat audiamus. Verbuz inquit caro factū
est. Ecce q̄d ait apls ad Rom. xj. Verbū
abbreuiatum fecit sup terram. An non de
ne abbreuiatum: q̄z etenim tale. omni
potens possibile. immensum mensurabile
effectum est. non eī abbreuiatum p dimi
nutionē diminutionē. sed p susceptionē hu
manitatis et idiomatum cōmunicationē. Ver
bum inquam caro factuz est. Hoc nullus
phorum intelligere nullus cono peraluit.
hoc doctus Plato nesciuit. hoc Xenophō
neo eloquens ignorauit. facet Aug. se in
platonicis legisse libris Johis. hoc euange
lium. In principio erat verbum ꝛc. et q̄
hanc ipsam particulam. et verbum caro fa
ctum est. Sed dum hic venit: calamus sū
us fluxit in folio tanti tanq̄ secreti mysti
rijs huius: vltra pgredi ausus nō est. ¶ Ver
bum inquit caro factū est. Hic absq; vlo
dubitatois scrupulo euangelista Joh. in
sinuat tpm esse deū. nec quicq̄ apostolo
a pōt. Deus inquit erat verbū. et verbū ca
ro factū est. Si quis nō dum illustratus
et quō do caro factum sit, nō videt, nō cōpi
pit. nō iudicat. nō intelligit. cōsulat sanc
tos humanitus a spūcētas: de mystico

huius natiuitate qua verbū caro factum
est interrogat. sed aut nullū aut nullā aut
erroneā pstant risionē. ¶ Non video in
quit grāmatica qua rōne aut nolim impo
sitōe eternum ble incipiat ouratōis inceū
inumēro mensurā. impassibilis passionē.
olpotens: et mortalis impotētie mortā
beatitū defectū. Si eī eternus est nō ha
ber initiū. si aūt tpis carebat: cum appel
lari meis et regulis phibet. ¶ Interroga
ta sup hac loca q̄stione nō tenuabō
quā spēs spūalissima est: de pluribus spē et
pius q̄ spe differēbatur verificari cōuenit
reputa q̄ sortes deo. Hec pdicabilia nica
hoc pdicamēta nō hāt. Porro q̄is sit pdi
cato deus est hō: nisi aut p se sit aut p acci
dens. nō inueroz eam. Si p se dicetur. ergo
vel necessariā vel simplr impossibilē cō
teri necesse est. ipsam vo nō esse necessariaz
cōstat. impossibilis ergo dicēda. Et si pdi
cationē hanc p accidēs asserere malueris:
monstra q̄ paceo id fiet. cū naturū extremo
rum in accidentiū pdicamēto reponatur.
¶ Rhetorica psuasionibus suis astruit q̄
si mulier peperit: corrupta est. si genuit a
viro cognita est. ¶ Ceterū arithmetica: vl
tra suā sortē esse pspicacitatē: q̄ in deo pri
mum cōpescit numerus. q̄ duc in eodē sup
posito nature integre numerenē. ¶ Stu
pet geometria: quantas materiē cōporis
xpi: p alterā veri virginalis clausi quanti
tatē absq; ostiorum sone pgredi. quā penetra
tionis possibilitatē nō cōapit. ¶ Musica
nullo prius in terris angelico cātu au
diuerat. ¶ Nullas hoc loco suarū psona
rum et calculationū: nullas constellationū
vires: astronomia ppēdit. ¶ Quid de na
turali phīa eloquar. cuius cognitā nimq̄
ad hoc prizarādet: absq; viri semine puer sor
marcē. ¶ Quid postremo ō metaphisica
q̄ deū nec partibil ē crastere posse: nec cōpo
sitū nec geniti: argumentis queat necessa
rijs cōcludere. ¶ Sed fateamur magri et
fratres in xpo charissimi: hoc esse pterna
turalē inuestigatōis modū qd agit. Neq;
enī potentia aut sapiam adeo coarctemus:
vt intra angustos oniē pscriptionis limites
posita arbitremur. Miranio hanc naturā
caeli fieri potuisse. nanq̄ natus bonus esse
istud potentis cōsidera. euolabit animus

Y

eio. Miranio tanē dei esse bonū benignū
lenitā arridē q̄ si genus angelicū: aut
in eo: tam arduā nos rapiat. q̄d de unius
si omnis amoris fornace exhalandū [illegible]
tas? Inges quippe amor magnū dilectio
nis opus flagitabat. q̄ hui illud p quod
verbū caro factum est nō ingt q̄ altera hu
mane nature pōi vt impius sensit apolli
narius. sed caro pro toti integrāq; cōple
ctit humanitatem. Caro ingt factū. non
cōuersione diuinitatis in carnē sed assum
ptione carnis ad suppositū. et vnione qua
dam ineffabili et inuolūta q̄ materialis in p
priis est non q̄ natura humana ex diui
no supposito fiat materialiter aut in eo sit
subiective. sed q̄ ab eo et in eo est suppositi
tue. ¶ Attamen nō iaz quaramus quō aut
a quo sed propter quid verbum caro factuz
est. plecto vt recolligat cē caro. Plane in
quit Bernū. deus iam nos deliquerit nō po
terit. frater enī et caro nostra est. naturalis
quippe visus habet vt caro filium sibi car
nem diligat. Juxta illud Eccle. Omis caro
ad similem sibi cōiungit. Hec est illa cōmix
tio. illa pax. illa cōcordia. illa societas. q̄ p
talem pacē figurata est in vniuerso orbe
tunc habitante. qui in sup spīrauerat pā
dicēs. Quē in duobus aut tribus aduocatis
sanctis pacis. Inde ē nocturnalium illud et
oi armonicarū modulationū suauitate p
stantius angelicū carmen. gloria in altissimis
deo et in terra pax hoibus bone voluntatis.
Et bene q̄ nō bone voluntatis esse cōmenti
mur: q̄ falsa manibus vndiq; et vndiq; dissē
sionib⁹ agitamur. ¶ Verbū inq̄ caro fa
ctū est. cur ita? q̄nam vocz ad ipm oīs ca
ro veniat. et videat oīs caro salutare dei.
vt dicat q̄libet gloriabūda voce oī spūs.
Cor meū et caro mea exultauerūt i deū vi
uū. Compatiatq; oīs caro viā suā Sēū
vt spterea p carnem in corruptā sanare de
creuit. ¶ Hec alia venerādi cā fuit. Fuit ante
tatōes istoz. Jo omitto: q̄ pōt eo saluos
facere. Hoq; cā incarnatōis fuit plenio
vniuersi: nō creaturarū deū reducens.
nō manducatio ad capessendū trinitatis
mysteriū. nō alie hmōi cāe a q̄busdā cari
ose fortasse magis q̄ pie aut fideliter assigna
tas. vnica incarnatōis aut pōne ro fuit
carnis nre purgatio. ¶ Glorificanda pte

hussei caro ꝙ origialiꝫ ab omni carne suf
ficiꝫ debuit corruptionē. Admirus h amor.
pietas eximia. Erubescat ūana bolus caro pec
catoꝛi sordib⁹ undiq; ꝓ ꝙ verbū caro fa
ctū est. quēnā blādiat otis caro noi scō ri⁹
Et quō blādiat? Utiq; pueriliꝫ gestu ēdo
et sparsissima carnalū libidinū in quāmē
ta declinādo. Ō ꝙ certe; securā mēte illā
occamur. ꝙbus voce caro mea requiescit in
spe. felix spes. sed requies longe felicior. quā
nec in futuro nec in pīa quidē adipiscē
caro ꝙ in bestialē carnem degenerat ꝓ qua
(adhuc enī eam charā habuit) verbū caro
factū est. ¶ Peneme est ꝙ multo plus
nia de hoc scāe nativitatis mysterio dica
pīe. imo diffusiōni vtero sese offerūt ratio
grunt. quōd ꝓ egressio (nec enī aut pēlo
aut volūtas est ois ꝓsequi) ad terrā xpi
in cordibus nīis spūalē nativitatē metrā
fero. Et quēadmodū prima nativitas est a
nobis colēda ⁊ desiderāda. qz ex ipsius visio
ne beati erimus cū angelis. Et secda est no
bis celebrāda qz p illā visitati sum⁹ in xpo
Sic tertia ē a nobis eligēda ⁊ puārāda. qz
ex illā secūdate amica crim⁹ ⁊ affines di
vinitatis. Neqz enī aliud ē deo filiū spūa
liter gigni vel nasci in cordib⁹ nīis. ꝙ cum
eaq; spūalē amicū adiutoꝛē peccatoꝛ. reqz ⁊
vivificatoꝛē. in alia nīa thoriē suscipe ⁊ in
habitatoꝛē possidere. ¶ Et ne absonū vbi
foꝛte videat ꝙ deū nīm in cordib⁹ gigni di
co. ꝙ illū mīe ex filiam⁹ audi ipm qui
Matth. xij. ait. Quicūq; fecerit voluntatē
pīs mei q in celis ē. ipse mē⁹ frater ⁊ soꝛoꝛ
et mr est. Tonēs nanq; alia velut mr in se
deū parturit. dū eos p mādatoꝛ suoꝝ ob
servationē ad gratiā ei⁹ redit. ¶ Opēāda
plecto ⁊ totis desideriis nr nisi bus affectan
da talis nativitas. Siquidē ⁊a carnali ⁊
seria nascimur. spūalē hāc secretario spūal'
eligibilioꝛ etiā mariē fuit ꝙ carnal. ¶ Ve
rum qd faciam⁹ cū nat⁹ nobis fuerit ⁊ hā
bitaverit in nobis. Non expellem⁹ qdē sed
lectulū eiꝰ exhibebim⁹ officiū. qll ad nos
puerū patrē de puero hoc dicere qd ō pu
ero mo⁹ē filia Pharaonis vidisse legim⁹
Exo ij. Accipe puerum istū ⁊ nutri mihi.
Ego dabo tibi mercedē tuā. ⁊ quā meroꝛ
dem⁹ ⁊ane vitā eternā. ¶ Itaqz puulus iste
ut alioꝛ vitaꝝ regit. sepe tractē obsequio.

Ad horū ēo qslibet sepē obsequiū de
bita ⁊ gruitate pstandū. tonde affluide
sunt nutrimēta. ⁊ gustate ⁊ differta ⁊ fla
citate poslētes. Primo involucrādus ē. fido
reclinādus. tertio custodiēdus. qrto lauā
dus. quinto balneādus. sexto pascēdus. ⁊ de
inde alio portādus vel bajulādus. Puri
tas. charitas. tranquillitas. devotio pieta
mia. obedientia. ¶ Involuit primo puerū
iesum pānis mūdis ⁊ fermēto lachrymaꝝ
linuto lotus ipsa puritas. ꝙ er; tritōe ꝓfec
sionēq; gignit nīa. Quippe notū ē pue
rū hunc sordidis in pānis ꝙlibet nō posse
nīē illud. In malitiolā alam nē. Quāobrē
dicit cū ps. Lauabo p singulas noctes meū
nē. Deo lachrymē dū p cineres peāoꝝ ⁊
p austerū amare recordātōis sacci colatē
sunt. efficacissimū ad mūdificationē mēta
lium efficiūt. ¶ Debinc ad puerū in cu
nabulis reclinandum offert se nutrix sedu
ꝙ charitatis nomē hz ad quā spectat illa.
j. Lañ. vor. ꝙ fasciculus mirrhe dilectus me⁹
mihi inter vbera mea cōmorabit. ¶ Reclis
nari potuo ad custodiū pueri necessaria est
nutrix tercia ꝙ tranquillitatis vocabulo ꝓ
maloꝝ negotiorū fragore ⁊ a litiū strepi
bus hūc sedule puerū custodit. ⁊ dū alios
vehemētioꝛ terrenarū curaꝝ clamoꝛ insol
nuerit illud abner. j. Reg. xvj. fortiter re
clamat. quōusq; ō clamaꝛ inquietas regē
Duos insup seruulos ēo sensuū noie ap
pellamus. iterū ⁊ iterū movere nō cessavit
ab omni nocuozum incursu pueri huius
lectulū custodiāt. neglig⁹ tibus aūt minis
tri increpatōe atrociter imp⁹ operat dicēs
Ind qō ibidē in david ploura subdit. Qui
vit dñs filiū mortis ēstio vos qui nō custo
distis dñm vestrū regē xp̄m dñi. ¶ Dubitādē
post dormitionē lenādus est puer. Hoc ob
sequiū pstabit ꝙtus nutrix sancta meditatio.
ꝙ tonēo puerū hunc excitat; ⁊ nemo ba
rolo grū amoꝛis suo pōdere ceciderit atq;
pulsaverit. dicatq; exurge quare obdormis
dñe exurge ⁊ ne repellas in finez. Ipm vo
excitatū cito luit. ⁊ p nos explicate ꝙbus il
le induit ē ꝙ est amictus lumine sicut vesti
mento. Panni aūt isti qd aliud sūt ꝙ sue
divinitatis suoꝝq; secretoꝝ archana my
steria. ꝙ evoluunt dū pia fide ꝓsiderant in
stupō. plectis. Reuelo oculos nē. ¶ Post

modū pter huius balneū sparat quinta
natur. s. pietas. hec mentē sanctā mūdicia
tiōꝝ ꝙ pueꝝ exoriatur ꝙ exoriatū explicaut
ꝙ explicatū suauē allocutā. currit ꝓpe ad
fontē ꝓpinctōis in imo pīs cordis sinum.
Alia in; terra lāpsa ē vt dilect⁹ meus lo
quat in me mihi. Et iterū. factū ē cor meū tan
ꝙ cera liquescēs in medio ventris mei. Hac
re aq̄ suauissimū effici puerū iesū balneū
q: nō p cineres peāoꝝ vel in tritōe transiit
sed de ipso ꝓpinctōis fonte pura nitēs in
gressaq; bauriē. ¶ Ampli⁹ ferro necesse
est. vt puer talē locum pascat. Opus hoc a
mia ꝙ viscerosissima nutrix ē adimplet. dū
mēbra cuncta relaxat. ꝓ terram pane spūalis do
ctrine qō ē verbū dei. cunde infusp ou lciū
sermonū lacte ab uberibus mātis cordinis
eliquato potat. cui puer arridēo. Esurri
ent ⁊ vedulcio mihi mādūcare. ⁊ rursum.
fauus distillāo labia tua mel ⁊ lac sub lin
gua tua. ¶ Postremo puer nr iesus bajus
lād⁹ sine gestādus ē. nr ēlis apli. glificate
⁊ portate deū i corde vro. Vocaꝝ ꝓstabit
obsequiū septia nutrix vicz obedientia imi
tabilēq; Noemi exēplū. de ꝙ Ruth. nr. scri
ptū ē. ꝙ susceptū puerū posuit in sinu suo
et nutricis ac gerule fungebat officio. Et
hūi dī posuit in sinu suo. neqz enī retro aut
a cor iesus q̄ sarona gratis iesus suscu
peptio fer ēdus ē. sed anteriori sinu; ad
cor inter bone operationis brachia amoroſe
stringēdus est. Inde ē illa ipsius postula
tio in cantico Lañ. vj. Pone me vt signa
culū sup cor tuū. ⁊ sicut signaculū sup bra
chiū tuū. ¶ Atqz sūmop: sumaqz soli
citudine ⁊ studio; nutrix hec obedientia ꝓ
cauere d; ne in via mādatoꝝ dei offendat
ad lapidē inobedientie pede suū. alioqn pu
ero ei⁹ iminēret. et in nobis tali cruento
allisione spūal' moꝛeret. Audisti o mgr
frēs in xpo charissimi q̄liter puerū iesus in
nobis q̄ dei grām spūalē bodie natū ⁊ in
habitantē; involuere d; puritas involu
cum reclinare charitas. reclinatū custodi
re tranquillitas. debinc meditatio ipm exci
tat. pietas lauat. mia abat. obedientia ge
stat. quib⁹ istis quēadmodū ꝓmissum est
soleter diligenterq; exhibeis. placebit in ba
buraculo cordis nīi puer iesus cum etate q̄
sapia; cor ā deo ⁊ hoibus. donec crescat ad
mensuram vatis plenā. Tibi nanc habitā
bit in nobis nō ꝓ fidē nīm sodoꝛ gratiam
vt ps. in pīa vita. sed ꝓ gloriam cōmuni
cam. quā nobis ꝓstare dignet verbum ho
die caro factum: dño nostro ihesu cristo. cui
Amen.

Sermo factus p eum

Dem oīsca in. Ier. Ō. cui nativ. in eodē
no Vincentij. 7

Ista illos in vineā suā. Matth.
xx. R. d. p. a. em̄ gñe nullus ego
ad vos ꝙ venerabilissimā hanc parochiā. eccle
siarum vinea; bonis omnibus excolens.
quā tu deus opīs de egypto transtulisti. ꝙ
extēdit palmites suos a mari vsqz ad mare
nē. Missus ingē vinū pdicatōis exprimere
vbi illud hauriā vīs efficāq; vis habeo. Je
sus bodie; pdicatus ille in primo ⁊ absq; du
bitatione docilis unus vinculo nī pfectoꝛ
meus a puero ⁊ doctoꝛ cum reverentissima
auctoremoꝛ dus semp mihi. Ille in
quā. ebriatus nīs verba; q̄s tonēs p gratī
dos diuine scripture racemos; p studij tor
cular tanta virtute ꝙ possit ⁊ vinū admo
nitionis pferuidū; tam acriter nec manus
abundāter expīsit. vt nil mihi pter sollicī
tos inanes; pter zelos ⁊ indoctos ēo vnū in
opes relictas humillimas videat. Introdu
quo eī angz missus nec retro pedē vertere;
nec impugnātibus nō obsequi possim. Pa
terea cū iesu syrach sui libri. c. xxx. ꝙ qui
colligit a nos postvindemiatoꝛes. ⁊ ipse
speraui. ¶ Ego itaqz tanq; vindemiatoꝛ
inderēs. grana vel ꝙ neglecta vel scieno per
terit. vel liberalit⁹ dedit recolligam. ⁊ vinū
vnā rā efficax ꝙ rude. ⁊ indigestū claris
in vasa aurea vestraꝝ melioraq; imbuā
dignā; transfundaꝝ illa pius creatoꝛ tm
aupilium accersita. ꝙ absq; solluꝛe virgina
lis uteri. verē verā parturiat. ad quā trans
rentes dī. Auemaria. ¶ Dixit nē. Parabo
licā dñi vineā. ecclesiā figurans; nemo dubi
tat. qui aut hodiernū legit euangelium. aut
matutino sermoni pīs fuit. Verū exposi
tio hec nō adeo aut aurea aut solitaria est
vt aliaꝝ p̄sus excludat. Quāpluraq; nēpe
vineas mysticas scriptura loqē. qb⁹ omis
sis ad pīa nīa duas strobo Uncā. Unaꝝ
būsanc. ꝙ ꝙ Lañ. vij. vinea mea coram me ꝙ

Quæ sunt hujus loci sapiē. de qua ad Ilarium Ecclesiastæ. Ego dixi vi. fruc. ¶ Pistorio vi
tuosa oliva, q̄ nequit sine altera excoli fe
liciter posse. ¶ Só ne q̄s falsæ dictū arbi
tret, audiat. absq; sapia, aīe vitem destrui
Transiit (inquit sapiēs) per vineam viri
stulti. i. sapia carēte. Credo forte q̄ pu
gnam reperit. Audi quid sequit. Et ecce
totū impleuerunt urticæ et vepres. ſz
et muria lapidū destructa erat Proverb.
xxiij. In vinea dat̄ mercēdi manus adu
stæ quā voluptas ingerit. In spinis gun
ctorū lacrymosa ulcerosa z dolorosa mens
pungitur. quā cupiditas parauit. in de
structæ plagis in destructa materia ruino
sa mētis claustra quā otiosa tenet opat. Sa
pientiā vō non nisi in bona z bñ instituta
ia repire posse, apte demōstrat illud Sa
pi. j. In malivolā iam nō intro. sapi. nec
habi in cor. pec. subdito. Pie aūt agēbus
dedit sapiam. Sedulo. ¶ Hanc igit̄ vi
neā duplicē nūc introgressus. excolendā,
esse studebo. primū collanuncula sub tri
bus pfalonis oīonibus absoluēs. Est si
quidē genus hoc dicēdi vehemētius atq;
concitatius. q̄d q̄si aliquibus verborū stī
mulis mētes penetrat. z vitiosas faculta
tes cēdit ad virtutem. Prima ōio pfalmi
erit. de vinea sūa in remēsi et ad eā pri
mane cōsurgam. Secūda erit. de eadē et eā
ipsam debitor excolamus. Tercia erit de vi
nea sapie vetam obligamus. Audi totes
alīos benigno loquebat̄ pēor. z b̄ gēra bū
nitate z clemētia impetratum sperans in
cipio. ¶ Adeste igit̄ optimi adolescentes. et
summi patrisfamilias millionem credulis
auribus audite. Ite vos in vineam. Ite
currite. rumpite moras oēs. Quis et Naso
nis. Labit̄ occulte fallitq; volubilis etas
nihil est annis velocius. Tragicus q̄z Se
neca. Proverte cursu vita citato volucriq;
die. Rota sic pitis volvit̄ anni. Accelerā
tus idcirco cursus est. neq; inuidus piger
ille, est a quodā vulgari porta descriptus.
Qui si mane vocē obaudit si citē adhuc
lenta voce sonora nare vigil fertur. tan
dem clamore coactus. ore ēm lento linguā
movet. z mihi quid vis inquit surge veni
Deus miser en ego surgo. vade sequar. nec
cum semp̄ quid peccē z tu nō venies?
oudū venissem. sed mihi vetus quero nec
immemor quis demon subtrahit illa a te rega
to. dñe sum pñs. necesse ēt unum vel aliquē
huc illuc vertit. vel brachia scalpit. vel mē
bra in longū vi extendit. sic sibi quasdā vi
delibet mōstrat̄ q̄rit. semp venit ore. non
pede. Sic veniens nunq̄ venit. Hec ille.
¶ Quāmulteorū hic modo est qui nō rpūs
sed eterni dñi vocatione somniant eo audi
unt. a cubilib⁹ peccōrū sordidissimis aūeh
li nequeunteo. Verum aliter est agendum
qñ magnum opus est. ep̄o vō beatissimū
Admisisse siquidē debetis ta dñica pa
rabola dicturū esse. enimvō tāmodo diei spa
cium nō amplius ad laborem datum esse,
tam velox. tam brevis. tāq̄ ēduca est mor
talium vita. Quemadmodū itaq; dies ab
algida aurora undoso planum p horas
et momenta ad interlucium meridiei feruo
rem. tabescit inde in gelidā noctem. p̄gredi.
Nō aliter homo ab infantia incipiēs gra
datim p̄ pueritiam p adolescentiam in
ventutem quasi p rondem horas ad viri
dum z nubile virilitatis robur. p̄ducitur
subinde in senectam et decrepitū deinceps
in tenebrosam denīq; noctis mortem sen
sim ac sine strepitu relapsurus. q̄ vita bre
uis ita que tota fugacissimo diei vnius cur
su mensurat̄. Numera menses annos ae
tates lustra nil aliud q̄ exigua dierum mo
menta supt. Adde q̄ aliarū rerū p̄ditioni
veaniq; succurrit, rpis iactura irrepabilis
est. Nō notauit vulgata versio grauis sen
tentia. Quisq; potest rebus succurrere. nē
mo diebus. Inde est lyricum illud Ora
tij ad posthumū. Eheu fugaces posthu
me labunt anni. ¶ Quōobrē p̄dilectissi
mi adolescētes, vnanimeo dicite z opt̄
deducite illud Esa. vij. Ad ne surgant
ad vineas. periculosa quippe est mora. ndi
culosa ē curvatura. fructuosa excultura. iō
mane semina semen tuū Eccle. xxx. Ideo
surgamus. surreximus et erecti sumus in
ipso ad vineas. Plantabūt vineas z bibēt
vinū eor. Amos. ix. Non expectē tertia
nō meridies. aut ipsius ad extremū solis
occasus. sed mane fiat. Dedecorū est instar
mortuorū p̄stratos humi iacere. z vt p̄
sius indignāo ait. curuas in terrā balare
oīas. Ideo surgamus. z misse sūt singulis

singule vinee. q̄ negligere peccati virus pa
rūt. excolite vō fructificāt in vinū letitia
tio eterne. Ideo ad hoc surgamus vineas
¶ Qz dicet forsan aut pigror aut somno
lentior aliqs cur mane z nō potius vespe?
Accedēteo itaq; nouissimi ꝓponentur pri
mis. z mercedis tantundē in vta suis pa
bole hodierne, sumus accepturi. Incassū
igit̄ tota die sudāteo, mīa attererem⁹ corpu
scula. z estus pondusq; diei intolerabiles
grauis subiremus. Ludendū potius est et
dolendū in eternū, affectab⁹ gratissimis
et placidissimis indulgēdū ipsi nature se
nectam q̄n quidē aliud agere fas nō erit vi
nee cultor relinquat. O fallacissimas spes.
o expectatōes vanissimas. q̄t panerūt adole
scentes. q̄t ad cēlū evolaturos iuuenes, in
eterne dānatōis p̄cipites ruere coegerit? Nō
vos moueāt inertiū sermoēs voco. q̄n qui
mane dedit nec meridiē, nec ipsam quidē
tertiā spopōdit. sed et sapienter sapiēs affir
mat oīa in futurū seruāt incerta. Eccl. ix.
¶ Quāmulti p̄ plures vite ānos aut sōnian
tes aut p̄nistes, vno die vna hora vno q̄z
mēto miserabili robierūt. q̄t inter has vane
spei voces occubuerunt. videre stupor est.
Propterea filio suo p̄cipiebat dñs vinee
Matth. xxj. g̃fili vade opare in vineā meā.
Dicere mihi vitio ē. pī fum, tu filius. ob
temperādū vadendū ē hodie. nō p̄ascri
nandū ē. opari nō obtorpescendū ē in vi
nea fructificandū ē. ¶ Qz assurgit hec im
proba z temeraria spes, tacito murmure se
cū insurrāa. nō hodie sz eras erit hodiern⁹
dies. et hesternus. sit in voluptate, sit in lo
cis. sit in delectatōe eras ab hac resipiscam.
eras vinee culmi operā adhibebo. an audi
tis cotidiānā vocē. an infidā fidūciā alludet
tino, audite pon⁹ illud nō tā credēdū q̄ ex
pediū Plasonis vbū: Qui nō est hodie, eras
minus aptus erit. q̄usq; eras z nūq̄ hodie fi
ant ista eras vnū hodie aut vnum
mane in q̄ vineā cultā oparis. Hec frustra
ꝓbam dixisse putes. bonū ēstro cū porta
uerit in gū ab a. f. Tren. iij. Jugū libet ac
regū. z nisi rpm mēdacē putes finatq; atq;
leue. grauat forte sis cū mapit. mox vt tu
leris in oblectatōes veniet. Jō bene ꝓpit
Tul. Optia forma vincēdi eligēda ē. q̄a
locū dā reddet p̄ fugitudo. z Plaso. Jō ma
le fero. assuesce ferre. Jugū leue est si pen
sent pabulū z pmiū. z facilis labor quem
amor opat. mollib⁹ vo z enervatis ac non
amātib⁹ nihil difficile ē. Porro Sen. in se
rpētē ē ait q̄ facillime temera pellūt ege
hia ad recti amorē z lenit. Jnō multū cor
rupto injicit manū vitas. ferocissimaz est
bellua z canibus edomata. z temeras plicat
circūflectum⁹ velibz. senectā expectat oīaq;
tpis mota. frustra hec agit conaberis. Nec
alia rō est, cur pueros suos ꝓfecti pēres aut
scholio aut aliaz rep opifab⁹ tradūt, nisi
q̄ grādiores etas minus apta ē. q̄to sanius
bone mēti ac feruli ab i cūte etate eradā
ē, q̄ arte alia venustior nulla ē. nulla insigni
or. nulla q̄ sciri difficilior. cuz ecōtra mala
mens ipse z sine mgro (vt Sen. ait) addi
scit. ¶ Quapp̄ o ingenui adolescētes
dū vinea vra e instar cere flexibilis. dū
q̄ vigent frutices in eā nōdū alte radices
egerit. eā excolite. ad eā vigilate. facillime
fingēt violabilis ē, aut ab etatū igneo ra
pore libidio. seu a gelida bruma vel a turbi
dis z turbēti vēto ambitiōis aut alia pe
ste hmōi. q̄ z filia incōmoda. si vineā tene
rā vobis nō obstāb⁹ inuaserit, de ea actū
ē z pēsit. Eligite igit̄ ex ea pmū ac purpureū
nec sordidis crumis scabr⁹ mitrū z vīo e
vasis recōdite. q̄n flacca vbā ē q̄ Aug⁹.
placuit. q̄ semel ibuta recēs fuabit odorez
testa diu. ait enī Sen. q̄ epla rū. j. q̄ i etate
fil⁹ in vino ꝓmū optimū ē. Jō Virgilius.
Optia q̄q; dies miseris mortalib⁹ aui. P̄
ma fugit. subēūt morbi tristisq; senectus,
Primū inter vinū q̄ suauissimū ē z deo accep
tissimū. Ab h⁹ inde primitias videmus ef
ferre ubēt sacerdotib⁹. Jo vetāt dīuino
rū ignaui q̄ primitias etatis z vindemiaz
suaz spūalib⁹ modo largiē effundūt feces sue
senectutis. deo dare dedicareq; ꝓpōnēs.
Qui cauere debēt ne audire mereāt illud
ꝓphe. Nō bibā amodo de genī. vi, b. Matth.
xxvj. Quū vinū senex q̄ ab initio nō eruc
ta ē p̄uerit. labi tuscā arundinē nodosā ex
sam. cui⁹ lāgr acerbissim⁹ ē. Primitq; si deli
cat⁹ vini spūal⁹ potator rpo tal⁹ modi vi
tio germē aspexit. Primitq; enā si boni senes
de misericordia sua q̄bus cuelli sepe frustra co
nant hora diei nouissima ingemiscētes ne
q̄q; audiunt sūmus pfamilias q̄ eū hac

Quael in lege facte sapie. de qua ad Ieremi
Eccl. xxxiij. Ego dñi vi. fruc. ¶ Plato iō vi
neas cōuit, q̄ nemo a fine altera ecclie fe
liciter posset. ¶ Ō ne falsa dicta arbu
ret, audiat. vbiq̄ sapia, aie vitem destru
Transfuga inquit sapiēs per vineam viri
tutis. i. sapia carēs. Ecclesiaste q̄ pa
cem reppert. Unū quid inquit. Excce
ēntū inquit replicauerunt vnde et vepres. ſz
ne mo cerna lapidē destructa erat Prouer.
xxiij. Ja vinea dñi intelligi mortis adu
lte quā voluptas ingerit. In spinis gu
ttiola. lacrymosa vlcerosa z dolorosa mēn
tis puncta. quā cupiditas parturit. in de
structis plagis in destructa macerie ruino
si muri claustio quā ociosus opat. Sa
pientiā vo non nisi in bona z bñ instructa
ala repire posse. apte demōstrat illud Sa
pi. j. In malivolā animā nō introi. sapi. nec
habi. in cor. pec. subito. pie aūt agentibus
dedit sapiam. Ecclus. ¶ Hanc igit vi
neā duplicē nāc integrissimā. excolendā
esse sine dubio. pōtem collarium cuiā sub tri
bus plusquā vo omnibus absoluēo. Est si
quidē genus hoc dicēdi vehemētius atq̄
concitatius, qd q̄si aliquibus verborū stī
mulis animos penetrat, z vnius cuiusq̄ facultatis
accēdit ad virtutem. Prima vo pōsiliū
erit. De vinea sūgli nr̄e mētē et adeū prō
mane cōsurgam⁹. Secūa erit de eadē et cā
ipsam debite excolamus. Tercia erit de ve
nera sūple vreā diligamus. Audiatores
aūt eos benigno lectore pcor. z b'vola hū
nitate z clementia impetratum speranto in
op'o. ¶ Adeskote opami adolescentes. et
sumi patris familias inclinem. credulo
rum aures dedite. Ite vos in vineam. Ite
cantici. rumpite moras oēs. Cūi et Hiso
nit. Labi occulte fallēsq̄ volubilis etas. z
nihil est annis velocius. Tragicus q̄z De
cera. Properat cursu vita citato volucriq̄
die. Nota pcipue volubilē annū. Accelerā
dus idcirco cursus est. neq̄ immidus piger
ille, est a quodā volucri poeta descriptus.
Qui si manē vocet obandiēs cicer adhuc
lenta voce sonora nare vigil stertit. tan
dem clamore coactus. oscitāter lento lingua
mouet. z mibi quid vis ingeris surge veni
Deus miser en ego surgo. vade sequar. nec
cum sequar. quid percipis z tu nō venies?
ondū venissem. sed mihi vestra quero nec
inventio quia demon subtulit illam de gre
co. dñe iam pūto. nec est dñi mmo vt aput
hunc illuc vertat. vel brachia scalpit. vel ingē
bita in longū distendit. sic sibi quasdā vi
delibet mortales dñt. semp venie cras. non
pedet. Die veniens nunq̄ venit. Dic ille.
¶ Qui multorū hic mos est qui nō ep̄bra
sed ceremi dñi vocatione somniantes audi
unt. a cubilib⁹ peccōrū sordidissimis aut
li nequientes. Verum aliter est agendum
qm̄ magnum opus est. ep̄o vo b'edictissimū
Demenisse siquidē debetis z a dñica pa
rabola didicisse. enim tāmodo dies spa
cium nō amplius ad laborem datum esse,
tam velox. tam brevis. rūq̄ caduca est mor
talium vita. Quemadmodū itaq̄ dies ab
algida aurora inchoās paulatim p horas
et momenta ad intensum meridiā feruo
rem. z ab inde in gelidā noctem. p̄cedit.
Nō aliter homo ab infantia incipiēs gra
datim p puertiam p adolescentiam ad iu
uentutem quasi p eosdem horas ad virī
lem z nubile virilitatis robur. p̄ducitur
subinde in senectam et decrepitudinem
in tenebrosam. densq̄ noctis mortem. sen
sim ac sine strepitu relapsurus. q̄ vita hu
ius que tota fugacissimo diei vmbre cur
su mensurat. Numera mensis annos. at
q̄ lustra nil aliud q̄ exigua dierum mo
menta sunt. Adde q̄ aliarū rerū p̄dicere
vtilitatis q̄ succurrit, rpio tactura irrepabilis
est. Qd noluit vulgata versio grauis sen
tencia. Quisq̄ potest rebus succurrere. ne
mo diebus. Inde est lyricum illud Ora
tij ad posthumū. Eheu fugaces posthu
me labunt anni. ¶ Quāobrē p̄clarissi
mi adolescentes/ vnanimes dicite z ope
deducite illud Can. vij. Mane surgam⁹
ad vineas. picalosa quippe est mora. ndi
culosa. curiosa. fructuosa excultura. iō
mane semina semen tuū Eccle. xxx. Ideo
surgamus. surre vmus et erecti sumus in
ipso ad vineas. Plantabūr vineas z bibet
vinū eor. Amos. ix. Non expectet tercia
nō meridies. aut ipsius ad extremū sobo
occasus. sed mane siat. Decorū est vestre
mortuorū p̄tractos humi iacere. z vt p̄
sius indignāo aie. curuos in terra habere
aias. Ideo surgamus. z misse fiāt singulis

singule vinee. Q̄ neglecte/ peccati virtus pa
ruit. eruite vo fructificāt in vinū letificā
tio eterne. Ideo ad has surgamus vineas
¶ Sz dicet forsan aut pigrior aut somno
lentior aliqs cur mane z nō potius vesperi?
Accedēte itaq̄ nouissima p̄ponemur pa
rabole hodierne/ summus acceptur⁹. In cassū
igit tota die sudātes/ nr̄a atteremus corpu
scula. z estus pondusq̄ diei intolerabilem
grauis subiremus. Ludendū potius est et
ado lesēcie cum etatisq̄ affectib⁹ grauissimis
et placidissimo indulgēdū ipsi nature se
nectus q̄n quidē aliud agere fas nō erit ei
nec cule⁹ relinquat. O fallacissimas spes,
o expectatōes vanissimas. q̄ temeritādo
lescētes. q̄ ad celū euolaturo iuuenes in
eterne dānatōis p̄cipitare coegēt? Nō
vos mouebāt inertū seruoz voces. q̄n qui
mane dedit nec meridiē. nec ipsam quidē
tertiā spopōdit. sed vt sapiēter sapiēs affir
mat oīa in futurū seruāt incerta. Eccl. ix.
¶ Quāmlti p̄tuos vite āno⁹ aut sōnian
tes aut p̄mittes/ vno die vna hora vno q̄z
mēto miserabil'r obiēr. q̄ inter has vane
spes voces occubuerunt. videre stupet est.
Propertius filio suo p̄cipiebat dñs vineę
Matū. xxj. Fili vade operare in vinea meā.
Dicere mihi vilius ē. pi sum/ tu filius. ob
temperādū vadendū ē hodie. nō p̄sūmendū ē. operi nō obtorpescendū ē. in vi
nea fructificandū ē. ¶ Sz assurgit hec im
probari temeraria spes. tanto murmure le
ctā insurrāo. nō hodie sz cras erit hodiern⁹
dies vt hesternus. sic in voluptate. sit in lo
cis. sit in delectatōe cras ab hac respiscam.
cras vinee culturi operā adhibebo. an audi
tis cotidiānā vocē. an inhiā sidera audiuer
titis. an dicte post illud nō ēt credituri q̄ ex
petū Plasonis vbū: Qui nō est hodie/ cras
minus aptus erit. q̄sq̄ cras z nūq̄ hodie fu
ant q̄so oīa illa cras vnū hodie aut vnum
mane in q̄ vineā tuā operato. Hec frustra
p̄bam dixisse putes. bonū ēuiro cū porta
uerit iugū ab a. l. Treū. iij. Jugū libet ac
regiū. z nū p̄m mēdace putes. suaue atq̄
leue. grauare forte sic cū incipit. mox vt tu
lerit in oblectatōez veniet. Jō bene p̄cipit
Tul. Optia forma vincēdi eligēda ē. q̄d
iocū dā reddet z fuctuoso. z Plaso. Ō ma
le fera. affacie fera. Jugū leue est si pen
sent pabulū z p̄mū. z facilis labor quem
amor opat. mollib⁹ vo z enervatos ac non
amātib⁹ nihil difficile ē. Porro Sen. in se
pistū ē aut q̄ facillime vincra pōt ēligē
tia ad recti amoz z leue. nō multū cor
rupta nūcie manū vitas. ferocissimas et
belua z canes domam⁹ z tenera pōt cal
citrū flectere. vetibz senectā experta. oīq̄
tpis mora. frustra hec agē conabere. Nec
alia nō est. cur pueros suos ascēti pēres aut
scholis aut alias rep̄ opiab⁹ tradāt. nisi
q̄ grādiores eras mutabiles apta ē. q̄ to sanius
bone mēti ac seruli ab ī cūte etate vacāti
ē. q̄ arte alia venustior nulla ē. nulla ingēni
or. nulla q̄si difficilior. cui ecōtra mala
mens/ p se z sine mgio (vt Sen. ait) addi
scit. ¶ Quia ḡpe o ingenui adolescētes
vū vineā sa cultar cōstat ere rpi publico. dū
q̄ vitiosi fruices in ea nōdū alte radices
egerit. ea excolite. ad ea vigilate. q̄ facillime
fiēt de viciabilis ē. aut ab efrēnati ingenii
pone libidio. seu a gelida bruma vel a tur
bido z errāti vēto ambitōis aut alia pe
ste bmōi. q̄ filia incōmoda. si vinea tene
rā vobis nō obstitūb⁹ nata serit. de ea actū
ē z pijt. Elitte igit ex ea p̄mū ac puerilē
nec sordidas cruminū scabi⁹ mixtū. z vbi
vasis recōdite. q̄n flaca vbū ē q̄s Bog⁹.
placuit. q̄ semel bona recōdita dabit odore
testa diu. ait enī Sen. ij. epistū. j. q̄ si etate
sit in vino/ p̄mū optimū ē. Jō Gregorius.
Opera q̄z dies miserie mortalib⁹ vite. p̄ci
pita fugit. subeūt morbi tristisq̄ senectus.
Primū insip vinū q̄ssimū ē z deo accep
tissimū. Ab hinc inde p̄mitia videmus of
ferre in debitē sacerdotib⁹. Jo petrus dixit illo
rū ignauiā q̄ p̄micios erant z eisdem ut
suaz spūalū mōo largiē efferūt fecos sue
senectutis. deo dare dedignare q̄ sponte.
Qui cauere debēt ne audire merēt illud
xpi. Nō bibā amodo de gen. vi. b. Matt.
xxvj. Cūi vinū senex q̄ ab incūo nō erubu
ta ē puerāt labrusce aridā z nodosā cerno
sam. cui⁹ fructū acerbissimū ē. Primū si deli
cate vini spēs/ potatoris rpo tal modo vi
tia germē asserit. Primū enā si boni semel
de misericordia sui q̄bus eam sepe frustra co
nanē hora diei nouissima ingemuerit. ne
q̄q̄ audiunt sūm nr̄i familiā q̄ eū bacce

nūs sentꝫ miserētē vocantēq habuerunt
prēpotū. Adeo erat mea generosꝫ adole-
scētū cupīdo. vt platonico, cathonicoq; ali
quādiu, alcibiadi, sanctissimoꝫ patrū et sa
pientū. danid, iosie, nicolai, ac filiū. dñi
ihū ymitatiōe ē. ad eā famā reuocāre meo
nā. ſ. vērū ſiam ne peā ⁊ abuerē aut falsi
dicē rerū malignitate. Dane ē dictū. mō
quātus eram illoꝫ sine in nūero q̄ vinēā dili-
ā. iam suā pēno mane iuēcūno excoluerē.
de qbus hodierne pabole iuigo dī. q̄ erant
dīo pēno mane ꝑducē operarios ⁊ mūlti il-
los ī vinēā suā. qđ fuit thema ꝓassumptū.
vbi ꝓponit ad ꝑdicta. pēno mittēte nobil
ꝓpōit ꝓmissa tā actiō sedulitatē exprī-
mēo imitādā cū dicat. mūlte ſ peerto Dñe
te. ꝓtiꝫ. Adūl ad vos oēs seruos meos. p
phetas de nocte ⁊ surgēs. Ecce diligentiā
q̄ imitāda ē eā Dñe. xxij. dī q̄ nō mitte
dāt ꝓphetā ⁊ pcurrēbāt. Ergo a maiōri nos
q̄ mittimur habem⁹ ꝑcurrē. Et sic i missio
subaungit firmata opatio. ociositatē repri
mēo fugiēdā ibi. ſ. operatos. Ecce. xxiij.
Adūte illū in ope ne vacet. Adultā ei ma-
licā docuit ociositas. Et iō ip aliqđ boni
facito ne te dyabolus inueniat ociosū. In
vinea ꝓfūdē grata fructificatio sterilita-
tē gūmēo relaūdā. i vineā. ſ. Ezech. xvij
ꝓfecta ē vinea ⁊ fructificauit i palmites et
emīsit ꝓgenies. Et Lan. ij. ꝓfectū sunt
dabit vinea. De trib⁹ filiis iā pallegatā
reputat. filī vade q̄ ad pīmū. operuero ad
ſcēm in vineā meā qui ad tertiū. Dec de
prima ofone.

Sequitur ſcda oratō

Quēr vineā nostrā excolere debeamus.

Deus accinguit mi vinitores. fi-
gulos vinicole. sumite sarculos li-
gones adapetate. ortus ē sol. exe-
at bōꝫ op⁹. ſ. ad. o. ſ. vsq; ad. v. Pudeat
seruos flectere. pudeat ia cē. cū iā dārū ma
ne fenestras inerat vt apud Persiū ē. Lun
q̄ vigil ille ventur⁹ pīlam illos pdē exierit
q̄ tremēdis vocibus intonatis acclamat.
Quid ō statis tota die ociosi. ite ⁊ vos vi
neā meā q̄ ē meo vīa. ꝓpinee ūcatanē. Ite
in vineā meā iplam excolite. Ite nō qđē
gratīs⁹ corpis ſ pijs affectib⁹. neq; cīn ma
ria nobis ꝓstrētanda ſūt. aut deserte soli

tudines a deūde. sed qs ꝓfectissimū est a
nos. Ite (et ſpō obediero) nō vos q̄nue-
rātio ē. Vt itaq; vīm dñet vitē inē se
sint corpis vnēlusū. filium illi quā sōnāo il
le icarerat⁹ ꝓcerna ꝑharaonis seuidisse re
fert Gen. xl. Videbā inq̄t vitē coīā me. in
q̄ erāt tres ꝓpagines. Ad ymitē vt. hec ala
nīa ē. Et ꝓpagines. tres sūt ipi⁹ vites. ſ. vio
lōnalis, vie ꝓcupiſcibilis. ⁊ vio irascibilis.
Germina sūt cogitatiōes. flores affectiōes
vue sūt opatiōes q̄ dū ꝓdēūt. q̄si i vinū ex
ꝓmūt. Nec aūt vitis si neglecta nec cultu
vtuū allidūt exrratata sit (vt fieri solet)
ꝓuerē i labruscā. seu vineā siluestrē. qua
erat illa beiza famulo repta. iuj. Re. xiij.
Hāc ꝓuersionē pessimā grauiter increpatiōe
culpat dñs. Dicere. ij. Ego inq̄t plātaui vi-
neā electā. quō q̄ ꝓuersa es i ꝓnū vinea alie
na. ⁊ Esa. v. Expectaui vt faceret vuas ⁊ fe
cit labruscas. Et qnā q̄lis arbor ē. talem
fr⁹ ē. q̄ fructū necesse ē. Mat. vij. Ptar tā di
uersar⁹ ⁊ aduersar⁹ vineaꝫ. dispariū vina sē
ābo tñ mixta. Primū ē dulce suauet odori
ferū. reliquū sallū puere ⁊ fetulētū. Primū
pollicet ala secā dilecto suo. Dabo inq̄t ei
bi poculū ex vino ꝓdicto. Lan. viij. Pō cō-
dito q̄ vario ꝓfecto vtrumb⁹ tāq̄ ex mul-
aromatib⁹ ⁊ pigmētio. Deūm vīnū. i. de q̄
pō. ait plenū mixto. i. multiplicī pcō. cui⁹
fer nō ē inanita. de q̄ bi. o. pe. ter. ⁊ Deut.
xxxij. ſpel ostacontū vinū coꝫ. Videt
q̄ miserāda trāſformatio ⁊ ḡto cū dis-
crimine nisi emēdio vinea aut inerti torpore
aut ꝓcrastinatōe ꝓuersa. debito cultu exer
cēri ꝓtēnē. Ecce nūc ēpo putatiōis ac spūa
lis exercitij aduenit. septuagesima. ſ. q̄ i se-
ptēplici dēnario diei. q̄si septē horio claus
dit. vbi q̄sq̄ operi reuertit. dīni exp̄o erit
denarij. nec cū ipo hora nouissima resurgit
ad vitā. Laborem⁹ igit⁹ ⁊ nō labar nec pdā
mur sparga exp̄o. Reos (vt Sen. ait) pecuniosissi
ma ñ pdā⁹ vineā ꝓ q̄ utrūgāda ni oli dño
ē crucifix⁹. ⁊ nō sit vil nobis aia nīa q̄ tam
chara illi fuit. Neq; ei domū neq; vestē ne
q; suppellectilē malas hīc voluim⁹. ñ malā
silr beam⁹ mētē. sit pcio charior nobis ala
nīa q̄ tunica. Unde ꝓphā monet sapiēs.
Adulēre inq̄t alie tue placēo deo. Eccli. xij.
Et quō illa⁹ miserēris quā pūcto⁹ quō illā
amas quā semp⁹ pecō⁹ ouissimo cruēto

ni ⁊ dēissimo suffocari pmiſ. Ad miam
ēi ñ vllatē⁹ flectere ꝑ miseria illi⁹ abūde
miserādū erat. cū nulla sit maior nulla de
terio⁹ q̄ q̄ ex pcō orīt calamitas. Questo
te dū dilrcissim⁹ labor⁹ nīoꝫ exactor⁹ ho-
rā diei nouissima. qđ egerīs pōrabit. qđ
dico quā ꝓtexo relpōsūcula. ⁊ nō erit me
uacuoꝫ loc⁹. tremēs pudoreq; suffusus ⁊ at
onit⁹ ridebis illud Lan. j. Vineā meā ñ
custodiui. Beligā vere ⁊ inerē. vni ērisio
bet ē. qua nō lēto pede subsēdē crudelissi
ma dānatio. Assurge igit ⁊ opā dare
ale tue vino radicē ꝑ ꝓfūdā būlitatē. £
Buffamget ꝑ os cris sulceptōꝫ fodiet ꝑ
cordis ꝓtestōꝫ. irrigrē ꝑ lacrimaꝫ effusiōꝫ
extirpcē ꝑ purā cōfessionē. Et tādē pueret ꝑ
plenā sanctificōꝫ. Sic i ea tota vlar disciplī
nare ꝓuersatōis. qđ vnusqe deuotōis vinū
exp̄mat. sit turris aut specula alee ꝓtegi-
tōis. ⁊ diligēs mādatoꝫ obseruatio tanq̄
sepes aut macerīa. ferreū habeto ligonē sor
didis acutū sarculū expurge. ⁊ vinū frac
ne dilectōis sint capaces rōne tue i mēoꝫ
nec effluēteo aut rimose. ꝑ ꝓceptoris obli-
gatōꝫ. Beniq; ꝑ obstētōꝫ sint obserata aut
clausa cordis tui cellaria. Bū vo mortali-
tatis tue ac fragilitatis o mēoꝫ. ére diu recur
uus in deserto. subrige te interi ether altꝫ
uteq. lassaq; ueires refoue. Sub diuo tui
cāpestrib⁹ ventū. sit bitatio tua. ⁊ ingrate
cumulet tuāq; urbio. curiosissima ocia. et
enervatas rabidasq; delicias. doloso iudicā
frau deo et alo tuo dimoue ⁊ detestās fuge
A recēs a pōrio ac introitib⁹ vinee tue insi
diātū demolitēū ferar⁹ occursatōeo. ꝑ pot
tā oculoꝫ tuoꝫ. caue ne introeat elat⁹ sup-
bie cerui⁹ nō ouager iugi dñiq; ipatiēo. nō
erio⁹ malax cupiditatū aculeis ꝓpsu⁹ ob
crudaē aurū ianua ne vulpecule adulatio
nū fallaceo ac subdole obrepāt. ñ patear ꝑ
gustū apaurā vocatib⁹ lupis ingressuo. nec
ebriosis licēb⁹ vini auidissimis. claudaē li
gue volubilis cardo ipsis canib⁹ detracto-
rib⁹ damosis aut moridacib⁹. Sup oīa ob-
seruē ianua tacet⁹ mille seris milleq; vec
tib⁹ obserē. a liocn hbidinose immunde lu-
xōe ac sordide sueo. olidi hirci. apri cruen
osa subuertere ⁊ pculcare ēt. solio affabuſ
etuerē. Clama foris spū q̄ tuba oīonis ꝑ
aures celi q̄ sūt oaīēs. Matb. xxij. Ealsē
ꝑ lignū crucis vince affixū. vehemēt exire
ao. Decage ne bonā mā incidat illis ꝓbe
dictū. Exē. e. a. s filius. ⁊ l. f. d. e. Judeilis
Birupuerē. e. o. t. v. nē. Plabeb mors ma-
luit q̄ vineā suā ꝓas mag⁹ regi achabeni
dare. ꝓ. iij. Re. xxj. Et quō tu vineā mēā
tue hos hīb⁹ grat⁹ offeres. q̄ nō vrouca
naboth caulib⁹ ꝓlātanda erat. ſz tapio tri-
bulis satiādisq; ꝓōꝫ acutissimis. ⁊ imꝑ
alias oscerpēdis⁹ erat resp̄gēda. Mag⁹ ꝓ-
fuo cēt insania. Curādū ē ꝓterea vt ꝓ-
nosate vitis ꝓpagines trib⁹ pnkt fulcātē. Tres
rōnalis pala fidei. vie ꝓcupiſcibil⁹ pala spei
vio irascibil⁹ pala caritat⁹. Hā b⁹ neglecto
vitio ꝓpriaꝫ virtū iopo humi ꝓsternūt. ⁊
altū surgē nesēs ex būdo telluris attactus
vicios⁹ ꝓbit patredinē. Hinc nascūt ara-
nee sup nacue curiositat⁹. hic spurcicie lima
ceo crudelitat⁹. hic vorax cupiditat⁹. eruca
deuotōis medullā ⁊ grē rosē penit⁹ exrcā-
teo. afferēteo insup secū illā malediction⁹
Abacuc. iij. scptā. nō erit germē i vineis.
Habil itaq; alterū nil magnificū nil celeste
cogitare pot q̄ fidei spei ⁊ caritat⁹ arbo vi-
cit⁹. ⁊ firmis retinacul⁹ nō inberēt. ſz frenū
coto pōdē icūbētes ad oia vicia. ꝑclini di
labūt. Hoc ē q̄s ibestia⁹ boreo venit. ⁊ rō-
nis obtūdit acie ita vt bō tot⁹ bestial⁹ esse
ct. sape nō possit celestia ſi i oē nefas atꝫ fa
cinus ipellit. Hanc ubi ꝓiecta fide regnat
ingrātis. vbi desperatio spei locū tz. vbi cupi-
ditas cedit caritas. cupiditas inflammat.
ingrātia excecat. ⁊ desperatio ꝓcipitat. Tōge
alit insignis ille vineq; cultor paul⁹. Sao
inq̄t cui credidi. ⁊ certꝰ sum q̄ potēs ē depo
sitū meū ſuare i illū die inst⁹ iudex. ecce lu
gatura ē cū hō ⁊ spe ij. ad Thi. j. ⁊ ad Ro-
vij. Certꝰ sū ei q̄ neq; mors neq; vita ne
q; āgeli ꝛc. ⁊ sequē neq; creatā alia nos sepa
bit a caritate dī. ecce tm actissimū caritat⁹ G
āplexū. Huc imitemur ⁊ sūmo pīncā-
tio ꝓmpto pareā ⁊ valeat apō nos tāndez
dī inuisio. cruū apō i pbos negligiaꝫ cupidi
tatū pūt ignia. Hā si eos mittit anaricia ili
co pgūt. si ābitio. dicūt ecce assum⁹. si luxu
ria ꝓcō. si gula / nō orīt. si iudicia dei cō
tra / audiēti solo auris obediūt. ⁊ fidei xpi
anus deū mittentē ⁊ vocantē non audiet
dissimulabit. obsurdescet. ⁊ excitari nō po
terit. Absit. Hubil ē q̄s cupiditatis suoꝫ

pani seruos nō faciat famē. sitim. frigora. [illegible] aerisq; intēperiē. ignominias. [illegible] duritiā deniq; seruitute humeros p̄mit. sarcinas auget. in ferrum ignea. i pīcula oīa nequiter ipellit. Et tñ apud cupidos hec pan. iudus ē. vt gloriunculā aliquā. aut fedā delectatiunculā adipiscāt. siue vt aliq̄to opulētiores fiant. imo certe vt egētiores. vt ingloriā et cruciā. et ꝑpetuo remaneāt. Cur charitas idipm̄ efficit nō poterit qd̄ tā leuit p̄t cupiditas? Id qd̄ mōs. cur deus nō poterit? ¶ Certe bona mēmō et integra assit voluntas. Opet̄ iuuenis ꝯstant̄ q̄dē et ꝑseuerant̄. ne honestū p̄ncipiū infamis dederit finis. Et ne (vt Oratius ait) atrū. Desinat i piscē mulier formosa supne. Opet̄ feruent senex. et instar pegrini. dici iacturā celeriori cursu currētis opi bono tot' insistat. Ponat̄ aūt oculos p̄miū pollicētis. minantis terror et oīm p q̄b' hūana mortalitas torq̄t̄ atq; cruciat̄. inanissima et vēto simillima vanitas. Nemo missionē suā speruat sz aīaduertat quēadmodū vox illa. grām notat p̄cipuā. Misit illos i vineā suā. Ubi nota bn̄ ad p̄dicta. sūmi p̄ssamilias mirādā bonitatē. Nā salubrit̄ nos dirigēs misit. dn̄s misit me i bethel. iij. Reg. ij. Bethel aūt habitaculū dei interp̄tat̄. Ecce salubris directio. Sūmi p̄ssamilias gratā bonitatē. q̄ singulariter ē eligēs illos. s. oparios. Elegit rex salomō oparios de oī isrl. iij. Re. v. Ecce singularis electio. Tercio sūmi p̄ssamilias magnā curialitatē q̄ grata ē alliciēs i vineā suā. Vocabit vir. s. ipo amicū suū. i. xp̄ianū subt' vineā suā. Zacha. iij. Alia realis hoz triū ꝯcordia. hr̄ ad Rom. viij. vbi aplus ait. Quos p̄scivit hos et p̄de. etc.

Finita igitur secūda

oīone terciā subiūgo q̄ est de vinea sapientie vt eam diligamus. Q

Uisq̄s adest q̄ celestē beatāq; vitā in tra q̄rit. et mores priscos cupit mutare sapie vineā petat et post terguz missis terrenaz curaz vrbib' eiusdē se cultui deuoueat. Nulla oblectatio maior. sz nec purior vlla exercitatio aut fructuosior aut viro generoso ac libero dignior esse p̄t. nō mun' vllū pene grādi' ab imobili deq

hoibus datū est. q̄ q̄ in hanc eos vineam mitū et ingressū p̄stat cui' culturā p̄posuit sapiēs sedib' et regnis. Sctē id q̄dē. cū ipsa mensa sacre sapie vitis. oblatū sibi regnū ꝯtēpserit. vñ Judicū. ix. ¶ Locuta sunt ligna ad vitē ipera nobis. Que rndit. Nūq̄d possum deserē vinū meū. qd̄ letificat deum et hoies. et int̄ ligna cetera ꝯmoueri. Magnifica p̄sus rnsio. Sz qd̄ ē vinū hoc qd̄ letificat deū et hoies? Sane intelligēna spūal' sacre scripture. q̄z scptura cū p torcular vehemētis studij ꝯprimit̄ et ꝯstringit̄. vino mlt̄ riplicis intelligētie spūalis exuberat. qd̄ letificat deū. nāz feruēs inde deuotio orit̄. q̄ inebriat' ds̄ exhilarescit et liberalis efficit̄. adeo vt instar regis asueri ipsi hester q̄ aīe deuote typū gerit q̄cq̄d petierit ilico se daturū polliceat̄. Hes. iij. Letificat vo hoies ob doctrinā salutiferāq; bibūt. obliuiscūt̄ egestatis sue et paupertat̄. vt notat̄ Prouer. iij. Bibito eñ modeste h' vino. toti terris despectis in celū rapiūt̄ leticie. Alia cā est. nā spūalis aīe morbos atq; vulnera. vinū hoc doctrine sctē curat. quō sanasse legit̄ p vini sup infusionē samaritanū hoiez q̄ descendēs de irlm in iericho incidit in latrones Lu. x. Hoc vinū ē sincerū subtile a tpatissimū. qd̄ ipsam dn̄i sabaoth. vineam ecclesiā. s. hacten' aluit et q̄ potata ac nutrita intantū adeo robur vitēq; p̄cellā excreuit magnitudīe. Hāc vineā viri olim ecclesiastici solā colebāt. hāc amabāt. i hac exercebant̄. Sz heu qualr̄ et q̄mutata rez facies q̄ aduerso sidere. imo q̄ p̄uerso scelere in ꝯrnū vsa sunt oīa. Que dudū sola viris sūmis in honore erat. nūc ab hoim infimis hr̄ ꝯtēptui. et iam apud nōnullos (q̄s magnus ille e celo ds̄ male p̄dat) in fame et dedecoz nomen ē. et florentē ei' odorē quēadmodū vene nifera aīalia ferre nequūt et raros ei' cultores ridēt et in fabulosū suū vertūt iocū. Cur ita? Eo. s. q̄ nudi ac inopes eis videāt̄. nec ifames diuitias hn̄t. malis artib' fraude dolo rapinaq; ꝯq̄sitas q̄ insup bn̄ficijs carent q̄ taliū ipoꝛtunitas. ne dicā indignissima p̄uersitas. surripit et extorquet. Hinc vinea ipsa sapie raris colonis excolit̄. ¶ At vo creberrimis viciolis mūdane ac dyabolice sapie vites frequentant̄ et obstrepūt. q̄z vinū grossum ē rude

indigestū ac turbulentū et optimus illorū effectuū opifex. de q̄bus. ij. Esdre. iij. hr̄ q̄ vinū seducit mentē et hoc p errorē. oīa p talenta facit loq̄ p p̄sumptionē. et nō meminerūt hoies cū biberint amiciciā neq; fraternitatē. ob insatiabilē auaricie cupiditatē. sumere facit gladio litiū. suscitat tumult' disceptationū. turbat oculos rōnis. blesa reddit oīa p dolosum fictūq; mendaciū. efferacissimatq; libidines gignit et nihil ē qd̄ spernere. qd̄ audere. qd̄ attentare non iubeat. inter hec currūt tp̄s suum lucri spe turpissimi. ¶ Sz q̄d op' ē teneras mordaci radere ferro auriculas. vt Satyricus ait? Hec antiq̄ iā q̄rela ē et nō tā exaggerāda vbis. q̄ ab oīpotēti ds̄ seuerissime vlciscēda. Idcirco ad vineā sapie redeam' q̄ nihil pulcrius sol vidit. nil creauit natura venustius nil qd̄ ecclie rectorib' magis cōgruat. vsq; adeo vt p̄cipiat eis Petrus aplus q̄ sint parati sp̄ ad satisfactionē oī poscēti eos rōnē de ea q̄ est in eis fide. j. Pet. iij. Illud infimis ꝯsiliū est. p̄latis aūt necessariū ad salutē p̄ceptū. Quāti sunt q̄ facere illud sciāt ex raritate theologorū q̄s solos hoc scire ꝯtingit p̄pēdi p̄t. ¶ Habet vo (vt vites cetere) vinea hec sua supflua eam idcirco putare et expurgare necesse est. Habz sarmēta falsitatū ad heresum. q̄ falce veritatis rescindere ꝯuenit et iustis ꝯcremare incēdijs. Eiusmodi sarmēta mystice sūt illa q̄ Paulus naufragio liberat' apud mitilenā insulā ꝯgregauit. et in ignē misit ex q̄bus p̄cessit vipera q̄ suā arripuit manū. sz in pirā illesus eā excussit. pz Act. vl. Uetus hec hystoria si ad tp̄s p̄ns referat̄. inueniem' viperā hāc esse illū p̄iuriū trāsfugā. nō nisi in malo notissimū. cuius nomen nō sit in ore hoim. q̄ vt vipera solet p̄priā nup in matrē. imo et in mr̄eos ecclesie. vnitatē. pacē ac ordinē suū seuire p̄sūpsit. et ex aridis errorū suorū sarmētis egressus pauli manib' inhesit dū ad eius dicta improbo morsu pēdere. dūq; in ipm̄ sui erroris virus eijcere satagit dicēs. aut paulum male dixisse aut se bn̄. Sed o eq̄ssime rerū arbiter ecce sarmenta merito rescisa ac amputata. Cur ignis deest? Ecce supflua vitis. cur cessant incendia? Quousq; vipera pauli manib' nequiter pendēs q̄usq; excussa

nō decidis? Sed decides volēs aut nolēs nisi fallor i rogū p̄cipitaberis tp̄alē vel eternū. Ibi te linquēs. nisi redeas ad vlteriora p̄gredior. ¶ Ita obseruandū est circa vineā hanc sapie. ne in eaz iaciant̄ extrema et adulterina q̄rundā sciarū semina. iux̄ dei p̄ceptū Deut. xxij. Uinea inq̄t altero semine nō seminet̄. ¶ Uitāde q̄z sunt et explodende aranee. q̄ ipi mineruc (quā sapie deam fingunt) iō inuise ac odiose ferunt̄. q̄ in subtilissimorū sz fragiliū filioz ꝯtexione scipsas euiscerāt. Debēt aūt solida et fortia sapie documēta. nec tam casse subtilitati q̄ plane veritati deseruiētia. Nec ob aliud eñ Catho magn' expelli voluit ab vrbe carneadē. q̄ q̄ sophistice subtilitati pl' equo dedit' veritatē aut obuoluere aut offuscare videret̄. Et talia q̄ q̄ opōsa sint et difficultatis plurimū hn̄tia. nō iō scrutari ꝯuenit in tanta tp̄is egestate. cū alie tot occupationes se offerant tractari digniores. Multā operā dedit. q̄ homeri illada tam tenui in mēbrana et exigua lr̄a scripsit. vt i nucis parue nucleo totā includeret. Item callicrates dū i magnitudine p̄pria ex ebore formicas effigiat. Nec min' mirmichrides q̄ quadrigā eburneam adeo paruā fabricauit. vt a musce alis tegeret̄. et nauim quā apicula pin' abscōderet. Esto hec admirāda sint. inutilia tñ sūt. nec modesti hominē ingenij detētura. Plus eq̄dē p̄desse q̄ admirari studēdū ē. Et ista studere curet. q̄ sapie vineā colendaz suscepit. vt nec inutilium et supuacuorū p̄scrutatione frustra se torqueat. nec in his acumen sui obtundat ingenij. ¶ Sūmo p̄ ad extremū relegāde sūt discursatōes et desideria mētis vaga. Imitādusq; in hoc ē iudas. q̄ vt legit̄ Gen. xlix. alligauit asinā suā ad vitē. Asina nr̄a. caro nr̄a ē: aut aīalis appetit'. hebesq; inersq;. Que asina ad sapie vitem colligat̄. p p̄rupta. p inculta vt petrosa et aspera malarū cupidinū deuia non linquit̄ euagari. nec sessorē suū q̄ ē sp̄us nr̄. q̄ non lz inuehit aut ipellit. ¶ Hac aūt asella. fortibus discipline vinculis astricta et domita liber sp̄us se ītrat. se spectat et sue dignitat̄ ꝯscius. assurgit alacer. leues ꝯtēplationis alas aptat. et cādidissimis bonoz affectuū plumis induit̄. aera p̄teruolat. et ex alto ex

bñs terrā de his bñs. deroo pmit tractare
et ligneū ciborium edificar. ibi glosa. mu
ris ꝛ clausa ē redēptoꝛ. ꝙ sui ac celi deroo in
cotas vndiq; admirāt. super. ꝛ ooꝛ familia
rissimi collocatōe recreat. ¶ Jn nāq; illo
ve ostaꝛ. ꝙ vidēs deū inter pēs ꝙ vineas
suas habuit in mōtibus. imo in sublimio
ri mōtibus oibus celo. qui br. ij. Paralip.
xxij. Edocet ibidē plenissime ipse spūs d
vnuerſe curiarū. qd inferendū. qd ve re
scindendū sit. ꝛ qd mercedis recipiendum.
¶ Introducē interim in cellā cbaritatis
vinariā ꝛ vinū deuotōis potat. ꝙ inebriat
tam se nō capit in se. Quis nāq; vbi totus
amoꝛ suus ē. Vbi aūt amoꝛ ibi ꝛ ooꝛ. vbi
vo cor ibi vitā ēe necesse est. Qđ ille tercius
in celū raptus innuēs. Siue in ꝛ extra cō
in celo ē. Hoc ē vinū sapie de cuius mensa
dicā credideꝛim. ¶ Interea apud ipsum
spūs olis morā trā subit obliuio non terre
nāq; cura surrepit. Et frōbio rigidi illius
Apollis apud tragedicū Senecā vānat.
Hō illū suare metis inflāmat furoꝛ. Hō
aura ppli ꝛ vulgus inanidū bonoꝛ. Hō pe
stilēs inuidia in materia. nō fragilis fauoꝛ
Hō ille regno seruit aut regno imminet.
Quanoq; honoꝛes secē. aut fluxas opes.
Spes metusq; liberauec scelera pplōs atq;
ine rebes fera Roma. nec cōs ꝛ sas strepit
pauer. aut rēba fingit malle. aut ꝙrit regi di
nos colūnos. Sed rure vacuo ponē. ꝛ capto
rebet innocuus errat. Et bera ac lucē pe
te ꝛ celle celo viuit. ¶ Quādispar ꝛ ꝙ dissi
milis hec vita ē illi qui ꝛ idē Seneca memi
nit tragedie. j. Act. ij. Me inq; fupos ad
imos regū. Dura q; fores expo somni. Lā
tus ac nullo fine beatus. Loponite opes ca
pio in bila. Et ꝛ gesto pauꝛ in auro. Illū
ppli fauoꝛ anonitū. Auctuq; magis mobi
le vulgus ira tumidū. volueri nanis ꝛ cla
mosi rabula fori. impia venālis impiobꝛ
fraꝛ ꝛ rba locat. Dec ille. ¶ Non poterāt
duplicis vite. tenue ꝛ spāle aduersi mo
res oberibi. ꝛ prius sed nec hodiernus dies.

¶ Jd ego totū ad illā redeo. qđ de scā
rum vinearū culeo nus nup expressum est.
quoꝝ ibi sue mādani ac beatales viri. ꝙ
vineā suam mitte terrena ac diabolica
sapia. Primi aūt sunt spūales hoīes. ꝙ uce
re sapia ꝙ ipō est elegare ꝙ gustare. et mise

illos in vineam suā. ꝙ fuerunt verba a pā
apio ꝓpōsita. Vbi cū tā dēter ad dicta cer
nere licet ꝙ ipla sapia. artes doctos conspe
cere. ancēm illuminis trā. qui misit illos.
Dec in certo non recepta. laboꝛata ꝛ eoꝝ pa
roꝛ operat illos operios. Sibi soli nō labo
rat sed singulos curat in vinea sua. De pri
mo misit illos ꝓdicare regnū dei Matth.
x. Ad missionē aūt eaꝝ referē. ad ꝓdicatoꝛ
vo scia. ꝛ idē habē Matth. iij. et Lu. j. De
scō Eccle. xx. Quidquid pōr manus tua
instāter opare contra iguauiā. Et Eccle.
xxiij. inquit ipla sapia. Qui opant in me
nō peccabunt. Ecce puritatē. Jō Pietro.
Alma scām scripturarū ꝛ carnis vicia nō
amabis. Prouerbio Eccl. xxiij. ait iesus fi
lius syrach. Quasi qui vindemiat repleui
torcular. qui nō mihi soli laboraui sed oī
bus exquirentibus disciplinā. Protribus
sit in typo forme mulier habē Prouer. vlo
De fructu manuū suaꝝ plantauit vineā.
Jn plantatōe notat aro ꝛ doctrina. Jn
fructu manuum / opatio beata. Jn vinea
uberras opulēta. Vt ei mbaē illud Cāti.
vij. Vbera tua sicut botrus vinee et gutte
vinū optimū. ¶ Jn hoc oōnio huius ter
cie finē statuo. Nunc aūt libet ijsdem ver
bis quibus rhetoricā suā Arist. finit. col
lationē terminare. Itaq; vos audistis. te
nete. iudicate. Bñ. sed ruditer. Audistis
benigniter. Tenete fideliter. Et iudicate
salubriter. vt certā viam vocationē facia
mo. j. Pe. j. ꝛ sicut ingiter sicut vitis abun
dāo in latebris domus dñi. vt demiq; vo
bis ꝓmet vinū eterne iocunditatis. ille ꝙ
vitis vera est dñs nr ihesus xp̄s qui est bñdi
ctus in secula seculoꝝ Amen.

Sequitur sermo de cō

ceptōe bēte virginis marie qui ascribit
eidem Lanclario. sed suus esse non ap
paret.

Ota pulcra es amica mea. ꝛ ma
cula nō est in te. Cāti. iij. Ma
gistri mei venerādi ꝛ pīco dile
ctissimi / vt gra alnū spūs fauenti in nouedie
redundare Marīā plenam gra. sic habeo
tuo care. Aue virgo sone gre. tota gratio
sa. tota pulcra facie. virgoq; formosa. sola si
ne scabie / macula q; rosa. ¶ Tota pulc. ꝙ

re. Magri mei reuerēdi dum quero manta
liter bonus verbi glosam. repio beatā vir
ginē apud deū holem cretā formosā. Hā
in supremo cardine. quondā sub imagine
fuit festū celebratū. Cum multo solennio
grato cōtubernio. qđ laudat cetus vatuꝫ.
Scandūt er hac nebula. virgines sine ma
cula. fuit festū disputatū. Conclusum est ꝛ
terminatū ꝙ amice regi data tota pulcra.
est creata. nuq; q̄ maculata. sic fuit in tatū
¶ Ecce magri mei q̄ festiuitas solennis q̄
grata q̄ pennis. tota pulcra. Quedam lio
sup dilecta. sup re nun q̄ neglecta. q; amī
ca mea. Rūsio q̄ gaudiosa ꝛ inia q̄ famosa
macula nō est in te. ¶ Jurta hec ria nra
cōsideratio. tractatu triplici ē partita. Pri
mus tractatus dicet festiuitatē tam solen
nē. tam gratā tā pennē. Jurta primū tota
pulcra. Secūs tractatus docet de lite sup
dilecta: sup re nunq̄ neglecta. Jurta scām
amica mea. Tercius tractatus dicet rūsio
nem gaudiosam ad inianī tam famosam.
macula nō est in te.

Quantō ad primū tractatū nr̄e ꝛ si
q deratiōis ꝙ notat festiuitatē solēnē
re. Est mgri mei deuote speculan
dum fuisse festū solenne. de q̄ ppha Zach.
vlt. loquit i hec verba. Percutiet dño oēs
gentes q̄ nō ascēdunt ad celebrandū festū
tabernaculoꝝ. Jn q̄ festo. primo taberna
culū stellare dat mūdo solennitū. Secūdo ta
bernaculū solare dat mūdo solacū. Ter
cio tabernaculū regale dat mūdo spectacu
lum. Quarto tabernaculum diuinale dat
mūdo seruitiū. ¶ Primo nanq; Marie
caro in hoc festo fuit vt stella formata. Ec
er primū tabernaculū. Secūdo in hoc festo
marie ala vt sol creata. Ecce scām taberna
culū. Tercio in hoc festo fuit Maria tota
sup naturā dotata. Ecce tercīū tabernacu
lum. Quarto in hoc festo fuit maria tota
ex gratijs vallata. Ecce quartū tabernacu
lum. ¶ Jn hoc nempe festo in supmo car
dine sub imagine celebrato. visus est olim
rex ille de q̄ Hiere. iij. Quis nō timebit te
o rex gentiū. tuū est enī decus inter cūctos
sapientes gentiū ꝛ ūi ei in uniuersis regnis eoꝝ
nullus est sicut tu. Dic rex altissime vi
sus est olim formare sibi tabernaculum. s.
marie carnē in mūdicia stellari. Hanc

xxiij. Visus est sibi formare tabernaculū
sce marie carnē. sine languore locali. Pro
uer. vlt. Visus ē sibi formare tabernaculū
sce marie carnē sine lege carnali. Augu. in
sermone. Ad hāc nēpe visionē ꝓfecto bu
ius vie tres sapientes in spū eleuatos ¶ Ec
ce primus de lege nature balaā filius beoꝛ
in quandā visionē eleuatus vidit mulierē
fcz carnē formari i mūdicia stellari. Orietꝫ
inquit stella ex iacōb ꝛ surget virga de is
rael. s. maria fm carnē. ps Fluūi. xxiij. cū
ibi notatus. ¶ Post hec de lege scripta sa
pientissimus salomon in quandā visionem
imaginariā elenatus. vidit. s. mulierē
fortē Marīā. s. fm carnē formari. sed fortī
tudo ꝛ decoꝛ indumentū eius. s. carnis si
ne languore nature Prouer. vlt. Post hec
de lege gre b. Aug. in qdam lumen visi
bile eleuatus. vidit matrē dei formari fm
carnē. ꝓrupit in hec verba. Quis potuit
hmōi alia vel carne locus esse vicioꝝ. qñ
ad celi vicē cōtinentia ola dñi templuꝫ est
effecta. Dec est revera illa domus dei de q̄
ꝙ Salomonē dī. Sapia edificauit sibi do
mū. excidit columnas septem. Hanc vir
ginalis huius domus colūnis fulcta est.
qꝛ venerāda hec mater dñi. septē spūs sanc
ti donis dotata fuit. quā tam enile carnis
sapia edificauit vt digna ei esset ex qua
ipsa carnē assumeret i inestimabile ꝓcul si
mo humane. Quid dignius hac virgine
quid sanctius in humani generis serie po
tuit reperiri. Dec Aug. i sermone. Jgit
nunq̄ fuit in carne marie locus vel radix
vicioꝝ. vt vult Aug. Quare videt aliquī
bus q̄ nūq̄ in eius carne fuit languor na
ture vel lex membrorum. vel fomes pec. vel
dñium positū volūtario ad sensum. sed
dñium despoticū sicuti i statu pme īno
centie eraq; mūdissima a principio sui. ꝛ
tabernaculū altissimi de filio ꝓparatum.
Et hoc ē primū tabernaculoꝝ qđ bodier
na festiuitas solēnizat. Et sic ꝓz q̄liter ta
bernaculū stellare dat mūdo solennitū

¶ Secūdo dico q̄ tabernaculum solare
dat mūdo solacū. Hā secūdo ordine repe
rit pharaō rex sub illa visiōe imaginaria vīs est
bi formari aliud tabernaculū ad modū lebetis
et ꝛ tubinj ꝓ amore. Laiaꝛ marie a stra pue

videre angelorū natura in lumine glie. festo gaudioso mercatōis principio ēt p̄si dero decātare. Pulcritudo eius celebet spēs eius odore glie. Eccl. xlvij. Aspectus eī velut in cuius vas pleniss̄ glie. Ibidē. Nec vas electionis lux. in exercitu ordinata acie. Ibidē. Aude arcū celi. ibidē. factorē poce rem cunie. Ibidē. Candor ē lucis eternē et speculū sine macula dei maiestatis. Sapientie vij

dum. ¶ Tercio surgit inuita ego. Ego
ambo ad hoc ille sit. Doctor ille sit. Ego
ambo. Plus Aug. 3 quo beatus ca
ij. de gloria regis sic ait. Si maria potuit
ignorari q̄ sum fuerit. potuit ego ignora
ri. si ex ea natiuitate sed hoc nō est possibi
le. ergo nec primū. Secto. Jsa. xj. ni. terre
Excepta maria virgine de q̄ propter honorē
dñi ei de p̄cō agēt nullo modo facere q̄stiō. Ter
tio Dicto. in sermone assumpto. Jlicet
quod dantur p̄ce ois verbum mā
est a laude virginis. ergo in hoc dō fuit vgi
nis ois primeuge exceptus culpe vel pecca
ti. Quarto Greg. in p̄fa. felix namq; ea
ra vē. et in illa. Sancta immaculata v
ginitas. ergo manifestū sunt tibi ola priui
legia exceptus culpe. Quinto Anſ. de cō
ceptu virginali sic ait. Decebat vt ea pu
ritate qua maior sub deo nequit intelligi
niteret. Sexto b. Amb. in li. de virginitate
beate marie dicit cum esset ab oi pcō ori
ginali. et actuali immune fuisse. vñ fuit per
eam cellula dei delicium regio inhabitatio.
Tunc rex ait suffocat. ¶ Surgit ferto ferta
virgo. Licet canonicz. dicēs se habere ad hoc
decretū. Primo q: rōne peccati qd mulier
ingressa est. non cōcedit p alio postulare. re.
q. iij. in decretis. Sed Marie hoc cōcedit
ex officio mediatricis. ergo abstrahit ab il
la rōne peccati. Secto qui legē primata ff.
de iust. nulla erubescit rō vt lege publica referri
gat in. c. nec sunt. xxv. q. ij. Sed Maria a
principio fuit lege priuata vncta ē ergo ꝛc.
Tercio. si aliqua recipiunt in p̄cio et spā
leo subuectore. canonice excepti. in. c. Si papa
de priuile. li. vj. Sed maria fuit sic recepta
in p̄cio et spōsum matrē filij dei a princi
pio fuit. ergo ꝛc. Quarto. cum sint iura ob
scura partiū. reo fauendū est ponius q̄ ac
tori. extra de regu. iur. in. vj. Sed hec iura
parūm sūt obscura. ergo marie fauendū ē.
¶ Quinto surgit quinta virgo. Licet d
cilio dicēs se ad hoc nō legere. Cum p̄
cepto angustus est legibus solamen. p̄uilegi
ari angusta. p̄. ff. ij. ff. con. l. Paucepta.
Sed sanctus angustus fuit solutus a le
ge concipe. q̄ prius legata angusta. Item
in obscura volūtate manumittēdo faueri
tum. ff. libertas. de reg. iur. ff. ergo a forcio
ri in obscura rōne ingenuitatis fauendū ē

Tliberum. Sed hec est obscura rō in genui
tate marie in principio sui. q. ꝛ. Et ex hac
sufficat. ¶ Tūc surgit sexta virgo. Licet ma
thelio dicēs. Hec puella a principio fuit in p̄
ma facie signi virginis apparuit munda. et
magni animi magnique decoris. Testis Al
bumazar. li. vj. maiorū in tredecimo. ergo
in sui principio nō erat immūda. et defor
mis. Jte a sui principio iucebat plurio bone
stato. teste Ptolomeo. ij. de ventis. q̄ erat si
ne indonestate et vitupio culpe. Jte in cō
ceptōe huī puelle prima facies signi virginis
erat de signo virginis. ut dicto astrologi hec
nezar. q̄ puella hec q̄ erat signata erat vt
tunc incorrupta et intacta fm veritatē hu
manē. Jte ad hoc facit machometus in al
choran azoara et dicēs. Nullus de filiis
adam qui nō tetigerit sathan p̄ter mariā et
filiū eius. Et rex ait suffocat. ¶ Tunc sur
rexit septima virgo. s. vera poesis. ad hoc se
bñ dicēs poetria innumerata. Nam Se
dulius. li. j. in carmine paschali loquēs pec
cato de maria sic ait. Ut velut e spinis no
bilis rosa surgit acutis. Vtl qd ledit bñ
vel qd obscurat honorē. Sic erat de stirpe
sacra veniente maria. Virginis annō facē
mus noua virgo pist. Ergo maria surrexit
de spinis generis humani omni lesione se
mota. sicut nobilis rosa e spinis. Jte ad hoc
facit poetria Adaronis vt supra. Jte Pa
sonius. Item Petri comestor vt ō. Item
Petri cecanisis sup Lu. Unam nec maculam
natura reliquit in ista. Item Alan⁹.
vt supra. ¶ Ultimo surgit octava virgo
pia fideo dicens. Pro ista cōclusione sunt
mirabilia tua inuisibilis rex. ergo hec con
clusio est pia fide ernenda. cōsequentia p̄z
cum eñ nō possis esse falsus testis. Antece
dens arguit in miraculo beati abbatis.
Item de studente fratre regis Ungarie.
Item de sacerdote in pago gallico. q̄ rectā
spōsa tua amplectentur pia fide. ¶ Tūc in
illa visione clamauit rex. Adiuro vos et
amenio mariā et cōmēdetis qz tota pulcra
Nec suspitatis nec dilectā p̄uocetis. quia
amica mea. Nec denigretis. nec formosā
diffametis. qz macula non est in ea. Tota
enī pulcra es amica mea et macula nō est
in te. sunt verba chananis pallumpa.

Segtur tercius tra
ctatus in q̄ p̄sideratōis qui notarissio
nē gaudio iam ad finem fumoliz. Ubi
p̄mo materia declarat. secō finis p̄clauſur
Plā post hec ola in illa imaginaria vīsiōe
surgit p̄ma vetula. Cui a occidēs q̄si rabida
dicēs. qd ad rōnes vtas q̄ insolubiles sūt
infinitissime rex? Surgit dico honestissima
virgo. s. vera theologia dicēs. Vīe rōnes
p̄mōt. xviij. defectus q̄ in scientia cōiter re
pelluntur. ¶ Primus est qz nō distinguitur
int̄ vel simplr et vniuersale accōmodū. si
cut dī. xlvj. di. primi. c. v. Vniuersale sim
pliciē attribuit simplr. vt ola q̄ voluit dō
fecit. Vniuersale accōmodum distribuit
fm qd. vt dō illūnat oēm bolemvenientez
in hūc mundū qd intelligit solū de illū
natis fm Aug. j. e. c. Et sic tales. Oēs de
dinauerūt. Oēs peccauerūt. Olo bō mēn
dax. ꝛ. dicit vl accōmodū. ¶ Secō defe
ctus ē qz nō distinguitur int̄ exceptū et cū
re. et exceptū de p̄uilegio et de facto. vt in. li
p̄cepto. ff. de le. Plā augustus ē simplr au
gusta de p̄uilegio. Et sic intelligit. Non
est q̄ facta bonū nō ē vsq; ad venit. s. q̄ sit ex
emptus simplr. et hoc p̄cipue cū termo ibi loq̄t
de exceptōe actuali. ¶ Tercius defectus ē
qz nō distinguitur int̄ redemptionē eternā ē
et redēptionē p̄seruantē. Sicut distinguit
bea. Bern. sup Can. sermone. xv. Primo
mō redēpta ē humana nā. secō mō angelica
p̄z. j. e. sermone. Et sic de maria credimus.
p̄z q̄ qz nō alio redēptio ē a culpa ¶ Quar
tus defectus est. qz nō distinguitur int̄ rō
nē causalē et rōnē formalē. sicut distinguit
xxj. di. sedi p Amb. Plz rō causalis nō
includit simplr rōnē formalē. Nota. j. ca.
dis. p mgrm. c. h. Ubi ponit in primo cōce
ptū puerperū vbi rōnē causalē pcti originalis. et nō formalē. Et sic p̄t intelligi qz
maria habuit fomitē pcti in illo p̄cepta q̄
ad legē p̄ganicū sub q̄ fuit p̄cepta. sz nō
habuit fomitē formalē in primo p̄cepto se
minis vt plus. nec vt in sacerdote semine vel
carne. nec tercio. s. infusionis ale. ¶ Quin⁹
defectus est qz nō distinguit int̄ mortē in
carnatōis. et mortē p̄servatōis. sicut distin
guit Aug. in sermōe assum. Prima mors
est pena peccati. p̄z Gal. iij. pulsis eo ꝛc.
sed sic a mors absorbuit a peccato quēadmz
absorbuit ab incarnatōe. et talis fuit mors
marie fm Aug. ubi. ¶ Sermo defectus
est qz nō distinguitur inter purgationem et
mūdationē. ab immūdicia. et a pena po
tentia sicut cōiter distinguit. ij. di. sedi. de
purgatōe angelica q̄ nō fuit ab immūdicia
sed a pena potētia. Et sic ebertus. Ma
ria purgata mūdata et sanctificata. ¶ Se
ptimus est qz nō distinguitur inter legem
primā et legē cōem. sicut in. c. Duc sūt le
ges. xxij. q. j. in decretis. Ideo cū dī. si ma
ria fuisset mortua ante filium. de iure essz
tumulata ad tumbū sed dubium est de facto.
Nec em mortuus sibi potuit aperi porta cel
et tunc. q̄ in via et credit a nōnullis quam
vidisse in hac vita deum clare p essentiam
¶ Octauus defectus est qz nō distinguit
tur inter legem cōcipiēte paganicum et
plus pagate. sicut notat p illud doctoris
ij. di. terci. Plam primo mō caro xp̄i fuit
obnoxia peccato sicut reliqua caro. p̄z in
c. j. in. di. iij. Dz secō mō veracz. s. marie et
xp̄i fuit p̄seruata. ¶ Nonus defect⁹ qui a
non distinguitur inter solutionem decime
p̄ter gratiā p̄seruantē vel p̄ter gratiā ele
uantē. vt dī p nūnullos doctores. iij. dist.
terci. c. iij. Plam maria soluit rō decimā
p̄ter gratiā p̄seruantē nō a casu et eleuantē
¶ Decimus defectus est. qz nō distingui
tur inter penā tracti vel inflictam et culpa
vel et cā. sicut dī. xv. di. iij. Plā secō mō. s.
et cā multas penalitates cōtraxit maria sz
nūq̄ et culpa sua. ¶ Undecimus defect⁹
est qz non distinguitur inter exceptū et ex
clusum simplr et accōmodatē. sicut dī
stinguit. xlj. di. j. Plam illa anno non exclu
sum nisi pater nō est exceptus simplr. qz
non est ibi exceptus nominalis vel cui ef
fentialis fm glo. sed exceptio accōmoda
qua exceptunt oēs illi quibus de iure hoc
nō cōpetit vel de facto. Et sic sunt intelli
gende tales. Solus xp̄s fuit sine originali
et. s. solus simplr et de iure. qz solus augusti⁹
est lege soluto. un. l. p̄cepto. sed nō solus
de facto. j. e. l. ¶ Duodecimus defectus est
qz non distinguitur inter dictū determina
tum et donatū siue dispensatū. sicut dicit
Ecc. j. cum ibi nouus. vbi salomon q̄si
loquit in p̄sona patris sui. in p̄sona oppo

ptentio. Et sic Anſ in ij. Cur deus homo loquit de maria in pſona hoſeme diſputãs. q̃ in peccato concepit cum mater sua. Sed poſt oppoſitũ determinat in libello de cõceptõe virginis. Et in epla ad suos cnpos. ¶ Decimusterc⁹ defectus est q̃ nõ diſtinguit inter dictũ aſſertũ ⁊ opinatũ. Sicut diſtinguit in.ca. Poli mmo. di.xl. in decre. Nam aliter recipiẽda sunt dicta sanctorũ cũ loquunt dubie. aliter cũ loquũt aſſerunt. Propter hoc Bernũ. qui in epla ad canonicos Lugdunenſes dubie locutus est. dicẽdo hoc festũ nõ esse celebrãdum. Nã in fine epl̃e summittit se et suos dictũ examini ecclesie romane. ⁊ certus est ecclesiã romanam iam facere illud festum. ¶ Decimusquartus defectus est q̃ non diſtinguit inter incesse ⁊ infuisse. sicut diſtinguit. ix. diſ. ij. cauſ. sicut q̃ angeli ceciderũt de ordinibus nõ q̃ incesserint sed infuisserint. Sicut dr̃ Maria mortua ꝓpter peccũ per Aug. nõ q̃ infuit sed q̃ infuisset si nõ preſeruata fuisset. ¶ Decimusquintus defectus est q̃ nõ diſtinguitur inter ius naturale et ius gentiũ. Sicut diſtinguit̃ di. j. in decreto. Nã maria nõ fuit excepta a iure nature vt imaginat̃ apparẽs legis. sed fuit excepta a iure gentiũ. et q̃ expeditates ⁊ seruitutes emanãt. j.c.v. ¶ Decimusext⁹ defectus est q̃ nõ diſtinguit̃ inter habitũ et actũ. Sicut diſtinguit Potentanus in li. sex principiorũ. Nã aliter cõſiderat maria vt habituat̃ in vestitu deaurato. põ. xlviij. et sic se habuit a principio sui. Aliter vt seruata dño in manebus vestimẽta vetuſta. vt dicit falſa machabeus. q̃ nõ signat veterem hoſem mortãm in culpe. sed euãgelicũ pauperem. ¶ Decimuſeptimus defectus est q̃ nõ diſtinguitur inter ſuſpicionẽ medullam Dei ſenſum in q̃ fit. ⁊ ſenſus quẽ facit. Vt diſtinguit̃ i.c. matrono. j. q. j. p Piero. Nã multa ſunt ſuſpicie contra ſacrã ſcripturã et ꝓphetas q̃ tñ ſunt catholica. ⁊ eorũ oppoſita hereſica. Hoc tñ est ecclesiã approbaſſe ea dicta ſanctorũ. ſed nõ vt ſuſpicialr̃ locuti. nec in oi ſenſu quẽ facũt. ¶ Ultim⁹ defectus est q̃ nõ diſtinguitur inter cauſas totales ⁊ cãm partiales. ſicut dicit auctor de eccleſia ꝓpoſitõe. j. ⁊ cõmentator ibidẽ. Has lex cessante ꝓpagatum, non est cessante lege

vel peccatũ originale ſit in carne vel in alia ꝓpagate plũs. Nec ſequit hoc est, ꝓpagatũ fuit legem concupiſcere. ergo in peccõ originali. Anſ nõ ſequit formaliter. ergo pueri fuit in camino ignis. ergo patiunt̃ ab igne. ergo nec ſequit formaliter. A ꝓpagat̃ in igne concupiſcere. ergo patit̃ originale. Is ſequitur de lege cõi. Maria aũt fuit cõcepta de lege priuata ſpũſſancti q̃ prima cõcepta fuit hodie ſancta in ſuis originalibus principijs fin Anſ. Hodie cõcepta est ſtella celi. Hodie concepta est palma virginum. hodie concepta est ianua celorum. ¶ Igitur triplex conceptio Marie videt̃ hodie celebrãda. Nam hodie fuit cõcepta vt in ſuo originali principio. Nec ſequit̃ ibi affuit libido ꝓpagatiũ. ergo peccũ in ꝓpagatur vt ſupra. Secõ fuit concepta in carne mũdiſſima. Tercio in creatõe ⁊ infuſione aie. Et de iſto hodie celebrat̃ feſtũ. Nec ſequit̃. Non fuit hodie illa vel illa cõceptio ergo nõ debet hodie celebrari. nam eccl̃ia de cõſuetudine habet anticipare vel poſtponere feſta ex certis cauſis ⁊ rõnabilibus. alis non poſſet rõnabiliter celebrari in die lune cum cadit in dñicam q̃ est falſum. Item alis nunq̃ celebrãda eſſet octaua in qua cantat̃ hodie ſicut in die. Item tunc nõ eſſet hodie celebrandũ feſtũ cõceptiõis ꝓ ſanctificatõne q̃ ꝓpe fuit ſanctificata ignorat̃ vt dicit ſanctus Tho. iij. ꝑte ſumme. ¶ Et ſic inquit theologia. ꝑs q̃ rõnes vñe non ſunt inſolubiles. ¶ Tunc rex de ſolio ſuo ꝓtraxit liuos ſuos in hec verba Anſ. in epla cõceptiõis virginis. Erubeſcant oẽs inſenſati. qui tñ dic̃ tãta my ſteria ne ſacra. tenebris ignorãtie excecati. nõ reſpuãt celebrare. q̃ vir ⁊ mulieris copulatio. in virginis cõceptõe cõſilit. Non el est verus amator virginis qui reſpuit colere die ſue cõceptiõis. Hec Anſ. Cui⁹ vñ nisi veroꝝ amatoꝝ hoc facẽ dignet̃ dño nr̃ Ieſus dei ꝑtus ⁊ ipſius virginis marie vnicus filius. qui cũ eodẽ deo ꝑe et ſpũ ſancto viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sermo de sctõ Bernardo/ editus a magro Jolle de Berſon ⁊ cancellario Pariſiensi.

Fulcite me floribus ſtipate me malis. q̃ amore langueo. Scripturũ est in epitaphio ſponſi ⁊ ſponſe q̃s ad exercitum diuini amoris ꝓpoſitum est. ⁊ ab illo cuius nunc ſermones habemus ſummo diuinis verbis expoſitũ. q̃s ⁊ nunc legit ecclesia in laudes ſingulares ſponſe christi virginis gloriose. Cãt. ij. ¶ Si nõ capit amoris verba frigidum pectus vt ſcriptura loquit̃ (amoroſe Bernarde) Si te eodem tenet linguagius amoris nõ amano nõ intelligit plus q̃ latinus barbarũ. q̃ pacto ſpes erit de algido iimmo gelato pectore meo q̃ amoris vnq̃ flãmanti verba deptomat. q̃ eloquiũ ei⁹ fit ignitum vehementer. q̃ verbum inſtar helie vt facula ardeat. Neceſſarium est igit̃ ignis ille amoris quẽ dño miſit in terram volens vehemẽter accendi. Neceſſarius dixerim tum vobis ad capiendũ verba amoris. tum ꝓpe mihi ad illa capiẽdum ſil̃ et loquendũ. ¶ Te vo beatiſſimũ Bernũ. eſſe vnum ex cõſortio ignitorũ illoũ ſpirituũ q̃ ſeraphin ſcriptura noãt ego pia fide tenens obſecro iam ⁊ obſecro p amorẽ tuũ q̃ linus ſumpto calculo ardẽti de altari illius cuius ignis est in ſyon. ⁊ caminus in iheſu/ qui est nõ cupido falſus/ ſed verus dilectõis deus ⁊ ignis cõſumens est. tu labia mea tangẽs purgeo. Tu inſup pectora nr̃a oĩa ſuccendas ad amorẽ illum quo te olim languiſſe ardiſſe feliciter ⁊ te ardente infra docebimus. Ego rabimus ſil̃ amatricem illam tuã ⁊ amatã deam. q̃ quidem decẽtat. Ego mater pulcre dilectõis. Cui ſupplices petamus illud angelicum Aue gratia plena ꝛc. ¶ Fulcite me floribus. ſtipate me malis q̃ amore lãgueo. Dor iſta viri patres ⁊ fratres or amantis est. Amãtis nõ qualiſcũq̃ amantis. ſed eius quem vulgus loquit̃ qui amat p amorẽ qm pbi locaptus est. Cum vo inter alie paſſiones nulla vehemẽtior ſit q̃ amor (vnde expientia ſumpſit Lierro) nulla inſup violentior nulla rapatior. et q̃ minus ſinat aſam eſſe ſui iuris (Nam est extaſim faciens. vt ait Dyon. iiij. de diuin. no.) ſicut amorẽ puer ſum ⁊ inprobum nullũ crimen excedit in vicio. Sic amori caſto ⁊ bono nulla virtus equat̃ in ꝓpo. A luoẽ quo flammeſſet egregius doctor Augu. ex aduerſo duos amores bonum ⁊ malum/ eſſe quaſi totidẽ ꝓpuos conditores ⁊ rectores ciuitatum. vnius diuine. alterius dyabolice. niſi q̃ amor bonus inter bonos/ ⁊ malus inter vicia principantur. Proinde vterq̃ amor/ ſua actione feruida languere hic nõ poſſidet cogit. Quis aliter ⁊ aliter ſicut amor hereos manifeſtat in malo. et vor nr̃i thematis in bono. Cum alia ſancta ſpõſa dei loquit̃. Fulcite me floribus ſtipate me malis q̃ amore langueo. ¶ Et quidẽ de amore puerſo erit ſcõa pe noſtri ſermonis huius. ſi bona ⁊ veſtra expectatio tulerint et hoc ſub voce querula ⁊ lugubri ſpiritanſ/ languorem ſuũ in medio peſſimũ ex hoc amore/ deplorantes. Primõ vo partẽ ſibi vendicabit vor amatoriſſimi ⁊ deo amantiſſimi Bernardi tum ad laudẽ. tũ ad noſtri edificationẽ. ¶ Introducẽt ita q̃ pſona eius iam beata atq̃ ſecura. tanq̃ ipſum de amore ſuo in hoc mundo loquentem audiamus. Pia eñ tenere meditatus ſum doctrinam de amore/ quatinus iocũdior eſſet ad audiendũ. facilior ad credendum. maieſtate ſua dignior. ⁊ mundie habens mutuo ad imitandum. Quis eñ ſibi cõgruentius amoris magiſterium vendicaret. cuius facta oĩa ⁊ ſcripta/ ſancte ſunt quedam ignee amoris? Aduertite igitur pauliſper mentem a me/ ipſum Bernardum nõ me loqui putate. ¶ Fulcite me floribus caſtrorum deſiderioꝝ o beati amoroſi omnes ſpiritus. Stipate me malis odoriferis/ pulcrarum ordinatarum q̃ operationum. quia amore langueo. Ecce anima mea dum aduena ego ſum in terra peregrinationis mee/ circumibat ⁊ quebat quem amaret. Neq̃ eñ abſq̃ amore dñi vinere omnino poterat. Cuius ſimulios neſcio quibus iã ab incũe etate cõfigebat. Cuius igne carpebat. vt libros gemebunda ſuſpiraret voces. Fulcite me ꝛc. Obtuli aie mee coculs in ſpeciem p portas ſenſuũ. Celũ ⁊ terram ⁊ mare ⁊ oĩa q̃ in eis ſunt pulcra et ſpeciosa valde. Pulcritudo in formis corporeis. et ordine cõgruo partium. cum quadã coloris ⁊ lucis ſuauitate pulcritudo in numeris ſonoris ⁊ canoris pulcritudo in tãgibilib⁹. pulcritudo i gu-

stabilibus. pulcritudo in odoriferis. que ela cōmenta. quorū ē sua intra mentem allicit. Ecce sic mee. ecce hec sūt amoris mei. galeata bis floribus. stipa te bis malis. Et me vtra plan gente q; amore lāgueo ¶ Quid refugis. quid facē obducis? Refugiebat enī (dū sensū) assensabilē motus meos/cum bis oculis q; indurauerā in me adeam. p corpus mei sensus. Ipsa mirarum doctrice alumnus amoris suscepat. adhuc fere a nubilosi ab aula mea domo nostre matre mea. in gremio ecclesie sancte me ta/spūsancto me. Studio hec doctrix tradebat fides catholica. q; mors vt exeat. mors vt gressum figere possit. dos aut animam meā ad fontē purissimū. serenū sancte me ecclesie in qua. p nubes vt vidit ala mea se. facē suam velut in speculo quodam mūdissimo/ipsā repente sagittata est iaculis suauiter ardentibus/diuine pulcritudinis dignitatis bonestatis atq; dilectionis. instar narcisi. de q; poete fabulantur. Et illo/delere statuit ala mea a corde suo eōm pulcritudinem rerū gestarum. Oēm capit amorem alterum a meo/dedignari.

Cepit tedere quotidianarum harum formarū. hāc enī tantā de pria dignitate decore. nobilitate p̄sumpsi. rat fiducia? Tā superbe de amore (vt vulgi vox ē) facta erat. vt nulli nisi olporētissimum sapientissimū diuissimū. pulcerrimū sup oia amare dignē. Magna si bona superbia ¶ Quid mihi. tibi aie o hō quid mihi. tibi/ad pulcritudines illas rerū materialium? Quid ad amorē earū quas eque nobiscū in facultate sua bruta habēt? Esto pulcra sine ola. Esto speciosa. amena. digna diligi. Quā cum superminet pulcritudo. decor illius quiescet ola? Si in vestigio. Si in vmbra. Si in rum quodā. rodore/hec violentia ineset er se amari tanta importunitate tantaq; rapacitate cōpellant/vbi cū oculi gratiores sunt/vbi pluo aloes q; mellio habent. Noli miran se reo ipsa a qua p̄fluunt hec ola/sua vi me trahit. dignitate me allicit. In cuius amore tanta delectatio est. vt cū cōtentus nō habet amari me dūtaxat sed letitia. gaudiuq;. Ille est deus meus. cuius vulnerata charitate ego sū. sibi me elegit. me totā habeat. sibi me oēm. ¶ Ge-

rum q; diu/habeat tandē aberit. Et quo usq; vsq; vociferabor: vim patiēs. nō erudar? Quero cum misera nec inuenio. vulnerauit me. abijt. Adiuro vos filie rlm vt si inueneritis dilectū meum/annūciatis ei q; amore lāgueo. Et ita vere elanguit ala dū hoc mō assidue suspirat ad deū suum. Erangi lāguor fortissimus. adeo vt macere ferē. marcescere cōpit. displicebat quieq; agebā. quicq; videbā in seculo. ¶ Et aio ego ad alam meam. Certe ala mea adhuc rudis es in amore nec satis erudita. p̄terea forte nō venie ad te dilect⁹ tuus. Gio intro eamus scolā aliquā q; doceat nos nostrum q; amādus ē amicus nr⁹/dn̄s. Nam quō sine mō est. placere quō pōt? Od si ad nos alias vilozes/ars adhibet. placet. Gramin⁹ rei huic diuinissime. q; sola optāe vite/existimandū ē artē nō deesse? Annuēq; ipsa. Amice q; nō ea gressū corpis q; studio sed ule inuestigatōis/ad scholas varias in terrogatui de q̄libet. Nunq̄d nō aro amoris docere in ea? Risum accepi a singultio voce/pfusa. rauca. Docemus amorem Sed in veritate cōperiumus pgeres vltra querere. q; non erat amor ille. vt est amor dei nr̄i amor: cultus quē querebat ala mea. In scholā vna/docebant boies amare. in illa voluptatē. in alia mūdanā aliquā vanitatē. Quinetā schola illa q; videbat honesti⁹ instituta/scola lasciua. schola scientie varie/referebat ad cognitionē ola. nihil ad amorē. Docebāt illic sedulo adolescentes. senes. cum minoribus/de rebus querere. disputare. libros euolare. verū a falso sciente secernere. In historiis mergebat intellectus. sed affectus/pcul erat. pcul sine affectione/pcul valde. et qui in terra deserta inuia. et inaquosa. In terra salūginis. malicia habitantiū passionū in ea. In loco horroris. et valle solitudie. ex terminos cōuersatōis illius de q̄ dictū est. Vita conuersatio in celis. ¶ Illico rerotti pedē ego Bernardus ab his scholis. et aggrauata est valde ala mea. studijs earū. eo q; ita affectui suo vel deprauabāt. vel inconsiderabili pri⁹ue vanitate aridissimū relinquebāt. Et debilē et imo pectore alnū trahēs suspiriū. Heu infelix ego. quā grauis corde es. quā lo-

mini sedule de dilectōne sed nō idiomate dilectōis/cum careā dilectōe illa/p qua si vederē hō oēm substantiā suā/q̄si p nihilo despiciet eam. q; si vbi docet illa? Doceā dico nō lingua. p̄ria affectū. vbi reperiē? Quis ego mihi scholā aperiet? Heu cite quaeso me floribus. castrorū eloquijs. vos quicūq; potestis. et potestis soli q; amaris. Stipate me malis ordinate charitatē q; amore langueo. ¶ Sic lamentabat ala mea. sic languebat turgida amore/ B querēs scholā/q; cōuenientius eā in arte bñ amādi. et amore cōfirmā. et parēdi. et agendi redderet instructā. ¶ Tu e celo intonuisti de vñ voce grādi ad aures suas introitus et religionis scholā peterentes. Credo q; magis ad inflāmationē affectus q; eruditionē solā intellectus religio sancta est si recte manet in statu. In q̄ cursus ab initio collocat securus seruor amoris noui. nouitas q; in solitudine. ne terrena adhuc ala offēdat in illud maledictū. ve soli. q; cū ceciderit nō habet subleuantē. Parauit cōfectum animū. gerebā. aracter vicesimū octauum annū. Anno dñi. M. cxij. Et a cōstitutione domus Cistercij. xvij. dū cū socijs amplius trigintea religionis scholē me subdidi. ¶ Sed q̄li religioni. et q̄ fine. Religioni inopi. aut ire regulari. nō q̄les hēu multas in meo/corruptores q; seculū. Corruptōres in comessatōibus. in lasciuia motū. in effrenis cuius libet disciplie regularis abiectōne. vbi fere nihil de religione p̄ter nomen fictitiū aut p̄ter vestē. et nec hoc q; fortasse canonica. nihil deuotōis plurimū tedij et vexatōis habēbā. Porro finis meus solus fuit amor dei. vt in me genitus a gratia dei/cito nascerē. et nat⁹ fierem vivax fortis et fervidus. ola poterē cuperē. suauis q; et sapiēs. Nam religionē. pfectus si quis q; aliud intendit. aut cibū gloriā vel opera quasi sibi negabat seculū/quidni successus turpes habeāt. ea q; tam sedo initiata sunt principio. Sed ad me rēdeo. ¶ Ador vt religionis scholā introgressus sum/suscepit me in primis vt meo haberē locum nominum. in q̄ cōuersatio aliq̄diu/gradū p̄fectionis accēdi. Hemo enī repente fit summus. Tandē p̄mouente deo de virtute in virtutē/ad gressōes assumptus sum. Pri-

mo velut alalio. Sedo vt rōnalio. Tertio vt spiritualis. Fui tres status studentio ad amorē dei. quos vallis p̄fata p̄plām ad fratres de monte dei. ¶ Conformiter etiam ad tres diuini amoris gradus. Ita notauit libellus meus de diligēdo deo. editus. P̄ imus locus est schola discipline. et cōmissionis. Alter schola sanctimonie. et meditationis. Tertius ē schola solitudinis. inuisse et cōtemplationis. In primo vertus amorosus languet amore. debinc mouē amore demū tertio viuit amore. ¶ Cūm parturitio amoris sit cum dolore lāguido. hoc est in rita passionū. Debuit post eius parturitionē mortificatis passionibus. moriuntur vermes hō. sicut in parturitiē Beniamin Rachel. Tertio tandē amor natus adolescit. et crescit. et cū illo ala vivit cum apl̄o dicente. Viuo ego iam non ego. vivit vero in me xp̄o. ¶ In primo bellum. In secō inducie. In tertio pax. Nihil nimius dum vita mortalē agit in amore hec ola primū insuē. bellū. inducie. pax. rursus bellū rursus inducie. pax vicissim. Nam p̄fusa sūt hec ola spes. merito. meroz. gaudium. vita bona vel diuidia sicut in celo silentiū. ¶ In hūc modū sub alia metaphora ardescit. et crescit ignis diuini amoris. Torret primo vehemēter cum multo fumo carnalis desideriorū. et flāma non nisi rara raptim emicat. debinc flāma rapacior erurgit cōvoluta fumo fantasmatum. licet ad postremum velut in carbone suo nitet. trāquillus ardet depuratus ab omni fumositate tum passionū. tum fantasmatū. ¶ Hoc vo ferreū. et tranquillū dilectōis incendiū p̄usq; attingeret ala mea/p̄usq; amoris cōceptum entia esset. quibus nō ego languoribus extenuatus sum. q̄bus nō vera tuo doloribus? Quotiēs ego ad sedē sanctaq; boies. q̄nto ad pedes. et fratres meos sit in xp̄o degētes/querulis vocibus planxi. Fulcite me floribus sanctarū oionū vestrarū. stipate me malis exemplorū virorū q; amore langueo ¶ Cognitus est nimis mos ens. imo more veterano vult hec infelix. et suadet. q̄d dico suadet. et agit vt p̄sumat decore suo. hec virgūcula mea. hec adolescēncula ala mea. Attrahit vicz corruptores fortissimos. imo bellatores. q; p-

boues alarū incantarū. Nunqd non oculus ꝺño nequā q̄ pꝺat⁹ erat alam Dicerunt⁹ Tenue parra ꝛ guttus ꝛ lingua ꝛ aures boꝝ q̄ violēt sunt seductores. Apprehendit quilibet pallū alt̄ius ꝛ subdole blandiēs. Deum inquit mecū. Reclamat alia mea ore ꝛ sydereū in q̄ nō est iniquitas dolus. Sed nec numeri pōt. Relatet⁹ manibus ꝛ fide. Sursum voo exclamat abite hinc in malā bestiā vram fallacissimi decepto. Nolūo forte q̄lis ego sum. Ego me talis meipsum sub vra libidine pstituē cum turpiter exponā. Ego ne ludibrium vobis ero nisi ꝛ obprobriū? Non est ita cōsilium. alius querite li q̄ innumeris q̄ vīo credant malefanis blandiaꝝ. Ego vos mspuo delicia ꝛ cōspuo. phy vos ꝺ. Pta alia mea ad illecebras carnis. ¶ Ego ante Bernardus ad meipsum frequēnus illud incubā. Bernarde ad quid venisti? Ad qd venisti bernarde? Numirū tu venisti ad amoris casti scholā. in q̄ docearis amare ꝺeū ex toto corde ex tota alia ꝛ ex tota fortitudine. Nihil ergo tibi cum carne. rigas cuius pfer virulter. Subito tandē erū nunc grauiter molesta sit atq; cū obtestatiōe obsequiet tibi. Sed quid? Non tantūmodo amores inimo ꝛ ruge sed fortis pugna. Pocū est ista me impudentia/ bis mulieres infelices audam aggresse sūt. q̄o ve clamauī latrones ꝛ socios exaturi. Mitera vicy/ veruū hanc carnē meā/ q̄ ex vīa mulieraule stirpe abat me acriꝰ solito ego demersi collectanus in aquā algidā vsq; dum misere ad mortē obtorpuit. ¶ Talibus assilio in sui pauitōne eragitatus amor meus/ sepius in flebiles erupit cachinnos vagitusq;. Et ego multū flens ꝛ amorem meū q̄si lachrymis iam balneo lotū cum aplo. O infelix ego hō q̄ me liberabit de corpe mortis huius. gra ꝺei p ihesum dñm nrm. Scio enī q̄ aliter cōtinēs esse nō possum nisi ꝺns ꝺeus det aūt exterēbus se ꝛ querētibus ꝓpterea. Fulcite me floribus oloḡ vestrū o sancti sacy cēs stipate me malis spūalib⁹ chantmatum q̄ amore langueo ¶ Talis fuit status meus in schola cōtritōis. q̄ in re ꝛ si nihil mō pauor in gloria. cōpauor mi ubi o q̄ [illegible]

lio. quisq̄ egregio et casto/ arte bū amādi nouicia adhuc ad discas. Dicit a his q̄ passus sum pugnā tuā ꝛ fortiter age ꝓcor Precor hanc vestrē sordidaz carne mam aiosiꝰ euincer. Ego maḡm mihi ꝓbeo in exemplū victorie. Spernq; coronē/ Tu me sequere. tu expecto crede. credis hec lucta. pacatissimū afferet nisi vicemus fede succūbam Misoḡ magi misera cōsūberis acerrimo q; pruritu/ erā in senio/ dum a male suauibus vānabilibusq; cubiculāribus ab illecebras fouere sanareq; te parabio. ¶ Verūtq; sup ois te moneo ꝓdare adolescens ꝛ repetito iterū. iterūq; monebo. cauc mihi a consortio nequā adolescentū. vel virorū cuiꝰ totū. scimus q̄m corrumpūt bonos mores/ cōfabulatōes pessime. q̄to magis attrectationes opatōesq;. O mores. o scelera. imo mortes. o scelera scelerātissima. q̄m societas illa formidāda ē de cōtagione pessima quā natura li federe ac institutiōe mutuo orebat esse cautā atq; securā agēte hec corrupteda bestiali eorum q̄ potentia nature deus/ si nō resipiscant male pdet. iuste quidem q̄ ipsi q̄q; nepdālissime pdūt q̄ seruare instituere q̄ debuerant sic fidei sue traditos velut angelice puritatis inuētalos Vex ni adolescēs leite hoc pestem mō stificas/ ñ min⁹ effugito/ q̄ fame eue q̄ castitatis me/ imo q̄ vite eue/ certissimo hostes. Si si vim parauerint. obtestare reclama palam eloquere palam ostēdito. veterosam hanc beluam igubus ꝓsequendā. clama mecū. latrones latrones. ¶ Benigꝝ in omni tua afflictione dum amore castū et diuinū parturis. oēū pax abscit. Oda si ꝛc. Dic q̄z refugium ad lectiōes. ad lectionem. ad oīones. Non enī vinat hoc demoniū. nisi in ieiunio ꝛ oīone. Dic in hac parturitōe tua oīe ꝺeo ꝛ omnibus eius ex intimis p̄cordijs ale tue. fulcite me floribus castimonie. stipate me malis portatis sancte q̄ amore lāgueo. ¶ Tali langore torquebar. tali pompa rumpebar pariēdo amorem ꝺei iam ꝛceptum. Quidni igit̄ languez hanc feruidū mores si aliquo segret. Qualis mors/ mors a terrestris ex h⁹ amore duplia. mors amoris aut carnalis aut spūalis. Si dicamus melius q̄ carnalis spūalis amoꝝ strauit. galeuit. ꝛ carnis

uit. Deq̄o vere dicum est. Fortis vt mors dilectō. Perpēdo quō exacata est in me dilectio ꝛ delectatio quelibet corpalis: ign ad obum ibam sicut ad tormentū. q̄n sanguine concreto vncture opposito/ vsus pui sum. p̄ hut yro. Cū subinde ad ipsa impurie blanditia ego vel sola recordatiōe cōcutiebar horrore/ abominātio ea tanq̄ fastum putrem fedetāq;. ¶ Emortua igitur veterana carne mea felici morte. q̄ vitā nō abhuit sed mutuit quatinus renouaret sicut aquile iuuentus. A morte ꝺei p̄dē cōceptum erat ista mea: obstemperate pnia cum suo sodalibus. Successit in scōa scala/ meditatio sedula famulatrix. que nato amori/ lacteis ac gerule fungeret officio. Est ita q̄q; meditatio fortis vehemēs atq; p̄ seuerātiam mentis intentio ad aliq̄d inuestigandū. Non ne fortis ac vehemēs attētio q̄ pōt mel sugere de petra. oleumq; de saxo durissimo ad amoris sui nutrimentū. imo ad raptum facit. Est aūt raptus vehemēs occupatio virtutis fruitionis cū totali cessatione virtutū inferiorū aut saltē cū debilitatione notabili. In hac meditatiōe iuuta alterū cypū exardescit ignis diuini amoris: ꝓpria dicente. In meditatiōe mea exardescat ignis. Nocte valido fletu assidue cōsideratōis, stringēte ꝛ veniente virtutez totū ignis huius. q̄nuis ex materia iam ꝓparata ꝛ q̄si dessicata ab humore grosso carnalitatis/ flāma puriꝰ erūpat ꝛ emicet Hec meditatio nōne mihi satis ab adolescentes familiaris exstitit q̄n frequēter ea q̄ corporeos sensus circūstabāt, me compellebat vel ignorare vel ꝓtinus negligere. Tertiudo ꝛ fenestre celle nouiciorū ꝛ lacus lauis sane ꝛ cellam ti mei ꝛ alia multa fidem hinc faciūt quorū mihi cōsideratio nulla erit. ¶ Hinc mihi solitudo placens hinc inter querceta ꝛ fagos magnos ꝛ doctores meos: gratior ꝛ crebrior: illa ꝓuersatio mea illic ea ola q̄ fomentū ꝓstant amori diuino colligebā. fugebā. dirigebā. auriam colligebā ꝛ meditabā. quorū odore postmodū dedi/ scripsiq; reliqui ꝓsertim sup cātica. ꝛ in meditatōibus. ¶ Ego quip̄pe mecū ipse ꝛ ad ꝺeū nūc hoc nunc illo mō meditās fabulabar. Quis ego sū ōne. Quis ego ex vniuerse creature ve dignerit et amari a me? Quid dico dignerit. cū ipse terribiliter iubeat vt amē te. et minatur eternas miserias si ñ amauero te. De quē amare fructus summus ē. summa nobilitas. suauitas inēstimabilis ē. iocundissima q̄q; dulcedo. Jubeas vt diligā te. Diligam te igit̄ ōne formidine mea. diligā nonq; amore meo egeno. ꝯ q̄ ita ꝑm vis ꝛ iubeo, fiat q̄ vis. fiat q̄ mādas. exaudi ōne in ꝓcepto q̄ mandasti. diligat te quicq̄d in me est. tota virtus mea. totū cor meū. tota alia mea. desideret te ipsum q̄ cetera ex desiderabilis. amē te totū cui me totus nec sufficerabilis. amē te totū cui me totus nec sufficerabilis. Mā debeo q̄ mihi erā ꝛ fecisti me. debeo q̄ pieram et reformasti me misericors mortē mertiēre pena mea. ꝯ debeo misericordiā et ampli⁹. q̄ tua magna est sup me. et eruisti me ex ies ab inferno inferiori etiā ala mea tepida ꝛ tuis ꝺignā. ala ardua nimis in amore ꝺei tui. ala ingrata beneficijs tuis. Appello te. rīde mihi. si quispiam amore tuo sic arderet/ vt ola largiret ei bi gratis. nōne diligeres eū. Quid si velaret ola sua donaret ꝛ seipm nec solū donaret/ ꝯ insup ꝓ te redimēdo a morte/ mortē ipe durissimā vltro ꝓferret. nō adeo obdurus ille/ vt posses tale sic amātē reamare. Amatore ꝺeus tuus ille talis est. qui nō pusilla aliqua bona/ sed hoc celū hāc terrā hoc mare ꝛ ola q̄ in eis sunt/ tibi cōtulit. sed ꝛ proprio filio suo nō pepercit. inge aplō suos. ꝯ ꝓ nobis olibus tradidit illū. quāto magis nō ola etiā nobis cū ipso donauit? ¶ Et rīdebit fortassis ma vel ingratitudo vel auaricia nō mihi soli inquies ista donata sunt. ꝓpterea non sunt amoris erga me singularis indicium. fallerio anima mea scieris quia mihi multo copiosius beneficia collatum est. Jtaq; fingo mihi vnice hoc celum ꝛ hanc terram datas esse. ꝺeum insup ꝓ te sola redimēda carnē ꝛ mortē suscepisse. numquid solitariū hoc minus grande malleo esse q̄ cū multis? Numquid hoīm olim parentū ꝛ affinium. numqd etiā angelorum consortio/ velles non gaudere? Numquid eligeres munerū tuorum nullos esse ꝓpheos? Non ita sapis ala mea/ vt hoc sapias. Cur q̄ nō diligis diligentē te/ ꝛ talē et tali diligētē. q̄ amari se ꝛ rubescētē ꝛ rogat caritate. aduersitate cogit. albat ꝓpe

nitate? Cui vere illa cōgruit si ad purū re-
vocat. dies noctes q̄ me amare ac delecta-
me lo mero. meditatos. de me cogites.
me speres. q̄ me oblectes. michi tua fluxe
fac in extremo animam quando ego cu
¶ Talia diu plura mecū meditabar
ve colūba. Hec ad vos mihi aberta
nostra sermo est qui inter plicatos cōpu-
landi ebo. ad vos q̄ domita tam carne
qui antū satis est ad meditandū panis sa-
tagere. Tempo consumū accuso ad amoez
dū nutriendū augendū. plandūq. Hō
vos abdicat oro vel ignauia et vecordia
vel amor foluto illustrādi intellect. q̄ ne-
glectus sit affectus. quē sicut mutic respi-
cit virtus tmeritū. ita p̄cipue colēdus est
¶ Intro dicatis. nos certe ad studendū
potius sumus. nos ad sapiendū intelligen-
dum. hec est nra vocatio. Hoc nec ego nec
reprobo frēs. nihil omnino testimonii p-
hibeo vobis q̄le possitis est in epla mea ad
frēs de mōte dei. q̄ scripturas sacras nullū
vnq̄ plene intelliget qui nō affectus scrib
tū inducit. Et q̄ affectus? virtutū q̄
rum regina tmater ipe est. Deniq; frēs mē
surā dilectōis. plegnē magnitudo reuela-
tionis diu inotū p̄ceptoū. Nolo mihi cre
dideritis nisi hoc intimet deus ipe dilecti
onis. dum ipse dixit amicos. q̄ oia que
cunq; audiui indē a pīe meo nota feci vo-
bis. Humani a natura cōgenū est q̄ secreta
nra occultatio hostibus amicis reuela-
mus. Sup inimicos meos prudentē me fe
cisti inde ale cui incerta occulta sapie tue
dono manifestauerat. Causam subdit me
ditationē tamoz diuinoū p̄ceptorum.
¶ Amic p̄fra negligere q̄n amare sit q̄-
dam sentire q̄ amor insip quedā spūalis
exultat pspno? Sentire vo cognoscere est
nō minus q̄ videre. Et sepe cito amplī?
cere? q̄to cicr? gust? ab obiect suis perp
tioni ac recidiui actualitate mouēt. Nō
ne mellis dulcedo tignis caliditas? odo-
rifi suauitas melius gustu tactu? olfactu?
q̄ visu noscunt. Non aliter ala sinū gu-
stū babz suū tactū olfactū insip? et amore
Rursus si beatitudo hec videt mūdo cor
de q̄ ipsi deū videbūt. tbec mūdicia nul-
lo pacto melius? nunq̄ sincerius et efficaci?
sit q̄ si actū vigore amplexe ceptur amoz

actionē? vt maiorē amorez amplioz cōsq̄
cognitio necesse ē. ¶ Porro vbi amor ibi
oculus. vbi vo oculus ibi intētio. tvbi in-
tentio ingenū valet. q̄re ad vehemētio-
rem amorem valētior effulgebit cognitio.
¶ Deinde vtus venita? sortior est sapīa di
spersa. Erit q̄ virtus cognoscantia? q̄to in
se collectior? tanto fortior. Nihil aūt plus
q̄ amor vnionē hāc opat. Plura sunt in
hac sinia. nam q̄ nectat ex hac elaborōe
fortis? q̄ mē lucentē erupe. Ita et amore cog
nitio generat. ¶ Dicet p̄terea fortassis
amorē vos hīc de q̄ fruī sufficiat ad p̄cepti.
Vellē enā nos hīc q̄ fruī sufficiat ad p̄fectū
et p̄fectū. q̄ in via dei nō p̄gredi? regredi
est. tmagna plane iam imperfectio est? p̄
petuū seruī pigri? nolle nisi esse p̄fectū ¶ Le
terū cauete obsecro. dū meno remanet ari-
da a pinguedine spūs? dulcis suauitate dīni
amoris deficiunt langueūt. ne tandē ipsa
redeat ad p̄solatiūculas q̄sdā fedas? car-
nales indignas se. Verū quippe est? alam
absq; p̄solatōe diu stare nō posse. q̄ si desit
p̄solatio spūalis q̄ gustata delipit eos caro
et q̄ solus p̄stat amor deficiente sale nō ag-
nōscat q̄ parvo lapsu? lubrico? delectatio
carnalis obrepe nēdā est? Quis nō erri-
mescat illā exptobationē. Cum spū
cepistis carne? consummamini. p̄ hoc ergo absq;
amore dei fruido nunq̄d tuto veniens
soliate? misere but? obliuio vite. q̄n male
vincit delectatio carnalis? delectatiōe filii
carnali. sed aliter potius. Solus amor dei
clausus est qui clausū amorem impune re-
undere. ¶ Et o frēs si vel paruiter in
rapiu quodā gustare donet? videre
q̄ suauis est dñs si fas esset exclamare et af
fectu p̄bato? exptoscientio cū p̄pheta
Quēadmodū? quidā ex vobis? dī? ma-
gna multitudo dulcedinis tue dne quam
abscōdisti timentibus te. Tederet affectu
ariditatis vitius in affectu? cū eruditōe q̄
libet medicatus. pudoret a lam tam diu
languisse. tam fuisse sicut terra sine aqua
deo sine aqua sapie hoc est sapide sapotose
scie. Pudoret tpostremo pudā nondū li-
terā alphabeti huius scie affectualis oblī
isse. Itaq; liberter exclamare cū vno ex ma
gnis scriptis totis? si nō affectōe. Ver-
re te amau pulcritudo tua nō q̄ nouā. De

uo te amauī. ¶ O si liberalioī dono? ve-
hemētioq; externo datū ēet amoz? vīm
rrēdere ad illū qui tertio loco nos auim?
amoris gradū ad amorē extancū. tad su
pernēcalem rapit excessus. p̄fecto iā voo cū
regina saba nō haberetis vltra spīm p̄ ma-
gnitudine vel venerōis vel exultatōis vel
admiratōis. ¶ Hā amor? dū p̄ p̄feptatio-
nis obsequiū? terria schola? bucusq; tremē
ti? robur acceptt. assumit. iūgit tunc alam
tanq̄ spōsus? deo suo spōso. vt sint iam nō
duo sed vnus spūs. Et iam verius ē alain
deo quē amat. q̄ in corpe qd animat. nam
ibi verius p̄sunt. ¶ Ita ala q̄ primo appel
labat eurrit? colūba p̄ gemitu? meditā-
tione? q̄ vocat amica? filia p̄ subarratōe
? adoptōe. iam dicit spōsa introducta? cu
bicula? regis ad fruīdū cupitis amplexib?.
Illic ipsa cōcipit? fit vbigena. gignit ita-
q; vbiz obumbrātē sibi virute altissimi? et
virginale tero supiorius pontificale mēt? sue
que nomia? vel sanctia seu aperōnis vel
ipa sydereitio. cui? integritas violari nec ui
demonibus ponit adeo itgiter virgo p̄se
uerat. ¶ Pergat aliqs q̄rere qd est verbum
q̄ gni ab ala? Accipite sicut olim respōdi
q̄ sola hoc docere expētia nō docrina. vn-
cius nō lectio. Quo hoc māna absco? ditum
quale ē agnoscere? Gusta? vide. p̄mū gu-
stare post videre. ¶ Ego igit vos omnes in
amore sanctitatis velim vt ad hūc gra tuz
nitamini ambulātes de schola p̄fectōnis? a
penitētie in scholā meditatōnis cōsanctī
monie? tandez in scholā solitudīs intime
flagrantes crebro deū? sanctos sanctaq;
eōq; vba ale hoc amore vulnerate. ffulcite
me floub? stipate me mal? q̄ amore lan-
guco. ¶ Decētia dicta sūt R. p. ? viri do
ctissimi de amore bono. facite cuniate? dei
in nobis. ? hoc sub pīona amorosi nīi de
mon Bernardi. cum ad cōmonitōez nr̄az-
sum ad sui p̄conium.

Debeat subinde pa alterā p̄sonā
D tatem introducere de suo lāgue-
re lugentē q̄ sibi furo? filioz? nō tam
amantiū q̄ amēntiū seu demētiū? sustenta-
uit adaugeriq;. Verbi gr. tamē ne pos verba
? gustū suauissimi amoris voo tā insuauia
materia perturbaret acerbitas. Quem? op
pe vbis? quid opus ē? vbi tāta facto? fre-

pitus tāta fragoz strides? ? clamante p̄pa
tiatē tota q̄ amore lāgueo? Amore q̄ez
seruo? querrio in medio sitio. cui? amoris
ad p̄cedentē tāta est q̄ra et te pōr despan li-
tas. ¶ P̄ tam? enī diuisos. iste cōmunissi-
mos vnidit. p̄mio non q̄uent q̄ sua sunt.
Iste etiā alienā viripit vtrūq; cōcomitē
cōmixo? mediatio. Ord cōtrino? infeli
cita? hoc ē infelix primo in vijo illi? medi
tatio q̄z iniquitatis in cubili suo. q̄ affluere fa
cit oēs vie nō bone? malicia nō odire.
Ac pinde nō in p̄feptatōez cadit hec medi
tatio. sed tota in p̄fusione vsiq. horrendo
scismate q̄ p̄fanitatē lacerauit. ¶ Amoz
iste ad sapiā q̄n boles seipos amāre? et si
ne sedere sunt? cōe est. q̄ qm ad sapiā p̄bit
se vel alios quō dilatauet? Dñs p̄cepta ire cō-
tentōe ore animo latere? p̄mittit. vñ cō-
fusa tudie babylonice? noli q̄rere cāz alte-
ram p̄ter amorē tui. Bz accidit. dominā-
bus aūt passionib? q̄d mali dicere. q̄d ad-
esse bonū sperabit. ¶ Adde q̄ amoz sui q̄
meditari nescit legē dei. sz vel numi vel ce
remio? bachi veneris. nullus ad hec mala
pellēda p̄cipitat. ? volumus fere oia ne
bitio. multa q̄z. q̄ nec p̄tiā nec alios? voces
intelligunt in hoc negocio turbido? cecō
luctuosissimi saltuario? tumultuantē inma
nitio agūt. hostes a domesticis nō secernūt
? q̄s cuenire solet pugnātib? in tenebr? ¶ A
tri p̄bet argumentuz? epla q̄dā grādio nup
edita. q̄ tota. p̄batio. tota p̄mediis? scatet.
tota vacuissimo. p̄fuso p̄fitatōnis genere
p̄fundit. ¶ Hūc igit inter hec negocioū
pōdera inter amoris huius vincula? speres
amoz dei? speres cōtēplatōi locū cē. speres
q̄ recogitēt cū deuoto Bernō. illi q̄ tales sūt
dies annis? ? anos eternos in mente habeāt
? propterea desolata est oia terra q̄ nemo ē
qui recogitet corde. ¶ Postremo heu mi-
seror? oīm cumulus tā maloz? seminaria tanta
sunt. Et hinc vere duz est me segeo inficiet
sima hereseuz radicum? pullulet? ? incuul-
sibile occupet agros eccl'e. et ipa iure nūc
obsecret. ffulcite me floribus sacroruz elo-
quioz? nō defloratoz. Stipate me mal? so-
lida? ordinata? q̄ affectionū q̄ amore lā
guco. ¶ Et ne q̄stumet? qd lāgueā. Lapis
lāgueat. pectus lāgueat vētre lāgueat? qd par
tes cuncte. a plāta pedis? usq; ad vertice

ritate? Cui vox illa cōgruit si ad puru⁹ re-
uocat. Dic anocte significa me sine delicia-
me somnos. me cogita. de me cogites.
me spera. si me oblectem, meū nia hanc
fac sic postremo animo quando ego ni⁹

¶ Talia viz plura mecū meditabar
et colūba. Hūc ad vos mihi exhorta
tionis sermo est qui inter pficientes cōpa-
tiendi affec. ad vos de domita iam carne
qui mīū sane est ad mederandū venit sa-
gitte. Tenue cenaculū nemus ad amoris
dei nutriendi augendū phadōq. Flō
vos abdicat oro vel ignitus et vecordia
vel amor solus illustrādi intellect⁹. q ne-
glectus sit affectus. qđ sicut mentis respi-
cit virtus i mentē. ita pcul colēdus est

¶ Ceterū oportet nos certe ad studendā
potius summa. nos ad scripturas intelligen-
dum. hoc est nr̄a vocatio. Doc me ego nec
reprobo frēs. nihilominus testimoniū p-
habeo vobis. ḥ posuisse est in opā mea ad
frēs de mōte dei. q scripturas sacras mul⁹
vnq⁹ plene intelligat qui nō affectus simul
eis inhaerit. Et q̄ affectus? virtutū q̄-
rum regina? mater ipe est. Denig⁹ in mē
sura dilectōis. sequit magnitudo remune-
rationis quoniā perpetis. Volo mihi ex
dentis nil hoc infundat verisimile dilecti
onis. cum ipse dixit amicos. q̄ oia que
cunq⁹ audiui ab patre meo nota feci vo-
bis. Humani a natura cōpati est. q̄ lacrima
ri's oculamini hostibus amicos erubesca-
mus. Qui inimicos meos p̄dentes me se
cisse ingrate sic cū incerta? occulta sapie tue
non manifestauerat. Cautum habebit me
dationi? amoris diuinitus proprium.

¶ Quis p̄ca negligentia dñi amare sit qđ-
cum sentire q̄ amor? insp quedā spūalis
ruitat perpetuo? Omnes eo cognoscere est
nil mundo q̄ videre. Et sepe dico ampli⁹?
cero? q̄to tacet? gust⁹ ab obiectis? corpo-
rum si? solidiori actualitate mouet. Pō
ne mihi dulcedo? ignis calidum? odo-
ri? suauitas melius gustu tactu? olfactu?
q̄ visu diuinitus. Non aliter alia sūt q̄-
libet bona. sed tactū olfactū inferiora? et amor
Particula beatitudo hec videt. inhibe cui
ne q̄ spūs eius videbūt. hec mihi dicta mul-
to pcio melius. nunq⁹ sincere et efficaci?
sūt q̄ quotiens amoris experimentū

amoni? et maioꝛ amoꝛ. ampliꝰ cōfugit
cognitio necesse ē. ¶ Porro vbi amor ibi
oculus. vbi vo oculus ibi intētio. ? vbi in-
tendere in genū valet. ḡre ad vehemēta-
tem amoris valēter effulgebit cognitio.

¶ Deinde vna vnita. sonet est scripta di
sperta. Erit ḡ virtus cogitatiua. q̄to in
se collectior, tanto fortior. Plibi aūt plus
q̄ amor? vnitionē hāc cogit. Plura sunt in
hac vnia. nam q̄ nectat et hac calcharia de-
sorsū q̄ lucente erupe. Ita et amoris cog
nitio generat. ¶ Dic no petra fortitudo
amoꝛ? vos hīc q̄ ḡtū sufficiat ad pfectū
et pfectū. q̄ in via dei nō pgredi regredi
est. ? magna plane iam imperfecta est. ? p-
ptū sensu pgit. nolle non esse pfectū ¶ Le
ctū cauete obiecto. nā nemo remanet sta-
bis a pregredique ipse dixit. Sauiuerit dilet
amoris defectus languescit. ne tandē ipa
redeat ad pristinā vitia q̄dā sedes? car-
nales indignas sc. Verū quippe est. alam
abiga? solatio deus fuit nō posse. q̄ si vellē
pristino spūalis q̄ gustus deliqui? ois caro
et. q̄d solus sit amor? vocabule nō agno-
scat q̄ pueo lapsu? viciosus delectatio
carnalis absorpta sentida est. Quis nō exti-
mescat illā aplī exprobrationē. Cum spū
ceperis carne consummamini. P tales ob-
q̄ amore dei ferrule mee q̄d tuo venient
solicite studete hoc vobis ne te. q̄s male
vincit delectatio carnalis delectatōe sū
carnali. sed aliter potius. Dolus amat dei
clamus est qui dandū amoris impen⁹ re-
mittit. ¶ Et o frēs si vnquā in
rupes quedā gustare potuistis videre
q̄ suauis est dñs. si? esset exclamare et ad
sum pbato? respondendo cū pphēta
Quadmodū quidē q̄ vobis pōt. q̄ ma
gna multitudo dulcedinis tue dñe quam
abscōdisti timentibus te. Letetur affectus
arida tua in affectu. ut erudiāt q̄ ta-
liter inaffectus pedere? aliam tamen
lan guille. cum fuerit sicut arida sine aqua
vno. sine aqua sapie hoc est sapide sapere sole
bile. Pudeat? postremo quēd nouelli si-
ent? alphabeti beatus sic affectualis pdo-
ctus. Frag⁹ libertas amare ei vno ex ma
gnis? ronib⁹. si nō obsit affectui. Ve-
rō ne amans pigritia de q̄ ad q̄ tardus. Et

re tenuit. ¶ O si liberalissi dono. ve-
hemēcius q̄ certamo datū est amoꝛi vin
cūdere ad illā qui tertio loco nobiscum?
amoris gradū ad amoꝛi ascendā. ? q̄d fa
pmētalce rapit excellus. pfecto iā vos cū
regina saba nō habemus vires spūs p̄ ma-
gnificandum vel ventōis vel cruciatus vel
amaritudo. ¶ Plā amoꝛ. pū? p̄ triplano-
bis obsequiū i terra sibola. bucula? tremē
te robur accipit. assumet. iūgit tenuē alam
tanq⁹ spōse. deo suo spōso. vt sint iam nō
duo sed vnus spūs. Est iam verum? sic in
deo qui amat. q̄ in corpe q̄ animat. nam
ibi verum? ? fual. ¶ Ita ala q̄ primo appel
labat curtur? colūba p̄ geminā mēdica-
tionē q̄ vocat amica tribus p̄ subtractōe
? adoptōe. iam dicit spōsa introducta? in
bicula? regis ad fruēdū capitis amplexib⁹.
Illic ipa cōcipit hec vbera. quippe ite-
q̄ vocē? ebumb tūr sibi vente a latissimis. ? l
vginalvtero stupiens pmiscue mēt? sue
que nomis? vel familia seu aperōne vel
ipa fruendine. cui? virginea violari nec in
demonibus potuit adro ingerer vrgo pfe
tetur. ¶ Pergit sibola dicere qđ efferbuit
gemit ab ala? Accepit sicut olim respōdi
q̄ sola hoc occa cupiāta nō occurrit. vi-
cino nō leue. Cui hoc mūa sibi cōdignum
quale ē agnoscere? Quis ? vnde ḡmū gu-
stare posse videre. ¶ Ego igit vos adhuc in
amoꝛ? ēmoniteo velim vt ad hīc q̄ta? ?
nitamini ambulāre de sibola p̄cedētis ?
pmicie in sibolā medie? cōlanci-
monie ? tendēs in libertā filiandis intime
flagitantes verbo dei ? sanctoꝝ sanctis
eēp. q̄ ibi sic hoc amoꝛ volueritis. fiolen-
te me flamb? dispone me mal⁹ amoꝛ lan-
guoꝛ. ¶ Dec tūs dicta sit. R. p. ? viri de
cultissimi de amoꝛ bono. facies cuiusq⁹ dei
in nobis. ? hoc sub plena amoris nīi de-
uoto Bernardo. cum ad cōmunicandū nīs.

Liber sibonde pōtifex ? pha-
raon introducte de sue ligno-
re lugenti qui fuit. frigore. nō cum
amantib⁹ q̄ amantes seu dominos. sulcipa-
ne adangit. Uerus: tamē ne pōtifex
? qđā familiaris amoris vox ei inclusa
materia pōterunt scribere. Quoniā q̄p
pe? qđ opus ē. vbi tūc tanta fiet

pime tūc fragor audit? ? clamante ?pa
triarce tota q̄ amoris lāgueo? Amoris q̄dē
sicut ? pueri in mātyo suis. cui? amoꝛ
ad pcedentē tāta est q̄ta esse pōt despan la-
tus. ¶ P̄ amoꝛ venustus. ille cōmunicatiꝰ
mos nimis. pauis non queret q̄ sua sunt.
Ille enī anima virgo virōq⁹ cōmitat
cōmoꝛ ? mediatoꝛ. Ubi cōtinuꝰ infidi
cias? hoc est infelix? tino in vijo illu? medi
tatio q̄? iniquitatis in cubili suo. q̄ aliare fa
cit oculi vie nō bone ? malicia non odiet.
Ex q̄nde nō in p̄ triplatōe cadit hec medi
tatio. sed tota in pfusione vitā. horrendo
salinare q̄d ephanuēl lacrauit. ¶ Amoꝛ
ille ad sapiā q̄n bolen scripos amāre ver si
ne sedere sensu cōe est. q̄ qui ad sapiā pbē
se vel sibo quō valuerit? Uīs p̄ta ire cō-
tēplatiōe cum animolitate p̄mitte. vīs cō-
formalie babylonie? noli q̄rere eis alte-
ram p̄ter amoꝛē tui. Qui sedet. dominā-
bo? q̄ pusillanimib⁹? q̄d mali velle. q̄d ad-
esse bonū sperabit. ¶ Adde q̄ amoꝛ sit q̄
meditari nō sit lexi dei. ? vel numi vel ce
reris? bachi? veneris. nullius ad hec mala
pelīda pti? ennio. p̄uolunt fere oia ine
bria. mūa ? q̄ nec ḡnā nec alioq⁹ voeꝛ?
intelligunt in hec negocio turbido? cero
luctuosissimo sc̄ matris. cumulū mali? mi
ris agit. bellū a domesticis. nō sturnūt
? q̄s euenire solet pugnātib⁹? tristit. C?
ri? pbet argumētis? epl? q̄d grādio nup
edita. q̄ tota ?pbia. tota ?mendi? scaret.
tota vacuissimo ?phe ?phatōe gemet
plandit. ¶ Hīc igit inter hec negocioꝝ
pōdera inter amoris hui? uincula. spero
amoris dei. spero. obliplatōis locū cl. spero
q̄ rengatis cū beato Bern. illi q̄ tales fūt
duos annos? ? hoc? mos in mēte habebit
p̄pter? a desolata est ole terra q̄ nemo ē
qui recogitet corde. ¶ P̄ extremo hec ma-
loꝝ oīm cumulus. q̄ maloꝝ semina? ? ta
sunt. Et hoc verissimis est me legere infeliciꝰ
sima hereditas? radicitus pulsa? ? amaui?
fibile occupet agros eius. et ipis nec nīc
obliscere. Fidelis me flagitatiōnis? ri-
gores nō relaxare. Oīpotē me mi? so-
lida? et ordinare pgo. alleviatiōi q̄ amoꝛ ?
gnio. ¶ Et ne ḡmiscā. qđ lāgui. Lapsi
lāguit. peccā lāguit. vīnū lāguit. q̄d par
tus misero. a plāu pedio rigad oculus

...ris hui⁹ ecclie. Et q̄ pessima sunt q̄ p̄ culpe vocabula ...ti nulli inferat: et alto spō ...o ...amore illi⁹ expaueſco. ¶ Verū omne ...mpus ...alia ...ſolen⁹ originis dei ē hic. ...ne eccle ...ſt et venie ſcādala. P̄ propterea ſalu ...berrimū eſt cōſilium vt ſaluet vniuſq; alias ſuā. Et vt paulus ad poza redeam⁹. amor dei ille eſt q̄ nos ſaluare p̄t̄ q̄ nos in oīb⁹ huius cōſolari p̄t̄. Beatus Bern⁹ rei hui⁹ manifeſtū eſt argumētū qui ſñ ordīe amore hoc vallatus inter media latrocinia ſecu ...rus ambulat. Sed p̄fecto rara ē nūc tal⁹ anima in terris pena admodū q̄ amore illius dei ad tale robur p̄duenit. ¶ Cōſideratā autem mihi ea q̄ p̄ accidēs ...velut ab extrinſeco iuuerit ſanctū ſñm ad amore illū ca ...pescendū. Regio illa ē quartū⁹ inter cete ...ra q̄ ſunt ſñi deuotio apta complexio debita educatō. ...ſolutio affectō ¶ Ad ...rum ſam⁹ q̄ legīda erga liberos ſuos mi ...ro religioſo affectu fuiſſe dicit⁹. Et p̄ pec ...cato mīo reſtituē filio bonū. Ecd. ij. q̄to ampliꝰ p̄ mortē. Et hic ſimo doctrinā morale q̄ p̄dicatores ad pplum ...mazie de bent āmonere mīos vt liberos ſuos a puc ...ro p̄ ſe nutriēt inſtituāt ad religiōis amo ...rē ...cultū. q̄n ipſis ſñis p̄bdolor homi ...bus ē defect⁹ in regimīe infantū ...puerō. Nam q̄ſi cū ipō lacte bibūt ſanie olim pec ...catoꝝ vbia ...crēpio. Et rectores ſcholarū debent ſibi cis ē p̄ mīb⁹ crēpio apli. j. ad Theſ. iij. Debet ē maxima ſolicitudo apud eos vt ſui puer⁹ bonis moribus ador ...nē. q̄ ſi nō curant (q̄d omne flagitiū ſu ...perat) ſi eos deputāt ipſi tot moribus di ...gni ſunt. quot eoꝝ ſcholares moribꝰ depe ...unt. ¶ Sēm̄ unam ē fuit apta cōplexio. ...nam ...delicata erat. ...ſuauiter q̄dā moll' ...pia. Et primo habuit q̄ cēt meditantibus ac pinde ...ter munoꝝ inuerſionē aīe in cor ...pus ad raptus ...extaſes apta. Et ſcio ha ...bui facilitē deuotōz ...p̄cātōz. hīc cō ...tra de corde ouro dicit q̄ male ...ē. q̄ dia ...bolicā obſtinatōz imitat. Et iſta radice dicit ſcrus feminē oriundus. ¶ Tertiū de ...bita educatō a mīe, debinc in religiōis au ...ſteritate. Cōſtat enī q̄ abſtinēcia ...ſobrie ...tas ꝑparit aiaz ad ſpīa lia ſcili⁹ ...templā ...da. crēpio mīll⁹ puerōz. ¶ Quartum iuua ...mē fuit ſolitudo affectio. Itaq; credi non

...pōt q̄nz nocēt cōſtabulatōes inter boues ...oū ...nā noctue nō putant. Hinc dicti ē q̄ amici ſunt ſurcꝰ crpio. Primū aūt argume ...tum mīno cōponit ē poſſet in vno loco cō ...ſiſtere ...ſecū moiari. vt bestiā. ...añ cum ſeñ. ...occuꝝr. ¶ Deniq; dicapōt oīa iſta qua ...mor immiſſe de p̄ accidēs. Bernardū vt p ...pūa ...miraculoꝝ cēt operator. inter q̄ ego p ...cipua illa reputo. q̄ egit in p̄cluſōe illoꝝ qui ...ā cōiuerī toto niſu fugiebāt. ¶ Sed ...bona finem flagitiat. ...nos flagitemus. vt ſi ...nem beatū obtinere ſic langu endo hic pe ...amoꝝ diuinū poſſumus. q̄ in futuro ſecu ...ra ...quillitate in illo cōlocemur. p̄ſtante ...nō noſtro ihu xp̄o.

Sermo factus pa L

...riſius p̄ eundē doctorē in die ſancti Ludo ...uici francoꝝ regis.

Conſiderate lilia agri quō cre ...ſcūt. Matt. vj. Lu. xij. in euāge lio hodierno. ¶ Admīgādū li ...lia cādida ploꝝ ...caꝝ ſtudio ...rum in agro mētis nīe, q̄nus oret incremē ...tum xp̄o, ſuertamus ac nr̄e p̄ſideratōis ad illud lilīū cōuallīū ex quo idem xp̄o p ...dixit qui ē flos ...paſtē inter lilia. Poſtule ...mus vt a torrēte fluentoꝝ ſerene gie illaba ...tur ī nos trames aquaꝝ ſaluatarū. p̄ur ficāt viuificēt ...fecūdans ſterilitatē anime nr̄e. Ds vetet ne q̄ omittēduꝝ ē ſalutiferū il ...lud Aue. q̄d aue (ſi vetera narratōni credi ...tur) olim ī fio aurio inſcriptū fuiſſe reper ...tum ē in lapide ab ore cuiuſdā ſepulti, mira culoſo ortu germinantibus q̄ ꝑteris alia ...tum ē deinde p̄ os angelicū. ...nos illud pia deuotōe recolam⁹. Aue gratia plena ...ē. ¶ Conſiderate ...ē. R. p. ...docibilem, ac ſa ...pientem virū, p̄ſideratō mihi q̄d nūc de ipſa cō ſideratōe loquēduꝝ ē. tū ad p̄monitōz no ſtrū. tū ad gloriōſiſſimi regis nr̄i Ludouici p̄ cōmū dignū ...ortū ipſaꝝ p̄ſideratōis velut ...tem nō minus ſz beati Bern⁹. vbi exp̄mat. Cui nīl q̄ alteri magis aſſentire q̄ illi cōue ...niet. q̄ ſupra mīros hac virute pollebat. ...a quo ſup̄ hac re nō mediocris liber edit⁹ eſt Aue q̄. xv. p̄ie. de p̄ſideratōe ad Eugeniū papā. Et p̄mū q̄dez ipſm fontē ſuū. ...mētē de q̄ ouē pacificat p̄ filio. deinde regit affe ...ctio. dirigit ...q; corrigit excellus. cōponit

...mores. vitā honeſtat ...ornat. Poſtremo di ...uinaꝝ pariter ...humanaꝝ rerū ſcīaz cōfert. Et poſt multa bnā cōſequēter ofīdit q̄ ...pacio ipa p̄ſideratio, mater ē q̄ mor virtū ...cardinaliū. Deinde mīem p̄ſideratōz ag ...ta q̄ ...dita debeamus exercere ſa lubra. p̄tū ...dacq; declaratōne ꝑtractat. ¶ Hinc videre ...quio q̄ latā nobis miſtrat loquēdi mate ...riā ...thema nr̄m q̄ p̄mittit p̄ſiderate. Re ...ſtrictā ...tū tradi videt. dū dicit nō ē ſpūs cōſiderate. ſed p̄ſiderate lilia agri quō cre ...ſcūt. Placet aūt vt ...mo nr̄ hoc mō loquē ...di euāgelico coarte de p̄ſideratōe lilioꝝ ...agri quō creſcūt ſi nī vnā p̄uo de ipa cōſi ...deratōe cōſideratōez dicuero ad laudē re ...gis nr̄i. ¶ Eſt ...ista p̄ſideratio Sere ...niſſim⁹ rex Ludouic⁹ plurimū ſibi ꝑ ...cōſideratus fuit. Hoc ita vt ſentire vt dicē certa me rō cōpellit. Pollebat quidem rex nr̄ ceteris virtutib⁹. cū aūt ſint cōnexe velu ...ti ſoroꝝ germane in choreis pulcherrima ...vſio nūmio vnius ...p̄ ipa cōſideratio nō ſo ...lum virtus ē. ſed directrix aut ...q; virtutū q̄ ſublata virtus q̄libet vicii eſt. ſpicua eſt cō ſideratio. ¶ Preterea nōne p̄ſtat ecclia re ...gem nr̄m digne ſancteq; ...cipatū fuiſſe? Reminē vo magis q̄ ipm ...napē decz cō ſideratio. q̄ ſingulario q̄daz ē mr prudētie Dicit ...bi ſententia. ix. pol'. Hoc in omni arte ...liale ē alia duertere. nā a rectoribus ...architectis in omni arte ſi cōſideratōez tol ...lit, q̄d i reliquo ſit vtilitatis neſcit. ¶ Pul ...chram ſubinde ...poſito cōgruā narrano ...nem inſert Macrobius in ſaturnalib⁹ ſub hac quidez ſententia. q̄ vba nō teneo. fuit in theatrico ſpectaculo rome vnus hiſtrio vel minus q̄ p̄ geſtus (vt ſolebant) ſtude ...bat effingere ...repſentare p̄ſonā principis. Exclamauit a ter hiſtrio ipm offiere a p̄ ...ſtate repſentatoria. Appellabat igitur a populo vt ſtultus errorem cōtingere. pa ...ruit. Cōſtitue ſe q̄ſ velut boꝝ meditabū ...dum ...vehemēter cōſideratiuū. ſignano ex hoc nihil magis decere principē q̄ q̄ eſſet cōſideratissimus. Et videre ſi nō eandē ſen ...tentiā in ſacro ihu cōſideramus. Ille rex ſa lomon p̄dicauit dicens P̄uerb. xx. Rex q̄ ſedet in ſolio iudicij. Intelligite. nō i me ...ſa. nō in comeſatōibus ...crabib⁹. neq; di ...ſcurſu ...ga ...ē petulāti. pilli pat ...ē mae ...luz inuitu ſuo. Et q̄d intelīt rex ...alis ...dat intelligi, q̄ acuta agendoꝝ p̄ſideratio ...nem. Et Eſa xxxj. Principes q̄ digna co ...gitabit. i. conſiderabit. ...ipe ſup ducem ſta ...bit. P̄ propter a terre maledictē Ecc. x. ...rex ē puer ...principes mane comedunt. cur ...ira? (miſi q̄ puericia ...mentis comētio) ad iram aduerſant cōſideratōni. Cur ſub inde celebrata a tullio memorabile id dictū ſcipionis. Plusq; minus ſolus q̄ cū ſolus. Certe q̄ principē decet multe ſecreta inter ...dum ſilētia ...ſeceſſus a turbis q̄rere vt ſo ...lus cōſideret totius reipublice ſtatū. ...ſo ...lus abſq; arbitro ponat añ mentis oculos ſeipm ...cura omnes agendoꝝ ſolertius ...fidelius q̄to ſecretius diiudicet. q̄n affir ...mante vno ex eisdē Scipionibus (Et re ...fert valer⁹ li. vij. Hec ſilet ſenec) tū i omi ...bus tū p̄ſtim in principe hec turpis ...non admittēda exclano ē dicere. Nō putaui. Adeo nihil absq; cōſideratōe agendū eſt ...manet ē, quin futura cuncta p̄uideat. Dec obtrudabat incitus ille Scipio africa⁹ mi ...nor qui q̄die nihil ageret die ...ageꝝ quou ...q; otiosus ...ſolus in capitolio ſua re ſedisset. quo facto eſt et oia ei p̄ſpere ...fm eſtimatōez tūc romanoꝝ diuine ſuccederē Sic eneas apud Virgiliū. Sic apō Ther ...rentiū comicus ſenex ſingula p̄uidiſſe ſibi ipſe memorat. Deniq; ſi q̄s reuoluat hi ſtorias actaq; regnoꝝ. puto reconoſceret omnes pene regnoꝝ ſubuerſiones p̄ c'adeo belloꝝ frequētius ex cōſideratōe q̄ aliūde ꝑtiſſe. dū videlicet nō ſatis explorat ho ſtilis machinano dū coꝝ ſtratagemata vel inſidie nō caute circūſpiciunt. dum ruit p̄ ...cepsq; impetu ...acies velut beſtie in la ...queos ...in omne p̄tuo periculū. Hoc nimo ...lumine. hoc vegetius de re militari. hoc ſō ...tonius ſtratagematibus ...alij hiſtoriographoꝝ palā tradiderūt. ...nīa tempeſtate ni ...mio exp̄uz ē. Et ita ducentis ꝑoꝝ ſi forſan hoc a tē debat Dieremias. Dicre. xxj. duz lamentē dicens. Deſolatōe deſolata ē om ...nis terra. Et tanq; ab eo quereret rō. ſub ...iungit. q̄ nemo eſt q̄ recogitet corde. cōſi ...deret de ſubuerſione ipa. Denum ſi curia ...bus ſtenus ſalutaret. ei p̄ cauſa p̄cepius ſue deſolatōis exp̄obrauit ineōſiderationē. q̄ ſic ...quiſſet ...ut inquit Lu. ...

¶ Opinor ꝛ omnes hec ꝛ familia alo reti-
nens cõsiderato ꝓfectissime rex Ludovi
ce regi studioli vt te ꝛ regnũ tuũ ꝑ omnes
cõsideratõis regeres. talles ut nõ alter ar-
gus circumeuntes velut eũ Janus qui gem
bratur verũq; ꝛ sicut animalia illa ꝓphe-
tica qui ocoꝝ erãt plena oculi Ezech. j
Denique tanq; ubi cunq; similibus audiens
oĩm affidua exhortatõe ꝓmanẽt ꝓmun
dum ꝛ humanũ. ¶ Cõsideratur. ¶ Et venã in
hac calamitate nra nõ solum terrena ꝓuide
rent. ponto q; turpi delicta aut rapto-
bus curaꝝ terrenaꝝ occupatõibus mãpa
tum bal erat vnusq; post ꝓmptitatẽ cor-
dis sui. q; post caenã q; circũstricius trahi
tur. nõ ita res oĩs fœda labefactõe cõmue
ret. nõ ita materia luctuosis modis/ oĩe
diuinũ ꝛ humanũ nefas insultũ ꝛ fundẽ
ret. Nõ postremo viri ꝛ sideratiui vel cor-
dati q; vel sibi vel ꝓpter ipi dicẽdi sũt ho-
mines vtiq; rõne nõ ingẽ sperneret aut
irriderent ꝑ fantasticos/ atq; ꝛ ridiculissimis
hoibus-limo iam nõ hoib⁹ sed monstrio ꝛ
portẽto nihil de hoie rem cẽt ꝓter exterio-
rem corpis effigiẽ remanẽb⁹. Ita ẽ nõ men
non neq; mores sniaq; tales nihil de hoie re
manẽt ꝓter exterioꝛ formã corpis. q; pegri-
nio adhuc indumẽto deformata. cui intus
vere beluina ꝛ diabolica sine ola. Quũ alij
porcũ vnãt. alij canẽ. alij leonem aut ali-
quã ex bestijs ab hoc humana cõsideratõne
¶ Sed querelã hanc fortiã linquentes. qz
mã de eis q; ab istis cõsiderandis cẽt seri-
ptis diffusi berñ. vbi capta) videam⁹ si fo-
re beatissimum rex Ludovicus/ q; dã ꝓcia-
lioꝛ mõ sup alios regeꝛ ꝛ ꝓcipes traducẽ
poterat ad sin ꝛsideratõẽ/ nõ vulcam the
matis peculiã ꝓmã sed ipm thema integꝝ
cũ dicni ẽ. Cõsideratur lilia agri ꝛc. ¶ De-
rum ꝓus q; velim ꝓgrediar in diuinũ di-
cere qd ex ꝛsideratõe magna vel ꝓfuso ma
lunda gestuꝝ est. Dicit (sicut accepi) affige
bant sepulcris plurimũ. q; ꝓter mores maioꝝ
nr̃oꝝ publice rẽt ꝛmonẽ istũ. Et quẽadmo
dum de Vulcano cõquerẽt beũs Virgo. ra
tionabiliter me aut potius onerare laudib⁹
ꝓpijs. sed q; nõ laudi vere sunt infamatio-
nes ꝛ honorificẽ ꝛumelie. Constat q; ꝑ
plãtibus vel collegũ istud venerabile vel
me vel verosq; posserũt he sedule. Et re-
ferri q; zelo. Nam si bonus fuit plane in nõ
ẽm clam ꝛ cõsciam. Si malignus ꝛ inuidi
certe nõ ẽm charitatẽ. Ignoscendũ est igit
vel misereꝝdum vel ꝓtemnẽdum vel oꝛãdũ
Hanc veritatẽ qua testor hoc zelo loquor
supplico ꝓ tua sam habeto te me impulsore
aut fautore aut consciõ/ talẽ scedulã nul
lo modo factã fuisse. Hõduꝝ eũ deo mi-
serante sic oĩ spio vt imitari velim tã pub
lice/ multiẽ gl̃iosam illũ Theasonẽ comicũ
ꝓdicantẽ laudes suas rancq; adulatoꝛ ꝛ bẽ
raldus insipiens. ꝛ velut ciculus qui non
nisi se cantat. Et q; q; valde impar sum apo
stolo. e surpo tã humili fiducia vbum suũ
in hac ꝓte. nõ indigemus ĩtio Mẽdaticijs
apud vos. Sed nec ꝓ aplis suis in ill̃is ab
Esopi fabul sumptũ imꝓperiũ. Dẽo ac
carnifice ranarum nõ ꝓuiret magnus nasceꝝ
ridiculus meus Dece et inridẽa. ¶ Hũe
ad rem redeo vbi de ipa ꝛsideratõe lilio
rum agri peculiaria loquẽduꝝ ẽ. Et ꝓmi
tus ꝛsiderãdũ occurrit q; hz hoc ꝓpriũ
scripture diuine insignis vbertas/ vt vba
q; singula mysteria sint quãtũcũq; videãt
humilia. Res insup loquẽ in ea ꝛ docẽt
mores ꝛ vtures. docet charitatẽ tropologi
ce seu moraliẽ. docent spẽ anagogice. Ita ẽ
scripture sacre lingua vna ꝛ multiplex. bre-
uis ꝛ lautissima quẽadmodum ꝛa diuino
Bartholomeo allegat hierarcha Dionꝛ.
velut speculũ ꝛ canũan quo varie reluceat
facies. Et rursus manna in quo sapor oĩs
recõditus inuenit. ¶ Proꝛpterea non par
uũ existimaduꝝ cẽ putauit inditus rex nr̃.
q; mutte nos ipse ad ꝛsiderãduꝝ lilia agri
quo⁹ erexit. ꝓ tam q; sumebat insigne suũ
ex lilijs monte aureoꝝ suoꝝ. instar cui vere
rum lilioꝝ quoꝝ memine pbus in polit. q;
ornatũ sumebãt ex lilijs sm victoriaꝝ. Est
itaq; natura nobis insitũ vt que sunt fami
liaria ꝛ nobis insignia ea cum libentius cũ
frequentius cõsideremus. ꝛ ad hoc in spe-
ctionem facilioꝛ. est animi nostri formatio.
Lilioꝝ igit̃ considerato generabat in rege
nro doctrinã multiplicẽ qua nutricẽ ad fi
dẽ spẽ ꝛ charitatẽ ceteraq; virtutes. ¶ Ad
fidem quidẽ dum invisibilia dei ꝑ ea que

facta sunt in lilijs pulcherrimis intellecta
inspexit ex nũero pondere ꝛ mensura. ex spe
cie mõ ꝛ ordine. Nam si pulchra si occoꝛa.
si speciosa sunt lilia. sicut ꝛ valde pulchra
sunt. q; to pulcriꝛ speciosioꝛ ꝛ mirabilioꝛ
e ille q; ceteꝛa. ¶ Ad spẽ denicpe allurre
ꝓuũ cõsideranti ea ereꝛe ne q; nõ laboꝛãt
neq; nent ꝛ q; diuina prudẽtia sic velit vt
salomon in oñi gl̃ia sua non fuerit operi⁹
sicut vnũ ex istis. Si q; aut argumẽtꝛ xpo ic
ũ agri qõ hodie ẽ ꝛ cras in clibanũ mitti
tur de sic velit/ q; to pluris ẽ hõ modice fi
dei. vt de diuina ꝓuidẽtia nõ diffidat. sed
iactet curã suã ꝛ cogitatũ in dño ꝛ ipe eus
nutriet. ¶ Ad charitatẽ denicq; accensio
est rex noster dum cõsiderãdo ꝓspexit quo
pacto deus vsq; ad oblectatõem varias di-
uexerit hoiem. ꝛ ꝓter eũ etiã lilijũ ne dicaꝝ
tot res mire pulchritudinis decoris ꝛ vtili
tatis formauerit. nec; ꝓter vnum hoiem ista
minus fecit. qz cum multis fecit. ꝓut est de
ducto apud Hugonẽ i suo de arra spõse.
¶ Quid aũt ꝛ memoriã lilioꝝ in suo sacro
regio ꝛ diuino/ rex noster ad motum re
uocare cõsiderãdo volebat. Videbat en
qualiter lilioꝝ fulgurat color aureus in cã
po azurro. velut in ethere purissimo ꝛ sere
nissimo. Et nõne poterat ꝑ ternarium hoc
liliorũ/ cõsiderare. vel tres virtutes ꝓnomina
tas ꝛ fidem spem charitatẽ in ala iustiti edi
ca. aureo fulgore micantes. vel ꝑ tam ardẽ
debat a q; originãl: beatissimã trinitatẽ. in
quo velut intellectuali scuto triangulari ꝑ
circũincessionẽ ꝓprie ꝑdenter positam. vel
tres ale vires speculabãt. cõcupisabilẽ ira-
sabilem rõnalẽ. Aut si iustius est accipere
tres ꝓcos imaginis. memoriã. intelligentiã
ꝛ voluntatẽ. Aut oĩq; appropriatiuo re
gie maiestati tria lilia in scuto tres status
in suo regno cõsiderare sao habuit idẽ rex
noster: statum dico militantiũ. statum cõ
silentiũ. statum laborantiũ. Vt si quidez
status esset in omni policia reperi habeant
vel mediocriter in thesauꝛo/ surpat eũ sibi re
gnum francie colorem ethereũ ob singula
rem religionis cultũ. Colorem ẽo aureuꝝ
triplici illi statui cõmulat excellentia mer-
itorum in vtroq;. Nam vbi q; so viguit vsq;
terraꝝ vel in militibus strenuitas potẽtioꝛ
vel in ꝓsulibus ꝛ clericis sapia ꝓmptioꝛ vel
in laboriosis ꝛ subditis obedientia ꝓmp-
tioꝛ. Ita vt nihil erraverit q; regnũ francie
ceperit in orbe positũ ẽ. velut horũ ꝛ aq;
quẽduꝝ voluptatis amenissimum. ethereo
splẽdore nutrite-feundũ q; lilijs hoc ẽ po
pulis/ aurea dignitate fulgentibus. qnẽ oꝛ-
tum irrigat fons ille purissimus ꝛ fluuius
nuncis argenteus undis. vniuersitas parisiẽ
sis in quanioꝛ facultatũ flumina condimẽ
suo. q; bus irrigat̃ omnis terra. ¶ Agnosci
mus vt opinoꝛ doctissimi ꝛ sapientes q; late
patente cõsideratõe rex ni habuit ex inspe
ratione ꝓpriorũ insigniorũ ꝛ suũ remino-
rabat ex hinc verboꝝ xpi que dicunt Con
sideraẽ. Et potuit q; dem amplius ex cõ
sideratione liliorũ ꝛ eorũ crescendi mõ/ aiad
uertere pius rex nr̃ tria cẽ necessaria ad de-
bitum populi totius augmentũ/ tanq; ad
crementũ viuentiũ liliorũ. Nam si nõ e hõ
lilium. nõ diceret ꝓpha. Justus germina
bit sicut liliũ. ¶ Decem sunt que lilia vt
crescant exigunt.

Ros	Ros supne benedictionis
Humor	Humor ꝛ rene sustẽtatõis
Clausura	Clausura iuste ꝓtectõnis

Absq; rore enim ꝛ ethere libero flocculia suũt
lilia ꝛ decoloꝛa. sic absq; diuina gratia que
est pluuia voluntaria qua segregat deus he-
reditatem suã absq; signo afflatu vel aspe-
ctu ꝓpitio omnis interpretatio cõtabescat. Porro
arescunt lilia si desit humor. bonus in ra-
dice. ꝛ ꝓpter nõ subsistit sed arescit. si sibi de
sit sustẽtatio in corpe. Demũ lilia si in clau
dant sepibus aut muris/ depascunt ꝛ con-
culcant ea oĩa bestie agri. ꝛ populi si nõ in
sua legibus ꝛ obediẽtie muro cõcludant.
ipi celeriter hostibus inuasi depereũt. sive
hostes intelligas spiritales q; sunt mũdus
caro. demonia. sive materiales ꝛ visibiles
q; sunt ipi hoies subditis. nã nullus est alat
alteri magno inimicus. ¶ Hec ꝛsideratis
rex gl̃iosissime ꝛ vtuentiũ liliorũ agricola
egregie Ludovice. Considerasti inq; vt
nosses quo⁹ lilia rõnabilis/ agri tui regni/
crescerẽt oĩ viuebas in carne ꝛ nũc(vt piũ
nobis credere ẽ) tuis intercessibus cõside-
rare nõ cessas dum regnas in ethere. Cõsi-
derasti nẽpe vt eis nõ deesset ros et aspec⁹
celi hõ. nã in eis sancte religionis cultum
ꝛservasti. Cõsideras ti vt nõ deficeret hu-

mor in corpe velut in terra sua radicem duxit eoq; fulsit et. Cōsiderauit posterius ne ad pristinā materiā vel claustra iustitie p[ro]uocaret eum zelator legibus zelo. indignatione p[ro]mouit. Sua vt lucrifaceret pati nō dubitauit. Quoniam deus virtutum conuertere nos et ostende faciem tuam et saluabimur. ¶ Et postea o doctissime et sapientissime pontifex illa latine declarare et explicare regie claritati chronica si vacaret. et pro certo oracula nouissima. nisi quod nescias eil stille in extrema religionis custodie assumptione ephemillimū. Quia vbereti cor[ru]ptore fuit vehemēs. et deus frequētat sumo ceteris sacerdotibus. et barbaros plectens ē. et ad augmētū diuini cultus multa monasteria cōstruxit plurima reparauit. Cetez negari nō pōt eum de corporali sustentatōe subditoz curiosus fuisse. qui ipse etiam pauperibus ouibus regie uisitra et extra regnū suū tanta pietatis affectōne et solicitudine prudebat eos pastoraliter more p[ro]bus humiliter visitās pascens et reficiens. Quid amplius dicā de claustra lilioz suoz p[ro]fā legum precationez? Ipse em legibus bene cōditis circūcantit populū suū. paciens ne frangeret ab eis qualitā intus addidit vt de phibitōe ouilez et punitōe blasphemātiū et forsan plures adhuc nō curasset sibi cōsiderando sua mansuetudine cōtulez legū et statutoz nō tam p[ro]pter q[uo]d aliqū subuertere gentes aut fidē mutare. Exemplū in p[ro]posito Sermo lapidē aut lepos spinaꝝ p[ro]egit et circūdare lilia. Et si ipsos ample[ct]i exire uerint vel spine vel lapides. lacerant lilia. aut ab arce libero hausto p[ro]hibent. Non secus ē de malignitate tradentū humanarū nolentiū ecclesiastica communionē. Ad hoc spectat illud Abac. xv. Irritū fecistis mādatū dei p[ro]pter traditiones vestras ꝛc. ¶ Talibus modis studuit operarius et solertissimus agricola noster ihesus beatus Ludouicus cōsiderare lilia agri. p[ro]pos regni quomō crescerēt cum babebāt rorē superni. humorem terrenū. ipsoꝝ munimentū. primū et benedictōe ecclesiastica. secundū de benedictōe et. tertiū instantiē orationis. ¶ Videlicet ex cōsideratione operis. lilia agri quomodo crescūt. nemo quippe ē qui nō agrū habeat aut hortū cōmittit de q[uo] lapidē admonet nos p[ro]uerb. xxiij. Diligenter attende aspectū tuū. alioqn audi ab eo ibidē quod ei subtrahatur sit. Per agrū viri pigri trāsiui. et ecce totū repleuerant vrticē. operuerūt faciē eius spine. et macera lapidum destructa erat. frustra quereret ē in agro tali lilia crescētia. vbi deest solers cōsideratio et dilatē ignauia ea nō cōsiderās que p[ro]fuissent. Hā p[ro]pter abūdantiā noxij humoris totū repletur vitiē in mordicātis et repentinis luxurie. p[ro]pter effectū nō serenitatis operiūt facē eius spine. Et q[uo] macera lapidū destructa est p indisciplinatā dissolutionē penitet totam latēs et germina vitalia oēs bestie agri. et singularis inobedientie superbe seruo. depascat ea. ¶ Agerista si quē qualis et quis sit. aperiet hō. s. in[ter]nor mis⁹. Abac. iij. Jdē ipse hō ē agricola subagricola sup[er]no cōstituē. de q[uo] mat. xiij. Job. xv. Porro eosdem abūdare lilijs debet ager talis. q[uo] seminibus indeb[et] insigniri. Hōne pulcherrimū lilij castitatem pulchrū sobrietatē pulchē inflicia. pulchē et formosum sapientia. modestia fides. et ita de reliquis seminibus floriferis. quibus ordolet ager ille velut odore agri pleni. cui benedixit dñs Genē. xxv. Sed credite nō puto aut granū pollicē ager. talibus lilijs decorat. Emit certe laboribus q[uo]plurimis et studioso colēdi certatio. sicut in figura scripsit mulieris de Prouer. vl. Cōsiderauit agrū et emit illū. Et q[uo]d nemo repete sic summis sed cū epe curia et etatis incremēto. crescūt alienus ipse virtutū lilia. quēadmodū dilucidatio formosa significat q[uo]d quosdā ponit incipere quosdā p[ro]ficere. alios perfectos. ¶ Considerem[us] vadē lilia quo nature mō crescūt a primo sui germinis ad mediū robur stipe[ris] vsq; ad florē fructusq; maturitatē. Hoc p[ro]sideratēo ppō obediam⁹ et primo nem apebim⁹ auditoribus. Dūr dppe hoc ecce venerādo hoies sub etatis distinctōne triplici sub germinātē adolescētia. subuēre et inuenerit sub matura fructuosaq; senectute. In quib[us] pari tripōnitū lilia sincere sere debere dei nostrem⁹. Alia em vana in formidine et efficacia decet manus semen. alia virile inuenē. alia senex adolescentem. Falloz si nō h[ab]e signanter apl[u]s. Cū esset infans loquebar vt infans. Cū aūt factus sum vir euacuaui ꝛc. i. Chor. xiij. Jdē notauit Ora. poetas in sua etates describēs. hoc mō pisonem suos velut agrestes in q[uo]s tres ordines omia accōmodāt. Inuenit puerū. Hesi. xxv. Puer insolens ē vīl bestia. ad scē et saluatorē sapie. Tres ordines ouiū. tres accipimus ordines studentium simplicium. ¶ Cōsiderādus vero q[uo]d etsi in omni etate necesse sit virtutū lilijs vt crescant ministrare triplex antidotum q[uo] p[ro]dictimus. Rorē. s. humoris et claustra. nobis dominus appropriauerit benignitate nō ociosa obus. sz singula singul[is] disponi curabim⁹. Et stante in termio nūo. ne dissoluta fluctuem⁹ vagatōne. dicem⁹ q[uo]d claustra discipline p[ro]pua necessaria ē in agro adolescentū teneroz q[uo]d ad incipiētes. humor purus et sufficiēs. aer in agro virtutū inuenū q[uo]d ad p[ro]ficientes. Ros supnus et aspergens ille decet maxime in agro maturoz quo ad p[ro]fectos. ¶ Et plane si vellem⁹ mō operosum erat adaptatōes has ad alia deducere p[ro]prium ad statū triplicē p[ro]fatū regni francoz q[uo]d consistere ponit in laboratibus subditis et inclero militib⁹ et in clericis atq; p[ro]latis. Verū hec relig[i]osa cōpiebēdere q[uo]d dicta se offert quis ⁊mo sufficeret? Postposito ergo cetero q[uo]d dicere vel ad laudes gl[or]iosissimi regis nri copiosissime vel ad edificatōez nostrā abūdantissime p[ro]sideratio p[ro]funda nri thematis ingerebat. sub triplici oīone p[ro]ducatur ⁊mo noster. Prima oīo ad incipientes. secūda ad p[ro]ficientes. tertia ad p[er]fectos.

Prima oratio

¶ Ad vos mihi nunc ⁊mo est o generosi adolescētes. etsi generosi non degeneres. si disciplinam non dedicoli ē vulgo. obedite ppō iubenti. Quid iubet ppō? Considerate lilia agri quomō crescūt. Considerate et absq; strepitu vel tumultu. fabulationib⁹ attendite. q[uo]m ita in nouello agro mētis te fore crescere p[ro]mula virtuosoz liliorz germina cōuenit. Sūt equidē insita vobis a natura agente infallibili germina quedā virtutuz quasi sem rōneos semales q[uo]s in illius appellat semina virtutū. q[uo]d si nos inde crescere et valescere sinerem⁹. illa nos ad beatā vitam deducerēt. Et de hoc nō fuit p[ro]b. ij. etb. Nec semina pollige suffocare viciosis germinibus aut aliūde dispdere. Et q[uo]d mentē dū vobis sit. num ab algido gelu torpēte desidie. nū ab vredine. nū ab inuidia. ab ambitione. ⁊ ab aliis pestibus improbis. aduersantibus seremēto spūalis lilioz. Fabilo minus in p[ro]mio studēdus est ad claustras cōgruā p[er] matū disciplinē. q[uo]d si apposita vt demolita plane de lilijs actū est. p[er]ierunt et perunt. Quisobrē appēdite disciplinā cuz illo q[uo]d dicebat deo. Et disciplina ipa me docebit. ¶ Sed q[uo]d loquar adolescētibus? forsan obsurdescūt. aut nō satis cōsiderate suscipiūt q[uo]d dicunt. Vera est. Vna quotidā garrulitas hoc indicat. Plurimi enim sic dicti sunt cōsiderare. ob cuiusdam ignorantiae caliginē. vel ob turbam passionū. ⁊ desideriorz inanium. q[uo]d cogitatōes suas et cōsiderationes traducit aliorsum. aut q[uo] indisciplinatōez quā alibi exercēt. huc affert. ¶ Propterea ideirco cōsiderate vos p[re]ceptores ⁊ magistri venerabiles. ad vos me cōuerto. vos qui talib⁹ negōdis pelle delegistis. ⁊ p[ro]fecto durā in hoc pueris (vt apud Theren. ponitur) ministrādi suscepistis. Coerceat eos discipline vīe clausura. infra quā enim motes cōponite ⁊ formate ad normā xp[ian]e religionis. Hā q[uo]d magnum et pium illi est apud xp[ian]os cuncos adolescētes nō xp[ian]a sapere. nescire p[ro]pria dei? Et quid agendū sit. q[uo]d omittendū. quid credendū. quid sperandū. ⁊ quid timendū. penitus ignorare? Subuersio eis vel loqui vel legere q[uo]d nō p[ro]sint moribus aut plus eis ob sint q[uo]d p[ro]sint ingenio. Pudet q[uo]d aliqui vsq; in hodiernū diem ma deoz puerī instituē p[ro]mus in lege sua p[ro]ut iussit videl[icet] dño Deut. iij. ¶ Contigit ecce pī adolescentes pīs voto ve toto frācie regno. ad floriētissimū parisien. vniuersitatis ortus. eruditi hēt illic ī suis p[ro]mulis ⁊ grāmaticalib⁹ q[uo]d nup ī nūi talibus sibi. aduenire p[ro]sueuerāt. q[uo]d cur fiat ⁊ an faustū sit p[ro]fugiūmō suscepti discutere Sanct⁹ q[uo]d in motiuo aliāt. spōs ad cor cō fluit. Hoc vnū dicere habeo q[uo]d eo amplior dāda est opa in hac celeberrima vniuersitate. nec cessato vel negligento discipline muro circa adolescētū custodiaz. erūpāt ex agro eoz nō lilia candida ⁊ odorifera virtutum. sed inscitie loliū ⁊ sterilis auene. vt virgil⁹ loquatur. sētes q[uo]d ⁊ silices ⁊ noxia q[uo]d

plemis vicijs in genere nō solū vitiū. sed pactū ecclie. vt pinde fiat age q̄dm vi-
du. Dum. pientū abominandū. Dua-
ruj. ¶ Ille mortuo ego Cuthino t ſe abo-
minabile pctauerit t mortuo corpe ſpi-
dum adoleſcentj. t erepti iuuenes eoꝝ ceſſa-
da ſibi gone nemine cōſolerēt. nemie p
phetes nemo eruit lue. venā nemie impe
linet. t nullo mō eoꝝ q̄ coīa ceperant ad
mouere. Ille ben malep autus tuo ifto ſi
ne abominatōne nō abominanf cū ppha di-
cunt. Inquitē odio habui t abominatus
ſum. Et q̄d eſt maiꝰ abominatio fuit.
Illā cui p̄ oculis habeo eā amare ved ej-
o. Ad hoc ēo rōnabiliꝰ eſt vt ſrīqūtes eo
dantur t mittat t vix retrahat enē virtus
illud terminū t obſcenū t nature adectio
nis. nisi aut̄a pudoꝛ ſeptuꝫ pcat colubet
ne tanto obſcenior mens ſuos ſeruos.
Quid igē mirandū ſi multa ſubcant
uarietas reato venena hoc peſtifero t ſine
medicabiliter pcant. ¶ Hec ſalutē reſta-
bat ſi medicj vēl ſenſus dolor cogitatō p̄na
ſunt in malū ab adoleſcētia. ſicut ētū ſeptu
ne vos t expientia nimis ſtimat. Do in
q̄ reliquū erat. vt abominatōnes cōtracta
abominarenf. q̄ abominatio. hoc ē cōſide-
rādo enormitū famarē vrecuerit rē ager
plenus abominatōibus. Peccare ſiquidem
ſimpl eſt humanū peccare diabolicū ple-
nerare. ¶ Quocirca pp̄ter diſcipline ne-
ceſſitate incūbit p cuſtodia ageꝝ notatio
num q̄s adoleſcētes dicim⁹. t interra dū te
nera ſunt etate. t q̄ ideo in tenero aſſuefie
mus tū eſt multe Virgil. Sit ſup eos mace-
ria diſcipline t dēt optata forma viuendi
q̄ ſecundū reddat ſanctitudo. Si q̄ſo ſt
magiſtꝝ hec ita cōſideret nec obſeruent ex
ſuo diſcipulo. ſeu ſtudio negligent fiat
hoc. ſeu ſtupra puerū. ſeu nimis ſe cupido
ne ſeruāt t ſibi migrēt. ſeu ſuo ſpecto
male nutrit exēplo. q̄d de illis p̄nūciaꝫ
ſit videtis. Tot eīs ageꝝ ſpūalis non in-
ſtructores ſ; deſtructores dicēdi ſunt q̄s ſal
uare debuerāt t pdūt. Quinetiā ſepe hē vt
vnꝰ adoleſcēs diſſolutus nō corrupta vīa
pſtis. et oportuerit expelli. trahat ad ſe ſal
ſitātes puras. in ſuā ſeruitutē t degenerē
mos ſacer ſtipitis genuini. adeo vt non
ſit rōnabiliꝰ apparens q̄ille vitet. Quoꝝ

ſimus an expedito ſit adoleſcentes ſibi ha
bia ſua pon̄ ſingillatim in domib⁹ eoꝝ.
¶ Et q̄n Quoniā tanta rerū dubitatio inſti-
dit q̄ fuit adoleſcētis ſcīarū iſtrumenta ſcr
placet ea pauca de inſtitutōib⁹ ſuis exerpe
que officio ſcriptoris aſcribat. Primo itaq̄
ſumat ſñs ola. parēs ergo diſcipulos ſuos
admū. ac ſuccedē ſi in eoꝝ locuꝫ a q̄b⁹ libi
beri tradunt exulmet. ſacrificat hāc ſcr-
ptores diſcipulos ſuos alloq̄ q̄dē vbis re
ligioſa materiaq̄ pietate plenuſſimis. qui-
bus hortabat egregiū adoleſcentē Ludo-
uicū ſua mī. Plus vellem chariſſime fili/te
monē incurrē rpō q̄ p aliq̄s patrū mot
talē rē tuā offendē creatorē. ¶ Deo placē
ptot nec habeat vitia nec ferat. Deus vbiq̄
ab ore pagani. Cauſaꝫ reddit ſatyne q̄ cō-
tēporanē quintiliano fuit. t de eo ſepe ſit
q̄ velocius t acuus corrūpunt nos exēpla
domeſtica magno cū animoꝰ ſubeuntes
exoribus. Jō ſubūgit q̄ maria debet pue
ro reuerēria. vt. Cui nil obſcenū nil impudi-
cum nihil exēpli ſcādaliſatio inno nos ocu
los t manē corrūpat. Nā angeli eoꝝ ſp
vident facē patrē q̄ eſt in celis. Et q̄ ſcan-
dalizauerit vnū ex puſillis iſtis expedit ei
nē. Et plus nocet exēplū vnum malicie q̄
decem bonitatis. placeāt. nā puer cerno ē
in vicijs flecti. t abſq̄ doctore etiam mala
diſcunt. ¶ Tertio peccatoꝛis nō auſteritas
triſtis ſit. nec diſſoluta comitas. ne inde odi
um hinc ſtipendia oriaf. Ubi nocēdū mi
nus obeſſe charitatē nimia q̄ auſteritas
apud adoleſcētes bone indolis citius do-
meſticane blādicijs ducit ad inſtar anuum
q̄s genere ſuo appellāt q̄ minus tracti. trīſ-
mō careāt blanditie omnī penit⁹ impudici
tia mētis t corpis. Hinc ꝛcludit ipe q̄ntil-
lian⁹ nō debē pueros cedi vberib⁹. Rōnes
omitto. ¶ Quarto plurim⁹ ei q̄s honesto ac
bono ſit ſmo Lōga illos q̄ ignominioſas
ptes corpis. tractādo. nō ſoluꝫ aptā
impudicā notare audēt. ſed impudēcioꝝ
animoſitate hoc et rōnis plona licere fieri
defendāt. nō ꝑſiderāteꝰ q̄ hec dicēdo cor-
ruāt in errorē begardoꝝ turdupinoꝝ: q̄
de nulla re naturaliꝰ ata erubeſcēdū cēſe
rabāt. quēadmodū t cānici phi. moꝛ canū
dicebāt ee veniēdaꝫ palā in nuditate t ex
cepto matꝝ pudendoꝝ. quos incalpat

Tull. in de offi. tractāt de pulchro t deco
re. Et ſunt. ꝓpia. Turpiane vitia. pau
latim eīs pudoꝛ erūpit ꝓbra dedisnt. Et
ſpūs. Corrūpunt bonos mores colloq̄a
prava. ¶ Quinto maxime tractādus ſit. ſi
in eoꝝ que emēdanda erant diſſimulatoꝛ.
Ad hoc ſunt exēpla platonis t plutharchi
t multoꝝ. ¶ Dcrto ſit ſimplex in doce
do. Ad hoc trahi pōt illud legis anticj. Z
Bō ſeres agꝛ vtuerſo ſemie plantā q̄pe
obeſt varietas modoꝝ in docēdo. vt eō
ſequēn materia mgſtoꝝ nūc iſtoꝝ nūc illo
rum. ¶ Septio ſit parcꝰ labor[. ¶ Oc
tauo interrogatōibus libēter rūdeat. ¶ No
no nō interrogātes peſſ. ect vltro. ¶ Deci
mo laudādo diſcipulos doctoribus. nec
malignus nec effuſus ſit. q̄ eoꝝ altera tedi
um laboris. altera frequētate pant. ¶ Un
decimo in emēdādo q̄ corrigēda erūt ū ſit
acerbus. mucp̄ pmulcendo. Nāq̄ qui
dem multos a ꝓpoſito ſtudēdi fugat q̄ q̄
dam ſic obiurgāt q̄ſi qui oderunt. ¶ Duo
decimo. exēplū aliq̄s imo multa q̄ndie di
cat. q̄ ſecū audita referāt. Iuuat enī ſane et
ploꝛ ad imitādū et lectōe ſuppeditet. tamē
vna illa vt ſic vox alte plen⁹ peipiat q̄pte
ceptoꝛis q̄ diſcipuli ſi vere mō ſint inſtitu
ti tamāt verenf. Vix aūt dici pōt q̄ro li
bentius imitemur eos quib⁹ famem⁹. Vel
lem ſup ois hoc obſeruari ꝓceptū apud ꝓce
ptoꝛes nīs tpis in vico ſtraminū q̄ſi do
mibus. vt p fruſta fabulis ſolitis peri et
dici/ſalmentaria q̄dā t iocūda narrarenf. q̄
eſſet Otrano. oīne tulit punctū qui miſcuit
vtile dulci. Quēadmodum de mgſtro Reg
naldo gobart/aſſeruit mihi digna fide re
lato. cū vix ant nūq̄ legiſſet t audiſſet le
ctionē apud ſuos diſcipulos/q̄n aliq̄s ſimi
ſceret ſalutis vbū t vehemēter inculcaret.
adeo vt magna pe ſcholarium ſuoꝝ in ma
gnos trāſgreſſoꝛes vitoꝝ euaſerit. ¶ Terti
decimo ſe ꝓceptoꝛes intēte ac modeſte au
ſtori veline. Si hoc i ſcholī fuerit/alia ēt
ſcholarū atrēdo t modeſtia in audiēdo v
bi dei. q̄d vtiq̄ audiēdū ēſt cū ſūma reue
rentia t diſciplina. t nō minus q̄ pfūre ſa
cro ſancto xpi corpis myſterio. Ita enī di
cebat ant̄ho. reuerēte Deū. nūq̄ nos verecū
diores ei debere/q̄ cū deo lochmur. ſic t ū
audiamus. ¶ Lectoꝛ diſcipulos decent ita

P imo ꝓceptoꝛes ſuos nō min⁹ q̄ ipſa ſtu
dia amēt. Scio eos pentes eſſ nō quidem
corpe ſ; mēte q̄ credāt. Ad hoc pertra
ꝓfert ad ſtudiū nā t libēter audiāt t dicta
credāt. t eē ſibi ꝓpēſe. ¶ Ita ſunt q̄ ſi
erga adoleſcētū cuſtodiā t diſciplinā obſe
uent eat agꝛ ipoꝛ germina ſua cūcta
ſeruāt. donec creſcēdo in robur manus erū
pant. Et ita factum eſt in hac pte q̄ inbat
xpō. Conſideraſte lilia agꝛi. Quō creſcūt.
¶ Optarat iuuta ꝓpoſiti ordinē poſt in-
ceptatū ſ; monitoꝝ. ꝛtinē alterā ſubeant
ad ipoſ ꝓfectoꝛ ſ; q̄s aliquādiu tardiuſ-
cule tenuiꝰ t breuiuſcule amica ē nīre ado-
leſcentibus fiat abbreuiatio t monitis nīris cō
ſumatio in terra ꝛtinē q̄ eſt ad perfectos.
¶ Scio ꝛtinē habeat q̄ pnūciat a nob Y
ſunt. Cōſideraſte lilia agri quō creſcūt o
vim inuenite viridia ſolidati viri quib⁹ re
era ſa adoleſcētia ſtudiū et docet Otrano q̄
tere opes t amicitias inſuper honoꝛes. Ois
equidē vob circūſpiciēda ſunt. ois diligē-
ti ſedulitate p lilioꝝ hoc ē virtutū ſorti us
cremēto pagēda. Nō vlanna tū breues an
ra manet. humoꝛe ſufficiente t ſalubꝛi hau
rit. nam humoꝛ ſi deſit ariditate emicat. ſi
ſuperfluit eruat t lāginda diſſoluat mali
ce. ſi corrupt⁹ eſt infice. Humoꝛ iſte pri⁹
diſſimulus eſt ee ſanctitatis qua cingit cohā
bitatio in corpe tale q̄ dat radicano terre
ſtris in eo. ita vt neceſſe ſit bīe panē ad co
medendū t veſtimēta quibus operiamur.
¶ Sed o deus q̄ multā eoꝝ turbam aſpici
mus/a q̄bus humoꝛ ille rpalis ſubſidij nō
ad temperiē hauriē aut denegari q̄rit. nec
q̄ dicūt cū ſalomone. Diuicias t paupta-
tes ne dederis mihi. ſed tantū victui meo
mihi ne neceſſaria. Petūt pomum ne dicā ra
pillē ad etherānā auidā t incōſideratā q̄
nō tam irriget lilia ad robur ſtipitis q̄ ob
ruat curis varijs t inutilib⁹ deſiderijs mk
tis q̄ teſte aplo merḡūt ad interitū. Ita fit
maledictus ager eoꝝ germinās p lilioꝝ ſpi
nas et tribulos. Gen. iij. Et quaſi ager
adeldemach. id eſt ager ſanguis t peccati
Matth. xxvij. Et ager qui poſſidet ō mer
cede iniquitat[. Actuū. j. Et q̄ ſunt de ſpi
ne. q̄ leo tribulis Humiꝝ cogitatōes impio
be. ſuſpitōes inquiete. nimoꝛes animi ſubdo
le frandes. quib⁹ miſer animꝰ puncgit. ſuſ-

dicit. eleuauit. Hec igit spes lilia virtutum z pulchroz studioz posse ere scere in agro qđ humane tali cupiditate z pace immundicij. Quid lilia z si crescere cepit integra q̄ inter tot spinaru curas z manticed lacera z inualida z emor tua. nā quid ita pallescere facit. quid spū rebur omne vitale stipite euacuat. q̄ bumor infecus z anarde? Deus z temperies cum aurea mediocritate z sufficientia red dit viuere. nil reddit securū. generosius z ere etum. eū q̄ ad legitimū robozis incremen tum pducat. cui⁹ exemplū est regio nostri serenissima ac frugalitate pdicta sozoris do arq; constantia. ¶ Audita ī decursu appetitus z vozaci diuitiaz se bestialioz apd ecclesiasticos nīl ipso multa de psequēti ne glecta exhibit ac pclaroz studioz p incre dibile ambus ac sacerdotio. Plura denīq; a pesti ferie admonitionibus desolatibus agrū publicū ecclie ad pestē hāc expediendam nō dico seiandā sed irritandā. oc ursabāc in dignāda seu melius miserāda psideranda bus. que sacis pterea vt statim in terra ozatione fiat pclamatio vbi nostri. ¶ Sed ecce terra oīa. ¶ Cōsiderate lilia agri quomō crescūt. voc qui veneranda iam etate z cani cie maturescitis. Considerate z miremini aspicite q̄ nō sp humotenus herent lilia. nō solū germine z tenera sunt. erūpūt potius z crescūt in virtute robur stipite. speciosa z vario flozis ordine decorata. Postremo in flozes pulcherrimos z suaues/ incredibili signatos arte/ semet aperiūt. qui flozes libe so quodā z patrio velut aspectu ad fontē luminis erecti solē ingiter se conuertunt. ¶ Hec pabola ē humane etatis. sic tandē agnidā est ozbos z huc puericiaz q̄ etate tam grādeta flozescūt. nō sp mozt puerozū lacēdaz est in numero terrenoz aut pusillo affectū. vel in solo germine ēterū. neq; sollar inuentū soli actioni insudare z merite in solo stipite fulcire. Sed pur sideratōz que pprie est de celestibus z siderijs ad sit perna pcēdat animus florescat formet at q; olauck necesse ē z vocamus cū apso. Hīa sanctissimo in celiaē. Nōne meministi ver pbentz vnus mia lectoz puero omnū vnoz Nōne Deus ecclesiarū sanem vnde? quicqd gl̄e exuta z pfectoz liberā ¶ Pum celestium z agit animus. est in eius z pue elementū puerile infimū iacens z pusillū z q̄tū dilatat radix lilij a flore tāt̄ dēt am plius differt cognitio q̄ pmuniter habet̄ litteratoria erudite ab illa q̄ in cōsidera tionis elevatōe z templatiua fruit. Cū p ma cognitio spūt humi materialiū fantas matum z desideriozū carnaliū z pursantiū nubeculis quodāmodo fuscata. Itaq; ne surſum euoler/ talibus fantasmatiz z desi derioz catenul⁹ arcūligata tenet in pozio ne inferioris rōnis q̄ est animalitas. Alte ra vo cognitio surſum emergit ab hac cō fusione materialiū imaginum. sic q; rema net liber rōnis superioris inmixto pristo et serenus z totus intellectualis ad res spūa les dās cū summa facilitate circūq; q̄q; dif fusus. ¶ Ita fit vt res eadē longe aliter sen tiatur p eruditōes lītaz aut experientiā cōmu nem. z aliter p templatōez q̄ facit holem trāsire in affectū cordis z gustare de re q̄li bet certa saporē sibi ppriū. z dat pure co gnitioni q̄ anima est suum saporē sic inde re salzat sapientia id est sapida scientia. Pri ma cognitio in intellectu est. secūa in affectu. Prima in quadā luce. secūa in luce z feruo re. secūa plus inuitat quēadmodū dulcedo mellis plus afficit dum gustādo sentitur z masticat q̄ dum tantūmodo ratonatine z visiue conspicit. Ita nō oportet contem plātes plura scire q̄ alios. sed pluribus mo dis z aliis. ¶ Ob hoc gl̄iosus rex Ludouicus 7
euoluit alter Dauid cū inter tot turbas inter tot popu los z abstrusa litterarū multa li bera hāc cōsideratōe z templatōne polle bat. crubescat ociosa z litterata senectus si tali careat. ecli nō vltra sapiat q̄ parnulus Imirandus est certe patriarcha Isaac q̄ egressus est ad meditādū in agro inclinā te iam die. z vide quid secutū est. Siquidem rebecca illa pudens z decora q̄ sapiē tio psonam gerit eidem obuia fuit Eeli ezer. Inclinata est quippe dicto vite i ipso gradationibus. Preparata erat ecclesia hoc vespe ad meditandum in agro illo celesti vbi sapientia obuia erit. vbi thesaurus in margarita pfulgida felicitatis eterne recō ditur. inuenturq; Mar. xij. In hoc agro impetrat ara irriguus infernus z irriguum supinū Judi. j. In hoc agro apparet ab

solus etoti manue sedebit et quiescent et lenāri se sugse. Judi. xij. ¶ De qua consi deratōe loquit̄ inuitatorio ad cū Deū. in orne. Si cōsideremus fratres charissimi que z quales sunt q̄ nobis promittit in ce lestes animo oia que habemus in terris Terrena nāq; fuga supne felicitati compa ratio est vocanda potius q̄ vita. Jpē el quoridianus defectus corrupcio quid ali ud est q̄ quedā plenitas mozis? Que sūt lingua dicere. quis intellectus capere suffi cit/ supne illius ciuitatis quanta sunt gau dia angelozū chozis interesse. cum beatissi mis spiritibus gl̄ie cōdiscipulis assistere. pie sentem deū cernere. in arcūscripti lumen videre. nullo mozis metu affici. incozrup tionis ppetue munere letari? Sz ad hec audita/ timarde scit animus Jāq; illic cupit assistere vbi se sperat sine fine gaudē. Sed ad magna prima pueniri nō pōt. nisi p ma gnos labozes Docille. Ecce sic est. Hemo pōt nō dici ad felicitatē. sed nec ad hāc fe licitatis cōsideratōes sublimē a sedere. nisi cum sozi cōmunis spūs. Verbū est omi ni dionysij. Plus preterea cum ocio imagino libro a curis terrenis z desideriis omnibus carnaliū. Pi dernū assit cōstans pleuerā tia cui soli aperit̄ sola coronat̄. Hec tria ponit bern. sup Cāt. ¶ Sz deu z ve, mk? ti ides eduncturi, ppter quietem hereditā rie in agro hoc cōtemplatōis; quia vocere nolūt Ruth. iuxta mysticā historiā Ruth uij. scripcam. ¶ Ruth interpret̄ quasi de spiciens seu defectio. animus do humanus heres agri huius sua erratione z regenera tione nisi Ruth vocat hoc est nisi vocitat a scipo/ tagit talē celestis cōtemplationis iure libero possidēdus nō attingit. Hōr debit me hō z vincet inqt dño. Et intellige vita sensualis z animalis/ sed diuisionē fieri inter spūs z aiāz necesse ē p verbū dei vi uat z efficax. Que diuisio loge plus habet ī mirabilis q̄ ale z corpis separatio. quēad modū testat̄ autoris. de spū z anima. z ve nerabilis richardus. ¶ Sed qđ conamur quid multa garrīdo balbutimus q̄si vicz rem tamē/ ecce vox angelica clandere valeamus. Hac itaq; neqūken. Dempsit multa plurimi virozū diuinoz z clarioz sup hac re. z diuinus Diony. Aug⁹. Ore

go. z recētiores Bern. Hugo. Richard⁹. z post eos Bonauen. z alij qui in hac cō currunt sola/ nō posse hanc cognitōis cō sideratōis qua loquimur interpo aperire. quo niam est manna absc̄ditum. z calculus in quo est nomen scriptum q̄ nemo nouit nisi qui accipit. z forte in quo nō cōmunicat alienus. ¶ Oremus ergo z ad vnū obe dientes vocis q̄ deremus lilia agri quomō crescant. qđ hoc sufficiat tantum nō desit imitatio z applicatio ad opus. Nōne lilia rum semē puo mozificat̄ in terra q̄ stipes assurgat. z q̄ flozes emicāt? Nō aliter car nalitatē z animalitatē cum suis appetitib⁹ z desideriozū passionibus corrupissimoz emozi necesse ē si cupimus tandē paterni bus floribus/ pulchriaz castarū q; affectio nū/ libero z specu supnis inbiare fulgoribus. ¶ Et qđ ad hec idoneū? Plenus ille q̄ in valle lachrymaz tot in terre qualida peccatoz suoz positus/ monet sibi. post modū germinat z disponit ascensiones i cor de suo de germine ad stipitē. z de stipite ad florem. hoc ē de virtute in virtutem/ de impfe cto ad pfectum donec agno mēcalio sinus flozē/ z undiata desup apice sinderisio. vi deatur deus deoz in syon. in plenū p̄fas figuratē dulcedinis. z in futuro p̄gloriaz cōplete felicitatis. qđ nobis ꝛc.

Fmac.

Sequitur carmē op/ tanum vt lilia crescant eiusdem.

Lilij flozes nutrantis amori
ffrancie sacro/ sapheri coloris
Enterni oīs cor habdēo pīū/ dic
Lilia crescant
Lilij flozes/ solito magis sunt
Inter vrticas tribulosq; spinis
Obsin densio/ miserand⁹ christo.
Lilia crescant.
Lilij flozes varium subora
Hunc sunt primo z fuerunt
Stipitem solus tenet hic in ipso
Lilia crescant.
Lilij flozes sectus o pudendum
Unguibus carnis laceranseo truc
Jhesu vono phibebat esum
Lilia crescant.
Quisquis ex francie sidei phate

Dolle fabiani domino volentē
Quos pauli rubeo sacro
Tella crucent.
Lily flores cornelius olim
Franc ferrar domus dedit
Lauo sbarra fabulig nigris
Tilia crucant.
Quisque magna cum fiducia ppbenam
Claudius dicta meritum gre
Oddispens alla nubilo decumi
Tilia crucant.
Jane qui francorgia t coronam
Lodo dessio reservre chalkum
L libens eorum libi da iubebat
Tilia crucant.
Lily flores decorosse ample
Bernigi nexum Ludouice sancti
Jugiter vestro premus fauente
Tilia crucant.

Amen

Incipit sermo ciusdem de oratione. habitus in palatio Constantiensi.

Piscero vos tanq̄ aduenas t peregrinos abstinere vos a. ¶ Estimate pie et verbum hoc obsecrationis salubrius humilius t pius nihil esse verbum. parum eū haberet ex me ponderis t autoritatis. Accipite ponas tanq̄ ab ecclesiæ principe Petro sicuti ecclesiæ mēdatū originaliter. i. pie. ac. t reiteratur in epistola eiusdem dicit. Obsecro. ¶ Imitemur sicut dicit cospostolus Petrus paulus. q̄dm sumus in hoc mūdo. peregrinamur a dño dicente ex sententia quilibz cum ppbis. Israela ego sum in terra peregrinus t aduena. causa rationē reddit ibidem epistola Debet. xi. Quoniaz non habemus hic manentē ciuitatem. sed futurā inquirimus. Hierusalē illam ciuitatē que edificatur vt ciuitas. Et o q̄ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. ps. quia noe deduxit in ciuitatem hac manerā. Quā felix illa ciuitas q̄ a longe olim ppicientes moyses t ieremias tā mysterios quodā inuoluere. primo genita filio imposuerūt nola grecam t germanicam que interpretatur sonāt idem qd aduena vel peregrino. ¶ Sinc igit nobis aduenis t peregrinis quotidie obsecro. voce pectoris affectu. qua a longe salutamus suspirantes. cuncta in terris alia sane negligere. inter filios fabaldi. qui assidue mola sua vrgent rotant. Corpus enī qd corrupt aggravat alas. dantes vmbras t curat circa. sit Virgilius. sit vinctū in mēdicitate t ferro dicite ppbe. Duc ē illa pfal. conquestio Deus misericordiā. Proiudicij sentia t miserator dñs. restaurator noster deus ns. via. veritas t vita. qui rōne posset mens nra volatu libero celeri nūcium ad ipm patrem nrm qui in celo est destinare. ¶ Mira prius quid dicā. vel dei beneficia. vel hois dignitas vel eloquia poetica. vel hois dignitas vel eloquia poetica dicā. hoc qlibet. Ita est. Credite. Pūa hec est oīo. que duabus alis subnixa est fide. spe. que alata est charitate. t que ornata est tanq̄ plumis variis virtutibz multiplicitate. Un quid ē oīo nisi alloquio vel elevatiō mētis in deū p pia t humilē affectū. quo fit vt dū oramus nos familiari quadā pietate deo colloquim. ¶ Potest illud ibi cum de Boe. carmen sonoz ad id traducit qd asserimus. Sūt etiā pene volucres mihi. Que celsa pscendāt poli. quas sibi cum velox mens induit. terras pervia despicat. sensim imbēl supat globū. nubesq̄ post tergum videt. quiq̄ agili motu calet ether. trāscēdit ignis vice. donec i astri gerā sit gat domo. ¶ Bene habz igit. sicut nobis scū magnifice dei. dū nobis aduenis t peregrinis in loco hoc pio t valle solamina dedit talentū dū qui necessitates nras afferret deo t opem desiderata impetrant t referret. ¶ Obsecro igit vos viri pii t fratres. obsecro vos voce Petri nūc tanq̄ aduenas t peregrinos. Assumat abs eo quoq̄ nostr̄ sed alius ille nūcius oīo omni quidē tpe. nam opter sp orare t nō deficere. precipue tū in hac hora t die dū ad hoc ipm factus ē conuentus ille sacratissimus. hec devotissima pcessio. hec sacrosancte synodi peculiaris quedā collectio. tum p nostra subita incōmodis subleuādis. tū spes hīt vt dirigat deus legatos hac ipsa hora ad dñm nr̄m destinatos. vt venientes redeāt cum exultatiōe portātes responsionis optate manipulos. fiat insup oīo omnis vt de voce sue voce virtus. det nobis nūz gratiam vt verbum dei nr̄e multa impletatis meū. q̄ p̄ ius

ficium qui a longe salutamus suspirantes. cuncta in terris alia sane negligere. inter filios fabaldi. qui assidue mola sua vrgent rotant. Corpus enī qd corrupt aggravat alas. dantes vmbras t curat circa. sit Virgilius. sit vinctū in mēdicitate t ferro dicite ppbe. Duc ē illa pfal. conquestio Deus misericordiā. Proiudicij sentia t miserator dñs. restaurator noster deus ns. via. veritas t vita. qui rōne posset mens nra volatu libero celeri nūcium ad ipm patrem nrm qui in celo est destinare. ¶ Mira prius quid dicā. vel dei beneficia. vel hois dignitas vel eloquia poetica. vel hois dignitas vel eloquia poetica dicā. hoc qlibet. Ita est. Credite. Pūa hec est oīo. que duabus alis subnixa est fide. spe. que alata est charitate. t que ornata est tanq̄ plumis variis virtutibz multiplicitate. Un quid ē oīo nisi alloquio vel elevatiō mētis in deū p pia t humilē affectū. quo fit vt dū oramus nos familiari quadā pietate deo colloquim. ¶ Potest illud ibi cum de Boe. carmen sonoz ad id traducit qd asserimus. Sūt etiā pene volucres mihi. Que celsa pscendāt poli. quas sibi cum velox mens induit. terras pervia despicat. sensim imbēl supat globū. nubesq̄ post tergum videt. quiq̄ agili motu calet ether. trāscēdit ignis vice. donec i astri gerā sit gat domo. ¶ Bene habz igit. sicut nobis scū magnifice dei. dū nobis aduenis t peregrinis in loco hoc pio t valle solamina dedit talentū dū qui necessitates nras afferret deo t opem desiderata impetrant t referret. ¶ Obsecro igit vos viri pii t fratres. obsecro vos voce Petri nūc tanq̄ aduenas t peregrinos. Assumat abs eo quoq̄ nostr̄ sed alius ille nūcius oīo omni quidē tpe. nam opter sp orare t nō deficere. precipue tū in hac hora t die dū ad hoc ipm factus ē conuentus ille sacratissimus. hec devotissima pcessio. hec sacrosancte synodi peculiaris quedā collectio. tum p nostra subita incōmodis subleuādis. tū spes hīt vt dirigat deus legatos hac ipsa hora ad dñm nr̄m destinatos. vt venientes redeāt cum exultatiōe portātes responsionis optate manipulos. fiat insup oīo omnis vt de voce sue voce virtus. det nobis nūz gratiam vt verbum dei nr̄e multa impletatis meū. q̄ p̄ ius

honore vite. Quo scholastici hac ē nō credidit aliud aperte. Hec ergo cum multi q̄ vite mō docte possint mihi de re salubrimis ad premiū rati. licet sero valde nimis imperiū locutore. Et cum perat ens reverēdissimus pr t dñor. Emerite. gloriosi bonarie sedis. sed rumoris vocē abhalit. Longior pare filius sequi nō potuit hac ē vt apud Virgiliū i. ē. Emerite ordine laudo t bene. qui nihil i L qō tpe ordine longū. pōderis t ppietate q̄ debet hēr vtilitate hic nr̄ peregrinatio oīo deuota vel obsecratio. Coercetur fmo nolle infra terminos t vbi spontaneae replē diuer currēte. ne p diuersa rapta dissipat. Summa ē ea lex oīonis ppietatem vsta tendē. Hiderationes sentimentaq̄ et radē replā. Vtamur inter familiari gressa t palpabili fallendie pegrini magis ecclesiastico doctrinali t ēpediano. q̄ accurata fmone loquitur. Debet enī sana venustas ipe fmo diuinus. nūq̄ vbi vilibus vbi puniculis operit. quēadmodū veritatem. dū de terra orta est. nō auro vel lenocinio sed pānis ago mater inuolvit. ¶ Dic igit oīo vel obsecratio q̄ nos molet libenas celuz primū agilis t expedita. abstinere de hinc bonis associata. Cōcessiōes vestrā Rursus pacis t benigna. vt in eo q̄ devotia. Sit libera nec leuiter obligata libertati esse. Sit amicabilis t modesta. ostes honestate. Sit denig humilis t subdita. subditi esse.

Dicamus igitur pse

quētes q̄ oīo sit agilis t expedita tāq̄ cursor leuis explicēs vias suas. t sicut ygula fumi. quēadmodū poterit labat qui dicebat dirigat ad te oīo mea sicut incēsum in cōspectu tuo. Hoc nūt fiet si obsecrantes Petro obediuerim⁹ abstinētes nos a carnalibus desideriis que militāt aduersus aiam. Malis prius omnib⁹ multis pestilis t cruentis desideriis carnalib⁹. Audi qualiū q̄ occidūt pigr. dum subsistunt. occū subuersatur sodome. voluptas esca malorum. venīl gaudiū qō i pūcto ad infernū descendit. ab moderat⁹ t pomis. inter q̄ caput ieiunia gre pscindit. Dic t libros pgrinatur oīo. bis inuocaq̄ t euellunt peccā

figurā habem' p nīa ꝓsideratōē. Abuā
ens in illo pegrinari ducū ē. Egredē de tra
ua tua ⁊ de cognōē tua de domo pris tui. h'
est tremis allegab'. de pti occasiomb' que
sunt pti magna cognatio. de domestico
nīe carnis ⁊ tāq̄ paternis puersationib' ⁊ de
fidei ꝓfa. ¶ Potuerat nunc ⁊ posset trahi
Ymo ni' p ꝓcordiā scripture ad erudi
onē moralē assumpsisse. sed ecce erebuus
occurrit in ipa meditatōe mea studiositas
Specialiter postulās vt ꝓpositōes aliquas
doctrinales ⁊ scholasticas elicēs inseratq̄
fiat. hoc. intelligat studiositas.

Consideratio prima

¶ Efficacior ē oīo eorū ⁊ pariū ⁊ spi-
ritualior ē ⁊ a carnalib' desiderijs remo
tior. hinc ē q̄ ven oratores adorāt deū i spi
ritu ⁊ veritate. Oratio spūs indet aptus ora-
do ⁊ mētē. nō licet illi ꝺo increpat xp̄s ex
verbis Esaie. Populus hic labijs me bonora
rat. cor aūt eoꝝ longe elōgat a me ⁊c.

Secūda cōsideratio

¶ Efficacior ē oīo eorū ⁊ pariū theologorū oīo
q̄ supra fidē ⁊ simplicitatē ⁊ clamorē ⁊ puriorem
habit de divina bonitate cognitōez. Est ei tal'
oīo spūalior ⁊ a fātalmatib' corporis alienā
tior. Dec oīo ꝺnī cū summa difficultate ⁊
pauci alīz nota Anthonius d oīe erat nca.

Consideratio tertia

¶ Efficax ē paucoꝝ baptisatorū oīo i quibus
nōdū vigēt carnalia desideria. q; pregene
rationēz facit filiōz dei ⁊ placabilēs ei. Dic
ē illō Ex ore infantū ⁊ lactentiū ⁊c. Maria
debet puerorū uerēna. Dece q̄ dño opib'
sunt crēdulo ꝓstituūt hāc puritatē angelicā.

Sit oratō bonis assō

ciata. sic subdit xp̄s Pe. Cōuersatōz inter
vras hōnes bonā. impossibile ē ei sic dic Die
ro. multoꝝ pcessū nō erauduri. ꝓpterea dici
tur apud Abacuc. fact' est ꝓcessus vt ora-
rent vri ⁊ habens bant apū patrē. dū illoꝝ
orantes illustrant omnitatē plenitudo.
Hinc ꝓpterea ē illa xp̄i promissio. Si duo
vel tres ex vobis cōsenserint. de omni re su
per terram fiet eis a patre meo. ¶ Colliga
mus hic tres speculationes doctrinales.

Consideratio prima

¶ Efficac est eorū ⁊ pariū oīo milticudio
personaliū ⁊ localiū aduatē q̄ dū fit loco
sepan. Ad h' pbatōz sacē dz ee vsus eccle.

Secūda cōsideratio

¶ Efficacior ē oīo eorū ⁊ pariū dū fit p vi
ū bono eccle ⁊ ad ei' ꝓfectū vel ordinā-
tionē. q̄ dū fit tantūmodo ꝓ seipo.

Tertia consideratio

¶ Efficacior ē oīo multicudis dū ille pscī
ens eam ⁊ peccatores orant. q̄ ꝺ nulla iuꝝ
gerretur talium oratio.

Sit oratō patiens ⁊

benigna quēad modū illarum iuriaꝝ oper
pegrinū sustinē. vt nō correspōdeat cuilibz
fatio ne lingua. pdat ꝺ suo pontifice pacē re
tineat. sic dz ee oīo. qd notat Pe. ꝺnī dum
aut. Ut ieo qd detrectēt de vob tāq̄ ꝺ ma
lefactoꝝib' ex bonis opib' vos ꝓsiderantes
glificēt deū i die visitatōis qñ. s. dicēs. hi sē
qd habuim' derisū ⁊ in silitudinē ꝓperij
Nos insensati vitā illoꝝ estimabam' insaniā
⁊ finē illoꝝ sine honore. ecce quō cōputati
sūt inē filios dei ⁊ inē sctōs dei sors illoꝝ ē
¶ Colligam' hic triplicē speculatōez.

Prima speculatio £

¶ Efficax ē plīnū oīo illoꝝ q̄ diffamatio
nes ⁊ detractiōes patiēt ꝓ virtute ⁊ ei' iustitia
susciptūt. Patuit i dō respectu semei male-
dictū: dō sara filia ragnel' dō tobia iob etiā ꝓ
maledictōe iclamant se ⁊ suscepet būdictōez.

Secunda speculatio

¶ Efficax est pauper oīo sic dicit plal'. Ex
audiuit pauper dño ⁊ vinctos suos ñ despe
xit. Silis ē rō de hio q̄ in infirmitatib' suis
corporis gr̄as agūt dō rotāt. qd vidit apls
dū ait q̄ virtus i infirmitate pfic̄. tot ora
lingua lazarus habebat qd vulnera.

Tertia speculatio

¶ Efficax ē plīnū oīo illoꝝ q̄ spūales cō-
pratōes sustinet patiēt i aia. q̄ molestiores
aliqñ sūt apū voluntatib' ñ vinc q̄ corporales
molestie vt paupertas exercitor. Nota ꝺ blas

phemia. Nota q̄ insaniūt qz desunt ꝓsola
tiones exptē. h' ꝑm mīrandinē volox ⁊c.

Sit oratō libera nec

obligata vl' alligata rebꝫ humōi p vicia ca
piditat'. Propter a subdit pe. q̄ si liberi. lib
tatē sez tali q̄ summa ingenuitas ēa q̄ fuit xp̄i
ꝓbata. Est ei alia talis libtas. qđ libtas. ol ho
minis dectior. quō notat Pe. cū subdit. nō
q̄si velātē būtes malicie libtatē h; ver sū si
tal' ēpcōi q̄ debut omnes ingt libez natū se pu
tat. dū dumtxat ire p' desideria cordis sui ⁊
admittētib' vitiis pessimis. q̄si bos lasciues
sed nihil ē ifelicis' q̄ dicēte augu. ꝓ felicitate ⁊
impunitate peccātū O infelix inqt ō qđ ē cui
peccare licebat. sic ex sñia platonis deduc
it hoc. ¶ Sequūt hic tres veritates.

Prima veritas

¶ Efficacior ē eorū ⁊ pariū oīo religiosoꝝ
qb' vr eo tot vel regla min' peccare licz q̄ alio
rū. si i religiōis sue termis absq; trāgressio
ne scipos coerceāt. ⁊ vitent occupationuꝝ
terrenarū inutilitātes pedes affectionū suaꝝ

Secunda veritas

¶ Acceptabil' plīnū ē oīo solitarioꝝ i oc
tis vbi dicēte hiero. Nescio qđ serenū vent
eat. ⁊ liberū nēo volat. ad penetrādū celes
tia. Sic oīo religio. q̄si sibi sufficiēnor ē.
⁊ solicitudinē min' hūo tāto ē ad ꝓmouendoꝝ
ꝓfectiōis abilior. Iz nō sp ad inchoatōez.

Tertia veritas

¶ Acceptabilior ē oīo ꝓ seipo vl' ꝓ pauc
q̄ ad sanctificatōz faciēdū. q̄ dū ad sanctifica
dū ꝓ plīmo ꝓ suscepetōez bonoꝝ ꝓpalū se
met ordinē obligauit. Et hoc ēet grādis ingēii
nio de valore oratōis diversio aspectibus.
Nota de. xij. faciebus orationis.

Sit oratō amicabilis

⁊ modesta. ¶ Cōsequēt ad id qđ subdit i
epla Oēs honorate fraternitatē diligite. oēm
timete regē honorate. Hic ioseph pegrinan
tes frēs ꝓmouit. Me irasami inqt in via.
Ad qđ mox ꝓformitas q̄si mihi ꝓhibit. dt
Exo. xij. Sadē lex erit indigene ⁊ colono q̄
pegrinat apū vos. ⁊ Exo. xxiij. Peregrino
molestū nō eris. Ꝺ pi el sunt pegrini in terra

egypti. Quietū necessaria ē oīo modestia
quā generat timor di. Propter. j. Petri iij
Nolite inde pegriari i feruore q̄ ad tēpatō
nē vob sit. Zelus absq; discretōe capitat.

Prima consideratio

¶ Efficacior ē eorū ⁊ pariū oīo ꝓ inimicis
q̄ro videt difficilior ⁊ ermatior charitate
ornū habemo. Samuel ⁊ moyses.

Secūda ꝓsideratō £

¶ Acceptabilior ē eorū ⁊ pariū oīo ꝓ regi
bus ꝓncipib' ⁊ alijs ol pēre ꝓhibent. q̄ enim
bonū cōe excedit priculare. Ꝺ culpabiles
valde sūt maledictōz. eos ipēcato qb' ē ma
xime miserādum qñ būt boies sup capita
sua Aug'. In nullo mihi reppeni uratū de
um ⁊c. Si vis apta.

Tertia consideratio

¶ Efficacior ē oīo q̄ro erecūdior ē sub dō
⁊ castū timore. pl' retinēo Bern. In virtute cō
peri nihil ita ē efficax ad gr̄as dei vl' inue-
niēdas vl' ꝓfuādas vel recuperandas. q̄ si sp in
venian nō alta sape sed sape ad sobrietatem. Beatus beatus vir q̄ semp ē pauidus.

Sit oratō humilis et

subdita. ¶ Juxta qđ ꝓcludit i epla. Sub
dim eflote i oñi timore oñis ñ tm bono ⁊
modesto sz etiā dyschol. Decēst ei gratia.
Itaq; cum divis lex hoc iubeat. q̄ obturat
aurē suā ne exaudiat hanc legē. oīo ei' sa
pientem ē execrabil'. Pretēa obedientiū ⁊
humilū sp deo placuit oīo. Oīo būlian-
tis se nubes penetrabit. ¶ Est aūt būlitas
triplex. In intellectu. affectu ⁊ effectu. Et
cui būlitatis carēna ꝓprium intellectum ex
deprauatōe affectus ꝓsurgēte. puenit ter
rores cōes ⁊ scandala i ecclia sctā dei. dum. s.
būlana ꝓsumptō nō vult captiuari oēm in
tellectū i obsequiū fidei. Iz q̄rit ūbolare in
magnis ⁊ mirabilib' supra se. Declarat b'
palere auctor. sū me devicijs rēcuptis' illi
gnāo cāo erroꝝ circa fidē tractāti de fide.
circa finē. Ecce enī q̄ intellecto supba ꝓsump
tio dicit aliqñ oīonē nil valē. Quare? qz
ed tenet oīa de necessitate absoluta cuenire. vel deū crēna nō curare. ed ola fortuito
agit sic notat Claudian'. Depe mihi pu-

bians ꝛc. Aut q̃ sic deus rex adnisitrat vt ea ꝓpos mouus agere sinat. ꝛ ita inquit ꝺ̃ ꝓhetoko. fuerũt tandẽ alij ꝙ dicerẽt opiones nõ nisi a radiatõe eccl̃ie suscipe vtuerem vt alkindus de radijs. fuerũt qui negarẽt nocabus oꝛbẽ sine loc̃o fa ere plusq̃m ꝓpheta. Dixerũt alij ꝙ oõ nes eccl̃ie omnes pollute sunt ꝑ symoniã Dixerunt alij vt begardi. nõ esse vocaliter oãdem, sed mẽtaliter tm̃. in quadã libertate spũs quã dicant nõ subijci ꝓcepto dominis. Sed ꝛ terroꝛes a lios quos oẽs dimittere ꝓpter qd̃ reddit̃ apud deum ineffabilis oõ qui in fide sicut debere tradidit Jacobus. postulet inquit in fide. ¶ Dicta te patre materia grãdio, tam sup facto domi nostri pape ꝙ sup alijs quæ ꝑ plenã iustitiã ꝛ obedientiã ꝑtexo. ¶ Tandẽ sub epilogo concludẽtes dicamus. ꝙ aduersus omnes insultus aduersarie potestatis. aduersus fallacias errores ꝛ scandala spũalia nequiter. Aduersus denique omnes laqueos q̃ vis pegrinationis nostre absq̃ dubio superbi, efficacissimũ remediũ est habere comitem oratõez, fide ꝛ spe substantiam ꝛ animatam charitate. Hã hec ẽ victoria que vincit mũdum fides nostra. a qua dirigit oratio. alacer fidelis ꝛ voluerit nũcius noster ad deũ. cui dicebat fidelis rex Josaphat. ij. Paral. xx. Cũ ignoremus q̃d agere debeamus hoc solum habemus reliqu vt oculos nostros ad te dirigamus p oratione. ꝛ. que victrix ꝛ omnia nature est. ¶ Dirigatur nũcius iste (iuxta q̃d dictum est) agilis ꝛ expeditus bonis allocutus. patiens ꝛ benignus. liber ꝛ non seruiliter alligatus. Amicabilis ꝛ modestus. humilis ꝛ subditus. Dicit̃ est gratia in rpo ihu qui ẽ deus bñdictus in secula.

Sermo de spũsancto

Spiritus dñi replevit oꝛbez terraꝝ. Sap. j. Doctissimi viri spiritus eulogiũ. hoc inspiratum ꝛ ꝓphetæ diuinitus ora culum. decantat in exultatõe cordis in tubilo vocis sancta mater ecclesia: recolẽs in ipso missarum introitu stupendum numis adventum dñi. in oꝛbem terraꝝ. quando apparuerũt apostolis dispertite lingue tã q̃ ignis. sediteq̃ supra singulos eoꝝ spũs sanctus. quo repleti ceperunt loqui varijs linguis magnalia dei. prout idem spũs dabat eloqui illis. ¶ Et o vtinã patres ecclesiarum patres ꝛ fratres in eodem spũ nunc collecti. vtinã det eloqui spũs iste domi. magnalia dei que sua sunt. det voci sue vocem virtutis. qñ ipe cõtinens oia fiam habet vocis quo inspiran locum sũt sancti dei homines. qui dicit vbiq; euãgelistarum virtute multa. Hõ enim vos dicit qui loquim̃ dicebat xpo apostol. sed spũs patris vestri qui loquit̃ in vobis. ¶ Ladat o vtinã modo sicut olim in ecclesia p̃mitiua dum petrus loqueret apud Lornelũ: cadat spũs sanctus sup omnes audientes vbum. quia nisi spũs sanctus eoꝝ cordi assit audiẽtio. oratio. sus est sermo loquẽtis. ait Greg⁹. ꝛ Aug⁹. Cathedram in celo tenet qui corda docet. Repleat igit̃ tota domũ illã in qua sedentes ecclie vos apostolica viri. vos in eodem spũ cõsolidet adunati. Adunati inq̃. Et nõne cus maria mater ihu? ¶ Audebimus ego sacratissima dicere ꝛ ꝑsentialiter hic adesse vbi filius tuus noster emanuel se testẽ ẽ. vbi spũs ei⁹ adest i medio? Adest vtiq; ꝛ sine sorte oꝛpozali dimissione q̃q̃ hoc inuisibiliter agere põt corpus gliosũ per agilitatẽ ꝛ subtilitat̃ doteꝝ. Adeo spiritualis sup nos influxus ꝛ intuitus. ꝓtectos ad nos illos tuos misericordes oculos. ad quã suspiramus gementes ꝛ flentes in hac lacrimaꝝ valle imploratos aduentum spũs sancti in nos ꝛ sup nos hodie. mediante te ego misericordissima. quã ideo sanctus spiritus nedũ ad sufficientiã vel excellentiam sed ad exuberantissimã ꝛ fontalẽ redũdantiam implere ꝛ ipam in nos alios refundere. q̃d vt fiat te salutam̃ exoramus ꝛ exoramus salutãtes p illo ãgelicũ Ave. g. p. ¶ Spũs dñi reple. oꝛ. ter. Ad iocundissimã hãc ꝛ diuinã sapientie vocem. ad hoc ecclie carmen amenissimũ. ad sonoꝛissimã hanc suauissimãq; tonoꝝ vꝛbis armoniã. sacer iste cantus. ordo iste deuotissim⁹. nũquid nõ assurgere oꝛ in anagogicos mẽtis excessus. in secretos cordis tubilos. quis exultabũdo ꝺ̃ carnis trepudio? Quis hec est dies quas fecit dñs. exultem⁹ ꝛ letemur in ea. Et certe dignũ est vt in solẽnitate spũs sancti. oñio

spũs laudet dñm. laudet ꝛ modulaset̃ lingua b⁹ spũalis flatus replet̃. pulc̃ varietate sonãb⁹ ꝙ distinctõez sonoꝝ meritoꝝ ꝛ ꝑsonarũ q̃s eorũdẽ fistulaꝝ. Itaq; beat⁹ ꝑpetus qui scit ubi latẽs laudẽ ꝛ exultatiõez. Et fallor si hoc nõ interdum ꝑfecto q̃ de xpo dicitur. ꝙ ascẽdẽs sup oẽs celos sedẽsq; ad dexteraꝝ dei ꝑ/ missum spũsanctũ hodierna die in filios adoptiõis effudit. Qua ꝓpter ꝑfecto gaudijs totus in oꝛbe terraꝝ mõs exultat. Quare? q̃ pleni sunt celi ꝛ terra magnificatio glie spũsancti. Hinc celũ laudibus intonat. mõs exultatiõ iubilat. gemẽs infernus vlulat. Accipim⁹ in hac armonia/ iustitiã ꝑ terroꝛem in inferno ꝙ gemẽs vlulat. molle cantũ seu discantũ miscẽtes i celo q̃ laudibus intonat. Ꝑ terroꝛẽ vo velut ex vtroq; cõpositũ/ dum hic mõs exultatiõ iubilat cũ ꝓphãs dicẽte. Discedite a iudiciũ cantabo vbi oñe. Tale nos hodie carmẽ canere cõuenit dũ p inauditũ seculi, mie in electio ꝛ iustitie in reprobis, miraculũ spũs dñi replevit oꝛbẽ terraꝝ. ¶ Et ala duertat ꝑ coꝛreia britudo. qñ spũs iste dñi qui replevit oꝛbẽ terraꝝ. spũs est huius sacri cõcilij Hꝛ

Grãdio plane dignitas admirãdaq; sublimitas ve eodẽ spũ vnisẽ formẽ vivat et vegetẽ hec sacrosancta synodus eccl̃ie ꝛ ꝑsentiã. quo spũ cõsecti dicunt̃ in vnũ pr̃ filium. Q̃ vere sic decebat vt xpi sponsi ꝛ eccl̃ie spõse sue cẽt vnus spũs. Maior enim adhesio vel intimior q̃ste põt q̃ sponse ad sponsum. Dicat aũt aplus q̃ q̃ adhereat deo vnus spũs est cũ eo. Deniq; p̃mio nam ecclesiaz describens Lucas. Multitudinis in quit credẽtiũ erat cor vnum ꝛ aia vna in dño. Quid plura q̃nm⁹. cũ oratorie pfem q̃ nõ exaudiri neq; vt credẽtes in eũ essent vnũ. sicut ipe ꝛ pr̃ vnũ sunt. Sũt aũt vnũ in spũsancto. q̃q̃ nõ oino silr ad credẽtes. ¶ Dicit̃ est spũs ille dñi q̃ replevit oꝛbẽ terraꝝ. replevit sane mor vt in ꝓncipio fecit deus celũ ꝛ terrã. qñ spũs dñi ferebat sup aquas nõ exclusive vel elatius. qñ immo fouebat fm aliã trãslatõez nõ inclusive vt artatus. Hec enim quicq; subsistere põt q̃s ñ replevit spũs dñi ꝑ essentiã potentiã ꝑsentiam. Hoc ꝛ arcanus parisiensis dicenus. q̃ cũ prima sit remotissima sic q̃ nõ ꝑ pinquissima error. ¶ Quãuis ipse operatio trinitatis. sint indiuisa nõ quidẽ ad intra (vt Johãnes an. sumus ꝑ argumẽta ꝑsonis spũsancti ab vtroq;) sic ad extra. nihil omin⁹ ꝓpria formatio rez. modus originatus earũ appropriat̃ spũsancto. ꝑ q̃s diuina bonitas tãq; ea finat q̃ ꝓpalissima causaz ẽ/ mouit ad rez creatõez vt ea sese diffunderet. Est enim bonũ suipsius diffusiuũ. Hinc Job ait. Spũs dñi ornauit celos ꝛ coriter ad psal. Verbo dñi cli firmati sunt. Sequit. Et spũ oris eoꝝ oẽs virtutes eoꝝ. ¶ Doc vidit diuinus dionysius. qui ordinatas nobis dei ꝑ respectũ ad creaturas posuit bonũ q̃s appropriat̃ spũsancto/ cũ primũ nomẽ deo ꝛ ipse collocauit q̃ nomẽ boc ens. Doc ꝛ plato, ꝛ multi poetaꝝ theologi, sub quodã inuolutro somniasse videtur dũ dixerit cũ ꝙdã (si bñ memini) ꝓncipio celi. ¶ Granissima ꝓfecto hec speculatio etiã pbantiũ. pscrutari quẽadmodum de spũs dñi repleuit oꝛbe. Adeo longe gratioꝝ diuinioꝝ atq; sublimioꝝ offert cõsideranda si de opibus creatõis ad recreatõnis operatõez vtiq; mentis acies. fidei lumine bñ collustrata purgataq;. Illic offert celebrandũ solẽnitatis hodierne mysteriuz. q̃ nullũ stupore mirabilit⁹. nullũ salubritate fructuosius ꝛ efficacius excogitari põt. qñ spũs dñi replevit oꝛbẽ terraꝝ. hoc ꝑ figuram qñ replevit boreas oꝛbẽ terraꝝ inhabitantẽ. cõtinẽas. ꝑ cõtento. vel locus ꝑ locato. Quãq; ꝛ boreas hmõi nõ incõuenienter dici possint oꝛbes terraꝝ multis siluadinibus. Sed ex hac notarum/ q̃ egredientes a deo ꝑ creatõez ꝛ recreatõez. rursus a scipsis ꝛ oibus creaturis/ in deũ qui est alpha et o principiũ ꝛ finis/ reuertant̃ ꝑ cognitionez ꝛ amorẽ. Ob talẽ vo circuitũ vel oꝛbem intelligibilẽ/ quos nõ recte noluerit boreas ingressos/ oꝛbes cẽt ꝛ quidẽ terranos. q̃ cũ spiritibus suis adherent corpi. q̃s terrenũ terram ihabitat. Vel iõ cette nolant oꝛbi terraꝝ ꝓpter vanis stabilitatẽ ꝛ ꝓmptitudinem obediẽtie. firmauit enim deus oꝛbẽ terre qui nõ cõmouebit. ecce stabilitas. Et rotans volubilit⁹ ezechiel dixit q̃ vbi erat impetus spũs/ illuc gradiebãt̃. Ecce obedientia. Alludit bis Ora. di. de viro sapiente q̃ ẽ totus teres atq; rotũdus. Denique sicut bõ ꝺ̃ ois creatura/ ꝺ̃ creatura mali ꝺ̃ mi

Socolimo. sic eū nolare oībē ērāz suo pura mus. Delenslie pulcherrie Boe. p̄dicatiō euāgelicē circuīū intelligabilē de egressu creaturaz a deo r de regressu rursus ad ipz deū auctē. Repetit ꝑ quos q̄ reuertūr. re dimuz suo singla quāq; dār. nec manet vllū bonū ordo. nisi q̄ sint iūcte ornū / stabilēq; sūt fecerit oībē. Cadit rursus i eadem sniaz alaro carnie. Hāl rectos requiēs i eis. Rectos inq̄t l oībus. Que nūc stabilio ꝑ inet ordo. Dilleptā suo sōe sanctāt Dic ē calcio eois amor. Repetunt q; boni sine timore. Et nō aliē ouāre dār. nisi ꝑ uerso rursus amore. reflurē ele q̄ dedit ē. Jō bū oslanādo inqt Ariisto. Bonū ē q̄ ōia oppetūt. ¶ Leteꝛ vo intelligabiles bo in spūo eo plectioē sm facūt oībē q̄ plecuāl aīaz dum spūs vite ē in sapio. eiq; in ro bis. illis ꝑbemas q̄ plene sunt oculo intus r cē. Jntus p lligētā. extra p corpoꝛeaz sensatōes. ¶ Deducit hāc redūcatōez dño Bonauē cardinal in itinerario suo / mēte in deū q̄ libello r autoꝛe suo Lotus oio terra inferior. ¶ Talis erat oībus ērāz qualibet ex aplis r oīs populis habitāndo vnū aūz mulierib⁹ r maria mīe ihu. q̄n verificatū ē illud dñi p iobelē. Et q̄dē in nouissimis diebus effundaz de spū meo sup oēm carnem r ꝓphetabūt filij eōꝝ r filie vre. vtrūq; nouū testū. Dentficauit ē eaz illud sapiēs ꝓ themate sumptū. Spūs dñi replevit orbē terraz. Linus repletōis sensibile fuit signū. vocalia lingnaz p eundē spūm colla ta. de q̄ paulo sr dicē. Et hoc q̄ cōtinet ois fabz hz vocis. Hāl eo replēte / vocēs dicēs intonāt. sunt dei magnalia. ¶ Dic ita q̄q; pmaliter r aliter eloquūs. pti nisq; ad vltimoꝛa pgat. Primo vnū velut inci denter dicamus sm. q; reuerēdissimū pīzi octoꝛē incōparabilē r ꝓceptoꝛē meū ꝓcipuum dñm cardinalez camerarecū. excusat a sedicbus vel vicioꝛa ꝓpositi mutatōe. tenuitate mea relictus a temeraria ꝓsumptione. Alij multi hortabāt itaq; inde. R. p. F mo plene. Et cepauerat. ꝓpi lauerat q; ipm ex integro mā memoriae ꝓmēdabat. dū hebus valida sic eū corripuit. vt in lectū r in medicos deduceꝛet. ¶ Jussi rigit (sme eū pe rationes sue / nullo mihi) Jubet vt succedē rem loco sm. Para. licet unpar vigil. nō in mea / sī in obediēcie ḥbute / r in vīrebeꝛ dnio erecta benignitate. r in affluētissima spūsancti bonitate / spem reponēs qui im bens pollicitus ē. Aperi os tuum r implebo illud. Obediēraī q̄ dixit Os meū aperui. nec frustratus ē. q; sequit r autoꝛi spūs ¶ Porro nihil ex intentōe / q̄d vel pīsitatem vel offensionez sonet ꝓpono dicere ne q̄d quidē nullo tpe licet fieri. Abunde satis est ad loquēdū / solēnitatis hodierne mysteriū grāde. q̄n spūs dñi replevit orbē terraz. ¶ Et dñi spūs dñi. nō spūs mūdi. nec spūs carnis. nō spūs demonis. q̄ sunt tres immūdi spūs. quoꝝ in Apoc. Job. vidit egredientes de ore bestie in modū ranaꝝ. q̄ garrule sordide turgideq; sunt. Spūs in sup qui nō pmanet sup oēm carnē hoc est carnaliter viuentes. qz spūs est q̄ vivificat. caro nō ꝓdest quicq̄. Spūs / quo degustato oculi spūs oculoꝝ. qui scrutat etiā ꝓfunda dei r oīa diiudicat. Hic hodie spūs replevit orbē terraz nō qualicūq; sed eximiam illima repletōne. Jnuenit eū spūs dñi repletio multiplex r signāter triplex. ¶ Repletio sufficiēcie qualis ē in oībus spem fidem r charitatē habētibus. Est etiā in paucis habentibus vel in vero sanctificatis. quēadmodū Gabriel dixit de bto Jobe q̄ spūsancto replebit adhuc ab vtero matris sue. ¶ Altera ē repletio abūdantie et excellēcie. qualis fuit in beato ꝓthomartyre Stephano quē elegerūt apli. plenum fide sapia r fortitudine. qualis repletōis pectores sunt ꝓfecti r ꝓtemplatini. ¶ Demuz repletio terna ē redūdantie vel superfluentie. qualē in supmo xpo habuit. q̄n in ipo habitauit plenitudo diuini tatis corpaliter. Post ipm maria gīa plena Piero. Leteꝛ per personatur. martē vo in se sudit plenitudo gīe tota. vt a capite deriuet oleo in fluxu vitalis r spūalis p mariā q̄si p collū in cetera membra totius ecclie. Hāc pinde repletōnem licet differēter. hodie sūt ꝓcepte apli. q̄n repleti sunt oculi spūsancto. Tūc ei spūs dñi repleuit orbē terraz. Ad quid ita? Ut per redūdantiā r superfluentiā in omnez terrā exiret sonus eoꝝ / r in fines orbis terre vba eoꝝ. ¶ Repletōes primā opaē spiritussancti. in actuio in sapientibus r ꝓfectibus. Et hec quidē bona sufficiēcia ē.

Repletōes alterā opaē spūssancti in ꝓtemplatiuis r ꝓfectis. r hec melioꝛ excellētioꝛ q̄ iudicat. Tertiā vo cōicat spūssanct⁹ viris heroicis ꝓpollētibus r exercitatis in vera q; vita actiua siue r ꝓtemplatiua. quibus non collit actio ꝓtemplatōez nec actōnez ꝓtemplatio ꝓhibet aut refugit. Hec ē optima repletō sup pfluēter ac redūdāter in alios derivata. Ad imitatōem angeloꝝ quibus hoc insigne ē. q̄ in eis non obsistit theoria itugi ministerio. cōtemplatio. s. actōi. Jmmo vo cōtemplant eo arctius artē primā quo ꝑ illā hūt exemplarie opari. Exemplaz de scriptoꝛe r exēplari libro r lumie. Hic in scala Jacob visi sunt angeli ascēdentes ꝑ cōtemplatōez r descēdentes p ministrationem. Et q̄n hierarchicus r sublimis ꝓlatoꝛ deo amabilīū status exigit repletionem hmōi ꝓfectissimā r optimā. debet eā Coicare Greg. ꝓlatus ē actōne ꝓpinno r ꝓ cunctis in cōtemp̄atōe suspēsus. vt sit ambidexter vt Aiot. ¶ Dicam⁹ aliqua de repletōe tali q̄ cōtemplatōez pariter r actōnem cōplectit. vbi cōtemplatō iam nō insequit actōez vt in sue acquisitōis seu generatōis pncipio. sed ipaz ꝓmittit informat ꝓtuit vegetat roborat dirigit r ꝓficit. Hec q̄ eā fallunt quiviā actiuā in duos secernūt status aut gradus. Quoꝝ alter ē ꝓfectos ad ꝓtemplatōez. r ō quidē imperfectus solicat⁹ anxius r turbidus. Jurta illud Martha martha solicata es cē. Jn altero aūt requies quedā pax r trāquillitas ex ꝓtemplatōis sapide cōdimēto. vt ex in fluxu eius cōmuni / repīt. Pta vt in spū lenitatis / agit oīa / docet r corrigat oīa. q; nihil de radice amaritudinis ē in corde. sicut ē dum in spū vehemēti ꝓtrunt naues thar sis. Hic habet veritatē illud Greg. pudēdissimuz ēbuz Dei iusticia cōpassionē habet. falsa indignationē. ¶ Talē habuisse repletōez ap̄lm colligimus ex epistolis r actib⁹ suis. Conuersatio nostra fuit inter vos in omni humilitate lachrimis r mānsuetudine. sāo abundare. sāo penurīā pati. Et iterū oībus omnia factus sum. Qui r suadebat gaudere in domino semp. r nihil solicitos esse. q̄n tristes. semp aūt gaudētes. vt sit in aduersis r ꝓsperis idem animus. idē animus. quem admodū de socrate ꝓdicabāt.

De articulabitur 95

aūt id q̄ reliquū ē vmōis. Triplicē ꝓsideratōes. Prima loquēs de mō q̄ spūs scūs coicat repletō. secūda loq̄s q̄n sit ex spūssancti repletōe ꝓtemplatō. tertia loq̄s quēadmodū plenitudine ꝓtemplatōis ꝓfectos comes actō. ¶ Prima ꝓsideratō. Spūs dñi dū rplet bolez incolā orbē terraz facit h⁹ nō q̄dā naturali necessitate. sz gratuito spōtaneoqz volūtatz arbitrio. ¶ Docuit h⁹ ꝓpheta nr eodem loquēs dicte. Spūs vbi vult spirat. Et aplus posteq̄ dixerat q̄ diuisiones gratiaz sunt. dinumerās eas subdit. Hec aūt oīa operat vnus atq; idez spūs. diuidēs singulis put vult. Jtaq; de⁹ sicut dicit Job in manē tenet in manibus. claudēs r apiēs put vult. q̄ cui⁹ vult misereē r quē vult indurat hoc ē in duratōe permittit. Neq; ei q̄sq; dicē pōt. Cur ita facis / etiā si pereat natōes ḡo fecit. cui ē p rōe volūtas. qui oīa q̄cūq; voluit fecit in celo r in terra ꝛc. ¶ Deficiat ad hui⁹ cōsideratōis imp̄scrutabilē abyssum / oīs pene ꝓpheꝛ astrologoꝝ epicureoꝝ stoycoꝝ imo r pipatericoꝝ ꝓscrutatio. dicentiū vel deum nō esse vel nō curare res ex se. vel agere necessitate nature sicut solē r ignem. Quid ideo cruciādū. si deū nō sicut deum glorificauerūt. neq; gīas egerunt si nō spernerūt ab ipo ꝓ oīones aliqs suscipiunt neq; ꝓ lachrymas. Noceī famū h⁹ anile h⁹ delirū iudicabāt. Docet hoc ozio carbonis apō salustiū. ¶ Hoc aūt a nīe r vere religionis abhorret traditōe q̄ tonēs monet. De nite adozem⁹ r ꝓcē. aīe deū plo. co. do. Et iterū. Sacrificiū deo spūs ptn. cē. Talibus enī lachrymaz hostijs placat deus. Refert i vitas patrū de illo Machario anachoreta magno. q̄ interrogat⁹ vbi a fratrib⁹ ingemuit dicēs. Plozem⁹ fratres plorem⁹ vbi lachryme purgāt peccā. ne illic plozare ꝓtingat vbi lachryme ceuāt corpa vīa. Impossibile enī oīno ē nō plozare. dicebat magn⁹ arsenius aut hic p̄niam. aut illic p̄ dānationez. ¶ Porro teste ap̄lo. quid ozem⁹ sicut oportet nescim⁹. sed spūs est q̄ ozat ad deū ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilibus. glo. ozare facit. Ad q̄d ita? Plumez vere p fundā humilitatē reddat aīaz / sm̄ pi⁹ capax ē. Dum quez reficiat spūs meus q̄nt onus

tiū sup dominū ⁊ q̄liter. ⁊ mr̄ē fmonē mon. dīt aut̄ humilitas hoc. vt hoc ab vtili⁹ alterutro iudicior⁹ deo honoret ⁊ ille vtilit⁹ in fide simplicitate. quā hz pau-percula mulier puta aliq̄ d̄ sapiēcia h̄ secta li. q̄ plenitudo tm̄ multitudē oppīdē a gio na. hanc ocul⁹ fructuos⁹ cognoscat. clarissima luce solis si cernere prēdere. rerūdē ce tantū.

¶ Cur illū implet. illū ñ implet. nōli q̄re si nō vis errare nēdū implenti⁹ oīa vt ī pientia. Nā qui vult cē precipe opinatū⁹ deo domatoni⁹ operi⁹ oīb⁹ redūdo. vt in bonū⁹ proficiū. Ipe q̄dē oīb⁹ adest. nō aut̄ oīa ci assunt. Tūc aūt ei assumo cū ea cū⁹ ime⁹ oculis mentis reuolueto alio ppōsīt⁹. Hoc ouīt⁹ Dion⁹. explicat ō carmē intelligibili. pēsa in celi. ⁊ de ordinatiōe hēriē liber⁹ tio. p quā na tura diuīa ad nāz deducit. ¶ Vult q̄ ergo replem spūs tuos? Vult q̄ plenos sapiēcie spūs sācti⁹ in sapiōs domus in ecclīa grām̄ structū. hoc ē ut spūs mē tis sue. claudat foris. ostia ⁊ fenestras sensuū p q̄s mors ascēdit. Colligat in vnū vires suas oēs. sedeat quiescēs. plenus et otiōs rorē cum p̄beta oēs annos suos in amaritudine aie sue cū spe salutis assequē de. Dicēti enī orat cuz maria q̄ amarū matrē que mīm mīa laetos nōiat. fiat repente de celo. ſ. vehemēs sonus ⁊ diuinor⁹ iudicior⁹ ſ. ī mē sedēs. vt a timore dei capiat spūs salut'. vt deniq; de stupmis ō igne flat in flāmarū ex⁹ ⁊ omes carnalis affectiō nū⁹ omnēm in desideria fructus spūalis ignoz⁹ fomes vre. Quisq; ſ tibi receptaculum tale paueris replebit⁹ cū mūdano di uinitias detrahis. ¶ Vtro mirabile mi hi ē nescio si magis intimo quātus ex premēto cognoscibile ⁊ explicabile vbo qua rōne fieri pōt vt spūs sanctus spuenat alīam quā replemus ē. nō pōt⁹ ex opibus si ex vo luntate dicit⁹ ē. Jacob dilexi. esau aūt semp odio habui. Ipe⁹ nihilomin⁹ iam coartauit originē lucr. vt ille ppter. vt se dispo nat. vt faciat q̄d in se ē ꝑdicio ⁊ simplibus modis oīb⁹. Lacrimādo. gemēdo. vel ut alīq⁹ opē ad spūs sancti susceptōē. Nam vt ea quadratores ei tradit aplis. Et cepe runt pleni spūs sancti. vñ meritū ē

¶ Extendūz ē plene cognit⁹ p cōsensū spō taneum obedientē ꝑmonitionī spūs sancti sed vt ita cognat⁹ obediat hoc iam non ex se ē sine gr̄a sed q; gr̄a ꝑcūz est ⁊ p cā subsequēs effectum. Preq; tñ ideo nunq⁹ ad meritum deputat̄ sic cōsensus hmōi. sicut scribit⁹ aug⁹ Prosper ꝑ ita calligrāū. ⁊ tm est ille consensus vocatio ⁊ formatus a gr̄a. q̄ sic impossibile cōsensum hūc ee pu no naturalibus dictū sine gr̄a. imo pla centior ⁊ acceptior tūc ē deo consensus ral q̄to deus in eo maiorē inuenit mutationē q̄ acceperat. sicut bñficiū nō ideo minus sed plus grat⁹ cū ꝑficit. Ita p̄ide reddi tur bñficior ⁊ deo gratior ex ꝑsideratōne q̄ dād hz merito. ꝑuenerit grata donat.

¶ Quo ſ stultissima ē ꝑsumptō putāntis se ꝑcire deū. ipūmq; velut obseq̄ fault ad bolo actōis. Error iste fuit pelagianor⁹. et oīm q̄ sapiētes sibi in oculis sunt. q̄ cū ma sapi unt. nec illa pcipe q̄ di sunt ꝑce. nisi docue rit ⁊ repleuerit eos misericors dator spūs oīs repulsa spā inimico mō. ¶ Dantis ḡlo latiē nō nob̄ sed deo. q̄ si fecit nos ⁊ nō ipi nos in cē nature dicēte ꝑsal'. nō minus cōstituz ē de cē gr̄e q̄d ē creatio quedaz Docet hoc oīo p'almiste. Emitte spīm ⁊ cre abunt. ¶ Scando kl'anka a liide hoc eo ḡlo ꝑtinuo carnalos filij hui⁹ secuti. q⁹ ti ra pient q; hmōi ꝑcepto nō tollat libertatez atq; merit⁹ cē. Aut q⁹ in deo sit inuenire vacillatio obūbratōz aut ꝑuersarium ac cepētōz vel ineffectā ēpatiō. dum a pe uentōe resilit q̄ ꝑcedat. Inducāt ꝑ terra illud Augſ. q⁹ deus sic eos administrat vt eos ꝑ suo motu agere sinat. Liberuz ar bitriū aut ab hac lege inquāt dicēt exem ptuz? Nec excipiū ē fatemur. q̄n sinat ipm agere deus ꝑ pprios mot⁹ sue libertatis. imo tūc liberius ⁊ efficacius sunt. q̄to ipm am plius ꝑuenit gr̄a. viuificat. corroborat in formatur ⁊ liguidū erigit ⁊ sanat. Pmo (cē plū gr̄a) q⁹ deus egrotos bō sanat a deo: nō vocato deū. ꝑ suos motus agere ñ sinit. sed ad cōsilē aptoz reddit. ¶ Addat ad hec ꝑsideratō salubernima ⁊ alta q⁹ in ordine ⁊ laticinatione spūalis charismatū inuenimꝰ ꝑ suos motus singulaz ⁊ omnium suo modo omnior⁹ liberiori ⁊ excellēciori quēadmodū suos mot⁹ hz naturalis agēnū

oido. vt mot⁹ fidei ē miracla agere. Si ha beret⁹ fidē sicut granū sinapis/ diceret⁹ huic mōti trāsfer te ⁊ trāsfert. Dōo spei liberatōz a dño recipe q̄ in me speranti li berabo cū. Motus charitatis hic oīa que sunt dei gr̄a. Amicoz enī oīa cōia sunt. eū pater euāgelizat ad scipz ē filij. oīa mea tua sunt. ⁊ tua mea sunt. Et ita de reli quis ⁊ eunubus suo mō. ꝑcordātias omitto. Cōstat aūt q⁹ sicut corp⁹ ꝑpl aiam ē nō ecōtra. sic corpalia oīa iste motus naturali um agēnū/ordinat⁹ ē subiectus ⁊ subfi mis ad agenda supnaturalia ouinoz cha rismatū. Qua in re ꝑspicuū sit possima seu cōtollatiū pulcerrimū q̄d nō turbat ordinē deuo. necessitat motus salē obedien tales ipedit. dū ad fidē ad spem ad charitatē inducit/ ꝑ utilitate vel ipoz vel ecclīe miracula spūs sancti opat. Sic hodierna die fact⁹ repēte de celo sonus. sic ignis ꝑ lin guas suas dispartitus. sic linguaz aplicarum pus eruditus. motoo in sonoo varios. sic eloquētie cāta virtutes in eo/ virtutū mi lia hoim hzent oīone vel fmone/ mox con uertent hō piscator ⁊ sine l'is petrus. Sic cōstantia rā admirabil⁹ ⁊ obstinate fimilli ma. dū ibāt apli gaudētes a ꝑspectu cōcilij q̄ti digni habiti sunt ꝑ nole ibu xpi cōtu melia pati. Sic denig; stupēdus illuder in cruce oēm admiratōz miraculum. q⁹ intra pauciss̄imos annos oēm religionem q̄ sub celo ēa solis ortu vsq; ad occasū ⁊ ab aqui lone ⁊ mari. quaq; sunt. rā ardenter q̄ effi caciter hostes patibulū tā ignobiles ⁊ no pcos repleteo nām crucifixo dei q̄d erat le gibus ⁊ moribus inueteratis sūme ꝑnum iudeis scandalū ⁊ grecis stulticia sicut angl⁹ ⁊ Chr⁹ electer exaggerāt in ꝑfirmatoz legis nīe. Decimq; oīa ⁊ similia miracula si ad sola corpalia respiceas/ vident cēmo tum naturali ꝑa. Si vo naturā cōparetis ad gr̄az/ indicabō naturā vt ancillam/ gr̄e si cut oñe/ ordinabile parutisse. O ido appe qualis a lēer rector qualis naturaliū ē/ q⁹ vt replēte spūsancto orbē terraz/ noua fiāt oīa. nouus rex/ nouus lex. nova signa nova miracula? Innoua signa. immania miracu la/ petit sapiēs. Et in Apoc. dixit. Qui se det in throno. ecce nōua facio oīa. ¶ ꝑ potentiā in lōgissimū ꝑtrabi. sed ꝑpria me mor⁹ ad alterā me trāsfero ꝑsideratōz.

Decūda ꝑsideratō

¶ Spūs oñi oē repler holmincē tū orbis terraz. nō n cōsle sicut dicū est. sed sponta nea volūtate atollit ipm. vt in arcē cōtem platiue pfectōis ascēdat. ¶ J pam hōdem spūs oñi repletōz. cōsequē libera mentis eleuatio surſum ducē. Instar trāsē oui. de qua ferunt q⁹ repleta rore ⁊ obstructa. si ad feruidā solem expōsita fit. surſuz abit. Di fficile. ro⁹ gr̄a. ꝑ cōdus meuz (inquit aug⁹) amor meus. Illo feror quocūq; feror hoc pfectuz amoris pondus (si nō ponius leui tas dicēda est) emergere facit spūs a turbi da fluctuātiū sancta sanctā ⁊ secundā illū de siderioz carnalū/ terra caligine. vt supra liber euadat aurae. et ferat sup aquas co gitationū vaganiū ⁊ instabiliū. somnio q⁹ similium. vt euadē de tenebris ⁊ umbra mortis. Ubi ꝑus erat vinctus in mendici tate ⁊ ferro male cōsuetudis ⁊ fomitis ori ginalis. ¶ Senserat experimento felici reple tionē dāc spūs oñi surſum agentē ipa mat⁹ augustini sancta monica. Dec aliqn in ec clesia sed Cyprianū martyrē suscepat sa crā cōionez. in qua plenitudo gr̄e velut in suo fonte sumit. dū ꝑ manus corpe a terra leuato talco erupit in voce. Volemus in celum. volemus in celū fideles. A q⁹ duz postmo dū gr̄ecē q̄d sibi voluisset hec insolita cla mosita ⁊ eleuatio? Ipa vt erat tota colūbine simplicitatis/ pie benigneq; rūdit. Et quid vultis. q̄d queritis? Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Cōgruit id q̄d sequit. Altaria tua oñe venitz. supple ꝑtulerī hāc clematōz. ¶ Tale aliq̄d de sāto thoma refert⁹ cui corp⁹ vnā ꝑte ꝑ lazō leua bat a tra. Sic in beatis pnie specul⁹ maria magdalena ⁊ maria egyptiaca factū legim⁹ Quid de ipa nia umeneal a nympanistria. Exultauit inq̄t i. extra se sal tauit spūs me⁹ in deo salutari meo. Sic aliq̄d sensit aug. q̄ deo loquēs ꝑhibat. Introducio me ali qñ in affectū q̄dā inusitatuz valde. qui si ꝑficiat nescio q̄d erit q⁹ vita vita nō erit. sed reformabor. ¶ Decest silentio in de um quaz perbat q̄ meabat. Quis dabit mihi pēnas sic colūbe ⁊ volabo ⁊ requiescā? Dico q̄ sunt pēne tales: pulchra cōtempla-

tio ꝙ offendē a sathanino Richardo. qđ
est liber mens intuitus in diuina spectacu
la ꝯ admiratōe suspensus. Vel vt aug⁹ait.
Contēplatio ē ad ea intelligibilia salubriter
affectio animi mētis illustratio vel illoꝝ mi
nario. Vel vt Hugo placet. Contēplatio
est visualis intelligentia. ꝙ cuncta pia ha-
bens apta visione cognoscit. Vñ est illud
Ysaie ola seruabit. glo. seruatum facit. eā p
funda de. Ad qđ reducit illud Ecce. La
strans vniuersa in circuitu celestiū. terre-
strū et infernoꝝ ppt spūs. Sequit. et in su
o circulo reuertit. Hoc fit dū ꝑ vnā par
tem cōsolabiliter cōsiderat. ¶ Hanc cō
siderationē sequit lachrymosa deuotio flē
te spūm sancto. Hā flumen spūs eius et fluent
aque. In quibus aquis lacrimas se lauat.
balneat et baptizat contēplātes alia quēad-
modū vidit ad apostoꝝ pēn. Vos aūt bapti-
sabemi spū sancto. ¶ Et qm̄ mihi ita aliā
lauat purificat decorat illuminat et leuat si
cut inuma cōpunctōis deuotio. Ad hanc
sequet mēs illuminatio. noua quedā neo
menia. vtpta illud Esa. Nō abscondā vl-
tra faciē meā ab eis cū effuderim sup eos
spūm meū. ¶ Nec aūt facies dei plena grā
que ē sol iusticie. nulla ratōne videri pōt si
ne delectatōe. qz dulce lumē et delectabile ē
oculis intelligē sanis videre solē. Tūc le-
tatur anima ꝛ exercitus illius vbi. Spōsus mea
sup mel dulcis. Qđ sentiebat spōsa qui io-
cundus ei videbatur. O qđ bonus et suauis
est dñs spūs tuus in nobis. Tunc cū fm
me bonē mētis et rōnis q̄tē ineffabili-
bus dignois ineffabilit dignoꝛ coniūgi
mur ait Dion⁹. Ineffabiliter ꝙ delectamur
dū sit ineffabilis fūme cōuenientia cōiunctio
¶ Et qm̄ eodē dicente dionysio. diuinus
amor extaticus ē et placet amātē sui ipius ee
nō sibi. sed amato. ¶ Ad hāc delectatōez
amoris sequit trāsformatio. Exēplo au-
ri et argenti qđ quidē durū est et solidū sed ꝑ
ignis calorē liquefactū in aliā mu
tatur materiē. vt quālibet formā possit re
cipere. Exēplo ferrū ferri candētis qđ pla
cabile redditur suauitati indutōi ignis. Exē
plo ruffus actis luminosis. Exemplū ꝙ gu
ta aque. que multo vino mixta cōuertit in
ipm nō placet. ꝑter errorē Almerici phi
cū pānū et alioꝝ dicentiū alia cōtemplan
tis in deū cōuerti. et ꝓdeuiam ee qđ habe-
bat in ꝑpio gaudere. hīc solum ē ideale
deū. Itaq nō hoc mō. sed ꝓ ritus fit alio
trāsformatio ꝙdam ꝑ spūs cōn. sicut notat
apl's. Nos aūt reuelata facie gliaz oīa spe-
culātes trāsformamur a claritate in clari-
tatem tanqā a dñi spū. A claritate fidei in
claritatē cognitōis. A claritate rōnis et cla
ritatē intelligē. a claritate m intellectu et
claritatē exultāt notitie laffectu. ¶ De
inde sequit defectio sue cassio vel extra-
sio. Exemplū d alanda ꝙ qñ illuminat ascē
dit. ascendēs cantat et iubilat. cētano obli-
uiscit sui. et tandē velut stupida vt spasma
ta cadit. sic Dion⁹. Hos inquit castillimis
cōtemplatōibus et diuinis splēdoribus re-
pleti sup apparentiā radioꝝ. in brio exprimē
tio ꝑ excessuz mētis deficimus. Concordiē
ad ꝑ. Defecit in salutare tuū alia mea. Et
iterum. Defecit caro mea et cor meū. deus cor
mei et pars mea deus in eternum. Et in pla.
Miranf et deficiūt. Talia sunt sine nume
ro. Decest ꝙ aosa in cōspectu dñi mors sā
ctoꝝ eius. qđ obtinē balaā misē dicēs. Mo
riatur alia mea morte iustoꝝ. O bōa mors
suspirat Bern⁹. ꝙ vitā nō aufert sed mutat
in melius. Qui enī formidat naturia/vbi nō
sentit vita. Quō habet peccādi potentiaz
qui transcēdit peccādi cōsuetudinē. Exce
dere quippe alam etiā nō a vita saltē a sen
su vite necesse est. vt nec vite temptatio sen
tiatur. Ueinā frequēter hac morte cadam
vt zqueos mortis euadā. nec semnā iuuta
ne mortifera blādimēta. nec ure aut aricet
impatētie stimulos. molestias solicitudi-
num et curaz. ¶ Talis vt opinor defectio
angelice puritatis ē. mūdi delectatōibus.
corpoz sūlibus dimb⁹ nō intolu. Sed hoc
planefacit fornio vt mors dilectio. qz sicut
alam mors a corpe. sic animū dilectio sepa
rat a mūdi vanitate. imo a quōq; ab ipso cor
pore. ¶ Legisse memini me/ oc qđā mulier
deuota. ꝙ ꝑ monē sup trāsformatōe mentis
in deū ꝑ dilectōez disputethe. audiente cō
cubitē. Pauno gemitibus inenarrabili-
bus suspirijs atqz singultibus. ꝙ dū culpa
rēt et pulsibus clancalis ꝓhiberēt a circū
stātibus. nec clamoribus eius turbaret audi
tes. nec hypocrisim obtēdere. tace fatua de
se mulier. Ipa ꝑ ipsū spū velut mutū sue

spiraculo qđ lagūcula a nouo diruꝑit. nō
valēs plenitudinem amplius cernere spū
intra se capere. diruptio venit et uernio erꝓ
rauit. Beata ꝑ mētē fidē. sic ēt pie credere
faomnibus est. Beata martyr amoris effecta
que id cupere poterat nedū illud amoris ē
gmeo. ꝓbis capes sum. amo ꝑ amorē. Vul
nerata charitate ego sum. sed et amore mor
tua. mortua mihi. et amato vita. ¶ Mul
tos deuotoz ꝓficere sed aut ꝓcumbere
aut absorpcio ꝙdaz simplicio et vanitas
cū deo atqz suo mō mentē orificio. qñ gdi
tio nīs alterita tib⁹ et ꝓpriscemptis/curisq
conclusio et sup mūdane explicatio. in diui
num monadē ꝓgregamur. ait dion⁹ Dio
ny. Cōformiter ad illā eruditionis suu pau
li. mortui estis. et vita vra absōdita est cuz
xpō in deo. Nec ē pax q̄ exuperat oēm sen
sum. par quā mūdo dare nō pōt. qz in mūdo
plura. in me pacē habebitis. ait xpūs. Gra
regira in ventrē. in lauo. in dorsum. nō
alibi pacē inuenies. nō alibi societatē. Exē
plum ē alexādri cui totus orbis nō sancta
tem sed arctiorē oīs ritōis libidinē inspira
uit. nec erat totus orbis illi nisi punctus bo
luo. Sic in auaris. sic in voluptuosis intel
lige. qđ ꝙ filiis pecoꝝ querūt nec possunt
satiari. Hōne rabida fames eoꝝ qñ nec satura
tur oculus visu/nec auris auditu? Solus
spūs oīa ē qui replet bonio desiderio nīz
q̄ adipe frumēti satiat nos. q̄ dat mānā ab
scōditi q̄ ꝑ ba pastus eructat. Quā mag̃
mulcendo dulcedo me dīe. quā absōdi-
ti nimētudo te. ¶ Hic ē calculus filioꝝ di
bus nomē scriptū qđ nemo nouit nisi qui
accipit. Dic in diuinā caliginē instar moy
si vocatē spūs. Dic in sibilo aure tenuis sen
tiatur dñs. Dic in thalamo dormit et reqe
scit salomon pacificus. et beniamī adolescē
tulus in mentis excessu. Dic gustat fatuus
melius. fatuus ꝓpter illuminatōez intelligit
mel ꝓpter dulcoratōez affectus. Dic moy
ses mysticus ducit gregē virtū suaz/in inte
riora deserti. Dic sedet solitarius et leuat
se supra se vbi dñs loquit ad cor eius Dic
dicat Petrus bonū ē nos hic ee. Et philip
pus sufficit. et maria magdalena. Vidi do
minū et hec dixit mihi. Dic introducit ala
in cellā vinariā vbi bibit ebriā sobrietatez
spūs. vbi suspirabūda epithalamiū cancō
ba dimidiat. ollect⁹ meus mihi ait ego
illi. ego dormio et cor meū vigilat. Dic ob
testat dilectos ne dilectā. Adiuro vos fi
lie hierlm ne suscitetis vel euigilare facia-
tis dilectā donec ipa velit. Dulcit aūt dū ꝑ
dus amoroꝝ spūalis horologij/cadit/
mentē pungit/vocib⁹ et insonatis ad opus
actiue ꝑ dilectōne primoꝝ. ꝑ quo sit hec
terna et ultima cōsideratio.

Tertia cōsideratō

¶ Opūs dñi/dū replenit holez incolā or-
bis terraz ꝑ plenitudinē redūdantie. cōsti
tuit ipm sonē et expedimz ad opa vite exte
riotis et actiue. ¶ Videm⁹ hoc in maria q̄
post suscepā gie plenitudinē in xpō concep
tione. ꝓnuo uni in mōtana cū festinatō
ne. ministratura elisabeth cogīte sue. ¶ Reti
ditur hoc exēplo arrogātie cogardoz stulti-
cia. q̄ in talē se libertatē spūs ex ꝓtemplatio
ne mētium ascēdisse. vt nō amplius teneā
tur diuinis obsequi ꝑceptis tanqā futilibus
Quo ꝙ est illud xpi. Si diligitis me man-
data mea seruate. Et ꝑfecto tāto esse humi-
liot atqz ad xpūsēdus. ꝓmptior quisq debz
ex munere q̄to se obligatiorē esse conspicit
in reddēda rōne. ¶ Hā cum plenitudo le-
gis sit dilectio. signum vo dilectōnis sit ex
hibitio opis. qui nō diligit opē. primum
quomō legē implenit? ꝓximū arrēdiate
nō vitiū nō errorē suū. qz q̄ diligit iniqta-
tem odit alaz opantes eaz. ¶ Lectz legum
moysen postq̄ locutus fuerat ei dñs i mōn
tis caligine/q̄ ad populi tumultuantia re
gionē descēdebat tabulas legis ferens. ꝛc
cōtemplatōis intemotore redundantia. faci
es eius radiosa cornutaq̄ videbat. Sicut
sicut lāpas ex lumie. sic corpus rectū. et in
terna ꝓtemplatōe lucidat pulchrificat et il
lustrat. Dic vultus hic oculi hic tota corpis cō
positio diuinū aliqđ sobriū. modestū. seri-
nū et decoz ꝑ se ferūt/sed velant faciē hanc
humiles dicētes. Secretū meū mihi. secr.
me. mi. ¶ Legimus aplm postq̄ raptus in
tertiū celū. audiuerat archana vba q̄ nō li
cet homi loqui. postq̄ intinq mentē erect
serat deo et dixerat. Hostra ꝑuersatio in cel
est. hinc talis et tantus regredi ad disponē
da cubilia mentoꝝ. ad vbera. ad cumulet.
ad vineala. Vbi quid amplius miremur

nesoia vel sublimitatē in ꝛemplatōe. vel humilitatē in actōe. vbi deū quodāmō ꝑ per deū celebrō. cupiebat anathema esse a xpō ꝓ populo ad xpm trahēdo. ¶ Scribit Dion⁹. salubernum de cōpunctōne libū. vbi regē dauid mirat ⁊ extollit supra modū. qui talis fuerit in actōne regiminis regni cū alijs dignitate cōpunctōis inuenit cui⁹ voces alte sunt. Tota die cōfitebat in gregiebar. lauabo ꝑ singulas noctes lectū meū fluēt mihi lachrymē mee panes die ac nocte. Oculi mei ꝑ ad ōnm: talia sine numero ꝓpsalterij. Qz hoc sibi ꝓstabat spūs sanc⁹. q̄ ꝓsternebat pectus dicēs. Redde mihi leticiā salutaris tui ⁊c. Sequē panem ad actiuum. Docebo iniquos vias tuas.

X ¶ Scire debet ꝺ spacium quo serenissimū romanoꝝ regē ꝑpare liceret hac laude ipū dauid. Cū nāq; labor sit credibile aliquē vite usq; exercet. Ju quo nihilominus spū demonijs habitare compatī est ꝓ collocutōes venoras vsq; ad cōpunctōem lacrimoꝝ audiendum. Dis oculis vidi ⁊ sensi. ¶ Exules nūc in spū confitetur ubi pē. q̄ fideliter in actōe laborāti q̄q; pl⁹ in mente cōpunctōis infundit. quā nonnulli in ocīa vita ⁊ emplatōes huiusmodi tota solicitudine indagāt q; ꝛemotis. Jta pē quā sic bōplacitū est ānīe. Displacitū nō meritus vt nō gliscā te stultra plūpio ois carnis sed ꝺ gliscā in te gliscā. ¶ Jnuenio pēs deuotū Bernardū desiderij esse q; gēus pdicationis seu ministratōis sic in alios effunderet nō vt canale q̄ ꝑmanes sicut fecos retinet sed vt concha plena superfluēs seu bono vitus ꝓximis vena scaturiēs. q̄ nec facile turbat. ⁊ turbatus ꝑmanes ad nitorē ꝑstinus redit. Ad qd ita ardebat sanct⁹ ille. vt nimiū sentio ꝛemplatōnis gēam nō sufferret. Nunc est nusq; ad fratres vocumenum q; in quibet actōe meminerit ultra ecclesiasticē cohabitatōis Surgite cōsta. cui ei verecūdē q; frequēter vnā fieret responsio. Vbi abes ad ōm. ¶ Quid q; Audo post plenitudinē ꝛemplatōis in deserto hausiēdo neq; ⁊ occursu frequēti fm. neq; ex circūstātijs nō alexandrū q̄q; venisse alicui ꝺ ut visatōi vel inuestigē se latere? Docuerit ꝺ Dilan⁹ sed ella tāq; radicata fabulatur authoritj mēo linora mādat aut si moueba ꝑ tinno redibat in sidipm: Dat exēplū sensibile de acu nauta; affecta ꝙ magnetē. q̄ ingerit recte ad poli ꝓspectū ¶ Hāc habilitatē ꝛemplatōis in actōe. ⁊ actōis in ꝛemplatōe. fuisse crediderim

Y in beto Greg⁹. Benedicto ⁊ filibus plurimus. Nō de ipis aplis atq; discipulis hodierna die factū nō dubito. Petro de martyrib⁹ Laurēcio Vincēcio ⁊ talib⁹. venerabilis Richard⁹ sentit eos in medijo ignib⁹ ad diuina suspēsos seruēdo q̄ fuerāt in ꝓspero. Hoc sonat illa vox Vincētij. dum ureret corp⁹ machina candēs. Ecce nūc in sublime agor: ⁊ oēs ꝓcepes meos seculo alnor: o cruēte desino. Nō aūt ī xpo pauēte nō fuerat dispēsatio facit. ꝓ nīa redēptōne. Alioqn delectatio interior: cotporam oīm absorbuisset cristiaā. ¶ Rursus medicabilis dō cū theologia ꝑsidero. q̄ hec spūs dīi effluēs replens habitat aiaz ī ipīa latate. eo q̄ a materialitate q̄ fm aristo. malesiaū opaē. ipaz magis ac magis purgat ⁊ elōgat. Hinc fit vt crebēte hmōi repletōne spūs dīi. ipa cupiditatis fuscus letifera. vel ejacē penit⁹ sicut in beato. vel imunita lāgnescat vel i vitatib⁹ pleno. ¶ Sic pradd⁹ q̄ spūs dīi ꝺo replendo nos facit. nō q̄uis cuiq; rez sed oīm. Dia nostra sunt inqt apls. Haz qui spū dei agunē. hi filij dei. hi liberi sūt. q: vbi spūs dīi. ibi libertas. ꝙ si filij liberiq; sunt. heredes eos esse ꝑhio est. heredes quidez dei. coheredes aūt xpi. Xpen vo oīm cē oim: multiplicitatulo ꝺo ambigat? Ac pinde ꝺo merget eaz coheredib⁹ suis oia tribuere abūde ad fruēdum vel ad obsequiū. Vor cē apli. Deim⁹ q̄ diligēbus deū oia cooperanē in bonū. ⁊ sic ema oia alienā mala. Attēdat rursus hoc dominū sup corpus ꝓpriū. qd obedit pmpte spūi sic repleto. lōge excellēnius q̄ viderat Aristo. cui⁹ hec est sniā. q̄ in vnū oia ꝑsonāt rōni. Dat ꝛipm dominum sup exteriora in lāguoribus curandis. in sup ejaēdis demonibus ⁊ generaliter in mirabilibus faciēdis put expedit. vel ꝓ se facieri. vel alijs. ꝙ quos fiunt. sicut ordinem nature ī diuinus gre subditum esse. Nō sic ea sensisset Anicen. ponēdo materiam extrinsecē subdūcē rōnali alie rebus fidare q̄uē magicā naturalē tolerabilē? ꝺ pisz

sed alterā fuit intencio sua. ¶ Colligim⁹ ex ꝑmissio q̄ ad mor: mutatōez notabilez in microcosmo. ſ. in hoibus ꝑtin est mutatio in macrocosmo hoc ē in maiori mūdo notabiles fieri. sicut in diluuio. sicut in submersatōe pētapol' peccatriz sicut in horrēdo scelere iudeoꝝ ꝙ nece xpi q̄n sol obscurat' ē terra tremuit. petre fallē sūt. Benigq; dō de peccatō afflictus motu suo possit ꝺ ꝛia cobus ⁊ elo q̄a sacra/ ⁊ miracula credita tenanē. Hodiernū inter cetera miracla q̄ otantibus aplis patratū est.

At q solicitat ꝑpterz

hec ⁊ ꝑdicta nōnulloꝝ mīplex inq̄sitōis vel studiosicas vel curiositas. ¶ Prima q̄stio. Querūt aliqui/ cur mō sicut olim signa eos qui credūt nō sequūt vt serpentes tollāt. vt linguis loquāt nouis ⁊c. Rūdet Greg⁹ in ome. euāgelij de ascēsōe ⁊ apostolus dicēdo. q̄ lingue sūt in signū. nō fidelib⁹ sed infidelib⁹. ¶ Secūda qō. Querit qualis illa fuerit linguaꝝ varietas. an diuersio sonis eadē lingua ꝛesonabat. Vl'an idem sonus se vario mō intelligibilē reddiderit sicut in audientibus erat varietas? Videt secm magis cē ꝑbabile. ¶ Tercia q̄stio. Amplius q̄rit si donū b⁹ linguarū collatū ē membr⁹ a mane mīi ibus. sedētib⁹ ro:ānis in cenaculo cū reliq⁹? Augst difficultatē dicti apli. q̄ docere mīuerē non ꝓmerit. Sz aliud ē q̄d lex cōis vetat aliud q̄d ꝓuidētia seu ꝓuata ꝓcedit. Jta q; mana aplōꝝ fuit apta. ¶ Quarta qō. Amplius querūt si in aplōꝝ epistol' erat dont ultima lacēo energia vt ꝓ legētū varietate sese darēt intelligi ſre sicut linguis? hoc nō opoꝛtuit. ¶ Quinta qō. Querūt ꝑ apli⁹ an soli apli darēt hoc mō visibili spūs sancti? ꝑbabile ē q̄ sic. Quis Simon magus oppositū putauerit dicēs. date mihi hanc potest. Etꝺ de simonia grādis posset esse declaratō. sed ꝓ aim⁹ ad ēmin⁹. ¶ Sexta q̄stio. Querūt alij si hodierna die spi-

Z ritus sancti repleto ꝓlimatus aplōs nunc doctoriſatos sic q̄ peccare nō possent vl'errare. cū de petro dicat paul⁹ q̄ reꝓbēsibilis erat. q: nō recte ambulabat ad veritatem euāgelij? Sz ꝓcedim reꝓbēsibilitatē fuisse venialē nō mortalē. ¶ Septima qō.

Sed cur hec die pēthecostes poꝛ⁹ q̄ alia oat' est spūs sanct⁹? Ut. ſ. eius ignita lex nouā tūc oaret qui vet' oonata est. ¶ Octaua q̄stio. Cur pcessit repentinus ac vehemēs sonit⁹? Quē soler hoc spūs bon⁹ facē ad humiliatōez. Malignū et oppositū blādiē ad arrogāiā. ¶ Nona qō. Cur cū aplis ⁊ discipul' cohabitabāt mlieres. cū a sctis pib⁹ post modū cohabitatio talis culpata ꝓhibita q̄ē. Denē nūc tales in gīa ꝑfirma u. ꝓcedē ⁊ hmōi cohabitatio. Sz h' rara auis ē in terris. ¶ Decima qō. Leteruz q̄n oiē spūs sanct⁹ docuisse discipulos omnem veritatē cū h' sit appriopatū filij. cum ꝑterea multa⁹ vitates ꝓbanū nesciſſe videanē. vt geometriā astronomiā? Rūdet doctoꝛes q̄ scriptura sacra ꝑ antonomasiā dicē ois veritas. Jn q̄ supba ꝓfundē nō nulloꝝ garrulitas. ¶ Undecia qō. Solicitat alios inq̄sitio de spūsco. Quot ⁊ q̄

3 libus modis mittē ꝺb⁹ ilabē. ⁊ quō ꝓcedit a ꝑre ⁊ filio. ⁊ de salmate grecoꝝ plurima. Quō remissionē peccatoꝝ facit spūs sanct⁹. Et si dē plenitudo pānis ecclastice sine spūs sancto gratificāte seu sine gratia gratū faciēte. q̄n hic grādis laqus hereticoꝝ vt videm⁹ in b' ꝓlio. ¶ Duodecima qō. Rursus q̄ q̄les sūt irremissibiles ī spūscm blasphemie. ⁊ de distinctōe donorū inter se a vnūb⁹ vnūquibus⁹ ⁊ fructib⁹. ¶ Tredecima qō. Jtē ꝙ q̄ signa cognoscē ad nūcium spūs sancti in mente. Quib⁹ in sup argumēto seu regul' ꝓbanē spūs si ex deo sunt? ¶ Decima quarta qō. Benigq; si ꝺo posset scire certitudinaliter de se vel altero q̄ habeat spūscm. aut videam⁹ hereticoꝝ. pmptos ad moriēdū pinos aliqn q̄ fidēles catholicos ⁊ vñ ꝓcedit b'. Videt et q̄q; in ipis hereticis gaudiū ad mortem. sed auidū esse⁹ plenū de sperātōis tinctura ꝑ solatōis vacuū. Jn ipis vo catholicq; martyrib⁹ gaudiū ē charitate ꝓ dei. bōule panem benignū. plenū spe atq; fiducia. interius suauiter cōsolāte. ¶ Talia magis ⁊ magis occurrebant speculanue tractanda sed aliud tempus ⁊ aliū locū exposulant. Ꝑa tetigisse sano fuerit. ¶ Exhiamus eandem in oione ⁊ adnērū spūs sancti ī nos de pēlites dicam⁹ vidē. Veni sancte spūs. qui l dic bona veniem⁹ ad te. reple tuoruz corda

tesio vel sublimitatē in templatōe. vel humilitatē in actōe. vbi dēū quodāmō per dēū delerēs. cupiebat anathema esse a ipso p populo ad tpm trahēdo. ¶ Scripsit Dion⁹. fuit herrimū de cōpunctōne libū. vbi regē dauid mirabē tetrollit supra modū qui talis fuerit in actōne regnis regenti cū afflictionē cōpunctionis in anīe cui⁹ vocem audisse sunt. Tota nocte cōmirabat ingredi debar. lauabo p singulas noctes lectū meū fluere mihi lachrymē mee pauo die ac nocte. Oculi mei sp ad dñm: talia sine nūero p psalterium. Quē hoc sibi p̄stabat ipse sanctus. q̄ plorans perebat dicēs. Redde mihi letiā salutaris tui ℟. Sequē pauens ad actiuam. Doceb⁹ iniquos vias tuas.

¶ Quis dabit ℔ spaciū quo serenissimū rhomanoz regē ꝑpare liceret i hac lande ipi dauid. Eū nāq; labor ille credibil' anime vire ingē exercet. In quo nebilominus spūs deuotōis habitare compatī est p collocutiōes deuotas vsq; ad cōpunctōem lacrimaz; audiendam. Dio oculis vidi t sensi. ¶ Exultēs nūc in spū confiteor: ubi p̄. q̄ fideliter in actōe laborātī grām pl'ime cōpunctōis infundis. quā nōnulli in vacua vita ꝛemplatōes bmōi tota solicitudine indagātes q̄rendo nō inueniūt. Ita p̄ qm sic bīplacitū est tibi te. Bīplacitū nō meritus vt nō offendā te fluxa p̄ceptio olo carnis sed q̄ gliat in te gliet. ¶ Inuenio ꝑra deuotā. Deū. desiderū tale q̄ gratiaz p̄dicatōnis seu ministratōis sic in alios effunderet nō vt canale q̄ pannus siccat fructus retinet sed vt concha plena superfluēs seu fons viuus ꝑpetua vena scaturiēs. q̄ nec facile turbat. t turbatus pannū ad nitorē p̄stinuz redit. Ad q̄d ita ferebat sanct⁹ ille vt nimirū actio ꝛemplatōis gratiam nō auferret. Dine est nuncē ad fratres documentum q̄ in q̄libet actōe memuerit ultimo ecclesiastice cohortatōis Sursum corda. cui tā vehemēs q̄ frequēter etiā fieret responsio. Habemus ad dñm. ¶ Quid q̄ Anselmo post plenitudinē ꝛemplatōis in dēcto hausto ꝑe negre occursu frequēti firmi. neq; ex circūstāb⁹ turbis nō alexandā q̄q; venuſz alicui⁹ mirabilis vel mōstrosi hoīs semore se fateret? Hoc narrat⁹ Hilari⁹ sed ētra tāq; radicata habilitate audebam nūc imota mānebat aut si movebat ꝑtinus redibat in idipm: Dat exēplū sensibile de acu nauta: affecta magnete. q̄ iugiter recte ad polū ꝑspectū

¶ Hāc habilitatē ꝛemplatōis in actōe. t actōis in ꝛemplatōe. fuisse credidērunt in bēto Greg⁹. Benedicto t filiabus plurimis. Nō de ipis aplis atq; discipulis bodierna die factū nō dubito. Petro de martyrib⁹ Laurēcio Vincēcio t talib⁹. venerabilis Richard⁹ sentit eos in medijs ignibus ad diuina suspensos seruēcius q̄ fuerāt in ꝑspero. Hoc sonat illa vox Vincētij. dum erexit cozp⁹ machina candēs. Ecce nūc in sublime agor: t oēs ꝑncipes mūdi seculo alligor o cyrāne despico. Nō sūt xp̄o panē te nō fuerat dispēsatio facta ꝑ nīa redēptōne. Alioqn delectatio interioz cozpoream oīm absorbuisset mentē. ¶ Rursus me thapdisicādo cū theologia ꝑsidero. q̄ hec spūs dōi effluēs repletio stabilit aiaz t ipsa latitate. eo q̄ a materialitate q̄ fm aristo. malefici⁹ opat̄ ipaz magis ac magis purgat t elōgat. Vinc fit vt credēter hmōi repletō nel spūs dōi. ipa cupiditatis fructus lenifera. vel ejicit penit⁹ sicut in beatis. vel imminuta lāgiescat vel i viatorib⁹ ꝑfectis. ¶ Superadd⁹ q̄ spūs dōi q̄s repleuerit dños facit. nō q̄libēcūq; rez sed oīm. Dia nostra sunt inq̄t apls. Haz qui spū dei agunt. hi filij dei. hi liberi sūt. qz vbi spūs dñi. ibi libertas. q̄ si filij liberiq; sunt. heredes eos esse ꝑdo est. heredes quidez dei. coheredes aūt xp̄i. Xp̄m vo oīm cē oīm. multiplici nullo q̄ ambigat? Ac pinde q̄ negetur eoz coheredib⁹ suis oia tribuere abūde ad fruēdum vel ad obsequiū. Vox ē apli. Oia⁹ qui diligēbus deū oia cooperāt in bonū. t sic cuncta oia alterna mala. Attēdat rursus hoc dominū sup corpus ꝑpatū. qui obedit ꝑnipe spūi sic repleto. lōge excellētius q̄ viderat Aristo. cui⁹ tm hec est sniā. q̄ inveniuoso oia ꝑsonāt rōni. Dat tm dominum sup cetera in lāguoribus curandis. in sui ejectōe demonibus t generaliter in mirabilibus faciēdis put expedit. vel ꝑsone faciēti. vel alijs ꝑ quos fiunt. sicut ordinem nature ita diximus gre subditum esse. Nō si ita sensisset Aristo. ponēdo materiam exteriozē subditā ee rōali alteri. vbi fūdare oīa magica naturalē tolerabilē dixisset

sed altera fuit intentio sua. ¶ Colligim⁹ ex ꝑmissis q̄ ad mozmorōes notabiles in microcosmo. s. in hoībus. ꝑtio est materia nee in macrocosmo hoc ē in maiori mūdo notabiles ones. sicut in diluuio. sicut in fulminatōe pērapol' peccatrices. sicut in horrēdo scelere inde oz. p nece xp̄i qñ sol obscurat⁹ ē. terra tremuit. petre scisse sūt. Denīq; q̄d depcatō assidua motu suo possit h ria cobus. t eccla sacra. t miracula crebra testant. Hodiernū inter cetera miracla q̄ otantibus aplis patratū est.

At q solicitat ꝑpter

hec t ꝑdicta nōnullos mīplex inq̄sitōis. vel studiosit⁹ vel curiosit⁹. ¶ Prima q̄stio. Querūt aliqui. cur mō sicut olim signa cos qui credūt nō sequūt. vt serpentes tollāt. vel linguis loquāt nouis ℟. Rūdet Greg⁹ in ome. cui ā gelij de ascēsiōe tapostolus dicēdo. q̄ lingue sūt in signū. nō fidelib⁹ sed infidelib⁹. ¶ Scda q̄. Querit quālis illa fuerit linguaz varietas. an diuersis sonis eadē lingua ꝛsonabat. Ut' an idem sonus se vario mō intelligibilē reddiderit sicut in audiētibus erat varietas? Videt̄ sedm magistē. ꝑbabile. ¶ Terna q̄stio. Amplius q̄rit si donū b⁹ linguarū collatū ē mēmb⁹ marie mīi ibu. sedēnib⁹ t oratōib⁹ in cenaculo cū relīq⁹? Augetur difficultatē dictū apli. q̄ docere mīter non ꝑmittit. Sz aliud ē q̄d lex cōis vetat aliud q̄d ꝑmittit ex ꝑte ꝑsone. Ita q; maria apl'oz fuit apla. ¶ Quarta q̄. Amplius querūt si in aplōz epistol' erat doni illius tacēa energia vt ꝑ legētiū varietate sese darēt intelligi ire sicut linguē? hoc nō oportuit. ¶ Quinta q̄. Querūt apli⁹ an soli apli darēt hoc mō visibili spūs sancti? ꝑbabile ē q̄ sic. q̄ uis Simon magus oppositū putauerit dicēs. date mihi hanc ptātez. Et b⁹ de simonia grādio posset esse declaratō. sed ꝑtim ad ēminū. ¶ Sexta q̄stio. Querūt alij si hodierna die spūs sancti repletio ꝑmanet apl'os nunc vocatos sic q̄ peccare nō possent vel errare. cū de petro dicat paul⁹ q̄ rēbēsibilis erat. q̄ nō recte ambulabat ad veritatem euāgelij? Sz ꝑcedim⁹ rēbēsibilitatē fuisse venialē nō mortalē. ¶ Septima q̄.

Sed cur hac die pēthecostes pot⁹ q̄ alia dat⁹ est spūs sanct⁹? Ut. s. eius ignis ita nouus tūc dar⁹ est q̄ ver⁹ donat⁹ est. ¶ Octaua q̄stio. Cur possit repētinus ac vehemēs sonit⁹? Quē solet hoc spūs bon⁹ facē ad humilatōez. Maligno ꝛ e opposito blādē ad arrogāniā. ¶ Nona q̄. Cur cū aplis t discipul' cohabitabāt mīeres. cū a sctis patrib⁹ postmodū cohabitatio talis culpabilis ꝑhibita sit. Denē nūc tales in gīa ꝑfirmati. ꝑcedēt t bmōi cohabitatio. Sz b⁹ rara auis ē in terris. ¶ Decima q̄. Leuitas quē dicit spūs sanct⁹ docuisse discipulos omnem veritatē cū b⁹ sit apprōpatū filij. cum ꝑterea multas virtutes ꝑbanū nesciuisse vel dicāt. vt geometriā. t astronomiā? Rūdet doctores q̄ scriptura sacra p antonomasiā dicit ois veritas. In q̄ supba ꝑfundit nō nullos garrulitas. ¶ Undecia q̄. Solicitat alios inq̄sitio de spūs sct⁹. Quot t q̄libus modis mittē q̄b⁹ libet. t quō ꝑcedit a ꝑre t filio. t b de scālmate grecoz plurima. Quō remissionē peccatoz facit spūs sanct⁹. Et si oēs plenitudo ꝑtis ecclastice sine spūs sancto gratificāte. sit sine gratia gratū facēte. qm̄ hic grādis laqus hereticoz vt videm⁹ in b⁹ t alio. ¶ Duodecima q̄. Rursus q̄ t q̄les sūt irremissibiles in spūs scm blasphemie. t de distinctōe donorū inter se. t virtut⁹ virtutibus t fructib⁹. ¶ Tredecima q̄. Ꝑcēp q̄ signa cognoscē aduēntus spūs sancti in mente. Quib⁹ in sup argumētis seu regul' ꝑbanē spūs sit an deo sint? ¶ Decima quarta q̄. Denīq; si q̄s posset scire certitudinaliter de se vel altero q̄ habeat spūs scm. cuz videam⁹ hereticos ꝑmptos ad moriēdū plus alio q̄ fideles catholicos t vñ ꝑcedit b⁹. Videt̄ et q̄q; in ipis hereticis gaudiū ad mortem. sed anxiū et errū plenū desperatōis t interne ꝛsolatōis vacuū. Ꝑ in pis vo catholicis martyrib⁹ gaudiū ē charitate ꝛditū. būile patiens benignū. plenū spe anxa fiducia. interius suauiter cōsolāte. ¶ Talia magis t magis occurrebant speculantes tractanda sed aliud tempus t alijs locis expostulant. Ꝑa tetigisse sano sufficiat. ¶ Finiamus tandem in oīone t aduēnū spūs sancti in nos deuotes dicam⁹ cū dē. Veni sancte spūs. qm̄ sine te dic bona veniem⁹ ad te. replē mentes tuoz corda

fidelitū ꝛ mi amore sic in eis ignē accēde. quē ignē mille aquarū extinguere nō valent. ꝛ volunt vehementē accēdi. vt celestis deliciosa accessu fontem vite libant ꝛ ad ipm remeant. Quod ipse qui est benedictus in secula. Amē. ¶ Qui dicta pensat decretales dicto ē indulgentias ꝛ indulgētie. rōnabiliter indulgeantur. nūciari solitas denūcio. ¶ Explicit sermo factus coram cōcilio Lateran. p dñm Cardinalē parisien. In die sancto penthe. vij Julij. Anno dñi. M. ccxxv.

Incipit tractatus p A

mū lio ꝛ valde notabilis mgri Joh. de Sarson de plenitudine dñi ihu xpi.

Venite ad me oēs qui laboratis ꝛ onerati estis ꝛ ego reficiā vos. Matth. xi. Salutare nobis ē fr̄es carissimi cū omni veneratiōe dicere. cū nulla rō possimus rōne p̄cedere magnū hoc pietatis sacramētum qđ manifestū est in carne ꝛ apparuit in mūdo qui vic. ihc xp̄s venit in hunc mūdū peccatores saluos facere ꝛ rectē qđ erat. Deic autem non qualis erat a principio creator ꝛ iudex oīm seculoꝝ sic qualis nobis p̄gebat sicut speciosus forma p̄ filijs hoīm. ita copiosus ꝛ diues in misericordia. sup oēs qui invocant illū. Venit cū sit saluator p petitis. redemptor p captiuis. rex p militib⁹. dñs p suis. diues p paupib⁹. medicus p egrotis vbi sicut nullū ab infirmitate liberē inuenit ita p salutē olim adunit. Venit sicut ros flos ꝛ pluuia. venit vena. fons pietatis et gie. patēs omni iacob in ablutiōē peccatoꝝ ꝛ mēstruate. Venit cū sit doctor bonus. magr pius. p̄dicator veritatis ꝛ misericordie. mitis ꝛ humilis corde. Venit de solio maiestatis ē sinu dei patris. ꝛ qđ ibi hauserat de fonte pietatis. hoc eructauit nob. Et qđ hoc ei ponit nisi charitas? Jpa ē q̄ sola p̄mouit viscera misericordie dei nr̄i. q̄ misereret nob liberatorē ꝛ p̄pugnatorē q̄ liberaret nos de potestate diaboli q̄ oppressi eramus. Testat b⁹ apl⁹ vbi ait. Propt̄ nimiā charitatē suā q̄ dilexit nos. de xp̄i filiū suum misit. Deū. p̄prio filio suo nō pepercit. Dat charitate sua virginē dei filiā venit de celo hac virgine inspecta se p̄misit i ligno. Dacet crucifixus vt suos eluceret q̄ oppugnatores dānt i inferno. ¶ Dscipse vbo docuit. exēplo confirmauit. ꝛ p̄ singulo effudit. dicit. Hāc significauit ꝛ loco. Verbo docuit cū dixit. Diligite inimicos vestros. Exemplo confirmauit. cū in cruce pēdens. p suis crucifixoribus oravit. P̄ iniquitatē ignosce illis q̄ nescīūt qđ faciūt. Sanguine effusione confirmauit. q̄ posuit alaz suam p eruibus suis. ꝛ p suo gregē pius pastor noster dignatus ē. Designauit eā ꝛ loco cū dicere. Venite ad me oēs q̄ laboratis ꝛ onerati estis. Locō ergo charitatis ipe ē. ¶ Sed dicerne. vtr̄ sue bonitatis dicere an nitē? Si dicamus sue nullū hoc vobis ē. In ipo em habitat oīs plenitudo diuinitatis corporalr. Di diuinitatis ꝛ charitatis. Hā vt⁹ charitas ē. Si dicam⁹ nitē, cōstat q̄ charitat̄ nostre locus ipe ē. Quis em̄ magis p̄mus est samaritanus q̄ curauit cū vino ꝛ oleo. Ad cūdē ergo locū q̄si ad idē centr̄ cōcurrit et oīa gte, diuina charitas ꝛ humanitas vt recte sit ipe mediator dei ꝛ hoīm. hō xp̄s ihesus. ¶ Qđ elegāter designat ꝓphetas ille dñi ꝛ moysi in montē sym. cum legit dñm in montē descēdisse, ꝛ moysen ascendisse ad eū. Quid p mōtē istū nisi hō ille sī gnificat assumpt⁹ a vbo in vnitate p̄sone? Sed dñs supra mōtē descēdit. q̄ vt hoiez assumeret q̄si a sūmo celi fastigio diuina se dignatio inclinauit. Moyses autē electus dñi ascēdit. q̄ tales electos deuotio ad redē ptorē nr̄m se sublevat. vt ad intuitū dei p tingat. ¶ Illud q̄q qđ de hester regina legitur huic simile opitulari vidi. Rogatura hester p ppl̄o suo accedit ad regē sedentez in throno. Videt gliaz ei⁹ ꝛ corruit. sed clemēt̄ ꝛ osculat̄ virgā auream. quaz ille tenebat manu. Rex sedes in throno, est de p̄figuratio iudiciaria p̄fate p̄fidei Regia ecclia sancta designat. q̄ p filijo suis oibus vite fidelib⁹ deū p̄fem interpellat. Sed gliaz regis videt regina corruit. q̄ maiestatē diuinitatis cōi dānis ecclia expauescit. Sanctus rex deuat ꝛ virgā auream ad ipaz extendit. qui ecclesiā suā omipotēs de sua p̄templatione diuinitatis sue exaltet. necesse ē vt pauida p̄ces p amore incarnatōis filij sui corroboret. Qđ aūt p virgā hūanitas xp̄i designet, habemus in psal. sic. Virgam virtutis tue. ꝛc. Ac

si apte dicat. Humanitatē mā o tpe ceo vt p̄ius nasa facet oīs ex iudaico populo. Que virga hō aurea dr. q̄ xp̄i hūanitas splēdore sapientie gloria, nitere credit. Rex ergo virgā mānu tenet q̄ cā regina osculat. q̄ hūanitatē quā de p̄ sibi in psona filij venie q̄si mānu stringat. hāc cecha fidelitū p̄fessionis sue labijs osculat̄ tāgit. ¶ Ad hūc igit locū charitat̄ b⁹ ē ad sapm. charitas ipa nos vocat vt in charitate radicati ꝛ fundati, charitatē teneam⁹ ꝛ charitatem diligam⁹. Dicit ergo Venite ad me o. qui. Vox ista est vocātis. inuitātis. suadētis. hortātis. rogātis. ꝛ hoc totū p nīa salute. Cū em̄ bonoꝝ nīoꝝ nō egeat vult̄ nr̄m nobis demōstrare charitatē ꝛ beitudinem cōicare. Inde ē q̄ nos vocat ad regnū. inuitat ad suum. q̄ electis oibus patuz est ab origine mūdi. Vocat elegātes. inuitat ignotos. suadet volentibus. iubet nolentibus. hortat̄ lassos. cogit inuitos. oīb⁹ ergo i cōe dicat. Venite ad me om. ꝛc. ¶ O q̄ stupēda pietas. q̄ mira dei dignatio. que rogare debuim⁹ vt nos recipe dignaret. ab ipo rogamur vt ad eū venire dignemur. Qua in re qđ aliud q̄ p̄ma illa grā quā nullus hominū p̄meretur p̄r̄? p̄medat? Prima grāz dico. q̄ p̄fidos ꝛ nō credētes reducit ad fidem. puersos ꝛ male viuētes puertit ad religionē. pigros ꝛ negligētes accēdit ad deuotiōez. Jpa est gratuita bñficia dei p̄fluens. cuius ineffabili benignitate dñs ihs. ex intimis viscerib⁹ charitatis ei⁹. Jpsa est cui nulla scelera boranda. nulla petā magna. nulla cōsuetudinum vincula dura. nulla difficultates duras inuia sunt. Jpa nos p̄uenit vt bonū velim⁹. Jpa subsequit̄ vt possimus. Jpa stantes roborat ne cadant. Jpa currētes expedit vt alacriter currant. Jpa iacētes cōpellit vt surgāt de lacu miserie ꝛ de luto fecis. Jpa q̄dr̄uanū mortuum nō solū reuiuscitat. sed ei⁹ renū fortem. i. alie effectus cōcitat. vt p fratre reuiscitādo interceda. Jpaz nulla voluntas. nullū meritū. deuotio nulla p̄cedit. sed spōte venit. indebita venit. ac p hoc totū hoiez iure vēdicat sibi. Oportet nāq; vt accepto dei bñficio tā grannito ꝛ tā magno, vt totū hoiez innouauerit. ꝛ q̄si alterando ipm mutauerit. Ex eo qđ erat li id qđ aīa nō erat. b⁹ ē de iniusto iniustū. de nō sancto in sctm. de peccatore innocentē. totū ꝛ ea toto se hō ad grām repēdēdas puertat. ꝛ neq; q̄ gr̄e dei ingrata p̄manerat. Gratū aūt vocat existere est ad bona agēda se inclinare exercē. Minuere gratē ꝛ inimicē. quisq; mādatis eī q̄ gratē dedit adhuc reluctat. ¶ Sed si oīs nta gratuita. dei est de dato bñficia laudatio. de datis adhuc sue in hac vita sue in futura q̄ nobis erit spes ꝛ fiducia. Quib⁹ deniq; meritis aquirā de malo custodiaz ē bono p̄stantiā. finē bonū ꝛ vitā eternā. Hec q̄ em̄ dabunt̄ inmerito sed vīs iaz mereri ea possim nō video. Sz scio qđ faciam. Accepto fm̄ p̄phaz spūm gr̄e ꝛ p̄cum. gr̄e vt bōa inchoem. p̄cū vt assiduus deo p̄cibus orando ta cōmendē. exinde iam oīdiar facere mihi amicos p̄cibus defectus q̄ me recipiāt i eterna tabernacula. Quid em̄ si sine alienis fiue p̄priis meritis adipiscar dūmō adipiscar regnū celoꝝ. Surgā pinde ꝛ accēdibo ciuitatē. querā siquidi inuenā virū iustuz ꝛ sanctū bonis pollentē moribus. placētē deo sanctū dilectū. J⁹ pius me oīonibus p̄mēdabo. vt qđ meis meritis nō valeo, eius affequar p̄cinio. Queraz deinceps in milibus alaz sanctaz si vspiā inuenire potuero spōsaz dñi mei, amicā regis eterni. J⁹ pe me pissimū p̄mēdabo ipi adherebo, si robis equar adolescētul⁹ ei⁹ vt indignitas mea q̄ p se iuste despicat. illaz q̄ spōse familiareo fuit meritis p̄uebat. ¶ Egrediar aūt adhuc ꝛ ptuebor celestē illā curiā. p̄uēcu⁹ illos sanctissimos q̄ assistūt dñatoꝝ vniuerse terre ꝛ hunc quidē letātē illi beatoꝝ spūum oīdi, deo. illinc vo gaudēte ale sctoꝝ q̄ xp̄i vestigia sūt secuti. q̄ in septē gradib⁹ sacrosancta distinguit ecclia. Clamabo ita ad eos p̄ diē ꝛ noctē. orabo p me ꝛ p amicis meis postulāo vt in celestiōes sctaz oīm celestiuz virtu ꝛ sctoꝝ p̄tiarchaz ꝛ ceteroꝝ vbiq; sentiam⁹. Invocabo nihilominus singulos q̄s q̄ sactoꝝ specialit̄. quoz mihi ꝛ notitia maior ꝛ memoria crebrior ꝛ intercessio assuetior est. naz sicut de claritate ꝛ gloria, ita de pietate, misericordia ꝛ charitate eoim mihi constat, veluti q̄ etiā gaudēte sup vno peccatore penitentiam agente. ¶ Ecce aūt sup oēm gliam sctoꝝ sup oēs choros angelorum exaltata cōsidero sanctā dei genitricē Mariam. perdi-

tez repatriẽ equlũ reducticẽ. mĩez ꝺñaz
oĩm ꝺpiaꝝ. Dce ẽ illa gliosa ⁊ felix ma
ria. q̃ in ipo sacratissimo sancte trinitatꝫ ti
mino assistit. grata votis posĩbꝰ. xpo po
sitꝰ ad interuentũꝺuz q̃to pinet ad intẽ
dum ip̃m tonãte mĩsctie. Ad hanc igit me
dollitus cõfugiã. adipas tota ẽcute clama
bo adipas lusurabo gemẽs ⁊ flens in hac
lacrimaz valle. sciẽq: pomo ẽ efficax
apud ꝺiaꝺoẽ eiꝰ ⁊ ptr. ⁊ si locuta fuerit
p me vbaz nihil ẽt q̃ posset ei denegare
dilectissim filius ei⁹. ¶ Licet ad hec mĩa
oculos attollere. ac de pfundo lac toe in
to fecto. q̃uercũq; acie dirigere in illud in
comphensibile diuine claritatis arcbanũ.
tcõsiderare dilĩgẽter vez ne cnã ibi sit rim
mo ne vel ibi desiꝝ p me interdicter pos
sit. Treditce cõtueo: i vna ꝺitate plonaz
mansiones in cõna. mansiones in pcinaz
partes in ꝺuite. essle in benignitate. Et cũ
plonaz nulla sit posteriot glia. nulla infer
ioz aut indignioz. ꝺuas ei ez ea filii mei et
spũsam agnelo intrecedere p me mira
⁊ ineffabili mõ. ad deũ pizz omnipotẽtem.
Unde ⁊ vtrq; aduocati nomen obtinuit
ecclie ipa veritate ⁊ nomẽ de spũsancto.
Rogabo pizz inclĩ ⁊ alii pacieñ debut vo
bis spũm veritatis. Et item alio loco dicit
scriptura de filio. Aduocatũ habem⁹ apud
patrem ihm xpm iustũ. ¶ Ob aliꝝ ꝺicit
intercedat p nobis sic ellent apli. Ipse
ibo qui ẽ ad dexterã pis. qui etiã intercel
lat p nobis. Justum illi ẽt vt medians p
egrons aduocatus. p dcrisio frater pro
frambus. caput p membris. pẽnker p pollo
sio interpellet. Unde ad me oio ꝛc. Ipm
do ad pizz. p nobis interpellare ẽt. cuiꝰ
cte ⁊ ipe gen⁹ mortis subtinuit. p nob pa
cto vultu ꝺñi pmotãdo in oblatõ demõ
strare. ¶ Ob ait ipm esse p nobis sic dicit
apls. Qui ait ⁊ ipse adiuuat. Hemiaeus
ait. Pñ ꝺñi oem. Unde oper nr̃m. Sed
ipe ipm postulat p nobis gemitibꝰ inenar
rabilibus. Et alibi. Spũs sanctus deũ po
stulat p sanctis. Ipm do p nobis postula
re ⁊ ineffabiliter gemere. ꝺ postulare nre ⁊ ge
mitus nichil do ipo inspirãte fiuntur deo
pti ⁊ hec ut ihc ineffabiles acceptabiles red
dere. ¶ Licet p me etiã alia multa scri
ptũ. p me vñ etiã ꝺctus Agliot. p me ij D

ecdie pissima ego maria mdi salue ⁊ ꝺña
p me interpellat virgo nr̃a ꝺei filia. p me
positꝰ ait spũ sanctus. ⁊ salue pi porta ad
uersaz me clauẽ vitera milcie sue. Ab
sit. ¶ Sine ꝺpe natura bonitas. nr̃ opus
misctie. Deus natura le ⁊ ꝺpũ ẽ misereri
sp ⁊ parce. Ipse ꝺeniq; ver cilla ad me ay
sen. Clamabũt inquit ad me. ⁊ ego exaudi
am eos. q: misericors ius. Lette cum tales
ac tales habeã ꝺcatos ⁊ aduocatos inter
cessores ⁊ aditatores. quẽ nucbo? Ptonne
dignaueto. vel potius nõne ipi cupiũt
vt p eos ⁊ ꝑter eos obtineaz quãcũq; po
stero gr̃az. ⁊ gr̃am p gr̃a. Dapia enim pe
tao que pmia gr̃am ꝺcit. i. bonum velle
ꝺabit ⁊ pficere p bona voluntate. i. gr̃am p
gr̃a. sicam p gr̃am addat ⁊ plenitudinem. i.
gr̃am eternã p gr̃a. ⁊ ita misctia mea sub
sequẽs me oibus ꝺebit vite mee. Ad extre
mũ ẽo gr̃az ⁊ gliaz ꝺabit ꝺñs. gr̃az boni
status. gliaz eterne beatitudis. ¶ Ubi notan
dum q̃ vna q̃libet bona opatio nr̃a. tripha
turosa ẽt. sacrator. ⁊ meritoria fructuo
sa ꝺ ꝺonaz. sacratoz. uoꝫ tam in pñs q̃ i fu
turo vita. Ut sancte cõmune videant pfal
lite. similes qui inscribit psalmus ꝺauid i
tamen memẽto q̃ saluũ fecit eũ ꝺña. psal
mus ꝺonũ equidem significat. que opera
tion dicit in memento memẽto q̃ saluũ fecit
me ꝺcatio. In cui⁹ psalmi fi
ne scripsit ꝺauid memento ⁊ liberatoꝝ me
us es tu adiutoꝝ meoꝝ ad gr̃am. liberatoꝝ a
corruptõe ad gliaz capescidã. Dicut ego
peccatũ aliqñ pena ẽ peccati ꝑdonatio. et
causa subsequentium. ⁊ regimen vite ẽ no
uum. causa ꝑdonatio. ⁊ causa subsequen
tia. ⁊ nobilissima vt ita ꝺcam. ⁊ ꝺuina vir
tus ecclie q̃ peccati remissio manet. ⁊ cum
Deus mortis ⁊ Deus modio obtene
re possiz regnum etez. ¶ Sed obijcies E
fratelle ⁊ quoniam ille aduocatus. ⁊ ca
lumniabit malignus. esse vt alienus ꝺcatoꝝ
nõ ꝺpue opibus quibꝰ ꝺlibet. Ad hoc
illud ꝺicit: cupio ꝺcere. nihil magis mi
mertis recognoscit. Habeo sãt deo me
rita magna ⁊ valida. ⁊ merito ꝑ his ingre
ꝺiar in locũ tabernaculi admirabilis vsq;
ad ꝺomũ ꝺei. ¶ Et primũ quidẽ ẽt ꝺñs
meus pastor. Dñs mi ⁊ ꝺs. ⁊ ipse agno
scit ẽt mmenti q̃d opatus fuero. Deus

si vel enim in fine vite gemitum eduxero
Emendq; inqt bona peccatoꝝ ingemuere
saluũ vere. ꝑ primũ opus opatus ẽ ꝺñs mi
ꝑ me ⁊ sine me. ⁊ q̃ merito eum ipe ẽ opa
tꝰ mihi ꝺcit. Sed m opus opat mecum
⁊ in me ⁊ cum meritum mihi tenũ ꝺat ac
ꝑ eo ⁊ pmiũ ꝺabit. Atq; ita vez ẽt q̃ cle
ri ꝺeo ꝺicunt. Ola ẽũ opa nra opatus es
nobis. Primũ meritum tuũ mihi regni
celestis relinat. sicut in beneꝺcatione fideli
collocat. ¶ De pmo scriptum ẽt. Occisus
es ⁊ redemisti nos deo in sangle tuo. ⁊ fe
cisti nos deo nro regnare ⁊ sacerdotes ⁊ re
gnabunt sup terrã. terrã vtiq; viuentium.
Item ipe ꝑ peccatis nris mortuus ẽt. ma
nifestꝰ ꝑ immortalitate vt nos offerret deo. Et ma
gister petrus in sentẽtijs. Pñ ponat pote
statem petrus in sentẽtijs. Pñ ponat pote
statem regni adipisci. ⁊ sicut ipse missꝰ ꝑ mortẽ
ingressus ẽ in vitã suã. ita fecit ipse missꝰ ꝑ mortẽ
ingressus ẽ in vitã suã. ita fecit homiles ⁊ pecca
tis meritis ⁊ peccatoꝝ ⁊ ꝺcatoꝝ ⁊ ꝺcatis
ꝺcatis. ¶ De scdo scripũ ẽt. Ubi ẽt
Q̃ppiam meritũ ꝺcatoꝝ ꝑ ꝺcatis labore
Et alibi. Dic misctia locum venie q̃ ei
hoc ꝑ meritũ operi suo. ⁊ ꝑ meritis
enim pignoratio nra. Dñs sãt ꝺcit
inestimabilis pignoratio. q̃ ꝑ magna
sat mercẽ hic pignorati ꝺcatoꝝ ⁊ ꝺcatis
magnis sat mercẽ hic pignorati ꝺcatoꝝ ⁊ ꝺcatis
ma gnis sat mercẽ hic pignorati ꝺcatoꝝ ⁊ ꝺcatis
Merũ qui vt vivamus ẽt in regno ⁊ expo
ti qui dnd libi cõquirent vna libe gemi
tu vel vno aq̃ frigide p̃ ꝺcatoꝝ q̃ libi
gliaz habebat q̃ tam nec oculus vidit nec
auris audiuit nec in cor hominis ascendit
¶ Quid sãt potest ille esse qui a primo ma
ne in vinea sua laborãtibꝰ suis aut pdidit
trit ⁊ solo expectat ludere suos. Doc
inestimabile ẽt. Cui ergo mihi merita ad
regni speciẽ. supplẽ ⁊ ad fidei collationẽ
qui ẽ iam ab vespertina habeã ꝑtem cui
ad ꝺcandũ gle alme interfuerãt qui eo
rum memoriam fidei accidã. ¶ Dec in
me fiducia. vere ꝺcatibus ꝺcatis ⁊ ꝺlenti
deo nõ plumptuosa arrogantia. Sed pia ⁊
humili cõfidentia. q̃ me in
ꝺcis sequẽtibꝰ ꝺcatis. Sed ne nimia mise
ricordia ꝺcatis nr̃is. Pñ ait hic primus
ex discipulis qui quidẽ solus nouit se ꝺcatis
modũ plenius quo pertuit debuit ille ꝺcatis
ꝺcatis. Dic ⁊ hec illa ꝺcatis ꝺcatis ꝺcatis
ꝺcatis. Dic ⁊ hec illa ꝺcatis ꝺcatis ꝺcatis
ti ⁊ peccatis sue difficilime ꝺcatis ꝺcatis
ꝺcatis ꝺcatis ꝺcatis

sua pauper⁹ illoꝝ sua pdicat infirmitas q̃ pauper⁹ infirmꝰ ñ fuisset⁹ in malo suo ñ esset illis ꝙ̃ nocuisset. Quoꝝ aptꝫ puer ille egenus⁹ significat. qui cū ex amalechitis⁹ esset⁹ david oꝑi dñbus⁹ venerat. sed cū eis cum ꝑda reuertentibus⁹ eger in via remansit. ꝙ̃ mādatum mihi⁹ oino abi⁹ vel potꝰ gustauerat. Que david reperit⁹ abusꝰ ꝑpetuꝫ tribuit⁹ eius ducatu hostes interfecit. Ita lectoꝛ caritatē david destruūt q̃ secula bona⁹ amatores imagines dei in semetipsis⁹ ꝑ prauꝰ opꝰ polluūt. Cum ꝑda reuertunt⁹ q̃ erā in mala sua opatōe ꝓsperant⁹ Puer egyptius egr⁹ in via ñ manet cum peccatoꝛ⁹ aliqꝺ a seculi felicitate⁹ multimodꝺ a diuersitate repellit⁹. Tribus diebus puer ille in abatto remansit. Per tres dies significat videlt⁹ tres ꝓsperitatū species. quas amatores mūdi ad cumulū dānatōis sue plerūq; sortiunt⁹. dignitas⁹. nobilitas⁹ diuitie. Puer ꝙ̃ in tribus remanet cum peccatoꝛ⁹ dignitatē⁹ nobilitatē⁹ diuitias quibus delectari possit nō hꝫ. Quem David reperit⁹ abeq; ac potu refiat⁹ quia hmōi peccatoꝛem christus misericorditer ad se trahit⁹ neq; suaues delitas⁹ impartit⁹ Eum vo david egrotantē sui⁹ ducē constituit⁹ quia nō unq̃ cōgit⁹ vt hō qui pauꝑ in seculo fuerat⁹ locū regnis⁹ inter religiosos accipiat⁹ Qui eos⁹ a quibus despectus fuerat⁹ interficit⁹ cū gladio vbo dei exerto⁹ labicos⁹ quoslibz⁹ carnales quib⁹ in mundo equari nō potuit⁹ a prauꝰ sua opatione verbis⁹ exemplis occidit⁹. ¶ Sic mirꝰ omnipotēs deus frequenter⁹ quasi ex contrarietate pietatis sue⁹ stultos mūdi eligit⁹ et confundat⁹ sapientes⁹ infirma mūdi eligit⁹ vt cōfundat⁹ fortia⁹ ignobilia⁹ ꝓtemptibilia eligit⁹ ea q̃ non sunt⁹ vt ea q̃ sunt destruat⁹. ¶ Dic in ꝑabola veritatis dicit⁹ Ei⁹ ato in plateas⁹ vicos ciuitatis⁹ pauperes⁹ ac debiles⁹ ceros⁹ et claudos compelle intrare⁹ Qui aūt sint pauperes⁹ et debiles⁹ iam satis dictꝰ est⁹. Videamus modo qui sint ceci⁹ et claudi⁹. ¶ Ceci⁹ et claudi videt⁹ mibi primꝺ ad terrā afflictōis spēm⁹ quā supra distinguēdo nominauimus⁹ puersitatem⁹. Quare aūt duplici signat⁹ nomine⁹ puto ꝓpter duo genera hominū secular⁹ ū⁹ et⁹ et claustraliū⁹. Ceci sunt qui lumē veritatis nō vident⁹ nec videre appetūt⁹. Claudi sunt⁹ et nō ceci qui lumē veritatis quidē vidēt⁹ sed corruptōis⁹ sue pondere cōtracti⁹ retrosꝰ in opatōe gressus figere non valent⁹ Per cecos⁹ seculares accipe⁹ qui oculo rationis⁹ carnales⁹ et sua sensualitate⁹ sequētes⁹ nescierunt⁹ neq; intelligere⁹ et⁹ intelligere⁹ in tenebris⁹ ambulant⁹. et⁹ nolunt⁹ intelligere⁹ vt⁹ bene agāt⁹. Per claudos claustrales⁹ intellige⁹. qui assidua lectōe⁹ et⁹ sancta meditatōe⁹ edocti⁹ videntes⁹. id est⁹ discernūt⁹ inter bonū⁹ et⁹ malum⁹. inter sanctum⁹ et⁹ ꝓfanum⁹. sed tamen⁹ ea⁹ pauꝑ⁹ q̃ cunctꝫ in lege⁹ peccant⁹ ac⁹ p⁹ hoc⁹ claudicant⁹ in viis⁹ dñi⁹. ¶ Quomō aūt⁹ hos⁹ vel illos⁹ ad deum⁹ sua trahit⁹ puersitas⁹ Quid⁹ vo⁹ ē⁹ puersitas⁹? Et nūquid⁹ puersitas⁹ est⁹ afflictā⁹ Breuiter⁹ accipe⁹ Peruersitas⁹ in hoc loco⁹ ē⁹ mala⁹ ꝓscia⁹. Pone⁹ puersitatē⁹ afflictionē⁹ ē⁹ nullus⁹ ignorat⁹. nisi⁹ qui⁹ stimulos⁹ mordacitatis⁹ pungētis⁹ et⁹ tumultuātis⁹ ꝓscie⁹ non sentit⁹. Quid itaq; tum⁹ ad⁹ oratū⁹ trahēdum⁹ et⁹ retro⁹ nō⁹ aspiciēdus⁹ q̃ pungens⁹ conscie⁹ stimulus⁹ vigetdurū⁹ est⁹ ꝙ̃ hunc⁹ stimulū⁹ calcitrare⁹. Plus⁹ q̃ pacem⁹ et⁹ salutē⁹ habet⁹ q̃ recalcitrat⁹ sed cōfundiē⁹ et⁹ cōfundiē⁹ pungit⁹ et⁹ affligit⁹ donec⁹ acquiescat⁹. Cōscientia⁹ sedere⁹ si⁹ vis⁹ saluus⁹ ē⁹. Qui⁹ sequit⁹ eā⁹, nec errare⁹ potest⁹ nec⁹ timere⁹. Qui⁹ nō⁹ sequit⁹ ipse⁹ sibi⁹ testimoniū⁹ reddit⁹ q̃ dānatus⁹ sit⁹. Cōscientia⁹ enī⁹ sua⁹ iudicabit⁹ eum⁹ in nouissimo⁹ die⁹. Inspiciamus⁹ tamē⁹ ꝑ⁹ exempla⁹ si⁹ placz⁹ qualiter⁹ ad⁹ cōuersionē⁹ ducat⁹ quēq; mala cōscientia⁹. Contingit⁹ plerūq; vt⁹ seculariū⁹ aliquis⁹ mole⁹ grauatus⁹ criminū⁹ qui⁹ nō⁹ q̃ voluit⁹ peccatis⁹ ponere⁹ modū⁹, sed⁹ grauat⁹ est⁹ in⁹ malicia⁹ et⁹ semꝑ⁹ ualuit⁹ in⁹ vanitate⁹ sua⁹ tandē⁹ aliquādo⁹ ad⁹ cor⁹ redeat⁹. et⁹ ꝑ⁹ nimia⁹ puersitatē⁹ et⁹ puersam⁹ nimietatē⁹ scelerum⁹ suoꝝ⁹ horrere⁹ incipiat⁹. Cūq; ꝑ⁹ cepit⁹ cogitare⁹ mala⁹ que⁹ gessit⁹ et⁹ mala⁹ que⁹ merut⁹ q̃ ex⁹ crādus⁹ sit⁹ coraz⁹ deo⁹, et⁹ q̃ damnādus⁹ coram⁹ mundo⁹. q̃ districtus⁹ iudex⁹ veniat⁹ et⁹ q̃ terribiliter⁹ peccatores⁹ puniat⁹. Cum⁹ hec⁹ inquā⁹ et⁹ his⁹ similia⁹ reuoluere⁹ et⁹ replicare⁹ sibi⁹ cepit⁹ in⁹ corde⁹ suo⁹, quāta⁹ putas⁹ undaz⁹ fluminis⁹ sup⁹ cōscientie⁹ nauem⁹ tunc⁹ irruāt⁹ Quidni⁹ cōquasset⁹ et⁹ confringat⁹ ꝑ⁹ cellos⁹ lubricos⁹ furentibus⁹ nauis⁹ illa⁹, et⁹ peat⁹ a⁹ via⁹ sua⁹ pessima⁹ et⁹ vita⁹ sua⁹ nequissima⁹ et⁹ eo⁹ re⁹ supplicat⁹ et⁹ requisicat⁹ melius⁹ quo⁹ salubrius⁹

perijt⁹. Vnc⁹ pater⁹ ad⁹ filiū⁹ stulte⁹ iracundū⁹ frater⁹ tuus⁹ mortuus⁹ erat⁹ et⁹ reuixit⁹ perierat⁹ et⁹ inuentus⁹ ē⁹. Nic ergo⁹ ea⁹ cum⁹ ad⁹ cōuersionē⁹ venerit⁹ eo⁹ ꝓfectus⁹ semꝑ⁹ satagit⁹ deo⁹ seruire⁹. quo⁹ se⁹ meminisse⁹ nequit⁹ eo⁹ cadisse⁹. sicq; fit⁹ vt⁹ sua⁹ eas⁹ puersitas⁹ apud⁹ deum⁹ ꝑ⁹ moueat⁹. vñeum⁹ sp⁹ actioni⁹ penitētia⁹ deplorat⁹. Cōtingit⁹ itē⁹ q̃ claustraliū⁹ aliquis⁹ spiritu⁹ pulsatus⁹ inuidie⁹ vel⁹ tedio⁹ aut⁹ nouitatis⁹ vel⁹ inepte⁹ leticie⁹ seu⁹ alterius⁹ cuiuslibz⁹ rei⁹ vñ⁹ desistere⁹ negligerit⁹. et⁹ longa⁹ dissimulatione⁹ affuefactus⁹ in⁹ vicio⁹, viro⁹ auferit⁹ inimicogenitētē⁹ deo⁹ cadat⁹ in⁹ culpā⁹ luxurie⁹ vel⁹ alicuius⁹ grauioris⁹. Solet⁹ nāq; superna⁹ disnectio⁹ peccatū⁹ aliquod⁹ cōpunire⁹ peccato⁹. vt⁹ qui⁹ in⁹ sordibus⁹ ē⁹, sordescat⁹ adhuc⁹. et⁹ sic⁹ ꝑpria⁹ modū⁹ peccatis⁹ peccatū⁹. qui⁹ diuinum⁹ ꝑ⁹ mūdum⁹ noluit⁹ seruare⁹ mādatuz⁹. Quod tamen⁹ in⁹ electis⁹ occasio⁹ est⁹ correctōis⁹. in⁹ reprobis⁹ cumulus⁹ damnatōis⁹. Cum igitur⁹ hō⁹ qui⁹ hmōi⁹ est⁹. reatū⁹ suū⁹ videt⁹ nōne angit⁹ et⁹ affligit⁹ a⁹ ꝓpria⁹ conscia⁹ cōuictus⁹ et⁹ confusus⁹. Nōne⁹ tandem⁹ confusio⁹ illa⁹ adducet⁹ iusticiaz⁹. et⁹ afflictio⁹ talis⁹ alleuiabit⁹ conscientiam⁹? Corriget⁹ equidē⁹ maiora⁹ peccatum⁹. q̃ est⁹ pena⁹ precedentiū⁹ vicioꝝ⁹. et⁹ occasione⁹ illius⁹ corriget⁹ et⁹ leuiora⁹ vitia⁹ q̃ fuerunt⁹ causa⁹ illius⁹ peccati⁹. Sic⁹ mirꝰ⁹ mirabiliter⁹ cūcta⁹ disponēte⁹ deo⁹. electos⁹ suos⁹ oia⁹ cooperant⁹ in⁹ bonū⁹, nō⁹ solū⁹ bona⁹. sed⁹ et⁹ mala⁹ que⁹ faciūt⁹. q̃ qui⁹ stando⁹ segneꝫ esse⁹ potest⁹, cadere⁹ prohibent⁹ et⁹ feruentes⁹ fiant⁹ et⁹ magis⁹ ceciderit⁹ q̃ steterit⁹ ꝑ⁹ est⁹. cū⁹ dānaz⁹ rumine⁹ luctibus⁹ vberioribus⁹ recompensent⁹

¶ Jam⁹ vo⁹ scōs⁹ diuinaz⁹ vocationiz⁹ modus⁹ est⁹ (vt⁹ supra⁹ dixim⁹) ꝫ monitō⁹ quā⁹ implr⁹ fieri⁹ diffinimus⁹. ꝙ̃ fit⁹ enī⁹ ꝫ monitō⁹ ꝑ⁹ miracula⁹ signoꝝ⁹. ꝑ⁹ exēpla⁹ bonoꝝ⁹ et⁹ ꝑ⁹ vba⁹ doctoꝝ⁹. Doctoꝛes⁹ aūt⁹ in⁹ h⁹ loco⁹ accipimus⁹ oēs⁹ cuiuscūq; ordinis⁹ vel⁹ ordinis⁹ a⁹ q⁹ bus⁹ vbuz⁹ salutis⁹ audimus⁹. ¶ Per⁹ miracula⁹ igit⁹ vocant⁹ qui⁹ exhibito⁹ vel⁹ in⁹ se⁹ vel⁹ in⁹ alijs⁹ visibili⁹ miraculo⁹ puertunt⁹ ad⁹ dominū⁹. In⁹ se⁹ vt⁹ cecus⁹ natus⁹. In⁹ alijs⁹, vt⁹ Nicodemus⁹ q̃ venit⁹ ad⁹ ihm⁹ nocte⁹. Nēo enī⁹ inquit⁹ pōt⁹ hec⁹ signa⁹ facere⁹ que⁹ tu⁹ facis⁹ In⁹ se⁹ quippe⁹ nullū⁹ recepisse⁹ signū⁹ inuenitur⁹. ¶ Per⁹ exempla⁹ vocant⁹. q̃ ad⁹ aspectuz⁹ vel⁹ auditū⁹ siue⁹ etiā⁹ ad⁹ memoriā⁹ alicuius⁹ viri⁹ religiosi⁹ ex⁹ his⁹ quos⁹ ꝓsens⁹ adhuc⁹ secu

lum⁹ in⁹ carne⁹ retinet⁹, sed⁹ futuruz⁹ iā⁹ exutos⁹ corpe⁹ suscepit⁹ animo⁹ accendit⁹ atq; virtuteꝫ⁹ ꝙ̃ bus⁹ illū⁹ effulsisse⁹ meminit⁹ ꝑ⁹ virtutes⁹ imitari⁹ ꝓponit⁹. ¶ Per⁹ vba⁹ doctoꝝ⁹ vocāt⁹ qui⁹ viua⁹ voce⁹ ꝑdicantiū⁹ edificant⁹ et⁹ ad⁹ celeste⁹ edificiū⁹ cooptant⁹. O q̃ mirāda⁹ et⁹ tremenda⁹ sup⁹ nos⁹ est⁹ dei⁹ dispensatio⁹. in⁹ hoc⁹ vocatōis⁹ articulo⁹. Siquidē⁹ multis⁹ datꝫ⁹ verbum⁹ ꝑdicationis⁹ bono⁹ suo⁹ multis⁹ datur⁹ malo⁹ suo⁹. Sic⁹ et⁹ multis⁹ subtrahit⁹ bono⁹ suo⁹, et⁹ multis⁹ subtrahit⁹ malo⁹ suo⁹. ¶ Illis⁹ datur⁹ bono⁹ suo⁹. qui⁹ cum⁹ gaudio⁹ suscipiunt⁹ verbū⁹, et⁹ fructū⁹ afferūt⁹ in⁹ patientia⁹. Illis⁹ datꝫ⁹ malo⁹ suo⁹. qui⁹ audiunt⁹ voluntatem⁹ dñi⁹, et⁹ nō⁹ curāt⁹ facere⁹ digna⁹. Illis⁹ subtrahitur⁹ bono⁹ suo⁹. qui⁹ possent⁹ exinde⁹ nisi⁹ subtraheret⁹ supbire⁹ vel⁹ fastidire⁹ aut⁹ eiz⁹ contenere⁹. ac⁹ ꝑ⁹ hoc⁹ grauius⁹ iudiciū⁹ incurrere⁹. Illis⁹ subtrahit⁹ malo⁹ suo⁹ qui⁹ vel⁹ ꝑ⁹ ter⁹ sua⁹ vel⁹ ꝑ⁹ ter⁹ aliena⁹ peccata⁹ illud⁹ audire⁹ nō⁹ merent⁹. qui⁹ si⁹ audiret⁹ a⁹ sua⁹ fortassis⁹ ꝓtinus⁹ tate⁹ cogerent⁹. ¶ O q̃ infelices⁹ sunt⁹ qui⁹ vbiz⁹ dei⁹ audire⁹ nō⁹ possunt⁹. o q̃ infelicioꝛes⁹ qui⁹ etiā⁹ nolunt⁹. o q̃ inscissimi⁹ qui⁹ rodērūt⁹. De⁹ primo⁹ scriptum⁹ est⁹, impedimenta⁹ mūdi⁹ fecerūt⁹ eos⁹ miseros⁹. De⁹ secundis⁹, populus⁹ enī⁹ ad⁹ iracūdiam⁹ puocans⁹ est⁹. et⁹ filij⁹ mendaces⁹. filij⁹ nolētes⁹ audire⁹ legem⁹ dei⁹. De⁹ tertijs⁹. Insipientes⁹ et⁹ maligni⁹ oderunt⁹ sapientiā⁹. Et⁹ iterꝫ⁹. Despexistis⁹ omne⁹ consilium⁹ meū⁹. ¶ Primi⁹ iudicabūtur⁹ vt⁹ negligentes⁹ serui⁹. secundi⁹ vt⁹ contumaces⁹ domestici⁹, tertij⁹ vt⁹ cōmentes⁹ inimici⁹. ¶ Primis⁹ quilibet⁹ homo⁹ loqui⁹ potest⁹ absq; scrupulo⁹. Secūdis⁹ nullus⁹ ex⁹ fali⁹ debet⁹ nisi⁹ qui⁹ vel⁹ ꝑ⁹ amicitiam⁹ aut⁹ affinitatem⁹ aut⁹ aliquid⁹ hmōi⁹ se⁹ ab⁹ eis⁹ audiri⁹ ꝓsumit⁹. Si⁹ enim⁹ me⁹ nō⁹ audiri⁹ considero⁹, reus⁹ ero⁹ si⁹ margaritas⁹ ante⁹ porcos⁹ sparsero⁹. Tertijs⁹ qui⁹ verbum⁹ dei⁹ subtrahit⁹, male⁹ nō⁹ facit⁹. quia⁹ ex⁹ hoc⁹ salutē⁹ eorum⁹ ꝓuidet⁹. quam⁹ etsi⁹ ex⁹ toto⁹ efficere⁹ nō⁹ valet⁹, tamen⁹ hoc⁹ ꝑ⁹ m⁹ quasi⁹ salus⁹ quod⁹ ex⁹ non⁹ audito⁹ verbo⁹ ac⁹ ꝑ⁹ hoc⁹ non⁹ contemptu⁹ minus⁹ damnat⁹. Vincit⁹ q̃ quādo⁹ cum⁹ audeis⁹ nos⁹ loqui⁹ contigerit⁹ conuersioni⁹ magis⁹ eorum⁹ q̃ conuersioni⁹ disputando⁹ operam⁹ damus⁹, quia⁹ de⁹ cōuersionē⁹ eorum⁹ quod⁹ āmodo⁹ desperamus⁹. Et⁹ de⁹ his⁹ hactenus⁹. ¶ Tertius⁹ aūt⁹ diuinaꝝ⁹ voca-

nonam modus est inspirato. quā multis modis fiet collat. fiet nāq; timore. amore. gaudio. cōfessione. devotione. intelligentia. sapientia. donatione. redditione. aut gementes & illuminatōe eius libet gratie Dei (quā ad alia p̄ceramus) fingillatim evolvere longū est. Vnū solū p̄monemus. q̄ hec sola vocatio p se sufficiat ad cōtritōēz boīs cessetq; nulla sine illa alia dā valet. frenat mōs. frenat corp⁹. tumultuet p̄scia. dormiēte mundo. exultet. ☩ Dixit itaq; de vocatiōnā modo tāg̃ p̄ cet. fluz victus ad p̄positū redeamus. Venite inq̄t dño ad me tē. Loquāt mihi qd̄ sibi dño voluerit in hoc vbo venite. Occurrit sola. b. bern. i. simone sup̄ Cañ. cīa. lx. c. sic dicēte. Vñde mihi hoc? cuz. Ad qd̄? vt mihi videā se magis oñdere vult. Ita ē. videri vult. nō videre. Quid enī ille non videt? Ita frēs p̄fuit mihi videā. Et si hoc loco q̄ ipse potuit venire velle ad nos q̄ nos ad eum/ insinuet. verūq; ōi necessariū est ad eternam salutē. sed sufficz venire nūm perdere. nemo sane mētis ignorat. Et enī sūt. nīi causa. sicut & sit nīi cā. Eternū nīū ipe venerit ad nos. nos nūq̄ veniem⁹ ad eū. ☩ Sz qd̄ dicimus. Quō venit q̄ vbiq; ē. Quō venire p̄t q̄ nusq̄ recedit? Quō enī veniem⁹ ad eū qui ī mobilit & ī mutabiliter ē supra ola & infra ola. intra ola. & extra ola? Utrunq; ī mirabile ē. sz q̄ venit ipe ad nos. & q̄ nos venimus ad ipm. Sed videamus quō fiat qd̄ fieri oīnīmodis cōstat. Et primo de aduē eius ipius ad nos. ☩ Aduentus ipi⁹ dripatus ē. Aduēt⁹ incarnatōis. aduēt⁹ dispēsatōis. ad vētos aduocatōis. aduēt⁹ vel ultime remunerōis. p̄mus ī plenitudine temporis factus ī cordib⁹ electoz. tertius ī cuiusliber hois morte. quare⁹ in nouissimo die. ☩ De eo qui facto loco ponit⁹ aduētu. s. dispātōis. nūc agere incipim⁹ certa q̄ omissio. Venit itaq; dñs ad nos vel in nos dispensative. cuz mētes nr̄as illuminat accendit & replet sui amoris igne. Tūc vo cum in nos venisse occinit⁹ cum intēsioz⁹ solito sancti desiderij feruoz ēius cordis sentimus.

Et q̄co reuēcioz eo⁹ sumus/ tūc eum p̄senē credimus. ☩ Venit ad mentē aspirat & vocē audio sed nō scio vñ velat aut quo vadat. Vocē audio q̄ cuz sentio. sed nescio vñ veniat. q̄ nō discernio vtrū de iudicio seueritatis an de p̄pitiatorio bonitatis gra. p̄cedat. Videō q̄z quo vadat. q̄ñ intelligā ad quē finē tēdat. Si aūt p eo q̄ scio te puras quo vadat. q̄ sentio q̄ in cor tuū vadat. p̄tiosius q̄rere mīhi⁹ tendet veniat. Sane me aliud rūdere posse nō p̄fiteor. nisi q̄ de eo cordis loco vbi nō sentit⁹ perdit ad eū cordis locū vbi sentit. Nō enī de exterioribus⁹ cuiusq; locis sed bus q̄si localit aduenīe ingredit. sicut nec de internoribus ale successibus q̄si realit⁹ egredit. sed incōmutabilis in se manēs ab inexperientia cordis ad experientiā eius p̄dit vel certe de plenitudine potētie qua vbiq; ē/ veniens ad p̄sentiā gīe qua nunc adest nunc abest transit. ☩ Est enī aliud qd̄ ē aduentum eius sicut & de recessu eius figuraliter dici possit. Venit siquidē ad nos duobus modis. & duob⁹ modis recedit. venit cum accedit vel apparet. recedit cū abit vel euanescat. Oscūq; venit vel recedit/ ō loco ad locū gradatim trāsit. Cō vo appareret euanescit/ ex improuiso se nīis aspectibus ingerentes eripit. Euanescere aūt est nō ad nihilū redigi. sz ab aspectu repente subtrahi sicut de dño scriptum est. Et ipe euanuit a b oculis eoz. ☩ Venit itaq; dominus ad nos/ cum diuino nos exercitio ad vtilitates erudit. Apparet nobis/ cum intelligentiam sacre scripture q̄nq; eā nō mediantibus inuehit. sine cuz subito lumē mire suauitatis infundit. Euanescit cuz nos inopinate in manibus aduersarij derelinq̄t. Cū euanescit⁹ mons cadens defluit & satū trāsferē de loco suo. quia robustus quisq; quia monti ꝑpter firmitatem compabilis erat. magna & subita temptatōne ꝑsternit. Cum recedit paulatim terra a illusione cōsumit q̄ instituo terre ꝑpter delectōez vite compabilē exigua sed assidua tribulatōe frangit. Venies autem siue apparens subito lenificat eor hominis. & p̄ multitudine miserationū suaz implet omne animal benedictōe & expectat suis sanctis monitis/ factis nostris

vere debere. Tū necesse est fratres charissimi et occurram⁹ obuiā ei. ☩ Ecce audimus et videmus. qualiter ad nos venit. qualiter nos vocat. q̄ rogat. Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies salutis & tempus miserendi eius Scriptū quippe est. Benignus ē enī spūs sapiēte. benignus & suauis est spūs sanctus disciplīe. nullius simulatōis peccata hoīm ꝑpetrans & delens ea ꝑpter penitentiaz. ☩ Sed quid? Si benignus est/ nūquid in eternū benignus erit? Erit quidē sed nō illis qui audituri sunt. Ite maledicti in ignez eternum. Hā subiecit scriptura. Et nō liberabit maledictū a labijs suis. Quisq; enī maledictū extremū subierit q̄ benignitatē spiritus sancti in p̄senti contempserit. de misericordia nec p̄ spūm sapientie. nec p̄ ipam liberabitur sapientiā. quia nec passio xp̄i nec infusio gr̄e spūs sancti/ illi vnq̄ p̄derit. ☩ Quapter dilectissimi si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vīa. nolite spernere eius monita. nolite negligere tempus gratie qd̄ p̄stitit est. P̄ enīte fratres penitete q̄ malefactis dīne misericordie p̄uocauit/ quantam indicij districtionē q̄nq; exercebit. ☩ Qui nunc sinū pietatis penitētibus a pit/ tūc tenuam regni celestis ꝑ temporibus in eternum claudit. Qui nunc supplicibus clamat Venite ad me om. q̄ la. rone. cibo. & c. reficiemini. Tūc terribiliter intonabit. Ite maledicti in ignē eternū q̄ paratus ē diabolo & angelis eius. O q̄ maledicti sunt q̄ hoc audituri sunt. O q̄ ēēnt miserādi si vel lacrimis deceptis misericordia posset impēdi. Dū igit fratres charissimi tp⁹ habem⁹ p̄ocaripem⁹ facē eius in p̄fessiōe. vt tā boni rēdū maledictū possim⁹ euadere occurram⁹ obuiā saluatori nostro disponam⁹ electioneo in corde nīo ascēdamus in montē dñi vt ꝑueniam⁹ ad gloriaz regni. Dilectissimi quidē ascēsus/ sz inestimabilis in ꝑuentōe cruc⁹. Sane q̄nq; nob ꝑponunt gradus quibus veniam⁹ ad ipm. sed in q̄ nos ad ipm venim⁹. in q̄nto & ꝑueniem⁹. ☩ Primus gradus aductus nr̄i ad ipm ē fides. secūs dilectio. tertius obediēna. q̄rtus ꝑseuerātia. q̄nt⁹ incorruptio. ☩ De primo dicit ipe dño in euāgelio. Qui venit ad me nō esuriet vnq̄. & q̄ credit i me nō sitiet vnq̄. Ite de secūdo. Dis q̄ audiuit a ꝑte tua dicat veit ad me. hoc ē. Dis q̄ diuinā audiuit inspiratōez. venit ad me. i. p̄ dilectōz. sequē me. Ite de tertio. Si q̄s vult post me venire abneget semet ip̄m. i. obediat p̄cepti alteri⁹. De quarto aūt. Oīne q̄d dat mihi p̄ pater ad me veiet. & eū q̄ venit ad me vnq̄ p̄ seuerādo nō eiciā foras. De q̄nto dī sponse in cāt. Veni de libano veni coronaberis. Primo tres gradus apls breuit⁹ exprimit sine ꝑpleni dicēs. fides p̄ dilectōez opat. Fides q̄ sine duos p̄ semipaz vitas hic vbis exp̄imit. Qui ꝑseuerauerit sz in finē saluus erit. i. incorruptōz possidebit. ☩ Duos dn̄ q̄ gradus sic habem⁹ in li. sapie descriptos. Initiū sapie timor dñi. Timor ergo discipline dilectio ē. & dilectio custodia legū illa ē. custodia aūt legū p̄fectio incorruptōis ē. incorruptio aūt fecit primū deo. Ubi prin⁹ subintrat. Longanimis cēna itaq; sapie/ deducit ad regnū ꝑpetuū. Dō ē dicere. fides q̄ est fundamentum ad p̄fectōz deducet edificiū Sapia ergo. i. cognitio veritatis ē edificium siue fabrica. cui⁹ initiū. i. fundamentū ē fides vera. Sic ergo impossibile ē fabricā fieri sine fundamento. ita sine fide impossibile ē placere deo. Que fides recte dī? ꝑcupia disciplīe. q̄ si fides vera sp̄ ꝑcupiscit scire legē vite & disciplīe ne forte pereat. ne forte in vacuū currat. ne p̄ spūm veritat⁹ spūs sequat errores. Post ꝑcupiaz disciplie seq̄t dilectio vt disciplinā quā appetiuo nosse studeas & diligē ne sit vbi molesta & grauis. licz aliquatenus videat ee nō gaudij sz meroz. ☩ Post disciplinā dilectōez sequit custodia legū. i. obediētia. q̄ teste. b. Gre. Probatio dilectōis exhibitio est opis. Oportet aūt vt ipa obedientia sit ꝑfecta. sit vera. sit hilaris. sit affectuosa. Cū stās illoz obediētia nō ē q̄ ad ea q̄ sibi placuerint/ nīi obedire ꝑponūt. Vera illoz obediētia nō ē q̄ p̄ lucro vel ꝑmodo tpalī obedīt. Hilaris illoz obediētia nō ē q̄ cū murmure vel rīsiōe nolētie q̄ iubent̄ p̄ficiunt. Affectuosa illoz obediēna nō ē qui ei si rūdere nō audet. rancoret rīi & malunoletia in pectore vlant. In operōe rī obedientie duplex solet rueire picul⁹. Si aūt i eo q̄ ꝑmo suscipio benignole. postmodū mutato aio rem ē incipias cū rācore.

de immundicia ⁊ plenerãa qñ in rñ boni
que q̃ potest ñ plenerãa dicit. Que bñ
animad incorruptiõis vocãt. q̃ incorru
ptionẽ inchoauit ⁊ via ipa p̃fect⁹ sumam
consumat hoc in pria. Recte aũt subiunxit
q̃ incorrupto facit nos patrem deo. ⁊ q̃
huic soli permittit dei visio dicere dño. Dei
mũ. cor. qñ ip̃m deũ videbãt. Possãt ñ
q̃ alia ẽ incorrupto quã amem in via aliq
alia quã possidebim in pria. Incorrupto
p̃cise impassibilitas corpis ⁊ eterna stabili
tas credẽda. Incorrupto aũt vie ẽ castitas
corpis ⁊ puritas mẽtis. Qñ ad p̃mẽdatiõẽ
spẽe dicit in Can. Pulc es ⁊ decora filia hie
rusalẽ. Pulc vel mundie a corpis. decora
puritate mẽtis. Queñ sibi fiedũ q̃ hãc
ipaz vie incorrupẽz p̃cat nẽq̃ obtinere
possum⁹ in hac vita. Quãtalibet ei i hac
vita mũdicia fulgeat. q̃ricũq̃ p fidẽ polle
at sp ñ in semetipo portat vn corruptiõẽz
pati cogñr. Incorruptiõẽ corpis sic dño pa
cisci vt nõ solũ opa sed ⁊ sensus ipoz per
q̃s opa fiũt mundificaret. Vz dño gliabit
pola cultũ se hãc cor⁹. Exñ cñ mẽo bũana
puritas auctoriz in primo parte destruit. I
primo cogitat cib⁹ nõ coinquari nõ pñt. etsi
am ñ velit. Exñ p̃ eam dei qñ ⁊ sine ẽ
mino volet. ⁊ valebit sine impedimẽto. qñ
l. natura mia trãsibit in gliaz. qñ corruptio
indues incorruptelã. qñ mortẽ. i. fragilitas
bũana armabit sole claritate ⁊ luna muta
bilitate habebit sub pedib⁹ deiectã vicz et
obscuritaz. Itaq incorruptio vie facit nos
spẽ deũ sed incorruptio patrie facit nos p
primos deo. expectem sitio ei. hoc est q̃d
supra dixim⁹. q̃ in omni gradu visq ad ipz
quietem⁹. ¶ Multa q̃dẽ ⁊ alia opa fiũt q̃
bus venim⁹ ad ipm vel ẽ ejus iuimitũ. vio
⁊ bioliẽa. ſ. ber ⁊ q̃cũq fiũt talia sub aliq
boz gradũ q̃si spẽs sub genẽ ponẽt. Ad
hãc nãq ponet ornatũs seruoz iusticie se
leus tabernãc. Ad obedientiã. declarat a ma
le ⁊ facẽ bonũ. abstinẽtia. p̃hibitoz. ⁊ ob⁹
vãtis mãdatoz. Ad plenerãtiã vo fortitu
do. magnanimitas ⁊ tolerantia. Ad incor
ruptiõẽz aũt ozo mũda. ꝛeplatio affectus.
ꝛeptus seculi. ⁊ intensa dilectio dei. alias q̃
q̃ plura in hũc modũ. ¶ Ecce audistis
fres karissimi q̃d nobis dño venit ad nos q̃
busq; modis nos enim ad eũ. nũc audire

dñm ⁊ vocare dignat⁹. Oẽs inq̃t q̃ labo
rato ⁊ onerati estis. ¶ Venite ad me om
es q̃ la. ⁊ one. estis. Quoniã vba ista scti euã
gelij recitãt i aurib⁹ fideliũ/ eleuauit mor
oculoz. tullio pectoz ⁊ sulpitia cõtrahit cor
dia. Quare d⁹. Quia recognoscim⁹ p̃ceptio
nẽ recognoscun singli q̃ laborauim⁹ ⁊ one
rati sumus. In labore ⁊ sudore vultus nr̃i
vescimur pane nr̃o. ⁊ onere peccatoz nr̃oz
oẽs premimur. ¶ Oẽs q̃ laboratis. Q̃ quid
nõ est miserandũ vt vicz rerum debeat ad
eos tantũ q̃ laborauerint ⁊ onerati fuerint
q̃si innuẽs aliqs fuisse laboris ⁊ onoris ex
pers. tripõe nõ egnosse miseria de vocãs
Est aũt accipiẽdũ caute. vt sic sensus. ve
nite ad me oẽs q̃ laboratis ⁊ one. estis. i. q̃
vos oẽs laboratis ⁊ onerati estis. Cõclusit
enim scriptura oia sub peccato/ vt promissio ex
fide ihũ xpi daret credẽtibus. Oẽs quippe
peccauerũt ⁊ egerũt gria dei. ¶ Laboratis
⁊ onerati estis. Si quis sub codẽ sensu
velit accipe laboratẽs ⁊ oneratos/ vt sẽpe
dictio precẽtis sit q̃si expositio, ego cõcen
dẽdũ non duco. Oẽs quippe labor⁹ multa
aliqs onus dici põt ⁊ recte dicto. Attñ bũa
nas actiões cõsideraũ, liquido cõstabit ali
quã oram posse assignari. Multi enim labo
rant qui onera nõ portãt. nullus aũt one
ra portat q̃nin in hocipo q̃ portat laborẽt
vbiq; scriptores, pictores, sutores, ceteri
q̃ artifices. qui in penetralib⁹ suas implẽt
artes. nũquid onera portare dicendi sunt?
Attulli qui ligna lapides seu alias quasli
bet res humeris impositas portãt et onus
ferre ⁊ sub onere laborare dicũt. Juxta hãc
cõsideratiõẽz. qui leue aliquã molestiã sufti
net/ laborare simplicit dici põt. qui vo gra
uem ⁊ que supra vires suas ẽ videat⁹ por
tare/ iure onerato ẽ narratur. Dicit ergo:
Ve. ad me. o. ⁊c. ¶ Laboratẽs itaq ⁊ one
ratos possumus accipe. Primo verũq po
pulũ iudaicũ vicz ac gentilẽ. debinc verũ
q̃q; vtruz ac mulierẽ. deinde diuitem ⁊
pauperẽ. religiosum ⁊ secularẽ. innocentẽ
⁊ peccatorẽ. subditũ ⁊ p̃latũ. p̃emplanũ
⁊ actiuũ. tẽptationib⁹ carentẽ ⁊ tempt ano
nibus grauatũ. idiotã ⁊ p̃fectũ. sanũ ⁊ infir
mũ. senem atq; iuuenẽ. Ut inexcusabil sit
oẽs hõ cuiuscũq; sit secte. q̃dẽcõis. etatis ⁊
sexus. Quasi d. nulli⁹ ẽ inuẽt⁹ sine onere aue

laboris. ita nullus ꝛtermissus ẽ absq; vocatiõe
ne. Precz q̃dẽ ẽ vniuersalis q̃ hõ natus ad
laborẽ ſ. aliqs (vt dixim⁹) respectu alteri⁹
abſq; onẽ ẽ. ¶ Qñ aũt multi labores ⁊
multa onera. ¶ Laborabat itaq; inde⁹ Q
ab inuio i custodiẽdo lr̃az legis. Grẽ aũt
tor⁹ ⁊ sp fuit sub onẽ diabolice seruitutis.
¶ Laborabat ẽ adhuc laborat mulier
in cura domestice pudicicie, ſ. mulier addi
cta iacet sub onẽ maritalẽ vñatõis dicente
ad eã dño Dabo vim pẽne tue ⁊ ipe dñabit
tui. ¶ Laborat diues typo elatõis pauperi
oppimẽ põdere tyrannice vñatõis hẽ sp̃ũ
est. Uenatio leonis onagri i deserto. sic pa
scua diuitũ sũt pauperi. ¶ Laborat religio
sus abstinere se a negocijs secularib⁹ sub q̃
buscũq; succũbit volẽs nolẽs hõ secularis
¶ Laborat innocẽs custodire innocẽciam
suã q̃ petit ꝛdicta/ sub põdere petit genus
¶ Laborabat subdit⁹ q̃ dignas exhibeat
reverẽtiã ⁊ obediẽtiã plano. plat⁹ aũt onus
solicitudis portat eãq; deo rẽdz. p subditi
redditur⁹. ¶ Laborat ꝛplanus quõ pla
ceat deo quõ ꝓficiat sibi ⁊ prio. actiuus
ẽ sub onere actõis desudat vtros ⁊ plu
ries mundanoz negocioz tolerat. vt corri
ne tabernaculi i sua pristinitate pmaneãt ¶ La
borat tẽptatõe carẽs, in custodia sui ⁊ com
passiõe primi. ſ. alius miliaz tẽptationuz
ponderẽ pgrauat. ¶ Laborat idiota sape
tiã q̃ sibi p̃cmãt. Ita⁹ aũt magno se spõ
te subdit onori curiositatis. sape appetẽs ⁊
curiose inuestigãs naturas ⁊ causas. motõ
nes ⁊ mutatiões rez singulaz. Dicit inq̃t
salomon q̃ hoc ſ. esse vanitas ⁊ afflictio
spũs eo q̃ in multa sapiẽtia multa sit indi
gnatio. ⁊ qui addit sciaz. addit ⁊ laborem.
¶ Dan⁹ etsi nulla tribulatõe laborat ipa
ni bũanaz necessitatũ vicissitudo ei⁹ labor
est. Infirmo aũt sua infirmitas onus est.
¶ Laborat etiã senex tedio vite p̃sentis. Ju
uenis aũt sub onere ẽ naturalũ incẽtiuoz
portãs põdꝛ dici ⁊ est⁹. Itaq; si recte cõside
res, si diligẽter inspiceres naturã bũanã, quid
aliud q̃ laborẽ ⁊ dolorẽ cõsideres? Quid
ſz ãplius hõ de vniuerso labore suo q̃ labo
rat sub sole nisi vanitatẽ ⁊ afflictiõẽz spũs.
¶ Liber iné hec vendeci illa ciuitatis onera
ad medium ad ducẽs ⁊ onerati estis, fm in R
terpratõẽz nolim, dũtaxat adaptare. Hã p

phetã ordie p̃sentis nõ est nũ ꝓpositi. ¶ In
pmio ergo ponit⁹ babylonis q̃ interp
tat̃ confusio. Omne igit babylonis portãs in
credulitatẽ q̃ p confusionẽ incredulitatis ⁊ malo
rum operũ semetipos confusioni ⁊ maledicti
oni pparãt. Oppnit confusio mẽtes eoz. ⁊ iõ
cõfusi sunt. qñ despexit eos. ¶ Subdit
onus philistiim qd sonat potũ cadentes.
Onus ergo philistiim ꝛgnit imponit mi
sere milieri. q̃ vni viro q̃ sibi potẽz mortis
buit. ⁊ cũ eo pariẽ de stirpe felicitatis cadẽ
tes miseriaz ⁊ mortis q̃ meruit ipa p
petuo portare cõpellit. sicut ipa a dño dr.
In dolore pariens. ⁊ sub viri pãtẽ eris ⁊c.
¶ Adiũgit q̃ onus moab. ⁊ moab inter
pratat̃ ꝓpe. Oẽs onus hũ portare dicũt oẽs
qui pauperate ⁊ inopia spalũ pmunit. q̃ p
uaricatiõis ꝓmi pria a de possunũ in ipsis
capere expimẽtũ possim⁹. q̃ nõ solũmõ pec
catoz ſz ⁊ errũnaz sarcinas de pẽ q̃dã bere
ditaria uoluntõe q̃si filij trahũt. ¶ Sub
inferẽ on⁹ damasci qd dr sanguis potus est
sanguis oscula. On⁹ aũt damasci portare
hoseo dr̃ scuh q̃ p hoc q̃ secularia negocia
tã desiderãt q̃ indefinenter tractãt q̃ vix aue
nullatenus sine petõ pagi pũt. sanguine q̃dã
mõ bibunt ⁊ osculant. q̃ petis q̃ culũa q̃
maculari noscunt. Si aũt in ipis negocijs
petã volũtaria ꝓmitterẽt, non tã sanguinẽ
biberẽt vel oscularẽt. ſz ipo sanguie inol
uerenẽ ⁊ inergerẽt q̃libet illi sunt de quib⁹
dicit pa. Utri sanguinũ declinate a me ⁊c
ẽsa. Dan⁹ ẽ sanguie plene sũt. ¶ Et ta
leo vtiq nõ ad on⁹ damasci. ſz ad on⁹ pane
rent egypti q̃s interpratat̃ tenebre. On⁹ aũt
egypti portãt petõres nequissimi qui mali
ce sue tenebras execrari/ q̃ se mala sequãtur
scire nõ curãt. ⁊ qui ad lumẽ veritatis venti
re sũmope deberẽt/ tenebras suas sp deteri
us peccãdo augẽt. Ut cñ. b. Bre. air. Vz
hoc plerũq; bũanus animus ꝓprius q̃ mor
tẽ in culpã labiẽ a sui adhuc lõgius cogni
tione sepẽt. Nocẽtius nãq malius q̃s age
mẽa sue obiectum ais oculos rõis interciet.
Uñ sit vt aia prius volũtarijs tenebris ob
sessa/ postmodũ bonũ iã nec q̃ sit agnos
scat. Lux dpehensa no q̃ subtulit ꝛprobos
culpas examinat q̃ habita neglexit. eo pmit
tit districtius iudicia vt nec amissa recipiat et
cũ ab actu repelli fugiens sensu ¶ Sequit

Deus dekt mihi p qđ pđus misertr da bylonio recapitulat. Dare pñs seculi significat. dekt vo derelictu đt. On' ergo dekt mihi. i. derelict seculi. portat ecclam plan. q; amantudines t pericla pñto secuti. đs ppt deū relinqre curauerūt. in pui sione subditoz rursus fugire compelluntur.

¶ Dedic ponit on' duma siue ydumee Duma enī regio ē ydumee. Duma interpretat tacēs. yduma ērema. Hoc on' portat actum. q; ērema actōes ac domestica soliatudines p framd' rēplatōi vacuab' ere plo marthe. p sororē laboriosis pie sūministrāt. ac p hoc a rēplatōis inbilo se ēsi tacentes in ospectu dei reputāt. Añ ē q; grate sibi on' hoc arbitrāt. beat' eruhimites t grat' amplexantes si p cedere eis cū pēplausis inbilare deo in voce exultatōis & implicari negocio ērene actōnis. ¶ Et qt inter ipos actuos sunt pleriq; q; varijs tribulatōib' t rēpestatōib' fatigant. recte oneri duma p inuat on' in arabia qđ sonat campestria siue būlia. Cūp uerit nolbo loc' ercamis ē. diabol' aūt in cāpo ē. vel qñ miles pastor ad plū. vt rāq; leo rugiēs t circuēs vtinueniat quē devoret. On' ergo in arabia portat. q; pđere rēpestatōnū pūnt. q; molestias carnis aut spūs patit. cui colluctatō est tā aduersus carnē t sanguinē q; aduersus spiritalia nequicie in celestibus. Si aūt t arabia būlia interpretat. recte on' in arabia portat q; in rēpestatōe p stinuē pōte se humiliat. t cr būlitato cordis dei adiutoriū p ad uersant tela ipsius. vel certe q; rēpestatū sua aduersitas būlitē ac trist' reddat quē pspera tas superbū t lētū faciebat. ¶ Sec; đ onus vallis visōis q; hierm' a ppha exprimit. nō q; in valle sit sita sed ppt reprobos mores despectiue ita sit cognominata. On' visō cōgrue dr portare eā' siue pbo sapie mōi dict'. q; q; stulticia ē apud deū. qñ in valle on' siue curiositatis portāt t arbitrāceos se p sue subtilitatis vtiū occulta penetrare. ab occultoz deteri' caligāt vitate ¶ Jam vo subdit on' eyri qđ đt angustia. On' aūt eyri. i. angustie portāt q; diuersaz iniquitatū angustias tolerant. q; hoc pm qđ eis viue re dat sine doloribz t erūnis trāsigere non permittit. ¶ Onus vo iumentoz austri Iumentū in loco ponit qui noie rei qđe duarum tribuū designant. qui socijs transfugi granubus in terra sua residerāt. Q; reliquie iumenta dicunt. ppt r deputatoēz sue fidei. austri vo ppter siti loca. Tribus enī iuda t tribus beniamin ad australe plem rerre pmissionis sortē accepant sue possessionis. onus igit iumētoz austri portāt in manus t populus in sancta religione vincētes qui recte dicunt iumenta. ppter fortitudinem virtū. t austri. ppter calorē naturalē incentuoz. Vt tanq; forma inmēta in calidio regionib' cōmorātia. portant onera inmanuis. tolerāt grauiores luctas carnis. ferume. ppensius rigorē discipline. t seniores semp admuāt in omni labore. ¶ Sed qt talis dictio suz ēet de qlitate t qualitate laboz t onerū singuloz tractare. lectori hoc p exercitio relinquendū ducimus. Hoc solū cōmendat' am' q; omni laborū t onerato ad gram dñi ipo vocāte veniendū indicit. Ad quid t vt requiescāt a laboribus suis t allevient ab onerib' suis. Nam subdit. Et ego reficiā vos. ¶ Trāsite ad me oēs qui crucifixistis me. t ego reficiam vos Quid ē reficiā? Verbū hoc equinoctiū est. Reficere añ est repare. reintegrare t alimēto refocillare. Triplex ergo in hoc bo cōmēdat' cuius. Largitas p triplicē nrām necessitatē. Eram' liquide pditi t quasi ad nihilū redacti. eram' cōfracti t corrupti. summus adduc ēt rētes t reuni. Perditi eramus p pmi parentis inobedientiā. corrupti p ppriā culpā. reuni sumus p ppter quotidianā delictā. Jpe aūt fm diuinas grane siue repauit nos. reintegrauit nos. refocillauit nos. Repauit p passionē t crucē suā. reintegrauit p psuersionis grām. refocillauit p vitatōnez assiduā. Anteq; reparet nos eramus filij tenebraz t pditōis. anteq; reintegrauit nos eram' filij miseriaz t inquitatis. t nisi p tinuo refocaller nos egētes fame t squalidi pmanebim'. ¶ Sed nō est pterea mirandū q; refocillatio ista sue refectio impler est. Alia est incipientiuz alia pficientiuz. alia pfectoz. Jncipientes alunt panē lacteū siue oleraceū: pficientes panē seū t mūdū. pfecti mana de celo Panis incipientiū est sci purgatio. panis pficientiū est scā doctrina. panis pfectoz est pura t rēplatio. ¶ Attende singla nouit qđ

veniens ad cōuersionez t afferens ad dñm de regione dissimilitudinis cōscientiā mle nis onerata peccatis. quid aliud dignus ē audire a dño nisi illū aplī. Tu sta illic aut certe sede sub scabello pedum meoz. Hec etiam vilipendenda est statio illa vel sessio vbi peccatrix illa pessima veniam obtinuit peccatoz. Sedenti itaq; ad pedes domini Jesu t recogitanti oēs annos suos in amaritudine anime sue. apponit a dño panis. nō quidē subalis t candidus. sed asper et bispidus sicut q; deū asperū t bispidū est. Panis iste afflictio pñs est. q; deum vnde conscia ē panis hic. est cōfessio vera. confessio pura. intensa voluntas penitēdi. t deo in cinere ac cilicio satisfaciendi. Panis hic colligit ex cōsideratōe peccatoz. cōspergitur timore iudicis vivoz atq; mortuoz cuius meum gehēnalium tormentoz. ¶ Panis sic collectus t sic cōfectus ad pedes dñi comestus generat sanctatē. p scientie videlicet purgatōez. Ad magna quippe sanctas et sufficiens refectio in nouē cōuerso q; vicz nō mordet mala p scientia de preteritis. nec a spe repellit p malā voluntatē habitam de futuris. ¶ Dic panis nō inconuenienter dicit pōt latius eo q; multis etiā in seculo positis ad manū est. Q; dcirco eis etiā dicit pōt. quia fuoz nō filioz adus q; dcirco est. t incipientes nōdum acceperūt spīm adoptōnis sed spīm habent interim Fumitio in timore sicut et ipōz voce p ppham dr. sicut oculi seruoz in manibus dñoz suoz. ita oculi nri ad dñm deū nrm. Attende. p cessu tpis o q; eius mōi est. ut cepit respirare t aspirare in libertatē glie filioz dei t timore depulso iaz adepto fuerit spem venie. ppter bonā voluntatē suā puto q; ia dignus habebit' cui a dño dicat. Fili surge t illa sup pedes tuos Etitē. accede huc vt tangā te fili mi. Accede p bonā voluntatē vt tangā te p devotōis infusionē. Stabit igit ad mēsam; magnaz vt videat faciez dñi in iubilo. vt comedat panem cotā dño. panē vnq; sanctū. panez mōm. panē colonis cādidi saporis exmi. panem et similia suauitatis p cruz t igne divini amoris cocti panis iste filioz ē siue amicoz qui tā fide liē q; fiducialiē clamare pñt ad dñm. Pr nr q; es in cē. sc. nr. qui es in celis. Panis ē sancta devotio, panis oris suauitas siue cōsolatio spūs. t sic per oēm pānem panis gre lachrimaz. Hic panis alam cuiuslibet replet bonis t inundat nobis memoriā abūdanter suauitatis. Qui panis recte pōt dici sc̄us ppter virtutem exercitia t cādidus ppter lucis opa. t tam mō e vt nulli eū edere liceat nisi sacerdotibus sacerdotib; q; sacra dāpnet sacrificia. p populo offerēs. Qui ergo tal' nō fuerit qui pōt merito sacrificia oīnū digne p pplo immolet tā sancte mēte ipi principare nō habet. ¶ Et nota q; sicut ē panis panis suauior t cibus cibo melior. ita ē t status status felicior. q; is q; paulo ante sedebat ad pedes ihu p spīm timoris t mādu cabat in gemitu suo panē doloris. iā nūc p spīm pietatis surgit. p spīm sde. p fidē. p spīm fortitudinis ascēdit. p spīm cōsilij accedit. p spīm intellectus diligentius intuet t cōsiderat qđ mēsa pīs familias oculis dei cōtineat. spūs nāq; pietatis effluat eū devotū. spūs sciētie discretū. spūs fortitudinis ad sua aduersa valitudū. spūs cōsilij ad aduersa aliena caritatiuū. spūs intelligētie ad diuina speculatiuū vt videre iā incipiat q; sit voluntas dñi bene placens t pfecta t exultet in misericordia diuina

¶ Scriptū quidē est p̄ status pficientiū t p̄fectus de virtute in virtutē eūnū. Tu q; bone ihu pasti in dulcedine tua ita inq; pasti abū illoz t p varietate pfectuū saporē dinerse suauitatis. Que aūt est ista pascua ubi pfectoz? ¶ Manna est de quo scriptū est. māna est abscōditū qđ nemo nouit nisi q; gustauit. abus ē sicut incōprehensibilis ita t ineffabil'. t solus spūs sapientie manifestabit illū. Ceteri ubi de terra oriunt. colliguntur. collecti p terunt. triti cōficiunt cōfecti coquūtur. t sic demū comestibiles efficiunt. Dia hec studij t laboris humani sunt t singulis virtutibus assignari pñt. Mā de cordis puro q; si de ara bōa p affectū oriūt. p apprehensū colligūt. p discretoz p terūt p approbatoz p ficiūt p amoris coquūtur t tūc demū ubi cordis ēc inchoāt vt frequētia suauitatis cor afficiāt. Sola aūt cōtemplationis puritas q; si māna de celo venit. atq; in momento t in ictu oculi mirabiliter afficit t ineffabil' lebriat. aliz fidelē ēē dūtaxat q; dig erit intra viscera ab altissimo t vt ita dixerim ab ipo. De his refectoib' in cā-

dñi scripaꝫ ē. Comedite amici ⁊ bibite ⁊ inebriamini karissimi. Principes ⁊ p̄phetes amicꝰ vocant ⁊ comedere ac bibere monet. hoc ē cū labore ⁊ frequēti studio ⁊ ratione in vēre ecclie cōgrue. perfecti sūt dñi non ut repleant in supplicio gradu ⁊ ascensionis q̄ inebrientur cibo carnē templatōis vice dulcedine a fluxibus corporis in sursum ducēte spūs alienari. Sicut ebrietas mētem euertit ⁊ penitus sui immemorē reddit. ita p̄cepti⁹ dñi imperat aliꝫ quā subleuat ab oīb⁹ sensibus corporeis rapit ⁊ q̄si mobilitatē sui sursum abducit. Tūc accēdit ⁊ inflāmat ardore mirifico. ⁊ sopitis vndiq; carnalium voluptatū illecebris. cruciatis olim mūdanis cupiditatū fallaciis remotis a memoria corporeaꝫ similitudinū fantasijs ⁊ cogitationū inanium impedimētis tota sitis in aplexus vbi ad oculū spōsi ad inuitū xpi. ibi gustat ⁊ videt q̄ suauis ē dñs. q̄ magnitudo dulcedinis. ibi refelcit a tribulatione ⁊ a pluuia. ibi sedet in spōsi umbra. ibi mādu cat illud dulcissimū diuine suauitatis mā na. Jūge audire vig erit a dño. Veni spōsa mea colūba mea p̄fecta mea. Ad q̄d? Ut vincāt dem sedere mecū vt vicerā dem mā na absconditū. vt vincēti dem cū de ligno vite q̄ ē in paradiso dei mei. Nō iaz sedeā sub mēsa cū Asuero. nō habis ad mēsam cū pharisēis. vt de bonis dñi gaudeas ⁊ comedas abū illū q̄ ignorabas. ait vōcis p̄cō tui. dulcez p̄ōis fructū frumēto vim ⁊ vola. ¶ Tal placeo alicui de penetrabili⁹ spōsi. passe nēplena cantate ⁊ dilectōe inebriata. si se recliet. puto si interrogē veh venerit aut quid audierit in secretario dilecti sui? q̄ ex memoria abscēdāt sua mutans illi⁹ qua refecta ē vocatōe ex q̄a rūdebat. Introduxit me rex in cellā vinariā. ordinauit in me caritatē. Et iterꝫ subdit. sub vmbra q̄ desiderauerā sedi ⁊ fructus ei⁹ dulcis gutturi meo

¶ Dec̄ hēo ma refectio aiaꝫ sctāꝫ. hec pascua officiat omiū. quā laborāt⁹ atq; onerat⁹ ad se venientes dño p̄mittit dicens. Ego refouā vos. Aliꝫ paēter dicat ego parabo in ꝓspectu vro mēsam. ego vobis ꝓparabo refectiōez. p capacitate singulorꝫ differentē. Ego noui figmentū vestrū. ego noui ꝓpriū vestrū. ego noui quid sua

gulis expediat. quid ꝓueniat vtrinq; Si venerit⁹ ad me? māserino in Ephese meo mētiar? refectiōis bonā vobis omnib⁹ verbo. sed alijs refertam hoc est simpliciter repletam. plenitudinis cogitatū. hoc est cōmissionibus ⁊ quibusdā cōpressionibus repletam. plectos superfluentes vel supercumulantes. Quapropter nolite tardare nolite formidare. venite ad me ⁊ ego reficiam vos.

¶ Ego sum panis vite. ego aqua sapiētie. ego splēdor lucis eterne. ego vinea vera ⁊ vinum eor hoīs letificans. ego cynamomū ⁊ balsamū aromatizans. ego sum granuz ordei penitētibus. ego granum frumēti p̄fectis. ego sum lac ⁊ mel mellis p̄fectio. ego panis de celo veniēs habēo omne delectamentum ⁊ oēm saporē suauitatis. Ego sum lux mundi. lucifer dixi ⁊ sol iusticie ego viola bonoꝝ. ego flos campi ⁊ lilium vallium. Ego sum via veritas ⁊ vita. ego sum mirra electa. nardus odorifera. oliua fructifera. Ego sum fons bonorꝫ puteus aquaꝝ viuentiū ⁊ vena gratiaꝝ. Ego sum venia peccatoꝝ. gaudium angelorꝫ ⁊ gloria sanctorꝫ. Ego sum adiutor pauperꝫ ⁊ pater orphanorꝫ ⁊ iudex viduarum. Ego sum oīm seruorꝫ. pater filiorum ⁊ sponsus fidelium animaꝝ. Ego inuabo pusillanimes. ⁊ fouebo flebiles. cōsolabor flentes. Quod perierat requiram. ⁊ quod abierat⁹ fuerat reducā. ⁊ quod fractum fuerat alligabo. quod infirmū fuerat consolidabo ⁊ q̄ pingue ⁊ forte custodiā. Venite ergo ad me ⁊ ego reficiaz vos. Omnib⁹ omnia fio. oēs inuito. dimittere vos iciunos nolo. venite ad me ⁊ ego reficiam vos.

¶ Sequit̄ tollite iugū meum sup vos. 3
Duob⁹ modis possunt hec verba accipi. et quoꝫ altero. duila benignitas. et altero sapiēta dei magnifice ꝓmēdat. Sapiēter in hoc q̄ in tā breui clausula. olo recte inēdi norma est expressa. Benignitas vo in hoc q̄ suuz iugum appellauit. ⁊ hoc nos trahere monuit. ¶ Quo mō benignitas ei⁹ in hoc cōmēdabilis apparet attēde. Tollite inquit iugū meū sup vos. Ad cū unq; aliq̄ dicat. Jugum quoddam imposuit mihi. ⁊ ip̄m iugum ē charitas q̄ diligo vos, hoc est iugū meū tollite sup vos. i. diligite me q̄ dilexi vos. Vide hō si nō infinita benignitas dilectiōis. q̄ deus est ⁊ creatoꝝ

oīm seculoꝝ. Jugum dilectōis nō dedignat trahere nobiscum nec sufficere sibi iudicauit vt nec uster nos ⁊ sup nos sue p̄ceptis mancipatis. nisi vestēderet ad nos et esset in nobis tanq̄ vnus ex nobis. tuz per p̄sentiam susceptē humilitatis. cum p gratiam munie dilectōis. ¶ Quid tāe ac tali benignitati simile? vt ita dicā ꝓhumilitati eius ingratus esse posset⁹. Veneramur filii ad in saluatore tuo sacratissimā eius humilitatē. Reuerere in illo q̄ dñs nr̄ eius humilitatē. Reuerere in illo q̄ dñs nr̄ est ⁊ nihilominꝰ amplectere q̄ caro ⁊ frater noster est. Tende iugū dilectōis cū eo qui nō est aliud nisi vt cōtendas redamare eum qui amauit te. Contēde diligere eum qui diligit te. Quare q̄uz potes? p̄currere cū nō potes. q̄ ab eterno dilectus. ⁊ amplius dilexit⁹ cū adhuc minus diligis. Dilige tuūe creatorē tuū. redemptorē tuū. dilectorē tuum q̄uz potes. et q̄ debes nam potes parum ⁊ debes multū. vel potius debes et multo. i. ex toto corde tuo. et tota alia tua. ⁊ ex oibus viribus tuis. i. ex omni q̄ scis ⁊ cognoscis ⁊ potes. Certe sunt illos ⁊ milies nō es seo ⁊ scires ⁊ posses q̄ tum es? scio ⁊ potes. et hoc tota lic toto diligere tenereris cum. Et si tā ex toto hoc diligeres quid es tu ad deum? Respō debo tibi inquit. Debitū q̄ maior sit deus tuus hoīe. Quis potest dicere illi ⁊ retribuere ei? Quis amplius debuit cum vel quis sat⁹ eque dilexit eum? Ipse misericors nos p̄cedit diligendi inchoatione sicut p̄cedit eternitate. ipe nos p̄cedit dilegendi intēsione sicut p̄cellit maiestatis immensitate. q̄ facit ergo ⁊ homo q̄ potest. ⁊ si q̄uz debes nō potes. Diligit plus quz p eo q̄ creatus ab illo est. Gratias agit p modo q̄ voluerit quz potius cē aliquid q̄ nihil. scio q̄ potius hoīem q̄ pecus. tertio q̄ virum magis q̄ feminā. quarto q̄ fatum potius q̄ idiotā. Vide nū (o ꝓpheane) si nō multo amplius ⁊ excellēti⁹ tua gloriāda tibi sit. Eteni te deus tuus creauit. ab erroꝛe paterni dilectꝰ p baptismū te absolvit. fide sua ⁊ sacramēto te imbuit et multis eā periculis te eruit ⁊ absq; ullo tuis meritis ad sibi seruiēdū te vocauit. ⁊ multa te spiritus sanctitate ditauit. Quid q̄ aū hec oīa mortē ⁊ nihilo mortē te redemit q̄ p te cedi cū

spui ⁊ crucifigi voluit. vincula ⁊ alapas et verbera ⁊ spinas. sputa ⁊ blasphemias p̄ te sustinuit. Quānuz putas in hoc sibi benignitatē exhibuit q̄uz ꝓpter hoc a te amari p̄meruit. O q̄ infelices q̄ infidelib⁹ portiōe reo q̄ tantā et benignitatem vilipenderint aut oblitioni tradiderint. Sue enī p̄cepte nunt⁹ q̄ planē q̄ dicant de libro viuentiū et cū iustis nō scribant. Ecce quo benignitatē ofu ihu. i. benignissimā dignatiōez cuius ymāgabilē aspectū? cuz ipe nobis dicit. Tollite iugū meum sup vos. ¶ Jam vo q̄uz in vbis ifis de sapiēta dei admiratōis capeos si. p̄fundatē ipoꝫ digne p̄spicere posseos? Cui doctor oīm hominez sciaz. qui cō didit oēm sacrā scripturā q̄ eius pōdus posuit. q̄d sine pōdere p̄cepte portauit? Videam⁹ ergo quid sit. tollite iugum meū sup vos. Jugum xpi ipo nīo viri serui tui dicam? q̄ ipi sub sancte religionis habitu p̄fessi sum⁹. p hoc ergo q̄ dicat tollite? significare voluit. q̄ libera electōe ⁊ voluntate deuotōe iugū ipm subeūdū sit. ¶ Tollere igit iugum xpi est nō coactos sed spōtaneos fuisse colla submittere. Et si eiī sint aliqui q̄os ad monasteria cella corporis infirmitas. eōpellat pauperias. nō hoc̄ fiat animo. sed faciāt de necessitate virtutem mutādo intentōez. ⁊ tunc ipa necessitas nō occasio nō nocebit. cū ad veritatis notam intētio directa fuerit. ¶ Dicat ita q̄. Tollite iugū meū sup vos. Ac si dicat. coram vobis q̄si positū est iugū meū. sed penes vos sit cōsiliū vestrū. si vultis tollite iugum meū sup vos. si vultis p̄cepta esse. venite ad q̄ habetis? date pauperib⁹? sequimini me. Nouit deus fratres carissimi q̄ bonū est homi si portauerit iugum sed de tollendo eo. ꝓsiliū dat. nō p̄ceptū. ne nos impingere videat in trāsgressiōis reatuz. Di enī p̄ceptū dat? propter eos homines obedire vel ꝓ inobedientia eternaliter pire. Sed quia cōsilium dedit quasi in nostra voluntate posuit rectum vt simus iugum eius tollere sup nos. Sed hoc indubitabile teneamus vt si semel nos iugo eius astrinxim⁹ iā ab illa die nō liceat nobis de monasterio egredi. ⁊ collum exuere de subiugo regule. q̄ antēq̄ tollamus iam licite q̄ libere possimus refutare. ꝓpter q̄ ⁊ beat⁹ Benedictus

legislator nolite/summā naturā tollēdi in
gō. nō itaq̄ nolīte/ipō intimo voto astri
gi sub iugo gemarūdu. Sed annū integrū p
bonoꝝ simul in dulget ⁊ deliberatōi. vt vi
delicet/pbet sīplīm bō si posset ⁊ deliberet.
ao velut ferre iugū dñi. Ac si discipulo suo
verbis philosophicis dicat. Deu deliberan
dū q̄s semel ē statuēdū. ac si statuerio irre
fragabile erit. ¶ Sz dō sibi vult q̄ iugz
pon⁹ q̄ chamū ⁊ frenū dñō tolli cōsuluit.
Nō sine cā hoc factū ē reor: sz occulta alicui
gia mysteriꝝ. Et si eu melius aliq̄d in pn
pcu nō haberio: ergo quid mihi videat ex
ponā. Nō igit ad equū aut mulum q̄ cha
mo ergunt ⁊ freno. sed ad bouē stem significa
tōēz voluit cui specialiē competit appli
cari iugo. Per equū desiginant ambitiosi.
p mulū luxuriosi. sicut scriptum ē. Nolite
fieri sicut equus ⁊ mulus. Vox aūt cōsideratō nō
magis cōpetit oduri non rationico q̄ equi ⁊
mulo iugo sine cruā holocausto ¶ Ad bo
vem ergo nra vertat psideratio. qm̄ ad ipz
facta videt ē significatio. Unde aut sapiēs
o puer ad formicā ⁊ discē sapiemiā. Pote
rat ⁊ hic dicere saluator. Unde o seculares
ad bouē ⁊ discē ab eo religiosi puer satōz.
In auro opa nonnulli pponderē potes abre
uiationē cultus secularis. humilitatem
cordis ad platos obediemiam. ad cōdi sci
pulos socialē vitā. Ibi notabis otionis in
flammabi cōpassionis industriā. abi lectio
uis studiū. ⁊ suffragia intercessionuz ⁊ bis
filia. Et audi quid ē. ¶ Hoc animal videli
cet bos iugo subiungi solet. Est etiaz aial
mādū etiā humano accessuz. ⁊ diuīne sa
crificijs apū. Itaq̄ q̄ bos alligari sepiē
significat q̄ iugū dñi tollere ⁊ portare co
lentes. abnegare semetipos sibi ⁊ sub alie
nis spēja⁊ monasterio degere debēt. Ad
cornu aūt ligāt. designat humiles nos esse. Per
cornu nāq̄ superbia reprimit sicut scriptū est
nolite exaltare in altū cornu vestrū. i. nolite
superbā vestrā erigere contra deū. Per cornu
ergo alligari ē superbiam nr̄am sub vinculo
amoris xpi restringere. Ad aūt iugo cō
binanē bones significat operere nos charis
tatem fraternitatis casto impēdere amore
bonore inuicē preuenire. infirmantibus alie
nos p posse cōcurrere. Per hoc etiā q̄ bos
ligat cornua ac, admonēt claustrales. licet

terre desiderijs affectus/seu pure ydēplatōis er
ceſſus. cū mēs humana spūsseri seruore cōce
pto vel effundit sup se vel rapit extra se et
cūcta vehemēter ardet ⁊ exultat vt ei dī
cere possimat. Ala mea liq̄ facta ē. Unde Be
ne sicō. igne mō. Et si vis scire deum nr̄
ille ignis ē. Deus ⁊ his silia vt mihi videt
frē dilectissimi dñō inuere voluit cū dixit
Tollite iugū meū. ¶ Sz cur addidit meū
Unqz discernē voluit suū ab his q̄ sua
nō sūt. Sicut dē iugū satanē humani. iugū cor
dis pueri. ⁊ ē iudei. seculi. diaboli inferni
¶ Jugū satanē humani/ē corruptio ⁊ mouta
litas ⁊ multiformis infirmitas. q̄bus omne
humanū genus subiacere dinoscit. ¶ Unde
scriptū est. Graue iugū sup filios adam.
¶ Jugū cordis pueri/ē voluptas ppriaꝝ
cōsuetudo ptaua qua rō nostra capiuata re
nēt ⁊ sepissime ducit quo non vult. De q̄
mihi filii nos liberauerit nūq̄ veri liberi en
mus. de cuius nobis persona p mine. Ecce
ego venio dirūpe iugū captiuitatis vestre.
¶ Jugū iudei ē obseruātia legis ad tēpus.
De qua apl's petr⁹ dicat. Quid tēptatis ipo
nere iugū sup cerulces discipulorꝝ. q̄s neq̄
nos neq̄ pres nr̄i portare potuerūt. ¶ Ju
gū seculi ē cupiditas. Unde stulte ret legit di
cisse ad pplm suū. Pater me⁹ aggrauauit
iugū vīm ego addā iugo vēo. Ac si diceret
Pater me⁹ rexit a vobis magnū questus.
ego multo maiorē. ¶ Jugū diaboli ē pec
catum vel iniquitas. De quo illud Esaie
Jugū eiꝰ onerio eius ⁊ virgā humeri eiꝰ
sceptrū exactoris eius superbi. Exactor nr̄
est diabol⁹ qui peccati numū quēin paradi
so nobis obtulit cū vsura exigat. q̄ ad ad
dendū peccato penā semp instigat. vt in fi
ne nos ad iugū eterne damnatōis trahat
Contra q̄d oramus pīem nr̄m qui in celis
est vt gloriosa filij sui natiuitas libēt quos
sub peccati iugo vetusta fuit⁹ tenet. Nat⁹
itaq̄ exactoris iugū ⁊ virgā ⁊ sceptrū ap
parens in carne dei filius superauit eaz sedu
ctionē afflictionē dīnationez qua cruentus
ille tyrānus nos tenebat ad nihilū mortem
do redegit. ¶ Jugū inferni est eterna dā
nano. qua sēculi ad cōburendū colliga
bunt. vt illi ecōtrario in pena qui equa
les extitērūt in culpa. De hoc iugo pōt acci
pi q̄d dño dicat p Osee. Propēca imponēt
eis iugū. q̄d nō auferet. ¶ Sūt alia q̄nq̄
iuga bouū curiositates videlicet q̄ nq̄ sensu
um exteriorꝝ. q̄ iuga sibi quidā in euāgelio
coemerat ⁊ vt exasperatus haberē a nupsje
ea se pbatū ire dicebat. ¶ Dicēs ita q̄ dña.
Tollite iugū meū sup vos nō ad aliq̄d p
dictoꝝ nos inuitat. sed ad illud de q̄ signā
ter dicere meū debuit. ¶ Sed q̄ ē sup vos.
hoc vbo admoneri nos arbitror vt donuz
cōuersionis nos celitus acceptisse cognosca
mus. vel vt de accepto gr̄a iugiter agam⁹
vel certe vt nos diuina perpeta ad pfectuz
nō posse implere sentiētes ad supne pietat⁹
viscera assidue suspirem⁹. ¶ Possum⁹
sane in pposito q̄uor vbis/pncipales
tuoi ineptias sine abusiōes que inter claus
strales plarūq̄ reptum ē reprobatas accipe.
Uirtutes be iūt. Justicia fortitudo prudē
tia tpantia Justicie cōperit q̄d dicit: rollite
q̄ vere dignū ⁊ iustū ē vt ⁊ sūleti. ac hec sa
pientēi obediao ꝑdoru. Ad fortitudine
pertinet q̄d dicit. Jugū. q̄ ipo noie dat in
telligi te fortē atq̄ cōstantē cē debere. Pru
dentie ē q̄d addit meuz. q̄ nimiz oportet
esse prudentē vt scias reprobare malū ⁊ eli
gere bonū ac salutare iugū. Tpantie con
gruit q̄d subinfert sup vos. q̄ tpantia ani
mi ē ad ꝓperanē modū cū cetoꝝ effectus re
frenare ⁊ ordinare. ¶ Abusiones vo be
sunt. Lōnu⁹ tepor. tinditas/seruor: in
debita occupatō ⁊ nimia formido. Tepor
peranē inflicie. ⁊ repbēdit in b⁹ vbo tolli
te. Primi seruor: exterminat fortitudinem ⁊
damnat in hoc vbo iugū. Indebita occu
patio expellit pmiēnā. ⁊ damnat in hoc q̄d
dī meuz. Postro nimia formido aduersat
tpātie ⁊ reprimit in hoc q̄d āneciē sup vos
Singula si placet ordie ꝓseqūmur. iuncta al
teri loci pabolā ad vineā dñi sabaoth exco
lendā. alij ꝑmo mane. alij hora tertia. qui
dā sexta vel nona. nōnulli vendecima veni
unt. Hoc vo ē q̄ ad iugū xpi. ad seruitiū
dei. ad vinēdū religiose. ad militādū sub
regula vel abbate. quidā venīūt in puericia
quidā in adolescētia. mlti i iuuentute seu vi
rili etate. plerīq̄ ⁊ i vltima senectute. ¶ Ite
vo nōnunq̄ vt ita dicam in puericia ad senio
nē venit. frigescēte postmodū nouitij fer
uore ignis cuius vsus ē in tepore. ⁊ q̄ sudoris

sed ieremiō ꝯfarm sibi apd deū ⁊ hō-
mines cōparan debuerat. vitaperium sibi
magnū ꝓcurat. Qui dū solū innocētē p-
pendit ad opa ⁊ruū se vinclit nō accingit
Jmpas ē ad iniuria. ad vigilias somno-
lentus ad orādum tepidus. indevotus ad
psallēdū. aliqn xpi milit' mundo. cum
diabolo vsq ad sanguinē resistēs p̄ce fi-
di ⁊ oblō requie ꝯtēnit sanctoꝝ suoꝝ ꝯ odiū
secreta tacitaq sibi cogitatōe dic. Quidnā
ego habere debeo ⁊ Ut qd ita rigide districte
q vitā suā ⁊ actū illi magni pēdere. rapto re-
sistūt adulteri. ¶ O cogitatōem stultissi-
mā. qsi nullū ⁊ meā fuisse deū. nihil irrotus
euitabile petō. Certe scripsit ē. Diliges dñm
deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota alia tua
⁊ ex oībus viribꝫ tuis. Ecce deū ita diligere
iuberis vt. ⁊ nihil in te vacare permittas q
deū nō diligas. Quo aūt tu diligis dñz de-
um tuū ex te toto. qñ quidē plus posses si
velles ꝯ facis? ¶ Sane quātos es innocen
tes: tātos cē fruitio dei debes arbitror. vt vi
ta sanctor ⁊ iustitia ab ipso custodiatis.
vel vt custodite sanctas vbēs regnū ⁊ Nō
ꝓpendes q: cū alij sibi dimidiāe dies
suos vt q̄cūq venia obtinēāt. tu tuos in-
tegros fuas. vt gram ⁊ gloriā tibi amplio-
rem acqras. Quid si unus arbiter ꝓpe h'
tibi innocētā tuā ꝓfuare voluit vt pōdere
petōz ꝓgravato fratrē tuū. collaborādo ⁊
omnes ei tibi pōdo imanes. Nōne cū ꝓpē
tuū offendā impedit hec bona dei volūtas
q incerpatōez audire dignū ⁊ Amē dico
tibi q: publicani ⁊ meretrices p̄cedūt te in
regno dei vel pot' numēduz tibi est. ne illōs
tibi maledicētis elogiū infligat. Nūq ex
te fructus nascē ippetit. Verba sunt ipsi
us dñi ma ledicētis sub nole sic' ⁊ alaz hūa-
nā foliis extrinsecus obtectōnū plenā sed
nullo interiorꝭ sanitatis fructu plenam.
¶ Tres nimiꝝ crāelis duos āgeli certātes
rū vni p̄ iobem dicē. Deus opa tua q: no
mē dēo vt vivas ⁊ mortuus. atqz alij. Ad
nā frigid' cēsent calid'. Si frigid' ⁊ cēbūi
lior apparēs ⁊ rēt de re spēo. Si calid' ⁊ esse
cantate feruēs arderes in te atqz alios accē
deres. Nūc aūt qz tepid' es ⁊ nec frigidus
nec calid' i. qz nec būilitate fulgēs nec cha
ritate feruēs. putas te aliqd cē cū nihil sis.
incipit te ex ore meo. hec cē de ce-
ti me laudāti ejicere. ¶ Hec de ordi-
nate cpētibus dicta sūt. Hūc ꝓcedēs ē
ve de nimiū seruentib' aliq dicam'. Dum
plerqz feruore nouitio ducti vel potius
astuti annq bostē tracti / nec vt puerili ue
rint / seriatim arcē arripe festināt ⁊ oia sine
ꝓsilio sine ordīe sine discretōe agētes offere
ni studio ferūē in ꝑpa. vigilāt. plus ꝑcā
nāt ⁊ abstinēt. ppēi' plus orāt ⁊ laborāt. q
cēteꝝ monasterij regula vel maiozꝭ cohorte
tur exēpla. Si q̄ nō de mō. si q̄ de discretio
ne suggesserio deceptōes putāt. despicūt.
fugiāt velut nocua oia arbitrant. et sic er-
rāt. adeo studiosa ⁊ odibili obstinatōe il
ludentē sibi sequūē diabolū. ¶ Et quod
magis ē mirāduz cū ad ꝓplanda secreta
celestia oñi sese studio devotōis erigāt ad
ambulādū pacifica in ira caligāt. ⁊ qz ocul'
ad sublimia levatus pedib' nō ꝓspicūt q̄
celo intēti in ira offendat. Nulli nāq ma-
gis q̄ bi vnanimitatē fratr' ꝓ impatientia
ciāt ꝓ inobedientiā turbāt. ꝓ ꝓtumacia dis-
sipant. ⁊ nihilomin' in sūt indefessio oto
nubus introire in secū secōz ⁊ scissimā il. ꝺ
irrūpere dine puritat' arcanū. nec dum ui
ipi ⁊ uare curāt vnitatē spūs ꝺ vinclo pacis
⁊ qui nō recte pulsant. fit in sto dei iudicio
vt nō introcāt. Scriptū q̄ppe ē. Vēditas ad
qui festinat ip̄napiet. i fine bñdicēe care
bit. venitq ꝓ bierre. ꝺ moab ór. qz pl'sceit q̄
potuit. ideo pierūt. Si ei vires suas me
nsūē sorēt. pfecto q̄ paulatim lōgius iuue
Quia vo nolūt moderari qđ facūt. deficiē
te p̄modicū natura cōpellūtur aut a cepī
turpiē desistāt aut si nō desistūt infirmitate
ꝓpetuas sentāt. q̄ntaq os b'ox oia ossa i-
firmitas qb' añ fuit molesta sentias. q̄ntos
hodieq videm' cuz carne intre amicias
cui ante q̄cuq simulāt pugnas. apperē de
licata. q̄re suauia. q vilia ⁊ grossa. pu' sine
scrupulo recipe nō poterāt. quātos ité vide
mus ꝓpē indiscrete ꝺ spūalio exercitij labo
res sensib' p̄clitatos cē ⁊ ad vltimū nesciss
discernē inter bonū ⁊ malū qui p̄mit' inter
die ⁊ die inter bonū ⁊ bonū ⁊ deinde oem
die dijudicabant. ¶ De eis q̄ sic corpa sua
diuino lubrabūt vinō vino suo. ve ui q̄
eis cū cū misere fiāt nouissimi q videbunt
forte ꝓmu. Tolerabile tñ si fiāt nouissimi ⁊
nō extranei. si ꝺfirmitate quā sibi adduxe-

rūt ꝓsit' q̄ incurrere ⁊ ꝓterire exulare eos
a bonis q agere debuere ⁊ si voluissent po-
tuere. ¶ Tertia abusio ē indebites occupa-
tio. Dec vicz ē cū ꝓpositio q̄ ꝓpositio
⁊ plāgētis officiō ꝺplicat se sacerdos secularī
bus q ad rē nō ꝑtinēt. q ad salutē cōferēdā
cōfirmādā ꝛc. nō valent. Alij ad discere ⁊ do-
cer silogismos ⁊ fallacias. alij grammatica nu
meros ⁊ mensuras. alij scriptor multor ꝓpo-
sitiones. alij pbler inuestigat expimēta. alij
pleta legum canonū q̄ discutiē argumenta
Dic q̄sq in eo circa qđ affectē libeter occu-
patē ⁊ in occupatōne sua delectatē ⁊ nihilo
min' credit se delectari in dño qñ quidē ñ
recedit ab ordine monastico. ¶ Talio ni
fallor assimilat samaritanū de qbus scptu-
ra refert q̄ vnaquēq gens cū coleret deum
suū q̄z suus fuit dār. Unusquisq etenī qđ si
bi delectabile ⁊ ꝓ obsequio dilīgēduz venerā-
dumq dicit / hoc qsi deum sibi ꝓfuturū.
Uñ ēilladum ꝓpheta. Universa idola po
pulorum ista / depicta erāt in pariete. Paries in
domo ista / est obstinatio mētis in religioso
qui paries ꝓtinet idola nō sculpta sed depi
cta. cū religiosus nō oīnimode diligat inq
tatē licet affectat circa aliquā vanitatē. Co-
lit igit deū simul ⁊ idola q̄ ⁊ bonis opib' ꝺ
fistit. ⁊ nihilomin' scientie alicui sec' ⁊ vane
intēdit. ¶ Quarta abusio sue inepta / cir
cauta formido. Dec ex ꝓsideratōe negligē
tie vite ꝓcedit. ⁊ nisi q̄nte discretōez ad
hibueris ad despatōez ꝑducāt. Si ꝺ respe
ctu multe / modo divine misericordie / negligenti
a tuas pēsare supsederis. hoc est fallere te
ipm. Si aūt ex intuitu distractōnis supne
intempate timeas hoc cē cū dolore descēdē
ad inferū. Quid ergo ē? Mimiz ne adhi
bito discretōis studio de duob' ꝛ tranjo q̄
quoddā ꝛpamētuz facias vt inter spem et
metū. inter securitatē decipiēte ⁊ diffidētā
euisceratē ambulās. medio tutissimo eas.
¶ Hūc singula singulis adaptem' Supra
dictū q̄ ⁊ anu' repot ꝛ tranſit est iustitie qđ
liquido ꝓstabit si diffinitōez inspexerimus
Diffinit itaqz sic. Justitia ē virtus reddēs
cuiqz qđ suū est. ⁊ repot ē vitiū nulli ex in-
tegro reddēs qđ suū est. Debitores sumus
fratres charissimi deo debitores ꝓximo. de-
bitores ⁊ nobis. debem' deo gl'az ⁊ laudē
ꝓximo cōgratulatōez ⁊ cōpassionem. no-
bi ipsis disciplinā ⁊ solicitudinez. Debem'
deo cor q̄ possum' qđ ab ipso nobis sicri
vel cernuo. debem' nobis pia dedd vtilia de
quib bone fame. decd bone ꝓficere cognos-
cerim'. Di aūt in laude dei sp tepētes ⁊ frigidi
soluti. in amore ꝓximi tepētes ⁊ frigidi in
dijudicatōne nri negligentes fuerim' ⁊ re
missi. qđ rā iustitie ꝓ tranſ ⁊ Video plane
q̄ sic facēdo nō reddim' cuiqz qđ suū est.
Deniqz qđ rā iustitie ꝓximum q̄ dicēte dño.
tollite. cū nos ipm qđ sultulim' ingū oīni-
mode satagim' deponē. ¶ Dicim' rīte q̄ in
mi' feruor extēniat fortitudinē. qđ de ꝓxi
one duoꝝ ꝓ certāiū dimosce facillimū est
Ponam' ñ oculos duos i certamine ꝓgredi-
vnū q̄ validius ⁊ ꝓnuus icab' aduersarius
lacessat. aliū q̄ veniētem ꝛ clipeo sagaciter
et cipiat ⁊ la cessentē hostē puida expectatōe
veludat vnū q̄ rotū sit ꝑatus ꝑm suū. aliū
q̄ dispēset ⁊ refuet i posterz. Nōne isto q̄si
legnē agēte sed valiter sibi ꝓspicēte. Ille
dū icaus suos ñ modificat. fortitudine sua
exterminat ⁊ tm phū aduersario dat ⁊ Nō
ne istor q̄z ad finē pdurāte fortē. ille succū
bit turpit ⁊ pder multe qđ nimis fortitude q̄
rebat. qñ tanto ñ pugna coronat. Ega ex-
go fratē singl'ario q̄ singl'arie ⁊ dilucrete face
Ega inq exterminia facie mā vt videar
bē vnū. Exterminia oculos meos vt videar
plorās. exterminia fortitudine mā ⁊ pūcto spi
ritu pauloꝝ nihil pfacē possim. Dec ē tota
scientia tua. hec sapia ma inspirata a rectore
tenebraꝝ ⁊ caliginis q̄ se trāsfigurat in āge
lum lucis. Studio q̄ dño nolando inguz-
socialē (vt supra dictū ē) in ꝓximū te bonis
tur ducē. vitā ⁊ mī obstinato sectar. aio odio
sam superbiā ꝓximā. Desidabitare facē vnius
mor. ⁊ domo vt fuiāt ei humero vno. Tu
aūt alteri' mor. q̄ būero fuisq ab vnitate
recedis. sz q̄rīū ista ꝓgressio ⁊ Sufficiāt hec

¶ Jtē dimiq indebites occupatōe expel
lit ꝓ tudēnā. qm̄ ꝛria ēilli Nō ei dñs par
nūt in vna sede mori. sic ista maiestat' ⁊ sic
vanitat'. nō magz q̄ duo aduersarij i vna
domo. q̄ ei societas luc' ad tenebras aut q̄s
loc' cepli dei cū idol'. aut q̄re filij iudeoꝝ l
bierim loquūē azotice. q̄ cūā i azoto positi
deberēt loq iudaice. Nec hoc dicam' q̄ ista
scire sit malū. sz q̄ religioso l bio nimiū o c
cupari sit vitiosū. dcloq ista ñ mō dulce sz oll

dicitur. Nūc cura alia nos soliciter. Oē cupiēt in his seculares ne iocent. ne veneāt ne fornicēt vbi aūt ista deūtūlia qđ facūt Lū debeas in lege dei. michaēs die ac noctē. q̄ mār numinas ſ ſyllogiſmos ⁊ argumēt ⁊ vanitates mē. Dicēte dño meū. tu nescio qđ aliud ingū videns vocē cū secularib⁹ pec. nūl fortasse cū hypocrita dabitur nō.

¶ Dicim⁹ēnā q̄ lcauta formido aduersāt q̄ne. Illa despatōez reḡmit q̄ ista suggerit. Illa cor lenīcat qđ ista p̄turbat. Si te pcō ſ̄ ꝓsideras ait. Deꝰ. opert⁹ es a te oīm nō repelli. Repellis aūt si de bonitate ei⁹ pē mā malicā despas. si de imperfecto nro lapsu formidas. Si opa nra sufficerēt nob⁹ dnāe mīe ꝓpter. Propter q̄ dixē q̄ ꝑ vet nō glōr⁹ oīs caro cōā illo. cū se videt p solā obnēe gīaz. qđ nō pēt ꝑ vtutē suā Si vilitatē mā ꝓsideras magl̄ insta ꝓside. spera. dama ⁊ dēspare a nullimō ⁊ dabit tibi petōēs cordis tui. Lū audis dicēte oīm sa per vos. respira ad gīam. gratis ego gīe. ⁊ de virib⁹ tuis noli plūmē. ¶ Ecce de ingo dñi q̄ ponim⁹ vtutē multa quidē sed nō ola fortitudo q̄ debuim⁹. Oz qz ad alia scīa pperam⁹. ista ad plenū sufficē credim⁹. Ver qz dño Bñdicē⁹ ingū dñi, scolā diuini fuiꝰ nōiat. qđ in hac scola agēdum. quid ve discēdū, strenuāt audiam⁹? Deq̄ tur. Et discite a me q̄ mitis ſ̄ ⁊ hūil corde Patet. plecto qz mgr̄ nr̄ ipe est ꝑ q̄ nos a se discere monuit. facto ⁊ ipe nob⁹ exēplū bonoz operū. Quoc cunq̄ me incē mitē ⁊ dñe q̄bz dicas. Sūt etenī. In hoc incē cognoscēt oēs qz mei discipuli estis. si sic ergo suz mitis ⁊ hūilis corde fuerit. Dea actō ve stra ē lectō mea via ē disciplina. discite ergo a me q̄ mitis suz ⁊ hūilis corde. Pulē frēs dilectissimi exhortatō cū mgī exhibz hoc lectionis qđ docet vbum. ⁊ discipulos ꝑdit vi ta ꝑ quā gloriosos ec ⁊ erudītos corde i sapientia. ¶ Diligend⁹ plane ⁊ oīm sūgaritate amicāt⁹. ꝑ trim cū nihil exhibeat. nīl docere aliud q̄ mālumdinē ⁊ hūiliatē cordis Apparet ergo q̄ amabilis fuit dñs ihc ve pore mitē ⁊ hūilis corde. Sic et oīs ira cād⁹ ⁊ arrogās odiosus. ita e regiōe oīs mānetus ⁊ hūil gratiosus. Q̄ferendo aūt ho mīb⁹ hūilitas oēs amabilē solet reddere bonez. Amabil ergo erat dñs ihc ⁊ amabilē amabilē cū amabili in mānsuetudine ⁊ hūilitate sua. q̄ magn⁹ ⁊ laudabil⁹ in mansuetudine sua. Dicat itaq̄ se mitē ⁊ humilē corde.

¶ Hīā q̄ mitis ⁊ hūilis ē dicēs ⁊ faciēs nō opⁿ habebat hoc ꝓmēdare discipulis suis. Ꝑpi enī videbāt ⁊ audiebāt ⁊ ꝑsperēt. oculos suos ⁊ manib⁹ tractare videbāt ⁊ lāngere ruit nob⁹. Que aūt videre ⁊ audire nō poterāt nec habuit vel ponꝰ ipi nec habuerūt vt ipe lāngueret eis. q̄ argumēto cordis ꝺ ba fuit. ¶ Lū igit̄ vt habeat eres dīas. ou selecet exēplo. termā vbo. Mitis se ⁊ hūilē demōstrauit i dictis q̄n bonis dis blasphemijs lacessit⁹ ⁊ quinq̄ho bīe demoniū dict⁹ ad doctrinā sp̄ q̄ ad pzumeliā se ponꝰ ere pt. Mitē ⁊ hūilē se demōstrauit in factis. q̄n sic cuncis ad occasionē ducēt⁹ ⁊ q̄si agm⁹ cōtra tendēte se obmuniūt. se ligādū flagellandū exposuit. q̄ solonum potuit nec ulli se malignoꝰ. Lū igit̄ nullū ꝑeret qđ esset in ei⁹ interioꝝ hoīe nisi spūs ei⁹ q̄ in ipo erat. bonū q̄d in corde habuit. vbo ostendit. ꝑposuit ⁊ hoc eos discere arguendo ꝑcepit Est aūt ⁊ aliud ꝺ ꝓsiderādū. Virt⁹ quidē alia ꝓsistit in actu. alia in effectu. Duplex actu virtus ē. Duplex in effectu duplex virtus est

¶ Virt⁹ q̄dā libz ꝑfectā i actu aut pfa est aut nulla. nisi ēnā de cordis emēdā affectu. Si em̄ bonū facit sine cordis affectu. beatalikē facit. ⁊ vanus pha ē. Si bonus opera cordis affectū frandulēter facit. ⁊ vt nulla ē. magis vitū reputā ē. Vnde ꝑs. air. Emundauit cor meū vbū bonū. Verbū sane bonū nō erit. nisi ex bono cordis affectu ꝑdirēt. Vnde ē etiā illud qđ ad ꝓmēdationez ſ̄ se in cātici cāt. dr. Emisisse manū paradisus malopunicoꝝ. Ad alapumca fozis rubicūda sūt intrinsece granis repleta Bone igit̄ actōes ꝺ bono cordis emisse ⁊ egresse. recte paradiso malopunicoꝝ ꝑāt. q̄ ⁊ hoīb⁹ vtus nutrīāt ꝑ pietatē exhibitōez ⁊ deo sese intus copulant ꝑ charitatis affectionē. Vt ergo se oīs nobis ꝑberet exēplū nō solū boni opis sed etiā mūde affectionis. discite inquit a me q̄ mitis sum ⁊ humilis corde. quia nimiꝝ nullius momenti apud deū ēt exhibitō bone actōis q̄ nō ꝓmēdat emulsio pie affectōis. ¶ Dante notandū q̄ duas insinuauit ventes. mansuetudinē ⁊ humilitatē. q̄ in his sūnt cō-

sistit ꝑfectio. Sūt etenī duo q̄nib⁹ sp̄ impugnāb⁹ ab statu ꝑfectōis emēmur. p̄ speras vices ⁊ aduersas. Verba igit̄ oīs ica sic debem⁹ attendere q̄ duo doceamur oppone. mānsuetudinē a duersis. ꝑspera hūiliatē. Si q̄ nobis cū ꝑspero ad votū succedūt. Si q̄ nobis cū ꝑspero ad votū successibus pollent ⁊ bonis q̄libus animi rāq̄ illitamb⁹ gaudēt tūc se in q̄ aspectos nibus exerūt atq̄ dei circa se benuolēciam pebita cū reverētia suscapiūt. cum aūt inuenerit incōmodis tanguīt̄ mor in murmūratōes atq̄ in impatiēcā seu in medianoctes vltōis ꝓsiliūt. Di numiꝝ humiles in ꝑspero sed nō sunt mānsuetes ⁊ mites in aduersis. ¶ At qui contra cōstanīā in tribulationibus tenēt. ꝛ. ꝑsperitatis tpe de successu intus suphibēt hi vtutū alterā frūctes alterā negligunt. Debemus aūt ⁊ mānsuetudinē humilitatē ⁊ humilitatē mānsuetudinē iūgere. ⁊ hinc aduersa sufferendo illine ꝑspera nō curādo, elicere. ne cū ex vna parte decem apparuerim⁹. ex altera deturpati displiceamus. ¶ Si inter hec ad memoriam venīt octo illa ꝓncipalia vitia. quorū ꝑsentiā sentire olim ē naturā discernere pauco. cōtra q̄ ve nobis videt ex vbis ꝓmissis nō medio enter cōmunimur. Octo q̄ppe ꝓncipalia vitia ee sancti distinxerunt sumētes auctoritatē ex testamēto v̄l ex testimonio legis. i q̄ numerāt septē gētes q̄s olim pplo dei ēra possedit. Scriptū nāq̄ ē. Et introducā vos ad loca cananei ⁊ ethei amorrei ⁊ pherei euei ⁊ iebusei ⁊ gergesei. Quibus septē duz egyptioꝝ gens addit. ꝑ dubio octo gētes deseribunt. ꝑ q̄s vt dictū est. octo ꝓncipalia vitia designant sicut ex eāz interpratōib⁹ venā intelligi pōt. ¶ Egy ptius etenī interpretatur tenebre ⁊ designat gulam. q̄ gulositas obtenebrat ⁊ obscurat intellectū. Iurta illud ꝓuerbiū qđ de greco trāstulit Hiero. in latinū. Pinguis venter nō gignit sensum tenuē. ¶ Cananeus exponit luxuriā qđ ⁊ cōgrua interpratione demōstrat. Interpretē em̄ motus coꝝ quorum nisi genitalia. Leuera nempe corporis nostri membra. ad nutū voluptatis nre mouētur ⁊ fit illa vo membra in motu suo. nec eo limitari nre obediūt. nec subiacē prāti nec rōni sequūt. De cui⁹ mor repsit de in laude sponse mlier dr. Et angulū tradidit cananeo. Angulū ꝺppe tradē chananeo. ſ̄ ma me luxurie cōmune ingabus restringere. Vnde ō iohe dr. zona pellicea circa lūbos eius zonā nimiꝝ circa lūbos ponit. q̄ lasciuiēte carnis unper strigit. ¶ Sebeʳ vanitatem significat. q̄ ex eo q̄ in opib⁹ suis sp̄ vanitatē formidat ⁊ nō solū alijs ſ̄ ꝺ ꝑ se vanus esse solet. ſ̄ ipa ēs de se ipa āmirat ⁊ ſ̄ per re te formidās vt ſ̄ inspēs interpratat. ¶ Amorreus q̄ sonat amaricās siue amarificās ꝑ uersus q̄ sonat amaricās siue amarificans. ſ̄ ipsa est ſ̄ ꝑ sua ꝑuersa. cui⁹ q̄ ꝑ ſ̄ est tātē sp̄ ob stinatōis cē. vt nulla sensui vl̄ voluntati cedere. nulli⁹ oīgnet verecundie ꝑere. amaritudinis sp̄ ⁊ indignatōis ipa sibi cā efficiat.

¶ Pherees dr. fructificans. ꝑ q̄s designat q̄ fructū facit vnq̄ carnis nō spūs studios⁹ insistēs ogibus cū mdo puritatis q̄ opib⁹ deo placentibus. vt. s. impliciē bonitatis. ⁊ vino tot culatis redūdent. nō vt corda mūdent ⁊ vtutū recreatiōes fiāt. Vel dr. fructificans. q̄si fructū fuscatio. q̄ fructum boni opis obfuscet ⁊ inquinet.

¶ Eue interpratū sonat ferrus siue pessimū vt vere ferreū vitiū denotat. inuidia. q̄ diuiciā cordis inducat. ⁊ sūme malicie nutrimentū. Jebuseus cōculcatōes sonat ⁊ accidiam animi signat q̄ demersū a se tanq̄ plasteo cōculcās humū animū elidit ⁊ cōculcat ne sternat cū demoniū pedibus cōculcādū tāq̄ lutū platear. Gergeseus inuit irā eo q̄ colonū ejectōes interpratat. qt hoc hz ꝑ cete ra vitū ꝓprium q̄ ipa colonū ꝺ sede sue ꝑ possessione cordis ejecit. atq̄ duras tūc cogitationum obices ponit. ⁊ sic impedit ele cum ne possit cernere verū qđ in intimis manet absōditū. ¶ Nox aūt octo vitioꝝ duo sunt carnalia. reliq̄ ſ̄ spūalia

Illa carnalia q̄ ī corpis mēbis coꝝ opano ꝺsidet. Ista vocāt spūalia siue corpalia q̄ in corde acētāt. Ut ergo dño nos ad exterminatōez vitioꝝ suis vbis instruerety duas em̄ ventes ꝓposuit mānsuetudinem et hūiliatē. Que vo vitia his ventib⁹ ꝺtrāhantur. innuisse videt cū apposuit. corde. Per hoc em̄ significare voluit duas has ventes ſ̄ spūalib⁹ seu cordialib⁹ vitijs opponi debere ¶ Oz illa duo carnalia nunq̄ intacta relinq̄t? Dicimus. Hīā ad coꝝ exterminatōem q̄nct q̄ ꝓmisi. Tollite iugū meū super vos. nec ei cū ꝑfectio q̄ iugū xp̄i suscapit

qui in ipo fuit p̃ronio inimo se h̃iat gule ꝛ
ventri oneroso nō futurus. Nempe hec
sunt dura illa ꝛ aspa p̃ que itur ad deū que
beatus Bñdictus ingꝛi suscepturo uiligẽ
nos iubet p̃dicari. Durū est siquidē abo
rtus oblectamēta a sensu relinquere. Asper
rum quoq; est libidinis blandimēta illici
ta nō iacere. ¶ Sub ꝯgemino malo omnes
eramus cū genere essemus. i. cū gentili
ter viueremus. Et postꝯ gentilitate exuimus.
postꝯ abiecto veteri habitu in dño ei
erpimus. postꝯ duobus carnalibus uicijs
seruire iam nec uolumus diuinitus inspi
rati. nec ualemus ipa ordinis obseruantia
impediri debemus mãsuetudinẽ ꝛ humi
litatem cordis regulariter tenere quo ser
uo uitijo spiritualibus ualemus resistere.
¶ Debet ergo hec uetꝰ utraq; misceri in
esse. qꝛ tribus utraq; uitijs opponenda est
Opponit aũt humilitas. superbie. uane gle
ꝛ auaricie. Abstinentia. inuidie. accidie
ter. ¶ Sit ꝙ humilitas. depressa in se reflexa
ad se reclusa intra se. Depressa sit in se. ne de
se alta sapiat reflexa sit ad se ne humanuꝫ
fauorẽ querat. reclusa. sit intra se ne reo p̃
teritos uagabũda ambiat. ¶ Sit ꝙ mãsue
tudo charitatiua. sit iocũda sit tranquilla
Charitatiua sit ut p̃ aliena felicitate non
crucet liuorem. Iocũda sit ut de p̃pria ad
uersitate nō habeat dolorẽ. Trãquilla sit
ut in nullo casu exerceat rancorẽ siue furo
rem. ¶ Sic sub iugo dñico positus frater
in p̃lio dñi cõflictuꝰ uince mãsuetudo ꝛ
humilitas circũfusus undiq; uniuersa
qualibet tela nequissimi ignita extinguere
munitus ab inuidia ꝛ ira superbiã. de fossa cõ
tra uanã gl̃iã. sursum ꝛa gulã. deorsum
ꝛa luxuriã. a dextris ꝛa auaritiã. a sinis
tris ꝛa acediã. ab anteriori ꝛa iracundiã.
a posteriori ꝛa inuidiã. ¶ Talis namq;
quo subiectus p hec mare magnũ ꝛ spacio
sum certo illa nocentissima mortis pericula p̃ci
dens nauta ꝛ fremẽtis euitabit. Dico aũt ca
rendum gule ꝛ ire mas luxurie. scilicet super
bie ꝛ inanes uane gl̃ie. piratas auaritie ꝛ bel
uas iudicem ꝛ accidie. perditas ire. ¶ Jã
uo iubilato iugo salutario ꝛ appẽtia or
siopina mãsuetudo ꝛ humilitas. qđ mer
cedis uitam p̃mittat. ecclesiastes dixit. Melior

sum uerbi nō intellexisset. Ait discipuli au
dierunt ꝛ receperũt. quia quod audiebatur
uerum ee cognouerũt. Audiamus ergo et
nos quod dicit ꝛ quo uerũ sit qđ dicit in
telligamus. Dicit aũ quatho duobus mo
dis solui. ¶ Primo quidẽ qꝛ anime uere
deum diligenti. nichil eius fideliter ser
uienti. etiam amara dulcia uident ꝛ aspera
suauia. Nouimus hoc p̃ sciam. sed etiam
sentimus ꝛ p̃ experimentum. Accede ergo ho
mo ꝛ experire ꝙ suauis est dñs. ꝛ ꝙ leue sit
onus eius. Premo aũ sarcina. qui nec dum gu
stauit. Sitis nō sentit. ipe ubi tristitia ee ꝙ
nōdum gustauit. Ad hoc infinita religio
sorum multitudo uerum ee testatur. Quo
modo soluitur hec questio si dicamus ꝙ
iugi dñici suscepti ꝛ oneris eius portatio
grauis quidem uidet ꝛ aspera sed in spa
tione secularium molestiaꝝ ualde suauis ꝛ le
uis sit. Respice (ut exẽplis utamur) furem
ꝛ latronem. p̃donem ꝛ adulterum. ꝙ eos labo
res. ꝙs uigilias. quantas curas expen
dant ut excogitatas nequitias ad effectum
ducant. Respicite eos qui ꝛ bonestatis
quodãmodo uident exercere negocia. ui
delicet dico mercatores mari terraq; mercimonia
sua circũferentes. quãta incommoda
sustineãt. subeant pericula. ut ad modica
stipendia temporalia quibus quãq; pertingant.
Respicite denique ꝛ duos militũ. mi
lites p̃cipue etiã ad illicita quoq; fuiẽtes
ꝛ in cũdo. in currẽdo. instando. die noctq;
laborãtes. Respicite diuerso dei mi
nistros in cenobijs sedentes. modicũ quidem
laborãtes ꝛ plurimũ pulsantes. insi
per ꝛ p requiemone sua quasi p labore ma
xime requiem eternã expectantes. Homne
illi multo difficiore uia descendũt ad in
ferna. ꝙ isti ascendant ad regna supna. Ju
gum ergo dñi suaue est ꝛ onus eius leue.
¶ Poterat ergo dño hec dixisse. Jugum
meum cõmodũ est. ꝛ onus meũ salubre. Et
hoc si dixisset uerum utiq; dixisset. Multi
enim in seculo seculi uoluptatũ occidui. duꝫ
illecebrosis cõdimẽtis uacant. dum luxuo
ribus epulis indulgent. dum uino se in
temperanter ingurgitant aut morte sibi ex
trinseca ꝛ trahũt. aut molestissimas egritudi
nes incurrũt. ꝛ nō iugũ dñi dulce habent. obo
dierunt ea a iugo dñi sp̃ recedẽt. At petra
scandali ꝛ offensionis se non implicãt. cum
tranquillitatem corporis ꝛ animi habãt. cum
carnis terrã sapiam. ponos abiecti parate.
cum modicuꝫ quid laborãt p̃ eterna requi
ꝛ infirmitates multas p̃ter intentionem de
tinent. ꝛ uitã etiam nolentes perdũt. ¶ Po
terat item dixisse saluator. Jugum meum
honorificũ est ꝛ onus meũ venerabile. Se
pe etiã uidemus plus honoris ꝛ ueneratio
nis apud potentes seculi hãre pauperes mo
nachos ꝙ diuites superbos. ¶ Dicta ea
hec p̃hibuisse deus intelligit cum dixit
Jugũ enim meũ suaue est ꝛc. ¶ Est uerũ ei l
quo ualde durꝫ iugũ eius uidet. ꝛ onꝰ eius
oneroſuꝫ. molestia uigꝫ impugnãtiũ uitioꝝ.
Enimuero puritatis ꝛ castitatis amatori ni
hil durũ. nihil graue occurrit. nisi forte
cogitationũ. Sz nō est ibi hmõi de
sperãdũ. in talib' enim repetatte de si de obli
gato ei ut filio. si nō deseras eũ in re malo
ꝛ nota fiãt que sunt in corde nro. Noli nãq;
abire in p̃lio impioꝝ. noli p̃sentire suggꝛ
tionib' demonuꝫ. resiste ꝛ certa uinces. ipe
tribuit uictoriã certãti. qđ cotidie retribuet uin
centi. sup hmõi enim perturbari infirmoꝝ est ꝙ
nō p̃sideraꝝ ꝙta utilitas tpatõe generetur
seu ꝙta p̃ solatio tẽptatõeꝝ subsequẽ. ¶ Ut
aũt a dubitãdi p̃sideratiõ est. sic nob' utilita
tem generat temptatio. Primo recognoscimus
mur multimode nre fragilitatis. secũda ut
agnoscam' ꝙ necessariũ nobis sit diuinuꝫ
auxiliũ. tertia ut appareat si uere deũ dili
gamus p̃pter quẽ talia superare cõtendim'
quarta ut occasione huius temptatõis etiam
alia uitia cognoscamus de quibus ante
nō multum curabamus. quinta. ut mõ sit
nobis p̃ pena ꝛ quasi p̃ satisfactõe. quod
olim fuit in corpis delectatõe. sexta ne de do
nis gr̃e que accepimus. superbiamus. quod
forsitan accideret si sp̃ sine tẽptatõe uiuere
mus. ¶ Plane temptatõeꝝ aut maior aut
salem equalis cõsolatio sequi solet. Ex
aligũ equalis cõsolatio sequi. indicat p̃
qui ait. Secũm multitudinẽ doloꝝ meoꝝ in
corde meo cõsolatiões tue lenierũt
animã meã. Ex aligũ maior cõsolatio tem
ptatõi sequi. testimoniũ habem' ꝛ scriptu
ra dicẽte. ꝛ reddidit dñs omnia ꝛ iustum

qui in ipo fuit exprōnio initio se liat gule t
ventri ornetpo nō fruamur. Hempe hec
fiant dura illa t aspa p que imur ad deū que
beatos Bñdictus in gl fuscepturus obligē
nos iuber ꝓdicari. Durū est siquidē obo-
rtus obtemdta a sua retinquere. Aspe-
rum quoqz est libidinis blandimēta illicita
ea nō horre. ¶ Stab ꝙ genitus malo, om-
nes eramus eū genere ofemur. ei genti
er vitemus. Ac postꝙ gen lutate emi-
mus. postꝙ abrenūtiatis tenebris luc in dño ei
ergimus. postꝙ duobus carnalib⁹ uncto
seruire iam nec volumus diuinitus inspi-
rati. nec valemus ipa ordinis obseruantia
impediri debemus mā sic emdiē t humi-
liatem eo dño vigilanter tenere quo fer il
lis virtus spūalis libus valemus resistere.
¶ Debet ergo hec vmū vtrobz mlorum
esse. qz tribus vtrobz vitijs opponenda est
Opponit aūt humilitas. supbie. vane gle
t inuidie. Abnegatio. mundie. accidie
ac. ¶ Sit ꝙz humilitas. oppōit in seruitza
ad se recluſa intra se. Deſilla sit in se. ne de
se alia sapiat reflexa sit ad se ne humanuz
honē querat. reclusa. sit intra se ne ros pi-
curas vagabūda ambiat. ¶ Sit ꝙz mālne
udo charitatiua. sit iocūda sit tranquilla
Charitatiua sit vt p aliena felicitate non
emeat liuorem. Jocūda sit vt de ꝓpria ad
uersitate nō habeat dolorē. Trāquilla sit
vt in nullo casu exterat ranc cōe siue furo-
rem. ¶ Sic sub iugo dñico positus frater t
in filio nāi cōstitutus ventr mālucndie t
humilitatis arcūfulmo vndiqz vnuersa
ſualebit tela nequissimi iquita extinguere
munitus ab insuo ꝑtra supbiā. de sorte cō
tra vanā gloz. surſum ꝑtra gulā. deorsum
ꝑtra luxuriā. a dextris ꝑtra auaritiā. a sini-
stris ꝑtra accidiā. ab anteriori ꝑtra irā.
a posteriori ꝑtra inuidiā. ¶ Talis in nauī
go subiecto p hoc mare magnū t spacio
sum octo illa nouissima mario pericula. p-
dine nauta t strenuꝰ emrabit. Dico autē ca
rybdim gule t syrtas luxurie. scillā superbie t scrios vane gle. piratas auaritie t bel
uas luxurioſos accidie. pcellas ire. ¶ Jā
so iubilato iugo salenatoris t applbēs ei
scipina mālucndie t būbitatis. dū mer-
cedē vite penitat accūbāt discipuli ad
dicmos. ¶ Sequit t inuenietis requiem

vim verbi nō intellexisse. At discipuli au
dierunt t reperūt. qua quod dicebatur/
verum ēt cognouerūt. Audiamus ergo et
nos quod dicit t qlo vtū sit qd dicit ut
telligamus. Dec em questio duobus mo-
dis soluit. ¶ Primo quidē qz anime vere
deum diligenti/ tunſticiā eius fideliter ſti
enti/ etiam amara dulcia videnē t aspera
suauia. Nouimus hoc p ſcientiā. sed etiā
ſapientia t p experientiaz. Accede ergo bo-
mo t experire qz suauis est dñs. t qz leue sit
onus eius. Plemo em sat/ qui nesciat gu
stare. Si ita nō sentis/ ipe ubi testis es qz
nōdum gustasti. Ad hoc infinita religio-
sorum multitudo verum ēt testatur. Alio
modo solnitur hec questio si dicamus qz
iugū dñici suscepto t onere eius portato
grauis quidem videat t aspera sed in ꝓ
bone secularū molestiaz valde suauis t le
uis sit. Respice(vt exēplo vtamur) fures
t latrones. p dones t adulteros. q tot labo
res. q tas vigilias. quantas curas expen-
dant vt ecogitatus nequitiae ad effectum
ꝓducant. Respicite eos qui t honestoria
quodāmodo videnē exercere negocia. di-
uersos dico mercatores mari terra qz mer-
monia sua circūferentes. quātas incōmoda
sustinēt. subeant pericula. vt ad modica
stipendia pernatalq diuinas q̄q pertine
ſanc. Respicite deinde t suos milites. mi
lites ꝓcipuos etiā ad illicita quoq; fuiē-
tes t in cūdo incurrēdo. instando. die no
etiq labozātes. Respicite e diuerso dei mi
nistros in cenobijs sedentes. modicū qui-
dem laborātes t plurimū pulſantes. insu
per t p requisitione sua quasi p labore ma
gno requiem eternā expectantes. Nonne
illi multo dyſficiliozē via descendūt ad in-
fernā. q isti ascendant ad regna supna. Ju
gum ergo dñi suaue est t onus eius leue.
¶ Potrat ergo dño hic dicisse. Jugum
meū cōmodū est/ t onus meū salubre. Et
hoc si dixisset/ verum etiq dixisset. Multi
enī in seculo/ seculi voluptatib⁹ occidi/ duz
illecebrosis cōdimētis vtunt. dum luxurio
ribus epulis indulgent. dum vino se in-
temperanter ingurgitant aut morte sibi ele
rius attrahūt. aut molestissimas egritudi-
nes incurrūt. t dū iugū dñi q̄si abijcere/ phor
reſcūt ipi p iugū seculi sub q̄ delicianē sibi
aquirūt vñ a iugo dñi sp cōgēt. At ꝑtra
claustrales dū curis se non implicāt. sum
tranquillitatez corpis t animi fuāt. dum
carnis terūt supbiam. potus abiqz parate.
dum modicuz quid laborāt p terna re
t infinitatez multa ꝑ memoriem de
uocant. t vitā enam nolētes pdūc. ¶ Po-
terat iterum dixisse saluator. Jugū nū meuz
honorificū est t onus meū venerabile. Be
ne etiā videmus plus honoris t vene-
tionis apud potētes seculi hūc pauperem
nachos q̄ diuites sapbos. ¶ Dicit ēt
hec ꝑ phēdisse deus intelligit cum dicit
Jugū enī meū suaue è t̄. ¶ Est vnū ni l
quo valde duz iugū eius videt. t onus eius
onerosuz. molestia viz spūalū vitioz.
Sinuero puritatis t caſtitatis amatori ni-
hil unī. nihil graue occurrit turpitū inue
ſtatōe cogitationū. Qz nō ē abi bonū de
ſperādū. in talib⁹ enī expectatio dei ve dili-
gūt eū vt filij. ſi nō delectat eū in tpe malo
t nota fiāt que sunt in corde nro. Nolite tri
bere in ꝑsilio impioz. noli ꝑsentire sugge-
stionib⁹ demonuz. resiste t certa virilit. ipse
tribuit victoriā certān q̄ coronabit vin
centi. sup bonū enī turbari infirmoz est q
nō ꝑsiderāt q̄ta vobis tpatōe generetur
sen q̄ta ꝑsolatio tēptatōez subsequēt. ¶ Ac
aūt a qbuscūq ꝑsideratū est. scr nob vobis ta
tes generat temptatio. Puma ne remanisca
mur multimode nre fragilitatis. secūda vt
agnoscam⁹ q̄ necessariū nobis sit diuinuz
auxiliū. tertia vt apparcat si vere deū dili-
gamus ꝓpter quē talia supare cōtendim⁹
quarta vt occasione huius temptatōis eti
am alia vina corrigamus de quibus ante
nō multum curabamus. quinta. vt mō sit
nobis ꝓ pena t quasi ꝑ satisfactōne quod
olim fuit in carni delectatōe. sexta ne de do-
nis gr̄e que accepimus supbiamus. quod
fortitan acciderer si sp sine tēptatōe viuere
mur. ¶ Plane temptatōez aut maiorē sue
salem equalis consolatio sequi solet. Si
aligū equalis cōsolatio sequat. indicat ꝑ
qui sit. Secūm multitudinē dolorē meorū
in corde meo cōsolatōnes tue lenierunt
animā meā. Si aligū maior cōsolatio tempta-
tōez sequat. testimoniū habem⁹ ex scptu-
ra dicēte. t reddidit dñs omnia q̄ fuerunt
Job ꝑ plicia. Qui ei possit cūcta q̄ abstu

lerat: triplicata reddidit. Que innouuit q̄ nō mutato vbertas cōsolet q̄ pa
cuffert. ¶ Dunc est q̄ quidē placeto di
screcione mea volent si vel ad modicū si
ne q̄ualicūq; temptatōne fuit vici ne cum
dominus in tranquillitate emulēt: ipa trā
quillitate requie securitas corpescāt. Ma
gna quippe nobis cū dispensatōne pietatis
aspt̄ vt adiuuet laceffamur q̄ auxi et vino
a quo possimus cōtra illud iumente ofio
fortius accingamur. ¶ Dic ē vtq̄ q̄ cu
libet ale suo angelo deputati sunt ad custo
diam bonus t malus. Et de bono quidē
gloriosū est q̄ ad custodiam datus sit. Bo
nus nāq̄ angelus amor est veritatis, mali⁹ vo
imperitia temptatōis. Dericio aūt fanus p
bat q̄ ad custodiā nobis deputet̄ q̄ dum
eū aduersitate fatigamur, ipa fatigatōe p
moueat, melius bono custodiamur. ¶ Hūc
tam tpō ē vt resumam⁹ q̄d supra reliqui
mus, quodq; in finem sermonis dicendum
distulimus, vicz de lecūda requie aiax. Di
uigē oīo ad me venerunt t in gū malū nule
rimo inuenitus requiē aiabus vris ¶ Que
est ista requies? Oculus nō vidit eam nec
auris audiuit sed nec in cor hois descēdit.
Quid ergo de ea dicere possumus qū q̄dē
nullus hoīm eā vidit. sed necesse est p̄ ni
si q̄d venerint dei filius qui ē in sinu pris
ipe de ea nobis modicū q̄d enarrauit? In
spiciam⁹ tñ si q̄ tū ipo donāte possimus.
dicamus de ea q̄d ipo docēte valeamus et
memoriā abundāte suauitatis eius qualis
tercūq; eructemus. ¶ Requies illa ē decor
t immortalitas corpoꝝ, bonor t impassibili
tas aiaꝝ. fulgor vultus cōspabilis, diuini
tatis in cūdicias sūme t eterne trāquilli
tatis. pax illa que exuperat oēm sensum. gau
diū magnū, magnū valde t sempiternuꝝ.
¶ Requies illa ē laboris t doloꝝ oīs absen
tia, cure t anxietatis nulla incidētia. nulla
molestia, nulla angustia, nulla p̄sidia. nul
la formido vbi absterget dē oēm lacrimā
ab oculis sanctoꝝ. vbi p̄sens abest omne
malū. ¶ Requies illa est ppetua in sanitate
fermitas in cōscia, in animi libertate fua
uitas. suauissima t supdulcissima in visio
ne creatoris delectatio. sancta t sincera i sā
ctoꝝ societate iucūdo. ¶ Requies in q̄ illa ē
in dulci ecclesie gloria, qui gloria t lepoꝝ

tripudiare in ꝓspectu diuine potētie. q̄s t
bonoꝝ coronam t radiꝝ eqs illustrissime cla
ritatis penitere illustrari. ¶ Requies illa ē
indefectus t irrumperat⁹ iubilus in ilo
diuine lucis arbanū de supna potētia sa
pientia bonitate magnificentissima admira
tio. atq; inter amplexꝰ dei oīpotētis inde
hcēs ꝓmoueā, t pie ei⁹ p̄tie sempiterna
liter iugis fruitio. pennis exoto corde ex
tota alacritate eqs oibus virib⁹ t venis medul
lis exultatio. ¶ Requies illa ē incircūclara
fulgide eternitatis ispectio, inextinguibilis
erga ipam venū ebrietas t inter affectio
serenissima ad p̄sentiam luminū accessio. t in
comp̄hensibilis celestiū gaudioꝝ participatō
¶ Requies in q̄ illa ē accubere in gaudio re
gio eterni. bibere t inebriari a multitudine
dulcedinis oīs. accēdi t inflāmari calere t
supferuere in ardoribus sempiternis. are t in
trare ac penetrare vsq; ad intima dei. beati
vehemētia amoris. hauire dulcorē fontis
vite t sapiētie t cē cū deo sine fine. Amen.

Explicat.

Sequuntur cause p

per q̄s cācellariā dimitteret volebat. Ista
est ꝓ angustiaꝝ t calamitatum, in officio
Cācellarie patisci. quaꝝ ꝓsideratōe t si
lentiosꝝ deū timētiū ꝓlixius accedere simpli
cius t gratius fuisse iudicat.

Ego: cū pluribus do
mini t magnis valde q̄ ad
uersissimis sint complace
re vel obsequi. nolā nō ex
plicō illa sacrambus. puto
videntur insania, hanc pple
tatē cum eis esset nō fugere. siquidem in
digniatio p̄ncipis mortis t nemo pōt duo
bus dominis seruire. ¶ Logo: amicos fa
cere qui tamē cruere me nō sufficiunt. nec
mea facetosis t fortissimis hominibus qui
omnia calūniantē que ago. immo t verba
mea tota aduersum me execrantē. Decidi
circo plecutio plus persona lis est q̄ altera.
quo casu licet t expedit secedere t vincere
in bono malū, ne obtundēdo frustra ego rui
ne magne cū amicis involuar. Hoc docēt
possunt ea que nouiter ꝓtigerūt. xp̄i simō
t pauli cēpla atq; doctrīa id suadēt. nā
boccalis pastoꝝ fugere nō fugere ē. ¶ Lo

gor importunissimis. immo nimis grabi
bus obnia vel peccare nelius. aut̄ est in
cidere in dei manus quā hoim, cum pos
sunt vedinari, ne amando piculū pereat in
illo. ¶ Logo: ad liberatōz alio⁹ vel ꝓ con
sectudine rpi, ignaros scla, et pniciosos
moꝝ⁹ ꝓmouē t q̄q; sufficiēdo: ab⁹ ppo
nere. cū cū dicat sapiēs. Noli velle fieri iu
ver nisi forte valeas irrūpere iniquitates.
¶ Logo: ꝓ importunissimis boib⁹ t diuersoꝝ
moꝝ a meis, fidere t obsecūdis ospitū fami
liaritate aut in ciuilis iudicabor: t ero ꝓ
nimis piculo. q̄ gaudere oportet cū gaudēn
bus. ¶ Logo: assidue rumores audire q̄
illic, t cruce plrepūt. q̄bus anie deos oīo ex
pirem. et i multiloquio hmōi, pcm nō de
esse, ac spūaliter cōgregans p hec dilabi fa
cim, cognitū est. ¶ Logo: laborare p curi
osis t nonnullis q̄b⁹ absq; edificatōe fructu
maxia tpis pe absumit. t mihi q̄ete illis.
multo labore, sumeno. ¶ Logo: rursus
cure fluctib⁹ t si nō sp̄ mergi vel ingrat⁹
iudicabor. a q̄b⁹ vt emigrare, sola hec fuit
occasio cancellariā postulādi, t ꝓtulit, hoc
do, aliē tñ q̄ spabā cur ñ igit̄ bito fine cess
sat motus? ¶ Logo: inter hec t illa mis
sas t ꝓfones omittere vel irrecollect⁹ dice.
In q̄bus tñ fruct⁹ est vberior si bñ fiant q̄
in graduū tali q̄li distributōe vbi tā pauꝝ
vana nō sepe pniciosus, vana moros sit ec
clesie fructꝰ in anima cruciab⁹ linq. vbi locū
bz illud apli. nemini cito manꝰ imposueris,
neq; cōicaueris pcīs alienis. ¶ Logo: et
in rpali vita q̄si mendicare t despectus vi
uere. cū mediocritas aurea nō amara pau
tas sit tutissima t̄m erigēdā statuo cū ali
bi habundanē habeā t menagiū ā puide
rim, q̄ cū detrimento magno oporet reli
quēdo dissipare t cū grāmaticul⁹ t pueris
viuē. ¶ Logo: ꝓnuēdo decanatū re
nere. vbi ꝓficē vbis t ecclīs sum affri
cus. t tñ si nō residā in cancellaria. sauī
oēs, est murmurū quale murmur, quale de
trimentū. t q̄liter ure vocabor: monstruꝝ
bicepe, ambicōis insup immo detractionis
ecclīe pustabor. ¶ Logo: luci p adūncto
bñficio, vel credē cū irrisiōe t dāno, vt cuꝝ
fortissimo t insupabili bofte inermis dimi
care. Nō a monib⁹ meis abhorret marie et
insonat illud aurib⁹ meis. cur nō magis in

imicū patiāl. ¶ Logo: ad ꝓbēdā nouiter
ambiare. me q̄s t amicos meos hinc nouē
cure subiicē. vbi q̄ta spes pudicōis sit mo
reo hodierni docē facilē p̄t t ꝓfecto h⁹
gere nō obligor: nec ex altera pte ipsoꝝ⁹
pendeo ꝓpter laborare neq; hūc deserē
locū, vbi absq; bonoꝝ salutē piculoso vacā
re mihimet possū. et hec ola q̄ stormentē
et sequūtē scandala declinare. Nō si scāda
la post hanc renūciationē (vt amici mini
mant) cōtingant. ꝓfecto t veniēt cadēt ma
lora si non humilio vita. Malo in alio sub
alio t ꝓ alio, q̄ in me t sub me fieri. t nouē
tur illud salutis. frustra nūt fangando
nō mihi odiū q̄rere, cum me demente est.
¶ Logo: multa mihi dant inseq; ad agēdum
q̄d nō placet aut iz, vel vt hoīb⁹ ac ispec⁹
ambitiōe habeat, nec h dissimulare aut fu
gere seu tacē. sufficit, mihi patent clamanēo
cū tñ scripti sit. nō inscēris multa rudinez
ad faciendū malū. ¶ Logo: pnitiosa do
gmata q̄ia tā seminata sunt ab aliquibus
vel tacere ꝑ ꝓfiam: et cū sūmo mā. immo
veritatis piculo illa p̄ vocatōes corrigē
t nō pot⁹ ꝓfirmare fanētes dicētib⁹ pnu
serint. vbi aūt malitia ꝓualet, bitādū ñ ee
suader Plato t illic Ezech. t Duc. de ge
mendo valet ꝓlixi. ¶ Logo: linguas oēs
malino laf tāq̄ signū ad sagittā ꝓperi q̄ eis
intollerabilit t irronabilit secuūt t penetrāt
sauī capti q̄tū deniq; nō in vbis solū sed
in vita, ꝓpter coherentiā quādā h innotata
sit discrimen agnoscūt. Quo pacto deniq;
redimendū tpō sit videt. q̄ dies mali sūt,
simo supra modū pici lossimi t seditio
nū seminib⁹ undiq; repleti. Ars ꝑsona oc
cupata sit in laqueū ipi ut̄m felix portus e
tali naufragio ñ sine bñficio si vt nūd⁹ ena
tauerit. ¶ Et aduerso ꝓ pūtia mea nihil
allegari boni ꝑ nisi spes q̄dā alio ꝓfi
cēdi q̄ fingūt q̄dā vana ñ ecos indicie
ra pe, de exguente mea. q̄ q̄ ad hoc inuniti
sit sentō. t undū exp̄or. sanū vere est illud
plus alijs ꝑ te. ¶ Cōsiderē h̄ acri iudicō
tāct ꝓterius q̄ ex circūstāna rez si pl⁹ ob
est ille q̄ cū suis ꝓsonalit̄ q̄rit ꝓfic t eius eo
iusticia placitat quā inuer. vbi locū bz si
vos ꝓfecum fuerint ꝛc. ¶ Cōsidēt q̄ qua
sit ꝓfectū spes apō eos q̄ sapiēdo se l ocu
lio suis t q̄ ad nil aliū vacāt nisi cū arbeni

m

cessibus dicere vel audire aliqd noui. Vbi sperca maiestatē dñe rex gentē. vbi si q̄ sint de sua salute solicit facilit rabūde/cōsilia reperiant apud illos vo q̄ salut suā nō queriunt p̄ sicano nō solū onerosa sed etiā periculosa. et cernūtur digna si nō crimīb⁹ cuncta sit efficax. vbi aūt nō est audiens non effunda verbū. Exemplo xp̄i q̄ cū hero de cū audire cupiosa gestiret obtinuit.

¶ Cōsideret q̄ placat cē Gregio pōt solo cū ⁊ exēplo si verba deficiant. vbi nī placēt bñficiū notabile pstringit plurima cā solūnia. ¶ Cōsideret ab exceptī q̄d apd magnates plurī fenoris vba. imo quic ira sua dicēb⁹ si nō sint fm voluntē si non obtēperāt ind. Iudicium nobis placēta. q̄d Dicher p̄cipit si neglīḡ memineric. Quapē multa doctor ⁊ pdicātū qō rūdet dicere i oculatoris fictulatores mirant/q̄ arbitriū impudare nolēnū. carnīa. i. doctrinas mēsurāt vanitatē. ¶ Cōsideret q̄ reprimāre nā vel cōsuetudine q̄ altera natura est nil vngēdicat agē. Est āt nāa et cōsuetudo ad agibilia prioris incepta seruabilis. inere formidulosa. leuissime parebat vt pl⁹ millies experiri ingerer. Quid igit̄ consulis? sicut fluuij/cur vim nature sua quā ls expellā furca (vt Oran⁹ ait) tñ vsq̄ redibit? Quid fructu ⁊ quisione ⁊ honore allecturbo: amicoꝝ fastidiū? vltimo euincē potui carnīsi: et hoc pastibus ruralib⁹ hoc nō curāb⁹. imo ipsi frib⁹ soroib⁹ mulieribus: ⁊ ad altiora scandēbus minorib⁹ minor. ls imminēte tanto naufragio merab̄ verū charissimo imo ne cessanti⁹ vtro piculo cauendū ē. ⁊ ab inēdio aliq̄ ignis p̄ripiens migrādū. sicut a cuna arte lucrosiore/memen p̄i violent cripar. nec pigeat quāḡ obniterēt amici. Si si dicat p̄cula hec exigue fugē ⁊ venire ad illud Terētia. q̄d si celū ruat? pauidubio plura dant intelligā amicoꝝ cōmunatōes ambigue expectatiōe futura p̄sagio. ⁊ pericula tñ nec dū loḡrnec dū ea q̄ incunsecutū latēt apio. ¶ Cōsideret si quāta copia fūtus/si ad cōplationē forte minus idoneū. q̄ oib⁹ agēdis o'hetio vigilāt ibē et assiduē deseruiret. Hic opter ḃ homines q̄rere in quo nō sit macula. q̄ rara nimis anio in terno. nec p̄fecto celio sum ego. ¶ Videte obsecro q̄ intollerabil rēt error atq̄ superbia i me velim alijs ḡ meta lia cogitare. et sic p̄ferre velle. qualē sima deformitē/ferū suū caballū anpone. Porro nō est ⁊ filiū ⁊ dñm si ab oculis sim. placeri vt p̄sit alter. Estimo p audita ⁊ facta. Vñ dicā ne cederri/ab amicis hoc supbie fuisse deceptū. q̄si vicz eccliā recedēt cū sua cessiōe. nec alius talis ad regnare ipsi debitū posse repire. hec vo plane cōptanea demonij meridiani. ¶ Considerēt quāta sit rarites oco i cōtemplatiōis q̄ere vinculū morte p̄ius scīḡ. Ꝺ si quis tenuit ad hoc opus apius licentiā/credēdū sibi puto. q̄ talentū suū tale est nō alia agibilia saltē in tanto sicut opus oculi vide est. nō labore. Habet em quilibet donū p̄priū a deo/tale cessionē/hac cā ipse Greg. nazāzenus/⁊ papa Celestī. ⁊ alij plurēs fuerit excusi. ¶ Cōsideret si ad epatū vocaret vel aliud ingēs tale bonū/an amica ⁊ fuleret oibus spēciis cācellariū et ten ēdā. Estimo nequaq̄/nō dubito tñ/quin nūc securius volēdo descēdē/illā delero/q̄ alit descēdendo. Si si in casu dimissionis officij ad maiora. vel p̄ mortē trānitu/poterēdū reflarz cācellarie. agnē nūc put tūc imo tūto putino q̄to deliberato maior ē p̄t/q̄ primū data rapiat occasio. ¶ Cōsideret q̄ multi etiā ex amicis ⁊ qui dicūt pericula se videp̄ fit absq̄ cāis inuidie odijoꝝ aduersitatū cau.⁹/subire illud onus grauis. in q̄ tantis grauat⁹ suis oneribus. ⁊ nō irrōnabil⁹ resq̄ quasq̄ q̄rūdā vexatus odijs quib⁹ p̄ mens forte ambitionē/aut ipportunitatē/spes q̄m sinime adepta est ⁊ certa. Si si remanet videāt q̄ equo mecū agāt iudicio. arrēdāt ne digito mouē nolīt onera q̄ meis cernūbus voluntē manere. ¶ Benigq̄ neminez dubitare arbitror: q̄n licerat fm iura oia/resignare bñficiū tale/resignare in manu sua p̄ncipis. ⁊ vel regionē intrare. vel aliē viuere p̄sertim bñficiū aliud curatum habenti/ Si si ls cognosco me ⁊ motus meos. certus sum certitudine tali quā i tali materia satisfaciēt estimo q̄ mihi ē expediēs. ¶ Si si fingat ninus me amāre. illd nō expedire esse reipublice/vel alioꝝ p̄fectui/audiant dominum contrarium Quid p̄dest hoi si totus mundo lucret. Videant demum ne

sint inter illos de qbus alibi. Inimici hominis domestici ei⁹. Illud etiā pueris decantatū. Que nocitura timeo. q̄nus sint ea relinq̄. ¶ Time me mutatōis culpabilē arguant. si nunc tam vehemēt fugio q̄ tā diligēt̄ p̄secutus fuz/scīat q̄ mea spes in ea erat ⁊ experiētia creuit. ⁊ mea spes plurimus frustrata est. certum vo est. i. illud rē p̄sibus motus sapiens ¶ Si si allegauit infamia mea/scio q̄ p infamiā ⁊ bonam famam ḡgitur ad celū. Scio q̄ p minimo mihi esse debet/et ab humano die iudicer qui me iudicat dño est. Ceterū nō popularis rumore ls cōsientie simplicitate/p̄ianiri mente. Consulimus p̄fecto ⁊ honestius est illud vtero facere/q̄ tādē ab inuitore ipa mors extorquere.

¶ Explicunt.

Recommendatio licenciandoꝝ in decretis facta parisius

Tenciandoꝝ in decretis facta parisius per eundem.

Qsuerit forsan aliq̄s. cur q̄ s vinculū scolastice exercitatōis sūt hi venerabiles viri ita mīrupliatā nūeroꝝ meritoꝝ/velut in libertē q̄n dā adducti. Rñdemus p̄ba summi legislatoris dei/⁊ euāgelio siccio. Dño his opus bz. Oraginalr Matō. xxi. Mar. xi. Luc. xix. Quisquis ei ocios sue ⁊ sideratōis p̄ vniuersā ecclīam deducē voluerit. luerit cā velut aliquā domuz grādē/iuxē p̄blicā exclamationē. Dixit q̄ magna ē domus dei/⁊ ingēs locus possessionis eius. p̄sidet huic eccle dñs nī ibo xp̄s tāq̄ filius hēs domo sua/dei p̄tio sui. fm apostolum. Heb. j. Propēa logīnō i pabol̄ frequenē noiauit p̄ familias. Recte p̄sul q̄ familiā bz multiplicē. mirabili officioꝝ ordinumq̄ varietate cōstitutā. q̄ ⁊ si cūcta p̄ seipz agē posset. disponē volēs tñ nos cōsultores ee suos. Fm aptim Ac pinde bonitatē sue p̄cipes fieri. Assumit hoīes ad obsequiū suuz. Himiz q̄ iumēto etiā vñ dignat̄ ē. duz milit discipulos suos vt solerēt a sinā ⁊ pullus eius. vt dicerēt inclitoribus q̄ dño his opus bz. hec fm Ham. ¶ Sz a lra traducamus si placz. duz istā ad mysteriuz cōuenies laudibus boꝝ species tabulum ⁊ erudito rum virorum. Ita em moos ita em iussit vt laudemē ⁊ dicam? q̄ dño his opus bz. Quis dño? Ꝺauid ē dño dñantiū ⁊ rex regum/cui Fuit regnare est. glo. Rom. j. Luino agi fremuerunt libitas est Boe. ō sol. Luino Fuit. et gliabat theologizō agathel. summa in quieno ingenuitas ista est. in q̄ xp̄i Fuit cōprobat. Qua in re/p̄tinuo oñdit laus egregia doctissimoꝝ ⁊ insignium baccalariorum istoruz q̄n tāi talisq̄ dñi suos sedicare studuerit. nec suos qualescūq̄: sz viles suos. Dño in q̄ his opus bz. Ecce nobilitas in sinuat. q̄ tali subsunt dño. et valitas q̄ dño his opus bz. ¶ Sūt q̄ seruos viles ⁊ inutiles sub quadā falsa spē libertatis ⁊ dñij subdidere. bi sub dñio carnis tanq̄ latruanij. ō quibus ad Ro. xij. ad Phil. iij. Quoꝝdo vene est ⁊ gloriam in cōfusiōe. Sunt qui Fuūt mundo ⁊ māmone quis notauit xp̄s dicēs. Nō potest deo Fuire ⁊ māmone. Sunt qui seruiunt dyabolo ⁊ pat̄. Mā quo quis supatus ē eius Fuus efficit. j. Pet. ij. ⁊ qui facit peccatū Fuus est peti. ¶ Dos āt meliori consilio mente/spectabus/nō taz dño q̄ tyrannis crudelibus. Fui facti est deo. ita vt apostolus sit quibz Fuus fidelis ⁊ prudens quē cōstituit dño. sup familiā suā/nā dño his Fuis op⁹ bz. ¶ Dño ita q̄ vos op⁹ bz (O spectabiles ⁊ prudētes erin) ꝺ bz ad regimē sue familie grādis quietū et trāquillū. Ad quid? sanet docentis eā iudicia instituere/reddere vnicuiq̄ q̄d suū ē. Ea em demum vera pax erit. ea gubnatio idonea ea seruitus placēs dño si manet vnicuiq̄ debitus ordo. Ordo aūt quid aliud ē nisi parium disparium q̄ reruz sua vnicuiq̄ tribuēs collatio. Dunc oꝛ: dinē docē habentis (O venerabilis licēnādi) quib⁹ dño in hoc opus bz. vt omis ⁊ familia sua/rēdat ei rōnē latie. puritatē cōscie. charitatē ad p̄imum. equitatē ad iudicium. vt sic ordinēt quibz hō cōuenienē quo ad spualium ministrationē. Ordo quo ad spiritualium dispositionē ⁊ hoc in ordine ad p̄imum. Tertio q̄ ad emendatiōem p̄sone quo ad sepm. Quarto quo ad exhibitionē reuerentie ⁊ latie quo ad deuz. Hec sunt quatuor principalia arca q̄ versat omnia

mdd ⁊

berēt canonū lectiones tradituꝝ docē o se regere. deū colere. nemīē ledere. rē sūā vendicare. iniuriā inferre. Quoꝝ nouem q̄ sit necessaria / facultas / nullus ignorare intelligēs. ꝓperea nullā in doctoribus ꝑdamnēs / condemnare vel auctoritatē q̄ negligere necesse ē cū hec pariēs negligentes legēs oſtat ¶ Periculū est igit̄ ne qui ad vocē venerabilibus tuendis ꝛ opꝰ hz ꝑ suppositū fm̄ depositionē testificationēq̄ doctoꝝ verborū ꝛ aliorū ꝙ hīc nouā sacroꝝ canonū fabricā affecuti. Nec ꝙppe nouas (ut ē mythum sonat) sūna dño fuit cura / pulsa vero discipulos eius studiosius / intelligi poterat. ¶ Sed omissa ꝓsecutōe talis metaphore veritatē ad illā q̄ obstrepāt ꝛ opponūt aliquā dicēdo. Oportet / fateamur ista cogitare q̄ sub quaternario cōpleta sunt. / rē sūā vendicare tribuere. ꝓmū nō ledē. se regē. deū colē. Hz cū aliqo facē / tantus sufficienter hec docentē ꝛ scientē / quo nō frustra / quo nō stulte / adūertatur hec facultas decretoꝝ cū suis ꝓfessoribus ꝛ studiosis de quib⁹ asserio / q̄n dño his opus hz. frustra quippe fit ꝑ plura q̄ ꝑt fieri ꝑ pauciora / addito igit̄ sacerdotē decretoꝝ / nec necessitatē hēbit nec vtilitatē ¶ Et inquīt q̄ rem suā q̄libē vendicare tribuere docēt sufficienē legis humane. fundate in phia morali que emulet naturaliter imissa. Fm quos legēs instituit ꝛ regitur ad plenum in temporalibus suis vita pīa. Per has vero canonicas traditiones nisi est alias plus turbari et iuribus afligi polita ecclie quā trāquillitate letari. ¶ Et rursus q̄ reliqua tria que vel spiritualem conuersationē hominū inter se / vel emendationem ꝓprie ꝙscientie cuilibz in se. vel cultum latrie ad deū respiciunt / sunt in sacris ñis abunde tradita. alioquin ꝑ hō ꝛ idē deus cui ꝓfecta sunt opa (ut dicit. Dorotheus) instituisset minus perfecte ecclesiā suam. domū suam. que nec suo nec longo posimodū ꝛpe canonicis libris habuit. Absoquin misꝑ lex euangelica traderet insufficienter mandata de quibus oēs tuos silent. Sic vtiq̄ ingredi serua mādata. Et iterū hoc fac ꝛ viues. ¶ Ad summum ergo redit hec calumnia. dño inquiunt ꝑ regimine sue familie in ꝛpalib⁹ / decreuit legēs ciuiles ꝑ spiritualiū gubernatione tradidit euangelicos canones. aliā vo nō est inuenire vtiq̄ nisi vel ꝛpalem que ꝑ legēs regit. vel spiritualez quā euangelica lex sufficienter instituit. Nōne hoc conducere licet q̄ nequaq̄ dño his opus hz. i. canonibus opus habere ¶ Sed quid dicem⁹ ad hec doctissimi ꝛ sapientes viri ꝑtes ꝛ fratres. qd hiis calumnie rñdebimus? Respondebimus ꝑ ꝙsiderationes aliquas geometrico ꝛ doctrinali ordine positas fm̄ quas patebit a radice necessitas ꝛ opus dominoꝝ iurisperitorum. Paterbunt insuper distinctiones aliquē de iuribus canonibus ꝛ legib⁹. Iste em̄ doctrine mozalis modꝰ optimus est dum sic resolutō ad certa. dū q̄libet ꝓpositū fallē ꝓbat inspicientes ¶ Poterat ꝙto induci declamatoria ꝛ velut oratoria cōmēdatio / super vitio ꝑconij o singularibus. actiū exactatio studiosa vtilitatis. iubēs talia singularia ad vesperias singlos linquiet ea nunc dicere que plus erudimentis scholastice noscunt cōuenire. ¶ Inuestigamus igit̄ a fundamento causas necessarie institutiōis ꝛre dño his opus hz. Et ꝑ hoc fiet hec ꝓma ꝙsideratio incipiēs ex alto.

Prima cōsideratio.

¶ Dñs ꝑ suū velle impositū ꝛ petitū ē ꝓmū radicale fundamentū oīs legis vel canonis. ¶ Hoc Amb. in exame. secutꝰ Basilius posuit dicēs / q̄ ꝓma lex oīm est diuina ptās. Volūtas illi⁹ cuius suū vtiq̄ tribuere. nulli⁹ ātē ꝓpriū ꝛ ꝙstās volūtas: nisi

Secūda ꝙsideratio.

(Deꝰ

¶ Dñs indidit cuilibz rei tñ ō legē / q̄ritū ō entitate ꝛ bonitate. ¶ Oīa em̄ fecit in numero ponderē ꝛ mensura ꝛ ita sub lege certa ait Boetꝰ ꝙppe. Sicut ferit oia ꝓpē ser ad se / sic oīb⁹ dedit vīā certā tēdētia ad se que dz appetitꝰ vel amor ꝛ pōdꝰ / tēdēs rē ad suū dñanū rinitiale principiū / qđ ē ꝑ se ripa alpha ꝛ o principiū ꝛ finis. ¶ Poterat ꝑ hec fieri lōga deductio ō legib⁹ variis rez / tez in celo q̄ i terra aut in mari ꝛ o silbus abyssi / o in volucrib⁹ celi et quadrupedib⁹ terre et pisab⁹ maris. Hz omittamus hec. ꝛ ois

camus. ꝓ tertia consideratione.

Tertia consideratio.

¶ Dño sicut fecit boiez / ei sibi soli subiecit dñatē creatis reb⁹ mortalib⁹ / ita sibi indidit ꝑ creatis rōnē q̄ legē intimā ꝛ vimā: negnei / ꝓter aliud ō hō factꝰ ad imaginē ꝛ similitudinē dei / nisi q̄ sui capax ꝑ rōnē esse et fm̄ Aug⁹. ꝛ expositores catholicos. ¶ Hoc videt ꝑbi q̄ nāo aliaꝝ rerū dicit regia rōne sepata / velut ab intelligētia nō erāte. hoi vo rōnē. ꝓpam cōiūxit q̄ dicit ꝛ ꝑ suā q̄ sepē spectatores ꝙstituit in excelsū ad speculādū. ait Bas. ¶ Potuerāt b iduci speculatōes gte mīū / ō obscuratione et oblatiōe libri cordis. qđ ē speculū ꝛddā vitatis ꝛ b⁹ ꝑ cōpatōz ad varios modos diuersos / dū⁹ speculū mālia distorte ne reddāt ꝛe suo imagīo. Has speculatōes posuit Orīme ō ꝓfig. Quarū illic videāt

Quarta cōsideratō.

Dño indiderat boi rōnē integrā ꝛ puram / q̄ sufficiēs ꝓcipiū regiminū sufficiēt ꝛ q̄ ad deū ꝛ q̄ ad ꝓximū ꝛ q̄ ad corꝑ ꝓprium ꝛ ad aliud q̄libz inferioꝝ. ¶ Alioqn quō verē esset illud moysi tā allegatū: Dei ꝑfecta sūt opa. Quō ꝑ terram verē esset illud ꝓphetarum Deꝰ ꝛ nā ñ deficiūt i necessarijs. si mox ab exordio nō dedisset deꝰ boi sufficiēs principiū sufficiens regiminū ꝛ ordinatiuū atq̄ regulā rectissima quā appellam⁹ originalē iustitiā. q̄ p ois ꝓformio erat q̄ntus oportet / ipi ꝓme ꝛ ꝑstāt iustitie q̄ dō est. ꝑ quā redidisset hō vnicuiq̄ ius suū. i. qđ suū erat vero vicz reuerētiā / sine ꝙdictōe. ꝓtio amicitiā sine offensiōe. Coꝛpi obedientiā ad rōnē sine rebellione. Ceteꝛ / ferioꝝ dñationē regimiā sine impugnatione.

Quinta cōsideratio.

¶ Dño nō hūisset opꝰ legislatiōe / canonistē / statu nāe ꝓmisso instituto. sicut nec hēbit opꝰ in statu nāe glificate. Quare / q̄ cuilibet sufficiēt lex sufficiens inspecta in li. cordis sui. nec opꝰ erat vt ꝙ eū docēt in dictis iuristaꝝ. ꝓtra vel legēs aut canones / humāo studio ꝓpositos vel libris aratꝝ qđ ō fuit statu sonat illud ꝓphetici. Babo legēs meas in cordibus eoꝝ.

Sexta consideratio.

¶ Dño opꝰ hūit iuristē / legistē et canonistē mō locutōis ꝓpositō / p⁹ q̄ hō cū i bono

Septima consi. 3

¶ Dño ista uit ꝓmū canonistā ꝛ legistā ip suz adā. ¶ Cōgruebat q̄ppe imo opꝰ erat vt adā q̄ ꝓ olim ꝑ ꝓpagatōez carnis ēt debuerat fieret ēt ꝑ ꝑ gubinationē ꝛ instructionē. Sic pinde sic ī anib⁹ ꝑ corꝑis rēgimine necessarijs / adā ꝓ⁹ ꝓcreū fuit ꝑ dīnā ispiratōz erudītus. ō necessarijs inquā nō solū q̄ adesse ꝛ q̄ ad hñ rē q̄ to amplius opꝰ erat: ꝑ hñ rē ipi⁹ aie q̄ ad scīaz ꝛ virtutes / ipm dīnitus illustrari. ꝛ ꝑ ipm / ꝓteros filios ei⁹ ō gnātōe i gnātionē. ¶ Nec tradito ipi⁹ Joseph in li. anniq̄tatū. cui ꝙsonat apta rō. Sic ō Deꝰ. q̄ dñs fecit ipi ade tunicas pelliceas. hoc ē vt opifex ē fieri docuit. sicut parare cibos. vti medicis. colē agros. ꝛ ita ō reliqs hī palā ex illis vīs ꝓmanuit origo ꝛ cā cuiuslibet artis ꝛ inuētio scīe ꝛ facultatis

Octaua ꝙsi. ¶ Dño ꝛ lex legē

nature nō solū instituit. ō q̄ deinceps. sz etiā ō sūmitate deriuate ac ꝑ posteros ꝓmulgate q̄ dz lex antiqua.

¶ fūdat hāc ꝙsideratio sic scripta. placēte et nā ō vitō i vitū. placebat q̄ nē ad ignorantiā maiorē legū ꝛ iurū ꝛ iustoꝝ iudiciorū. Addēda fuit igit̄ declaratō. cū autoritatē inuētōe ꝛ circa murmuratōz ꝑceptoꝝ. tam gnāliū sicut ꝛcē ꝑceptā: q̄ ꝑticulā sic erant

iudicialia ⁊ cerimonialia ¶ Et ita dño habuit opus legislatore ⁊ iuristha q̄ dicebāt doctores ⁊ scribe. medicales i hac lege die ac nocte vt eā populo simplicioꝝ nūcarent; ne fieret sicut equꝰ ⁊ mulꝰ q̄bus nō ē intellectus. sed apponarēt ad dei ꝓpcm vt in camo ⁊ freno cantoꝝ psertoꝝ ꝓstringēntur ꝙ opent. ¶ Hoc 2ō. ¶ Dño vīt legis vetere opus habuit instante lege euāgelica ¶ Vīt dē ad nōtā plectū addunt leges antiqua dicēt ꝓpio ad deū. vij. Nūquid ad pfectū addūcta lex. Erat em figura ⁊ umbra nouē legis. Hā ola in figura ꝓtingebant eis. ait apls. Adueniēte igit re vt luce impleta ē littla nō soluta. Ac pinde cōstituta sunt a apostolis diuspulos ⁊ euāgelistas eā q̄ doctores hui⁹ legis ⁊ ceteri successores eoꝝ dō theologos noiamus. nō fm cortices sic q̄ occidit sꝫ fm literā spūm q̄ vuificat

¶ Decima cōsidē. ¶ Dño opus nō hēt tm̄ his alijs q̄ theologia. si homines secundū virtutes theologicas que sūt fides spes ⁊ charitas. spōe vellēt regulari. Sufficere dicit Augustinus in enchiridiō has virtutes ad salutē omni hoī. quippe claudūt in sēpīs duo illa mādata. in q̄bus tota lex pendet ⁊ ꝓphe. Diliges dīm deū tuū ⁊. Et proximū tuū sicut teipm. Interest aūt theologoꝝ doctē sufficienē ea que sunt fidei spei et charitatis ⁊ in regula euāgelica ⁊ errores insurgētes cognoscē. ⁊ cognitas et cauerē ab alijs ītimare. ea oīmodꝰ docere cōuenit. q̄bus hec omnia ꝓfectus gignē nutrire defendē. roborare Sic instituta vidi ⁊ gñōnata fuisse sufficienē ecclia primitiua sub apīis. ac deinde ꝓ successiones varias vsq; ad doctores scōs inclusiue. ꝓ q̄bus ingruentes an. ⁊ amplᵗ quib⁹ epalibus nō erat difficultas theologoꝝ ⁊ canonistaꝝ. Iā canones sacri multa illata vīt tenorē ex ꝓfesse traditū in euāgelijs ⁊ ceteris libris canonicis. Di⁹ o canones si hō inspiciamus nō sunt nisi cōdulliones elicite vel illate ex principijs theologicis. i. ex euāgelio ⁊ aliꝭ libris canonicis ꝓ illos q̄bus dr. ꝓpo. Qui vos audit me audit. Fubi igit ē mirandū si ad cōdē pinebat ꝓgnitor legislatō⁹ plurimū illaꝫ canonicaꝝ ad q̄s pinebat notiā principioꝝ. Inde est illud q̄d sapiens dīt de lege. Per me reges regnant

rē. ¶ Undecima cōsi. ¶ Dño ꝓpter multiplicationē hoīm sub lege sua euangelica pauciculq̄ ēt multis modis volunt huiusmōi canones multiplicari. Et ita opus hūt canonistē. et in regimine spūali. q⁹ ꝓpue dell theologi neq̄ē sufficiebāt. ¶ Hoc tamen ō ad declaratō⁹ ampliorē q̄ theologi ꝓpio nole dicē hi q̄ notiā ꝓfitēt habēt eoꝝ q̄ ꝓpie dicāt esse ō theologia hoc est diure diuo seu euāgelico q̄d idē ē q̄ illud salūt elucidare defendere roborare.

¶ Dūt ā q̄uor gīa talia q̄ ꝓpie dicūtur ad ius dīnū ⁊ euāgelicū pinē ꝓtimū gen⁹ est eoꝝ que cōtinēt expsse in textib⁹ canonicis et scripture vt q̄ ī principio fecīt deus celū ⁊ trā Scām ē eoꝝ que cōsequūt ꝫnt clare in cōsequētia necta ⁊ euidēti/apō oēm vtētem rōnē. et eis q̄ ibidē cōtinent. Tertiū ē eoꝝ que ī nō seqnt in dīnis clara apud oīa vtētes rōnē vel aliūde doctos. tm̄ apō exercitatos in sacris līis/ ꝫnia iudicat optima vel sequela. Quartū ē eoꝝ q̄ p reuelationē facā ecclie cōstat. ⁊ hoc vel expsse ⁊ manifeste p ꝓphias seu miraculoſas attestatōēs vel implicate p cōem attestatōꝝ totꝰ ecclie vel cōaliꝭ generalis eā sufficienē repīentio. ac p successiōꝝ legitimā deriuatā ad posteros p eos q̄ tales reuelatōes hūerūt manifeste. Veritates oēs alie/tāto dicūt magis pinētes vel impinētes ad theologiā/ et suos pfessores q̄to ꝓtimius vel īmoti⁹ pnt inferi ex pdictis. ¶ Progrediētes igit vltra dicamus q⁹ ꝑter has vitates seu regulas oprūt multas explicari ad ēgimē ecclesiastice familie/que nō poterāt expsse deduci ex sac scripta. sꝫ oprūt fieri limitationē p autoritatē hūanā. Recte eo modo q̄ vīt principia iuris moralis naturalis et cōclusiones euidēt ⁊ necīo seqntes ex eis dē/oprūt addi multas institutiones. neq; clare dissonas/neq; tm̄ euidēt seqntes ex dictis principijs nec h⁹ autoritate principū l cōicatū q̄bus respublica regida subdebāt

¶ Exemplū in vno p q̄s sciat in ceteris. Cōsilio sacratis/est de lege euāgelica ꝓpie dicta. sꝫ q̄ fiat hoc ꝑ ve illo/ ⁊ apō sinū certū sacerdotū vel apud illū ē de iure positiuo. q̄d nec clare seq̄t ex lege euāgelica q̄ sic debeat fieri nec ni est repugnans. Talia sunt sine numero in relīq̄ q̄ cōcer-

hūt dei cultū ⁊ caritatē erga ipm ⁊ primū pīm. ¶ Duodecima 2si. ¶ Dño op⁹ habuit canonistas/ nedū ꝓpter multiplicationes hmōi canonū positiorū. sꝫ etiā ꝓpter incorrigibilitatē subditoꝝ. ¶ Odiēt peccare multiformitate pene. ait Ozanus. vt igit pene varie ꝓ varijs delictis ferentur necesse fuit. q̄ eadem ꝓ diuersitate morboꝝ/ordināt medici diuersitatē remediorꝝ gīaliū vltra ea q̄ cognoscūt ex principijs phīalis vel sue medicine generalt Cōstat aūt institutiones hmōi arbitrarias ēē vel plurimū/que ꝫ institutiones ꝓformitatē quādā hēant ad legē dīnā in hoc q̄ nō repalā dissonāt aliodn ēent inīā nihilominus ī ita pinēt ad es/q̄n alie pene possēt eligi stātibus illis principijs cōstitui. ⁊ hoc est ius q̄le appellam⁹ pure positiuū vel humanū. ¶ Amplius ⁊ si repugnāria ī sit/ vt theologi sciat hmōi cōstitutōes pēaleo et silēo ō iure positiuo. q⁹ tm̄ hūani capacitas ingenij/multū finita ē/nec ad tot sufficiēt ecclesia doctoꝝ instruē. ꝫ dā ad ius euāgelicū ⁊ ꝓpe dīnū/ꝫ dā ad positiuū sciendū dedicatos. Et ex dictis facilīgā ⁊ euenimus puto ⁊ moditate distinctōis inē has facultates theologie ⁊ decretoꝝ. ⁊ nōo ī hoc ꝫ opus decretoꝝ. ¶ Tredecima cōsidera. ¶ Dño ī nō instituit reponi ea q̄ ꝓpie sunt dei/ in textibus canonū vel decretoꝝ vī di cūt canonisse vel decreuisse/ cū ita ꝑ se pīnēāt ad facultatē decretoꝝ. Nec cōsidē rūdet bis q̄ ꝑ facultate decretoꝝ sic ītimatā ⁊ tēdē vellet supflua ēē theologoꝝ facultatē Dēnuo inquūt articulos oēs fidei ⁊ catholicas vitates. q̄d egem⁹ theologis? ¶ Sz videat rō aut lic ponant tales vitates/ quemm⁹ q̄ sūt tā ꝑ se manifesti certitudinis ex theologia quoꝝ declaratō spectat ad eccē. quēad modū et sanctī et legib⁹ ꝓfessi catholicoꝝ ñ q̄ ad illas leges ō directo spectēt sicut nec eoꝝ declarano. quēad modū nemo dicēt q̄ declaratō symboli apīoꝝ vel niceni cōalij ad simplices spectet. q̄uis nō illā ītimat ⁊ explicat ⁊ aut ad credendū.

¶ Quo pacto igit q̄rēt alīq reponūt hec in facultate decretoꝝ vel in facultate legum ꝓfessiū/ q̄ ad theologie pinēt facultatē. ꝫ fatigius est rīsio. Reponūt itaq; vt addant pene varie ꝫ tot⁹ q̄ usu temerario ꝫ articulos sic explicatos dogmatizare ꝓsumerēt. Nec ād adiceō canonū penaliū sicut ē de iure positiuo. sic eaꝝ cognitio spectat ꝓpe ad decretoꝝ vel legū facultatem. ¶ Decima q̄rta cōsi. ¶ Dño sicut in vno corpe nāli. diuersa membra singulis officia constituit/ ne sit sisma inter ea/ sic in corpe mystico/ diuersos voluit esse doctores ꝑ varietatem/ diuersos voluit esse doctores ꝑ varietatem doctrinaꝝ legū vel iurū. ¶ Hac cōsideratione ꝓsupposita ex prioribus/ ꝑz ꝓximius ratiōe

ret aliqs q̃ dñi⁹ elt dignior: i cura corpis vl medic⁹. Sit⁹ q̃ pferēd⁹ ē vl anudu⁹ in pheriōb⁹ posito in tue religiōis aut i sinodalib⁹ actib⁹. vl an peciat iurisperit⁹. q̃ ei ad bor peculiariū cognoēz nō deſcēdat

¶ Cessent igit̃ denuncpo bmōi cōpatōes eduse ⁊ curiole. fatuole inuno ⁊ falsidiose nec sit salsina lipho corpe ecclie. ſ amber q̃ q̃ vocatōe q̃ vocat⁹ ē gr̃az quā accepit cōi cano sine inuidia ⁊ alteri⁹ ãmynistrāo

Decimasexta consi.

¶ Dño opus dz decretistis nō solū ꝑ̃ ronem supeas ex multitudie canonū positoz ⁊ cerneñū spūale regimē ſ ẽt regulatione spaliū nisi ꝑ doctorē ecclie in bñficijs ⁊ alijs abūdeſcens. ¶ Hegesi euãgelica lex dedit expllas ⁊ spaliū regle ꝓhemiōes ac pinde theologica ꝓsideratio ſ ad ea pticulariē cognoscendas neq̃ ex tēdit. Videmē ſe sufficē legeo bñanie⁹ tradit⁹. ſ ſi noueri⁹ alia ē rōnē de his q̃ mere spalia sūt nec dedicata dño visibus aliū eoz q̃ cuiꝰ dā ꝛſpiatiō ꝛ decanus ⁊ obl atōib⁹ ſ bñficijs ⁊ tēporalib⁹ fiet mētio. recursus ē ꝓcipal⁹ ad vsū quē theolog⁹ ꝓmo dz. ꝓm quē dr. Aug. q̃ nos ad certaz regulā loq̃ fase. ¶ Ac pinde pz q̃ expositō bulle mēdicāti⁹ rectē expoi p iuo euãgeli

Decimanona ꝓsi.

¶ Dño voluit vt ꝓm iuo canonicū regulariē imobiliē ō necessitate / totus ecclie gplis sicut opz ipm regi stabiliē ⁊ imobiliē p uis euãgelicā ⁊ dinā. ¶ Tollit hec ꝓsideratō tenentē aliq̃ vl i grãā q̃ sitio iurib⁹ positiuis / inobilitatē ⁊ idispabilitatē tale imbuūt ⁊ parē vim obligādi q̃ē dz ipz iuſ euãgelicū ⁊ dinū. Ac pinde q̃ heu scādala q̃ turbatōes i euãgelico regimie pdē ot ta sunt ⁊ q̃ die sit crescāt legi fase i experie libro Taleo nimiz intractabiles. quos pō appellat ĩmāſuos / negp ep yheriā negp bonā eqtatē recipiūt. ad hēntes tradit⁹ib⁹ suis ſē euãgel⁹ imo ꝑ̃ editōes suas (sicut cōgrē xp⁹) facētes urnā mādatū di matthei. xv. ¶ Applicaui⁹ vl⁹ ꝓsideratōz hāc papue vtile ad materiā reductōis grecoz ſ nūc omittam⁹. ¶ Llauso ē hec ꝓsideraz ꝑ inuenēdo ꝓñ̃ē nām ⁊ ꝓdictōz rectores euãgelice hierachie. Et quō ſ gimē ei⁹ monarchicū ē ⁊ ſ gale q̃ ad spūalia ex imobili ſtitu tiōe xp̃i. Vez vo sit ex sūmādū q̃ ad tpalia ec̃ / ecclie dedicata ñ ita ē mailestū. Scilz

Sertatōes illic inumeratas ē nicētib⁹ aliis q̃ ecclia nihil hz tpale nisi a diuis ꝓncipib⁹ aliisue ⁊ oppositū certāb⁹ q̃ oino sit ecclie sic ſ ista bas vl nūcrare ſ vl oiunc / nō nr̃m est.

Vicesima ꝓsidc.

¶ Dño voluit eruditi ſ sacr̃ canonib⁹ licētā doctoralē ꝑ̃ri. q̃nuis hīent ex h autoritatē / ñ solū docēdi ipōs canones / ſ eos doctriali⁹ intꝑ̃di exponēdi vl glosādi. Hoc int̃ erta marie opat̃ licētia doctoral⁹ tilis rōnabil⁹. nō ei potuit oi bona ſie ri recursus ad ꝓdictē canonū. ꝓpter ea eruditi ⁊ approbat̃ cōferēda fuit tal⁹ autoritas doctorat̃. Nō solū ipis ſ etiā pcipalibus theologis. ꝑ̃ti vbi dubietas occurrit ex his ⁊ circa ea q̃ iuo euãgelicū ꝑ̃ ad eluidatiōez deducē. ⁊ quēadmodū archi tectonica principat̃ subalēnate scie. ⁊ hīt ex pncipijs ꝓclusiōes ut mãt ⁊ pbãt. ſi recte sunt. ¶ Beneq̃ cāo aliās lumie doctoraliē dicamus. quanuis cuiꝰē cōfusio in politico regimine. ⁊ ne insufficacē ex l'immenitu ad hoc ipm se ingerat. q̃ postremo honorali⁹ arteo di. Licēto ⁊ oēo accedūt ad studia ꝑ̃ ꝑ̃az. ¶ Postulem⁹ nūstādē / vt dño ꝑ̃familiae suprmuo nostra solui ⁊ ad ipm deduci pcipiat. iuꝰ figurā a fine ⁊ pulli eius qō ad vtrūm celestē ipo sedente ⁊ dicente pueniamus. finit

Incipit tractat⁹ eiusdem de nobilitate.

b Omo q̃dā nobil⁹ abijt i regionē lōginquā accipere sibi regnū. Quid hōūke nobil⁹ nisi xp̃o Jesu xp̃o nobilis. mi regi dauid

felicia ꝓleo: Be q̃ p allegoriā Eccē gie. bātra ē⁹ rex nobil⁹ē. Et i laudē sapie aitide ſ pabolis Nobil⁹ ꝓpt̃ eur ei⁹. cū sedente cū lenatorib⁹ era Qui pēea ō se loq̃bat̃ samueli. Qui me cōtēnūt / erūt ĩgbiles. ¶ Dicā igit̃ aliqua ō nobilitate. sumēto occasiōz ex pie nuliteo egregij dñi Guilbel. sanct. ⁊ nobilitate cōpolit. Nobilitas vo describit̃. scdo diuidit̃. tcio ĩgbilitas pādet̃. q̃rto cotollariū quadruplex elicit̃

n Obilitas ē eminēcia q̃dā vl ꝓpagatio. vel excellēcia int̃ aliaſ res sui generis. bñs facultatē aliquā illas ꝑ̃ferē ꝑ̃inquas ⁊ inducēdi. Nobil⁹ idcirco ō ⁊ b accipe regnū sibi siue regimē aliqs aliox ꝑ̃ illustrinā pātē. ¶ Nobilitas sic ō sic pra cōuenit cū libtate. q̃ est dignitas aliq̃ sup̃ior ñ alter⁹ gra Bertinatio pz. j. Pol. multa p exēpla q̃n ī oi / ñe dñat aliqs vnū qs in illo genē primū ē ⁊ nobilissimū. tā in alīs q̃ in aia carēbus

Hec descriptio pscīnia pspicua magis ē.

Obilitas sic accepta gñaliter repitur in maiori mō. ⁊ sil⁹ in minori mis modis. quēadmodū varie sunt hierachie ⁊ principatus. q̃n ñ ē nobilitas sine principatu q̃dā.

¶ Nobilitas i primo ē supemināt nec ex in ipa trinitate bā. q̃ ad sanū itellectū ot sup celestis hierarchia. Est ēn in p̃e cōtalis nobilitas seu dignitas vel autoritas q̃ notificat̃ p quas natōes ista. Jnnascibilitas. ⁊ principiū ō nō principio. Sil⁹ in filio respectu spūsci. nec ō ignobilitas ideo circo in spūsctō. Quox declaratio theologie remittat̃. ¶ Nobilitas ē in angel⁹ m triplicē hierachiā q̃ celestis appellat̃. ꝓmā secaz ctā. Nobilitas mar⁹ ē in eisdē angelis i ista q̃libz triplia hierachia ꝓm tres ordines cōtētos in qualibz. vel prima cherubin seraphin ⁊ throni. ¶ Nobilitas ē in ec clesiastica hierachia q̃ subcelestē ō exēplata p celestē. ꝓm tres stat⁹ ecclie. primos medios ⁊ infimos ad q̃s spectat secularē hierachiā indicta reducē p tres act⁹ hierarchicos. q̃ sē purgare illūinare ⁊ pficē. In qua q̃dē seculari pollicia / signabiles sē tres status p tpaliū regimine / suo mō. In ē⁹ supmo statu vel gario: ne sitatio: nobilitat⁹ collocata pncipaliē ¶ Nobilitas ꝓñē ⁊ large sūpta ponit̃ a pbannib⁹ ⁊ theologis ꝓm q̃tuor: q̃dus creaturax quaruz aliq̃ būt ē solū nāle. Alia ē ⁊ viuē. q̃ dā ē ⁊ viuē ⁊ sentire reliq̃ sicut homines / pncipāt ē ⁊ viuē ⁊ sentire q̃dā ⁊ homib⁹ supaddit̃ intelligē. ¶ Nobilitas primo triplex genē creaturax / cōsiderat̃ ꝓm pemināt̃ rex naturaliū int̃ se ꝓm causalitatē ⁊ effectū. Sic nobilis ē corpus celi q̃ elementa. Sic aux ⁊ gēme nobiliores sunt plūbo aut luto. Sic sol luna venus iupit / plus q̃ saturn⁹ aut mars ⁊ mercurius in vtroq̃ pricipat. Nihil ēn impedit q̃n q̃dēreo sit nobilis ⁊ ignobil⁹ / ſ spe-

tes diuersos p̄ sigles ⁊ instrios cōpatiōs
sicut in radi cinti dieraclia ⁊ plurib⁹ ali-
is libr⁹ pal̄ ostat. ¶ Distincto de nobili
tate ꝓpoīo est videre in solū vitacob⁹ et in ar
bonibus ⁊ plantis. quare nobilior est q̄ ꝓ
fectior. ꝑtīm l amūdatiōe ad virtutes ope-
ratiuas p̄fectōes. vel ad se vel ad alios rectas
mundas. ¶ Postremo in animalibus homo
solab⁹ ⁊ mīb⁹ ⁊ scalc est nobilitatē ⁊ ignobi
litatē variis respectibus inuenti. Sic agīa
nobilior inf̄ aues. sic ursi vel delphines in
ter pisces. sic aries inf̄ pecudes. sic leo inter
feras seu ferales alantes. sic inf̄ serpētes re-
gulus vel cocodrillus. vbi q̄ nocētior
est. principalior reputat̄. sic i demonib⁹ re-
ponūt principat⁹ vbi nolo abusiōe veteri
or ⁊ dānatior nobilior inf̄ eos dici pt. Ipe
rat ignobilitas hūdā ē. ¶ Nobilitas in
homie tripl̄ minor mō p̄ dictis olb⁹ mōio
gl⁹ deus potest (si subdit̄ respiatio) repli
ri. quēadmodū principat⁹ inf̄ ōductōs gre-
cū oī creatura exponēdo illud. Predicate
magnū of creature. Dī idcirco cōtinere
oīa. ⁊ oīm finio ad intellectū in prīa. Deū
posuit. Et ad illud. Oīa subiecisti sub pe
dib⁹ ei⁹. Et ad pōm. ij. Phi. Et Adorsen
Deus. iij. ¶ Nobilitas homo repit in sup
lon mētis apice. q̄ creatura est ad imaginē
⁊ similitudinē brissime trinitatis. Fm trip
cōnaī i vna eētia. mēoriā intelligēsiā vo
lūtatē ꝓlomīt ad hierarchias ⁊ ordines an
gelor. ¶ Nobilitas est ictz in rōne fm ou
plicē positōz. supioīe ⁊ inferioīe. tāq̄ virtū
et malicie. ¶ Est pinde respectu rōnis ise
rioris nobilitas. dīt cōpat̄ ad sensualitatē
tā superioīe q̄ exterioīe. ⁊ h⁹ nō dīno diffit
ad hierarchiā ecclīasticā ⁊ ad tpalē. Fz emi
nētā principatū. ⁊ excellētā p̄dicamētoz i
riū ad iuicē. si cōparatō solerter fiat. ¶ No
bilitas i bole q̄ ad pres ethrogenas cospis
ve sūt membra principalia ⁊ ostentalia caput
cor epar. ⁊ mās principalia pedes manus
intestina viscera cōpat̄. aut inf̄ triplicē spi
ritū. predictā a corde tāq̄ immediate ⁊ princi
pale instm ale q̄z ens est naturale. aliud est
vitale. alīd animale. ꝓportionabīr ad illa q̄ oi
ca sunt ō bīndas esse naturale solū. vt ee
ūtale vel tria pter esse vigere ⁊ sentire
¶ Nobilitates alie ꝓsiderant circa ho
mīe magis ad cōem ⁊ familiarē ꝑ nobili

tate ꝓsideratiōē attēdēdo. Una est cōem
nans bona qualia ⁊ corpalia. nature. f. ⁊ for
tune. Et hec iterū triplicē attendit. Uno
mō vt bñē hec bona a ꝓpinquoribus. amo
atunia. ⁊ in sursū. Et ō est ꝓpr̄ius accipiēs
q̄ sola ve nobilitate. Secō mō. put bñē
hec bona nouit ꝑ industriā ꝓpriā cū aliis
vel sine. q̄rūdā amicoz. Sup hoc iacta
re solēt se diuites in mobilib⁹ ⁊ imobilib⁹
supra ceteros ꝓximos maxime vt remotos
Hinc est illud satyrici. Et gen⁹ ⁊ mores.
regia pecunia donat. ⁊ q̄ pecunie obediūt
oīa cū sibīs diuicias ꝓponit. Tertiō mō
put bī aliq̄ dignitas vel p̄stelāa sup alios
ex cessione regis alicuius vel imperatoris. Sic ei
ad līz nobilitant aliq̄ plebeī. Sic ido
ci pt illud Heller. Hoc honore dignus ē
quē rex voluerit honorare. Dz nobilitas
hec multis suos gradus ⁊ noīa. Est clara
p̄clara inclita generosa spectabīr ingenua
regregia insignis illustris regia imperialis.
¶ Nobilitas humana respicies principa
liter aiam vel hoīem vt hō est. magis attē
dit ꝑ ꝓbis inf̄ illud. ¶ Nobilitas sola est.
animūq̄ mouēs ornat. Hinc ꝓterea fuit
ignobilitas credit scriptura ō Cham fi
lio Noe. ꝓpter peccm introducta. Dz enīz
nobilitas gradus fm amplietē vel mino
rē pfectionem in virtutib⁹. in sapīa ⁊ moīb⁹.
Quo in loco hic est inseq̄ distinctōez theo
logicā. inapietū pfectū ⁊ pfectoz. quaz
Arist. nō solue. sub alīs lz termis ponēs
inter hoīes quosdā ꝓnūcies velut inapīē
tes. alios ꝓfectos tanq̄ ꝓficientes. tertios he
roicos tāq̄ pfectos ant diuinales. De q̄rū
numero beator erat q̄ videbat nō homīo
mortal⁹ ee filī⁹ sed dei. fuit tpe Ciceronis
⁊ Salustij ꝛcertatio sup hac nobilitate. q̄
Cicero videbat se virtutib⁹ ⁊ mentis acqui
sisse. Erat enī arpinas ignobil⁹ vel obscur⁹
sed lumētā p̄clarissimis⁹ q̄ posteritati sue.
Salustius vt opponit ꝓ scat tenebras de
decoris nigerrimas ꝓnob⁹ suisq̄ sequēti
bus. Sūt insup apud salustiū de bello iu
gurtino morda assime ⁊ acerbissime decla
matōes marij haud nobil⁹ gentis. ꝛ ad
uersus nobilitatē q̄ volūtē circa nūc dicaz
cardinē enuminatōis ꝓpter in nobilibus
facinor⁹ flagitiosoz dedecoīsq̄ mor. Quid
p̄dest illi qui mores laudidāt. gīatio cla-

ri. Aut q̄d nocet huic generationalis. qui
mores adornāt. Prodest fm Aris. ad po
lītice felicitatis q̄dā occasio. q⁹ nō oīno se
lūc est. fm eū. q̄ spē turpissim⁹ est. ignobilis
⁊ sine ple. Nobilitas ꝙ p̄ Fz theologos
magis curbi. vt sit vna pfectissimoz bīm
eros theologicos ⁊ virtutes militatū. Altera
in ecclīa felicitate ꝓpetuo regnātū. Sic ei
ō legit fuisse xp̄ianoz gen⁹ electū ⁊ rega
le sacerdotiū. Regeo insup ⁊ regnū tāq̄ no
bilissime regnātes sup oīa p̄fertiz in plenis
simo p̄nij cotpio vnio de q̄ Sene. impare
sibi maximū impiū est ⁊ Oratius. latuse re
gnes fraplē domādo spūs. q̄ si libēa remo
ues gradibus iugaz ⁊ vtrq̄ penes fuiet vni
Cōsonat Claudian⁹. Tūc ola iure teneb
tū poteris rex esse tui. Denīq̄ Salomon.
melior ē sapiēs viro forti ⁊ q̄ oīa ē alo suo
expugnatore urbiū. Quoscōq̄ xp̄i supat au
toritas. Qui facie pecūi. Fur⁹ est pecū. ⁊ ita F.
unus vilissime rei. imo nihili. cū nihil sit
bolco cū peccāt. Illud inq̄ nihil ō q̄ Jo.
Sine ipo factū est nihil. glo. i. pecūi. quid
ue magis alienuz ab omni nobilitate. qd
p̄stuo diuersum soroi sue libertati. q̄ ig
nobilissimū fuit vitio tale iugū. q̄ esse mā
cipiū tā impiaz abominandū. detestabile.
¶ Postremo deducē cōbinatōes ⁊ cō
paratōes omniū quas numeraui inno
nobilitatū. studiose mēdatoi relinquaē. ⁊
occasiōz dedisse sufficerit ad cognoscēdaz
p̄cipue spēs ex nobilitatū i nobilissq̄ magī
in cōi tradūt intellectu. q̄ sunt natural⁹ pa
rentalis bonaful⁹ vitalis heroicalis supna
turalis. Quaz singulaz talis est descriptio
¶ Nobilitas nāl⁹ est eminētia q̄dā no
tabilis bol. puenīs ex ꝓspicaci indicio rō
nis. Hec ār ꝑ se nō est moral⁹ vel merito
rie laudabil⁹ nec ex electōne libi arbitrij or
landabilis hec. Et postmodū q⁹ tēre pbo
ij. plicoz. Os modicū ē ꝓ nihilo reputa
tur. Tales ⁊ si de iure nobiles sunt. Fiū de
facto sepe hūt. ¶ Nobilitas parentalis est p
eminētia q̄dā nōbilis bol. puenīs ex lau
de ꝓdītis parentū. nō q̄dē ex primis pen
nib⁹ q⁹ eōrū ē ad oēs. Hec sūt n ē p se mo
ralē laudabil. q⁹ ab ermīs excoecat. nec ex
electiōe q̄ uno. ꝓbabil ēē vt ait Ari.) de bo
nis bonos nasci. hec appropiat̄ apd nouel
lum ad ornatum ce militāti i ermis statui.

¶ Nobilitas honestalis est eminētia q̄dā
notabilis bol. puenīs ex bñplacito bone
fame ipm vel bonestamū. vel ꝑ filiū ad
optionē a ꝓnope vel ꝑ ꝓmotionē ad di
gnitatē aliquā vt sit nonat multi modis.
Hec sūt n ē ō se moralē laudabilis q̄ est
ab extrinseco. nec ex electōe ꝓpria vt sic. hec
ꝑfert vt hō sit caput ⁊ principiū gener⁹ sub
sequendo. hic ordinem sūt sui generis. cau
da vel ermin⁹. Hec posset ois ꝑsonalis vel
aduētīcia q̄n̄ admitt ꝑsonā ꝓstituere et
extendē ad eminētiā vitā notabilē tā eccle
siasticā q̄ tpalē vel ciuilē magī q̄ nobilitat
pentalis. ¶ Nobilitas vitalis eminētia
q̄dā notabilis bol. puenīs ex affectōe
vel habitatōe virtutū moralū. Hec q̄ ve
nit ab intrinseco ⁊ electōe ō se laudabilis ē.
¶ Nobilitas supnaturalis est eminētia q̄
dā notabilis bol. puenīs ex charitate que
supnaturalis q̄a ē. ꝓ quā hō fit ꝓ adoptiō
nē filī⁹ dei. sic ala sponsa xp̄i. fit tēplū spūsci
sine. q̄ nobilitates certe nihil sūt nihil ꝓfi
unt. Obsūt potī⁹ aliqsi. q⁹ qs altiū est bol
buo. abominatio ē apd deuz. Remanet ēz
hō filius ⁊ vas ꝛ mimelie apud internū et
nū. ⁊ iō detrimus ꝓditōis sūt bucio. Pro
pterea nulla nobilitas eligibilior est. nulla
dignior q̄ ee xp̄ianū ⁊ nolc ⁊ ita ꝓclamē
simus i regē Fracoz nullus ee q̄ xp̄ianissimus
nominetur.

Obsequēt ꝓ datū nobilitatis
descriptōz generalē. q̄ peculiari
b⁹ ꝑt adoptari. pauca diuaz spi
ritalitū modificatōib⁹ apposite vt sacrū est
enumerata. ⁊ sup ō nobilitate distinctōe eo
tā i maiori mūdo q̄ microcosmo q̄ i mino
ri q̄ microcosmo appellat. Superest ō ea oīa
cere breuē ō ignobilitate q̄ p sui descriptiōez
ꝓpriā sane emanet. Repit̄z ꝓpue i puer⁹
moīb⁹ inf̄ q̄d⁹ multiplices vicios. ¶ Pri
mus ignobilitas grad⁹ est in demonib⁹ ⁊ dā
natis. Alīc in beātis⁹ ex corruptione cri
tiosa rōnis sub ala bb⁹ vanitas. sic eleuat sup
boīz ⁊ uo heroica. ¶ Tert⁹ grad⁹ ēm in
ppatis q̄ vicz ex bīm ⁊ electōe cū certa ma
lina peccāt gloriātes cū male fecerit. Quar
n sūt incōmūtes q̄ remūtes passiōib⁹ ꝓ ñ
firmo corde vel alio rādē ab eis victi succūi
būt. Ex ptē vo corpis bonoz q̄ fortunoz ñ
ignobilitas ⁊ surgit ex ir. aut ex carēa clai ꝑ

pgationis. aut ex defectu ppe industrie t amicoꝝ pmotiõis. Aut qꝛ nõ plꝰ pncipib⁹ vos honorare dignare vt nobilitare. Talem dicit aggregke vt fui nãles vt barbarꝰ vel bellani vt obscuri vel rustici. Determinat ite pbãy poli. illos boles eẽ naturaliꝰ fuos et ignobiles q deficiãt in rõne et corpe robur bñe. quãdamodũ nobilitas ꝛ stilli i claros t illustres rõne. Is corp⁹ sit debile. De q ꝛ ꝛ stilo poller vim ei naturã negauit.

Corollariũ. 1.

c Olligam⁹ ppte ẽra q dñpler et pmissio. Rollariũ. pmũ q pclamado eos vniuersitat ꝛ stitue in ꝛseruatõe nobilitatis. Ita qꝛ illud pclꝛ ẽ q custodit ordinẽ t ẽrq naturã. Sicut e ꝛ turpis ẽ pa q suo nõ ꝛgruit vniuerso. Quid ãt videt poterit ordinatiꝰ q maiorib⁹ mũdi spẽm p cathenatiões diuaꝝ ẽrã spaliũ cãrũ t argẽtã corpaliũ f̃m nobilitatẽ influẽdi a superioribus ad infima p media.

Corollariũ. 2.

¶ Par saltas cuilibꝫ policie relidet l ꝛseruatõe t honoratiõe nobilitatis. ¶ Sñ nũ magis aduersum pacẽ nihil amplꝰ caulatur ꝛ scismatis t odijs q nobilitatis vilipẽsio pũ ureta vbũ ꝛpbe. tumultuãt ignobiles ꝛ nobiles. dũ nobiles abijcũt priscis moribꝰ t cõsilijs ꝛpꝛs nobilitatẽ quã sicut nec libertatẽ pmo bonus nisi cũ vita perdit

Corollariũ. 3.

liberꝰ saltus ꝛ saltus microcosmi reponiẽ vt salmãt in trãquilitate nobilitatis sue dũ mẽo supmis pncipat rõnis t rõ sensualitati t sensualitatis pceo nobilioꝝ suoꝝ abijcãt spẽdãneo vtuoso exercẽt. sunt ip se nãles sint vitales sint aiales. Dꝛ eñ ꝛ dio nobilitat ꝛ hoc pncipiũ vt se mitãt ortkun vere t cõcure t se q dãnõ vare. Exaduersoꝝ ꝛ rusticitas q ꝛ nõ a mere ꝛ ariditate sanguis rape t ad se esse. Propter a recte paul⁹ scribat ẽ beat⁹ t ita nobili⁹ vare q ꝛ acige. Aut pinde dãnat⁹ ꝛ sic ignobiliꝰ ꝛ

Corollariũ. 4.

rupe ẽ q pdere ¶ Nulla res ꝓtita degenerare dñ nobilitat aliqñ retinet. sic t entitatẽ. et ita nobilitas ẽ i demonib⁹ t ẽrnitas. q ñ ꝛ dicit ꝓpter defectũ ẽr di ꝓtẽptu t blasphemiã sic ꝓportionabiliꝰ apd viatores blasphẽos honicidas raptores dei venigꝫ sue legis ꝓtẽptores ꝛ ea ꝓpt ẽgbileo itelige ꝛ ñ ẽ in oib⁹ manifestũ. Propter a nobilitas vna l'altera colit t honorat ꝙ hus q bõ ille q dã nobilis q ieiũ lõginquã abijt regiõꝫ ꝛ capit regnũ pũ ꝛ fuerit ẽ ad iudiciũ manifestatus abscõdita cordiũ. dũ a ligabit ẽges ꝓ nari cãtes i cõpedib⁹ t nobiles de genẽo. i manicis ferreis vbi semp in⁹ horꝛ inhabitabit. Nobiles ꝛo meritꝛ ẽra ꝓditos vocabit oi. Dicite bñdicti pr̃o mei. ꝓcipite f̃ q vob⁹ patũ ẽ ab origie mdi. Plena pl⁹ ẽtia tocũ dilissimaq tal ẽrit nobilitas. ¶ finit

Sequitur tractat⁹ eius

de ꝛsideratiõib⁹ q̃ ad ꝛs bñe principe.

Laro eruditori t ꝛfessori ꝛ se renissimi principis ꝛ dñi Karoli septi ꝛ gra di frãcoꝝ regis Job. d gerson ꝛ salutẽ. t ad ꝓfectũ sapie culmẽ pcẽ regꝫ iclitã puebere. ¶ Di laudabil ꝛ meritoria ẽ puericia iuuenilib⁹ eruditio ad religionẽ t vtutes cũ fulcita colligata sit t coꝛde e⁹ sensusq; cogitatõ pna sint i malũ ꝛ q̃ñ videat q̃ lan dabilioꝛ sup modũ merito sit h⁹ age in filio regꝫ q̃ gnatur ꝛ gubnaculũ sui danũ dalphie tot ꝛ republice: moderate ꝛ expectatur. ¶ Age itaq; q̃ agis vir ornate. ñ dee rit pentõib⁹ tuo mea q̃ ad ꝓmouerit sedulitas. En opusculũ tuũ otꝛ sinpe cũ le ut puto q̃sti cõplacẽs in se ꝛsideratões sua meditatões alieno ex pona pncipis nolari Que tecũ bñ valẽ deliciero q̃m i salute ei⁹ nra reponiẽ. Vale g. t circũsonãtes ꝓcelsose curie fluct⁹ ut ex sublimi rõnis arce l' specta ꝛ q̃ ex alta rupe impauidꝰ arcũ spice.

¶ Explicit ꝓlogus

Prima pticula i qua

ꝓmittit oro p cognitõe ꝓpe ꝛ ditioꝛ gra ruãctõr; petendo sapiam ex vbis salomonis

Exrgũ iesu benignissime pcorpo pacẽ q̃ q̃ re ego re nãte tin cui manu sẽ oia ut ea regnoꝝ. deus vn⁹ i trinitate p̃fecta cũ pr̃e ꝛ spũsancto iudicium t finis cuiusq; rei. creatoꝛ t amator generꝛ hũani. atq; ipi⁹ posseq; placat mitericordiarum p passiõꝫ suã reparatoꝛ tu mi fericordiaꝝ t tot⁹ ꝛ solatõ. Deus me⁹ tre me⁹. Recolo: obsecro l gratuacõe. quẽ admodũ liberalissio ꝓuidentie tue dono sapiẽtissimo ꝓuidẽtie tue ꝛ filio dignatus es formare me pozt̃ aliq; creature tue cã nõ eẽm. t educẽ gemẽtẽ et mũdũ ex vetero mio nec ãalle tue. Dãs postea renasci de nuo sclia⁹ i gremio eccle ꝛ spõse tue; mino olim pie vincũ. tb⁹ p lauacrũ regnãdo in bapasmate. facies ꝛ filio ire; filiũ adoptãnio t gre p infusiõꝫ spũscti i fide spe t dilatate cũ ceteris virtutib⁹ t donis animaꝫ meã ornãb⁹ atq; firmãnb⁹. Dedisti ꝓcera mihi pupillo: aduene tuo l loco pegrinatiõis h⁹ velocissime trãseũnte; cotpuscula vegetũ t sanũ. cũ integris sensib⁹ ad sub fuiẽdũ aie capiti suo ipi⁹. p ꝓsecutõe sinistra sui t diligẽdo tecꝛ toto cozde tota mẽte tota aĩa tua p obediẽtiã mãdatoꝝ tuoꝝ. Origine ẽsup ebuisti regalẽ atq; clarissimã uxorẽ magnoꝝ q̃ sẽ i tra t ꝛ fugatoꝛ sceleꝝ peũo bonoꝛo deducẽs ad me iura ꝓmo genitẽ p regẽdo eẽdẽ; succellõe legitima apd ecclesiã pplm frãce q̃ nbi ẽ inẽ ceteros cultu q̃dã sacratoꝛe dicat⁹. Et q̃b⁹ hẽc meritis meis talia tãtaq; sup ceteos holꝫ ꝛ sodales t frẽs meos. Tu scio dñe ꝛo meus ꝛ re me⁹ q̃ñ ex sola origõe mitericordias gre tue Nã q̃d meruissem oĩ ñ ẽm vel oĩ infãe esse. ¶ Et ecce nũc ꝓpt ꝓfitebar tibi rez salomõ pacifict q̃ndã amabil⁹ tibi t ꝛ tnemo alaz bonã. ego sũ puer puul ꝛ ingrão egressꝰ sum ꝛ introitũ meũ. t fui ꝛ medio populi quẽ elegisti ecclã ĩmmã q̃ dinũerari ñ pt ꝛ supputari ꝓ multitudie. Da ẽ g tuo mo cor docile. vt possit iudicare pplꝫ tuũ. t discernere int bonũ t malũ. Quis ei iudicat pt pplm istũ. pplm tuũ tãe multũ. Det g̃ patrũ meoꝝ t dñe misericdie. q̃ fecisti oia verbo tuo t sapia tua cõstituisti homiez vt dñare creatꝛa q̃ ẽa te facta. vt disponat orbẽ fraꝛ t equitate t iustitia. t vt rectõe cordis iudicium iudicẽ tuum. da mihi sediũ tuaꝝ assistricẽ sapiam. t noli me ꝛpbare puerũ tuũ q̃ñ fui ego sũ ꝛ filius ancille tue hõ infirm⁹ t exiguꝰ tpis t minoꝛ ad intelligendũ iudiciꝫ t legũ Et si q⁹ erit ꝛsummat⁹ inter filios hoim⁹ si ab illo fuerit sapia tua; i nobilitꝰ ꝓputabit. tu

ste elegisti me famuꝝ tuoꝝ iudicẽ filioꝝ meoꝝ ꝛ filiaꝝ. Dirige q̃sumꝰ ꝛ ꝛ iustis tuis ꝛ scõ magnificio tue. vt meriti sic ꝛ meritũ labozꝫ. ꝛ sic ꝛ dñ acceptũ sit apd te ꝛ

Secũda pticula cõti

nẽs ꝛsideratoꝛ exhortatoriã sui ipius vel aut ad alaz suã vt se stanẽs suũ recogitet

a Duoca nunc tuã pam o alia mea aia ad imaginẽ dei facta, ala pcio sa xpi sanguine redẽpta. Cõsidera te et cota oculꝰ tue cõsideratiõis i lumie rõnis t catholice charitatꝰ. oũ ad pñs sola ea. quã nõ circũstãt nec interturbãt ꝛ aut sus ꝛpiare. Cõsabulare mẽ tecũ i secreto talamꝰ tuus. interroga temetipam q̃d tu es t ad q̃d tu facta es. Quid te agẽ. q̃ tẽdere ꝛueniat ꝛ Quis sit te cõdiõeꝫ q̃ ꝓpriã nesciens vt regas te ꝛ saluas te Quid ꝓdeciũ si vel alia cognoueris vt rectius ꝛ Aut ero bñ est fac q̃ mones. ¶ Sz rũde ꝓas: q̃d dicis q̃ te aia mea ꝛ Quid vt oro ꝛ Nõne tu oculꝰ mei ꝛsideratõis hac illac q̃ arcũuolutus vides quatuoꝛ regũ tuũ supra te ad q̃s aspirare. Aliud circa te q̃ honorare. terrũ int te q̃ moderari. q̃rus sub te q̃ tueri posita es ꝛ Magnũ ꝓecto magnũ valde negotiũ arduũ difficile immo hine cogitatu mer gra dei ipossibile phisici si vigilanꝫ attendere cõmissũ est. Nullus ꝓpterea tibi decipere assumulãdi nullus negligere agẽdi locus relinquit o aia mea ne peas! hoc regno q̃ruptio sed toto viriũ conatu tẽdas ad regnũ celeste superate, colas regnũ ecclie iuxta te. moderet ꝛ te gnũ psonale intrate. ptegas regnum tpale sub te. O te felicẽ quatergꝫ brãm si beata pegrinatio sub rege regũ deo iesu ꝛpo tale regnaueris. ¶ Video itaq; regnũ celoꝝ supra te illud cui tibi puꝛ fidei lumẽ ostẽdit. de quo tanta gliosa p eloquit ꝓphetarũ ꝛ plicũ. q̃ nec oculus vidit nec auꝛ audiuit nec i cor hois ascẽdit q̃ ꝓparauit deus diligentibus se. Quidni igit te tecũ ad hoc regnũ dei ꝓmo querẽdũ t inuestigandũ ertẽderio vt cetera oia adiuuant. nbi? Illic patria tua est illic pozt̃ placida manẽ quiete. Illic mũsalis anima quã incolũ ange scoꝝ t domestica dei patris tui ꝛ cõsodales fruari. Ad hoc cũ cõdita es vt ꝓ

ingustia pñtia cuiq; dilc cõregues intet-
nũ. Somniauit hoc olim sed ob scurc ni-
mie affrean⁹ ille sapio. q̃ hõ regẽ huic re-
publicæ certũ in celo locũ dedicarũ esse te
ffatur. vbi arrisa mortis vmbra Plinquid
nõ hoc regnum assidue pulsat. oumpie
cpia salubribus monita dicis. Audiemꝰ
regnũ tuũ? ¶ Video rursum alterũ re
gnũ in te tuũ. q̃ ad exemplar hui⁹ primi cõ
formũ esse appetiat ipi frequẽtẽ rez nostrꝝ
lestio regnũ orlez. Hã rioben vidit eccle
siam quasi defendẽtẽ de celo. moysen ar
chi tecti figuratiuã hui⁹ ecclesie fabricauit si-
uit in monte sibi monstratũ est. Danc bo
nozare, hanc te colere, ab hac legis porta
nõq; omoue pie religiose regnãda suscipe
necesse est. Quid ei aliud est regnũ hoc co
dere nisi domus dei et porta celi? p quaz
portã et nõ aliã si do ingrediet saluabitur
Ita cũ si meminerint se militare debẽ. Hã
ideo militia de, q̃uia ea cãdẽ regnũ illũ in
perio⁹ to. q̃ hõ certauerit nupbator⁹ irrũ-
pat. Audi ergo q̃ pacto mitz hãc ecclias
q̃ te regenerauit i rpo posita ea honozare.
Honorẽ (ipi scpura ait) hõbio mñ mei
olb⁹ pieb⁹ vite me. Strictz ne dimittas ait
legẽ mis tue. Hã ẽ maledict⁹ a do q̃ erasp
se mãz. ¶ Video pter regnũ ẽtũ inva
te sic loqẽ rpo di. Regnũ dei iuuenẽ. A
de q̃ pbeꝝ pcordat sibi q̃ se regere, mari-
mũ est impũ. Et q̃ illicite sub deo ktan
tes? Ungz rõ libo. q̃ docuit ẽ abeno sa
pientũ. Si vis ola tibi subiicẽ subijce te rõ
ni tãq; regi. Qui sunt mñtũes rpi siliant.
Plane tanto ipe interior erit in sue q̃ ac
dsiter. Quos denig; dicent⁹ hoc regno ser
uos? Primz sensus ipos corpales visum
auditũ gustũ olfactũ tactũ ipis cor. P ce
uernẽ q̃ istud regnũ si dñandi⁹ tyrannice
mẽbris corpis, rõ maledicta subiit. Si
ẽra, p venab⁹ vitia sedicosa succedũt. vt
si pudẽna, silia rice opanã vicia malitia
Si pudẽs ñ intuita iugulat. Si fornicati
nẽ ignauia vel cometatio mecat. Si iustitia
dem⁹ iniqtas de iudicij, rbono deturbat.
¶ Video ad postremũ o alã regnũ dñũ ih
u regnũ. l. pclarissimũ fratꝝ cũ suis appẽ
dicio. Cad te regimẽ hẽditaria succedi
dem⁹ne? Cõsimile ẽ tub te regnũ istud
i subiectõe debita triplicia stat⁹ principal

Statꝰ militariũ. Alij clericoꝝ. tertij
burgẽsiũ. Et hec implicata nõne pgrua si
gnatẽ figura ẽ? implicatilioꝝ flos aureo
seminum tuũ qs celico nitore fulget ornatu.
me? Habes illos ô primo statu tuũ? hz
dia fortissima ad corpus tuũ mysticũ qs
est regalis policia defendendũ. Habes ali
os tanq; oculos pspicaces ad ola discernẽ
dum. Habes religiosos velut pedes fixos
bunt ad sustentãdũ. Abi placet attende-
re q̃ nihil boꝝ membroꝝ dicere pt ad al-
terũ. opa tua nõ ego. Erabunt itaq; ma
nus et pedes sceq; cõfundẽt si desint ocu-
li, manibus vo debilitatis vel resectis do
vel pedes vel oculos nubit? Collabẽnt
aũt pedibus vt reliquũ oẽ corpus respub-
lice decadat, necesse est. ¶ Aspexisti puto o
alia mea multipler negociũ te circumdã
dandi q; simul q; cũ periculo, si nõ vt regina
talẽ qualẽ decet tenet habuerit. Hã tanto
esse humilior atq; ad fulciẽdũ pmptior d̃s
q; ex munere. q̃to se obligauerit conspi
cat in reddẽda rõne. Ma ẽ nolli pcor
negligere vel ingrata vel impia gr̃a mee voca
tionis tue ad quadruplex illud regnũ. Mo
li te in odiosaz tyrannidẽ guerse detrude
re. Sz regnũ pmũ dsidera quo nihil be
nius et hoc supra te, sz regnũ gloriosa q̃
nihil secretius et bocinẽ te. eternũ regnaz
ordina quo nihil honestius et hoc intra te
quartũ regnũ saluifica quo nihil fructuo-
sius et hoc inter te. Sciens absq; vlla du-
bitatiõe q̃ deo bono bis operte reddẽ ra-
tionem. Ad gloriã eternaz si recte fecerio.
Dinatũ. hoc rẽde et cito repentin⁹ supueni-
at interitus. q̃s pbibeat miserator et mise
ricors deus rex nr̃us qui est benedictus in
secula. Amen.

Tertia particula in

qua ꝓtinet ꝓsideratio sup recogitati
one pcedentiꝝ et ꝑdictis ortũ habens

B Loriose rex celoꝝ magn⁹ et terri
bilis ꝓsilijs sup filios hoiũ raps
os eos reges terre. q̃ volẽte regnãt
quo nolãte nõ subsistũt, neq; ei
salua ẽ rex p multã virtutẽ. Hodie si quis
rex efficeras mozẽ si inserio. Expauesco nẽ
vehementẽ et totus horroꝝ contremisco, vi
deo et scutũs culmẽ ꝓrupeũ statũs regij q̃

me puer tuũ sublimãdũ assumpsisti. pro
bibe vite de⁹ me⁹ orie mi sedeaz q̃rela, dũ
uiuificã a fuo tuo. Eleuã alleuisti me. si
cut et alter sit. Collẽ i altũ lapsis gratio
re et riuare. Hã q̃to gradus altior, tãto ca
sus grauior. ¶ Ue mihi ve si collabi pmi-
serio. Collabar vo corrũ rõfringar, sime
nõ suffulserit iugal⁹ olpotẽs dextra tue
Ẽrũ si difficile est corpus ꝓpriũ rationi
sub ordinato regimine subijcere legib⁹ ra
tionis, quẽadmodũ lamentat⁹ ep̃s nocem
expiãte quotidiane sed miserabiles emit-
tens. Ego ifelix hõ q̃s me liberabit cõ
porte mortis hui⁹? pter qs stamen plurimi
viroꝝ fortiũ, sese subducẽ ab oi alta domi
natione. imo et societate multoꝝ. Une ẽ for
titudo q̃s sensus q̃ sapia i corpe paulo arz
puerili vel pũile regnẽ atq; pale tot ho-
minũ tot capitũ tot moꝝ tot sinaz tot ad
uersis insultibus vndiquaq; pulsatoꝝ po
sum vel, pegere vel regere sub vna pace
ge? ¶ Deus me. Cur regni et corone flatuz
quis de inceps acclamare sdicẽ audeat for
tisq; bẽ. quẽ tot immunab⁹ vndiq; aura-
rũ flanb⁹ tot naufragijs et periculoꝝ bosti-
liũ ꝓcellis cũ discrimine mortis nedũ pũ
tio sed eterne cognouerit expositũ? O co
rona speciosa magis q̃ ꝓciosa! expauef
cenda q̃ applaudẽda, quis tuũ põdus fer
re pot, qui tot boles pos sup caput vnũ
Mirũ si nõ illud oppẽserio. Et oppauef
scio. nisi supueniat ieuamẽ eia tuo ieuamẽ
a te bo meo. rige me. q̃ vt aduxeri et pte
tor mihi fiant saluẽ supplex oro. ¶ Quo
isup q̃s cũq; deo, quid dẽ regẽdo accepti
ri? sũ vel accepturo pcor? obtestor nolite
afflictiõe inducẽ. Jauet vnusq; nõ ag
grauet pondus meũ. Hic fidelit cõsulat. h
ꝓtegat vnus, singulet alter. solicitudine
domestica, alt⁹ oratione deuota semet bũli
et. Quilibet denig; in officio sibi cõmisso
vel accõmodato, absq; vlla rephensiõe vi
gil agat. ¶ Quinuo oẽs inuicẽ membra an
ter que caput sicut plus influit motũ sensũ
et operationẽ inter cetera. sic ad ejus custodi
am reliqua videmus sine vlla periculi ꝓsi
cõsideratiõe primus exponi. Atiocus si oil
sentiẽs inuicẽ. si nos inet oppressum⁹, do su
peret nisi vegetius rum regis policie corp⁹
interet? ꝓpter oppugnatiõis moleruz?

Auertat hãc ipsius a nobis fulo fulo rex
potentissimus sapientissimus et operimus
cuius regnũ imperiũ sapientia ẽmanet in
secula seculoꝝ. Amen.

Quarta particula in

qua ꝓtinet quẽadmodũ lectio est vtilis et
necessaria ꝓ regendo. Et loquit⁹ pri-
ceps vel cluat ad animã suã.

P O stulatis ill (o alia mea) mihi a
P bi sapiaz d celis scio et sacꝝ ma
nimalis dei. Recte ꝓfecto q̃m
uani sũt homines in q̃b⁹ nõ ẽ sapia
Ceci sũt bestiales sũt ipi q̃s ad oẽ op⁹ ma lũ
oẽmq; casũ ꝓpites inuenũt. Dauid ꝑ rñ
q̃ ꝓsto ẽ sapia. si bona fide et toto corde po
stulẽ ab eo q̃ dat omb⁹ affluenter et nõ ꝓpet
Et q̃s inuisibil⁹ ei in nã sua, mittat vna ex
anellis eius nomẽ est lectio studiosa. hec
erũ eruditiõe plena oi genẽ librorũ circũ-
data, offert doctrinã bonã omnibus q̃ambꝰ
sapiam ꝓtinẽtem si eo mo fuerit sector. et p-
funda meditatio et attenta cõsideratio. Pro
clamat itaq; si q̃s puerulus est veniat ad me
Et ad reges locuta est. eruditimini q̃ iudica
tis terrã. Quin etiaz virtutes ipe comites
tue benis appropriatas sapie quas duplici
ci re gno, de q̃ ũ audisti. q̃ sũt ofo deuota,
ultimo sctã disciplina ꝓpata et multiplica mo
derata. Attende q̃ lectio docet olone q̃ dec
tut regno celoꝝ vt ac q̃ras. Lectio docet in
structionẽ scientie que decernit ecclesiastico re
gimini vt stabiliat. Lectio docet disciplinaz
ꝓpatã ꝑ quã regnũ terrũ gloriose moderatur.
Lectio docet iusticiã moderatã ꝑ quã
regnũ regulat⁹ policiã gubernat. ¶ Desqa
re forsan potuerat o anima si tali doctrine
nullus esset inuẽ in spem assurgendo q̃ eũ co
mitib⁹ suis docebit lectio te ẽ olb⁹? Cert ꝑ
dictũ est. cõsumpta fuerit sors eius me
ditatio vel attenta cõsideratio. Sensus nõ
quid nũc vitra requiro o alia mea. Dic al
signum tibi q̃s industrius q̃ te docere
bũ vel lectõe studiosa. fiat. ¶ Habeto pi
mã hanc industriã. et si tibi bona librorũ
electoꝝ copia. Etenim si gloriat q̃libz opifex
labũdãtia instrumentoꝝ armoꝝ sue. si placet milit
ornat⁹ vestitũ. si plurimos delectat thesau-
roꝝ multitudo aceruat. operi longe ample placẽ
tibi diuitias librorũ loquentiũ nolo q̃ volui

mus ⁊ hum⁹. q̄ ipse etiā abūtes etiā mortuos ⁊ hum⁹ ipm deū cū angel⁹ ⁊ sanctis oīb⁹ sanctis misereat⁹ nobisq̄ colloq̄a sanctā. ⁊ a tetō ne rediat pe tes sp̄m sed melior⁹ vel⁹ doctior. Hinc potes vitā mutie mala⁹ q̄ōm sententias ⁊ in certū ocios⁹ ⁊ q̄si emūctauit⁹q̄ erit. Oīa sine lr̄is morior⁹ ⁊ vtui bolo sepultura. Et hiero. Oma sciam sepulturam⁹ ⁊ carnis vita ⁊ amab. ¶ Alēa subiū. Q gē idustriaret q̄dicere cupio bonus p̄ceptor de mane ac sero, loḡē tecū ⁊ cō. ⁊ vt legēte vt audiēte. Dec ātē cōpit⁹ matutis, cōuenient⁹ erit de euāgelio vt q̄dā dicit vt⁹ legenda sit cui⁹ angel⁹ celebritas, maxime si festo debeant. Nec fuerit mbi verecūdū si subijca videar⁹ vt p̄ceptor⁹ meo vt alīa recognitio q̄ tū sibi ⁊ deo, sed vtilitati ⁊ cōi ⁊ p̄ximi vtilitati te subijcias. ¶ Alterā q̄ legi⁹ idustriā fuisse apō veteres q̄ nūcio ad mbias egregia sūpt⁹ oga carmib⁹ cōphēsa pāgēdo q̄ ad ea imitāda inuēte ala⁹ ⁊ recōdent. Ob laudāda valeri⁹ autor⁹ hystorie pclarissime. Quas adhuc ego. quā scolā. q̄ alie nigēa studia. huic domestice disciplie p̄ceptoris. Dec p̄cepta leō modulata nōne copositor vnoris p̄dicto⁹ cuncte⁹ ne dicam⁹ ⁊ tra cōib⁹ ⁊ mirabiles. Dec fama q̄s vnā ⁊ frāce regno apō alias natōes gliosior erit. gferē ad hucapō inditū ducē bonor⁹ bonis disciplie dare⁹ debe⁹ obtinari. ⁊ p̄cipue omū nā (o alīa mea) domū regā decet sectīm doctrinal. i q̄ mihi obscenū. nihil ipudicū. nihil sordidū nihil sacrilegū. nihil blasphemū nihil nō serium disciplinatū ⁊ scīs videat⁹ audiat⁹ cōdamnet. ¶ Alterā nunq̄ addam⁹ idustriā vt frequēter ea q̄ vt vtilia fuerit. Educēt ad mores, velut et filiab⁹ filia ⁊ ex figuris figurata nocet. Exēpli gā. Quis bere mihi decorā mūdas mag⁹ splēdidū zuinū. Duos bedictes, carlos blādictes. Luxuriet hic ppotōnalia mox ornamēta. habeto vt mihi. vtilē decore. hēto nuptiale charitat⁹ vestē ne reijciario ⁊ fusus a nuptijs. Mūdas q̄s opatōis man⁹ terre. sic mbi spīte zuinū ingere spūalia sic mbi ta mbi creatura ex⁹ fieri. Mūdā mbi hūc modū decrūt libri q̄s legē habēo. Mā pē libros scpture, nolo⁹ mbi ifte cor⁹ liber nature sicut i teneat retines libr⁹ ⁊ scie. Ju ra cui⁹ inscriptiōz te nouer⁹ finaliter indicandū

Quisenā vita cuiusliber viri insti ⁊ prudēt⁹ lib⁹ ēxplanat⁹ i q̄ legē ex vultu et gestu et vniuersa corpis cōpositōe, motu bono. Jn mal⁹ vo p̄ sēnū. Rurl⁹ olim instituto ecclesiastica ⁊ verbum dei ministro⁹ ⁊ eterl⁹ nam ēnō, lib⁹ ē multicoz sensuū plenus.

¶ Postrēo cogueris ⁊ alia mente ēcōdi. R to q̄ ad pfectā sufficēter q̄ sapiam p regnoq̄ duplici mēoz zelo, milia vnḡ te lēgō vt industria vt p̄sideratō ppa deducz. q̄n egeal alīd ue mutua cōicatōe fama tuarū p̄siliariorz. tāq̄ q̄rūdā vocaliū. Mā ibi sal⁹ ubi multa p̄silia. Sic āt p̄siliari⁹ fid⁹ ⁊ p̄mo do tibi. Mā q̄ so negḡ ē cui bō⁹. sit pēa caritatis⁹ panēs benigni⁹ q̄ n sit ābitos⁹, n inflet, n q̄rat q̄ sua sūt, sz q̄ cōia. Suffert⁹ in vbo, p̄tās iudicio secret⁹ i cōmisso. sit do et⁹ ⁊ rep⁹ i bis q̄ pertē. q̄m cui libz erpto i arte sua magḡ credēdū est. Antiqu⁹ insup in db⁹ maior sapia ⁊ prudētia. ernot ꝑter exp̄cōes multiplices doctrinas opias repiur. ¶ Esto cū tali⁹ assidu⁹, vitāq̄ p̄uoz ⁊ fructoz p̄sorta, q̄z colloq̄a corrūpūt bonos mores ⁊ ipōs accedere. Quid ei mino⁹ lerabile, q̄ si vniuersam rēpublicā navi nostra p̄mer⁹ p libito vlare reuersa regz ait verissime dicat canon. Cū oēs tūgit ab oīb⁹ dz approbari. Ab oīb⁹ intelligēt⁹ a maiori olim sanctoq̄ filio Regia q̄pe sicut ⁊ respublica ñ nūm⁹ sē regūt⁹ olim sō eis facturi tū q̄ alio et alio nō. Adeniq̄ nō cōis sufficiēter pacto z mo dū vt vniuersa p̄silia ⁊ opa ifer⁹ necesse ē. ¶ Credo q̄ nihil ē q̄s ita stabilire p̄t gnū q̄letibz vl⁹ spāle vl ecclasticū l⁹ pale politicū q̄ ea dmo dū si assumant in cōsilio ⁊ officio atq̄ dignitandus quales descripsimus, amatores boni publici. Mihi dederit amor⁹ ille, legeo q̄q̄ liber multiplicater opponere. ñ tñ nō plunt sed in ama nequice cōuertunt ꝑtes vt ve p̄clamab⁹ tales amātes seipos, aut qui vt p̄clianē suadent vl errorquent. ¶ Deniq̄ sicut cepisti ora sapiaz et totis p̄cordijs mbi mitia a deo. q̄ eias mas dirigat in q̄ p̄silia tua sp̄ gmanēt, cui⁹ nutio, p̄cz oīb⁹ mēs cordis. Alio q̄n ꝑpo bat deus cogitatōes ꝑplox ⁊ reprobat cōsilia ꝑncipū. Cōsiliū autē in cētū manet q̄s iſeḡno ñ errab. Jnsep̄z ⁊ nūq̄ melior q̄ columba simplex ⁊ pure oīoie pena fre

mo p quam volabis ad eum et requiescam. salua facta a pūs llanimitate spiritus ⁊ tē pestate. fiat fiat.

Quinta pticula in qua

continetur cōsideratio sup babēdio libro p lectione studiosa.

Docta eo o alia mea q̄n ad mos lectio studiosa docet⁹ est oīscipline dei tāq̄ ancilla sapie. hec lectio libro vtiē ⁊ num⁹ electus dū venenato hereūs terroz ⁊ spurcicarū sordibus caret. Talem in ornamētū ⁊ the sauz ⁊ profectū tuuz iubeas ggregari. ne dū p te sz p cōsozib⁹ tuis, nec vt studiosa multitudine te ꝑgrauet sz varietate grata delectet. Deniq̄ magnificētia regal⁹ q̄ p̄sa est totiens in reb⁹ bñib⁹ min⁹ vtilitatis arrēde q̄ plusiori cē debeat, i p̄stitutōe bibliothece librarie cuius dā domestice vl⁹ militaris et q̄ portari esse possit, velut alea q̄dā area rebus p deserti b⁹ mūdi. Sublevi bunt⁹ igit velut in secedula libri q̄ necessarios habeas. Primo biblia, ꝑcipuz quoad hystorias ⁊ documenta moralia. ¶ Jtē psalla de lyra q̄ ife magis beret. ¶ Jtē tractatus de vitijs ⁊ vtutib⁹ in latino. ¶ Jtē tractat⁹ de vitijs ⁊ vtutib⁹ gallico. q̄ dā summa regū. ¶ Jtē martilogiū sctoz ⁊ ale ē apocalipsi⁹. ¶ Jtē legēde sctoz ⁊ vite patrū ⁊ speculū hystoriale vincētij. ¶ Jtē meditatōes ⁊ oīones deuotas Aug⁹. Anselmi. Bern⁹. ⁊ alioz. ¶ Jtē collectoriū quoz dā opus est⁹ i gallico nup editoz. De ꝑceptis dei. De examine ꝑscie. De scala dñi moneti. De cōtēplatōe. De mēditatōe aie. Sermo de passione xpi q̄ incipit, ad deū vadit. Sermo de mortuis. Scā q̄ ⁊ alia libris ē cogitatio. Jtē exhortatio de triplici via regū. Vinat rer. De scala mystica sub metro. Collatio exhortatoria ad pacē. fiat pax. Collatio exhortatoria ad iustitiā ⁊ cordiā. Jurisdictionū ecclesiastice ⁊ tpalis, ⁊ que dā alia. ¶ Jtē liber egidij de regimine principum. ¶ Jtē libellus de quatuor virtutibus. ¶ Jtē iconomica ⁊ ethica ⁊ politica Aristo. translate in gallicū. ¶ Jtē valerius maximus ⁊ frōtin⁹ de strata gemanb⁹ bellicis. Jtē Galfrid⁹. Jtē Vegetius de re militari trāslatus. Jtē Boēt⁹ de cōso.

Jtem seneca de clemencia ad Neronem. Jtē vulgari autore Latho Theodolus Esopus cū fabulis translati. ¶ Jtē liber de sphera translatus, p aliquē cognitione philosophica bruno mūdi. ¶ Jtē chronice francoz. Jtem Titus Liuius. Jtem Suetonius de. pij. erlanb⁹. Jtē Augustin⁹ de ciuitate dei translatus et exposit⁹.

Sexta pticula i qua

cōtinet⁹ oratio cōpletēa breuissime pūcta nostra religionis xp̄iane

O Sapiencia que ex ore altissimi p̄diisti astringens a fine vsq̄ ad finez fortē suauiterq̄ disponēs ola veni ad docendū nos viam prudencie. Sic te flagitat puer iste paulus ignorās egressū suum⁹ ac introitū stans in medio ꝑti ifiniti ⁊ q̄ numerari nō pōt. Assis q̄ ingē puero tuo tu sapia dei patris ibu xpe. docēs te cernor viam⁹ afflatu spūs tui sci. q̄ nisi te apiente sensū nulle intelligunt scripture, nulla lex ꝑficiet. Sol⁹ q̄ pe dign⁹ es agere libri ⁊ solue signacula⁹ q̄ salomon⁹ audiū ⁊ daniel puer⁹ intelligentiā. q̄ ꝑbis ⁊ aplis idiotis sapiz ifudisti. Assit mihi comes primus⁹ angel⁹ custos ad mea vniuersa, regni tui tpaniū cui rodia deputat⁹ es. bono tuo pregrat⁹ ipe spūe ꝑualeant inimici. Assit tua regia celorū gliosissima mr tua cui⁹ benignissimo oīoni. ⁊ lodoni. ac oīb⁹ scis regni celestis. q̄ hostiles oēs insidias ⁊ assult⁹ potēs vtute depellat. ¶ Da mihi puero tuo benignissime iesu fidē ⁊ integrā ac viuā de collectis credē dā i symbolo. Credo i deū ⁊. Et reliqua sub duodenario articulo⁹ p̄nēt. q̄z vera tua, tot miracula, tot reuelatōib⁹, tot testimonijs martyz, ista p̄ctoz rōnabilitate probata fulciaq̄ p̄stat. vt isana sit ꝑsumptō nō credē ⁊ nolle redigere mentē captiū in obsequium fidei iub te deo nro. q̄ potētior absq̄ vlla cōparōe atq̄ sapiētior eo q̄ intelligē⁹ vel cogitam⁹ cū sis illud q̄ mai⁹ excogitari nō pōt. Da sit obediētia pmpta ad tua mādata ꝑcepta ꝑscripta olim digito tuo in tabulis duab⁹ lapideis. Quoz scia est. ¶ Jnū credo deū nec vane iura p̄ipi. ¶ Sabbata sanctificare⁹ debeo⁹ bonore pentes. ¶ Nō ho occidet⁹ fur mech⁹ gesse iniqua⁹. Quicuq̄ tho

a ij

ēs relig⁹ ca dēto luxo. ¶ Et hec p̄cepta decē
ma circa te dei ⁊ sepē circa p̄mū cōple
as ē euāgelica doctrina ⁊ ih̄u quo⁹ ⁊ q̄b⁹
ministeria ter pēdet ⁊ xp̄o. Diligo dñz de.
um. ex to. corde ⁊ tota mēte tua ex toto ala
ma ⁊ ex tota virtute tua ⁊ p̄xi. m. sic ipm
¶ Addish p̄cepta ⁊ silia i lege tua nova ve
o dilectōe inimicog nō reddēdo malu p
malo. ⁊ reliq⁹ q̄ ingrē vim p̄parauēz ani ⁊
nō sp̄ p opus exhibitōez venite obp̄uāda
¶ Decimū curitas otare nos te plem nām
celeste. sub pentionū septēario ⁊ oione vo
munica. Cōtra sepē p̄cā thorialia. q̄ sē su
gbia/ira/luxuria/accidia/auaritia/gula/lux
uria ¶ Aduerſ⁹ q̄ p̄ purgatōe ⁊ ornatu no
stra/ septē virtutes septē/ arce theologicas
ūtutes vbi soli q̄ sē filo⁹ respectū tue veritat⁹
spes respectū potēe. caritas respectū bonita
tis. ⁊ q̄tuor cardinales/ prudētia/ tpantiam
fortitudinē/ iusticiā. ¶ Quib⁹ i p̄ua sepē
dotes corrider. fidei visio. spei tenio. chari
tas fruitio q̄ ad alia⁹ Claritas prudētie. cē
pantie/ sobrietas. fortitudinis audacia/ iusticie
immortalitas ⁊ q̄ ad corpus. Cōiūxti p̄terea
virtutib⁹ illis/ septē dona tua/ q̄ sūt. pietas ci
mor. scia. fortitudo. ɔsiliū. intellect⁹ ⁊ sapia
¶ Septē q̄bus nos deus eleuāstes nos ad pfe
ctionē numeraſti q̄ sē. pauptas. spūs. mitti
tas. luctus. esuries ⁊ sitis iusticie. misericor
dia. mūdicia cordis ⁊ pax. ¶ Misericordie ⁊ opa
alia sūt corpalia septē. alia sepē spūalia q̄
duob⁹ metris cōplera sūt. Colligo. poto. ci
bo. tego. hospitio. visito. cōdo. Corripio. doceo te
la docenda. solare. ferenda. Simplicitas ɔ sciti
a sūt p te oīa. ⁊ recēptorē nām sepē sacra
Baptismi ad vitā spūs. ɔ originale peccā.
Cōfirmatio ad robur fidei. Eucharistia sa
era sume venerāda ⁊ colēda ad nutrimētū
spūs. Penia q̄s bōe tres pres q̄ sūt contrito cō
fessio ⁊ satisfactio. ɔ peccā actuale. Matri
monū in sup ad filios. ɔpagatōs. p cultu
dei. Ordines sacri ad hierarchicā ppli xp̄ia
nī sanctificationē. Extrema vnctio ɔ egritu
dinē ⁊ peccōes venialiū. ɔ tagionē. ¶ Quis cur
ista cōtā te dinumerat puer cū bone iesu⁹
Dinumerat ea sane vt nō peniteat infinitos sit
limēte largiteri tue. Ut p̄terea salubres fru
ctus q̄ sē pax. gaudiū cū relīo. inde p̄cipiat
te dono tue quē exorat. ¶ Reuelasti igitur
hec reōdū. Iulius. hec agendō. nocte q̄lo
magio ⁊ magio q̄s reuelasset. adiuuāte inte
dulitate mea. ⁊ da q̄s iubes opari. Da sci
re posse ⁊ velle cū gra tua ad gliam maie
stati tue ⁊ salutē. p̄ximi vt tandē separata
ab his q̄ a similtrio audituri sūt bonū dis
simā illā sniam. Ite maledicti in ignē eter
nū. q. ſ. misericordie opib⁹ carueritis. collocetur
puer cū a dextris auditur⁹ cū electis
tutor misericordib⁹. nocū dilissimā illā voce
Venite benedicti patris mei p̄pitie regnuz
quod vobis paratum est ab origine mun
di. Amen.

Dialogus cuius col

locutores sunt milites duo vn⁹ gallus
alter Anglus p̄cēdētes de q̄relis fidei
⁊ anglie. ¶ Nō apparet cē cancellarij. X

Militeo in beremo valliculse/ sibi
nuicē obuiātes alterutr⁹ cuius
esset inquisiuit. ⁊ alt⁹ franc⁹ alter an
glus rndit ¶ Ergo inq̄t frācus
inimic⁹. ¶ Inq̄t anglus i vēni liminibus
sum⁹ ſz peregrinus arma bellica deposui.
¶ frācus Quid q̄rio. ¶ Anglus. Ale
salutē. ¶ frāc⁹ Tpo nos moneat. ¶ An.
Quotānis eo⁹. ¶ frāc⁹ Annos nō bēo ſz
mot⁹ iā. l. annos mihi pepēit. ¶ An. mihi
pl⁹. ¶ frā. Quo pgis⁹ ¶ A. Peregre. ff.
Dēo sum⁹ pegrini ⁊ aduene/ nec manemus
manentē hemus/ ſz futurā vrbē inq̄rim⁹.
¶ A. Quid g̃ tibi videt⁹ ō pegrinatōe no
stra⁹. ¶ fran. Timeo q̄ p vallē lacrimar
discurretes dei indignatōz pauraueri
¶ A. Quare⁹ ff. Quia in Zebū Elaie ppē
do p ea q̄ video/ q̄ indignatō dñi sup oēs
gētes/ ⁊ sup vniuersā malicia eoz. qi nata
in hac pegrinatiōe cruna. Jā tā fastidiosi
evenim⁹ vt nesciam⁹ q̄d desiderare debea
muz. ⁊ hoc pugnam⁹ cū tā summo bono ta
ne/ in q̄ finem seculi devenerūt/ q̄ nihil ē/
q̄d restat debem⁹ p̄mescē ne tpo gre q̄d p
sto ē pcat. tñ de caduco certādo oīm/ nām
corpa moriunt⁹ ⁊ sal⁹ alie dubia. ¶ A. Im
mo certa. ¶ ff. Quare⁹ ¶ An. Quia man
dato dei p̄cipi nro obedim⁹ q̄ nos cogit
ad bellū ⁊ si moriamur/ p obedētia mori
mur dei mādato. ¶ ff. Bellū iniquū est/
quia fūdatuz est in libidine dominandi ⁊
voluptate dilādi tyrannica/ ɔ xp̄ianos. et
q̄ sanē peccat querit sibi gebenaz. ¶ An.

¶ Ergo p̄cipi nō obedientā ē. Plone scri
bit qui non obedient p̄cipi mortē morta
mur. Plone/ cū inobedientia ero infamis/
vecors⁹ pusillanis desertor milicie reputa
tus/ imo ō p̄dōe suspect⁹ ⁊ reipublice ini
micus. ¶ ff. Jn iusti obedientū ſi i iniusti
¶ An. Puto iustū cē q̄d p̄cepto ſsulē
cū suis pōtifab⁹ ⁊ satrapis p̄cepit. ¶ ff. Y
Quid g̃ tibi p̄dest xp̄z scia si⁹ m aliena
sciam mortē te exponis. Si xp̄ian⁹ miles
es/ nōne xp̄i actio tua ē instructō. cuius ūsa
nitas vbo exēplo būilitatē ⁊ pauptatē do
cuit atq̄ fecit. Tu aūt q̄ apostata⁹ a xp̄o/
cui xp̄iani nomē vsurpas⁹. Vē ne dicā dā
ligit me/ ſz nomē meū fuabi⁹. Plone man
datū legio. ſsistit⁹ caritate. ſpecta/ dilectōe
di ⁊ p̄xi. q̄ teneris q̄ bēa⁹ gentib⁹ cōiecare ⁊
h⁹ nō ignotas. Quo vbi deo dare/ audeo ra
pe q̄ tuū nō ē⁹. Plone mādatū legio. Nō
cōtristare frēm nec p̄xi. tuū. Quō i tua libi
dine oīandi rapis⁹. cristas⁹ ⁊ occidis ⁊ cū
eta gladiator⁹ sceleris cōmunio ɔ xp̄i legē ⁊
dominā⁹. Hec⁹ a ɔ cōsilia ⁊ beatitudines seu
virtutes. imo ⁊ p̄cepta dei digito scpta. Cui
magis tenereris obedire. an hoi. an deo. an
iusto ⁊ erro. an regi mortali an regi creato
ri oīo d'anetū. ¶ An. Creatori magi. ff
Ergo illi obedi ⁊ mādata ei⁹ sup q̄b⁹ nec
rer p̄t dispēsare ¶ A. Nō solū opz me ali
os sequi q̄z pēa mortis ē ⁊ flamia. si ɔdicā.
ff. Plō min⁹ ardebūt q̄ cū milite ardebūt.
¶ A. Angustien dicis. ¶ ff. Atere igit ɔ
silio salsonne. Sic inocēs sanguis insti ⁊ re
side cū xp̄o. nec xp̄ianū nomē pdas. nec p̄
uipēdas militie gdū. ¶ A. Nō puipēdo
ſz p militia exercēda. mortē me exposui. ff.
Immo potēcia tua abuteris. q⁹ militasti p
b⁹ ad dei offensā ⁊ p̄xi. ¶ A. Quid vis me
facere⁹. ¶ ff. Seruare legis dei p̄cepta/ et
sic tua milicia ɔ infideles ⁊ dei p̄cepta nō ob
seruātes. militare p fide xp̄i ⁊ as⁹ ecclie q̄
mēdā suscipit militia. ōsiliato a sacrilegio
⁊ rapīs/ p̄tege pupillos ⁊ vidnas⁹ adiucas
neminē oppimas. ¶ A. Vidnas ⁊ orpha
nos hec guerra/ quō p̄tegā. ¶ ff. Deuste ab
illa ⁊ milita p xp̄o ⁊ defensiōe nāli ad in
iuriā p̄pulsandā p̄missa. si nō offēdas. si sic
feceris fructū felicitat⁹ p̄nū ac fame glio se
reportabis ō ɔ rio/ penale atrocitatē ⁊ etnaz
ignominiā ac p̄petuā aggregab. ¶ A. Lō

filiū ſz videat⁹ salubē. ¶ Tū q̄ frācē mihi sit
spes/ qa forte ad nām repmēdā militiaz
hec deus illā amēa ne magi⁹ noceat ¶ f.
Deūtimeo cui⁹. ihū pōt latere/ nōvos an
glicos in q̄s⁹ grācie plectores. ¶ An. Im
mo tortōres vestros. p̄ter iniquitates vras
¶ frācus. Immo p̄cantores quia p̄
ter iustā damnam patimur. beati sumus ⁊ ma
gna erit merces nostra. regnū nostrū ab in
fidelibus. cū multo quesierimus martyr
rio ⁊ illud a deo cognoscimus/ qua semp
misericordes fuimus nō violenti tyranni
vos autem anglici. ebullitanos impugna
tis ⁊ occidistis vt iuste de libus vitio augea
tis. et sic iustitia nostra et iniquitas vestra
notissima deo ⁊ mundo. Non ergo p̄ter
iniquitatē nostrā a vobis torquemur si p
ter iustitiā patimur et ita beati. Rex autē
vester cōtemptus dei mādata sicut pum⁹
in throno sic et in penis punitū obtinebit.
¶ Anglus. Crime culpa querē. ¶ fran.
Omnium vim tyrannizandi in libidi
dominandi ⁊ voluptate dominandi tyran
nica a deo et eius mandatis apostatanū.
¶ Anglus. Ergo regis p̄cipitio nō mi
litie obedētia. ¶ francus. Nō temere cō
tra deū obedire. ¶ Anglus. Quisp̄ re
gē nostrū cōtripere emendare seu retrahe
re. nō noo sibi duci. ¶ francus. Omnes si
mul vnum possetis vbiuere ⁊ quia omēs
assentatis. omnes ekhoreri. ¶ Ang. Quo
regem ⁊ nos posset corripere⁹ ¶ francus
Fiullus p̄ter summum vicarii ⁊ indu
bitatum pontificem. Ergo ille in culpa
bonum scandalorum videtur. ⁊ illi potest
dici quod scribitur in figura. iij. Regū. ij.
Custodi virum hanc et populum illum.
quoniam si de manu tua lapsus fuerit. erit
anima tua pro anima illius. Scire cuiz ip
se et quicunq̄ regens debet q̄ sicut in vbio
no primus constitutus est sic et in penis si
negligerit iustitie opera et p̄cepta exerce
re primatum habituras est. Et alibi ver
bum dominicum et prophetarum. ille qui
dem in sanguine suo morietur. sanguinem
autem eius de manu speculatoris requi
ram. ad hoc enim officium est p̄positus vt
non parcat obiurgando peccanti. Hec est
a culpa alienus qui licet p̄positus nō fe
quoniā mlta arguit⁹ vel mone ⁊ nō

negligit illoz vitare offensiones/ nullum enim timet preter deum. ¶ Anglus. Forte et vobis iamo flagellum vt corripiamini non sine verga dicremonis. ¶ francus.

Pro nego. et forte mala virga dicremonis/ peiorib⁹ vga ferrea/ bonis aũt ad exemplum virtutis spe pfectura. sicut sepe vidi ex eodem igne aurũ mutat palea fumat alb⁹ conquitur. homo cõfortat alius extribone leuitur. Ignis vna virtus immundos bonos probat purificat malos damnat vastat et exterminat. tm eadẽ afflictione mali deum detestant. boni vo deum laudant et precantur. Cui forte tãq̃ suos corrigit non quos diligit medendo. q; multis nocuit admirsino carnalis sicut de Romanoz monarchia scribit. Orbem deuictũ vicerozum vetus vitia extinxerunt. Et forte nobis parũ nocuit scandala. vel tñ illis p quos scandala venũt. Unde Greg⁹. in moral. exponẽs illud Job xl. Gigantes gemunt sub aquis matores porrigo aluores populo ab humeris surrsum sicut scribitur de Saul. j. Reg. x. Gemuerunt sub aquis sub pondere populi. ¶ Anglus. Si deo non placerent nõ tandiu pateretur hec fieri immo puniret aliquos. ¶ francus.

Immo si omnia puniretur nihil seruaret futuro iudicio. et si nihil punieret nulla diuina prudentia crederet. et vere multi et vestrio offensis puniunt. Nã siue mala sine pspere succedat puniminii. q; malus in sua felicitate punit. q; felicitate magis corrumpit. bonus aũt nec bonis extollit nec malis frangit. Punit enim q; p que peccat dõ et illa torquet. nec est impium gaudere dicit dñs sed et hec vinoz primogenita q̃ sunt oblectamenta pcti deo sunt iustitia illoz puniendi. ideo dicit apls q; euanuerũt cogitationib⁹ induratũ est cor insipiẽs propter q̃s et dõs tradidit eos in desideria cordis eoz et immundicia vt afficiant pumelijs corpa sua. et sic pbauerũt nõ hre deũ innotitia tradidit illos dõs sensus reprobũ vt faciãt ea q̃ nõ conuenit. certe punit deus vna gaudẽt pena sua deflet. ffecit vidua et orphanos in frãcia. certe et anglia necatis et viis ciuitatibus cũ suis principib⁹ nec q̃ sue erãt in numero. ¶ Anglus. ffateor hoc cũ dolore et indignatione dñi et nõ habemus manẽte ciuitatẽ sed futurã inquirimus et quõ ignoro. ¶ francus. Et ex deo si ea et unde verba est non audio nec attendo.

Anglus. esse volo ex deo. ¶ fran. Celeste patriã inhabitille q̃ est via veritas. vita corpoz possidenti teri sue carnis. a mũdi glia declinare. aliena nõ appetẽ. spna largiri. si hec audire exquirere/ dei ciuitatez futurã acquirere/ quã timeo te cũ multe tuo amisisse aut salte elõgasse. ¶ Anglus. ffateor ¶ francus. qi anoz xpi vestigia secutus es. et xpi vitã doctrinã despexisti: A. in q. frãs ffere videbis vijoinis. A. specifica magis ff. xpõ vita et doctrina pcepit cũ hũilitate charitatẽ et volũtariã paupertate vos aũt propter sũmã superbiã nõ cõtenti regno opulentissimo et libidine vsandi nõ timentes mittere manũ vt occideretis xpm dñi et mẽtes sacra lega deserentes deũ/ ipi⁹ mãdata et pcepta offendentes cũcta nefandissima scelera ppetrastis tanq̃ ven ministri anti xpi.

A. imo xpi qi multos facim⁹ martyres et pauperes q̃s diligit vos et tanq̃ filij hoim q̃ramus ira illius vt nram rẽpublicã augeã⁹, et hoc faciendo in quo deneremur? frã. Necesse est vt veniant scãdala. vel tñ illi p quẽ/ terrã dedit vob dõs sufficientẽ ingratos cur p tãno donio pensus a deo/ mala repẽdimo. A. Que mala. ff. Cũcta homicidia et alia infinita. A. sine homicidijs nõ pñt fieri bella. ff. ideo detestãda inter frẽs. Anparẽt occidemur nra sorte. ff. digne vestra culpa q; iniuste bella puocatis/ nos aũt iuste repellim⁹ iniuriã. tiõ q; non timuistis mittere manũ ad occidẽdũ xpm dñi. sanguis eius sup caput tuũ. et idcirco iste sup nõtes interficẽt. et abijcẽt clipeũ vtũ anti xpi.

A. Cur nõ detestaris homicidia. ff. q; vltimũ crbi liũ ẽ motu/ et debẽt sufficere vob xpianis holib⁹ alie astutie ingrẽdo vtã libidine factuosa sine tñ sanguis xpiani effusione. Nõne oẽ creatũ tendit ad sue spei seruatiõ/ cur oib⁹ creatis est crudeliores plãte vegetabiles animata bruta etiã ferocia oib⁹ suis cinib⁹ ingenijs cautel suã seruãt spẽm. et cũ ab alia spe cõsumanẽ vt ledant tunãe sentiunt et cũ nõ pñt signa dolentiã dãt plorãt et ululãt. vos aũt ex q̃ lupi rapidi famelici spẽm hũanã q̃ frũ cũ q̃ de coza pia catholici/ vorare necare nõ verentini. Im-

tus bouem ferocem porcos et alia bruta q̃t venibus suã cõsumãt spẽm. ¶ A. Prout facimus ita et patres nostri fecerũt/ vnimus in lege patrũ. ¶ ff. Et iõ verbũ dñi cũ p os zpbici samuelis loquentis heli. Ne mei dico venũt vt pcindam brachiũ tuũ et brachiũ dom⁹ patris tui/ vt nõ sit senex in domo mea ꝛc. tabescat ala et magna pars domus tue. ¶ A. Opter sequi vestigia patrũ. ¶ ff. ffateor. ¶ A. Ergo habeo optatũ. ¶ ff. Quia patrez equiuocãlo loquimini de corrupto et mortali/ ego aũt fateor de vestigijs patris eterni et creatoris et rẽdẽptoris q̃ in celis est/ cuius vestigia voluntas fiat sicut in celo et in terra nra et vita. ¶ A. Etiã et vnã. ¶ ff. Videris aliquãtulũ rũdum cuius compunctus ¶ A. Sum etiũ sed illũ nõ cognosco patrẽ. ¶ ff. Si teipm non cognoscis/ quõ illũ cognosces? ¶ A. Rogo igit quis sum dic? ¶ ff. Vas testudinij concha/ puteus dulcis plen⁹ stercore et horroze cecus/ paup nudus/ ignotus introitũ tuũ et exitũ cuius vita sicut embra que quãto magis crescit/ tanto decrescit/ et tãto magis ad mortẽ pperat/ tante subiecta mutabilitati/ vt vna nõ maneat hora in eodẽ statu sed eo miserior. q; ls nil certi⁹ morte tñ illius hore nil incertius et tñ illi nõ putides sed spe vana que nbi caduca blandit/ fallerio. ¶ A. Si tam vilis sum quõ deũ videbo et patrẽ vocare plumã nõ videbo. ¶ ff. q; eo in tenebris. ¶ A. Exire cupio. ¶ ff. Clama igit ad luce ¶ A. Quõ? nescio qd dicã. ¶ ff. Dic veni claritas q̃ illuminas oẽm hoiem venientẽ in hũc mũdũ sed nõ diligentẽ. q; q̃ diligit mũdũ inimicus lucis efficit et obfuscat. Et iterz dic. Illustra oculos meos lux ineõphẽsibilis/ fulgura choruscationes et dissipa eos vt nõ videãt vanitatẽ. Et iterz clama. Tribue lux interminabilis dũ te videã crea nomen alpha cũ odore vite q̃ post te odorẽ unguentorũ tuorũ curratt. gustẽ sana q̃ sapia cognoscã et discurrã q̃ magna est multitudo dulcedinis tue q̃ absconditi tuis manibus te. Et iterz magis pcutiens dic. Cur facie tuã abscondis. ffortte dicis. dñe. Non videbit te hõ et viuet. Ejja dñe moriar vt te videã et videã vt hic moriar et ignosce seruo tuo q̃ plumit loq dño suo/ calamitas quã patior/ me cogit exclamare. creatus sum ad lucẽ ppero/ tu es medicus et lux vera via vita et fons misericordie miserere mei. ¶ A. Petis forte nõ exaudiar ¶ ff. Dic dñe peccatui facienda/ nihil factus sum nihil. vita pfecto/ q; cõfessio est via ad te p quã egredior de limo erredabo ad te vtũ. q; vbi es pie. Ego sum via veritas et vita. separatus a te facimus sine via q; sine ipo factũ est nihil et q; nullũ bonũ sine summo bono ꝛnẽs a te summo bono deuio nihil efficio. Unde cũ deus cuncta que fecerat viderat valde bona/ malũ aũt factũ sine ipo verbo/ nihil aliud est/ q̃ privatio boni/ sic creatus pfunda o vitam. Et iterz dic. Dñe nullis meritis pcedentib⁹ placuit tue summe et misericordissime bonitati. ad esse me pduce et magis velle et sentire paulo omn⁹ ab angelis intelligere. q; illa tã fuit tua habent ego aũt spem et spem tuã in enigmate. obsecro regat me tua misericordia et cogit te pietas ad saluandũ q̃ te vinor ad orandũ. q; nihil odisti eoz q̃ fecisti ¶ A. Arta est via. q; dcqd i mũdo est aut est concupiscentia carnis aut oculoz aut superbia. vite nimis peccati deuz mũdo postponendo/ deficio erraudiri. ¶ ff. Audio verbũ consolatõis dicens. Dedit eis potestatem filios dei fieri his q̃ credũt in nõie ei⁹ q̃ nõ ex sanguinibus neq; ex voluntate carnis neq; ex volũtate viri sed ex deo nati sunt. ¶ A. Nõ posso te dire tuũ⁹ efficis? ¶ ff. Jã dudũ p orationes pulsam et satisfactionẽ. ¶ A. Difficile est.

¶ ff. Immo facile volẽti. scat te dõs dignissimã creaturã. vlz s. nõ capax angel. q̃dãmodo par potes p vbũ effici. q; potes esse filius adoptiuus p vnigenitũ vbũ p quẽ habemus accessum. Omnia ei subpedib⁹ hois subiecit dõs vt sol⁹ hõ vor deo subijceret. et nos cẽt tunc cũcta dñat hõ. et exteriora cuncta p corpe sue creatore ipm vo corp⁹ p aĩa/ aia vo p deo vt illi soli seruiat vtilia possideat ad salutẽ. Cogitas si tanta nbi solatia in hac die lacrimar? q̃ta in die nuptiarũ. si hec delectabilia in carcere q̃d in pria pria pfecto diligẽdo eum. q; nõ est numer⁹ beniguitat⁹ ei⁹. ¶ A. Intelligo allegoria va. sed nihil ignoro et laico difficilia. ¶ ff. Immo grossa et brevia. A. Dic igit. ¶ ff. Dilige deũ et pximũ. ¶ A. Di-

lego deū. ¶ f. Qui diligit me sermonem meū seruabit. ¶ A. Verum est mihi pluspacet ignoro. ¶ f. Immo beatissimus et reuerendus ad discretionē omnium. A. In successione dei nō debito q̄ summa est rō. Sed q̄ sit primus nō intelligo. nisi q̄ mi seruo dei in me agit vt extra alios sine dei et regis offensa possim domicare. sicut et in equi pauperes. et pbe p̄ceptū facere scripture dominicalis et ecclesiastice militarūt. ¶ f. Absit a te tua dz esse instructio q̄ placeat his omnibus et q̄ sibi. Filii talium vita abundanter plus q̄ scribax et phariseorū nō intrabitis in regnū celoz. Qui aūt diuersi fratres iuo rachā reus erit filio. q̄ aūt dixerit fatue reus erit gehenne ignis. Dicas est antiqua in lege antiqua quā allegas Nō occides. ipse aūt nō vult primū contristari verbo nec effectu. sed multa charitate sicut et ipse dilexit nos vt ligere proper ipm tanq̄ fratres in adā fratres ipso fratres in ecclia. Illud fuit p̄i testū. Pacem meā do vobis pacē meā relinq̄ vobis et in terra pax hoibus bone voluntat. No lite q̄ primū despicere nec cōtristari si tristant mules capis nunc apari salua insta t modeata defensione in culpate mitele.

¶ A. Si ibi credis gibui me strenuissimo p̄mie fame gloria. ero fabula gētium. parentū opprobriū q̄s obiit q̄ erudelis q̄ famā negligit. ¶ f. Crudelior est q̄ iam potē q̄ eterna mittere p cadaueia.

¶ A. Quid placet dū putas glie t fame bone nōne p illa militamus omnes milites ¶ f. Nō nobis dñe nō nobis. sed nomini tuo da gliam. Gloria deo debet in excelsis. tua terra pax hoibus bone vo. Diabolus sibi gloriā querit deo opibus dīnis tu et ulla filio fur es. latro queres deo furan gloriam sibi. p̄ unmāo beneficio debitā. Nolite gloriari vento. tabilia mitte nauis vela. regionā deo. spine cadunt sulla cassima et gesta. t sapa eterna. ¶ A. Quid equi dū sonat. dū tronos. dū arma. dū castra dū hastā et pennā tumerent sed et respublica tibi nō pauper. quoz gliam dum dū erūt facturi. ¶ f. Perībūt et tu cū illis siue t gra nū q̄ in petra cecidit seminatū fructū nō emisit nec emittet. ¶ A. Pulo pire. uno pacē sed fedus veliz inter nos inire. et bonoie

deū. moriente patre sine masculio. non ad misticio ad regnū. immo Stephanū ex sororē nepotem paulētho. Anno dñi. M.c. xxxv. Nonne q̄ quisq̄ intrat in alterū statuit. eodē iure vti debet. ¶ A. Dignum t iustū pato sed hoc mihi nouū. ¶ f. Lege hystorias. Licet si ētā regni ve D ueri filia capax esse et. nō ideo in francorum regno capax esset. ¶ A. Cur eam varie? ¶ f. Quia hoc regnū ab infidelibus eū infinito xp̄icolarū martyrio quesiū multis et singulariibus donis et progenio ditauit donatis ē in fide xp̄i edificatū taliter. q̄ nostris caruit. t hereditibus celle gregio. Ass dodoneo filiū anglicus missā cū ampulla sacra. beato Remigio ignata vt illū et suos in dicto filio sacro fonte. illustrissimi christianis oleo inungeret. vnde post illā sacrosanctā unctionē paulomius ab angelo rex quicunq̄ francoz iuncto. vestigia illius approbatiōis retinēs solo tactu manuū infirmos certa infirmitate curat. telle notoz tate. Nec hui⁹ rei mulier capax censet. cū a sacroz ministratione immo ingredū certo tpe ab ingressu ecclesie phibita. Quare nō idē sicut i alio regnio in quibus mulieres credo capacem. ¶ A. Immo t in regnio sacofferūt t sue credunt. ¶ f. Nō francoz. et sin alio cōsuetudo admittit illas ex consensu totius populi. frācie aūt cōsuetudo t populi consensus in eūs cōtradixerūt. Quid plura. Nonne deus diuisit dōna t terrā in diuersi sexus p diffinitionē linguarū in turri cōfusionis. cū omnes in lingua vniformes p linguarū cōfusionem t diuisionē mandū inhabitauit. gētes diuisit quō eos barbari quoz voce nō intelligimus mouduoveta et lingua. psus differentes. nobis francis capitis pelle. ¶ A. Cū hercules cum hac diuersitate hispanias quesiuit et habitauit. Nonne etiā rhomani vniuersis linguis principarūt. cur nō anglicis. frācis principari possunt? ¶ f. Quia indigni tā pie tā xp̄ianissime nāōi pelle. defendi iuste allegatā t nō tirannā. allega in hoc reges t nō tyrannos. ¶ A. Reges hispanie t nauarre q̄ in lingua dīnā⁹ vulgē Britannie t regē vngarie. q̄ vij lingua habent regnio diuites. vngaros. Teutonicos. sclauos. tartaros. philistēos. cōmanicos. francos. alios. p nūca memoria mea lapsos.

¶ f. Hoc q̄ populi assentiat subiacq̄ti nō debet nisi ordinatio. cadere. ret q̄ alicui. filius assumit. nos aūt nō sic. immo vos anglici dicte quende q̄ te p̄misse filie successione. et p̄dicte renuntiatio regē philippū approbastis. ¶ A. Nō credo. E ¶ f. Error in facto vel ignorātia nō excusat notoriam. Unde p tua verecūdia informatiōe scias q̄ ano dñi. M. cc. xxxv. dño philippo rex francoz obiit. relicto philippo lebel t ysabele. q̄ fuit nupta regi anglorum. Odoardo. q̄dē Odoard⁹ ipsam reginam ipse p̄supōnib⁹ cautelā sue p̄siliarij bucle desponsauit tractauit. sub q̄ frācia subiugari optauit t tādē p̄ multas fraudes cōpulsa redire iuncta. q̄ p̄dicto tempore dñi. Johis d bononia cū. ccc. nobilib⁹ ferro celsus ta celi deo disponente applicuit i portu d̄ pelo. vbi sua benivole admittēs cū potentia obsedēt regē vix suū deum bucle ensa tuerent regē custodiert filiūq̄ nole odoardū coronare fr. quē filiū regē recipere nō ō

¶ A. R. si mortem inē q̄ tempore illumeret tal⁹ inde inimicitia. q̄ finalē duct⁹ mortem. Quidiu baronū mortu dānat⁹ remisceret⁹ cū p̄dictis cōbusta adhuc eo vente. sic fere fuerat decretū bucle despicer. p̄ philippū. hebrī fr. dei ysabel. bucle karo lū regē frācoz q̄ bucle ens vtero. mortui fine liberē ordinauit q̄ nō philippū. valois. clodouei filū germanū. tutor esset masculi si sibi nasceret. si vo filia p̄misit iudicio parū. q̄ eligēt i regē idoneū. t expedire q̄dē karol⁹ mortē anno dñi. M. cc. xxvij. p̄ q̄ dicti patrue delegit dñm filiū philippū. omisso dā ysabele. et filio odoardo. q̄ fuit philippo. duco cornub⁹ nūcat⁹ t ysebel⁹ rebellauit t dens et flādrēs. t silr multi nūcios suos dño anglie regi ad rehēdū q̄ veniz ad homagiū debitū ducatū aquitanie. q̄ fuit odoard⁹ velit ad eundē Anibrūs. q̄ rex alfonsus regib⁹ bohemie Navarre t maioricarū ipm dānauit. et idē odoard⁹ fecit q̄ dō fuit frācie ducatū acquisiuit t fec homagiū i p̄a p̄sona vbi ū recepit teneri. p̄mittēs q̄ se reformaret. nō t forma reformat⁹ faceret illas p̄sumptiōes ad q̄ tenēbat. et ille

Additio facta postbi

tantale imperialiū:

L Anno biennali spacio. rediēs anglicus de sua peregrinatione francū repperit a quoq̄ querit. et post multa subintrat pulchrā collationē. Cui francus. ¶ frā: Nōne cōtritus es t penitens de tantis impietatib⁹ q̄ te in xp̄ianissimo francoz regno cōmisisti. ¶ A. Non ¶ f. Quare. ¶ A. Quia cum iniusticia tua guerra fec. terrā eius nostrā querim⁹ nostri regis francoz t anglorū iusto mandato et ita ex p̄ viros magnos t doctos t pōtifices sum melius peritio informat⁹. ¶ f. Uri regis tui iusticia. pcessit pcor die? A. Quia in successione p̄ma causa filioz t liberoz. q̄ rex Odoardus hūo filiū hysabelis regis philippi. et p̄sona illius pertē regnū iure successionis ergo cuncta p̄ferēd⁹ ¶ f. filia ek in hoc regno incapax. ¶ A. Immo iure diuino et cuncti capax. vbi habes in li. Deuk. de filiabus aphat. p quibus dixit deus ad moysen. Da eis portionē hereditatis paterne. et hoc sit tibi iudicium sempiternū. ¶ f. Ille hereditas plebeias nō regnū. t si regnū nō sit huic in q̄ multa spiritualia p̄ferrā argumētā lego antiqua. non habent efficaciam nisi quatin⁹ redacta sint ad moralia Sed si ita sit q̄ sic capax cur igitur vos anglici filiā regi henrici nuptam Gamfrido comiti Andega

cōtemissim⁹ et illico reuersus ꝓgregauit ꝑ
cretu regni sui in qua cō gregatōe rex frācie
piter suos misit. Et luz haret rumor in an
glia q̄ deberet coronā odoardo tūc̄ ꝑ
mioa nobilomanos fuit cōclusum ꝑ procē
res magnates ⁊ tres status regni q̄ teneba
tur facere homagiū dicto regi francie. qđ ⁊
fecit ꝑ suas lras patentes quas vidi in cro
nica scriptas de tō ad elchen. Anno dñi.
M.ccc.xxx.vij. Adarcij cauē modo
et forma recognoscēdi ducatū aquitanie.
ve ꝑ gēt franc̄ ⁊ vt comites ꝺ ponciēn et
monstroly ⁊ ita ꝓmisit ⁊ iurauit se facturū
ꝑ se et successores ⁊ ita effecit notoriū
⁊ manifestū ꝑ que sanx iusticiā nfam ⁊ im
pietatem et iniq̄tē vſam tyrannicā in lī
bidine dñandi si velis lucide potes comꝑ
hendē. ¶ A. Adiranda canis/ ſz ꝑcor qđ
ista ponit. ¶ f. Adula hiſtoria et chro
micanj ista ponūt/sed lanus vidz Joh.
froyssardi vobis fauens. q̄ nō francos ſz
de bānonia ⁊ seruitor domesticos anglice
regie/ vt ꝓcidē ꝑ fitek necista tergiuersari
ꝓt. ¶ A. Aliter fui ꝑ vnū ꝓlatū magnū
et doctissimū informat⁹. ¶ f. Si alr ꝺ ve
ritatē salua sit pace. ¶ A. Quō igit̄ tot et
tanta bella inde secuta ⁊ rex nr̄ regē frācō
rū se nolauit. ¶ f. Nō iusticia sed iniqta
te ⁊ instigante ꝺ yabolo. ¶ A. Quō ꝑcor
erpantic. ¶ f. Sare debes q̄ in franc̄ au
ris ꝓpollebat dñs Robertus de artoys so
rorius regis. qui siquidē certa occasiōe ꝑ
uocauit regiā indignatiōē in tm̄ q̄ auſu
git bānoniā ꝓter qđ rex eius vxorē ⁊ libe
ros detinuit ⁊ duce bānonie diffidauit si
illū receptaret ꝓter qđ uit brabantiam/
vbi illico ortissima guerra inchoata ꝺ dic
tam ꝓter dictaꝝ receptationē q̄ ipm dñm
Robertū impulit ad fugiēdū in angliam
vbi illico applicans machinare cepit cum
nobilibus ꝺ regē francie dicendo q̄ eccor
des ⁊ pusillanimes essent. si regnū dimit
tere. ꝺ. philippo cū si vellet illud vēdicare
posset bono iure ꝛ. intm̄ q̄ in solenni fe
sto bei Georgij in quo nobilitas vtriusq̄
sexus cōuenit. in quo nature humāe ⁊ pa
cis hostis ꝑpetuus inimicus ꝺ yabol⁹ nō
abhor. Anno ꝑdō illū diem gloriosum si
bi ⁊ suis ꝺ yabolus fecit/ qui inuentū vtri
usq̄ sexus ope et cōsilio scām passagium
regis francoꝝ cū tricentis armatorū m li
buorum bant/ guerrāq̄ concluſit ꝑ nos
xp̄ianos in qua credit. cl. ānoꝝ spacio/ taꝝ
pestis ignis famisq̄ gladio xp̄ianoꝝ millio
nes interemptos. Luius ꝺ yabol⁹ stimu
lante astutia/ vna dña ꝑpm Robertum
instructa. in regio anglorū pālio in mensa
sedentes vnā ꝓposuit allegoriā/ seu figurā
cōtinentes allegorice ⁊ figuratiue magnaꝝ
regis et suoꝝ vecordiā/ nisi francie regnuꝝ
vendicarent. Quo facto singuli tyrones in
structi ꝑ dñm Robertū/ sua emiserūt vo
ta domiab⁹/ q̄ nunq̄ desisterent/ vnus q̄
vno oculo nō videret/ alius caputiū non
ferret ꝛc. donec francie regnū/ a vo illud q̄
rendi intraret. ¶ A. Quō tā repente fuit
p nros tanta materia ⁊ tanti regni cōque
sta conclusa. ¶ f. Dirigente eod̄ ꝺ yabo
lo/ pacis et nature inimico/ qui dicitur rex
Philippus videns se imo totū orbē pacifi
cū nolēs militiā ocio torpere. ſz illā ꝓpi si
de angēda disponēs/ mit ad visitādum papā
vrbanū q̄rtū in Auinione ⁊ petendo eum
cē ꝑ eundo vſq̄ mare/ q̄ obtēta/ repiebant̄
tricēta milia armigeri ad crucē reapiendā
dispositi qb⁹ absentib⁹/ anglia vſi potarit
facilē regni francie inuasionē. q̄ cū ad aures
dicti Philippe francoꝝ regis pumerūt
tā pio ⁊ scō ꝓposito a tanto bono vob tā
effera ⁊ damnata negocia cōpulsus ꝑ sui
regni defensione destruat ⁊ ita guerra ꝺ in
fideles fienda ⁊ ꝑ vestra iniquitate ꝓuer
sa/ ꝺ xp̄ianissimos francos ꝑ tyrannia ⁊ li
pidine dñandi exercēda vñ ingemiscat po
pulus inuidiat hostis/ exultat infern⁹ q̄ vox
q̄ lingua tanta xp̄ianoꝝ dāna exprimere pōt
illis infelicissimis die loco et hora fabrica
tis. ¶ A. Quō igit̄ rege Philippo reuerso
de Auinione/ anglia nūi certificati q̄ erat
infra regnū tm̄ negocia attēptarunt
et tā difficile. ¶ f. Instigāte ꝺ yabolo
et dicto Roberto e⁹ ministro/ rex anglie cō
uocauit bannonie/ q̄ cōsultus multum
dissuasit istā q̄relā ⁊ guerrā. ſz nihilomin⁹
mag̃ fauēs maiestati q̄ veritati et iusticie
dicit ꝺ sui lēdos ducē brabāne ep̄z Leodiē.
archiep̄m Coloniē. Ducē Gelriē. mar
chionē. Juliē. dñm Arnolphū ꝺ baque
ben ⁊ dñm ꝺ franquemont. q̄ sigillē essent
h⁹ opinionis in piendi guerrā attrahi pos

sent ad diffidandū regē francie cēt sufficī
entes ad inuadendū cū. 10000. armatis cuꝝ
trib⁹ coronatis ad qđ oēs ꝺdictos milites
fuit illico. xl. milites maxia pōpa qui aurum ha
ētes ꝑ gīa ppli captāda ꝑ loca ⁊ pūas q̄
bus iter suū faciebāt. Et ipoꝝ aliq̄ cū vno
oculo dicebāt se venisse/ nō ah cū illo vi
roꝺ donec aliqđ magnū fecissēt ꝑ ꝺstā re
gi francie. Qui sigillē milites et nūcij regis
Anglie a dict⁹ dñis reportarūt votum tri
plū. Et cū hoc mīs laborarūt q̄ haberēt fa
uorē tacitū flādrēn. medio cuiusdā barta
uelle inter ipos ꝓpositū. Lomeo ät flādrie
amic⁹ frācoꝝ posuit garnisionē a gagēt cu
ius mens oportuit anglicos pōpositos ꝑ hol
landiā reuearc. Quo audito pregē anglie
misit contra dictā garnisionē. ꝺ. armatoo. ⁊
2000. arcberios q̄ post multū ꝑlectū diri
gēte diabolo ꝑ ualuerūt. Et q̄ victoria di
ctus bartuelle resp̄exit vir⁹ illico scripsit re
gi angie/ q̄ posset cale ꝓcipiū venire ⁊ ꝑa
tere. put ⁊ fecit ⁊ vesit ad dictū locū
vbi cū oibus ꝑmissis ꝑuit ⁊ tractū votuꝝ
ꝑ alauit q̄ post vat⁹ mēsis spaciū facē volu
erūt/ q̄ dux Brabācie sacēt. ⁊ ille differens
post alia dilationē ꝺclusit q̄ nisi ꝺ manda
to imperatoris nō diffidarēt. ꝑt qđ Mar
chio Julieñ. missus ad illū/ obtinuit vica
riatū imp̄ij et inlam fabricādi monetā sub
colore q̄ rex francie occuparet ab imperio ca
strū decernerēt in diocesi Lameracēñ. Et
interim aduenit eccl⁹ et rex anglie erat cuꝝ
pinge l castro ꝺ lonaur. aduenierūt ät ēmio
venerūt anglici. 500. ⁊ sagittarij. 10000. et
nihilomin⁹ opotuit ipm vſq̄ ad mensem
nouēbris alios dños expectare/ ⁊ interē mi
serūt diffidatiōēo regi frācie p quēdā ep̄m
ꝺ Incolen ex pte regis anglie tūc̄ vicarij sa
cri imp̄ij. qđ tūc temp⁹ nolunt dux Brabāte
ſz vēnit se ꝓmisit qđ obsediret ciuitatem
Lameracēñ. qđ ⁊ fecit rex anglie. Sed rex
anglie fuit ꝺsuls⁹ dimittē obsidionē ⁊ ita
re regnū qđ ⁊ fecit. Ꝺz illico cū voluit trac
re regnū. Lomeo lymandi ⁊ comeo ꝺ
ipm quē ex impiū dimiserunt q̄ solū vt vi
cario obedirēt ⁊ fuerūt cū rege francie vñ
rex francie vsit obuiā cū regib⁹ Bohemie
Scocie ⁊ Mauarre bñs. 6000. et. viij. ban
neria. vc. lx. peninones. vj. duces. xxx. j.
comites. ccc. milites. ⁊ ipij pedestres vsq̄
ad locū de baronne. Rex anglie ꝺ p tres
leucas habat ducē Brabāte de Gelders
Marchionē de Julies ⁊ blanmarbone. co
mitē de mours dños de bānonia Robertū
de artoys ⁊ octo barones et milites anglie.
ſz finaliē tractāte de pacis bannonie recesse
runt sine bello. ¶ A. Dec mihi nō vi
deri vtilla q̄ vt vicarij impij ad tan
tā guerrā inijciēdā. perdēt cū se nolint fran
coꝝ regi. ¶ f. Salua pace tue ꝛc non dico
bar frācoꝝ regē ſz dicā cur ⁊ quō nomē ⁊ ti
tulū regio/ rex vester vsurpauit. Scire de
bes q̄ post ꝑmissa milio est medio dicti la
cobi bartuelle attrahē flandrēses q̄ olim
negauerūt merū penū ꝺcere et p reddz illis
imposite. et si maiꝝ grata regi francie vnq̄
facerēt pene excoicationis ⁊ ducētoꝝ milia
florenoꝝ subiacerēt. Ꝺz ꝑ filio vnius mali ad
uocati tergiuersatoꝝ q̄si achitofelis fuit di
ctū q̄ si recuperet ducatū regi frācie ⁊ tūc̄ fran
cie regi illis ꝑaret q̄ essent liberi a penis/ cui⁹
ꝑ filio fuit vtring⁹ applausū. Ꝺz multis pu
dentib⁹ videret reni dissonum. recipere ni
lum nīi sine alijs cauſ et possessione. ¶ A
Quid inde parlū ¶ f. Armata fran
coꝝ ⁊ Januēsiū ꝑ mare destruxit/ aurorie
⁊ frāi. ⁊ destruxit terrā dñi Jobis de ban
nonia. ⁊ illā ꝺ cameraco bannoniā discur
rerūt. Postq̄ anno. xl. iterq̄ remeāt anglo
rū rex ad francā q̄ regis in mari armatam
francoꝝ cū qua dimicauit ⁊ durauit cōflu
ctus ab hora ꝑme vſq̄ ad nonā ⁊ finaliter
anglī ꝑualuerūt ⁊ mānerūt et vexerunt ad
grand vbi repiē regnā emitā ⁊ illico obsedē
ciuitatē Tornacēsem. Et rex frācie venit
vſq̄ ad pontē de Creſſy vbi multe fabri
uache ⁊ frāci frēnne se babuerūt. ⁊ potē
tiores ⁊ flandrēses vecordiē aufugerūt. sed
finaliē post. xj. septimanas tractāte bannie
fuerūt deputati. q̄ hinc inde ad tractatū
qui cōclusarent treugā ad annū vnū. et de
bueruē regeo mutare q̄ no ꝺbēo perso
nas. rex ꝑ pape duos cardinales ad eius
tatē attrahentes. et quicqđ ꝑ illos seu duos
ꝑtes illoꝝ rēt factū. ratum maneret atq̄ fir
mū ⁊ interim vti possidebat quilibz posside
ret. Sed finaliē in dicto plāctu nobil
fuit cōclusum culpa anglicoꝝ primacium.
Bernū rex anglie ordinauit festum in die
Georgij ⁊ ordinē de Jarretiere cū. xl. mi

habuit. et. cl. Lancastrie ⁊ regina ꝑsente cum
ea. obsidione vel oppugnatione multum eadem
liberata. Anno. ccc. xliij. Et demū Anno
eiꝰ. posset ob fidē sue calayssiam ꝓpē qđ
rex francie venit ad iuuandū ⁊ qꝝ nō potu-
it transire obemlit bellū, ⁊ rogauit regē an-
glie vt sū pugnarent qđ reluctante ⁊ ita sine
fructu retrocessit ꝓper qđ rex anglie habu-
it calayssiū ⁊ sine mīcordia illos cū seue-
ritate tractauit ⁊ anglicē populauit. Mul-
a guerre actus fecit vsq; ad annū. xxxj. q̄
fuerunt in Auinione ad tractādū de pace
⁊ anno. lv. pcepto de gal. descendit ⁊ rodē
anno rex anglie vsq; calayssiū rnde ad lo-
cum ō bedin cui rex francie venit obuiā et
obemlit bellū dicto anglorū regi. qui illud
renuit ⁊ cum ꝓfusione retro abiit. Bienn
anno. lvj. ꝯra principē de Rex Jo.
francā venit ⁊ habuerunt bellū ꝓpe cuira
tem pictauien. in quo pdolor. multi no
biles hinc inde occisi ⁊ franci fugati, sed rex
Johānes fuit reputatus strenuus: miles
illius belli qnē vos anglici honorastis. sed
finalē post multa ipm occidistis. ⁊ tanꝯ
malꝯ fuistis actores q̄ deū deberis timē-
re vereor. Ecce iniusticia seu iniq̄tē viam
Aluus dicit nubi pōnere me⁹. Ef
Dic ꝙ dicit? Dicit q̄ p in
stificatōe sua obtulit rex ſ̄ stare ꝓsilio gene
rali, qđ francie rex tenuit, qđ nō remuliſſ si
de iure suo ꝓhibisset. Ef Per ꝓmissa ci
bi liquet sanꝯtū, nomine q̄stio sopita fuit
q̄ē p cōsensum regis ⁊ regnicolaꝝ factū cū
anno deliberatōe ⁊ dilatōe oia potuerūt
rex ⁊ regnicole. singuli autē nō. Cum igit̄
rex anglie cū ꝓceꝝ ⁊ regnicolaꝝ ꝓsilio regi
francoꝝ homagiū fecit ⁊ regem agnouit ⁊
approbauit quō ꝓcra ꝓuū iuramētū ho-
magiū ⁊ fidelitatem facere venire nō verent
anglici. Nōne fellonia cōmisit rex vester /
imo lesie maiestatē dñi sui. Nōne ista exce
ptio aluus elidit. quō igit̄ debuit frāde in-
debitam⁹ cōpromittere de tāto regno in
bolen, panca enī replenē hodie a ppō au-
rū ſpernēte. dicit enī salomon q̄ oia obe-
diūt pecunie / ⁊ aliud dicit. Audico nunc
quasi quodā principe sumo. Resilūt value
nihil audit nisi salue. Nōne ō dicta fello-
nia ſ̄ error iudex competēs cāq̄ dño feudi
⁊ fidē cū paribus quō sumiptere debuit ꝙ
potuit alieno iudicio / nūq̄ fecit nec facere
debuit. nec legi fuisse de hoc actū. Preterea
q̄libet principia nō subdita impio pōt sibi re
gem eligere. vt frāda / ⁊ dispania nō subdi-
te impio. Cū igit̄ deficeret in regno frācie
filius ꝓnogenitus / ⁊ alij capaces in sīgule
in ꝓprietate ꝓcederēt. quare nō potuerunt
illū sibi eligere regē iudicio ⁊ electiōe pari
um ⁊ magnatū. put fecerūt illū victoriosū
philippū cui inerat splēdor: nobilitatis re-
gie / ⁊ cuius vocē intellexim⁹ nō barbarū
seu anglicū / vel saxonē / cuius vocē nō intel
lexiſſ ppls frācus. erat enī dñs philippus
ꝓpinquior. ⁊ iō cū naturalē in regno suc-
cedat ⁊ naturalē in regno cū natura imi-
ret ⁊ ab ea separi non posse iuxꝝ doctoꝝ ap
probatas sniās. Nec enī ꝓcerum suoꝝ ꝓsi
lio dicitur rex anglicus ꝓ hōdie fecit homa-
giū plarum venire ꝓsumpsisset nisi de
facto ad suggestionē diabolicā medio illi⁹
diabolici Roberti ō arroyo impij et quasi
p indignationē despan illā tyrones ⁊ iuue-
nes post vinū ⁊ dñaꝝ ꝓsuasiones vocati / il
la vota de ꝓcēdo guerrā in frācia. fame et
in suaꝝ affiaꝝ salucio detrimētū emisissent
Hec ambigēdū dn ꝓceres si consulti fuis-
sent regnū suū ⁊ ducatū acquitanie cū al-
io principe maluissent pacificū ⁊ sub fede-
re regie frācoꝝ maiestatis. Ef se tot et tantis
guerre discrimibus immisere q̄ nil securū
sed oia ꝓtentiosa ⁊ anglicis inuitia ⁊ dam
nosa salutis dei offensis ⁊ primoꝝ ꝓcurue-
lijq̄ extimationē nō reapiūt. quibus me
dia illius anglie regni po peste ⁊ gladio de
populata ⁊ boibus viduata. esti dāna de-
derūt certe maiora reposuisse. Quid plura
Certe q̄ iuste possidebāt ⁊ pacifice / nunc ty
rannice ⁊ p fellonia oia cōmiserūt et pacis
fructū amiserūt. Valū igit̄ inuenile cōsi-
liū ⁊ impiū. minus salubre ⁊ vale ⁊ bone
ſtum. Hec video vobis remediū bolbus
destinatio nisi q̄ habita despōsatiōe / vidua
ro ꝛ̄ao despōsetis ⁊ dei ⁊ boim pacē quera
tis. Dolendū ⁊ mirandū de assertē
si certati imitanē. Ef Jra ponūt et ba-
bent chronice quas vidi. Non
ne treuge l'pax ex ꝓsuere. Ef Mul-
te sed nulla efficax nec tēta. Cuius
culpa? Ef Vestra ꝓuaricatio.
Non ꝓpendi culpā vnam. Ef Cul-

pam hoīo ꝓ vnum ꝑ ꝓmissa / q̄ ex malo
ꝓcipio malus finis speratus / quicquid
ex post bello iniustio impio ⁊ iniquo fo-
cuna dedit suo iure. Illud vestra impietate
culpa ⁊ malicia venit. multa enī tractatui
eiam cum illo illustrissimo. d. Jo. de frācia
qui ꝓ ꝓsummatō tractatus rediit anglia
⁊ ibi occisus. ⁊ licet habuerit⁹ hominem.
redemptionē habere vel petere nō veremi-
ni in gladij vitibus quib⁹ plures ex vestris
ſ̄ ex nostris / interempti ⁊ longe plures ba-
beria viduas ⁊ orphanos. q̄ nos dei miseri-
cordia habeamus / iudicium dei iudicio
illud disponente / et qui sanguinem fuso
sanguinem patiamini ⁊ bibatis. Dolendū
enī Nini assyrioꝝ regio / magis q̄ xpi imi-
tatores cē. qui annoꝝ. l. spacio ꝓpagande
dominatōis libidine / arma ferrea cpisse ⁊
cruentam vitam p totam asiam bellis egit
⁊ in rubio mari vsq; ad iurnū ponum pe-
domuit. Barbaraq; adhuc imbellem tor-
pentem exatuit seruitū ⁊ iam nō pcudux
sed sanguinē hominū bibere. Nō
omnes eiusdē fuerunt nec sunt opinionis.
Ef Certe fateor nec nationē totā accu-
so sed auctoribus tātoꝝ scelerꝝ culpam vo.
Proceres enī ⁊ prudentes pacē ꝓseruant
qui tyrones ⁊ iuuenes inēō fulci ad solam
dicti. d. Roberti de Arroyo ꝓsuasionē in-
fregerunt ⁊ guerrā cruentam inchoauerunt.
Dulciq; ꝓbi viri pacem quesierūt. sed il-
loꝝ opinio pdolor nō inualuit / vita se-
na longo vsu tātoꝝ ꝑsertim ꝓatoꝝ vestro
rum autoritate comprobata uoluit qua-
si in naturā cōuersa et vānā solos maiores
nō insontes pena sequeret. Ōn
fuerunt illi tractatus inē nos quos asse-
rio? Ef Circa annū. M. ccc. lxij. quo
rex Johānes fuit liberatus anno. lxij. visi-
tauit papā in Auinione ⁊ anno itez. lxiij.
ꝓ ꝓsummatōe tractatus rediit anglia et
ibi mortuus. Ex quibus ortū est q̄stio ⁊ fini
liter anno. lxviij. in plamento parisien. sen
tentiatū est q̄ appellatiōes dñoꝝ de acqui
tania a rege anglie deberēt recipi ꝓ dictum
plamentū / ⁊ ita fuit significatū regi anglie
qui multas allegauit a ratōis tramite mul
tum dissonas / sed nec min⁹ rex noster ſ̄
iustificatus et abūdanti obtulit stare iudi
cio ecclesie Rhomane ⁊ ossi nostri pape qō
rex vester renuit. Ef Difficile est mihi
credere. Ef Quare credis de pace cū il-
lius sacrino semp inimici et rupio res. tā-
nō hominē bone voluntatis / quibus so-
lis pax a christo legata. Imo sanꝯ
q̄simus ⁊ querimus pacem. Ef Cur
re igit̄ occidistis illū pium regem vestrum
Richardū cuius medio pace ꝓpriā si illa
digni fuisseis quesiuerat. Lōga
est historia. Ef Imo breuis in electis.
Quare breuis. Ef Quia tanꝯ
pacis inimici ecclie illum dño et regem oc-
cidere. Quos? quos. Ef Cum
ipe medius scire debes quare regem sanctū
Kinicum danoꝝ ⁊ anglos regi anno regis
danoꝝ ecclie tributarij occidistis infra eccle
siam cathedralē in ciuitate ottonicā. in re
gno dacie ex phronia insula et ibi sanctum
martyr sepultum. In cuius rei memoriam
signare signū vestm gestare sacerdotes in ca
sulis debent cum celebrāt. quā possessiōem
impie cōtinuastis vsq; ad alium sanctū mar
tyrem sanctū Thomā Cantuarien. p in-
stricia cuius ecclie inimici mouentem ⁊ vsq;
ad dictum pium regem Richardū ō pa-
cem vobis quesita tanꝯ indignio interfe-
Que igit̄ maior dementia q̄ nobilem con-
tendere nisi gladio. si dños naturales ⁊ p-
prios occidistis. vsq; impissimis opinioni
bus dissentētes quō alienis pacem vel iu-
sticiam seruabitis? Nonq; sodui
anglicos reges interfecerō. Ef Ego le-
gi pdictos ⁊ alios etiam tempe antiquissi-
mo. Dic quesō vnū Ef Dicam
plures. Rogo dic. Ef Anno
dñi, d. lxj. Osias rex anglie occisus est. An
no. dc. lj. Osias rex occisus. Anno. dc. lxviij
Elimus rex occisus. Anno. dc. lxxx. Egis-
tus Hardabūdoꝝ rex occisus est. Anno.
dc. xcviij. Ureubered dux regni mordami
broꝝ interfectus est. Anno. dcc. xvj. obiit
rex mordambroꝝ interfectus ꝑ quē vester
Beda venerabilis in angloꝝ historia late
describit. De illo alio martyre gloriosissi-
mo sancto Kinico dacie ⁊ anglie rege ponit danoꝝ
byssoria. Filij nunc infideles. Ef
Sed vos nunc infidelissimi. Bo
num fecerunt quia sanctos ⁊ martyres ho-
mines mortales fecerunt. Ef Si bonū
non tamen bene fecerunt. ⁊ deus ratione

fuerit adhuc diocesi nō nominū. ¶A Fo-
re cum nulla causa fecerunt vita bene. ¶f

Videmus non abesse occasio iusta vel
iniusta, sumunt eā occasionē quā-
cunq; volūt vel bene plata crimināē.
Videlicet nil insolēs intolerabile existimāt
quicquid aliud non sonat q̄ inane amāē.
¶A Dum mente revolvo que audi
mala tacere q̄ loqui. Quare ego ob-
mutui, certū q̄ in diebus meis vidi no
bis pacem queriū medio ullo boni regis
Richardi de cuius morte consilioq; fact
impijs caco de tam antiquis ignoto. hoc
saltē q̄ inter nos fama asserit il-lomanniā
modo pertinere vt in hoc nos iustā vos ini-
quam fouere causam. ¶f Salua pace
nostra certū milcitra mare habemus nisi per
tyrannidē vt mare dī vt esse debet terminū
vester. Habuisse tamen alias ducatū ac-
quitanie cum aliquibus ponēs in feudū
a rege francorum quem ducatum per mul
tiplicatas fellonias diuine et regie fran
maiestatis offensiones amissibus contra fide
litatem iuratam et promissam veniendo. In
nouissimis autem nullius iuris habuisse. nec
habere, imo vt dux Normānie rex franco
rum est verus rex anglie. salvo eius q̄ dux
normānie iusto titulo regnum vestrū que
sunt. vnde reperio eius q̄ anno. c. huij. rex
francorum Ludouicus zelo pie memo
rie vxorem repudiauit quam Henricus nor
mānie dux pater eius voluerat ducere. q̄
puer q̄ inter eos suborta guerra. sed post
eodē anno facta pace inter eos dictus hen
ricus cum dicti regis Ludouici presidio an
gliam contra Stephanum intrat regnum
et occupat. sed per concordiam illi regnum
ad vitam dimisit. qui post illo Stephano
mortuo cum dicti regis presidio regni in
tegritatem habuit et possedit. Post autem
orta annum oīm. M. c. p. Philippus fran
rum et Henricus anglorū rex post in ebti
ni nomine cum innumeris nobilium mili
bus iter per grumaldie vltra mare p chri
sti vindicta fienda arripuerunt. vbi rex
no Odoardus sanctus inter in die sancti Ge
orgij facere voluisse aue salutem illam chri
stianissimū francoꝝ regem Philippum de
valo ne non impedimus anglicos suos. ei
non perdidisset nec tantos fregisset

spinasset nec notam sue fidelitatis infregisse
in amisset. hoc rex Henricus vltimo vi
ta funestus strenuitatē q̄piam et francoꝝ ac
sue milicie contra infideles pugnasse. ¶A

Possibile est. ¶f Precor nomina mi
hi pontificum eorum instructorum in hac
materia eruditorum. ¶A Non nomi
nabo, sed magnū in dei seruicio nihil ee asse
ro in magna dignitate cōstitutum. ¶f

Vnam bene ppendat, siue magnitudi
nis sacre et cetus sublimiū maxima lubri
citate. qui trepidaret eam sublime aggre
di fastigium q̄ dum videt vrere cadit. et
dū extollit terrinat fine repentino sancti ro
qui subito desiccat. ¶A Fili hanc in
telligeret non fuisset in tanta pfidentia di
gnitate. ¶f Dignitas ex se improbos
nequit facere reuerendos, q̄ ex se digni
tas nihil habz virtutis nec virtus ex digni
tate. sed ppter virtutē dignitati dat honor
Di nō aliqd boni a natura inesset dignita
ti, mali non pfessent sicut videmus pfecisse.
¶A Talem illum credo fore pclarum
vbene intelligentem. ¶f Vnam talis
sit cuius operatio lingua mens et vita testi
monia pbeant dignitati. Apud deum enī
non est eius sed actus vita et mos dignitas
approbat. ¶A Quare de illo nō dubi
tas et inquiris? ¶f Per ea que video et
audio iugiter in hic regno et ista materia
¶A Quid videos? ¶f Video pela
tos et sacerdotes vlos armigeros et viros
sanguinū effectos, sed quo iure nescio. et ta
men nup in ciuitate Rothomagēsi. audi
ui regē vetly Dauricū vlamo vita functū
strenuū mirabilē platho vlos arguentes
et mordentē q̄ ex eoꝝ incumbēti officio nō
essent pacis amatores zelatores et quietis
res, et vlos vidi prelatos magnos et au
dio bellatores et pdē q̄s deterri e plū et cha
rantiā subsidiū p fide xpi iure ostū ex
hereticos querendos q̄ nos xpianissimos
quersum et p nra occasiōe erogatū. q̄ mi
hi nedū admirationē induit sed stuporem
Cuius motus ēt euersos pisdem recolens
ei q̄s dē Bern. ad augustū q̄ hodie tot
zelus ecclasticus feruere videt in cunctis
possessionibus et dignitatib. bonoꝝ q̄ vtū
dem et siccitas nihil rō dei placito vbria fie
vbēo, et q̄ vacuus salus q̄ vacuus nihil nec

salubre potat nisi q̄s sublime. et nihil in
fra videt nisi q̄s gloriā redolet ¶A. Pro
bi sunt vere sed regis et principis imperio
hec faciunt. ¶f. Dixit Petrus magna au
toritate q̄ magis deo oportet q̄ hominibus obe
dire. Non in formidine vir displacuit
erit deo, sed sup humilē et mansuetū et timē
te verba dñi requiescet spūs eius, et q̄ tel vna
maxilla percussit pbe alia. Iuxta illū ver
bū xpi. Dedi genas meas euellentibus et cō
spuentibus in me. Die pcor Plato et sacer
dotib⁹ cuius magis annuēdū maiestati q̄
veritati meteret reus iuxta illud terrēdū
euangelū. Fili inflecta vestra abundan
ter magis q̄ pbanteoꝝ nō introibitis in re
gnū celoꝝ. Qui dixerit fratri suo racha re
us erit iudicio. Qui dixerit fatue reus erit ge
henne ignis. Si p tā modica iniuria gehē
nā pmeruit. q̄d p tanto stragib⁹ tercera
bilibus homicidijs et alijs guerre discrimi
nibus? Cogitent cōuersi et veri sacerdo
tes et pontifices pacem pstitissent a tempo
re odoardi citra, q̄ta et qualis esset malicia
et nobilitas xpiana. si p christi fide angē
da exposita vel rex noster disposuerat q̄ finis
finem vbi nō luceret? Cogitent de satis
factione vbi in semina pseuerant.

¶ finit.

Opus quoddā colla

tum d quadā puella q̄ olim in frācia equi
tauit cuius edidit magr Jobi de Garson
alias bil: sed magis apparet filius magistri
Dionisii de gorchem ¶ Ad gliam be
ne dicte trinitatis, gloriosoq; virgi
nis dei matris ac totius curie celestis.

Qui me dño cuz sequeretur
gregem et dirit mihi vade
et pbera ad populū meum
isrl. Amos. vij. Popul⁹ is
rael populus regni francie
nō incōgrue pōt ppriari nū
cupari, qui fide et cultu
xpiane religionis nomen ēt sp retinuisse. Ad
hūc regni filiū quedā inuencula pastor cu
iusdā filia q̄ ipa gregē ouiuz semina serti
accelite. affero, se missam a deo quatin per
ipam dictū regnū ad ei⁹ obedientiā reduca
tur. Ne autē ipe⁹ afferuo putet temeraria
ctiaz signis insignib⁹ vtē, sicuti reuelare
oculta eozdē et futura p stringēta fiducie
Refert insup q̄ sit rasa capite ad modum
ri. et volēs ad arā bellicosa pcedē, vestib⁹ q
armis virilib⁹ induta. ascēdit equū. q̄ vuz
an ēt ferox, velliny: stadi mirabili vigor
ferocitate, ipi pre⁹ duxerūt ad amplexū
eurarum infantū. nec ipi sui efficiunt ad
mosi. Contra vo aduersarij nimiū ipi viri
b⁹ desiuit. Ubi sic de rē delectat solitus
habenā mulieb⁹ assumēs, sic simplici
sima negocia secularia quasi innocens ag
nus suspecta. ferē enī q̄ vere castitate so
briet⁹ et continua deo deuota. phibēs
fieri occasiones rapinas crudelitates violentias
oibus his qui ad dictū obedientiā se volūt
exhibere. Propter hec ergo et similia cuius
eo opida et castra se submisit regio filio
fidelitatē sibi pmittēs. ¶ Quo itaq; pa
ferē se habente nōnulle querimōes emergūt
ad sui declarationē vocāe animas alie
cuius. Verbi gratia. An crede debeat ve
ra nature humane puella an in similem ef
figiem phantastica transformata? Secū
do an ea que facit possint humanitus fieri
ab ipsa. an p eam ab aliqua superiori cau
sa. Tertia si p suppositam causam an p bo
nam. f. spiritum bonū an malum vtpote
per spiritum malum? Quarta an ouyer
bia, scilicet sit exhibenda et ritus opa tanq̄
dum inter ea facta sint approbanda. an phi
tonica et illusoria. ¶ Ista vero circa hu
iusmodi similes questiuncula alij et alij aliē
et aliter sentiunt, quamuis vtrūq; p sua de
fensione valeant et facile lateno effimo
nia pferre persono hoc opusculū nō offerē
do sed colligere dictando offert quaedam
pposiones p vna parte. Rursus quasdā
p alia. modo problematico proponēs sub
dubio ingenia, ad intelligentiā pfundo
rem Hec tamen memoriter cōmendādo
q̄ ad seruandū aliqs secure in hac ma
teria incedere ēt humo puelle mores, ybe
opa. ceteros sequēt ēt quoddā solitarias q̄
eos quos bi cum alijs in publico et ciuitat
fuerint circūstantes ad liquidū cognosce
re, et an ea que referat pronuntiat simp ve
ra inueniantur. Ceterum in sequentib⁹ po
nenda accipi debent iuxta communis hu
me rei ratiōnē a plurib⁹ fidedignis ad hoc
patrio translatum.

Prima ꝓpositio

¶ Dane esse verū puellā veterā nature humane ꝑsonā est simpliciter asserēdū. Hec ꝓpositio patet. qz nedum philosophoꝝ regula canit q̄ opanō argumentoꝝ/q̄nimo et saluator nr̄ nullā ex operibus cognitionez esse accipiendā. qz igit̄ hec innocentia laudanda ꝑtinet ad aliqd bonū in actibus hūanis loq̄ndo essentēdo comedēdo bibendo vigilando dormiēdo et cetera huiusmodi/q̄ dicere audeat eā nō fore veterā nature hūane ꝑsonā q̄ d aliqo cōcānb⁹ secū habb⁹ hūane nature signis igit̄ ꝛc.

Secūda propositio.

¶ Ordinatū ꝓphetie tp̄o fuit aūt xp̄i aduēt̄ durante in eo diu nascendo ecclie auctoritate miraculoꝝ. Hec ꝓpositio a sacris doctoribus declarat̄ ex eo q̄ totū vetus testamēt̄ tp̄o fuit figurale ad p̄nūciandum xp̄i aduentū ꝛ corpis sui mystica fundacionē. Sibi in p̄mitiua ecclia plures legūtur fuisse ꝓphete. Et q̄ ea tūc p̄dicabant̄ eque omne humane facultatis cognitionē transcendunt. necessariū fuit adhibere signa ꝓpria miraculosa quib⁹ hmōi dicta confirmarent̄. Alioquin minime sufficienter huiusmodi salus humani generis. iuxta qđ ait Greg. q̄ planta recenter terre infixa/indiget frequenti irrigatione et bene radicata conualescat. igit̄ ꝛc.

Tertia propositio.

¶ Currentibus iā diebus/nō indigne cōsetur terdū quādā ꝑsona saltatrix ad ꝓphetie spiritū emouendā ad operationem miraculoꝝ. ¶ Hec propositio est angustiā ī ciuitate dei. et eā extrahi potest ex doctrina Grego. Cuius declaratio eā ex eo ꝓz q̄ saluator noster nobis est promissum. q̄ ipe nobilecū est vsq̄ ad cōsummationē seculi. dirigēs genus humanū manu sue ꝓuidentie ꝑ quā opportunitas nře salutis expetit. Sicut enī pacem suā nō alligauit sacrificia nec alligauit eam alicui ꝑticulari loco aut ꝑsonis quāuismo in multis eius misericordibus ꝑ assūpte humano generi ꝑ gratia remedia et auxilia ꝑpendo. Nō enī ait Elias abbreuiata est manus domini/et non possit redimere. igit̄ ꝛc. Cum igit̄ ex relatione occultoꝝ et operatione miraculorum genus humanū indiget erudiri et reuocari mentem in vno populo nunc in alio pie intendū est q̄ dia nobis non denegari igitur ꝛc.

Quarta ꝓpositio

¶ Sacrū cōsonat interius p̄ fragilem sexū et innocentem etatem/exhibitā a deo fuisse populis ꝛ regnis letaz salutē. ¶ Hec ꝓpositio patet quia tēste apostolo elegit deus infirma mundi vt fortia quoq; cōfundat. Vnde exemplariē ꝓcedendo legitur d̄ debora hester ꝛ iudith impetrasse populo dei salutem. Et Daniēle in puericia sua fatum ad liberationem sue anne. Sic dauid in iuuētute Goliā ꝓstrauit. Hec memorato quia hoc modo fit euidenter diuine pietatis affluentia ne homo suis viribus ascribat sed deo potius gratiarū actiones referat. Sic aūt ꝑ humilē virginem totius generis hūani redēptō orta est. igit̄ ꝛc.

Quinta propositio.

¶ Monestat̄ sacra scriptura/missos a deo p̄ane esse homines sub tali forma aut modo sicut de p̄dicta puella cōtigisse celebratur recitatio. ¶ Patet hec ꝓpositio qz sicut dicit apls. Non est cōuentio xp̄i ꝛ belial. nec oportet inire societatem aut contrahere familiaritatem cum demonijs vt eoz ministris ꝛ membris. Cuius legatur quod dā malos interdū aliquid transeunter ꝓphetasse. sicut balaam ꝓphetabat q̄ stella oriretur ex iacob ꝛ saul et caypbas ꝓphetauerunt. Sed longe aliter est de hac puella que ad nutū habet vsum donorū supernaturalium in manifestando occulta/et premunitādo futura/suo ministerio deseruientia ꝓphē. do insup (vt premissum est) ḡtiā occasionē et cetera vina. exhortando ad virtutes et cetera ꝓbitatis opa in quibus deus glorificatur. Sicut ergo in spiritu dei ꝑmissus est Joseph ante patrem ꝛ fratres in egyptum et Moyses ad populi israel liberationem. et Gedeon et supradicte femine. Pari modo hanc innocentem non est inconueniens cōnumerari bonis spiritibus cum nec munera querat. ꝛ ad bonū pacis tota deuotione laboret. Nec enī non est opus mali spiritus/q̄ potius est autor dissensionis q̄ pacis.

Sexta propositio.

quasi corollarie sequūtur ex antea ꝑmissis ꝓpositionib⁹. ¶ Decebilis vera ꝑsona i humana natura est a deo specialiter missa ad ea que nō humanitus ꝛ diuinit⁹ fiūt opa eni fides est exhibenda. ¶ Patet hec ꝓpositio ex dictis questionib⁹ ꝑlubatis. Quia enī fit vere hō. patet ex ꝓpositōe prima. Et q̄ nō desint etiā hiis diebus dei nobis spūs ꝛ per quidē ꝑ supernaturalia signa/nō est incongruum deo assumere puellam innocentem ꝑ aque nutu quartā ꝓpositionem. Et q̄ dona istud placeant apud eaz residet ad finem deificū/ꝛ ꝑ media virtutes honestatis sicut assert ꝓpositio quinta/videtur ꝛ iter hec propositio sexta fore ꝓcedenda. Nec mirū si in statu equestri sit alteri⁹ luminis q̄ in solito statu militabat. q̄ etiam dauid volens ōēm cōsolationē duebat ephot ꝛ sumpsit psalterū. ꝛ Moyses duz virgam gestabat mirabilia faciebat q̄ (sicut dicit Greg⁹) spūs sanctus frequēter se interius ꝛ formas exterioribus ꝛ curritribus. ¶ Ita et ꝑlubatis pōt quis hui⁹ vte amicus sumere occasionē defendēda sua ptem/vtilitatis etiam ꝓpendo ad amplioē dilatationē. ¶ Quia vo inueniunt̄ alij in oppositā ptem magis inclinari. sup̄ est afferre ex sacra scriptura quedaz testimonia ex quibus valeant sue positōis sumere fulcimenta inspiciēdo subscriptas propositiones.

Prima propositio.

¶ Multiplicando ꝓphete sunt venturi asserentes se diuinitus a deo mitti. ¶ Hec ꝓpositio est saluatoris nr̄i dicentis q̄ in nouissimis diebus. s. legis euangelice/multi dicēt se venire in nomine meo et multos ꝑ eos decipientur. Unde et apls ait q̄ angelus satane transfigurat se in angelū lucis. Nec mirum q̄ malignus ille rex super omēs filios superbie insolenter nititur vsurpare dignitatis excellentiam/et ideo p̄curat falsos ꝓphetas sub nole dei mittere ad decipiendū. igitur ꝛc.

Secunda propositō

¶ Pseudo ꝓphete frequenter pronunciant occulta cordiū et effectus futuroꝝ contingentium. ¶ Hec propositio concedi solet a doctoribus. Cuius ratio est q̄ ḡto virtus est altior/tanto ad ampliora se extendit. Constat aūt q̄ intellectus demonū multo est altior intellectu humano vnde q̄ nobis sunt occulta ꝛ futura que nobis sūt ignota a malo spiritu sunt cognita. Et ita ꝓphete demonū. et eoz instructōe ꝑcepta reuelare. igit̄ ꝛc.

Tertia propositio.

¶ Non facile discerni ē verus a falso ꝓphēta per exteriores apparentias ꝛ signa ꝛc. ¶ Hec propositio patet quia nō oportet ꝓphetam esse virtuosum. aut habere gratiam. et possunt demonū prophete occulta nobis et futura p̄nosticare. et sic pluribus alijs eā quibus cōmunit̄ cū vero ꝓphēta. Ad ii aūt dū ꝓnunciant falsa sciunt palliare/vando a lū intellectū aut allegare veros prophetas interdū ꝓbātes aliqua q̄ nō euenerūt. Dicit ō Esaias noīa ꝓphē legitur. Propter qđ etiā apls dicit q̄ nō omni spūi credēdū est. ḡ tentandi sunt si a deo sint instituanto cultum obseruationem int̄ bonos ꝛ malos ergo ꝓphēta sigitur ꝛc.

Quarta propositio.

¶ Plane ꝛpe gratie specialē ḡtiā a deo missionē ad ꝛpalis salutaris ꝓsperitatē nō multā dz apparēte efficaciā. ¶ Hec ꝓpositio potest sumi ex hoc quod Aug⁹ sup̄ cōmemorat. Nam bona psentia vite cū hiis concordantur bonis et mala insistere misis/ꝓsertim hoc ꝛpe grate. nec boni amoꝛ suū affligant bona transitoria in q̄ bus mali plurimū floreant. Ue enim ante dēt que bona reseruat amicis in futura vita/qui inimicis suis affluentē cōferat hui⁹ vite transitoria bona. fieri igit̄ missionē p̄ tio felicitatis p̄sentis ꝛ ꝓsperitatem (que ꝓpe dēda scribit) modicū videntur ꝓphē apparentia. cū in veteri testō dū ꝓphēte fuerint̄ ꝑ his ꝓphēte fuerint̄ ꝑ his ꝓphēte bonis legit ad talē mōdū fuisse meritos. igit̄ ꝛc.

Quinta propositio.

¶ Duo cōmunit hec puella que legunt̄ p̄hibita in sacra scriptura. ¶ Dec̄ p̄positio p̄z. q̄ Deut. xxij. Let p̄hibet ne mulier induat vestes viri. Et ap̄lūs p̄hibet ne vir radat caput ad modū viri. Q̄ utrūq; ā oppositū de hac puella narrat̄. Et videt̄ prima facie ad quādā indecentiā vergēre in veste[m]laz. puellā insidere equo more virili indutā. t cū ds obligat modestiā videt̄ derogare omnē mulierē se effeminare in virilez formā. Neq; videt̄ cōcedare cū familiari missio tali modo q̄: tam familiaris missio fit p̄ spūs sc̄ificāt̄ interius animā. Juxta illud Sap̄. vij. Sapia di se trāsfert in aias sc̄as amicos dei t p̄phas cōstituit p̄ter qđ si huiusmodi missio sit p̄hendā opet̄ eā esse causdā excellentis sanctitatis t diuini animi instinct̄. et talē p̄sonā indecēs videt̄ trāsformare se in virez secularē armoz. Nō enī sic legit̄ de bestere et iudith licet o maneat se cultu solenniori. ma liebri tñ vt grauius placerēt dño cū qb⁹ agē perpetrāt. igit̄ ⁊c.

Sexta propositio.

¶ Dicta puella a deo speciāl missa t deum operari p eā aut sibi fiduciā forte adhibē dā nō p̄t̄ oīdi p sufficiēt̄ apparentiam

¶ Dec̄ p̄positio patet quasi corollarie ex p̄missis. Quia si multi errores sint falsi p̄phete siles vero. Si ad felicitatis spāt̄ p̄sperit̄ nō sit specialis missio sub spē gr̄e Si p̄fectus eius fiat ℨ diuina mādata. q̄modo possit affirmāt̄ teneri hmōi filiam. singulariter a deo electā ad ea sequenda q̄ famant̄. ¶ Et quibusq; qualit̄ huiusmodi vie fautores sūā gentem possint colorare oppositam viā impugnādo. Insup ad p̄fidoru[m] intentēda occasionē ex p̄missis accipiēdo. Itē q; hec bisarde copulata. collarine posita offerūt̄ videri cā primo casu vel fuerit cōlimat̄ vel et ipi aliq̄d rñdere valeāt cōsiles questiones mouendo. Sp ad gliam di qui regnat in secula bñdictus. Amen.

Compilatum a magistro Joh. de Gerson de mirabili victoria cuiusdam puelle: de post festum nativitatis xpi anno dñi belli exercitus Regis franc̄ cōtra anglicos.

T

Resupponendū est in primis q̄ multa falsa sit̄ p̄habilia. imo sēp̄ plūma refert quedā falsa. p̄habilia ra ēt quibusdā veris vsq; adeo q̄ duo ℨdicoria simulāt̄ in p̄habilitate. nō in veritate. ¶ Adnentādū est vlterius q̄ ista p̄babilitas si recte fundata sit t recte intellecta. nō est dicenda error vel erronea nisi pinaciter extendat̄ assertio vltra termios p̄babilitatis. Nō hoc⁹ est. q̄ p̄babiliter loquens fundat se in hoc q̄ rationes appārentes hz p̄ se p̄ua. Et hoc vtiq; verum est nisi sit penitus improbabile. Dec est silr de pte opposita q̄ ad eā sunt rōnes t apparentie seu veriles p̄tecture. Et hoc silr p̄t esse et est sepe vez nec ista ℨdicunt sic exposita. ¶ Attendendū ēt terno q̄ aliq̄ apparentia fidē et bonos mores cōsiderant in duplici differētia: q̄rū spectat ad pīm. Aliq̄ enī dicunt̄ de necessitate fidei et in istio nō hz dubitare vel p̄babiliter opinari in illud vulgatū. dubius in fide infidelis est. et de talibus ista esset conquestio. neq; lex illa gentilis barbarū habet locū. neq; in talibus cōsiderat facere me immo tanto ē timor q̄to cōmunior. esset omiq; ferro igne et exterminādus intra ecclias et ciuiles cēturas ℨ hereticis latas. Locū enī hz hec illud matricū salubre. nō patit̄ ludū fama fidei oculos/animo t p rali ludo in his q̄ sunt fidei/posset euocari ne vocare ad iudiciū fidei tāq; de errore suspect̄ i fide. ¶ Consiederandū est. p altera ōdia eoz q̄ sunt fidei vel de fide. q̄ illa vocant̄ de pietate vel deuotiōe fidei/t nullomō de necessitate. De qb⁹ solet dici vulgarit̄ nele arietes ilicet pijos dāpne. ¶ Spectāt aūt ad pietatē fidei tres ℨditiones in spāli. Prima q̄ faciant ad creationē deuotiōis t pie affectiōis circa deū et dīna/q̄. s. resonāt in laudē dīne potētie vel clemētie in miraculis et veneratiōz sctōz. Altera cōditio est q̄ hēatur circa talia p̄habilis aliqua coniectura vel cōi relatiōe vel ex fidelū attestatiōeq; oculi cūt se vidisset audisse. Tertia cōditio ℨ eia cōditiō/cū differētie pēsāda/q̄ viros i theologia t bonis moribus eruditos/q̄ hmōi relationibus eoz q̄ dicunt̄ de pietate fidei/nō indiscrēt̄ vt immitoris aliq̄d falsū vel erroneum/quod manifeste sit in detrimentū fidei vel bonorum morū. directe vt indirecte palam vel occulte. Sup qua cognoscenda vel determināda non est facultas pala t passim ferre fidias t reprobatōnes. immo nec approbationes p̄tentiosas maxime q̄s tolerant̄ ab ecclesia seu prelatione ecclesie in vna p̄uincia vel in multis. Ji iudiciū t determinatio dīt̄ deferri ad eādem ecclesiam seu prelatos et̄ doctores.

¶ Possent hic notari multa in gestalibus Ut de materia cōceptiōis beate virginis Ut de opinionibus p̄habilibus inter doctores. Ut de indulgentijs quo ad circumstantias multas. Sic de veneratiōe reliquiarum in vno loco et alio. immo in diuersis synal. quemadmodū fuit nup̄ contentio i parlamento parisiēsi. sup̄ veneratione capitis sc̄i Dionysij ecclesia parisiēn. vñ ab[b]atia sc̄i Dionysij p̄pe Paris⁹. ¶ Cō

X

cludendum est tandez ex p̄missis q̄ pie et salubriter p̄t̄ de pietate fidei et deuotionis sufficiens factū illius puelle. circūstantie ejus attentis circ effectu patenti/p̄ sternū ex causa finali: que inusitata est. s. restauratio regis ad regnū suum/t p̄pugnatorū inimicorum suorū inusitatissima repulsio seu debellatio. ¶ Addito pterea q̄ in observationibus istis/hec puella non reperit̄ vti superstitionibus ab ecclesia p̄hibitis. Neq; superstitionibus palam reprobatis. Neq; cautelis hominū fraudulentis. Nec ad quesitū ꝓpium. vel aliquod tale subdolus/cū in attestationez sue fidei exponat extremo periculo suum corpus. ¶ Postremo si multa multa loquant̄ et referant p̄ garrulitatē sua t leuitate/aut dolositate/aut alio ministro fauore vel odio/subsumit illud cathonis. Arbitrij nostri nō est. quod quisq; loquat̄/est tamen arbitrij nostri qđ creditur seu temerat̄/seruata modestia/t contentione seu seditione. pcul pulsa. q̄ sicut dicit ap̄lūs. Nō oportet fidē dei iudicare/non inquit talem consuetudinē nō habemus/ vt. s. iudicemus. sed tolerare oportet/vel ad suspiciones sicuti p̄missus ē determinādā reserre. Jta est fact̄ in canonizatiōibus sanctorum primarijs quales canonizationes vt in pluribus q̄ legunt̄ nō sunt de necessitate fidei stricte loquendo. Sed de pia deuotione. que nō est passim q̄ quilibet reprobanda irridenda vel repudiāda t minus/certis partib⁹ q̄ alia sine canonizatione celebrata. ¶ Jmmorant ad castrum nostrum dñe circā Nanciē. Una q̄ obsidium regis t gentes armorū posuerint indu[c]ti ad vocem illius puelle taliter ordinat̄ obsequij. q̄ sub ea vel cum ea exposuerunt se conspirato animo ad bellica pericula decore omni. pcul pulso qđ cuiusmodi potuerat. si sub vna mulercula militante victi fuissent p̄ hostes p̄cellentes t strenuos armeos qui audiebant. ¶ Altera q̄ militaris populatio eā pia credulitate tanta subsecuta est ad laudē dei t dñm confessionis.

¶ Altera q̄ latentes inimici. mag̃ magni reliquerunt in timore varios animo t in suos quasi penitus credidere ita impetuosam cantu illius a Maria sororem nostrā sympanizari in choro indemnem.

¶ Cantemus dño gloriose cantemus ⁊c. Sequit. ira ac sup eos formido et pauor Videamur et cū deuotione facto nostro cōsona recolamur t canet̄. ¶ Pondrandus est ad extremū q̄ hec puella t alibi ēt si bi militare nō noscit̄ vias bellare qui nemine faciendo. t. q̄ in se est q̄ appetat repari sed vitra quā necesse ē. Unde constat hāc puellā nō esse primarie in debellatione gentis capitaneam vel a quā reputet a deo sibi monitōes seu instinctus. ¶ Possent insuper adduci multe circūstātie de vita n⁹ a puero q̄ interrogate sunt et cognite p̄ tribunalia t p̄ multos. De quibus hic nil tangit. ex pia p̄cordia de barbara t de sitā habentia in puericione nō min⁹ miraculosa theotonū t aliis multis. vt de Judithi de Judith q̄ in qb⁹ vt cōstat mulcet̄ sp aliq̄d naturale. Neq; sequit̄ sp̄ post premii miraculum aliq̄d ab hoīe expectat̄. vel exprobatur. Peccatum si frustrat̄ ab oi expectatiōe sua et nisa (qđ absit) p̄dicta puella nō operabit cōcludere. ea q̄ facta sūt a maligno spū vel nō a deo facta esse. sed vel ꝓpter nām ingratitudinē vel blasphemias aut alias iuste iudicio dei iudicio. Jz occulto possit cōmitti frustratio expectationis nre in ira dei qui

hystorie ⁊ nobilia/ et bene omnia vertat.
¶ Sup addunt quattuor auctoꝛa ⁊ theologica documenta. Unū parmet regē ⁊ consanguineos regie domus. Scdm militiaz regis ⁊ regni. Tertiū gestaticos eiꝰ pplo Guarnū puellā ipam. Quoꝛ documentoꝛ ille vnicus est finis. bñ viuere/ pie ad deū ad iuste/ p mīā/ ⁊ sobrie hoc ē virtuose te tenere ad sapiā. Et in speciali p quarto documento q̄ hec gia dei ostensa i hac puella/ nō accipiat ⁊ traducat ꝑ se vel alios ad vanitates curiositatē/ nō ad mūdanos questus. nō ad odia prialia: nō ad sedimoneos ⁊ mēticiosas/ nouas ad vindictas de ꝑterito/ nō ad glorias nōes ut ꝓpter ostentationē/ sz in manuetudine ⁊ oīonib⁹ cū gr̄arū actiōe/ cū liberali ꝑterea ꝓuisiū subuēnōe/ quilibet laboret in iustis. quatinus veniat pax in cubili suo/ et ō manu inimicoꝝ nr̄oꝝ liberati/ deo ꝓpitio/ fruamur ūli i sciētie et iustitie/ coram ipō omnibus diebus nr̄is ⁊. A dño factū est istud ⁊.

Sequitur triplex ve

ritas ad iustificationē electe puelle/ ō p⁹ ferantes accepte/ et ētio vestis virili. ¶ Pu ⁊ ma veritas. Lex vetus ꝓhibens mulieri vti veste virili ⁊ vir veste muliebri/ p q̄ndo est pure iudicialis/ nō obligat i noua lege. Quia fm veritatē tenenda de necessitate et salutis iudicialia omnia legis ablata sūt nec obligant in noua vel talia sunt/ nisi nouit̄ p supiores ea ītimari seu cōfirmari cōtingat. ¶ Scda veritas. Lex hmōi continebat aliqd morale qđ stabile est in omni lege. nullū possumus expimere ꝓhibitionem indifferentis hītus ēt in viro q̄ in muliere ꝫ medijs virtutis qđ obseruare debet circūstātias oēs/ vt qñ oporteat/ cur oporteat/ q̄liter oporteat/ et ita de reliquis/ vt sapiens iudicabit de quibus nō est ō declarandū p singula. ¶ Tertia veritas. Lex hmōi nec erat iudicialis est/ nec vt moral' damnat vsuz vestis virilis ⁊ militaris in puella nra virili ⁊ militari/ quā ex certis signis elegit rex celestis omnium: tanq̄ vexillifrā ad ꝓterendos hostes iustitie/ et amicos sublimādos/ vt ī manu femine puellaris et virginis confūdat fortia iniquitatis armata auxiliantibus angelis quibus virginitas amica est ⁊ cognita fm Dionysium. et in sacris historijs frequēter apparuit. Sicut in cecilia visibili cum coronis ex rosis ⁊ lilijs. ¶ Rursus ꝓ hoc saluat apostolus crinium quā aplo ꝓhibē videri in femina. ¶ Destruat igit̄ ⁊ cessent os loquentiū iniqua qui vbi diuina ver' operatur. media fm suos ordines disponūt. ita vt nō ita sit securū verrahere vt' culpare autem temerario. ea q̄ a deo sunt fm aptū ordinata sunt. ¶ Denīq; possent pticularitates addi multe/ ⁊ exempla de hystorijs sacris ⁊ gentilib⁹. Sicut de camilla ⁊ amazonibus. Sicut ꝑterea in casibus vel necessitatis vel accidentis vtilitatis/ vel approbate cōsuetudinis/ vel ex auctoritate seu dispensatione superiorū. Sed ista ꝓ brevitate sufficiant et veritate. Tantūmō caveat paro bi bene iustam causam ne ꝓ incredulitatē ⁊ ingratitudinē/ vel alias iniustitias/ faciat irritū diuinū/ tam patenter ⁊ mirabiliter auspiciū inchoatū. put ī Moyse ⁊ filijs israel post collata diuinitus tot ꝓmissa legimus contigisse. Deus enī ⁊ si nō cōsilium suum tū mutat/ ꝓ mutatione meritoꝝ

Secunda ps operū

dñi Johis Gerson Cancellarij parisien. doctoris christianissimi resolutissimiq; cōmentis opus cito ad mores accommodate Explicit feliciter. Anno salutis. M.cccc. lxxxix. Quinto nonas Augusti.